STATUTO
DEL COMU-
NE DI
GUBBIO
Del 1678
(A Stampa)
N. 4

[1]

STATVTA CIVITATIS EVGVBII

ANNOTATIONIBVS QVAMPLVRIBVS
ad ſingulas ferè Rubricas illuſtrata, & cum iure Ciuili, & Canonico collata in hac nouiſſima Editione

AB ANTONIO CONCIOLO
I. C. CANTIANENSI, PROTONOT. APOST.
Et nuper huius Legationis Auditore,

Ex quibus ſi quæ obſcura, & difficilia in d. Statutis adeſſe viderentur facili, & breui Methodo fuerunt ex Auctoritatibus Doctorum præcipuè Recentiorum, & Sacræ Rotæ Romanæ declarata, & explanata.

Cum duplici Indice Rubricarum, & Materiarum in Annotationibus contentarum in Studioſorum gratiam appoſito.

EMINENTISS.MO, ET REVERENDISS.MO PRINCIPI
D. D. ALDERANO CYBO
S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO
D I C A T A.

MACERATÆ, Typis Ioſephi Piccini. M. DC. LXXVIII.

SVPERIORVM PERMISSSV.

MUNICIPIO DI GUBBIO

[11]

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO

PRINCIPI D. D.

ALDERANO CYBO

S·R·E· CARDINALI AMPLISSIMO

ANTONIVS CONCIOLVS I. C. CANTIANENSIS FELICITATEM.

PRODITVRVS in lucem hic Liber Statutorum iuſſu Ciuitatis Eugubinæ meis Annotationibus, multiſquè lucubrationibus auctus, vltrò auet, ac geſtit in ſinum tuum conuolare ſperans procul dubio fore, vt qui alterum iam noſtri ingenìoli fętum tanta exceperis, & quaſi lactaris benignitate, ſe quoquè licèt natu minorem, meumque potiùs adoptiuum, quàm filium ijſdem humanitatis amplexibus foueas. Et ſanè dubius animi pendeo, maior ne mihi incumbat neceſſitas, teſtatam publicè iterato faciendi obſeruantiam in te meam, &, ſi minus proprijs, adſcititijs ſaltem monumentis gratiam referendi optimo, ac beneficentiſſimo Principi; an tibi potentiſſimo patrocinio tuendi ipſa tua in me beneficia. Haud ſanè mihi verendum eſt ne pretioſis tuæ mentis

curis Orbi Terrarum Fęlicitatem elaborantibus videar importunus obſtrepere; noui enim immenſam ingenij tui vaſtitatem, qui cum tot, ac tanta negotia ſubſtineas, te nihilominus quaſi feriatum à curis totum commodas ſeruulorum tuorum vel neceſſitatibus, vel officijs; Ità incumbis ad maxima, vt non ideò ſinu tuo vel minima excludas; adeòque te rebus omnibus partiris, ac ſufficis, vt non vnus, ſed multiplex videaris, tempuſque ipſum, quod præcipiti lapſu reliquos præterit, tibi vni quodammodò moretur, ac ſeruiat; Deniquè ſatiùs iudico bene, ac nauiter eſſe impudentem, quàm timide ingratum, nequè, ſi maxime velim, conticeſcere mihi liceat per immenſa beneficia, quæ veluti facto agmine me vndique circumſiſtunt, excitantque dormientem à ſomno, nec patiuntur quieſcere vigilantem. Verum hæc ipſa, quorum memoria nunquam apud me intermori poterit, quæque vſque ſtimulant, vt tantæ benignitati aliquo ſubinde officio reſpondeam, te quoquè vellicent, atquè admoneant neceſſe eſt, vt cum me olim benemerendo feceris tuum, perindè ac tuum ſemper aſpicias, & ne quandò mearum rerum defenſionem à tuæ gloriæ ratione diſiungas. Quarè quod hactenus vltrò & naturæ tuæ bonitate feciſti; facere iam debebis dulci quadam, & amabili neceſſitate coactus. Verumtamen vt quid ego diutiùs has priuatas officij cauſas commemoro, cum & iſta tua in omne genus humanum profuſa benignitate omnium iampridèm amores extorſeris, ac tantum ſapientiæ decus in animo iſto planè Regali omnium ſibi collegerit admirationem, omniumque ingenia fecerit vectigalia. Nemo iam libris, hoc eſt liberis ſuis immortalem vitam auguratur, niſi qui præfixo auguſto tuo nomine, veluti balſamo quodam mortem procul amoueat; ſi qui lucem aliquam, aut præſidium ſuis doctis laboribus aucupantur, ad neminem pratèr te vnum confugiunt, qui es Eccleſiæ decus, & ornamentum, & cuius maximè capite nititur ſalus Terrarum: Sanguinis claritudinem in te deriuatam ab antiquiſſimo fonte; quique Nili ad inſtàr non ſinè quadam ſpecie Diuinitatis inacceſſis latebris vetuſtatis occulitur,

tur,

tur, auxiſti virtutibus; & veluti per nitidam Chriſtallum longe ſpecioſiùs incluſa introrſus flamma translucet, Sic per integerrimæ Nobilitatis nitorem multiplices animi tui dotes eniteſcunt. Poſteros tibi ſago perinde ac toga illuſtres natura prouidit, vt te maiorem fingeret maioribus tuis; Cumulauit, veluti, in ſtruem, Principum Sceptra, paludamenta Ducum, Imperatorum lauros, vt ſuper eas tu quaſi Phœnix Orbis, & naturæ miraculum naſcereris: Illi Coloiannes, Baiomundi Martes non fabuloſi Liguriæ: Illi Siſinij, Vldarici, Leonardi, & alij quamplures pacatæ Palladis, & Romani muricis gloria. Nec non Bonifatius, & Innocentius ille Nonus, hic Octauus Romani Pontifices glorioſiſſimi, rudimenta fuere naturæ Alderanum facere condiſcentis. Non poterat tantus fructus exiſtere niſi ex arbore ipſi propè mundo coęua, queque glorioſiſſimos, onuſtoſquè præclaris fœtibus ramos longè, latèque per vniuerſos Terrarum limites propagaret. Deniquè in te vno congeſtum cumulatumquè miramur quidquid diſperſum admirandos effecerat tot immortales Heroes, per quorum nomina ſi centena ora diuidat fama, muta, & elinguis inueniatur oportet, pleroſquè eorum illaudatos, atquè indictos præteriens. Omnes hominum ordines habent, quod in te quaſi proprium, ac peculiare ſuſpiciant; Iudices, legumque periti venerabundi ad tuæ Domus quaſi ſacrarium, & cortinam accedunt, Teque iuris & conſultiſſimum, & apprimè tenacem deprædicant. Te venerantur ſapientes, vt certiſſimum columen, & præſidem litterarum. Te quoquè Sacri Præſules reſpexerunt, vt abſolutum infulatæ virtutis exemplar; cum Æſinæ Paſtor Eccleſiæ ſolem, quem beneficentia ſemper æmulabaris, vigilantia quotidiè præcurreres. Omnes deniquè Domus tuæ caſtiſſimam diſciplinam intuentes obſtupeſcere deſierunt, ſi tàm facilè è priuatis parietibus in omne genus humanum pietatis, atquè honeſtatis cultum tranſtuleris: ſi cum penitus inhæreat animo tuo infixa, toto quoquè promicet cultu, & Sanctiſſimis moribus effloreſcat ſimilitudo Diuinitatis. Sed maior eſt laudum tuarum præ-

ſtantia,

[VI]

ſtantia , quàm vt poſſit à me , aut quopiam alio pro merito prædicari . Quamuis igitur tu finem non facias præclarè de me , totoque Terrarum Orbe merendi , finem ego faciam te commendandi , non ingratus beneficijs , ſed oppreſſus . Hoc ſolum immortalem Deum prçcabor , vt tibi immortalitate digniſſimo vitam quàm diutiſſimam ad ſeruorum tuorum , imò omnium hominum commune ſolatium , largiatur .

HVMA-

MUNICIPIO DI GUBBIO

HVMANISSIME LECTOR.

IN temporis ſpatio annorum 50. & vltra, quo legali Philoſophiæ operam dedi, cum quamplura in iure notabilia in ſtudendo ad manus peruenerint ad materiam Statutorum Illuſtriſſime Ciuitatis Eugubij, cum hominis memoria non parum labilis ſit, illa adnotaui in margine eiuſdem Statuti ad ſingulas ferè rubricas, quæ poſtea tractu temporis non parum excreuerunt. Quod cum ad notitiam d. Illuſtriſ. Ciuitatis deueniſſet, quæ intendebat tunc temporis illius antiqua Statuta lapſu temporis ferè conſumpta iterum pro Ciuium vtilitate typis committere, illaque aliquibus etiam Annotationibus illuſtriora reddere, non dedignati ſunt illius Nobiliſſimi Viri me requirere, quod vellem d. notabilia pro mea particulari commoditate collecta pro communi dict. Ciuitatis, & ſubditorum illius vtilitate dicto Statuto adiungere, & illa ad ſingulas illius Rubricas adaptare. Me non parum excuſaui à principio parere mandatis dictorum Illuſtriſſimorum Virorum agnoſcens tam tenuitatem ingenioli mei, quam etiam quod dicta notabilia fuerunt à me collecta tumultuariè, & ſine delectu, & ideo longum tempus ad illa expolienda requirebatur. Verum cum illorum iuſſa non parum vrgerent, decreui tandem mandatis parere, & annotationes prædictas eis concedere in dicto Statuto apponendas, & ideo illarum maiorem partem à principio non expolitam, & ferè incultam magis extendere, auctoritatibus augere, & ad ſingulas Rubricas quæ deerant adiungere, quantum tamen temporis anguſtia permiſit, dum eram decurſis occupationibus diſtractus, procuraui. Habes igitur Lector humaniſſime cauſam editionis dict. Annotationum, reſtat ſolum quod cum mihi non potuerim plenè circa illas, vt dixi, ſatisfacere, quod meam tenuitatem benignè excuſare non dedigneris, ſed laudare potius meam intentionem cum dictis Annotationibus, quales quales illæ ſint proximos iuuandi, & promptam meam voluntatem parendi mandatis dict. Illuſtriſ. Ciuitatis, à quibus me ſubtrahere nec licuit, nec potui, & Vale.

[VIII]

Si placet Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. D. FRANCISCO CINO Epiſcopo Maceraten.

Imprimatur.

Gaſpar Lauretanus I. V. nec non Phyloſophiæ, & Sacræ Theologiæ Doctor, & Lector Vniuerſit., & Eccleſiæ Cathedralis Maceraten. Canonicus.

Imprimatur.

Io: Paulus Paſtouichius I. V. D. Prothonotarius Apoſtolicus, Canonicus Eccleſ. Cathed. Ariminen., & Illuſtriſsimi & Reuerendiſsimi D. FRANCISCI CINI Epiſcopi Maceraten. Vicarius Generalis.

Bartholomæus de Amicis Patritius Maceraten. I. V. nec non Phyloſophiæ, ac Sacræ Theologiæ Doctor, S. Officij Reuiſor, vidit, &c. Si placet Reuerendiſs. Patri Inquiſit. Anconæ.

Imprimatur.

Fr. Io. Baptiſta Matthæius Sacræ Theologiæ Magiſter Theolog. Vniuerſ. ac Vicarius Sancti Officij Macerat. Ordinis Prædicatorum.

A D

AD AVCTOREM EPIGRAMMA.

AVGVSTINI MAGGIOLI CANTIANENSIS.

QVantum magne tuis ANTONI debeat Orbis
Doctrinis, prælum, ſcriptaque mira probant.
Tu Iuris vigili rimatus Marte latebras
Recti pandis iter, nobilitaſquè vias;
Dirupit lites Calamus, dein' criminis vltor
Aut terret ſontes, aut iuuat ille Bonos
Nunc Eugubinæ dat lumen Iuribus Vrbis,
Et maius reliquis nobile finxit Opus.
Ergo tuæ reſonent Patriæ Can fama Thiani
CONCIOLE, & merito gaudeat illa tuo,
Vos Eugubini Scriptori plaudite, veſtræ
Haud Natus Patriæ, ſed Pater iſte fuit.

EIVSDEM.

ALIVD.

GRæcia barbaricis quamquam laniata Tyrannis
Famam ſeruat adhuc, quam meruere Sophi
Vmbria maiori ſed nunc clareſcit honore,
Spargit vbi ſapiens lumina CONCIOLVS
Vnus quo ſeptem præſtet Sapientibus, Huius
Attigit octauum docta Minerua gradum.

[X]

EIVSDEM TETRASTICHON.

ORbem humeris nixum annoſi ridemus Atlantis,
Nam premeret nimium machina tanta ſenem.
Diuino tamen ingenio non rideat vllus,
ANTONI, legum pondera nixa tuo.

EIVSDEM DISTICHON.

CONCIOLVM Mundo ſi ſecula priſca dediſſent,
Vix aliquid mundo, Papiniane, fores.

VICTORII CONCIOLI AVCTORIS EX FILIO NEPOTIS.

EPIGRAMMA.

NOſcere quiſquis aues voluas hæc condita libri
Iugens ſub paruo corpore gaza patet.
Æquo nectit fas, infirmaquè iura refirmat
Ipſe nouo melius viuere iure docet,
Corrigit ille malum, leges, & legibus addit
Quæ fuerant tantum dona negata tibi,
Iam feſtiua refert priſcos Aſtræa triumphos,
Aſtreæque ſimul redditur æqua bilanx
O quantum eſt dignus quam longè viuere, quantum
Edita res mundo non ſinat ipſa mori.

INDEX

[XI]

INDEX RVBRICARVM

PRIMI LIBRI.

DE Feſtis diebus Colendis. Rub. 1
De Reliquijs, & Veneratione Sanctorum. Rub. 2
De Honore faciendo B. Vbaldo Protectori. Rub. 3
De Proceſſionibus, Luminarijs, & Oblationibus faciendis. Rub. 4
Quod Magiſtratus, Officiales, & Conſiliarij accedant ad Diuina diebus ſolemnibus. Rub. 5
De Electione DD. Confalonerij, & Conſulum. Rub. 6
De Ingreſſu, & Iuramento DD. Confalonerij, & Conſulum. Rub. 7
De Officio, & Auctoritate DD. Confalonerij, & Conſulum. Rub. 8
De Immunitate DD. Confalonerij, & Conſulum. Rub. 9
De Officio Capellani, DD. Confalonerij, & Conſulum. Rub. 10
De Officio, & Auctoritate D. Locumtenentis. Rub. 11
De Ingreſſu, & Iuramento D. Poteſtatis. Rub. 12
De Officio D. Poteſtatis. Rub. 13
De Officio Notarij Maleficiorum. Rub. 14
De Officio Barigelli, & Executionibus per eum, & alios Officiales faciendis. Rub. 15
De Officio Cuſtodis Carcerum. Rub. 16
De Viſitatoribus Carcerum. Rub. 17
De Electione, & Extractione Syndicatorum. Rub. 18
De Officio Syndicatorum, Iudicum, & aliorum Officialium. Rub. 19
De Officio Cancellarij Communis. Rub. 20
De Conſilio Generali. Rub. 21
De Conſilio ſpeciali DD. Deputatorum. Rub. 22
De Electione Conſiliariorum, & aliorum Officialium, & Iuramento ab eis præſtando. Rub. 23
De Officio Aduocati, & Procuratoris Communis, & Pauperum. Rub. 24
De Officio Syndicorum Communis. Rub. 25
De Officio Depoſitarij introituum Communis. Rub. 26
De Officio Reuiſorum Rationum. Rub. 27
De Officio Reuiſoris Ducalis. Rub. 28
De Officio Prioris, & aliorum Officialium Hoſpitalis maioris. Rub. 29
De Officio Præfectorum Annonæ. Rub. 30
De Officialibus Montis Pietatis. Rub. 31

INDEX

De Ambaſciatoribus mittendis. Rub. 32
De Electione, & Officio Medicorum Communis. Rub. 33
De Electione, & Officio Chyrurgi. Rub. 34
De Electione, & Officio Magiſtri Grammaticæ, & Superſtitum Scholæ. Rub. 35
De Officio Præſidentis, & Notariorum Regiſtri. Rub. 36
De Officio Capitaneorum Collegij Notariorum. Rub. 37
De Officio Paciariorum. Rub. 38
De Officio facientium Æſtimum. Rub. 39
De Officio Moderatorum Impoſitionum. Rub. 40
De Officio Graſciariorum. Rub. 41
De Officio Præfectorum Olei, & eius Venditoribus. Rub. 42
De Officio Appaltatorum, & Bullatorum Carnium. Rub. 43
De Officio Taxatorum. Rub. 44
De Officio Superſtitum Platearum. Rub. 45
De Superſtite, ſeu Prouiſore Salis. Rub. 46
De Officio Superſtitum Damni Dati. Rub. 47
De Officio Superſtitum Aquæductum. Rub. 48
Quod Aqua Publicorum Aquæductuum non deriuetur. Rub. 49
De Officio Præconum. Rub. 50
De Officio Depoſitarij Pignorum. Rub. 51
De Officio Aſſiſtentis Penſæ Grani, & Farinæ. Rub. 52
De Officio Bullatoris Communis. Rub. 53
De Officio Magiſtrorum Viarum. Rub. 54
De Iure Congrui. Rub. 55
De Vijs publicis, ac Fontibus reaptandis. Rub. 56
De Muris Ciuitatis, & Caſtrorum inſtaurandis. Rub. 57
De Officio Cuſtodum Portarum. Rub. 58
De Officio Plazzariorum. Rub. 59
De Officio Extraordinarij. Rub. 60
Quod Officia Communis, & Caſtrorum Exteris non committantur. Rub. 61
De Pœna recuſantium Officia Communis. Rub. 62
De Immunitate ob Numerum duodecim Liberorum. Rub. 63
De Electis ad Plura Officia Rub. 64
De Clericis ad Officia Communis non eligendis. Rub. 65
De Nundinis. Rub. 66
De Brauio ponendo Rub. 67
De Nouis Ciuibus recipiendis. Rub. 68
De Capitaneis Caſtrorum, & eorum Officio. Rub. 69
Caſtra, & Villæ Ciuitatis Eugubij, & Caſtrorum diſtantia. Rub. 70

LIBRI SECVNDI.

De Citationibus, & Relationibus. Rub. 1
De Citatione Procuratoris. Rub. 2
De modo procedendi in Cauſis Ciuilibus. Rub. 3
De Exceptionibus impedientibus Litis ingreſſum, & de lite à Reo Criminaliter mota. Rub. 4

[XIII]

RVBRICARVM.

De Incompetentia, ſiue Suſpicione Iudicis temerarie deducta. Rub. 5
De Poſitionibus, & earum Reſponſionibus. Rub. 6
De Negantibus Filiationem, & reliqua Notoria. Rub. 7
De Teſtibus recipiendis, vel recuſandis. Rub. 8
De Interrogatorijs dandis. Rub. 9
De Iuramento Calumniæ. Rub. 10
De Iuramento in Litem. Rub. 11
De Iuramento litis Deciſiuo. Rub. 12
De Iuramento Suppletiuo. Rub. 13
De Satisdatione danda per Forenſes, & de Iure eis reddendo. Rub. 14
De Reconuentione. Rub. 15
De Debitis confeſſis. Rub. 16
De Pœna petentium plus debito, Siue negantium debitum iam ſolutum. Rub. 17
De Producentibus Iura in vltima dilatione, & de Inſtrumentis de nouo repertis. Rub. 18
De Contumace, & Tenutis dandis. Rub. 19
De Inſtantijs, & Fatalibus. Rub. 20
De Refectione Expenſarum. Rub. 21
De Actuarijs, & eorum Officio. Rub. 22
De Copijs extrahendis, & de Actis gratis oſtendendis. Rub. 23
De Mercede Iudicum, & Actuariorum. Rub. 24
De Sportulis. Rub. 25
De Aduocatis, & Procuratoribus, & eorum Salarijs. Rub. 26
De Compromiſſis inter Coniunctos, & alias perſonas faciendis. Rub. 27
De Ferijs. Rub. 28
Qualiter Credita ex Inſtrumentis, Chirographis, & Partitis caſſari debeant. Rub. 29
De Præſcriptionibus. Rub. 30
Agenti Hipothecaria non eſt neceſſaria Excuſsio. Rub. 31
De Executione priuatæ Scripturæ. Rub. 32
De Executione Teſtamentorum, & aliarum vltimarum Voluntatum. Rub. 33
De Aditione Hæreditatis, & Confectione Inuentarij. Rub. 34
De Officio Notariorum. Rub. 35
Quæ ſunt de Stylo, cenſeri appoſita, & Stylus quomodo probetur. Rub. 36
De Inſtrumentis Notariorum Defunctorum abſque licentia non extrahendis. Rub. 37
De Mercede extractionis Inſtrumentorum. Rub. 38
De Clauſula, Saluo Iure Communis Eugubij, in qualibet Diſpoſitione apponenda. Rub. 39
De Suſpectis Fugitiuis. Rub. 40
Quod Nullus pro ciuili debito capi poſſit in Domo, vel Apotheca. Rub. 41
De Sequeſtratione Bonorum. Rub. 42
Quod Mulier bonæ conditionis non cogatur ire in Palatium ad teſtificandum. Rub. 43
De Donationibus inter Virum, & Vxorem. Rub. 44
Quod Mulier nupta contrahere, ſiue teſtari non poſſit abſque conſenſu Viri. Rub. 45
De Lucro dotis. Rub. 46
De Fructu Dotis pro Alimentis. Rub. 47
Soluto Matrimonio quemadmodum Dos repetatur. Rub. 48
De Dote à Fratribus profecta. Rub. 49
De Emptione, & Venditione. Rub. 50
De Arrhis. Rub. 51

De

[XIV]

INDEX.

Dè Emptione cum pacto de Retrouendendo. Rub. 52

Quod Venditor poſſit retinere rem venditam pro pretio, & quod cæteris Creditoribus præferatur. Rub. 53

De Prohibita Alienatione bonorum in Forenſes. Rub. 54

De Conuentione Minorum. Rub. 55

De contractibus Minorum vigintiquinque Annis. Rub. 56

De Contractibus Filiorum Familias. Rub. 57

De Læſione. Rub. 58

De Fideiuſſoribus. Rub. 59

Quod Fideiuſſor petere poſſit à fideiuſſione eximi. Rub. 60

De Pœnis Conuentionalibus in Contractu appoſitis. Rub. 61

Quod ſtantibus Maſculis Fœminæ non ſuccedant. Rub. 62

De Filijs in Conditione poſitis. Rub. 63

De Filijs legitimatis. Rub. 64

De Filijs illegitimis. Rub. 65

De Succeſſione Fratrum. Rub. 66

De Diuiſione Rerum Communium. Rub. 67

De Venditione Rerum Communium. Rub. 68

De Refectione Rerum Communium. Rub. 69

De Noui Operis Nunciatione. Rub. 70

De Locatione Domorum, & Affictu Prædiorum. Rub. 71

De Debitoribus Communis non audiendis. Rub. 72

De ceſsione bonorum, & inducijs Quinquennalibus. Rub. 73

De Libris Mercatorum, & aliorum Artificum. Rub. 74

De Libris Rationum. Rub. 75

Quod Emphyteoſis finita renouetur ſucceſſoribus. Rub. 76

BVLLA GREGORII XII. ſuper Renouatione Emphyteoſis. Rub. 77

LIBRI TERTII.

De Appellationibus interponendis à Sententijs Diffinitiuis. Rub. 1

Qualiter ab Interlocutorijs Appelletur. Rub. 2

Qualiter à Laudis, & Arbitramentis Appelletur. Rub. 3

Quod Iudices teneantur in Appellatione cogere Actuarios ad dandum Copiam Actorum. Rub. 4

De Teſtibus, & Iuribus de nouo repertis in cauſa Appellationis producendis. Rub. 5

Quod Iudex Appellationis ſupplere poſsit ad veritatem indagandam. Rub. 6

Quod nullitas in quacunque Inſtantia non attendatur. Rub. 7

De Attentatis, & innouatis Appellatione pendente. Rub. 8

Appellationum cauſæ infra quantum tempus terminari debeant. Rub. 9

Quod à ſententijs Syndicatorum Officialium non appelletur. Rub. 10

Quod non liceat à duabus Sententijs conformibus, ſiue ab ea quæ tranſiuerit in rem Iudicatam appellare. Rub. 11

Quod à Pronuncia de exequendo non appelletur. Rub. 12

De Executione Rei iudicatæ realiter, & perſonaliter faciendæ. Rub. 13

De Appellationibus in Criminalibus Cauſis interponendis. Rub. 14

Quod in Criminalibus non liceat Appellationem proſequi, niſi facto Depoſito. Rub. 15

LIBRI

RVBRICARVM.
LIBRI QVARTI.

DE Accuſationibus. Rub. 1
Infra quantum tempus poſsit accuſari, & inquiri. Rub. 2
Quod Syndici Caſtrorum, & Villarum teneantur denunciare Maleficia. Rub. 3
Quod Chirurgi, & Barberij teneantur notificare perſonas, quas meduerint. Rub. 4
De modo procædendi in cauſis criminalibus. Rub. 5
De Indicijs, & Tortura. Rub. 6
Infra quantum tempus Exbanniti, vel Condemnati poſsint ſe conſtituere. Rub. 7
Qualiter Aduocati, & Procuratores in criminalibus Cauſis adeſſe debeant. Rub. 8
Quod fideiuſſor non teneatur repræſentare niſi in caſu illius delicti, & de Securitate Reis danda. Rub. 9
De Teſtibus in Criminalibus Cauſis recipiendis. Rub. 10
Quod Iudices ex officio Teſtium dicta ſuper Innocentia recipi, & deſcribi faciant. Rub. 11
De Delictis Mulierum. Rub. 12
De Delictis Minorum. Rub. 13
Quod is, qui vigeſimum annum attigerit, habeatur pro maiore. Rub. 14
De Abolitionibus. Rub. 15
Quod Iudices ex Indicijs etiam vrgentibus non condemnent. Rub. 16
Quod Iudices Inquiſitiones, & Accuſationes cæptas, proſequantur. Rub. 17
De Beneficio Pacis, & Confeſsionis. Rub. 18
De Dupplicatione Pœnarum. Rub. 19
De Pœnis Blaſphemantium. Rub. 20
De Pœnis deuaſtantium Sacras Imagines. Rub. 21
De Adulterio. Rub. 22
De Inceſtu. Rub. 23
De Stupro. Rub. 24
De Sodomia. Rub. 25
De Concubinis. Rub. 26
De Homicidio. Rub. 27
De Pœna facientis Vindictam tranſuerſalem. Rub. 28
De Pœna frangentis Pacem. Rub. 29
De Percutientibus ad Ignominiam. Rub. 30
De Pœna offendentium cum Armis, vel ſine. Rub. 31
De Pœna inclinantium Archibuſium. Rub. 32
De Pœna Inſultantium, vel Aſsminantium cum Armis. Rub. 33
Quod liceat Aggreſſorem, & Percuſſorem repercutere, & offendere. Rub. 34
De Armatorum Collectis. Rub. 35
De Cautione de non offendendo. Rub. 36
De Prohibita delatione Armorum. Rub. 37
De Armis inuentis in Terra. Rub. 38
De Pena Turbantis aliquem in Poſſeſsione. Rub. 39
De Vi Meretricibus illata. Rub. 40
De Priuato Carcere. Rub. 41
De Famoſis Libellis & de Proijcietibus Stercora, Cornua, & ſimilia ad Oſtia aliena. Rub. 42
De Verbis iniurioſis. Rub. 43
De Æſtimatione Iniuriarum, & intereſſe offenſorum. Rub. 44

De

[XVI]

INDEX.

De Falſa Moneta, & fabricantibus Alchimiam. Rub. 45
De Facientibus, ſiue Producentibus falſa Inſtrumenta, & priuatas Scripturas. Rub. 46
De Teſtibus Falſum deponentibus. Rub. 47
De Pœnis Teſtis ſe abſentantis. Rub. 48
De Artificibus falſum committentibus. Rub. 49
De Mutatione Nominis. Rub. 50
De Inſidiatoribus Viarum. Rub. 51
De Incendiarijs. Rub. 52
De Furibus, & Eorum Receptatoribus. Rub. 53
De Condemnatis capitaliter publicandis. Rub. 54
De Condemnatis non recipiendis. Rub. 55
De Condemnatis capitaliter impune offendendis. Rub. 56
Quod Pater teneatur pro delicto Filij, vſque ad Legitimam. Rub. 57
De Filijs in Parentes delinquentibus. Rub. 58
De Corrigendis Familiam ſuam. Rub. 59
De Pœna Frangentis Carceres. Rub. 60
De Pœna Intrantis, vel exeuntis aliunde, quam per Portas Ciuitatis, ſeu rumpentis Muros. Rub. 61
De Pœna euntium de nocte ſine lumine poſt ſonum Campanæ. Rub. 62
De Pęna impedientium executiones reales, & perſonales. Rub. 63
De Pœna offendentium Plazzarios, & Executores. Rub. 64
De Pœna Officialium, & Forenſium offendentium Ciuem, vel Diſtrictualem. Rub. 65
De Pœna Iudicum committentium Barattarias. Rub. 66
Quod Iudices corrigant ignauiam inertis Iuuentutis. Rub. 67
Quod non liceat piſcando vti aliquo genere Veneni. Rub. 68
De Maleficis, & Incantatoribus. Rub. 69
De Inquirentibus Theſauros. Rub. 70
Quod Reus pœnam non ſoluens luat in Corpus. Rub. 71
Quod Maſculinum concipiat Fœmininum. Rub. 72
Quod de ſimilibus ad ſimilia procædatur. Rub. 73

LIBRI QVINTI.

DE Mercatoribus Artis Lanæ. Rub. 1
De Aromatarijs. Rub. 2
De Merciarijs. Rub. 3
De Calceolarijs. Rub. 4
De Sutoribus. Rub. 5
De Fabris Ferrarijs, ſiue Mareſcalchis. Rub. 6
De Fabris Lignarijs. Rub. 7
De Vaſarijs. Rub. 8
De Muratoribus. Rub. 9
De Macellarijs. Rub. 10
De Quartegiantibus Beſtias. Rub. 11
De Hoſpitibus, & Tabernarijs. Rub. 12
De Triccolis, & Venditoribus Olei. Rub. 13
De Furnarijs. Rub. 14

De

De Molendinarijs. Rub. 15
De Fornaciarijs. Rub. 16
De Artificibus denegantibus vendere. Rub. 17
De Venditione Piſcium. Rub. 18
De Ponderibus, & Menſuris. Rub. 19
De Statutis Artificum. Rub. 20
De Monopolijs. Rub. 21
De Mercato faciendo. Rub. 22
De Ementibus Res furtiuas. Rub. 23
Quod Viæ Ciuitatis ſingulis Menſibus mundentur. Rub. 24
De Cloacis Publicis, & Priuatis. Rub. 25
De Vijs, & alijs locis publicis non alienandis, vel permutandis. Rub. 26
De Vijs publicis, & Vicinalibus extra Ciuitatem, & de earum Latitudine. Rub. 27
De immunditijs in Vijs non proijciendis. Rub. 28
De Pannis, & alijs non lauandis in Publicis Fontibus. Rub. 29
De Pœna Macerantis propè Ciuitatem, vel Incigliantis in ea. Rub. 30
De Balcone, Ponte, ſiue Scalis in Vijs non faciendis. Rub. 31
De Pariete. Rub. 32
De Stillicidio. Rub. 33
De Ædificio propè vicinum faciendo. Rub. 34
De Feneſtris propè vicinum ferrandis. Rub. 35
De Verſatorio, & Neceſſario. Rub. 36
De Domibus non diruendis. Rub. 37
De Mortuis Sepeliendis. Rub. 38
De Famulis cogendis ad Seruitij tempus implendum. Rub. 39
De Meretricibus. Rub. 40
De Circulatoribus, ſiue Ceretanis, vltra triduum non permittendis. Rub. 41
Quod Porci per Ciuitatem ire non permittantur. Rub. 42
De Interficientibus Lupum. Rub. 43
Taſſa delle Mercedi degl'Eſſecutori. Rub. 44
Taſſa della Gabella del Paſſo. Rub. 45

LIBRI SEXTI.

DE Officio, & Auctoritate Officialis Maioris. Rub. 1
De Officio Superſtitum Damni Dati. Rub. 2
De Notarijs DD. Et eorum Mercede. Rub. 3
De Officialibus Minoribus, & eorum Mercede. Rub. 4
De Modo, & Forma procædendi; & Infra quantum tempus Cauſæ debeant expediri. Rub. 5
Intra quos terminos Officiales procædere poſſint per Inuentionem. Rub. 6
De His, qui accuſare, & accuſari poſſunt; & Infra quantum tempus. Rub. 7
De Probationibus faciendis in D.D. Rub. 8
Quòd Dominus Rei poſsit accipere Clamydem, & Ferramenta cuiuslibet inuenti damnum dare. Rub. 9
Quod liceat Animalia in damnis reperta conducere. Rub. 10
De Pœna percutientium, vel occidentium Animalia. Rub. 11
De Gualdarijs, & eorum Officio. Rub. 12

[XVIII]

INDEX RVBRICARVM.

De Quærelantibus. Rub. 13
De Pœna amouentis Terminum. Rub. 14
De Pœna Incidentium Vites. Rub. 15
De Pœna capientis, ſiue occidentis Columbos. Rub. 16
De Pœna occupantis, ſiue deſtruentis, vel mutantis Vias. Rub. 17
Quod Nemo plantet iuxta Vias publicas, nec Arbores in ijs incidat. Rub. 18
Quod Nemo proijciat Saxa, vel Immunditias in Vias publicas. Rub. 19
Quod tranſeundo per bona alterius Ius eundi non præſcribatur. Rub. 20
Quod Nemo fodiat prope Murum, vel Grippum alterius. Rub. 21
De Foſſatis faciendis, & ſcaricandis. Rub. 22
Quòd Aqua ex Agris non dirigatur in Vias publicas. Rub. 23
Quod Nemo deriuet Aquam in Rem alterius. Rub. 24
De Puteis, Fontibus, & Lauatorijs mundandis. Rub. 25
De Sepe pendente ſupra Viam. Rub. 26
Quod Arborum Rami, & Sepes pendentes inter vicinos remoliri debeant. Rub. 27
De Capris in Plano non detinendis. Rub. 28
Quod Venatores non intrent Poſſeſſiones, vel Vineas. Rub. 29
De Pœna Officialis, & Componentium in D. D. Rub. 30
De Pœna Depopulantium. Rub. 31
De Emendatione Damnorum. Rub. 32
De Remiſſionibus Condemnationum Officialis. Rub. 33
Quod Pater pro Filio, & Dominus pro Famulo teneatur. Rub. 34
De Licentijs datis à Domino ſuper D. D. Rub. 35
De Gratijs obtinendis a DD. Confalonerio, & Conſulibus. Rub. 36
De Syndicis, & eorum Officio, ac Ætate. Rub. 37
De Pœnis D. D. Rub. 38
DE OBSERVANTIIS Laboratorum. Rub. 39
Quod Domini præferantur in fructibus alijs Creditoribus; Et quòd Pars Coloni vendi non poſſit. Rub. 40
Quod Colonus partiarius teneatur ad Meſſem, ſine Vindemiam requirere Dominum. Rub. 41
Quod Nullus appropinquet Termino laborerio, Sepe, vel Plantis. Rub. 42
De Terminis ponendis, vel reaptandis inter vicinos. Rub. 43
Quo tempore Laboratores debeant à Laborerio licentiari. Rub. 44
De Diuiſione quorumcumq; Straminum. Rub. 45
De Diuiſione quorumcumq; Beſtiaminum. Rub. 46
De Socijs faciendis. Rub. 47
Quod Statuta Ciuitatis Eugubij obſeruentur in toto eius Diſtrictu, & illis deficientibus Ius Commune. Rub. 48
De Verborum, & Rerum Significatione. Rub. 49

FINIS.

[XIX]

EVGVBINÆ CIVITATIS HONORIFICA, ET BREVIS DESCRIPTIO.

IN Vmbria vetuſtiſſima, celebrique Italorum Prouincia ſedet Ciuitas Eugubium, quam ſæpe Barbarorum armis euerſam Ciues non vna loci poſitione reſtaurarunt. Situs antiquior fuerat in plano ſolo, cuius ambitus nouem paſſum millia, & latitudo ſtadia ſexdecim complectebatur, vt aſſerunt ex murorum reliquijs priſcarum rerum Indagatores. *Eugubii ſitus antiquior.* At hodiernus vnius milliarij longitudine, triumque circuitu continetur ad pedes nimirum Ingini Montis, qui eſt vnus Apenninorum. *Situs hodiernus* Surgunt hoc loco Ædes commodiſſimæ, & non contemnenda Palatia, præſertim illud Auguſtale, vbi reſidet Magiſtratus, nobilitate quidem conſpicuum,& admirabili conſtructione à Scriptoribus commendatum. *Palatium Magiſtratus.* Inter multa notatu digna, quæ in hoc eminenti Palatio Leander Albertus ſuſpexit admirabundus, Fons eſt in medio ſuperioris Aulæ, quò per admirabilem Aquæductum altius conſcendunt cryſtallinæ, ac murmurantes vndæ. *Fons. Aquæductus.* Hinc clariſſimus Auguſtinus Steuchus Eugubinus Epiſcopus kiſami, & Bibliothecarius Sedis Apoſtolicæ in Tomo tertio De reuocanda in Vrbem aqua virgine ait: *Quæ igitur, vt ad lymphas redeam, tam abiecta Italiæ Vrbs eſt (nam ſæpe parua magnis, vt ille inquit, recte conferuntur) quæ non etiam difficili tranſitu fontes, ſeu flumina ad ſe deduxerit? Aliæ ſaxa inter ardua, & ſcopulos, præruptas aſperaſque rupes iter fontibus aperientes, nullis ſumptibus parcentes, quale Iguuij Patriæ meæ Aquæductum ſu-*

ſpicien-

MUNICIPIO DI GUBBIO

ſpiciendo obſtupeſces. Ante ipſum Auguſtale proſtat ampla, & nobilis Platea, quæ vel pulchritudine, vel ſtructuræ opificio commendabilis maiorem illi conciliat maieſtatem. Policarpus, de quo infra, Auctor antiquitate, ac doctrina laudandus in Topographia Eugubinæ Vrbis, aliiſque in paginis, quas prælo dedit, multique alij Scriptores de Eugubio, ipſiuſque Territorio plura ſcripſerunt, quæ nos breuitati ſtudentes ſilentio inuoluimus. Fruitur hæc Ciuitas iucundiſſimo Agrorum proſpectu, qui, & vites alunt innumeras, & arbores paſcunt frugiferas, & Collibus circumquaque fæcundis coronantur. Planities cum reliquo Territorio, quod ad centum vſque millia procurrit, tot habet rurales domos, ac pleraſque tam magnificè conſtructas, vt ſi Ciues ad regulam Conſtantini Magni ædificaſſent, amplitudine, ac ſplendore laudabili Patriam auxiſſent, nec primis Italiæ Vrbibus inuiderent. Tempus, quo Ciuitas ortum habuit, hominum memoriam ſuperat; alij enim Noe Nepotem, alij antiquiſſimos Hetruriæ Populos conditores fuiſſe tradunt. Illud autem inter omnes conuenit, hanc eſſe vnam ex Vrbibus non multis, quæ poſt communem totius Terræ cataclyſmum in Italia ſurrexerunt. Greſſolinus Valerianus in ſuis Chronicis *Regalis*, inquit, *Ciuitas Vmbriæ antiquiſsima aliarum Ciuitatum Italiæ, at ſaltem inter antiquiores habet multa monumenta ſuæ* . . . . . reliquum lacerum fortaſſe dicebat: antiquæ, & Regiæ magnificentiæ, aut certe aliquid aliud ſimile. Liber hic tanti ponderis, & momenti temporis ingluuie deuoratus, ac prorſus penè conſumptus Anno 1349 repertus fuit in Conuentu Sancti Franciſci noſtræ Ciuitatis loco ſcilicet humenti, abiectoque. Cum autem ex eius fragmento ſuperſtite apparerent notabilia monumenta, quæ complectebatur, tres eorum temporum Notarij *vigore commiſſionis, & licentiæ datæ in publico, & generali Conſilio Communis, & Populi Ciuitatis Eugubij, & à nobilibus Viris Digho Domini Blaxij de Tornaquincis de Florentia hon. Poteſtate, & Domino Petro de Vulterris Capitaneo Populi Ciuitatis, Comitatus, & Diſtrictus Eugubij, qui eorum, & dicti Communis auctoritatem, & decretum interpoſuerunt*, exemplum, ſeu tranſumptum tranſcribere iuſſi ſunt, cuius archetypon, ſeu primitiuum exemplar membrana exaratum in Archiuio Arm. Eugubij, hiſce oculis vidi, ac lectum perlectumque multis eruditionibus denudaui, vt nimirum permulta, quæ in hac hiſtorica narratione ſum dicturus, valido incumbant fundamento. Qualis extiterit hic Auctor, quem tanti ducimus, colligere eſt ab exteriore Voluminis fronte, vbi hæc verba antiquo calamo efformata leguntur. *Greſſolinus ſenior natus Eugubij ex nobili gente Valeriana Vir præclarus, ſapiens, & probatæ fidei ſcripſit Geſta Eugubinorum ab ædificatione Ciuitatis vſque ad An. Domini mille trecentum, obijt eodem Anno ætatis ſuæ nonageſimo quinto, & ſepultus eſt in Eccleſia Sancti Franciſci*. Scriptor, qui eiuſdem Greſſolini tempore Gualdi Chronica exarauit (eorum multa exemplaria extant in nobilibus Bibliothecis, & apud varios antiquitatis Indagatores) & ducentis poſt annis Guerrerius Bernius Capitaneus, & Secretarius noſtri Ducis Federici in ſuis Chronicis, nec non Vbaldus Angelus Abbatius Auctor proximè elapſi ſæculi eruditiſſimus in ſuo Iano (amborum libri inter manuſcripta à noſtris Ducibus diligentiſſime conquiſita, & in celeberrimam librariam collecta ſeruantur) Item alij Hiſtorici, & Chronologi ex anti-

Platea.

Ager.

Planities, & Territorium.

Origo.

Eugubium Ciuitas Regalis, & antiquiſſima.

antiquis, ac Neotericis *Eugubium* nominant *Ciuitatem Regiam*, cum in illa vetuſtiſſimi Vmbriæ Reges ſedem habuerint. De Regibus iiſdem, & eadem antiquitate ſæpe, atque honorifice *auctoritate, & vetuſtate Hiſtorici grauiſſimi* meminit in ſuo libro *Ioannes Policarpus Seueritanus Sibenicenſis Dalmata Prædicatorum Ordinis*. Quoniam verò magnum hunc Virum citaturi crebro ſumus, propterea quod multa de Eugubio verba fecerit; operæ pretium erit illius virtutem oſtendere, vt ad noſtra inde ſcripta plus etiam auctoritatis accedat. Aſſerunt qui de Policarpo loquuntur, fuiſſe illum in Philoſophiæ, ac Theologiæ ſcientijs, alijſque etiam litteris, ac diſciplinis verſatiſſimum: ſub clariſſimis Præceptoribus, Palladio ſcilicet Fuſco Patauino, Marco Antonio Sabellico, Pomponio Læto, & Ioanne Sulpitio ſtuduiſſe: & tanquam compluribus ex cultum ſcientijs commendatum fuiſſe à litteratioribus Viris, qui eo ſæculo grandium ingeniorum feraciſſimo floruerunt. Igitur, ſubdo iam ego, Auctor eſt probatus, igitur fide dignus Policarpus. Quòd autem Eugubium Ciuitas fuerit antiquiſſima, ac Reges ibi reſederint, præter eiuſdem Scriptoris, aliorumque teſtimonia, ac traditiones; fidem facit Regium Sepulcrum, quod nomine Mauſoleum, miroque conſtructum artificio temporum adhuc edacitati repugnat. Rem eandem inter cætera magnifica confirmat veterrimum Theatrum: confirmant nouem aheneæ Tabulæ fama percelebres, ac litteris, ac ſententijs nemini cognitis exaratæ, quæ totius Orbis, nedum Italiæ antiquiſſima creduntur monumenta. Anno 1444 haſce Tabellas ex ære puriſſimo fortuna detexit in ſubterranea Concameratione miris emblematis teſſellata, quæ quidem tam egregio picturatur artificio, vt Regalis Aulæ ſpecimen præbeat, apud Theatrum, hoc eſt in planitie, vbi antiquitus ſedebat Eugubium. Atque illæ notiſſimum ſibi nomen compararunt apud eos, qui vetuſtate cognita delectantur, multique crediderunt, leges ibi cælatas eſſe primorum Regum, qui in hac Prouincia dominarentur. Centeſimus trigeſimus tertius agitur annus, ex quo illarum duæ Venetijs in Armamentario Ducalis Palatij inter rariſſima cuſtodiuntur, tanquam pretioſa caligantis, ſed pulchræ antiquitatis monumenta, ac Tabulæ Eugubinæ vocantur. Delatæ fuerunt in eam Vrbem a clariſſimo Viro, vt nobilibus eorum temporum Antiquarijs traderentur interpretandæ: & licet breui remittendas fuiſſe promiſerit, nec breui, nec vllo vnquam tempore redierunt in ſocietatem aliarum ſeptem, quæ in ſecreto Palatij Communis Archiuio conſeruantur *Extincto*, inquit Policarpus, *Eugubij Gobio Vmbrorum Regulo* (poſt longa tamen Annorum interualla) *Eugubini mutuo fœdere in Romanos cum aduentantibus Gallis occurſante, primi non timore, non fœderibus pactis, non ſeruitute, ſed libere, & ſponte in Romanorum deditionem venerunt*. Populi verò dedititij Romanorum licèt eis parerent, Romani tamen nihil graue in eos ſtatuebant; ſed ſuo iure, ac ſuis legibus viuere permittebant. Eugubium clarum extitit Romanorum municipium, ſuiſque vixit legibus, ac ſtatutis, quemadmodum aliæ *Vrbes municipales, quæ in Ciuitatem Romanam receptæ, ſuis proprijs iuribus, & legibus viuebant, muneribus tamen Populi Romani, & honoribus fungebantur*. Quocirca Romanorum ſocietatem adepta, ipſos etiam Reipublicæ honores comparauit, meruitque, vt Ciues ſui ampliſſima illa Ciuitate donarentur. Cum-

Eugubium Sedes Regum.

Regium Sepulcrum.

Theatrum.

Aheneæ Tabulæ.

Eugubium municipium Romanorum.

que

[XXII]

Rex Illiridis in cuſtodia Eugubinorum.

que gentium Illiridis Regnatorem Romani prelio ſuperaſſent, captum cum Vxore, Liberis, Germanoque Eugubinæ Ciuitati cuſtodiendum miſerunt. Vnde *Si Romani curabant, vt nobiliores, & potentiores deprehenſi hoſtes in cuſtodijs haberentur per municipia, quæ maxime opibus valerent*; videre eſt quantum in eius fide quieſcerent, viribuſque confiderent, cui vni tot Regios Principes in cuſtodiam tradidiſſent. *Liuius in fine libri 5. & dec. 5. in impreſſione Aldina lib. 45 pag. 384. col. prima, Carolus Sigonius in Scholia, & alij.*

Eugubium pro Iulio Cæſare contra Pompeium.

Progrediente tempore Eugubina Ciuitas Caij Iulij Cæſaris virtutem, ac gloriam tanto pietatis ſtudio complexa eſt, vt contra Pompeium arma deſumpſerit, Termum fugauerit, ſteteritque ab eo inuictiſſimo Imperatore: qui proinde tanto illam amore proſequebatur, tantiſque fauoribus cumulauit, vt Ciues voluerint Patriam alio nomine augere, & Iuliam Iguiam nuncupare, quam poſtea denominationem per plura ſæculorum ſpatia retinuit.

Eugubium Iulia Iguia appellatur.

Varijs nominibus vocatur.

Multis etiam nominibus Scriptores hanc Vrbem corruptè appellauerunt, vt de ijs loquitur eruditiſſimus Auguſtinus Steuchus *Tom. 3. de Eugubij Patriæ ſuæ nomine*. Sed affirmat conſtare inter probatos Auctores, *verum illi nomen Iguium antiquitus fuiſſe*, ac deinde verba iſta ſubiungit *Dicendumque Iguium declarat vetuſta quædam Hiſtoria, quam ego reperi Eugubij, & quo tempore illa Hiſtoria ſcripta eſt, non erat apud Cæſarem nomen deprauatum. Verba Hiſtoriæ hæc ſunt: Hanc inquit Vrbem in antiqua quadam Hiſtoria Iuliam appellatam inuenimus, quæ vtrum à Iulio Cæſare redeunte victore, quem Eugubini, & omnes Populi Ciuitatum Vmbriæ cum lætitia ſuſceperunt expulſo Termo Duce, qui Vmbriam poſſidebat pro Pompeio, Iulia dicta ſit, an propter Iuliam Vxorem Octauiani determinare non valemus.*

Iulius Cæſar in Ciuitate Eugubij.

Eugubium fauoribus ornatur ab Octauiano Auguſto.

Illam quoque fauoribus ornauit Octauianus Auguſtus, & *in ludos victoriæ*, quam poſt Iulij Cæſaris obitum de Lucio Antonio reportauit, antiquiſſimum Theatrum ſupra recenſitum inſtaurari iuſſit. Eius rei memoriam cælauit in lapide ibi locato, cuius exempla viuunt apud Antiquarios, ac præcipue apud Eminentiſſimum Franciſcum Cardinalem Barberinum, qui vnà cum alijs permultis eiuſdem Ciuitatis Inſcriptionibus præfati lapidis exemplar cuſtodiri mandauit.

Inſcriptiones in Marmoribus.

Quanta autem dignitate, ac potentia valeret Iguuium, alia etiam comprobant antiquitus inſcripta marmora, ac duo illa potiſſimum, quorum in vno legitur *Reſpublica Iguuinorum*, in altero *Iguuinorum ſplendidiſſimus Ordo*, vt Aldus Manutius *in Ortogr. & in Scholia comment. Cæſaris*, alijque eruditi Antiquarij litteris prodiderunt. Verùm cum humaniſſimus humani generis Reparator mortali indutus velamine mortem oppetere voluiſſet, Eugubium non longo tranſmiſſo tempore Chriſtianæ Religioni ſe conſecrauit. Idque intelligimus ex quibuſdam veterum monumentis, præſertim ex præfatis Greſſolini Chronicis pag. 13. vbi legitur: *prædicto Sancto Epiſcopo ſucceſſerunt Agapius, & Secundinus ſimiliter de Eugubio, & mira ſanctitate Coepiſcopi*, qui in Numidia Anno ſalutis ducesimo quinquageſimo ſecundo martyrij palmam acceperunt, & Epiſcopi, Coepiſcopi, ſiue Corepiſcopi à prædicto Greſſolino, a veterrimo Manuſcripto, quod in Gualdenſi Oppido apud Templum Sancti Facundini ſeruatur, a Marcello Secundo ex Eugubino Epiſcopatu in Petri Cathedram deuecto in ſuis memorabilibus, a Iulio Lazzarello Canonico Theologo in Catalogo Iguuinorum Antiſtitum, & ab alijs Scriptoribus promiſcue vocitantur

Eugubium Chriſtianam fidem amplectitur.

Epiſcopi Eugubini antiquis temporibus.

Quan-

Eugubinorum pietas.

Sancti Secundinus, & Agapius, Marianus, & Iacobus Ciues Eugubini.

Quantum in dies Religionis cultu adoleſceret, oſtendunt primò quatuor eius Ciues Secundinus nempe, & Agapius, quorum iam meminimus, Marianus, & Iacobus apud Numidas pro Chriſti Religione eodem anno 252 paſſi martyrium, alijque primorum temporum pietate, ac ſanctimonia celebres: oſtendunt pia loca, & Sacræ Ædes, quas intra, & extra mœnia erigendas curauit vnà cum Xenodochijs duodeuiginti, & Abbatijs ſedecim vel cenſus amplitudine, vel Beatorum, Sanctorumque Domicilio conſpicuis.

Loca pia.

Expeditiones contra Infideles.

Varijs etiam expeditionibus pietatem oſtendit, aliàs enim Milites mille, aliàs mille ducentos, aliàs non longe pauciores, ſemperque cum magna Ciuium ſuorum frequentia ad bella contra infideles ſuſtentanda miſit, deditque plures alios nobiles filios, qui eiſdem in prælijs ſpontaneæ Chriſto victimæ opes, & ſanguinem profuderunt. At ſi tantum pietatis, ac belli ſtudium emicabat in Ciuibus; Ciuitas etiam ipſa in Apoſtolicæ Sedis obſequium, ac famulatum intenta, religionem, Deique cultum præ ſe tulit. Ea ſiquidem ſupremis vniuerſalis Eccleſiæ Hierarchis petitam ſemper opem conceſſit, ac nobilibus fuit remunerata Diplomatis, quæ in ſecreto Palatij Communis Archiuio videre eſt. Sed omiſſis antiquiorum ſæculis Anno ſupra milleſimum quingeſimo ſeptuageſimo primo, quando in nauali certamine Chriſtiana Claſſis Turcicam cruenta cæde deuictam turpi fugæ mandauit; Eugubini quatuor, & ſexaginta inter egregios Militum Præfectos connumerati, aut in acie turmas ducebant, aut Arces, & Propugnacula tuebantur. Quapropter Ioannes Auſtriacus ſupremus totius belli Imperator die vna, qua die numerus Copiarum inieretur, non leui miratione ſuſpenſus, Quid Vrbis, inquit, eſt hoc Eugubium? Nunquid maius eſt Neapoli? Nunquid maius eſt Mediolano? Quid Vrbis eſt hoc? Poſt ſæcula remotiora ſubijt Iguuium varias fortunæ vices, & in eas incidit perturbationes, quæ noſtram ſubinde Italiam deplorabili cæde vaſtarunt.

Eugubium deletur ab Vngaris.

Reſtauratur.

Deleta hæc Patria ab Vngaris Anno nonageſimo decimo ſeptimo, reſtauratur, non Montis in dorſo, vbi antea vixerat; ſed ad radices vbi hodie ſedentem videmus.

Augetur viribus, & ſplendore.

Cumque & potentia, & auctoritate paulatim ſuccreſceret, ait Greſſolinus, pag 87. *Ciuitas plena Populo, & nobilis facta eſt, opulenta, ſplendida, & honoranda.* Ita, & opibus aucta, & ſplendore, ſuaſq; vires periclitata, finitimarum Vrbium ſuſtinuit aggreſſiones. Alias contra vndecim, alias contra ſeptem Vmbriæ, ac Piceni Ciuitates, quæ cum aliquot Oppidis, & Caſtris ad eius potentiam deprimendam, & auctoritatem infirmandam ſociale fœdus inierant, animo, & vigore impauido reluctabatur. *Ex Diplomatibus Papæ Gregorij Noni, alijſque ſcripturis Archiuij ſecreti Palatij pub. Eug. & alijs monum. & hiſt.*

Ornatur priuilegijs a Pontificibus, & Imperatoribus Libertas.

Potentia.

Quid autem armis valeret, oſtendit etiam ſub Pontificum, & Imperatorum vexillo, a quibus multa obtinuit indulta, & priuilegia, illamque potiſſimùm prærogatiuam ſua cum veteri libertate viuendi. Surgebant in eius Territorio hic illic eminentes, fortiſſimæque Turres tum publici, tum priuati iuris, aliæque item proſpiciebantur, vel ſuper mœnibus, vel intra Vrbem, quò aditum aperiebant maiores portæ duodecim, validis cuſtoditæ præſidijs. Quatuor etiam Arcibus muniebatur, quarum ſingulas defendebant Præſides ſui, & alia duodecim Propugnacula idoneis commendata Cuſtodibus Agrum tuebantur. Multa Oppida, & Caſtella ædificauit, quod non niſi potentiores

Reſpu-

[XXIV]

Reſpublicæ factitabant, vt Hiſtoricus, & Secretarius Florentinæ Reipublicæ in ſuæ Patriæ Hiſtoria comprobauit. In eius poteſtatem venerunt Vrbes duæ, duoque etiam Oppida ſponte ſe ſubiecerunt: ita vt in Caſtris centum, & quinquaginta dominaretur, & magna incolarum multitudine effloreſceret. Quod profecto facile colligitur è grandi macellorum numero, vnde Ciuitas alebatur, vt legere eſt in Eugubina Hiſtoria Flaminij Beccoli, qui ſanè fuit ſummæ Vir integritatis, ac per generis, doctrinæque fulgorem magna etiam auctoritate pollebat. Quanta idcirco Populi frequentia compleretur Eugubium, libentius deducam è ſtatu, in quo Ciuitas erat, atque ex ratione ipſa. Cum in ea Imperiales, & Apoſtolici Legati reſiderent, *Homines Communium Ciuitatum*, vt ſcribit Greſſolinus, *Hinc inde concurrebant*, *& ideo Ciuitas plena Populo facta eſt*. Ex mercatura, quam huc tranſtulerunt Mediolanenſes poſt dirutum à Federico Enobarbo Mediolanum, cum negotiatio, commerciumque ſuccreſceret; maior etiam acceſſit frequentia aduenarum. Cogebat in Senatum quingentos antea, & ducentos deinde Ciues: numerabat duo de viginti Hoſpitalia, & viginti ſeptem Sacrarum Virginum Monaſteria, licèt Venetus quidam Auctor infra citandus duo ſolum, & viginti commemoret. Familiarum quinque millia centum quadragintaſex rem ſuam huic Communitati donauerunt. Domus vna, quam hodiernus temporum luxus gentis vnius commodo amplificauit, octo, & decem familias antiquitus capiebat. Abundabat mirum in modum (ſicut inferius patebit) nobilibus Viris, ac proinde etiam Seruis: alebat ſex millia Armatorum, habebatque octoginta Seruos publicos, ſeu Mandatarios, tres Circitores, ſingulos Satellitibus comitatos ſexagenis. Ex ijs omnibus, alijſque compluribus, quorum ſilentium breuitati condonamus, & ex monumentis, quæ de ſecreto Vrbis Archiuio, alijſque eiuſdem Patriæ locis, a Mattheo Villano in Florentina Hiſtoria, à Hieronymo Maria Veneto in Chronicis Eugubij in Monaſterio Sancti Spiritus, ab eodem Beccolo, a Michaele Angelo Eugenio in memorabilibus, & à cæteris multis Antiquarijs deprompta ſunt; facili coniectura intelligere poſſumus qua Populi multitudine redundaret. Addit etiam huic Vrbi & famam & dignitatem Nobilium ſplendor numeruſque Familiarum; nam defunctæ, ac ſuperſtites, quarum notitiam ex publicis tabulis, monumentiſque deſumpſimus, tot hecatontades, ſeu centinarios faciunt, vt ad euitandam veritatem, quæ mendacij ſpeciem gerit, enumerari non oporteat; præter eas, quæ vel Comitatus, vel Marchionatus titulo inſignitæ, vel ad Longobardorum conſuetudinem ab Oppidis, Caſtelliſque ſuæ iuriſdictionis nomen accipientes, duæ & nonaginta deſcribuntur. Ex claris hiſce Stirpibus non paucæ ab exteris huc nationibus migrauere: qualis autem conditionis exiſterent, quo rerum initio coaleſcerent, quaue honoris ſignificatione exciperentur; didicimus à Greſſolino pag. 37. vbi ſic ait: *Carolo Francorum Regi, & Imperatori ſtrenuiſſimo ad Ciuitatem appropinquanti, omnes Eugubini in ſono tubæ, & iubilationis obuiam iuerunt plaudentes, & clamantes: Aue Rex ſalus noſtra. Quamplura dona, & maxima beneficia Ciuitas Eugubina ab ipſo accepit, & quaſdam inſignes Sanctorum Reliquias ipſo largiente recuperauit, & nonnullos Dominos, & Comites de exercitu, & aula Regis eadem Ciuitas* acqui-

Oppida, & Caſtella ædificauit.

Vrbes, Oppida, & Caſtella ſubiecta Ciuitati Eugubij.

Populi frequentia.

Familiæ Nobiles.

Comites, & Marchiones.

Familiæ ab exteris deſcendentes.

Aduentus Caroli Magni Eugubium.

acquiſiuit, qui multas poſſeſsiones, Caſtra, & Oppida poſſederunt, fuerunt magni, & potentes, & ab illis deſcenderunt clariſsimi Viri. In hoc igitur Nobilium exterorum aduentu cœpta ſunt audiri nomina Marchionis, & Comitis, eiuſmodi enim titulis decorari cœperunt Magnates, Oppidani, alijque, *Qui venerunt cum Octone*, vt ſcribit idem Greſſolinus pag. 68. *Et commorati ſunt Eugubij, & ab illis deſcenderunt plures Nobiles habentes Poſſeſſiones, & Caſtra*. Conuenerunt perilluſtres Aduenæ tunc temporis, cum Ciues non adhuc abſoluerant nouæ Vrbis mœnia; antiquam enim diruerant inuaſiones Barbarorum. Potiſſima verò cauſa, cur Imperatores vel relinquerent, vel tranſmitterent huc, illuc per Italas Vrbes magnam eiuſmodi Dominorum frequentiam, quæ fortium Coloniarum vices suppleret; Hiſtorico affirmante, ad politiam ſpectabat, vt ſcilicet tum ipſi, tum poſteri obſequium, & cultum erga Maieſtatem Imperij cuſtodirent, ideoque per eoſdem Imperatores opibus dominijs, ac titulis augebantur. Greſſolinus ſupra ad pag. 62. dixerat, quod vaſtato per Barbarorum manus Eugubio, Comites nonnulli, & Optimates Eugubini *De ædificatione Eugubinæ Ciuitatis conſulunt, & condunt, acceſſerunt plures Nobiles de Vrbe Roma, & de Liguria profugi, qui, & eorum deſcendentes habitarunt in ea*. Quam ad rem accepimus ex alijs legitimis libellis, Nobiles illos Conuenas pro vitæ, ſermoniſque diſcrimine gratiam apud Populum non inijſſe, & apud Primates inuidiam ſibi conflaſſe; quocirca mutuis odijs, & æmulationibus exarſiſſe. Atque illa fuerunt prima diſcordiæ ſemina, vnde pernicioſæ Guelphorum, & Ghibellinorum factiones hic etiam pullularunt. Fouerunt inteſtina illa diſſenſionum initia Exteri alij bene multi, qui è diuerſis Italiæ partibus profugientes in hanc Vrbem conuolabant, libertati, ac rapinis aſſueti, exleges, ſeditioſi, nouarum rerum cupidi, petulantes, egenique; ita vt renaſcentem Vrbem domibus nondum plenam, nec agrorum cultu firmatam recentibus quotidie anguſtijs afflictarent. Neque enim ſatis erat prudentiſſimus, ſanctiſſimuſque Purpuratus Petrus Damianus, qui eo tempore Eugubinum Epiſcopatum regebat, eiuſmodi incolarum contumaciam, arrogantiamque comprimere. Quòd & in noſtra, & in alijs Italorum Vrbibus nobiliſſimæ gentes vel ex Gallia, vel ex Germania, vel aliunde originem ducant; Scriptores innumeri, digniſſimique tum noſtri, tum transalpini confirmant. Sed clarius ad rem noſtram loquitur Gualdenſis Chronologia, quæ vbi multa recenſuit ad diuerſas nobilium Iguuinorum familias ſpectantia, hæc ſubdit: *Tres igitur Germani nobiles de Alemania venerunt, qui ab Imperatoribus priuilegiati plures poſſeſsiones in Planitijs, & Conuallibus circa Apenninos Montes acceperunt*. Quòd autem multi ex ijs Dominis, & Comitibus à Germania oriundis priuilegia obtinuerint à Federico Primo Imperatore; teſtem facit Greſſolinus in Chronicis pag. 90. & confirmant alia vetuſtatis monumenta. Aliqui nimirum ea priuilegia impetrarunt, dum Federicus eſſet Iguuij, & aliqui cum ad Penates redirent poſt emerita ſtipendia in Mediolanenſi, & Germanica expeditione, vbi Militum Duces Cohortibus ipſi præfuerant. Habes ergo quo pacto clariſſimis familijs indigenis, aduenisq; quotidie magis cumulabatur Iguuium. Quantus autem cumulus acceſſiſſet, vno oculorum intuitu videmus in Eugubinis Magnatibus centum triginta. Cum

Eugubium reædificatur.

Diſcordiæ inter Indigenas, & Conuenas.

Federicus Imperator in Eugubina Ciuitate.

d enim

Centum triginta Magnates Eugubini obuiam eunt Regi Romanorum.

Aduentus Regis Romanorū Eugubium.

Eugubium priuilegiatur ab Henrico Imperatore.

Eugubium priuilegiatur à Federico, aliſque Imperatoribus, & Regibus.

Papa Innocentius Decimus oriundus Eugubio.

Viri Illuſtres.

Mutatio ſtatus.

enim Henricus Sextus Romanorum Rex diuerſaretur *In Campo Eugubij* (vt ex publicis habetur monumentis in Arch. Arm. Eugubij) anno ſupra milleſimum centeſimo octogeſimo ſexto, & Menſe Auguſti, *audito Nuncio Regis* (ait Greffolinus pag. 93.) *quod Rex venturus eſſet Eugubium, Commune elegit Ambaxiatores ad illum decem Nobiles, & Magnates Ciuitatis, qui nobilioribus gradibus in bellis decorati fuerant. Quilibet eorum fuit aſſociatus a duodecim alijs nobilibus, & Magnatibus, & multa aliorum Ciuium caterua.* Tanta verò clementia complexus eſt Henricus Iguuinam Vrbem, *vt anno milleſimo centeſimo nonageſimo primo, Regni eius vigeſimo ſecundo, & Imperij primo Nonis Iunij, ante Neapolim* concesserit eidem Ciuitati amplum quippe priuilegium, ipſius Imperatoris iuſſu aureo ſigno vallatum, dederitque inter alias prærogatiuas, *Vt Conſules Eugubini, qui pro tempore fuerint, facere debeant iuſtitiam in Ciuitate ipſa, & in Diſtrictu ipſius, & in locis prænotatis* (quorum ibi permulta nominantur) *vtque ab omni vexatione, & requiſitione Nunciorum eiuſdem Imperatoris, & aliorum immunitatem habeant.* Quod quidem priuilegium aureo, vt diximus, ſigillo munitum ſeruatur in ſecreto Archiuio vnà cum alijs, quibus, & Imperator Federicus eius Pater, & cæteri Imperatores, ac Reges tum anteceſſores, tum ſucceſſores ipſammet Vrbem donatam voluerunt. De Illuſtribus Ciuitatis noſtræ familijs plurima leges apud Vincentium Armannum in epiſtolis, aliqua apud Biſaccionum in Hiſtoria Lucæ Lindi, & tanquam de generis amplitudine non contemnenda, de ijs loquitur Placidus Romanus antiquus Scriptor in ſuo Itinerario. Marcellus Pontifex Ceruinus in memorabilibus relatis per Hieronymum Berardellum Canonicum, eiuſque familiarem ſcribit: Eugubium tam multis, clariſque Proſapijs clareſcere, vt frequentiſſimam quamque Vrbem replere, ac nobilitare potuiſſent. Earum autem, quas ibi nominat, vna eſt vetuſtiſſima, ſimulque nobiliſſima Gens Pamphilia, quam ſe genuiſſe tantopere gloriatur Ciuitas noſtra. Camillus enim Pamphilius Pater extitit Pontificis Innocentij Decimi, Frater Hieronymi Cardinalis, & filius Pamphilij Angeli Benedicti Equitis Eugubini auctoris de Pamphilijs, qui hodie Principum titulis adaucti, amplitudine, ac ſplendore Romam exornant. Hæc longius fortaſſe perſecuti ſumus, a Politicis, & Iureconſultis edocti; longe enim fulgeſcit Ciuitas aliqua a clariorum ſtirpium luce, præſertim ſi grandi etiam numero dilatentur. Eugubium peperit Cardinales, Principes, Præſideſque tum Sæculares, tum Eccleſiaſticos, alioſque Viros inſignes, quot fortaſſe integra vix Prouincia in lucem dederit. Quapropter Policarpus *Nullam*, inquit, *video in tota Vmbria nominis Vrbe Eugubina gloria clariorem.* Genuit etiam Viros ſanctimonia cōſpicuos, Sanctos videlicet decem & ſeptem, Beatos trigintaquinque, duodecentum fama, ac pietate percelebres, quos Vincentius Armannus (hic vnius, & triginta Annorum ſpatio, & infatigabili diligentia antiquitatem explorans, & omnia accuratiſſime perſcrutatus, quanquam oculorum lumine captus, grauiſſimis plurimiſque cognitionibus mentem illuſtrauit: eiuſque benignitati acceptum ego refero quicquid veteris, & reconditæ eruditionis hìc ſcribo) in primo, & tertio ſuarum Epiſtolarum Volumine Catalogis complexus eſt. Agebatur Annus ſupra milleſimum treceneſimus ſeptuageſimus nonus, cum hæc Ciuitas ex florenti feliciſſimoque

ſtatu

ſtatu collapſa ad alterum omnino deplorabilem præceps ruit: eo nimi-
rum tempore, quo per mutuas Ciuium diſſenſiones, ac rixas miſerandum
in modum dilaniata, præliorum incendijs conflagrabat. Legimus in Re-
formationum Libris, qui à publicis Notarijs, & Cancellarijs Vrbis no-
ſtræ exarati in Secreto Archiuio ſeruantur, Carolum Hieroſolymæ, ac *Aduentus Caroli Regis Hieruſalem, & Siciliæ Eugubiũ.*
Siciliæ Regem in Eugubinam Ciuitatem ſe contuliſſe, vt Ciuium ani-
mos conciliaret; ſed fruſtra penitus laboraſſe. Vix enim Rex diſceſſe-
rat, cum Ciues arma reſumentes, nouiſque cladibus cruentati in mu-
tuam perniciem conſpirabant; donec anno milleſimo trecenteſimo, &
octogeſimo quarto labentis Patriæ cineres ignem diſcordiæ ſuffocarunt.
Sed videamus quid ea de re, ac de cæteris rebus ſcriptum reliquerit
Hippolytus Conuentinus Patritius Eugubinus, Vir profectò grauiſſi-
mus, magnoque habitus honore in ſuo quodam opere, cuius primum
exemplar calamo conſcriptum cuſtoditur in Arch. Arm. Eug. Ille qui-
dem ſic habet: *Statum huius Ciuitatis in quam miſeratione redegerint dignum
exortæ Ciuiles nouitates, inimicitiæ, bella, penuriæ, peſtes, aliæque miſeriæ,
quorum caligines ſuum priſtinum, & mirificentiſſimum detexere ſplendorem;
colligi poteſt ex libris Reformationum dictis, & alijs memorabilibus, vſque ad
milleſimum trecenteſimum octuageſimum quartum annum, quando ipſa Ciuitas
tot ærumnis, & aduerſitatum ictibus agitata, & defeſſa, nec non aliquam
quietem, & pacem ab Antonio Montisferetri, ac Vrbini Comite exhibenti, &
offerenti expectans, ſe ſponte quodammodo commendauit eidem Antonio tan-
quam magni nominis Viro, ac beneficiorum oblatori, declinans ita non ſine homi-
num admirationibus ab illa inæſtimabili libertate, qua viuere ſibi a Legatis Apo-
ſtolicis, qui eius vetera, & reformata confirmarunt Statuta, permiſſum fuiſſe
in temporalibus tantum ſumitur ex eiſdem Statutis in publica, & auctentica for-
ma deſcriptis in vetuſto, & magno Volumine chartæ pergamenæ, ac ex libris Re-
formationum nuncupatis, cuſtoditis in Palatio publico eiuſdem Ciuitatis, nec
non ex alijs monumentis, & hiſtorijs. Conſtat enim inter alia in ipſis Statutis,* *Regimen tempore libertatis.*
*quod Conſilium vna cum Magiſtratu erat liberum, & eligebat Poteſtates, Capi-
taneos, Rectores, & officiales omnes Ciuitatis, & eius Comitatus, & Diſtri-
ctus, Confalonerius Iuſtitiæ, & Conſules Populi reſidebant in publico Palatio illa
cum auctoritate, iuriſdictione, & balia, quam habebat totum Commune, &
vniuerſus Populus Eugubij, quibus Confalonerio, & Conſulibus præter alios Of-
ficiales famulabantur, & obediebant quatuor Tibicines, ſex famuli Ciues, vi-
gintiquinque famuli forenſes cum vno Capitaneo pro cuſtodia ipſorum Domino-
rum aſtantes, omnes eodem panno induti a liurea dicto, atque Nuncij, & alij:
Qui Confalonerius, Conſules, & Conſilium eligebant Poteſtatem militari cingu-
lo decoratum, Virum nobilem, & potentem, cum huiuſmodi officium ſummæ di-
gnitatis, & auctoritatis exiſteret. Cui Poteſtati, qui tenebatur acce-
dere ad Ciuitatem Eugubij, & eſſe cum tribus Iudicibus iuriſperitis,
duobus Socijs bonis, expertis, & litteratis, quatuor Notarijs, octo Domi-
cellis, ſexdecim Birruarijs, quatuor Ragazzis, & octo Equis, de quibus ſex
eſſent armigeri, conferebant merum, & mixtum Imperium, & generalem Iuriſ-
dictionem in Ciuitate, Comitatu, & Diſtrictu Eugubij ſeruata tamen forma
Statutorum, quæ erant, & pro tempore erunt. Eligebant quoque Capitaneum
Populi, qui nuncupabatur etiam Defenſor, & Gubernator Hominum, & Artium
Ciuitatis, Comitatus, & Diſtrictus Eugubij, & tenebatur ſecum ducere vnum*

bonum

[XXVIII]

bonum, & expertum Iudicem legum Doctorem, vnum Socium litteratum, duos bonos, & expertos Notarios, ſex Domicellos, Decem Birruarios, & ſex Equos, quorum quatuor eſſent armigeri, & præſtabant ei iuriſdictionem limitatam licet ſatis amplam. Eligebant etiam ſexdecim Caſtellanos, & Capitaneos ſexdecim Arcium Ciuitatis, Comitatus, & Diſtrictus Eugubij. Camera quoque, & Fiſcus erant ipſius Ciuitatis cum omnibus vectigalibus, ſeu gabellis, & condemnationum pœnis, quæ ſoluebantur Camerario Communis Eugubij. Verùm vt à profanis rebus ad eas, quæ ad religionem pertinent transeamus,

Eugubij Epiſcopatus.

Eugubij Epiſcopatum Apoſtolicæ Sedi immediate ſubiectum ſummopere commendat antiquitas; cum à primo Chriſtianæ Eccleſiæ naſcentis exordio ortum habuerit, vt colligitur ex ijs, quæ ſupra diximus, Eugubium ſcilicet Epiſcopos habuiſſe antequam haberet Corepiſcopos Agapium, & Secundinum, qui anno duceſimo quinquageſimo ſecundo à Beatiſſimæ Virginis partu martyrij corona donati ſunt. Eundem Epiſcopatum vocant Eccleſiam Inſignem multis quidem de cauſis, ſed potiſſimum, quia eius Epiſcopi à Romanis Pontificibus ius acceperint prouidendi aliorum Antiſtitum electionibus in reliqua Vmbria, & alia etiam miniſteria exercendi, vt comprobant vetera monumenta, & litteræ, quas ad ipſos dederunt Sancti Innocentius, & Gregorius ſupremi totius Chriſtiani Orbis Hyerarchæ, vnde Policarpus affirmat: *Hunc Innocentius Eugubinæ Vrbis Epiſcopum de Templorum in Eugubina Vrbe conſtructione docuit, quoue modo chriſmate nobis Chriſticolis, aut Ortodoxæ fidei Sacramentis opus eſſet, aperiret ſcire voluit. Diuus vero Gregorius in eius magno Dialogo huiuſce Vrbis Epiſcopum Metropolitanum Gaudioſum monet, ne quis pro talibus Sacris abſque tanti Patris venia in Vmbria pro Epiſcopo eligi poſſit.* Propinquioribus ſæculis, quando ſcilicet in Alma Vrbe Vicarius erat Pontificis Bonifatij Noni Laurentius Eugubinus Antiſtes, habetur mentio huius eiuſdem Eccleſiæ cum titulo Metropolitanæ in publicis quibuſdam tabulis per Nicolaum Vannis Cecchi Notarium exaratis, quæ in prædicto ſecreto Communitatis Archiuio ſeruantur. Sed præ cæteris ornant inſignes Prælati, duodecim Cardinales, inter quos vnus eſt inſtar omnium

Papa Marcellus Secundus, prius Epiſcopus Eugubinus.

Marcellus Papa Secundus, vigintiduo vel Sancti, vel Beati, qui omnes hanc Eccleſiam feliciſſima adminiſtratione rexerunt.

Alij Epiſcopi inſignes.

Cathedralis

Habet Cathedralis Sanctorum Martyrum Mariani, & Iacobi patrocinio commendata Capitulum ex vigintiquatuor Canonicis olim compoſitum nunc non plures numerat, quam ſexdecim, qui & ipſi, & Manſionarij Cappis magnis vtuntur, iiſdemque fulgent prærogatiuis, quibus in Romana Sancti Petri Baſilica Canonici, & Manſionarij fruuntur. Idque ex priuilegio Pontificis, in cuius Diplomate hæc honorifica verba leguntur: *Eugubium inter principaliores Ciuitates Status noſtri.* Decoratur etiam Eccleſia ipſa innumeris, inſignibuſque Reliquijs, ac præſertim Sanctiſſimæ

Reliquiæ, & Corpora Sanctorum.

Crucis Ligno, & Digito Indice Sancti Ioannis Baptiſtæ antiquiſſimi Ciuitatis Patroni, quo munere alij dicunt à Carolo Magno decoratam fuiſſe Vrbem, alij à Federico primo Imperatore Diuum Vbaldum donatum eſſe contendunt. Ibi quinque Sanctorum Corpora coluntur, alia quadraginta, & vnum adorantur alijs in Templis, docemur etiam monumentis, & traditionibus duodecim alia Sanctorum Corpora in hac eadem Ciuitate, ac extra quieſcere; quo autem loco ſint

condita

condita incertum eſt. Omiſi erectam ſub Sanctæ Chriſtinæ inuocatione Canonicorum Collegiatam, Sanctiſſimæ Inquiſitionis Tribunal, cuius iuriſdictio etiam celebre Piceni Oppidum Fabrianum, eiuſque Territorium complectitur, decem Sanctimonialium Monaſteria, totidemque Religioſorum Cœnobia non leui ditata cenſu. Omiſi ſeptem ſæcularium Confraternitates, Hoſpitalia, alioſque pios locos, præſertim illud recentius Domicilium ad Orphanarum refugia conſtitutum, quod prior adaperuit zelus, ac vigilantia Eminentiſſimi D. Cardinalis Viderici Carpinei, dum adhuc Cathedralem hanc Sedem conſcenderet, ſub Diui Ioſephi inuocatione, ac primario ductu, & regimine nobiliſſimæ Domine, ac Matronæ pijſſime Lauræ de Comitibus Gabriellibus in Conuentinis: quod poſtea orbarum Virginum Aſylum ad meliora loca translatum in conſpicuam euaſit, & commodiſſimam Domum. Omiſi prædiuitem Bibliothecam inter alia permulta beneficientiæ opera publicæ vtilitati donatam ab Alexandro Sperello Eugubino olim Antiſtite pietate, litteriſque celeberrimo, ac pro numero, & qualitate cuiuſque generis librorum multis aureorum millibus æſtimatam, quam annuo, perpetuoque legato cenſu quotidie ſuccreſcentem videmus, & ampliſſime adauctam poſteri mirabuntur. Eugubina Ciuitas poſtquam cogente, vt diximus, neceſſitate Comitem Antonium de Monteferetro in ſuum Defenſorem, Gubernatorem, Adminiſtratorem, ac Rectorem elegit, non recuſauit, vt illi in Vicariatum pro Apoſtolica Sede concederetur à Papa Bonifacio Nono. Cumque annos ducentos quadraginta ſeptem ſeptem alijs Principibus ſucceſſoribus obtemperaſſet, tandem ex obitu vltimi Ducis Franciſci Mariæ Secundi de Ruere ad Sanctam Petri Sedem deuoluitur, Pontifice fel. recor. Vrbano Octauo, à quo alios inter honores illum accepit, vt Cardinalis eius Nepos Antonius Barberinus Eugubij, aliarumque deuolutarum Vrbium Legatus poſſeſſionem aditurus, peteret ante reliquas Vrbem noſtram, vt in eiuſdem Pontificis Diplomatibus ſub Anno 1631. videre eſt. Omiſi compluresalias Eugubij non ignobiles prorogatiuas; neque enim fuit opus earum omnium narratione has paginas fatigare, cum illas Vincentius Armannus Patritius Eugubinus I. V. D. omnique fere ſcientia percelebris calamo longe elegantiore deſcribat in primo Volumine Epiſtolarum Romæ impreſs. pag. 574. & ſeq. ac in alijs paginis ſecundi, & tertij Vol. Maceratæ impreſs. & alibi, atque in Theatro Ciuitatum, & admirandorum Italiæ expreſſo à Ioanne Blaeu Amſtelodami pag. 97. & ſeq. Sed omittenda non puto breuia aliqua dicta ex antiquis aliquot Scriptoribus collecta, quæ narrationi meæ coronidem facient, ac pondus augebunt, Chronologus Venetus iam citatus inter alia ad huius Ciuitatis honorem pertinentia dicit, illam eſſe nobilem, vetuſtam, ac Regiam, & ab ipſa Vrbe condita plerumque Reipublicæ more vixiſſe, ſuiſque ſe legibus gubernaſſe. Dominicus Laudenſis antiquus Auctor in Oratione de Diuo Ioanne Laudenſi Epiſcopo Eugubino, quem in ſuos memorabilium libros retulit Berardellus, ita loquitur. *Eugubium Ciuitas vetuſtiſſima eſt virtute, diuitijs, & nobilitate Ciuium inſignis, plurimiſque laudanda, &c.* Doctiſſimus Steuchus Epiſcopus kiſami Tom. 3. De Eugubij, Patriæ ſuæ nomine ait: *Magnitudinem, vireſque Eugubij, & quid momenti*

Eugubium ex obitu, vltimi Ducis, Domini ſui deuoluitur ad S. Sedem.

Quorumdam Auctorum dicta in honorem Eugubij.

menti

menti haberet, teſtatur, quod illo bello Ciuili, cum Fanum, Piſaurum, Anconam ſingulis Cohortibus Cæſar occupaſſet, miſit huc (ſcilicet Eugubium) tres Cohortes, & Pompeius quinque Cohortium præſidio cum Prætore Termo tenebat. Vetuſtatem declarat Mauſoleum extra mœnia, & Theatrum, tum complures Tabulæ æneæ litteris incognitis inciſæ, quas hucuſque legere potuit nemo. Priſcus Auctor Sebenicenſis nouis laudibus hanc Vrbem afficit tali Apoſtrophe Ciues alloquutus: *A Regia igitur vobis ſtirpe genus eſt Eugubini Ciues &c. Quamuis in Vmbria ſint generoſiſsimi Viri, ſtrenuiſſimi Milites, celeberrimæ Vrbes, Eugubina tamen Vrbs, abſit liuor edax, hæc omnia facile æquat.* Vbaldus Angelus Abbatius in ſuo Iano cum de hac plura verba feciſſet, iure merito aſſeruit, *hanc eſſe Ciuitatem omnium fere antiquiſsimam Italiæ tot nominibus illuſtrem, tot ſæculis nobiliſsimam, tot Regibus exornatam, multiſque Auctoribus decantatam.* Denique Petrus Marionus ab Eugubio Epiſcopus Teleſinus, Vir quidem ſumma præditus ſapientia, candidiſque moribus ornatus in Epiſtola ad Hippolytum Innocentium Callienſem Antiquarium data XV. kal. Aprilis 1605. verba illa exponens: *Gubbio chiariſsima, e bellicoſa Città.* quæ Sanſouinus habet in Hiſtoria Familiarum illuſtrium, aſſerit, a ſuis ſe Progenitoribus audiſſe, ad Carolum Quintum Imperatorem Bononiæ degentem acceſſiſſe honoris cauſa Ducem Franciſcum Mariam Primum de Ruere bellicoſiſſimum ſui temporis Principem militari cum pompa, centumque Militum Ductoribus comitatum, quorum quinquaginta Eugubinos extitiſſe. Hoc certè notiſſimum eſt, atque ad rem propoſitam dico, ſex vltimis hiſce ſæculis (de antiquioribus loqui non poſſum, quia deperditæ fuerunt tabulæ, ac monumenta in eis Barbarorum incurſionibus, qui non ſemel hanc Patriam ferro, ignique vaſtarunt) nullum arſiſſe bellum & vltra, & citra Montes, vbi per omnia tempora, & per ſingulas fere partes plurimi non militarent Eugubini, ſanguine potiſſimum clariores, Ductores, Tribuni Militum, Caſtrorum Præfecti, cæterique primores Miniſtri, quos inter ſexdecim ſupremi bellorum Duces numerantur. Si ergo in ſago, & in toga, in dignitatibus, & honoribus, in virtute, ac ſanctitate tam multi, vt diximus, Eugubini homines excelluerunt, quam grandem numerum colligi potuiſſe credendum eſt, ni ſæculis proxime elapſis, & remotioribus ætatibus conſcripta deficerent monumenta? Profecto eadem inclinatio Cæli, quæ iamdudum magna peperit, aluitque ingenia, ſemper etiam ſimilia genuiſſe potuit, & educaſſe. Plura diximus, ſed cum nequeant omnia dici, hoc vnum addidiſſe ſit ſatis, Iguuinam Vrbem magni habitam eſſe a maximis quatuor Monarchis, quos ad Imperij gloriam, ac maieſtatem admirabunda ſæcula venerantur. Iulium Cæſarem dico, Octauianum Auguſtum, Carolum Magnum, magnumque Octonem, vt omittam alios Imperatores, ac Reges, & propinquiore ætate Leonem Decimum vniuerſalis Eccleſiæ Paſtorem, qui vt Franciſcus Guicciardinus, & Pompeius Pellinus in ſuis Hiſtoriarum libris teſtem faciunt, hanc Vrbem Ditionis Ducalis Caput declarauit. Quæ omnia ſum præfatus, vt prænoſcant Lectores, quot meritis refulgeat Ciuitas iſta (vnde Maiores mei antiquam originem duxerunt, & vbi ſupremos ho-

Eugubium magni habetur a maximis Monarchis.

nores

nores ſunt conſequuti, ſicuti apparet ex libris publicis eiuſdem Ciuitatis) cuius in obſequium pro mea virium tenuitate, ſi Diuina non renuat clementia, ſub fauſtis Diui Vbaldi Protectoris glorioſiſſimi auſpicijs fundere aggredior parum aliquod atramenti, vt varijs Annotationibus augeam illius Statuta, hoc eſt municipalem Legem, ſeu Ius Ciuile ad commodiorem publicæ adminiſtrationis regulam, & maiorem Eugubinæ Gentis vtilitatem.

LAVS DEO.

[XXXII]

INDEX

ADDITVS NONNVLLORVM,

Quæ deſunt in Indicibus poſitis in fine huius Voluminis.

ADditiones ad Annotationes Statuti. pag. 351. 352. & 353

Capellani Magiſtratus Officium ſolet conferri ſolis Ciuibus Eugubinis à Conſilio Generali Ciuitatis Eugubij, & eſt valde honorificum. pag. 26

Eugubinæ Ciuitatis honorifica, & breuis Deſcriptio in antecedentibus poſt Indicem Rubricarum paginis, vbi emendanda ſunt ſequentia videlicet.

In eius poteſtatem venerunt Vrbes duæ, duoque etiam Oppida ſponte ſe ſubiecerunt: ita vt in Caſtris centum, & quinquaginta dominaretur, & magna incolarum multitudinem effloreſceret.

Genuit etiam Viros ſanctimonia conſpicuos, Sanctos videlicet decem, & ſeptem, Beatos trigintaquinque, duodecentum fama, ac pietate percelebres.

Ibi quinque Sanctorum Corpora coluntur, alia quadraginta, & vnum adorantur alijs in Templis, docemur etiam monumentis, & traditionibus duodecim alia Sanctorum Corpora in hac eadem Ciuitate, ac extra quieſcere, quo autem loco ſint condita, incertum eſt.

Quæ notanda, & legenda ſunt hoc modo videlicet.

In eius poteſtatem venerunt Vrbes duæ, duoque etiam Oppida ſponte ſe ſubiecerunt: & in Caſtris centum ſexaginta, ac pluribus dominabatur, quemadmodum per publicas Archiuiorum tabulas apparet: immo antea ſua ſub ditione tenuerat trecenta, teſte Anonymo in Eugubinæ Vrbis Epitome; vnde magna incolarum multitudine effloreſcebat.

Genuit etiam Viros Sanctimonia conſpicuos, Sanctos videlicet viginti, Beatos triginta nouem, & centum duodecim fama, ac pietate percelebres.

Ibi quinque Sanctorum Corpora coluntur, alia triginta adorantur alijs in Templis. Docemur etiam monumentis, & traditionibus triginta alia Sanctorũ Corpora in hac eadem Ciuitate, ac extra quieſcere, quo autem loco ſint condita, incertum eſt.

Rubricis II. V. VIII. XXX. & LV. Libri Primi Statutorum Annotationes additæ. pag. 351 & 352

Rubricis XXVIII. XLV. LVI. LXIII. & LXXI. Libri Secundi Annotationes additæ. pag. 352. & 353

Statutorum Confirmationes factæ à Franciſco Maria de Ruere vltimo Duce Vrbini, & Domino Eugubij. pag. 349

Et poſt eius obitum à Summo Pontifice Vrbano Octauo. pag. 350

Vbi fit mentio de Cardinale Antonio Barberino Nepote eiuſdem Pontificis, & primo Legato Sedis Apoſtolicæ in Eugubina, & alijs Ciuitatibus, & locis eidem Sedi deuolutis poſt eundem obitum.

Vitæ Sancti Vbaldi Annotatio. pag. 19. & 20

Et quo ad illius Sacrum Corpus, & Arcæ Claues, Cuſtodiam, & alia. pag. 351

P R Æ-

PRAELVDIA GENERALIA AD MATERIAM STATVTORVM.

SVMMARIVM.

1 STATVTVM eſt illud ius, quod vnàquequè Ciuitas ſibi conſtituit.
2 Statuti appellatione venit etiam conſuetudo.
3 Statutum, & conſuetudo à pari procedunt.
Licet contrarium teneat Fenzonus, numero 4.
5 Statutum vbi eſt, illud eſt attendendum.
Non autem ius commune, num. 6.
7 Statutum dicitur ius commune Ciuitatis.
Et ideò illud eſt omnino ſeruandum, numero 8.
Cum illius deciſio reddat inanem omnem diſputationem, num. 9.
10 Statutum habens pro ſe, dicitur habere intentionem fundatam.
11 Statutum eſt interpretandum, vt corrigat ius commune minus quam fieri poteſt.
Itaut ſi poteſt corrigere in vno, vel in pluribus interpretandum ſit, quod in vno tantùm corrigat num. 12.
13 Statutum recipit interpretationem paſſiuam à iure communi.
Itaut quando eſt conforme iuri communi recipiat omnes eius ampliationes, & limitationes, num. 14.
15 Statutum recipit interpretationem ab alio ſtatuto.
16 Statuti vna pars deslarat aliam.
17 Statutum recipit interpretationem magis ab alio Statuto, quàm à iure communi.
Cum in habentibus ſimbolum facilior ſit tranſitus, num. 18.
19 Statutum recipit interpretationem à Statuto Ciuitatis dominantis.
Et à Statutis aliarum Ciuitatum, numero 20.
21 Statutum recipit interpretationem a conſuetudine, & obſeruantia.
Ratio affertur, num. 22.
23 Obſeruantia interpretatiua non eſt neceße, quod ſit præſcripta.
24 Statutum non recipit interpretationem à iure communi, ſi illi eſt contrarium.
25 Statutum excludens interpretationem, non excludit bonam, & rationabilem.
Etiamſi ſtatutum mandet, illud intelligi prout iacet, num 26.
27 Statutum eſt interpretandum, vt non mereatur à Sapientibus reprahendi.
Et ne iniquitatem in ſe contineat, num. 28.
Et quod illud non ſit mancum, num. 29.
30 Statutum loquens cum aliqua qualitates, non habet locum niſi concurrente qualitate.
Ratio affertur, num. 31.
Cum qualitate ſtatuti ſint de forma, num. 32.
Et ſi plures requirat, qualitates, omnes debent concurrere, num. 33.
34 Statuta alia ſunt ordinatoria, & alia deciſoria.
Ordinatoria ſunt, quæ dant certam formam procedendi, num. 35.
Deciſoria verò, quæ litis deciſionem reſpiciunt, num. 36.
37 Statuta ordinatoria ſeruanda ſunt in foro, vbi lis agitur, etiam inter forenſes.
Ratio affertur, num. 38.
Ac etiam ſi litigantes eſſent Clerici litigantes in foro laicali, num. 39.
Licet ſecus ſi in deciſorijs, n. 40.
Niſi Clericus agens fundet ſe in ſtatuto, numer. 41.
42 Laici litigantes in foro Eccleſiaſtico ligantur ordinatorijs iudicij.
43 Statutum deciſorium non ligat forenſes litigantes in foro ſtatuti.
44 Statutum in dubio præſumitur vſu receptum.
Quæ præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, n. 45.

Quicquid contrarium ſenſerint aliquid Doctores, num. 46.
Et eo magis ſi ſtatutum ſit deſcriptum in volumine ſtatutorum, num. 47.
Et conſeruetur in Archiuio publico, numer. 49.
Niſi tamen Statutum ſit cōfirmatum cum Clauſula Quatenus in vſu, num. 48.
Præſumitur tamen eſſe in vſu, ſi ſit conforme iuri communi, n. 50.
51 Statutum quod non ſit in vſu non ſufficit probare, quod caſus non euenerit.
Sed eſt probandum, quod caſus euenerit, & fuerit ſeruatum contrarium, n. 52.
Ratio affertur, n. 53.
Intellige de conſuetudine populi habentis authoritatem legis condendæ, n. 54.
55 Teſtes volentes probare Statuti non vſum, quomodo debeant deponere.
56 Statutum vſu non receptum non eſt ſeruandum.
Cum illud non dicatur ſtatutum, n. 57.
58 Statutum habet tacitam conditionem, ſi vſu recipiatur.
59 Iurans ſeruare ſtatutum non tenetur ſeruare illud, quod non eſt in vſu.
60 Statutum vſu non receptum, non ligat Ciues, nec forenſes.
61 Populi ſubiecti Sede Apoſtolicæ non poſſunt condere ſtatuta ſine confirmatione Papæ.
Maximè ſi Statutum ſit iuri communi contrarium, num. 62.
Itaut non ſufficiat confirmatio præſumpta ex curſu temporis, n. 63.
Quæ procedunt etiam, in alijs Ciuitatibus recognoſcentibus ſuperiorem, num. 64.
Poſſunt tamen illa condere circa adminiſtrationem ſuorum bonorum, num. 65.
Ratio affertur, num. 67.
Dummodo in eis non apponant pœnam, numer. 68.
66 Statuta condere eſt iuriſdictionis.
69 Confirmatio Statuti in forma communi quando dicatur facta, & num. 70.
Et quando dicatur facta in forma ſpecifica, num. 71.
72 Confirmatio ſtatuti in dubio cenſetur facta in forma communi.
73 Confirmatio ſtatuti præſumitur ex obſeruantia longi temporis.
Quæ vix poteſt verificari in Statu Eccleſiaſtico, num. 74.
Dicta tamen confirmatio cenſetur ſolum facta in forma communi, n. 75.
Niſi tamen illa deduceretur ab immemorabili, num. 76.
77 Confirmatio in forma communi non ſufficit quando ſtatutum eſt contra ius.
Quicquid ſit quò ad ſtatutum excluſiuum fœminarum, num. 78.
Et quo ad ſtatuta rationabilia, n. 79.
80 Statutum exorbitans requiri confirmationem in forma ſpecifica.
Licet ſecùs ſit, ſi illud ſit fauorabile, numer. 81.
82 Statutum contra ius commune non cenſetur confirmatum per generalem confirmationem.
Dummodò in confirmatione non ſit clauſula ſuadens contrarium, num. 83.
Vt ſtante clauſula, dummodo non ſint contra libertatem Eccleſiaſticam, n. 84.
85 Statutum nullum, vel iniuſtum non cenſetur confirmatum per generalem confirmationem.
Neque ſtatutum contrarium Sacris Canonibus, & libertati Eccleſiaſticæ, num. 86.
Neque ſtatutum odioſum odio irrationabili, num. 87.
88 Confirmatio in forma communi continet clauſulam dummodo leges confirmatæ ſint honeſtæ, & iuri communi non contrariæ.
89 Confirmatio in forma ſpecifica vallidat ſtatutum contra ius.
Cum illa habeat vim nouæ legis, n. 90.
Maximè ſi Papa mandet ſtatutum inuiolabiliter obſeruari, num. 93.
91 Statutum confirmatum à Papa in forma ſpecifica dicitur Papale.
Secus ſi ſit confirmatum in forma communi, num. 92.
94 Forma ſtatuti eſt præciſè ſeruanda.
Alias actus eſt nullus, num. 95.
96 Forma ſtatuti cenſetur ſubſtantialis.
97 Forma omiſſio vitiat actum etiam ſi omiſſio ſit in modico.
Cum forma ſit de genere indiuiſibilium, numer. 98.
Etiam ſi omittatur in fauorabilibus, numer. 99.
Ita vt ab omiſſione formæ non excuſet ætas, vel alia cauſa, num. 100.
101 Forma non poteſt impleri per æquipollens.
Niſi illa reſpiciat aliquem effectum, numer. 102.
103 Formæ à ſtatuto inducta an partes poſſint renunciare remiſſiuè.
104 Forma cenſetur inducta quando lex mandat, actum certo modo fieri.
Maximè ſi mandet aliter fieri, quod de iure communi, n. 105.
106 Forma cenſetur inducta ſtante Decreto irritanti.
Et quando ſtatutum loquitur conditionaliter, num. 107.
Et per ablatiuos abſolutos, n. 108.
Et quando ſtatutum dicit, actum aliter fieri non poſſe, num. 109.
110 Forma non cenſetur inducta quando ſtatutum imponit pœnam.
Licèt contrarium teneant aliqui, numero 111.
112 Statutum recipit interpretationem a communi vſu loquendi.
Ratio affertur, num. 113.
Etiam ſtante ſtatuto, quod illa intelligantur ad literam, num. 114.
Cum d. ſtatutum non tollat legitimam interpretationem, num. 115.
Et etiam ſi ſtatutum ſit correctorium, numer. 116.
Et communis vſus loquendi præfertur etiam propriæ ſignificationi vocabuli, num. 117.
Niſi ſtatutum mandet illud intelligi ſecundum propriam ſignificationem, num. 118.
Quæ procedunt in communi vſu loquendi loci ſtatuti, num. 119.
Probato, quod d. communi vſus loquendi adeſſet tempore conditi Statuti, n. 120.

Si tamen ſtatuta latinè prolata habeant vulgare diſtinctum, num. 121.

122 *Communis vſus loquendi an debeat eſſe peritorum vel vulgarium remiſſiuè.*

123 *Statuta ſunt ſtricti iuris, & ideò ſtrictè ſunt intelligenda.*

Et quod tantum diſponant quantum loquuntur, num. 124.

Maximè ſi ſtatuta ſint contra ius commune, num. 125.

Cum illa interpretentur, quod lædant ius commune minus quam fieri poteſt, num. 126.

Et idem eſt in ſtatutis odioſis, quæ ſtrictè interpretantur, num. 127.

Niſi tamen in ſtatuto odioſo eſſet expreſſa ratio, num. 128.

Et idem eſt in ſtatuto exorbitanti, numero 129.

130 *Statutum iuri communi contrarium non extenditur neque ex maioritate rationis.*

Et eo magis ſi ſtatutum ſit correctorium, & pœnale, num. 131.

Niſi tamen in ſtatuto correctorio eſſet ratio ſcripta, num. 132.

Ac etiam ſi non ſit ſcripta, ſed vnica afferri poſſit, num. 133.

Ratio affertur, num. 134.

Contrarium tamen tenent plures Doctores, numer. 135.

136 *Statutum correctorium non extenditur etiam ſi corrigat ius commune tantùm in parte.*

Licet contrarium teneant aliqui, numero 137.

Et etiam quando nos reducit ad terminos iuris antiqui, num. 138.

139 *Statuta Ciuitatis ſeruanda ſunt etiam in Caſtris ei ſubiectis.*

Niſi tamen Caſtra habeant particularia ſtatuta, num. 141.

Ita vt ſtatuta Caſtri præferantur ſtatutis Ciuitatis dominantis, num. 142.

Niſi tamen ſtatuta Caſtri loquatur generaliter, & ſtatuta Ciuitatis ſpecialiter, numer. 140.

143 *Statuta Ciuitatis an ligent in Caſtris ſeparatis remiſſiuè.*

144 *Caſus a ſtatuto omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*

Non dicitur caſus omiſſus quando ille ſub verbis comprehenditur, num. 145.

Et quando ſtatuentes requiſiti idem reſpondiſſent, num. 146.

147 *Statutum non porrigit vires extra territorium.*

Cum ſtatuta condere ſit actus iuriſdictionis, num. 148.

Populus extra ſuam iuriſdictionem dicitur perſona priuata, n. 149.

Et ideo non poteſt ſtatuere extra propriam iuriſdictionem, n. 150.

Etiam ſi ſtatutum eſſet fauorabile, nu. 151.

Et ſiuè ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in perſonam, n. 152.

153 *Statutum ratione rei ſubiectæ ſemper ligat forenſes quomodocumq. loquatur.*

Ratio affertur, n. 154.

155 *Statutum dicitur conceptum in rem quando diſponit ſuper re,*

Licet faciat mentionem de perſonis, numero 156.

Maximè quando principaliter diſponit ſuper re num. 157.

158 *Forenſes quando vti poſſint beneficio ſtatuti remiſſiuè.*

159 *Statutum prohibens ſimpliciter actum fieri ligat etiam contrahentes extra territorium.*

Secus ſi ſtatutum inhabilitet contrahentes ſecundum quid, n. 160.

Quicquid aliqui contrarium teneant, numero 161.

Ratio affertur, n. 162.

Niſi actus factus fuiſſet extra territorium in fraudem, n. 163.

Siuè contrahatur de bonis ſitis in territorio ſtatuentium, ſiuè de alijs, n. 164.

Quicquid ſit ſi actus factus fuerit extra territorium non fiſicè, ſed moraliter. n. 165.

166 *Statuta laicalia non ligant Clericos, neque perſonas Eccleſiaſticas.*

Itaut ſi faciat mentionem de Clericis ſit nullum, num. 167.

Etiam ſi eſſet confirmatum in forma ſpecifica, num. 168.

Quæ habent locum etiam in Clericis ordinum minorum, n. 169.

Et etiam in Clericis primæ tonſuræ, numero 170.

Dummodo concurrant requiſita Sac. Conc. Trid. num. 172.

Et etiam in Clericis coniugatis, n. 173.

Si cum vnica, & virgine contraxerint, & incedant in habitu, & tonſura, numero 174.

In criminalibus tamen cauſis tantum, numer. 175.

Licet contrarium teneant aliqui, numero 176.

171 *Clericorum appellatione veniunt Clerici ordinum minorum, & primæ tonſuræ.*

177 *Clerici coniugati non gaudent, niſi beneficio fori, & canonis.*

178 *Clerici poſſunt vti ſtatuto laicorum ad eorum fauorem.*

Dummodo illo vtantur cum omnibus eorum qualitatibus, n. 179.

180 *Statuta laicorum ligant Clericos in ordinatorijs, non autem in deciſorijs.*

181 *Statuta laicorum non ligant Clericos, nec eorum bona.*

Nec ligant bona quæ ſunt penès laicos de dominio directo Eccleſiæ, n. 182.

Licet contrarium teneant aliqui, numero 183.

Niſi ſtatuta eſſent confirmata à Papa, numer. 184.

185 *Forenſes non gaudent beneficio ſtatuti Ciuitatis, à qua ſunt forenſes.*

Ratio affertur, n. 186.

Niſi contrarium in loco ſtatuti obſeruaretur, num. 187.

Vel niſi eſſet incola, & ibi onera ſubiret, numer. 188.

189 *Forenſis contrahens in loco ſtatuti tenetur ſeruare illius ſolemnitates.*

Vtrum verò forenſis contrahens ſine illis ob ignorantiam reſtituatur. 190.

191 Statutum eſt interpretandum, quod non ſit ſuperfluum.

Itaut ne reddatur eluſorium fiat extenſio, numer.192.

Licet contrarium teneant Altogr. ibi. nu. 193.

194 Statutum non dicitur ſuperfluum continens idem quod ius commune.

195 Statutum potius eſt iudicandum ſuperfluum, quam quod contineat iniuſtitiam.

196 Statuta quomodo cognoſcatur, an ſint odioſa, vel fauorabilia.

197 Statuti principalis intẽtio cognoſcitur ex proœmio.

198 Statutum in dubio eſt iudicandum fauorabile.

199 Rubrica ſtatuti habentis orationem perfectam ſufficit ad deciſionem cauſarum.

Quando verò dicatur habere orationem perfectam, num.200.

201 Statuta etiam contra ius dicuntur confirmata ex clauſula in confirmatione appoſita Dummodo Sacri Canon. & Sacr. Concil. Decretis, & Conſtit. Apoſt. non repugnent.

Et ſtante clauſula Inuiolabiliter obſeruari mandamus, num.202.

PRÆLVDIA.

AD Præludiorum igitur generalium materiam Statutorum concernentem acceſſurus inuocatione Diuini auxilij prius præmiſſa vnà cum Boetio.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
Da Pater Auguſtam iuris pertingere mentem
Da legum luſtrare decus, da luce reperta
Difficiles verò ſenſu diſſoluere nodos.

1 Firmo igitur primò concluſionem, quod Statutum eſt illud ius, quod vnaquequè Ciuitas ſibi conſtituit, quod etiam ius municipale dicitur, §. ius autem ciuile, & ibi gloſ. & Doct. Inſt. de iure natur. gent. & ciuil. l. omnes populi, 9. & ibi Doct ff. de iuſtit. & iur. & not. Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. S. concluſ. 426. in princ. Carpan. ad Stat. Mediol. in prælud. in princ. & Fenzon. ad Statut. Vrb. in princ. num. 1.

2 Statuti autem appellationem venit etiam conſuetudo, vt tradunt Iaſ. in d. leg. omnes populi, in prima lect. numer. 6. ff. de iuſtit. & iur. Crauett. conſ. 251. num 3. Alex. conſ. 190. num. 11. lib. 2. Card. Tuſch. d. concl. 426. num. 4. & Barboſ. de appell. verb. ſignif. appel. 249. num. 1.

3 Cum Statutum, & conſuetudo à pari procedant, itaut valeat argumentum de vno ad aliud, Alex. d. conſ. 190. numer. 11. & 12. Curt. Iun. conſ. 6. num. 4. & conſ. 171. num. 2. Decian. conſ. 100. num. 46. vol. 2. & alij plures quos refert, & ſequitur Barboſ. in loc. commun. argum. loco 105. num. 3. & d. appell. 249. per tot. Giurb. ad Conſuet. Meſſan. in proœm. num. 22. & Rota deciſ. 210. numer. 5. apud Card. Ottobon.

4 Licet contrarium ſentire videatur Fenzon. ad Statut. Vrb. in princ. num. 2. volens, verbum ſtatutum intelligi de iure ſcripto, non autem de iure non ſcripto, quod eſt conſuetudo, vt ibi per eum.

5 Vbi autem reperitur ſtatutum illud eſt attendendum, cum illud faciat recedere à iuris communis diſpoſitione Bart. & alij in d. l. omnes populi. 9. ff. de iuſtit. & iur. Roman. conſ. 195. in princ. Ciriac. controuerſ. 176. num. 25. & controuerſ. 504. numer. 40. & 41. Carpan. ad Stat. Mediol. in prælud. Rota apud Duran. deciſ. 129. num. 2. & dixi Ego alleg. forenſ. 1. num. 75.

6 Itaut quando Statutum, & ius commune repugnant Iudex non debet ſeruare ius commune, ſed Statutum, vt tradunt Bald. in auth. ſed nouo iure, num. 3. C. de ſeruit. fugit. & in auth. hodie num. 2. C. de indic. Iaſ. conſ. 180. col. fin. & conſ. 238. col. 2. lib. 2. Card. Tuſch. pract. concl. litt. S. concl. 439. num. 6. & Rot. deciſ. 271. num. 6. par. 13. recen.

7 Nec mirum cum Statutum dicatur ius commune Ciuitatis, vt not. Bald. in l. conſtitutionis, num. 2. C. de bon. quæ libe. plenè Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita ſub num. 1119. ff. ad Trebell. Card. Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 6. titul. 7. num. 2. Peregr. conſ. 101. num. 11. lib. 3. Aldouin. conſ. 100. num. 55.

8 Et ideò illud eſt omninò ſeruandum, Ciriac. controu. 702. num. 1. & ſeq. Paitell. expedit. 98. numer. 3. & ſeq. Rota deciſ. 311. num. .... par. 11. recen. & deciſ. 154. num. ... par. 14. recen.

9 Itaut illius deciſio reddat inanem omnem diſputationem, Socin. Iun. conſ. 37. ſub numer. 12. lib. 2. Crauett. conſ. 4. num. 21. Cæph. conſ 138. num. 20. vol. 1. Aldouin. conſ. 1. num. 27. & conſ. 37. numer. 2. & conſ. 83. num. 5. Ciriac. contr. 702. num. 2. & 3.

10 Cum habens ſtatuti diſpoſitionem pro ſe dicatur habere intentionem fundatam, & rem certam, & manifeſtam Schrader. conſ. 14. num. 93. lib. 1. & ante eum, gloſ. in l. omnis. diffinitio 203. ff. de reg. Iur. Aldouin conſ. 12. num. 1. & conſ. 36. num. 1. & conſ. 43. num. 6. & dixi Ego allegat. foren. 20. num. 51.

11 Eſt tamen interprætandum Statutum, vt corrigat ius commune minus, quam fieri poteſt, vt not. Doctor. in l. omnes populi, 9. ff. de iuſt. et iur. et in l. fin. §. in computatione, C. de iure delib. Maſcar. de gener. ſtat. interpr. concl. 12. num. 1. et ſeq. Ciriac. controu. 25. num. 13. et controu. 104. num. 40.

12 Itaut ſi ſtatutum poſſit corrigere ius commune in vno, vel in pluribus interprætari debeat, vt in vno tantum corrigat, vt voluerunt Rolan. conſ. 97. num. 21. lib. 2. Pariſ. conſ. 110. num. 6. lib. 3. Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl. 12. num. 2. vbi alios dat concordantes, & Rota deciſ. 778. numer. 3. par. 1. et deciſ. 161. num. 13. par. 2. diuerſ. et deciſ. 42. num. 5. par. 12. recen.

13 Maximè cum Statutum recipiat interprætationem paſſiuam à iure communi, vt docent, Hond. conſ. 93. num. 74. lib. 2. Maſcar. de gener. Stat. Interp. concl. 2. num. 1. & ſeq Capic. Latr. deciſ. 56. num. 17. part. 1. Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap. 3.

cap. 3. gloſ. 9. nu. 4. Ciriac. contr. 703. num. 6. Rube. in ſingul. Rotæ Rom. tom. 2. de ſtat. interp. obſeru. 7. numer. 1. dicens, hoc procedere etiam ſi ſtatutum ſit odioſum, vt ibi per eum, & *Rota deciſ. 204. numer. 11. & deciſ. 277. numer. 4. part. 13. recent. & apud Bichium, deciſ. 359. numer. 41. part. 2.*

14 Itaut quando ſtatutum diſponit idem quod ius commune recipiat omnes limitationes, ampliationes, & declarationes, quas recipit ius commune in d. materia, *Gallin. de verb. ſignific. libr. 10. capit. 32. numer. 39. & 40. Maſcard. de gener. ſtatut. Interpr. concluſ. 2. numer. 71.* qui alios adducit ita ſentientes, *Ciriac. dict. contr. 703. numer. 7.*

15 Et recipiat etiam interprætationem ab alio Statuto, vt not., *Caball. conſ. 128. numer. 193. lib. 2. Honded. conſ. 2. numer. 14. lib. 1. Menoch. conſ. 196. numer. 4. lib. 2. Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap. 2. gloſ. 1. numer. 15. Maſcard. de gener. ſtatut. inter. concl. 2. numer. 110. & Rota deciſ. 187. numer. 31. par. 13. recen.*

16 Cum vna pars Statuti declaret aliam, *Cabal. dict. conſ. 128. numer. 294. lib. 2. Theob. Noni. 94. numer. 15. Aldou. conſ. 32. numer. 18. Maſcard. de gener. ſtatut. inter. dict. concl. 2 numer. 112. Carpan. ad Stat. Mediol. libr. 1. in prælud. numer. 331.* plenè *Giurb. ad Conſuetud. Meſſan. cap. 2. gloſ. 1. numer. 16.* alios adducens ita ſentientes, *& Rota deciſ. 387. numer. 31. par. 13. recen. & deciſ. 20. num. 2. par. 14. recent.*

17 Et magis recipit interprætationem ab alio Statuto, quam à iure communi, vt tradunt *Pariſ. conſ. 97. numer. 13. lib. 3. Cæphal. conſ. 146. numer. 17. lib. 1. Deci. conſ. 110. numer. 2.* & alij plures, quos refert, & ſequitur *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl. 2. num. 116. & ſeq.* cum quibus pertranſit *Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap. 2. gloſ. 1. num. 15.*

18 Cum in habentibus ſimbolū facilior ſit tranſitus, *l. ſed cum patrono 6 ff. de bono. poſſeſſ. l. an inutilis 8. ff. de acceptil.* & not. *Ancar. conſ. 422. num. 4. & Maſc. d. concl. 2. num. 117.*

19 Et recipit interprætationem etiam à Statuto Ciuitatis dominantis, vt poſt *Caſtr. Corn. Soccin. Iun. & alios per eum adductos* firmat *Maſcard. de gener. ſtat. Interp. concl. 2. num. 85. & 86.* & nouiſſimè *D. Deluca in Theatr. verit. & iuſtit. tom. 6. in tit. de dot. diſcurſ. 105. num. 12.*

20 Nec non à ſtatutis aliarum Ciuitatum, & locorum, vt probat idem *D. de Luca in Theatr. veritat. & iuſtit. tom. 2. in titul. de regal. diſcur. 83. numer. 4. verſ. quoniam &c. & tom. 4. in titul. de ſeruit. diſcurſ. 2. numer. 19. & tom. 11. in titul. de ſucceſſ. diſcurſ. 41. numer. 192.* vbi concordantes.

21 Amplia ſupradicta, vt ſtatuta recipiant interprætationem non ſolum à iure communi, & ab alio ſtatuto, ſed etiam illam recipiant à conſuetudine, & ab obſeruantia, itaut ſecundum quod conſuetudo, & obſeruantia illa declarauerit, ita veniant intelligenda, & obſerda, cum hæc dicatur potius aſſuetudo, quam conſuetudo, vt not. *Bertaz. conſ. ciuil. 71. num. 21. & ſeq. Alex conſ. 39. col. 1. lib. 3. Pariſ. conſ. 56. num. 34. lib. 2. Brun. de ſtatut. excluſ. fæmi. art. 15. quæſt. 7. num. 15. Maſcar. de gener. ſtatut. interpr. d. concluſ. 2. num. 139. & ſeq. Aloiſ. Manſin. conſult. 81. num. 87. & 88. & Rot. deciſ. 136. nu. 15. coram Card. Ottbobon.*

22 Cum omnis diſpoſitio ſiue legalis, ſiue ſtatutaria, ſiuè hominis priuati, ſiuè Principis regulam recipiat à conſuetudine, vt tradunt *Deci. conſ. 48. num. 2.* latè *Gabr. commun. concl. de conſuet. concl. 1. num. 1. & ſeq. Ludou. concl. 38.* ferè *per tot. & Maſcard. d. concluſ. 2. num. 147.* vbi alios dat concordantes.

23 Quæ quidem obſeruantia interprætatiua non eſt neceſſe, quod ſit præſcripta, ſed ſufficit, quod aliquando, ita fuerit obſeruatum, vt docent *Andreol. controu. 84. num. 22. Altogr. conſ. 18. ſub num. 27. lib. 1. & Rota deciſ. 419. num. 6. par. 1. recen. & deciſ. 169. num. 21. par. 12. recent.* vbi aliæ recenſentur, & dicitur ſufficere vnicum actum, vt ibi per eam.

24 Statutum autem non recipit interprætationem à iure communi quando contra aut ſaltem præter illud diſponit, vt declarant *Bald. in l. maximum vitium 4. num. 14. C. de libe. præt. Rolan. de lucr. dotis quæſt. 30. num. 13. Caſtil. deciſ. 90. num. 14. & ſeq. Maſcard. de gener. ſtatut. interpr. dict. concluſ. 2. numer. 226. & ſeq.* benè declarans, *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 300. num. 15. & 16. par. 2. & Rota apud Bichium deciſ. 460. numer. 35. tom. 2.*

25 Statutum verò excludens interprætationem non excludit interprætationem bonam, & rationabilem, vt voluerunt *Bart. in dict. l. omnes populi 9. num. 65. & ibi Caccialup. num. 276. ff. de iuſtit. & iur. Deci. conſ. 64. in fin. Theodor. Rub. in ſing. Rotæ Roman. tom. 2. Circa ſtat. interpr. obſeru. 7. §. 2. & Rota apud Card. Seraph. deciſ. 496. num. 12.*

26 Etiam ſi ſtatutum mandet illud eſſe intelligendum prout iacet, quia adhuc non tollit legittimas interprætationes, vt adnotarunt *Gabr. conſ. 14. num. 5. lib. 1. & conſ. 15. num. 1. lib. 2. Menoch. conſ. 541. num. 31. lib. 6. Theſaur. deciſ. 169. num. 6. & 12. Theod. Rub d. obſer. 7. §. 3. & Rota deciſ. 548. num. 9. par. 1. recen.*

27 Quibus addo circa ſtatutorum interprætationem, quod ſtatutum, ita venit interprætandum, nè a ſapientibus mereatur repræhendi, ad tex. *in l. ſaluius ariſto. 6. ff. de leg. præſt. Rolan. conſ. 72. num. 43. lib. 3. Cæph. conſ. 765. nu. 35. lib. 5. Rota deciſ. 708. num. 5. par. 1. diuerſor. & apud Merlin. deciſ. 564. num. 14.*

28 Et ne iniquitatem in ſe contineat, *D. meus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 11. in tit. de ſucceſ. diſcur. 15. num. 12 Rot. apud Merlin. d. deciſ. 564. num. 14. & deciſ. 581 num. 16.*

29 Et quod illud non ſit defectuoſum, & mancum, vt pariter probat *Rota apud Merlin. deciſ. 581. num. 28. & 29.* vbi concordantes recenſentur.

30 Aduertendum tamen eſt, quod ſi Statutum loquatur cum aliqua qualitate, illius diſpoſitio non habet locum, niſi probata d. qualitate a Statuto requiſita, vt tradunt *Graſſ. de except. except. 2. num. 3. & ſeq. Ciriac. controu. 216. num. 17. & contro. 313. num. 4. & contro. 356. nu. 9. Andreol contro. 193. num. 2. Surd. conſ. 45. num. 14. & ſeq. volum. 1. Paitel. expedit. 12. numer. 19. & Rota apud Merlin. deciſ. 866. numer. 10. tom. 2. & in Bononien. cenſus 4. Maij 1643. coram R. P. D. Ghiſilerio §. non obſtat Statutum, &c.* &

dixi

dixi ego allegat. foren. 37. num. 29. & allegat. 70. num. 33.

31 Quando enim qualitas eſt cauſa alicuius effectus, non ſufficit adeſſe factum, niſi adſit illa qualitas, Bald. in l. matrem 17. num. 2. & ibi Adden. C. de probat. Graſſ. d. except. 2. num. 6. qui alios dat concordantes, Paul. Rub. de valid. legal. cap. 46. num. 40. & dixi ego in Reſol. crim in ver. qualitas Reſol. vni. num. 1. ver. Quando enim &c.

32 Et qualitates Statuti eſſe de forma, & ſubſtantia actus tradunt Tiraquel. de retrac. lignag. §. 30. gloſ. 2. num. 24. & ſeq. Menoch. conſ. 541. num. 3. vol. 6. & Aldoui. conſ. 33. num. 4. & conſ. 40. num. 26. & conſ. 51. num. 26. & Laderch. conſ. 8. num. 17. & conſ. 186. num. 10.

33 Quæ adeo vera ſunt, vt ſi plures à ſtatuto requirantur qualitates omnes ſint probandæ, ita vt vna non probata ſtatuti diſpoſitioni non ſit locus ad text. in l. 4. §. prætor ait, ff. de damn. infect. & in l. ſi hæredi plures 5. ff. de condit. inſt. & tradunt Surd. conſ. 499. numer. 1. in princ. lib. 4. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 9. numer. 25. & poſt Bart. Alex. Becci. Natt. Gratian. & Surd. per eum relatos tradit Fenzon. ad Stat. Vrb. in præfat. num 12. & dixit Rota deciſ. 551. num. 1. par. 1. diuer. & apud Merlin. d. deciſ. 866. num. 10. tom. 2. & dixi ego in Reſol. crim. in verbo Qualitas Reſol. vnic. num. 6.

34 Præſciendum eſt etiam, quod ſtatuta ſunt in duplici differentia, quædam enim dicuntur ordinatoria, & quædam deciſoria, vt declarant Card. Tuſc. pract. concluſ. littera S. concluſ. 461. nu. 7. & Fenzon. ad Stat. Vrb. in præfat. nu. 2.

35 Statuta autem ordinatoria dicuntur, quæ dant certum modum procedendi in iudicio, & non tangunt iuſtitiam cauſæ, vt docent Corn. conſ. 187. num. 18. Card. Tuſc. pract. concl. litera S. concl. 456. in princ. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. in præfat. num. 3. & plura exempla de vtriſque ponit Maſc. de gener. ſtat. interpr. concl. 7. num. 76. & ſeq. & Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 456. & ſeq.

36 Deciſoria verò dicuntur illa, quæ litis deciſionem reſpiciunt, ſicuti teſtium atteſtationes, inſtrumenta, confeſſiones, & alia ſimilia acta probatoria, vt declarant Card. Tuſc. pract. concluſ. litera S. concluſ. 458. numer. 1. & ſeq. Maſcard. de gener. ſtatut. interp. concluſ. 7. numer. 76. & ſeq. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 455. & ſeq. Carol. de Graſſ. de effect. Cler. effect. 2. num. 135. & ſeq. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. in præfat. num. 4.

37 Statuta autem ordinatoria iudicij ſeruanda ſunt in foro, vbi lis agitur etiam ſi litigantes ſint alterius fori, & forenſes, vt not. Bart. in l. 1. num. 15. C. de Summ. Trin. & fide Cath. Alex. conſ. 164. num. 3. lib. 6. Fenzon. ad ſtat. Vrb. in præfat. num. 5. & cap. 66. num. 35. Maſc. de gener. ſtat. interpr. concl. 6. num. 195. Aſin. in pract. in prin. cap. 8. num. 6. Barz. deciſ. 41. num. 15. Theſ. Iun. quæſt. foren. 7. num. 9. lib. 2. Carol. de Graſſ. d. effect. 2. num. 133. & dixi ego allegat. foren. 72. num. 6.

38 Cum in iudicio quaſi contrahatur, l. 1. §. idem ſcribit, ff. de pecul. l. de ætate 12. §. qui interrogatur, ff. de inter. actio. Fenzon. in d. præfat. num. 6. & ideo ratione d. quaſi contractus efficitur ſubditus ille, qui alias non erat ſubditus, l. hæres abſens 19. §. proinde ff. de iudic. cap. fin. de foro compet. & tradunt, Roman. Caſtr. Bellam. Blanc. & alij relati per Scacc. de iudic. d. lib. 2. cap. 2. num. 525. & ſeq. & per Fenzon. in dict. præfat. num. 7.

39 Ac etiam ſi litigantes eſſent Clerici, qui ligantur ſtatuto laicorum litigantes coram Iudice laico in ijs, quæ reſpiciunt ordinatoria cauſæ, vt not. Deci. Felin. & alij in cap. Eccleſia S. Mariæ 10. de conſtit. Fenzon. ad ſtat. Vrb. in d. præfat. num. 8. Gail. pract. obſer. lib. 2. obſeru. 32. num. 10. Graſſ. de except. in prælud. num. 91. Aſin. in pract. in prin. cap. 8. num. 7. Epiſc. Leo in Theſ. fori eccleſ. par. 1. cap. 11. num. 4. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. effect. 2. num. 132. Caren. reſol. 115. num. 4. & Sperell. deciſ. 135. num. 106. & ſeq. par. 2.

40 Licet ſecus ſit in deciſorijs, quia ijs Clerici non ligantur, ſed attenduntur leges ſui fori naturalis, vt tradunt Seraph. de priuil. iuram. priuil. 77. numer. 25. Carol. de Graſſ. dict. effect. 2. 147. Gail. dict. obſeru. 32. num. 10. lib. 2. Graſſ. de except. in prælud. num. 92. Epiſc. Leo in Theſ. fori eccleſ. par. 1. cap. 11. num. 4. benè comprobans, & latè firmat Sperell. deciſ. 100. num. 22. par. 1. vbi dicit, hanc eſſe veram, communem, & in praxi ſeruatam opinionem, reprobans Carol. de Graſſ. vbi ſupra quamplures Doctores referentem pro contraria opinione, & deciſ. 135. num. 10 par. 2.

41 Niſi tamen Clericus agens fundet ſe in Statuto, quia tunc ſecundum illud eiuſquè qualitates iudicandum eſſet, vt not. Tiraqu. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 13. num. 7. & Sperell. deciſ. 11 num. 17. & ſeq. & d. deciſ. 100. num. 23. & d. deciſ. 135. num. 113. necnon Gargiar. Iun. conſ. 4. num. 5. lib 1.

42 Et idem eſt quando laici litigant in foro Eccleſiaſtico, qui ligantur ordinatorijs iudicij Eccleſiaſtici, cum in ordinatorijs ſemper ſeruandum ſit Statutum, ſeù conſuetudo illius loci, vbi cauſa agitatur, licet ſecus ſit in deciſorijs Doct. in l. 1. C. de Sum. Trin. & fide Cath. Deci. in cap. S. Mariæ, 10. num. 42. de conſtit. Vant. de nullit. in tit. de nullit. ex def. proceſ. num. 56. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 652. vbi teſtatur de communi opinione, & cap. 5. num. 189. Gail. d. obſeru. 32. num. 10. lib. 2. Fenzon. ad ſtat. Vrb. in præfat. num. 10. vbi alios dat concordantes, & Rota apud Greg. XV. deciſ. 352. num. 7. & ibi Adden. num 11.

43 Et ſicut ſtatutum deciſorium non ligat Clericos, ita neque ligat forenſes litigantes in foro ſtatuti, vt dicit Maſcar. de gener. ſtat. interpr. concluſ. 6. num. 196. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 66. in fin. & Rota deciſ. 673. numer. 1. par. 1. diuerſor. addo Poſt. de ſubhaſtat. inſpect. 29. numer. 56. & alios per me adductos allegat. foren. 72. num. 7.

44 Statutum autem in dubio præſumitur vſu receptum, Hond. conſ. 4. num. 91. lib. 1. Maſcar. de gener. ſtatut. interpr. concl. 6. num. 96. Morot. conſ. 34. num. 3. Gratian. diſcept. foren. cap. 39. nu. 3. par. 1. Rolan. conſ. 90. numer. 53. lib. 1. & conſ. 99. numer. 39. lib. 2. idem Gratian. deciſ. March. 14. numer. 9. Capic. Latr. deciſ. 152. numer. 6. tom. 2. Theod. Rub. in ſingul. Rot. Rom. tom. 2.

circa

circa ſtat. interp. obſeru. 12. §. 1. *Rota deciſ.* 398. *numer.* 3. *par.* 2. *recent. & deciſ.* 169. *numer.* 7. *par.* 11. *recentior. & deciſ.* 428. *numer.* 19. *part.* 13. *recentior.*

45 Quæ præſumptio transfert onus probandi contrarium in eum, qui dicit ſtatutum non fuiſſe vſu receptum *Cæph. conſ.* 515. *num.* 23. *lib.* 4. *Honded. d. conſ* 4 *num.* 91. *Morot. d. conſ.* 34. *num.* 3. vbi dicit, ita omnes tenere vno ore, *Gratian. d. deciſ. March.* 14. *num.* 9. & 10. & *Rot. deciſ.* 517. *num.* 10. *par.* 5 *recent. lib.* 2. & *deciſ.* 293. *num.* 11. *par.* 4. *recent. tom.* 2.

46 Quicquid contrarium imò ſtatutum non præſumi vſu receptum voluerit *Ciriac. controu.* 14. *num.* 18. & *controu.* 205. *num.* 142. & *ſeq.* & *controuerſ* 512. *num.* 40. qui dat duas declarationes, cum quo pertranſit *Menoch. de præſump lib.* 2. *præſump.* 2. *num.* 2. & 3. & videtur ſentire nouiſſimè *Aloiſ. Manſi. l. C. Lucen. conſult.* 6. *num.* 7.

47 Quæ concluſio, quod ſtatutum præſumitur in vſu eo magis habet locum, quando illud repetitur deſcriptum in volumine Statutorum, vt latè probat *Theod. Rub. in ſingul. Rotæ Rom. tom.* 2. *circa ſtat. interp. obſeru.* 12. §. 4. vbi quamplures adducit Rotæ deciſiones, benè *Rota deciſ.* 398. *num.* 3. *par.* 2. *recentior.* & *deciſ.* 169. *num* 7. *par.* 11. *recent.* & *deciſ* 511. *num.* 5. *par.* 13. *recent.*

48 Quæ tamen non habent locum in illis ſtatutis, quæ fuerunt confirmata per Superiorem cum Clauſula Quatenus ſint in vſu, quia tunc vti volens ſtatuto tenetur probare vſum, & obſeruantiam illius, vt probant *Dec. conſ.* 409. *num.* 11 plenè *Gratian. d. deciſ. March.* 14. *num.* 1. & *ſeq. Theod. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom.* 2. *in tract. de clauſ. clauſ.* 612. *in princ.* vbi quamplures affert Rotæ deciſiones, & *Circa ſtat. interp. obſeru.* 13. §. 22. *verſ. quando autem &c.* & *Barboſ. de clauſ. clauſ.* 124. *num.* 1. nec non *Rot. apud Comitol. deciſ.* 136. *in fin.* & *deciſ.* 22. *num.* 27. *par.* 9. *rec. tom.* 1.

49 Niſi tamen ageretur de ſtatutis redactis in vnicum volumen, & quod cuſtoditur in Archiuio loci, nam tunc illius vſus præſumitur, & allegans non vſum tenetur illum probare, vt not. *Deci. conſ.* 534. *num.* 9. & *Rot. apud Card. Seraph. deciſ.* 153. *num.* 2. & *in Peruſina de Oadis* 28. *Iunij* 1604. *coram Card. Millino*, & *d. deciſ.* 22. *num.* 29. & 30. *par.* 9. *recent. tom.* 1.

50 Vel ageretur de Statuto conformi diſpoſitioni iuris communis, cuius pariter vſus præſumitur, vt dicit *Rota d. deciſ.* 22. *num* 28. *part.* 9. *recen.* De quo tamen non parum dubito, cum deciſio *Duran.* 36. *in fin.* hoc non dicat, & *deciſ.* 56. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* per eam adductæ dicant contrarium, licet verius vſum in dubio præſumi dixerim ſupra, *num.* 44.

51 Ad probandum verò ſtatutum non eſſe in vſu non ſufficit probare, non vſum ex eo, quod caſus ſtatuti non euenerit puta per mille annos, *Burſatt. conſ.* 339. *num.* 16. *lib.* 3. *Honded. conſ.* 110. *num.* 22. *lib.* 1. *Morot. conſ.* 34. *num.* 4. & *conſ.* 89. *num.* 14. plenè *Rota in Meſſan. Decanatus* 27. *Ianuar.* 1642. *coram R. P. D. Dunoz.* §. *ſed hinc ceſſat &c.* vbi plures dant concordantes, & apud *Card. Caualer. deciſ.* 85. *num.* 1.

52 Sed requiritur probatio contrarij vſus, quod caſus ſtatuti euenerit, & quod petita fuerit illius obſeruantia, & quod illa fuerit denegata, & vel tacitè, vel expreſsè reiecta, vt probant *Menoch. conſ* 201. *num.* 61. & *ſeq. lib.* 3. *Honded. d. conſ.* 110. *num.* 22. *lib.* 1. *Morot. d. conſ.* 34. *num.* 4. & *d. conſ.* 89. *num.* 14. & *Rot. apud Card. Seraph. deciſ.* 1043. *num.* 3. & 4. & *deciſ.* 565. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* & *apud Poſt. de manut. deciſ.* 154. *num.* 43. & *apud Merlin. deciſ.* 830. *in fin.* & *apud Bichium deciſ.* 57. *num.* 12. *tom.* 1. & *in d. Meſſanen. Decanatus* 27. *Ianuar.* 1642. §. *ſed hinc ceſſat &c.*

53 Lex enim, vel ſtatutum nunquam per non vſum abrogatur, licet per mille annos non ſit factum, quod in lege diſponitur, ſi de contraria obſeruantia non conſtat, cum potuerit euenire, quod caſus non acciderit, vel quod quis noluerit vti beneficio ſtatuti, & ideò neceſſe eſt ad abrogationem legis, vel ſtatuti oſtendere, caſus eueniſſe, & contrarium pluries fuiſſe ſeruatum, & ſic per contrariam obſeruantiam inductam fuiſſe conſuetudinem contrariam ſtatuto, vt declarant *Doct. in d. l. de quibus* 31. & *præcipuè Iaſ. num.* 33. qui teſtatur de communi opinione *ff. de legib. Natt. conſ.* 56. *num.* 4. *lib.* 1. & *conſ.* 575. *num.* 33. & *ſeq. lib.* 2. *Burſatt. conſ.* 222 *num.* 22. *lib.* 2. *in fin.* vbi pariter teſtatur de communi opinione, cum quibus illos referendo pertranſit *Hond. d. conſ.* 110. *num.* 22. *lib.* 1. nec non *Morot. d. conſ.* 34. *num.* 4. & 5. & *d. conſ.* 89. *num.* 14. *et Carpan. ad ſtat. Mediol. in præłud. num.* 95.

54 Intelligendo tamen de illa conſuetudine, quæ prouenit a populo habente ex ſe ipſo authoritatem legis, & ſtatuti condendi, & abrogandi, ſecus tamen eſt ſi ageretur de Vniuerſitate, quæ non poteſt ſtatuta condere ſine confirmatione Principis, quia in tali caſu illius conſuetudo ſola non operaretur abrogationem ſtatuti, quia illius eſt condere, cuius eſt abrogare ſtatutum, ita vt eadem authoritas requiratur in abrogando, quæ requiritur in ſtatuendo, vt declarant *Borgn. de tutor. & curator. numer.* 45. & *ſeq. Natt. conſ.* 574. *num.* 1. *lib.* 3. *Gallia ad Conſuet. Alex. in præfat.* 4. *numer.* 59. *Alex. conſ* 573. *num.* 8. *lib.* 6. *Maſcard. de gener. ſtat. interp. d. concl* 6. *num.* 92. & 93. vbi alios adducit ita ſentientes, & *Carpan. ad ſtat. Mediol. in præłud. num.* 78. & *ſeq.* & *num.* 106.

55 Et teſtes probare volentes ſtatutum non eſſe in vſu, non ſufficit, quod deponant neſcire, an illud ſit in vſu, vel illud non eſſe in vſu, ſed debent deponere quod illud non potuiſſet eſſe in vſu, quin ipſi ſciuiſſent, vt poſt *Ang. Alex. Dec.* & *Parſ.* per eum adductos firmat *Rot. apud Gregor. XV. deciſ.* 269. *num.* 3. Et debent deponere de actu contrario, & reddere rationem d. non vſus etiam non interrogati, *Alex. conſ.* 156. *n.* 15. *lib.* 2. *Rota apud Caputaq. deciſ.* 25. *lib.* 1. *in manuſcr.* quam refert, & ſequitur eadem *Rota apud Gregor. XV. d. deciſ.* 269. *num.* 5. & 6.

56 Declara tamen ſupradicta de vſu, & obſeruantia ſtatuti, quod ſtatutum vſu non receptum non eſt ſeruandum, vt not. *Rolan. conſ.* 99. *num.* 5. & 39. *lib.* 2. *Cæph. conſ.* 155. *num.* 16. *lib.* 2. *Ludou. concl.* 54. *in prin. Maſcar. de gener. ſtat. interp. concluſ.* 6. *num.* 78. vbi alios adducit ita ſentientes, *Theod. Rub. in ſing. Rotæ Rom. tom.* 2. *circa*

ſtat. interp. obſer. 12. §. 5. & Rot. apud Caputaq. deciſ. 281. & deciſ. 282. par. 2. & apud Card. Caualer. deciſ. 134. num. 4.

57 Cum ſtatutum vſu non receptum non dicatur ſtatutum, ad tex. in l. derogatur 102. ff. de verb. ſignif. Maſcar. d. concluſ. 6. num. 82. Theod. Rub. in d. obſeru. 12. §. 5. & P. Sanch. in Præcep. Decal. lib. 3. cap. 14. num. 8.

58 Statutum enim habet in ſe tacitam conditionem, ſi moribus vtentium recipiatur, vt poſt Ruin. Marſil. Decian. Guid. Pap. Cæph. Imol. & Rip. per eum adductos firmat, Maſcard. de gener. ſtatut. Interpr. dict. concluſion. 6. numer. 85.

59 Ita vt iurans ſeruare ſtatuta non teneatur ſeruare ea, quæ moribus vtentium non ſunt recepta, vel per contrariam conſuetudinem, vel vſum ſunt abrogata, Natt. conſ. 19. num. 8. lib. 1. Maſcar. de gener. ſtat. Interp. dict. concl. 6. numer. 81. Siluest. in ſum. in verbo iuramentum 4. quæſt. 23. Nauar. in ſum. cap. 25. num. 23. P. Azor. inſt. moral. lib. 11. cap. 8. quæſt. 8. & P. Sanch. in Præcep. Decal. dict. lib. 3. cap. 14. num. 8. vbi alios dat concordantes,

60 Et ſtatutum quod non fuit vſu receptum ſi non ligat ipſos Ciues, vt dixi ſupra eo minus ligat foren ſes, Cæph. conſ. 155. numer. 16. lib. 2. Iaſ. conſ. 112. numer. 4. lib. 4. Menoch. de præſump. lib. 2. præſump. 2. numer. 1. vbi teſtatur de communi opinione, & Maſc. de gener. ſtatut. Interp. dict. concluſ. 6. num. 77. vbi alios dat concordantes,

61 Populi autem, & Ciuitates ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ non poſſunt condere ſtatuta ſine confirmatione Papæ, vt tradunt Graſſ. de excep. excep. 1. num. 34. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 24. numer. 34. Theod. Rub. in ſing. Rotæ Rom. tom. 2. Circa ſtat. interp. obſer. 13. § 22. Fenzon. ad ſtat. Vrb. in princip. numer. 35. D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 6. in tit. de dote, diſcurſ. 22. num. 8. & Rot. apud Cardin. Seraph. deciſ. 1004. num. 7. & apud Greg. XV. deciſ. 267. numer. 7. & ibi Adden. numer. 24. qui alias referunt eiuſdem Rotæ deciſiones, & apud Buratt. deciſ. 6. in prin. & ibi Adden. littera A. & apud Merlin. deciſ. 553. in fin.

62 Maximè ſi ſtatuta ſint iuri communi contraria Gratian. diſcep. foren. cap. 245. num. 37. par. 2. Rota deciſ. 536. num. 1. & deciſ. 780. num. 1. par. 1. diuerſ. & apud Gregor. XV. deciſ. 267. num. 7. & ibi Adden. num. 14. & apud Merlin. deciſ. 698. num. 4. & 5. tom. 2.

63 Itaut non ſufficiat confirmatio præſumpta ex obſeruantia 30. annorum, de qua dicetur infra, num. . . . cum deficiat ſcientia Papæ, ſine qua ceſſat præſumptio confirmationis, & cum repugnet Decretum irritans de quo in Conſt. Ægidian. lib. 2. cap. 36. vt declarant Adden. ad Greg. XV. d. deciſ. 267. num. 14. & Rot. apud Buratt. d. deciſ. 6. num. 2. & 3. vbi dantur concordantes, cum alijs adductis infra num. ... & ſeq.

64 Quæ quidem habent locum non ſolum in Vniuerſitatibus Status Eccleſiaſtici, ſed etiam in alijs Vniuerſitatibus, quæ recognoſcunt Superiorem, quæ pariter, non poſſunt condere ſtatuta ſine confirmatione Principis, quem in Superiorem recognoſcunt, vt not. Bart. in l. omnes populi 9. in prima quæſt. prin. ff. de iuſtiti & iur. Soc. Iun. conſ. 30. num. 11. lib. 2. Graſſ. de except. dict. except. 2. num. 34. vbi dat concordantes Maſcard. de gener. ſtat. interp. d. concl. 6. num. 93. verſ. alias ſecus, &c. & latè comprobat Puteus in conſ. vnic. poſt conſ. Odd. num 20. & ſeq. vbi quamplures adducit ita ſentientes, & dicit ita ſeruari in omnibus Ciuitatibus, & Terris ſubiectis Principibus, vt ibi per eum; cum quibus pertranſeunt Brun. de ſtat. excl. fœmin. art. 1. num. 43. Andreol. controu. 60. numer. 16. & Loſæ de iure vniuerſ. part. 3. cap. 15. num. 3. & 29.

65 Cum ſtatuta condere ſit iuriſdictionis, ita vt ſine illa condi non poſſint Roman. conſ. 218. num. 1. Socc. conſ. 60. num. 3. vol. 1. qui teſtatur de communi opinione, quos refert, & ſequitur Fenzon. ad ſtat. Vrbis in prin. num. 30. nec non Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 16.

66 Niſi tamen illa conderent circa ea, quæ pertinent ad adminiſtrationem rerum ſuarum, & circa, ea quæ concernunt negocia priuata ipſarum Vniuerſitatum, quia tunc illa poſſunt condere abſque aliqua confirmatione Superioris, vt tradunt Doct. in l. cunctos populus 1. C. de Sum. Trin. & Fide Cathol. Bald. in l. 1. in prin. & ibi Socc. Sen. num. 22. & ſeq. ff. quod cuiuſq. vniu. nom. Oſach. deciſ. Pedem. 17. in prin. & Loſeu. de iure vniuer. d. par. 3. cap. 15. num. 3. latè comprobans, & num. 29.

67 Cum rei ſuæ quilibet ſit moderator, & arbiter, l. in re mandat 21. C. mandat. in puncto Oſaſch. d. deciſ. 17. num. 1. latè Barboſ. axiom. 199. in princip. qui dat concordantes, & in terminis de Vniuerſitate Loſeu. de iure vniuerſ. par. 3. cap. 4. num. 10.

68 Dummodo tamen in d. ſtatutis editis circa adminiſtrationem rerum ſuarum Vniuerſitas non apponat pœnam, cum appoſitio pœnæ ſpectet ad iuriſdictionem, niſi tamen Vniuerſitas eſſet ſolita id facere, vt docent Iaſ. in d. l. omnes populi 9. num. 34. & 35. ff. de iuſt. & iur. Innoc. in cap. cum acceſſiſſent 8. num. 2. de conſtit. Franc. March. deciſ. 801. numer. 2. vol. 1. Rolan. conſ. 99. numer. 3. & 20. & ſeq. lib. 2. & Loſeu. de iure vniuerſ. dict. par. 3. cap. 15. numer. 6.

Confirmatio autem ſtatuti fit per Superiorem duplici modo, vel in forma communi, vel in
69 forma ſpecifica, in forma communi dicitur facta confirmatio, quando illa facta fuit generaliter ſine cauſæ cognitione, nec apparet, Statutum per Papam, vel per alium Superiorem fuiſſe viſum, ſeù per alium de illius mandato, vt declarant Alex. conſ. 123. num. 22. vol. 4. Card. Tuſc. pract. concluſ. lit. C. concluſ. 707. num. 10. & Rota deciſ. 780. num. 5. par. 1. diuer.
70 & in dicta confirmatione non adeſt clauſula ex certa ſcientia, vel cauſæ cognitio Rot. d. deciſ. 780. num. 5. par. 1. diuer. & deciſ. 438. num. 44. & ſeq. par 4. rec. tom. 2. & deciſ. 179. num. 37. par. 9. rec. tom. 1.

71 In forma verò ſpecifica dicitur facta cõfirmatio quando illa facta fuit per Superiorem cum cauſæ cognitione, ex certa ſcientia, & ſtatutis benè diſcuſſis, vt declarant Fenzo. ad ſtat. Vrbis in princip. num. 41. & ſeq. vbi dat concordantes quamplures, Gabr. conſ. 183. num. 13. & ſeq. vol. 2.

& Rot.

& *Rota deciſ.192.num.3. & ſeq. part.1. rec. et deciſ. 179.num.36.& ſeq. par.9.rec. tom.1.& d. deciſ 438. num.44.& ſeq. par.4.rec. tom.2.& apud Merlin.dec. 740.num.5.& ſeq.* vbi dicit, non ſufficere clauſulam ex certa ſcientia, vt ibi per eam.

72 In dubio tamen confirmatio ſtatutorum cenſetur facta a Papa, vel Superiore in forma communi, non autem in forma ſpecifica, cum certa ſcientia non præſumatur, niſi probetur ad tex. *in cap. porrecta 6. de confir. vti. vel inut.* & tradunt *Doct. in d. cap. porrecta. & in cap. 2. de conſtit. in 6.* nec non *Carol.de Graſſ.de effect. cleri. effect.2. num. 139. Anton.de Amat. reſol.10*ↄ*.nu.* 18. quos refert, & ſequitur *Rot.d.dec.179.n.39.par.9. rec.tom.1.*

73 Confirmatio autem ſtatuti præſumitur ex obſeruantia longi temporis 30. annorum, vt not. *Rube. in ſing.Rot.Rom.tom.2.Circa inter. ſtat.obſer.1. §.3. D.Deluca in Theat. verit.& iuſt.tom.4. in tit.de ſeruit.ad mat.retrac.diſcur.71.n.11.& 12.& tom.6. in tract.de dote diſcur.143.num.50. & 51. Adden.ad Greg.XV. d.deciſ 267.n.14.et Rota apud Burat. d.dec. 6.n.1.ver.neq; dicatur, et deciſ.438.n.6. par.14.rec.*

74 Quæ vix locum habere poſſunt in Statu Eccleſiaſtico, cum vt dixi etiam ſupra, repugnet Decretum irritans, de quo *in Conſt. Ægidia.lib.2. cap.36.Doct.in cap. cum de beneficio 5. de præb. in 6. Felin.in d. cap.cum acceſſiſſent 8.ſub nu.30.de conſtit. Gabr.commu.concl.de clauſ.concl.3.n.40.et 44.* quos referendo ſequitur *Rota apud Buratt.d.deciſ.6.nu.3.* vbi *num.2.* requirit etiam ad d. effectum præſumptæ confirmationis ex lapſu temporis obſeruantiam cum ſcientia Papæ *ex Alex. Afflic.& Menoc.* per eum relatis ibi, licèt contrarium quo ad ſcientiam Papæ teneat *Rube.in ſing. Rotæ Rom.in d.obſer. 1.§.3.* vbi plures adducit *Rotæ* deciſiones.

75 In omnem tamen caſum d. confirmatio præſumpta ex longinquitate temporis præſumeretur tantum in forma communi, vt adnotauit *D.Deluca in d. tit.de ſeruit.ad mat.retrac.d.diſcur.71. nu.12. et in d. tract. de dote d. diſcur. 143. num.51.* nec non *Rota d. deciſ. 780. num. 5. & 6. part. 1. diuer. & d. deciſ. 6. apud Buratt. num. 4.*

76 Niſi tamen confirmatio ſtatuti deduceretur ab immemorabili, quia tunc cũ liceat allegare titulum meliorem de mundo, videtur ideò poſſe allegari confirmatio Apoſtolica in forma ſpecifica, vt poſt *Valaſc. concl.99. num.5.* per eum adductum firmat *D. Deluca in d. tract. de dote d. diſcur. 143. num. 51.*

77 Aduertendum eſt autem, quod confirmatio in forma communi non eſt ſufficiens quando ſtatutum eſt contra ius commune, ſed requiritur confirmatio in forma ſpecifica, vt docent *Grat. diſcep. foren.cap.345.num.38.& ſeq. par. 2. Adden. ad Greg.XV. deciſ.267. num. 14. Adden. ad Buratt. d. deciſ.6. num.4.& deciſ.103. num. 12. par.2. diuer.et deciſ. 33. num. 10. par. 4. rec. & apud Merlin. deciſ. 698. num.6. & deciſ. 740. num. 4.*

78 Quicquid ſit quò ad ſtatutum excluſiuum fœminarum, quod non ſit valdè honeſtum pro conſeruatione agnationis, ideò ſufficere illud eſſe confirmatum in forma communi, licet ſit contra tex. *in l. maximum vitium 4. C. de libe. præt.* dixerunt *Adden.ad Greg. XV. d. deciſ.267. num. 14. in fin. & Rot. apud Merlin. deciſ 698. num. 7.& deciſ. 740.num.3. et deciſ. 745. num.22. & deciſ.256.nu.9.*

79 *par. 11. recen.* & in ſtatutis rationabilibus *Rota apud Melin.deciſ.698.num.7.& deciſ.740.num.3. & deciſ. 745. num. 22. & deciſ.511.num.11.par.13.rec.* & *apud Bich. deciſ.634. num. 24. tom.2.* & dicam latius infra *lib. 2. rubr. 62.*

80 Prout etiam ſtatutum exorbitans a iure communi requirit confirmationem in forma ſpecifica, itaut non ſufficiat confirmatio in forma cõmuni, vt declarant *D. Deluca in Theat. verit.et iuſt. tom.4. de ſeru. ad mat. retrac. diſcur.71. num.11. & Rota apud Card. Celſum deciſ. 125.nu 9. & deciſ. 169. num. 10. par. 11. rec.* vbi concordantes.

81 Licet ſecus ſit, ſi illud ſit fauorabile vti conditum fauore agnationis, & ob publicam vtilitatem, quia tunc ſufficit confirmatio in forma cõmuni *Rota apud Card. Celſum d.deciſ.125.num. 10.et d.deciſ.169. num. 12. & apud Duran.deciſ.36.nu.42. et deciſ.51. num. 10. et ſeq.par.1. rec.*

82 Per generalem enim confirmationem non cenſetur confirmatum ſtatutum, quod eſt contra ius commune, *cap. quia diuerſitatem 5. et ibi Abb.num.9. de conceſſ. præbe. Caſſad. deciſ. vni. de confir. vtil.vel inut. Rota in Ferrarien. de Taſſonis 14. Iunij 1621. coram R. P. D. Vbaldo Seniore, et deciſ. 510. num 9. par. 4. diuer.et deciſ. 84. num. 8. et ſeq. par.7. rec.* benè comprobans, & dicens, d. confirmationem in forma communi nihil, aut parum operari, vt ibi per eum.

83 Dummodo in confirmationem non adſit aliqua clauſula, ex qua deſumatur Papam, vel Superiorem voluiſſe confirmare etiam ſtatuta contra ius commune, vt ſtante clauſula, *Quatenus ſint licita, et honeſta*, quia ſi ſint talia cenſentur confirmata, licet ſit contra ius *Rota d. deciſ. 510. in fin. par. 4. diuer.* & ſtante clauſula, *Dummodo non*

84 *tendant contra immunitatem eccleſiaſticam, Pigan. ad ſtat. Ferrar. tom.1. rubr. 3. num. 2. in addit. Rota deciſ.51. num 10. par.1. recen. et in Rauenaten. hæreditatis 14. Aprilis 1606. coram Card. Pamphilo, et in Bonon. ſucceſ.9.Dec.1622.*coram R.P.D.Vbaldo.

85 Neque per d. generalem confirmationem cenſetur confirmatum ſtatutum inualidum, vel iniuſtum, *Iaſ.conſ.112. col.3 lib. 4. et poſt Bald. Cæpol. Pariſ.Iaſ.et Roman.*per eum adductus not. *Maſcar. de gener. ſtat. intep.concl. 2.num.270.* & in terminis confirmationis Statutorũ Ciuitatis Eugubij *Rota deciſ. 478. num. 10. par. 9. rec. tom. 2.*

86 Neque cenſetur confirmatum ſtatutum, quod eſt contrarium Sacris Canonibus, & Eccleſiaſticæ libertati, vt tradunt *Bero. conſ. 107. num.10. et ſeq. lib. 1. et Rot. in Rauenaten. hæreditatis 5. Iunij 1648. coram Card. Ottobono. §.neque ſuffragatur etc.* quæ inter eius impreſſas eſt *deciſ. 149. num. 12.*

87 Prout confirmatio in forma communi nihil operatur circa ſtatutum, quod eſt odioſum odio irrationabili *Rota deciſ. 42. nu.27. par.12. rec.* quæ duplicata eſt apud *Bichium deciſ. 634. num. 21.* vbi dicit, ſecus eſſe ſi non ſit odioſum odio irrationabili, vt ibi per eum.

88 Cum confirmatio in forma communi dũ non includit in confirmante ſcientiam omnium confirmatorum cenſeatur proindè habere in ventre, & continere clauſulam *Dummodo leges confirmatæ ſint honeſtæ, et iuri communi non contrariæ* iuxta *conſ. Alex. 59. nu.8.et ſeq. lib.1.* & not. *Pic. ad ſtat.Vrb. gloſ.23. num.11.et ſeq. D. Deluca in Theat. verit. et iuſt.tom.6.in tit. de dote diſcur. 143. num. 50. et Rot. d. deciſ.179.par.9.recen. tom.1. ferè per tot.*

89 Licèt ſecus ſit ſi cõfirmatio facta fuerit in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia, quia illa reddit validum ſtatutum, etiam ſi ſit contra ius, vt docent *Gabr. conſ. 183. num. 16. libr. 2. et Rota*

deciſ. 339. num. 3. in fin par. 2. recen. et deciſ. 157. num. 9. par. 6. rec. et in Bononien. cenſus 27. Martij 164‸. §. neque etc. coram R. P. D. Ghiſilerio et apud Bichium deciſ. 381. num. 23. tom. 1.

90 Cum confirmatio in forma ſpecifica habeat vim nouæ legis Rota deciſ. 438. num. 54. et ſeq par. 4. rec. tom. 2. et deciſ. 293 num. 10. par. 11. recen.

91 & cum ſtatutum confirmatum a Papa in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia dicatur Papale Rota deciſ. 297. num. 7. apud Greg. XV. et deciſ. 115. num. 25. par. 6. rec. et apud Card. Ottob. deciſ. 110. num. 7.

92 ſecus tamen ſint ſi ſit confirmata in forma cõmuni, quia tunc non dicuntur Papalia Bald. in l. ex placito 3. ſub num. 12. C. de rer. permu. Aret. conſ. 8. ſub num. 6. Minad. in Conſtit. Regn. in aliquibus num. 98. quos refert, & ſequitur Ciriac. in addit. primi. lib. controuer. in fin. num. 127.

93 Et eo magis hoc habet locum ſi Papa mandet d. ſtatuta, vt ſupra confirmata inuiolabiliter obſeruari, cum d. verba habeant vim nouæ legis, vt declarat Rota deciſ. 438. num. 54. et ſeq. part. 4. rec. tom. 2. & d. deciſ. 381. n. 25. apud Bichium tom. 1.

94 Forma autem ſtatuti præciſè eſt ſeruanda Bald. in l. comparationes 19. in 3. oppoſ. in fin. C. de fide inſtr. Hond. conſ. 27. num. 2. lib. 1. Barz. deciſ. 87 num. 2. Cenc. de cenſ. quæſt. 50. num. 7. Altogr. conſ. 46. num. 5. & 15. lib. 2. Rota deciſ 442. num. 14. par. 4. recen. tom. 2. et deciſ. 400. num. 17. par. 13. recen. et apud Bich. deciſ. 223. num. 22. tom. 1.

95 Itaut illa non impleta actus ſit nullus Soc. Iun. conſ. 37. num. 5. volum. 2. Rolan. conſ. 72. num. 54. & 69. lib. 3. plenè Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 146. vbi quamplures dat concordantes, Paitell. expedit. 38. num. 26. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 68. num. 30. & cap. 92. num. 21. Barboſ. axiom. 100. num. 3. & Rota apud Zach. de ſociet. deciſ. 61. num. 3. & deciſ. 78. num. 8. par. 4. recen. tom. 2. et deciſ. 300. n. 30. par. 10. rec. & dec. 107. n. 37. p. 12. rec.

96 Cum forma tradita a ſtatuto, ſeu a lege cenſeatur ſubſtantialis, & de eſſentia actus, Alex. conſ. 50. num. 5. lib. 5. Vant. de nullit. in tit. Quot, & quib. mod. null. in iud. num. 52. Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 153. Fenzon. ad Stat. Vrb. cap. 186. num. 17. Cenc. de cenſ. quæſt. 32. ſub num 5. Rot. deciſ. 226. n. 2. p. 1. diuer. & deciſ. 72. n. 10. p. 2. diu.

97 Et omiſſio formæ vitiat actum, etiam ſi illa in minimo omittatur, Felin. in cap. cum dilecta. 22. num. 6. de reſcrip. Euerar. in Centur. in loco A defectu formæ num. 3. & ſeq. quos refert, & ſequitur Fenzon. ad Stat. Vrb. cap. 171 nu. 22. vbi dicit, ita ſeruari in practica, Carpa. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 153. Maſcar. de gener. ſtat. Interpr. concl. 9. num. 61. latè Barboſ. axiom. 100. num. 14. & 15. vbi dat concordantes quamplures.

98 Cum forma ſit de genere indiuiſibilium, vt tradunt Eſcob. de ratioc. cap. 11. num. 19. Monach. deciſ. Lucen. 18. num. 2. & 3. Surd. conſ. 282. num. 19. lib. 2. Grat. diſcept. forenſ. cap. 853. num. 28. par. 5. Barbo. d axiom. 100. num. 14. vbi quamplures adducit ita ſentientes, Cenc. de cenſ. quæſt. 49. num. 17. Ciriac. contro. 689. num. 84. & Rota deciſ. 30. nu. 3. par. 1. rec. et apud Bich. deciſ 258. num. 9.

99 Et etiam in fauorabilibus & pijs cauſis, vti aduertunt Gram. deciſ. 79. n. 11. & 14. Rola. conſ. 72. nu. 59. lib. 3. Maſc. de gener. ſtat. interp. d. concl. 9. nu. 64. vbi quamplures dat concordantes, Barbo. d. axiom. 100. num. 6. & Adden. ad Rot. deciſ. 542. num. 59 par. 4. rec. tom. 3.

100 Itaut a nullitate ob omiſſionem formæ non excuſet ætas, ruſticitas, ſexus, militia, & quælibet ſimilis cauſa, Card. Tuſc. pract concl. lit. F. concl. 415. num. 29. Rolan. conſ 30. num. 8. lib. 3. Barboſ. d. axiom. 100. num. 7. cum quibus pertranſeunt Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. nu. 158. & Adden. ad Rot. deciſ. 542. num. 66. par. 4. rec. tom. 3.

101 Quæ quidem forma eſt adeo præciſè ſeruanda, vt neq; valeat impleri per equipollens, Oſaſch. deciſ. Pedem. 163. n. 4 et ſeq. Maſc. de gen. ſtat. interp. d. concl. 9. n. 62. benè comprobans Barbo. d. axiom. 100. n. 5. Paitel. exped. 47. n. 22. Cenc. de cenſ. q. 9. n. 12. Adden. ad Rot. deciſ 431. nu. 33. par. 4. rec. tom. 2. Rota deciſ. 572. num. 12. par. 4. recent. tom. 3. & apud Merlin. deciſ. 351. num. 6.

102 Niſi tamē ſtatutū formā inducēs conſideret aliquē effectum, quia tunc ſi effectus ſequatur omiſſio formæ non vitiat actum, vt docent Cæph. conſ. 35. n. 46. lib. 1. Menoch. conſ. 131. n. 15. vol. 2. Oſaſc. dec. Pedem. 92. n 25. benè Barbo. d. axiom. 100. n. 5. in fin. Ciriac. contro. 689. nu. 34. Caren. contro. 70. nu. 13. & Rot. deciſ. 149. n. 13. & ſeq. par. 6. rec. et apud Bich. dec. 458 n. 23. et 24. et apud Merlin. deciſ. 558. n. 15. et 14.

103 Formæ autē per ſtatutum inductę quando partes poſſint renunciare tradunt Hond. conſ. 27. n. 2. et ſeq. lib. 1. Paitel. exped. 82. n 20. Fenzo. ad ſtat. Vrb. cap. 59. n. 6. Maſc de gen. ſtat. interp. concl. 9. nu. 15. et ſeq. plenè Carp. ad ſtat. Medio. in præl. n. 171. et plur. ſeq. et Rot. apud Bich. dec. 98. ferè per tot. to. 1. ipſos conſulas

104 Forma verò cenſetur inducta quando ſtatutū mandat aliquid certo modo fieri, etiā ſi non procedat vlterius actum annullando, Paitell. exped. 16. n. 1. vbi teſtatur de communi opinione, Farin. in pragm. crim. lit. L. n. 170. vbi quamplures adducit ita ſentientes Card. Tuſc. pract. concl. lit. F. concl. 414. nu. 15. Maſc. de gen. ſtat. interp. concl. 9. in prin. et Carp. ad ſtat Mediol. in prælud. n. 167. & 168. vbi dat concordantes D. Aloi. Manſi. conſul. 32. num. 13.

105 Maximè ſi ſtatutum mandet, actum fieri aliter, quam a iure communi ſit diſpoſitum Surd dec. 268. n. 9 et 10. Ciriac. contr. 62. n. 45. et poſt Aret. Fæli. Ancar. et Deci. per eam adductos firmat Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ. 464. num. 17. et Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl. 9. num. 13.

106 Et certum eſt quando in ſtatuto adeſt Decretum irritans, vel alia verba illi æquipollentia, indicantia nullitatem actus, tunc induci formam, vt declarant Paitel. d exped. 16. n. 2. Boccac. ad Conſt. March. gloſ. 6 n. 159. Cenc. de cenſ q. 32. ſub n. 5. Carpa. ad ſtat. Mediol. in prælud. 168. vbi quamplures adducit ita ſentientes, & Rot. apud Zach. de Societ. deciſ. 61. nu. 2. et apud Greg. XV. deciſ 365. num. 6.

107 Et quando diſpoſitio eſt conditionalis, & ſtatutum loquitur conditionaliter, vt aduertūt Card. Tuſc. pract cõcl. lit. F. concl. 414. n. 10. 13. et ſeq. Menoc. de arbit. Iudi. lib 1. q. 30. n. 5. Bocca. de Conſt. March. glo. 6. n. 156. Barb. d. axiom. 100. n. 2. Carp. ad ſtat. Mediol. in prælud. n. 169. et Maſc. de gener. ſtat. Interp. concl 9. n. 2.

108 Et ideo formā cenſeri inductam per ablatiuos abſolutos tradunt, Rolan. conſ. 81. n. 15. et 82. lib. 1. et conſ. 55. n. 25 lib. 3. P. Sanch. de matrim lib. 3. diſput. 5. n. 2. et Ioſeph. Seſſe. dec. Arag. 31. n. 8. et deciſ. 131. n. 22. quos referēdo ſequitur, Barb. d. axiom. 100. n. 2. vbi alios refert modos, per quos inducitur forma, vt ibi per eum, cum quibus pertranſit, Maſc. de gener. ſtat. Interp. d. concl. 9. n. 6. vbi dicit, idem eſſe ſi ſtatutum loquatur per dictionem Si, vt ibi per eum.

109 Et idē eſt quando ſtatutum diſponit, quod actus aliter fieri non poſſit, vt not. Deci. conſ. 512. n. 11. & benè cõprobat, Maſc. de gen. ſtat. d. Inter. d. conc. 9. n. 9

Forma

110 Forma verò non cenſetur inducta per ſtatutum quando illud contrafacienti imponit pœnam cum tūc non videatur velle annullare actum, ſed per illam ſpecialiter impoſitam contrafacienti videtur ſublata pœna generalis annullationis actus *Alex. conſ.37. ſub num.2. lib.3. Borgn. deciſ.10 num.4. lib. 1.* & latè comprobat *Maſc. de gener. ſtat. interp. d. concl. 9. num. 38. & ſeq.* vbi alios affert limitationes, cum quibus pertranſit *P. Caſtropalao de lege pœn. tractat. 3. diſput. 2. punct. 1. numer. 1. & ſequen.*

111 Licet contrarium imò ob contrauentionem actum eſſe nullum non obſtante pœnæ appoſitione tueatur *Altograd. conſ.64. num. 56. & ſeq. lib.2.* latè comprobans.

112 Verum quia dixi ſupra *num. 9. & ſeq.* quod ſtatutum recipit interpretationem paſſiuam a iure communi, amplia modo d. concluſionem, vt ſtatutum recipiat interpretationem etiam a communi vſu loquendi loci vbi illud fuit conditum, ſecundum quem ſicut nomina, & ſignificationes rerum, & verborum impoſita ſunt, & inuenta, ita ſecundum eundem pro tempore exiſtentem mutantur, & renouantur iuxta illud Horat. in Poetica

Multa renaſcentur, quæ iam recidere cadentque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus
Quem penes arbitrium eſt, ac ius, & norma loquendi,

& in his terminis tradunt *Iaſ. Roman. Alex. & cæteri in Rubr. ff. de nou. oper. nunc. Socc. Iun. Crot. & alij in d. l. omnes populi, 9. ff. de iuſt. & iur.* qui teſtantur de communi opinione, quam latè comprobant *Maſcar. de gener. ſtat. interp. concl. 3. num. 1. & ſeq. Gallia ad Conſuet. Alex. in verb. Sollidos, quæſt. 1. num. 10. & 11. Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 302. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 197. num. 23.* vbi teſtatur de communi opinione, & *Sperell. deciſ. 23. num. 32. par. 1.*

113 Cum ſtatuentes in condendis ſtatutis cēſeantur ſe accommodare vſui, & conſuetudini loquendi Ciuitatis, & loci ſtatutorum, *cap. erit autem lex 4. diſt. gloſ. in cap. non nulli 28. de reſcrip. & in cap. cupientes, 16. de elect. in 6. Maſcar. in d. concluſ. 3. num. 3.*

114 Quæ habent locum etiam ſtante ſtatuto, quod ſtatuta intelligantur ad litteram, ſeu vti ſonant, quia adhuc ſequendus erit in ſtatuti intelligentia communis vſus loquendi, vt not. *Butr. Abb. Felin. & alij in proœm. Decretal. Alex. conſ. 211. nu.2. lib.6. Tiraq. de retract. lignag. §.2. gloſ. 1. num. 6. in fin. Maſcar. de gener. Stat. interp. d. concluſ. 3. num. 24* vbi quamplures alios adducit ita ſentientes, & *concluſ. 4. nu. 109.* cum quibus pertranſeunt etiam *Euerar. in cent. in loco Ab opinione Vulgi ſub num. 5. & Carpan. ad ſtat. Mediol. tom. 2. capit. 174. numer. 43.*

115 Cum d. Statutum diſponens, quod debeat intelligi prout iacet, non propterea tollat legittimā interpretationem, *Gabr. conſ. 14. num. 5. lib. 1. & conſ. 15. num 1. lib. 2. Simon. de Prat. conſ. 163. num. 17. Theſaur. deciſ. 269. num. 6. & 12. Theod. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom. 2. circa ſtat. interp. obſeru. 7. §. 3. & Rota deciſ. 548. num. 9. par. 5. recent.* & dixi etiam ſupra, *num. 25. & 26.*

116 Et ſtatutum recipit interpretationem à communi vſu loquendi etiam ſi ſimus in ſtatuto correctorio, exhorbitanti, & pœnali, vt not. *Butr. Abb. & Felin. in proœm. Decretal. Tiraq. de retract. §. 2. gloſ. 1. n. 5. Gallin. de verb. ſignif. lib. 8. cap. 18. numer. 5.* vbi teſtatur de veriſſima, & receptiſſima opinione, & *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concluſ. 3. num. 22.* vbi quamplures adducit concordantes, nec non *Carpa. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 310.*

117 Itaut communis vſus loquendi in interpretatione ſtatuti præualeat etiam propriæ ſignificationi vocabuli, vt voluerunt *Tiraq. de retract. d. §. 2. gloſ. 1. num. 6. Curt. Sen. conſ. 9. num. 10.* plenè *Maſcar. de gener. ſtat interp. d. concl. 3. num. 23.* latè comprobans, & quamplures adducens ita ſentientes, cum quibus pertranſit etiam *Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 304.* qui plures dat concordantes, & *Sperel. deciſ. 23. num. 32.*

118 Quod tamen non habet locum ſtante ſtatuto quod verba ſtatutorum debeant intelligi ſecundum illorum propriam ſignificationem, nam cum communis vſu loquendi non dicatur propria, ſed abuſiua ſignificatio vocabuli, ideo tunc eſt attendenda propria ſignificatio vocabuli, non autem impropria, & abuſiua, vt declarant *Bart. in l. labeo, 7. num. 5. ff. de ſuppel. lega. Socc. Iun. in rubr. ff. de nou. oper. nunc. num. 95.* vbi teſtatur de communi opinione, *Euerar. in ſuo Cent. in loco Ab opinio, Fulgi. num. 8. Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concluſ. 3. num. 35.* vbi quamplures dat concordantes, & *Carpan. ad ſtat. Mediol. tom. 2. capitul. 174. num. 41.*

119 Intelligendo prædicta de communi vſu loquendi loci ſtatuti tantum, vt declarant *Bart. in d. l. labeo, 7 num. 6. & 7. ff. de ſuppell. lega. Rolan. de lucr. dot. quæſt. 6. num. 12. Menoch. de arbitr. caſu 488. num. 3.* benè *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concluſ. 3. numer. 34.* vbi plures dat concordantes.

120 Itaut veniat probandus non ſolum communis vſus loquendi loci ſtatuti, ſed etiam quod d. communis vſus loquendi extiterit de tempore conditi ſtatuti, vt voluerunt *Menoch. de arbitr. d. caſu 488. num. 2. Gallin. de verb. ſignif. lib. 4. cap. 9. num. . . . Maſcar. de gener ſtat. interp. d. concl. 3. num. 35.* vbi alios refert ita ſentientes, & *num. 36.* vbi dicit, eſſe probandum, quod d. communis vſus loquendi extiterit per decem annos ante, vt ibi per eum, *Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 306. Sperell. deciſ. 23. num. 34. par. 1. & Rota apud Card. Celſum, deciſ. 248. n. 4.*

121 Declarando tamen ſupradicta, vt habeant locum quando verba ſtatutorum in latino ſermone prolata habēt ſuum vulgare diſtinctum, prout habet latinum, ſecùs autem ſi in latino ſermone eſſet diſtinctus ſermo, qui non eſt in vulgari, vt poſt *Socc. Sen. Felin. & Card. Mantic.* per eum relatos declarat *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concluſ. 3. numer. 33.* vbi affert huius declarationis exempla.

122 Vtrum verò d. communis vſus loquendi debeat eſſe virorum peritorum, vel ſufficiat vulgarium perſonarum tantum, latè diſputant *Maſcar. de gener. Stat. Interp. concl. 3. num. 44. & ſeq. Gallia ad Conſuet. Alex. in verb. legare, quæſt. 7. num. 94. & ſeq. Carpa. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 303. & Sperell. d. deciſ. 23. num. 35. par. 1.* ipſos conſulas.

123 Non eſt tamen hic omittendum, quod ſtatuta ſunt ſtricti iuris, & ideo illa propriè, & ſtrictè ſunt intelligenda, ita tradunt omnes ferè *Doctor. communiter in l. omnes populi, 9. ff. de iuſt. & iur.* & vltra eos *Maſcar. de gener. ſtat. interp. concl. 4.*

num. 1. & ſeq. Carpan. ad ſtat Mediol. in prælud. nu. 247. & ſeq. Barz. deciſ. 46. num. 57. & deciſ. 97. nu. 11. plenè Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap. 1. gloſ. 1. num. 7. Ciriac. controuer. 356. num. 14. & Rota deciſ. 465. num. 16. par. 9. recent. tom. 2. & deciſ. 179. nu. 35. d. par. 9. rec. tom. 1.

124 Et intelligenda ſint ad litteram, vt tantum diſponant quantum loquuntur, & non liceat eis addere, vel minuere, vt exornant Decian. conſ. 71. num. 2. & 3. & ſeq. vol. 5. Cæph. conſ. 277. num. 26. vol. 2. Rolan. conſ. 55. num. 13. vol. 1. Ciriac. controu. 254. num. 62. & controu. 637. num. 63. & D. Aloiſ. Manſi. conſul. 18. num. 34. & 35.

125 Quæ eo magis habent locum, quando ſtatuta eſſent contra ius commune, quia tunc ſunt adeo ſtrictè intelligenda, vt non poſſit extendi vltra caſum, in eis expreſſum, ſed ſint accipienda prout littera iacet, vt docent Oſaſch. deciſ. Pedem. 21. num. 14. vbi teſtatur de communi opinione, Maſcard. de gener. ſtat. interp. d. concluſ. 4. num. 5. Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 256. vbi plures dat concordantes Andreol. controuerſ. 63. nu. 8. D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 6 in tit. de dote diſcur. 109. num. 4. & Rota apud Merlin. deciſ. 390. num. 12. & deciſ. 554. num. 3. apud Bichium, tom. 2. & deciſ. 319. num. 31. & deciſ. 333. num. 11. par. 11. recent. & dixi ego alleg. foren. 30. num. 53. & alleg. t. 48. num. 55.

126 Cum ſtatuta ita ſint interprætanda, vt lædant ius commune minus, quam fieri poteſt, vt tradunt Iaſ. & alij Doct. commu. in d. l. omnes populi 9. ff. de iuſti. & iur. Alex. conſ. 29. num. 7. lib. 4. Maſc. de gener. ſtat. inter. d. conſ. 4. num. 52. vbi alios adducit ita ſentientes, Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 253. Ciriac. contro. 25. num. 13. & dixi ſupra in prin. num. 7. & ſeq.

127 Et idem eſt in ſtatutis odioſis, quæ pariter ſtricte veniunt interprætanda, & non ſunt extendenda, vti aduertunt D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 11. in tit. de ſucceſſ. diſcur. 8. num. 6. & tom. 6. in tit. de dote. diſcurſ. 109. num. 3. & Rota deciſ. 46. num. 7. par. 14. rec. & deciſ. 43. num. 2. & ſeq. & deciſ. 175. num. 26. & ſeq. par. 7. rec.

128 Niſi tamen in ſtatuto odioſo eſſet expreſſa ratio, quæ ſi caſui omiſſo conueniat, tunc dicendum eſt eſſe locum extenſioni, ſeù potius compræhenſioni, ita vt ratio prædicta præferenda ſit verbis, vt latè comprobant Maſc. de gener. ſtat. interp. concl. 4. num. 167. & ſeq. D. Deluca in dict. tit. de dote diſcur. 109. num. 4. & Rota apud Card. Celſum deciſ. 248. num. 14. & dicam infra num. . . .

129 Quæ habent locum etiam in ſtatutis exorbitantibus, quæ pariter non extenduntur, ſed quantum fieri poſſunt ſunt reſtringenda, vt firmat Rot. apud Card. Seraph. deciſ. 1280. num. 15. & deciſ. 188. num. 8. part. 7. recent. & deſiſ. 214. in fine par. 14. recen.

130 Itaut d. ſtatuta iuri communi contraria extendi non poſſint non ſolum ex identitate, verum etiam neque ex maioritate rationis, vt ſcripſerunt Maſc. de gener. ſtat. interp. d. concl. 4. num. 53. vbi quamplures adducit ita ſentientes etiam de communi opinione atteſtantes, Eugen. conſ. 83. num. 40. lib. 1. vbi dat concordantes, quamplures, Aldoui. conſ. 98. num 17. Hond. conſ. 1. num. 30. & conſ. 8. num. 54. lib. 1. Giouagn. conſ. 1. num 17. & 18. et conſ 66. num. 21. lib. 1. Andreol. controu. 63. num. 8. & contro. 138. num. 6. et contro. 193. num. 4. in quibus quamplures adducit ita ſentientes, & teſtatur de magis communi Doctorum opinione, Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 152. num. 9. & latè comprobat Surd. conſ. 416. num. 9. lib. 3. Michal. de fratr. par. 3. cap. 11. num. 161. vbi de communi opinione teſtatur, et Rota deciſ. 524. num. 2. par. 1. recen. & alij plures relati per Aloi. Manſin. conſult. 81. num. 8. & dixi ego alleg. foren. 71. num. 25. & 26.

131 Quæ eo magis habent locum ſi ſtatutum non ſolùm ſit correctorium iuris communis, ſed etiã pœnale, quod nullam patitur extenſionem neq; ex identitate, neque ex maioritate rationis, Oſaſch. deciſ. Pedem. 147. nu. 3. Farinac. in fragm. crim. litera E. num. 162. Maſc. de gener. ſtat. inter. concl. 4. num. 64. vbi dicit, hoc procedere etiam ſi ratio eſſet expreſſa in ſtatuto, vt ibi per eum, Ciriac. contro. 345. num. 23. alios adducens, & dicens, hoc habere locum etiam in ſtatuto pœnali, & exorbitanti ſimul, vt ibi per eum, Andreol. contro. 193. num. 6. et 7. dicens, nunquam fieri extenſionem, & poſt Curt. Iun. Eugen. Alciat Rim. Iun. Cæph. Becci. Nizzol. Pacia et Ciriac. per eum adductos firmat Redenaſ. conſ. 1. num. 19. & dixi ego allegat. foren 39. num. 20.

132 Quæ tamen non habent locum quando in ſtatuto correctorio adeſſet ratio ipſius apertè ſcripta, quia tunc licita eſſet extenſio etiam in correctorijs ex identitate, vel maioritate rationis, quia quando ratio eſt expreſſa in ſtatuto non dicitur extenſio, ſed comprælenſio, cum ratio legis ſit mens & anima ipſius, vt voluerunt Bald. in auth. quas actiones, num. 4. C. de Sacroſ. Eccleſ. Maſc. de gener. ſtat. interp. d. concl. 4. num. 59. & ſeq. Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 375. Andreol. contro. 193. num. 11. D. Io: Bapt. Delucæ in Theat. verit. & iuſt. tom. 6. in tit. de dote diſcur. 109. num. 4. & Rota apud Card. Celſum deciſ. 248. num. 14. & apud Bich. deciſ. 627. num. 10. & dixi ego allegat. foren. 45. num. 43.

133 Quam concluſionem quamplures Doctores extendunt, vt habeat locum etiam quando ratio in ſtatuto non eſt expreſſa, ſed ſolum vnica afferri poteſt, ſecus ſi plures afferri poſſunt, vt voluerunt Surd. deciſ. 174. num. 7. Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl. 4. num. 62. & ſeq. vbi dicit, in dubio non præſumi, vnam tantum rationem reddi poſſe, ſed plures, vt ibi per eum, Gratian. diſc. for. cap. 15. n. 13. par. 1. et cap. 449. n. 1. & ſeq. par. 3. latè Eugen. conſ. 37. num. 52. vol. 2. & alij plures, quos refert, & ſequi videtur nouiſſimè D. Aloi. Manſi. Lucen. conſult. 81. num. 21. & ſentit etiam D. Torre de pact. futu. ſuceſſ lib. 1. cap. 16. nu. 32. et 33. & Rota deciſ. 53. nu. 12. par. 4. recent.

134 Cum ratio tacita idem videatur operari, quam expreſſa, vt not. Surd. deciſ. 174. num. 7. Grat. d. cap. 15. num. 13. Eugen. d. conſ. 37. num. 57. & ſeq. lib. 2. & Rota d. deciſ. 53. num. 12. par. 4. recent.

135 Licèt contrariam opinionem, imò in ſtatuto correctorio non eſſe faciendam extenſionem a ratione tacita, & non expreſſa in ſtatuto neque ex identitate, neque ex maioritate rationis, quę mihi magis placet, tenuerint Rim. Iun. conſ. 497. num. 32. & ſeq. et num. 63. & ſeq. latè Decia. conſ. 1. num. 175. & 176. lib. 2. Hond. conſ. 8. num. 53. & ſeq. lib. 1. vbi de magis cõmuni opinione teſtatur, & quamplures adducit ita ſentientes, & conſ. 12. num. 17. & 18. & num. 20. lib. 2 Caball. conſ. 128. num. 151. lib. . . . Gabr. comm. concl. de ſtat.

ſtat. concl. 6. num. 4. 5. & ſeq. vbi hanc dicit pari-
ter magis communem eſſe opinionem Ancar.
quæſt. famil. lib. 2. quæſt. 66. num. 11. 12. & ſeq.
vbi pariter dicit, hanc opinionem veriorem eſſe,
& receptiorem, & alij plures, quos refert, &
ſequitur Altograd. conſ. 63. num. 20. & ſeq. lib. 1.
qui etiam dicit, hanc eſſe veriorem, & receptio-
rem opinionem, & declarat Rot. vbi ſupra in
contrarium adductam, & allegat pro ſua opinio-
ne aliam eiuſdem Rotæ deciſ. 329. num. 13. & 14.
et num. 27. & 28. part. 6. rec. & tenuit idem Aloi.
Manſi. conſult. 32. num. 30. & eadem Rota deciſ.
370. num. 8. part. 13. recen.
136 Quibus addo quod ſupradicta de ſtatuto cor-
rectorio non extendendo habent locum etiam ſi
ſtatutum non corrigat in totum ius commune,
ſed tantum in parte, ita vt illud dicatur limita-
torium, ſeu exorbitans, quia adhuc non venit
admittenda extenſio, vt vltra adducta ſupra
num. 129. tradunt Hond. conſ. 95. in pr. lib. 1. Grat.
diſcep. foren. cap. 971. num. 14. part. 5. Fontanell.
de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 24. num. 60. & Andreol.
contro. 193. num. 5. qui plures dat concordantes,
& Rota deciſ. 497. num. 2. par. 1. recent. vbi tenet,
neque ex maioritate rationis.
137 Licet contrarium tunc eſſe locum extenſio-
ni ſtatuti ſcripſerint Maſc. de gener. ſtat. interp. d.
138 concl. 4. nu. 65. & etiam quando ſtatutum cor-
rectorium nos reducit ad terminos iuris antiqui,
quia tunc diceretur materia fauorabilis, vt ibi
per eum num. 66. & dixi ego allegat. forenſ 45.
num. 41.
139 Neque venit omittendum, quod ſtatuta con-
dita à Ciuitate ſeruanda ſunt non ſolum in ipſa
Ciuitate, ſed etiam in Caſtris d. Ciuitati ſubiectis,
& quæ ſunt de Comitatu eiuſdem Ciuitatis, vt
tradunt Doct. communiter in l. omnes populi 9. ff. de
iuſt. & iur. nec non etiam Card. Tuſc. pract. concl.
litera S. concl. 541. num. 12. & 18. Maſc. de gener.
ſtat. interp. concl. 12. num. 10. Carpan. ad ſtat. Me-
diol. in prælud. num. 522. & ſeq. & Rota deciſ. 506.
140 num. 3. par. 9. rec. vbi habetur, hoc procedere
etiam ſi ſtatutum Caſtri loquatur generaliter, &
ſtatutum Ciuitatis dominantis loquatur ſpeciali-
ter, vt ibi per eam, & deciſ. 169. num. 2. & 3.
par. 12. recen.
141 Niſi tamen Caſtra habeant propria ſtatuta,
quia tunc illa in eis ſeruari debent, non autem
ſtatuta Ciuitatis dominantis, vt docent Card.
Tuſc. d. concl. 541. num. 18. Maſcar. de gener. ſtatut.
Interp. concluſ. 2. num. 86. Carpan. ad ſtatut. Me-
diol. in prælud. num. 524. Ciriac. contro. 580. in fin.
& Rota deciſ. 22. num. 6. & d. deciſ. 109 num. 3. &
4. par. 9. recen. et deciſ. 169. num. 2. 3. & ſequen.
par. 12. rec. vbi aliæ recenſentur.
142 Itaut ſtatuta Caſtrorum, & Comitatus præ-
ferantur ſtatutis Ciuitatis dominantis, vt probat
Rota d. deciſ. 169. num. 8. par. 12. recen. & expreſ-
ſè diſponitur in Statuto noſtro lib. 6. rubr. 48.
143 Vtrum verò d. ſtatutum Ciuitatis dominantis
liget, & ſeruandum ſit in Caſtris à Ciuitate ſepa-
ratis tradunt Card. Tuſc. pract. concl. d. concl. 541.
num. 17. & Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num.
523. & ſeq. ipſos conſulas.
144 Addo prædictis, quod caſus a ſtatuto omiſſus
remanet in diſpoſitione iuris communis ad tex.
in l. commodiſſimè 10. ff. de liber. & poſth. & tradunt
Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num. 351. & num.
483. D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 11. in tit.
de ſucceſſ. diſcur. 1. num. 51. & diſcur. 2. num. 6. &
Rota apud Card. Celſus deciſ. 327. num. 9. & deciſ.
46. num. 6. et deciſ. 476. num. 18. par. 14. recent.
145 Non tamen dicitur caſus omiſſus, quando il-
le virtualiter ſub verbis comprænditur Deci.
conſ. 15. num. 6. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed.
4. num. 125. et ſeq. Rota coram Buratt. deciſ. 125.
num. 4. & apud Card. Celſum deciſ. 248. num. 14.
in fine.
146 Et caſus omiſſus habetur pro expreſſo, quan-
do ſtatuentes requiſiti idem ſtatuiſſent, vel re-
ſpondiſſent, Rolan. conſ. 97. num. 19. lib. 2. Gallia ad
Conſuet. Alex. in verbo legare, quæſt. 7. num. 144.
Gall. de verb. ſignif. lib. 8. cap. 2. num. 19. quos refe-
rendo ſequitur Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. nu.
363. vbi dicit, hoc eo magis habere locum in fa-
uorabilibus, vt ibi per eum, num. 364.
147 Aduertendum etiam eſt, quod ſtatutum non
porrigit vires ſuas extra ipſius territorium, nec
comprænhendit perſonas ei non ſuppoſitas ad tex.
in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & tradunt Card. Tuſch.
pract. concluſ. litt. S. concluſ. 544. num. 1. Maſcar. de
gener. ſtat. interp. concluſ. 6. num. 3. & ſeq. Merlin.
de legit. lib. 3. quæſt. 18. num. 20. et Rota deciſ. 304.
num. 2. par. 1. diuerſ. et deciſ. 177. num. 12. par. 5. re-
cent. et deciſ. 68. num. 8. par. 6. recent. et deciſ. 193.
num. 15. par 9. recent.
148 Statutum enim eſt actus iuriſdictionis, qui
exercetur circa adminiſtrationem rerum ſuarum
cap. fin. de conſtit. in 6. l. fin. ff. et C. de iuriſd. omn. iu-
dic. et ibi not. Doct. communiter, Rota d. deciſ. 177.
num. 9. par. 5. recent. extra autem propriam iuriſ-
149 dictionem Populus, & Princeps eſt vti priuatus,
Merlin. de legit. d. quæſt. 18. num. 20. Rota d. deciſ. 177
num. 10. & ideo nec mirum ſi non poteſt diſpone-
150 re, & exercere iuriſdictionem extra proprium
territorium, vt probant Lap. Caſt. Rolan. Bero. Pe-
regr. Aldobr. Brun. Mazzol. Bellon. Iun. & alij quos
refert, & ſequitur Rota d. deciſ. 177. num. 11. par. 5.
recent. et Merlin. de legitt. d. quæſt. 18. num 20.
151 Quod habet locum etiam ſi ſtatutum eſſet fa-
uorabile quia adhuc non extenderetur extra ter-
ritorium, quia obſtaret defectus iuriſdictionis, vt
not. Rolan. conſ. 80. ſub num. 29. lib. 4. Bellon. Iun.
conſ 74. num. 105 et Rota d. deciſ. 177. num. 12. par. 5
recentiorum.
152 Itaut ſiuè ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in
perſonam adhuc ad bona extra territorium non
extendatur, vt reiecta diſtinctione Bart. in l. cunctos
populos, 1. num. 42. C. de Sum. Trin. & fide Cath. ſcri-
pſerunt Surd. conſ. 343. num. 9. vol. 3. Menoch. conſ.
1021. num. 11. lib. 11. Carpan. ad Stat. Mediol. cap.
417. num. 21. Theſaur. Iun. quæſt. forenſ. 5. num. 4. lib.
2. Ripa obſeru. 252. num. 5. plenè Giurb. ad Conſuet.
Meſſan. cap. 1. gloſ. 2. num. 119. verſ. ſed originalis &c.
vbi quamplures dat concordantes, Rota deciſ. 295
num. 9. et deciſ. 304. num. 3. par. 1. diuerſ. & d. deciſ.
177. num. 2. et ſeq. par. 5. rec.
153 Licèt ſtatutum ratione rei ſubiectæ ſtatuen-
tibus quomodocumque loquatur ſiuè in rem, ſi-
uè in perſonam ſemper liget forenſes, vt reiecta
d. diſtinctione Bart. de qua ſupra tradunt Alex.
conſ. 19. num. 7. vol. 6. qui teſtatur de magis com-
muni opinione, Rimin. Iun. conſ. 72. num. 22. lib. 1.
Cæph. conſ. 526. num. 2. lib. 4. et conſ. 568. num. 12.
eodem lib. 4. latè Crau. conſ. 201. num 14. et 15. Ber-
taz. conſ. ciuil. 24. num. 27. qui num. 37. teſtatur,
hanc eſſe magis communem Doctorum opinio-
nem, prout facit etiam Maſcar. de gener. ſtat. inter.
concl. 6.

conclu[ſ]. 6. num 180 *et ſeq.* latè comprobans, cum quibus pertranſit *Ciriac controu.*176.*num.*14. *et Rota apud Gregor.XV. decſ.* 255. *in fin.*

154 Cum ſtatuentibus ſit permiſſum diſponere de rebus ſui territorij etiam in præiudicium forenſium, vti de rebus eorum iuriſdictioni ſubiectis, vt declarant *Maſcar.in d. concluſ* 6 *num.*181. *et ſeq. et Honded, conſ.*10. *num.*26. *et ſeq. et conſ.*13. *num.*7. *et ſeq. vol* 2. vbi dat concordantes quamplures, *et Ciriac.controu.*177. *num.*6.

155 Statutum autem dicitur receptum in rem, quando diſponit ſuper re, vt declarant *Deci et Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ.* 10. *de conſtit. Brun. de ſtat, excluſ. fæmi. art.* 6. *num.* 5. *Surd. conſ.* 276. *num.*10. *lib.*2. vbi plures adducit ita ſentientes, *Ciriac, controu.*176. *num.*29. *et controu.* 177. *num.* 3.

156 Quamuis faciat mentionem de perſonis, dum non agit de eis, & de effectu eas directè reſpiciente, ſed de effectu reſpiciente bona, & res, quo caſu dicitur conceptum in rem, vt declarat *Mari. Anton. var. reſol. lib.*2.*reſol.*59. *caſu* 10. *verſ. Quia eum etc, et Rauden. var. reſol. cap.*11. *ſub nu.*15. quos referendo ſequitur *Ciriac. d. controu.* 176. *num.*29. *et ſeq, et d.controu.*177. *num.*4. *et ſeq.* vbi dicit, ſta-
157 tutum dici in rem, licèt loquatur in perſonam, quando prouidet principaliter ſuper re, quia tunc perſonalitati ineſt realitas, vt ibi per eum.

158 Forenſes verò quando vti poſſent beneficio ſtatuti præcipue excluſiui fœminarum, & an ad d. effectum requiratur ſubiectio tam perſonæ, quam bonorum dixi infra *lib.*2. *ad rubr.*62.

159 Statutum autem ſi ſimpliciter inhabilitet perſonam ad contrahendum prohibendo actum fieri adimendo quodamodo exercitium contrahendi ligat ſubditum etiam ſi contrahat extra territorium, itaut actus ſit nullus, vt tradunt *Bart. in l. cunctos populos* 1. *num.* 32. *C. de Sum.Trin. & fide Cath. Vinc. de Franch. deciſ.* 72. *num.* 1.*et ſeq. Mareſc. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 139. *nu.* 5. plenè *Altograd. conſ.* 36. *num.* 4. *et ſeq. vol.* 1. *D. Deluca in Theat. verit, et iuſt. tom.* 6. *in tit. de dote diſcur.* 143. *num.* 42. *Rota apud Buratt. deciſ.* 27. *num.* 2. *et apud Merlin. deciſ,* 601. *num,* 1. *et* 2, vbi teſtatur de veriori, & magis communi opinione *tom.* 2. *et deciſ.* 66. *num.* 24. *par.* 9. *recen.* & dixi etiam ego *allegat. foren.* 38. *num.* 15.

160 Secus tamen eſt ſi ſtatutum inhabilitet contrahentem non ſimpliciter, ſed cauſatiuè, & ſecundum quid, nempè ſi prohibeat actum fieri niſi ſub certa forma, & ſolemnitate, quia tunc reiecta diſtinctione, an ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in perſonã contractus factus extra territorium eſt validus, vt tradunt *Caball. conſ. ciuil.* 100. *num.* 44. *lib.* 1. qui hanc opinionem dicit veriſſimam eſſe *Maſcar, de gener. ſtat. interp, concl.*6. *num.* 109. *et ſeq.* vbi quamplures dat concordantes, *Cancer. variar. reſol. part.* 1. *cap.* 10 *num.* 20. *Theod. Rub. in ſingul. Rotæ Rom. tom.* 2. *Circa ſtat. interpt. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 149. *num.* 1. & 5. *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 319. *num.* 2. *et ſeq.* vbi teſtatur de veriori, & magis communi Doctorum opinione, quam latè comprobat innumeris ferè Doct. authoritatibus *Altograd. d. conſ.* 36. *num.* 4. *et ſeq. D. Deluca in d. tit de dote diſcur.* 143. *num.* 42. *et ſeqen. et Rota d. deciſ.* 27. *apud Buratt. num.* 3. *et ſequen. et d. deciſ.* 601. *num.* 1. *et* 2. *apud Merlin. tom.* 2. & latè probaui ego *d. allegat. foren.* 38. *num.* 15. vbi obtinui per conformes, vti habetur in fine *allegat,* 39.

161 Quicquid contrarium voluerint *Gabr. conſ.* 1. *num.* 7. *lib.* 1. *Odd. conſ.* 51. *num.* 10. *Morot. conſ.* 53. 12. & alij relati per *Andreol. contr.*41. *num.* 3. *et per Grattan. diſcept. foren. cap.* 886. *num.*7. & *ſeq. par.* 5. contra quos adeſt verior, & communior opinio de qua ſupra.

162 Et ratio eſt manifeſta, quia quò ad ſolemnitates ſeruandam validitatem contractus attendenda ſunt ſtatuta loci ipſiuſmet contractus, non autem loci originis, etiam ſi ſtatutum dirigat verba in perſonam, vt tradunt *Doct. communiter in d. l. cunctos populos* 1. *C. de Sum. Trin. et fide Cath. Crau. conſ.* 271. *num.* 4. plenè *Maſc. de gener. ſtat. interp. d. concl.* 7. *in princ. Pic. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 151. *gloſ.* 2. *num.* 36. quamplures adducens Doct. authoritates de magis communi opinione teſtantes, & Rotæ deciſiones, cum quibus pertranſit *Altograd. d. conſ.* 36. *num.* 4. *et ſeq. et Mareſcot. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 139. *num.* 3.

163 Niſi actus factus fuiſſet affectatè extra territorium in fraudem ſtatuti, cuius vterquè contrahentium ſit particeps, quia tunc actus non ſubſtineretur, vt not. *Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap.* 319. *num.* 4. *et cap.* 328. *num.* 44. *Maſcard. de gener. ſtat. interp. dict. concl.* 6. *num.* 134. *Ciriac. contro.* 10. *num.* 83. *Gargiar. Iun. conſ.* 22. *num.* 19. *D. Deluca in d. tit. de dote diſcur.* 143. *n.* 43. *Rot. deciſ.* 238. *n.* 10. *par.* 6. *rec.* & dixi ego *d. alleg.* 38. *nu.* 17.

164 Quæ quidem habent locum ſiue quis contraxerit de bonis ſub iuriſdictione ſtatuentium exiſtentibus, ſiuè de alijs, vt declarant *Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap.* 328. *num.* 40. *Mareſcott. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 139. *num.* 1. 2. & *ſeq. Pic. ad ſtat. Vrb. d. gloſ.* 2. *num.* 49. & 53. & *Altograd. d. conſ.* 36. *n.*6. *lib.*1. vbi alios dat concordantes.

165 Quicquid dicendum ſit quando contractus celebratus fuit extra territorium non fiſicè, ſed moraliter, vt puta in Eccleſia, Monaſterio, vel loco exempto, de quo agunt *Surd. deciſ.* 129. *num.* 16. & ibi *Hodier. num.* 14. *D. Deluca in dict. diſcur.* 143. *num.* 44. *et Rot. deciſ.* 9. *num.* 11. *et deciſ.* 193. *num.* 14. *et ſeq. par.* 9. *rec. tom.* 1. *et deciſ.* 231. *num.* 5. *par.* 10. *rec.*

166 Non tamen hic venit omittendum, quod ſtatuta laicalia non ligant Clericos, nequè perſonas Eccleſiaſticas ex defectu iuriſdictionis, vt tradunt *Maſc. de gener. ſtat. Interp. concl.* 1. *num.* 1. 2 *et plur. ſeq. Carpan. ad ſtat. Mediol. in prælud. num.* 163. *et ſeq.* latè *Sperell. deciſ.* 12. *num.* 51. 52. *et ſeq. par* 1. vbi quamplures adducit de communi, & magis communi opinione teſtantes, *D. Deluca in Theat. verit. et iuſt. tom.* 6. *in tit. de dote diſcur.* 22. *num.* 2. *et Rot. deciſ.* 264. *num.* 1. *par.* 12. *et deciſ.* 231. *num.* 8. *part* 10 *recent. et apud Merlin. deciſ.* 901. *n.* 1. *et* 2. *et apud Card. Ottob. deciſ.* 149. *num.* 4. *et ſeq,* & dixi ego *alleg. foren.* 30. *n.* 43.

167 Ita vt ſtatutum laicale faciens mentionem de Clericis vti ſapiens quid iuriſdictionale ſit etiam nullum, ad tex. *in cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de conſtit. Surd. conſ.* 301. *num.* 13. *et ſequen. vol.* 3. *P. Sanch. in præcep. Decal. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 4. *et ſeq. Sperel. deciſ.* 123. *nu.* 29. *par.* 2. *Rota deciſ.* 180. *n.* 20. *poſt Zachia. de oblig. cam. et apud Card. Ottob. deciſ.* 216. *nu.* 12. *et ſeq et deciſ.* 231. *nu.* 8. *par.* 10. *rec.*

168 Licet ſtatutum laicale haberet confirmationem Apoſtolicam, etiam in forma ſpecifica, quia confirmationem alterat naturam confirmati, nequè illud extendit, ſed retinet naturam ſtatuti laicalis, niſi in ſtatuto eſſet facta mentio de Clericis,

vel

vel niſi id perneceſſe importent verba generalia, vel alias appareat de voluntate Papæ voluiſſe illos comprehendere. vt not. *Bald. in cap. eccleſia S. Mariæ*, 10. *num.* 14. & 15. *de conſtit.* et benè declarat *D. Deluca in d. tit. de dote, diſcurſ.* 22. *num.* 2. & 10. & *Rota deciſ.* 58. *num.* 28. & *ſeq. par.* 6. *recent.* & *apud Zuffi. de leg. t. proc. crim. dec.* 23. *nu.* 6. vbi aliæ recenſentur, & *apud Merl. d. dec.* 901. *nu.* 1. & 2. *tom.* 2.

169 Quæ habent locum etiam in Clericis minoribus ordinibus inſignitis, qui cum non ſint de foro ſeculari, ideo nec mirum ſi ſtatutis ſecularibus non ligantur, vt tradunt *Felin. in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, 10. *n.* 110. & *ibi etiam Deci. n.* 19. *de conſtit. Alex. conſ.* 210. *n.* 1. & 2. *lib.* 2. & *Maſc. de gen. ſtat. interp. cõcl.* 1. *n.* 104. qui alios dat concordãtes.

170 Ac etiam in Clericis habentibus ſolum primam Tonſuram, qui veniunt pariter appellatione Clericorum, & gaudent priuilegijs Eccleſiaſticis, vt docent *Mandoſ. Deci. Hoſt. Abb. Couar. Barbat. Marſil. Gomez. & Farinac.* quos refert, & ſequitur *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concluſ.* 1. *num.* 105. cum quibus pertranſit *Carpan. ad ſtat. Mediol. in præl. ud. n.* 567. *Rota deciſ.* 533. *n.* 7. *par.* 14. *rec.*

171 Cum appellatione Clericorum, vt dixi veniant tam Clerici primæ tonſuræ, quam alij in minoribus ordinibus conſtituti *cap. cleros.* 21. *diſt. cap. cum contingat* 11. & *ibi Hoſt num.* 6. *de ætat. & qualit.* & alij Doct. quos refert, & ſequitur *Barboſ. de appell. verb. ſignif. appell.* 51. *in princ. et de iure eccleſ. vniu. lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 2. & *ſeq. et Rot. d. deciſ.* 533. *n.* 7.

172 Dumodo in eis verificentur requiſita a Sacros Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. quæ quando habeant locum, cum ſint extra materiam noſtram vides *Maſcar. de gener. ſtat. interp. concl.* 1. *numer.* 106. & *ſeq.* benè diſcurrentem, & *Barboſ. de iure Eccleſ. vniuer. lib.* 1. *cap.* 40. *num* 3. 4. & *ſeq.* & *in tract. de poteſt. Epiſc. allegat.* 12. *num.* 2. & *ſeq.* in quibus locis quamplures dant concordantes.

173 Amplia ſupradicta, vt habeant locum etiam in Clericis coniugatis, qui non dicuntur de foro laicali, & ideo laicorum ſtatutis non ſubijciuntur vt habetur in *cap. vni. de Cler. coniug.* 14 6. & tradunt *Clar. in pract.* §. *fin. quæſt.* 36. *verſ. quero an Clericus &c.* vbi teſtatur de communi opinione, *Farinac. de inquiſ. quæſt.* 8. *n.* 6. *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl.* 1. *n.* 113. plenè *Barboſ. de iure Eccleſ. vniu. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 37. & *ſeq. et in tra. de poteſt. Epiſ. alleg.* 12. *n.* 27. vbi alij allegantur quamplures.

174 Si tamen cum vnica, & virgine matrimonium contraxerint, & tonſuram, & veſtes deferant clericales iuxta diſpoſita in *d. cap. vni de cleric. coniug.* vt declarant *Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl.* 1. *num.* 113. vbi dat concordantes. *Farin. de inquiſ. d. quæſt.* 8. *num.* 6. qui requirit, quod alicui Eccleſiæ ſeruitio ab Epiſcopo ſit deputatus, & idem tradit *Barboſ. de iure Eccleſ. vniuer. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 37. *et P. Sanch. de matr. lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 1. *et ſeq.* nec non *P. Dian. in ſum. in ver. Clericus quò ad forũ. n.* 11. *et* 12. *et Rot. apud Car. Celſum, dec.* 249. *n.* 3.

175 In criminalibus tamen cauſis tantum ſiuè ciuiliter, ſiuè criminaliter pro crimine agatur non autem in iure ciuilibus, vt tradunt *Maſc. in d. concl.* 1. *num.* 114. qui latè comprobat *Farinac. in d. quæſt.* 8. *num.* 7. *P. Sanch. d. diſput.* 46. *num* 21. *De Marin. quotid. reſol. cap.* 58. *Barb. de iure Eccleſ. vniuer. d.* §. 2. *num.* 38. & *de poteſt. Epiſc. allegat.* 18. *num* 25. & *P. Laim in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 5. *n.* 7.

176 Licèt contrariũ teneant *Squillã. Ric.* & alij relati per *Barboſ. vbi ſupra*, & *per D. Deluca in d. tom.* 6. *in tract. de dote, d. diſcur.* 143. *num.* 34. & *P. Dian. in d. verb. Clericus quo ad for. num.* 11. cum quibus pertranſit *Rot. apud Card. Celſum deciſ.* 249. *num.* 1.

177 Et excepto d. priuilegio fori, & canonis clerici coniugati nullo alio gaudent priuilegio quo ad gabellas, collectas, immunitates, & ſimilia, ſed habentur vti laici, vt habetur diſpoſitum in *d. cap. vnic. de cleric. coniug. in* 6. vt declarant *Couar. pract. quæſt. cap.* 31. *n.* 9. *Far. de inquiſ. d. quæſt.* 8. *n.* 9. & *Maſc. d. concl.* 1. *n.* 117. benè comprobans.

178 Declara tamen ſupradicta, quod licet Clerici non ligentur ſtatutis laicorum, poſſunt tamen eis vti ad eorum fauorem ratione priuilegiatiua, vt tradunt *Abb. in cap. Eccleſia S. Mariæ*, 10. *num.* 37. & *ibi Felin. num.* 31. *de conſtit. Surd. conſ.* 301. *num.* 24. *lib.* 3. *Graſſ de effect cleric. cap.* 2. *num.* 43. *Adden. ad Gregor. XV. deciſ.* 279 *num.* 24. *Sperell. dec.* 111 *num.* 7. & *ſeq.* latè comprobans, & quamplures adducens Doctorum authoritates, *Gargiar. lun. conſ.* 4. *num.* 4. *lib.* 1. *D. Deluca in d. tom.* 6. *in tit. de dote d. diſcur.* 22. *num.* 16. & *Rota deciſ.* 251. *n.* 8. *par* 8. *rec.* & *deciſ.* 231. *n.* 12. & *ſeq. par.* 10. *rec.* declarando vt per *Rot. dec.* 52. *n.* 19. & *ſeq. p.* 12. *rec.*

179 Dumodo illis vtantur cum omnibus illorum qualitatibus, etiam ſi aliquæ ſint contra Clericum, vt declarant *Deci. in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, 10. *num.* 225. *de conſtit. Natt. conſ.* 534. *nu.* 3. *lib.* 3. *Capo. conſ.* 226. *n.* 12. *lib.* 2. *Hond. conſ.* 78. *n.* 111. *lib.* 2. plenè *Sperell. d. deciſ.* 111. *n.* 17. qui alios dat concordates, cũ quibus pertranſit *Garg. lun. conſ.* 4. *n.* 5. *lib.* 1.

180 Ligant tamen Clericos litigantes coram Iudice Seculari in ordinatorijs, non autem in deciſorijs, vt probant *Seraph. de priuil. iuram. priuil.* 77. *num.* 25. *Gail. pract. obſeru. lib.* 2. *obſeru.* 32. *num.* 10 *Graſſ de excep. in præl. ud. num.* 91. *Aſin. in pract. in princ. c.* 8. *n.* 7. *Leo. in Theſ. fori Eccleſ. cap.* 11. *n.* 4. *p.* 1. & *Garg. lun. conſ.* 4. *in princ.* & dixi ſup. etiam *nu.* . .

181 Addo prædictis, quod ſtatuta laicorum non ſolum non ligant perſonas Clericorum, ſed neque ligant eorum bona ex defectu voluntatis, ac etiam poteſtatis, ſi de illis mentionem feciſſent, ad tex. in *cap. quæ in Eccleſiarum*, 8. & *in cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. & ibi hoc not. *Dec.* & *Felin. de conſtit.* & melius in *cap. fin. de vita, & honeſt. cleric.* & tradunt *Socc. Sen. conſ.* 71. *num.* 10. *lib.* 4. & *Sperell. dec.* 10. *n.* 30. & *ſeq* & *deciſ.* 12. *nu.* 55. & *dec.* 100. *n.* 19. & 30. *par.* 1. & *dec.* 135. *n.* 10. *p.* 2. in quibus late hoc cõprobat, & apud *Bich. dec.* 521. *n.* 4. *tom.* 2.

182 Neque ligant bona quæ ſunt penes laicos dominio tamen directo Eccleſiæ ſubiecta, vt docent *Abb. Dec. Bero.* & *alij Canoniſtæ*, *in d. cap. quæ in Eccleſiarum* 7. *de conſtit. Campeg. inter conſ. Brun. conſ.* 2. *num.* 3. vbi teſtatur de veriori opinione late *Siluan. conſ* 9. *num.* 25 *Franc. Becc. conſ.* 3. *nu.* 60. *lib.* 1. *Gratian. diſcep. Foren. cap.* 447. *nu.* 20. & *ſeq. par.* 3. vbi dicit, eſſe difficile ob authoritatem *Rotæ Rom.* ab hac opinione diſcedere, *Ciriac. controu.* 12. *num.* 67. *D Deluca in Theatr. verit.* & *iuſt. tom.* 4. *in tit. de emphit. diſcur.* 45. *n.* 8. & *Rot. apud Pacif. de Sal. dec* 238. *n.* 4. & *ſeq.* benè comprobans, & apud *Ciriac. contr.* 205. *n.* 19. & *deciſ* 42. *n.* 11 *par.* 6 *rec.* & *dec.* 55. *n.* 33. *par.* 10. *rec.* & *dec.* 183. *n.* 9. *par.* 14. *rec.* & alij per me adducti *alleg. foren.* 14. *nu.* 25.

183 Quicquid contrarium imo Statutum laicale comprehendere bona dominio directo Eccleſiæ ſubiecta voluerint *Ancar. Felin. Alex. Menoch. Valaſ.* & *Surd.* relati per me *d. alleg. foren.* 14. *nu.* 24.

184 Niſi tamen ſtatuta eſſent confirmata à Papa, quia tũc illo d. bona ſub dominio directo Eccleſiæ exi-

exiſtentia comprehenderent, Ancaran. conſ. 89. in prin. Rim. Iun. conſ. 267. n. 15. Rot. deciſ. 741. num. 14. par. 4. rec. tom. 3. & deciſ. 166. n. 17. par. 11. recent.

185 Addo ſupradictis, pro vlteriori materiæ elucidatione, quod forenſes non gaudēt beneficio ſtatuti Ciuitatis, in qua ſunt forenſes, vt docent Hond. conſ. 5. n 16. lib. 1. & conſ. 29. n. 15. lib. 2. Alden ad Greg. XV. deciſ. 279. n. 11. Maſc. de gen. ſtat. interp. concl. 6. n. 74. Altograd. conſ. 27. num. 24. lib. 2. Thomat. deciſ. Marcb. 204. nu. 21. & ſeq. et Rot. apud Merl. deciſ. 353. num. 40. & 41. & deciſ. 471. num. 33. vbi aliæ recenſentur, & loquitur de ſtatuto Eugubino.

186 Cum ſtatuētium intentio ſit prouidere ciuibus ſuis, non autem exteris, l. 1. C. de ſum. Trin. l. imperialis, 23. C. de nup. Thomat. d. deciſ. March. 204. n. 25 & n. 41. latè cōprobans Rot. apud Merl. d. dec. 471. n. 33

187 Niſi tamen contrariū in loco ſtatuti fuiſſet obſeruatum, nam tunc forenſes beneficio illorum gaudere voluerunt Bertaz. conſ. ciuil. 24. in fin. Bald. conſ. 473. num. 3. vol. 5. & Fulgoſ. conſ. 34. in 2. dubio, quos refert, & ſequitur Maſcard. de gener. ſtat. interp. d. concluſ. 6. num. 76.

188 Vel niſi forenſis eſſet incola, & ibi munera ſubiecti, quia tunc gaudere debet beneficium ſtatuti loci, vt not. Auguſ. conſ. 8. n. 3. lib. 1. & Maſc. de gen. ſtat. interp. d. concl. 6. n. 187. vbi plures dat concordantes, & faciunt notata per Card. Tuſcb. pract. concluſ. litt. F. concl. 410. num. 21. & ſeq.

189 Benè verum eſt, quod contrahentes in loco ſtatuti tenentur ſeruare illius ſolemnitates, alias cōtractus eſt nullus, vt probant Morot. conſ. 99. n. 56. Theod. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom. 2. Circa ſtat. Vrb. lib. 1 cap. 34. n. 3. plenè Fenzo. ad ſtat. Vrb. cap. 152. n. 11. Ciriac. contr. 10. n. 80. Sperel. dec. 10. n. 2. par. 1. & Rot. apud Cenc. de cenſ. dec. 195. n. 4. & 5. & apud Pic. ad Stat. Vrb. deciſ. 59. num. 5. & dixi etiam ſupra, nu. 162.

190 Si tamen ob nō adhibitas ſolemnitates in loco ſtatuti per forenſem, & ob ignorantiam ſolemnitatum ipſe graue damnum ſentiat veniat in integrum reſtituendus ex clauſula generali Si qua mihi iuſta cauſa tractant Maſc. de gen. ſtat. interp. concl. 7. num. 35. & Odd. de reſt. in integ. quæſt. 7. num. 96. & quæſt. 14. num. 79. ipſos conſulas.

191 Statutum autem interpretari debet quod non ſit ſuperfluum, ſed aliquid debeat operari, vt not. Hond. conſ. 4. n. 59. vol. 1. Gratian. diſc. foren. cap. 913. n. 17. par. 5. Aldou. conſ. 83. n. 22. Andreol. contr. 6. n. 10 Rot. dec. 253. n. 81. par. 7. rec. & apud Bich. deciſ. 634. num. 20. & dixi ego allegat. forenſ. 36. num. 7. cum quibus pertranſit Bellon. Iun. conſ. 74. num. 23.

192 Itaut ne ſtatutum reddatur eluſorium, fiat extenſio etiam in materia correctoria gloſ. in clem. 1. de ſepult. gloſ. fin. in cap. quamquam, 2. de vſur. in 6. Maſcar. de gener. ſtat. interp. concl. 4. n. 184. & ſeq. Fachin. conſ. 52. n. 14. vol. 1. quos refert, & ſequitur Ciriac. contr. 437. n. 31. & dixi pariter ego d. alleg. 36.

193 nu. 9. licèt contrarium teneat Altograd. conſ. 58. num. 98. lib. 1. vbi dat concordantes.

194 Non dicitur autem ſuperfluum, dum idem diſponit quod ius commune, nō dicatur addere nouum vinculum, vt declarant Cæph. conſ. 104. n. 23. lib. 1. qui plures dat concordātes, Soc. Iun. conſ. 131. n. 38. lib. 1. Ciriac. controu. 531. n. 58. Aldou. conſ. 83. num. 25. Altograd. conſ. 58. num. 97. vol. 1.

195 Debet tamen ſtatutum potius ſuperfluum iudicari, quam quod iniquitatem, iniuſtitiam, abſurditatem, aut damnum indebitum alterius contineat, vt declarant Maſcard. de gener. ſtat. Interp. concl. 12. in fin.

196 Statuta autem alia ſunt fauorabilia, alia autem ſunt odioſa ad cognoſcendum autē quando ſtatutum ſit fauorabile, vel odioſum licet plures afferantur conſiderationes per Doctores, vt videre eſt per Maſc. de gener. ſtat. Interp. concl. 4. n. 146. illa tamen regula magis placet, inſpiciendum eſſe principalem intentionem ſtatuentium, ſi enim cauſa illius erit fauor alicuius principaliter cenſebitur ſtatutum fauorabile, ſi verò alterius odiū principaliter contineat, cenſebitur Odioſum, vt declarant Roma. conſ. 4. nu. 7. & conſ. 32. n. 4. & conſ. 39. nu. 2. & conſ. 328. n. 2. Pariſ. conſ. 83. nu. 4. lib. 3. bene Maſc. de gener. ſtat. Interp. d. concl. 4. ſub num. 146. Galli. de verb. ſignif. lib. 8. cap. 1. num. 31. & alij quos refert, & ſequitur Fenzo. ad ſtat. Vrb. cap. 149. n. 4. & cap. 151. num. 4. cum quibus pertranſit Rota apud Merlin. deciſ. 353. num. 5. & 6.

197 Quæ quidem principalis intentio ſtatuentium ex proemio ſtatuti cognoſcitur, l. 1. ff. de orig. iur. l. 1. ff. ad Maced. l. fin. cum ibi not. ff. de hæred. inſtit. & not. Tiraq. de vtroq. retrac. tit. 1. §. 30. gloſ. 1. num 5. Maſcar. de gener. ſtat. Interp. concl. 4. ſub num. 140. & Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 151. num. 5.

198 Si autem dubitaretur an ſtatutum ſit fauorabile, vel potius odioſum, in dubio pronunciandum eſt, illud eſſe fauorabile, non autem odioſum, vt tradunt Abb. in cap. in litteris. 5. in fin. de reſtitut. ſpol. Ancar. conſ. 37. poſt medium, & conſ. 215. num. 8. verſ. in contrarium, Decia. conſ. 17. in fin. lib. 1. vbi teſtatur de veriori opinione, cum quibus eos referendo pertranſit Maſc. de gen. ſtat. Int. concl. 4. nu. 147

199 Addo pro coronide, quod rubrica ſtatuti habens orationem perfectam ſufficit ad deciſionem cauſarum, etiam ſi nigrum ſtrictius loquatur, vt tradunt Iaſ. in l. 1 nu. 10. ff. ſi cert. petat. Maſc. de gener. ſtat. Inter. concl. 2. n. 196. et 200. & Rot. apud Greg. XV. dec. 5. nu. 2. & apud Card. Ottob. deciſ. 269. in fin. & in Fanen. nullit. apocæ 13. Martij 1648. coram R. P. D. Royas.

200 Rubrica autem dicitur habere orationem perfectam, quandò certa mens ex illius verbis ſine vlla ſuppletione percipitur, vt declarant Gabr. conſ. 12. num. 6. vol. 1. & Maſcar. de gener. ſtat. Interp. d. concluſ. 2. num. 202.

Non eſt tamen omittēdum pro declaratione ſtatuti
noſtri, quod licet confirmatio facta per S. M. Vr-
banum Octauū de d. ſtatutis dicatur facta in for-
ma communi, vt ex illa eſt videre ex libris Refor-
mationum Ciuitatis Eugubij de anno 1629. vſque
201 ad annum 1634. fol. 133. ſtantibus tamen clau-
ſulis in ea appoſitis, ibi Licita tamen, & honeſta, &
dummodo Sac. Cano. & Sac. Conc. Trid. Decretis, et Con-
ſtitutionibus Apoſt. non repugnent, dici poſſunt con-
firmata etiam ſtatuta contra ius, vt docent Pi-
gan. ad ſtat. Ferrar. tom. 1. rubr. 3. num. 2. in addit. &
Rota deciſ. 510. in fin. par. 4. diuer. & deciſ. 51. num. 10.
par. 1. recent. & in Rauenat. Hæredit. 14. Aprilis 1606.
coram Card. Pamphil. & in Bononien. Succeſſ. 9. De-
cembris 1622. coram R. P. D. Vbaldo, & dixi ſupra,
num. 83. et ſeq.

Ac etiam ſtantibus verbis, de quibus tam in con-
202 firmatione q. Ducis Vrbini, quā in cōfirmatione
Apoſtolica ibi Illa inuiolabiliter obſeruari, quæ non
deſignant ſimplicē confirmationem, ſed nouæ le-
gis vim habent, vt dixit Rota deciſ. 438. nu. 4. et ſeq.
par. 4. recent. tom. 2. et deciſ. 298. nu. 17. par. 10. recent.

STATV-

STATVTORVM CIVITATIS EVGVBII
LIBER PRIMVS.

DE FESTIS DIEBVS COLENDIS. *Rubrica Prima.*

QVÆRITE Primùm Regnum Dei, & Iuſtitiam eius, & Hæc omnia adijcientur vobis: Inquit Dominus Noſter IESVS CHRISTVS. Vt igitur Ciuitas Eugubij, Dei Optimi Maximi gratia, ac Beatiſſimæ ſemper Virginis MARIÆ, & Sanctorum omnium Interceſſione adiuuetur, atque protegatur; In primis Statuit, & Decreuit, quòd Quilibet in d. Ciuitate, eiuſque Diſtrictu Dies omnes Feſtos colere, & ſanctificare teneatur, ac in eis ab omni opere ſeruili, & mercenario abſtinere.

SVNT Autem, Qui ſequuntur: Dies omnes Dominici: Dies Natiuitatis Domini Noſtri IESV Chriſti, cum tribus ſequentibus: Circumciſionis: Epiphaniæ: Paſchatis Reſurrectionis: Aſcenſionis: Pentecoſtes: Veneris Sancti: Solemnitatis Corporis Domini Noſtri IESV Chriſti: Feſtiuitates omnes Beatiſſimæ ſemper Virginis MARIÆ; videlicet Conceptionis, Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, Aſſumptionis: Feſtiuitates omnium Apoſtolorum, & Euangeliſtarum: Dies Natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ: Omnium Sanctorum: S. Crucis de Menſe Maij: S. Michaelis de Menſe Septembris: S. Vbaldi Ciuis, & Protectoris; nec non Dies eius Tranſlationis: SS. Martyrum Mariani, & Iacobi pariter Ciuitatis noſtræ Patronorum: S. Ioſephi: S. Laurentij, S. Annæ Matris B. MARIÆ Virginis: S. Antonij: S. Sebaſtiani: S. Hieronymi: S. Auguſtini: S. Gregorij: S. Ambroſij: S. Martini: S. Nicolai: S. Syluestri; S. Franciſci: S. Caroli: S. Mariæ Magdalenæ: S. Catharinæ: S. Luciæ. Quibus diebus Artifices omnes Apothecas clauſas teneant, & tam in Ciuitate, quam eius Diſtrictu cuncti à quocunque opere abſtineant, ſub pœna Librarum xx. Præterquàm Aromatarij, qui pro imminenti neceſſitate illius diei, medicinalia conficere, & vendere valeant; Atque etiam ij omnes, qui ad victum neceſſaria vendunt; Vel ſi ex Area frumentum, legumina, & ſimilia tempore Meſſium; ſiue etiam Muſtum tempore Vindemiarum in Ciuitatem deferant; Vel ſi caſus occurrat vrgentis neceſſitatis, vt pro mortuis ſepeliendis, ac ſimilis; Quod Iudicis arbitrio iudicari Volumus.

SVMMARIVM.

1 *Deus vbi fundamentum non eſt, nullum bonum ędificium poteſt ædificari.*

2 *Ciuitas non poteſt dies feſtos tamquam ſacrus inſtituere.*

Neque poteſt præcipere, quod tali die ſubditi Miſſam audiant, num. 3.

Licèt poſſit præcipuè Subditis, quod tali die ab opere ſeruili ſe abſtineant, num. 4.

5 *Feſtiuis in diebus quod non vendantur, niſi medicinalia adeſt Conſtit. etiam Mediolani.*

6 *Feſtiuis in diebus poteſt quis incumbere operi ſeruili, ſi res eſſet peritura.*

7 *Opera ſeruilia in diebus feſtis prohibita, quæ dicantur remiſſiuè.*

8 *Ordines ſeruandi per artifices circa feſtiuitates non ligant Iudæos.*

ANNOTATIO.

1 QVONIAM omnia rectè gerimus, ſi principium ab Omnipotenti Deo, abſquè eius auxilio procedat, *auth. quom. oper. Epiſc. in princ. collat.* 1. & not. *Gallia ad Conſuet. Alex. in princ. & Barboſ. axiom.* 187. *num.* 1. Cum vbi Deus fundamentum nō eſt, ibi nullius boni operis ædificium valeat exędificari, *cap. cum Paulus*, 1. *quæſt.* 1. & aduertunt *Pacif. de Saluian. in præfat. in princ. & Barboſ. d. axiom.* 187. *num.* 3. Ideò non minus prudentes, quam religioſi Ciues Eugubini in principio huius Statuti primò eſſe quærendum Regnū Dei, & iuſtitiam eius, sūt proteſtati, prout etiā hortatur *Em. Card. Bellar. in tract. de æter. Felic. Sanct. lib.* 1. *cap.* 6. *poſt princ.* & quidem cum maxima ratione, quia vt dicit *Boet.* Regnum Cęlorum, & illius bea-

 titudo

titu lo eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus, & latè comprobat *P. Cartag. de admir. Aſcenſion. Chriſti, lib. 15. homil. 12. verſ. verum ſi me, &c.*

2 Notandum eſt autem hic quod Ciuitas, vel Reſpublica non poteſt dies feſtos tanquam ſacros inſtituere, cum cultus diei feſti ſit actus religionis, vt tradunt *Em. Sà in verb. Feſtum. in princ. P. Suarez de relig. lib. 2. cap. 12. num. 2. Clau. Regi. lib. 7. cap. 3. num. 17. P. Filliuc. tract. 27. cap. 6. nu. 93.* & alij quos refert, & ſequitur *Bonac. in 3. præcep. Decal. diſp. 5.*
3 *punct. 1. numer.* 5. Ita vt nequè valeat præcipere, quod tali die Miſſam audiant, vt not. *Ema. Sà in d. verb. Feſtum. in princ. P. Filliuc. & Bonac. in loco proximè adducto.*

4 Licèt poſſit ratione ciuilis honoris, vel alio titulo præcipere ſubditis, quod tali die à ſeruilibus operibus, & alijs negocijs ſe abſtineant pænamque contrafacientibus imponere, vt declarant *Bonac. d. punct. 1. num. 5. & P. Filliuc. vbi ſupra.*

5 Quod autem in diebus feſtiuis non poſſint vendi niſi medicinalia, & alia ad victum neceſſaria, prout habetur in hoc Statuto dicit ſeruari in Ciuitate Mediolani ex particulari Conſtitutione *Carpa. ad Stat. Mediol. cap. 110. num. 10. lib. 1.* & quò ad Aromatarios concedit etiam *P. Laim. in Theol. mor. lib. 4. tract. 7. cap. 4. num. 2. verſ. Quod attinet &c.*

6 Si tamen res eſſet peritura licet etiam in diebus feſtis incumbere operi ſeruili ad tex. *in cap. licet 3. & ibi ſcriben. de fer.* & tradunt *Choel. ad Bull. bon. reg. cap. 31. num. 146. in fin. P. Laiman. in d. tract. 7 cap. 4. num. 2. verſ. quod attinet &c.* vbi generaliter dicit, excuſare à violatione feſti cauſam neceſſitatis, & pietatis, cum quo concordant *P. Em. Sà in verb. Feſtum, num. 4. & 6. & P. Dian. in Summ. in verbo feſtum ſeruare, num. 10. & num. 13.* benè declarans.

7 Quæ autem dicantur opera ſeruilia, quæ prohibentur in hoc Statuto, & violant feſtum, tradunt *P. Comitol. Reſp. Moral. lib. 4. quæſt. 58. P. Em. Sà in d. verb. Feſtum, num. 5. & ſeq. P. Laim. in d. tract. 7. cap. 4. num. 2. verſ. quod attinet &c.* & plenè *P. Dian. in ſum. in verb. feſtum ſeruare per tot.*

8 Ordines tamen ſeruandi per artifices circa feſtiuitates non ligant Iudeos, ſecundum *Tiraq. de iure primog. quæſt. 60. num. 33.* quem referendo ſequitur *Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 110. num. 11. lib. 1.*

DE RELIQVIIS, ET VENERATIONE SANCTORVM.
Rubrica Secunda.

VT Sanctorum Corpora, quæ viua Membra fuerunt Chriſti, & aliæ Sacræ Reliquiæ ab omnibus debita Veneratione colantur; Statuimus, & Ordinamus, Quod DD. Locumtenens, Confalonerius, Prætor, & Conſules vnà cum alijs Officialibus ſalariatis de publico, in eorum Feſtiuitatibus teneantur, & debeant accedere ad proprias illorum Eccleſias, ibique Diuinis adeſſe, & Sanctos ipſos pro ſalute Ciuitatis ſuppliciter inuocare;

Et In primis in Eccleſia Cathedrali ſunt infraſcripta Corpora, & Reliquiæ. In Altari Maiori requieſcunt Oſſa SS. Martyrum Mariani, & Iacobi, Quibus, vti Patronis dicta Eccleſia dicata eſt; Digitus S. Ioannis Baptiſtæ, qui in die ſuæ Feſtiuitatis de mane, proceſſionaliter defertur ab Eccleſia Cathedrali ad eius Eccleſiam; Digitus S. Leonardi Confeſſoris; Caput S. Cordulæ Virginis, & Martyris: Corpus S. Ioannis Laudenſis Epiſcopi Eugubij; Corpus Beati Villanij Eugubini: Corpus B. Fortis Heremitæ, & aliæ plures Reliquiæ, quæ ibidem ſigillatim oſtenduntur tertia die Paſchatis. In Eccleſia S. Dominici eſt Digitus S. Catherinæ Virginis, & Martyris; Pes vnius Sanctorum Innocentum, & aliæ plures, quæ oſtenduntur in die S. Catherinæ, & alijs Solemnibus. In Eccleſia S. Franciſci eſt Corpus Beatæ Franciſchinæ; & oſtenduntur multæ venerabiles Reliquiæ prima die Ianuarij; Sicut etiam in Eccleſia S. Bernardini diuerſæ oſtenduntur in die Natiuitatis Domini. In Eccleſia S. Auguſtini ſunt Corpora Beatorum Petri Generalis Ordinis Heremitarum, & Franciſci Iuris Vtriuſq; Doctoris. In Eccleſia S. Spiritus ſunt Corpora Beatæ Ianuariæ, & B. Ceciliæ. Extra vero Ciuitatem ſunt infraſcripta Corpora, & Reliquiæ: Et in primis Venerabile Corpus S. VBALDI Protectoris Noſtri, quod integrum, & multis miraculis exornatum in propria Eccleſia requieſcit; In Eccleſia S. Secundi in Altari Maiori requieſcunt Corpora S. Secundi Martyris, & Sanctorum Secundini, & Agapyti Martyrum: & Pontificum: Adſunt etiam Oſſa S. Æmiliani Martyris, & Antoniæ, ac Tertullianæ Virginum, ac Martyrum; Et deinde fuit tranſlatum Corpus S. Fraſmi ex propria Eccleſia cum alijs Reliquijs quæ leguntur in pariete dictæ Eccleſiæ. Corpus S. Verecundi in Eccleſia ei dicata; Corpus S. Feliciſſimi in ſua Eccleſia. Corpora BB. Archangeli Bononienſis, & Franciſci Senenſis in Eccleſia S. Ambroſij; Corpus SS. Martyrum,

tyrum, & Virginum Ruffinæ, & Secundæ in Eccleſia S. Luciæ: Corpus S. Albertini in Eccleſia S. Crucis Fontis Auellanæ, in qua aliæ plures exiſtunt Reliquiæ. Sunt etiam alia SS. Corpora, & Reliquiæ in Caſtris Diœceſis; prout in quadam Tabella in Epiſcopatu exiſtente omnia ordinatim deſcripta reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Sanctorum Reliquiæ ſunt ab omnibus venerandæ.*

Maximè poſt approbationem de illis factam per Papam, vel Epiſcupum, num. 3.

Reliquiarum nomine, quid veniat ibi, num. 2.

ANNOTATIO.

1 QVod Sanctorum Corpora, & Reliquiæ ſint ab omnibus, vti habetur in hoc ſtatuto reuerenter venerandæ habetur etiam diſpoſitum *in Sac. Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Inuoc. & vener. Sanct.* & tradunt *Card. Bellar. lib. 1. de Sanct. a cap. 1. vſque ad 4. P. Suarez tom. 1. in 3. part. D. Thom. quæſt. 25. art. 6. diſp. 55. P. Vaſq. de adorat. Imag. lib. 3. diſput. 3. num. 78. cum pluribus ſeq. P. Sanch. in Præcep. Decal. lib. 2. cap. 43. num. 1.* vbi alios dat concordantes, *& Bonac. cir. 1. præcept. diſp. 3. quæſt. 1. punct. 4. nu. 3.*

2 Nomine autem Reliquiarum intelliguntur ipſa Sanctorum Corpora, & quælibet Oſſium, ſeù carnium particulæ, capilli, vngues, dentes, cineres, in quæ conuerſa ſunt, & alia quibus tempore vitæ vſi ſunt, vt vela, panni, &, alia quæ ad eorum corpora, vel oſſa admouentur, vel quæ ipſa tetigere, vt declarant *P. Azor. inſt. moral. lib. 9. cap. 8. quæſt. 1. P. Sanch. in Præcep. Decal. lib. 2. cap. 43. num. 2. & P. Laim. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 7. cap. 5. num. 16.*

3 Maximè poſt approbationem de illis factam per Summum Pontificem, ſeù per Epiſcopum, vt latius declarant *Bonac. d. punct. 4. num. 4. P. Sanchez in d. cap. 43. num. 10. & P. Laim. in d. tract. 7. quæſt. 5. num. 15.*

DE HONORE FACIENDO B. VBALDO PROTECTORI. Rubrica III.

VT Ciuitas Eugubij S. VBALDI Protectoris, ac Ciuis Suffragijs adiuuetur; Statuitur, & Ordinatur, quod quolibet anno in eius Vigilia fiat poſt Veſperas ab Eccleſia Cathedrali ſolita Proceſſio per Ciuitatem cum interuentu ſingularum Religionum, Cui in poſterum addatur Quadrum Sancti Vbaldi deferendum per Confratres Sanctæ Mariæ Alborum cum Duplerijs, & Muſica præcedente ante R. Capitulum, ad hoc vt Ciues omnes, & exteri ad illius opem implorandam excitentur. In Die vero ſuæ Feſtiuitatis de mane DD. Locumtenens, Confalonerius, Prætor, & Conſules vnà cum alijs Officialibus, nec non cum Collegio Notariorum, Mercatorum Artis Lanæ, Aromatariorum, & aliarum Artium facibus accenſis, & cum earum Duplerijs, Tubis præcedentibus, ordinatim accedant ad eius Eccleſiam, ibique omnes Protectorem ipſum ſuppliciter exorent, vt pro Salute, & Pace vniuerſi Populi, Ciuitatiſq; vbertate, ac tranquillitate intercædere dignetur in Cælis: Si quis verò prædictorum contrafecerit pœnam duarum lib. incurrat, ad honorem Sancti, Magiſtratus arbitrio applicandam. Vtq. ſcandalis prouideatur, quæ ob frequentiam Populi oriri poſſent; Magiſtratus iuxta ſolitum Conteſtabilem eligat de Primarijs Ciuitatis, vna cum Signifero, Qui poſt Proceſſionem à Domino Confalonerio Vexillum in Palatio accipiat per Ciuitatem incædat, & cum XXV. Militibus, & ſolito ſtipendio, ac emolumentis vadat ad Cuſtodiam dictæ Eccleſiæ.

ANNOTATIO.

SAnctus VBALDVS (de quo fit mentio in hoc Statuto) natus Eugubij, nobilis quidem genere, ſed nobilior effulſit integritate vitæ. Cum eſſet infantulus, Patre orbatus, traditus eſt Deo nutriendus ſub diſciplina Prioris Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Auguſtini in Eccleſia Cathedrali Sanctorum Martyrum Mariani, & Iacobi ſuæ Patriæ, vbi factus docilis, pietate, & litteris egregie fuit inſtitutus. Iamque adoleſcens, vt Vxorem duceret, a quodam Amicorum ſuorum validis ad animum inducendum rationibus tentatus, nunquam a propoſito ſeruandæ virginitatis, quam Deo ſemel conſecrauit, receſſit. Cum adoleſcentiæ annos ſeniliter, & ſanctiſſime tranſiſſet, Prior in eadem Eccleſia effectus eſt, ſuoſque Canonicos ad eiuſdem Ordinis obſeruantiam, a qua eos declinaſſe dolebat, & regula, & exemplo redegit. Ab Honorio Secundo Summo Pontifice diui-

nitus edocto Epiſcopus Eugubinæ Eccleſiæ electus, & conſecratus, ſicut in dignitate honoris, ita in omni bonitate creuit; erat enim ſupra modum humanæ conuerſationis manſuetus, humilis, ſimplex, prudens, benignus, affabilis, patiens, erga pauperes miſericors, ac beneficus, & charitate, alijſque virtutibus præditus. Tandem cum Eccleſiam ſuam multis annis ſumma laude gubernaſſet, ſanctis operibus, ac miraculis clarus anno 1160. migrauit ad Dominum, qui eum fecit mirabilem in vita, & poſt mortem præcipuè in effugandis ſpiritibus immundis. Ipſum vero Celeſtinus Papa Tertius in Sanctorum numerum retulit Anno 1191. Vita S. Vbaldi ſcripta à B. Tebaldo eius primo Succeſſore in Epiſcopatu eſt in Archiuio ſecreto Eugubij, vt legitur in 3. Vol. Litterarũ D. Vincentij Armanni p. 408. & ſeq. Aduerte hic circa electionem Conteſtabilis, d. verbum importare dignitatem cum iuriſdictione, vt videre eſt ex *Henr. Bacc. Alema. in deſcrip. Regni Neapol. de ſeptem Offic. Regn. fol. mihi* 234. Qui eſt eligendus ex Nobilioribus Ciuitatis, cum id importet d. verbum *Primarijs*, id eſt qui primi ſunt in Ciuitate Primarius vir *Cicer. in Cato. idem Verri* 5. ibi *Hæc omnia doceo Ciuitatem, & priuatis Primariorum teſtimonijs &c.*

DE PROCESSIONIBVS, LVMINARIIS, ET OBLATIONIBVS Faciendis. Rubrica IV.

IN primis, Feſtiuitas Sanctiſſimi Coporis Domini Noſtri IESV Chriſti, quolibet anno humiliter, ac reuerenter more ſolito celebretur, In qua DD. Locumtenens, Confalonerius, Prætor, & Conſules, vna cum cæteris Ciuibus, incedant Luminibus accenſis, quæ à Camera Ducali iuxta ſolitum, ſubminiſtrari debeant; & Baldachinum poſt Magiſtratum, & Iudices, per Ciues ipſos à Capellano, & Cancellario Communis eligendos, ordinatim, ac reuerenter aperto capite deferatur; Cum verò ad Cathedralem Eccleſiam redierint, habita Benedictione recedant Omnes laudantes Deum. Ijdem etiam interſint Proceſſioni faciendæ in die S. Marci, & Rogationibus, quæ triduo fiunt ante Aſcenſionem Domini; ac etiam Proceſſionibus, quæ in vigilia S. Vbaldi, & in die Tranſlationis, ad eius Eccleſiam fieri ſolent. Fiat etiam Luminaria per Ciuitatem de ſero, in vigilia Aſſumptionis Beatiſſimæ Verginis, & in vigilia S. Ioannis Baptiſtæ, in quibus omnes Capitanei Artium Tubis præcedentibus incædant ad prædictas Eccleſias, cum earum Duplerijs, Artium ſumptibus conficiendis, prout hactenus obſeruatum fuit, & hoc vltra Luminariam faciendam B. Vbaldo, de qua diximus in præcedenti Capitulo. Magiſtratus etiam curare debet, vt iuxtà laudabile Inſtitutum Maiorum noſtrorum, Torceæ ſingulis Eccleſijs in earum Feſtiuitatibus impenſa Cameræ Ducalis prout hactenus, de mane Tubis præcedentibus, offerantur.

SVMMARIVM.

1 *Baldachinum in Feſtiuitate Sanctiſſimi Corporis Chriſti eſt deferendum per digniores, & nobiliores.*

ANNOTATIO.

1 MAxima cum ratione ſtatutum fuit, quod in delatione Sanctiſſimi Sacramenti facienda in Feſtiuitate Corporis Chriſti Baldachinum deferri debeat primo loco per Illuſtriſſimum Magiſtratum, & Dominorum Iudices, cum de iure illud per digniores, & nobiliores veniat deferendum, vt probant *Vinc. de Franch. deciſ.* 253. *per tot. Thor. in Comp. deciſ. Neap. litera H. in verſ. Haſtæ Pallij in die feſtiu. Sanct. Corp. Chriſti & Rota in Taurinen. delat. Baldach.* 4. *Iulij* 1646. *coram Eminentiſs. Corrado, §. nec demum, &c. & P. Vidal. poſt hæc ſcripta viſus in Arca ſalut. inquiſ.* 50. *num.* 219.

QVOD MAGISTRATVS, OFFICIALES, ET CONSILIARII accedant ad Diuina Diebus ſolemnibus. Rubrica V.

DD. Locumtenens, Confalonerius, Prætor, & Conſules Ciuitatis Eugubij, necnon Conſiliarij, & Salariati de Publico, in Feſtiuitatibus Maioribus, Videlicet Domini Noſtri IESV Chriſti, & Beatiſſimæ Virginis, accedant ad Eccleſiam Cathedralem, ibique honorifice induti iuxtà Gradus, & Officij prærogatiuam ordinatim manentes, Diuinis reuerenter interſint;

Sicut

Sicut etiam qualibet prima die Iouis cuiuslibet Menſis, in qua ex Voto Ciuitatis celebratur Miſſa Sacratiſſimi Corporis Chriſti; & Fraternitates duæ lumina in Eleuatione Aſſiſtentibus, more ſolito ſubminiſtrent. In Feſtiuitate verò Conceptionis Beatiſſimæ Virginis, quæ etiam Votiua Ciuitatis exiſtit, ſe conferant ad Eccleſiam S. Franciſci, cum aſſiſtentia in Celebratione Miſſæ, Dupleriorum ſingularum Artium: In qua Magiſtratus curare etiam diligenter debet, quòd Oratio Quatraginta Horarum, ex voto à Maioribus noſtris inſtituta, ea, qua decet, Veneratione, tempore debito fiat, & celebretur, & ad illam Ciues omnes, ac præſentim deſcripti ſingulis horis ſucceſſiuè incędant: Sicut etiam Orationibus quatraginta Horarum, quæ in Eccleſijs Ciuitatis annuatim celebrantur, omnino interſint; Et in Feſtiuitate S. Ioannis Baptiſtæ, aſſociando cum luminibus Sacram Reliquiam Digiti dicti Sancti ad eius Eccleſiam accedant, ac Diuinis interſint, ſub cuius etiam Patrocinio Ciuitas riquieſcit.

SVMMARIVM.

1 *Vota facta a Communitate non obligant ſucceſſores ex vi voti.*

Licèt ſecùs ſit interueniente conſenſu Epiſcopi, n. 2.

ANNOTATIO.

1 VOta, de quibus in hoc ſtatuto fit mentio facta a Communitate non videntur obligare ſucceſſores ex vi voti, cum votum ſit actus perſonalis proueniens ab ipſiſmet perſonis veris talis Communitatis, niſi votum a ſingulis fiat, vel acceptetur, vt not. *P. Sanch. in Summ. lib. 4. cap. 15. num. 19. P. Vaſq. 1. 2. diſput. 167. num. 34. & diſp. 177. num. 22. P. Filiuc. tract. 26. cap. 4. quæſt. 1. num. 98.* & alij plures quos refert, & ſequitur *Bonac. in 2. Præcep. Decal. diſput. 4. quæſt. 2. §. 2. num. 10.*

2 Licet ſecus ſit ſi interueniat conſenſus Epiſcopi quia tunc obligare ſucceſſores ad acceptandum votum, vel ab obſeruandum quod Communitas vouit non ratione voti, ſed ratione præcepti Superioris voluerunt *P. Sanch. P. Suarez P. Vaſq. & P. Filiuc. in locis relatis per Bonac. in d. diſput. 4. quæſt. 2. §. 2. num. 20. in fin.*

DE ELECTIONE DD. CONFALONERII, ET CONSVLVM. Rubrica VI.

ANtiquis Inſtitutionibus inhærentes, Statuimus, & Ordinamus, Quod vltimus Magiſtratus Generali Conſilio conuocato in principio Menſis Nouembris, Auctoritatem ab eo accipiat eligendi octo probos, ac diſcretos Viros ex primo, & ſecundo Gradu dumtaxat, quos actualiter exercuerint, Duos ſcilicet, pro ſingulo Quarterio, qui Buſſolum de more faciant, atq; Ciues in eo magis idoneos, ea, qua decet integritate, ad Quatriennium, ad bene regendam Ciuitatem eligant, atque deſcribant. Qui octo Viri per Magiſtratum electi, ſtatim de mane in Palatium ſecreto vocati, alacriter tale munus ſuſcipiant; ac in primis Miſſam Spiritus Sancti in Capella Palatij audiant, in qua meminerit Deum Opt. Max. exorare, vt eorum Corda Sancti Spiritus Illuſtratione doceat rectam Ciuium Electionem ad Magiſtratum facere, & delato eis per Cancellarium Iuramento, præſtitaque per eundem plena Informatione, de Mente Sereniſſimi Ducis, & Generalis Conſilij, per D. Confalonerium claudantur in audientia cum dicto Cancellario, vbi inuicem alloquentes, Rem omnem maturè diſcutiant, & Ciuium Electionem viua Voce (& ſi opus fuerit) Scrutinio faciant, quæ non ex affectu ipſorum, ſed iuxtà, cuiuſque merita, Maiorumque ſuorum Veſtigia fiat, & ordinatim manu prædicti Cancellarij coràm ipſis in Libro deſcribatur, ac interim Publica impenſa alantur; Quo peracto, Gratias prius agentes Deo omnipotenti de Palatio recedant; Nec Electionem ab eis factam vllo modo manifeſtare audeant; Taliſque Electio reponatur in loco ſolito, donec per eundem Magiſtratum fieri debeat Extractio noui Magiſtratus pro alio Bimeſtri in principio Anni in poſterum inchoandi.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Conſiliarij eligendi ſunt Ciues idonei graues, & virtute prædití.*

Et qui aliter faciunt tenentur reſtituere damnum Reipublicæ, num. 2. & 3.

4 *Conſiliariorum nomina ſcribenda ſunt in albo.*

ANNOTATIO.

1 QVod in electione Conſiliariorum maximè elaborandum ſit, vti habetur in hoc ſtatuto, quod ad Rempublicã gubernandam Ciues idonei, graues, & virtute præditi eligantur, cum omnia mala, quæ Communitati accidunt à mala Conſiliorum electione originem ducant ſcriptum reliquit *Io. Paul. Montana. de Pragm. de admin. Vniu. nu.* 324. & poſt eum *Petr. Ant. Ala. de Decur. Chriſt. quæſt. 2. circa medium.*

2 Itaut eligentes non idoneos peccent mortaliter, & teneantur Vniuerſitati ad reſtitutionem damnorum quæ ei ex d. mala electione prouenerunt, vt docent *P. Sair. in Clau. Regi. lib. 10. tract. 2. cap. 9. num. 5. P. Rebell. de oblig. iuſti. par. 1. lib. 3. quæſt. 4. num. 14. Guttier. cano. quæſt. lib. 2. cap. 11. num. 42. & ſeq.* cum quibus pertranſit *P. Anton. Ala. de Decur. Chriſt. d. quæſt. 2. in fin.* niſi ille excuſetur ex aliqua cauſa, de qua idem *Petr. Ant. Ala. in d. tract quæſt. 17. per tot.*

3 In Conſiliarios igitur, qui, & Decuriones appellantur, vt dicit *Loſæu. de iur. vniuerſ. par. 1. cap. 3. num.* 12. eligi debent maiores 14. anno, viri nobiles, diuites, litterati, bonis moribus præditi, & alias qualitates habentes, quæ recenſentur per *Petr. Ant. Alam de Decur. Chriſt. quæſt. 4. 5. 6. & pluribus ſequen.*

4 Nomina verò Conſiliariorum, & Decurionum deſcribenda eſſe in albo ordine poſito per Iur. C. *in l. 1. C. de albo inſcrib.* teſtatur idem *Loſæu. de vniuer. iure par. 1. cap. 3. num. 14.*

DE INGRESSV, ET IVRAMENTO DD. CONFALONERII, & Conſulum. Rub. VII.

EXtracti ad Magiſtratum prima Die eorum Officij, ad tertium ſonum Campanæ magnæ Communis, honorificè induti Domo egrediantur, & ab alijs Ciuibus aſſociati, ad Eccleſiam S. Ioannis Baptiſtæ Protectoris accedant, ibique Miſſam Spiritus Sancti audiant, Oblationes de more faciant, & donec à Sacerdote Sacratiſſimum Chriſti Corpus eleuatur, in eius honorem Tubis canatur; Deinde Miſſa expleta, ac Benedictione à Sacerdote recæpta, ſe in Palatium conferant, Tubicinibus præcedentibus, Tubaſque ſonantibus, & Populo ſubſequente, ac in Sala inferiori ſedeant, Vbi præſentes eſſe debeant Decedens Magiſtratus, & Poteſtas; ibique corãm eis, ac Ciuibus ab idoneo Adoleſcente ad bene gerendam rem publicam Oratio habeatur; Quo peracto Cancellarius Communis breui Sermone Iuramentum nouo Magiſtratui deferat, Quòd ſemper Sereniſſimo Vrbini Duci Fidelis erit, eiuſque Decreta, & Communis Statuta obſeruabit, & obſeruari faciet, Hoſpitalia, Montem Pietatis, Viduas, Pupillos, & quaslibet miſerabiles perſonas benignè proteget, omnique dolo, & fraude remota, ea, qua decet fide, ac integritate Publica curabit. Deinde Confalonerius Confalonem ponet in manibus noui Confalonerij Claues, & Sigillum, ſicut etiam cæteri Conſules, reſtituat; cum Memoriali omnium agendorum, quæ Communi expedire videbuntur; Quibus peractis, Magiſtratus decedens Ciuibus Comitantibus, ad propria redibit.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præſtandum per Magiſtratum quod erit fidelis Principi eſt de forma.*

2 *Magiſtratus ad curam pertinet Montis Pietatis, Hoſpitalium, & Pauperum curam habere.*

3 *Confalonerij nomine vtebatur in Ciuitate Florentiæ, qui ſupremum Magiſtratum gerebat.*

ANNOTATIO.

1 IVramentum præſtandum per Decuriones, ſeù Magiſtratum, quod fidelis erit Principi, & quod illius Conſtitutiones ſeruabit, de quo fit mentio in hoc ſtatuto eſt adeo de forma, vt illo prætermiſſo nullius ſint momenti, quæ aguntur per Decuriones, & Magiſtratum tradunt *Afflict. ad Conſtit. Regn. lib. 1. Rubr. 67. Pute. de Sindic. in verbo Iuramentum cap. 1. Montana. de admin. Vniuerſ. Pragm. 2. num. 338. Sola ad Conſtit. Sabaud. tit. 1. gloſ. 2. num.* 10. & alij quos refert, & ſequitur *Petr. Ant. Ala. de Decur. Chriſt. quæſt. 32. poſt princ.*

2 Quod ad Magiſtratus, & Decurionum curam ſpectet Montis Pietatis, Hoſpitalium, & Pauperum, & miſerabilium perſonarum curam habere latè comprobat *Petr. Ant. Ala. de Decur. Chriſt. quæſt. 34. per tot.*

3 Hoc nomine *Confalonerius* in Ciuitate Florentiæ olim vtebatur qui gerebat in Republica Supremum Magiſtratum, vt not. *Adrian. Polit. in ſuo Dictionario in verbo Confaloniere*, hodie deſignat primam Dignitatem in Magiſtratu Ciuitatis, & Confalonerius Sanct. Rom. Eccleſiæ eſt dignitas ſuprema quæ confertur per Papam *Adrian. Polit. vbi ſupra*.

DE OFFICIO, ET AVCTORITATE DD. CONFALONERII, & Conſulum, Rubrica VIII.

AD Officium DD. Confalonerij, & Conſulum ſpectat vigilem, & præcipuam curam ſemper habere pro Ciuium Quiete, Ciuitatiſq; Vbertate, ac Sanitate conſeruanda. Quamobrem in Palatio reſidere debeant, nec inde, ſiue à Ciuitate abſque rationabili cauſa, & licentia Domini Confalonerij recedere valeant, nec pauciores quatuor de Palatio exire debeant, cum Familia, Pallijs, ac Veſtibus honorificis; In Palatio vero ſimul comedent, Tubis in Arenga ſonantibus, & pro eorum Victu, quolibet Bimeſtri habeant Floreneos centum à Camera Ducali, & alios Florenos centum à Depoſitario Communis; Et durante eorum Officio, proprias Artes publicè exercere non audeant; Sed cum aſſiſtentia Cancellarij diligenter curent, ne Officiales Ciuitatis, aut Comitatus negligentiam, fraudem, aut dolum, ſiue illicitam exactionem committant, aut damnum, & iniuriam alicui inferant; Quod Statuta, & Decreta perpetuò cuſtodiantur, & per omnes Iudices ſeruentur; Reformationes, ſiue Reſolutiones, quæ per Conſilium in dies fieri ſolent, executioni demandari faciant: Venerabile Corpus S. Vbaldi debita Veneratione exornatum, & expolitum conſeruari curent, Clauesque apud ſe diligenter retineat, Iuramentum à DD. Locumtenente, & Poteſtate, nec non à Notario Maleficiorum, alijſque Officialibus ſuper eorum Officij obſeruatione in ingreſſu recipiant; In pœnis, quæ libras decem non excædunt, gratiandi Facultatem habeant; Et ne Monopolia per Artifices, ſiue eorum Vniuerſitates, vel aliquæ Conſtitutiones fiant, quæ generalibus Statutis aduerſentur; prohibeant; & in Vendentes ad Victum neceſſaria animaduertant; Priuilegium Ciuilitatis, & Exemptionis nouis Incolis, vt infra dicetur, concædant. In Refectione Murorum, Pontium, Aquæductuum, ac omnium Ædificiorum publicorum ſollicitam Curam, & diligentiam adhibeant, eaque frequenter viſitent, & ne vitientur, prohibeant; Nobile Ædificium, in quo reſident, illæſum omninò conſeruent; Sicut etiam Palatium, in quo Ius redditur, Iudicibus per eos locari ſolitum; Nouam Fabricam ad maiorem Iudicum commoditatem, & Ciuitatis ornatum, & perfici omnino curent; Vias quaſcunque tàm in Ciuitate, quàm in Diſtrictu manuteneri, & expurgari mandent; Et ſi ſuper illis aliqua differentia oriatur, adhibitis Syndicis, prout hactenus obſeruatum eſt, terminent, & decidant, Præconia inſpiciant, & vtilia omnia regiſtrari faciant; Portarum Stationarios, & Cuſtodes, Publicanos, & Executores indebite exigentes coerceant, & ad ſeruandum Tabulas mercedum compellant. Annonam ſæpe viſitent, & rectè adminiſtrari curent, eiuſque Præfectos (cum opus fuerit) conuocent, & admoneant; illorumquè differentias; nec non Panefaculorum, Beccariorum, & aliorum Extraordinariorum, ſicut etiam Damni Dati (ſi ab eius Officialibus quomodocumque reclamari contigerit) ſummariè terminent, & decidant; Officiales Societatis Miſericordiæ, quæ ex Voto Ciuitatis inſtituta eſt, pium, ac laudabile Inſtitutum pro ſubuentione Pauperum, & Infirmorum, integrè, ac diligenter exercere faciant; Hoſpitale etiam, & Montem Pietatis ſingulis Menſibus viſitare teneantur, & illorum indigentijs, & defectibus prouidere; Sicut etiam ſingulis Annis de Menſe Iulij, adhibitis Medicis, & Chirurgo Communis viſitare debeant omnes Aromatarias, ad hoc, vt in illis Pharmaca non deficiant, & ſint bene conditionata, aliàs illa proijcere, & prohibere valeant; Carceratos etiam quolibet Menſe, Pauperum Aduocato, & Procuratore adhibitis, viſitent, eorumque Cauſas

ſas Iudicibus pro expeditione accuratè, ac diligenter commendent; Cum Publicis Adminiſtratoribus rationes poni faciant per Reuiſores Communis, eorumquè Computa ſoliJari, regiſtrari, & Debita perſolui omnino curent; Præcepta ſub pœna duorum ſcutorum pro quolibet in concernentibus eorum Officium contra inobedientes comittere, & exigere valeant, ac etiam Iudicis Officium, & auxilium implorent: Si in negocijs terminandis concordes non fuerint, ſcrutinio terminent, & Conſilium DD. Deputatorum (ſi opus fuerit) adhibeant; Scandalis omnibus obuiare, & ob id (ſi occaſio requirat) Sereniſſimo Principi quamprimùm ſupplicare ſtudeant; Si quis Officialis Communis infra annum moriatur, alterum eligere debeant, Et ad Funeralia Domum egrediendo, non accedant, niſi in caſu mortis Confalonerij, ſiue alicuius Conſulis, aut Iudicis: Monſtram etiam quolibet Bimeſtre à Barigello de eius Familia, & Equo, fieri curent à Reuiſore Ducali, & ad effectum Syndicatus per Notarium Cameræ inſcriptis redigi faciant: Omnia demum Ciuitati vtilia iuxta temporum, & negociorum qualitatem prouidere diligenter curent.

SVMMARIVM.

1 *Decuriones non debent exercere officia vilia.*
2 *Magiſtratus debet habere curam Montis Pietatis, & locorum Piorum.*

ANNOTATIO.

Concordat cum hoc ſtatuto in pluribus ſtatutum Vrbis *lib. 1. cap. 15. ferè per tot.*

1 Quod Decuriones non debeant exercere officia vilia eſt tex. *in l. ſi quis procurationem 34. & ibi gloſ. & l. vniuerſos 15. et ibi pariter gloſ. et Bart. C. de decurio. lib. 10.* & tradunt *Rolan. conſ. 66. num. 39. lib. 1. & Loſæu. de iur. vniuerſ. lib. 1. cap. 3. num. 16.* vbi expreſsè dicit, Decuriones non debere exercitium Tabellionatus, neque officium Procuratoris exercere, vt ibi per eum.

2 Dixi ſupra in rubr. præcedenti ad curam DD. Conſiliariorum, & Magiſtratus ſpectare prouidere indemnitati Montis Pietatis, Hoſpitalium, Annonæ, & ſimilium pro bona gubernatione Ciuitatis ex *Pietr. Ant. Ala de Decur. Chriſt. quæſt. 34.* quæ hic non repeto.

Habetur etiam in hoc ſtatuto, quod DD. Confalonerius, & Conſules Ciuitatis Eugubij habent inter cætera authoritatem gratiandi in pœnis non excedentibus ſumma decem librarum, quam authoritatem habet etiam Magiſtratus Terræ Cantiani Patriæ meæ ex Conceſſione q. Federici Feltrij Ducis Vrbini, & ita quotidie practicatur.

DE IMMVNITATE DD. CONFALONERII, ET CONSVLVM.
Rubrica IX.

Rationi conuenit, Exiſtentes in Magiſtratu ab omnibus oneribus perſonalibus Immunes eſſe, minuſquè Ciuiliter etiam per octo dies præcedentes, & ſubſequentes ab aliquo conueniri poſſe, nec alios proprio, ſiue procuratorio nomine conuenire; Niſi tamen ij, quos nomine proprio conuenire voluerint, eſſent ſuſpecti de fuga, vel Forenſes; quo caſu procædere valeant per Procuratorem tantum, vſque ad Satiſdatione de Stando iuri, & Iudicatum ſoluendo, ſi talis ſatiſdatio de iure præſtanda ſit. Quamobrem nec pro alijs poſtulare valeant, & in eorum proprijs cauſis tantùm, durante Officio terminus alicui Partium non currat, ſed eorum Cauſæ in eodem ſtatu maneant, nec interim præſcriptio vlla currere cenſeatur; Pari ratione contra eos inquiri non poſſit, præterquàm de graui Crimine, ex quo pœna Corporis Afflictiua veniret imponenda; Arma non tamen prohibita, & in locis prohibitis; tàm Ipſi, quàm eorum Familia deferre valeant, alijſque Priuilegijs, & emolumentis hactenus frui ſolitis, in futurum potiantur.

SVMMARIVM.

1 *Decuriones habent immunitatem ab oneribus extraordinarijs,*
2 *Officiales, et Magiſtratus durante officio non poſſunt conuenire, nec conueniri.*
Quod procedit in Magiſtratibus maioribus, et temporalibus, num. 3.
Maiores Magiſtratus qui dicantur, num. 4.
Et qui dicantur minores, num. 5.
Et prædicta procedunt tam in citatione verbali quam reali, num. 6.

Itaut

Itaut neque teneantur mittere procuratorem, num. 7.

Et d. priuilegium procedit parte tantum opponente, num. 8.

Et ſolum in loco, vbi Magiſtratus geritur, ſecus in alijs, num. 9.

Et vtrum Officialis poſſit comparere per procuratorem, num. 10.

11 *Magiſtratum gerens non poteſt inquiri, niſi pro delictis grauibus, ſecùs pro leuibus.*

12 *Officiales, & eorum familia poſſunt deferre arma.*

Nec non etiam Curiales, & familiares Principis, num. 13.

Ac etiam poſſunt illa deferre famuli Epiſcoporum, num. 14.

Et familiares S. Officij, & famuli Inquiſitorum, num. 15.

Familiares tamen appellatione, qui veniant in d. caſu, num. 16.

ANNOTATIO.

1 DEcuriones quod habeant immunitatem ab oneribus extraordinarijs tradit *Bart. in l. curiales 24. C. de decur. & eor. filijs lib. 10.* nec non *Loſæu. de iur. vniuer par. 1. cap. 3. num. 38.*

Quod exiſtentes in Magiſtratu ſint exempti ab oneribus perſonalibus adeſt etiam ſtatutum huic conforme in *Oppido Fiuizani*, de quo meminit *Borgn. deciſ. 5. per tot.*

2 Exiſtentes in Magiſtratu, & Officiales durante officio quod non poſſint conuenire, nec conueniri vti diſponitur in hoc ſtatuto eſt tex. *in l. pars litterarum 48. ff. de iudic.* & tradunt *Fenzo. ad Stat. Vrb. cap. 15. num. 7. & 8. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 9. num. 977. & ſeq.* vbi plures dat concordantes, *Thomat. deciſ. March. 13. num. 19. & Maſtril. de Magiſt. lib. 6. cap. 5. num. 9.*

3 Quod tamen habet locum in Magiſtratibus, & Officialibus maioribus habentes dignitatem cum adminiſtratione, & in temporalibus, non autem in perpetuis, ſecùs autem in Magiſtratibus, & Officialibus minoribus, qui benè poſſunt conuenire, & conueniri etiam durante Magiſtratu, vt docent *Amod. de Sindic. in verbo Olim Poteſtatem, &c. num. 42. Scacc. de iudic. d. lib. 2. cap. 9 num. 1004. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 15. num. 7. & 8.*

4 Maiores verò Magiſtratus dicuntur illi qui habent Imperium, & qui iubere, & coercere, & carcerare poſſunt, quales ſunt Conſul, Præfectus, Pretor, Conſeruatores Vrbis, Senatores Magni, Quæſtor, & ſimiles, vt docent *Amod. de Sindic. in d. verbo Olim Poteſtatem num. 42. & Scacc. vbi ſupra num. 1005.* vbi alios dat concordantes, *& Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 15. num. 8. & 9.*

5 Minores verò Magiſtratus dicuntur qui ſimplicem habent iuriſdictionem, vt declarant *Vant. de nullit. in tit. de nullit. ex defect. iuriſd. num. 34. & ſeq. & Scacc. de iudic. d. cap. 9. num. 1006.* vbi exemplificat in defenſoribus Ciuitatum, in Magiſtratibus Municipalibus, in Iudicibus pedaneis, & ſimil. vt ibi per eum, & ante eos dixerunt *Abb. & Felin. in cap. legebatur 3. de maior. & obed.*

6 Quam concluſionem habere locum tam in citatione verbali, quam reali firmat *Scacc. in d. cap. 9. num. 979.*

7 Ita vt neque Officialis ſic citatus verbaliter teneatur mittere Procuratorem inuitus cum alias priuilegium nihil operaretur, vt not. *Iaſ. in l. 2. in ſec. not. ff. de in ius vocando, Abb. in cap. quærelam 2. ſub num. 7. de procur.* & alij quos refert, & ſequitur *Scac. in d. cap. 9. num. 980.* benè comprobans.

8 Quod priuilegium habere locum parte tamen opponente, alias ſecus poſt *gloſ. Iaſ. Menoch. Grat. Giurb. Surd. & Rot.* per eum adductos tuetur *Thom. deciſ. March. 13. num. 23. & ſeq.*

9 Et ſolum habet locum in loco vbi Officialis Magiſtratum gerit, ſecus tamen eſt ſi ille conueniatur in patria, vel in alio loco, vbi ſortiretur forum, quia ibi poſſet conueniri, vt not. *gloſ. in l. ſi præſens 18. C. de Epiſc. audien. Iaſ. in d. l. 2. ſub nu. 3. ff. de in ius voc. Felin. in d. cap. legebatur 3. nu. 4. de maior. & obed. & Scacc. d. cap. 9. num. 984.* vbi dicit, ita ſeruari in practica.

10 Vtrum verò d. Officialis poſſit comparere per Procuratorem, dicit quod ſic *Thomat. d. deciſ. 13. num. 20.*

11 Quod verò exiſtentes in Magiſtratu non poſſint inquiri, contra eos procedi criminaliter, niſi pro delictis grauibus, non autem pro leuibus delictis, vti habetur in hoc ſtatuto docet *Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 9. num. 995.* qui num. anteceden. quærit, quid dicendum ſit pro delictis per Officialem commiſſis occaſione officij ipſum conſulas, & videas etiam in meis *Reſol. crim. in verbo Sindicatus Reſol. 4. per tot.*

12 Nota quod Officiales, & eorum familia poſſunt deferre arma abſque pœnæ incurſu, vt tradunt *Farinac. de var. ac diuer. crim. quæſt. 108. num. 99. Caball. reſolut. crim. caſu 107. num. 2. & ſeq. cent. 2. Maſſin. de confiſcat. bonor. quæſt. 8. num. 37. Sperell. deciſ. 128. num. 63. par. 2.* & dixi ego *latius in Reſolut. crim. in verbo Arma. reſol. 19. num. 1.*

13 Prout etiam poſſunt illa deferre Curiales, & familiares Principis, *Ciriac. contro. 152. num. 11. Andreol. contro. 426. num. 2.* qui *contro. 325.* tenet illa deferre poſſe etiam Doctores latè comprobans.

14 Et familia, & famuli Epiſcoporum *Farinac. de var. ac diuer. crim. d. quæſt. 108. num. 100.* latè *Sperell. deciſ. 128. num. 51. & ſeq.* reprobans *Carleu.* contrarium ſentiente, *& Vrſel. in exam. apum concl. 143. num. 90.* qui dant concordantes.

15 Et eo magis illa deferre poſſunt familiares S. Officij, & famuli Inquiſitorum *Farinac. in d. quæſt. 108. num. 101. & in tract. de hæreſ. quæſt. 382. num. 91.* latè *Sperell. d. deciſ. 128. num. 82. Careu. de Offic. S. Inquiſ. par. 1. tit. 14. ferè per tot. Maſſin. de confiſc. bon. d. quæſt. 8. num. 40.* & dixi ego *in dict. Reſol. 19. num. 3.*

16 Familiæ tamen appellatione venit in d. caſu non ſolum, qui ſtat in eadem domo ad panem, & vinum Officialis, ſed etiam qui ſi inſeruit manendo extra domum recipiendo ab officiali mercedem in ſingulos dies, menſem, vel annum, ex qua viuere poſſit, vt probat *Caball. reſolut. crim. caſu 290. per tot. cent. 3.* & non diſſentit *Barboſ. de appell. ver. ſign. appell. 96. in princ.* & dixi ego *d. reſol. 19. in fin.*

DE OFFICIO CAPELLANI DD. CONFALONERII, ET CONSVLVM. *Rub. X.*

CApellanus qualibet die, cum fuerit requiſitus, Miſſæ Sacrificium in Capella Palatij celebrare teneatur: Dum Generale Conſilium faciendum ſit, antequam claudatur, coram Conſiliarijs, cum Stola ſolitis Orationibus, Spiritus Sancti Gratiam inuocare, & eo expleto Gratiarum Actiones ſimiliter reddere debeat; Magiſtratui aſſiſtat, & quæ ad Diuinum cultum memoranda, & facienda ſunt circa Feſtiuitates annuatim currentes; Eccleſiarum Viſitationes, Proceſſiones, Orationes, & ſimilia diligenter expleri faciat; Corpus S. Vbaldi mundum, & ea, qua decet Veneratione detineri curet; & cum eius Arca aperienda ſit, accuratè aſſiſtat; omniaquè expediat ad ſuum Officium ſpectantia, Ac interim expenſas in Palatio habeat, cum ſolito Salario ſcutorum duodecim.

ANNOTATIO.

OFficium Capellani Illuſtriſſimorum DD. Conſulum in Ciuitate Eugubij eſt valde honorificum, cum illud non ſoleat conferri, niſi ſolis Ciuibus, & cum ad illius Officium ſpectent plura ſpiritualitatem concernentia, & præcipuè circa S. Corpus Beati Vbaldi, vt habetur in hoc ſtatuto, & tradit *Andreol. contr.* 381. *n.* 11. cum in hoc plurimum valeat communis reputatio, vt dicit *Rota apud Bich. deciſ.* 208. *n.* 22.

DE OFFICIO, ET AVCTORITATE D. LOCVMTENENTIS. *Rub. XI.*

D. Locumtenens cum primùm aduenerit, Præſtito Iuramento in forma in manibus Cancellarij Communis, Omnem diligentiam adhibeat pro pacifico, & quieto Statu Ciuitatis, & eius Territorij; Secundas cauſas tàm Ciuiles, quàm Criminales, aut Mixtas celeriter in Appellatione cognoſcat: In primis verò Cauſis ſe non intromittat, Niſi in Delegatis à Sereniſſimo Principe, vel in cauſis eorum Locorum, quæ eius Iuriſdictioni ſunt immediatè ſubiecta, Vel etiam in cauſis delationis Armorum extra rixam, Venationum, & Piſcationum in locis reſeruatis, Præfectorum Annonæ, & aliorum Officiorum Ciuitatis, Et ſi qui electi, ſeù extracti ad Magiſtratum, vel aliud Officium Communis, Munus illud ſubire, & exercere nollent, Cognoſcendo ſummariè cum participatione Imbuſſolatorum, & corrigendo errores, & grauamina, quæ manifeſte apparerent contra prædictos: In Adminiſtrationibus Locorum piorum à Laicis faciendis, prouideat, quòd per eos rectè gubernentur, eorumque Debitores ad ſoluendum ſummariè cogat; Et Adminiſtratores omnes in Ingreſſu ſui Officij infra Bimeſtre ad Rationes reddendas, & ſatisfaciendum compellat.

Sicut etiam cognoſcere poterit Cauſas Ciuiles Minimas, quæ ſummam florenorum viginti non excædunt, in quibus procedere debeat ſummariè, & ſola Veritate inſpecta, & quatenus Teſtes examinari contigerit, ſuper Intentione ſolùm eos admittat, & quàm citius ad Expeditionem deueniat abſque interuentu Aduocati. Procurator verò pro ſuo Salario habeat Iulios duos, vſque ad quantitatem Scutorum quinque, & vſque ad decem, Iulios tres, & idem ſeruari Volumus ſi à Sententia D. Locumtenentis appelletur.

Lites autem, & differentias miſerabilium Perſonarum, oretenus, & ſine ſcriptis in Camera audiat, & Expediat, prout hodie Excellentiſſimus D. Io: Petrus Rubeus I. C. Vadenſis cum magna eius laude, & Charitate erga Pauperes facit, & obſeruat. Pro ſuo vero ſalario habere debeat à Camera Ducali Florenos viginti quolibet Menſe, alijſque emolumentis hactenus conſuetis, potiatur. Et finito Officio ſtabit ad Syndicatum.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis.*

Et quilibet de populo poteſt id petere in iudicio, n. 2

3 *Clauſula ſola facti veritate inſpecta admittit probationes præſumptiuas.*

Cum vigore d. Clauſulæ Iudex procedat vti Princeps, num. 4.

Et cum

Et cum d. clauſula auferat ordinem iudiciarium, num. 5.

Licet contrarium teneat Gratian relatus, nu. 6.

Dicta tamen Clauſula aufert ſolemnia non ſubſtantialia iudicij, num. 7.

8 *Reconuentio de maiori ſumma admittitur coram Iudice, qui non eſt competens, niſi vſquè ad certam ſummam.*

9 *Miſerabiles perſonæ quæ dicantur remiſſiuè.*

10 *Iudices omnes tenentur ſtare ad Sindicatum.*

ANNOTATIO.

HOc ſtatutum mandans quod D. Lo-
cumtenens compellat omnes ad-
miniſtratores ad reddendas ratio-
nes eſt conforme diſpoſitioni iuris
1 Communis, quæ vult, quod qui-
libet adminiſtrator ſiuè volunta-
rius, ſiuè neceſſarius, ſiuè à lege, Iudice, vel par-
te fuerit conſtitutus, vel etiam ſi ſiue mandato
adminiſtrauit, illis quibus intereſt, rationem red-
dere teneatur ſuæ adminiſtrationis, vt tradunt
Damand. de tutor. & curat. fol. 66. num. 17. Munoz.
de ratioc. cap. 3. num. 31. Choel. ad Bull. bon. regim.
cap. 45. num. 44. & Rota apud Merlin. deciſ. 107.
num. 3. & in Bononien. pecuniaria ſeu affictus Gabel-
lar. 8. Martij 1660. coram R. P. D. Veroſpio poſt
princ. & tenetur etiam ſoluere reliquatum appel-
latione remota, *Thoma. deciſ. March. 27. num. 5.*
& ſeq. Choel. d. cap. 45. num. 45. Rota in Romana
ſeu Nepeſ. Tutelæ 4. Iulij 1642. coram Card. Cerro
2 *poſt prin.* Ita vt quilibet de populo petere poſſit
etiam ſine mandato, quod adminiſtratores rerum
publicarum reddant rationem, vt tradunt *Innoc.*
Hoſti. & Felin. in cap. dilecti 13. de maior. & obed.
Munoz. de ratioc. cap. 7. num. 62. & ſeq. & Choel.
ad Bull. Bon. regim. cap. 26. num. 11.
3 In cauſis tamen ſummam florenorum 20. non
excedentibus D. Locumtenens vigore d. clauſu-
læ *Sola facti veritate inſpecta* poteſt admittere pro-
bationes concludentes præſumptiuè, & a com-
muniter accidentibus, & veriſimiles, vt docent
Andreol contro. 79. num. 33. Paitel. exped. 11. nu. 9.
Altograd. conſ. 23. num. 13. lib. 1. & Barboſ. de clauſ.
clauſ. 173. num. 1.
4 Cum vigore d. Clauſulæ Iudex poſſit procedere
vti Princeps, vt not. *Bertaz in l. ſi quis maior num.*
60. C. de tranſa. & Barboſ. d. clauſ. 173. num. 6. &
5 cum d. clauſula auferat ordinem iudiciarium, &
reducat ad formam iudicij de iure gentium, vel
naturali, vt poſt *Menoch. Valaſ. Aloi. Ricc. Brun. à*
Sole, & Rota Bonon. per eum relatos firmat *Barbo.*
d. clauſ. 173. num. 9. qui *num. 19.* dicit per d. clau-
ſulam cenſeri etiam derogatum ferijs ruſticis, vt
ibi per eum quamplures effectus d. clauſulæ re-
ferentem.
6 Licet contrarium teneat *Gratian. deciſ. March.*
68. num. 8. & ſeq.
7 Dicta tamen Clauſula *Sola facti veritate inſpecta*,
& Clauſula *Manu Regia* tollunt ſolemnia. non
autem ſubſtantialia iudicij *Rota deciſ. 500. in fin.*
par. 3. & deciſ. 445. num. 6. par. 1. diuer.
Aduerte tamen, quod licet D. Locumtenens ha-
beat ſolam iuriſdictionem in prima inſtantia vſq;
8 ad ſummam florenorum 20. ſi tamen reus recon-
ueniat actorem de ſumma excedente d. florenos
20. D. Locumtenens poteſt de d. reconuentione
cognoſcere, vt tradunt *Deci. in l. ſi idem cum eo-*
dem 11. . qui mutuæ num. 3. ff. de iuriſdic. omn. Iud.
& Caph. conſ. 406. num. 21. lib. 3. nec non Calui. de
equit. lib. 2. cap. 112. num. 1. & ſeq.
9 Quæ autem dicantur perſonæ miſerabiles, qua-
rum cauſas poteſt D. Locumtenens oretenus co-
gnoſcere ſunt Pupilli, Viduæ, Orfani, & alij rela-
ti per *Nouar. de elect. & var. fori. ſect. 2. quæſt. 1.*
2. 3. & 4. & plur. ſeq. per Pract. Ridolph. par. 3.
cap. 4. ferè per tot. & per Marſil. Cala de modo artic.
§. 1. gloſ. 1. ferè per tot.
Dum verò hoc ſtatutum mandat, quod D. Locum-
tenens finito officio maneat ad ſindicatum con-
10 cordat cum iure communi, a quo diſponitur,
quod Magiſtratus omnes muneris geſti rationem
reddere teneantur ad tex. *in l. 1. C. vt omn. Iud. tam*
ciuil. quam milit. & tradunt *Amod. de ſindic. in*
exord. num. 3. Maſtril. de Magiſt. par. 2. lib. 6. cap. 1.
& Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 13. in prin. & vide infra
Rubr. 19.

DE INGRESSV, ET IVRAMENTO D. POTESTATIS.
Rubrica XII.

PRætor electus ad Regimen Ciuitatis ſit, & eſſe debeat I. D. Et honorificè indutus ſuper equo à ~~Doctoribus, & Procuratoribus Curiæ~~ aſſociatus, ingrediatur Ciuitatem, Tubis præcedentibus, & antequam vadat ad Palatium ſuæ Reſidentiæ, viſitare debeat Eccleſiam Beatiſſimæ ſemper Virginis, Confraternitatis Alborum, & Oblatione de more facta; Via ſolita ad Palatium Communis incedat, & in Sala inferiori, oſtenſis prius Literis patentibus, & per Cancellarium Communis perlectis, Iurabit corporaliter tactis ſcripturis coram D. Confalonerio, & Conſulibus in manu dicti Cancellarij recipientis pro Sereniſſimo Duce Noſtro, Quòd Fidelis erit Celſitudini Suæ, Officium ſibi commiſſum per ſe, ſuoſque Officiales legaliter, & bona fide, cum omni diligentia, & integritate exercebit; Statuta, ac Decreta ſeruabit, omnia, & ſingula Iura Communis illæſa tuebitur; Commiſſiones, & exactiones illi à Magiſtratu propoſitas exequi faciet; Hoſpitalium, Viduarum, & Pupillorum, omniumquè miſerabilium perſonarum benignus Defenſor, ac Protector erit: Ius, & Iuſtitiam vnicuique pro viribus adminiſtrabit, & in fine ſui Officij ſtabit ad Syndicatum, & parebit Iudicato.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet eſſe protector pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum.*

2 *Iudex debet iurare obſeruantiam ſtatutorum loci, vbi ius dicit.*

Non tenetur tamen illa obſeruare quando ſunt illicita, inhoneſta, & non ſunt in vſu, num. 3.

ANNOTATIO.

1 QVod bonus Iudex vti habetur in hoc ſtatuto debeat eſſe protector viduarum, pupillorum, & miſerabilium perſonarum habetur *Eccleſ. cap. 4. ibi In iudicando eſto pupillis miſericors, vt pater*, & tradit *Nouar. de elect. & varia. fori. tom. 2. in prin.* Cum Deus ſit particularis protector viduarum, & pupillorum, vti habetur *Exod. cap. 22.* & not. *in deciſ. 2. apud Nouar. vbi ſupra in prin.* Bonus autem Iudex debet aſſimilari ſupremo Iudici ideſt Deo, vt not. *Gemin. conſ. 53. ſub num. 9. & Card. Tuſc. pract. concluſ. litera I. concl. 382. num 1.*

2 Et quod Iudex debeat iurare obſeruantiam ſtatuti loci, vti habetur in hoc ſtatuto tradunt *Caſtr. conſ. 467. num. 5. in fin. & Card. Tuſch. pract. concl. litera I. concl. 393. num. 1.* licet non teneatur

3 illa ſeruare quando illa ſunt illicita, vel inhoneſta, *Roman. conſ. 218. num. 4. & ſeq. Card. Tuſch. d. concl. 393. num. 14.* & quando illa non ſunt in vſu, vt dixi ſupra *in prælud. num....* & in alijs caſibus qui recenſentur per *Card. Tuſc. in d. concl. 393 ferè per tot.*

DE OFFICIO D. POTESTATIS. Rubrica XIII.

D. Poteſtas in primis Inſtantijs cognoſcat Cauſas quaſcunque Ciuiles, ſiue Criminales, aut Mixtas, in quibus habeat omnimodam Iuriſdictionem, merum, & mixtum imperium, & Gladij Poteſtatem; Quamobrem qualibet Die iuridica ad ſolitum Tribunal ſedeat, cum aſſiſtentia quatuor Notariorum Actuariorum, & Cauſas ipſas celeriter infra tempora à Statutis præfixa expediat: Pupillis, & Minoribus Tutores, & Curatores dabit, in Integrum, vt Iuri erit, reſtituat, Statuta, atq; Decreta vti iacent, abſque ſophiſtica interpretatione, & in eorum defectu Iura Ciuilia, & Canonica obſeruabit: Manus puras, & mundas habebit, & ab omnibus illicitis exactionibus totaliter abſtinebit, eiuſque Officiales abſtinere faciat: De Ciuitate, & eius Diſtrictu ſine licentia Sereniſſimi non recedet; & ſi ipſe, vel D. Locumtenens de licentia receſſerint, cenſeantur per modum prouiſionis alterutrum in Officio ſubſtitutos eſſe. Cum Ciuibus non comedet, aut bibet, nec munera ab aliquo recipiat: In adeundo ſe facilem præbeat, & in vlteriorem familiaritatem alios non admittat: Magiſtratum exeuntem de Palatio; Itemque redeuntem vſque ad ſcalas comitetur: Notarium habeat à Sereniſſimo Duce deputandum ad notandum, & deſcribendum omnia Maleficia, Delicta, Acta, & Sententias, quæ fieri contigerint in Ciuitate, vel eius Diſtrictu, In quibus poſſit procedere, condemnare, & punire prout Iuri magis conuenire videbitur, ſecundum formam Iuris, Statutorum, & Decretorum, vt ſuperius diximus: Sententias Criminales ad ſolitum Tribunal proferat, illaſque, ac cætera Acta, durante eius Officio diligenter deſcribi, atque cuſtodiri faciat: Nequeat tamen deuenire ad effectualem executionem pęnæ Corporis afflictiuæ alicui pro delicto infligendæ, abſque Scientia, & Ordine Sereniſſimi Ducis, & ſingulis menſibus notula Carceratorum, & Cauſarum Criminalium in Audientiam tranſmittere curet, Nec poſſit examen Teſtium in Cauſis Criminalibus grauioribus alicui committere, ſed per ſe ipſum examinare, & Reos conſtituere, omnique diligentia eorum cauſas expedire: Pro ſuo vero Salario habeat pro quolibet Menſe à Camera Ducali Florenos ſexdecim alijſque emolumentis ſolitis potiatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet per ſe teſtes in cauſis criminalibus examinare,*

Et multo magis debet per ſe reum conſtituere, num. 2.

3 *Iudex debet fugere familiaritatem, præcipuè cum reis.*

ANNOTATIO.

1 QVod Iudex debeat per ſe in cauſis criminalibus teſtes examinare cui diſponitur in hoc ſtatuto ad effectum videndi quo vultu, qua audacia & quo affectu deponant poſt *Alber de maleſ. de teſti. cap. 7. num. 72. & Scap. de iure non ſcript. lib. 3. cap. 51. num. 15.* per eum relatos omninò

ninò ſuadet *Ambroſ. in proceſ. inform lib. 1. cap. 2. num. 4.* niſi negociorum multitudo aliter ſuadeat vt ibi per eum *Zuffi. de legit. proc. quæſt. 61. num. 1.* & præcipuè requiritur præſentia Iudicis in confrontatione, *Zuffi. de legitim. proceſ. quæſt. 132. num. 7.*

2 Et multò magis debet Iudex per ſe ipſum reum conſtituere ad notata per eundem *Ambroſ. in d. proc. inform. lib. 2 cap. 6. num. 2. & ſequen. & per Cartar. in pract. inter. reo. lib. 2. cap. 1. num. 10. & ſequen.*

3 Et quod Iudex familiaritatem præcipuè cum reis non admittat, cum ex illa naſcatur contemptus vti habetur in hoc ſtatuto admonet etiam *Cartar. in pract. inter. reo. lib. 2. cap. 1. num. 10. & ſequen.*

DE OFFICIO NOTARII MALEFICIORVM. Rubrica XIV.

NOtarius Maleficiorum, præſtito prius Iuramento, & fideiuſſore in forma in manibus Cancellarij De quibuſcunque Delictis, & Maleficijs diligenter inquirat, & relata cuſtodiat, Caueat ne inter Accuſatorem, & Accuſatum Colluſio fiat; deq; Violentijs expulſiuis, ac Turbatiuis, & Damnisdatis, de quibus criminaliter agitur: omnia accuratè apud Acta referat, integramque maleficiorum omnium Informationem, omni dolo, & fraude ceſſante, recipiat; Nec qualitates vllas delicta augentes, vel Reum excuſantes omittere, aut quicquam vltra veritatem apponere audeat: In diſceſſu Iudicum, omnes, & ſingulas Scripturas, & Litteras Ducales, ad Cauſas Criminales ſpectantes, ſibi conſignari faciat, illaſq; in Cancellaria apponat, & cuſtodiat; Libros omnes ab eo confectos publicare, & publicatos in Cancellaria dimittere teneatur, Vt deinde per Succeſſores reperiri poſſint, & procedi ad expeditionem cauſarum, ad pœnam quocunque caſu quinquaginta librarum. Suumque Officium, mercede conſueta contentus, incorruptè omninò exerceat. Quo finito ſtabit ad Syndicatum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in examinandis teſtibus tenetur recipere integrè quod ipſi deponunt.*

2 *Cancellarius criminalis a pauperibus nihil debet recipere pro copijs.*

3 *Pauper autem quis dicatur remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 QVod Iudex, & Cancellarius criminalis in examinandis teſtibus teneantur recipere integrè quod ipſi teſtes deponunt ſiuè pro, ſiuè contra reum, nec poſſint teſtium depoſitiones diuidere cum ipſi teneantur inueſtigare veritatem tam pro reo, quam pro fiſco tradunt *Farinac. de teſtib. quæſt. 74. num 16. Guazz. defen. 14. cap. 2. num. 1. & ſeq. Ambr. in proc. inform. lib. 1. cap. 2. num. 8. & ſeq.* qui valdè exclamat contra aliter facientes, & ibi *Adden. num. 8. Zuffi. de legit. proc. crim. lib. 3. quæſt. 189. num. 1. & ſeq.* & latè probaui ego *in Reſolut. crimin. in verbo Iudex Reſolut. 11. numer. 1. & ſequen.* vbi dixi tales depoſitiones teſtium diuidentes non eſſe immunes a crimine falſi.

2 In cauſis pauperum non poſſe Cancellarium aliquid recipere pro copijs proceſsus, & ſimilium vltra *Bulla Pij Quarti, & Pauli Tertij* tradunt *Cartar. Ambroſ. Guazz. & Scacc.* quos retuli, & ſequutus ſum ego *in Reſol. crim. in verbo Copia Proceſ. reſol. 1. num. 5.* cum quibus pertranſeunt *Adden. ad Paitel. exped. 93. num. 29.*

3 Quis autem dicatur pauper videas per *Maſcar. de prob. concl. 1159. vol. 3. ferè per tot. & per Paitell. exped. 60. num. 25. & ſeq.*

DE OFFICIO BARIGELLI, ET EXECVTIONIBVS PER EVM, Et alios Officiales faciendis. Rubrica XV.

BArigellus antequam ad ſuum Officium admittatur, ſe preſentet coràm D. Confalonerio, & Conſulibus, cum Litteris patentibus ſuæ electionis, Quibus lectis per Cancellarium Communis, in eius manibus iurare teneatur, Officium ſuum fideliter, ſine dolo, & fraude exercere; Ac propterea ad effectum Syndicatus idoneum Fideiuſſorem præſtare teneatur, & habere debeat ad minùs ſeptem Satellites, & alterum ad Cuſtodiam Carcerum, ſuis expenſis, & Salario detinendos; quorum Vnus ſit Executor omnium Pignorum faciendorum in Ciuitate. Alter verò in Comitatu, qui finito eorum Officio teneantur ſtare ad Syndicatum. Alioquin teneatur Barigellus

Querelantibus ad omnia damna per eos illata tempore ſui Syndicatus Bannitos omnes, & Condemnatos perquirere teneatur, eoſquè perſonaliter capere, in Carceres ducere, & diligenter cuſtodire: Et propterea debeat habere Equum aptum ad percurrendum quocunque opus fuerit; & eum ſua Familia ire debeat de Nocte ad cercam per Ciuitatem tribus vicibus ad minus in qualibet hebdomada, & repertos in fragranti Crimine capere debeat, & incarcerare, nec poſſit extra Ciuitatem pernoctare, niſi pro aliquo caſu ſuum Officium concernente, ſub pœna XXV. librar. quoties in aliquo prædictorum contrafecerit: Item debeat prædictus Barigellus, eiuſque Executores, & Officiales, omni fraude remota, ſolicitè facere Executiones Condemnationum quarumcunque, tam ſuo tempore factarum, quam Præceſſoris; & etiam teneatur facere Executiones pro priuatis, & particularibus Perſonis, habita prius poliza manu publici Notarij de Mandato Superioris, in qua contineatur Dies, Menſis, & Annus, nomen Iudicis, Perſona, contra quam committitur, ad cuius inſtantiam, & pro quanta quantitate: Quod ſi executio facta ſit in re mobili, vel ſe mouente, teneatur Executor, vel Officialis res omnes deſcribere in ſuo Baſtardello, & eas in termino vnius diei, ſi in Ciuitate, vel Burgis talis executio facta ſit, depoſitaſse penes Depoſitarium Pignorum; Si vero in Comitatu, termino quinque dierum; Quibus Pignoribus vti non poſſint in proprios vſus, ſub pœna XX. librar. pro quolibet, & qualibet vice; Quod ſi prædicti Executores poſt Licentiam, & mandatum infra octo dies in Ciuitate, & quindecim in Comitatu neglexerint executionem facere, teneantur in Syndicatu ad intereſſe Creditoris: Caueant etiam ne recipiant ab aliquo Debitore executiones, ſine earum mercedes, niſi realiter, & cum effectu illas in totum, ſi fieri poteſt, vel in partem fecerint: Nec pro executione facienda, à Creditoribus aliquid prætendere, ſiue recipere vllo modo poſſint, ad ſupradictam pœnam qualibet vice incurrendam: & quolibet Bimeſtri Monſtram faciet de Familia, & Equo coràm Reuiſore Ducali; Pro ſuo verò Salario habere debeat quolibet Menſe Scuta Vigintiduo cum dimidio, Videlicet Scuta decem à Communi, ſcuta vero duodecim cum dimidio à Camera Ducali; Alijſque emolumentis hactenus conſuetis potiatur: iuxta Taxam quæ ſigillatim habetur in fine Quinti Libri. Et finito Officio ſtabit ad Syndicatum.

SVMMARIVM.

1 *Bariſellus tenetur ad omnia damna illata creditoribus per eius executorem.*

2 *Debitor ad fugiendam executionem poteſt ſoluere in manibus executoris.*

Qui executor tenetur creditori, & pro eo Bariſellus, num. 3.

4 *Executor non poteſt pro facienda executione ciuili ingredi domum clauſam.*

Secus tamen eſt pro exequendo criminaliter contra delinquentem, num. 5.

6 *Executori credicur quod bona executata ſint debitoris, & ab eo poſſeſſa.*

ANNOTATIO.

1 QVod Bariſellus teneatur ad omnia dãna illata creditoribus per illius executores facit tex. *in l. 1 in princ. & §. familia, & ibi not. Doct. communiter, ff. de public.* & tradunt *Farinac conſ. 18 num. 16. lib. 1. & Poſti. de ſubbaſt. inſpec. 14. num. 71.* vbi alios dat concordantes.

2 Debitor ad effugiendam executionem poteſt ſoluere debitum executori, & liberatur *l. à Diuo Pio 15. §. ſed ſi emptor ff. de re iudic. Salust. Tiber. in pract. A. C. lib. 1. cap. 41. in fin. Rebuff. de præco. licit. & ſubbaſ. art. 1. gloſ. 2. num. 15.* latè *Poſti. de ſubbaſt. inſpec. 14. num. 69. & ſeq.*

3 Qui executor tenetur creditori, & pro eo Bariſellus, *Rebuff. vbi ſupra proximè, Poſti. d. inſpect. 14. num. 71. & 72.* dicens in Vrbe adeſſe *Conſtitut. Pauli V. ſuper reform. Tribun.*

4 Executor autem non poteſt pro facienda executione ciuili ingredi domum clauſam, & frangere oſtia, niſi mandatum contineat clauſulam *Aperiatur per vim Sola ad Conſtit. Sabaud. lib. 3. de forma proced. in pign. bon. mob. gloſ. 1. nu. 16. Poſti. de ſubbaſt. d. inſpec. 14. num. 74. & ſeq.* & dixi ego *in Reſol. crim. in verbo Captura Reſol. 1. num. 5.*

5 Licet id poſſit facere in cauſa criminali pro carcerando delinquente, vt poſt *Put. Foller. Farinac. Scacc. & Guazzin.* per me relatos probaui, *ego in d. Reſol. 1. num. 4.*

6 Executori creditur, quod bona executata ſint debitores, *Poſt. de ſubbaſt. inſpec. 18. nu. 45. Rot. deciſ. 533. num. 1. part. 5. & deciſ. 568. num. 1. d. par. 5. rec.* ita vt dicens contrarium teneatur id probare, vt *in d. deciſ.* vbi hoc declaratur.

DE OFFICIO CVSTODIS CARCERVM. *Rub.* XVI.

CVſtos Carcerum, præſtito prius per eum Iuramento in forma in manibus Cancellarij Communis, Claues penes ſe diligenter retinere, & Perſonas ibidem pro quacunque cauſa detentas cuſtodire debeat; Diem carcerationum, & nomina in Libello annotet; Carceres ſingulis diebus viſitet, & Carceratorum indigentijs prouideat, aut ſaltem Iudici denunciet, & bis ſaltem in Menſe Carceres mundare teneatur, & curare, quòd Confraternitas S. Ioannis Decollati ſingulis Diebus feſtiuis ſolemnibus Miſſam Carceratis in Altari ſolito celebrari faciat; & hæc omnia cum ſolito ſalario à Barigello ei dando: Et pro relaxatione, ſeù liberatione cuiuſuis Carcerati, habeat bononenos duos à Ciue, Incola, & Diſtrictuali, à Forenſe verò duplum; Quod ſi eius culpa, vel dolo aliquis Carceratus aufugerit, Iudicis arbitrio puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Cuſtos carcerum quando teneatur ſi carcerati ex eius negligentia aufugiant.*

2 *Bariſellus quando teneatur, qui Cuſtodem propoſuit, & an liberetur illum exhibendo.*

ANNOTATIO.

1 CVſtos Carcerum quando teneatur ſi carcerati ex eius negligentia, ſeu dolo, vel illius ſubſtituti aufugiant latè tradit *Farinac. de carcer. & carcer. quæſt.* 31 *per tot.* ipſum conſulas, quia longum eſſet omnia hic recenſere.

2 Et quando Bariſellus teneatur, qui Cuſtodem propoſuit, & an liberetur illum exhibendo latè pariter tractant *Farinac. de delict. & pœn. quæſt.* 24. *num.* 53. *& ſequen. & Scac. de iudic. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 540. *& ſeq.* ipſos conſulas.

DE VISITATORIBVS CARCERVM. *Rubr.* XVII.

VT Carceratis in eorum indigentijs ſubueniri poſſit, nec paupertate oppreſſi omnino deſtituantur: Volumus, quod duo Electi à Confraternitate S. Ioannis Decollati, quolibet Menſe Carceratos viſitare poſſint ad effectum prouidendi de eorum neceſſarijs, Illoſque Iudices omnino admittere debeant cum præſentia ipſorum, ſiuè Notarij Maleficiorum, adhoc, vt nullo pacto eorum munus in alloquendo, ſeù alias excedere valeat.

ANNOTATIO.

1 De Viſitatoribus Carcerum integrum edidit tractatum Epiſcopus Scannarola ipſum conſulas.

DE ELECTIONE, ET EXTRACTIONE SYNDICATORVM. *Rubr.* XVIII.

VT Iudices, & Officiales omnes de geſtis, & adminiſtratis per eos, rationem reddant, eligantur à Magiſtratu ad illos Syndicandum duo Ciues, ex primo, vel ſecundo Gradu, non minores xxx. Annis, nec à Iudice Syndicando condemnati; Quibus addatur Conſultor I. D. & Notarius arbitrio Magiſtratus, & omnes ſolita mercede à Camera Ducali præſtanda, eorum Officium ſuſcipere teneantur.

DE OFFICIO SYNDICATORVM IVDICVM, ET ALIORVM Officialium. *Rubrica* XIX.

CIues ad Syndicandum electi, præſtito priùs Iuramento in manibus Cancellarij; geſta per Officiales diligenter examinent, Querelas audiant, Condemnandum condemnent, Abſoluendum abſoluant, de male, & negligenter geſtis debitas pœnas impo-

imponant. Forma autem procedendi hæc erit: Cum primùm Succeſſor aduenerit, & non ante, Præconia tria fiant per Ciuitatem, quorum vnum cadat in die Sabbati, in quibus moneantur omnes, vt per tres dies poſt ſonum Campanæ, ſuas Querelas proponant, & prima die Officialis ſe præſentet coràm dictis Syndicatoribus; & reſpondendo Inquiſitioni contra eum formatæ, præſtare debeat idoneum Fideiuſſorem de ſtando Iuri, & iudicatum ſoluendo; & demum diligenter annotatis omnibus Petitionibus, & querelis, & maturè cum eorum Conſultore diſcuſſis, infra octo dies teneantur ipſorum Sententiam, ſeu Conſultoris Votum in Auditorium Sereniſſimi tranſmittere, & ſi pro iuſtificatione Querelarum neceſſarium omnino videatur; ad alios quinque, ſiue octo dies à Syndicatoribus prorogari poſſit: Quo Voto deinde recepto, Cauſam ſtatim pro Iuſtitia terminare, & expedire teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratus quilibet tenetur ſtare ad ſindicatum.*

2 *Petitiones contra Iudicem non attenduntur ſi datæ ſint elapſo termino ſindicatus.*

Etiamſi per illas dantem allegetur abſentia, vel impedimentum, n. 3.

Contrarium tamen tenent plures Doctores, n. 4.

5 *Iudex abſolutus per ſindicatores non poteſt amplius moleſtari.*

Fallit, vt num. 6.

7 *Iudices hodie non ſindicantur, niſi de dolo, & barattaria.*

Et Iudex quando dicatur committere barattariam, num. 8.

9 *Barattaria contra Iudicem eſt plenè probanda.*

10 *Probatio contra Iudicem in ſindicatu non admittitur per iuramentum ſuppletorium.*

11 *Iudex non poteſt ſindicari durante officio.*

12 *Feriæ non obſtant in cauſa ſindicatus.*

13 *Barattariam ad probandam non admittuntur teſtes à Iudice carcerati, & alij.*

14 *Iudici in dubio eſt fauendum in ſindicatu.*

ANNOTATIO.

1 DIxi ſupra *ad Rub. 11. in fin.* Magiſtratum quemlibet muneris geſti rationem reddere debere mediante ſindicatu ex *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 13. in princ.* & ex *Maſtrill. de Magiſtr. par. 2. lib. 6. cap. 1.* quibus nunc addo, *Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 11. num. 8.* vbi dicit, per *Conſtit. March. lib. 2. cap. 40.* id eſſe faciendum intra 20. dies, licet in hoc noſtro ſtatuto aſſignentur tantum tres dies ad porrigendum petitiones.

2 Itaut ſi poſt lapſum d. termini præſententur petitiones contra Iudicem, illæ non ſint admittendæ, neque ſuper illis poſſit ferri ſententia, vt tradunt *Cancer. variar. reſol. par. 3. cap. 12. num. 42. Thomat. deciſ. March. 25. per tot. Maſſin. de confiſc. bonor. d. quæſt. 11. num. 11.* & dixi ego *in Reſol. crim. in verb. Sindicatus, Reſol. 5. n. 1.*

3 Quod habet locum etiam ſi volens porrigere quærelam contra Iudicem poſt lapſum terminũ alleget abſentiam, ignorantiam, vel aliud impedimentum, quia adhuc illum non eſſe admittendum voluerunt *Caualc. de Brach. Reg. par. 5. nu. 11. Thomat. d. deciſ. 25. num. 11. & Guazzin. defenſ. 1. cap. 23. ſub num. 10.*

4 Licet contrarium imò comparentem poſt elapſum terminum ad quærelandum, & medio iuramento allegantem abſentiam, vel aliud impedimentum eſſe admittendum ad quærelandum voluerunt *Cumin. de ſindic. cap. 17. num. 20. Giurb. conſ. 53. num. 9.* latè comprobans, & *Maſſin. de confiſc. bon. d. quæſt. 11. num. 12.* dicens, hanc opinionem approbatam fuiſſe per Sac. Conſultam de anno 1653. in quadam cauſa Ciuitatis Fulgin. vt ibi per eum, & dixi ego *in d. Reſol. 5. num. 4.*

5 Amplia dicta *ſupra num. 2.* vt eo magis habeant locum quando Iudex fuit abſolutus per Sindicatores, quia amplius moleſtari non poteſt, vt poſt *Put. Rim. Iun. Turret. & Maſtrill.* per eum relatos firmat *Giurb. d. conſ. 53. num. 18.*

6 Licet pro obligationibus contractis per Iudicem vti priuatum, & pro delictis non ratione officij commiſſis poſſit conueniri etiam finito officio in alio iudicio voluerint *Bald. Auiles, & Cancer.* qui illos refert *var. reſol. d. cap. 12. num. 44.* & dixi ego *d. reſol. 5. num. 7.*

7 Iudices autem hodie de conſuetudine non ſindicantur, niſi de dolo, & barattaria, non autem de ſententijs, nec de lata culpa, vt tradunt *Lud. concl. 38. illat. 102.* vbi teſtatur de communi obſeruantia Vrbis, Status Eccleſiaſtici, & totius Italiæ *Giglia. ad ſtat. Peruſ. in §. ſindicatus, verſ. cum quidam, & in anno, num. 6.* vbi dicit, ita mandaſſe Sac. Conſultam, quem referendo ſequitur *Maſſin. in d. quæſt. 11. num. 5.* & ita tenent *Farinac. Giurba Scac. Guaz.* & alij per me relati *in Reſol. crim. in verbo Sindicatus, reſol. 3. in princ.*

8 Iudex autem dicitur committere barattariam, dum aliquid accipit, vt non facienda faciat, vel facienda omittat, & vt latiùs declarant *Paſcal. Maſc. Maſtrill. Decian. Farinac. Ant. de Ball.* & alij per me relati in *d. Reſol. 3. n. 2.*

9 Barattaria verò eſt plenè probanda, vt Iudex poſſit puniri criminaliter, quicquid ſit quando contra eum agitur ciuiliter, vt probant *Decian. tract. crim lib. 8. cap. 38. num. 1. & ſeq. Farinacc.* plenè *de var. ac diuer. crim. quæſt. 111. num. 264.* vbi teſtatur de communi opinione, & *Maſſin. de conſ. bon. d. quæſt. 11. num. 16.* & dixi ego *in dict. verb. ſindicatus, Reſol. 2. n. 1.*

10 Itaut probatio contra Iudicem in ſindicatu nõ admittatur per iuramẽtum ſuppletorium *Seraph. de priuil. iuram. priu. 33. num. 60. & ſeq.* latè comprobans *Manc. de iuram. par. 2. art. 6. num. 3[illegible]. Farinac. in frag. crim. par. 2. littera I. n. 1213. & Balth. Thom. in ſuis tract. var. tom. 2. in tract. de tut. & curat. tit. 19. n. 2951.* vbi dat concordantes quamplures.

11 Iudex

11 Iudex autem non poteſt ſindicari durante officio, *l. nec Magiſtratibus 32. ff. de iniur. Farinac. in d. quæſt.* 111. *num.* 185. *Maſſin. de confiſc. bonor. d. quæſt.* 11, *num.* 26. *Choell. ad Bull. bon. regim. cap.* 19. *num.* 39. & alij plures per me relati *in d. verbo Sindicatus reſol.* 4. *num.* 1. vbi dixi, hoc non habere locum pro crimine barattariæ, & pro delictis commiſſis circa officium, vt ibi eſt videre.

12 Sindicatores in cauſa ſindicatus poſſunt procedere ferijs non obſtantibus in fabricando proceſſum, ſecùs quo ad ſententiandum, *Cancer. vari. reſol. par.* 3. *cap.* 12. *n.* 28. *Rouit. de ſindic. offic. pragm.* 1. *num.* 8. *& Maſſin. in d. quæſt.* 11. *num.* 20. *& ſeq.* & ſummariè, & ſola veritate inſpecta, *Maſſin. d. quæſt.* 11. *num.* 23. vbi declarat, quid importent d. clauſulæ.

13 Ad probandam autem barattariam requiruntur teſtes idonei, & non admittuntur teſtes a Iudice carcerati, vel qui dederunt petitiones in ſindicatu, vt latè probaui *ego d. verbo Sindicatus Reſol.* 2 *ferè per tot.*

14 Aduertendum etiam eſt, quod in Sindicatu in dubio eſt fauendum Iudici, cum illi non ſint calumniandi, nec contra illos ſit facienda ſcrupuloſa inquiſitio in reuerentiam Prioris Officij, vt probat *Pu.e. de ſindic. cap.* 1. *num.* 1.

DE OFFICIO CANCELLARII COMMVNIS. Rubr. XX.

CAncellarius Communis ſit, & eſſe debeat Vir diſcretus, maior XXX. Annis, Legalis, & ſufficiens Notarius, & Ciuis Eugubinus, Qui interſit omnibus Conſilijs Generalibus, & Specialibus, in quibus legere debeat Partita omnia per Magiſtratum proponenda, illaque ſtatim, ac diſtinctè vnà cum diſcuſſionibus, & Reſolutionibus deſcribere in Libro Reformationum infra tres dies, ſub pœna quinque librarum, pro qualibet Reformatione. Teneatur etiam facere omnes, & quaſcunque bullettas de omnibus expenſis faciendis, tàm ordinarijs, quàm extraordinarijs, & de omnibus Salarijs perſoluendis; quæ Bullettæ ſigillari debeant ſolito Sigillo in Capſa retento, Illaſquè regiſtrare Cancellarius teneatur in Libro ad id deputato: Aſſiſtat etiam Extractioni Magiſtratus ſingulorum Nomina publicando, & in eius Ingreſſu Iuramentum deferat iuxta Formam ſuo loco traditam; Taliſquè Extractio, Ingreſſus, & Iuramentum adnotentur per eum in Libro Reformationum, Sicut etiam Electio, & Iuramentum aliorum Officialium, prout hactenus obſeruatum fuit: Vtque magis omnibus innoteſcat, Deputatos, Conſiliarios, & alios Officiales Communis deſcriptos ordinatim habeat in Tabella, in Audientia detinenda: Deſcribat etiam omnia Bannimenta, ac Decreta, quæ in dies fierent à Sereniſſimo Duce, vel ab ipſo communi: Literas eleganti, puroquè ſermone ſcribat, illaſquè ſiue etiam receptas, cum opus fuerit, regiſtret: Omnes ſcripturas à Magiſtratu requiſitus pro Negocijs publicis gratis faciat, & in publicam, & authenticam formam redigat: Teneatur quoque ſe rogare de Sententijs, ſeù Declarationibus, & Mandatis ferendis, & faciendis à Magiſtratu, ſeù Conſilio de Rebus publicis, & de omnibus Inſtrumentis Venditionum, Locationum, Gabellarum, & ſimilium, quæ in dies fieri contingit cum his, qui ſeruire promittunt, tàm in Ciuitate, quàm eius Diſtrictu, illaquè in publicum Librum Reformationum regiſtrare: Patentes etiam, ſiue licentias ſuper extractione Porcorum de mandato Domini Locumtenentis conficiat: Calculatores, ſeu Reuiſores Introituum Communis, exactam rationem ponere cum Depoſitarijs, Exactoribus, & Adminiſtratoribus rerum Communis, diligenter curet, relatoſque Debitores in Partitam referat, manu Reuiſorum ſubſcriptam, illoſque ſtatim in ſolita Tabella, in Audientia affigat: Omnes Libros, & Scripturas in Cancellaria ordinatim retineat, Nec inde exportari permittat, aut copiam petenti faciet abſque rationabili cauſa, & licentia Magiſtratus: Sicut etiam abſque eius licentia, extra Ciuitatem non pernoctabit: Pro Literis Patentibus, quæ ad Annum fieri ſolent Medicis, Chyrurgo, & Magiſtro Grammaticæ, habeat ſcutum vnum paulorum decem à quolibet, & idem pro qualibet Refirmatione: Fidem faciat requiſitus Legalitatis Notariorum, & adhibito Sigillo habeat à Ciuibus bononenos quatuor, & à Forenſibus bononenos octo; Pro ſuo Salario habeat

quolibet Anno à Camera Ducali ſcuta duodecim, à Communitate verò ſcuta triginta-quatuor, & teneatur prouidere de Carta, Atramento, Cera, & Candelis in Cancellaria detinendis, & exigere impoſitionem Salarij Barigelli, cæteriſquè emolumentis conſuetis potiatur: Habeat etiam Victum in Palatio cum Magiſtratu, cui teneatur continuè aſſiſtere, eumquè aſſociare ad Eccleſias, & alia loca publica, omniaquè negocia ei commiſſa ad Communitatem ſpectantia diligenter pertractare, & propterea ab alienis cauſis, & negotijs, quæ eius Officium impedirent, caueat, & abſtineat; & finito eius Officio, Rationem reddat de geſtis per eum, & de Libris in publicam formam redactis, & ſcripturis omnibus, quas per Inuentarium Succeſſori reſtituere teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Verba vir diſcretus ſignificant virum indicioſum, & prudentem.*
2 *Ciuium appellatione veniunt qui ſunt de Ciuitate non autem qui ſunt de Caſtris.*
Veniunt tamen etiam qui ſunt de Comitatu maximè in fauorabilibus, num. 3.
4 *Ciuium appellationem an veniant ciues ex priuilegio remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

Erbum *Vir diſcretus*, de quo in prin-
cipio huius ſtatuti deſignat virum
1 iudicioſum, & prudentem, cum
idem ſit diſcretio, quam iudicium,
vt declarant *Menoch. de arbitr. lib. 1. queſt. 8. num. 25. & Suarez allegat. 12. num. 2.*
2 Ciuis autem Eugubini appellatione, de qua
in hoc ſtatuto, licet regulariter non veniant niſi
illi, qui ſunt de Ciuitate, non autem de Caſtris,
ſeu Villis, vt not. *Marſil. de bann. in verbo Ciuitate num. 149. & Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 10.*
num. 38. Venire tamen etiam illos, qui ſunt de
3 Comitatu, & diſtrictu maximè in fauorabilibus,
quicquid ſit in odioſis ad tex. *in l. qui ex vico. 30. ff. ad municip. de incol.* voluerunt *Bart. in l. 1. nu. 5. ff. ad munic. de incol. Silua. Nupt. lib. 4. num. 87. Barbo. de appell. verb. ſignif. appell. 48. num. 1. & Choel. ad Bull. boni. regim. cap. 8. num. 5. & d. cap. 10. num. 9. & 10.* qui tamen *numer. 13.* dicit, natum in Villa dici Ciuem impropriè, vt ibi per
eum.
4 Vtrum verò Ciuium appellatione veniant Ciues ex priuilegio tradunt *Surd. conſ. 313. num. 1. & ſeq. & conſ. 437. num. 1. & ſequen. lib. 3. Rolan. conſ. 79. num. 3. lib. 3. & Barbo. in d. appellat. 48. num. 5. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 41. nu. 4.* nec non *Redenaſc. conſ. 90. ferè per tot.* ipſos conſulas.

DE CONSILIO GENERALI. Rubr. XXI.

COnſilium Magnum Magiſtratus arbitrio conuocetur toties, quoties pro ſeruitio Sereniſſimi Ducis, vel pro aliquo Negocio, & intereſſe Communis aliquid eſſet prouidendum: Vtquè omnibus innoteſcat, Præcones duo per loca ſolita Ciuitatis, die præcedenti, illud conuocent, & Conſiliarij omnes ad ſonum Campanæ more ſolito accedere teneantur, & in eo ſtare, donec expeditum fuerit, ad pœnam vnius floreni; de facto exigendam à quolibet inobediente, & ipſi Communi applicandam, Niſi tamen iuſta cauſa fuerit impeditus, quæ Magiſtratus arbitrio iudicetur: Quo coadunato in Audientia Palatij, ſtatim Ianua claudatur, cum aſſiſtentia Famulorum foris, & inuocata priùs Gratia Spiritus Sancti per Capellanum Palatij, & in eius abſentia per Cancellarium deſcribantur Nomina Conſiliariorum præſentium, & abſentes punctentur: Deinde D. Confalonerius clarè, & diſtinctè proponat ea, ſuper quibus eſt conſulendum, & ſtatim Quilibet Conſulere volens ordinatim in Arengam aſcendat, in qua omni odio, timore, & amore ſemotis, breuiter ſuam Sententiam dicat, & præpoſitæ tantùm Quæſtioni reſpondeat, & Vno conſulente, cæteri ſilere debeant, ac Conſulentem non impedire; Quod ſi concorditer fuerit diſcurſum, proponatur, & deſcribatur per Cancellarium, vulgari ſermone Partitum clarum, & ſimplex, non Captioſum, aut alternatiuum, Illudque alta, & intelligibili voce per eum legatur, & deinde Singulorum Scrutinio terminetur: Si vero ſuper re propoſita diuerſimodè, ſiue in contrarium fuerit diſcurſum, tunc Volumus Partitum ad duo Capita clara, & diſtincta reduci, & vtrumque Caput, vnum poſt aliud finiatur: Deinde Palluctæ omnes per Cancellarium numerentur

alta.

alta, & intelligibili voce, palàm, & apertè in Bacili Argenteo, & Particum, quòd in dicto Conſilio obtentum fuerit per Maiorem partem Conſiliariorum in Conſilio exiſtentium vim, & effectum habeat, ac ſi per totum Conſilium nemine diſcrepante obtentum fuiſſet; & executioni demandetur, ac ſi per omnes Ciues ordinatum, & ſancitum eſſet: Cæterum in Conſilio adeſſe ſaltem debeant Conſiliarij Num. XXXVI. computatis etiam Deputatis; Aliàs dictum Conſilium fieri non poſſit, & factum non valeat; Nec poſſit aliquis manere in dicto Conſilio; cum aliquid fuerit propoſitum de facto proprio, vel alterius de ſua Familia, & eorum intereſſe, & quicquid in eius fauorem fuerit obtentum, ipſo iure non valeat, & prædicta omnia Cancellarius deſcribere teneatur, & diſtinctè annotare in Libro Reformationum infra tres dies; Omnes Conſiliarij teneantur accipere palluctas, eaſque mittere in Buſſulam, nec alteri dare, ad pœnam quinquaginta librarum; Sicut etiam nullus audeat proferre verba iniurioſa contra aliquem Conſulentem ſub pœna XX. librarum: Vel etiam aliquem ſubornare, aut de eius Voto, ſiue Pallucta requirere, ad pœnam centum librarum pro quolibet, & qualibet vice, Sed omnino libera ſit cuilibet conſulendi facultas, & liber acceſſus; Nec propterea poſſint Conſiliarij ad Conſilium accedentes per Officiales retineri, occaſione alicuius debiti Ciuilis, ſeu Cameralis, & qui contrafecerit, puniatur pœna XXV. libr. & Conſiliarij omnes poſſint impune recedere. Illud etiam Magiſtratus animaduertat, vt in Rebus arduis, antequam Generale Conſilium conuocetur, vocari faciat Conſilium Speciale XII. Deputatorum, cum quibus diligenter diſcutiat, quæ in Conſilio Magno ſunt proponenda.

SVMMARIVM.

1 *Conſilium generale eſt vocandum de licentia Superioris.*

Et eſt faciendum cum illius aſſiſtentia, num. 2.

3 *Reſolutiones vt valeant requiritur, quod maior pars Conſiliariorum conſentiat.*

Procedit in reſolutionibus neceſſarijs, & vtilibus, cum in voluntarijs requiratur conſenſus omnium, num. 4.

5 *Conſilium eſt vocandum mediante ſono tubæ, Campanæ, vel ſecundum conſuetudinem loci.*

6 *Propoſitiones in Conſilio ſunt faciendæ ſecundum conſuetudinem loci.*

7 *Conſiliariorum numerus eſt neceſſarius pro actus validitate.*

8 *Pater non poteſt votare ad fauorem filij, niſi pro cooptando filio in Decurionem.*

9 *Statutum quod ardua proponantur prius in Conſilio Deputatorum eſt laudabile.*

10 *Conſilium vt ſit legitimum debent in eo interuenire duæ partes ex tribus.*

ANNOTATIO.

1 Conſilium generale de iure communi eſt vocandum non ſolum de licentia Superioris, vt tradit *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 31. num. 108. & ſeq.* benè comprobans, ſed etiam illud eſt faciendum cum aſſiſtentia ipſius-
2 met Superioris, vt not. *Loſæu. de iure vniuerſ. par. 1. cap. 3. num. 67. & Choel. ad Bull. bon. regim. in d. cap. 31. num. 111. & ſeq.* vbi ponit limitationem, licet contrarium ſeruetur in Ciuitate Eugubij ex antiquiſſima conſuetudine, ſeu priuilegio conuocandi Conſilium propria authoritate & ſine aſſiſtentia Superioris.

3 Reſolutiones verò ab Vniuerſitate in Conſilijs, vt valeant requiritur, quod maior Conſiliariorum conſentiat vti habetur in hoc ſtatuto, & eſt tex. *in l quod maior. 19. ff. ad municip. & in cap. 1. & ibi Abb. num. 16. de his quæ fiunt a maior. part. cap.* & tradunt *Loſæu. de iure vniuer. par. 1. cap. 3. nu. 75. & ſeq. & Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 31. num. 136.*

4 Quæ habent locum in reſolutionibus neceſſarijs, vtilibus, quia in voluntarijs requiritur conſenſus omnium, ita vt ſi vnus contradicat reſolutio non ſit valida, vt voluerunt *Vinc. de Franb. deciſ. 2. num. 20. & ſeq. Coſta de fact. ſcien. & ignor. inſpect. 30. num. 8. & 9. Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 31. num. 137.* vbi dicit, ita obtinuiſſe, *& Rota apud Card. Seraph. deciſ. 708. num. 3.*

5 Quod verò Conſilium conuocandum ſit mediante ſono Tubæ, ſeu Campanæ, vti diſponitur in hoc ſtatuto, ſeu alio modo ſimili ſecũdum conſuetudinem dicit *Bart. in l. 2. num. 2. C. de decur. lib. 10.* & latè comprobat *Choel. vbi ſupra cap. 31. num. 127. & ſeq. & Loſæu. de iure vniuerſ. par. 1. cap. 3. num. 75.*

6 Circa propoſitionem verò partitorum a quo ſint faciendæ in Conſilio ſtandum eſſe conſuetudini locorum volunt *Loſæu. de iur. vniuer. part. 1. cap. 3. num. 88. & Choel. in d. cap. 31. num. 148.*

7 Conſiliariorum numerum præfinitum a ſtatuto neceſſarium eſſe, vt actus ſit validus habetur *in l. 2. & 3. ff. de decret. ab ord. facien.* & docent *Theſ. deciſ. Pedem. 257. num 3. ver. quare cum &c. & Choel. d. cap. 31. nu. 133.* Quid verò dicendum ſit ſi vnus Conſiliarius recedat ante completum Conſilium vide *Choel. ibi num. 143. & ſeq.*

8 Quod Pater non poſſit dare votum filio in Conſilio quando agitur de illius commodo pecuniario, vti habetur in hoc ſtatuto, not. *Licent. Piſan. lib. 2. cap. 12. & ibi Apoſtil.* quem refert, & ſequitur *Petr. Ant. Ala. de Decur. Chriſt. quæſt. 15. circa medium*, licet poſſit illud dare quando agitur de cooptando filio in ordinem Decurionum teneant *Auenda. Loſau. Franc. Marc. & Montan. relati per Alam. d. quæſt. 15.*

9 Hoc ſtatutum mandans, quod ardua proponenda in Conſilio prius examinentur in Conſilio DD. Deputatorum valdè rationabile appellat *Choel. ad Bull. bon. regi. d. cap. 31. num. 166.* & ita ſeruari in Ciuitate Florentiæ dicit *Caſtr. in l. item veniunt 22. §. præter hæc num. 4. ff. de petit. hæred. & Rolan. conſ. 90. in fin. volum. 1.* & dixi etiam in Rubr. ſequen.

10 Conſilium autem, vt legitimè congregatum dicatur, neceſſe eſt quod omnes Conſiliarij vocentur, & quod ſaltem duæ partes ex tribus in eo interueniant, vt late comprobat *Loſau. de iure vniuer. par. 1. cap. 3. num. 75.*

DE CONSILIO SPECIALI DD. DEPVTATORVM. *Rubrica XXII.*

IN Conſilium Speciale Deputatorum, eligantur XII. Ciues Primarij maiores XXX. Annis optimæ opinionis, tres nempe ex quolibet Quarterio, qui omnium agendorum ſint participes, ac propterea omnes, cum occaſio conſulendi ſe præbeat; vocentur ad dictum Conſilium, nec pauciores octo vltra Magiſtratum, illud ſtatuere valeant, aliàs omnia per eos geſta nullius ſint roboris, ac momenti: Quæ in Generali Conſilio proponenda ſunt, mature diſcutiant; Nec quicquam alienari poſſit per Magiſtratum, aut Syndicum Maiorem, abſque eorum aſſenſu: Sicut etiam Magiſtratus ſine illorum aſſenſu non poſſit expendere de publico pro aliqua indigentia Communis vltra ſummam florenorum quatuor, aliàs de proprio Communi teneatur.

ANNOTATIO.

1 QVod d. ſtatutum quod prius aliquid proponi debeat in Conſilio DD. Deputatorum, & ſic minori, antequam terminetur, & reſoluatur in Conſilio maiori ſit valde rationabile, cum Conſiliarij in negocijs publicis maximè arduis tractandis cautè, & maturè procedere, non autem perfunctorie debeant adnot. per *Caſtr. in l. item veniunt 22. §. præter hæc num. 4. ff. de petit. hæredit.* vbi dicit ita ſeruari in Ciuitate Florentiæ *Rolan. conſ. 90. num. pen. & fin. lib. 1.* benè *Loſæus de iure vniuerſ. part. 1. cap. 3. num. 92. & 93.*

DE ELECTIONE CONSILIARIORVM, ET ALIORVM OFFICIALIVM, & Iuramento ab eis præſtando, Rubrica XXIII.

NOuum Conſilium eligatur à Magiſtratu, & Deputatis in principio Menſis Decembris, & in Electione Deputatorum talis ordo obſeruandus eſt: Vt ex tribus cuiuslibet Quarterij, duo ſingulis annis mutentur, Vnus ſcilicet, qui ſit antiquior in ordine, reliqui verò duo ponantur ad Partitum à Magiſtratu, & Deputatis, & qui per plures Palluctas fuerit confirmatus, in Officio remanere debeat, alter verò excluſus cenſeatur, & eorum loco totidem Ciues eiuſdem conditionis more ſolito nominandi, eorum ſcrutinio ſubrogentur. In Electione verò Conſiliariorum talis Ordo obſeruandus eſt: Vt nempe ex treſdecim cuiuslibet Quarterij tres antiquiores in ordine ſingulis annis mutentur, ſed ex Quarterio Confalonerij tunc in Officio exiſtentis, quatuor, totidemque à Magiſtratu nominandi bonæ, & non infimæ conditionis, ſolito Scrutinio eorum loco ſubſtituantur: Quibus omnibus ſic de nouo electis, & à Sereniſſimo Duce approbatis, Iuramentum in forma à Cancellario deferatur.

Cæteri verò Officiales Communis eligantur, ſiue extrahantur à Magiſtratu, eiſquè Iuramentum deferatur, prout de ſingulis ſuo loco dicetur, & ſunt ſequentes.

Aduocatus, & Procurator Communis.
Syndici duo, videlicet Maior, & Minor.

Officia-

Officiales Montis Pietatis ſeptem, & eorum Nuncius.
Superſtites Damni Dati octo.
Pacerij Quatuor.
Præfecti Annonæ Quatuor.
Præfecti Olei Quatuor.
Magiſtri Viarum Quatuor.
Graſcerij Quatuor.
Moderatores Impoſitionum Quatuor.
Appaltatores Carnium Quatuor.
Taxatores Duo.
Præſidens, & Notarij Duo Regiſtri.
Actuarius ad Bancum D. Locumtenentis, & alter ab Ipſo.
Actuarij ad Bancum D. Poteſtatis Quatuor.
Superſtites Platearum Duo.
Reuiſores Rationum Duo.
Superſtites Scholæ Duo.
Superſtites Aquæductuum Duo.
Syndicatores Officialium Duo, & eorum Conſultor.
Superſtites Depoſitariæ Duo.
Bullatores Duo.
Depoſitarius Introituum Communis.
Depoſitarius Pignorum.

DE OFFICIO ADVOCATI, ET PROCVRATORIS COMMVNIS, & Pauperum. Rub. XXIV.

AD Officium Aduocati Communis I. D. eligatur ad annum, qui ſciat, & teneatur gratis defendere Cauſas dicti Communis, eiuſque Iura conſeruare, & recuperare, tàm agendo, quam defendendo in quacunque Curia Eccleſiaſtica, vel Sæculari, & coràm quocunque Iudice, & in quacunque Inſtantia: Teneatur etiam ſuum Officium præſtare in cauſis Carceratorum, Societatis Miſericordiæ, Viduarum, Pupillorum, & aliarum Miſerabilium Perſonarum, & præſtare Conſilium Magiſtratui, quotieſcunque fuerit requiſitus. Procurator etiam, vt ſupra, ad annum eligatur, qui teneatur gratis proſequi Cauſas dicti Communis, & aliorum prædictorum, tàm in agendo, quàm defendendo in omnibus Inſtantijs, & coram quocunque Iudice: Miniſtroſque Communis ad exigendum eorum Credita coadiuuet; & ſtatim Electus in omnibus cauſis cenſeatur habere Speciale, & Generale Mandatum, cum plena, & libera facultate, ac ſi publico documento tale Mandatum habuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Officia Aduocationis, & Procuratoris Communis dicuntur munera publica.*

2 *Aduocatus, & procurator Communis poſſunt aliquid recipere pro eorum labore.*

Maximè eſculenta, & poculenta, numero 3.

Et honoraria eis ſpontè oblata poſt ſententiam, num. 4.

5 *Aduocatus pro pauperibus debet patrocinari gratis.*

ANNOTATIO.

1 OFficia Aduocationis, & Procuratoris Communis dicuntur munera publica, quæ Ciuitas habet authoritatem illa demandandi, *l. munus propriè 214. ff de verb. ſignif. Alberi. in rubr. ff. de numer. & hono. Petr. Ant. Ala. de Aduoc. Chriſt. par. 2. quæſt. 2. in prin.*

2 Qui de iure communi poſſunt accipere, & retinere non ſolum quæ eis ſponte dantur, ſed etiam lege iuſtitiæ aliquid eis debetur, vt latè comprobat *Petr. Ant. Ala. de Aduoc. Chriſt. d. par. 2. quæſt. 2.*

vbi

vbi teſtatur de veriori, & æquiori opinione.

3 Maximè quo ad eſculenta, & poculenta, quæ non prohibentur neque Iudicibus ſalariatis, vt poſt *Boſſi. & Alex. Raud.* per eum relatos firmat *Petr. Ant. Ala. in d. quæſt. 2. ver. Quod attinet &c.*

4 Et quo ad honoraria a ſponte offerentibus poſt ſententiam, vt poſt *Gemin. Ancar. Deci. Boſſi. Felin. Caroc. & Arnon.* per eum adductos benè comprobat *Petr. Ant. Ala. in d. quæſt. 2. ver. illud inſuper.*

5 Licet Aduocatus pro pauperibus perſonis teneatur aduocare gratis, vt not. *Fenzo. ad ſtat. Vrb. cap. 92. lib. 3. num. 49.* de quo videas *Petr. Ant. Alam. de Aduoc. Chriſt. quæſt. 9. per tot.* latè diſcefentem, & dicentem prædicta non habere locum quo ad pupillos, & viduas, ſi diuites ſint, vt ibi per eum.

DE OFFICIO SYNDICORVM COMMVNIS. Rub. XXV.

SYndicus Maior eligatur in Conſilio ad Biennium, Vir diſcretus, & integræ opinionis, qui præſtito prius Iuramento in forma in manibus Cancellarij, diligenter debeat perſcrutari omnia negocia Communis, & nullus Contractus fieri poſſit de rebus, & negocijs dicti Communis abſque eius conſenſu, & interuentu; & ideo debet ſe prius bene informare cum Aduocato, & Procuratore Communis, & alijs, de qualitate contractus celebrandi, omniaquè Magiſtratui referre, & cognito, quod cedat in publicam Commoditatem, præcedenteque licentia Conſilij, cum opus fuerit, contrahet coràm Magiſtratu, cum quibuſcunque Perſonis; & Contractus ſic celebratus, vim, ac robur habeat, ac ſi per Generale Conſilium celebratus fuiſſet.

Eligatur etiam in Conſilio alter Syndicus Minor nuncupatus, qui pariter præſtito priùs Iuramento, & data idonea Cautione, res omnes, & maſſaritias, ad eius Cuſtodiam ſpectantes, recipiat manu Cancellarij Communis, de quibus rationem reddet Magiſtratui, quoties fuerit requiſitus: Prima die Iouis cuiuslibet Menſis, prouidere debeat in Eccleſia Cathedrali de Luminibus exponendis in celebratione Miſſæ Sanctiſſimi Sacramenti; & quòd lumina à Fraternitatibus iuxtà ſolitum ſubminiſtrentur. Sicut etiam in Eccleſia S. Franciſci conficere Apparatum pro ſolita Oratione Quadraginta Horarum, & habeat ſcutum vnum: In ingreſſu noui Magiſtratus Vexillum Confalonerio porriget: Apothecas in Platea magna in Nundinis S. Vbaldi confici faciat, & ad hoc præſtet auxilium Exactori à Communi deputato, & ſcutum vnum pro ſua mercede recipiat: Magiſtratus Mandantis pareat, & quoties eius opera vtatur, habere debeat expenſas in Palatio: Ea omnia, quæ reparatione indigent, perquirat, Magiſtratui referat, & reparationi inſiſtat; Fabricæ Communis intendat, Vias, Pontes, Fontes, & ſimilia manuteneri curet; & ſi quando ad inſtantiam alicuius priuatæ perſonæ vadat ad terminandum, ſeu videndum aliquam differentiam, habere debeat expenſas, & bononenos XII. qualibet die, & vnum bononenum pro quolibet Termino ponendo; Quartam partem pœnarum de inuentis, & relatis lucretur; & de omnibus per eum adminiſtratis rationem retineat in Libro authentico per eum conficiendo; & finito eius Officio, de ijs rationem reddet, & reaſſignabit eius in Officio, Succeſſori res omnes, & Maſſaritias ad eius manus peruentas, cum aſſiſtentia, & rogitu prædicti Cancellarij: Et pro Salario habere debeat de publico, quolibet anno florenos vigintiquatuor, alijſquè emolumentis conſuetis potiatur.

SVMMARIVM.

1 *Sindicus electus ab Vniuerſitate non poteſt d. officium recuſare.*

2 *Sindicus licet coactus tenetur fideiuſſionem præſtare ad fauorem Communitatis.*

3 *Sindicus Communitatis non dicitur Procurator ſingulorum.*

4 *Sindicus Communitatis agit pro ea etiam in cauſis requirentibus mandatum ſpeciale.*

Et poteſt etiam iurare de calumnia, numero 5.

Et poteſt reſpondere poſitionibus, numero 6.

7 *Vniuerſitas quando conuenitur non ſufficit citare Sindicum.*

8 *Sindicus dum mittitur ad aliquem locum debet habere expenſas, & ſalarium.*

ANNO-

ANNOTATIO.

1 SIndicus electus ab Vniuerſitate; vt
illam defendat, & qui nomine
ipſius poſſit conueniri a credito-
ribus non poteſt d. officium re-
cuſare, *Petr. Greg. Toloſ. in ſua Repub. lib. 4. cap. 5. num. 4. ver. contrarium &c. Maſtril. de Magiſtr. lib. 1. cap. 30. num. 88. & ſeq. Choel. ad Bullam bon. Regi. cap. 24. num. 5.*
2 Qui tamen licet coactus ſit non ideo excuſatur
à præſtatione fideiuſſionis ad fauorem Vniuerſi-
tatis vti habetur in hoc ſtatuto ad tex. *in l. fin. in fin. ff. ad municip.* & not. *Choel. in d. cap. 24. num. 8.*
Itaut ſi cautionem non præſtiterit teneantur ele-
ctores ad omnia damna, quæ ex mala adminiſtra-
tione proueniunt Reipublicæ ad tex. *in l. exacto-
res 8. C. de ſuſcept. lib. 10. & in l. 2. C. de admin. rer. publi. lib. 11. & ibi not. Bart. Io. de Plate. & alij,* nec non *Choel. ad Bull. bon. regi. in cap. 45. num. 2.*
3 Sindicus autem Vniuerſitatis non dicitur Pro-
curator ſingulorum, nequè pro illis vti ſingulis
quicquam facere poteſt, vt not. *Deci. conſ. 61. num. 3. Alex. conſ. 44. num. 5. lib. 1. Vant. de nullit. in tit. de nullit. ex defect. mana. num. 154.* vbi alios
4 dat concordantes pro Communitate autem agit
etiam in cauſis requirentibus mandatum ſpeciale
Paitell. exped. 53. ante fin. & ibi Adden. num. 4. Gratian. deciſ. March. 93. num. 11. Poſti. de manut.
5 *obſeru. 55. num. 124.* vbi alios adducit ita ſentien-
tes, & poteſt etiam iurare de calumnia *Choell. ad*
6 *Bull. bon. regim. d. cap. 24. num. 25.* & reſpondere
poſitionibus *Poſti. de manut. obſeru. 83. num. 30.*
7 Quando vero Vniuerſitas conuenitur non ſuf-
ficere citare Sindicum, ſed eſſe citandam Vniuer-
ſitatem in Conſilio congregatam probat *Choel. ad d. cap. 24. num. 21. & ſeq. & Poſti. de manuten. obſeru. 107. num. 11.* vbi plures dat concordan-
tes, & affert limitationem.
8 Sindicus verò ſi mittatur ad aliquem locum pro
ſeruitio Vniuerſitatis vltra expenſas debet habe-
re etiam ſalarium, vt voluerunt *Guid. Pap. deciſ. 68. num. 2. Adden. ad Alex. conſ. 109. lib. 6. & Choel. ad Bullam bon. regim. d. cap. 24. num. 23.*

DE OFFICIO DEPOSITARII INTROITVVM COMMVNIS.
Rubrica XXVI.

DEpoſitarius Communis eligatur à Conſilio, Vir diſcretus, qui præſtito prius Iuramento in forma, & data idonea Cautione, Libros diligenter ordinatos, cartulatos, & bullatos habeat, in quibus omnes Introitus, atque exitus Communis diſtinctè annotare debeat, & omnem pecuniarum quantitatem penes ſe fideliter retinere, & cuſtodire, eamque à Debitoribus ſine mora exigere, & ſi opus fuerit, cum auxilio Aduocati, & Procuratoris Communis, ac ſucceſſiuè ſoluere Creditoribus, & alijs perſonis, prout ſibi ordinatum fuerit per Bullettam, manu Cancellarij ſcriptam, & ſigillatam, & à duobus ex Regulatoribus ſubſcriptam, & aliter facta Solutio non valeat: Pecunias ad vnum vſum depoſitas, vel deſtinatas, in alium vſum, vel cauſam non ſoluat, alioquin de ſuo ſoluiſſe cenſeatur: A Magiſtratu requiſitus quolibet Bimeſtre teneatur reddere rationem dati, & accepti, cum interuentu Reuiſorum Communis, Sicut etiam in fine Officij omnia computa bene ſolidare, Libros, & Pecunias apud eum exiſtentes Succeſſori reſtituere debeat, & pro ſuo Salario habeat quolibet Anno Florenos XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitarius Communis non poteſt ſoluere illius debita ſine ordine ſpeciali.*
Neque quo ad vnum nummum, num. 2.
3 *Officialis publicus tenetur conficere libros.*
Quicquid ſit in ſimplici exactore, num. 4.
Præſumitur autem illos confeciſſe, num. 5.

ANNOTATIO.

1 QVod Depoſitarius Communis debi-
ta Vniuerſitatis ſoluere non poſſit
niſi de mandato Priorum, & Pro-
cerum vti habetur in hoc ſtatuto,
alias teneatur de proprio tradunt,
Bart. in leg. quoties 2. in 3. not. ff. ad municip. Munoz. de ratiocin. cap. 23. numer. 21. & latè
comprobat *Choel. ad Bullam bon. regim. cap. 24. num. 13. 14. & ſequen.* Ita vt ipſe non poſſit
2 ſoluere vnum nummum de ſuo capite, vt not.
Bald. in Rubr. C. de non numer. pecun. & Choel. vbi ſupra num. 16.
3 Quod vero officialis publicus teneatur confice-
re libros vti habetur in hoc ſtatuto tradit etiam
Rota apud Greg. XV. deciſ. 149. num. 4. & ibi Adden. num. 2. & deciſ. 274. num. 2. & ibi pariter Adden. num. 7. & deciſ. 259. num. 1. par. 1. recen. Quic-
4 quid ſit in ſimplici exactore, vti habetur per *Rot. vbi ſupra, & per Farinac. conſ. 96. num. 45. vol. 1.*
& in tutore, vt per *Andreol. controu. 106. in fin.*
5 Præſumitur tamen illos feciſſe, *Guttier. de tutel. lib. 3. cap. 1. num. 28. & 54. Andreol. contro. 187. num. 10. in fin.*

DE

DE OFFICIO REVISORVM RATIONVM. Rub. XXVII.

REuiſores Duo à Magiſtratu Electi, quoties ab eo fuerint requiſiti, rationes ponant cum Depoſitario Introituum Communis, cum Præfectis Annonæ, ac cęteris Adminiſtrantibus bona, pecunias, affictus, & res omnes dicti Communis: Prout etiam de Adminiſtratis per Officiales Societatis Miſericordiæ, vt hactenus obſeruatum eſt: Quibus viſis, & calculatis, ſi quid Animaduerſione dignum putauerint, Magiſtratui denunciare debeant, & demum omnia reportare in Partitam in Libro Rationum, propria ipſorum manu ſubſcriptam.

DE OFFICIO REVISORIS DVCALIS Rub. XXVIII.

AD Officium Reuiſoris eligatur Ciuis Primarius, ac diſcretus, Qui aſſiduè aſſiſtat in Gabella pro occurrentijs aliorum Officialium, & Publicanorum, illorumque lites, & controuerſias diligenter cognoſcat, & ſummarie terminet, & decidat; Finitoque tempore Conductionis, alios ad Datia, ſiue Gabellas exigendas, ſubroget, ſeruatis ſeruandis: In Cauſis Damni Dati, quoties fuerit requiſitus, pro terminatione alicuius controuerſiæ ſe intromittat, ne Ciues, vel Comitatenſes indebitè grauentur; Et quolibet Bimeſtre adhibito etiam Notario Cameræ Monſtram recipiat à Barigello de eius Familia, & Equo, Illumque iuxtà temporum neceſſitatem, vt bene, ac diligenter in Officio ſe gerat, admoneat.

DE OFFICIO PRIORIS, ET ALIORVM OFFICIALIVM HOSPITALIS Maioris. Rubr. XXIX.

AD Regimen Hoſpitalis eligatur Prior ad Annum, Vir diſcretus, & integræ opinionis, Maior quinquaginta annis, Qui deinde confirmatus à Sereniſſimo Duce Noſtro, & præſtito Iuramento in manibus Cancellarij Communis coràm D. Locumtenente, & Magiſtratu; Fideliter gubernare debeat dictum Hoſpitale, & diligenter curare, quòd illius bona conſeruentur, & amplientur; quodquè ex eorum fructibus, ac redditibus Infantes expoſiti piè recipiantur, alantur, boniſq; moribus, Literis, & Artibus vſque ad ætatem conuenientem inſtituantur: Puellas etiam expoſitas, cùm illæ ad ætatem nubilem peruenerint, cum dote ſolita in matrimonio collocare curet: Peregrinos, & Infirmos recipiat, hoſpitetur, & curari faciat, illorumque neceſſitatibus iuxtà vires Hoſpitalis prouideat.

Vtque facilius prædicta omnia exequantur, Eligantur ad Triennium XII. Ciues de Primarijs Ciuitatis, prudentes Viri, & maiores ſaltem XXX. Annis, Tres ſcilicet ex quolibet Quarterio; Quorum Octo nuncupentur Gubernatores, & Quatuor Conſiliarij, prout hactenus obſeruatum eſt, eoſque à Sereniſſimo Duce priùs approbatos, dictus Prior conuocare valeat, quoties expedierit pro negotijs dicti Hoſpitalis, & præſtito in eorum Ingreſſu Iuramento, ſuper illis fideliter conſulere debeant, ponendo Partitum ad Buſſulam, & quod per Maiorem partem fuerit obtentum, exequi faciat, dummodo octo ſaltem ex illis computata perſona Prioris, in Conſilio interſint.

Eligantur etiam eodem modo cæteri Officiales, Videlicet Camerlengus, Factor, & Notarius, ſiue Procurator, cum Salario, & oneribus ſolitis, iuxtà formam Capitulorum dicti Hoſpitalis: Omnes Iudices, Priuilegia quæcunque eidem conceſſa, tàm à Summis Pontificibus, quàm à Iure Communi, & à Sereniſſimis Ducibus conſeruari ſtudeant, eiuſquè Lites, & cauſas ſummarie, ſine ſcriptis, ſola facti Veritate inſpecta, terminent, & decidant. Hoc addito quòd dictus Prior finito Officio ad Magiſtratus onus ſubeundum in ſecundo Gradu amplius non compellatur.

SVMMA·

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitale adminiſtratum a laicis præſumitur laicale non Eccleſiaſticum.*

Etiam ſi in eo exerceantur opera pietati, & celebretur Miſſa, num. 2.

Et ſic illius cura ſpectat ad laicos declarando, vt ibi, num. 3.

4 *Oſficialis delinquens circa curam Hoſpitalis puniri poteſt a Iudice laico.*

ANNOTATIO.

1 Hoſpitale, de quo in hoc ſtatuto vim regatur, & adminiſtretur a laicis cenſetur laicale non autem Eccleſiaſticum, vt not. *Felin. in cap. de quarta 4. ſub num. 11. de præſcrip. Roma. conſ. 477. num. 8. & Rota deciſ. 725. num. 1. par. 1. diuer. & deciſ. 268. num. 2. par. 3. rec. & in Meleuitana bonorum 10. Febr. 1651. coram R. P. D. Meltio §. non obſtat, &c.* vbi aliæ recenſentur.

2 Etiam quod in eo exerceantur opera pietatis, & habeat locum pro Miſſa celebranda, quia ad hunc effectum probandum eſſet, illud fuiſſe erectum authoritate Ordinarij. *Barboſ. de iure Eccleſ. vniuerſ. lib. 2. cap. 11. ſub num. 38. & num. 80. & ſequen. Rota apud Bichium deciſ. 343. numer. 2. & ſequen. & in dict. Meleuitana bonor. coram Meltio §. neque præſumpta &c.* vbi aliæ pariter recenſentur.

3 E ideò illius cura, & gubernium ſpectat ad laicos tantum, & quatenus ex conſuetudine inueterata redditio rationum illius ſpectaret ad Vniuerſitatem, ſeù Iudicem, in illa tamen an poſſit interuenire etiam ordinarius iuxta diſpoſita *in Sacr. Concil. Triden. ſeſſ. 22. cap. 9. de reformat.* vide *Rotam deciſ. 355. numer. 1. & 10. & deciſ. 402. numer. 1. par. 1. recent. & in Leopol. admin. Hoſpital. 14. Martij 1646. coram Cardin. Cerro in fin.*

4 Quod verò officialis delinquens circa adminiſtrationem Hoſpitalis poſſit puniri a Iudice laico latè comprobat *Decian. tractat. crimin. lib. 4. cap. 9 num. 38.* vbi dicit, idem eſſe quo ad officiales Montis pietatis, & Fraternitatum, vt ibi per eum.

DE OFFICIO PRÆFECTORVM ANNONÆ. Rubrica XXX.

PRæfecti Annonæ eligantur à Magiſtratu ad Annum de Menſe Maij Quatuor Ciues Primarij, & diſcreti; Qui deinde approbati per Literas Patentes à Sereniſſimo Duce Noſtro, & præſtito Iuramento in forma in manibus Cancellarij, ſuum Officium incipiant exercere die XV. Menſis Auguſti, ac totis Viribus incumbere, Vt munus eis iniunctum, quod profectò potiſſimum eſt in Ciuitate; Pauperum Vtilitati intendant: Et ideo in primis opportune prouideant iuxtà Anni qualitatem, de Frumento benè conditionato, illudquè in loco conſueto, aptè ſeruari, & ſucceſſiuè in publicum vſum laborari, diligenter curent: Et in caſum Indigentiæ præcipere valeant cum Auctoritate tamen D. Locumtenentis, & Magiſtratus, cuicunque Ciui, ſiue Diſtrictuali habenti frumentum vltra vſum, & indigentiam ſuæ familiæ, illud exportandi in Plateam ad vendendum ſub certa pœna, & ſi opus fuerit, pretium etiam imponere, & omnia alia facere, quæ ad Officium vtilia, & neceſſaria ſint, & propterea Iudices illis omnem opem, & auxilium præſtare teneantur.

Vtquè facilius prædicta omnia valeant expedire, antequam Officium aggrediantur, debeant elegiſſe idoneum Depoſitarium, cum ſolito Salario per eos dando; Qui in primis Libros neceſſarios conficiat bene cartulatos, & bullatos, in quibus diligenter annotare debeat omnia Partita per eos facta, Debita, & Credita, & alia ſimilia ad Officium ſpectantia; Et ſummopere caueant, ne Publica pecunia erogetur in vſum proprium, ſiue alterius priuatæ perſonæ, abſque expreſſa licentia Ipſorum manu ſubſcripta, & ex rationabili cauſa concedenda; ſub pœna ſcutorum XXV. & refectionis intereſſe pro qualibet Vice: Omnia Credita diligenter exigant, & in fine Officij de omnibus per eos geſtis; & adminiſtratis, adhibitis Reuiſoribus Communis integram rationem Magiſtratui reddant; Prout etiam alios Officiales, & Adminiſtratores cum ſolitis emolumentis per illos deputatos, de eorum geſtis, & adminiſtratis rationem reddere Depoſitario compellant; Demum meminerint ſe Pauperum De-

ſenſores eſſe: Et ideo Miniſtros omnes non ex affectu ipſorum, ſed bonæ conditionis, & famæ, conſtituant, cum aſſignatione congruæ, & moderatæ Mercedis, propriam à Deo recepturi.

Addentes etiam, quòd dicti Præfecti Annonæ expleto Officio per Qua triennium ad idem Officium eligi, & cogi non poſſint: Nec Depoſitarius, ſiue alij Miniſtri Salariati ad idem, ſiue aliud Officium Annonæ eligi, & admitti poſſint, Niſi priùs integram Rationem ſuæ Adminiſtrationis reddiderint, & ſolidauerint.

SVMMARIVM.

1 *Præfecti Annonæ tenentur ad refectionem damni, ſi frumentum corrumpatur in horreis.*

Et ad refectionem damni ſequuti ex eorum mala adminiſtratione, num. 2.

Et ſi frumentum in eorum vſum conuertant puniuntur deportatione, & confiſcatione bonorum, n. 3.

Non tamen tenentur pro frumento furto ſublato ſine eorum culpa, alias ſecùs, num. 4.

5 *Vniuerſitas poteſt tempore penuriæ cogere ciues ad vendendum frumentum.*

Et poteſt cogere dominos animalium ad illa mutuanda pro portando frumento, num. 6.

Et poteſt prohibere, quod dardanarii non emant frumentum niſi tali hora, num. 7.

Et ſi frumentum eſt corruptum poteſt cogere Ciues ad illud emendum, num. 8.

9 *Præfectis Annonæ poteſt conſtitui ſalarium pro eorum labore.*

10 *Depoſitarius Annonæ conuertendo pecunias in alium vſum punitur.*

Et tenetur pecunias frumentarias reſtituere, etiam ſi dicat illas ei fuiſſe furto ablatas, num. 11.

12 *Præfecti Annonæ debent ſeruari indemnes, niſi ſegniter ſe geſſerint.*

13 *Annonam fraudantes habent contra ſe quamplura ſpecialia.*

14 *Frumenti promiſſor ſine aſſertione boni liberatur tradendo peſſimum.*

ANNOTATIO.

1 PRæfecti Annonæ tenentur ad refectionem damni Annonæ ſequuti ex eorum negligentia, ſi frumentum corrumpatur in horreis, *l. 2. C. de condit. in publ. horre. lib. 10. Ripa de peſte in tit. de remed. ad conſeru. anno. num. 11. 12. & 13. Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 21. num. 10. & 24.*

2 Prout etiam tenentur ad reſtitutionem damni ex mala eorum adminiſtratione Annonæ reſultatis, vt tradunt *Hond. conſ. 90. num. 6. volum. 2. Andreol. contro. 66. nu. 27. & Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 21. num. 24. Grat. diſcep. foren. cap. 626. in fin. par. 4.* latè *Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 18. num. 95. & pluribus ſeq.*

3 Et ſi frumentum conditum in horreis pro ſeruitio Annonæ d. Præfecti in proprium vſum cõuertant incurrunt pęnam deportationis, & confiſcationis bonorum, *l. fin. C. de condit. in publ. horr. lib. 10 Ripa vbi ſupra num. 15. & Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 21. num. 10.*

4 Non tamen d. Præfecti tenentur pro frumento furto ſubtracto ſine eorum culpa, aliàs ſecùs, vt latè probat *Hond. d. conſ. 90. num. 10. & ſeq. lib. 2.*

5 Vniuerſitas verò poteſt tempore cariſtiæ cogere ſuos Ciues ad vendendum frumentum pro iuſto prætio, vt not. *Surd. conſ. 203. num. 38. vol. 2. Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 21. num. 17. Gargiar. Iun. conſ. 46. numer. 8. lib. 1.* qui alios dat concordantes, *& Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 18. num. 22. & num. 128. & num. 159.* vbi dicit cogi poſſe vendere iuxta taxam impoſitam a Magiſtratu.

6 Et poteſt cogere etiam dominos animalium, curruum, & ſimilium ad mutuandum d. animalia pro portando frumento ad Ciuitatem, ſeù locum ad tex. *in l. 1. & 2. C. de naui. non excuſ. lib. 10. & in l. vni. C. de naut. Tiber. eod. lib. 10.* & not. *Choel. in d. cap. 21. num. 29.* vide notata infra *rubr. 46. num. 1.*

7 Ac etiam poteſt prohibere, quod dardanarij, regatterij, & ſimiles non emant frumentum in foro, niſi tali hora tranſacta, vt interim Ciues poſſint illud emere, vt docent *Auendagn. de exequen. mand. par. 1. cap. 19. num. 55. Choel. in d. cap. 21. num. 38.* & faciunt notata *per Maſſin. de confiſc. bonor. d. quæſt. 18. num. 92. & ſeq.*

8 Et quando frumentum eſt corruptum poteſt cogere Ciues ad illud emendum pro modo facultatum, vt not. *Choel. ad Bull. bon. Regim. d. cap. 21. num. 11. & ſeq. Gargiar. Iun. d. conſ. 46. num. 47 lib. 1 & Gratian. diſc. for. cap. 626. n. 16. par. 4.*

9 Annonæ Præfectis conſtitui poſſe ſalarium pro eorum labore ex publica pecunia voluerunt *Auendag. de exeq. mand. part. 2. cap. 10. num. 16 Choel. ad Bull. bon. regim d. cap. 21. num. 25. & Ripa de remed. contra peſt. num. 186.* vbi requirit licentiam Principis.

Quod verò Depoſitarius Annonæ teneatur conficere libros, vti diſponitur in hoc ſtatuto dixi

10 ſupra *ad rubr.* ... Qui ſi conuertat pecunias Annonæ ad alium vſum poteſt grauiter puniri not. *Auendag. de exequen. mand. par. 2. cap. 10. num. 33. Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 21. n. 27. Eſcobar. de ratioc. cap. 14. num. 31. & Rota apud Gregor. XV. deciſ. 106. num. 3. & ſeq.*

11 Et tenetur reſtituere pecunias frumentarias etiam ſi alleget, illas fuiſſe ſibi furto ſubtractas ſi ipſe eſt in aliqua culpa leui, vel leuiſſima, vt latè comprobat *Andreol. contro. 36. ferè per tot.*

12 Præfecti annonæ debent ſeruari indemnes, ſi non ſegniter functi ſint officio eorum, vt probat *Grat. diſc. for. cap. 626. n. 18. & ſeq. par. 4.* vbi declarat quomodo intelligatur d. verbum *Segniter*.

13 Contra fraudantes Annonam plura ſpecialia ſunt introducta, de quibus vide *Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 22. num. 14. & ſeq.*

14 Quibus adde quod promiſſor frumenti ſine mentione bonitatis liberatur tradendo etiam peſſimum, *l. fideiuſſorem 52. & ibi Bart. ff. mand. Ciriac. contro. 153. num. 27.*

DE OFFICIALIBVS MONTIS PIETATIS. Rubr. XXXI.

VT Pauperum Neceſſitatibus occurratur, Maiorum noſtrorum Veſtigia ſectando; Eligantur more ſolito à Magiſtratu ſeptem Officiales cum eorum Nuncio ad Cuſtodiam, & Adminiſtrationem Montis Pietatis, qui præſtito prius Iuramento in forma in manibus Cancellarij, eorum Officio Singuli diligenter intendant. Quorum quatuor eligantur ad Triennium, & dicantur Proueditores, qui ſint, & eſſe debeant de Primarijs Ciuibus de primo, & ſecundo Gradu dumtaxat, quilibet pro ſuo Quarterio, qui accuratè prouidere debeant, quòd talis Adminiſtratio in vtilitatem Pauperum omnino vertat, & quòd omnis pecuniarum quantitas detineatur à Gubernatore Montis, & ſucceſſiue erogetur in ſubuentionem Pauperum. Debeant etiam Pignorum venditioni aſſiſtere, differentias omnes ſuper illis deffinire, & cætera omnia Iudicum, & Magiſtratus auxilio (cum opus fuerit) implorato, adimpleri facere, iuxtà formam Capitulorum, quæ originaliter habentur in Libro Reformationum Anni 1534. pag. 34. quæ etiàm in Tabella ſigillatim deſcripta in Monte detineri faciant.

Eligantur etiam tres alij Officiales, qui vltra Iuramenti præſtationem, idonee caueant cum Fideiuſſore manu prædicti Cancellarij, Quorum Primus dicatur Gubernator Montis, qui teneatur per annum ibidem aſſiduè tempore debito reſidere, Pignora recipere, & ſuper illis conuenienter impreſtare, illaque deinde ad alium annum cautè cuſtodire, & conſeruare. Quo tempore elapſo, niſi illa à Dominis, ſoluta mercede reluantur, vendi, & diſtrahi faciat, ſpatio alterius anni, cum aſſiſtentia DD. Proueditorum in Platea Magna, ſono Tubæ, duobus diebus hebdomadæ, videlicet Mercurij, & Sabbati, & pro toto tempore habeat pro ſuo Salario Florenos centum octuaginta. Secundus verò Officialis eligatur ad annum, & dicatur Superſtes Montis, qui faciat Bullettas, & ſingulis pignoribus inſerat, ſuoquè Libro diligenter regiſtret, vt facilius illa reperiantur; & habeat pro ſuo Salario Florenos triginta. Tertius verò Officialis eligatur ad Annum, & dicatur Reuiſor Rationum, qui teneatur requirere exactam rationem à prædicto Gubernatore quolibet Menſe, & ſæpius etiam ſi Proueditoribus videbitur, dictamque rationem, ſiue Saldum in Libro benè cartulato debeat accuratè annotare: Proueditores etiam per Nuncium conuocare faciat, & coràm illis Pignorum Venditioni diligenter aſſiſtat, & habeat pro ſuo Salario Florenos ſexaginta.

S V M M A R I V M.

1 *Montis pietatis Iuſtitia hodie non poteſt in dubium reuocari.*

Illius tamen iuſtitia pendet ex illius legibus, num. 2.

3 *Montes pietatis gaudent beneficio variationis fori.*

4 *Montes pietatis dicuntur loci religioſi, & pii.*

Et ideo vigore Conc. Triden. eorum cura ſpectat ad Epiſcopum, num. 5.

Quomodo verò Epiſcopus in hoc ſe gerere debeat remiſſiuè, num. 6.

7 *Montis pietatis pecuniæ ad alium vſum conuerti non poſſunt ſub pœna excommunicationis,*

8 *Montiſtæ, nec depoſitarius vti non poſſunt pecuniis Montis pietatis.*

9 *Delinquentes circa Montem pietatis poſſunt puniri à Iudice laico.*

10 *Pecuniæ depoſitatæ in Monte pietatis ſi pereant, cui nam pereant.*

A N N O T A T I O.

1 TEmerarium eſſe hodie in dubium reuocare validitatem, & iuſtitiam Montiũ pietatis ſtante *Bulla Leonis Decimi*, de qua *Quaran. in ſum. Bull. in verbo Montis pietatis* tradunt *Nouar. de elect. & var. fori. ſect. 2. quæſt. 57. num. 6. Choel. ad Bullam bon. regim. cap. 22. num. 7. ver. & cum temerarium &c. & Leotar. de vſur. quæſt. 22. num. 33.* Ita vt contrarium prædicantes incidant in pœnam excommunicationis, vt dicit *Quaran. vbi ſupra in princ.*

2 Illorum tamen iuſtitiam pendere ex legibus, cum quibus conſtituti ſunt, vel exercentur ſcribit *Leotar. de vſur. d. quæſt. 22. num. 28.* Quia ſi pecunia gratis pauperibus diſtribuitur, & nihil vltra id, quod datum eſt recipitur, & de illius iuſtitia diſputare nefas eſt, cum ſit Chriſtianæ pietatis egregium Inſtitutum, vt probat

 Leotar.

Leotar. d. quæſt. 22. num. 29. & idem eſt, quando pecunia ea lege diſtribuitur indigentibus, & quid modicum præſtatur vltra ſortem ad ſoluenda ſtipendia eorum, qui Montem regunt, & ad explicanda ea, quæ ad Montis conſeruationem ſunt neceſſaria, quia pariter d. genus Montis, quicquid olim de illius iuſtitia diſputatum ſit, licitum eſſe receptiſſimum eſt, vt probant *Scacc. de commer. §. 1. quæſt. 1. num. 446. P. Leſſi. de iuſti. & iur. cap. 20. diſput. 33. & in Append. num. 6. Emin. Delugo de iuſt. & iur. diſput. 25. num. 188.* & alij plures, quos refert, & ſequitur *Leotar. de vſur. d. quæſt. 22. num. 33.* ſecus ſi aliquid exigatur vltra conſeruationem montis neceſſarium, cum illud ſit illicitum, & reſtitutioni obnoxium, vt probant *Binsfel. Medi. Comit. P. Greg. Lopez Bonac. Regin. Card. Delugo*, & alij apud *Leotar. de vſur. d. quæſt. 22. num. 34.* qui *num. 37.* probat, d. Montes licitos eſſe ſi recipiant a mutuatarijs intereſſe pro pecunijs acceptis ad cenſum pro conſtitutione Montis, vt ibi per eum, & concordat *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 22. ſub num. 8.*

3 Nota tamen quod huiuſmodi Montes gaudent beneficio electionis, & variationis fori, quo gaudent perſonæ miſerabiles, vt latè comprobat *Nouar. de elect. & var. fori. ſect. 2. q. 57. per tot.* & ſequitur *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 22. in fin.*

4 Montes pietatis dicuntur loci religioſi, & pij ad pauperes ſubleuandum inſtituti *Nouar. de elect. fori. d. quæſt. 57. num. 3. Guttier. cano. quæſt. lib. 1. cap. 35. num. 23. Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 22. num. 13. Barboſ. de poteſt. Epiſc. allegat. 75. nu. 57. & Rota poſt contro. Ciriac. 205. num. 9.* quicquid dixerit *Balth. Thomaſ. in ſuis tract. var. tom. 1.*
5 *de priuil. piæ cau. cap. 32.* Ideo ne culpa adminiſtratorum illorum pecunia minuatur *Sac. Concil. Triden. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.* Epiſcopis vti Sedis Apoſtolicæ delegatis etiam ſi illorum cura ad laicos pertineat, ius viſitandi conceſſit, vt omnia præcipuè, quæ ad pauperes ſubleuandos inſtituta ſunt cognoſcant, & exequantur, vt tradunt *Barboſ. de poteſt. Epiſc. d. alleg. 75 num. 2. Choel. d. cap. 22. num. 11. & ſeq. & Guttier. cano. quæſt. d. cap. 35. num. 23. & num. 18.* & in puncto huius Montis Ciuitatis Eugubij *D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 3. in tit. de iuriſd. diſcur. 43. num. 1.*

6 Vtrum verò Epiſcopus in d. caſu viſitationis Montis in concernentibus illius adminiſtrationem poſſit id facere ſolus, vel vna cum alijs, & quid poſſit facere vide *Barboſ. de poteſt. Epiſc. d. allegat. 75. num. 11. & ſeq. Choel. ad Bull. bon. regi. d. cap. 22. num. 11. 12. & 15. & D. Deluca in d. tit. de iuriſd. d. diſc. 43. per tot.*

7 Pecuniæ ad vſum Montis Pietatis deſtinatæ ad alium vſum conuerti non poſſunt ſub pœnis etiã excommunicationis, de quibus *in Bull. Paul. V. in Bull. nou. tom. 3. Conſtit. 82.* & de quibus habetur per *Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 22. num. 20. & per Barboſ. de poteſt. Epiſc. allegat. 50. num. 169.* quam Bullam non compræhendere officiales Montis diſponentes non de pecunijs, ſed de alijs rebus Montis dicit *Flau. Cherub. ad d. Bullam Pauli V.*

8 Et eo magis eſt prohibitum Montiſtis vti pecunijs d. Montis ad tex. *in l. 1. & tot. tit. C. de ijs quæ ex pub. colla. ſunt* & not. *Choel. in d. cap. 22. nu. 37.* & de Depoſitario *Caball. reſol. crim. caſu 136. num. 15. cent. 2.*

9 Itaut delinquentes circa adminiſtrationem Montis pietatis puniri poſſint per Iudicem laicũ, vt probat *Decian. tract. crim. lib. 4. cap. 9. nu. 38.* & in Magno Ducatu Etruriæ officiales ſurripientis pecunias publicas, & Montis pietatis damnari ſolere in pœnam furcarum dicit *Caball. reſolut. crim. cent. 1. caſu 99. ferè per tot.*

10 Pecuniæ in Monte depoſitatæ ſi depoſitæ ſint in ſacculo obſignato vti ſpecies, quo caſu dominium illarum non tranſit in depoſitarium, ſi ſint furto ſubtractæ pereunt domino pecuniarum, ceſſante dolo, & lata culpa, ſi verò illæ depoſitatæ fuerunt ad munerum non clauſæ, nec obſignatæ, vt tantundem reſtituatur, & tunc cum dominium illarum traneat in depoſitarium, itaut ipſe teneatur tantundem reſtituere, furto ſubtractæ pereunt depoſitario *Peguer. deciſ. 38. num. 7. Giurba deciſ. 98. ſub num. 3. Choel. ad Bull. bon. Regim. cap. 22. num. 29. & ſeq. Mari. Anton. var. reſol. lib. 2. reſol. 13. per tot.*

DE AMBASCIATORIBVS MITTENDIS. Rubr. XXXII.

Ambaſciatores eligantur in Conſilio Generali, cum vrgens aliqua Neceſſitas immineat Communi, & non aliter; Taliſquè Electus, dummodo non ſit legitimè impeditus, accepta priùs plena Informatione ſuper negotijs ab eo pertractandis, & habitis Litteris Credentialibus, ire teneatur ad explicandum, & tractandum, ea qua decet, obſeruantia, & diligentia commiſſa negocia; & deinde illorum expeditionem ſtatim Magiſtratui, & Conſilio, ſi opus fuerit, clarè, & diſtinctè referat, & per Cancellarium Relatio deſcribatur in Libro Reformationum. Vtquè alacriter, & honorificè poſſit ſuum Officium explere, Depoſitarius Communis teneatur illi ſubminiſtrare pecuniam pro Victu, & expenſis neceſſarijs in itinere faciendis, prout ei per Bullettam à Magiſtratu fuerit ordinatum.

S V M M A R I V M.

1 *Ambaſciatores eligendi ſunt in Conſilio generali.*
2 *Ambaſciatoribus Vniuerſitas debet facere litteras teſtimoniales.*
3 *Legatorum miſſio ad Principem eſt prohibita de iure communi.*
4 *Legatorum numerus non debet excedere duos.*
5 *Ambaſciator electus à Communicate tenetur d. onus acceptare.*
6 *Ambaſciatori debentur non ſolum expenſæ, ſed etiam ſalarium.*
7 *Ambaſciatoribus damnum contingens tenetur Vniuerſitas reſarcire.*
8 *Ambaſciator durante legatione non poteſt conueniri.*
9 *Ambaſciatori donata an acquirantur ei vel Vniuerſitati remiſſiuè.*

A N N O T A T I O.

1 QVOD Ambaſciatores mittendi ab Vniuerſitate ſint eligendi in Conſilio generali, vt eſt diſpoſitum in hoc ſtatuto habetur *in l. quoties 6. C. de legat. lib.* 10. & not. *Choel. ad Bull. bon regim. cap. 33. num. 9.* vbi dicit, illos debere iter arripere, niſi obtenta prius licentia a Principe, *& num. 14.*

2 Quæ Vniuerſitas debet illis facere litteras teſtimoniales, ex quibus appareat illos fuiſſe legitimè electos, & miſſos ad publica negotia pertractanda, *d. l. quoties 6. C. de legat. lib.* 10. *l. prohibitum 5. C. de iure fiſc. eod. lib. 10. & ibi Io. de Plat. Lucas de Penna & alij Choel. in d. cap 33. num. 44.* & habetur *in Conſtit. Egid. lib. 2. cap. 38. & ibi Caballi.*

3 Legatorum miſſio ad Principem prohibitum eſt de iure communi, probat *Choel. ad Bull. bon. reg. dict. cap. 33. num. 7.* & in Statu Eccleſiaſtico id eſt prohibitum per *Bullas Sixti V. & Clemente Octaui* ſine licentia in ſcriptis obtinenda, vt tradit *Choel. d. cap. 33. num. 7. in fin.*

4 Numerus verò legatorum non debet excedere duos vigore *Conſt. March. lib. 2. cap. 38.* quamplures tamen qualitates nempè viginti requirit in perſona legatorum *Luc. de Penna in rubr. C. de legat. lib.* 10 & treſdecim qualitates perſonales enumerat *Choel. d. cap. 33. num. 16. & ſeq.* quas cum longum eſſet hic recenſere videas ibi per eũ.

5 Ambaſciator electus ab Vniuerſitate tenetur acceptare munus legationis pro patria, cum dicatur munus neceſſarium *Maſtrill. de magiſtr. lib. 1. cap. 30. nu. 74. Choel. ad Bull. bon. reg. d. cap. 33. num. 48. Loſæu de iure vniuer. par. 1. cap. 3. nu. 59.*

6 Cui debentur non ſolum expenſæ pro victu vti habetur in hoc ſtatuto cum nemo cogatur proprijs expenſis militare, ſed etiam ſalarium, vt voluit *Choell. vbi ſupra num. 48. & ſeq. & num. 71.* quod tamen ſalarium intelligerem de viatico, vt loquitur idem *Choel. ibi num. 73.* & colligitur ex ratione per eum adducta.

7 Legatis autem damnum contingens in itinere puta quod fuerint derobati a latronibus, tenetur reſarcire Vniuerſitas, quæ eos miſit ſaltem de honeſtate *Bart. in l. ſi ſeruus communis, 63. §. quod verò, num. 5. ff. de furt. Vinc. de Franch. deciſ. 146. per tot. & ibi Flau. Amend. in princ.* latè *Choel. ad Bull. bon. reg. d. cap. 33. num. 77. & ſeq.*

8 Quibus adde, quod Ambaſciator durante legatione non poteſt conueniri *cap. fin. & ibi gloſ. & Innoc. de foro compet. Villad. de legat. par. 2. quæſt. 5 num. 1 & 4. Choel. d. cap. 33. num. 86.*

9 Vtrum vero donata legatis vigore legationis acquirantur legatis, ſeu potius Vniuerſitati, qui eos miſit, tradunt *Ceuall. comm. contra comun. quæſt. 35. per tot. Choel. ad Bull. bon. reg. d. cap. 33. in fin. P. Sanch. de matrim. lib. 6. diſput. 26. numer. 15. & Rota apud Merlin. deciſ. 885. num. 14. & ſequen. tom. 2.*

DE ELECTIONE, ET OFFICIO MEDICORVM.
Rubr. X X X I I I.

VT Ciuium omnium Infirmitatibus prouideatur, Eligantur in Conſilio Generali Quatuor Ciues ad perquirendum de idoneo Medico, Qui plures idoneos repertos, cum omnibus eorum qualitatibus, quàm primùm dicto Conſilio ſincerè renuncient, ex quibus magis Idoneus ab eo eligatur ad Annum, qui ſit Exterus, Doctus, Expertus, & in aliqua ſaltem Ciuitate fuerit conductus: Et ad eum mittantur Litteræ patentes, quæ contineant Salarium, & Capitula per eum obſeruanda, pro quibus teneatur ſoluere Cancellario Aureum Vnum, & Alterum Familiæ, & Magiſtratui Cocleam vnam, ſiue Forcinam Argenteam, valoris alterius ſcuti, & tantundem pro qualibet Refirmatione; Et cum aduenerit, Iurare debeat in manibus Cancellarij benè, ac diligenter ſuum Officium exercere velle, & Capitula obſeruare: Ac propterea teneatur abſque alia mercede viſitare, & curare quemlibet Infirmum Ciuitatis, & Suburbium, Hoſpitalium, Monaſteriorum, ſiue Conuentuum Monialium, & Mendicantium, & quoſcunquè Comitatiuos in Ciuitate exiſtentes, & ſi Mortis periculum immineat, monere debeat omnes, vt peccata ſua Confiteantur, & Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum aſſumant, aliàs ſibi inhibitum eſſe eos viſitare. Nec poſſit recedere à Ciuitate, vel ſaltem extrà illam pernoctare, ſine licentia Magiſtratus, quæ

abſque

abſque rationabili cauſa non concedatur: Et ſi vltra tempus licentiæ ſteterit, retineri poſſit Salarium pro rata: Quòd ſi iuerit ad curandum aliquem de Comitatu extra Ciuitatem, habeat mercedem ſibi taxatam in Capitulis exiſtentibus in Libro Reformationum, quòd, & ab alijs Medicis non ſalariatis de publico, obſeruandum erit: Teneatur etiam gratis videre vrinam cuiuslibet comitatiui, & ordinare, quæ ad eius curationem ſunt neceſſaria; Nec refirmari, aut licentiari poſſit, niſi à Conſilio Generali; idquè fiat ſaltem per Bimeſtre ante ſinem ſuæ Conductæ: & prædicta obſeruanda ſunt etiam in Electione, & Officio ſecundi Medici, qui à Conſilio eligi poſſit de Ciuitate, ſi tamen idoneus ſit, aliàs Exterus, vt Ciuium ſaluti quantùm fieri poterit prouideatur.

SVMMARIVM.

1 *Medici tenentur denunciare ægrotis, quod eorum peccata confiteantur.*

Quod procedit in morbis grauibus, alias ſecus, num 2.

3 *Medici ſalariati eſſe non debent vltra duos.*

4 *Medicus hæbreus non eſt eligendus.*

5 *Medico diſcedenti ante tempus completum non debetur ſalarium.*

Si tamen decedat durante conducta tranſmittit totum ſalarium ad hæredes, n. 6.

7 *Medicus non poteſt diſcedere a Ciuitate ſine licentia.*

8 *Medicus non licentiatus in tempore cenſetur reconductus pro alio anno.*

ANNOTATIO.

1 QVod Medici teneantur denunciare ægrotis, quod eorum peccata confiteantur, itaut ſi vltra tres dies id non fecerint, non ſint amplius viſitandi iuxta diſpoſitionem huius ſtatuti habetur *in cap. cum infirmitas 13. de penit. & remiſſ. & in Conſt. 3. Pij V.*

2 Quam tamen non habere locum niſi in morbo graui, vel qui in principio prudenter iudicatur periculoſus, vt grauis efficiatur, vt cõtra *Cherub. in Comp. Bulla. tom. 1. Conſt. Pij V. 3.* vt declarant *Nugn. in addit. ad 3. part. tom. 2. quæſt. 6. art. 5. diffic. 2. & P. Diana in ſum. in verb. Confeſſ Neceſſ. num. 22.* vbi alias affert ad d. Bullam declarationes.

3 Quod autem non debeant eſſe in vnaquaque Ciuitate Medici ſalariati vltra duos, vti habetur in hoc ſtatuto, ne Ciuitates ſuperfluis expenſis onerentur quicquid, habetur *in l. ſi duas 7. §. minores, ff. de excuſ. tuto.* dicit ſeruari de ordine Sac. Congr. *Choel. ad Bull. bon. reg. cap. 31. n. 173.*

4 Non tamen eligendus eſt Medicus hæbreus ad tex. *in cap. nullus 28. quæſt. 1.* ſtante *Bulla Pauli IV. Conſt. 3. & Greg. XIII. Conſt. 68.* & benè comprobat *Choel. d. cap. 31. num. 175.* & ante eum *Marquar. de iude. par. 2. cap. 7. num. 10.* & hæbreum non eſſe vocandum ad medendum Chriſtiano, niſi quando Medici Chriſtiani non eſſent ſufficiẽtes pro tali morbo, vel Medicus hæbreus eſſet notabiliter doctior, ſecundùm *Marquar. & Choel. in loc. proximè adductis*, qui prædicta extendit etiam ad Chirurgum, vt ibi per eum.

5 Addo prædictis, quod Medicus ſi diſcedat ante finitum tempus ſuæ conductionis, & per eum ſteterit, quod tempus non impleuerit, nihil ei ſoluendum eſſe de ſuo ſalario voluerunt *Ferrett. de milit. iuſti. & pen. decert. infligen. num. 113. & Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 31. num. 191.*

6 Si tamen Medicus decedat durante illius conducta tranſmittit ad eius hæredes integrum ſalarium, ad tex. *in l. diem functo. 4. ff. de offic. aſſeſſ.* & tradunt *Cæph. Vinc. Suarez, & Sebaſt. Medic.* quos refert, & ſequitur *Caroc. de locat. & cond. in tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8. num. 202.* vbi teſtatur de communi opinione, *& Surd. conſ. 42. n. 3. lib. 1.*

7 Medicus ſalariatus non poteſt recedere a Ciuitate ad effectum medendi vicinos abſq; licentia; vti habetur diſpoſitum in hoc ſtatuto, vt poſt *Gabr. Berart. de eroga. bono. pub. Ciuit. num. 50.* per eum relatum tradit *Cohel. ad bull. bon. regim. d. cap. 31. num. 185.*

8 Dum verò mandatur in hoc ſtatuto Medicum non poſſe licentiam, niſi per duos menſes ante finitam eius conductam, quod ſi id non fiat cenſeatur tacitè reconductus pro alio anno ad tex. *in l. item quæritur 14. §. qui impleto*, cum ibi not. per Doct. *C. locat.* tradunt *Corn. conſ. 347. ferè per tot. lib. 1. Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 85. num. 17. & Maſcar. de prob. concl 990. nu. 12. vol. 2.*

DE ELECTIONE, ET OFFICIO CHYRVRGI.
Rubrica XXXIV.

IDem modus ſeruetur in Electione Chyrurgi, qui pariter præſtito Iuramento in forma in manibus Cancellarij, & ſolutis duobus aureis, & Coclea, ſiue Forcina Argentea, vt ſupradictum eſt, teneatur publico ſtipendio contentus, abſque alia mercede viſitare, & curare omnes, & quoſcunque Infirmos ad eius artem pertinentes, eo modo, & diligentia, vt ſupra de Medicis dictum eſt: Nec pernoctare poſſit

extra Ciuitatem ſine licentia Magiſtratus, & abſque rationabili cauſa non concedenda; aliàs retineatur ei Salarium pro rata abſentiæ, & teneatur Infirmis ad intereſſe. Si verò iuerit ad curandum aliquem in Diſtrictu, habeat eamdem mercedem, quam habere debent alij Chyrurgi Ciuitatis, iuxtà formam Capitulorum originaliter exiſtentium in Libro Reformationum.

S V M M A R I V M.

1 *Chyrurgus, ſeù Medicus delinquens in officio propter imperitiam non poteſt puniri pœna corporali.*

A N N O T A T I O.

QVia quæ dicta ſunt ſupra de Medico adaptari poſſunt ad conductionem Chyrurgi, vt videre eſt per *Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 31. nu. 176. & ſeq. & num.* 179. ideò illa hic inutiliter referenda eſſe non putaui.
1 Chyrurgum verò, ſeù Medicum delinquentem in officio propter imperitiam non poſſe puniri pœna corporali tenuit *Afflict. deciſ. 123. num. 3. & 4.* quem referendo ſequitur *Choel. in d. cap. 31. num. 190.*

DE ELECTIONE, ET OFFICIO MAGISTRI GRAMMATICÆ, & Superſtitum Scholæ. Rub. XXXV.

VT Pueri Liberalibus Artibus inſtrui valeant, Eligantur iuxtà ſolitum Quatuor Ciues in Conſilio, qui diligenter inquirant de idoneo, ac morigerato Magiſtro Grammaticæ, cui Literæ patentes mittantur ad Annum cum Salario conſueto, pro quibus ſoluat Cancellario, & Familiæ aureos duos, & Cocleam, ſiue Forcinam Argenteam, prout in alijs Statutum eſt, & totidem pro qualibet Refirmatione: Qui præſtito prius Iuramento in forma, aſſiduè in Scholis moretur, Pueros, & Adoleſcentes omnes ad docendum gratis recipiat, & iuxtà illorum conditionem varijs Lectionibus publicè inſtruat: Nec non tempore Vacationum domi ſuæ illos quandoquè edoceat; ad Sacra diebus feſtiuis conueniat, ac vitæ ſuæ Integritate, morumquè exemplo inſtituat, eoſquè moderatè corrigere, & verberare debeat: In ingreſſu cuiuslibet Magiſtratus, Orationem per vnum Scholarem recitari faciat: Nec poſſit diſcedere de Ciuitate, aut ſaltem extrà illam pernoctare abſque licentia Magiſtratus, non ſine rationabili cauſa concedenda, alioquin de ſuo Salario pro rata abſentiæ retineri poſſit.

Habeat etiam Repetitorem à Magiſtratu eligendum, Iuuenem benè inſtructum, ac honeſte Vitæ, nec minorem XX. Annis, qui Pueris educandis, ac inſtruendis diligenter incumbat, & Feſtiuitatibus ſolemnibus Magiſtratum ad Eccleſias aſſociare ambo teneantur; Cui parere debeant in omnibus pertinentibus ad eorum Officium, ad pœnam X. libr. de eorum Salario qualibet Vice retinendarum.

Vtquè prædicta omnia facilius expediri valeant, eligantur ad annum à Magiſtratu duo Ciues, quorum vnus ſit Doctor, qui quolibet Menſe, Scholas viſitare debeant, ac diligenter de prædictis inquirere, & Magiſtratui, quæ reformanda fuerint, denunciare.

S V M M A R I V M.

1 *Grammatica eſt fundamentum omnium diſciplinarum.*

Et illam profitentes poſſunt dici nobiles, num. 2.

A N N O T A T I O.

MAxima cum prudentia mandatur in hoc ſtatuto, quod eligatur Magiſter Grammaticæ
1 ad inſtruendum pueros, cum Grammatica ſecundum *Iſido. lib. 1. Ethimol.* ſit fundamentum artium liberalium, & omnium diſciplinarum, Ita vt ſcriptum reliquerit *Quintil.* quod illa eſt neceſſaria pueris, iucunda ſenibus, dulcis ſenectorum comes, & quæ vel ſola omnium ſtudio-
2 rum genere plus habet operis, quam oſtentationis, & ideò illam exercentem poſſe dici nobilem dixit *Cæph. conſ. 237. num. 19. lib. 2.* nec non *Tiraq. de nobilitate cap. 34. num. 21.* & de grammaticæ excellentia, & neceſſitate benè *Polid. Virgil. de inuent. rer. lib. 1. cap. 7. per tot.*

DE OFFICIO PRÆSIDENTIS, ET NOTARIORVM Regiſtri, Rub. XXXVI.

PRæſes Regiſtri extrahatur de Buſſola ad Annum more ſolito vnus Doctor, Qui diligenter curare debeat, vt omnes vltimæ Voluntates, & alia Inſtrumenta regiſtranda, bene, & ſine aliqua fraude, vel defectu à Notarijs ad id deputatis in Libris benè cartulatis, tàm Ciuitatis, quàm Comitatus reſpectiuè regiſtrentur: Et ideo quolibet die ſaltem iuridico accedere debeat ad locum Regiſtri, & dictas Scripturas videre, eaſque collationatas ſubſcribere; & ne aliquis in earum extractione grauetur, prouidere; Sed quod Taxa mercedum, illiuſque Capitula; quæ originaliter habentur in Libro Reform. anni 1567. pag. 12. in Tabella ibidem detinenda, omnino ſeruentur; & pro eorum obſeruatione Magiſtratum, & Iudices, cum opus fuerit, adire debeat.

Extrahantur etiam de Buſſola duo Notarij, qui præſtito prius Iuramento in forma in manibus Cancellarij, qualibet die manere debeant in loco Regiſtri; eorum Officio iuxtà formam Capitulorum diligenter incumbentes, ad hoc, vt omnes intereſſe habentes dictas Scripturas videre, & reluere poſſint: Quibus ſic legitimè regiſtratis fides præſtanda erit, ac ſi originalia ipſa exhiberentur: Libros autem diligenter cuſtodiant, & Portam Regiſtri hora ſolita aperiant, & claudant, Claues penes ſe retinendo, & prædicta omnia adimplere debeant cum debita mercede iuxta Taxam: Finitoque eorum Officio, Scripturas omnes, & Claues per Inuentarium Succeſſoribus cum aſſiſtentia etiam Cancellarij Communis, integrè reſtituere teneantur.

DE OFFICIO CAPITANEORVM COLLEGII NOTARIORVM Rubrica XXXVII.

EXtrahantur etiam ad Annum iuxtà ſolitum de Menſe Aprilis Capitanei duo Notariorum, Qui eorum Collegium quoties oportuerit pro eorum indigentijs, conuocare valeant, ad pœnam ſolidorum quadraginta, à quolibet inobediente exigendam: Item debeant procurare, & aſſiſtere extractioni Notariorum Actuariorum ad Bancum Iuris, & Regiſtri, in quo etiam ſæpe conuenire debent, & curare, vt Scripturæ omnes fideliter, ac diligenter regiſtrentur, & conſeruentur: Et ſi aliqua differentia oriatur ſuper mercede, eam tollere, & terminare debeant: Nouos Notarios in Matricula recipi, & deſcribi faciant, aliaquè omnia, iuxta eorum Conſtitutiones expediri faciant.

DE OFFICIO PACERIORVM Rubrica XXXVIII.

PAcerij electi ſingulis annis à Magiſtratu, omni ſtudio, ac diligentia curare debeant; Quod inter Ciues omnis occaſio odij, & inimicitiæ tollatur, & orta inter illos inimicitia, ſtatim fiat Pax, Reconciliatio, & Remiſſio omnium iniuriarum, adhibito etiam Notario, vbi opus fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Pax eſt optima rerum.*

Et ideo debent illam procurare non ſolum Principes, & Papa, num. 2.

Sed etiam Decuriones Ciuitatis num. 3.

ANNOTATIO.

1 LAudabile quidem eſt hoc ſtatutum de procuranda pace inter Ciues, cum pax ſit optima rerum, vt not. *Guil. Peral. Epiſ. Lugduner. in ſumma vitio. & virtu. tom. 1. in tit. de beatitud. par. 11. ver. quartum eſt &c.*

2 Et

2 Et ideò onus illam procurandi non ſolum ſpectat ad Principem, & Regem, & ad Papam, vt probat *Guazz. de pace part. 1. quæſt. 6. in prin.* latè comprobans, *& Card. Tuſc. pract. concl. litera P. concl. 40. num. 14.* Cum quies populi proprium dicatur eſſe Regnantium teſte *Caſſiod. lib. 5. var. cap. 39.*

3 Sed etiam ad Decuriones, & Defenſores Ciuitatis, qui debent non ſolum eorum officium interponere, vt pax, & tranquillitas in populo conſeruetur, ſed etiam medio ſuorum Ciuium, illos ad hunc effectum eligendo, vt præcipitur in hoc ſtatuto, vt tradit *Guazz. de pace d. quæſt. 6. ſub num. 1.* vbi dicit in ſua Ciuitate Tipherni eligi ſolere duos Ciues primarios ad hunc effectum componendi pacem inter Ciues, qui vulgo appellantur *Pacieri*, vt ibi per eum.

DE OFFICIO FACIENTIVM ÆSTIMVM.
Rubrica XXXIX.

VT omnes Ciues, & Diſtrictuales ad Collectas pro Rata bonorum contribuere teneantur; Cum de Nouo Æſtimo agendum erit, eligantur in Conſilio more ſolito, octo Ciues optimæ opinionis, & iudicij; Duo videlicet pro quolibet Quarterio, Qui præſtito priùs Iuramento in manibus Cancellarij, debeant ſe deligenter informare de omnibus bonis ſtabilibus, quæ tàm in Ciuitate, quàm in toto eius Diſtrictu à Ciuibus, & Diſtrictualibus, ſiue etiam à Forenſibus, & exteris poſſidentur, & habito ſæpius inter ſe maturo Colloquio, & collatis Relationibus, & informationibus, cuicunque Ciui, Diſtrictuali, ſiue Extero pro Rata bonorum ſuorum Collectam imponant inſpecta ſumma Scutorum Octingentorum currentium, & prædictam impoſitionem (donec exigi, & perſolui contingat) æqua lance, proprio, & aliorum intereſſe poſthabito, ſingulis imponere curent; ex quo ab ea aliæ quoque contributiones, ſiue Impoſitiones (cum pro neceſſitate Communis eas imponere ſit neceſſe) pendeant, & regulentur: Animaduertentes etiam, quòd illi, qui bona ſtabilia poſſident minoris Valoris ſcutorum centum, ad prædictas Collectas nullo modo grauentur: Et quoties pro informatione Æſtimi faciendi per eos iter fiat, pro Expenſis de Publico prouideatur,

SVMMARIVM.

1 *Æſtimum eſt faciendum per homines electos ab Vniuerſitate.*

2 *Vniuerſitas pro faciendo æſtimo poteſt cogere Ciues ad iudicandum bona.*

3 *Forenſium bona de generali conſuetudine poſſunt collectari.*

Maximè ſi forenſis conſenſit æſtimo ſoluendo collectas, num. 4.

Dummodo forenſis non cogatur ad ſoluendum plus, quam faciant Ciues, num. 6.

5 *Libro exactoris creditur contra forenſem ſuper ſolutione collectarum.*

7 *Bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum non ſunt appenenda in æſtimo.*

8 *Deſcriptus in æſtimo prætendens ſe grauatum debet facere æſtimationem proprijs expenſis.*

ANNOTATIO.

1 ÆStimum, ſeù Cataſtrum faciendum eſt per homines ad id deputatos ab Vniuerſitate deſcribendo bona, citando nominatim loca, quantitatem, & confinia vti habetur *in l. forma 4. ff. de cenſ.* & tradunt *Feſtaſ. de collect. par. 1. cap. 1. num. 14. Guid. Pap. deciſ. 87. num. 5. Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 35. num. 23. & Thom. de collect. §. retenta, num. 15.*

2 Pro quo conficiendo Vniuerſitas poteſt cogere ciues, & ſubditos ad denunciandum eorum bona, vt intelligi poſſit, quantum ſit æs, & patrimonium cuiuſq; *l. ſuſceptores 16. & ibi Bart. C. de ſuſcept. & archi. lib. 10. l. per Rithiniam 2. C. de immun. nem. conced. lib. 10. Crau. conſ. 195. num. 2. Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 35. num. 23.*

3 Bona autem forenſium de generali conſuetudine Italiæ poſſunt collectari, & deſcribi in æſtimo; *Bart. in l. 1. num. 31. C. de mulie. et in quo loc. lib. 10. Bello. Sen. conſ. 12. nu. 14. Theſ. deciſ. 257. num. 1. Choel. in d. cap. 35. num. 31.* vbi dicit, idem eſſe ſtante ſtatuto, & in alijs caſibus, *Grat. diſcep. foren. cap. 29. num. 13. par. 1. & Rota apud Greg. XV deciſ. 279. num. 15. et ſeq. et deciſ. 3. apud Cenc. de cenſ. num. 4. et ſeq.* & extat *Breue Pauli V.*

4 Maximè ſi forenſis conſenſit æſtimo ſoluendo collectas, vt not. *Rub. Alex. conſ. 9. num. 10.* & comprobat *Feſta. de collect. in tit. an, et quan. foren. num. 7. et ſeq.*

5 Libro autem exactoris creditur contra forenſem circa ſolutionem collectarum, vt tradunt *Corn. conſ. 333. num. 34. lib. 1. et Alex. conſ. 136. num. 2. lib. 2.* quos refert, & ſequitur *Feſta. de collect. par. 3. quæſt. 6. num. 45. et ſeq.* vbi contrarijs reſpondet, & concordat *Maſcar. de prob. concl. 316. num. 4. et ſeq. vol. 1.* concurrentibus requiſitis, de quibus ibi per eum.

6 Dumodo tamen forenſes non grauentur ad

 ſoluen-

ſoluendum collectas vltra quam faciant Ciues, vt not. *Thom. de collect.* §. *ſanè ſi negocium*, *num.* 20. *Bocacc. ad Conſt. March. gloſ.* 6. *num.* 612. & latè probaui ego *alleg. foren.* 28. *per tot.* dicens ita fuiſſe iudicatum in Alma Vrbe.

7 Bona tamen Eccleſiarum, & locorum piorum non poſſunt apponi in æſtimo ex defectu iuriſdictionis, vt latè comprobant *Sperell. deciſ* 12'. *num.* 103. *& ſeq. & num.* 113. *& Barboſ. de poteſt. Epiſc. allegat.* 75. *num.* 35. qui dant concordantes, ita vt non valeat conſuetudo in contrarium *Sperell. d. deciſ.* 121. *num.* 77. *et ſeq.*

8 Deſcriptus in æſtimo ſi prætendat ſe grauatum, & petat nouam menſuram debet illam facere proprijs expenſis, *Coſta de rata quæſt.* 35. *num.* 1. *Gilia. ad Stat. Peruſ.* §. *menſuratio in annot. num.* 5. quos refert, & ſequitur *Maſſiv. de confiſc. bon. quæſt.* 39. *num.* 31.

DE OFFICIO MODERATORVM IMPOSITIONVM.
Rubrica X L.

VT Vendentes bona ſtabilia vlterius ad Collectas non grauentur, Moderatores quatuor eligantur à Magiſtratu ad Annum more ſolito, qui habita fide à Notario, Venditorem gratis ab omnibus Impoſitionibus liberare debeant, eaſquè in Emptorem transferre pro rata pretij, videlicet pro ſcutis centum, præſenti Æſtimo durante, ſolidos quinque Emptori imponere, niſi inter partes de minori quantitate expreſsè actum ſit; Idque in Libro Impoſitionum à Camerario Ducali in Gabella detinendo diligenter annotari debeat; Idem obſeruetur in venditione bonorum Comitatenſium, & Exterorum: Quod, & in libellis Villarum annotari ſolet.

SVMMARIVM.

1 *Venditor ſolueens collectas pro emptore illas repetit ab eo.*

2 *Deputati ad reaptandum æſtimum quam authoritatem habeant.*

Et quo officio fungantur, num. 3.

ANNOTATIO.

1 VEnditor ſoluens collectas pro re vendita, eo quia ipſe eſt deſcriptus in æſtimo poteſt illas repetere ab emptore, vt not. *Decian. conſ.* 285. *num.* 6.

2 Homines deputati ad reaptandum cataſtrum, qui vulgo dicuntur ad grauandum, & ſgrauandum, & appellantur *Cataſteni* habent authoritatem cognoſcendi de confinibus poſſeſſionum, & terrarum, vt tradunt *gloſ. & Doct. in l.* 2. *ff. de iuriſd. omni. Iudi. Bart. in l. ambitioſa* 4. *ff. de decre. ab ord. facier. & Card. Tuſc. pract. concl. litera C. concl.* 129. *in prin.*

3 Et dicuntur fungi officio, & iure Cenſitorum, & peræquatorum, de quibus habetur *in tit. de cenſis & cenſit. & peræqua. lib.* 11. & not. *Card. Tuſc. d. concl.* 129. *num.* 2. vbi dicit, quod grauati à d. peræquatoribus debent intra annum recurrere ad Superiorem, vt ibi per eum.

DE OFFICIO GRASCERIORVM.
Rubrica X L I.

GRaſcerij eligantur à Magiſtratu ad Annum Quatuor Ciues, vnus pro quolibet Quarterio, qui diligenter prouidere debeant, Ne Graſcia, ſiue Victualia extrahatur à Territorio Ciuitatis ſine illorum licentia in ſcriptis danda, quæ à duobus ſaltem ſit ſubſcripta; & præſertim ne Boues ſub alio quæſito colore extrahantur à Territorio, præterquam tempore Nundinarum, de quibus infra dicetur.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Officium Graſceriorum quid importet.*
2 *Victualium appellatione quæ veniant.*
3 *Priuilegiũ extrahendi graſciã quomodo intelligatur.*

ANNOTATIO.

1 DE officio Graſceriorum quid importet tradit *D. Io: Bapt. Deluca Aduocatus celeberrimus in Theat. verit. & iuſti. tom. 15. in tit. de Relat. Rom. Cur. foren. diſcur. 40. num. 7.*

2 Victualium appellatione quæ veniant latè tradit *Barboſ. de appel. verbo ſignif. appel. 270. per tot.*

3 Priuilegium extrahendi graſciam de loco ad locum intelligitur, vt habeat locum ſolum ſi frumentum, vinum, olium, & ſimilia superſint Ciuitati, & hominibus illius loci ex cuius territorio d. extractio facienda eſt; *Bart. in l. ſi quis 5. num. 4. C. de aquæd lib. 10. Afflict. deciſ. 290. num 9.* quos refert, & ſequitur *Choet. ad Bullam bon. regim. cap. 50. num. 29.* latè comprobans.

DE OFFICIO PRÆFECTORVM OLEI, ET EIVS VENDITORIBVS. *Rubrica* XLII.

ELigantur etiam de menſe Nouembris quatuor Ciues ad Annum, Videlicet vnus pro quolibet Quarterio, qui receptis deinde Literis patentibus, antequam ſuum Officium aggrediantur, præſtent Iuramentum in forma in manibus Cancellarij, & diligenter prouideant, quod in Ciuitate Eugubij, Oleum nullo vnquam tempore deficiat, ſed illud purum abſque mixtura alterius cuiuſcunque rei, boni coloris, & ſaporis per venditores ab illis deputandos, omnibus vendatur iuſto pondere, ac precio per eos ponendo, & declarando. Item animaduertant, quòd dicti Venditores Oleum ſeruent in Vaſis, ſiue Orceis benè conditionatis, & in menſurando vtantur iuſtis menſuris notatis Bulla Communis, ad pœnam contrafacienti quocunque caſu, librarum decem, qualibet vice incurrendam, & remotionis, ſi eis placuerit. Eligere etiam poſſint, & debeant idoneum Depoſitarium ad pretium exponendum, & ſoluendum cum ſolita, & moderata mercede, qui ſingulis menſibus dictis Præfectis rationem reddere teneatur, & omnia alia obſeruari faciant, ſecundum eorum Capitula.

DE OFFICIO APPALTATORVM, ET BVLLATORVM CARNIVM. *Rubrica* XLIII.

ELigantur etiam in Conſilio iuxta ſolitum quatuor Ciues, qui præſtito Iuramento in forma, præcedente banno per loca ſolita, diligenter videant, quibus onus prouidendi, & Vendendi Carnes ad Annum committendum ſit, & coram Magiſtratu ijs imponant, qui commodius, & Ciuitati vtiliùs illud exercere valeant, cum ſolitis, & opportunis Capitulis, & idonea Cautione à ſingulis recepta manu Cancellarij Communis, & ſucceſſiuè prouideant, ne Carnes ad vſum neceſſarium Ciuitatis deficiant, & ne morboſæ, ſed bonæ conditionis vendantur; & cum opus fuerit, Macellarios ad prædicta, & alia in eorum Capitulis contenta; Magiſtratus auctoritate compellant.

Et propterea eligantur etiam à Magiſtratu Bullatores duo, qui præſtito etiam prius Iuramento in forma, teneantur ſingulis diebus, quotiès fuerint à Macellarijs requiſiti, prouidere, quòd Caſtrati, & alia Animalia ſimilia legitima, & bonæ condictionis mactentur, & repertis legitimis Carnibus, eas ſigno Communis bullare debeant cum filo, & cera Viridi in earum crure, vt moris eſt, imponenda.

DE OFFICIO TAXATORVM. *Rub.* XLIV.

QVia decet omnia iuſto pretio Venundari, Eligantur quoque à Magiſtratu ad Annum duo Ciues bonæ experientiæ, & iudicij, qui præſtito prius Iuramento in forma, gratis, & accuratè debeant taxare pretium Carnibus omnibus vendendis à Macellarijs, de quibus non fuit factum certum pretiũ in eorum Capitulis,

vt in Suinis, & Bouinis, quibus iuxtà currentem valorem, & qualitatem Carnium pretium ſucceſſiuè ſtatuendum eſt. Debeant etiam imponere Pretium Piſcibus vendendis: Item Carnibus ſalitis, quæ à Salſamentarijs, ſiue Pixecarolis in dies venduntur; Quod ſi vltra taxatum pretium fraudolenter mentiendo, vendiderint, prædicti omnes vltra amiſſionem rei, vel pretij, pœnam X. Librarum qualibet vice incurrant.

SVMMARIVM.

1 *Victualia taxanda ſunt, vt debito pretio vendantur in foro.*

ANNOTATIO.

1 Victualia quod taxari debeant, vt debito prætio vendantur pro tuitione Terrarum, & Populorum eſt tex. in *cap. poſt Natale, & ibi not. Aluaro. de pace tenen. & eius viol. in vſib. feud.* & quod Prætor, & Magiſtratus curare debeat, quod victualia iuſto prætio vendantur, & omnibus iuſtum prætium præficere eſt tex. *in l. 1. §. cura carnis, & ibi Bart. ff. de Offic. præf. Vrb. & in l. 1. ff. de mune. & bono.* & not. *C. in l. 1. C. de Epiſc. audien. & Fab. de Mont. de emption. & vendition. quæſt. 3. prin. quæſt. 18. num. 39.*

DE OFFICIO SVPERSTITVM PLATEARVM.
Rubrica XLV.

VT res omnes ad Victum neceſſariæ in Plateis expoſitæ iuſto prætio, & conuenienti menſura Vendantur; Eligantur etiam à Magiſtratu ad Triennium duo Ciues, Vnus pro Platea S. Martini, Alter verò, pro Platea S. Antonij, & vterque pro Platea magna in die Mercati, qui diligenter prouideant, quod prædictæ res ad vendendum expoſitæ, ſint, & eſſe debeant benè conditionatæ, apteque, & mundè per vendentes detineantur, & conuenienti pretio, ſiue menſura iuxtà qualitatem temporis vendantur, & cum opus fuerit, Executorum quoque auxilio, Iudicum auctoritate vtantur.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio data ſuperſtiti vnius plateæ non extenditur ad aliam plateam.*

ANNOTATIO.

1 Vide notata ſupra in Rubr. præcedenti, quibus adde quod d. iuriſdictio data per ſtatutum ſuperſtiti Platearum pro vna platea Ciuitatis, vt hic, vnus non cognoſcit in platea alterius neque de conſenſu partium, *Bald. in l. teſtamenta omnia 18. num. 3. C. de teſtam. Grat. deciſ. March. 78. num. 22.*

DE SVPERSTITE, SEV PROVISORE SALIS.
Rubrica XLVI.

SVperſtes Salis diligenter prouideat, quòd nullo vnquam tempore Sal in Ciuitate deficiat, adhoc, vt Ciuibus, & Diſtrictualibus vendi, & diſtribui poſſit: Et ideo Syndicis Caſtrorum, & Villarum iubeat, vt ſucceſſiuè iuxtà compartitionem iam factam per illorum homines, & Iumenta congruis temporibus Sal conduci faciant, ſoluta tamen ſemper ab eo ſolita, & conſueta mercede: Illudquè reponi faciat in Magazzeno Salariæ Groſſæ, in quo ad groſſum currenti pretio, & iuſto pondere vendere debeat cuicunque volenti; Et pro Eleemoſyna à Sereniſſimis Ducibus Noſtris ſumma pietate conſtituta, diſtribuat Monialibus, & Conuentibus ſolitis: Et animaduertat, quod tempore hyemali, in quo difficilius Sal conducitur, vel alio, ſi impedimentum aliquod intercedat. Exteris non vendat, ſed Ciuibus, ac Diſtrictualibus moderatè diſtribuat: Prouiſionem Magiſtratui Singulis Menſibus ſoluat, & Tertiam partem Datij Salis Communitati aſſignatam Conductori perſolui faciat.

Vt què

Vtquè facilius omnibus Sal emere liceat, prouideat, vt in Salaria minuta ad minutum etiam vendatur, taliſquè venditor in dicto loco ſemper aſſiſtat, ad hoc, vt ſinguguli Ciues, & Comitatenſes qualibet hora illud emere, iuſto pondere, & omni fraude remota poſſint, & valeant.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas poteſt cogere dominos animalium ad illa mutuanda pro ſeruitio annonæ.*

2 *Sal de iure communi vendi poteſt a quolibet priuato. Hodie tamen d. ius computatur inter regalia, ita vt ſpectet ad Principem, num. 3.*

ANNOTATIO.

1 QVod Ciuitas poſſit cogere dominos animalium, & curruum ad commodandum animalia, & currus peruehenda annona, Sal, & ſimilia pro ſeruitio Ciuitatis dixi ſupra *ad Rub. 30. n 6.* & not. *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 21. num. 27. & cap. 28. num. 38.* vbi dicit, id eſſe faciendum ſoluta mercede, & ſi animalia pereant cuius ſit damnum vide ibi per eum.

2 Sal de iure communi vendi poteſt a quolibet priuato ceſſante conſuetudine, vt not *Cæpol. in l. inter publica 17. §. 1. ff. de verb. ſignif.* quem referendo ſequitur *Bertach. in repert. in litera S. in verbo Sal.* Cum ſalinæ etiam de priuati Dominio eſſe poſſint *l. forma 4. §. ſalinæ, ff. de cenſi. l. magis puto 5. §. ſed & ſi ſalinas, ff. de reb. eor. Roſentall. de feud. cap. 5. concl. 89. num. 2 Altogr. conſ. 70. vol. 1. in appendic. ver. planè &c.*

Licet hodie id computetur inter regalia, ita vt ſpectet ad Principem, vt dicit *D. Deluca in Theat. veri. & iuſt. tom 2. in tit. de regal. concl. 105. n. 14. & 15.*

DE OFFICIO SVPERSTITVM DAMNI DATI Rubica XLVII.

SVperſtites Damni dati eligantur ad Annum à Magiſtratu Octo Ciues, quorum quatuor ſint Notarij, qui quolibet Menſe ſucceſſiuè teneantur die Sabbati, & Diebus Feſtiuis hora ſolita aſſiſtere in Gabella Officialibus Damni Dati, & prouidere ne Ciues, aut Comitatiui aliquo modo in damnis, ſiue pœnis grauentur; Sed Singulorum indemnitati, prout Iuſtitiæ conſonum fuerit, prouideant, Iudicum, & Magiſtratus auctoritate, cum opus fuerit.

DE OFFICIO SVPERSTITVM AQVÆDVCTVVM. Rubrica XLVIII.

ELigantur etiam à Conſilio ad Triennium duo Ciues, qui accuratè prouidere debeant, quod Aquæductus Magnus, & Alter, qui dicitur Aquæductus Fontis Sancti Petri inſtaurentur, & conſeruentur, & propterea deputare valeant vna cum Magiſtratu, duos Muratores ex Peritioribus, qui prædictos Aquæductus manutenere debeant, & prouidere, vt Aqua decurrat, & tempore æſtiuo in publicis Fontibus non deficiat, Claues penes ſe retinendo, & primus habeat pro expurgando Aquæductu Magno Florenos xx. quolibet anno: Alter verò pro alio Aquæductu Florenos ſex, Singulo quatrimeſtri pro rata perſoluendos.

ANNOTATIO.

1 COncordat cum hoc ſtatuto ſuper cura habenda circa aquæductus *Statutum Mediolani lib. 2. cap. 280.* cum alijs relatis per *Carpan. ibi in annota. & cap. 294. & cap. 309.*

QVOD AQVA PVBLICORVM AQVÆDVCTVVM NON DERIVETVR. Rubrica XLIX.

AQua publica in poſterum alicui non concedatur, ſiue vendatur abſque licentia Conſilij, & qui in Domo propria Conſeruas habet, Aqua moderatè vtatur, & adueniente publica neceſſitate, Magiſtratus, & Superſtites impedimenta

quæcun;

quæcunque remoueant: Ideo à Cal. Iunij vſque ad Cal. Octobris nullus poſſit accipere, ſiue deriuare Aquam abſq; illorum licentia, ad pœnam ſcutorum XXV. Cameræ Ducali, & Refectioni Aquæductuum pro parte applicandam, iuxtà eorum Capitula, Quæ originaliter habentur in Libro Reformat. Anni 1586. pag. 234. Debeant tamen Superſtites Aquam gratis concedere Ciuibus pro replendis Ciſternis, & alijs Indigentijs, dummodo Publica Aquæ neceſſitas non intercedat, à Magiſtratu iudicanda.

SVMMARIVM.

1 *Aquæductus non poſſunt lædi, neque aqua alio diuerti, Sub pœna hodie arbitraria, num. 2.*
3 *Aquarum publici cuſtodes appellantur Hydrophilaces.*

ANNOTATIO.

1 AQuas non poſſe diuerti ex aquæductis publicis, neque aqueductus poſſe aliquo modo lædi ſtatuerunt ſub grauibus pœnis Theod. Valent. & Archad. Imperatores *in l. 3. C. de aquædu. lib. 11.* & not. *Menoch. de arbitr. caſ. 462. num. 1.*

2 Quæ pena hodie de iure communi eſt arbitraria, vt tradunt *Io. a Plate. in d. l. 3. & Menoch. d. caſu 463. num. 3.*

3 Aquarum verò publici cuſtodes vocantur *Hydrophylaces*, vt dicit, *Petr. Gregor. Tholoſ. in ſintag. iur. vniuer. lib. 31. cap. 35. num. 2.*

DE OFFICIO PRÆCONVM. *Rubrica L.*

PRæcones Duo, præſtito prius Iuramento in forma in manibus Cancellarij, Edicta omnia eadem die, qua ſibi à Iudicibus, ſiue à Magiſtratu traduntur, vel omnino ſequenti in Plateis, quadriuijs, & locis ſolitis præconizare, & publicare teneantur, & ſtatim ſuæ Publicationis Relationem facere; Cum Magiſtratus comedit ante, & poſt Tubis, vt moris eſt, perſonare debeant, Eumque ad loca ſolita aſſociare, & Illi iuxtà ſolitum inſeruire; & quilibet eorum habeat à Camera Ducali pro ſuo Salario ſcutum vnum quolibet Menſe, & dimidium à Communi, vltra expenſas in Palatio illis ſubminiſtrari ſolitas: Habeat etiam quilibet ipſorum pro quolibet banno ad petitionem alicuius priuatæ perſonæ in locis prædictis, ſolidos XXIIII. & à Forenſibus duplum, & intereſſe teneantur Luminarijs, Monti Pietatis, Depoſitario Pignorum, & Mercatoribus Artis Lanæ, à quibus conſequi debeant Mercedem, iuxtà Taxam in eorum Capitulis: Et ne inter eos aliqua diſcordia oriatur, teneantur omnia lucra occaſione Tubæ inuicem communicare, & æqualiter inter ipſos diuidere, Quibus etiam inſignia Tubarum expenſis Cameræ Ducalis quolibet Quatriennio, prout hactenus obſeruatum eſt, de nouo reficiantur.

DE OFFICIO DEPOSITARII PIGNORVM. *Rubrica LI.*

DEpoſitarius Pignorum eligatur à Magiſtratu Vir bonæ famæ, Qui Iudicibus, & Magiſtratui obedire debeat, & præſtito prius Iuramento in forma in manibus Cancellarij, teneatur in primis præſtare idoneam Cautionem de exercendo fideliter ſuum Officium, & de reddenda ratione in fine ſui Officij, & de reſtituendo, ſi quid reſtituendum erit, iuxtà formam Capitulorum ſequentium.

Che il Depoſitario debba riceuer quanto prima i Pegni da gli Eſſecutori, & quelli conſeruare, e cuſtodire à ſuo riſico, e fortuna, eccetto però da caſo fortuito, ſenza ſua colpa, & quelli vendere, ò reſtituire ſecondo la forma delli Capitoli.

Che nel principio del ſuo Vffitio debba fare vn Libro, & quello Cartulare, & autenticare col bollo della Communità, nel quale debba ſcriuer ſubito nell'iſteſſo giorno della conſignatione tutti li Pegni con la qualità, quantità, numero, peſo, ouero miſura, ſecondo che ſi richiede reſpettiuamente in ciaſcun pegno, il nome dell'Eſſecutore, il nome del Padrone, & ad iſtanza di chi ſia ſtato fatto il pegno, ſotto la pena di XXV. ſoldi per ciaſcuna volta, che contrauiene.

Che

Che ſia obligato farne riceuuto, come di ſopra nel libro dell'Eſſecutore, acciò ſiano conformi, ſotto la detta pena di XXV. ſoldi.

Che li Pegni non ſi poſſino far da altri, che dalli Eſſecutori à ciò deputati, li quali nel termine d'vn giorno nella Città, & ſuoi Borghi, & nel Contado nel termine di cinque giorni ſiano obligati conſegnarli con effetto al Depoſitario, con pigliarne riceuto da eſſo, come di ſopra, ſotto la medeſima pena.

Che gli Eſſecutori debbano notar ſubito nel lor Libro li Pegni, e lor qualità, il Nome del pegnorato, e volendo il debitore, debbino farne poliza, auuertendo, che non ſi faccia nell'Arme de Soldati deſcritti nella Militia, ne in Boui, & inſtromenti Aratorij, & ſimili, fuor che in Suſſidio.

Che il Depoſitario non paghi la mercede à gli Eſſecutori, ſe il Pegno non è baſtante, & facendo più pegni per la medema cauſa, non gli dia più d' vna Eſſecutione; & nelle Cauſe Criminali, doue l' eſſecutore ha la rata delle pene, il Depoſitario non paghi eſſecutione alcuna, ma ſe il Condennato haueſſe gratia libera, ſi paghi l'eſſecutione ſecondo il ſolito.

Che per l'auuenire ſi debbino eleggere dal Magiſtrato doi Huomini di buona eſperienza, li quali ſi chiamino Eſtimatori della Depoſitaria, & debbino aſſiſtere all' hora ſolita al Vender de pegni, & procurare, che ſi vendino per il prezzo conueniente, & non ſi commetta fraude alcuna in pregiuditio de Debitori, & vno almeno ſi debba ſottoſcriuere alla Vendita di detti Pegni.

Che il Trombetta deputato dal Magiſtrato riceuta la poliza dall'Attuario, ſia obligato fare li tre Bandi nel luogo publico, & nell' hora ſolita, in tre giorni ſeguiti, purche l' vltimo bando caſchi nel giorno del Sabbato, ò Mercore non feriati, mettendo li pegni in luogo publico, auanti la Depoſitaria, & quelli vendere ſecondo il ſolito, e deliberare à chi più offerirà; & non ritrouandoſi Compratore ſi faccino ſtimar li pegni ad inſtanza del Creditore dalli detti Eſtimatori, il qual Creditore debba pigliarli per vn quarto manco del giuſto prezzo.

Che il Depoſitario debba notare in vn Libro particolare li tre bandi, l' vltima offerta di ciaſcun pegno, & il nome del Compratore.

Che ſia obligato di reſtituire nel termine di trè giorni al Debitore il ſoprauanzo de denari de pegni venduti, detrattone quello, che di ragione ſi deue detrahere.

Che ſe alcuno Offerente impediſſe la Vendita con altri, poſſa, e debba eſſer aſtretto dal Giudice, fatti li trè bandi à pagare detto Pegno il giuſto prezzo con gl' intereſſi ſeguiti.

Che il Depoſitario non poſſa reſtituire li Pegni al Padrone, ſenza l' ordine del Creditore per poliza ſottoſcritta da lui, ouero d' ordine del Giudice, citato prima il Creditore, altrimente ſia tenuto di ſuo proprio.

Che il Depoſitario debba conſeruare diligentemente tutti li pegni nella Depoſitaria, & non poſſa preſtarli ad alcuna perſona, nè meno ſeruirſene per ſe ſteſſo, come anco l' Eſſecutore, ſotto la pena di XX. lib. per ciaſcun pegno.

Che in caſo, che il Beſtiame di qualunque ſorte ſia, patiſſe nella Depoſitaria, poſſa il Giudice data idonea cautione dar licenza di ricondurlo fuori, & rapreſentarlo ad inſtanza del Creditore nel termine conuenuto per la ſubhaſtatione, & liberatione di eſſo, & vendendoſi l'iſteſſo giorno, che è ricondotto, non ſi paghi per la rimeſſa di eſſo coſa alcuna al Depoſitario eſſendo ſtato pagato la prima volta.

Che il Debitore poſſa riſcuotere il pegno venduto nel termine di dieci giorni, che li ſarà intimato à venire à veder fare il pagamento. E ſe il Debitore haueſſe hauuto qualche legitimo impedimento, poſſa il Giudice, prouato l' impedimento prorogarli altretanto tempo à riſcoterli.

Che ſe il pegno di qualunque ſorte ſia foſſe venduto manco della metà del giuſto prezzo, da ſtimarſi in queſto caſo dalli detti Eſtimatori, la Vendita ſia nulla, & con la fede di eſſi, poſſa, & debba il Giudice, ad inſtanza del Debitore, commetter nuoui bandi, & non ſi trouando il Compratore, debba il Creditore pigliarlo per vn quarto manco del giuſto prezzo, come ſi è detto ſopra.

Che il Depoſitario debba hauer per ciaſcun pegno vn bolognino, & per ciaſcuna Beſtia minuta vn bolognino il giorno, ancorche non vi ſteſſe la notte, ò non vi compiſſe il dì; & per ciaſcuna beſtia groſſa, bolognini otto frà il dì, & la notte, ancorche non vi ſteſſe; & lui ſia obligato cuſtodirle, & gouernarle per il tempo, che vi ſtaranno.

Che ſe il Depoſitario sarà ſalariato dalla Communità, debba hauere oltre il Salario, la metà della ſopradetta mercede de Beſtiami tanto groſſi, come minuti, per la cuſtodia, e gouerno di eſſi, & l'altra metà ſia della Communità, ſi come anco il bolognino, che ſi paga per ciaſcun pegno debba eſſer tutto della Communità.

Che il Depoſitario nel fine dell' Offitio ſia obligato reſtituire, & conſignare al Succeſſore tutti li Pegni peruenutili alle mani, & pigliarne riceuuto d'eſſi, & che tutti li Libri ſi debbino conſeruare in vna Credenza nella Depoſitaria, nella quale debba tener la Chiaue il Magiſtrato, & Cancelliere della Communità.

DE OFFICIO ASSISTENTIS PENSÆ GRANI, ET FARINÆ.
Rubrica L I I.

AD Penſam Grani eligatur à Conſilio ad Annum Vir bonæ famæ, Qui præſtito priùs Iuramento in forma, aſſiſtere debeat tota die in loco Penſæ, & diligenter ponderare frumentum, & alia blada, quæ ad Molendum aſportantur, & illorum Pondus, Nomen Domini, & Molendinarij ſtatim deſcribat in Libro Cartulato, & cuicunque petenti teneatur de pondere facere Apodiſſam; Deinde ponderet Farinam ad Callum pro moltura quatuor librarum pro quolibet Centinario; Quod ſi quid pluris reperierit deficere, debeat incontinenti reponere debitam quantitatem de Sacculo proprio Molendinarij, ad id propterea à quocunque ipſorum detinendo, alias de proprio reficere teneatur. Et hæc omnia facere debeat cum ſolito emolumento à Magiſtratu taxando.

DE OFFICIO BVLLATORIS COMMVNIS.
Rubrica L I I I.

BVllator aſſumpto Officio requirere debeat Magiſtratum, quòd bannire faciat in die Sabbati per loca ſolita Ciuitatis, quod quilibet Ciuis, & Diſtrictualis Eugubij, debeat infra XV. dies immediatè ſequentes feciſſe adiuſtare, & bullare omnes menſuras, & pondera ad pœnam vnius floreni pro quolibet pondere, vel Menſuræ, etiam quòd fuerit iuſta: Ideò teneatur in loco aſſiſtere, & ad petitionem cuiuſcunque perſonæ Menſuras, & pondera cuiuſcunque generis, Barilia, quibus tamen vendi ſolet: Stateras, Bilancias, Formas Fornaceariorum ad faciendum Cuppos, Lateres, & ſimilia, ſolito ſingno adiuſtare, & bullare: Sicut etiam ſemel in anno accedere debeat ad omnia Caſtra Territorij Ciuitatis ad prædictum effectum, recepta conſueta mercede iuxtà Taxam à Magiſtratu fieri ſolitam: Homines tamen dictorum Caſtrorum teneantur ad Conductam Inſtrumentorum dicti Bullatoris.

DE OFFICIO MAGISTRORVM VIARVM. *Rubrica* L I V.

MAgiſtri Viarum Eligantur à Conſilio ad Triennium Quatuor Ciues quilibet pro ſuo Quarterio, Qui tàm in Ciuitate, quam eius Diſtrictu prouidere debeant, quòd Viæ publicæ manuteneantur conuenientis Latitudinis, de qua ſuo loco dictum eſt, & ne ab aliquo occupentur, aut deuaſtentur, Immunditias, & alia quæcunque impedimenta in Vijs appoſita, remoueri cuicunque Ciui, ſiue Diſtrictuali, committere valeant, & (ſi opus fuerit) Executorum etiam auxilio de mandato Iudicum, vtantur. Cum de iure Congrui agendum eſt, promptè, ac ſincerè procedant, & ſingulorum indemnitati prouideant: Et prædicta omnia, quilibet in ſuo Quarterio, & extra Ciuitatem in Villis ſuo Quarterio adſcriptis, Magiſtratus, & Iudicum auxilio, cum opus ſit; implorato gratis curare, & exequi debeant.

Vtquè facilius prouideatur, poſſit, & debeat Magiſtratus eligere vltra prædictos pro Inſtauratione Viarum, Pontium, & ſimilium Territorij, alios idoneos, ac intereſſe habentes; & facta dicta inſtauratione diuidi, & Lapidibus terminari debeant pro earum manutentione per Villas diſtinctè facienda.

SVMMARIVM.

1 *Viæ publicæ ſunt de regalibus Principis.*
2 *Reparatio fontium, & viarum recenſentur inter opera pia.*
3 *Et ad illarum reparationem tenentur etiam habentes immunitatem.*
Vtrum verò teneantur Eccleſia, & Mendicantes, num. 4.
5 *Taxam indictam pro reparatione pontium, & viarum quilibet tenetur ſoluere.*

ANNOTATIO.

1 VIÆ publicæ ſunt de regalibus Principis, §. *viæ publicæ, & ibi Afflict. quæ ſint regal. in vſi. feud. Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 28. num. 88. Roſental. de feud. cap. 5. concl. 20. num. 1. & ſeq.*

2 Refectio, & reparatio pontium, fontium, & viarum inter opera pietatis recenſentur, & Priuilegio piæ cauſæ gaudent, vt not. *Tiraq. de priuil. piæ cauſ. in præfat. ver. item legatum factum, &c. Bertach. de Epiſc. in 4 par. lib. 4. quæſt. vlt. Choel.* 3 *ad Bullam bont. regim. cap. 28. num. 78.* & eſt ita fauorabilis, vt ad illorum reparationem teneantur etiam habentes priuilegium immunitatis a publicis muneribus *l. 1. & ibi Io. de Plate. & Andr. de Barulo. C. de collat. fund. patr. lib. 11.* & not etiam *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 28. num. 78.* vbi dicit, teneri ad prædicta etiam poſſeſſores bonorum emphiteuticorum, vt ibi per eum, *& num. 51.*

4 Vtrum verò ad reparationem viarum teneatur Eccleſia, & Religioſi Mendicantes latè diſſerit pro vtraque parte *Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 28. numer. 55. & plurib. ſeqq.* videas ibi per eum.

5 Addo prædictis, quod taxam indictam pro reparatione pontiũ, & viarum quilibet tenetur ſoluere vt vltra adducta ſupra reperitur ſtatutum *in l. ad portus 6. & ibi ſcribentes, C. de oper. publ. in l. ad reparationem 7. C. de aqued. lib. 11.* cum alijs adductis per *Choel. d. cap. 28. num. 50. & ſeq.* Cum reparatio pontium, & viarum non connumeretur inter munera ſordida, vt dicit *Choel. vbi ſupra num. 54.* benè comprobans.

DE IVRE CONGRVI. *Rubrica* L V.

VT Ædificia in Dies ad maiorem Ciuium Commoditatem, & Ciuitatis ornatum ampliari valeant, nec propter nimiam quorumdam cupiditatem interrumpantur: Si quis in poſterum Domum, ſolumuè habens ibi ædificare voluerit, & in ampliorem, & ornatiorem formam reddere velit, cogatur vicinus ſuam Domum, ſolumuè eidem domui, ac ſolo vicinam, Domino vendere, ſi tamen D. Locumtenens, & Magiſtri Viarum Singuli pro ſuo

Quarterio eiuſmodi ædificio vtilia, & neceſſaria putauerint, pretio auctoduodecimæ partis, vltra æſtimationem de illis faciendam per duos Peritos communiter à Partibus eligendos; dataquè ipſi Domino dilatione quatuor Menſium poſt Venditionem Domus, vt interim aliam habitationem ſibi parare poſſit, nec prius emptor pretium ſoluere teneatur. Quod tamen faciendum eſt, ſi Ædificium ipſum ad Ciuitatis ornatum ſtatim ſit conſtruendum, & vicini Domus, ſolumuè à duobus ſaltem lateribus cohæreat, illiuſquè æſtimationem quadruplo ſit exceſſurum.

In Ruſticis vero Prædijs ad tollendas lites, iurgia, & ſeruitutes obſeruandum erit, Vt qui aliquod petium Terræ habeat cuiuſcunque generis ſit, cogi poſſit illud vendere pretio æſtimando, vt ſupra, cum augumento duodecimæ partis pretij, dummodò Emptoris Prædium ſit maioris pretij rei vendendæ, & illi cohæreat à tribus Lateribus; Nec cogi poſſit, vt partem tantummodo vendat: Et hæc procedant, cum quis intendit Vicinum cogere ad vendendum.

Si quis verò rem aliquam Vrbanam, vel Ruſticam Vicini rebus, vt ſupra reſpectiuè adhærentem vendere velit, teneatur coràm duobus Teſtibus, vel aliter legitimè requirere dictum eius Vicinum, ſi velit illam emere, & pro eodem pretio, ſi illud ſine fraude conſtitutum ſit: alijs præferatur; Vel ſi alij Emptores non adſint, pro pretio ponendo per duos Vicinos communiter eligendos, & aliter facta venditio non valeat: Quæ omnia ſola facti veritate inſpecta per prædictos in Ciuitate, extra verò per D. Poteſtatem ſummariè terminentur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de iure congui eſt validiſſimum.*

Contrarium tenent plures Doctores, numero 2.

Quod declaratur, num. 3.

4 *Statutum de iure congrui non ligat Clericos, neque perſonas Eccleſiaſticas.*

Quicquid contrarium tenuerint aliqui, numero 5.

6 *Statutum laicorum non ligat Clericos, neque perſonas Eccleſiaſticas.*

7 *Statutum iuris congrui exerceri non poteſt contra Clericum emptorem.*

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, numer. 8.

Neque compræhendit bona emphiteotica, quæ ſunt de dominio Eccleſiæ num. 9.

Cum ſtatutum laicale d. bona non compræhendat, num. 10

11 *Ius congrui competens ex Statuto præfertur illi competenti ex Bulla Pij V.*

12 *Ius congrui habet locum etiam in venditione facta in publica ſubhaſtatione.*

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, numer. 13.

Et in venditione cum pacto de retrouendendo, num. 14.

15 *Teſtator ſi mandet fundum vendi non poſſe niſi Titio, præfertur tamen habens ius congrui ex ſtatuto.*

16 *Res dicitur eſſe contigua etiam ſi adſit parua terra intermedia.*

17 *Statutum de re contigua non habet locum in illam acquirente poſt mortem litem.*

Nequè ſi aliqua cohærentia etiam in modico deficiat, num. 18.

19 *Ius congrui competit contra petium terræ ſeparatum ſi ſit de cohærentiis prædii.*

20 *Ius congrui competens ex ſtatuto non poteſt cedi.*

Fallit ſi cedatur cum ipſa re, numero 21.

22 *Præſens venditioni, & recipiens pretium cenſetur retractui renunciare.*

23 *Actio de euictione non datur re euicta vigore iuris congrui.*

24 *Statutum retractus loquens per verbum venditionis non compræhendit alios contractus.*

Ita vt nequè illud habeat locum in permutatione, num. 25.

Quicquid ſit ſi ſtatutum loquatur per verbum Alienare, num. 26.

27 *Venditionis appellatione qui contractus veniant vide.*

28 *Intentans remedium coactiuum non ſibi præiudicat in prælatiuo.*

29 *Vicinis pluribus debetur ius congrui pro rata.*

Licèt quod ſit locus gratificationi velint aliqui. num. 30.

31 *Retractus non præſcribitur minori ſpatio triginta annorum.*

32 *Requiſitio de qua in ſtatuto facienda vicino eſt de forma, et non poteſt omitti etiam ſtante ſcientia vicini.*

Itaut Iudex interponens decretum ſuper alienatione non ſibi præiudicet, num. 33.

34 *Renunciatio extraiudicialis an excludat retractum.*

35 *Actio pro retractu datur contra quoſcunque poſſeſſores.*

36 *Ius congrui competit proprietario, non autem vſufructuario.*

Et competit etiam emphiteuta, num. 37.

38 *Frater poteſt redimere totam rem venditam alio fratre negligente.*

39 *De retractu coactiuo quo ad rem vrbanam plura remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 STatutum hoc de iure congrui eſſe vallidiſſimum dixerunt *Hond. conſ. 3. num. 1. & conſ. 7. num. 1. lib. 1. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 110. num.* 6. qui dant concordantes.

2 Contrarium tamen illud vti correctorium iuris communis videlicet, *l. dubium* 14. *C. de contrah. empt.* eſſe nullum, niſi illud fuerit confirmatum a Principe in forma ſpecifica tenuit *Rota deciſ. 780. num 6. par. 1. & deciſ. 103. num. 27. part. 2. diuer. & apud Buratt. deciſ. 6. num. 5. & ibi Adden. litera B. & apud Merlin. deciſ. 698. num. 2. & ſeq. & deciſ. 740. n. 2. & ſeq. tom. 2.* vbi aliæ recenſentur.

3 Licet contrarium imò d. Statutum licet iuri communi contrarium dici tamen fauorabile, & rationabile, cum non ſit incompatibile eſſe iuri communi contrarium, & eſſe fauorabile quo ad effectum confirmationis in forma communi, & ideò ſufficere ad illius validitatem confirmationem in forma communi etiam deſumpta ex obſeruantia longi temporis ſcripſit *D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 4. in tit. de ſeruit. ad mat. retrac. diſcur. 71. num. 11. & 12.* prout videmus, quod ſtatutum excluſiuum fœminarum licet ſit iuri communi contrarium, tamen ſit fauorabile, & rationabile, & validum ſi ſit confirmatum in forma communi, vt dixi ſupra *in præiud. num...* & dicam infra *lib. 2. rubr. 62.*

4 Statutum tamen ſupradictum de iure congrui non ligat Clericos, neque perſonas Eccleſiaſticas, maximè quando verba ſunt præceptiua, & arctatiua directa in perſonam venditoris, vt tradunt *Soc. Iun. conſ. 1. n. 9. et ſeq. vol. 2. Rim. Iun. conſ. 449. num. 32. et ſeq. vol. 4. Maran. diſput. 7. num. 15.* quos vnà cum alijs pluribus refert, & ſequitur *Hond. conſ. 3. num. 23. lib. 1.* & latè comprobat *Sperel. deciſ. 11. nu. 11. tom. 1. et Surd. conſ. 2. ferè per tot. lib. 1. et P. Diana in ſumma in verbo Statutum laicale ferè per tot.*

5 Quicquid contrarium tenuerint Doct. relati per *Surd. d. conſ 2. num. 13.* & per *Hond. d. conſ. 3. nu. 8. et 9.* & videtur ſentire. *D. Deluca in Theatr. verit. et iuſt. tom. 4. in tit. de ſerui. ad mate. retrac. d. diſcu. 71. num. 4. et ſeq. et Gratian. licet dubius diſcep. foren. cap. 460. num. 17. par. 3.*

6 Cum Statutum laicorum ex defectu poteſtatis non liget Clericus, nec perſonas Eccleſiaſticas, vt latè comprobant *Hond. d. conſ. 3. n. 11. et ſeq. Ciria. contro. 144. num. 6. Sperell. deciſ. 10. per tot. & deciſ. 12. per tot. et deciſ. 100. num. 26.* vbi teſtatur de magis communi opinione, *et deciſ. 121. per tot. et deciſ. 135. num. 79. et num. 117.* vbi dicit, hoc procedere ſiuè ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in perſonam, vt ibi per eum, *Genuen. in prac. Archiep. Neap. cap. 75. per tot* vbi dicit, hanc eſſe veritatem luce meridiana clariorem, cum quibus pertranſit *D. Deluca in Theat. verit. et iuſti. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 23. num. 4. et diſcur. 45. num. 8. et Rota deciſ. 84. num. 7 part. 7. rec. et deciſ. 18. apud Zuffi de legit. proc. crim. num. 11. et apud Card. Ottob. deciſ. 149. n. 8. et 9.* & alibi paſſim

7 Quæ quidem habent locum etiam in Clerico emptore contra quem retractus vigore ſtatuti exerceri non poteſt, vt tradunt *Hond. conſ. 3 nu. 10 et ſeq. vol. 1 Marta de iuriſd. part. 4. caſu 30. num. 8. et ſeq. Squilla. de priuil. cleric. cap. 7. num. 96. Sperell. deciſ. 11. num. 11. D. Deluca in Theat. verit. et iuſti. tom. 4. in tit. de ſeruit. ad mat. retrac. diſcur 71. num. 5. ver. qui termini etc. et Rota apud Cauàler. deciſ. 658. num. 1.*

8 Licet contrarium male iudicio meo teneant *Giurb deciſ. 25 num. 10. de Marin. lib. 1. reſol. 55. num. 5. 7. et ſeq. et reſol. 44. ferè per tot. lib. 2.* & alij relati per *D. Deluca d. diſcur. 71. num. 3.*

9 Prout etiam d. ſtatutum neque comprehendit bona emphiteotica, quæ ſunt ſub directo dominio Eccleſiæ ex defectu iuriſdictionis, vt not. *Hond d. conſ. 3. num. 10. & 23. lib. 1.* vbi quamplures dat concordantes *Fulgin. de iure emphit. in tit. de melior quæſt. 10. num. 24.* vbi teſtatur de vera & communi opinione.

10 Et ſtatutum laicale non comprehendere bona emphiteotica, quæ sũt ſub dominio directo Eccleſiæ firmant *D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 45. in fin. et diſcur. 59. num. 7. & Rota apud Pacif. de Saluian. dec. 238. num. 4. & ſeq. & apud Ciriac. poſt contr. 205. num. 19. & deciſ. 35. num. 26. poſt Salgad. in laber. credit.* & comprobaui ego *alleg. foren. 14. num. 25.*

11 Ius verò congrui competens ex hoc ſtatuto præfertur iuri retractus prouenienti ex Bulla Pii V. ſuper cenſibus, vt tradunt *Cenc. de cenſ. quæſt. 65. num. 9. Gratian.* latè comprobans contra *Boccac. diſcept. forenſ. cap. 876. num. 1. & ſeq. par. 5.* vbi teſtatur de veriori, & magis communi Doct. opinione, *Poſti. de ſubhaſt. inſpec. 36. nu. 41. & Rota deciſ. 243. num. 15. & ſeq. par. 5. rec.*

12 Statutum hoc de retractu, quod habeat locum etiam in venditione facta in publica ſubhaſtatione tenent *Poſti. de ſubha. inſpect. 36. n. 17. & ſeq. & in addit. ad d. inſpec. 36. num. 10. Gratian. diſcep. foren. cap. 54. num. 17. et ſeq. par. 4.* vbi teſtatur de veriori, & magis communi Doct. opinione, & eandem atteſtationem facit, *cap. 784. num. 9. & ſeq. par. 4. Cenc. de cenſ. quæſt. 66. num. 25. & ſeq.* quando adiudicatio fit tertio, vt ibi per eum. *& Rota apud Greg. XV. deciſ. 193. in princ. et apud Cenc. de cenſ. deciſ 429. num. 3.* quæ loquitur in retractu competente vigore *Bulla Pij Quinti*, vt ibi per eam.

13 Contrariam tamen opinionem imò hoc ſtatutum de iure congrui non habere locum in venditione facta in publica ſubhaſtatione tenuerunt *Adden. ad Paitel. exped. 79. num. 21.* declarantes ſi adiudicatio fiat creditori, ſecus ſi tertio, & niſi ſtatutũ loquatur cum verbis prægnantibus, vt ibi per eum *Capic. Latro conſult. 27. num. 51.* cum quibus pertranſit *D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de ſeruit. ad mat. retrac. diſc. 71. nu. 13.* vbi hoc latè comprobat, & teſtatur de veriori opinione, & quamplures dat concordantes, & vide infra num....

14 Hoc ſtatutum quod habeat locum etiam quãdo venditur aliquod prædium cum pacto de retrouendendo voluerunt *Afflit. de iure protom. f. ... num. 20. & Renedel. pariter de iure protom. ad princ. Conſtit. nu. 129. Rot. apud Cenc. de cenſ. dec. 443. n. ...*

15 Si verò Teſtator in eius teſtamento mandauit, quod talis fundus non vendatur niſi Titio, qui tamen non eſt coniunctus, nequè vicinus ſi in caſu venditionis faciendæ d. Titio compareat vicinus prætendens ipſi d. fundum eſſe vendendum vigore Statuti ipſe venit præferendus *Bald. de iure protom. nu. 7. ver. Quid ſi Teſtator &c.*

16 Res in propoſito huius ſtatuti dicitur eſſe contigua etiam ſi adſit parua terra intermedia, *Corn. conſ. 29. num. 11. lib. 3. Carpan. ad Stat. Mediolan. cap. 417. num. 477.* quid ſi adſit intermedia via vicinalis, vel publica, ſeù flumen vide *Carpan. vbi ſupra cap. 433. num. 34. & ſeq. & Deluca tom. 4. de ſeru. ad mat. retract. diſcur. 69. nu. 2.*

17 Statutum retractus loquens de re contigua non habet locum in acquirente bona contigua poſt motam litem, vt ſentit *Carpa. in dict. cap. 433. num. 53. litera X.* licet ius ſuperueniens reo ſuffragari ad excludendum actorem a iure congrui tueatur *Pariſ. conſ. 82. in fin. lib. 3. Rota deciſ. 243. num. 9. par. 5. recen.*

18 Neque habet locum d. ſtatutum ſi aliqua cohærentia in aliquo deficiat cum d. ſtatutum ſit correctorium iuris communis *Afflict. de iure protom. §. 6. num. 10. Carpan. ad d. Stat. Mediol. d. cap. 433. num. 53.*

19 Statutum ſupradictum iuris congrui competit contra pætium terræ ſeparatum ab alio prædio, ſi de eiuſdem prædij pertinentiis exiſtat ita poſt *Alex. Scott. & Giurb.* per eum relatos tuetur *Andreol. contro. 132. num. 7. & ſeq.* de quo vide *Vermigl. conſ. 486. per tot. & Gratian. diſcep. foren. cap. 745. num. 67. par. 4.*

20 Priuilegium iuris congrui alicui competens
ex ſtatuto non poſſe cedi voluerunt *Carpan. ad*
21 *Stat. Mediol cap. 417. num. 364. et ſeq. Giurb. dec.*
51. num. 5. et ſeq. Thom. deciſ. March 46 num. 30.
niſi ceſſio fiat conſaguineo, vel vicino, vt ibi
per eum *num. 32.* Poteſt tamen voli cum ipſa
re, *Pariſ. d. conſ. 82. num. 26. lib. 3. Giurb. conſ.*
84. num. 5. D. Deluca in d. tom 4. in tit. de ſerui. ad
mat. retrac. diſcur. 76. num 5. Rota deciſ. 243. nu. 9.
par. 5. recen. & vide *Olea. de ceſſio. iur. tit. 3. quæſt. 2.*
per tot.

22 Præſens venditioni, & recipiens pretium quod cenſeatur retractui renunciare voluerunt *Crane. conſ. 159. num. 5. Menoch. de recup poſſeſ. remed. 15. nu. 123.* & latè comprobat *Capic. Latro deciſ. 57. num. 14. et ſeq. tom. 1.* vbi declarat in quibus terminis procedat deciſio *Rotæ apud Card. Caual. 657. num. 3.*

23 Actio de euictione non datur quādo res euincitur vigore iuris congrui, *Afflict. de iure proto. §. 2. num. 37. Tiraq. de vtroq. retrac. de retrac. lignag. §. 1. gloſ. 9. num. 34. et ſeq. Hond. d. conſ. 3. nu. 40. & ſeq. lib. 1. Cenc. de cenſ. q. 66. num. 79. et Mang. de euict. quæſt. 134. num. 1. et ſeq.* vbi quamplures ad d. concluſionem ſubnetit ampliationes, & limitationes, *et Hond. d. conſ. 3. num. 74. et ſeq.* ipſos conſulas.

24 Aduerte tamen, quod cum ſtatutum ſupradictum in materia retractus prælatiui loquatur per verbum *Venditionis*, ibi vendere velit, non compræhendit alios contractus, quia licet appellatione venditionis veniant omnes contractus per quos transfertur dominium, vt not. *Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 417. nu. 104. et Barboſ. de appel. verb. ſignif. appell. 267. in prin.* qui dant concordantes quamplures, id tamen non habet locum in ſtatutis in quibus verba ſunt strictè intelligenda, vt in his terminis voluerunt *Afflict. de iure proto. in princ. legis, num 19. Fabian. de Monte de empt. et vend. 2. par. princ. num. 7. Tiraq. de retrac. lignag. §. 1. gloſ. 2. num. 2. et ſeq. Carpan. ad Stat. Mediol. d. cap. 417. num. 105. et num. 514. Gratian. diſcept. foren. cap. 885. num 16. par. 5.* vbi dicit, hoc non habere locum quando eſſet eadem ratio in alijs contractibus, & *D. Deluca in d. tom. 4. in tit. de ſerui. ad mate. retra. diſcu. 72. num. 2. et 3.* Cum ius retrahendi tam prælatiuum, quam coactiuum dicatur exorbitans, & odioſum, vt dicit *D. Deluca in dict. tract. de ſeru. ad mat. retr. diſcur. 81. num. 10.*

25 Ita ut neque illud habeat locum in permutatione, vt declarant *Carpan. in d. cap. 417. num. 106. et ſeq. Gratian. d. cap. 885. num. 15. et ſequen. et D. Deluca in d. tit. de ſerui. ad mat. retr. diſcur. 73. num. 3. et diſcur. 76. num. 2.*

26 Quicquid ſit, ſi ſtatutum vſus fuerit verbo alienare, ſub quo venit omnis contractus per quem transfertur dominium etiam in materia ſtricta, vt not. *Carpan. d. cap. 417. num. 112. et D. Deluca in d. diſcur. 73. num. 3.*

27 Omnes tamen ferè caſus, qui veniunt appellatione venditionis, puta ſi venditio ſit nulla, ſit conditionalis, in promiſſione de vendendo, & ſimil. recenſent *Carpan. ad d. Stat. Mediol. d. cap. 417. num. 112. et ſeq. et Benedel. de iure proto. ad prin. Conſt. in §. ſancimus ferè per tot.* quos quia nimis longum eſſet recenſere, ideò ipſos conſulas.

28 Intentans autem remedium coactiuum quod non ſibi præiudicet in prælatiuo tenet *D. Deluca in dict. tit. de ſerui. ad mater. retrac. diſcur. 75. num. 11.*

29 Plures vicini ſi concurrant ad ius congrui
omnibus competit res empta pro æquali portione
ſi eſt diuidua, *Afflict. de iure proto. vbi ſupra*
num. 42. et §. 2. num. 23. et §. 7. per tot. D. Deluca
in Theat. ver. et iuſti. tom. 4. in tit. de ſerui. ad mat.
retrac. diſcu. 72. num. 3. Quod tamen ſit locus
30 gratificationi, & quod præferatur ille, cui res
eſt tradita voluerunt *Hond. conſ. 7. num. 7. lib. 1.*
et ab eo adducti, vide tamen *Fab. de Anna conſ. 47.*
num. 29. et ſeq. et ferè per tot. vbi latè.

31 Illi, cui competit ius retractus ſi non ſit facta denunciatio de futura venditione contra eum d. ius non præſcribitur minori tempore 30. annorum *Mant. de iure prot. n. 33. Moret. conſ. 89. n. 1. et ſeq. Old. conſ. 11. nu. 62.* plenè *Giurb. deciſ. 75. n. 1.* vbi dat concordantes, *Grat. diſc. foren. cap. 742. num. 2. et ſeq. par. 4. Rota apud Card. Ottobon. deciſ. 268. num. 6.* Quod vero ſi res ſit per emptorem alienata tertio præſcribatur d. ius per ſpatium decem, vel viginti annorum voluit *Carpan. ad Stat. Mediol d. cap. 417. num. 217. vide D. Deluca in d. tit. de ſeru. ad mat. retract. diſcur. 85. num. 15. et ſequen.*

32 Requiſitio autem, quam requirit ſtatutum fieri vicino, an velit rem emere requiritur pro forma, & illa non poteſt omitti, etiam ſi vicinus habuerit ſcientiam de futura fundi venditione, vt tradunt *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 742. num. 3. et ſeq par. 4. Cenc. de cenſ. quæſt. 64. nu. 19.* qui hoc benè declarat, & contrarijs reſpondet, *Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ. 156. num. 6. et apud Card. Celſum deciſ. 163 num. 3. et ſeq. et apud Card. Ottob. deciſ. 248. num. 3. et ſeq.*

33 Ita vt Iudex interponens decretum in contractu alienationis rei, ad quam ei competat retractus non ſibi præiudicet ſecundum *Poſti. de ſubhaſt. inſpect. 56. num. 44.*

34 Vtrum verò ſufficiat renunciatio extraiudicialis differit *D. Deluca d. tom. . in tit. de ſeru. ad mat. retr. diſcur. 75. num. 2. & ſeq. & diſcur. 86. ferè per tot. & diſcur. 81. num. 14.*

35 Actio pro retractu dicitur in rem ſcripta, & ideo illa datur contra primum emptorem, contra ſecundum, & contra alios etiam ſi res tranſierit per mille manus, *Afflict. de iure prot. §. 1. n. 35. Mant. de iure protom. num. 43. Tiraq. de retrac. lignag. §. 12. gloſ. 1. num. 2. & ſeq. Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 417. num. 389. lib. 1. Giurb. deciſ. 75. num. 6.*

36 Ius congrui competit proprietario, non autem viufructuario poſt *Neapod. Afflict. Rendel.* & alios per eum relatos firmat *Giurba ad Conſtit. Meſſan. cap. 7. gloſ. 16. num. 11.*

37 Et competit etiam emphiteutæ, cum ipſe habeat vtile dominium, vt quampluribus authoritatibus allatis probat *Benedel. de iur. proto. ad princ. Conſt. num. 113. & num. 270.* niſi dominus directus velit præferri, vt ibi per eum *d. n. 113.*

38 Quibus addo, quod frater poteſt redimere totam rem venditam, per ius congrui, ſi alius frater negligat redimere partem ſuam, vt tradunt *Michal. de fratr. part. . cap. 36. num. 51. Sanfelic. deciſ. 122. D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 4. in tit. de ſeru. ad mat. retrac. diſcur. 75. num. 4. Rota apud Buratt. deciſ. 937. num. 8. & apud Card. Ottob. deciſ. 156. num. 9.*

39 De interpretatione retractus coactiui quo ad rem vrbanam vide *D. Deluca in d. tom. 4. de ſeru. ad mat. retrac. diſcur. 76. num. 3. & diſcur. 78. num. 3. & ſeq. & diſcur. 79. num. 1. & ſequen. & diſcur. 80. num. 16.*

DE VIIS PVBLICIS, PONTIBVS, AC FONTIBVS REAPTANDIS.
Rubrica LVI.

Magiſtratus, & Viarum Magiſtri diligenter curent, quod Viæ Ciuitatis conſeruentur, nec ab aliquo cum Scalis, vel Puteis, aut ſimilibus occupentur, ſed liberæ, & mundæ manuteneantur, prout infra Libro V. ſub rub. Quod Viæ Ciuitatis ſingulis menſibus mundentur, & ſeq. Fontes etiam, ac Pontes conſeruari decet, & propterea à Magiſtratu eligatur ad biennium vnus Superſtes cuicunque Fonti exiſtenti in Ciuitate, qui diligenter curare debeat, vt nullo vnquam tempore Aquæ deficiant nec earum curſus à quouis Priuato impediatur, iuxtà Prouiſiones in Decreto Sereniſſimi Ducis Noſtri contentas, & nos diximus ſupra ſub Rubrica XXXXVIII. & ſeq.

Communitates etiam, & Homines Oppidorum, Caſtrorum, & Villarum Diſtrictus Eugubij, teneantur Vias publicas in illorum Territorijs ita, & taliter aptare, & ſternere, vt per illas euntes, & Tranſeuntes non ſolum ſine periculo, ſed etiam commode ire, agere, & tranſire valeant. Pontes etiam, & Fontes in Vijs exiſtentes ab eiſdem Vniuerſitatibus refici, & manuteneri debeant, & ſi ceſſauerint, multari, & grauari poſſint, arbitrio Iudicum, & Magiſtrorum Viarum. Quod ſi Via irrumpatur, & deuaſtetur culpa alicuius Vicini, per eundem etiam refici, & manuteneri ijdem mandent, & prouideant: Cætera ad Vias, Fontes, Pontes, & Cloacas ſpectantia habes Libro V. ſub Rub. XXIIII. & ſeq.

ANNOTATIO.

Ad materiam huius ſtatuti fuerunt annotata aliqua ſupra rub. 48. videas igitur ibi.

DE MVRIS CIVITATIS, ET CASTRORVM INSTAVRANDIS.
Rubrica LVII.

Diligenter etiam per Magiſtratum curari debet, quod Muri Ciuitatis iuxta Iuris communis diſpoſitionem inſtaurentur, & reficiantur, & ſi aliquod præiudicium per adiacentes factum ſit, quam primùm per eoſdem emendetur, & (cum opus fuerit) conuocato Conſilio, ſecundum ordinem ipſius prouideat: Quod etiam in Muris Caſtrorum exequi ab illis Communitatibus omnino curabit.

DE OFFICIO CVSTODVM PORTARVM. *Rubrica* LVIII.

CVilibet Portæ Ciuitatis deputetur Vnus, qui diligenter eam Cuſtodiat, ibi perſonaliter permanendo, & de nocte hora ſolita cum Clauibus claudat, quas penes ſe retinere debeat, ſeu alteri tradere, prout ſibi fuerit impoſitum à D. Locumtenente, cuius commiſſionibus omnino parere debeat: Teneatur etiam ſummo mane illam aperire, & à deferentibus tantùm ligna, vnum petium ligni pro qualibet Salma recipere poſſit.

DE OFFICIO PLAZZARIORVM. *Rubrica* LIX.

PLazzarij Quatuor, ſeu plures eligantur iuxtà ſolitum, qui præſtito prius Iuramento in forma, in manibus Cancellarij, teneantur exequi omnes citationes, commiſſiones, & Mandata Iudicum, & Magiſtratus, & etiam ad inſtantiam particularium Perſonarum ſub pœna XX. ſolidorum pro qualibet Vice; & credatur eorum Relationibus, quas infra tres dies, computata die citationis, facere teneantur: Poſſint etiam de licentia Iudicis grauamina facere; nec non Executiones paruæ ſummæ extra Ciuitatem: Et quilibet eorum ſucceſſiuè ſingulis diebus etiam Feſtiuis teneatur aſſiſtere in Platea, vt Mandatis Superiorum præſto eſſe poſſit. Et habeant ſinguli pro ſua mercede à Camera Ducali qualibet anno Florenos XVIII. à priuatis verò perſonis pro qualibet Citatione in Ciuitate, vel Burgis ſolidum Vnum, & ſolidos duos pro cedula, extra verò Ciuitatem citra ſpatium vnius milliarij, duplicetur; & per ſpatium vnius milliarij habeāt ſolidos quatuor, duorum milliariorum ſolidos octo; & ſic dinceps pro quolibet milliario bononeni duo illis addantur: Pro immiſſione in Poſſeſſionem ſi in Ciuitate, vel Burgis, Iulium vnum habeant: Extra verò duplum: Si hæreditati iacenti aliquis detur Curator, bononeni XII. ſoluantur. Cæterum Mandata Iudicum; & Magiſtratus, ſtatim, & abſque aliqua mercede exequi teneantur: & prædicta etiam à Plazzarijs Caſtrorum obſeruanda erunt.

SVMMARIVM.

1 *Plazzario creditur quò ad ea, quæ ſpectant ad eius officium.*

Licèt ſecus ſit quo ad alia non ſpectantia ad eius officium, num. 2.

Itaut ei non credatur quò ad ſolemnitates requiſitas in ſubhaſtatione, num. 3.

Licèt credatur quò ad ſubhaſtationes, numero 4.

5 *Plazzario facta relatione non poteſt ſe corregere ex interuallo.*

Et quo ad relationem creditur Notario, non autem Plazzario, num. 6.

7 *Plazzario creditur, aliquem accepiſſe in depoſitum res captas in exécutionem.*

ANNOTATIO.

1 PLazzario, ſeu nuntio publico creditur in ijs, quæ ſpectant ad ſuum officium vt not. *Menoch. de arbitr. caſu* 112. *num.* 1. *& ſeq.* vbi dat ampliationes, & limitationes, *Farinac. de teſti. quæſt.* 56. *num.* 381. vbi dat concordantes, & *Rota in Cracouien. iuriſpat.* 4. *April.* 1642. *coram R. P. D. Carillo poſt prin. & in Aquil. bonor.* 4. *Martij* 1625. *coram R. P. D. Remboldo. §. quod autem, &c.*

2 Licèt ſecus ſit quò ad alia non ſpectantia ad eius
officium *Menoch. vbi ſupra*, & faciunt notata per
Farin. d. quæſt. 56. *num.* 375.
3 Prout neque eis creditur, quo ad ſolemnitates
neceſſarias in ſubhaſtationibus *Surd. conſ.* 49. *num.*
19. *lib.* 1. *Poſt. de ſubhaſt. inſpec.* 29. *in fin. Rota apud*
4 *Greg. XV. deciſ.* 185. *num.* 10. licèt ei credatur quò
ad ſubhaſtationes, ſi ipſe ſpecialiter referat, cum
id ſpectet ad eius officium *Hond. conſ.* 18. *num.* 56.
lib. 1. *Poſti. de ſubhaſt. inſpec.* 29. *num.* 111. benè declarans.
5 Qui Plazzarius facta relatione non poteſt ſe
corrigere ex interuallo ob timorem ſubornationis, vt poſt *Bart. Abba. & Alex.* per eum relatos
firmat *Card. Tuſc. pract. concl. litera N. concl.* 155.
num. 20. ſed attenditur relatio facta in actis *Bart.*
conſ. 86. *lib.* 1. *per tot. Card. Tuſc. d. concl.* 155. *nu.*
6 21. *Rota apud Greg. XV. deciſ.* 131. *num.* 2. Quod
verò credatur Notario, non autem nuncio quoad relationem tradunr *Carp. ad ſtat. Mediol. cap.* 205. *numer.* 34. *Rota deciſ.* 535. *numer.* 2. *par.* 1. *recentior.*
7 Dicto tamen baiulo referenti aliquem in depoſitum accepiſſe bona pignori ablata creditur etiam depoſitario negante *Saluſt. in pract. A. C. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 6. vbi dicit contra d. depoſitarium exequi poſſe ſine alia citatione, vt ibi per eum.

DE OFFICIO EXTRAORDINARII. Rubrica LX.

VT Vendentium fraudibus occurratur, Volumus quòd Barigellus teneatur deputare vnum Executorem aptiorem de ſua familia, cum aſſenſu, & approbatione DD. Confalonerij, & Conſulum, qui omni diligentia adhibita prouideat, quòd Macellarij, Panefaculi, Triccoli, & ſimiles, Carnes, Piſces, Panem, Oleum, & res omnes ad eorum Artem ſpectantes, vendant bene conditionatas, iuſto pretio, & pondere, & ob id Stateram deferat, & nulla mora interpoſita illas coràm Emptore ponderet, & ſi iniuſti Ponderis, vel malæ conditionis ſint; ſtatim Magiſtratui deferat, vt deinde ad pœnam contra prædictos procedatur: Sicut etiam ſi Macellarios, Hoſpites, Triccolos, & alios prohibitos emere ante Meridiem, contrafacere inuenerit, res emptas ab eis auferre, & in Palatium Communis ſtatim deferre debeat: Curet etiam quod Viæ Ciuitatis, cum à Magiſtratu banniri fiat, cum effectu mundentur, & ab ijs immunditiæ, & ingumbrimina quæcunque amoueantur; nec in Publicis Fontibus, ſeu Pantanis lauetur, & omnibus alijs Statutis, ac Extraordinarijs Bannimentis ad eius Officium ſpectantibus occurrat, & quocunque Caſu, quartam partem pœnæ lucretur.

QVOD OFFICIA COMMVNIS, ET CASTRORVM AB EXTERIS non exerceantur. Rubrica LXI.

OMnia Officia Communis Eugubij, & ea, quæ ad Cameram Ducalem ſpectant, Eugubinis Ciuibus, prout hactenus obſeruatum eſt; & non alijs committantur: Sicut etiam omnia Officia Caſtrorum, & Oppidorum eiſdem Ciuibus committenda erunt; Ad quæ tamen Minores vigintiquinque Annis eligi, & deputari non poſſint.

ANNOTATIO.

1 HOc ſtatutum loquens de Ciuibus Eugubinis habet locum in Ciuibus propriè ſumptis, non autem de Ciuibus ſecundum quid, & improprijs ſecundum *Brun. in tract. Conſt. & decret. in verbo Ciues, & ſtatutum de ciuibus, Buſatt. conſ. 245. num. 23. lib. 3.* quos refert, & ſequitur *Maſcard. de gener. ſtatut. interp. concl. 4. num. 7.*

Concordat cum hoc ſtatuto *Statutum Vrbin. lib. 3. cap. 35. per tot.*

DE POENA RECVSANTIVM OFFICIA COMMVNIS. Rubrica LXII.

QVilibet Ciuis Electus, & Deputatus ad aliquod Officium, ſiue Adminiſtrationem Communis, Munus ſibi iniunctum alacriter ſuſcipiat, ac fideliter exerceat; Qui verò ceſſante legitimo impedimento, illud recuſauerit, vltra priuationem Officiorum, & Honorum Communis, Pœnam quinquaginta Scutorum incurrat, Fiſco Sereniſſimi Ducis, & Communi pro parte applicandam: De cauſa autem legitima, D. Locumtenens, adhibitis Aduocato, & Procuratore Communis, Summariè, ſola facti Veritate inſpecta, cognoſcat, & iudicet.

SVMMARIVM.

1 Ciues electi ad aliquod officium per Vniuerſitatem tenentur illud acceptare.

Etiam quo ad officium collectoris pecuniæ publicæ, num. 2.

Licèt a d. officio excuſentur milites, num. 3.

ANNOTATIO.

1 CIues electos ab Vniuerſitate ad aliquod officium publicum teneri ad illud acceptandum tradunt *Auendag. de exeq. mand. part. 1. cap. 19. num. 24. & Choel. ad Bull. boni. regim. cap. 19. num. 28.* vbi dicit, illos poſſe extrahi de domo, & cogi de facto ad acceptandum officium, vt ibi per eum.

2 Non ſolum ad officium Magiſtratus, ſed etiam vt pecuniæ publicæ collectores fiant, vt not. *Alberi. in l. munerum 18. ff. de mune. & honor.* quem referendo ſequitur *Choel. in d. cap. 19. num. 30.* vbi dicit, a d. munere non excuſare ætatem, dignitatem, & ſimilia, ſub pœnis contentis *in l. ſi ad Magiſtratum 18. & in l. ex omnibus 31. C. de decuri. lib. 10.* niſi iuſta cauſa excuſet, de qua ibi per eum.

3 Licèt a d. munere excuſentur milites, de quo quando habeat locum vide per *Choel. in d. cap. 19. num. 31. & ſeq. & cap. 50. num. 173. & plurib. ſeq.* vbi latè declarat.

DE IMMVNITATE OB NVMERVM XII. LIBERORVM.
Rubrica LXIII.

QVi Duodecim Liberos ex legitimo Matrimonio procreatos habeat, Poterit Immunitatem propterea à Iure conceſſam à Sereniſſimo Principe poſtulare, Quæ tam ipſi, quàm Liberis ſuperuiuentibus ſolùm ſuffragari valeat: Volumus tamen, Quòd interim li Munera Magiſtratus, Præfectorum Annonæ, Hoſpitalis Maioris, & ſimilium, quæ Publicam vtilitatem, ac Pietatem reſpiciunt; Sicut alij Ciues ſubire teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores qui tractant materiam immunitatis ob 12. liberos referuntur.*

2 *Numerus 12. filiorum ſufficit pro conſequenda immunitate.*

Qui autem filii numerentur habes, num. 3.

Et in quibus filiis ceſſet d. priuilegium immunitatis, num. 4.

5 *Immunitas ob numerum 12. filiorum durat etiam mortuo patre.*

Cum d. immunitas ſit beneficium, non autem priuilegium, num. 6.

Licèt contrarium tenuerint aliqui Doct. num. 7.

8 *Immunitas ob numerum 12. filiorum habet locum etiam mortuo filio ante impetrationem.*

9 *Immunitas ob numerum 12. filiorum communicatur etiam vxori.*

Et fratri habitanti cum alio fratre, num. 10.

11 *Immunitas ſupradicta non cenſetur reuocata per generalem reuocationem.*

Et extenditur etiam ad bona allibrata, num. 12.

Licèt contrarium teneant Doctores, num. 13.

Et d. immunitas continuatur etiam in vno tantùm filio, num. 14.

15 *Immunitas ſupradicta eſt fauorabilis, vt in dubio pro ea ſit iudicandum.*

ANNOTATIO.

1 DE immunitate debita patri ob numerum duodecim filiorum de qua in hoc ſtatuto, habetur *in l. ſi quis decurio 24. C. de decur. lib. 10.* & tractant *Theſa. decis. 267. Paſcal. de patr. poteſt. part. 4. cap. 4. Hodier. ad Surd. deciſ. 123. Choel. ad Bullam bon. regim. cap. 50. num. 67. & ſeq. & Calui. de æquit. lib. 2. cap. 128. per tot.*

2 & ſufficere numerum 12. filiorum tantum vti habetur in hoc ſtatuto tradunt *Theſa. d. deciſ. 267. num. 4. et ſeq.* vbi teſtatur de magis communi Doctorum opinione, *& Choel. in d. cap. 50. nu. 68.* & dixi ego *allegat. foren. 58. num. 2.*

3 In quo numero computantur filij tam maſculi, quam fęminæ etiam nuptæ, & ſiuè filij ſint in poteſtate, quam emancipati, & etiam ſi ſint dati in adoptionem, & veniunt etiam nepotes ex filio maſculo præmortuo pro vno tamē filio, & filij legitimati tam per ſubſequens matrimoniū, quam per reſcriptum Principis, & etiam ſi filij ſint mortui poſt adeptam per patrem immunitatem, & etiam ſi pater, & filij eſſent diuites, vt declarant *Rolan. conſ. 52. num. 2. & ſeq. volum. 2. Theſa. d. deciſ. 267. num. 5. Paſcal. de Patr. poteſt. par. 4. cap. 4. num. 11. Hodier. ad Surd. deciſ. 123. ferè per tot. Choel. ad Bull. bon regim. d. cap. 50. num. 69. 70. & ſeq. & Calui. de æquit. lib. 2. cap. 128. ferè per tot.*

4 Ceſſat tamen d. priuilegium in debitis priuatis, in filijs legitimis tantum, vel naturalibus tantum, in filio in ventre exiſtente, niſi ſit proximus natiuitati, & quo ad onera extraordinaria tantum, non autem quo ad ordinaria maximè Cameralia, & in Statu Eccleſiaſtico, neque quò ad ſolutione pœnarum damnorum datorum, & pretij paſcuorum, & in alijs caſibus, quos recenſent *Rolan. Theſa. Paſcal. & Hodier. in loc. ſupra proximè adductis,* & latè proſequuntur *Choel in d. cap. 50 num. 82. 83. & ſeq. & Calui. in dict. cap. 128. per tot.*

5 Immunitas autem hæc ob numerum 12. filiorum durat etiam mortuo patre, vt habetur in hoc ſtatuto, & tradunt *Surd. d. deciſ. 123. ferè per tot. Menocb. conſ. 486. vol. 5. Choel. in d. cap. 50. num. 85. ver. ſed hæc limitatio &c.* maximè filijs in communione permanentibus, vt ibi per eum *num. 105.* qui vbi ſupra dicit, hanc concluſionem in Statu Eccleſiaſtico nullam habere dubitationem ſtante *Bulla Pij V. Conſt. 72.* vt ibi per eum, & comprobat *Calui. de æquit. d. cap. 128. num. 78. & latius nu. 198.* vbi hanc dicit receptiſſimam ſententiam.

6 Cum d. immunitas ob numerum 12. filiorum sit beneficium, non autem priuilegium, & ſic latè veniat interpraetanda, vt not. *Menoch. d. conſ. 486. num. 2. & 3. Choel. d. cap. 50. num. 85. in fin. & Caluin. in d. cap. 128. num. 2. & num. 58.* & dixi ego *allegat. foren. 58. num. 12.*

7 Quicquid contrarium tenuerint *Theſaur. d. deciſ. 267 num 11. Feſta. de collect. par. 4. cap. 3. num. 74. & Hodier. ad Surd. d. deciſ. 123. num. 1. & ſeq.*

8 Immunitas ſupradicta competit etiam mortuo vno ex filiis ante impetratam immunitatem, vt probat *Caluin. de æquit. d. cap. 128. num. 65. & ſeq.* qui dicit ita ſeruari in Senatu Mediolani.

9 Immunitas ob numerum 12. filiorum communicatur etiam vxori quò ad bona propria, *Paſcal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 4. num. 24. Choel. ad Bull. bon. reg. d. cap. 50. num. 106. & ſeq.* Et illam com-
10 municari etiam fratri habitanti cum alio fratre, & poſſidenti bona cum eo in communi poſt *Marſil. Menoch. Adden. ad Alban. & Bombi.* per eum relatos latè comprobat *Caluin. de æquit. d. cap. 128. n. 101. & ſeq.* vbi contrarijs reſpondet, & non diſſentit *Paſcal. in d. cap. 4. num. 23.* licet de hoc dubitet *Theſaur. Iun. in addit. ad d. deciſ. 267 n. 11.*

11 Immunitas tamen prædicta vti clauſa in corpore iuris non cenſetur reuocata per Principem reuocantem qualſcunquè immunitates, vt voluerunt *Caluin. de æquit. d. cap. 128. num. 117. Alban conſ. 794. num. 5. & 6 Gargiar. Iun. conſ. 61. num. 3 lib. 1.* & dixi Ego *allegat. Foren. 58. num. 15.* vbi addidi, Principem non poſſe illam reuocare.

12 Immunitas ſupradicta ob numerum 12. filiorum extendi etiam ad bona allibrata voluerunt *Bart. Felin. Brun. Alciat. Natt. Io: Maur. Alex. & alij* relati per *Oſaſch. deciſ. 136. num. 2.* vbi teſtatur de communi opinione, imò de receptiſſima ſententia.

13 Licet contrarium teneat *Caluin. de æquit. d. cap. 128. num. 129. & ſeq.* cum qua opinione pertranſit *Oſaſch. d. deciſ. 136. num. 4.* quando immunitas fuit obtenta poſtquam bona fuerunt in æſtimo deſcripta, ſecus ſi ante, vt ibi per eum.

14 Immunitatem, de qua ſupra, continuari etiam in vnico tantum filio alijs prædefunctis, cum Reipublicæ interſit Ciuitatem liberis hominibus repleri tradunt *Surd. deciſ. 123. nu. 5. & ſeq. Coſta de retrotract. monit. 8. ad cap. 2.* & alij plures quos refert, & ſequitur *Gargiar. Iun. conſ. 65. numer. 5. vol. 1.*

15 Immunitas prædicta ob numerum 12. filiorum eſt ita fauorabilis, vt in dubio ſit iudicandum pro immunitate, vt not. *Calui. de æquit. d. cap. 128. num. 220. Ciriac. contr. 141. num. 59. & controuerſ. 222. num. 17.* & dixi ego *alleg. Forenſ. 58. in fin.*

DE ELECTIS AD PLVRA OFFICIA. Rub. LXIV.

NVllus ad aliquam Adminiſtrationem bonorum Communis Deputatus eligi, aut deputari poſſit ad ſimilem Adminiſtrationem, prima durante: Nullique Ciui liceat plura Officia, quæ propter perſonale exercitium, incompatibilia reputantur, retinere.

ANNOTATIO.

NEmo enim debet duplici onere grauari ad tex. *in l. nauis onuſtæ, 4. §. cum autem ff. ad l. Rodi. de iactu. & in l. Titia cum teſtamento, 35. §. qui in vita, ff. de legat. 2. Barboſ. axiom. 169. num. 1. Choel. ad Bullam bon. regim. cap. 28. num. 42.* & dixi Ego *allegat. forenſ. 14. num 14.* nec non *Rota deciſ. 672. in fin. par. 1. recentiorum.*

DE CLERICIS AD OFFICIA COMMVNIS NON ELIGENDIS. Rubrica LXV.

NE Clerici Sæcularibus negocijs prægrauentur, Nullus ad Officium aliquod Communis eligatur, aut illud exercere valeat: Quòd ſi de facto, aut per ignorantiam electus fuerit talis electio non valeat.

DE NVNDINIS. Rubrica LXVI.

IN Nundinis Sancti Vbaldi, Magiſtratus prouideat, Quòd Syndicus Minor more ſolito Apothecas conficiat, & Singulis Merciarijs, & Artificibus certa loca, debita Penſione Conſtituta, aſſignet, quæ deinde ab eo, & ab Altero deputato à Magiſtratu cum ſolita mercede, exigatur, & in conſtructionem nouę Fabricæ, ſiue aliam publicam vtilitatem, Conſilio DD. Deputatorum adhibito, à Magiſtratu ſingulis

annis expendatur; Nundinæ verò durare debeant per octo Dies, videlicet, duos ante diem Feſtum S. Vbaldi, & ſex poſt Feſtum; Quo tempore vnicuique liceat liberè, & abſque ſolutione Gabellæ merces omnes, & Beſtiamina cuiuſcunque generis, & alia ad prædictas Nundinas ſpectantia in Ciuitatem conducere, & ab ea etiam abducere, prout hactenus obſeruatum eſt: Quilibet etiam dicto tempore Nundinarum, in Ciuitate, vel eius Diſtrictu, Tabernam liberè facere poſſit, & in ea quæcunque venundari ad victum neceſſaria, abſque ſolutione Gabellæ, Armaquè impune deferre: Tempus autem dictarum Nundinarum ob aliquam legitimam cauſam prorogari poſſit à Magiſtratu ad quatuor alios Dies, & interim media Gabella prædictorum omnium Publicanis ſoluatur.

Nundinæ verò S. Angeli de Menſe Septembris, incipiant in die S. Crucis, & durent ſpatio xvij. dierum, In quibus omnia, & quæcunque Beſtiamina libera, & exempta à quacunque Gabella immitti, vendi, & extrahi poſſint; Nec interim vtroque tempore Nundinarum fieri poſſit Executio, ſiue Arreſtum, contra aliquem, ſeù alicuius bona, niſi de Rebus occaſione Nundinarum, prout hactenus obſeruatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Nundinis durantibus nemo moleſtari, nec conueniri poteſt.*

2 *Nundinæ in quo differant à mercatis.*

3 *Nundinæ cum immunitate fieri non poſſint ſine authoritate Principis.*

Licet ſecus ſit in Mercatis, n. 4.

5 *Nundinarum priuilegio poteſt per debitorem renunciari expreſsè.*

ANNOTATIO.

1 QVod durantibus nundinis, & in diebus præcedentibus, & ſequentibus illarum nemo moleſtari poſſit, nec in perſona, nec in bonis, neque conueniri pro cauſa ciuili, vti habetur in hoc ſtatuto poſt tex. in *Auth. vt non fiant pignor.* tradunt *Maſtrill. de Magiſt. lib. 3. cap. 10. num. 18. & Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 31. num.* 240. vbi dicit, nequè in d. tempore fieri poſſe repreſalias, vt ibi per eum.

2 Nundinæ differunt à Mercatis, quia Mercatus dicitur locus, & dies deſtinatus vendendis rebus cum modico priuilegio, nundinæ vero dicuntur ſtati dies in locis certis mercandi cauſa liberè cõceſſi cum immunitate data à Principe vectigalium, & gabellarum, vt declarant *Petr. Greg. Toloſ. in Sinteg. lib. 25. cap. 3. num. 5. & Choel. in d. cap. 31. num. 234.*

3 Nundinæ vlterius præſertim cum immunitate à pedagijs fieri non poſſunt ſine authoritate Principis, cum Vniuerſitates non poſſint concedere d. immunitates ſed id ſpectet ad Principem, vt not. *Theſaur. Natt. Reſtau. Menoch. Tholoſ. & Maſtrill.* quos refert, & ſequitur *Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 31. num. 233. & ſeq.*

4 Licet ſecus ſit in Mercatis, in quibus non eſſe neceſſarium priuilegium Principis not. *Reſta. de Imper. quæſt.* 110. *priuil.* 100. quem referendo ſequitur *Choel. vbi ſupra.*

5 Renunciari verò an poſſit per debitorem d. priuilegio nundinarum differit *Petr. Pecch. de iure ſiſten. cap. 9. num. 1. & ſeq.* vbi tenet partem affirmatiuam, cum d. priuilegium ſit introductum in fauorem debitorum principaliter, ſecundariò vero in fauorem Vniuerſitatis, dummodo renunciatio ſit expreſſa, aliàs ſecus, vt ibi per eum.

DE BRAVIO PONENDO. Rubrica LXVII.

EXponatur in Nundinis S. Vbaldi Brauium loco ſolito panni boni, & conuenientis, ſiue Sagulæ, valoris ſcutorum decem, impenſa Cameræ Ducalis, & Ei, Qui Baliſta Taxillo magis acceſſerit, id à D. Locumtenente, & Magiſtratu in caſu dubio declarandum, loco Præmij Statuatur, & aſſignetur.

DE NOVIS CIVIBVS RECIPIENDIS. Rub. LXVIII.

NOn poſſit in poſterum Exterus in Ciuem recipi, niſi prius Domum in Ciuitate, vel ſaltem Prædium habeat in Territorio Eugubij; Quo caſu debeat à Magiſtratu poni ad Partitum in Conſilio DD. Deputatorum, & ſi fuerit pro maiori

Parte

Parte obtentum, concedatur ei Immunitas ad Decennium ab omnibus Collectis, & Functionibus, exceptis Officijs Communis, quæ gratis, & hilariter ſubire, prout cæteri Ciues, teneatur; Poſſit tamen aliqua perſona Nobilis, & de Ciuitate noſtra benemerita in Ciuem grati animi cauſa per eoſdem liberè recipi,& admitti, etſi domum, vel prædium, vt ſupra, non poſſideat.

Quòd ſi aliquis Comitatenſis habitauerit in Ciuitate per decennium, Volumus eum teneri ad onera ſibi imponenda à DD. Confalonerio, & Conſulibus: Si verò Comitatenſis venit inhabitare Ciuitatem, & petat ſe recepi in Ciuem, tunc ſeruatis ſeruandis in Ciuem recipiatur, ac potiatur Priuilegijs Ciuium, & Mandatis Superiorum parere teneatur.

Poſſit etiam Magiſtratus, abſque aſſenſu Deputatorum, concedere Immunitatem ſimilem Nouis Incolis venientibus ad habitandum in Diſtrictu, præſtita tamen Cautione permanendi, & ſolutis vtroque caſu, ſolitis emolumentis Cancellario, & Familiæ Communis; Qui Cancellarius teneatur conficere, & eiſdem aſſignare Literas patentes cum inſertione prædictorum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia conceſſa nouis Ciuibus habent locum durante habitatione.*

2 *Immunitas conceſſa ciuibus venientibus ad habitandum eſt valida.*

In Statu tamen Eccleſiaſtico requiritur confirmatio a Sacr. Congregatione, num 3.

4 *Ciuis creatus cum obligatione tenendi domum apertam quomodo dicatur obligatus.*

ANNOTATIO.

1 PRiuilegia conceſſa nouis Ciuibus quod habeant locum durante habitatione in Ciuitate tantum, & non vltra ſtatuit *Sacr. Congregatio* teſte *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 50. n. 109.*

2 Immunitatis conceſſio facta per Vniuerſitatem venienti de nouo ad habitandum in Ciuitate quod ſit valida tenent *Bart. in l. vacuatis 19. ſub num. 6. C. de decur. lib. 10. Oſach. deciſ. pedem. 95 num. 25. & 26. Roman. conſ. 253. num. 1.* & alij plures, quos refert, & ſequitur *Choel. ind. cap. 50. num. 114.*

3 Quod tamen non ſit valida in Statu Eccleſiaſtico ſine confirmatione Sacr. Congregationis ſuper bono regim. tenet *Choel. d. cap. 50. num. 115.*

4 Nouus Ciuis factus cum onere tenendi domum apertam in Ciuitate an dicatur obligatus ſub modo, vel ſub conditione, & ad hoc vt ipſe incidat in pœnam, an requiratur monitio, ſeu interpellatio, & latè de materia diſſerit *Ciriac. contro. 153. num. 53. 54. & ſequen.* videas ibi per eum.

DE CAPITANEIS CASTRORVM, ET EORVM OFFICIO. Rub. LXIX.

CApitanei Caſtrorum diligenter inuigilent, vt Muri, Viæ, Pontes, Fontes, & ſimilia in eorum Iuriſdictione exiſtentia per Homines Locorum conſeruari, & inſtaurari debeant,& cum opus fuerit, denuncient Magiſtratui,vt prædictis omnibus mediante perſona Syndici Cõmunis, vel alterius ab eo deputandi prouideri poſſit:Cauſas, quæ in dies à Iudicibus eis committi ſolent,diligenter cognoſcant,& pro Iuſtitia ſummariè terminent:In Cauſis Ciuilibus vltra X. Florenos ſe non intromittant, ſed Ordinario relinquant: Et in Damnis D. non credatur eis,niſi pro tribus lib. & cum Plazzario pro Libris V: Cum teſtibus autem, etiam in maiori ſumma procedere poſſint, Niſi tamen propria Statuta Locorum aliter diſponant.

Caueant etiam ne excedant in eorum Iuriſdictione,& abſtineant ab illicitis exactionibus, & extorſionibus: Ideoque permittatur aditus, & recurſus ad Dominum Locumtenentem, Qui ſummariè, & de plano grauamina reuocet, & ſingulorum indemnitati, vt Iuris erit, prouideat: Pareant etiam Mandatis Iudicum, & Magiſtratus ad pœnam contrafacienti quocunque caſu XXV. librarum qualibet vice incurrendam,& Cameræ Sereniſſimi applicandam vltra refectionem damnorum, ac intereſſe Parti faciendam: De quibus, etiam durante eorum Officio, conueniri, & puniri poſſint: Quo finito ſtare debeant ad Syndicatum.

CASTRA, ET VILLA CIVITATIS EVGVBII, ET CASTRORVM diſtantiæ. Rubrica. LXX.

Terra Cantiani diſtat à Ciuitate Eugubij decem Miliaribus.	M.	10
Caſtrum Coſtacciarij.	M.	7
Caſtrum Schiggiæ.	M.	6
Caſtrum Serræ S. Abundij;	M.	16
Caſtrum Collis Palumbi.	M.	8
Caſtrum Branchæ.	M.	7
Caſtrum Montis Epiſcopi.	M.	9
Caſtrum S. Benedicti.	M.	7
Hæc habent proprios Officiales.		
Caſtr. Turris Calceolariorum.	M.	5
Caſtrum Turris Vlmi.	M.	6
Caſtrum Paſcelupi.	M.	9
Caſtrum Serræ Brunamontis.	M.	7
Caſtrum Careſti.	M.	9
Caſtrum Glomeſi.	M.	11
Caſtrum Colognolæ.	M.	4
Caſtrum Vallisingenij.	M.	7
Caſtrum Galgatæ.	M.	8
Caſtrum Carpiani.	M.	7
Caſtrum Danæ.	M.	8
Caſtrum Camporegij.	M.	7
Caſtrum Serræpartutij.	M.	10
Caſtrum Sioli.	M.	7
Caſtrum Montis Breuis.	M.	10
Quæ ſequuntur ſunt de Gubernio D. Locumtenentis.		
Caſtrum Vallis Fabricæ.	M.	15
Caſtrum Petrorij, & Scripti.	M.	8
Caſtrum Febini.	M.	9
Caſtrum Colcelli.	M.	9
Quæ ex Priuilegio ſunt ſubiecta priuatis Perſonis.		
Caſtrum Piſcinæ.	M.	10
Caſtrum Caſtiglioni,	M.	7
Caſtrum Inſulæ Fuſariæ.	M.	12
Caſtrum Baccareſchæ.	M.	7

Sunt etiam alia Caſtra, & Loca, quæ ex Scripturis Archiuij apparent olim fuiſſe de Territorio, ac Iuriſdictione Ciuitatis Eugubij, Videlicet.

Terra Pergulæ: Caſtrum Montis Sicci: Caſtrum Frontoni: Caſtrum Petrælongæ: Et alia Loca, quæ omittuntur.

Villæ autem ſunt ſequentes.

Villa Bagellatæ.
Villa Padulis.
Villæ Aobatiæ.
Villæ Dondanæ.
Villa Vignoli.
Villa Carignani.
Villa Barci.
Villa Braccioli.
Villa Magna.
Villa Anſciani.
Villa Fugnani,
Villa S. Andreæ.
Villa Corgnaleti.
Villa Colalti.
Villa Trebbij.
Villa Coldepeccia.
Villa Perticani.
Villa Montisbolli.
Villa Colmartini.
Villa Caprile.
Villa Coldecanale.
Villa S. Andreæ Inſulæ.
Villa Pedis Roccæ.
Villa Scaſſaiolæ.
Villa Rancanæ.
Villa Valbonoſæ.
Villa Campetelli.
Villa Chignani.
Villa Inſulæ Schiggiæ.
Villa Montis.
Villa Pezzæ.
Villa Inferni.
Villa Galuanæ.
Villa Carboneſchæ.
Villa Vaccariæ.
Villa Fanucchie.
Villa S. Martini de Serra.
Villa Ghiggiani.
Villa S. Mariæ dalle Foſſe.
Villa S. Stephani de Arcella.
Villa Vallis Claſei.
Villa Baroncelli.
Villa Collonatæ.
Villa S. Victorini.

Villa

Villa S. Iuſtini.
Villa S. Cipriani.
Villa Careſtelli.
Villa Montis Salaioli.
Villa Montis Vrbini.
Villa S. Eraſmi.
Villa S. Lazzari.
Villa Monticelle.
Villa Montis Lugliani.
Villa Montanaldi.
Villa Agelli.
Villa S. Apollinaris.
Villa Narzallæ.
Villa S. Martini de Colles
Villa Nerbeſcis.
Villa Veſce.
Villa Terzani.
Villa Fuſciani.
Villa Piſiani.
Villa S. Angeli Fontis Laureti.
Villa Goreggi.
Villa Plebis Agnani.
Villa Carbonanæ.
Villa S. Angeli de Aſſino.
Villa Nognæ.
Villa Colecchiæ.
Villa Plateæ.
Villa Collis Torturæ.
Villa Laureti.
Villa Montis Læti.
Villa Cellæ.
Villa Petazzani.
Villa S. Petri de Chieſce.
Villa Arſenæ.
Villa Buotani.
Villa Saxi.
Villa S. Laurentij.
Villa S. Mariæ Cortini.
Villa Palatij Podij.
Villa S. Mariæ Burani.
Villa Serra Maggi.
Villa Montispiccognolæ.
Villa S. Angeli poſt Serram.
Villa Valde Caſe.
Villa S. Ioannis poſt Serram.
Villa Vallis Faggiæ.
Villa S. Angeli de Crepeggio.
Villa S. Chriſtophori de Soffiano.
Villa Fontis Copertæ.
Villa Liſciani.
Villa Balbani.
Villa Moria.
Villa Claſernæ.
Villa Pontis Riccioli.
Villa Belfortis.
Villa Palcani.
Villa S. Apollinaris de Canthiano.
Villa S. Bartholi.
Villa Montis veteris.
Villa Sorchiæ.
Villa Campetri.
Villa Lecciæ.
Villa S. Angeli Valdelatro.
Villa Montefocis.
Villa S. Margheritæ poſt Conductum.
Villa Spognolæ.
Villa Caſamorciæ.
Villa Submontis.
Villa S. Donati.
Villa S. Angeli de Coſta.

FINIS LIBRI PRIMI.

STATVTO.

STATVTORVM CIVITATIS EVGVBII LIBER SECVNDVS.

DE CITATIONIBVS, ET RELATIONIBVS.
Rubrica Prima.

QVIA Iudicium ſumit exordium à Citatione; ideo Statuitur, & Ordinatur, Quòd quilibet Ciuis, vel Incola Ciuitatis Eugubij, eiuſquè Comitatus, & Diſtrictus citari debeat perſonaliter, vel ad Domum ſuæ ſolitæ habitationis, & ſufficiat vnica Citatio ad hoc, vt contra eum legitimè procedi poſſit. Quod ſi Ordinariè agatur, Citatio pro prima vice fiat cum Cedula, quòd citatus pro certa die compareat ad reſpondendum Petitioni, ſiue Libello, & Scripturis contra eum producendis: Et ſi Citatus diſtet à Ciuitate vltra duo milliaria, addatur, Quod debeat eligere locum citationis in Ciuitate, vel Procuratorem conſtituere, cum comminatione, quòd aliàs citabitur ad Valuas Palatij; Et Iudex ſi dictus Citatus non elegerit locum citationis, vt ſupra, teneatur pronunciare, quòd citetur ad Valuas, & eidem notificetur cum cedula per Plazzarium, qui teneatur illam præſentare perſonaliter dicto citato, alioquin debeat affigere ad oſtium citandi.

Si verò Summariè, vel Executiuè agatur, poſſit Debitor citari orectenus pro certa die, & Plazzarius teneatur exprimere nomen Creditoris, & coram quo Iudice: Et ſi citatio fiat in Comitatu, nec Plazzarius inuenerit aliquem in Domo citandi, debeat prædicta omnia exprimere alicui de familia, & in eius defectum vni ex vicinioribus, ad hoc vt dicta citatio aliquo modo innoteſcat: Et nihilominus Actore inſtante, Iudex aſſignet terminum Citato ad eligendum locum citationis, ſiue ad conſtituendum Procuratorem, cum eadem comminatione, quòd aliàs citabitur ad Valuas, & talis Pronuncia intimetur cum Cedula.

Quòd ſi agatur contra Forenſem habitantem in Ciuitate, vel Diſtrictu, citetur ad locum ſolitæ habitationis, & ſi Domicilium certum non habeat, citetur per Plazzarium ad Valuas Palatij, cum cedula affigenda, & aſſignatione termini pro certa die ad comparendum, & reſpondendum: Si vero agatur contra Forenſem habitantem extra Ciuitatem, ſiue Territorium conueniri, & citari poſſit ad valuas Palatij, modo quo ſupra. In alijs verò caſibus à Iure permiſſis, obtentis priùs Literis citatorijs à Iudice ordinario, citetur in loco ſuæ ſolitæ habitationis, & deinde procedatur contra eum iuxta formam Iuris, & Statutorum: In citationibus autem Minorum obſeruanda erunt, quæ diximus infra ſub Rub. De Conuentione Minorum.

Citatio autem fieri poſſit qualibet die, etiam feriata in honorem Dei (exceptis Paſchalibus) dummodo fiat pro die iuridica, & ante ſonum Aue Maria, pro die ſequenti, aliàs ſi perſonaliter fiat; eadem die antequam Iudex ſedeat ad Ius reddendum: Et in prædictis credatur Relationi Plazzarij, quæ per eum fieri debeat in termino, aliàs citatio, ſiue Relatio non valeant: Et omnes prædictæ citationes cenſeantur factæ de Commiſſione, & licentia Iudicis, etiam ſi de ea aliter non conſtaret; Niſi in caſibus; in quibus requiritur Venia; Tunc enim licentia à Iudice expreſsè petenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod prima citatio fiat cum cedula eſt de forma, & ſine illa actus corruit.*

2 *Citationis defectus probatur ex reuolutione actorum.*

Si tamen proceſſus ſit integer, aliàs ſecùs ibi, num. 3.

4 *Citatio ad domum in cauſa graui ante litem conteſtatam non ſufficit, ſed requiritur perſonalis.*

Niſi ſtatutum permitteret citationes fieri perſonaliter, vel ad domum, ibi num. 5.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores ibi, num. 6.

7 *Citatio facta ad domum, vt valeat quæ requirantur.*

8 *Iudicium incipi non poteſt cum procuratore quando cauſa eſt grauis.*

Maximè ſi cauſa ſit commiſſaria, ibi num. 9.

Supradicta procedunt quando principalis eſt præſens, aliàs ſecùs, ibi. num. 10.

Si verò non ſumus in principio cauſæ procurator ſemper citari poteſt, ibi. num. 11.

12 *Citatio requiritur perſonalis in ijs, quæ ſunt valdè præiudicialia.*

13 *Citatio facta ad apothecam non eſt valida.*

14 *Citatus ad hodie per totam intelligitur pro hora audientiæ.*

15 *Citatio fieri non poteſt in die feriata pro die non feriata.*

Contrarium tamen ſeruatur de conſuetudine, ibi. num. 16.

17 *Citatio nulliter facta ſanatur per comparitionem partis.*

Etiam ſi citatus compareat ad dandum de nullitate citationis, ibi num. 18.

Imò ſufficit ſola conſtitutio Procuratoris, ibi num. 19.

20 *Statutum quod forenſis citetur ad domum ſolitæ habitationis intelligitur de habitatione tempore citationis.*

Et domus habitationis dicitur vbi adeſt vxor cum familia, ibi. num. 21.

22 *Citandus comparens habetur, ac ſi citatus fuiſſet.*

23 *Citari non poſſunt ſine venia Parentes, Epiſcopus, Patronus, & alij relati.*

ANNOTATIO.

1 STatutum prædictũ mandans quod
in cauſis ordinarijs prima citatio
fiat cum cedula videtur eſſe de
forma, ita vt illa non ſeruata ci-
tatio ſit nulla not. *Fenzon. ad ſtat.*
Vrb. lib. 1. cap. 51. num. 14. & 15.
& Rota in Romana vineæ 21. Apri-
lis 1614. coram Card. Pamphilio.
2 Citationis defectus probatur ex reuolutione
actorum, ex qua tollitur omnis præſumptio in
contrarium, vt not. *Poſti. de ſubhaſ. inſpect. 23.*
num. 89. Vrſell in exam. apum. concl. 521. num. 20.
& ſeq. Rota apud Greg. XV. deciſ 416. num. 5. & 6.
& apud Nigr. de ſubhaſt. deciſ. 32. num. 6. & apud
Poſti. vbi ſupra deciſ. 17. num. 2. Si tamen proceſſus
3 ſit integer, vti in dubio præſumitur, ſecus tamen
ſi appareat non integer, & defectiuus. *Poſti. vbi*
ſupra num. 91. & Rota apud eum deciſ. 29. num. 3 et
deciſ. 33. in fin. & deciſ. 81. num. 4.
4 In cauſa graui non ſufficit citatio ad domum,
vel per edictum ante litem conteſtatam, ſed re-
quiritur citatio perſonalis, vt poſt *Roma. Soccin.*
Vrſell. ad Afflict. Claud. ad Bertaz. & Vanti. per
eum relatos firmat *Grat. diſcept. forenſ. cap. 145.*
num. 9. par. 1. Niſi tamen per ſtatutum conceda-
5 tur fieri poſſe citationes alternatiuè perſonaliter,
vel ad domum, vti habetur in hoc ſtatuto, quia
tunc non eſſe requirendam perſonam voluerunt
Maran. in prac. par. 6. de citat. n. 126. Gratian. d. cap.
145. n. 10. Scac. de iud. lib. 1. cap. 45. n. 5. Fenz. ad ſtat.
Vrb. lib. 1. cap. 51. num. 2. & Rota deciſ. 159. num. 2.
6 *par. 1. recen.* licet contrarium imò etiam ſtante d.
ſtatuto loquente alternatiuè de citatione facien-
da in perſonam, vel ad domum in cauſa graui re-
quiri citationem perſonalem ante litem conte-
ſtatam voluerint *Roma. & Imol. in l. 4. §. prætor ait*
ff. de damn. infect. quorum opinionem veriorem
dicit *Gratian. vbi ſupra*, vbi affert limitationes.
7 Quæ autem requirantur, vt citatio facta ad do-
mum valeat vide *Tiraq. de retrac. lignag. §. 9. gloſ.*
2. ferè per tot. vbi dicit, *num. 25.* quod ſi nuncius
referat citaſſe ad domum, & non addat in qua
habitat, citatio non valeat, vt ibi per eum.
8 Iudicium verò quod non poſſit incipi cum Pro-
curatore quando cauſa eſt grauis tradunt *Tiraq.*
de retrac. lignag. tit. 1. §. 9. gloſ. 3. num. 8. Menoch.
de recup. poſſeſſ. remed. 8. num. 74. & alij quos re-
fert, & ſequitur *Gratian. d. cap. 145. num. 1. & ſeq.*
vbi teſtatur de veriori opinione, *& deciſ. March.*
154. num. 1. & ſeq. Giurb. deciſ. 25. num. 4. & ſeq.
& Cancer. var. reſol. part. 3. cap. 14. num. 122. vbi
9 teſtatur de communi opinione, Maximè quando
cauſa eſt commiſſaria, *Vant. de nullit. in tit. de*
nullit. ex defect. cit. num. 83. & ſeq. quem refert,
& ſequitur *Rota deciſ. 495. num. 3. par. 3. rec.* Quæ
10 habent locum quando principalis eſt præſens,
aliàs ſecùs, *Vant. vbi ſupra num. 84. Grat. d. deciſ.*
154. num. 3. & d. cap. 145. num. 2. quod tamen
non habet locum in Ciuit. *Adden. ad Greg. XV. deciſ.*
127. num. 12.
11 Si verò non ſimus in principio cauſæ procura-
tor indiſtinctè citari poteſt, vt tradunt *Vant. vbi*
ſupra num. 85. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap.
53. in princ. debet tamen conſtare de mandato
Procuratoris, *Vant. de nullit. ex defect. mand. num.*
62. Couar. pract. quæſt. 25. num. 4. quos referendo
ſequitur *Rota apud Poſti. de manut. deciſ. 492. num. 3.*
12 Et quod citatio debeat eſſe perſonalis non autem
domi dimiſſa copia quando agitur de ijs, quæ ſunt
valde præiudicialia dixit *Rota apud Zachi. de ſociet.*
deciſ. 7. num. 6. & apud Merlin. de pigno. deciſ. 109.
13 *num. 14. & ſeq.* Citatio verò facta ad apothecam
non eſt valida *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 1.*
num. 151. Surd. conſ. 88. num. 5. lib. 1. Fenzon. ad
ſtat Vrb. lib. 1. cap. 51. num. 9. vbi hoc limitat, ni-
ſi citatus in ea habitaret, vt ibi per eum.
14 Citetur ſi quis ad hodie per totam intelligitur
pro hora audientiæ, & non arguit, ſententiam
ferri non poſſe, niſi in extrema hora dici, vt do-
cent *Poſti. de manut. obſeru. 84. num. 43. Rota*
deciſ. 199. num. 11. part. 5. recen. & in Senogallien.
Saluia. 3. Iunij 1647. coram Eminentiſſimo Corrado,
poſt princ.
15 Citatio licet de iure communi fieri non poſſit
die feriata maximè in honorem Dei pro alia die
non feriata ſecundum *Maran. in pract. par. 6. de*
citat. num. 119. Tiraq. de retract. lignag. ad finem
tit. num. 79. & hanc eſſe communem opinionem
teſtetur *Fenzo. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 58. num. 20.*
16 *Rota apud Poſti. de manut. deciſ. 334. num. 17.* Con-
trarium tamen ſeruari de conſuetudine, vti diſpo-
nitur

nitur in hoc ſtatuto, teſtantur *Tiraq. vbi ſupra num. 81. & Fenzon. ad d. cap. 58. num. 20.* & de ſtilo Rotæ *Rota d. deciſ. 334. num. 16.*

17 Citatio verò nulliter executa ſanatur per com-
paritionem partis, *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 51. num. 28. Poſti. de manut. obſeru. 107. num. 14. Rota apud Merlin. de pigno. deciſ. 109. num. 16.* vbi
18 dantur concordantes, etiam ſi citatus compareat ad damnum de nullitate citationis, *Fenzo. ad d. cap. 51. num. 29. Lancel de atten. part. 2. cap. 4. in præfat. num. 128. Adden. ad Greg. XV. deciſ. 27. num. 10. Rota apud Card. Seraph. deciſ. 1441. num. 4.* Et ſufficit ſola comparitio Procuratoris, *Adden. ad Greg. d. deciſ. 27. num. 11.* vbi aliquas referunt
19 Rotæ deciſiones, imò ſufficere ſolam conſtitutionem Procuratoris, cum ex illa præſumatur notitia citationis in conſtituente dumodo illa ſit facta poſt citationem, vt declarant *Adden. ad Greg. XV. d. deciſ. 27. num. 12. & Poſti. de manut. obſeru. 107. num. 14.*

20 Statutum autem ſupradictum mandans foren-
ſem citari ad domum ſolitæ habitationis intelligitur de habitatione de tempore citationis vt not. *Fenzon. ad Stat. Vrb. d. cap. 51. num. 4. & Rota apud Caputaq. deciſ. 117. num. 2. & deciſ. 119 num. 6. par. 3. & deciſ. 525. num. 5. par. 2. recen.* Cum non ſufficiat, quod ſit domus illius, niſi illam inhabitaret, *Gabr. commu. concl. de maleſic. concl. 10. num. 4. Fenzo. vbi ſupra num. 5.* & domus habita-
21 tionis præſumitur illa vbi adeſt vxor cum familia, licet citatus ab ea abeſſet *Menoch. de præſump. lib. 2. præſump. 27. num. 1. Gratia. diſcep. foren. cap. 697. num. 25. par. 4. Fenzo. ad ſtat. Vrb. d. cap. 51. num. 6.*

22 Citandus verò comparens ex ſe, vel caſualiter habetur, ac ſi citatus fuiſſet, nec eſt præſens aliter citandus, *Rota apud Poſti. de manut. deciſ. 427. num. 5. & 6. idem Poſti. de manut. obſer. 84. nu. 27.*

23 In iudicio autem non poſſunt citari ſiue venia, de qua fit mẽtio in hoc ſtatuto, Parentes, Epiſcopus, Patronus, Compater ſpiritualis, Nouerca, Defenſor Ciuitatis, & Præsbiter Parochialis, aliàs iudicium eſt nullum, & incurritur pœna 50. aureorum, vt habetur *per Io. Oinot. in §. pœnales Inſt. de actio. per Card. Tuſc. pract. concl. litera V. concl. 74. per tot.* & latè *per Balth. Tomaſ. in ſuis tract. var. tom. 2. in tract. de tutor. & curat. tit. 9. num. 253. & ſeq.*

DE CITATIONE PROCVRATORIS.

Rubrica Secunda.

IN Cauſa Ciuili, in qua Procurator habens legitimum Mandatum comparuerit, non ſit vlterius neceſſe Dominum citare, ſed ipſum Procuratorem in ſingulis Iudiciorum Actis, etiam ad audiendam Sententiam citaſſe ſufficiat, & Domino tantùm citato, Proceſſus non vitietur: Sicut etiam Domino Comparente, mandatum Procuratori factum propterea reuocatum non cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum tacitum, & præſumptum æquiparatur expreſſo.*
Et mandatum præſumptum eſt ſufficiens, ibi. num 2.
3 *Mandatum præſumptum ex quibus actibus inducatur*
4 *Mandatum Procuratoris cenſetur reuocatum per comparitionem Principalis.*
5 *Principalis regulariter citari non poteſt poſt conſtitutum Procuratorem.*

ANNOTATIO.

1 HOC ſtatutum permittens in iudicio citari Procuratorem habentem legitimum mandatum intelligitur de Procuratore habente mandatũ tam expreſſum, quam tacitum, cum mandatum tacitum, & præſumptum æquiparetur expreſſo, & eiuſdem ſit par virtus, vt tradunt *Vant. de nullit. in tit. qualiter ſenten. & proceſ. num. 93. & ſeq. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 101. num. 34. & 35. & Fenzon. ad Stat.*
2 *Vrb. lib. 1. cap. 52. num. 1. & ſeq.* Et cum mandatum præſumptum ſufficiat, vt dixit *Rota apud Gregor. XV. deciſ. 86. num. 3. & deciſ. 111. num. 7. & apud Merlin. deciſ. 866. num. 4.* vbi aliæ adducuntur.

3 Ex quibus verò actibus conſtare dicatur de mandato præſumpto tradunt *Andreol. contro. 183. n. 6. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 358. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 44. num. 1. & ſeq. & deciſ. 86. nu. 2. & deciſ. 111. num. 2. & ſeq. & deciſ. 176. num. 8. & apud Burat. deciſ. 593. num. 8. & ſeq. & apud Bich. deciſ. 135. num. 14. & ſeq. & deciſ. 71. num. 12. & ſeq.* vbi habetur quod mandatum expreſſum non facit ſilere tacitum, vt ibi per eam.

4 Per comparitionem autem principalis de iure communi ſine clauſula Citra &c. cenſetur reuocatum mandatum Procuratoris regulariter *Grat. diſcep. foren. cap. 22. num. 12. & 13. part. 1. Rota deciſ. 294. num. 12. par. 1. rec.* qui declarant quando huic concluſioni ſit locus, licet contrarium teneant *Adden. ad Paitel. exped. 78. num. 76.* Quod
5 verò poſt conſtitutionem Procuratoris factam per principalem non poſſit citari ipſe principalis, qui non tenetur comparere, niſi ipſe citaretur vti melius inſtructus in aliquo emergenti tradit *Grat. diſcept. foren. cap. 145 num. 7. & 8. par. 1.*

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS CIVILIBVS. Rubrica III.

CVm agitur via Executiua ex publico Inſtrumento, Sententia, & Laudo in iudicatum tranſactis, Teſtamento, Donatione cauſa mortis, Codicillis, & vltimis voluntatibus, ſiue ex Apoca, vel chirographo legitimè recognito puris, & liquidis, citato Reo, illoquè contumace exiſtente, Iudex teneatur contra ipſum Reum executionem committere, & relaxare pro ſumma petita, ac expenſis, realem, & perſonalem, prout Ius ſuadebit ferijs non obſtantibus. Si verò poſt executionem infra menſem à die intimationis pignoris ſubhaſtati, dictus Reus contumax comparuerit, & petierit audieri, Iudex, refectis expenſis contumacialibus audiri mandet; prout etiam ad petitionem Actoris dictas expenſas contumaciales taxari, faciat per Notarium Cauſæ, ſeu per alium à Iudice deputandum; Et interim ſufficiat depoſitio vnius groſſi per dictum Reum facienda, & ad audiendum, vt ſupra admittatur. Tunc verò ſi Reus, prout etiam ſi contumax non fuerit, comparuerit, & copiam Inſtrumenti, ſiue aliorum ex prædictis, contra ſe productis petierit, Iudex illam decernat cum termino quinque dierum ad excipiendum, & opponendum, & in eodem termino non poſſit alias exceptiones opponere, quàm Nullitatis Inſtrumenti, ſeu aliorum productorum, vt ſupra, & Solutionis; quas quidem exceptiones teneatur, & debeat infra dictos quinque dies probare per omne genus probationis, aliàs ſi non probauerit, teneatur Iudex contra dictum Reum executionem committere, ſeu in iam commiſſa ad vlteriora procedi mandare; à qua quidem executione non poſſit appellari, & quatenus ab ea appelletur, Iudex Appellationem non admittat ad effectum ſuſpenſiuum, ſed quacunque Appellatione, & Inhibitione Iudicis ad quem, non obſtante, poſſit, & debeat in dicta executione ad vlteriora procedere, & nihilominus tam primus Iudex, quam Secundus Appellationis ſuper propoſitis exceptionibus nullitatis, & ſolutionis cognoſcere poſſint, non retardata tamen dicta executione: Et ſi Reus in dicto Termino propoſitas exceptiones probauerit, Iudex debeat ſuper illis cognoſcere, & Iuſtitiam facere. Quod ſi contigerit in Iudicio deuolutiuo primam ſententiam per ſecundam reuocari, Vt debitoris indemnitati conſulatur, Creditor teneatur idonee cauere de reſtituendo quicquid eidem fuerit ablatum, ſi per conformes dicta executio reuocetur. Si verò Reus debitum faſſus fuerit, & terminum ad ſoluendum petierit, Iudex illum quinque dierum aſſignet, & ad Partis inſtantiam exequatur.

Quòd ſi ordinariè agatur ex quacunque cauſa poterit Actor, Reo cum Cedula citato pro certa die ſuam petitionem, libellum, ſeu articolatam petitionem, aut ſupplicationem in termino dictæ citationis exhibere; quam Petionem, dummodo factum in ſubſtantia contineat, admitti volumus: Et ſi Reus in termino comparuerit, ſiue poſt tres dies à die citationis, copiamque peritionis, ſiue libelli petierit, Iudex illam decernat cum termino trium dierum ad reſpondendum, & opponendum; qua copia per Plazzarium oblata, ſi Reus comparuerit, poterit contra Petitionem, quas ſibi videbitur, exceptiones producere; Quarum ſi Actor copiam petierit, Iudex illam decernat cum termino duorum dierum ad replicandum, nec Reus poſſit alias duplicationes facere: Declarantes, quod exceptiones Generales ſemper pro expoſitis habeantur. Si vero Reus faſſus fuerit debitum, & petierit terminum ad ſoluendum, Iudex illi terminum decem dierum aſſignet.

Si autem Petitio negata fuerit, & lis conteſtata, poterit Actor ſuam intentionem probare per omne genus probationis; Quòd ſi ab eo Poſitiones exibeantur,

Parte citata, poterit Reus in dicto termino facere exceptiones contra dictas poſitiones; Et Iudex ſaluis exceptionibus Partium illas admittere debeat, cum clauſula Saluo iure impertinentium, & non admittendarum, & mandet per Reum illis reſponderi, iuxta ea, quæ diximus infra ſub Rub. de Poſitionibus, Cum termino duorum dierum dicto Reo cum Cedula intimando: Et habita reſponſione, ſi à Reo Poſitiones negari contigerit, poterit Actor illas in Articulos conuertere, ſeu alia Capitula exhibere, Teſteſquè ſuper illis examinandos nominare, & petere admitti, illiſquè Iuramentum deferri, & ſuper eis, & tota cauſa examinari: Si verò Reus Copiam Capitulorum, & nominum Teſtium petierit, Iudex illam decernat, cum termino ad primam ad excipiendum, & opponendum, & ſi in termino comparuerit, poterit ſuas exceptiones facere tàm contra Capitula, quàm contra Teſtes; & nihilominus Iudex admittere debeat, cum eadem clauſula Saluo iure impertinentium, & non admittendarum, mandando Teſtibus inductis iuramentum deferri, & examinari, aſſignando terminum Reo duorum dierum ad dandum Interrogatoria, quatenus dare voluerit, iuxta ea quæ diximus, ſub Rub. De Interrogatorijs dandis.

Et ſi Reus contra Teſtes exceptiones propoſuerit, ex quibus de iure deberent à Teſtimonio ferendo in totum repelli, debeat Iudex infra triduum à die propoſitarum exceptionum illas cognoſcere, ac Teſtes, ſi de iure repellendi ſunt, repellere, ſin minus, ſaluis exceptis, admittere ad iuramenta, & examen, vt ſupra: Et Parte iſtante Capitula, & Interrogatoria reſecare, prout etiam numerum Teſtium coarctare, iuxtà ea, quæ ſuo loco diximus, ſub Rub. De Teſtibus, & Interrogatorijs dandis.

Si autem contigerit Reum petere terminum aſſignari Actori ad faciendum incumbentia, Iudex terminum ſtatuat vtrique Parti decem dierum pro prima Dilatione, quinque pro ſecunda, & trium currentium pro vltima ad probandum; Alioquin Reo non inſtante, termini prædicti ad inſtantiam Actoris, poſt completum ab eo Proceſſum, ipſi Reo aſſignentur; Et nihilominus, ſi etiam in dicto termino Actor voluerit aliquid aliud probare, admittatur ante publicationem Proceſſus.

Termini autem probatorij currant quatenus dies feriati non abſorbeant maiorem partem illorum; Aliàs Iudicis arbitrio, Pars ad dies feriatos reſtituatur: Et ſi contigerit Teſtes iuratos aliqua ex cauſa in termino examinari non poſſe, Volumus poſt vltimam dilationem per triduum ad examen admitti, dummodo interim non fuerint dedicita Teſtificata. Idemquè obſeruari Volumus in Productione Poſitionum, Capitulorum, Teſtium Inductione, & illorum exceptione pro Reo contra Actorem.

Completis verò Terminis Probatorijs, Iudex Partibus inſtantibus, aut vna ex eis, mandet Proceſſum publicari, copiamquè illius volentibus decerni, cum termino quinque dierum ad concordandum, & opponendum, reſeruato Iuramento, ſi, & quatenus, & cui de iure; quod Iuramentum reſeruatum eſſe cenſeatur, etiam quòd Iudex in Pronuncia nullam fecerit mentionem: Partes verò in dicto termino quinque dierum poterunt contra Teſtes, & eorum dicta exceptiones proponere, & in termino quatuor dierum vtilium propoſita probare, quo elapſo abſque Iudicis Pronuncia, Terminus decem dierum ad allegandum in Iure Partibus aſſignatus eſſe cenſeatur: Illoquè decurſo Iudex Partibus inſtantibus, aut vna ex eis, mandet ſibi Proceſſum, & Iura conſignari pro expeditione cauſæ infra menſem omnino ab eo terminandæ.

Et quia ſæpe contingit Literas examinatoriales peti à Partibus pro examinandis Teſtibus extra Territorium Eugubij, Iudex teneatur illas concedere, Aſſignando terminum petenti trium dierum vtilium ad reportandum examen, & pro itinere vnius diei pro XX. milliaribus, tàm in eundo, quàm in redeundo: Declarantes dictas

Literas

Literas non poſſe concedi (ſi tamen Pars non conſentiat) in Territorij Eugubij, niſi Vicario Terræ Canthiani, præſtito tamen ſemper Parti petenti Iuramento, dictas Literas non peti animo Calumniæ, & ſi petierit, debeat pars condemnari in pœnam quinquaginta Librarum, & intereſſe Partis, Sicut etiam Procurator, ſi id temerariè petierit, in eandem pœnam multandus erit.

Verùm quia in principio cauſæ opponitur de Mandato Procuratorum, Iudex oppoſitione facta, mandet in primis perſonas hinc inde legitimari per productionem Mandatorum, & facta legitimatione, in cauſa ad vlteriora, modo, quo ſupra procedi: Declarantes, quòd conſtito de mandato penès Actuarium Cauſæ, non ſit neceſſaria illius productio, ſed ſufficiat illud originaliter in actis exhibere, & pars etiam ſimiliter exceptiones opponere, & Iudex ſuper illis interloqui debeat. Si verò proceſſum fuerit ad vlteriora per Procuratores, abſque vlla exceptione mandati, & nihilominus in medio, aut in fine dictæ Cauſæ de mandato opponatur; Volumus non obſtante dicta exceptione, procedi ad vlteriora, ſalua exceptione nullitatis Actorum, ex defectu mandati, terminanda in fine Cauſæ, vnà cum negocio principali: Sufficiat tamen ad conualidandum Iudicium, & acta exhibere Mandatum quandocunque factum ante ſententiam cum Ratificatione geſtorum.

Si verò Reus in reſpondendo Petitioni, ſeu Libello, vt ſupra contumax fuerit, Iudex mandet, Actore inſtante, ipſum immitti in poſſeſſionem bonorum Rei ex primo Decreto, & accepta Poſſeſſione, poterit illam retinere, atque interim lucretur fructus, & quatenus velit, poſſit ad vlteriora procedi vſque ad ſententiam modo ſuperius declarato.

Si autem Reus voluerit audiri, & tenutam recuperare, quatenus venerit ante ſententiam, ſeu poſt ſententiam infra quatuor Menſes à die adiudicationis, & petat audiri, refectis expenſis contumacialibus admittatur, deponendo Iulium vnum, cum oblatione reficiendi illud plus, quod fuerit taxatum, & poterit facere ſuas exceptiones, & procedatur in cauſa vſque ad ſententiam modo ſuperius expreſſo; Poterit tamen Actor expenſas contumaciales taxari facere per Notarium à Iudice deputandum, & facta Taxatione, ſi Reus illas infra triduum non refecerit, non audiatur vlterius, ſed procedatur in cauſa modo, quo ſupra.

Quod ſi Summariè agatur, Actor, citato Reo, ſuam Verbalem petitionem per Notarium in actis deſcribi faciat, exprimendo rem, vel ſummam, & ex qua cauſa ei Debitor teneatur; Et ſi Reus comparuerit, & eiuſdem Petitionis copiam petierit, Iudex illam petenti decernat, cum termino ad primam ad reſpondendum; Et ſi illam negauerit, Iudex partibus aſſignet, etiam ſi ab vna ex eis petatur, terminum quinque dierum ad probandum, & vtrique liceat ſuam intentionem probare per Teſtes ſummariè examinandos ſuper petitione tantum, Capitulis, & Interrogatorijs excluſis, & per omne aliud genus probationis: Dummodo tamen petitio non excedat ſcuta decem, quo caſu Iudicis arbitrio Capitula, & Interrogatoria admitti poſſint, aſſignando breuem terminum ad allegandum in Iure: Poſſit tamen Iudex ex cauſa dictum terminum prorogare ad alios tres dies, & ſi Actoris intentio probata fuerit, Iudex publicato Proceſſu, Reum condemnet, ſin minus ipſum abſoluat: Poſſit tamen Actor offerre Reo Iuramentum litis Deciſiuum, & cogat Iudex Reum ad Iurandum, vel referendum iuxtà ea, quæ diximus infra, ſub Rub. de Iuramento litis deciſiuo.

Si verò Reus contumax fuerit in reſpondendo Petitioni, debeat Actor requiri facere per Baiulum, vt ſibi pignus tradatur pro quantitate petita, & expenſis; quòd ſi pignus non habuerit, Actore inſtante, talem requiſitionem Actuario referre debeat, & Iudex executionem concedat Actori pro petita ſumma, & expenſis, exequen-

dam in bonis mobilibus, & ablato pignore per Executores, fiat præceptum per Plazzarium oretenus Reo, vt infra triduum reluat pignus; quo termino elapſo, & pignore non redempto, Reoquè citato Subhaſtationes committantur per Iudicem, quæ fieri debeant tribus diebus ſucceſſiuis, & vltima cadat in die Mercurij, vel Sabbathi, iuxta Capitula poſita ſub Rubr. De Officio Depoſitarij Pignorum. Quòd ſi talis executio in re mobili fieri non poſſit, fiat in ſtabilibus, ſi Creditor voluerit, & procedatur ad ſubhaſtationes, & ad adiudicationem, iuxta ea, quæ diximus infra ſub Rubr. De Contumace, & Tenutis dandis, Aliàs præcedente fide, & relatione executorum, bona non inueniſſe, fiat executio perſonaliter contra debitorem, ſi Actor id petierit, etiam debitore non citato.

Si verò Reus debitum fateatur, detur ei, ſi petierit, terminus decem dierum ad ſoluendum, iuxta ea, quæ infra diximus, ſub Rubr. de Confeſſis: Quo termino elapſo concedatur executio contra Debitorem, & procedatur modo, quo ſupra. Et ſi Reus contumax velit audiri, poſſit infra decem dies à die notificationis ſolutionis pretij Pignoris venditi, comparere, & refectis expenſis Actori, admittatur ad exceptiones contra Petitionem Actoris, & procedatur in cauſa modo ſuperius expreſſo.

Declarantes quòd ſi executio ſpatio ſex menſium non conſumatur, teneatur creditor debitore citato, illam renouare, & conſumari poſsit, & debeat, Niſi debitor infra quinque dies à die citationis probauerit ſolutionem.

Præparatoria verò in principio Cauſæ, ſeu quandocunque ante ſententiam exhiberi poſsint, clara, & diſtincta, & eorum Copia traſmittatur cum Cedula, & cum termino ad primam ad reſpondendum purè, & ſimpliciter: Quòd ſi Pars fuerit contumax, aut minùs legitimè reſponderit; Eo caſu Iudex interloquatur; Quòd niſi ad aliam Iuridicam paruerit, habeantur pro confeſſatis, ſeu grauetur ad Partis inſtantiam, cum Intimatione cum Cedula. Si verò Pars, quæ reſpondere tenetur; Sit Abſens, ſeruetur modus, & forma, quæ traditur infra in reſponſione Abſentis ad Poſitiones ſub Rubrica VI.

Addimus etiam ad tollendas litium dilationes, quòd in poſterum oblata per Partem Copia Libelli, ſeu alterius cuiuſcunque Petitionis, quis non teneatur vlterius copiam Actorum, ſeu Scripturarum offerri facere, ſed Iudicis pronuncia ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod contra Inſtrumenta non opponantur niſi exceptiones ſolutionis, & nullitatis cenſetur prohibere omnes alias exceptiones.*

Licèt aliqui contrarium teneant ibi. n.2.

Non tollit tamen d. Statutum exceptiones venientes ex eodem Inſtrumento, ibi. n.3.

Etiam ſi d. exceptiones non ſint liquidæ, ibid. num. 4.

5 *Statutum quod contra Inſtrumentum non opponantur niſi exceptiones ſolutionis, & nullitatis eſt ordinatorium.*

Et d. Statutum eſt validum, ibi. n.6.

7 *Statutum concedens viam executiuam Inſtrumentis eſt ordinatorium.*

Secus ſi concedat viam executiuam contra tertium, ibi. n.8.

9 *Statutum quod poſt certum tempus non liceat recuperare tenutam non habet locum ſtante nullitate executionis, vel ſententiæ.*

10 *Executio quando ſit nulla remiſſiuè.*

11 *Creditor nulliter miſſus in poſſeſſionem poteſt rem retinere donec ei ſoluatur debitum.*

12 *Sententia liquidans creditum eſt appellabilis.*

13 *Inſtrumenta, teſtamenta, & ſimilia habent viam executiuam vigore ſtatuti.*

Etiam pro ijs, quæ in eis virtualiter continentur ibi. num. 14.

Licèt aliqui contrarium teneant, ibi. n.15.

16 *Statutum dans executionem Inſtrumentis intelligitur de liquidis.*

Procedit etiam in ijs, quæ liquidari poſſunt in continenti, ibi. n.17.

Liquidari quando dicantur in continenti, ibid. num. 18.

Dicuntur liquida quando continent ſummam certam, n.19.

Et quando ex eis conſtat quid, quale, & quantum creditori debeatur, n. 20.

21 *Executio Inſtrumenti peti poteſt ante factam liquidationem.*

Cum liquidatio retrotrahatur, ibidem, numer. 22.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem, numer. 23.

Itaut in d. caſu non detur appellatio ſuſpenſiua, ibid. n.24.

25 *Inſtrumenta facta in loco vbi ex ſtatuto mandantur executioni ſi producantur vbi non adeſt d. ſtatutum non habebunt executionem, & è contra.*

Quid verò dicendum ſit quò ad probationem ſcripturæ priuatæ, ibi. num. 26.

27 *Via executiua competens ex inſtrumento præſcribitur triginta annis.*

Etiam cum mala fide, ibi. num. 28.

Limitat, vt ibi. num. 29.

30 *Agens via ordinaria non poteſt agere poſtea via executiua.*

Fallit ſi reus conuentus eſſet contumax, ibid. num. 31.

Ordinariè, vel executiuè quando agi dicatur, ibi. num. 32.

33 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio executiuo.*

34 *Condemnatus executiuè poteſt indebitè ſolutum repetere.*

35 *Statutum quod articuli admittantur ſaluo iure impertinentium non habet locum quando articuli ſunt notoriè impertinentes.*

Secus ſi impertinentia ſit dubia, ibid. n. 36.

37 *Exceptio inimicitiæ, & ſimil. probatæ in continenti repellunt teſtes ab examine.*

38 *Dilationes ſunt continuæ, & compræhendunt etiam dies feriatos.*

39 *Statutum admittens mandatum factum quandocumquè cum ratificatione non procedit ſtante proteſtatione nolle admittere ratificationem.*

De mandato poteſt doceri quandocumquè ſi de eo non fuit oppoſitum, ibi. n. 40.

41 *Nuntio referente non inueniſſe bona deuenitur ad capturam perſonæ.*

42 *Carceratus pro debito non renouata executione, ſi de debito conſtet non eſt relaxandus.*

43 *Reus qui vult recuperare tenutam quando teneatur ſatisdare de ſtando iuri.*

44 *Interrogans non fatetur contenta in interrogatorijs.*

45 *Interrogatorijs eſt reſpondendum medio iuramento.*

46 *Statutum dans executionem Inſtrumentis non habet locum contra nominatos in eis*

ANNOTATIO.

1 QVod hoc Statutum mandans quod contra Inſtrumentum non poſſit opponi niſi exceptio ſolutionis, & nullitatis cenſetur prohibere omnes alias exceptiones etiam habentes maiorem rationem expreſſis not. *Galleſ. de oblig. cam. quæſt. 18. num. 3. Seraph. de priu. iura. priuil. 74. num. 94. Graſs. de except. in prælud. num. 230. ver. ſed in hoc articulo, &c.* vbi quamplures dat concordantes, quam opinionem communem dicit *Capra. concl. 51. num. 19. Carpa. ad ſtat. Mediol. cap. 42. num. 168. lib. 1.* vbi alios ad-
2 ducit ita ſentientes, licet poſtea a d. opinione videatur recedere licet contrarium, quod imo exceptiones ſimiles non cenſeantur reiectæ per d. ſtatutum voluerint *Aſin. in prac. §. 31. cap. 57 nu. 2. Ciriac. contro. 224. num. 1. & ſeq.* cum quibus pertranſit *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 82. num. 43. & ſequen. qui numer.* 48. dicit, hanc ſecundam opinionem ſolidiores habere rationes, vt ibi per eum.

3 Nequè d. ſtatutum cenſetur tollere exceptiones, quæ veniunt ex eodem Inſtrumento, vt not, *Surd de alim. tit. 8. priu. 53. num. 11. Scacc. de iudi. cap. 63. ſub num. 1.* latè *Graſſ. de except. except. 13.*
4 *num. 1. & ſeq.* quamplures adducens ita ſentientes, & *Giurb. deciſ. 60. num. 10.* etiam quod d. exceptio non ſit liquida *Surd. conſ. 186. num. 22. lib. 2.* quem refert, & ſequitur *Giurb. d. deciſ. 60. num. 11.* Ita vt illa retardet executionem, licet non ſit liquida, & requirat altiorem indaginem. *Mareſc. var. reſol. lib. 2. cap. 121. num. 36. Andreol. contro. 130. num. 24. & controu. 175. num. 3.* vbi quamplures dat concordantes, *Rota apud Zach. de oblig. camer. deciſ. 8. poſt prin.* Prout neque cenſetur tollere exceptiones, quæ reſtringunt executionem, vt illa hoc, vel illo modo fiat, vt poſt *I. ſ. Ancar. & Soc. Sen.* per eum adductos firmat *Hond. conſ. 18. num. 78. vol. 1.*

5 Statutum Supradictum prohibens opponi contra Inſtrumentum niſi exceptiones ſolutionis, & nullitatis eſt ordinatorium, *Rota deciſ. 452. nu. 6. par. 1. diuer.* ſecùs ſi tollat omnes exceptiones, quia tunc dicitur deciſorium, vt not. *Crau. conſ. 201. num. 8. & Rolan. conſ. 48. num. 7. lib. 2.* Et il-
6 lud eſt validum, vt tradunt *Aſin. in pract. §. 31. cap. 20. num. 1. Graſſ. de except. in prælud. nu. 166. & Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 116. num. 195.* qui
7 alios dant concordantes, ſtatutum verò dans executionem Inſtrumento eſt ordinatorium *Balth. Tomaſ. de immun. Eccleſ. tit. 1. num. 493. in fin.* li-
8 cet ſecùs ſit, ſi illud concedit executionem Inſtrumento etiam contra tertium, vt quampluribus Rotæ deciſio relatis comprobat *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 85. in prin.*

9 Hoc ſtatutum quod poſt menſem, vel quatuor menſes reſpectiue actor non audiatur volens recuperare tenutam non habet locum quando executio, vel ſententia fuit nulla, vt late comprobat
10 *Paitell. exped. 35. num. 14. & ſeq.* Quando verò executio ſit nulla longum eſſet recenſere, videas per *Poſti. de ſubhaſt. inſpec. 18. num. 169. & ſeq. & inſpec. 50. num. 2. & ſequen. & in tract. de manut. obſeru. 12. num. 132. & ſeq & per Rota apud Greg. XV. deciſ. 224. num. 1. & deciſ. 161. num. 27. par. 6. rec. & apud Merlin. de pignor. deciſ. 115. in prin. & deciſ. 136. num 5. & 6. & apud Card. Ottob. deciſ. 47. num. 1. & ſeq.*

11 Creditor autem qui nulliter miſſus fuit in poſſeſſionem, quod poſſit retinere rem, donec ei ſoluatur creditum voluerunt *Surd. deciſ. 46. nu. 7.* vbi quamplures dat concordantes, & ibi benè comprobat *Hodier. num. 1. & ſeq.* vbi quamplures dat limitationes, *& Paitell. exped. 35. num. 31. & num. 32.* vbi hoc declarat ſi creditum ſit liquidum, & purum aliàs ſecùs, ibi per eum.

12 Quod vero ſententia liquidans creditum ſit appellabilis etiam ſi cauſa ſit executiua vti in hoc ſtatuto tradunt *Surd. deciſ. 27. num 9. Zacch. de oblig. Camer. quæſt. 37. num. 43. Grat. deciſ. March. 212. num. 12. & Rota apud Gregor. XV. deciſ. 232. num. 2. & ibi Adden. num. 5.* qui notant quando ſententia dicatur continere mixturam, vt detur appellatio, ipſos conſulas.

13 Inſtrumenta, teſtamenta, lauda, & alia mentionata in hoc ſtatuto habere viam executiuam vigore huius ſtatuti in terminis de eo loquendo voluit *Rota deciſ. 101. num. 20. & ſeq. apud Poſti. de ſubhaſ. & deciſ. 482. par. 9. rec. tom. 2.* Quæ tamen non habent locum quando concurrunt duo teſtamenta, quia tunc ceſſat via executiua, vt tradunt *Bart. & Doct. in l. fin. C. de edic. D. Adrian. tollen.*

& Rota

& Rota apud Card. Seraph. deciſ. 279. *num.* 1. *& d.*
14 *deciſ.* 101. *apud Poſti. num.* 4. Quæ Inſtrumenta
habent executionem paratam non ſolum pro ijs,
quæ in illis expreſsè leguntur, ſed etiam pro ijs,
quæ virtualiter, & ex iuris interprætatione conti-
nentur, vt docent *Gratian. diſcept. foren. cap.* 37.
num. 34. *& ſeq. & cap.* 115. *num.* 27. *par.* 1. *& cap.*
852. *num.* 24. *& ſeq. par.* 5. licet dicat, quæſtionem
eſſe controuerſam, *Zach. de oblig. camer. quæſt.* 31.
num. 29. *& ſeq.* vbi quamplures adducit Rotæ de-
ciſiones, *& num.* 44. *& ſeq.* vbi teſtatur de com-
muni opinione, *Andreol. contro.* 143. *num.* 2. vbi
plures dat concordantes, & teſtatur de receptio-
ri opinione, *Altogr. conſ.* 55. *num.* 29. *lib.* 2. vbi
teſtatur de veriori, & receptiori opinione, *Ad-
den. ad Rot. deciſ.* 666. *num.* 162. *part.* 4. *rec. tom.* 3.
vbi dicunt, ab hac opinione non eſſe recedendũ,
Boſſi. de dote cap. 9. *num.* 71. *& Rota deciſ.* 232. *num.*
19. *& deciſ.* 219. *num.* 19. *apud Zach. de oblig. camer.*
15 qui quamplures faciunt illationes, licet contra-
rium teneant quamplures Doctores relati per
Zach. d. quæſt. 31. *num.* 38. *& ſeq. & per Andreol. d.
contro.* 143. *num.* 1. *& per Altogr. d. conſ.* 55. *num.*
21. *et Rota apud Poſti. de ſubhaſt. deciſ.* 234. *nu-
mer.* 1.

16 Statutum ſupradictumm dans executionem
Inſtrumentis, Teſtamentis, & ſimilibus intelli-
gitur de inſtrumentis liquidis, alias non poſſunt
exequi, vt not. *Zach. de oblig. cam. quæſt.* 35. *num.*
9. *Graſſ. de excep. excep.* 36. *num.* 4. *Andreol. contr.*
107. *num.* 1. *et ſeq. & Rot. in terminis huius ſtatuti
deciſ.* 482. *in prin. par.* 9. *rec. tom.* 2. ſi tamen liqui-
datio requirat altiorem indaginem, ſecùs autem
ſi illa poſſint liquidari in continenti, quia tunc
habentur, ac ſi eſſent liquida, vt declarant *gloſ.
communiter approbata in l fin. C. de compenſ. & Aſin.
de execut.* §. 1. *cap.* 31. *num.* 1. *Graſſ. d. except.* 36.
num. 5. *& Andreol. d. contro.* 107. *num.* 2. *& ſeq.*
18 Et in continenti dicitur Inſtrumentum liquidari,
quando liquidatio fieri poteſt in termino dato ad
probandum, *Graſſ. in d. except.* 36. *num.* 6. licet
per errorem dicatur ad ſoluendum *Chriſt. Paz. de
tenut. cap.* 23. *num.* 37. *Barboſ. de dict. dictio* 155.
num. 13. qui tamen *ſupra num.* 11. *&* 12. dicit, id
remittendum eſſe arbitrio Iudicis ſecundum ſu-
19 biectam materiam arbitrandum, vt ibi per eum.
Inſtrumentum autem dicitur liquidum quando
eſt clarum, & certum, & continet ſummam cer-
tam, *Galleſ. de oblig. Camer. quæſt.* 31. *in prin. Par-
lador. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 1. §. 12. *limit.* 4.
num. 27. quem refert, & ſequitur *Rota in terminis
huius ſtatuti d. deciſ.* 482. *num.* 3. *par.* 9. *recent. tom.* 2.
20 Et quando ex Inſtrumento conſtat quid, quale,
& quantum creditori debeatur, vt poſt *Bald. Iaſ.
Rebuſſ. Coler. Couar. & Menoch.* per eum adductos
teſtatur *Graſſ. in d. excep.* 36. *num.* 10. *& nu.* 14. vbi
dicit, illud Inſtrumentum eſſe liquidum quod
quauis exceptione oppoſita teruigerſari non po-
teſt, vt ibi per eum.
21 Quibus addo, quod executio Inſtrumenti vi-
gore d. ſtatuti peti poteſt etiam ante factam illius
liquidationem, vt tradunt *Paitell. expedit.* 43. *nu.*
27. *Munoz. de ratiocin. cap.* 33. *num.* 20. *& ſeq.* latè
Andreol. d. controu. 107. *num.* 2 *&* 3. vbi quamplu-
res dat concordantes, & teſtatur de veriori, & ma-
gis communi opinione, & contrarijs reſpondet,
& *Carleual. de iudic. tom.* 2. *tit.* 3. *diſput.* 3. *num.* 44.
45. *& ſeq.* qui alios pariter refert ita ſentientes;
22 Cum liquidatio retrotrahatur, & operetur, ac ſi
a principio ante petitam executionem fuiſſet fa-
cta, vt not. *Coſta de retrotr. caſu* 8. *cap.* 9. *per tot. et
Rota deciſ.* 124. *num.* 11. *apud Merlin. de pignor.* Quic-
23 quid contrarium tenuerint *Barz. de quaran.* 2.
quæſt. 1. *par. num.* . . . *& Ciriac. controu.* 675. *nu.* 4.
24 *et ſeq.* Ita ut in dicto caſu non detur appellatio
ſuſpenſiua, vt latè comprobant *Munoz. de ratioc.
d. cap.* 33. *num.* 22. *et ſeq. Andreol. d. controu.* 107.
num. 3. *et ſeq.* vbi contrarijs reſpondet, & *Carle-
ual. de iudic. d. diſput.* 3. *num.* 45. alios adducens ita
ſentientes.

25 Inſtrumentum ſi fiat in loco vbi ex ſtatuto
mandari poteſt executioni, ſi producatur in alio
loco vbi non adeſt d. ſtatutum non habebit exe-
cutionem, & è contra ſi fiat in loco vbi non adeſt
d. ſtatutum dans executionem, & producatur in
loco vbi adeſt ſtatutum dans executionem, illud
mandabitur executioni, quia in his quæ perti-
nent ad ordinem iudicij attenditur locus iudicij,
& non contractus, vel inſtrumenti, licet ſecus
ſit in his, quæ ſpectant ad ſubſtantiam contractus,
vt docent *Palat. Ruui. in cap. per veſtras de donat.
inter vir. & vxo. & Suarez in l. poſt rem iudicatam,
fol.* 154. *verſ. circa Iudicem &c. ff. de re iudic.* quos
vna cum alijs pluribus refert, & ſequitur *Ant. Go-
mez ad leg.* 64. *Taur. n.* 8.

26 Quid verò dicendum ſit quo ad probationem
priuatæ ſcripturæ ſi illa ſit confecta in loco vbi
adeſt ſtatutum quod illa probet, & producatur in
alio loco vbi non adſit d. ſtatutum, vide *Genua de
ſcrip. priu. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 200. vbi tenet, eſſe
attendendum locum vbi illa fuit confecta.
27 Via tamen executiua competens ex Inſtru-
mento non agitur elapſis 30. annis, vt tradunt
Ant. Gomez ad leg. 63. *Taur. in princ. Ciriac. contr.*
2. *num.* 105. *Adden. ad Capic. Latro. deciſ.* 58. *num.* 8.
& Rota in Eugub. dotis 14. *Februar.* 1642. *coram
R. P. D. Carillo,* §. *ſecundo ſubiungebant &c.* vbi
plures dantur concordantes, *& in Romana cen-
ſuum,* 4 *Aprilis* 1639. *coram R. P. D. Veroſpio poſt*
28 *princ.* Etiam cum mala fide *Carleual. de iudic. lib.*
1. *tit.* 3. *diſput.* 4. *num.* 2. *&* 3. latè comprobans *Ad-
den. ad Capic. Latr. d. deciſ.* 58. *num.* 13. licet præ-
39 dicta non habere locum quando debitor promi-
ſit ſemper per eũ promiſſa, & quandocunquè at-
tendere, & obſeruare voluerint *Cauall. in ſpecul.
comm. quæſt.* 174. *num* 3. *& quæſt.* 207. *num.* 32. *&*
33. *& Andreol. controuerſ.* 79. *num.* 10. contra
quos tenent *Suarez, & Guttier. in loc. per Cauall.
relatis.*

30 Si tamen quis incæperit agere via ordinaria
non poteſt ex eodem Inſtrumento agere executi-
uè, quia per electionem vnius altera tollitur,
Cenc. de Cenſ. quæſt. 95. *num.* 28. qui plures dat con-
cordantes *Giurb. deciſ.* 55. *num.* 18. *Zachia de oblig.
Camer. quæſt.* 11. *num.* 9. vbi ponit aliquas fallen-
tias *Andreol. controu.* 102. *num.* 24. *& Rot. in d. Eu-
gubina dotis,* 14. *Februar.* 1642. *coram R. P. D. Ca-
rillo,* §. *primò mandatum &c. in fin.* Niſi reus con-
31 uentus via ordinaria eſſet contumax, quia actor
tunc non prohibetur redire ad viam executiuam,
vt not. *Cenc. in d quæſt.* 95. *num.* 29. vbi alias dat
limitationes, & *Zachi. d. quæſt.* 11. *num.* 10.
32 Ordinariè verò agi dicitur quando petitur de-
clarari, aliquem teneri, & obligatum eſſe, &
illum condemnari, executiuè verò quando peti-
tur, quod contra reum relaxetur mandatum de
exequendo, vt not. *Gratian. diſcep. Forenſ. cap.*
156. *num.* 23. *& Cancer. variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 3.

num.

num. 106. quos refert, & ſequitur Andreol. con-
trouerſ. 102. num. 23. verſ. in prædicta &c.
33 Exceptiones autem requirentes altiorem in-
daginem non admittuntur in iudicio executiuo,
ſed reſeruantur ad iudicium ordinarium, Andreol.
controuer. 155. num. 2. Rota deciſ. 482. num. 5. par.
9. recent. & in Romana fideicommiſſi de Marianis 3.
Iunij 1647. coram R. P. D. Roi. s, §. quo vero &c. &
in terminis huius Statuti de exceptione nullitatis
obligationis requirente altiorem indaginem re-
ſeruanda ad iudicium ordinarium Rota d. deciſ. 482
34 num. 5. par. 9. recent. Condemnatus autem via exe-
cutiua ſi coactus fuerit aliquid indebitè ſoluere,
poteſt illud repetere conditione ſiue cauſa Boſſ. de
cenſ. art. 74. num. 107. Foller. de cenſ in verb. Tam-
quam, nu. 38. cum quibus illos referendo pertran-
ſit Cenc. de cenſ. quæſt. 95. in fin.
35 Statutum ſupradictum mandans capitula ad-
mitti cum clauſula ſaluo iure impertinentium, non
habet locum quando illa ſunt omninò imperti-
nentia, quia tunc non ſunt admittenda, & ſi ad-
mittantur datur appellatio, vt probant Gram. de-
ciſ. 45. num. 8. Pariſ. conſ. 67. num. 41. volum. 4. &
conſ. 97. num. 136. lib. 1. Maſcar. de probat. concluſ.
132. num. 1. & num. 3. vol. 1. Si tamen ſit dubium
36 an ſit impertinentia debent admitti cum d. clau-
ſula, Hond. conſ 18. num. 19. & ſeq. lib. 1. Surd. conſ.
164. num. 5. lib. 2. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 38.
num. 15. Barboſ. de clauſ. clauſ. 143. num. 2. vbi no-
tat Capitula impertinentia dici, quæ cauſæ nul-
lo modo adminiculantur, vt ibi per eum.
37 Exceptio inimicitiæ capitalis, conſanguinita-
tis, & ſimiles oppoſitæ contra teſtes illos repellit
ab examine ſi probetur in continenti, vti habetur
in hoc ſtatuto, vt tradunt Adden. ad Veſtr. in pract.
lib. 6. cap. 2. num. 61 et Rota deciſ. 334. in fin. par. 4.
recent. tom. 1. licet ſecus ſit, ſi d. exceptiones re-
quirant altiorem indaginem, vt declarant Adden.
ad Veſtr. d. num. 61.
38 Dilationes quæ aſſignantur in cauſis quod re-
gulariter cenſeantur continuæ, & in eis inclu-
dantur etiam dies feriati, niſi illi abſorberent to-
tam dilationem, vel maiorem partem illius, vt
diſponitur in hoc ſtatuto not. Veſtr. in prax. lib. 5.
cap. 4. num. 7. Maran. in pract. par. 6 in 3. actu num.
18. et Gail. pract. obſer. lib. 1. obſeru. 53. num. 12.
39 Statutum ſupradictum admittens ad conualli-
dandum iudicium mandatum factum quando-
cunquè ante ſententiam cum ratificatione ge-
ſtorum non videtur habere locum quando op-
ponens de mandato proteſtatus fuit, nullum vel-
le admittere ratihabitionem, quia tunc ratificatio
non videtur amplius admittenda, vt tradunt
Bart. in l. inter quos, 39. §. alieno, num. 4. ff. de damn.
infect. Alex. & Iaſ. in l. licet 24. C. de procur. & Coſt.
in memorab. in verbo Procurator generalis &c. De
40 mandato vero quando non fuit oppoſitum po-
teſt doceri etiam poſt ſententiam Crauet. conſ. 108
num. 1. Rota apud Pute. deciſ. 283. num. 8. lib. 2. &
deciſ. 305. num. 4. par. 1. recent.
41 Cum diſpoſitione huius ſtatuti quod ſtante re-
latione executorum bona non inueniſſe poſſe de-
ueniri ad capturam perſonę concordant Fenzon.
ad ſtat. Vrb. cap. 195. num. 19. & Poſt. de ſubhaſt.
inſpect. 14. num. 17. qui dant concordantes.
42 Carceratus pro debito non renouata executio-
ne ad formam huius ſtatuti, ſi de debito conſtet,
quod non ſit relaxandus, ſed retinendus, voluit
Ludou. deciſ. Peruſ. 40. per tot.
43 Quando verò reus contumax, qui vult refectis
expenſis audiri, & recuperare tenutam teneatur
etiam præſtare fideiuſſionem de ſtando iuri, vel
de ſoluendo iudicatum vide Surd. deciſ. 46. num.
10. Neguſ. de pignor. par. 3. memb. 3. nu. 3. & quan-
do executio fuit conſumata contra perſonam.
Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 96. num. 21. & 31.
44 Circa verò præparatoria, ſeù interrogatoria,
de quibus fit mentio in hoc Statuto aduerten-
dum eſt, quod interrogans non fatetur contenta
in interrogatorijs Franc. deciſ. 220. num. 9. par. 1.
Michal. de poſit. cap. 3 num. 16 vbi dat concor-
dantes, Pract. Ridolph. par. 2. cap. 2. num. 36. nec
45 non quod debens reſpondere præparatorijs de-
bet id facere medio iuramento, vt not. Papien. in
forma poſit. act. in verbo ponit, num. 2. & Michal. de
poſit. d. cap. 3. num. 41. vbi plura videre poteris
ad hanc materiam interrogatoriorum pertinen-
tia, Pract. Ridolphin. part 2. cap. 2. ferè per tot.
vbi latè.
46 Adde quod d. Statutum concedens viam exe-
cutiuam Inſtrumentis non habet locum contra
tertium, ſed tantum inter eos, inter quos fuit
confectum Inſtrumentum, vt poſt Bald. Caſtr. &
Menoch. per eum relatos firmat Rota apud Duran. de-
ciſ. 37. num. 8. & in Peruſina ſpolij 4. Aprilis 1636.
coram R. P. D. Roias §. nullitas viſa, &c. Etiam ſtan-
te obligatione Camerali Zach. de oblig. Cameral.
quæſt. 14. num. . . .

DE EXCEPTIONIBVS IMPEDIENTIBVS LITIS INGRESSVM, & de lite à Reo criminaliter mota. Rub. IV.

SI ante litis Conteſtationem opponatur à Reo Exceptio Iudicis Incompetentiæ, aut Suſpicionis, Litis alibi pendentis, Rei iudicatæ, Iuramenti litis deciſiui defe-rendi, Tranſactionis, Litis finitæ, Petiti Compromiſſi, Pendentis termini ad conficiendum Inuentarium, Illegitimationis perſonæ, & ſimilis, per quas Actio Agenti denegetur, ſuper illis in primis diſcutiatur, & Iudex Parti opponenti præfigat terminum quatuor dierum vtilium, infra quem ſi Exceptionem non probauerit, per Iudicem ad vlteriora in cauſa procedatur. Et Exceptiones, quæ merita concernere poſſunt, cenſeantur ad merita reſeruatæ. Quòd ſi in progreſſu Cauſæ Iudicium Criminaliter à Reo moueatur aduerſus Actorem, nihilominus in Ciuili ad vlteriora procedatur, præſtita ab Actore idonea cautione, de reſtituendo in caſum ſuccumbentiæ in iudicio Criminali.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones impedientes litis ingreſſum quæ ſint.*

2 *Statutum mandans exceptiones reſeruari in fine litis procedit in exceptionibus in facto, & dubijs.*

3 *Appellatio non datur a reſeruatione exceptionum in fine litis.*

4 *Exceptionum reſeruatio in fine litis quid importet.*

5 *Superſedendum quando ſit in cauſa ciuili ob iudicium criminale, & è contra.*

ANNOTATIO.

1 QVæ nam ſint exceptiones impedientes litis ingreſſum vltra enumeratas in hoc ſtatuto, quas illas pro talibus canonizat, vt aduertit *Fenzo. ad ſtat. Vrb. lib. 1. c. 62. in prin.* recenſent *Aret. in §. equè num. 14. & ſeq. Inſti. de actio. Maran. in pract. par. 6. in tit. de excep. nu. 12. Aſin. in pract. §. 13. cap. 9. Blanc. de compro. quæſt. 4. num. 32. & ſeq. Bertach. de Epiſc. lib. 4.* vbi quamplures recenſet, *& Pract. Ridolph. par. 1. cap. 8. num. 48. & pluribus ſeq.*

2 Dictum autem ſtatutum mandans exceptiones concernentes merita cauſæ reſeruari in fine litis habet locum in exceptionibus conſiſtentibus in facto, & dubijs, non autem in exceptionibus claris, & liquidis, *Guazz. defen. 28. cap. 12. nu. 12. Rugginel. de appell. §. 6. gloſ. 7. cap. 1. num. 39. Ciriac. contro. 543. in prin. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 18. num. 48.* Et idem eſt de iure, quod exceptiones requirentes altiorem indaginem, & dubiæ reſeruantur in fine litis, vt not. *Grat. diſcep. foren. cap. 170. ferè per tot. & Hodier. ad Surd. deciſ. 36.*

3 *num. 4.* A qua reſeruatione non dari appellationẽ not. *Hodier. d. deciſ. 36. num. 4. Giurba deciſ. 21. num. 3. Rugginel. de appell. cap. 3. num. 303.* Niſi tamen eſſent exceptiones, per quarum reſeruationem percuteretur ordo iudicij, vt ſunt exceptiones Tu non es Iudex, procurator, & ſimiles, vt declarant *Grat. d. cap. 170. in prin. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 18. num. 8. & Hodier. ad Surd. d. deciſ. 36. num. 3.* benè declarans, nec non *Scacc. de appell. quæſt. 17. limit. 47. memb. 1. num. 97.*

4 Quæ quidem reſeruatio exceptionum in fine litis importat, quod ſi in proceſſu iudicij apparebit, dict. exceptiones eſſe veras, & militare, quicquid antea factum fuerit non valebit, & habebitur pro non facto, vt declarant *Bart. in l. ille a quo 13. §. ſi de teſtamento, num. 5. ff. ad Trebell. Maran. in pract. par. 6. membr. 9. num. 14. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 62. in fine.*

5 Quando verò ſuperſedendum ſit in cauſa ciuili ob motum iudicium criminale, & è contra latè proſequitur *Farinac. de var. ac diuer. quæſt. quæſt. 100. num. 59. & ſeq.* illum conſulas, cum nobis ſufficiat illum hic iudicaſſe.

DE INCOMPETENTIA SIVE SVSPICIONE IVDICIS temerariè deducta. Rubrica V.

QVia ſæpe contingit ad prorogandas lites Iudicis Incompetentiam, ſiue Suſpicionem allegare, & Partem in Recurſu ad Sereniſſimum pro declaratione grauari; Volumus, quod ſi quis temerariè, aut calumnioſè Iudicis Incompetentiam deduxerit, & Cauſa eidem Iudici per Audientiã remittatur; puniri poſſit, & debeat in pœnam quinquaginta librarum, & intereſſe Partis: Sicut etiam Procurator temerariè allegans, eadem pœna contra vtrumque in ſententia exprimenda, puniendus erit. Si verò Iudex per eoſdem allegetur Suſpectus, præterquam ex cauſis infraſcriptis, eadem pœna plecti volumus: Cauſæ verò legitimæ Suſpicionis ſunt Conſanguinitatis, & Affinitatis vſque in quartum Gradum, Affinitatis Spiritualis, Inimicitiæ, etiam quod Pax ſecuta eſſet, ſi Domeſticus ſit, vel Commenſalis, ſi Patrocinium, quandoque alicui ex Partibus præſtiterit, vel in ſimili cauſa iudicauerit, ſi Votum ſuum propalauerit, aut ſententiam protuliſſet contra aliquem ex Partibus notoriè iniuſtam, ſiue contra Caſum Legis, aut Communem Doctorum opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ ſufficientes ad allegandum Iudicem ſuſpectum ſunt plures.*

2 *Inimicitia ad repellendum Iudicem non requiritur capitalis.*

3 *Conſaguinitas non reddit Iudicem ſuſpectum ſi ſit vtriuſque partis.*

4 *Procurator non poteſt Iudicem recuſare ſine mandato ſpeciali.*

5 *Iudex quando poſſit recuſari, quia votum propalauerit*

6 *Cauſa quæ dicatur ſimilis ad recuſandum Iudicem remittitur, arbitrio Iudicis.*

7 *Exceptio recuſationis Iudicis eſt opponenda ante litem conteſtatam.*

Niſi illa ſuperueniat poſt litem conteſtatam, ibi. num. 8.

9 *Recuſatione propoſita geſta per Iudicem ſunt nulla.*

Rota tamen tenet requiri appellationem, ibi. num. 10.

Si tamen ſententia lata poſt recuſationem ſit iuſta poteſt confirmari, num. 11.

12 *Recuſationi cenſetur renunciatum per comparitionem coram eodem Iudicem.*

Niſi comparitio facta fuerit cum proteſtatione. ibi. num. 13.

ANNO-

ANNOTATIO.

1 CAuſæ ſufficientes ad allegandum iudicem ſuſpectum de iure communi
ſunt plures, & quadraginta ex eis refert *Maran. in pract. part. 6. de appell.
num. 28. & ſeq.* & alios plures referunt relati per *Pract. Ridolph. part. 1.
cap. 7. num. 128.* ſtatutum verò noſtrum illas reſtringit ad decem tantum, vndè cum habeamus
caſum ſtatuti, ab eo non eſt recedendum iuxta theoricam *Bald. in l. gallus 29. §. ſi eiuſ. in ſec. not.
ff. de lib. & poſth.* & not. *Ciriac. contro. 176. nu. 25.
& alij Doct.* per me adducti *allegat. foren. 1. nu. 71.*
2 Inimicitia verò ad repellendum Iudicem non requiritur, quod ſit capitalis, ſed ſufficit etiam
leuis *Maran. in pract. d. par. 6. in tit. de appell. num.
35. Graſſ. de excep. except. 24. num. 31. & 32. Grat.
diſcept. foren. cap. 284. num. 28. par. 2.* & quod
Iudex ſit conſanguineus inimici mei *Maran. in d.
tit. de appell. num. 36.*
3 Prout etiam conſanguinitas non facit Iudicem ſuſpectum ſi eſt equè conſanguineus vtriuſquæ
partis, cum per parem affectionem omnis ſuſpicio tollatur, *Bart. & alij in l. qui iuriſdictioni 10.
ff. de iuriſd. omn. Iud. Iaſ. in l. 2. num. 17. ff. ſi quiſ.
in ius vocan. Maran. in d. tit. de appell. num. 30.*
4 Ad recuſandum autem Iudicem requiritur in Procuratore mandatum ſpeciale, *Gratia. diſcept.
forenſ. cap. 701. nu. 19. par. 4. Barboſ. de clauſ. clauſ.
35. num. 24. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 12. num.
34.* vbi dicit, eſſe docendum de mandato ſpeciali parte opponente, vt ibi per eum, cum quibus
pertranſit *Pract. Ridolph. part. 1. cap. 7. num. 118.
et Rota apud Gregor. XV. deciſ. 368 num. 1. et ſeq. et
ibi Adden. et deciſ. 35. num. 5. par. 1. recen.* & quod
illa fiat cum iuramento, *Rota deciſ. 2. num. 5. par. 2.
diuer. et deciſ. 20. num. 26. par. 6. rec.*
5 Et Iudex poteſt allegari ſuſpectus non ſolum ex eo, quod notum ſuum propalauerit, vt habetur
in hoc ſtatuto, ſed etiam quando aliquod exhibuiſſet indicium, per quod illius animus detegeretur,
*Decian. conſ. 26. num. 9. vol. 1. Bertaz. conſ.
ciuil. 67. num. 22. et 23.* quos referendo ſequitur
Giurba deciſ. 53. num. 3. in fin.
6 Cauſa autem quæ dicitur ſimilis, de qua in hoc ſtatuto, remittitur Iudicis arbitrio, *Intrigl. deciſ.
47. num. 38. et ſeq. Giurb. deciſ. 54. num. 6.* de quo
plenè *Bertaz. conſ. crim. 550. et ibi Claud. in addit.*
7 Dicta autem exceptio recuſationis Iudicis opponi debet non ſolum ante litem conteſtatam,
ſed debet eſſe prima, quæ opponi debet ante omnes dilatorias, quia ſi opponatur alia dilatoria,
cenſetur prouocari Iudex, vt ſuper illa pronunciet, & ſic inducitur conſenſus in Iudicem, ita
vt non poſſit poſtea recuſari, vt declarant *Maran.
in d. par. 6. de appell. num. 26. et Adden. ad Paitell.
expedit. 21. num. 1. et ſeq. Pract. Ridolph. par. 1. cap.
8 7. num. 117* Niſi tamen d. exceptio ſuperueniſſet
poſt litem conteſtatam, quia tunc illa poteſt opponi in qualibet parte iudicij, vt not. *Maran. vbi
ſupra num. 74. Adden. ad Paitell. d. exped. 21. nu. 4.
et ſeq. Rota deciſ. 7. num. 6. par. 7. recen.* quibus
addo *Lancell. de atten. par. 2. cap. 6. num. 60.*
9 Geſta autem per Iudicem poſt propoſitam recuſationem ſunt ipſo iure nulla, vt latè comprobat
Lancell. de atten. par. 2. cap. 6. num. 4. & ſeq.
qui teſtatur de veriori, & magis communi opinione, *Vant. de nullit. ex defect. iuriſd. num. 140.
Poſti. de manut. obſer. 12. num. 84. & Rota deciſ. 135.
10 num. 4. par. 1. rec.* licet Rota teneat, requiri appellationem, alias geſta per Iudicem ſint valida,
*Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 12. num. 20. Pract.
Ridolph. d. cap. 7. num. 124. Caren. reſol. 38. in prin.
Rota deciſ. 3. num. 2. par. 3. recen. & deciſ. 7. nu. 5.
par 7. recen. & in Rom. dotis 14. Ianuar. 1628 coram
11 R. P. D. Duran. §. non obſtat &c.* dicens, talem eſſe
ſtilum *Rotę.* Si tamen ſententia lata poſt recuſationem ſit iuſta poteſt confirmari *Lancel. d. cap. 6.
num. 65. Gratian. diſcept. foren. cap. 701. num. . . .
par. 4.*
12 Recuſationi verò cenſetur renunciatum per comparitionem coram eodem Iudicem *Fenzo. ad
ſtat. Vrb. d. cap. 12. num. 25. Rota apud Gregor. XV.
deciſ. 292. num. 2. & deciſ. 368. num. 2. & deciſ. 166.
13 num. 9. & deciſ. 284. in fin. par. 2. rec.* Niſi fuiſſet
proteſtatum de non conſentiendo in iuriſdictionem, ſeù de non recedendo a recuſatione iam
facta, vt declarant *Fenzon. in d. cap. 12. num. 27. &
Pract. Ridolph. par. 1. cap. 7. num. 120.*

DE POSITIONIBVS, ET EARVM RESPONSIONIBVS. Rub. VI.

POſitiones in breuiſſima Capita diſponantur, quæ rem, ſiue actum vnum contineant, ad hoc, vt reſpondere volens per verbum credit, vel non credit, ſimpliciter, & explicite, & ſingulariter ſingulis medio eius Iuramento reſpondere valeat. Producens verò Poſitiones in primis debeat iurare, quod credit in eis contenta eſſe vera, & Iudex illas admittat Saluo iure impertinentium, & non admittendarum, quas Notarius Parti nullatenus antefactam reſponſionem oſtendat, nec earum Copiam tradat; alioquin in Libris XXV. multetur: Quibus productis moneatur Reus perſonaliter, vel ad Domum cum Cedula, vt ad ſecundam illis reſpondeat medio eius Iuramento per verbum credit, vel non credit: Et ſi in dicto termino non comparuerit, nec reſponderit, tunc iterum citetur cum alia Cedula, cum comminatione, Quod ſi ad primam non comparuerit, & reſponderit, Poſitiones habeantur pro confeſſatis, vel negatis ad commodum Ponentis, & vtroque caſu Iudex ſuper illis interloqui debeat. Quibus terminis elapſis Poſitiones habeantur pro confeſſatis, vel negatis, vt ſupra.

Si verò in primo, vel in ſecundo Termino comparuerit recipiatur ad reſponſiones præſtito priùs Iuramento de veritate, & credulitate, & ſaluis exceptionibus. Nec poſſit quis per Procuratorem Poſitionibus reſpondere, quando Pars ſit in Ciuitate, vel Diſtrictu, ſed ore proprio, cum præſentia Iudicis in Camera reſpondere teneatur, præuia monitione de importantia Iuramenti, & veritate dicenda; Niſi Pars, à qua reſponſum deſideratur, poſt motam litem à Iudicio abeſſe cæperit, nec illius reditus de proximo ſperaretur, de qua abſentia Procurator ſuo Iuramento fidem faciat: Quo caſu mittantur Poſitiones ipſius expenſis, cum aſſignatione Termini trium dierum vtilium ad reſpondendum, & pro itinere dies vnus pro xx. milliaribus, tàm in eundo, quàm in redeundo aſſignetur: Quod ſi agatur contra eum, qui ſit abſens ante motam litem, Poſitiones expenſis Ponentis, vt ſupra, tranſmittantur: Illaquè reſponſio, Non credit, vt ponitur, nullactenus admittatur, ſed ſimpliciter quis reſpondeat, quæ credit, vel non credit, aliàs pro non reſpondente habeatur.

Quòd ſi Poſitio haberet plura capita ad ſingula diſtinctè, vt ſupra reſpondeat: Si verò obſcura eſſet, vel captioſa, Iudex illam declaret reſpondenti pro veritate habenda, vel eam reijciat, prout ſibi videbitur expedire: Et ſi Reus ſit perſona rudis, & ſimplex, Iudex poſſit admittere in reſponſione præſentiam Procuratoris, vel Aduocati: Sicut etiam Nouas Poſitiones ſuper non deductis pro habenda reſponſione tantùm ante ſententiam admittere valeat. Hoc etiam addito, Quòd ſi Poſitio contineat factum alienum, de quo quis eſſet informatus, etiam reſpondere teneatur.

Declarantes etiam, quod Pars, contra quam fuerit Pronunciatum, Poſitiones haberi pro confeſſatis, vel negatis, vt ſupra, poſſit per legitimas probationes contrarium probare; Sicut etiam reſponſiones factæ Poſitionibus impertinentibus, & non admittendis, vel non facientibus ad cauſam, ſeu illis, quibus de iure non erat reſpondendum, ipſo Iure reſpondenti non præiudicent.

Addentes Inſuper, quod in quacunque cauſa etiam Criminali, ſi Pars citata ad reſpondendum Poſitionibus venerit, illa die capi non poſſit, nec detineri pro debito ciuili, ſed auctoritate præſentis Statuti ſit ſecura, & liberè poſſit ire, ſtare, & redire ad ſuam Domum: Et idem obſeruari volumus in Teſte, qui fuerit citatus, & iuerit ad teſtificandum.

SVMMARIVM.

1 *Statutum circa reſponſiones ad poſitiones eſt deciſorium.*
2 *Poſitiones dari non poſſunt poſt concluſum in cauſa.*
Contrarium tenent plures Doctores, ibi. num. 3.
4 *Iuramentum in productione poſitionum eſt de forma.*
5 *Procurator debet habere mandatum ſpecialiſſimum ad ponendum.*
Contrarium tenent alij Doctores, ibi. num. 6.
Ac etiam ad reſpondendum poſitionibus, ibid. num. 7.
8 *Poſitiones non debent eſſe conceptæ interrogatiuè.*
9 *Statutum quod poſitiones habeantur pro confeſſis eſt validum.*
10 *Poſitiones vt tranſeant in confeſſum debent moueri principalis.*
Et debet moueri perſonaliter, ibi. num. 11.
Sufficere monitionem ad domum aliquo præſente tenet Michal. ibi. num. 12.
13 *Appellatio non datur a pronuncia, poſitiones haberi pro confeſſatis.*
Contrarium procedit de iure canonico, ibi. n. 14.
15 *Perſona quæ dicatur ſimplex in materia poſitionum remittitur arbitrio Iudicis.*
16 *Poſitionibus habens authorẽ non tenetur reſpondere.*
17 *Poſitionibus concernentibus factum alienum quando quis teneatur reſpondere.*
18 *Reſponſio facta poſitionibus quando dicatur ſimplex.*
19 *Ponens fatetur contenta in poſitionibus.*
20 *Poſitiones notoriè impertinentes non ſunt admittendæ.*
Etiam ſi ſtatutum mandet, illas admitti cum clauſula, ibi. num. 21.
Et quid importet d. clauſula ſaluo iure &c. ibid. num. 22.
23 *Fundare ſe non poteſt pars ſuper poſitione negata.*
24 *Poſitio partim vera, & partim falſa quò ad quantitatem poteſt in totum negari.*
Licet contrarium teneant plures Doctores, ibi. num. 25.
26 *Poſitionibus eſt iterum reſpondendum, ſi non fuit benè reſponſum.*
27 *Contumacia in reſpondendo poſitionibus poteſt purgari vſque ad ſententiam.*
28 *Confitens poteſt confeſſionem reuocare in continenti etiam non docto de errore.*
29 *Mora quando poteſt purgari per eum contra quem poſitiones pronunciatæ fuerunt pro confeſſatis remiſſiuè.*

ANNO.

ANNOTATIO.

1 SVpradictum ſtatutum circa re-
ſponſiones ad poſitiones eſt deci-
ſorium, cum reſpiciat probatio-
nem, vt poſt *Calder. Brun. Fælin.*
Rocc. Io. Bapt. de S. Seuer. Bald.
Alex. & Coler. per eum relatos fir-
mat *Rota apud Buratt. deciſ.* 882. *num.* 5.
2 Poſitiones dari non poſſunt poſt concluſum in
cauſa, itaut ille, contra quem producuntur non
teneatur illis reſpondere, vt not. *Maſcar. de prob.*
concluſ. 1176. *num.* 3. *& ſeq. & num.* 34. *&* 44. *vol.*
3. & hanc eſſe communem regulam dicit *Scacc.*
de iudic. lib. 2. *cap.* 7. *num.* 5. qui plures ad dictam
3 concluſionem ponit limitationes, Contrariam
tamen opinionem tenent *Carpan. ad Stat. Mediol.*
cap. 83. *ſub num.* 72. *Miſing. obſeru.* 34. *in fin. lib.* 2.
Aſin. in pract. §. 19. *cap.* 11. *num.* 3. *Peregr. deciſ.*
126. *num.* 9. benè comprobans, *Michal. de poſit.*
cap. 27. *num.* 17. *& ſeq.* vbi contrarijs reſpondet,
& dicit, ita vidiſſe ſeruari, & illas admitti quò
ad habendam reſponſionem tantum, maximè
vbi proceditur ſola facti veritate inſpecta, vt ibi
per eum, cum quibus pertranſeunt *Fenzon. ad*
ſtat. Vrb. cap. 68. *num.* 9. *lib.* 1. *Poſt. de manut. ob-*
ſeruat. 83. *num.* 6. *& Rota Colleg. Vrb. apud Michal.*
de poſit. deciſ. 83. *per tot.*
4 Quod iuramentum in exhibitione poſitionum
ſit de forma ſtante hoc ſtatuto, itaut illa non
ſeruata actus corruat voluerunt *Fenzon. in d. cap.*
68. *num.* 18. *&* 19. dicens ita in terminis ſtatuti
Rom. tenuiſſe *Rotam*, de qua ibi per eum, *Pract.*
Ridolph. par. 1. *cap.* 10. *num.* 29. dicens reſponden-
tem ſibi præiudicare ſi habuit notitiam non fuiſſe
ſeruatam formam ſtatuti, vt ibi per eum.
5 Sicuti etiam ad ponendum in procuratore re-
quiritur mandatum ſpecialiſſimum ſic, & ſic,
ita vt alias quis non teneatur ad reſpondendum
Gratian. diſcept. Foren. cap. 772. *num.* 24. *par.* 4.
Adden. ad Greg. XV. deciſ. 282. *nu.* 9. *& ſeq. Thom.*
deciſ. March. 70. *num.* 5. *Poſt. de manut. obſeru.* 83.
num. 11. *& ſeq. Pract. Ridolph. par.* 1. *cap.* 10. *num.*
70. *& Rot. deciſ.* 779. *in princ. par.* 2. *recent.* licèt
6 contrarium teneat *Michal. de poſit.* quando Prin-
cipalis eſt præſens in loco, itaut poſſit inſtruere
procuratorem de contentis in poſitionibus *cap.*
24. *num.* 7. *& ſeq.* & ſentit *Rot. apud Buratt. deciſ.*
556. *num.* 11.
7 Licèt quò ad reſpondendum poſitionibus vbi
illarum datur copia requiri mandatum ſpecialiſ-
ſimum ad reſpondendum ſic, & ſic nullam adſit
controuerſia, vt teſtantur *Michal de poſit. cap.* 65
num. 14. *& ſeq. Poſt. de manut. d. obſeru.* 83. *num.* 18
& Pract. Ridolph. d. cap. 10. *num.* 70.
8 Vt autem quis teneatur reſpondere poſitioni-
bus illæ debent eſſe diſpoſitiuè, non autem inter-
rogatiuè conceptæ *Pract. Ridolph. par.* 1. *cap.* 10.
num. 58. *Fenzon. ad Stat. Vrb. cap.* 68. *num.* 27.
9 Statutum hoc mandans, quod poſitiones ha-
beantur pro confeſſatis quod ſit validum vti ra-
tionabile, & vtile voluerunt *Gratian. diſcep. Foren.*
cap. 639. *num.* 28. *par* 4. *& Fenzon. ad ſtat. Vrbis cap.*
68. *num.* 81. licet hoc non ſeruari in Rota, & in
Tribunali A. C. teſtetur *Pract. Ridolph. d. cap.* 10.
num. 101. *& ſeq.*
10 Ad hoc vero vt poſitiones tranſeant in confeſ-
ſum debet moueri ad reſpondendum principalis
met, non autem illius procurator, vt tradunt
Rota Genuen. deciſ. 161. *num.* 12. *Amat. deciſ. March.*
74. *num.* 2. *&* 3. *& Michalo. de poſit. cap.* 61. *num.* 9
11 benè declarans. Et debet moueri principalis per-
ſonaliter de iure communi, non autem ad do-
mum, vti præcipitur hoc ſtatuto, *Pract. Ridolph.*
d. par. 1. *cap.* 10. *num.* 91. *&* 98. licet caſum eſſe
diſputabilem dicat *Scacc. de iudic. lib.* 2. *cap.* 7.
12 *quæſt.* 11. *num.* 476. & ſufficere monitionem ad
domum cum dimiſſione cedulæ in præſentia fa-
mulæ, vel alterius teſtator communiter rece-
ptum *Michal. de poſit. cap.* 61. *num.* 13.
13 A pronuncia vero poſitiones haberi pro con-
feſſatis cum ſit interlocutoria non datur appella-
tio, *Bald. conſ.* 269. *num.* 1. *in fin. lib.* 1. *Aſin. in*
pract. §. 19. *cap.* 15. *Macerat. var. reſol. lib.* 2. *reſol.*
4. *num.* 13. *Pract. Ridolph. d. par.* 1. *cap* 10. *num.* 109
licet contrarium teneat *Scacc. de appell. quæſt.* 5.
num. 91. *verſ. Comprobatur &c.* Quod tamen non
14 procedit de iure canonico, quo datur appellatio
à quolibet grauamine, *Deci conſ.* 34. *num.* 2. *verſ.*
ſed de iure canonico &c. Pract. Ridolph. vbi ſupra
nu. 112. Nec quando res eſt integra vt not. *Pract.*
Ridolph. d. cap. 10. *num.* 113. *&* 114. vbi dicit
quod quando ſtatutum mandat poſitiones habe-
ri pro confeſſatis, vt facit ſtatutum noſtrum res
non dicitur integra vt ibi per eum.
15 Quæ autem perſona dicatur ſimplex, & rudis
ad hoc vt poſſit reſpondere poſitionibus cum
præſentia Procuratoris remittitur arbitrio Iudicis
ſecundum *Barba. conſ.* 6. *col.* 9. *in fin. lib.* 4. quem
referendo ſequitur *Menoch. de arbitr. caſu* 193. *in*
fin. vbi admittit inter perſonas ſimplices minores,
mulieres, & ruſticos, quod tamen quo ad ruſti-
cos noſtri temporis vti admodum ſagaces non
admittunt *Michal. de poſit. cap.* 66. *in fin. & Farinac.*
de pæn. temp. quæſt. 98. *num.* 59. vbi de communi,
& quod mulieres pariter dicantur ſagaces tenet
Pic. ad ſtat. Vrb. gloſ 3. *num.* 1. *lib.* 1.
16 Habens verò authorem non tenetur reſpon-
dere poſitionibus nequè quò ad dominium, ne-
què quò ad poſſeſſionem viuentis, vt tradunt
Michal. de poſit. cap. 49. *per tot. Adden. ad Scapuc.*
de Saluian. lib. 1. *quæſt.* 32. *& Mangil. de euiction.*
quæſt. 8. *num* 20. *& quæſt.* 9. *num.* 44.
17 Nequè hic eſt omittendum, quod poſitioni-
bus de facto alieno quis tenetur reſpondere vti
habetur in hoc ſtatuto non ſolum quando re-
ſpondens habet de illo ſcientiam, ſed etiam quan-
do in eo cadit ſcientia præſumpta facti alieni, vel
de facili poteſt de eo ſe informare, alias ſecus, vt
declarat *Michal. de poſit. cap* 16. *num.* 12. *& ſeq.*
qui dat concordantes, & contrarijs reſpondet.
18 Stante d. ſtatuto quod poſitionibus ſit reſpon-
dendum ſimpliciter, reſponſio debet eſſe ſine pli-
ca, & duplicatione, & ſine aliqua additione,
conditione, vel reſtrictione affirmando, vel ne-
gando quod ponitur, *Bart. & Doct. in l.* 1. *ff. de*
vulga. & pupil. Aſin. in pract. §. 19. *cap.* 18. *num.* 2.
Michal. de poſit. cap. 39. *num* 5. 6. *& ſeq. Fenzon.*
ad ſtat. Vrb. d. cap. 68. *num.* 46. *& ſeq* vbi quærit,
An dicatur ſimpliciter reſpondere qui reſpondit
Non credit vt ponitur, vel ad effectum ad quem ponitur
quem videas, cum quibus pertranſit *Barboſ. de*
dictionib. diction. 368. *numer.* 1., *& ſequen-*
tibus.
19 Aduertendum etiam eſt, quod ponens fatetur
contenta in poſitionibus, vt tradunt *Michal. de*
poſit. cap. 2. *num.* 15. *cap.* 4. *num.* 14. *cap.* 6. *nu.* 8.

& cap. 25. num. 1. *& Rota apud Greg. XV. deciſ.* 143.
num. 1. *& ibi Adden. nu.* 4. *& deciſ.* 28. *num.* 4. ad-
do *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap.* 68. *num.* 17.
20 Poſitiones verò notoriè impertinentes non
ſunt admittendæ, etiam ſi ſtatutum mandet
omnes poſitiones eſſe admittendas, cum ſtatutũ
intelligatur de poſitionibus pertinentibus tan-
tùm, vt not. *Scac. de iudic. lib.* 2. *cap.* 7 *num.* 95.
& ſeq. latè *Michal. de poſit. cap.* 19. *num.* 3. *& num.*
15. *& ſeq. & Rota Colleg. Vrbi. apud Michal. deciſ.*
82. *num.* 4. *Rota apud Caualer. deciſ.* 562. *numer.* 2.
21 Etiam ſi ſtatutum mandet illas admitti debere
cum Clauſula *Saluo iure impertinentium*, quia ſi
illæ ſint omninò impertinentes debent reijci *Ad-
den. ad Veſtr. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 26. *Maſcard. de
probat. concl.* 132. *num.* 2 *lib.* 1. & alij plures,
quos refert, & ſequitur *Michal. d. cap.* 19. *nu.* 19.
Cum poſitiones cum d. clauſula ſolum ſint ad-
mittendæ quando aliqua poteſt cadere dubitatio,
an illæ ſint impertinentes, nec ne, vt declarant
Michal. de poſit. d. cap. 19. *num.* 31. *Barboſ. de clauſ.*
qui loquitur quo ad articulos *clauſ.* 143. *num.* 2.
vbi plures dat concordantes, *Theod. Rub. in ſing.
Rotæ Roman. tom.* 2. *de clauſ. clauſ.* 703 *num.* 4. Et
22 cum d. clauſula operetur, quod poſitiones non
admittendæ habeantur pro non admiſſis, & re-
ſponſio eis data reſpondenti non præiudicet, vt
declarant *Michal. in d. cap.* 19. *num.* 36. *& Theod.
Rub. in d. clauſ.* 703. *in prin.* vbi dicit, ita fuiſſe di-
ctum *in Rota in Romana aliment.* 28. *Febr.* 1592.
coram bon. mem. Orano.
23 In poſitione verò negata pars nõ poteſt ſe fun-
dare, vt not. *Fenzon. ad Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 68.
num. 133. *Rota Genuen. apud Michal. de poſit. deciſ.*
50. *num.* 10. *& Rota Roman. deciſ.* 101. *num.* 10.
par. 2 *diuer.* licet ſuper illa poſſit ſe fundare Iudex
ex officio, vt dicit *Rota d. deciſ.* 101. *num.* 11. vbi
alios refert ita ſentientes.
24 Poſitio autem partim vera, & partim falſa quò
ad quantitatem poteſt in totum negari, vt tra-
dunt *Scac. de iudic. lib.* 2. *cap.* 7. *ſub num.* 699. *&
ſeq.* latè comprobans, & dicens hoc in practica
ſeruari, *Michal. de poſit. cap.* 53. *num.* 10. *& ſeq.*
qui pariter hanc opinionem dicit eſſe veriorem,
illamque latè comprobat, & dicit illam procede-
re etiam ſi additum ſit, *e ſe non vede di tanto, &c.*
vt ibi per eum, *& Fenzon. ad ſtat. Vrbis d. cap.* 68.
num. 68. vbi hanc opinionem dicit veriorem, &
communem, cum quibus pertranſeunt *Surd.
deciſ.* 58. *num.* 3. *& Gratian. diſcept. foren. cap.* 109.
num. 20. *& ſeq. par.* 1. vbi intelligit de reſponſio-
ne data, non autem de danda, vt ibi per eum.
25 Licèt contrarium imò illam non poſſe in to-
tum negari tenuerint quamplures Doctores rela-
ti per *Michal. in d. cap.* 53. *num.* 9. qui teſtantur
de veriori, & magis communi opinione, prout
illam magis communem appellat etiam *Fenzon.
d. cap.* 68. *nu.* 67. & hanc contrariam opinionem
veriorem, magis communem, & pro anima tutio-
rem dicit *Manci. de iuram. par.* 2. *art.* 2. *num.* 51. &
vide *Farinac. in fragm. crim. litera C. in fin.* vbi plu-
res refert remiſſiuè licet ſecus ſit ſi poſitio ſit par-
tim vera, & partim falſa quò ad qualitatem,
quam poſſe in totum negari probat *Michal. in d.
cap.* 53. *num.* 1. *& ſeq.* vbi dat concordantes.
26 Poſitionibus verò ſi non fuit legitimè reſpon-
ſum d. reſponſio habetur pro non facta, & reſpon-
dens cogi poteſt ad iterum reſpondendum, *Gail.
pract. obſer. lib.* 1. *obſer.* 82. *n.* 3. *Michal. de poſit. cap.* 51.
num. 9. *Pract. Ridolph. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 76. Et
27 contumaciam in non reſpondendo poſitionibus
poſſe ſemper purgari re integra ante concluſum
in cauſa, & ante ſententiam voluerunt *Scacc. de
iudic. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 73. *Saluſt. in prac. lib.* 2.
cap. 13. *nu.* 14. *& Pract. Ridolph. d. cap.* 10. *nu.* 107.
28 Sed etiam confitentem poſſe ſuam confeſſionem
in continenti reuocare etiam non docto de erro-
re poſt *Gabr. Argel. & Card. Tuſc.* per eum relatos
firmant *Pract. Ridolph. d. cap.* 10. *num.* 108. *& Scac.
de iudi. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 668.
29 Mora autem quando poſſit purgari per eum,
contra quem fuerunt poſitiones pronunciatæ
pro confeſſatis videas per *Michal. de poſit. cap.* 47.
per tot. vbi plura habentur de hac materia, cum
voluerim totam poſitionem materiam hic refer-
re, ſed ſolùm ea, quæ faciunt principaliter ad de-
claratione ſupradicti ſtatuti de poſitionibus di-
ſponentis.

DE NEGANTIBVS FILIATIONEM, ET RELIQVA NOTORIA.
Rubrica VII.

QVicunque Poſitionibus reſpondendo negauerit Filiationem, Paternitatem, Maternitatem, Fraternitatem, Matrimonium, Dignitatem, Officium, Tabellionatum, notoriam mortem, vel vitam alicuius, & contrarium poſtea fuerit probatum, puniatur pro vnaquaque Poſitione ex præmiſſis in lib. xxv. pro medietate Cam. Duc. & pro alia Parti applicandis; Et probatio ſufficiat per famam, ſi duo Teſtes dicant ita dici per maiorem Partem Ciuitatis, abſque eo, quòd aliter origo famæ exprimatur, qua pœna vltra Intereſſe Partis, per Iudicem in Sententiæ prolatione condemnari debeat, alioquin tàm in Syndicatu à Iudice, quàm ab Aduerſario: qui negauerit quandocunque peti Poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Dictio quæcunquè licet omnes compræhendat.*
Non tamen compræhendit minores, ibi. num. 2.
3 *Pœnæ contra negates non habet locum quando negatum fuit per errorem.*
Nequè quando negatio fuit reuocata, ibi. num. 4.
Nequè quando negatæ fuerunt poſitiones impertinentes, ibi. num. 5.
6 *Statutum puniens negantes poſitiones notorias in damnis, & intereſſe non comprehændit amiſſionem cauſæ, num.* 6.

ANNO-

ANNOTATIO.

1 DIctio *quicumquè* de qua in hoc ſtatu-
to in principio licet omnes com-
præhendat etiam perſonas priuile-
giatas, vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb.*
cap. 69. num. 13. lib. 1. & Carpan. ad
ſtat. Mediol. cap. 84. in princ. lib. 1.
& latè comprobat *Barboſ. de di.tio. dict. 317. nu. 1.*
2. & ſequen. Non tamen compræhendere mino-
2 res, cum ſtatutum puniens aliquid quod non eſt
punibile de iure communi non compræhendat
minores, not. *Ancar. quæſt. famil. lib. 2. quæſt. 39.*
num. 9. Carpan. ad ſtat. Mediolan. lib. 1. cap. 84. nu.
1. & Fenzo. ad ſtat. Vrb. d. cap. 69. num. 14. & ſeq.
3 Et pœnam huius ſtatuti non habere locũ quan-
do negatio fuit facta per errorem, & ſine dolo,
& lata culpa tradunt *gloſ. fin. & ibi Bart. in prin. &*
Ang. num. 2. in l. fin. ff. de rei vendi. Gabr. com. concl.
de acquir. poſſeſſ. concl. 5. num. 26. Carpan. ad d. cap.
84. num. 24. & 25. & Fenzo. ad ſtat. Vrb. d. cap. 69.
4 *num. 5.* benè comprobans. Nequè quando ne-
gatio fuit reuocata per negantem ante litis con-
teſtationem, vel antequam ſit conuictus de men-
dacio, vt docent *Carpa. ad ſtat. Mediol. d. cap. 84.*
num. 4. ſeq. Aſin. in pract. §. 19. cap. 10. num. 1. &
Fenzon. in d. cap. 69. num. 6. vbi dicit idem eſſe
quando ex negatione pars grauata non fuit, vt
ibi per eum, & per *Carpan. vbi ſupra, num. 7.*
5 Adde prædictis quod neque locus eſt pœnes, de
qua in hoc ſtatuto contra negantes, quando po-
ſitiones ſunt impertinentes, & non legitimè fa-
ctæ, vt not. *Iaſ. in l. 1. num. 9. C. de his quæ pro non*
ſcrip. Aſin. in pract. d. §. 19. cap. 12. n. 1. & Carpa.
ad ſtat. Mediol. d. cap. 84. num. 12.
6 Aduertendum etiam eſt, quod d. ſtatutum pu-
niens negantes poſitiones notorias etiam in dam-
nis, & intereſſe non compræhendit amiſſionem
cauſæ, vt docet *Grat. diſcept. foren. cap. 833. nu. 3.*
& ſeq. par. 5. latè comprobans, & debens perde-
re cauſam ex diſpoſitione iuris, vel ſtatuti, aduer-
ſarius contra eum non obtinet, niſi probata eius
intentione, vt poſt *Alex. Ruin. & Surd.* per eum
adductos probat idem *Gratian. dict. cap. 833. num.*
16. & 17.

DE TESTIBVS RECIPIENDIS, VEL RECVSANDIS.
Rubrica VIII.

TEſtes, Parte citata, inducti, Iuramentum præſtare debeant, tempore Examinis, vel ante, exceptis diebus Feriatis in honorem Dei: Notarius verò, qui illud recipere ceſſauerit, in libris XXV. pro vnoquoque Teſte puniatur, & damnum Parti læſæ reſarciat, & nihilominus dictum Teſtis non probet. Teneatur etiam Notarius in primis ſingulos Teſtes monere de pœnis periurij, eorumquè depoſitiones extensè, & diſtinctè ponere, ac deſcribere, non relatiuè ad capitula, & Interrogatoria, ſeu dicta aliorum Teſtium, & debeat in continenti depoſitiones ſcribere, non diuertendo ad alios actus, & eas deinde Teſtibus petentibus ſtatim legere teneatur: In qualibet autem cauſa iuxtà eius qualitatem Teſtium numerus à Iudice refrenari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum loquens de feriis in honorem Dei procedit etiam in inductis in honorem Sanctorum.*
2 *Citatio requiritur ad videndum irrare teſtes, alias ipſi non probant.*
Si tamen ſint examinati cum interrogatorijs probant, ibi. num. 3.
Requiritur tamen commiſſio ſanatoria Iudici, ibi. num. 4.
5 *Citatio ad videndum iurare teſtes in pluribus caſibus non requiritur.*
6 *Iuramentum an ſit præſtandum ante, vel poſt examen.*
7 *Teſtis deponens contenta in articulis eſſe vera non probat.*
Nequè probat ſi ſe referat ad depoſitionem alterius, ibi. num. 8.
9 *Teſtium numerum, quando Iudex poſſit refrenare.*
10 *Teſtium iuramentum, & examen receptam a Notario ſine commiſſione Iudicis eſt nullum.*
De qua commiſſione debet conſtare in actis, ibid. num. 11.
Ita vt non credatur Notario de illa aſſerenti, ibi. num. 12.
Niſi d. commiſſio de ſtilo præſumatur, ibi. n. 13.

ANNOTATIO.

1 HOc ſtatutum loquens de ferijs in ho-
norem Dei habet locum etiam in
ferijs inductis in honorem Sancto-
rum quia veneramur Dominum in
Sanctis ſuis, *Clemen. ſi dominum de*
reliq. & vener. Sanct. & tradunt
Abb. in cap. fin. nu. 2. eod. tit. & Scac. de iudi. lib. 2.
cap. 5. num. 9.
2 Requiritur ideò citatio partis ad videndum iu-
rare teſtes, vt aſſeri videtur in hoc ſtatuto, alias
teſtes examinati nullam faciunt probationem,
Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 71. num 4. & ſeq.
Poſti. de manut. obſer. 91. nu. 26. Rota apud Greg. XV.
deciſ. 268. num. 2. & ibi Adden. & deciſ. 518. nu. 1.
3 Probant autem ſi ſint examinati cum interroga-
torijs partis, cum datio interrogatoriorum ſup-

pleat

pleat omnem defectum, vt declarant Fenzon. ad
ſtat. Vrb. d. cap. 71. num. 8. & Poſti. de manut. dict.
obſer. 91. num. 26. Rota apud Pute. deciſ. 301. nu. 2.
lib. 3. & apud Caputaq. deciſ. 293. num. 3. lib. 3. &
4 deciſ. 686. num. 1. par. 1. rec. & in alijs pluribus ad-
ductis per Poſti. vbi ſupra licet requiri ad d. effe-
ctum Commiſſionem ſanatoriam arbitrio Iudi-
cis, alias ſolam exhibitionem interrogatoriorum
non ſufficere, licet ſuper illis teſtes fuiſſent in-
terrogati docent Fenzon. in d. cap. 71. num. 9. &
Poſti. d. obſeru. 91. num. 28. licet dicat poſſe etiam
contrarium defendi, vt ibi per eum num. 30. &
eo magis ſi procedatur in cauſa ſola facti verita-
te inſpecta, quo caſu dandam eſſe fidem teſtibus
etiam non citata parte examinatis voluit Ciriac.
contro. 384. num. 61. & 62. & contro. 512. num. 19.
& ante eum Peregr. deciſ. 97. num. 6.
5 Quæ quidem citatio ad videndum iurare teſtes
licet in quampluribus caſibus poſſit omitti, quos
referunt Roma. ſingul. 369. Felin. in cap. in nomine
domini, à num. 7. vſque ad 17. de teſt. & præcipuè
quando pars, quæ vult dare de nullitate ob omiſ-
ſam d. citationem vſa fuiſſet d. atteſtationibus,
vel illorum publicationem petijſſet, vt not. Fen-
zon. in d. cap. 71. num. 19. & Rota deciſ. 74. num. 6.
par 4. recent. Ac etiam quando vti volens hac ex-
ceptione ipſe quoquè teſtes examinaſſet abſque
d. citatione, quia non poſſet d. defectum obijce-
re, vt aduertunt Fenzon. in d. cap. 71. num. 21. &
Rota apud Coccin. deciſ. 131. num. 3. Et quando de-
cretum admiſſionis ad probandum fuit parti inti-
matum Auden. ad Gregor. XV. deciſ. 268. num. 12.
Rota deciſ. 686. num. 4. par. 1. recent.
6 Dum vero in hoc ſtatuto mandatur, iuramen-
tum eſſe præſtandum tempore examinis, vel an-
te tollitur illa difficultas, an iuramentum poſſit
præſtari poſt examen, in qua verior videtur opi-
nio, ſufficere, iuramentum ſubſequi, ſi teſtis ſit
bonæ famæ, de qua teſtatur Fenzon. ad ſtat. Vrb. d.
cap. 71. num. 15. & ſeq. vbi dat concordantes.
7 Teſtis verò deponens contenta in articulis eſſe
vera, circumſcripto etiam hoc ſtatuto, non pro-
bat, cum teſtium dicta per extenſum ſcribi de-
beant vti in hoc ſtatuto diſponitur, vt docet Fa-
8 rinac. de teſt. quæſt. 80. num. 100. vbi recenſet opi-
niones, ſicuti etiam ſtante hoc ſtatuto non pro-
bare teſtem ſe referentem ad depoſitionem alte-
rius teſtis examinati, & illam approbantis, vt tra-
dunt Hoſt. Io: Andr. Henr. Boich. Butr. Zabarell. Abb.
& alii Canon. in cap. nihil obſtat, 7. de verbor. ſignif.
plenè Viuian. opin. 962. vbi contrariam practicam
latè improbat, & alij plures quos refert Farinac.
de teſt. d. quæſt. 80. num. 103. qui teſtantur de ma-
gis communi opinione, licet non deſint alij con-
trarium ſentientes relati per Farinac. in dicta
quæſt. 80. num. 104. qui teſtantur de æquiori opi-
nione.
9 Quando verò numerus teſtium dicatur effrena-
tus, ita vt Iudex illum refrenare valeat, licet ſit
differentia inter ius Canonicum, & ius Ciuile, id
tamen eſſe remiſſum Iudicis prudentis arbitrio,
qui ſecundum magnitudinem cauſæ, & qualita-
tem perſonarum benè dijudicabit, vt tradunt Me-
noch. de arbitr. caſu 240. num. 4. & ſeq. Farinac. de
teſt. d. quæſt. 80. num. 115. & Fenzon. ad ſtat. Vrb.
lib. 1. cap. 73. num. 1. & ſeq. vbi in fine addit hoc
ſtatutum circa numerum teſtium eſſe ordinato-
rium, non autem deciſorium, vt ibi per eum.
10 Teſtium tamen iuramentum, & examen rece-
ptum a Notario abſque decreto, & commiſſio-
ne Iudicis dicitur nullum, vt not. Saluſt. in pract.
lib. 3. cap. 7. ſub num. 38. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 8
num. 37. & ſeq. plenè Poſt. de manut. obſeru. 93. nu.
1. Rot. deciſ. 393. num. 1. par. 1. recent & deciſ. 23.
11 num. 4. apud Poſt. vbi ſupra, De qua commiſſione
data debet in actis conſtare Monticell. de teſt. in
rubr. exam. teſt. offic. verſ. Teſtium examinationem,
&c. quem referendo ſequitur Poſt. d. obſeru. 93.
12 num. 6. Itaut non credatur Notario, vt poſt Luc.
Pet. Card. Tuſch. Mart. Antonin. Vant. Farinac. Fen-
zon. & Rot. per eum relatos tradit Poſt. d. obſeru.
93. num. 10. vbi dicit ſecus eſſe de ſtilo Rotæ, &
13 Curiæ Romanæ, Niſi tamen commiſſio, & man-
datum præſumatur de ſtilo illius loci, qui ſaltem
extraiudicialiter probetur vti reſpiciens ordina-
toria iudicij Scac. d. cap 8. num. 40. Poſt. d. obſeru.
93 num. 4. Rota d. deciſ. 393. num. 2. & ſeq. par. 1.
recent. & apud Buratt. deciſ. 690. num. 14. & ſeq. Et
eo magis ſi pars aduerſa dederit interrogatoria
nihil opponens de d. nullitate, vel ſi ipſa exami-
nauerit teſtes eodem modo, vt benè declarat
Poſt. d. obſeru. 93. num. 5. qui dat concordantes.

DE INTERROGATORIIS DANDIS. Rubrica IX.

SI citatus ad dandum Interrogatoria poſt habitam copiam Articulorum, vel alterius actus, ſuper quo Teſtes examinari petitur, vel poſt elapſum terminum datum ad recipiendum copiam, Interrogatoria non dederit, vel poſt alium diem, cum comminatione à Iudice aſſignandum, ſibi imputetur, & Teſtes ſine Interrogatorijs diligenter examinentur, & interrogentur de Cauſa ſcientiæ cum circumſtantijs loci, temporis, & conteſtium; nec ſit opus alia Pronuncia ſuper Interrogatorijs dandis, ſed quocunque tempore, examine non dum completo, producantur, Teſtes non dum examinati ſuper illis interrogentur: Nec admittatur ad Teſtium repetitionem, qui in dandis Interrogatorijs contumax fuerit, etiam ſi illos ſuis ſumptibus repeti petat, niſi ex aliqua rationabili cauſa aliter Iudici videretur. Et ſi Notarius, datis à Parte Interrogatorijs, Teſtes ſuper illis examinare omiſerit, poſſit à tota cauſa remoueri, & nihilominus Parti ad intereſſe teneatur. Interrogatoria verò ſi exceſſiua, aut impertinentia ſint, Iudicis arbitrio reſecentur.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Examen factum ſine interrogatorijs valet, ſed pars poteſt teſtes repeti facere.*

Eſt tamen nullum ſtante proteſtatione partis, & Iudicis decreto, ibi. n. 2.

Licet ſit validum ſi interrogatoria non ſint data, ibi. num. 3.

Si vero interrogatoria ſint data quomodo teſtes repetantur, ibi. n. 4.

Et repetitio non datur ſtante longa contumacia, & didicitis teſtificatis, ibi. n. 5.

6 *Dilatio ad dandum interrogatoria non datur, niſi petenti.*

Licet contrarium ſoleat obſeruari ad abbreuiandas lites, ibi. n. 7.

8 *Interrogatoria non oſtenduntur parti aduerſæ.*

9 *Teſtis debet deponere ſuper articulis, & ſuper interrogatorijs.*

Itaut ſi non reſpondeat ſuper interrogatorijs non probet ibi. n. 10.

11 *Teſtis non eſt interrogandus ſuper iis, quæ illius turpitudinem continent.*

12 *Teſtis deponens ſuper interrogatoriis habentibus vim articulorum non probat.*

13 *Interrogatoria impertinentia ſunt per Iudicem reſecanda.*

14 *Teſtes ſi examinentur ſuper articulis, & poſtea ſuper interrogatoriis examen eſt validum.*

ANNOTATIO.

1 EXamen teſtium factum ſine interro-
gatorijs non eſt nullum, ſed pars
quæ dedit interrogatoria poteſt il-
los repeti facere ſuper interrogato-
rijs etiam facta illorum publicatio-
ne, vt tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb.*
lib. 1. cap. 74. num. 12. Poſt. de manut. obſeru. 91. nu-
mer. 22. qui plures dat concordantes, *& Rota*
apud. Gregor. XV. deciſ. 331. num. 17. & ibi Adden.
num. 22. & deciſ. 351. num. 46. & apud Merlin. de
pignor. deciſ. 133. num. 17. & Adden. ad Buratt. de-
ciſ. 100. num. 26. & 27.
2 Licet contrarium quod imò examen ſit nullum
accedente proteſtatione partis, & Iudicis decreto
de examinandis teſtibus ſuper interrogatorijs te-
nent *Farinac.* relatis opinionibus *de teſt. quæſt. 73.*
num. 6. Fenzon. in d. cap. 74. num. 13. Adden. ad
Gregor. XV. d. deciſ. 331. num. 22. & Poſt. d. obſeru.
91. num. 24. vbi ponit quomodo d. nullitas ſane-
tur, *& Adden. ad Buratt. d. deciſ. 100. nu. 26.* Quod
3 verò examen ſit validum ſi interrogatoria non
fuerint data eſt certum, vt probant *Farinac. de teſt.*
d. quæſt. 73. num. 33. qui alios adducit ita ſentien-
tes, & *Rota apud Gregor. XV. deciſ. 351. num. 47. &*
ibi Adden. in fin. dicentes ita fuiſſe dictum *Valliſo-*
let. iuriſd. 6. Aprilis 1614. *coram R. P. D. Veroſpio.*
4 Si vero interrogatoria fuerunt data, & ſiue eis fa-
ctum fuit examen, teſtes repetuntur expenſis il-
lius, ad cuius inſtantiam teſtes fuerunt examinati
ſine illis, Si verò non fuerunt data repetitio te-
ſtium fit expenſis illius, qui inſtat pro repetitione,
vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 74. num. 15. & Poſt.*
de manut. d. obſeru. 91. num. 21. & ſeq. vbi quamplu-
res dat concordantes addo *Viuian. opin. 896. nu-*
mer. 6. & 7.
Dum verò in hoc ſtatuto mandatur, quod repeti-
tio teſtium non ſit concedenda ad inſtantiam il-
lius, qui non dedit interrogatoria, niſi ſubſiſten-
te aliqua iuſta cauſa videtur id concordare cum
5 diſpoſitione iuris communis, qua attenta repe-
titio teſtium non datur ob longam contuma-
ciam, & didicitis teſtificatis ad fauorem illius,
qui non dedit interrogatoria, vt ſcribit *Poſt. dict.*
obſeru. 91. num. 21. & 22. & Rota apud Duran. deciſ.
188. num. 7. & 8. Quæ autem dicatur iuſta cauſa
remittitur arbitrio Iudicis, vt ſentit *Rota apud*
Poſt. de manut. deciſ. 191. ſub num. 3.
6 Dilatio verò ad dandum interrogatoria non da-
tur niſi petenti, *Adden. ad Veſtr. in pract. lib. 6. cap.*
2. num. 54. Adden. ad Papien. in forma iuram. teſt.
ad gloſ. citati in verbo Interrogatoria, & ſentit *Fa-*
rinac. de teſt. quæſt. 73. num. 24. & not. expreſsè
7 *Poſt. de manut. d. obſeru. 91. num. 4.* Ad abbreuian-
dum tamen lites non aliter expectata partis peti-
tione ſolet illi aſſignari terminus, & fieri citatio
ad dandum interrogatoria, vti ſupponitur etiam
in principio huius ſtatuti iuxta practicam relatam
per *Poſt. de manut. obſeru. 84. num. 82. & obſeruat.*
91. num. 5. in quibus terminis intelligo *Fenzon. ad*
ſtat. Vrb. cap. 74. num. 4. cum ab eo adductis di-
centes requiri citationem ad dandum interroga-
toria.
8 Quæ quidem interrogatoria non debent oſtendi
parti aduerſæ, nec de eis dari debet copia, ne
pars vel teſtes inſtruantur ad committendam fal-
ſitatem, vt docent *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 74.*
num. 16. & Poſt. de manut. d. obſeru. 91. n. 25.
9 Teſtis vero examinatus debet deponere tam ſu-
per articulis, quam ſuper interrogatorijs, *Cæphal.*
conſ. 259. num. 53. lib. 3. & conſ. 428. num. 46. & 54.
10 *lib. 4.* Itaut ſi teſtis nollet reſpondere ſuper inter-
rogatorijs, vel interrogatorium non euacuet,
illius depoſitio non probaret, *Cæphalus dict.*
conſ. 428. numer. 46. & 54. Fenzon. ad Statut.
Vrb. d. cap. 74. num. 19. vbi dicit, id non procede-
re quando interrogatoria continerent teſtis iniu-
riam, vel infamiam, ſeu crimen, vt ibi per eum,
Altograd. conſ. 50. num. 68. & 134. lib. 1. Rot. apud
Zacch. de oblig. Camer. deciſ. 209. num. 15. eadem
Rota apud Gregor. XV. deciſ. 553. num. 10. & ibi Ad-
den. et deciſ. 700. num. 32. par. 2. Cum teſtis non
poſſit interrogari de ijs, quæ crimen, & illius
turpitudinem continent, cum nemo teneatur de-
tegere turpitudinem propriam, vt tradunt *Farin.*
de teſt. quæſt. 73. num. 53. vbi teſtatur de magis
communi opinione, *Pract. Ridolph. par. 1. cap. 11*
num. 105. Zuffi. de legit. proceſſ. crim. quæſt. 67. num.
4. & dixi latè *Ego in Reſolut. crim. in verb. Teſtium*
miſcellanea, reſol. 8. num. 1. & ſeq. vbi hanc con-
cluſionem declaraui, licet contrarium de con-
ſuetudine ſeruari dicat *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.*
74. num. 20.
12 Sciendum eſt etiam, quod teſtes deponentes
ſuper interrogatorijs impertinentibus habenti-
bus vim capitulorum non probant, quia alias eſ-
ſet facere examen ſuper articulis abſque interro-
gatorijs, vt not. *Scac. de iudic. lib. 2. cap. 8. num.*
878. & ſeq. Andreol. controu. 98. num. 11. & ſeq. et
Poſt. de manut. d. obſeru. 91. num. 7. vbi declarat
quomodo ſit intelligendus *Theſaur. deciſ. 261.*
num. 2. et ſeq. qui contrarium ſentire videtur.
13 Quod verò per Iudicem ſint reſecanda interro-
gatoria impertinentia, in congrua, captioſa, cri-
minoſa, & ſuperflua vti habetur in hoc ſtatuto
tradunt *Saluſt. in pract. lib. 2. cap. 32. num. 6. Fa-*
rinac. de teſt. quæſt. 73. num. 48. et ſeq. Fenzon. ad
ſtat.

ſtat. *Vrb. d. cap. 74. num. 17. et Poſt. de manut. d. obſeru. 91. num.* 8. Et quod d. interrogatoria non ſint admittenda maximè intentionalia, & habentia vim articulorum, & admiſſa, quod ſint reſecanda late probaui *Ego in Reſolut. crimin. in verb. Interrogatoria, Reſol. 1. num. 3. 4. et 5.*

14 Adde pro coronide, quod examen eſt validum, ſi teſtes primò examinentur ſuper articulis, & poſtea ſuper interrogatorijs etiam ſtante partis inſtantia, cum hoc in iure non ſit expreſſum, vt aduertit *Poſt. de manut. d. obſeru. 91. in fin. et Rota deciſ. 663. num. 12. par. 4. recent.*

DE IVRAMENTO CALVMNIÆ. Rubrica X.

IVramentum Calumniæ ſi petatur, præſtari debeat per principales Perſonas, ſi ſint præſentes, Alioquin per legitimum Procuratorem, habentem ad id Speciale Mandatum; & ſi Actor à Reo, illiuſque Procuratore prædictum Iuramentum exigat, non ante Reus, vel illius Procurator ad excipiendum, vel defendendum admittantur quàm, & ipſi Iuramentum Calumniæ præſtent; & nihilominus Actor contra ipſum procedere poſſit. Quinimò, & ſi altera pars etiam à Procuratore aduerſario tale Iuramentum ex ſua perſona exigat, ipſe quoque Procurator in Animam ſuam præſtare teneatur. In Iuramento autem hæc ab ijs nominatim aſſerantur, Quòd quis non calumniandi animo agit, vel defendit, ſed quia lis pro parte ſua ſibi videtur iuſta, nec probationem, aut dilationem exiget, niſi quam pro veritate ſibi neceſſariam putabit: Taliſquè iurandi forma per Actuarium principalibus Perſonis inſinuanda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ quid importet, et contineat.*

2 *Procurator ſpecialis admittitur ad iurandum de calumnia.*

Imò admittitur etiam procurator cum mandato ad lites, ibi. num. 3.

Et dicitur procurator ſpecialis, ſi habeat mandatum ad iurandum illa cauſa, ibi. num. 4.

5 *Procurator tenetur de calumnia iurare etiam in animam propriam.*

Et tenetur iurare etiam Aduocatus, ibi. num. 6.

Quod tamen de conſuetudine non ſeruatur, ib. n. 7.

Et tenentur iurare de calumnia Tutores, Curatores, et alij, ibi. num. 8.

9 *Iuramentum de calumnia eſt præſtandum in quolibet iudicio.*

In obligatione camerali non præſtitum non reddit iudicium nullum, ibi. num. 10.

11 *Iuramentum calumniæ eſt præſtandum non obſtante ſtatuto in contrarium.*

In pluribus caſibus non eſt neceſſe illud præſtare, ibi. num. 12

13 *Iuramentum calumniæ ſi non præſtetur quos effectus pariat.*

14 *Periurus in iuramento calumniæ non punitur criminaliter.*

Niſi de periurio conſtet ex confeſſione, vel euidenter, ibi. num. 16.

ANNOTATIO.

1 IVramentum calumniæ importat, quod actor credat, ſe iuſtè petere, & non calumnioſè, quod reſpondebit veritatem ſuper omnibus, non vtetur falſa probatione non corrumpet Iudicem, nec Notarium, & dilationem calumnioſam non petit, vt not. *Maran. in pract. part. 6. ad ſec. iudic. part. actu. 1. num. 10. & Balth. Tomaſ in ſuis tract. var. tom. 2. in tract. de tutor. & curat. tit. 19. num. 2929. circa medium.*

2 Procurator ſpecialis licet admittatur ad iurandum de calumnia pro domino, *Balth. Tomaſ. tract. var. tom. 2. de tutor. et curat. tit. 19. nu. 2977.* vbi dat concordantes, *Rota apud Greg. XV. deciſ.*

3 282. *num.* 1. Imò de generali conſuetudine admitti ad iurandum de calumnia etiam procuratorem generalem ad lites voluerunt *Mareſc. var. reſ. lib. 1. cap. 47. n. 8. Thom. deciſ. March. 69. nu. 12. Adden. ad Greg. XV. d. deciſ. 282. nu. 8. Poſti. de manut. obſer. 81.*

4 *num.* 21. Et dicitur procurator ſpecialis ſi habeat mandatum ad iurandum in d. cauſa, licet non exprimat de calumnia, *Thoma. d. deciſ. 69. num. 13. Poſti. d. obſeru. 81. ſub num. 21. & Rota apud Greg. XV. d. deciſ. 282. num. 4.* Vigore tamen huius ſtatuti procurator etiam habens mandatum ſpeciale tantum ad iurandum admittitur quando principalis non eſt præſens, ponderando maximè verbum *Alioquin*, quod ponitur aduerſatiuè ad præcedentia, vt not. *Barboſ. de dict. dictio. 17. num. 2.* & obſeruat *Fenzo. ad ſtat. Vrb. cap. 66. num. 6.*

5 Procurator verò tenetur iurare de calumnia etiam in animam propriam, *Balth. Tomaſ. in dict. tract. de tutor. & curat. tit. 19. num. 2977. Thoma. deciſ. March. 31. num. 11. Fenzon. ad ſtatutum Vrb. d. cap. 66. num. 7. Poſti. de manut. d. obſer. 81. nu. 13.*

6 vbi plures dat concordantes, ac etiam tenetur iurare de calumnia Aduocatus *Thom. dec. March. 31. num. 11. Mancin. de iuram. par. 2. art. 1. num. 2.*

7 *Poſti. de manut. d. obſeru. 81. ſub num. 13.* Quod tamen de generali conſuetudine non ſeruari teſtatur *Scac. de iudic. lib. 2. cap. 1. num. 191. & ſequen. Poſti. d. obſer. 81. ſub num. 13. & Balth. Tomaſ. in d. tract. de tutor. & curat. tit. 19. num. 3009. limit. 27.*

8 Et tenentur iurare de calumnia etiam Tutores, Curatores, legitimi adminiſtratores, Prælati Eccleſiarum, & alij qui recenſentur à *Manci. de iuram. in d. art. 1. n. 22. & à Poſt. d. obſer. 81. num. 14.*

9 Iura-

9 Iuramentum autem de calumnia petitum a parte eſt præſtandum in quolibet iudicio etiam ſummario, & ſine figura iudicij, & manu Regia, & illius omiſſio vitiat proceſſum, *l. 2. & ibi Doct. C. de iuram. calum. cap. 2. §. fin. & ibi Canoniſtæ eod. tit. in 6. Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 47. num. 4. Gratian. diſcep. foren. cap. 208. num. 15. par. 1.* latè *Poſti. de manut. d. obſer. 81. num. 1.* vbi quamplures adducit ita ſentientes, *Thoma. deciſ. March. 31. num. 3. Balt. Tomaſ. in d. tract. de tutor. & curat. tit. 10. n. 2930. & ſeq. & n. 2953.* cum quibus pertranſit *Rota deciſ. 101. num. 9. par. 3. & deciſ. 20. nu. 2. par. 4. rec.* & etiam in cauſis leuibus, *Manci. de iuram. par. 2. art. 1. num. 87. Poſti. d. obſer. 81. ſub num. 3.* Prout etiam in obligatione Camerali, *Zachi. de oblig. camer. quæſt. 37. nu. 65. & 66. Poſti. d. obſer. 81. num. 2. & Rota apud Poſti. vbi ſupra deciſ 231. num. 2. & deciſ. 297. num. 11. & 12.* qui-
10 bus addo *Thoma. d. deciſ. 31. num. 7. & Balt. Tomaſ. d. tit 19. num. 2939.* licet in obligatione camerali ſi ſit omiſſum d. iuramentum calumniæ non reddere iudicium nullum ſi conſtet de bono iure actoris voluerint *Zachi. de oblig. camer. d. quæſt. 37. n. 99. & Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 106. n. 1.*

11 Et d. iuramentum calumniæ patitum eſt præſtandum non obſtante ſtatuto, vel conſuetudine in contrarium, cum illud ſit de iure diuino ad veritatem inueniendam, & ad calumniam excludendam *Mareſc. var. reſol. lib. 1. cap. 47. num. 7. Ciriac. contro. 13. num. 48. & ſeq. Thoma. d. deciſ. 31. num. 4. & Poſt. d. obſeruat. 81. nu. 3.* vbi quamplures adducit ita ſentientes, *& Rota apud Card. Mantic. deciſ. 33. num. 7. Balth. Thomaſ. d. titul. 19. num. 2961.* Quod tamen non habet locum ſi con-
12 ſtet in actis de bono iure iurare debentis *Balth. Thomaſ. d. tit. 19. num. 2955.* ſi ſit quæſtio de re notoria, ſi ſit quæſtio iuris non exigens probationes, & in alijs caſibus, quos refert *Poſt. d. obſeru. 81. n. 20. & Balth. Thom. vbi ſup.* ipſos conſulas.

13 Iuramentum calumniæ præſtare recuſans ſi ſit actor cadit ab actione, & ſi ſit reus habetur pro confeſſo, vt not. *Maran. in pract. par. 6. memb. 2. num. 20. & actu 1. de iuram. num. 6. Cabal. ad Conſtitut. March. 19. lib. 5. in verb. Poſitionibus numer. 13. Poſt. d. obſeru. 81. num. 20. & Balth. Tomaſ. d. tit. 19. num. 2968. & num. 2975.*

14 Si tamen in d. iuramento de calumnia periurium committatur iurans non punitur criminaliter in hoc ſeculo, ſed ſolum in alio, *Granut. theorem. 3. num. 21. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 11. num. 41.* & alij plures quos refert, & ſequitur
15 *Poſt. d. obſeru 81. num. 33.* Niſi per illius confeſſionem, vel per euidentem probationem conſtet iurantem in mera calumnia fuiſſe, vt not. *Baiar. ad Clar. in §. periurium, num. 19. verſ. Item ad quod &c. & Poſt. d. obſeru. 81. in fine.*

DE IVRAMENTO IN LITEM. Rubrica XI.

SI quis doloſè damnum intulerit furto, Turbatione expulſiua, ſiue Violentia inquietatiua, Spolio, vel quolibet alio genere Turbationis, vel Damni; Nec Actor damnum illatum tempore inuaſionis, ſiue etiam intereſſe paſſum probare poſſit: Volumus, ſi talis quantitas contra violentum aliter probari non poſſit; Quòd admittatur probatio per Iuramentum Actoris, eiquè ſtari debere quo ad ipſam quantitatem damni, & intereſſe. Sicut etiam iurari poſſit contra Tutorem, Curatorem, Vſufructuarium, Negociorum Geſtorem, Factorem, Publicanum, aut ſimiles perſonas, quæ bona, & Iura alterius tenent, & adminiſtrant, & tenentur reſtituere, vel rationem reddere; Si Inuentarium non fecerint, vel librum Rationum de datis, & acceptis hincinde, & de introitu, & exitu prout de iure tenentur: Iudex tamen ſemper Perſonarum, & negocij qualitate diligenter inſpecta, huiuſmodi damna, ac intereſſe taxare, ac moderare poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in litem poteſt deferri per quemcunquè.*
Etiam ſi ſit dominus, vel quaſi, ibi, n. 2.
Et poteſt iurare in litem etiam hæres damnum paſſi, ibi. n. 3.
4 *Iudeus non poteſt iurare in litem contra Chriſtianum*
5 *Procurator non poteſt iurare in litem ſine mandato ſpeciali.*
6 *Iuramento in litem vt ſit locus debet conſtare de damno in genere.*
Et debet adeſſe difficultas probationis, ibidem, num. 7.
8 *Iuramentum in litem datur pro modica ſumma.*
9 *Probari poteſt contrarium contra iuramentũ in litem*
10 *Iuramentum in litem permiſſum per ſtatutum habet locum etiam in damnis paſſis propter furtum.*
Et habet locum etiam ſuper emergentibus, ibi. n. 11.
12 *Iuramentum in litem quando detur contra Tutores, Curatores, & Adminiſtratores remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 AD iuramentum in litem quilibet regulariter admittitur *l. ſi quando, 9. & ibi Iaſ. C. vnde vi,* & not. *Lud. concluſ. 22. in princ. Carp. ad Stat. Mediol. lib. 2. cap. 371 n. 54.* latè *Balth. Thom. in ſuis tract. var. tom. 2. de tuto. & curat. tit. 13. num. 1.*
2 *& ſeq.* Siuè ſit dominus, vel quaſi, vt in tutore, curatore, ad tex. *in l. videamus, 4. §. curatores, ff. de in litem iuran.* vt not. *Ludou. d. concluſ. 22. num. 2. & Carpan. in d. cap. 371. nu. 55. & ſeq.* vbi dicit, idem
3 eſſe in Sindico, vt ibi per eum, & poteſt iurare in litem etiam hæres damnum paſſi, *Ludou. d. concluſ. 22. ampl. 2. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 371. n. 62. Balth. Thomaſ. in d. tom. 2. de tuto. & curat. d. tit. 13. n. 41.* vbi dicit, illud non deferri Iudeo, hæretico, periuro, ſpurio, infami, & ſimil. neque ei, qui non eſt omni exceptione maior, vt ibi per eũ, latè pertractantẽ, Si tamen d. hæres ſit veriſimiliter informatus *Balt. Thom. d. tit. 13. n. 41. et n. 40. fol. 119.*

4 Non poteſt tamen vt dixi iurare in litem Iudeus contra Chriſtianum, *Marquar. de Iud. par. 2. art. 8 num. . . . Ludou. d. concl. 22. lim. 2. Carpan. in d. cap. 371. num. 61. Farinac. de furt. quæſt. 176. num. 31. & Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num. 4. & ſeq.*

5 Secundo non eſt locus d. iuramento quando ille qui vult iurare non eſt dominus, vel quaſi, ſed eſt procurator, qui non admittitur ad iurandum ſine ſpeciali mandato, *l. vulgo, 7. ff. de in litem iurein* & not. *Ludou. d. concl. 22. in ſecunda limit. Balth. Thomaſ. d. tit. 13. num. 1. fol. mihi* 115.

6 Vt autem ſit locus diſpoſitioni huius ſtatuti de damno in genere debet conſtare verè non autem fictè, vel præſumptiuè, vt declarant *Carpa. ad Stat. Mediol. d. cap. 371 n. 21. Farinac. de furt. d. quæſt. 176. n. 39. & ſeq. & num 45. & Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num. 16. fol. mihi* 94. Et debet adeſſe difficultas

7 probationis circa quantitatem damni, & intereſſe, alias ſecus, vt not. *Farinac. in d. quæſt. 176. nu. 37. & ſeq.* vbi declarat quando hoc habeat locum, & *Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num. 20. in 1. limit.* qui dant concordantes quamplures.

Dum vero ſtatutum mandat quantitatem damni, & intereſſe eſſe taxandam per Iudicem inſpecta negocij, & perſonarum qualitate videtur concordare cum diſpoſitione iuris communi, ex qua

8 creditur iuramento alicuius de modica ſumma tantum, vt docent *Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 371 nu. 38. & 96. Farinac. de furt. d. quæſt. 176. num. 43.* qui alios adducunt ita ſentientes, & *Balth. Tomaſ. in d. titul. 13. ſub numer. 114. verſ. Taxationem hanc, &c.*

9 Et contra hoc iuramentum in litem poſſe probari contrarium tradunt *Carpan. ad d. cap. 371 num. 45.* vbi docet etiam modum probandi contrarium, *Farinac. de Furt. d. quæſt. 176. num. 48. & Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num. 50. in 2. limit.* qui dat concordantes quamplures, *Gratian. diſcep. foren. cap. 41. num. 25. par. 1.*

10 Supradictum ſtatutum volens, quod de damnis, & intereſſe ſtetur iuramento damnum paſſi habet locum etiam in damnis paſſis propter furtum, vt not. *Roman. & Alex. in l. 2. ff. de damn. infect. Maſcar. de probat. concl. 471. num. 16. lib. 1. Farin. de furt. d. quæſt. 176. num. 22.* & quando ſtatutum loquitur vniuerſaliter *Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num* 105. vbi aliquos contrarium tenentes refert,

11 & d. ſtatutum habere locum non ſolum ſuper quantitate, & qualitate rerum, & ſuper expenſis, & damnis, ſed etiam ſuper emergentibus, incidentibus, & connexis poſt *Bart. Caſtr. Dec. Plot. Phanuc. & Seraph.* per eum adductos probat *Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num. 50.*

12 Quando vero detur d. iuramentum in litem contra tutores, curatores ſi inuentarium non fecerint, vt habetur in hoc ſtatuto latiſſimè tractat *Balth. Tomaſ. in ſuis tract. var. tom. 2. in tract. de tutor. & curat. tit. 13. num. 76. & plur. ſeq.* & rurſus quando detur contra adminiſtratores, vſufructuarium, negotiorum geſtorum, publicanum, cauponem, & ſimiles vti pariter habetur in hoc ſtatuto latè agit *Balth. Thomaſ. in d. tit. 13. num. 1. & ſeq. fol. mihi* 91. Et quando d. iuramento in litem non ſit locus idem *Tomaſ. d. tit. 13. num. 1. & ſeq. fol. mihi* 115. vbi videas, cum nimis longum eſſet omnia hic recenſere.

DE IVRAMENTO LITIS DECISIVO. Rubrica XII.

Actor, qui Cauſam Iureiurando decidi velit, ſi Reo Iuſiurandum detulerit, Reus teneatur iurare, vel referre, aliàs pro confeſſo habeatur, & Iudex pronunciet contra eum, abſque alia probatione: Si verò Reus iurauerit, non debere dare, vel facere, abſoluatur: Quod ſi Reus noluerit iurare, ſed referre dictum Iuramentum Actori, teneatur Actor iurare: Niſi ante delatum Iuramentum vellet eius creditum per Teſtes, vel Inſtrumentum legitime probare, aliàs delato Iuramento Reus omnino abſoluatur: Iurans autem teneatur præciſè reſpondere iuxtà tenorem Partiti, etiam in Scriptis proponendi, ſi placuerit, & non in genere, coràm Iudice, ſi Pars petierit, aliàs coram Actuario. Cum verò iuratum fuerit, Iudex iurantem ſiue Actorem, ſiue Reum abſoluat. Et prædicta locum habeant in ijs, quæ geſta ſunt inter ipſas Partes principales, Vel etiam ſi cum Reo tantùm res geſta ſit, ſecus ſi inter eorum Prædeceſſores, vel Auctores, quo caſu ignorantia facti alieni excuſare videtur.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum deciſiuum eſt deferendum etiam ſi aduerſarius vellet intentionem probare per teſtes.*
Licet contrarium teneant alij Doctores, ibidem num. 2

3 *Appellatio non datur quando cauſa eſt deciſa per iuramentum deciſiuum.*
Limita, vt ibi. num 4.

5 *Iuramentum deciſiuum eſt deferendum etiam ſi illud referri non poſſit.*

6 *Hæres non tenetur iurare ſuper facto defuncti.*
Limita ſi ſit veriſimiliter informatus, ibiid. numer. 7.

8 *Iurare quis non tenetur de facto proprio quod eſt vltra decennium.*
Licèt contrarium teneant aliqui, ibidem, numer. 9.

10 *Iurare non tenetur pars quæ plenè probauit, numero* 10.

11 *Iuramentum propoſitum quod Ego mutuaui decem, & reſpondeas, quod reſtituiſti valet confeſſio.*
Contrarium tenent alii, n. 12.

13 *Iura-*

13 *Iuramentum deciſiuum non defertur ſuper exceptionibus quæ non admittuntur contra obligationem cameralem.*
14 *Iurare non tenetur qui reſpondit poſitionibus.*
15 *Iuramentum deciſiuum præſtatur Iudeis ſecundum eorum ritus.*
16 *Periurus in iuramento deciſiuo non punitur criminaliter.*
Contrarium tenent plures Doctores, numero 17.
18 *Iuramento deciſiuo vt ſit locus plura requiruntur.*
19 *Iurandum eſt ſecundum formam partiti propoſiti.*
20 *Mandatum ſpecialiſſimum requiritur ad præſtandum iuramentum deciſiuum.*

ANNOTATIO.

1 IVramentum litis deciſiuum eſt deferendum, vel referendum de iure
communi etiam ſi is, cui illud defer-
tur vellet eius intentionem probare
per teſtes, vel Inſtrumenta, vt tra-
dunt *Oſach. deciſ. Pedem.* 11. *num.* 2.
qui teſtatur de communi opinione, *Maſcar. de*
prob. concl. 957. *num.* 5. *lib.* 2. qui alios dat con-
cordantes, *& Fenzon. ad Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 89.
2 *num.* 16. *& ſeq.* licet contrarium concordando in
hoc ſtatuto, volentem probare per teſtes, vel
inſtrumenta non teneri ad iurandum voluerit
Viui. commu. opin. lib. 1. *opin.* 191. vbi teſtatur de
communi opinione, quem refert, & ſequitur
Balth. Tomaſ. in ſuis tract. vari. tom. 2. *in tract. de*
tuto. & curat. tit. 19. *num.* 2858.
3 Cauſa verò quando eſt deciſa per iuramentum
deciſiuum non poteſt appellari, *l. generaliter* 12.
§. iuramento, & ibi Bart. C. de reb. credi. Maran. in
pract. par. 6. *de appell. num.* 332. *Scacc. de appell.*
quæſt. 17. *limitat.* 34. *num.* 1. *& ſeq. Caroc. de iuram.*
deciſ. quæſt. 47. *num.* 1. *& ſeq. Balth. Tomaſ. in d.*
tit. 19. *num.* 2820. & generaliter, tam in deferen-
te, quam in referente tuetur vti opinionem ve-
riorem, *Fachin. contro. iur. lib.* 1. *cap.* 28. *per tot.*
licet contrarium in iuramento relato teneat *Ca-*
roc. d. quæſt. 47. *in* 4. *limit. & Balth. Tomaſ. d. tit.*
4 19. *num.* 2824. Daretur tamen appellatio quando
is, cui defertur iuramentum allegat rationabiles
cauſas, ob quas non tenetur iurare, & Iudex præ-
cipit iurari, quia a d. reiectione cauſarum poteſt
appellari, vt probat *Scacc. d. quæſt.* 17. *limit.* 34.
num. 5. Nequè ſententia lata ſuper dicto iura-
mento poteſt retractari per inſtrumenta noui-
ter reperta *Balth. Tomaſ. ibi. numer.* 2838. *am-*
pliat. 62.
5 Quod quidem iuramentum eſt deferedum etiã
ſi illud referri non poſſit, vt not. *Crauet. conſ.* 203.
per tot. Menoch. de arbitr. caſu 189. *num.* 8. *&* con-
tra *Natt.* ſcribit *Maſc. de prob. concl.* 957. *num.* 16.
lib. 2. vbi teſtatur de communi opinione, cum
quibus pertranſit *Balth. Tomaſ. in d. tit.* 19. *num.*
2838. *ampl.* 63.
6 Hæres tamen non cogitur iurare ſuper facto de-
functi, vt diſponitur in hoc ſtatuto ob præſum-
ptam ignorantiam, *l. Marcellus* 11. *§. qui rerum ff.*
reru. annot. & docent *Craſſ. de ſucceſſ. lib.* 2. *art.*
tranſm. quæſt. 31. *num.* 8. *Alex. conſ.* 71. *num.* 13.
lib. 3. *Mancin. de iuram. par.* 2. *art.* 5. *num.* 9. *&*
art. 6. *num.* 57. vbi alios dat concordantes quam-
plures, plenè *Balth. Tomaſ. in d. tit.* 19. *num.* 2859.
7 licet aliter ſit ſtatuendum ſi hæres eſt informatus,
quia tunc videtur ceſſare diſpoſitio huius ſtatuti,
qui recipit interpratationem à iure communi,
vt tradunt *Maceraten. Papien. Crauet. Natt. Rolan.*
Becci. & alij, quos referendo ſequitur *Balth. To-*
maſ. d. tit. 19. *num.* 2859. *& num.* 2877. *& ſeq. &*
Menoch. de arbitr. caſu 190. *num.* 9. *& ſeq.* vbi dicit,
in hoc multum verſari arbitrium Iudicis, & ita
eſſe interpratanda ſtatuta, de hoc iuramento lo-
quentia, vt ibi per eum.
8 Imò nequè tenetur quis iurare etiam de facto
proprio, quod eſt vltra decennium, cum de illo
præſumatur obliuio ad tex. in *l. peregrè* 44. *ff. de*
acqu. poſſeſ. & tradunt *Carpa. ad ſtat. Mediol. lib.* 1.
cap. 100. *num.* 57. *& Balth. Tomaſ. in d. tract. de tu-*
tor. & curat. tit. 19. *num.* 2879. vbi dat concordan-
tes, *& nu. ſeq.* dicit, hoc non habere locum, quan-
do quis agit de lucro captando, vt ibi per eum,
licet contrarium teneat *Gratian. diſcep. foren. cap.*
946. *num.* 36. *par.* 5. vbi *num. ſeq.* dicit, d. con-
9 trariam opinionem eo magis procedere quando
factum vltra decennium eſt alteri obligatorium,
vt ibi per eum.
10 Pars verò quæ plenè probauit intentionem
ſuam non cogitur præſtare iuramentum hoc litis
deciſiuum, *Surd. deciſ.* 17. *num.* 3. *Andreol. contro.*
177. *per totum Balth. Tomaſ. in d. tom.* 2. *de tuto. &*
curat. tit. 19. *num.* 2849. *& ſeq. & num.* 2928. *num.*
77. *& Ciriac. contro.* 37. *num.* 46. neque in d. caſu
poteſt iuramentum deferre, ne reus incidat in
periurium, vt poſt *Oſaſch. & Gratian.* per eum
adductos not. *Balth. Tomaſ. d. tit.* 19. *num.* 2855.
licet teneatur iurare ſuper eo, quod non eſt con-
trarium probationi actoris ſec. *Andreol. dict. con-*
trou. 177.
11 Iuramentum deciſiuum ſi ſit eſt propoſitum,
quod ego mutuaui puta decem, & Tu reſpon-
deas quod ego mutuaui, ſed tu reſtituiſti, valet
confeſſio mutuationis, ſed non valet quò ad re-
ſtitutionem, cum illa poſſit diuidi, vt voluerunt
Iaſ. in l. manifeſtæ 38. *num.* 8. *ff. de iureiur. Cæpol.*
12 *caut.* 60. *num.* 2. Contrarium tamen d. confeſſio-
nem vti in connexis non poſſe pro parte accepta-
ri, & pro parte reſpui vti verius tenuerunt *Surd.*
deciſ. 258. *num.* 4. *& ſeq. & ibi Hodier. in prin.* limi-
tans quando qualitas haberet præſumptionem
contra ſe *Amat. deciſ. March.* 82. *numer.* 3. *&*
ſequen. Michal. de poſit. cap. 59. *num.* 5. *& ſequen.*
& Balth. Tomaſ. dicto tit. 19. *numer.* 2928. *nu-*
mer. 76.
13 Aduertendum etiam eſt ad declarationẽ ſupra-
dicti ſtatuti, quod iuramentum litis deciſiuum
non defertur ſuper exceptionibus, quæ non ad-
mittũtur contra obligationem Cameralem, cum
illæ nequè per iuramentum poſſint deduci, vt
docent *Zachi. de oblig. cam. quæſt.* 20. *nu.* 9. *& Rota*
apud Creſcen. deciſ. 4. *de iureiur.*
14 Qui autem reſpondit poſitionibus non tenetur
ſubire iuramentum deciſiuum ſuper eodem
negotio, ad effugiendum periculum incidendi in
periurium, vt latè comprobat *Ciriac. controu.* 38.
per tot.
15 Iuramentum ſupradictum præſtatur etiam Iu-
deis ſecundum eorum ritus præſtandum, quod
ſi Chriſtiano deferat iurabit ad Sancta Dei Euan-
gelia, non autem ſecundum ritus Iudeorum, vt
declarant *Menoch. de arbitr. caſu* 189. *num.* 6.
Carpa. ad Stat. Mediol. d. cap. 100. *num.* 12. *Caroc.*
de iuram. deciſ. quæſt. 11. *num.* 4. *Balth. Tomaſ. in d.*
tit. 19. *num.* 2777.

In dicto tamen iuramento ſi quis falſum iurauerit,
quod non poſſit puniri de periurio, ſed ſolum
Reum habeat vltorem tenuerunt *Boer. deciſ.* 305
per tot. vbi teſtatur de magis communi opinione
Farinac. de falſit. et ſimul. quæſt. 160. *num.* 55. *&*
ſeq. & alij plures relati per *Me in Reſol. crim. in*
verb. Periurium, reſol. vnic. num. 2. Contrariam
17 tamen opinionem imò contra d. peierantem in
iuramento iudiciali vti veriorem, & in iudicijs
practicatam latè tuetur *Caren. reſol.* 247. *num.* 1.
et ſeq. & quamplures alij, quos retuli, & ſequutus
ſum *Ego in d. verbo Periurium. num.* 1. dicentes ita
fuiſſe pluries iudicatum.
18 Addo pro complemento, quod plura requiruntur,
vt ſit locus iuramento deciſiuo, & primò
quod res ſit dubia, nec aliter veritas haberi poſſit,
ſecundò Iudicis approbatio, tertiò præſentia
partis, quartò vt principali à principali deferatur,
non autem à procuratore ſine ſpeciali
mandato, quintò quod in termino probatorio
delatum ſit, non autem eo elapſo, ſextò tactus
ſcripturarum, ſeptimò quod certam notitiam
rei habenti deferatur, & ſic delatum ſine conditione,
& inuoluero verborum, & octauò quod
illud deferens iuret de calumnia, vt latè comprobat
Balth. Thomaſ. in d. tom. 2. *in tract. de tutor.*
& curat. tit. 19. *num.* 2928. *limit.* 74. *qui num.* 2839
& pluribus ſeq. ponit quamplures caſus, in quibus
non eſt locus d. iuramento, cum quo pertranſit
Ciriac. controu. 37. *num.* 42. 43. *& ſeq.*
19 Quod verò iurandum ſit ſecundum formam
partiti propoſiti, vti habetur in hoc ſtatuto tradunt
etiam poſt tex. in *l. iuramentum quod ex conuentione*
17. *& in l. ait prætor*, 3. §. *iurari autem*,
ff. de iureiur. Laur. deciſ. Auenion. 7. *num.* 2. *Franc.*
Marc. deciſ. 865. *num.* 2. *par.* 1. *Carpan. ad ſtat. Mediol.*
d. cap. 100. *num.* 70. *&* 88. & declarat *Balth.*
Thomaſ. in d. tract. de tutor. & curat. d. tit. 19. *nu-*
20 *mer.* 2851. Requiritur tamen ad præſtandum d.
iuramentum ſpecialiſſimum mandatum *Balth.*
Thomaſ. d. tit. 19. *num.* 2862.

DE IVRAMENTO SVPPLETIVO. *Rubrica XIII.*

ACtor, ſiue Reus, qui ſemiplenè ſuam intentionem probauerit, petere poſſit ſibi deferri Iuramentum in Supplementum Probationis in cauſis non excedentibus ſummam quinquaginta librarum, quam diſpoſitionem etiam Iudex, ſi Perſonarum qualitas id requirat, vſque ad ſummam ſcutorum quinquaginta, & non vlterius, extendere poſſit, Niſi fuerit pluſquàm ſemiplenè probatum; tunc enim etiam in Maiori ſumma, iuxtà Iuris Communis diſpoſitionem, attenta qualitate perſonarum tale Iuramentum à Iudice deferatur.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum ſuppletorium non defertur ſine ſemiplena probatione.*
Et ideo non defertur ex teſtimonio vnius teſtis non idonei, num. 2.
Itaut quod teſtis ſit idoneus debeat probari, numer. 3.
Et duo teſtes non omni exceptione maiores non faciunt ſemiplenam probationem, n. 4.
Nequè illam faciunt duo teſtes ſingulares, numer. 5.
Quando ſingularitas eſt obſtatiua, alias ſecus, num. 6.
Licet illud dari ex teſtimonio mulieris voluerint aliqui, num. 7.

8 *Iuramentum ſuppletorium non datur ei, qui non eſt omni exceptione maior.*

9 *Iuramentum ſuppletorium non defertur Iudeo.*
Neque defertur baſtardo, niſi ſit valdè dignus, num. 10.
Neque defertur periuro, n. 11.
Nequè defertur ruſtico, n. 12.

13 *Iuramentum ſuppletorium non defertur in cauſa ciuili graui.*
Niſi eſſet pluſquam ſemiplenè probatum, numer. 14.

15 *Iuramentum ſuppletorium peti non poteſt poſt conclusum in cauſa.*

16 *Iuramentum ſuppletorium datur in cauſa appellationis.*

17 *Iuramentum ſuppletorium non datur hæredi ſuper facto defuncti.*
Niſi hæres de eo ſit informatus, n. 18.

19 *Iuramentum ſuppletorium quando defertur requiritur citatio partis.*
Et illud eſt præſtandum in continenti, vel infra decem dies, n. 20.

21 *Iuramentum ſuppletorium non defertur niſi habenti veram ſcientiam rei.*

22 *Iuramentum ſuppletorium defertur Sindico, Economo, Tutori, & ſimil.*

23 *Iuramentum ſuppletorium non datur non petenti.*
Et vt illud datur plura requiruntur, numer. 24.

ANNOTATIO.

1 IVramẽtum ſuppletorium cum deferri non poſſit ſine ſemiplena
probatione, vti habetur in hoc ſtatuto, & tradunt *Bart. Iaſ. Rom.*
et alij Doctores communiter in l. admonendi, 31. *ff. de iureiur.* & alij relati per *Balth. Tomaſ. in ſuis tract.*
variar. tom. 2. *in tract. de tutor. et curat. tit.* 19. *num.*
2 2527. *et nu.* 2684. Ideo illud deferri non poteſt

ex

ex teſtimonio vnius teſtis qui non ſit integer, &
omni exceptione maior, Rolan conſ. 50. num. 22.
lib. 2. Cæph. conſ. 225. num. 52. lib. 2. et Balth. To-
maſ. d. tit. 19. num. 2564. et num. 2631. vbi dat con-
3 cordantes. Itaut quod dicti teſtis ſit integer, &
omni exceptione maior debeat capitulari, & pro-
bari, vt voluerunt Cæph. d. conſ. 225. num. 53. Pa-
riſ. conſ. 83. num. 21. lib. 1. Scapuc. de Saluian. lib. 1.
quæſt. 30. num. 6. vbi plures dat concordantes,
& Balth. Thomaſ. in d. tit. 19. num. 2564. vbi te-
ſtatur de communi opinione, licet aliquos con-
4 trarium tenentes referat. Et duo teſtes non omni
exceptione maiores non facere ſemiplenam pro-
bationem, vt ſit locus iuramento ſuppletorio
poſt Io. de Amic. Caccialup. Gabr. & Peguer. per
eum relatos tradit vti verius Cancer. variar. reſol.
5 par. 2. cap. 8. num. 31. Nequè quando teſtes ſunt
ſingulares, cum plures teſtes ſingulares non pro-
bent ſemiplenè Ludou. deciſ. Peruſ. 9. per tot. par.
1. Maſcar. de prob. concluſ. 955. num. 20. vol. 2. &
alij plures, quos refert, & ſequitur Cancer. d. cap.
6 2. num. 32. Si tamen ſingularitas ſit obſtatiua, ſe-
cus ſi cumulatiua, vt declarant Balth. Tomaſ. in d.
tit. 19. num. 2646. vbi dat concordantes, & Can-
7 cer. d. cap. 8. num. 35. Licet illud dari ex teſtimo-
nio mulieris, voluerit Ciriac. controuerſ. 623. num.
3. ex Tiraq. de legib. connub. lege 9. ſub num. 74. vbi
de veriori opinione teſtatur.

8 Iuramentum autem in ſupplementum, non de-
fertur, niſi pars, cui illud eſt deferendum ſit le-
galis, & omni exceptione maior, Menoch. de ar-
bit. caſu 190. num. 12. Seraph. de priuil. iuram. pri-
uil. 33. poſt num. 114. dicens tamen id relinqui ar-
bitrio Iudicis, Maſcar. de prob. concl. 956. num. 66.
& ſeq. lib. 2. Balth. Thomaſ. d. tit. 19. num. 2618.
9 Et ideo illud non defertur Iudeo, Menoch. de ar-
bitr. d. caſu 190. num. 15. Cæph. conſ. 125. num. 14.
lib. 1. Adden. ad Paitel. exped. 66. num. 19. Quan-
do tamen litigat cum Chriſtiano, ſecùs ſi inter
Iudeos, Adden. ad Paitell vbi ſupra, Nequè d. iu-
10 ramentum eſt deferendum baſtardo, niſi ſit val-
11 dè dignus, Franc. Becc. conſ. 195. in fin. lib. 2. Ne-
què defertur periuros cum de facili deierare poſ-
12 ſit, vt poſt Cuma. Roman. & alios per eum relatos
probat Balth. Thomaſ. in dict. tit. 19. num. 2624.
Neque pariter defertur ruſtico, Menoch. de arbitr.
d. caſu 190. num. 16. vbi dicit, eſſe conſiderandam
qualitatem ruſtici, & perſonæ, cui iuramentum
eſt deferendum, & Balth. Thomaſ. in dict. tit. 19.
num. 2748. num. 147. vbi idem dicit de muliere,
niſi pluſquā ſemiplenè probaſſet, vt ibi per eum,
& quamplures perſonas, quibus dictum iura-
mentum non eſt deferendum recenſet latè idem,
Balth. Thomaſ. in dict. tit. 19. num. 2631. & pluribus
ſequen.

13 Quod verò iuramentum ſuppletorium dari
non poſſit in cauſa ciuili graui, vt habetur etiam
diſpoſitum in hoc ſtatuto tradunt Maran. in prac.
par. 6. de iuram. num. 7. Menoch. de arbitr. d. caſu
190. num. 17. Cancer. var. reſol. par. 2. cap. 8. nu. 4.
& Balth. Tomaſ. in d. tract. de tutor. & curat. tit. 19.
14 num. 2557. Si tamen pluſquam ſemiplenè proba-
tum ſit illud dari etiam in cauſis magnis, & per-
ſona iurare volens ſit valdè honeſta, vt diſponi-
tur in hoc ſtatuto tradunt etiam Surd. conſ. 12.
num. 56. vol. 1. Cancer. var. reſol. d. cap. 8. num. 4.
Grat. diſcep. foren. cap. 144. num. 41. lib. 1. & alij
plures, quos refert, & ſequitur Balth. Tomaſ. in
d. tit. 19. num. 2530. & num. 2558. in quibus locis
dat exempla, & dicit, Iudicis arbitrio relinqui
quando cauſa dicatur magna, vel parua, vt ibi
per eum.

15 Et d. iuramentum peti non poteſt poſt conclu-
ſum in cauſa, licet ante petitum poſſit illud præ-
ſtari, niſi Iudex ex officio arbitratus ſit illud eſſe
præſtandum, vt not. Maran. in pract. par. 6. diſtin.
15. num. 4. Gratian. deciſ. March. 36. nu. 11. & 12.
Maſcar. de probat. concl. 354. num. 54. & concl. 957.
num. 55. vol 1. & alij plures, quos refert, & ſequi-
tur Balth. Tomaſ. d. tit. 19. num 2533. & nu. 2677.
Cancer. d. par. 2. cap. 8. num. 10. cum quibus per-
tranſit Aſin. in pract. §. 3. cap. 17. num. 4. & §. 32.
limit. 19. nec non Paitell. exped. ciuil. 6. num. 3. li-
cèt hoc non procedat ex rationabili cauſa vti in
cauſis ſummarijs, Grat. d. deciſ. 36. num. 12. Balth.
Tomaſ. in d. tit. 19. num. 2679. vbi alios adducit
ita ſentientes

16 Datur tamen in cauſa appellationis, vt docent
Capic. deciſ. 35. num. 4. & 5. Maſc. de probat. dict.
concl. 957. num. 54. vol. 2. Balth. Tomaſ. in d. tit. 19.
num. 2552. ampl. 44. cum quibus pertranſeunt
Gratian. d. deciſ. March. 36. num. 8. benè compro-
bans, & Cancer. var. reſol. d. par. 2. cap. 8. num. 36.
ſi fuit petitum, vt ibi per eum, ſit num. 14.

17 Dictum autem iuramentum ſuppletorium non
eſt deferendum hæredi ſuper facto defuncti,
cum ipſe de eo præſumatur habere ignorantiam,
Menoch. de arbitr. d. caſu 190. num. 5. Theſa. quæſt.
foren. 5. num. 5. lib. 4. Balth. Thom. in dict. tit. 19.
num. 2536. & clariùs num. 2572. Grat. diſcep. foren.
18 cap. 537. num. 9. par. 3. Quod tamen non habet
locum quando, hæres eſt de eo veriſimiliter in-
formatus, vt quia cum defuncto habitauit, vt
not. Franc. Becc. conſ. 47. num. 19. & ſequen. lib. 1.
qui teſtatur de communi opinione, Menoch. de
arbitr. dict. caſu 190. num. 9. Hond. conſ. 80. nu. 59.
vol. 2. Maſcard. de probat. concl. 956. num. 64. lib. 2.
Balth. Tomaſ. d. tit. 19. num. 2574. & ſeq. vbi am-
pliat præcipuè in filio, Coſta de fact. ſcien. & ignor.
inſpect. 74. num. 2. par. 1.

19 Quando verò defertur d. iuramentum ſupple-
tiuum requiritur citatio partis, aliàs non valet,
vt not. Maran. in pract. par. 6. in 9. actu. num. 11.
& ſeq. Gail. pract. obſeru. lib. 1. obſeru. 10°. num. 8.
20 & Ciriac. contro. 520. num. 10. Ita vt ſi Iudex de-
claret, eſſe locum iuramento ſuppletiuo illud ſit
ſubeundum in continenti, vel ſaltem infra decem
dies citata parte, vt declarat Ciriac. d. contro. 520.
num. 8. & ſeq.

21 Addo prædictis, quod d. iuramentum ſupple-
torium non defertur, niſi ei, qui habet veram
ſcientiam negarij per ſenſum corporis, Coſta de
iur. & fact. ſcien. cent. 1. diſt. 99. num. 15. & cent. 2.
diſtin. 31. num. 6. & remed. ſubſid. 97. num. 4 Maſc.
de prob. concluſ. 956. num. 61. & ſeq. vol. 2. Ciriac.
controu. 27. num. 12.

22 Sicuti etiam non eſt omittendum, iuramen-
tum prædictum eſſe deferendum non ſolum liti-
ganti nomine proprio, ſed etiam alieno puta ſin-
dico pro Vniuerſitate, Economo, vel Rectori
pro Eccleſia, Tutori pro pupillo, Curatori pro
adulto Procuratori ſpeciale mandatum habenti,
Curatori pro lite, vt tradunt Plot. Phanuc. Iaſ. Hie-
ro. de Monte, & alij quos refert, & ſequitur Balth.
Tomaſ. in d. tit. 19. num. 2552. ampl. 33. vbi dicit,
hoc procedere ſi ſint informati, alias ſecus, vt
ibi per eum.

23 Non datur tamen d. iuramentū regulariter non
peten-

petenti, *Gail. d. obſeru. 108. num. 3. lib. 1. Capic. d. deciſ. 35. num. 3.* vbi teſtatur de magis communi opinione, plenè *Balth. Toma. in d. tit. 19. nu. 2553.* vbi dicit, ſufficere clauſulam in libello *Petens ſibi ius, & iuſtitiam &c.* & aliquando poſſe deferri a Iudice ex officio etiam poſt concluſionem in cauſa, vt ibi per eum, & dixi ſupra, num. . .

24 Conclude iuramento prædicto non eſſe locum niſi primò concurrente ſemiplena probatione per vnum teſtem omni exceptione maiorem, ſecundò quod iurans habeat ſcientiam negocij per ſenſum corporis, tertiò quod iurans ſit perſona honeſta, & bonæ vitæ, quartò quod cauſa non ſit magna, quintò quod probatio ſemiplena in aliquo non ſit eliſa, & ſextò quod iuramentum fuerit petitum ante concluſionem in cauſa, quæ omnia latè proſequitur *Balth. Tomaſ. in d. tract. de tuto. & curat. tit. 19. num. 2693.* ipſum conſulas.

DE SATISDATIONE DANDA PER FORENSES, ET DE IVRE eis reddendo. Rubrica XIV.

FOrenſis, ſiue eius Procurator contra Ciuem, vel Diſtrictualem ad agendum non admittatur, niſi primò idoneè ſatisdederit de reficiendis expenſis in caſum ſuccumbentiæ; vel ſi Satisdatorem Iudicis arbitrio non inuenerit, iuratoriam Cautionem præſtet, cum pœnali promiſſione, & obligatione bonorum ſuorum: Quod ſi reconueniatur omnino ſatisdare cogatur, dummodo talis reconuentio eodem Iudicis arbitrio affectata non ſit, & propoſita ad excludendum Forenſem à priuilegio iuratoriæ cautionis: Idemquè Ius reddatur Forenſibus, quod Ciuibus Eugubinis in eorum cauſis reddi, & ſeruari ſolet.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod forenſes caueant de reficiendis expenſis eſt ordinatorium.*

Et loquens de conuentione habet locum etiam in reconuentione, num. 2.

3 *Forenſis agens tenetur cauere de reficiendis expenſis.*

Et ſi non poteſt cauere admittitur ad cautionem iuratoriam, num. 4.

5 *Verba idoneè ſatisdederit quid importent.*

6 *Impotentia non inueniendi fideiuſſorem probatur iuramento.*

7 *Forenſis dicitur qui eſt de alia Ciuitate vtente diuerſis legibus.*

Et qui in loco non eſt natus, nec habet familiam, num. 8.

9 *Cautio de reficiendis expenſis per forenſem non ſufficit, quod offeratur, ſed eſt effectualiter præſtanda.*

ANNOTATIO.

2 HOc ſtatutum compellens forenſes de fideiubendo de reficiendis expenſis eſt ordinatorium, & ligat ideò etiã Eccleſiaſticos agentes, vt tradunt *Carpa. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 44. num. 7. Ciriac. controu. 144. in princ. & Andreol. contr. 432. num 1. & ſeq.* vbi quamplures dat concordantes, vbi dicit, illum peti poſſe in qualibet parte iudicij dum ſtatutum denegat audientiam, vt videtur facere ſtatutum noſtrum,
2 dum prohibet, forenſem non admitti ad agendum & hoc ſtatutum loquens de conuentione habere locum etiam in reconuentione, vti loquitur, latè comprobat *Andreol. dict. controu. 432. num. 5. & ſequen.*

3 Quod verò forenſis non ſuppoſitus, & non poſſidens bona in loco iudicij teneatur cauere, ſiue agat, ſiue conueniatur de reficiendis expenſis, vti diſponitur in hoc ſtatuto ſcribunt *Card. Tuſc prac. concl. litera C. concl. 168. num. 3.* plenè *Carpa. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 44. num. 1. & ſeq.* & ſentit *Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 3. cap. 25. num. 21.* &
4 quod ſi non poteſt cauere admittatur ad iuratoriam cautionem, vti pariter habetur in hoc ſtatuto not. *Alex. conſ. 57. num. 8. lib. 3. Bertr. conſ. 103. num. 13. & conſ. 154. num. 8. par. 1. lib. 2.* quos refert, & ſequitur *Card. Tuſc. pract. concl. litera C. concl. 175. num. 13.*

5 Verba illa in ſtatuto appoſita *Idoneè ſatiſdederit* important, quod fideiuſſor habeat tantum in bonis quantum importare poſſunt expenſæ reficiendæ per forenſem in caſu ſuccumbentiæ, vt not. *Borgn de tut. & curat. n. 192. & Carpa. ad ſtat Mediol. lib. 1. cap. 44. num. 17.* licet *num. 20.* dicat id remitti arbitrio Iudicis ſatiſdare enim eſt propriè promittere cum fideiuſſore, *l. ſancimus 3. C. de verbo ſingnif 61. ff. qui ſatiſd. coga.* & not. *Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 1. cap. 8. in prin.* maximè ſtante illo verbo *Idoneè*, vt in fortioribus terminis tradit idem *Pir. Maur. in d. cap. 8. num. 11.* vbi dat concordantes, non dicitur tamen idonea mulier, *Carpa. d. cap. 44. num. 29.*

6 Impotentia verò non inueniendi fideiuſſorem probari poteſt iuramento forenſis, vt docent *Carpa. ad d. cap. 44. num. 56. & 57. Cotta in memorab. in verbo Iuramentum, Surd. deciſ. 141. num. 7. & 11. & Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 3. cap. 25. num. 4.* qui tamen *num. 52.* ſubdit, eſſe etiam probãdum feciſſe diligentias de inueniendo fideiuſſorem, & illum non inueniſſe, & quamplures adducit ita ſentientes.

7 Forenſis autem dicitur qui eſt de alio loco, & Ciuitate vtente diuerſis legibus, & ſtatutis, licet ſit de eodem dominio, *Corn. conſ. 106. col. 1. & 2. vol. 3. Decian. conſ. 33. num. 37. lib. 1. Maſc. de ge-*
8 *ner. ſtat. Interp. concl. 6. num. 212.* Et qui in illo loco non eſt natus, & ibi non habet familiam, nequè domicilium proprium, *Caſtro. conſ. 89. num. 3. vol. 2. Deci. conſ. 352. num. 4. & 5. Burſatt. conſ. 55. num. 2. vol. 1.* quos referendo ſequitur *Carpa. ad ſtatu. Mediol. lib. 2. cap. 438. num. 1.*

9 Quæ quidem cautio non ſufficit, quod per forenſem offeratur, vt poſſit agere, ſed neceſſe eſt, quod illa cum effectu præſtetur, vt not. *Alex. conſ. 21. num. 6. lib. 1. Deci. conſ. 275. num. 2. verſic. retenta, &c. & Carpan. ad ſtatut. Mediolan. dicto cap. 44. numer. 60.* benè comprobans.

DE RECONVENTIONE. *Rubrica XV.*

REus ſi ante Litis conteſtationem, vel etiam ſtatim poſt ipſam conteſtatam, tàm in Ordinarijs, quàm in Summarijs cauſis (vbi de iure Reconuentio fieri poteſt) Actorem reconuenerit, in vtraque cauſa, ſi eiuſdem ſit naturæ, pari paſſu procedatur, & Dilationes datæ in vna, currant in alia, & vtraque Cauſa vna, eademquè Sententia, prout iuſtum fuerit, terminetur.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium reconuentionale eſt in quo deducitur ſecunda conuentio ex parte rei.*

2 *Reconuentio fieri poteſt in qualibet parte iudicij ad prorogandam iuriſdictionem.*

Secùs quo ad effectum ſimultanei, proceſſus, num. 3.

4 *Conuentio debet pari paſſu ambulare cum reconuentione.*

Declara, vt num. 5.

6 *Reconuentio facit, quod quis ſortiatur forum Iudicis non ſui.*

Non habet tamen effectum prorogatiuum quando fit coram Iudice incompetente, num. 7.

Licet aliqui contrarium teneant, num. 8.

9 *Reconuentio fieri non poteſt in cauſa appellationis.*

Nequè poſt ſententiam, num. 10.

11 *Reconuentio non retardat executionem obligationis Cameralis.*

12 *Senteutia eſt ferenda ſuper conuentione, & ſuper reconuentione.*

Contrarium quod ſententia valeat, licet detur appellatio, num. 13.

14 *Conuentionis cauſa ſi eſt in appellabilis, idem eſt in cauſa reconuentionis.*

Et perempta inſtantia in cauſa conuentionis perit in cauſa reconuentionis, num. 15.

16 *Reconuentio ex permiſſa regulariter in omnibus cauſis*

ANNOTATIO.

1 IVdicium reconuentionale eſt illud, in quo deducitur ſecunda conuentio, quæ fit exaduerſo per reum contra actorem, *l. cum Papinianus 14. C. de ſenten. & inter. omn. Iudi. Maran. in prax. in 6. diſtin. Iud. num. 1. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 67. num. 1.*

2 Reconuentio autem fieri poteſt in qualibet parte iudicij vſque ad ſententiam de iure canonico, quò ad effectum prorogandi iuriſdictionē, *Giurb. deciſ. 74. num. 3. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap 67. num. 35. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 2. diſput. 7. num. 4. & 5.* vbi alios adducit concordantes, &
3 teſtatur de communi opinione. Non autem vt in ea fiat ſimultaneus proceſsus, & eadem ſententia terminetur, quia ad d. effectum reconuentio eſt facienda ante litem conteſtatam, vel ſaltem ſtatim poſt, vti habetur in hoc ſtatuto, vt declarant *Giurba d. deciſ. 74. num. 3. verſ. non autem &c. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 67. num. 5. & ſeq. & Carleual de iudic. lib. 1. tit. 2. diſp. 7. num. 4.* qui alios adducunt ita ſentiētes, & ita intelligo *D. Pilata Aduoc. Roman. deciſ. Pontif. lib. 1. deciſ. 11. num. 79.*

4 De natura verò reconuentionis eſt, quod illa pari paſſu ambulet cum conuentione, & ſic fiat in eis ſimultaneus proceſſus *Maran. in prax. part. 4. diſtin. 6. num 7. Vinc. de Franch. deciſ. 193. num. 15. & Carleual. de iudic. d. diſput. 7. num. 3.*
5 vbi dat concordantes, Quod tamen non habet locum quando conuentio celeritatem deſiderat, quia tunc prius deciditur ſuper illa, & è contra ſi reconuentio celeritatem deſiderat, prius deciditur ſuper illa, & poſtea ſuper conuentione, vt declarant *Maran. in d. diſtin. 6. num. 36. vſque ad 41. Hond. conſ. 21. num. 27. & ſeq. vol. 1. Giurb. d. deciſ. 74. in princ. Gargiar. Iun. conſ. 26. num. 3. lib. 1. & Carleual. de iudic. d. diſput. 7. num. 9.* vbi dat concordantes quamplures.

6 Per reconuentionem autem quis ſortitur forū Iudicis non ſui, quia coram Iudice non ſuo poteſt quis reconueniri, *auth. & conſequenter, & ibi Doct. communiter C. de ſent. & interl. omn. Iud. cap. 1. & 2. & ibi Canoniſtæ communiter de mut. petit. Io. de Amic. conſ. 70. nu. 15. Hond. conſ. 21. in prin.*
7 *lib. 1.* Reconuentio autem non habet effectum prorogatiuum iuriſdictionis quando fit coram Iudice incompetente reſpectu cauſæ poſt litem conteſtatam ex interuallo, & aduerſarius non conſentit, vt not. *Io. Andr. Card. Butri. Abb. & alij in dict. cap. 1. de mutu. petit.* & benè declarat
8 *Hond. d. conſ. 21 num. 12. & 13. lib. 1.* licet contrariam opinionem tueantur latè comprobādo *Merlin. Pignat. contro. foren. cap. 23. ferè per tot.* dicens *num. 23.* ita fuiſſe in Sacro conſilio iudicatum, & *Carleual. de iudic. d. diſput. 7. num. 5.* vbi dat concordantes.

9 Reconuentionem autem fieri non poſſe in cauſa appellationis voluerunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 67. num. 20. Scacc. de appellat. quæſt. 11. nu. 31.* vbi affert limitationes, & dat concordantes *Hond. d. conſ. 21. num. 14. vol. 1. Peregr. deciſ. 142. num. 18. & Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 2. dict. diſput. 7.*
10 *num. 8.* Nequè poſt ſententiam, *Abb. in cap. 1. num. 12. de mutu. petit. Decian. conſ. 99. num. 2. vol. 3.*

vol. 3. *Merlin. Pignatel. contro. foren. cent.* 2 *cap.*
23. *num.* 25.
11 Reconuentio verò non retardat executionem
obligationis Cameralis, ſecundum *Galleſ. de oblig.*
camer. quæſt. 18. *num.* 11. *Zachi. in d. quæſt.* 18. *nu.*
30. *ver. tanto &c. Fenzo. ad ſtat. Vrb. dict. cap.* 67.
num. 21. *& ſeq. Carleual. de iudi. d. diſput.* 7. *num* 9.
& Rota apud Zachi. vbi ſupra, deciſ. 32. *num.* 12.
Vtrum verò d. concluſio habeat locum etiam
quando reconuentio eſt executiua declarat *Car-*
leual. d. quæſt. 7. *num.* 10. *& ſeq.* ipſum conſulas.
12 Sententia autem eſt ferenda per Iudicem tam
ſuper conuentione, quam ſuper reconuentione
ſi reconuentio eſt petita fieri ſimultaneo pro-
ceſſu, alias ſententia ſit nulla, vt not. *Bart. Miſing.*
Maran. Vanti. Muſcatell. Carpan. & alij relati per
13 *Giurb. deciſ.* 2. *num.* 3. *&* 4. Contrarium tamen,
quòd ſi Iudex eodem iudicio non decidat cauſam
conuentionis, & reconuentionis ſententia tamen
ſit valida, & ſolum competere appellationem
tenent *Giurb. d. deciſ.* 2. *num.* 10. vbi dicit, ita fuiſ-
ſe iudicatum, *& Fenzon. in d. cap.* 67. *num.* 16. &
eo magis ſi de reconuentione non liqueret, *An-*
dreo. contro. 188. *num.*2. & Iudicem poſſe decide-
re ſuper reconuentione etiam ſi a cauſa conuen-
tionis ſit appellatum voluerunt *Giurb. deciſ.* 3.
per tot. vbi dat concordantes, *& Fenzon. ad dict.*
cap. 67. *num.* 36.
14 Conuentionis cauſa ſi eſt inappellabilis, nequè
poterit appellari in cauſa reconuentionis, *cap.*2.
de mut. petit. Scac. de appellat. quæſt. 17. *limit.*7. *ſub*
num. 23. *Lancell. de atten. part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 8.
num. 53. *Giurb. deciſ.*3. *num.* 1. *& ſeq.* Cum recon-
uentio aſſumat naturam cauſę principalis, *Giurb.*
15 *d. deciſ.* 3. *num.* 2. vbi dat concordantes, Et per
empta inſtantia in cauſa conuentionis perit etiam
in cauſa reconuentionis, vt poſt *Anan. Muſcat.*
Card. Tuſc. et Trentacinq. per eum relatos probat
*Giurb. d. deciſ.*3. *num.*5. cum quo pertranſit *Fenzo.*
ad ſtat. Vrb. dict. cap. 67. *num.* 33. vbi declarat non
procedere quo ad probationes faciendas, vt ibi
per eum.
Nota tamen ad declarationem illorum verbo-
rum ſtatuti *Vbi de iure reconuentio fieri poteſt*, quod
16 reconuentio eſt de iure communi permiſſa in
omnibus cauſis, niſi vbi illa eſt expreſſe prohibi-
ta, vt not. *Maran. in pract. part.* 4. *diſt.* 6. *num.* 35.
Fenzon. in d. cap. 67. *num.* 10. nouiſſimè benè de-
clarat *D. Pilaia. Aduoc. Roman. deciſ. Pontif. lib.* 1.
deciſ. 11. *num.* 74. *& ſeq.*

DE DEBITIS CONFESSIS, *Rubrica XVI.*

SI quis nulla oppoſita exceptione, debitum confeſſus fuerit, Iudex ſi ſummariè, vel ordinariè agatur, Terminum ſtatuat decem dierum ad ſoluendum, ſi autem executiue quinque dierum, iuxta ea, quæ ſupra diximus, ſub Rub. De modo procedendi.

Si vero Obligatio ſit in faciendo, Statuatur terminus à Iudice, ſecundum qualitatem facti, & Perſonarum, & fiat intimatio Debitori cum cedula, cum expreſſione cauſæ, qua debitor teneatur petenti, & cum termino ei dato ad faciendum, & complendum, quo elapſu Reus abſque alia citatione perſonaliter, ſiue realiter, ad voluntatem Creditoris, cogatur ad ſatisfaciendum, ſiue reſpectiuè grauetur Iudicis arbitrio, donec paruerit.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti debitum aſſignantur decem dies ad ſol-*
uendum.
2 *Confeſſio debiti apud acta habet executionem pa-*
ratam.
Et ab illa non appellatur, num. 3.
Cum cauſa dicatur ſummaria, & fiat præce-
ptum de ſoluendo, num. 4.
Poteſt tamen d. confeſſio reuocari ante accepta-
tionem partis, num. 5.
6 *Confeſſio iudicialis nocet, licet ſit facta per verbum*
Credo.
7 *Debitor ſuſcipiens terminum ad ſoluendum cenſetur*
renunciare cuicumque exceptioni.
8 *Beneficium ſtatuti conceſſum confitenti habet locum*
etiam ſi primò negauerit.
9 *Negans non dicitur excipere.*

ANNOTATIO.

1 QVod debitori confitenti debitum in iudicio
aſſignari debeant de conſuetudine decem
dies abſoluendum, vt habetur in hoc ſtatuto
tradunt *gloſ. communiter recepta in l. ſi debitori* 21.
ff. de iudic. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. *cap.* 89. *num.*
14. *et Antonell. de tempor. legal. lib.* 3. *cap* 13.
num. 8. *et ſeq.* dicens, tempus vnius menſis, ſeù
20. dierum concedi ſolere confitenti debitum
per A. C. vt ibi per eum.
2 Confeſſio debiti facta apud acta habet execu-
tionem paratam, vt not. *Nouar. de elect. et var.*
fori. ſect. 3. *cap.* 44. *num.* 35. *et Rota in Roman. pe-*
cuniaria 19. *Ianuar.* 1646. *coram Card. Corrado poſt*
prin. etiam ſi illa fiat in die feriato in camera Iudi-
3 cis, *Nouar. vbi ſupra*, A qua confeſſione non ap-
pellatur, nec docetur de errore ad effectum re-
tardandi illius executionem ſec. *Muſcat. in pract.*
Reg. Conſ. par. 1. *gloſ. petitur, num.* 36. vbi tamen
vult remitti arbitrio Iudicis, *et Nouar. d. ſect.* 3.
quæſt. 44. *num.* 35. *ver. et confeſſio etc.* & quando
4 quis confitetur debitum cauſa dicitur ſummaria
& fit præceptum confitenti, quod ſoluat, vti ha-
betur in hoc ſtatuto, & alius ordo non ſeruatur,
vt docent *Maran. in pract. par.* 4. *diſtin.* 9. *nu.* 169.
Afflic. deciſ. 191. *num.* 9. *et Nouar. in loc. ſupra pro-*
ximè adducto. Quod autem d. confeſſio etiam

facta

facta in iudicio poſſit reuocari ante acceptationem partis etiam non docto de errore tradit *Mareſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 44. num. 7. & ſeq.* vbi quamplures dat concordantes.

6 Quæ confeſſio iudicialis nocet, licèt facta fuerit per verbum *Credo*, vt not. *Abb. in cap. litteras 2. num. 3. de iuram. calumn. Surd. deciſ. 17. num. 11. Maſcar. de prob. concluſ. 348. num. 23. lib. 1. Graſſ. de excep. excep. 14. num. 75.*

7 Debitor autem ſuſcipiens terminum ad ſoluendum cenſetur debitum agnouiſſe, & renunciare cuicunquè exceptioni etiam compenſationis antea ſibi competenti, *l. ſed & ſi quis, 4. §. fin. ff. ſi quis cautio. l. ad ſolutionem 5. & ibi Bald. et Salic. C. de re iudic. Rota deciſ. 773. num. 5. par. 2. recent.*

8 Diſpoſitio huius ſtatuti habet locum etiam ſi quis primò negauerit, & poſtea confeſſus fuerit, *Caroc. de excuſ. par. 2. quæſt. 69. num. 26.* vbi teſtatur de communi opinione *Henric. in Sum. magis comm opin. lib. 3. concluſ. 159. Aſin. in pract. §. 19. cap. 10. num. 6.* non obſtante, quod ſtatutum requirat confeſſionem fieri ante oppoſitas per reū

9 exceptiones, cum negans non dicatur excipere, *Bald. in l. peremptorias, 2. num. 13. C. ſenten. reſcin. non poſſe.*

DE POENA PETENTIVM PLVS DEBITO, SIVE NEGANTIVM Debitum iam ſolutum. Rub. XVII.

SI quis ſolutionem, aut ſatisfactionem debiti, in totum, vel in partem ſibi factam negauerit, vel Fraudolenter petierit plus debito, & deinde conſtet in aliqua parte Iudicij de calumnioſa petitione, ſiue negatione ſatisfactionis, puniatur vltra refectionem intereſſe Parti, in libr. XXV. pro parte Cameræ Ducali, pro alia verò medietate Parti, à Iudice in expeditione cauſæ applicandis.

SVMMARIVM.

1 *Plus debito dicitur peti quatuor modis re, cauſa, loco, et tempore.*

2 *Petens plus debito punitur diuerſimodè de iure communi.*

3 *Pæna petentis plus debito non habet locum ſtante clauſula Saluo iure.*

Neque ſtante clauſula Omni meliori modo, num. 4.

5 *Pænæ petentis plus debito vt ſit locus requiritur probatio fraudis, vel doli.*

Fraus autem non præſumitur, n. 6.

Nequè intrat d. pena, quando petitio facta fuit per Procuratorem, num. 7.

Et quando petens ſucceſſerat in ius alterius, numer. 8.

Licet aliqui contrarium teneant, num. 9.

10 *Pænæ petentis plus debito non eſt locus ſi petens conuincatur ex propria confeſſione.*

Nequè d. pena habet locum, niſi debitum petatur in iudicio, n. 11.

12 *Petens plus debito a quo tempore deſiſtere poſſit.*

Et vigore d. ſtatuti intrat pæna per ſolam petitionem, n. 13.

14 *Pænę negantis debitum iam ſolutum, et illud petentis quando ſit locus.*

ANNOTATIO.

1 PLus debito peti dicitur quatuor modis, nempè re, cauſa, loco, & tempore, vti habetur in *§. plus autem, cum §. ſeq. Inſtit. de actio.* & not. *Farinac. in fragm. crim. litt. C. num. 743. & Mareſcot. variar. reſol. lib. 2. cap. 131. in princ. Vrſell. in exam. apum concl. 45. num. 2. & ſeq.*

2 Quod potens plus debito de iure communi puniatur pœna ſtellionatus, & aliquando in amiſſione crediti, & in expēſis tradunt *Hond. conſ. 109. num. 35. lib. 1. Ludou. deciſ. Peruſ. 51. num. 1. & ſeq* & quò ad expenſas *Farinac. in d. fragm. crim. litt. C. num. 744. Cancer. variar. reſol. par. 2. cap. 6. num. 23.*

3 Quæ tamen pœna non habet locum quando in petitione fuit appoſita Clauſula *Saluo iure etc.* vt not. *Hond. d. conſ. 109. num. 36. Ludou. d. deciſ. 51. in fin. et Vrſell. in d. concluſ. 45. n. 29.* &

4 quando adeſt in petitione Clauſula *Omni meliori modo & c.* quia tunc ſuſtinetur petitio in eo, quod verè debetur *Ludou. deciſ. Peruſ. 117. num. 3. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 21. par. 1. num. 45. & ſeq. et Vrſell. d. concluſ. 45. num. 29. qui num. 4.* dicit non excuſare clauſulam *In Circa. Hodier. ad*

5 *Surd. deciſ. 65. num. 4.* vt autem intret d. pena contra petentem plus debito requiritur probatio fraudis, vel doli, vt habetur etiam in hoc ſtatuto, vt not. *Ludou. in d. deciſ. 51. nu. 4. & 11. Farinac. fragm. crimin. littera C. num. 742. & Hodier. ad Surd. d. deciſ. 65. in prin. Vrſell. d. concl. 45. n. 19.* Quæ tamen fraus non præſumitur in du-

6 bio, vt docent *Secin. Iun. conſ. 178. n. 23. lib. 2. Gabr. conſ. 82. num. 4. volum. 2.* latè comprobat *Maſc. de probat. concl. 814. num. 2. vol. 2. Ciriac.*

7 *contro. 581. num. 61. & ſeq.* Prout non videtur eſſe locus diſpoſitioni huius ſtatuti, quando petitio facta fuit per Procuratorem, qui non dicitur habere mandatum ad faciendum incidere dominum in pœnam, *Ludo. d. deciſ. 51. num. 5. Ciriac. contro. 327. num. 10. & ſeq. & num. 54.* qui dant

8 concordantes. & quando petens plus debito ſucceſſit in ius alterius, quo caſu præſumitur ignorantia, vt voluerūt *Coraſ. in l. 1. §. ſi ſtipulanti in fin. ff. de verb. oblig. & Ludou d. deciſ. Peruſ. 51. nu. 12.*

9 licet in hoc contrarium teneat *Cancer. var. reſol. part. 2. cap. 6. num. 3.* dicens, ita in illo Senatu fuiſſe iudicatum.

10 Pœna autem petentis plus debito non habet
locum quando petens conuinceretur de plus pe-
titione ex propria confeſſione, ſed ſolum ſi con-
uincatur per veras probationes aduerſarij, *Crau. conſ.* 325. *num.* 10. *Rolan. conſ.* 71. *num.* 40. *vol.* 1.
vbi teſtatur de communi opinione, plenè *Ciriac.*
11 *controuer.* 327. *num.* 14. Et d. pœna non habet lo-
cum niſi indebitum petatur in iudicio, & vſque
ad litis conteſtationem, non autem ſi petatur ex-
traiudicialiter, *Capic. deciſ.* 49. *num.* 4. & benè
comprobat *Ciriac. d. controuerſ.* 327. *numer.* 49.
& 50.
12 Vſquè verò ad quod tempus actor deſiſtere
poſſit à petitione plus debiti ad effectum euitandi
pœnam, volentes aliqui id fieri poſſe vſquè ad
litem conteſtatam tantum, vt tenet *Iaſ. in §. tri-
pli, num.* 24. *inſtit. de action.* alij vero id fieri nullo
modo poſſe, alij vero extendunt d. facultatem
vſquè ad ſententiam, quam opinionem verio-
rem dicit *Mareſc. variar. reſol. lib* 2. *cap.* 31. *num.*
11. *& ſeq.* & etiam relaxato mandato, dummo-
do ante factam executionem ſentit *Farinac. in d.*
13 *fragm. crim. litt. C. num.* 734. *& ſeq.* Itaut ſecun-
dum opinionem *Iaſ in d. §. tripli* intret pœna pe-
tentis plus debito a ſtatuto noſtro per ſolam peti-
tionem, & non requiratur exactio, cum d. ſtatu-
tum puniat actum non conſumatum, hoc eſt ſo-
lam petitionem, vt ſentit *Farin. in d. fragm. crim. d. littera C. num.* 736.
14 De negante vero debitum iam ſolutum, & il-
lud petente qua pœna teneatur latè agit *Farinac. in frag. crim. litt. C. num.* 725. *et ſeq.* impſum con-
ſulas, & *Vrſell. d. concluſ.* 45. *num.* 19. *in exam. apum.*

DE PRODVCENTIBVS IVRA IN VLTIMA DILATIONE, ET De Inſtrumentis de nouo repertis. Rub. XVIII.

SI Quis Inſtrumenta, aut priuatas ſcripturas, ſeù Documenta quæcunque in vltima Dilatione, quæ ad probandum, & probatum habendum datur; produxerit, ac Parti, contra quam producuntur, defenſio tollatur, Volumus, quòd illi noua dilatio (ſi petierit) detur, vel data Iudicis arbitrio prorogetur. Sicut etiam ſi poſt publicationem Proceſſus, & ante conſignationem factam Iudici, Inſtrumenta de nouo reperiantur, volumus ea produci poſſe, & breuem terminum Iudicis arbitrio Parti ad excipiendum aſſignari.

SVMMARIVM.

1 *Æqualitas eſt ſeruanda in iudicio inter actorem, et reum.*

2 *Inſtrumentum dolo exhibere differens condemnatur in expenſis.*

3 *Clericus differens allegare Clericatum coram Iudice laico condemnatur in expenſis.*

4 *Probationes nouæ ſi fiant per debitorem, id licere etiam debet creditori.*

5 *Inſtrumenta de nouo reperta produci poſſunt etiam poſt concluſam in cauſa.*

Illa eſſe de nouo reperta probatur iuramento. num. 6.

Probatis tamen diligentijs de inueniendo, num. 7.

ANNOTATIO.

1 MAgna cum ratione per ſtatutum ſu-
pradictum mandatur, quod ſi pro-
ducantur in iudicio Inſtrumenta
in vltima dilatione, ne pars contra
quam illa producuntur valeat ſe
defendere, illi noua dilatio aſſigne-
tur, vel iam data prorogetur, cum in iudicio
ſeruanda ſit equalitas inter reum, & actorem
tradit, & benè comprobant *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 77. *num.* 3. 4. *& ſeq. et Card. Tuſc. pract. concl. litt. F. concluſ.* 306. *num.* 1. *& ſeq.*
2 Hinc videmus, quod ſi quis dolo Inſtrumen-
tum quod litis deciſiuum eſt, ad defatigandum
aduerſarium in iudicio exhibere diſtulerit etiam
ſi in cauſa obtineat eſt in expenſis condemnan-
dus, vt docent *Aſin. in pract.* §. 32. *lim.* 18. *num.* 2. *Coſta de ſcien. & ignor. cent.* 1. *diſt.* 21. *num.* 11. *et Carpan. ad ſtat. Mediol. lib.* 1. *cap.* 55. *n.* 63.
3 Et pariter Clericus, qui in cauſa ciuili, quam
habet coram Iudice laico doloſè differat vſque
ad ſententiam allegare Clericatum, debet con-
demnari in expenſis, vt probant *Aſin. in pract.* §. 32. *ampl.* 61. *num.* 1. *Gratian. diſcep. foren. cap.* 190. *num.* 18. *par.* 1. *et Sperell. deciſ.* 18. *num.* 14. *par.* 1. ſaltem a Iudice Eccleſiaſtico, *Sperell. loc. cit.*
4 Et ſi ad impediendam executionem nouæ fiant
probationes per debitorem, poterit etiam credi-
tor nouis iuribus, & probationibus vti ad eliden-
das d. probationes *Add. ad Gregor. XV. deciſ.* 581. *num.* 12. *Adden. ad Buratt. deciſ.* 560. *num.* 19. *Rota apud Pacif. de ſalu. deciſ* 168. *num.* 10. *et* 11.
5 Inſtrumenta autem de nouo reperta produci
poſſe, vti habetur in hoc ſtatuto poſt concluſio-
nem in cauſa tradunt *Maſcar. de prob. concl.* 925. *et Cancer. var. reſol. par.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. qui dant
6 concordantes; Quod verò Inſtrumenta fuerint
de nouo reperta probatur iuramento producen-
tis, *Surd. conſ.* 268. *num.* 40. *lib.* 2. *Maſcar. d. concluſ.* 925. *num.* 7. *Odd. de reſtit. in integr. par.* 2. *quæſt.* 76. *art.* 5. *per tot. Cancer. d. cap.* 19. *num.* 10.
7 Debet tamen probari, aliquam fuiſſe adhibitam
diligentiam de illis inueniendis ſec. *Menoch. de arbitrar. caſu* 241. *poſt princ. et Surd. d. conſ.* 268. *num.* 5. *lib.* 2.

DE

DE CONTVMACE, ET TENVTIS DANDIS.
Rubrica XIX.

CVm Quis legitimè citatus contumax fuerit, lis habeatur pro conteſtata, & procedi poſſit in cauſa ad inſtantiam Creditoris vſque ad Sententiam incluſiuè, dummodò talis contumax citetur ad ſingulos actus, & ſententiam. Quòd ſi Creditor maluerit ſibi dari Tenutam de bonis Debitoris contumacis, Iudex ſeruatis ſeruandis committat vni Plazzario, ſeu Executori Curiæ, quòd aſſignet Creditori tenutam ex primo Decreto pro ſumma petita, quarto pluri, expenſis, & intereſſe; idemquè Baiulus, ſiue Executor debeat coram duobus Teſtibus, Creditorem, præcedentibus actis poſſeſſorijs, immittere in poſſeſſionem, ac deinde ad inſtantiam Creditoris prædicta omnia in actis referre Actuario, exprimendo nomen Creditoris, à quo fuit capta poſſeſſio, actus poſſeſſorios, pro qua quantitate, in qua Villa, ſub quibus confinibus, & quibus præſentibus: Quam quidem Poſſeſſionem Creditor retinere poſſit vſque ad ſententiam, & interim lucretur fructus bonorum in tenutam acceptorum: Contumax verò poſſit poſſeſſionem prædictam recuperare, ſi venerit ante ſententiam, vel poſt, infra quatuor menſes, à die Adiudicationis, ſi ordinariè, ſiue ſummariè agatur; Si vero Executiuè infra menſem, Actore citato, & refectis ſibi omnibus expenſis legitimis, & admittatur ad audientiam, & faciendum ſuas defenſiones iuxtà formam Statutorum. Si verò Creditor virtute executionis obtentæ contra debitorem, voluerit ſatisfieri in bonis debitoris, poterit poſſeſſionem dictorum bonorum accipere, mediante perſona Plazzarij, ſiue executoris modo ſuperius expreſſo, pro eius credito, & quarto pluri, ac expenſis; Et tunc Creditor faciat fieri præceptum per Baiulum cietenus Debitori, vel ad Domum ſuæ ſolitæ habitationis, quatenus infra triduum dictam Tenutam reluere debeat: quo termino elapſo, & Debitore non reluente, citetur ad videndum committi ſubhaſtationes, quas Iudex, Creditore iſtante, committat; & fiant per Præconem Communis loco ſolito tribus diebus interpollatis, & in vltima die iuridica tamen, plus offerenti diſtrahatur. Tuncquè iterum debitore citato, Iudex aſſumendo Perſonam Debitoris dictam tenutam publico Inſtrumento adiudicet Emptori ex ſecundo Decreto, exponendo nomine Debitoris Inſtrumentum cum ſolitis clauſulis, promiſſione Euictionis bonorum, & cum alijs obligationibus apponi ſolitis, obligando perſonam, & bona dicti Debitoris, & mandet pretium ſolui Creditori pro ſatisfactione ſui Crediti: Qui Creditor teneatur recepto pretio, Debitorem, ac Emptorem reſpectiue quietare, cum ceſſione Iurium in forma ad fauorem dicti Emptoris; Qua ceſſione omiſſa, omnino pro appoſita in Inſtrumento cenſeatur.

Si verò Emptor non inueniatur, poſſit Creditor, citato Debitore petere à Iudice quòd bona in tenutam accepta ſibi in ſolutum pro credito ipſius, quarto pluri, ac expenſis adiudicet, & Iudex teneatur illa modo quo ſupra, adiudicare, adhibita æſtimatione facienda per homines communiter eligendos. Poſſit tamen debitor ſi voluerit eadem bona infra quatuor menſes à die adiudicationis, ſi ordinarie, ac ſummarie actum ſit, & ſi executiuè infra menſem, vt diximus, recuperare, reſtituto pretio emptori, cum omnibus impenſis, & intereſſe; Aliàs dicto termino reſpectiue elapſo, bona, vt ſupra ſubhaſtata vnà cum fructibus, ſint propria ipſius Emptoris, nec reſtituere teneatur, ſed de eis libere diſponere poſſit; Niſi Debitor probauerit rem eſſe venditam minus quam dimidium iuſti pretij; Quo caſu reſtituto pretio Emptori, poſſit dicta

bona recuperare. Si verò res vendatur pro maiori pretio, quàm Creditori debeatur, quod ſupereſt ſtatim debitori reſtituendum erit; & ſi is recipere recuſauerit, deponatur cum intimatione, penès alium ad inſtantiam debitoris, & ſi minus venderetur, adimpleatur de bonis debitoris.

Si autem Nomen Debitoris captum fuerit in tenutam, vel aſſignatum fuerit Creditori in ſolutum, Iudex elapſis tribus diebus à die intimationis ſolui faciat Creditori pro quantitate debiti, & expenſarum, præcipiendo, vel aliter etiam perſonaliter cogendo dictum Debitorem, in tenutam acceptum, ita, & taliter, quod in effectu ſoluat, ſi debitum ſit purum, alias debito purificato: Ceſſio autem ſimpliciter facta Creditori à ſuo Debitore, eatenus liberet primum ſuum Debitorem, quatenus creditum exigere poſſit. Quòd ſi executio fiat in bonis mobilibus, facto per Plazzarium præcepto oretenus, vel ad Domum Debitori, de reluendo pignore infra triduum, & eo elapſo, citato ad videndum committi ſubhaſtationes, Iudex eas committat, faciendas tribus diebus ſucceſſiuis, ita tamen, quòd vltima cadat in die Mercurij, vel Sabbati, & adiudicetur plus offerenti, modo iam declarato, Vt plene habetur ſupra, ſub Rubrica De Officio Depoſitarij Pignorum: Ad quæ bona vendita, & adiudicata reluenda, Debitor habeat terminum decem dierum à die citationis ad videndum fieri ſolutionem pretij pignoris venditi. Et quia executio in pecunia quandoq; fieri contingit, Volumus, quod ſtatim deponatur penes dictum Depoſitarium, & Iudex, illam, citato Debitore, Creditori aſſignet.

SVMMARIVM.

1 *Statutum concedens adiudicationem bonorum cum augmento eſt validum.*

2 *Facultas reluendi rem ſubhaſtatam infra quatuor menſes non eſt ceſſibilis.*

3 *Adiudicatio facta creditori pro credito eſt nulla ſine æſtimatione.*

4 *Statutum quod res ſubhaſtata detur oblatori procedit ſi offerat iuſtum pretium.*

5 *Lucrum quartæ partis debetur creditori pro rebus adiudicatis etiam de iure communi.*

Licet illam non dari in damnum creditorum poſteriorum voluerint, alij num. 6.

7 *Creditor immiſſus ex primò decreto facit fructus ſuos*

8 *Debitor volens recuperare tenutam debet expenſas effectualiter reficere.*

Ita vt non ſufficiat fideiuſſio, num. 9.

10 *Expenſæ contumaciales quæ dicantur remiſſiuè.*

11 *Subhaſtatio eſt nulla non interuenientibus tribus licitatoribus.*

Procedit de ſtilo Curiæ, aliàs ſecùs, num. 12.

13 *Subhaſtatio eſt nulla non interueniente pecunia.*

Niſi tamen creditor conſentiat, num. 14.

Declara, vt num. 15.

16 *Creditor in ſubhaſtatione non tenetur promittere de euictione.*

Ita vt ſi non promiſerit, de illa non teneatur, num. 17.

Limita, vt num. 18.

Et quando ſubhaſtatio non fuit ritè, & rectè facta, num. 19.

Et quando euictio ſuperuenit in limine contractus, num. 20.

Tenetur tamen creditor ſi de illa promiſerit, num. 21.

Et ſecuta euictione poteſt emptor agere ad pretij reſtitutionem, num. 22.

23 *Debitor admittitur ad recuperationem tenutæ elapſo tempore infra vnam diem.*

24 *Remedium l. 2 C. de reſcin. vend. habet locum etiam in ſubhaſtatione.*

Etiam in bonis mobilibus, num. 25.

26 *Creditor admittitur ad licitandum non ſolum in ſubſidium.*

Sed etiam vna cum alijs, num. 27.

28 *Subhaſtatio pro maiori ſumma debiti eſt valida, ſed illud plus eſt dandum debitori.*

Alias ſubhaſtatio, & decretum ſunt nulla, num. 29.

Secùs ſi ſint facta vltra ſummam debitam, num. 30.

Et eſt nulla ſi ſit facta ex falſa cauſa, pro indebito, & ſimil. num. 31.

32 *Statutum, & ſtilus loci vbi fit ſubhaſtatio eſt in ea ſeruandus.*

Quibus non ſeruatis ſubhaſtatio eſt nulla, numer. 33.

34 *Statutum circa ſubhaſtationem eſt ordinatorium.*

35 *Offerens ſubhaſtationi pro alio poteſt bona creditori retrocedere.*

36 *Emptor rei ſubhaſtatæ non lucratur fructus, niſi a die deliberationis.*

Nec in ſubhaſtatione venit pars colonica, num. 37.

38 *Pecunia non ſubhaſtatur, ſed illa adiudicatur creditori.*

39 *Debitor volens reſcindere ſubhaſtationem vti nullam tenetur offerre debitum.*

40 *Excuſſio mobilium debet præcedere ſubhaſtationem.*

Fallit ſtante obligatione camerali, num. 41.

42 *Tertius comparens poſt ſubhaſtationem ad illam impediendam debet agere reuocatoria.*

ANNO.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum concedens
adiudicationem bonorum debi-
toris cum augmento quarti plu-
ris quod ſit validum tradunt *Ci-
riac. contro. 393. num. 19. & 20.*
vbi quamplures dat concordan-
tes, *Scac. de commer. §. 1. quæſt. 7. part. 2. ampl.
6. num. 8.* plenè *Poſti. de ſubhaſ. inſpec. 51. num. 1.
& ſeq.* vbi ſubiungit, quod d. ſtatutum eſt ordi-
natorium, vt ibi per eum *num. 6.*
2 Facultas reluendi rem ſubhaſtatam infra qua-
tuor menſes conceſſa per hoc ſtatutum non eſt
ceſſibilis, cum ſit priuilegium perſonale, *Ruin.
conſ. 72. num. 3. lib. 1. Roman. conſ. 484. num. 2. &
& ſeq.* quos referendo ſequitur, & latè compro-
bat *Thoma. deciſ. Marcb. 46. num. 19. 20. & pluri-
bus ſeq.*
3 Adiudicatio autem facta creditori pro eius cre-
dito quod ſit nulla ceſſante æſtimatione, quæ
requiritur ab hoc ſtatuto propter periculum
fraudis circa pretium in damnum debitoris tra-
dunt *Gratian. diſcep. foren. cap. 7. num. 22. part. 1.
& cap. 686. num. 3. part. 4. Fenzon. ad ſtat. Vrb.
cap. 194. num. 54. Vrſell. in exam. apum concl. 52.
num. 2.* & latè comprobat *Poſti. de ſubhaſ. Inſpect.
47. num. 22.* vbi quamplures refert ita ſentientes.
4 Statutum ſupradictum, quod res ſubhaſtata
concedatur oblatori habet locum ſi ipſe offerat
iuſtum pretium, alias ſecùs *Seraph. de priuil. iura.
priuil. 45. n. 3. Cæſ. Don. inter. conſ. diu. conſ. 85. n. 38.
& 39. lib. 1.* quos referendo ſequitur *Poſti. de ſu-
haſt. inſpec. 34. num. 149.*
5 Quod dict. lucrum quartæ partis debeatur
creditori, cui bona pro eius credito adiudicantur
etiam ceſſante hoc ſtatuto, cum creditor graua-
tus in vno hoc eſt accipiendo vnum pro alio ſit
in alio releuandus, *Fenzon. d. cap. 194. num. 61.
& 62. Vrſell. in d. concl. 52. num. 15. Poſti. d. inſpec.
51. num. 15. Rota apud Buratt. deciſ. 96. num. 16.*
6 licet illam non dari creditori in præiudicium
aliorum creditorum poſteriorum concurren-
tium quando hæreditas non eſt ſoluendo teneāt
Adden. ad Theſa. deciſ. 158. litera H. dicentes, ita
fuiſſe deciſum in illo Senatu.
7 Quod verò creditor poſſidens ex primo decreto
faciat fructus ſuos vti diſponitur in hoc ſtatuto
tradunt *Bald. Felin. & Deci.* qui teſtatur de com-
muni opinione *in cap. conſultationibus 10. de offic.
deleg. Neguſ. de pignor. part. 2. membr. 3. num. 15.
Menoch. de retinen. poſſeß. remed. 3. num. 177. &
178.* vbi quamplures adducit concordantes etiā
de communi opinione teſtantes, & dicit, d. ſta-
tutum eſſe validum, & hoc benè comprobat,
quia ſtatutum voluit contumacem in pœnam
contemptus priuare commodo fructuum, cum
quibus pertranſit *Merlin. de pign. lib. 1. quæſt. 23.
num. 29.* dicens, ſimile ſtatutum adeſſe in Ciui-
tate *Florentiæ, & Bononiæ.*
8 Aduerte tamen, quod debitor qui vult admitti
ad recuperandam tenutam refectis expenſis con-
tumacialibus non ſufficit, quod illas offerat, ſed
debet illas effectualiter reficere in manibus colli-
tigantis, ita vt nequè ſufficiat verum, & actuale
depoſitum, vt not. *Mart. de clauſ. par. 1. cap. 144.
num. 1. Barboſ. de clauſ. clauſ. 132. num. 2. & Rot.
apud Pute. deciſ. 159. in fin.* alias *114. in correct. lib.
1. & apud Greg. XV. deciſ. 492. num. 9.* Prout ne-
9 què ſufficit fideiuſſio de illis reficiendis facta illa-
rum liquidatione. *Neguſ. de pign. in 4. memb. 5.
par. num. 10. Rauden. deciſ. Piſa. 16. Barboſ. dict.*
10 *clauſ. 132. num. 3.* Quæ autem dicantur expenſæ
contumacialis vide *per Bertach in reper. in ver. ex-
penſæ contumaciæ, & Card. Tuſc. pract. concl. lite-
ra E. concl. 636. per tot.*
11 Subhaſtatio autem eſt nulla non interuenien-
tibus ſaltem tribus licitatoribus, *Poſti. de ſubhaſ.
inſpec. 33. num. 52. Rota deciſ. 113. num. 14. par. 7.
recen. & in Romana Spolij domus 19. Ianuar. 1615.*
12 *coram Card. Pamphilio* Quod tamen procedit de
ſtilo Curiæ, alias ſecus, vt declarat plenè *Poſti.
d. inſpec. 33. num. 58. & ſeq.* vbi ideò dicit, eſſe in
hoc attendendum ſtilum loci, vbi fit ſubhaſtatio,
vt ibi per eum.
13 Venditio verò quę fit ſubhaſta ſi fiat non præ-
ſente pecunia, ſed habita fide de pretio eſt nulla
*Gratian. diſcep. foren. cap. 7. num. 5. part. 1. Poſti.
de ſubhaſ. inſpec. 37. per tot.* latè comprobans, &
declarans *Rota apud Greg. XV. deciſ. 23. per tot. &
deciſ. 319. num. 4. & apud Cenc. de cenſ. deciſ. 536.
num. 12. & ſeq.* & plures aliæ relatæ per *Poſti. d.
inſpect. 37. ſub num. 1.* etiam ſi ab oblatore eſſent
accollata debita, *Giurba deciſ. 53. num. 3. Mangil.
de ſubhaſ. quæſt. 13. num. 6. & quæſt. 168. num. 1.
Poſti. d. inſpect. 33. num 32. & ſeq. Rota apud Poſti.*
14 *deciſ. 64. num. 11.* Niſi tamen creditor conſentiat,
vt illa fiat non præſenti pecunia, vel quod ha-
beatur fides de pretio, quia tunc eſt valida, *Grat.
diſcep. foren. d. cap. 7. num. 6. par. 1. & cap. 321.
num. 5. par. 2. Vrſell. in exam. apum concl. 52. num.
60. Poſti. de ſubhaſt. d. inſpec. 37. num. 47. & ſeq.*
15 Verbum autem pecuniæ in ſubhaſtatione non
intelligitur ſtrictè pro pecunia, quæ ad nu-
merum datur, ſed pro ſatisfactione, vt declarant
Grat. diſcep. foren. cap. 326. num. 14. plenè *Poſti.
d. inſpec. 37. nu. 51. & ſeq. & Rota apud Greg. XV.
deciſ. 28. num. 1.*
16 Creditor in rei ſubhaſtatione, & pignoris ven-
ditione non tenetur promittere de euictione,
*Fontanel. deciſ. 222. num. 13. Poſti. de ſubhaſ. inſpec.
63. num. 1. Mangil. de euict. quæſt. 44. num. 3. &*
17 *ſeq.* & dum non promiſit, de illa non tenetur,
*Mangil. d. quæſt. 44. num. 3. & ſeq. Mareſcot. var.
reſol. lib. 2. cap. 134. num. 3. Thoma. deciſ. Marcb.
81. num. 12.* plenè *Poſti. d. inſpect. 63. num. 2. Rot.*
18 *deciſ. 281. num. 3. par. 2. diuer.* Tam in pignore
iudiciali, quam prætorio, *Mangil. de euict. dict.
quæſt. 44. num. 3. Poſti. d. inſpect. 37. num. 5.* licet
creditor teneatur quando non præſtat illá qua-
tuor, de quibus per *gloſ. in l. 1. in verbo Cum iure,
& in verbo Iure creditoris, C. credit. euict. pign. non
debe. Mangil. d. quæſt. 44. num. 5. Magon deciſ.*
19 *Floren. 32.* & quando ſubhaſtatio non fuit ritè,
& rectè facta *Thoma. deciſ. Marcb. 81. num. 14.
Fontanel. deciſ. 223 num. 18.* & latè declarat *Poſti.*
20 *de ſubhaſ. d. inſpec. 63. num. 23. & ſeq.* & quando
periculum euictionis ſuperuenit in limine con-
tractus, quia tunc emptor poteſt pretium reti-
nere, donec fuerit ſecurus, *Thom. d. deciſ. 81.
num. 7. & ſeq. & num. 13. & ſeq. Sperel. deciſ. 78.
num. 10. Fontanell. d. deciſ. 222. num. 17. Poſti. d.
inſpect. 63. num. 34. & ſeq. & Rota deciſ. 281. num.
35. par. 2. diuer.* Prout tenetur creditor de eui-
21 ctione, ſi illam promiſerit, *Mangil. de euict. dict.
quæſt. 44. num. 4. & 8. Fontanell. d. deciſ. 222. n. 9.
& ſeq. Poſti. d. inſpect. 63. nu. 39. & Rota dec. 504.*
22 *num. 2. part. 3. rec.* & poſtremò quia ſequuta
euictione

euictione rei venditæ ſubhaſta poteſt emptor
agere contra creditorem, & cui fuit facta ſolu-
tio ad prætij reſtitutionem cum expenſis, Thom.
d. deciſ. 81. num. 6. 11. & 19. Fontanel. d. deciſ. 222.
num. 16. & d. deciſ. 223. num. 19. & ſeq. Poſt. d. in-
ſpect. 63. num. 44. & ſeq. vbi aliquas affert reſtri-
ctiones, quas vide ibi per eum, & Rota deciſ. 190.
num. 8. par. 3. recent.

23 Dum verò d. ſtatutum concedit debitori tem-
pus quatuor menſium ad reluendum in cauſis
ordinarijs, & vnius menſis in cauſis executiuis,
& quod d. tempore elapſo debitor amplius non
admittatur, quod ſi elapſus ſit vnus tantum dies,
quod die ſequenti debitor admittatur, ſecùs ſi
elapſi ſint plures voluerunt Luc. Pæt. in pract.
capit. lib. 8. cap. 2. num. 54. & Scacc. de iudic. lib.
1. cap. 96. num. 42.

Et dum in d. Statuto mandatur, quod in ſubhaſta-
tione habeat locum remedium l. 2. C. de reſcind.
24 vendit. concordat cum iure communi, quo at-
tento d. remedium habet locum etiam in ſubha-
ſtatione interueniente læſione vltra dimidiam,
vt not. Gabr. comm. concl. de empt. & vendit. con-
cluſ. 1. num 61. Ant. Gomez variar. reſol. tom. 2. cap.
2. num. 23 Vinc. de Franch. deciſ. 54. num. 10. &
ſeq. vbi teſtatur de communi opinione, & Poſt.
de ſubhaſt. inſpect. 49. num. 71. & ſeq. vbi declarat
contrariam opinionem habere locum in dubio
non conſtito de læſione, cum illa in ſubhaſtatio-
ne non præſumatur, ſecus ſi conſtet expreſsè de
læſione, vt ibi per eum, cum quibus pertranſit
25 Rota apud Card. Caualer. deciſ. 87. num. 3. Quæ con-
cluſio procedit etiam in bonis mobilibus, vt de-
clarat Cagnol. in l. 2. num. 160. C. de reſcin. vendit.
& læſione ſtante d. remedium habere locum in
ſubhaſtatione, tenet etiam D. Deluca in Theatr.
verit. & iuſt. tom. 7. in tit. de empt & vendit. di-
ſcur. 16. num. 4. & diſcurſ. 28. num. 2.

26 Creditor autem admittitur ad licitandum non
ſolum in ſubſidium alio oblatore non exiſtente
Mangil. de ſubhaſ. quæſt. 154. num. 3. & ſeq. vbi te-
ſtatur de communi opinione, & quæſt. 166. num.
6. Vrſell. in exam. apum, concluſ. 52. num. 12. in
apoſtill. latè Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 32. num. 18. &
Rota apud eum deciſ. 19. num. 10. & deciſ. 67. nu 8.
27 Sed etiam vna cum alijs Vrſell. in d. concluſ. 52.
num. 12. in apoſtill. Adden. ad Greg. XV. deciſ. 12.
num. 3. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 97. num. 40. & be-
nè declarat Poſt. d. inſpect. 32. num. 11. & ſeq. vbi
dat concordantes, licet ſi emptor non inueniatur
poſſit ſibi rem adiudicari facere, vt poſt Mart. &
Nouar. per eum adductos probat Poſt. ibidem,
num. 19.

28 Subhaſtatio tamen facta pro maiori ſumma
debiti non eſt nulla, ſed illud plus debet reſtitui
debitori, vel deponi, vt diſponitur in hoc ſtatu-
to, Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 166. num.
31. & ſeq. & cap. 248. num. 15. Mangil. de ſubhaſt.
quæſt. 58. num. 7. Giurb. deciſ. 61. num. 8. Poſt. de
ſubhaſt. inſpect. 39. num. 18. & ſeq. Rota apud Zach.
de ſociet. deciſ. 60. num. 12. & deciſ. 545. num. 6.
par. 2. recent. Alias ſubhaſtatio, & decretum
29 deſuper factum eſt ipſo iure nullum, Giurb. de-
ciſ. 53. num. 4. Mangil. de ſubhaſt. quæſt. 68. nu-
mer. 7. Poſt. d. inſpect. 39. num. 20. & eo magis
ſtante ſtatuto Poſt. ibi. num. 20. Rot. apud eum de-
ciſ. 69. num. 30. & ſeq. Si vero mandatum, ſeù
30 ſubhaſtatio ſit facta vltra ſummam debitam
etiam in modico ſunt nullæ Poſt. de ſubb. inſpect.
50. in princ. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 198. num.
1. & deciſ. 319. num. 3. & deciſ. 373. num. 2. &
deciſ. 480. num. 5. & deciſ. 485. nu. 4. Sicuti etiam
31 eſt nulla, ſi illa ſit facta ex falſa cauſa, pro inde-
bito, pro debito iam ſoluto, vt poſt Bart. Bald.
Auguſ. Bertaz. Silua. Dec. Odd. Cur. Iun. Purpu. Pereg.
Rolan. Ruin. Pariſ. Becc. Cæph. Caball. & alios plu-
res per eum adductos latè firmat Poſt. de ſubhaſt.
d. inſpect. 50. num. 9. & ſeq.

32 In ſubhaſtationibus eſt ſeruandus ſtilus, & ſta-
tutum loci, vbi bona ſubhaſtantur Gratian. di-
ſcep. foren. cap. 7. num. 2. & ſeq. par. 1. Nigr. de
ſubhaſt. cap. 2. §. 4. num. 8. & ſeq. Poſt. de ſubhaſ.
inſpect. 24. num. 30. & ſeq. & ante num. 12. & ſeq.
qui dant concordantes, etiam ſi fiat inſtante Cle-
rico, vel perſona priuilegiata, vt poſt Pappo.
Amat. Roder. & Sola. per eum adductos firmat
Nigr. de ſubhaſt. d. §. 4. num. 9. Quo ſtilo, ſeu ſta-
33 tuto non ſeruato ſubhaſtationem eſſe nullam
cum omnibus inde ſequtis tradunt Carpan. ad ſtat.
Mediol. lib. 1. cap. 148. num. 3. Gratian. diſcep. fo-
ren. d. cap. 7. num. 2. 3. et ſeq. et num. 13. et cap.
545. num. 3. 7. et 20. par. 3. Vrſell. in exam. apum,
concluſ. 53. num. 59. & alij plures, quos refert, &
ſequitur Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 24. num. 5. latè
comprobans, & Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 194. nu-
mer. 45. & ſeq. & cap. 195. num. 21.

34 Statutum autem ſupradictum diſponens circa
ſubhaſtationem, & illius ſolemnitates eſt ordi-
natorium, non autem deciſorium, Gratian. diſc.
foren. d. cap. 545. nu. 20. Poſt. de ſubhaſt. d. inſpect.
24. num. 28. & Rot. apud Duran. deciſ. 445. numer.
19. et Rot. poſt Poſt. de ſubhaſt. deciſ. 94. num. 7.

35 Offerens verò ſubhaſtationi pro alio, ſi bona
ei remaneant poteſt illa creditori retrocedere,
etiam ſi obtulerit nomine proprio, Mangil. de
ſubhaſt. quæſt. 47. num. 20. Poſt. de ſubhaſt. inſpect.
32. num. 46. et ſeq. vbi declarat, Rota poſt cum de-
ciſ. 16. in fin. et deciſ. 67. in princ.

36 Quibus addo quod emptor rei ſubhaſtatæ non
conſequitur fructus, niſi à die deliberationis,
Aſin. de execut. §. 4. cap. 30. Mangil. de ſubhaſt.
quæſt. 96. per tot. Peregr. de iure fiſc. lib. 6. tit. 4. nu.
34. et ſeq. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 52. num. 31. Sed
inexacti, & maturati ante deliberationem ſpe-
ctant ad debitorem Poſt. d. inſpect. 52. num. 32.
Rota apud Buratt. deciſ. 703. num. 7. et deciſ. 735.
37 num. 2. Prout nequè venit in ſubhaſtatione pars
colonica, niſi debitor ſuis expenſis fundum co-
leret, vt tradunt Peregr. de iure fiſc. d. tit. 4. num.
32. et Poſt. d. inſpect. 52. num. 44. et ſeq.

38 Quod verò quando fit executio in pecunia illa
non ſit ſubhaſtanda, ſed Iudex debeat illam aſſi-
gnare creditori, vti diſponitur etiam in hoc ſta-
tuto in fine tradunt etiam Gratian. diſcep. forenſ.
cap. 811. num. 9 et ſeq. par. 5. vbi extendit, idem
fieri debere in alijs mobilibus, quorum pretium
eſt certum, quia quotidie illa habeantur venalia
in foro publico, vt ſunt frumentum, lardum,
oleum, caſeum, & ſimilia, & proſequitur Poſt.
de ſubhaſt. inſpect. 7. num. 26. et pluribus ſeq. benè
comprobans.

39 Debitor autem qui vult reſcindere ſubhaſta-
tionem, vel adiudicationem vti nullam tenetur
offerre debitum vnà cum acceſſionibus, vt tra-
dunt Gratian. diſcep. forenſ. cap. 16. num. 37. et ſeq.
par. 1. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 17. num. 217. et ſeq.
vbi dat concordantes, & Hodier. ad Surd. deciſ. 46.
num. 1.

40 Debet tamen præcedere excuſſio mobilium, vt deueniri poſſit ad ſubhaſtationē immobilium, vt tradunt *Gratian. diſcept. foren. cap. 7. num. 2. par. 1. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 193. num. 5. & cap. 194. num. 64. & cap. 195. num. 1. 2. & ſeq. Mangil. de euict. quæſt. 192. num. 43.* plenè *Poſti. de Subhaſ. inſpec. 14. num. 2. & 3. Rota coram Mart. Andr.*
41 *deciſ. 8. num. 5.* Quod tamen non habet locum ſtante obligatione camerali, & in alijs caſibus, quos recenſent *Gratian. d. cap. 7. num. . . . & ſeq. & Poſti. d. inſpect. 14. num. 20. & ſeq.* vbi dicit, d. ordine non ſeruato ſubhaſtationem non eſſe nullam, ſed dari appellationem, *& nu. 42. & ſeq.*

42 Quibus addo pro coronidè, quod tertius comparens poſt ſubhaſtationem, non poteſt illam impedire, ſed debet agere ordinariè actione reuocatoria, vel rei vendicatione, vt declarant *Saluſt in pract. lib. 1. cap. 44. num. 3. & 6. Mangil. de ſubhaſ. cap. 160. num. 15. Poſti. de ſubhaſt. inſpect. 18. num. 274. & ſeq. & Rota apud eum deciſ. 104. num. 10.* faciendo plenas probationes, & per tres conformes, *Poſti. vbi ſupra.*

DE INSTANTIIS, ET FATALIBVS. Rubrica XX.

VT Finis litibus imponatur, Statuimus, quod cauſæ omnes Ciuiles Ordinariæ in prima Inſtantia coràm quibuſcunque Iudicibus infra ſex Menſes, Summariæ vero, & Eſecutiuæ infra tres Menſes à die primi termini dati ad probandum, (Ferijs Meſſium, & Vindemmiarum dumtaxat interim non computandis) omnino terminentur: Quo tempore elapſo abſque aliqua Iudicis pronuncia, Inſtantia pereat, & Actor condemnetur in expenſis; Sicut etiam Reus, ſi eius culpa Inſtantia perierit, quod Iudex in ſua pronuncia declarare teneatur, & peremptus non poſſit audiri, niſi refectis omnibus impenſis more ſolito taxandis: Et ſi Actor interim voluerit in cauſa ad vlteriora procedi, facto depoſito vnius Iulij cum oblatione reficiendi illud plus, quod fuerit taxatum, Iudex mandet in cauſa ad vlteriora procedi: Et ſi per Iudicem ſteterit pœnam quinquaginta librarum incurrat, & nihilominus poſt lapſum inſtantiæ teneatur ad petitionem Rei cauſam expedire. Volumus etiam, quod Inſtantia perempta, omnia Acta fidem faciant in quocunque Iudicio. In ſecunda verò Inſtantia Cauſæ omnes infra tres Menſes à die Appellationis interpoſitæ Ferijs non obſtantibus terminentur: Quibus Fatalibus elapſis Appellatio deſerta remaneat, & Sententia, quæ tranſitum fecerit in iudicatum, executioni demandetur, cum condemnatione Partis in expenſis. Quòd ſi Iudicis defectu cauſa ſit deſerta, agi poſſit contra eum etiam durante Officio ad omnia damna, expenſas, & intereſſe. Sicut etiam agi poſſit contra Arbitros, & Arbitratores, ſi eorum culpa Cauſæ non expediantur. Procurator verò cauſæ teneatur allegare Peremptionem Inſtantiæ, ſub pœna priuationis ſui Salarij, & reſtitutionis, ſi quid acceperit, nec poſſit per eum quomodocumque talis peremptio remitti.

SVMMARIVM.

1 *Inſtantia eſt tempus, quo iudicium diſcutitur.*
2 *Inſtantia de iure canonico non perit, ſed durat ſemper.*
De iure autem ciuili durat triennio, num. 3.
4 *Statutum reducens inſtantiam ad breuiorem terminum eſt ordinatorium.*
5 *Inſtantia in cauſis criminalibus eſt biennalis.*
6 *Inſtantia perit per lapſum termini ſtatuti a lege, vel a ſtatuto.*
7 *Sententia lata perempta inſtantia eſt nulla.*
Fallit ſi ſtatutum imponat pœnam Iudici, num. 8.
Et quando inſtantia eſt præfixa Iudici, num. 9.
Secus eſt ſi eſt præfixa cauſæ, vel actioni, ibi. num. 10.
11 *Inſtantia perempta acta ordinatoria pereunt.*
Secus autem deciſoria, ibi. num. 12.
13 *Inſtantia non currit dum inter partes tractatur concordia.*
14 *Inſtantia incohata cum anteceſſore tranſit in ſucceſſorem.*
Non tranſit tamen in hæredem Clericum, numer. 15.
16 *Inſtantia an detur in executiuis eſt controuerſum.*
Incipit tamen currere a die præſentatarum oppoſitionum, num. 17.
18 *Inſtantia non currit impedito.*
Neque currunt fatalia in cauſa appellationis, num. 19.
Fallit ſi pars potuit remouere impedimentum, num. 20.
Currit tamen etiam ſtante abſentia, vel infirmitate Aduocati, num. 21.
Vtrum vero requiratur proteſtatio remiſſiuè, num. 22.
23 *Appellanti ab emergenti ſi ſuccumbat currunt fatalia.*
24 *Inſtantiam non eſſe peremptam in dubio eſt pronunciandum.*

25 *Inſtantiæ lapſus non poteſt opponi poſt ſententiam.*
Neque quando pars concorditer fuit cauſam
proſequuta, num. 26.
27 *Inſtantia perit etiam in cauſa dotis.*
28 *Feriæ in honorem Dei computantur in tempore in-*
ſtantiæ.
29 *Statutum laicale non poteſt tollere ferias in ho-*
norem Dei.

ANNOTATIO.

1 INſtantia eſt tempus, quo iudicium
diſcutitur, videlicet a litis conte-
ſtatione vſquè ad ſententiam,
cap. venerabiles 20. de iudic. Calui.
in lexic. litera I. in verbo inſtantia
Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 81.
num. 2. Pilaia deciſ. Pontif. 1. num. 11. lib. 4. fata-
lia autem, & inſtantia ſunt diuerſa, cum fatalia
habeant locum in cauſa appellationis, & inſtantia
in primò iudicio, vt declarant Fenzon. vbi ſupra,
& Scac. de appell. cap. 3. quæſt. 15. art. 11. per tot.
2 Inſtantia autem de iure canonico non perit, ſed
durat ſemper, vt tradunt Corn. conſ. 210. num. 6.
lib. 4. vbi dicit, de iure canonico non habere lo-
cum, l. properandum 11. C. de iudic. Aſin. in pract.
cap. 3. num. 22. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 81. nu.
20. & Barz. deciſ. 30. num. 7. nec non Scac. de iu-
dic. lib. 2. cap. 2. num. 687. qui teſtatur de com-
muni opinione, Antonell. de temp. legal. lib. 2.
cap. 51. num. 7. Pilaia d. deciſ. 1. num. 11. licet
contrarium imò non reperiri in iure cautum,
inſtantiam de iure canonico non perire, & com-
munem opinionem non eſſe veram tenuerit Ro-
3 man. conſ 220. num. 11. & ſeq. De iure tamen ci-
uili inſtantia durat triennio a die litis conteſtatæ
d. l. properandum 11. & ibi not. Doct. communiter C.
de iudic. Card. Tuſc. tract. concl. littera I. concl. 203.
num. 1. Pract. Ridolph. part. 2. cap. 2. num. 87. &
88. Antonell. d. cap. 51. num. 1. Pilaia d. deciſ. 1.
num. 11.
4 Statutum verò ſupradictum terminans inſtan-
tiam ad breuius terminum eſt ordinatorium, &
omnes ligat, Hond. conſ. 24. num. 6. & 26. lib. 1.
Cartar. deciſ. 79. num. 1. Giurb. deciſ. 116. num. 3.
& ideò ligat etiam Clericos litigantes in foro ſe-
culari, vt not. Cartar. dict. deciſ. 79. num. 2. qui
plures dat concordantes, & Balt. Toma. de immun.
Eccl. tom. 4. tit. 1. num. 905.
Aduertendum tamen eſt ad verba ſtatuti ibi *Cauſæ*
omnes ciuiles, per quæ ſtatuentes voluerunt com-
prehendere cauſas criminales, relinquendo illas
in diſpoſitione iuris communis ad tex. in l. com-
5 modiſſimè 10. ff. de liber. & poſthu. cuius vigore in-
ſtantia in cauſis criminalibus eſt biennalis l. final.
Cod. vt intra. cert. temp. crim. quæſt. d. l. properan-
dum 11. C. de iudic. & not. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d.
cap. 81. num. 7. Antonel. de temp. legal. d. cap. 51.
num. 1. & Pilaia d. deciſ. 1. num. 11. lib. 4.
6 Inſtantia autem perit per lapſum termini ſtatu-
ti à lege, a Statuto, vel a Principis Conſtitutio-
ne, vt not. Maran. in pract. par. 1. ver. & omnia
fiant durante inſtantia num. 17. Adden. ad Paitel. ex-
pedit. 16. num. 2. & ſeq. & de peremptione inſtan-
tiæ vigore ſtatuti, vti in ſtatuto noſtro not.
Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 81. num. 19. & Carpan.
ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 21. num. 4.
7 Sententia verò eſt nulla ſi eſt lata perempta in-
ſtantia Maran. vbi ſupra num. 58. Crauet. conſ. 270.
num. 7. Monach. deciſ. Floren. 8. num. 1. & 12. Ad-
den. ad Paitel. expedit. 16. num. 17. & ſeq. Giurb.
deciſ. 83. num. 1. Scacc. de appel. quæſt. 15. nu. 350.
8 Si tamen ſtatutum imponat pęnam Iudici cau-
ſam non expedienti, vti fit in hoc ſtatuto ſen-
tentia lata perempta inſtantia valet, licet Iudex
incidat in pœnam, vt tenent Maran. vbi ſupra
num. 58. & Vant. de nullit. ex defect. iuriſd. nu. 115.
9 & ſeq. latè comprobans Sicuti etiam ſententia
eſt valida etiam lata perempta inſtantia, quando
inſtantia eſt præfixa Iudici, vt eſt in ſtatuto no-
ſtro ibi *Cauſam expedire*, vti aduertunt Scac. de
iudi. lib. 2. cap. 2. num. 709. & ſeq. & de appellat.
quæſt. 15. num. 353. vbi teſtatur de communi opi-
nione, Maran. in d. loco, & omnia fiant duran. inſt.
num. 58. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 81. num. 24.
10 & ſeq. ſecus autem ſi inſtantia ſit appoſita parti,
cauſæ, vel actioni, vt declarant Doct. ſupra addu-
cti, & præcipuè Scac. qui num. 357. dicit in dubio
præſumi inſtantiam eſſe appoſitam cauſæ, &
actioni, vt ibi per eum.
Mandatur tamen ſatis prouide in hoc ſtatuto, vt
lites citius expediantur quod perempta inſtantia
11 omnia acta remaneant valida, quod ſecus eſt de
iure communi, quo acta ordinatoria pereunt,
vt ſunt libellus, litis conteſtatio, terminus pro-
batorius, fideiuſſio de iudicatum ſoluendo, & ſi-
miles, vt declarant Maran. vbi ſupra num. 55. Lan-
cell. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 52. numer. 11.
Fenzo. ad d. cap. 81. num. 28. & ſeq. Pract. Ridolph.
12 par. 3. cap. 2. num. 145. licet non pereant acta ten-
dentia ad litis deciſionem, vt Inſtrumenta, con-
feſſiones, teſtium depoſitiones, & ſimilia Ma-
ran. vbi ſupra num. 55. & 62. Peregr. in rub. de iudi.
num. 59. Paitel. expedit. 16. num. 15. Pract. Ridolph.
d. cap. 2. nu. 145. & ſeq. vbi de depoſitionibus te-
ſtium non publicatis.
13 Quæ quidem inſtantia non currit nequè in
cauſa appellationis dum inter partes tractatur
concordia, vt tradunt Odd. de reſtit. in integ. par. 1.
quæſt. 12. num. 84. & Adden. ad Paitell. exped. 43.
num. 50. qui dant concordantes, niſi tamen par-
tes non poſſent d. inſtantiam prorogare, vt dicit
Oddus vbi ſupra.
14 Inſtantia tamen inchoata cum anteceſſore
tranſit etiam in ſucceſſorem, Scacc. de appellat.
cap. 2. quæſt. 15. num. 260. Giurba deciſ. 107. num. 2.
Noal. de tranſmiſ. caſu 57. num. 12. Rota apud Bu-
ratt. deciſ. 278. num. 6. & 7. & in Eugub. renouat.
emphit. 17. Iunij 1641. coram R. P. D. Bichio in fin.
15 licet illam non tranſire in hæredem Clericum
poſt Aſin. Carol. de Graſſ. Gail. Scacc. Marta Robuſt.
& alios plures per eum relatos qui de magis cō-
muni opinione teſtantur firmet Sperell. deciſ. 7.
num. 3. ver. contrariam &c quam opinionem dicit,
ſeruari in Statu Eccleſiaſtico, & illam tenuiſſe
Rota apud Card. Seraph. deciſ 957. num. 9. licet non
deſint contrarium tenentes, de quibus apud
Sperell. ibi num. 3.
Inſtantiam in executiuis currere a die termini da-
ti ad probandum decernitur in hoc ſtatuto,
16 cum de iure maximè controuerſum ſit, an in
executiuis detur inſtantia, vt videre eſt apud
Scac. de appellat. cap. 15. num. 248. & ſeq. vbi con-
17 trarias refert Doctorum opiniones, & per Barz.
deciſ. 30. num. 3. & ſeq. & quatenus detur in exe-
cutiuis incipit currere a die præſentatorum op-
poſitionum, quia tunc dicitur lis conteſtari, vt
declarant Giurba deciſ. 10. num. 5. Adden. ad Paitel.
exped.

exped. 16. num. 30. & Andreol. controuer. 79. num. 34. Maſtrill. deciſ. 185. in fin.
18 Impedito tamen agere non currit inſtantia Natt. conſ. 172. num. 17. vol. 1. Aſin. in pract. cap. 10. §. 2. num. 29. Rot. apud Gregor. XV. deciſ. 272. num. 5. & deciſ. 327. in fin. plenè Maſtrill. deciſ. 185
19 num. 1. & ſeq. Nequè currunt fatalia in cauſa appellationis, Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. num. 48. & 80. Scacc. de appell. quæſt. 15. num. 61. & ſeq. Adden. ad Gregor. XV. d. deciſ. 272. num. 8.
20 Quæ tamen non habent locum ſi agens potuerit remouere impedimentum, Ludou. deciſ. peruſ. 36 num. 8. Crauet. conſ. 270. num. 3. Maſtrill. d. deciſ. 185. num. 3. & ſeq. vbi differit, an requiratur proteſtatio, vt ibi per eum. Et an illa currat dum reus ſubterfugijs cauſam in longum protrahere curat videas per Aſin. in pract. §. 2. cap. 7. num. 1. & ſeq. per Maran. in pract. par. 5. de inſtan. num. 30. & per Adden. ad Paitell. exped. 16. num. 20. &
21 ſeq. Currit tamen inſtantia non obſtante impedimento infirmitatis, vel abſentiæ Aduocati, vt probat Ludou. deciſ. peruſ. 36. num. 1. vbi teſtatur de communi opinione, vtrum vero ob dictum
22 impedimentum detur reſtitutio in integrum, & an requiratur proteſtatio tradunt Ludou. d. deciſ. 36. & Odd. de reſtit. in integr. par. 1. quæſt. 13. art. 8. num. 32. & Lancell. de atten. par. 2. cap. 12. ampliat. 1. num. 56. & ſeq. & appellanti ab aliquo
23 emergenti, ſi in eo ſuccubuit currunt fatalia, & inſtantis, Caph. conſ. 266. num. 8. vol. 2. Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. quæſt. 15. num. 83. & num. 316. & ſeq.
24 In dubio temen pronunciandum eſt, inſtantiam non eſſe peremptam, & appellationem non eſſe deſertam, Scacc. de appel. lib. 3. quæſt. 17. limit. 1. num. 18. Adden. ad Paitell. expedit. 98. in
25 princ. qui dant concordantes, De cuius lapſu non poteſt dari poſt ſententiam, Ludou. deciſ. Lucen. 24. num. 12. & deciſ. 43. in fin. Andreol. controuer. 79. num. 35. nec quando pars concorditer
26 fuit cauſam proſequta, cum cenſeatur a peremptione inſtantiæ receſſum, Giurb. deciſ. 116. num. 21. Andreol. d. controu. 79. num. 35. qui dant concordantes, & Rota in Eugubina dotis 6. Iunij 1642. coram. R. P. D. Carillo, §. ſicuti non &c. quæ eſt deciſ. 482. par. 9. recen. tom. 2. cum partes poſſint prorogari Inſtantiam vſque ad terminum iuris
27 communis, vt tradit Rota vbi ſupra. Quæ quidem inſtantia perit etiam in cauſa dotis, vt docent Aſin. in pract. in princ. cap. 3. num. 69. & ſeq. & Scacc. de appell. cap. 2. quæſt. 15. num. 247. vbi teſtatur de magis communi opinione, licet contrarium teneant Adden. ad Paitell. expedit. 16. in fin.

Addo prædictis, quod dum ſtatutum reducit inſtantiam cauſarum appellationis ad tres menſes ferijs non obſtantibus, intelligi debet de ferijs etiam in honorem Dei, & Sanctorum introdu-
28 ctis, cum etiam ille computentur in dict. tribus menſibus, l. 2. §. illud etiam, & ibi gloſ. C. de tempor. appell. l. 1. 2. & ibi gloſ. Bald. Caſtr. et Angel. C. de fer. Bald. conſ. 26. in fin. par. 1. gloſ. in cap. fin.
29 de fer. Quia licet ſtatutum laicale non poſſit tollere ferias introductas in honorem Dei, & Sanctorum, vt not. Gratian. deciſ. March. 44. num. 14 Rota in Eugubina dotis 9. Maij 1642. coram R. P. D. Rotas, §. nec obſtat etc. Tamen illas computare in termino inſtantiæ non eſt illas tollere, ad tex. in l. ſiuè pars 3. in fin. et ibi Caſtr. C. de dilat. & ſentit Aſin. in pract. §. 17. cap. 10. num. 1. et ſeq.

DE REFECTIONE EXPENSARVM. Rubrica. XXI.

IN omnibus Cauſis Ciuilibus, & Criminalibus Victus Victori, ſiue Actor, ſiue Reus ſit, in expenſis legitimis à Iudice in Sententia condemnetur, Niſi ex aliqua iuſta cauſa litigandi victus ipſe abſolui mereatur: Et in Refectione veniat Salarium Aduocati, & Procuratoris, ſi vere ij Cauſæ interfuerint. Item Expenſæ Actorum, Carceris, & omnes aliæ legitimè factæ, & Condemnatione facta debeat Summariè ad earum taxationem procedi per Notarium à Iudice eligendum faciendam, & ipſi Iudici referendam, præuio ſemper iuramento Taxatoris ſuper Legalitate dictæ Taxationis, & procedi poſſit pro earum executione facienda realiter, & perſonaliter, pro vt Iudici magis viſum fuerit expedire: Niſi petita fuerit reuiſio dictæ Taxationis infra triduum à die notitiæ; Quo caſu Victus teneatur etiam procurare expeditionem Reuiſionis infra aliud Triduum, Alioquin ad ſoluendum, vt ſupra, compellatur.

SVMMARIVM.

1 *Victus victori eſt condemnandus in expenſis.*
2 *Iuſta cauſa an excuſet ab expenſis ſtante ſtatuto quod victus in eis condemnetur.*
3 *Iuſta cauſa litigãdi quæ ſit remittitur arbitrio Iudicis*
Illa tamen præſumitur in habente authoritatem alicuius Doct. n. 4.
Et in habente conſilia plurium Aduocatorum, n. 5
Et quando variæ ſunt opiniones Doct. n. 6.
Et in eo, qui ſemiplenè probauit, n. 7.
Et in probante per plures teſtes, qui fuerunt reprobati, num. 8.
Et quando actor petijt plus debito, n. 9.
Et in litigante ad parandam actionem de euictione, num. 10.
11 *Victus non præſumitur habuiſſe iuſtam cauſam litigandi.*

12 *Iuſta cauſa litigandi non excuſat ab expenſis conuen-
tionalibus.*
13 *Iudex abſoluens ab expenſis non cenſetur abſoluere
ab expenſis conuentionalibus.*
14 *Expenſæ Aduocati, & Procuratoris ſunt refi-
ciendæ.*
Etiam ſi illi gratis fuerint patrocinati, n. 15.
16 *Iudex non tenetur condemnare reum in expenſis, ni-
ſi id fuerit petitum.*
*Nequè poteſt reſeruare condemnationem expen-
ſarum in ſententia diffinitiua, num 17.*
18 *Victor poteſt appellare ab abſolutione ab expenſis.*
19 *Iudex poteſt committere cuilibet Notario taxam ex-
penſarum.*
20 *Victus condemnatur in expenſis etiam ſi iurauerit de
calumnia.*
21 *Iudex appellationis condemnans in expenſis an cen-
ſeatur condemnare in expenſis factis etiam coram
Iudice a quo remiſſiud.*

ANNOTATIO.

STatutum hoc concordat cum diſpo-
ſitione iuris communis, quo victus
victori condemnatur in expenſis,
vt tradunt *Aſin. in pract. §. 32. cap.
2. num. 1. & ſeq. Carpan. ad ſtat. Me-
diol. cap. 55. num. 19. & ſeq. Pract.
Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 601.*
1 *Rota apud Buratt. deciſ. 921. num. 1. & apud Duran.
deciſ. 313. num. 9.* Per cuius ſtatuti diſpoſitio-
nem mandantis victum victori tam in cauſa ci-
uili quam criminali eſſe condemnandum in ex-
penſis, niſi victus habuerit iuſtam cauſam liti-
2 gandi aufertur illa celebris controuerſia, an ſtan-
te d. ſtatuto iuſta cauſa excuſet ab expenſis, de
qua habetur per *Gabr. comm. concluſ. de expen. con-
cluſ. 1. num. 1. per Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap.
196. num. 13. & ſeq. per Ludou. deciſ. Peruſ. 52.
num. 1. per Gratian. diſcep. foren. cap. 33. num. 2.
par. 1. & per Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 55. num.
80. & 122. lib. 1. & per Aſin. in pract. §. 32. limit.
1. & limit. 3.*
3 Quæ autem dicatur iuſta cauſa litigandi cum
in iure non ſit expreſſum regulariter remittitur
arbitrio Iudicis, vt not. *Menoch. de arbitr. caſu
177. num. 2. Carpan. in d. cap. 55. num. 122. & ſeq.
& Aſin. in d. §. 32. limit. 5. nu. 2.* Iuſta autem cau-
4 ſa præſumitur in eo, qui habet pro ſe authorita-
tem alicuius Doctoris ſuam opinionem tenen-
tis, vt latè comprobat *Aſin. in pract. d. §. 32. limit.
2.* & ſequitur *Menoch. de arbit. d. caſu 177. num. 3.*
5 Et in eo qui habet conſilia plurium Aduocato-
rum, dummodo non ſint Aduocati cauſæ, vt not.
*Bart. in leg. in bonorum, ff. de bonor. poſſeſſ. Pariſ.
conſ. 7. num. 43. lib. 3.* & alij plures quos refert,
& ſequitur *Aſin. in dict. §. 32. limit. 3. Menoch.*
6 *d. caſu 177. num. 5.* Et quando variæ ſunt opi-
niones Doctorum, & de communi opinione
non conſtat, *Aſin. in d. §. 32 limit. 4 Menoch. in
d. caſu 177. num. 6.* Et in eo qui ſemiplenè proba-
7 uit, vt not. *Alex. & Iaſ. in d. leg. properandum 11.
§. ſi autem alterutra, C. de iudic. Aſin. in d. §. 32.
limit. 5.* vbi dat concordantes, *Menoch. dict. caſu
177. num. 8.* Et in eo, qui per plures teſtes pro-
8 bauit, qui poſtea fuerunt reprobati, niſi adeſſet
ſuſpicio contra producentem, vt not. *Iaſ. in d.
§. ſi autem alterutra, num. 8. C. de iudic. Aſin. in d.
§. 32. limit. 6. & Menoch. in dict. caſu 177. num. 10*
9 Et quando actor petijt plus debito, vt docent
*Carpan. ad ſtatut. Mediolan. dict. cap. 51. num.
23. Menoch. dict. caſu 177. num. 15.* vbi teſtatur
de communi opinione, plenè *Fenzon. ad Stat.
Vrb. cap. 196. num. 51.* qui alios adducit ita ſen-
tientes, & d. concluſionem declarat *Gratian. di-*
10 *ſcept. forenſ. cap. 33. num. 8. par. 1.* Et in eo qui
litigat, vt ſibi actionem de euictione pareat,
*Aſin. vbi ſupra limit. 17. Mangil. de euict. quæſt.
189. num. 17.* & in alijs pluribus caſibus, de qui-
bus habetur per Doctores vbi ſupra, quos eſſet
11 nimis longum hic recenſere. Victus verò non
præſumitur habuiſſe iuſtam cauſam litigandi,
Fenzon. d. cap. 196. num. 56.
12 Iuſta tamen cauſa non excuſat ab expenſis
conuentionalibus, *Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap.
55. num. 77. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 33. in prin-
cip. par. 1. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 196. num. 15.
& 45. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 603.*
13 Itaut ſi Iudex abſoluat ab expenſis non cenſea-
tur abſoluiſſe ab expenſis conuentionalibus,
*March. de Saluian. par. 3. cap. 16. num. 2. Gratian.
diſcep. forenſ. cap. 33. num. 9. & ſeq. par. 1.* vbi
declarat.
14 Expenſæ verò Aduocati, & Procuratoris qui
in cauſa interuenerunt ſunt per victum reficien-
dæ vti habetur etiam in hoc ſtatuto, vt not. *Bart.
in l. ſi procurator, 18. num. 2. ff. rem rat. habe. Aſin.
in pract. in d. §. 32. ampl. 66. num. 1. & ſeq. & Gra-
tian. diſcep. foren. cap. 56. num. 40. par. 1.* Etiamſi
Aduocatus, vel Procurator gratis patrocinium
præſtiterint, cum principalis, & ſit obligatus ad
15 antidora, vt benè comprobat *Ludou. deciſ. Peruſ.
111. num. 1. verſ. ſecunda fuit opinio &c.* & non
diſſentit *Carpan. ad ſtatut. Mediol. capit. 56. nu-
mer. 20.*
16 Iudex autem non tenetur victum in expenſis
condemnare, niſi id fuerit petitum per partem,
vt tradunt *Alex. & Iaſ. in d. l. properandum, 11.
§. ſi autem alterutra, C. de iudic.* qui teſtantur de
communi opinione, *Couar. pract. quæſt. cap. 27.
num. 5. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 196. num. 77.
et ſeq.* vbi dicit, ſufficere implicitam petitionem,
vt *ibi per eum*, Nequè poteſt expenſarum con-
demnationem reſeruare in ſententia diffinitiua,
17 licet poſſit reſeruare taxationem, *Carpan. in d.
cap. 55. num. 83. et ſeq. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.
196. num. 64. et ſeq.*
18 Victor verò poteſt appellare ab abſolutione
facta per Iudicem ab expenſis, vt not. *Couar. pract.
quæſt. cap. 27. ſub num. 2. Carpan. ad ſtat. Mediol.
d. cap. 55. num. 112.* vbi alios adducit ita ſentien-
tes, & *Fenzon. in d. cap. 196. num. 75.* & quando
hoc ſit verum declarat *Scacc. de appell. quæſt. 17.
limit. 21. num. 15. et ſeq.*
19 Licet autem de iure poſſit Iudex committere
cuilibet Notario taxationem expenſarum, vti
habetur etiam in hoc ſtatuto, & tradit *Fenzon in
d. cap. 196. num. 111.* Melius tamen faceret ſi di-
ctam taxationem committeret Notario cauſæ
vti melius informato de qualitate, & actis d. cau-
ſæ, & prout ſeruari vidiſſe in practica dicit *Fen-
zon. ad d. cap. 196. num. 112. et ſeq.* vbi dicit, re-
quiri iuramentum victoris in d. taxatione facien-
da per Notarium, vt ibi per eum, cum quo con-
cordat *Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 56. num. 12.*
nec non *Pract. Ridolph. par. 1. cap 13. n. 617. et ſeq.*
20 Et reus condemnatur in expenſis etiam ſi præ-
ſtiterit iuramentū de calumnia, *Carpa. in d. cap. 55
num. 43.*

num. 43. *Fenzon. ad d. cap.* 196. *num.* 57. *et ſeq.* qui plures dant concordantes.

21 Vtrum verò Iudex appellationis condemnando in expenſis cenſeatur etiam condemnare in expenſis factis in prima inſtantia tradunt *Menoch. de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 88. *num.* 1. *& ſeq. Scacc. de appellat. cap.* 2. *quæſt.* 17. *limit.* 21. *num.* 49. *Guazzin. defen.* 36. *cap.* 26. *per tot. Thomat. deciſ.* 48. *num.* 19. *& Rota deciſ.* 525. *apud Poſt. de manut. ferè per tot.*

DE ACTVARIIS, ET EORVM OFFICIO, *Rubrica XXII.*

EXtrahantur de Buſſola ad ſex Menſes, more ſolito coràm Magiſtratu, & Capitaneis Notariorum, quatuor Notarij ad Bancum D. Poteſtatis, & duo ſint, & eſſe debeant ab Bancũ D. Locumtenentis, quorum vnus ſit ad eius electionem, alter vero extrahatur, vt ſupra, de alia Buſſola ad Annum, & omnes loco ſolito, & tempore debito in Tribunali aſſiſtant, & ab illo nullo modo recedant, Patrocinium alicui non præbeant in cauſis vertentibus, coram Iudice; cui reſpectiuè inſeruiunt, ſed eorum Officio, & emolumentis contenti ſilentium ſeruent, ſcribendis Actis diligenter incumbant, Iura, quæ in dies producuntur fideliter cuſtodiant, illaquè inter ipſos ad inuicem communicare non poſſint; minuſquè Parti credere, aut accommodare, niſi dimiſſa copia, vel originalibus dimiſſis, alioquin Parti ad totale interum teneantur: Iudicem irrequiſiti non alloquantur, niſi forte, pro Parte altera abſente, quo caſu abſentiam ſupplere valeant, Iudicem de ijs, quæ in Actis ſunt, informando, qui ſecus fecerit, pœna decem libr. pro qualibet vice multetur: Quòd ſi quis, vt ſupra extractus in principio ſedere noluerit, aut non potuerit, alter extrahatur, & eius loco ſubrogetur.

Addentes etiam, quòd Actor eligere poſſit Actuarium, coram quo durante eius Officio cauſa agatur: Niſi tamen Reus illum Suſpectum habeat ex aliqua rationabili cauſa, & ſi Pars petierit, Iureiurando affirmanda: Quo caſu Iudex alterum nominari, & ſubrogari mandet.

SVMMARIVM.

1 *Acta dicuntur quæ geſta ſunt coram Iudice poſt litem conteſtatam.*

3 *Actuarii tenentur conſeruare ſcriptnras in actis exhibitas.*

Si tamen non poſſint illas exhibere liberantur ſoluendo intereſſe, n. 4.

Debet tamen conſtare de eorum dolo vt teneantur ad intereſſe, n. 5.

2 *Actuarii dicuntur qui acta in iudicio conſcribunt.*

6 *Actuarius poteſt recuſari vti ſuſpectus.*

In quo leuior cauſa eſt ſufficiens, num. 7.

8 *Acta vt valeant ſcribenda ſunt per Notarium Actuarium.*

ANNOTATIO.

COncordat cum hoc ſtatuto *Statutum Romanum lib* 1. *cap.* 24 quod Actuarij patrocinium non præſtent, quo ad ſilentium ſeruandum, & alia in hoc ſtatuto diſpoſita, de quibus habetur per *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 24.

1 Acta verò dicuntur quæcunquè geſta ſunt coram Iudice poſt litem conteſtatam *Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. A. concluſ.* 86. *num.* 2. *& ſeq. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap.* 184. *num.* 14. & dicuntur ſcripturæ, de his quæ in iudicio facta ſunt, vel dicta *gloſ. in l. acta* 45. *in princ. ff. de re iudic. Guid. Pap. deciſ.* 316. *num.* 2. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 150. *num.* 42. & Actuarij dicuntur, qui acta
2 in iudicio conſcribunt, vt declarant *Fenzon. vbi ſupra, num.* 41. *& Calui. in lexic. littera A. in verbo Actuarius.*
3 Qui quidem Actuarij tenentur conſeruare, & cuſtodire ſcripturas, quæ per eius acta productæ ſunt, vti habetur in hoc ſtatuto, ad textum in *cap. quoniam contra,* 11. *de probat.* & not. *Doct. in l. argentarius,* 10. *§. cum autem, ff. de eden. & Rota*
4 *apud Buratt. deciſ.* 808. *num.* 2. Qui tamen ſi non poteſt illa exhibere offerendo intereſſe liberatur, *l. ſi quis ex argentariis,* 6. *§. ex hoc edicto, & ibi gloſ. in verbo Actio, ff. de eden.* cuius *gloſ.* opinionem eſſe magis communiter approbatam teſtatur *Alex. ibi. in princ.* & benè comprobat *Rota apud Buratt. d. deciſ.* 808. *num.* 1. *& ſeq.* Ad hoc
5 autem vt Actuarius teneatur ad d. intereſſe debere conſtare de eius dolo, vel ſaltem de culpa dolo proxima tradit *Rot. d. deciſ.* 808. *num.* 4.

6 Quod verò Notarius actuarius poſſit recuſari vti ſuſpectus, vt diſponitur in hoc ſtatuto vti recuſatur Iudex tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 29. num. 1. lib. 1. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 7. num. 129. & Rota apud Caputaq. deciſ. 390. par. 2. per tot. &*
7 *deciſ. 604. num. 1. par. 1. diuerſ.* In Notario autem leuior cauſa ſufficit ad recuſandum illum ſuſpectum, *Fenzon. d. cap. 29. num. 2. Gratian. diſcep. foren. cap. 100. num. 52. & ſeq. par. 1.* Et ideo non mirum, ſi ſtatutum noſtrum admittit ad probandam ſuſpicionem contra Notarium ſimplex iuramentum.

8 Vt autem acta valeant ſcribi debent per Notarium actuarium, itaut ille Notarius, qui incepit ſcribere acta vnius proceſſus etiam debeat ſcribere reliqua, alias acta non probant, niſi ipſe eſſet impeditus, *Maran. in pract. par. 6. de acto. editio. num. 21. Roman. conſ. 281. num. 6. & ibi Adden.*

DE COPIIS EXTRAENDIS, ET ACTIS GRATIS OSTENDENDIS, Rubrica XXIII.

ACtuarij petitas copias ad primam, ſolita mercede, dare teneantur, niſi nimis longæ ſint, aut ipſi legitime fuerint impediti; quo caſu infra duos, vel tres dies ad ſummum Parti dare teneantur: Debeantquè durante dicto eorum Officio, quoties fuerint requiſiti, Iudici, & Partibus Acta, & Iura oſtendere, nulla recepta mercede. Cum verò copia Proceſſus datur, ſiue alicuius prolixæ ſcripturæ in Iudicio productæ, ſcribatur litera legibili, ita vt in qualibet facie ſint verſus viginti ad minus, & quilibet verſus contineat literas treginta duas. Et habeant pro qualibet pagina bononenos duos: Quod ſi fuerint plures collitigantes, & intereſſe habentes habitantes ſeorſum, Actorum, & copiarum merces Actuario ſolummodo duplicetur, exceptis tamen copijs collationatis, quæ dimittuntur penes Actuarium, quarum merces duplicanda non erit. Si verò litigans Pauper ſit, & miſerabilis perſona, ab Actuario gratis copias dari Volumus, & prædicta omnia à Notario etiam Maleficiorum obſeruanda erunt.

SVMMARIVM.

1 *Actuarii tenentur oſtendere acta partibus gratis.*

Et tenentur dare copias illorum pauperibus gratis, num. 2.

3 *Pauper quis dicatur remittitur arbitrio Iudicis.*

4 *Actorum copiæ dandæ ſint petenti cum termino ad ſe defendendum.*

ANNOTATIO.

1 QVOD Notarij actuarij teneantur oſtendere acta, & ſcripturas exhibitas partibus gratis, ac etiam Iudici fuit etiam diſpoſitum in *Statuto Vrbis, lib. 1. cap 25. & ibi hoc not. Fenzon. in princ.* Et quod Actua-
2 rij teneantur tradere pauperibus copias proceſſus, & ſcripturarum gratis, & Aduocatis, & Procuratoribus pauperum teneantur gratis oſtendere originales ſcripturas vti etiam diſponitur in hoc ſtatuto tradunt *Scacc. de iudic. lib 1. cap. 100. num. 8. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap 26. num. 8. & 9. et Adden. ad Paitell. expe. 93. num.* 28. & dixi ſupra quo ad Notarios criminales *lib. 1. rub.* 14. & etiam in meis *reſolut. crimin. in verbo Copia proceſſus, reſol. 1. per tot.* Quis verò di-
3 catur pauper cum id in iure non ſit determinatum, relinquitur arbitrio Iudicis, vt docent *Menoch. de arbitr. caſu 65. num. 7. Scacc. de iudic. d. cap. 100. numer. 8. in fin.* & nouiſſimè *Aloiſ. Manſi conſul. 7. num.* 20.

4 Quod verò copiæ actorum, & aliorum in iudicio productorum dandæ ſint regulariter reo petenti cum termino competenti, cum id reſpicere dicatur defenſionem, tradunt *Scacc. de iudic. d. cap. 100. num. 4. et Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 22. num.* 154. vbi dicit, hoc non procedere in copijs ſcripturarum ad informationem Iudicis, vt ibi per eum, & ſoluta Actuario competenti mercede, *Scacc. vbi ſupra n.* 8.

DE MERCEDE IVDICVM, ET ACTVARIORVM.
Rubrica XXIV.

VT Taxa Mercedum, quæ tàm Iudicibus, quàm eorum Actuarijs pro ſingulis Actis ſtatutæ ſunt; omnibus plenè innoteſcat; In primis Iudices, vltra Salaria eis à Camera perſoluenda, de quibus ſuo loco diximus, habeant, & habere debeant.

Pro acceſſu ad quamcunque differentiam extra Ciuitatem, Iulios decem, Equum, & expenſas, etiam quod in cauſa plures intereſſe haberent.

Pro Acceſſu ad differentiam in Ciuitate, Burgis, & Suburbijs, Iulios quinque.

Pro Relationibus faciendis tàm in Ciuili, quàm in Criminali cauſa, computato examine Teſtium, bononenos duodecim, & ſi plurium intereſſe contineant, duplum.

Pro quolibet Decreto interponendo extra Palatium, bononenos XII.

Pro Decreto interponendo in Palatio, bononenos quatuor.

Pro ſubſcriptione Suſpectus de fuga, bononenos duos.

Pro ſubſcriptione Arreſti, ſeu Refirmationis in Carceribus, bononenos duos.

Pro ſubſcriptione Litterarum Remiſſorialium, ſeu Examinatorialium, bononenos duos.

Pro reſponſione ad Poſitiones coràm illo facienda, bononenos quatuor à Ponente, & ſi folium excedant, duplum.

Pro examine Teſtis, ſi Iudex interſit, bononenos duos.

Pro ſubſcriptione Sequeſtri, bononenos duos.

Pro ſubſcriptione Bulettini remiſſionis temporis in Damnis Datis bononenos duos.

Pro ſubſcriptione Præcepti cum clauſula Iuſtitiæ, bononenum vnum.

Pro ſubſcriptione facienda in Literis, bononenos duos: Et ſi fuerit facta in fauorem plurium duplicetur.

ACTVARII verò pro ſingulis actis, & copijs habeant pro eorum mercede, vt infra.

Pro qualibet Petitione, bononenum vnum.

Pro qualibet Reſponſione bononenum vnum: Et ſi Reſponſio, ſiue petitio fuerit prolixa, duplum.

Pro reſponſione ad Poſitiones coram Actuario de mandato, bononenos duos à Ponente ſoluendos, & ſi folium excedant duplum.

Pro quolibet Sequeſtro, bononenos duos.

Pro Literis faciendis bononenos duos. Et ſi literæ prolixæ eſſent, vel plures intereſſe haberent, duplum.

Pro Literis Citatorijs, & inhibitorijs, bononenos duos.

Pro Bullettino remiſſionis temporis in Damnis datis, bon. duos.

Pro exhibita vnius Scripturæ, bon. vnum: Et ſi plures Scripturæ ſimul exhibeantur, duplum.

Pro examine Teſtis, ſiue Repetitione, bononenos duos. Et ſi ſine præſentia Iudicis duplum: Et ſi eſſet longa ſcriptura, duplum: Et ſi labor requirat, merces à Capitaneis Notariorum taxetur.

Pro qualibet Refirmatione in Carceribus, bonon. duos.

Pro Scriptura Teſtium in Relationibus faciendis bonon. quatuor.

Pro quolibet Arreſto, ſeu Suſpectu de fuga, bonon. duos.

Pro Iuramento Deciſiuo, bonon. quatuor.

Pro Rogitu cuiuslibet Sententiæ, bonon. quatuor.

Pro Interlocutoria habente vim Diffinitiuæ bonon. duos.

Pro publicatione cuiuslibet Scripturæ vltra copias Actorum, bon. ſex.
Pro quolibet Bullettino Executionis, bonon. duos.
Pro relatione Executoris, quòd non poſſit pignus habere, bon. duos.
Pro qualibet Intimatione cum Cedula, bonon. duos.
Pro Literis Examinatorialibus, ſeu Remiſſorialibus, bon. duos.
Pro qualibet Appellatione, bonon. octo.
Et ſi fiat ad Aulam Sereniſſimi, bonon. duodecim.
Pro Acceſſu ad aliquam differentiam extra Ciuitatem, Iulios quinque.
Equum, & expenſas, etiam quod in cauſa plures intereſſe haberent.
Pro Acceſſu ad differentiam in Ciuitate, vel Burgis, bonon. XX.
Pro omnibus actis, & citationibus præcedentibus Inuentarium, & pro confectione Inuentarij, Iulios quinque.
Pro copijs, pro qualibet pagina, bonon. duos: Et ſi fuerint plures collitigantes ſeorſum habitantes, duplum tantummodo tàm in Ciuilibus quàm in Criminalibus, & Mixtis ſoluatur.
CANCELLARIVS autem Criminalis habeat.
Pro Actis, Copijs, & Teſtium Examine, ſeu repetitionem, idem, quod in Actuarijs diximus.
Pro quacunque Fideiuſſione, bonon. quatuor.
Pro Confectione Inuentarij in Ciuitate, vel Burgis, Iulios quinque.
Pro Confectione Inuentarij extra Ciuitatem, Iulios decem.
Pro acceſſu ad differentiam extra Ciuitatem in Turbatiuis, & ſimilibus, cum criminaliter agitur, Iulios quinque, Equum, & expenſas; & ſi in Ciuitate, vel Burgis, bonon. XX. nec duplicetur ſi plures in Cauſa intereſſe haberent.
Prædicti verò omnes ſummoperè caueant, ne quid pluris vltra ſupra taxatam mercedem, nec a Forenſe, ſiue etiam à Partibus ſponte dantibus exigant, ſiue recipiant, ſub pœna Suſpenſionis Officij, ipſo iure incurrenda, & reſtitutionis dupli ſtatim Parti faciendæ.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicibus non licet mercedes exigere ad eorum arbitrium.*
2 *Mercedum cauſæ ſunt ſummariæ.*
3 *Appellatio non admittitur in cauſa mercedum quoad effectum ſuſpenſiuum.*

A N N O T A T I O.

1 PRudenter quidem in hoc ſtatuto præſcriptæ fuerunt per ſtatuentes mercedes Iudicum, & Notariorum, cum non debeat eis licere, illas pro eorum libito exigere, ſed contenti eſſe debeāt mercedibus eis ſtatutis a Superioribus, iuxta illud *Lucæ cap. 3. Contenti eſtote ſtipendijs veſtris*, & notat. etiam *Caroc. de locat. & conduc. part. 1. in tit. de merced. Iudi. num. 2.*

2 Mercedum autem cauſæ ſunt ſummariæ, *Cumi. in Rit. Mag. Cur. cap. 38. num. 400. Carpan. ad ſtat. Mediolan. lib. 1. cap. 48. num. 14. & Maran. in pract. part. 4. in tit. Vt iudicium Mercatorum n. 197.*

3 In cauſis autem mercedum non admittitur regulariter appellatio ſaltem quo ad effectum ſuſpenſiuum, vt docent *Rugginell. de appell. §. 2. cap. 3. num. 280. Scac. de appel. quæſt. 17. limit. 8. num 8. Rota deciſ. 764. num. 3. par. 1. diuer.* & in cauſa mercedis procedi poſſe etiam die feriato dicit *Scac. vbi ſupra.*

DE SPORTVLIS. *Rubrica XXV.*

SPortulæ per Iudices Ordinarios nullatenus recipiantur, etiam in Cauſis, in quibus per Reſcriptum Sereniſſimi Ducis, eorum Iuriſdictio excitaretur: Exceptis cauſis ab initio mere commiſſarijs, inter perſonas, quæ in prima, & in ſecunda Inſtantia eorum Iuriſdictioni ſubiectæ non eſſent: Sicut etiam, quando Iudices electi à Partibus, vel deputati ab Audientia Sereniſſimi Ducis non eſſent Officiales publici,

ſiue Salariati; Quibus Caſibus in Cauſis Ciuilibus iuxta ſummam in Petitione contentam, a Scutis centum infra, ſcutum vnum, a ducentum Scutis infra, ſcuta duo, & ſic deinceps pro rata vſque ad ſcuta mille, ſcuta decem; Nec amplius pro quacunque ſumma accipere valeant. Cæterum in Executiuis, & Summarijs de Iure Communi, dimidium ſupradictæ Taxæ tantummodò recipere poſſint. Sicut etiam in ijs Cauſis, quæ certam ſummam non contineant, vel æſtimationem non recipiant, ſcuta quinque pro Sportulis non excedant.

Pro Interlocutorijs verò, quæ haberent vim Diffinitiuæ, habeant Iulios quinque pro ſcutis centum, & ſic ſucceſſiue, dummodo ſcuta duo non excedant: Declarantes, quod in Executiuis non debeantur, ſi ſemel eidem Iudici in Articulo principali fuerint perſolutæ, Et prædicta Taxa omnino ſeruetur, etiam quod Cauſa haberet plura capita, & plures adeſſent Actores, ſiue Rei: Si vero eſſent plures Iudices, prædicta Taxa duplicetur.

Declarantes etiam, quòd Iudices eas conſequi non poſſint per ſimplex tantùm Sequeſtrum, vel per ſimplex Iuramentum Suſpicionis fugæ contra Forenſem, ſed acquieſcere debeant duplicatæ Mercedi, de qua ſupra in Taxa, niſi prætenſum Creditum excederet ſcuta quinquaginta quo caſu bononenum vnum pro quolibet ſcuto conſequi valeant, & vtroque caſu Parte inſtante cauſam pro iuſtitia expedire teneantur.

In Criminalibus vero Cauſis in quibus de pecuniaria pęna agitur, eadem Taxa obſeruanda eſt; Sed in Capitalibus de Iure Communi, aut per Statuta, ſcuta decem, & pro alijs pœnis Corporis afflictiuis ſcuta quinque: Et quicquid etiam modicum vltra præfinitam Taxam promiſſum, vel receptum fuerit, in corruptelam Iudicis imputetur, & ad reſtitutionem Parti in Syndicatu teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Sportulæ vndè dicantur.*
2 *Sportulæ non debentur Iudicibus ordinariis.*
Fallit ſtante conſuetudine in contrarium, num. 3.
Et non debentur etiam ſi Iudici ordinario ſit datus adiunctus, num. 4.
Et etiam ſi ei fuerit commiſſa cauſa per Principem, num. 5.
6 *Sportulæ ceſſante ſtatuto debentur ſecundum conſuetudinem.*
7 *Pæna quæ ſit contra Iudicem accipientem ſportulas indebitè.*
8 *Sportulæ debentur Iudici etiam ſi partes ſe concordauerint.*
9 *Sportulæ neque debentur Iudici Eccleſiaſtico.*
Niſi adſit conſuetudo in contrarium, num. 10.
11 *Sportulæ non debentur in cauſis pauperum.*
12 *Sportulæ debentur arbitris electis vigore ſtatuti.*
13 *Sportulæ non debentur in cauſis ſummariis.*
14 *Sportulæ non debentur vbi non datur libellus, nec fertur ſententia.*
15 *Sportulæ debentur ab vtraque parte.*
16 *Sportulas non tenetur ſoluere Ciuis ex priuilegio.*
17 *Sportulæ quomodo taxentur quando ſumma non eſt certa remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 SPortulæ dictæ ſunt quia antiquitus dum
iudicium inſtituebatur, & lis conteſtabatur actor, & reus deponebant in æde ſacra ſportulam, in qua erat pecunia, quam qui viciſſet lucrabatur, quæ pecunia Sacramentorum dicebatur, & quia poſtmodum cæptum eſt ex huiuſmodi more Iudicibus honoraria perſolui, ſportulæ Iudicum nomen traxerunt, vt declarant *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 44. num. 5. Alciat. lib. 3. diſpunct. cap. 17. & Caluin. in lexic. littera S. in verbo Sportula.*
2 Notandum tamen eſt, quod etiam de iure com-
muni Iudices ordinarij non poſſunt accipere
ſportulas, cum ipſi habeant ſalarium de publico,
vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 44. num. 7. Caroc.*
de locat. & conduct. par. 1. in tit. de ſportul. Iudic.
3 *num. 40. & Adden. ad Paitel. expedit 68. num. 3.* qui
dant concordantes, licet per conſuetudinem in-
duci poſſe, quod ſportulæ Iudicibus ſoluantur
voluerint *Fenzo. d. cap. 44. num. 10. Caroc. in d. tit.*
de ſport. Iudi. num. 41. verſ. contrariam &c. vbi te-
ſtatur de magis communi opinione, *& Adden. ad*
Paitell. expedit. 93. num. 24. quicquid contrarium
tenuerint Doctores relati per *Fenzon. & per Ca-*
roc. in loc. proximè adductis, Et Iudicibus ordina-
4 rijs non debentur ſportulæ etiam ſi ei fuerit alius
delegatus, vt poſt *Bart. Alex. Caſtr. & Bertaz.*
5 per eos relatos firmant *Adden. ad Paitell. d. exped.*
93. *num.* 40. & etiam ſi eis committatur cauſa,
quia adhuc non deſunt eſſe ordinarij, *Ancar. conſ.*
201. num. 2. & ſeq. Adden. ad Paitel. d. exped. 93.
num. 41. & ſeq. & vide *Caroc. de locat. & conuen.*
par. 1. in tit. de ſportul. num. 45. & ſeq.

Quo verò ad quantitatem ſportularum nos habemus Decretum q. Ducis Vrbini ſuper abbreuiatione litium, de quo mentionem faciant *Adden. ad Paitell. expedit. 68. num 2.* & diſpoſitionem præſentis ſtatuti, ita vt vlterius non ſit quærendum iuxt. theor. *Bald. in l. gallus 29. § ſi eius in*

ſecundo

ſecundo not. ff. de liber. & poſth. & not. in puncto
de hoc Decreto, *Paitell. d. expedit. 68. num.* 10.
6 Deficiente autem Decreto, vel ſtatuto taxante
ſportulas illæ debentur ſecundum conſuetudi-
nem, *Rolan. conſ. 87. num. 3. vol. 2. Gratian. diſcep.
foren. cap. 55. num. 38. vol. 1. Adden. ad Paitell. d.
exped. 93. num. 14.*
7 Pœna autem impoſita Iudici indebitè ſportulas
recipienti vigore huius ſtatuti eſt pœna corru-
ptelæ, & barattariæ, quæ grauis eſt vti habetur,
in l. 3. & in l. lex Iulia 7. §. hodie ff. ad leg. Iul. repet.
& not. *Fenzon. in d. cap. 44. num. 11. & ſeq. &
Farinac. de var. ac diuer. crimin. quæſt. 111. num. 2.
& ſeq.* licèt de iure communi d. pœnam eſſe arbi-
trariam dixerint *Menoch. de arbitr. caſu 342. num. 7.
& Fenzon. in d. cap. 44. num. 11. & ſeq.*
8 Sportulæ verò debentur Iudici, ſeu Conſultori,
qui iam ſubijt laborem in ſtudendo, licet partes
interim tranſegerint, ſeu ſe concordauerint
*Borgn. deciſ. 41. num. 48. part. 1. Gratian. diſcept.
foren. cap. 561. num. 34. & ſeq. part. 3. Paitel. ex-
pedit. 93. num. 2. & ibi Adden. num. 3. & ſeq.* Si
tamen concordia ſit ſequuta poſt concluſionem
in cauſa, vt declarant *Adden. ad Paitel. ibi, nu. 7.
& Ciriac. contro. 67. num. 18. & 52.*
9 Quæ quidem ſportulæ nequè debentur Iudici
Eccleſiaſtico, nedum Iudici laico, *cap. cum ab
omni 10. & ibi Io. Andr. Card. & Abb. de vita, & honeſ.
cler. Gratian. d. cap. 561. num. 3. Adden. ad Paitel.*
10 *d. expedit. 93. num. 22.* Niſi adſit conſuetudo in
contrarium, *Coſta de ratio. ratæ quæſt. 86. num. 1.
Adden. ad Paitell. d. expedit. 93. num. 23. & Grat.
d. cap. 561. num. 8. & ſeq.*
11 Et Iudices eò magis non debent accipere ſpor-
tulas in cauſis pauperum, *Rol. conſ. 87. num. 23.
lib. 2. Gratian. diſcept. foren. cap. 55. num. 46. par. 1.
Adden. ad Paitell. d. expedit. 93. num. 26. & Caroc.
de locat. & conduc. par. 1. in tit. de ſport. Iud. num.*
49. *num.* 50. vbi dicit, neque illas accipi poſse a
12 ſponte dantibus, neque a miſerabilibus perſonis.
vt ibi per eum, illæ tamen debentur arbitris ele-
ctis vigore ſtatuti, vt not. *Grat. d. cap. 55. nu. 43.*
& ante eum *Bald. conſ. 38. part. 5. & Adden. ad
Paitel. vbi ſupra, num.* 38. Quicquid ſit quo ad
arbitros electos extra iudicium, & arbitratores,
13 vt per *Adden. vbi ſupra num.* 37. Prout nequè ille
debentur de iure in cauſis ſummarijs, niſi adſit
conſuetudo in contrarium, vt not. *Rolan. d. conſ.
87. num. 21. & ſeq. Gratian. dict. cap. 55. num. 41.
Adden. ad Paitel. d. exped. 93. num. 48. & ſeq.* qui
alios dant concordantes, *& Caroc. de locat. &
cond. in d. tit. de ſport. Iudic. num. 42. & ſeq.*
Dum verò in hoc ſtatuto mandatur non eſſe reci-
piendas ſportulas per ſimplex ſequeſtrum, vel
relaxatione mandati ob ſuſpicionem fugæ facit,
14 quia ſportulæ non debentur vbi non eſt opus li-
bello, nec fertur ſententia, vt in d. caſibus, vt
aduertunt *Ciriac. controu. 67. num. 40. & Adden.
ad Paitel. d. expedit. 93. num. 52.*
15 Sportulæ verò debentur ab vtraque parte, ſi
ambæ inſtant pro expeditione cauſæ, alias deben-
tur ab illa tantum parte, quæ inſtat, *Coſta de ratio.
ratæ, quæſt. 86. num. 6. Adden. ad Paitel. ibi num.*
53. qui dicunt, illas eſſe reſtituendas victori a
victo appellatione non obſtante, vt ibi per eos.
16 Ciues autem ex priuilegio non teneri ad ſolu-
tionem ſportularum voluit *Bertaz. conſ. crimin.*
109. *num.* 13. *lib.* 1.
17 Quomodo verò ſint taxandæ ſportulæ pro re
petita in iudicio, puta pro poſſeſſione, vel ſi aga-
tur ad diuiſionem rei declarant *Adden. ad Paitell.
d. exped. 93. num. 46. & ſeq.*

DE ADVOCATIS, ET PROCVRATORIBVS, & eorum Salarijs. Rubrica XXVI.

ADuocati teneantur requiſiti ſuum Patrocinium fideliter, ac diligenter præſtare Ciuibus, Diſtrictualibus, & Forenſibus, & ſi abſque legitima cauſa recuſauerint, Iudicis Officio compellantur: Quod ſi per aliquem exponatur ſe non habere Aduocatum, ſiue Procuratorem, Iudex (ſi ſine fraude id exponi cognoſcat) Partem non audiat, donec conquerenti de Aduocato, ſiue Procuratore prouideat. Nullus autem audeat Aduocatis, ſiue Procuratoribus verbo, vel re iniuriam, vel offenſam facere occaſione Patrocinij, alioquin pęna ordinaria à Statutis impoſita duplicetur, & maior etiam, attenta qualitate iniuriæ à Iudice infligi poſſit. Et quia omnis labor optat præmium, quilibet Aduocatus habeat, & habere debeat pro ſuo Salario iuxtà Taxam infra poſitam.

Et in primis, In Cauſis Ordinarijs, quæ libras quinquaginta non excedunt, habeat bononenos duos pro qualibet libra: à quinquaginta libris, vſque ad centum bonon. vnum pro qualibet libra: à centum libris ſupra habeat ſolidum vnum pro qualibet libra, remanentibus firmis dictis Salarijs reſpectiue, pro contenta quantitate, dummodo integrum Salarium Aduocati in qualibet magna cauſa non excedat ſummam ſcutorum XX.

In cauſis verò Executiuis, ſiue Summarijs habeat Aduocatus medietatem Salarij ſupra taxati in Ordinarijs: Sed in Interlocutorijs, ſiue in Articulis, aut Incidentibus,

quæ

quæ in Cauſis principalibus diſcutienda eſſent, nihil recipere poſſint, ſed Salario prædicto contenti remanere debeant: Sicut etiam ſi contingat appellari ſuper Interlocutoria, ſiue aliquo Incidenti, vel Emergenti aliud ſalarium non debetur, quàm quod in principali negocio conſtitutum eſt; Niſi tamen Appellatio ſuper prædictis ageretur extra Ciuitatem & Aduocati labor in ſcribendo augeretur, quo caſu etiam Merces pro modo laboris Iudicis arbitrio augenda erit.

In Cauſis autem Seruitutum, ſi principaliter in Iudicio deducantur, Aduocatus habeat pro ſuo Salario libras XII. Si verò per viam exceptionis libras VI. Idemquè Salarium lib. XII. Aduocatus conſequatur in Cauſis, in quibus non eſt expreſſa certa quantitas; Quòd ſi in Progreſſu Cauſæ id appareat, iuxtà apparentem quantitatem Salarium præſtandum erit.

In Criminalibus verò Cauſis, in quibus agitur de vltimo ſupplicio, habeat Aduocatus pro ſuo Salario Florenos vigintiquatuor: Si verò agatur de pœna relegationis ad Triremes, Mutilationis Membri, vel ſimili Corporis afflictiua, florenos XII.

Si de Exilio, aut funis ictibus, & ſimilibus pœnis agatur, habeat flor. ſex.

Si de Publicatione omnium bonorum, vel Partis agatur, Aduocatus habeat idem Salarium, quod ſupra in Ciuilibus Cauſis executiuis, ſiue Summarijs Conſtitutum eſt.

Quòd ſi agatur ſimul de pœna pecuniaria, & Corporis afflictiua, Aduocatus vnicum Salarium eligere poterit, quod ſibi magis videbitur expedire.

Declarantes Salarium Aduocato, vt ſupra deberi, ſi interuenerit à principio Cauſæ vſque ad finem: Si vero in Cauſa non fuerit proceſſum vſque ad Sententiam incluſiue, quia videlicet porrecto libello, Pars Confeſſa fuerit debitum, & intentionem Actoris, vel cum eo ſe concordauerit, Tunc Aduocatus habeat tertiam partem Salarij debiti; Si verò fuerit proceſſum vſque ad Probationes, & Teſtium examina incluſiue, habeat medietatem Salarijs: Et poſtquam fuerit concluſum in Cauſa, habeat duas tertias Partes Salarij; Poſt vero factas Allegationes, quamuis contingat Partes ad concordiam deuenire, & à lite aliquo modo diſcedere, habeat Aduocatus integrum Salarium, ac ſi Sententia à Iudice lata eſſet.

Et quia in Cauſa Appellationis minor Labor adhiberi ſolet; Ideo in omnibus cauſis Salarium reſpectiue pro tertia parte diminutum eſſe intelligatur.

Si verò contingerit eandem Cauſam tribus Inſtantijs terminari, videlicet Inſtantia principali, Appellationis, & Executionis, pro tali executiua debeatur Aduocato quarta Pars Salarij, ſi pars enixe contradixerit, & Aduocati induſtria, & labore opus fuerit: Si vero Pars aquieuerit, vel fuerit Contumax, Sexta Pars Salarij Aduocato, ſi Cauſæ adfuerit, debeatur.

Quod ſi plures Aduocati in vna, eademque Cauſa Patrocinium præſtiterint, ſinguli integrum Salarium conſequi valeant: Sed in Refectione expenſarum, eo caſu Partem ad vnum tantum Salarium teneri volumus.

PROCVRATOR autem tertiam partem minùs, quàm Aduocatus pro ſuo Salario in ſingulis cauſis reſpectiue iuxta præcedentes Declarationes conſequi, & recipere debeat,

+ Salaria verò taxari debeant per vnum Notarium Diſcretum communiter à Partibus eligendum, vel à Iudice comprobandum, iuxtà valorem Rei in Iudicio petitæ, ſiuè de quo apparuerit per Acta, vt ſupra diximus; & in Iudicio diuiſorio habeatur ratio eius partis, quam Actor ſibi adiudicari petierit, talique Taxatio fiat de conſilio, & aſſenſu Iudicis Cauſæ, & præſtito per Notarium iuramento, quòd fideliter, ac legitime prædictam Taxationem fecerit.

Taxatione autem approbata à Iudice, ſi pars infra triduum à die notificationis

comparuerit, & reuideri petierit, Tunc Iudex iterum dictam Taxationem alteri Notario non ſuſpecto committat infra triduum reuidendam, à qua Taxatione ſic reuiſa, & confirmata nullus reclamare poſſit, ſed poſt aliud triduum, omni exceptione remota, nulloquè Iuris ordine ſeruato realiter, & perſonaliter Iudicis Arbitrio executioni demandetur.

Declarantes etiam, quòd ſi in vna, eademquè Cauſa Ciuili, vel Criminali duo Actores, ſiue Rei exiſtant, Aduocatus, & Procurator vnicum Salarium conſequi debeant: Si verò plures Actores, ſiuè Rei ſint, & Cauſa habeat diuerſa Capita, tunc, & eo caſu Salarium ſolummodo duplicetur.

Vtquè Fraudibus omnino occurratur, Addimus etiam, quod Aduocato nihil omnino ſoluatur, niſi de eius conductione appareat in Actis in primis Comparitionibus, & appareat aliqua Scriptura manu prædicti Aduocati, & tunc poſt litem conteſtatam tertia pars Salarij illi præſtanda erit: Alia autem tertia pars poſt productas allegationes: Reſiduum verò poſt latam ſententiam: Niſi cauſa aliàs à Partibus concordaretur: omniaquè Pacta, ſiue obligationes inita, ſiue in iræ contra, vel præter diſpoſitionem prædictam ipſo Iure non valeant, & contrafacientes pœna XXV. librarum pro qualibet vice, & ammiſſionis, ſiue reſtitutionis Salarij multentur.

Quilibet autem Aduocatus, ſiue Procurator, & Notarius proprio eorum Officio fungi debeat, non alieno, prout quandoquè temerariè ab aliquibus fieri ſolet: Quod ſi eorum Cauillationibus, vel Friuolis propoſitionibus expeditio cauſæ retardabitur; non ſolum ſint Salario, & mercede illius cauſæ indigni, ſed priuati ipſo Iure, & ad refectionem damnorum, & intereſſe litigantibus teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Aduocati dicuntur qui clientum cauſis iuribus, & legibus aſſiſtunt.*

2 *Aduocati officium eſt neceſſarium, & laudabile.*

Cum eius officium ad publicam vtilitatem pertineat, num. 3.

4 *Procuratores ſunt qui facta cauſarum Aduocatis, & Iudicibus exponunt.*

5 *Aduocatis debetur ſalarium.*

Etiam non conuentum, n. 6.

Itaut Aduocato, & Procuratori detur retentio ſcripturarum, n. 7.

Et illud debetur etiam ſi partes tranſegerint, num. 8.

Et illud debetur Aduocato etiam in cauſa propria ſaltem ratione intereſſe, num. 9.

10 *Salarium poteſt augeri per Iudicem ratione laboris.*

11 *Aduocato, & Procuratori debetur ſalarium etiam ſi reportauerint ſententiam contrariam.*

12 *Aduocatus non poteſt petere ſalarium à pauperibus.*

Licet ſecus ſit quoad perſonas miſerabiles ſi ſint diuites, n. 13.

14 *Salarium Aduocati, Procuratoris, ludimagiſtri, & ſimilium habet hipotecam tacitam cum priuilegio prælationis.*

15 *Aduocati ſalarium non augetur ob exceptiones oppoſitas à reo.*

16 *Aduocato fungenti etiam officio Procuratoris debetur duplex ſalarium.*

ANNOTATIO.

1 ADuocati dicuntur hiſce temporibus qui clientum cauſis agendis, vel tuendis aſſiſtunt legibus, ac iuribus, vt dicit *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 2. cap. 92.* nec non *Caluin. in lexic. littera A. in verbo Aduocati*. Quod
2 quidem officium non minus neceſſarium, quam laudabile eſſe dicitur, vt not. *Caroc. de locat. & condu. par. 1. de fruct. & litis expen. num. 1. & D. Iacob. Beni. nobilis Eugub.* huius ſtatuti olim Compilator in ſuo tract. *de priuil. Doct. par. 1. priuil. 38 num. 2.* Cum illud fuerit inuentum, vt ijs ſuccurratur, qui ius ſuum tueri, & cauſam dicere ignorant, *l. 1. ff. de poſtul. l. aduocati*, 14. *C. de aduoc. diuer. Iud.* & not. *Iac. Beni vbi ſupra par. 3. priuil. 71. num. 3. & Petr. Greg. Toloſ. in ſintag. iur. vniuer. lib. 49 cap. 6. num. 35.* Et officium aduocati ad publicam vtilitatem pertinet, itaut eis competant priuilegia publicæ vtilitatis, & priuilegia Doctorum publicè profitentium, vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 92. num. 14. & Iac. Beni. in d. tract. de priuil. Doct. par. 3. priuil. 96. nu. 5. verſ. contrarium tamen*, vbi quamplures dat concordantes, & *Hond. conſ. 81. num. 50. & ſeq. lib. 1.* Verba verò *Procurator*, de quo in ſtatuto noſtro intelligitur de Procuratore ad iudicia, non autem de procuratore ad negocia, cum de his loquatur ſtatutum, itaut vbi verba ſunt clara non admittatur quæſtio voluntatis, ad tex. in *l. ille aut ille*, 25. *ff. de legat. 2. l. licet Imperator*, 77. *ff. de leg. 1.* & not. *Carpa. ad ſtat. Mediol. cap. 429. num. 8. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 92. n. 19.* Procuratores autem ſunt qui ambigua facta cauſarum tũ verbo,

boſtum ſcripto Aduocatis,& Iudicibus explicant,
ex quibus ius oritur *l. ſi ex plagis*, 53. §. *in clino capitolino*, *ff. ad leg. rodi. de iact.* & not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 3. cap. 92. num. 20.*
5 Quod verò Aduocato debeatur ſalarium, quod potius honorarium dicitur eſt extra difficultatem, vt not. *Caroc. de locat. & condu. in dict. tit. de fruct. & lit. expen. num. 3. & ſeq. Adden. ad Paitell. exped.* 93. *num.* 4. latè *Petr. Ant. Ala. de aduoc. criſt. cap.* 10. *per tot.* licet illud non ſit con-
6 uentum *Caroc. vbi ſupra, num.* 8. latè comprobans *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 92. num. 58. Rot. deciſ.* 124. *num.* 1. *& deciſ.* 126. *num. 2. part. 4. diuerſ.* Licet ſecus ſit quo ad Procuratores ad lites, quibus ſalarium non conuentum non debetur, niſi adſit conſuetudo, quod debeatur, *Granut. theor.* 12. *num.* 9. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 92. num. 58. & 59. & Rota deciſ. 238. num. 1. & 2. par. 1. recen*
7 *tiorum*. Itaut Aduocato, & Procuratori detur retentio ſcripturarum, *Menoch. de recup. remed.* 11. *num.* 14. quem referendo ſequitur *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 432. num. 31. Petr. Ant. Ala. de aduoc. criſtia. quæſt.* 21. *per tot.* Et debetur
8 ſalarium Aduocato, & Procuratori etiam ſi cliens tranſegerit cum Aduerſario, vt tradunt *Caroc. in d. tit. de fruct. & lit. expen. num.* 14. *Gratian. diſceptat. Forenſ. cap. 561. num. 34. part. 3. Fenzon. in dict. cap. 92. num. 82. Ala. de aduoc. criſt.*
9 *quæſt.* 20. Et ſalarium debetur Aduocato, etiam ſi in cauſa propria ſit patrocinatus, ac ſi Aduocatum pro altero egiſſet, ſaltem ratione damni, & intereſſe quod paſſus eſſet *Caroc. in d. tit. de fruct. & lit. expen. numer. 26. & ſequen. Fenzon. in d. cap. 92. n. 29. Ala. de aduoc. Criſt. q. 79.*
Licet autem plura dicantur per Doctores quò ad quantitatem ſalarij Aduocatorum, & Procuratorum, vt videre eſt per *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. d. cap. 92. num. 32. 33. & ſeq.* illa tamen ceſſant apud nos, cum habeamus ſtatutum clarum, quod determinat quantitatem ſalarij pro Aduocatis, & Procuratoribus, cui omninò eſt ſtandum, vt aduertit *Fenzon. in d. cap. 92. num. 55. & Ala. de*
10 *aduoc. Chriſt. quæſt. 20. verſ. Quamquam &c.* licet Iudex poſſit d. ſalarium augere ratione laboris, vt vt diſponitur etiam in hoc ſtatuto, dicat *Gratian. diſcep. foren. cap. 56. num. 4. par. 1.*
11 Salarium verò debetur Aduocatis, & Procuratoribus, licèt reportauerint ſententiam contrariam, ita *Afflict. ad Conſt. Regn. rub. 82. de ſalar. Aduoc. num. 4. lib. 1.* quem referendo ſequitur *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 432. num. 11.*
12 Non tamen illud conſequi poſſunt a pauperibus etiam ſponte dantibus, cum eis teneantur patrocinari gratis, *Caroc de locat. & conduc. in d. tit. de fruct. & lit. expen. num.* 12. latè comprobans, *Adden. ad Paitell. exped. 93. num. 32. Fenzon. in d. cap. 92. num. 63.* Non autem pro perſonis miſerabili-
13 bus ſi ſint diuites, *Caroc. in d tit. de fruct. & lit. expen. num.* 12. quando verò Aduocatus teneatur in conſcientia patrocinari gratis pro paupere, tradit latè *P. Ant. Ala. de aduoc. Chriſt. q. 9 per tot.*
14 Adde prædictis, quod Aduocati Procuratores, ludi magiſtri, & ſimiles habent pro eorum ſalarijs hipotecam tacitam cum priuilegio prelationis, vt probant *Barboſ. in l. 1. par. 7. num. 25. ff. ſolut. matr.* vbi teſtatur de communi opinione, *Gratian. diſcep. foren. cap. 257. fere per tot. par. 2. & Gait. de cred. c. 4. quæſt. 11. n. 1566. & ſeq.* vbi alios dat concordãtes, & in Salario debito pro defenſione hæreditatis *Poſt. de ſubhaſ. inſpec. 41. n. 41. & ſeq.*
15 Prout non eſt omittendum quod ſalarium Procuratoris, vel Aduocati non augetur ob exceptiones, quæ opponuntur per reum contra petitionem actoris, vt benè probat *Fontanel. deciſ. 214. num. 17. & 18. par. 1.* dicens, ita ſeruari apud eos in practica.
16 Sicuti etiam quod Aduocatus qui fungitur etiam munere Procuratoris poteſt duplex ſalarium recipere *Ala. de Aduoc. Chriſt. par. 1. qu. 22.*
Pro declaratione verò verborũ in ſtatuto contentorũ ibi *Pro contenta quantitate* vide *Deci. conſ. 97. n. 10. lib. 2. & Pait. exp. 68. n. 9. & ſeq. et ibi Add. adeũ.*

*DE COMPROMISSIS INTER CONIVNCTOS, ET ALIAS PERSONAS facien*dis. *Rubr. XXVII.*

IN Cauſis in quibus Via executiua non proceditur inter Coniunctos vſque ad tertium Gradum incluſiuè de Iure Canonico computandum, ad inſtantiam alterius Partis Compromiſſum (ſi ante Litem conteſtatam, ſiue ante terminum datum ad probandum petatur) omnino fieri mandetur.

Item inter Mercatores, & Artifices ſuper eorum Mercantijs, & Artificijs, Connexis, & dependentibus ab eiſdem, vel eorum occaſione.

Item inter Miſerabiles Perſonas, vt Viduas, Pupillos, Orphanos, & ſimiles etiamſi ex vna tantum parte tales exiſtant.

Item inter Socios Partiarios quorumcunque bonorum, ſuper diuiſione facienda, & Dominos, & Laboratores ſuper eorum Differentijs, & Prætenſionibus: Arbitriquè hinc inde eligantur, qui ſint periti illius negocij, vel Artis, & Iudex loco ceſſantis vnum ex Officio eligere teneatur: Taleſquè electi cogi poſſint ad acceptandum Compromiſſum, & laudum ferendum ſpatio ſex Menſium à die facti Compromiſſi, ad pœnam XXV. librarum pro quolibet ipſorum, Cameræ Ducali applicandarum. Coràm quibus Arbitris vtraque Pars infra Menſem à die aſſignationis termini ad Partis inſtantiam

tiam decurrendum (quem ad probandum, & probatum habendum per omne genus probationis præſenti Statuto præfixum eſſe volumus) ſuam intentionem iuſtificet, & infra XV. dies immediate ſequentes, ſi quid reprobandum duxerint, reprobent: Poſſint tamen dicti Iudices compromiſſarij, ſi eis videbitur, mittere ad Conſilium Sapientis, ſumptibus Partium, eorumquè Iuriſdictio durare cenſeatur vſque ad ſententiam, ſi tamen prolata fuerit intra tempus Inſtantiæ, quæ etiam refectis expenſis, vt alias diximus, ſanari poſſit.

Cauſa verò per Arbitros definita, ſi aliqua Pars ſentiat ſe læſam, habeat recurſum ad D. Poteſtatem infra V. dies à die Notificationis laudi, & Compromiſſum iterum fieri petat; Quo caſu Iudex, citata Parte, iterum cauſam compromitti faciat, & eodem modo, & forma in primo Compromiſſo expreſſa, quòd duret, & durare debeat per quatuor Menſes, à die compromiſſi, in quibus cogat dictos Arbitros declarare, & laudare ad pœnam ſuprapoſitam. Quòd ſi contigerit ſecundum Laudum eſſe contrarium primo, & in aliqua Parte diſcordare, ita quod non fuerit conforme, poſſit, & valeat Pars, contra quam latum fuerit, petere infra tres dies à die notitiæ, iterum reuideri per alios Arbitros, & Poteſtas cogat Partes infra tres dies ad iterum compromittendum eodem modo, forma, & facultate in alijs compromiſſis expreſſa: Quòd Compromiſſum duret ſolùm ſpatio duorum Menſium, infra quem terminum compellantur Arbitri omnibus Iuris remedijs opportunis, etiam cum perſonali detentione, ſi opus fuerit; definire, & laudare ſuper dicta Reuiſione. Quòd verò fuerit conformiter Declaratum, & definitum, ſiue etiam Laudum, quod tranſierit in Rem iudicatam; exequi debeat per D. Poteſtatem, omni penitus exceptione, & reclamatione reiecta, ita quod nullus vlterius audiatur.

Poſſint etiam Partes in Compromiſſo nominare Tertium, in caſu diſcordiæ Arbitrorum, alias per ipſos Arbitros diſcordantes ſtatim coram Prætore, eligatur, & ad eligendum, ſiue nominandum per eum compellantur: Et Tertius etiam nominatus compellatur ad hoc, vt cauſa præfinito tempore expediri, & terminari valeat. Quòd ſi diſcordia Arbitrorum detegeretur prope finem termini, Tertio electo, tempus vnius menſis prorogetur.

Declarantes etiam, quòd prædicti Arbitri laudare valeant de iure tantùm, niſi aliter à Partibus conuentum ſit: Procedere tamen poſſint de Iure, de facto, & de equitate, habeant Auctoritatem citandi, deferendi Iuramentum, examinandi, & monendi: Et propterea quilibet Iudex teneatur cogere dictos Teſtes, & Partes ad comparendum, & deponendum; & alia faciendum, quæ pro Iuſtitia neceſſaria ſint: Et Teſtibus prædictis, Parte citata, examinatis, & Iuribus hinc inde productis fides adhibeatur, ac ſi coràm Ordinario examinati, & iura producta fuiſſent.

Et prædicta locum habeant etiam in Compromiſſo Voluntario: Poſſint tamen Partes Inſtantiam, & terminos abbreuiare, ſi eis videbitur. Sicut etiam Iudices ſi controuerſiæ, vel Perſonarum qualitas id requirat; Terminos reſpectiuè in Compromiſſis abbreuiare poſſe æquiſſimum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de compromiſſis eſt ordinatorium.*
Et eſt fauorabile itaut in dubio pro eo ſit pronunciaudum. n. 2.
Et peti poteſt etiam ſuper articulo, an ſit compromittendum, n. 3.
4 *Statutum quod in cauſis executiuis non fiat compromiſſum eſt conforme iuri communi.*
5 *Coniunctorum appellatione veniunt etiam affines.*
6 *Miſerabiles perſonæ plures referuntur.*
Quæ dicuntur tales etiam ſi ſint diuites, n. 7.
8 *Statutum de compromiſſis non habet locum in cauſis iuratis.*
Fallit petita abſolutione à iuramento, n. 9.
10 *Statutum de compromiſſis ligat etiom minores.*
Qui tunc poſſunt compromittere ſine ſolemnitatibus, n. 11.
Declara, vt n. 12.

13 *In-*

13 *Inſtantia ſtatuti de compromiſſis currit a die acceptationis illius.*

14 *Compromiſſo non eſt locus quando pars habet Inſtrumentum liquidum.*

Secùs ſi illud aliqua exceptione poteſt reddi dubium, num. 15.

Et quando illud petit habens Inſtrumentum pro ſe, num. 16.

17 *Statutum de compromiſſis non habet locum in cauſa dotis.*

Contrarium tenent alij, num. 18.

19 *Compromiſſum neceſſarium ſi ſit expiratum denuo eſt faciendum.*

20 *Compromiſſum neceſſarium dicitur quod fit vigore ſtatuti.*

21 *Clerici non ligantur ſtatuto de compromiſſis.*

Licet contrarium teneat alii, num. 22.

23 *Cauſa in diuidua incompromiſſibilis quo ad vnum eſt talis quoad alterum.*

24 *Laudum pendente reductione exequitur ſtante obligatione Camerali.*

25 *Compromiſſo non eſt locus quando non competit actio propoſita.*

Nequè ſtante pendentia litis, num. 26.

Nequè ſtante exceptione impediente litis ingreſſum, num. 27.

28 *Tertius quomodo eligendus arbitris diſcordantibus.*

29 *Author laudatus gaudet beneficio ſtatuti de compromiſſis.*

Licet contrarium tenuerint aliqui, num. 30.

31 *Ceſſionarius an gaudeat beneficio ſtatuti de compromiſſis.*

32 *Statutum de compromiſſis habens locum, ſi illud ab vna parte petatur.*

Cum Iudex non poſſit cogere partes ad compromittendum, num. 33.

34 *Statutum de compromiſſis inter affines non habet locum diſſoluta affinitate.*

Etiamſi ſuperſint filii, num. 35.

36 *Compromiſſum ſi ſit factum in laicum, & Clericum reductio eſt petenda coram Iudice Eccleſiaſtico.*

37 *Attentati ſunt actus facti pendente compromiſſo.*

38 *Sententia lata ab vno ex arbitris alio abſente eſt nulla.*

39 *Sententia in qua mandatur fieri compromiſſum habet vim diffinitiuæ.*

40 *Mandatum ſpeciale requiritur ad compromittendū.*

Sufficit tamen generale cum libera, num. 41.

Contrarium tenent aliqui, num. 42.

43 *Pæna appoſita in compromiſſo poteſt exigi.*

Fallit de conſuetudine, num. 44.

45 *Compromiſſum peti non poteſt in cauſa appellationis.*

46 *Compromiſſo pendente an partes poſſint redire ad Iudicem ordinarium remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

DE hoc ſtatuto quod compromiſſum
inter conſanguineos, mercatores
& ſocios habeat vim ſententiæ iu-
dicialis, & quod in parte conformi
exequatur meminit *Rota deciſ.* 320.
num. 4. *par.* 14. *recent.*
1 Iſtud ſtatutum de compromiſſis eſſe ordinato-
rium voluerunt *Scac. de iudic. lib.* 2. *cap.* 2. *num.*
526. *Thonat. deciſ. March.* 6. *num.* 24. *& ſeq.* vbi
dicit, ſecus eſſe ſi ſtatutum daret laudo execu-
tionem paratam, *Carpan. ad ſtatut. Mediolan.*
cap. 115. *num.* 64. *Fenzon ad ſtat. Vrb. cap.* 100.
num. 1. *Scacc. de iudic. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 526. *Ca-*
rena reſol. 58. *num.* 1. *& ſeq.* maximè cum illud
non tollat appellationem, ſeù reclamationem,
Caren. vbi ſupra, & reſol. 66. *num.* 3. & eſt fauo-
2 norabile *Deci. in l. qui ſe patris* 3. *num.* 25. *C. vnde*
lib. Soc. Sen. conſ. 4. *in fin. vol.* 1. *Paitel. exped.* 43.
num. 14. *& ibi Adden. Scac. de iudic. lib.* 2. *cap.* 2.
nu. 28. Vndè in dubio pro eo eſt pronunciandum,
Caroc. deciſ. 98. *in fin. Paitell. d. expedit.* 43. *nu.* 14.
& ibi Adden. num 3. *Grat. diſcept. foren. cap.* 536.
3 *num.* 8. *par.* 3. *Hond. conſ.* 9. *num.* 12. *vol.* 1. Et pe-
ti poteſt compromiſſum fieri etiam ſuper arti-
culo, an compromiſſum fieri debeat, *Gabr. conſ.*
34. *n.* 14. *lib.* 2. *Carp. ad ſtat. Mediol. cap.* 115. *n.* 145.
4 Et d. ſtatutum, quod in cauſis executiuis non
poſſit peti compromiſſum eſt conforme iuri
communi, *Hond. conſ.* 9. *num.* 2. *& ſeq. lib.* 1. vbi
num. 16. hoc declarat quomodo ſit intelligen-
dum, *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap.* 100. *num.* 7. *& ſeq.*
& Adden. ad Paitel. d. expedit. 43. *num.* 23. *Scacc.*
de iudic. lib. 2. *cap.* 2. *num.* 86.
5 Coniunctorum autem appellatione, de quibus
in hoc ſtatuto quod veniant etiam affines not.
Blanc. de compro. quæſt. 1. *num.* 17. *Fuſar. de ſubſt.*
quæſt. 369. *num.* 3 *Barboſ. de appell. verb. ſignif. ap-*
pell. 56. *num.* 2. vbi dicit, venire etiam natura-
les, *Rota deciſ.* 106. *num.* 14. *par.* 5. *rec.*
6 Miſerabiles verò perſonæ vltra viduas pupil-
los, & orfanos enumeratos in hoc ſtatuto dicun-
tur ſenes decrepiti, diuturno morbo fatigati,
puellæ virgines, publici pęnitentes, infantes ex-
poſiti, cæci mutilati membris, leproſi, carce-
rati prodigi, Vniuerſitas, peregrinus, fatuus,
Eccleſia, & alij plures, quos refert *Barboſ. de*
appell. verb. ſigniſ. appell. 152. *num.* 3. *Nouar. de*
elect. fori. ſect. 2. *quæſt.* 1. 2. 3. *& plur. ſeq. per tot.*
ſect. Menoch. de arbitr. caſu 66. *in addit. & Pract.*
Ridolph. par. 3. *cap.* 4. *num.* 36. *& ſeq. & num.* 47.
7 *& ſeq.* Quod procedit etiam ſi d. perſonæ miſe-
rabiles ſint diuites, *Barboſ. d. appell.* 152. *num.* 6.
& Ridolph. d. cap. 4. *num.* 71. vbi alios dant con-
cordantes, & dicunt id remitti Iudicis arbitrio,
vt ibi per eos.
8 Quod verò d. ſtatutum non habeat locum in
cauſis iuratis voluerunt *Seraph. de priuil. iuram.*
priuil. 22. *num.* 47. dicens habere locum etiam
in hærede iurantis *Gabr. commu. concl. de iureiur.*
concl. 5. *num.* 11. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 853.
num 76. *part.* 5. & latè comprobant *Adden. ad*
9 *Paitell. d. expedit.* 43. *num.* 11. *& ſeq.* vbi quam-
plures dant concordantes, *Scacc. de iudic. lib.* 2.
cap. 2. *num.* 100. *& ſequen.* licet id non habere
locum petita abſolutione a iuramento voluerint
Cagnol. & Barbati. quos refert, & ſequitur *Hond.*
d. conſ. 9. *num.* 30. *lib.* 1.
10 Et ſupradictum ſtatutum de compromiſſis
compræhendi etiam minores, vt tradunt *Ludo.*
deciſ. Peruſ. 2. *num.* 1. *& ſeq. Adden. ad Paitell.*
d. exped. 43. *num.* 76. *Ciriac. contro.* 380. *num.* 28.
Andreol. contro. 133. *in fin.* vbi plures dat concor-
dantes *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 100. *nu.* 52.
Scac. de iudic. lib. 2. *cap.* 2. *num.* 517. *& Rota deciſ.*
36. *num.* 32. *par.* 5. *recent.* Qui tunc poſſunt com-
11 promiſſum facere ſine ſolemnitatibus ſtatuti,
cum agatur de obligatione neceſſaria, vt not.
12 *Fenzon. in d. cap.* 100. *num.* 54. *& ſeq.* latè com-
probans, & dicens, requiri tamen ſolemnitates
requiſitas de iure communi, nempè authoritatē

Tutoris,

Tutoris, & Decretum Iudicis, & legitimam
cauſam, Andreol. d. contro 133. num. 9. & num.
16. & Scac. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 531. & ſeq.
13 Tempus autem inſtantiæ a ſtatuto determina-
tum non currit, niſi a die acceptationis com-
promiſſi, cum ante acceptationem arbiter ele-
ctus non intelligatur, nec ſit arbiter, & com-
promiſſum non dicatur factum de iure, niſi ſit
acceptatum, vt not. Maran. in pract. part. 4. di-
ſtinct. 14. num. 7. Gratian. diſcep. foren. 62. num. 12.
part. 1. Adden. ad Paitell. d. expedit. 43. num 53.
14 & d. ſtatutum non procedit quando pars habet
ſcripturam, ſeu Inſtrumentum purum, clarum, &
liquidum, Hond. conſ. 9. num. 3. & ſequen. lib. 1.
Paitell. exped. 43. num. 16. & ibi Adden. num. 4.
& ſeq. Scac. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 86. & ſeq.
Rota deciſ. 452. num. 4. par. 1. rec. vbi de commu-
ni, vel breui liquidandum, Fenzon. in d. cap. 100.
num. 9. ſecus autem ſi non ſit clarum, ſed aliqua
15 exceptione reddatur dubium, Gratian. diſcept.
foren. cap. 536. num. 6. & 7. par. 3. Paitell. exped.
94. ſub num. 18. quos refert, & ſequitur Andreol.
16 contro. 102. in fin. Niſi tamen habens Inſtrumen-
tum clarum peteret compromiſſum, cum poſ-
ſit illius fauori renunciare, ſecus ſi nolit, Alex.
conſ. vlt. in fin. volum. 6. Caroc. deciſ. 98. num. 3.
Paitel. exped. 94. num. 18. latè Andreol. d. contro.
133. num. 11. vbi quamplures dat concordantes.
17 Statutum prædictum non habere locum in
cauſa dotis voluerunt Anguiſc. conſ. 96. per tot.
18 & Adden. ad Paitell. d. exped. 43. num. 21. & ſeq.
licet contrarium vti verius tueatur Blanc. de com-
promiſ. quæſt. 4. num. 20. & ſentit Giurba deciſ. vlt.
19 num. 22. Si tamen d. compromiſſum ſit expira-
tum, cum illud ſit neceſſarium, iterum eſt fa-
ciedum compromiſſum, vt not. Afflic. deciſ. 46.
in fin. Blanc. de compro. part. 7. in tit. ex ſe finitur
compromiſſum, num. 6. Adden. ad Paitell. d. exped.
43. num. 36. Borel. de coprom. gloſ. 3. §. 2. num. 10.
& ſeq. Buttigl. de ſucceſſ. theor. 106. num. 23. ſecus
ſi ſit voluntarium, Adden. vbi ſupra Scac. de iudi.
lib. 2. cap. 2. num. 637. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.
100. num. 65. Dicitur autem compromiſſum ne-
20 ceſſarium quando illud ſit vigore ſtatuti Gratia.
diſcep. foren. cap. 227. num. 12. par. 2. Andreol. d.
contro. 133. num. 10. & contro. 193. num. 25. Barz.
deciſ. 63. num. 20. & Rota deciſ. 646. num. 11. &
12. par. 4. recen. volentes id habere locum etiam
ſi partes voluntariè illud fecerint, dum poterant
adſtringi, licet illud dici poſſit voluntarium etiã
ſtante ſtatuto dixerit Rota apud Merlin. deciſ. 205.
num. 11. & 12.
21 Clerici tamen non ligantur hoc ſtatuto paſſi-
uè, licet eo gaudeant actiuè, vt tradunt P. Dian.
reſol. moral. par. 3. reſ. 43. Sperel. deciſ. 10. n. 27. quã-
plures adducens ita ſentientes, vbi reddit rationẽ,
quia d. ſtatutum eſt arctatiuum, licet ſit ordina-
torium, vt ibi per eum, & dec. 11. n. 27. par. 1. Caren.
22 reſol. 58. num. 1. & ſeq. vbi teſtatur de veriori, &
magis communi opinione, & reſol. 66. num. 1.
& ſeq. licet contrarium imò d. ſtatutum eſſe or-
dinatorium, & ideo ligare Clericos voluerint
Thomat. deciſ. March. 6. num. 22. & ſeq. & Scacc.
23 de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 204. Si tamen cauſa
non ſit compromiſſibilis quo ad vnum puta
Clericum, & ſit indiuidua eſt cognoſcenda quo
ad omnes per Iudicem ordinarium, Alex. conſ.
65. num. 11. lib. 7. Caren a d. reſol 58. num. 2. verſ
& quamuis &c.

24 Pendente autem reductione laudum eſt exe-
quendum ſtante obligatione camerali, vt do-
cent Rugginel. de appel. §. 2. cap. 3. num. 538. verbo
laudum, Manci. de iuram. par. 4. effect. 244. in fin.
Zacch. de oblig. camer. quæſt. 19. num. 11. & ſeq.
Caren. reſol. 15. num. 4. Quid autem dicendum
ſit, ſi ſit renunciatum reductioni, vel factum
pactum non audiendi vide Carena vbi ſupra nu. 1.
& ſequen.
25 Compromiſſo verò non eſt locus in alijs caſi-
bus, & præcipuè quando Actori non competit
actio propoſita, Alex. conſ. 62. num. 5. & ſequen.
lib. 7. Blanc. de compro. quæſt. 4. num. 91. quos re-
26 fert, & ſequitur Thob. Noni. conſ. 9. num. 2. Ne-
què ſtante litis pendentia, Blanc. de compro. in 4.
quæſt. princ. num. 123. Lancel. de atten. cap. 4. limit.
14. n. 4. Hond. conſ. 95. n. 36. lib. 2. Scac. de iudi. lib. 2.
27 c. 2. n. 34. Item quando pars habet exceptionem
impedientem litis ingreſſum, quia illa impedit
compromiſſum fieri, Capic. deciſ. 66. nu. 2. Blanc.
de compro. quæſt. 4. ſub num. 32. quos refert, & ſe-
quitur Scac. de iudic. d. cap. 2. nu. 79. & num. 192.
Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 100. num. 11. Si poteſt
probari in continenti, alias ſecùs, Scac. d. cap. 2.
num. 193. & aliæ plures relatæ per Scac. de iudic.
d. lib. 2. cap. 2. num. 62. & ſeq. & per Doctores re-
latos per eum num. 198.
28 Tertius verò, de quo in hoc ſtatuto quomo-
do ſit eligendus, an ſtandum ſit eius ſententiæ,
vel teneatur laudare vna cum alijs vide Paitel.
expedit. 55. per tot. & ibi Adden. & Barz. dec. 22.
num. 33.
29 Stante autem d. ſtatuto de faciendo compro-
miſſum venditor veniens ad defenſionem em-
ptoris ſuper lite mota, vt quia teneatur de eui-
ctione poteſt cogere aduerſarium ad compro-
mittendũ, vt voluerunt Bar. Alex. Ang. Caſtr. Ful-
goſ. Aret. & alii quos refert, & ſequitur Blanc. de
comprom. par. 3. num. 49. vbi teſtatur de veriori
equiori, & magis communi opinione, quam ſe-
30 quitur, & tuetur vti communem Fachin. contro.
iur. lib. 2. cap. 41. per tot. licet contrarium teneant
Silua. conſ. 49. num. 70. & alij relati per Fachin.
vbi ſupra, & Mangil. male allegans Blanc. de euict.
31 quæſt. 6. num. 4. & an priuilegio d. ſtatuti gaudeat
ceſſionarius, vide Alph. ab Olea de ceſſio. iur. tit. 6.
quæſt. 11. num. 47.
32 Supradictum verò ſtatutum de compromiſſis
habet locum ſi illud ab vna parte petatur, Craſſ.
de except. excep. 32. num. 110. Fenzon. ad ſtat. Vrb.
d. cap. 100. num. 27. Mangil. de euict. quæſt. 13.
33 num. 17. Cum Iudex ex ſe ipſo non valeat coge-
re partes ad compromittendum ſecundum ve-
riorem opinionem, quam firmat Paitell. exep.
94. num. 13. & Scac. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 30.
34 qui tamen aliquas afferunt limitationes, quas
vide ibi per eos, ſi tamen in hoc ſtatuto com-
præhenderentur affines appellatione coniuncto-
rum ſtatutum non haberet locum affinitate di-
ſſoluta, Ludo. deciſ. Peruſ. 2. num. 17. Fenzon in
d. cap. 100. nu. 23. latè comprobans, & dicens il-
lud eſſe faciendum inter virum, & vxorem, vt
ibi per eum, plenè Scac. de iudic. lib. 2. cap. 2. num.
208. & ſeq. vbi hoc ampliat etiam ſi ſuperſint fi-
35 lij, vt ibi per eum num. 211. & compromiſſum
fieri non poſſe in Iudicem ordinarium tanquam
arbitrum, ſed tanquam arbitratores, & amica-
bilem compoſitorem tradunt Vant. de nul. ex de-
fect. iuriſd. num. 174. verſ ſed nunquid &c. Scacc.

remiſ-

remiſſiuè de iudic. dict. lib. 2. cap. 2. num. 571.
36 Si tamen compromiſſum ſit factum in laicum, & Clericum appellatio vadit ad Iudicem Eccleſiaſticum tanquam digniorem, vt docent *Maran. in pract. par. 6. de appell. num.* 392. *& ſeq. Theſ. deciſ.* 14. *num.* 2. *in fin.* & poſt *Bald. Salic. Marti. Vran. & Bruno. a Sole per eum relatos Barboſ. de offic. Epiſc. allegat.* 108. *num.* 9. *in fin.* licèt contrarium teneat *Grat. diſcept. foren. cap.* 100. *num.* 51. *par.* 1.
37 Actus verò facti pendente compromiſſo ſunt attentati, & ſic reuocandi, ita *Lancell. de attent. par. 2. cap. 15. per tot.* vbi ampliat, hoc eſſe verum non ſolum ſi factum fuerit compromiſſum ſed etiam, ſi ſolum petitum fuerit, vt ibi per eum.
38 Addo prædictis, quod ſententia lata ab vno ex arbitris alio abſente eſt nulla, *Vant. de nullit. ex defec. iuriſd. num.* 182. *Ant. Gomez ad leg. 38. Taur. num.* 4. vbi dicit, ſecus eſſe de iure canonico vno arbitro abſente, & requiſito, *Paitell. expedit.* 55. *num.* 13. *&* 14. *Ciriac. contr.* 471. *num.* 34. *Rota in Fanen. prædij 9. Maij 1642. §. nec releuat, &c. coram R. P. D. Carillo*, licet *Ciriac. ibi* videatur facere differentiam inter compromiſſum voluntarium, & neceſſarium, vt ibi per eum, *num.* 38.
39 Et ſententiam in qua mandatur eſſe faciendum compromiſſum habere vim diffinitiuæ not. *Magon. deciſ. Lucen.* 73. *num.* 15. *Paitell. exped.* 94. *in fine, Scac. de appel. quæſt. 17. limit. 47. memb. 1. n.* 197.
40 Ad compromittendum autem requiritur mandatum ſpeciale, itaut generale non ſufficiat, *Maran. in pract. par. 6. actu. 2. num. 8. Blanc. de comprom. quæſt. 3. num. 56. Boer. deciſ. 283. nu. 16. & 17. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 100. num. 30. &*
ſeq. vbi ſentit, hoc habere locum etiam in com-
41 promiſſo neceſſario, & præcipuè quoad electio-
nem arbitrorum, & licet ſufficere mandatum
generale cum libera voluerint *Fenzon. ibi num.*
39. *& Eugen. conſ. 1. num. 47. lib.* 1. qui dant con-
42 cordantes, contrarium tamen tenent *Camil. Bo-*
rell. in ſumma deciſ. tit. 66. num. 176. & Cardo. in pract. Iudi. in verbo Procurator. num. 26. quos referendo ſequi videtur *Barboſ. de clauſ. clauſ. 35. num.* 27.
43 Pœnam autem appoſitam in compromiſſo exigi poſſe in caſu, quo quis arbitris parere voluit teſtantur *Gratian. diſcep. foren. cap. 721. num. 25. & ſeq. par. 4. & Caren. reſol. 92. per tot.* qui
44 dant concordantes, illam tamen non exigi de
conſuetudine teſtatur doctus *Maſſin. de confiſcat. bonor. quæſt. 22 num.* 77.
45 Nota vlterius quod compromiſſum peti non poteſt in cauſa appellationis, *Ruginell. de appell. §. 10. gloſ. 3. num. 27. Maran. in pract. part. 6. de compro. num.* 31.
46 Quando verò liceat vni ex partibus pendente compromiſſo redire ad Iudicem ordinarium, ſiuè ſimus in compromiſſo voluntario, ſiuè neceſſario tradunt *Lancell. de atten. par. 2. cap. 15. nu. 6. & num. 164. Coſta de re integr. diſtin. 21. & Adden. ad Paitell. expedit. 43. num* 62. ipſos conſulas.

DE FERIIS. Rubrica: XXVIII.

Diebus in honorem Dei Omnipotentis, & Sanctorum eius dicatis nullatenus in Curia Ius reddatur: Sunt autem, qui feriatim ſequuntur. Dies omnes Dominici, Dies Feſtiuitatum Beatiſſimæ ſemper Virginis, & SS. Apoſtolorum, Dies Circumciſionis Domini, Epiphaniæ, S. Antonij, S. Sebaſtiani, S. Blaſij, S. Gregorij, S. Ioſeph, S. Georgij, S. Marci, SS. Mariani, & Iacobi, Inuentionis S. Crucis, S. Vbaldi, & eius Tranſlationis, S. Bernardini, S. Barnabæ, Natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ, S. Mariæ Magdalenæ, S. Annæ, S. Petri ad Vincula, S. Dominici, S. Laurentij, S. Auguſtini, Decollationis S. Io: Baptiſtæ, Dedicationis S. Michaelis Archangeli, S. Hieronymi, S. Franciſci, S. Lucæ, Omnium Sanctorum, Commemorationis Defunctorum, S. Caroli, S. Martini, S. Catharinæ, S. Nicolai, S. Ambroſij, S. Luciæ, à Vigilia Natiuitatis Domini, vſque ad Circumciſionem, Dies Cinerum, Omnes ſextæ Feriæ, ſeu dies Veneris totius Anni, à Dominica Palmarum, vſque ad Octauam Paſchatis Reſurrectionis Domini, Tres dies Penthecoſtes, Dies Aſcenſionis Domini, Dies Feſtiuitatis Sacratiſſimi Corporis D. N. IESV Chriſti.

Propter Hominum quoque vtilitatem, ſiue publicam lætitiam ſequentes Dies ſunt Feriati, Videlicet dies, in quo fit Conſilium Generale, dies omnes Nundinarum de Menſe Maij, & de Menſe Septembris, quas deſcripſimus ſupra, ſub Rub. de Nundinis, Præterquam de his, quæ aguntur occaſione Nundinarum: Item ſex vltimi dies Carnilpriuij, Item dies Feriarum, quæ propter Meſſes, & Æſtiuos Calores inductæ ſunt, Incipiendò à kal. Iulij vſque ad Feſtum Aſſumptionis Beatæ Mariæ, & dies Vindembiarum, quæ durent per XX. dies à die Banni præſcripti à Magiſtratu; Ab his tamen Meſſium, vel Vindembiarum Ferijs excipiantur Cauſæ, ſiue Differentiæ, quæ occaſione Meſſium, vel Vindemmiarum inter Dominum, & Colonum orirentur. Item Cauſæ

Execu-

Executiuæ cuiuſcunque generis, & Inſtrumentorum, in quibus Cauſæ cognitio non requiratur, Siue Apocarum, in quibus Apocis dictis Ferijs eſſet renunciatum, Cauſæ omnes Appellationum Diuiſionis, Mercedum, & Reſtitutionis in integrum, Nec non Cauſæ Criminales, & aliæ à Statutis exceptæ, in quibus non obſtantibus dictis Ferijs, Ius petentibus reddatur.

SVMMARIVM.

1 *Feriæ vnde dicantur, & de illarum diuiſione remiſſiuè.*
2 *Statutum de feriis eſt ordinatorium.*
3 *Feriarum tempore nullus actus fieri poteſt in iudicio.*
Itaut ſi in d. tempore feratur ſententia ſit nulla, num 4.
5 *Ferijs inductis in honorem Dei partes non poſſunt renunciare.*
Secus inductis in vtilitatem hominum, n. 6.
7 *Doctor intelligitur ſecundum legem quam allegat.*
8 *Ferijs cenſetur renunciatum ſi Iudex aſſignet diem, feriatam partibus præſentibus.*
9 *Procurator generalis poteſt feriis renunciare.*
10 *Statutum non poteſt tollere ferias in honorem Dei, & Sanctorum.*
Niſi eſſent feriæ ab ipſo ſtatuto inductæ, nu. 11.
Et in dubio non cenſetur tollere ferias inductas in honorem Dei, num. 12.
13 *Feriarum tempore poteſt dari Tutor, vel Curator.*
Decreta autem interponi non poſsunt, num. 14.
Poſſunt tamen celebrari Inſtrumenta, num. 15.
Licet aliqui contrarium teneant, num. 16.
17 *Feriæ non obſtant in cauſa dotis.*
Licet contrarium teneant alii, num. 18.
19 *Feriarum tempore non poteſt fieri executio.*
Quicquid ſit tempore feriarum in vtilitatem hominem, num. 20.
Et quando illa fit de mandato Rotæ, num. 21.
Et pro re contenta in ſententia, num. 22.
Poſſeſſio verò capi poteſt in d. tempore, num. 23.
24 *Feriarum tempore non poſſunt examinari teſtes.*
Niſi iuraſſent in die Dominico, num. 25.
Vel ſi examinentur de conſenſu partium, n. 26.
27 *Appellatio poteſt interponi tempore feriato.*
28 *Feriati dies in dilationibus includuntur.*
29 *Suſpectus de fuga capi poteſt tempore feriato.*
30 *Feriæ non obſtant in cauſis ſummariis.*
Fallit in feriis inductis in honorem Dei, nu. 31.
Neque in cauſis Eccleſiaſticis, & in aliis, n. 32.

ANNOTATIO.

1 DE origine feriarum, & vndè dicantur feriæ, & de illarum diuiſione latè agunt *Scac. de iudi. lib. 2. cap. 5. nu. 1. & ſeq. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 58. num. 1. & ſeq.*
Supradictum ſtatutum de ferijs eſt
2 ordinatorium, & ideo circa illud eſt attendendus locus iudicij, *Scac. de iudi. lib. 2. cap. 5. num. 189.* qui teſtatur de communi opinione, *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 58. num. 42*
3 Tempore autem feriarum nullus actus fieri poteſt in iudicio, alias actus eſt nullus ex defectu iuriſdictionis, quæ tempore feriarum in Iudice conquieſcit, *l. 1. ff. de feri. cap. fin. & ibi Canon. eod. tit. Vant. de nullit. ex defect. iuriſd. num. 129. Gratian. diſcep. foren. cap. 516. num. 16. par. 3. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 58. num. 28. & ſeq.* vbi hoc limitat, quando actio eſſet peritura, vt ibi per eum, *Scac. de iudic. lib. 2. cap. 5. num. 17. & ſeq.*
4 Ita vt ſi tempore feriarum lata ſit ſententia illa ſit nulla, *Bertach. de Epiſc. lib. 1. par. 2.* vbi excipit quinque caſus, *Gratian. diſcep. foren. cap. 898. num. 13. par. 5. Andreol. contro. 243. num. 16.* benè *Rota in Eugub. dotis 9. Maij 1642. §. ſed quoad, coram R. P. D. Roias* vbi de hebdomada ſancta, licet per ſtatutum in aliquo caſu feriæ ſint ſublatæ, cum ſtatutum laicale non poſſit tollere ferias inductas in honorem Dei, vt infra dicetur, & comprobat *Rota in deciſ. ſupra proximè adducta,*
5 & ſententia lata tempore feriarum eſt nulla etiã parte non opponente, cum ferijs inductis in honorem Dei, & Sanctorum partes non poſſint renunciare, *cap. fin. & ibi Canoniſtæ de feri. Maran. in pract. part. 4. diſtin. 16. num. 85. Gratian. diſcep. foren. d. cap. 898. num. 13. Andreol. d. contr. 243. num. 27.* qui dant concordantes, quicquid
6 ſit quò ad ferias inductas in vtilitatem hominum, quibus partes poſſunt renunciare, *Theſa. deciſ. 39. num. 1. Gail. obſeru. 53. num. 16. lib. 1.* vbi dicit in cauſa procedendo ferijs tacitè renunciatum videri, latè *Andreol. d. controu. 243. num. 17. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 58. num. 36.* vbi dicit d. renunciationem fieri non poſſe in præiudicium Iudicis, vt ibi per eum, & in his terminis intelligo *Rotam apud Poſti. de manut. dec. 415. in fin.* vbi habetur, quod ſententia eſt nulla tempore feriarum pacto opponente, alias ſecùs, cum illa intelligenda ſit de ferijs inductis in vtilitatem hominum, in quibus terminis loquitur,
7 *l. 1. §. ſi prætor, ff. de feri.* Cum Doctor intelligendus ſit ſecundum legem quam allegat, *Rolan. conſ. 95. num. 9. lib. 3. Caren. reſolut. 48. num. 9.*
8 Cenſetur autem per partes ferijs renunciatum quando Iudex pro ferenda ſententia aſſignat diẽ feriatam partibus præſentibus, vt poſt *Adden. ad Salic. et Butr.* per eum relatos firmat *Andreol. d.*
9 *contro. 243. num. 16.* ferijs autem prædictis poteſt renunciare Procurator ſine ſpeciali mandato, *Gallera. de renunciat. cap. 118. num. 9. Sola ad Conſtit. Sabaud. in tit. de feri. gloſ. 3.* quos referendo ſequitur *Andreol. d. contro. 243. ſub num. 29.*
10 Statutum autem non poſſe tollere ferias inductas in honorem Dei, & Sanctorum vltra adducta ſupra tradunt *Gratian. deciſ. March. 144. nu. 5. et ſeq. Carpan. ad Stat. Mediolan. lib. 1. cap. 110. num. 4. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 30. num. 11. et Rota in d. Eugubina dotis, § nec obſtat etc.* Niſi
11 tamen tolleret ferias a ſe inductas, *Soccin. conſ. 116. num. 12. lib. 4* & ſtatutum generaliter tol-
12 lens ferias non cenſetur tollere ferias inductas in honorem Dei, & Sanctorum, *Alex. conſ. 53. num. 10. lib. 5. Gratian. dict. deciſ. March. 144. num. 14.*

13 Datio

13 Datio autem tutoris, & curatoris fieri poteſt
tempore feriarum in honorem Dei, & Sancto
rum poſt tex. in l. 2. ff. de fer. tradunt Aret. in l. ſi
expræſſim, 19. col. 7. de appell. & rela. Iaſ. in l. 1.
14 §. 1. num. 6. ff. de fer. licet in d. diebus non poſſe
interponi per Iudicem Decreta, not. Simoncell. de
decr. lib. 1. tit. 1. inſpect. 3. num. 84. Scacc. de iudic.
lib. 2. cap. 5. num. 105. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1
cap. 58. num. 11. vbi teſtatur de communi, & ve-
riori opinione illam limitando, vt non habeat
locum in caſu neceſſitatis, & fauoræ piæ cauſæ,
15 Sicuti in d. diebus feriatis in honorem Dei, &
Sanctorum poſſe celebrari Inſtrumenta etiam
appoſito iuramento tenuerunt Corn. de abſol. a
iura. par. 4. caſu 18. num. 13. Card. Mantic. de ta-
cit. lib. 3. tit. 15. num. 13. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.
58. num. 13. & ſeq. vbi teſtatur de veriori, & ma-
gis communi opinione Mareſcott. var. reſol. lib. 2.
cap. 20. num. 11. & ſeq. & hanc pariter opinionem
communem eſſe, etiam ſi Inſtrumentum fiat in
die Dominico teſtatur Balth. Thomaſ. in ſuis tract.
var. tom. 2. de tutor. & curat. tit. 19. num. 1681.
cum quibus pertranſit Rota deciſ. 777. num. 3. &
16 ſeq. par. 4. diuerſ. Licet contrarium tenuerint
Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 324. num. 160. & ſeq.
lib. 1. Gait. de credit. cap. 2. quæſt. 5. num. 2117. &
alii relati per Balth. Tomaſ. in d. tit. 19. num. 1080
quam tutiorem pro anima dixit Fenzon. in d. cap.
58. num. 18. & ſeq.
17 Quod verò feriæ non obſtent in cauſa dotis,
voluerunt Iaſ in l. 1. §. 1. num. 8. ff. de fer. Campeg.
de dote in 1. par. princ. quæſt. 88. num. 1. vbi de-
clarat ſi mulier ſit pauper Alex. in l. 1. num. 11. ff.
ſolut. matr. Bald. Nouell. de dote in 5. par. princ. nu-
mer. 3. & 4. qui teſtatur de communi opinione,
Andreol. controuer. 243. num. 37. & ſemper ſe-
quendum eſſe quod fauet doti in dubio dicit P.
18 Boſſ. de dote, cap. 9. §. 12. Licet contrarium tuea-
tur Fachin. controuerſ. iur. lib. 10. cap. 36. per tot.
niſi mulier eſſet pauper, & eſſet alimentanda ex
d. dote, vt ibi per eum, cum quo pertranſit Scac.
de iudic. lib. 2. cap. 5. num. 59.
19 Addo prædictis quod executio ſententiæ fieri
non poteſt tempore feriarum in honorem Dei,
& Sanctorum, vt tradunt Aſin. in pract. §. 31. verſ.
concludendum eſt &c. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 29.
num. 101. et ſeq. Theſaur. deciſ. 95. num. 1. et ſeq.
vbi quid in hebdomada ſancta, Rota in Bononien.
prædij 16. Iunii 1642. coram R. P. D. Peutingerio
poſt princ.

20 Licet illa fieri poſſit in die feriata in vtilitatem
hominum introducta, Abb. in cap. fin. num. 20. et
ibi Adden. de iudic. Poſt. d. inſpect. 29. num. 102. vbi
21 concordantes, & quando illa fit de mandato Ro-
tæ, Rota apud Buratt. deciſ. 688. num. 12. et in d. Bo-
22 nonien. prædii poſt princ. & pro re contenta in ſen-
tentia Butr. in cap. fin. in princ. et num. 24. de iudic.
Guidopapa deciſ. 215. num. 5. quos referendo ſequi-
23 tur Rota in d. Bononien. prædii poſt. princ. Poſſeſſio-
nem tamen capi poſſe in die feriata maximè ex
capite ſucceſſionis, vel ſimili dixerunt Fenzon.
ad d. cap. 58. num. 41. et Rota deciſ. 104. num. 3. par.
11. recent.
24 Teſtes verò tempore feriarum examinari, &
iurare non poſſunt, Specul. de fer. §. ſequitur num.
6. Farinac. de teſt. quæſt. 80. num. 55. Fenzon. ad
25 ſtat. Vrb. d. cap. 58 num. 27. Niſi teſtes iuraſſent
in die iuridico, quia tunc examinari poſſunt, Fa-
rinac. d. quæſt. 80. num. 56. Fenzon. d. cap. 58. num.
27. Scac. de iudic. lib. 2. cap. 5. num. 73. Et exami-
26 nentur de conſenſu vtriuſque partis Farinac. vbi
ſupra, num. 57. vbi concordantes. Poteſt tamen
27 appellatio interponi tempore feriato, licet illa
proſequi non poſſit, Fenzon. in d. cap. 58. num. 8.
Scacc. de appell. quæſt. 12. num. 51.
28 Dies feriati in dilationibus includuntur, cum
tempus probandi ſit continuum, niſi tamen fe-
riæ abſorberent totam, vel maiorem partem di-
lationis, vt tradunt Gail. pract. obſer. lib. 1. obſer.
53. num. 12. Adden. ad Pract. Veſtr. lib 5. cap. 4. n. 7
Fenzon. in d. cap. 58. num 5. et ſeq. Maran. in pract.
par. 6. in 3. actu. num. 8.
29 Suſpectus vero de fuga capi poteſt tempore
feriato etiam in honorem Dei, Aſin. in pract. §. 31.
cap. 2. ampliat. 13. num. 1. et ſeq. Fenzon. ad ſtat.
Vrb. d. cap. 58. num. 32. Craſſ. de excep. in prælud.
num. 137. qui alios adducunt ita ſentientes, Scac.
de iud. lib. 2. cap. 5. num. 28. et ſeq.
30 Addo vlterius quod feriæ non obſtant in cau-
ſis ſummariis, clem. ſepè, 2. de verb. ſignif. Ma-
ran. in pract. par. 4. diſt. 16. num. 85. Scacc. de iudic.
31 lib. 2. cap. 5. num. 171. Si ſunt feriæ introductæ in
vtilitatem hominum, ſecus ſi in honorem Dei,
& Sanctorum, idem Scacc. in d. cap. 5. num. 23. vbi
dat concordantes, neque d. feriæ habent locum
in cauſis Eccleſiaſticis, Scac. d. cap. 5. num. 86. &
32 in quampluribus aliis cauſis, quæ recenſentur
per Bertach. de Epiſc. lib. 1. in princ. num. 14. &
ſeq. & per Scacc. de iudic. d. lib 2. cap. 5. ferè per tot.
ipſos conſulas, cũ non omnia hic deceat referre.

QVALITER CREDITA EX INSTRVMENTIS CHIROGRAPHIS, & Partitis caſſari debeant. Rub. XXIX.

VT facilius appareat de Solutione Debitorum, nec aliqua ſuper illis controuerſia oriatur, Statuimus, quod in poſterum ſolutiones omnes, quæ in dies fiunt vigore Inſtrumenti, annotentur in forma manu Notarij Rogati, in Margine dicti Inſtrumenti, & eo legitimè impedito manu Notarij ab eo Subſtituti: Sicut etiam in Inſtrumentis Defunctorum obſeruandum erit, vt per Notarium Subſtitutũ de licentia Magiſtratus, talis ſolutio annotetur. Quòd ſi Notarius ſit abſens à Ciuitate, nec eodem die eius reditus ſperaretur, poſſit Alter rogari de ſolutione, & ſoluens terminũ xv. dierũ,

habita fide à dicto Notario, eam præſentare debeat primo Notario, ad hoc, vt in Margine Instrumenti dictam ſolutionem deſcribat, recepta mercede pro medietate. Si verò propter antiquitatem, ſiue incuriam ignoretur Notarius, poſſit alter de licentia D. Locumtenentis de ſolutione rogari.

Cœterum ſi debitum ex Chirographo ſoluatur, laceretur ſtatim Chirographum, niſi vltra, aliquid faciendum contineret: Quo caſu fiat receputum in eodem Chirographo, & remaneat penes Creditorem, donec facienda impleantur, ac deinde, vt ſupra laceretur. Et ſi debitum appareat in Partitis, facta ſolutione, pariter è contra ſolutio iuxta ſolitum annotetur, & debitum caſſetur.

SVMMARIVM.

1 *Creditor recipiens ſolutionem tenetur facere quietationem de ſumma recepta.*

Non tamen tenetur facere quietationem generalem, n.2.

3 *Creditor recipiens partem debiti cenſetur illam recipere ad bonum computum.*

Niſi faciat apocam per reſiduo, n.4.

Vel pro reſto, n. 5.

6 *Quietatio generaliter facta omnia comprahendit.*

7 *Quietationes probant ſi teſtes dicant, habere notam manum ſcribentis.*

ANNOTATIO.

1 CReditor qui recepit ſolutionem a ſuo debitore tenetur ei facere quietationem, & receputum de ſumma recepta *l. ſicut, 26. & ibi Bald. C. de liber. agn.* & not. *Gratian. diſcep. foren. cap. 260. num. 9. par. 2.* qui plures dat concordantes, *Ciriac. controu. 267. num. 3. & Adden. ad Capic. Latr. deciſ. 21. num. 1.*
2 *par. 1.* Non tenetur autem facere debitori quietationem generalem ſibi ſoluenti aliquam pecuniarum quantitatem ex aliqua cauſa particulari, ſed ſolum quietationem particularem pro illa ſumma, quam ſoluit, vt docent *Bald. in l. 3. §. contrariorum, ff. de reb. credit. Gratian. d. cap. 260. num. 9. Ciriac. d. controu. 267. num. 3.* vbi plures dat concordantes, *& num. 6.* Cum quietatio generalis dicatur captioſa *Ciriac. d. controu. 267. nu-*
3 *mer. 6. Gargiar. Iun. conſ. 21. num. 19. lib. 1.* Et creditor recipiens partem debiti licet faciat apocam debitori præſumitur illam partem recepiſſe ad bonum computum, & non cenſetur aliam partem remiſiſſe, vt tradunt *Bero. conſ. 192. num. 1. lib. 2. Aſin. de execut. §. 4. cap. 52. num. 2. Roma. ſingul. 699.* & alij quos refert, & ſequitur *Graſſ.*
4 *de excep. excep. 25. num. 14.* Niſi tamen ei fecerit apocam pro reſiduo, vel ad complementum totius ſummæ, quia tunc præſumitur totum debitum ei fuiſſe ſolutum, vt latè comprobat *Graſſ. d. excep. 25. num. 16.* vbi plures dat concordantes, *Gratian. diſcep. foren. cap. 486. num. 34. par. 3. & Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 52. num. 11. & deciſ. 94. num. 20. & deciſ. 141. num. 13. apud eundem*
5 *Merlin. vbi ſupra.* Et idem eſt ſi dictum fuiſſet *pro ſaldo. Rota apud Buratt. deciſ. 344. num. 18. & in Rauennaten. dotis 11. Aprilis 1644. coram Card. Cor-*
6 *rado, §. Eoque magis &c.* Quietatio tamen generaliter facta omnia compræhendit etiam incogitata, *l. ſi de certa 31. & ibi Bart. C. de tranſact. Pariſ. conſ. 150. num. 11. lib. 3. Corn. conſ. 29. per tot. lib. 1. Surd. deciſ. 117. num. 11.* & latè comprobat *Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 100. num. 10. & ſeq. & deciſ. 80. num. 8. & ſeq.*
7 Dictæ tamen quietationes, & recepura probant licet non ſint ſolemniter recognitæ, ſi adſint teſtes deponentes habere notam manum ſcribentis, cum illæ fieri ſoleant priuatè, & ſine teſtibus, *Rota apud Buratt. deciſ. 582. num. 5. & apud Card. Seraph. deciſ. 1163. num. 3. & deciſ. 570. nu. 2. par. 1. diuerſ. & in Bononien. dotis 16. Martii 1629. in fin. coram R. P. D. Merlino.*

DE PRÆSCRIPTIONIBVS. *Rub. XXX.*

CReditor, qui ex cauſa Mutui, vel alterius Contractus fuerit negligens in petendo debitum per Annos XV. Niſi de iudiciali, ſiue extraiudiciali Interpellatione legitimè docuerit, præſumatur Iuris præſumptione facta Solutio, niſi contrarium per Creditorem legitimè probetur, vel niſi contraria Præſumptio præualens adduceretur: Et durante Præſumptione prædicta, Inſtrumenta quæcunque nullam omnino faciant fidem, & exequi non valeant, exceptis Minoribus XXV. annis, Locis Pijs, Communitatibus, Dotibus petendis, & repetendis, & ſi quæ alia conſimilem cauſam habeant. Quòd ſi Creditor etiam in vim Chirographi, ſeu Partitæ Libri Rationum legitimè confecti alicuius Artificis per Decennium ſteterit; nec interim iudicialiter, ſiue extraiudicialiter debitorem interpellaſſe, vt ſupra, legitimè docuerit; Similiter Solutio facta præſumatur, nec poſt dicti Temporis lapſum, & moram

quicquam amplius à Debitore, ſiue eius Hæredibus petere poſſit. Si verò quis Creditor ſit ratione famulatus, Nutritij, aut operis præſtiti poſt biennium non audiatur, dummodo Dominus iurauerit ſatisfeciſſe; Et ad iurandum Dominus non admttatur, Si Creditor de iudiciali, vel extraiudiciali interpellatione doceret. Hæc de Præſcriptionibus Crediti dicta ſint.

Si quis verò habuerit, vel poſſederit rem aliquam per ſe, vel ſuos Auctores, ſiue Auctorem Auctoris per ſpatium XV. Annorum continue, pacifice, bona fide, & iuſto titulo, & ſuper ea fuerit ſibi mota lis, talis mouens non audiatur, Niſi ageretur, vt diximus, de intereſſe Minoris XXV. Annis, Loci Pij, Miſerabilium Perſonarum, vel de Dote, vt ſupra, aliàs dicto tempore probato, Agentes Præſcriptione repelli poſſe, & deberi Mandamus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de præſcript. eſt deciſorium.*

2 *Statutũ de præſer. non compræhendit Clericos paſſiuè*
Actiuè verò Clerici eo gaudent, n.3.

4 *Statutum de præſer. eſt de iure vallidum.*
Et procedit etiam in credito iurato, n.5.
Ac etiam cum mala fide, n.6.
Licèt contrarium teneant alij, n.7.
Quod tamen declaratur, n.8.

9 *Statutum de præſer. procedit contra forenſem quando petitio fit in loco ſtatuti.*
Contrarium ſi contractus ſit factus in loco ſtatuti & ſolutio alibi fuit deſtinata, n.10.

11 *Statutum de ptæſer. non habet locum in actione reali.*
Et non compræhendit actionem competentem pro legittima, n.12.
Nequè habet locum in actionibus mixtis, n.13.
Neque in donatario, n.14.
Nequè compræhendit actionem realem pro legato, n.15.
Nequè illum qui rem vendicat, n. 16.
Neq; quando competit actio in rem ſcriptã, n.17
Licèt compræhendit creditorem ex actione perſonali cum hipothecaria acceſſoria, n.18.

19 *Statutum de præſer. compræhendit etiam creditorem ex quaſi contractu.*
Ratio affertur, n.20.

21 *Statutum de præſer. ſi requirat bonam fidem, illa non præſumitnr.*

22 *Statuto de præſer. non eſt locus ſtantibus coniecturis in contrarium.*
Et vt ſit locus d. ſtatuto debet dari de ſolutione, num. 23.

24 *Statutũ de præſer. non habet locum in fructibus dotis.*
Compræhendit tamen fideiuſſorem habentem ceſſionem, n.25.
Non tamen habet locum in fructibus cenſus, num.26.

27 *Sententia exequi non poteſt poſt 15. annos ſtante ſtatuto de præſer.*

28 *Solutionis præſumptio ſi ceſſet ob malam fidem reuiuiſcit illa ſuperueniente.*

29 *Solutionis præſumptio oriens ex ſtatuto debet allegari per debitorem.*

30 *Reſtitutio ex capite ignorantiæ datur contra præſcriptionem ſtatutariam.*
Licet contrarium teneant aliqui, num. 31.
Ignorantia autem debet eſſe ex omni parte probabilis, n.32.

33 *Salarium famulorum quando dicatur præſcriptum ex ſtatuto.*
Et ſtatutum de præſcriptione ſalarii famulorum non procedit in mercede artificum, & Notariorum, n.34.
Neque in mercede calculata, n.35.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum de præſcriptionibus eſt deciſorium, vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 158 num. 76. & Rota coram Card. Lancell. Senio. 10. Iunii* 1580 relata per *Fenz. vbi ſupr.* Et ideo non
2 compræhendit Clericos paſſiuè, vt not. *Boſſ. de ſtat. Vrb. præſcrip. cap. 19. num. 205. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 158 num. 77. & Sperell. deciſ. 135. num. 85. par. 2.* qui dant concordantes, ita vt non compræhendat Clericum hæredem laici dum illa non erat completa contra laicum, vt not. *Sperell. d. deciſ. 135. num. 124. & ſeq.* vbi hoc benè comprobat, & dicit, hoc non habere locum quando Clericus vteretur ſtatuto in agendo, vt
3 ibi per eum, *num.* 131. Eo autem Clericus gaudet actiuè ratione priuilegiatiua, vt poſt *Abb. Felin. Surd. Graſſ. Sperell. D. Deluca, & Rotam* per me relatos probaui ſupra *in prælud. n. 178.* declarando, vt per *Rota deciſ. 52. n. 19. & ſeq. par. 12. rec.*
4 Quod quidem ſtatutum inducens præſcriptionem eſt vallidum vti ex rationabili cauſa conditum, vt probant *Gratian. diſcep. foren. cap. 994. num. 7. par. 5. Andreol. controuer. 135. num. 11. Thomat. deciſ. March. 155. num. 4. & deciſ. 222. nnm. 1. & Altograd. conſ. 53. num. 14. & ſeq. lib* 2. Et ha-
5 bet locum etiam in credito iurato, cum tollat fidem Inſtrumentis, & ſcripturis, ex quibus creditum probari poteſt, quod ſtatutum facere poteſt, vt probant *Caſtr. Alex. Gabr. & alii* quos ſequitur, & refert *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 158. num. 38.* vbi concordantes, Ita vt iuramentum ex eis non probetur, vt conſiderant *Fenzon. ad d. cap. 158. num. 38. Thomat. d. deciſ. 222. num. 7. Andreol. contr. 135. n. 11. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom. 2 circa ſtat. interp. ad d. ſtat. 158. n. 1. & ſeq.* vbi teſtatur de communi, & tutiori opinione, *Rota deciſ.* 346. *num. 4. par. 6. recent.* & alij per me relati *alleg. foren. 11. n. 6.* quicquid contrarium voluerit *Gratia. diſc. foren. cap. 883. in fin.* Ac etiam cum mala fi-
6 de, quia licet quamplures Doct. voluerint dict.

ſtatutum de præſer. cum procedere cum mala fi-
de, & præcipuè Ciriac. controu. 321. num. 55. Ad-
den. ad Rot. deciſ. 6. par. 3. recent. & Rota per Poſt.
7 de ſuabbaſt. deciſ. 119. per tot. d. tamen opinio
non eſt tuta, cum contrarium teneant Bart. Bal.
Ang. Caſtr. Iaſ. Cuman. Guid. Pap. Aret. Corn. Fe-
lin. Ripa Barba. Boſſ. & Bertaz. per me relati d. al-
leg. 11. num. 10. quorum aliqui teſtantur de ve-
8 riori, & veriſſima opinione, d. tamen contra-
ria opinio poteſt habere locum in terminis ſta-
tuti inducentis præſcriptionem actionis ex ſolo
curſu temporis, ſecus tamen eſt quando ſtatu-
tum non tollit actionem creditori competen-
tem, ſed ſtante illius negligentia per ſpatium
quindecim annorum inducit præſumptionem
ſolutionis, qua præſumpta tollit fidem Inſtru-
mentis itaut nullam faciant probationem, vt fa-
cit ſtatutum noſtrum, quia tunc allegans d. præ-
ſumptam ſolutionem dicitur eſſe ſimilis ei, qui
ſoluit, & ideo dari non poteſt de mala fide, ac
ſi ſolutio ex publico Inſtrumento probata eſſet,
vt declarant Fenzon. in d. cap. 158. num. 7. & ſeq.
Thomat. d. deciſ. 222. num. 2. Altogr. conſ. 53. nu.
24. & ſeq. lib. 2. Poſt. reſol. 127. num. 16. Rota apud
Merlin. deciſ. 124. num. 12. & alij per me relati d.
alleg. 11 num. 12. Maxime quando ſolutioni nul-
la fuit appoſita dies, vt probaui ego d. alle. 11. n. 15

Statutum prædictum excipit cauſam dotis, & alios
caſus ſimiles, qui autem dicantur caſus ſimiles
recenſet Boſſ. de ſtat. Vrb. præſer. gloſ. 19. num. 61.
ponit triginta caſus, & vltra in quibus d. ſtatutum
locum non habet, ipſum conſulas, & Rota apud
Gregor. XV. deciſ. 489. num. 16.

9 Statutum prædictum habet locum etiam con-
tra forenſem, quando petitio per forenſem fit in
loco ſtatuti, vt tradunt Doct. communiter in l. cun-
ctos populos, 1. C. de Sum. Trin. & fide cath. Ad-
den. ad Rot. deciſ. 6. num. 51. & ſeq. par. 3. recent.
Pract. Ridolph. par. 1. cap. 8. num. 205. Rot. apud
Merlin. deciſ. 124. num. 3. & deciſ. 555. num. . . .
par. 4. recent tom. 3. & alij plures per me relati al-
legat. foren. 11. num. 22. Quicquid contrarium te-
10 nuerint aliqui per me relati, d. alleg. 11. num. 21.
licèt contrarium dicendum ſit quando contra-
ctus celebratus fuit in loco ſtatuti, & ſolutio ali-
bi fuit deſtinata, quia in d. caſu ſtatutum loci vbi
eſt deſtinata ſolutio attenditur, non autem ſta-
tutum loci contractus, vt declarant Adden. ad
Rot. d. deciſ. 6. num. 53. & ſeq. par. 3. recent. Pract.
Ridolph. d. cap. 8 num. 205. & ſeq. Rota deciſ. 3. nu.
10. & deciſ. 64. num. 11. par. 8. recent. & dixi ego
in d. allegat. foren. 11. num. 24.

11 Non tamen habet locum d. ſtatutum in credi-
tore, ex actione reali, cum ipſe non dicatur ve-
rè creditor vti loquitur d. ſtatutum, Gabr. conſ.
148. num. 7. lib. 2. Mareſc. variar. reſol. lib. 2. cap.
67. num. 27. qui plures dat concordantes, Theod.
Rub. in ſingul. Rotæ Rom. tom. 2. Circa ſtat. Vrb.
cap. 158. num. 14. & Rota apud Cenc. deciſ. 230.
num. 7. & deciſ. 372. in fin. par. 4. recent. tom. 2. &
12 apud Duran. deciſ. 210. num. 9. Et ideo d. Statutum
non compræhendit actionem competentem pro
legitima, vel eius ſupplemento, Gratian. diſcep.
foren. cap. 807. in fin. par. 5. Theod. Rub. in d. cap.
158. num. 33. Rota apud Greg. XV. dec. 489 num 15.
13 & ibi Adden. Prout neque habet locum in actio-
nibus mixtis, vt eſt petitio hæreditatis, & aliæ
Rota d. deciſ. 489. num. 16. & ante eam Gabr. conſ.
8. num. 14. & ſeq. lib. 1. Neque in donatario qui
14 non eſt verè creditor, vt poſt Cuman. Card. Tuſc.
& Fulgoſ. per eum relatos firmat Barboſ. de appel.
15 verb. ſignif. appell. 63. num. 6. Nequè compræ-
hendit actionem realem pro legato Theod. Rub. in
d. cap. 158. num. 16. vbi duas allegat Rotæ deciſio-
16 nes, Nequè compræhendit illum qui rem vendi-
cat vti ſuam ratione dominij, dum ſtatutum lo-
quitur de creditore, Peregr. de iure fiſc. lib. 5. tit. 1
num. 202. Thob. Non. conſ. 39. num. 18. Fenzon. ad
ſtat. Vrb. d. cap. 58. num. 20. Scapuc. de Saluian. lib.
2. quæſt. 23 num. 4. Nequè quando competit actio
17 in rem ſcripta, quæ æquiparatur actioni reali,
Bart. & alij in l. 3. ff. quod met cauſ. Gabr. conſ. 8.
num. 22. lib. 1. & conſ. 148. num. 8. & 9. lib. 2.

18 Habet tamen locum d. ſtatutum in quolibet
creditore habente actionem perſonalem, & etiam
hipotecariam illi acceſſoriam, cum ipſe dicatur
verè, & propriè creditor, vt declarant Boſſ. de
ſtat. Vrb. præſer. cap 23. num. 11. Fenzon. ad ſtat. Vrb.
d. cap. 158. num. 51. & ſeq. & ſentit Thob. Non.
conſ. 39. num. 19. Bardell. conſ. 43. per tot. & Gabr.
d. conſ 8. num. 3. lib. 1. & conſ. 148. num. 8. lib. 2.
& ſentit Andreol. controu. 135. num. 18. & deduci-
tur ex verbis ſtatuti tollentis fidem Inſtrumentis
in Inſtrumentis autem ſemper apponitur hipo-
teca bonorum, vel obligatio cameralis, ex vna
autem parte Statuti declaratur alia, Soc. Iun. conſ.
46. num. 4. vol. 4. Alba. conſ. 36. num. 3. Maſcar. de
gener. ſtat. interp. concl. 2. num. 112. Alias nunquam
ferè haberet locum ſtatutum, quod non debet eſ-
ſe eluſorium, vt aduertit Boſſi. de ſtat. Vrb. præſer.
cap. 23. num. 11. licet contrarium quando agitur
contra tertium poſſeſſorem teneat Scapuc. de Sal.
lib. 2. quæſt. 23. num. 3. & ſeq.

19 Statutũ ſupradictũ de præſcriptione loquens de
creditore ex cauſa mutui, vel alterius contractus
videtur quod compræhendat etiam creditorem
ex quaſi contractu, maximè cum eadem ſit ra-
tio in vno, quæ in alio, vt not. Gait. de credit. in
princ. tract. nu. 15. & ſeq. vbi attendit communem
vſum loquendi Barboſ. in loc. commun. loco 26. num.
10. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 158. num. 13. & ſeq.
Rota apud Card. Seraph. deciſ. 730. num. 1. & ſeq. li-
cet contrarium teneant Gabr. conſ 8. in princ. lib. 1.
20 Et quando in ſtatuto adſunt verba generalia ve-
nire etiam quaſi contractus not. Theod. Rub. in ſin-
gul. Rotæ Rom. tom. 2. de Stat. cap. 158. num. 7.

21 Si tamen ſtatutum requirat ad præſcribendum
bonam fidem, illa non præſumitur, ſed eſt pro-
banda Tiraq. de præſcr. glo. 2. ver. d tamen Crau. conſ.
201. ſub num. 13. Natt. conſ. 581. num. 21. quos refe-
rendo ſequitur Seraph. de priu. iuram priu. 33. nu. 53.

22 Quod verò huic ſtatuto non ſit locus ſtanti-
bus præſumptionibus in contrarium vltra diſpo-
ſita in ſtatuto tradunt etiam Theod. Rub. in d. cap.
158. num. 5. Rota apud Cenc. de Cenſ. deciſ. 332. in fin.
& apud Zuffi. de legit. proc. crim. deciſ. 63. in fin.

23 Vt autem ſit locus d. ſtatuto de præſer. debet
dari de ſolutione, non autem negari debitum,
quia ſi debitum negetur non habet locum ſtatu-
tum Adden. ad Rot. deciſ. 6. num 69. & ſeq. par. 3. rec.
Andreol. contr. 171. num. 3. qui dant concordantes,
licèt d. præſumptam ſolutionem admitti etiam
negato debito, voluerit Theod. Rub. in ſign. Rotæ
Rom. tom. 2. circa ſtat. Vrb. d. cap. 158. num. 11.

Quia in hoc ſtatuto de præſer. excipitur cauſa do-
tis, vt obſeruant etiam Andreol. controu. 135. nu.
12. & Rota deciſ. 574. num. 11, apud Bich. illud ha-
24 beret tamen locum in fructibus dotis, qui præ-

ſcri-

ſcribuntur per ſpatium d.16.annorum,vt volue-
runt *Fenz.ad Stat.Vrb.lib.1.cap.137.n.52.& ſeq.&*
d.cap.158.nu.47.& Rot.deciſ.671.num.1.& ſeq.
par.4.recen.tom.3. vbi hoc benè declarat quo-
modo procedat, & apud *Card. Mant. deciſ.151.*
num.4. & 5. licèt contrarium tenuerit *Andreol.*
d.contro.135.num.12.& ſeq.
25 Statutum ſupradictum compræhendit etiam
fideiuſſorem, qui ſoluit, & reportauit ceſſionem
contra principalem, ſi non agat intra d. tempus,
vt not. *Fenzon. ad ſtat.Vrb.d.cap.158.num.56.*
& Rota deciſ.346.nu.26.par.6.rec. vbi dat con-
26 cordantes. Non tamen compræhendit fructus
cenſus, in quo tot requiruntur præſcriptiones,
quot ſunt anni, vt tradunt *Fenzon. ad ſtat.Vrb.d.*
cap.158.num.51.& ſequen Rota apud Merlin.de
pignor.deciſ.35.num.14.& deciſ.47.num.6.par.
13.rec.& apud Bich.deciſ.33.num.15.
27 Addo prædictis, quod ſententia non poteſt
exequi ſtante d. ſtatuto poſt quindecim annos,
per quos præſumitur facta ſolutio, vt decla-
rant *Fenzon. ad d. cap.158.num.67.* vbi quam-
plures adducit *Rotæ Romanæ* deciſiones, eadem
Rota apud Merlin.deciſ.125.in fin.& in Romana
pecuniaria 5. Maij 1631.coram R.P.D.Pirouano.
28 Præſumptio ſolutionis inducta ex hoc ſtatuto
licèt ceſſet ob malam fidem inductam ex lite de-
ſuper mota, reuiuiſcit tamen ex die, qua credi-
tor iterum negligens fuit, vt not. *Fenzon. ad Stat.*
Vrb.d.cap.158.num.64.& ſeq. benè *Rota apud*
29 *Bichium deciſ.449.num.24.* Debet tamen d.ex-
ceptio præſumptæ ſolutionis allegari, aliàs Iu-
dex non poteſt de illa ſupplere, *Surd.deciſ.24.*
num.1.& ſeq.& ibi Hodier.num.1.& ſeq. qui
alios dant concordantes, & in terminis præſcri-
ptionis tradunt *Cancer. var.reſol.part.1.cap.18.*
num.27.Thom.deciſ.March.44.num.21.Ciriac.
controu.307.in fin.& Giurba deciſ.17.n.7.

30 Reſtitutio tamen contra hanc ſtatutariam
præſcriptionem datur ex capite probabilis igno-
rantiæ, vt latè comprobant *Fenzon. ad dict.cap.*
158.num.68.& ſeq. vbi quamplures adducit Ro-
tæ deciſiones *Adden.ad Rot.deciſ.3.num.7.& ſeq.*
par.3.rec.Rota apud Greg.XV deciſ.425.in fin.&
deciſ.360.num.11.par.6.rec. cum aliis per me
relatis *d.alleg.foren.11.num.25.*
31 Quæ opinio vltra quod habet quamplures
contradictores, vt videre eſt apud *Adden.ad Rot.*
d.deciſ.3.num.2.& ſeq. dicentes, articulum eſſe
valdè inuolutum, & in ſibi contrariari etiam
ſummos legum vertices, & apud *Sperell.deciſ.*
135.num.138.lib.2.& dixi ego *d.alleg.11.nu.26.*
32 Vt tamen habeat locum, ignorantia debet eſ-
ſe ex omni parte probabilis, ſine ruga, & non
labefactata aliqua ſcientiæ præſumptione, vt de-
clarant *Mareſc.var.reſol.cap.67.num.40.lib.2.*
Altogr.conſ.94.num.14.et 29.lib.1.Adden.ad
Rot.d.deciſ.3.num.67.et ſeq. & alij plures per
me adducti *d.alleg.11.num.27.et ſeq.*
33 Quò verò ad ſalarium famulorum, quod il-
lud præſumatur ſolutum poſt biennium maxi-
mè accedente iuramento domini, vti habetur in
hoc ſtatuto plura adducit *Andreol.contr.245.per*
tot, vbi dicit, hanc præſumptionem eſſe iuris, &
de iure, ita vt non poſſit probari contrarium, &
de iure communi, dominum non poſſe cogi ad
iurandū an illud ſoluerit, nec ne videas ibi per eū
34 Dicta præſumptio ſtatuti inducta in mercede
famulorum non habet locum in mercede artifi-
cum, & Notariorum not. *Ciriac.contro.307.nu.4.*
vbi dicit, ita fuiſſe pluries iudicatum, & non in-
35 telligitur de mercede calculata inter partes, vt
not. *Rebuff.de ſalar.famul.gloſ.13.in primo tom.*
quem refert, & ſequitur *Gratian.Diſcept.forenſ.*
cap.273.in fin.part.2. vbi teſtatur de veriori
opinione.

AGENTI HIPOTHECARIA NON EST NECESSARIA EXCVSSIO,
Et quod in Saluiano concedantur Subhaſtationes.
Rubrica XXXI.

CReditores quibus res, & bona aliqua ſunt, vel erunt in poſterum pro ſuis Creditis obligata, & hipothecata, poſſint ipſa bona, & res proſequi, & vendicare à quolibet Poſſeſſore, vel Detentore, ſi probauerint Debitores poſſediſſe tempore obligationis, & antea per biennium, non obſtante, quòd prius perſonalem non intentauerint Actionem, vel quòd contra ſuos Debitores, vel eorum hæredes bonorum Excuſſio non ſit facta: Niſi per talem bonorum poſſeſſorem aſſignarentur alia bona Debitoris expedita, in quibus executio fieri poſſit cum effectu abſque alia contradictione, & Creditori integrè ſatisfieri.

Vtquè diuturnis dilationibus occurratur, Addimus etiam, quòd in Saluiano Interdicto bona in tenutam capta ſeruata forma Statuti ſubhaſtari poſſint, & valeant.

SVMMARIVM.

1 *Actio hipotecaria eſt actio realis.*
Et dicitur remedium petitorium, n.2.
Et in dict. iudicio proceditur ad ſubhaſtationem, num.3.& num.17.
Et illa ſequitur rem, & datur contra quemcunquè tertium poſſeſſorem, num.4.
Et contra vnum tantùm in ſolidum, n.5.
6 *Hipotecaria agens contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam a debitore tenetur probare dominium, num.6.*

Et

Et eò magis ſi non habeat cauſam a debitore, num. 7.

8 *Creditor in hipotecaria tenetur excutere principalem debitorem.*

9 *Bona libera non dicuntur quæ ſunt penes tertium poſſeſſorem.*

10 *Subhaſtatio non datur de iure in Saluiano.*

Cum repugnet natura Saluiani, n. 11.

Itaut ad ſubhaſtandum in Saluiano requiratur licentia Principis, n. 12.

13 *Statutum concedens ſubhaſtationem in Saluiano eſt validum.*

Contrarium tamen tuetur Scapuc. de Salu. n. 14.

Itaut d. Statutum confirmatum in forma communi vti contra ius dicatur nullum, n. 15.

Poteſt tamen ſubſtineri attenta forma Confirmationis, de qua, n. 16.

18 *Saluianum poteſt cumulari cum actione hipotecaria.*

19 *Bona ſi ſubhaſtentur in Saluiano vigore ſtatuti ſunt liquidandi fructus.*

ANNOTATIO.

1 ACtio hipotecaria eſt actio realis, *Bart.*
in l. 1. n. 4. C. de Saluian. inter. Merlin.
2 *de pignor. lib. 5. quæſt. 58. num. 3.* Et
dicitur iudicium petitorium *Gait. de*
credit. cap. 4. quæſi. 7. num. 676. Scapuc. de Saluian. lib. 1. quæſt. 3 num. 3.
Merlin. in d. quæſt. 58. num. 5. Poſti. de ſubhaſt. inſpect. 38. num. 50. Rota deciſ. 161. num. 16. par. 6.
3 *recen.* Et in eo proceditur ad ſubhaſtationem bonorum pro plena ſatisfactione creditoris, *Neguſ.*
de pign. par. 1. membr. 1. in prin. Merlin. in d. quæſt. 58. num. 5. ver. vndè eſt remedium, Poſti. de ſubhaſ. quæſt. 38. num. 48. & ſeq. vbi declarat, *Rota in Imolen. bonorum 11. April. 1633. coram R. P. D.*
4 *Ghiſilerio* Et illa vti actio realis ſequitur rem, &
ſic datur contra quoſcunque tertios bonorum poſſeſſores, *Hond. conſ. 17. num. 11. lib. 2. Surd. conſ. 162. num. 11. lib. 2. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 141. num. 4. par. 1. Merlin. de pignor. d. lib. 5. quæſt. 59. num. 3. Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ. 19.*
5 *in fin.* Et illa competit etiam contra vnum tantùm
poſſeſſorem in ſolidum pro toto credito, *Merli. in d. quæſt. 59. in princ. et Cenc. de cenſ. quæſt. 98. num. 29. et ſeq.* qui dant concordantes, *Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ. 542. n. 4. et 5.*

Pro extremis autem probandis in actione hipotecaria dum agitur contra tertium poſſeſſorem, ſtatutum ſupradictum ſolum requirit probationem, debitorem proceſſiſſe rem de tempore obligationis, vel antea per biennium, a cuius diſpoſitione non eſt recedendum per theoricam *Bald. in l. gallus 29. §. ſi eius in 2. not. ff. de libe. et poſth.* cum qua pertranſit *Aldouit. conſ. 1. num. 27. et conſ. 82. num. 5.* Quod quidem crederem habere locum tam ſi tertius poſſeſſor conuentus habeat cauſam a debitore, ſiuè non ſtante dictione *A quolibet poſſeſſore, vel detentore*, quæ eſt vniuerſalis, ita vt omnia compræhendat, *Menoch. conſ. 33. num. 21. lib. 1. De Ponte deciſ. 3. num. 4. Barbo. dictio. 320. num. 1. Ang. Grat. dict. 210. num. 1.*
6 Cum ſecus ſit de iure communi, cuius vigore
creditor agens hipotecaria contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam a debitore tenetur probare dominium directum vtile, vel quaſi debitoris, vel rem fuiſſe in bonis, & de bonis debitoris cum d. actio fundetur in proprietate, &
dominio hipotecam conſtituentis, vt declarant
Neguſ. de pign. part. 8. membr. 1. num. 6. Merlin. de pign. lib. 5. quæſt. 68. num. 9. & ſeq. Hond. conſ. 25. num. 30. & ſeq. vol. 2. Paitell. exped. 81. nu. 7. & ſeq. Rota apud Merlin. ibi. deciſ. 91. num. 4. &
7 *Gait. de cred. cap. 4. quæſi 7. num. 699.* Et eò magis quando creditor agit contra poſſeſſorem non habentem cauſam a debitore, vt poſt *Bald. Corn. Ang. Neguſ. Pacif. Miſign. Gomez*, & alios per eum relatos firmat *Merlin. in d. quæſt. 68. num. 16. & ſeq. & Paitel. d. exped. 81. num. 7. & ſeq.*
8 Et licèt creditor non poſſit obtinere in actione
hipotecaria cōtra tertium poſſeſſorem, niſi prius egerit contra debitorem actione perſonali, & contra eius hæredem, & fideiuſſorem, ſi adſit, *auth. hoc ſi debitor, C. de pignor. l. debitores 10. C. de pignor.* & tradunt *Pacif. de Salui. inſpec. 2. cap. 1. num. 72. Neguſ. de pign. par. 8. membr. 1. nu. 9. Merlin. de pignor. d. lib. 5. quæſt. 69. num. 1. & ſeq. Paitell. exped. 21. in princ. & Gait. de cred. par. 4. quæſi. 7. num. 305.* Et ſic facta contra eos legitima excuſſione, *Neguſ. in d. memb. 1. nu. 11. Merlin. in d. quæſt. 69. num. 1. & ſeq.* vbi declarat quando dicatur facta legitima excuſſio, *& Paitel. d. exped. 21. in prin.* qui dant concordantes, Hoc tamen expræſsè corrigitur per ſtatutum noſtrum, dum in eo conceditur creditori ius agendi hipotecaria contrà tertios poſſeſſores, etiam non intentata prius actione perſonali contra debitorem, & abſque eo, quod fuerit facta aliqua excuſſio, quod quidem creditoribus eſt non parum fauorabile, & ideo d. ſtatutum non eſſe odioſum, nec ſtrictè intelligendum, vti reducens rem ad prima iura Codicis teſtatur *Merlin. de pign. in d. lib. 5. quæſt. 69. n. 1. ver. & ideo &c.*

Declara tamen d. ſtatutum dum concedit tertio poſſeſſori modum ſe eximendi a iudicio hipotecariæ aſſignando creditori agenti tot bona expedita, in quibus poſſit exequi facere pro eius credito ſine contradictione, & in eis integraliter ſatifieri, vt bona expedita non dicantur quæ ſunt penes tertium poſſeſſorem, *gloſ. & Bald. in l. 2. C. quan. fiſcus &c. Angel. in §. neque in auth. de fideiuſ. Card. Alba. conſ. 8 ſub num. 39.* quos re-
9 ferendo ſequitur *Peregr. deciſ. 48. num. 20.* Quod
verò diſpoſitio d. ſtatuti mandantis, quod tertius poſſeſſor non poſſit conueniri quando adſunt alia bona libera, in quibus actori poſſit ſatisfieri procedit in actione hipotecaria, vti habetur hic, non autem in Saluiano faciunt notata per *Paitel. exped. 47. num. 52. & ſeq.*
10 Addo prædictis, quod de iure communi im-
miſſus ex Saluiano non poteſt ad ſubhaſtationē, vel adiudicationem bonorum deuenire, vt tradunt *Pacif. de Saluian. inſpec. 4. cap. 1. num. 141. & ſeq. Scapuc. de Saluian. lib. 3. quæſt. 11. num. 4. & ibi Adden.* plenè *Poſti. de ſubhaſt. inſpect. 38. num. 1. & ſeq. & Rota deciſ. 161. num. 14. part. 6. recen. & apud Duran. deciſ. 109. num. 1.* Cum ſubhaſtatio regulariter conueniat actioni perſonali, non autem actioni reali, *Scac. de iudic lib. 1. cap. 97. ſub num. 25. Poſti. d. inſpect. 38. num. 11.*
11 Itaut repugnet natura ſaluiani, & iuris commu-
nis diſpoſitio, vt res per illud auocata poſſit vendi, vt dicit *Poſti. in d. inſpect. 38. num. 13. Pract. Ridolph. par. 2. cap. 6. nu. 90. et Rota d. deciſ. 161. num. 13. et 14. par. 6. et deciſ. 83. num. 7. apud*
12 *Poſti. de ſubhaſ.* Et ideo ad ſubhaſtationem fa-
ciendam in Saluiano requiritur licentia Principis, &

pis, &

pis, & commiſſio obtenta in ſignatura in ſtatu Eccleſiaſtico *Pract. Ridolph. d. par. 2. cap. 6. num. 41. & n. 93. Poſt. d. inſpect. 38. nu. 27. & ſeq.* vbi docent quomodo prædicta practicentur, *Rota apud Poſt. de manut. deciſ. 296. num. 1. Nigr. de ſubhaſt. cap. 4. §. 19. num. 11.*

13 Valere tamen hoc ſtatutum, & ſtilum concedens creditori facultatem ſubhaſtandi bona in Saluiano teneat *Gratian. deciſ. March. 208. num. 11. Poſt. de ſubhaſt. d. inſpect. 38. num. 36. Nigr. de ſubhaſt. cap. 12. num. 18.* & ita ſeruari in Regno dicit *Gait. de credit. cap. 4. quæſt. 7. num. 797.* Et eo magis ſi pars in ſeruatione terminorum nihil oppoſuerit, *Poſt. d. inſpect. 38. num. 42. & in addit. ibi. num. 10.* de quo dubitat *Nigr. d. cap. 12. in fin.*

14 Contrariam tamen opinionem d. ſtatutum, & ſtilum ſubhaſtandi bona in Saluiano eſſe contra ius vti verius latè comprobat *Scapuc. de Salu. lib. 3. quæſt. 11. per tot.* vbi reſpondet omnibus contrarium tenentibus, & ſententiam concedens immiſſo ex ſaluiano facultatem ſubhaſtandi eſſe nullam dixit *Rota apud. Duran. deciſ. 109. num. 1.*

15 Vndè d. ſtatutum vti contra ius, & non confirmatum in forma ſpecifica, ſed in forma communi remanet inuallidum, vt docent *Gratian. Adden. ad Buratt. Adden. ad Gregor. XV. & Rota in locis relatis ſupra in prælud. num. 77. & num. 80.* vbi dixi idem eſſe ſi ſtatutum ſit exorbitans, Niſi ta-
16 men dicamus, quod cum d. confirmatio facta fuerit cum clauſula, *licita tamen, & honeſta, & dumodo Sac. Canon. & S. Concil. Decretis, & Conſt. Apoſt. non repugnent,* dicantur confirmata etiam ſtatuta contra ius, vt ex *Pigan. & Rot.* per me adductis probaui ſupra in *prælud. in fin.* vbi etiam alia conſideraui.

17 In bonis tamen captis per hipothecariam ſine dubio proceditur ad ſubhaſtationem *Eugen. conſ. 65. num. 86. lib. 1. Gait. de credit. cap. 4. quæſt. 7. num. 798. Poſt. de ſubhaſt. d. inſpect. 38. num. 44.* vbi alios dat concordantes, *Rot. a. deciſ. 161. nu. 16. & ſeq. par. 6 & apud Poſt. de ſubhaſt. deciſ. 77. num. 1. & ſeq. & deciſ. 98. num. 9. & ſeq.* & dixi *ſupra, num. 3.*

18 Saluianum verò quod poſſit cumulari cum hipotecaria etiam ſi verba finalia libelli videantur inferre ad ſaluianum probat *Merlin. de pignor. lib. 5. quæſt. 77. num. 33. & ſeq.*

19 Antequam autem ſubhaſtentur bona vigore ſupradicti ſtatuti ſi ſaluiano, admiſſa validitate illius, debet fieri liquidatio fructuum, qui creditum diminuerunt, ad effectum vt ſubhaſtatio fiat pro credito certo, *Poſt. dict. inſpect. 38. in fin. Rota apud eum deciſ. 56. num. 11. & ſeq. & deciſ. 74. num. 8.*

DE EXECVTIONE PRIVATÆ SCRIPTVRÆ.
Rubrica. XXXII.

SI quis manu propria Scripturam fecerit, vel ab alio factam ſubſcripſerit, in qua confiteatur ſe debitorem alicuius ex quacunque Cauſa, ſeu aliter Partes inter ſe conuenerint, talis Scriptura valeat, & habeat vim publici Inſtrumenti: Et ſi per Creditorem fuerit in iudicio producta, Iudex ad eius inſtantiam, cogat debitorem iureiurando per eum, ſiue Actuarium deferendo, ad recognoſcendum, an ipſius manu ſcripta, vel ſubſcripta ſit, & contenta in ea vera ſint, & ſi Confeſſus fuerit, ſiue eo negante per duos Teſtes idoneos ſubſcriptos, vel non ſubſcriptos probatum fuerit, quòd viderint dictum Debitorem dictam Scripturam facere, aut ſubſcribere, ſiue contenta in ea vera eſſe, paratam habeat executionem contra Debitorem: Et ſi Debitor conuictus fuerit de Mendacio, condemnetur in duplum, Dimidium Pœnæ Cameræ Ducali, Reſiduum verò Parti applicandum. Eandem executionem mereatur, ſi talis Scriptura manu Tertij ſcripta ſit, & duobus, vel tribus Teſtibus notata, & ab ipſis recognita, vel per Comparationem litterarum legitimè factam, cum alijs adminiculis comprobata, etiam ſi per Debitorem recognita non fuerit. Prout etiam eandem executionem mereatur, ſi Debitor in reſpondendo, ſeu in non recognoſcendo contumax ſit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de executione ſcripturæ priuatæ eſt ordinatorium.*

2 *Scriptura priuata eſt quæ fit non a perſona publica.*

3 *Scriptura priuata diſtinguitur in Apocam, Antapocam, & Singrapham.*

Apoca eſt per quam creditor facit receputum debitori, n. 4.

Singrapha eſt quæ a pluribus, quæ in alicuius rei fidem pariſcuntur ſcripta eſt, num. 5.

Antapoca eſt quæ fit per debitorem creditori de debito, n. 6.

7 *Statutum compellens ad recognoſcendam propriam ſcripturam procedit etiam in ſcriptura manu tertij confecta de illius ordine.*

8 *Scripturam ad recognoſcendam cogitur quis mulcta indicta, & captis pignoribus.*

Etiam ſi ſcriptura ſit alterius puta Patris, domini, & ſimil. n. 9.

10 *Scriptura habetur pro recognita ſi Iudex pronunciat, illam pro recognita.*

Et a d. Decreto Iudicis non datur appellatio, num. 11.

12 *Scriptura priuata ſemper poteſt recognoſci, ſi non fuit oppoſitum.*

Ita vt ſi pars non opponat non requiratur recognitio, n. 13.

14 *Subſcribens ſcripturam priuatam tenetur ad omnia in ea contenta.*

15 *Sriptura priuata recognoſcitur per teſtes deſcriptos, & qui viderent illam ſcribere.*

Vel per teſtes habentes notam manum cum adminiculis, num. 16.

Quæ non habent locum in ſcriptura, quæ fieri ſolet parte abſente, num. 17.

18 *Apoca manu tertij ſcripta quomodo ſit recognoſcendam remiſſiuè.*

19 *Statutum imponens pœnam dupli neganti ſcripturam propriam concordat cum iure communi.*

Quæ pœna non habet locum ſi negatio fiat per errorem, & ſine dolo. nu. 20.

Et ſi negatio ſit reuocata ante litem conteſtatam, num. 21.

22 *Comparatio litterarum quomodo fiat, & quæ requirat remiſſiuè.*

23 *Scriptura recognita probat, licèt recognoſcens neget contenta in ea eſſe vera.*

24 *Scriptura priuata non retrotrahitur quò ad hipotecam in damnum tertii.*

Cum hipoteca in ſcriptura priuata oriatur a die recognitionis, num. 25.

26 *Sriptura priuata habens vim publici Inſtrumenti quando concurrat cum inſtrumento.*

ANNOTATIO.

1 SVpradictum ſtatutum de execut.
priu. ſcript. eſt ordinatorium,
non autem deciſorium, *Fenzo. ad*
ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 83. num. 26.
Rota apud March. de commiſſ. par. 2.
deciſ. 2. quam refert *Fenzon.*
vbi ſupra, Et illud dans executionem ſcripturæ
priuatæ recognitæ laudabile appellat *Galleſ. de*
oblig. cam. quæſt. 27. num. 11. & illud eſſe vallidum
not. *Cæph. conſ. 454. num. 33. vol 3. & Genua*
de ſcript. priu. quæſt. 4. num. 44. & num. 204.
2 Scriptura autem priuata dicitur, quæ fit non a
publica perſona, & per ſe non habet authoritatem,
niſi aduerſarius illam confiteatur, vel niſi
per comparationem alterius ſcripturæ, ſubſcriptione
ipſius aduerſarij, & teſtium, qui ſubſcripſerunt
probetur contrarium, vt not. *Innoc. in*
cap. 1. num. 3. de fide Inſtrum. Rebuff. de chirog. &
cedul. recog. num. 2. & Genua de ſcript. priu. lib. 1.
quæſt. 1. nu. 3. & ſeq. vbi alias adducit eiuſdem
3 ſcripturæ priuatæ deſcriptiones, & illa diuiditur
in tres ſpecies, nempè in Apocam, Antapocam,
& Singrapham, & illam continere etiam librum
rationum, & Epiſtolam notant *Bart. Iaſ. Caccialuſ.*
Curt. Lanfr. Purpur. & communiter Doctores in l.
admouendi 31. de iureiur. & poſt *Genua Scacc. Maſcar.*
& Rebuff. per eum relatos ſcribit *Gait. de*
credit. cap. 2. tit. 8. num. 2593.
4 Apoca dicitur alio nomine apodiſſa, quæ propriè
dicitur receptio debiti facta per creditorem
debitori, *Fenzon. in d. cap. 83. num. 4. Genua de*
ſcript. priu. lib. 1. quæſt. 2. num. 2. Gait. de credit.
5 *d. cap. 2. tit. 8. num. 2594.* Singrapha verò dicitur
illa, quæ a pluribus, qui in alicuius rei fidem
paciſcuntur ſcripta eſt, *Genua de ſcrip. priuat. d.*
quæſt. 2. num. 4. Gait. in d. cap. 2. tit. 8. num. 2596.
6 Antapoca verò eſt propriè illa, quæ fit per debitorem
crditori de debito, quæ propriè appellatur
ſchedula, ſeu Chirographum, quia in eo debitor
ſe obligat creditori, *Ripa, & alii relati per*
Genua. in d. quæſt. 2. num. 3. Gait. in d. tit. 8. num.
2595. Et de d. antapoca loquitur ſtatutum noſtrum
in princ. & aduertit *Fenzon. ad ſtatut. Vrb.*
lib. 1. cap. 83. num. 3.
7 Statutum autem prædictum compellens ad recognoſcendam
propriam ſcripturam habet etiã
locum in ſcriptura manu tertij confecta, & de
illius ordine conſcripta *Felin. in cap. cum inter. 13.*
de ſent. & re iudic. Card. Tuſch. pract. concl. litera S.
concl. 640. num. 1. quos refert, & ſequitur *Poſti.*
8 *de manut. obſeru. 98. num. 10. in fin.* Et ad recognoſcendam
ſcripturam quis cogi poteſt mulcta indicta,
& captis pignoribus, *Fenzon. ad Stat. Vrb.*
d. cap. 84. num. 19. Luc. Pæt. in pract. lib. 3. cap.
3. num. 5. & Poſti. d. obſeru. 98. num. 9. vbi recen-
9 ſet etiam alios modos, & quis poteſt cogi ad recognoſcendam
ſcripturam alienam, puta Dominus
ſcripturam, ſeu litteras Inſtitutoris, filius
litteras Patris, hæres litteras defuncti, & vxor
litteras viri *Burſatt. conſ. 39. num. 23. Borgn. deciſ.*
27. num 55. de contrac. & Poſti. d. obſeru. 98. num.
9. in fin. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 2. num. 211. Adden. ad Capit. Latro. deciſ. 55. num. 2.
10 Scriptura autem priuata habetur pro recognita,
ſi Iudex in contumacia illam non recognoſcentis
pronunciat, illam haberi pro recognita,
vt docent *Poſti. d. obſeru. 98. num. 9. Scac.*
de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 1055. Gail. obſer. 80.
num. 6. lib. 1. & Rot. apud Bichium, deciſ. 501.
11 *num. 2. tom. 2.* A decreto verò Iudicis mandante
ſcripturam recognoſci non datur appellatio,
cum illa non grauet, *Fenzon. ad Stat. Vrb. d. cap.*
84. num. 12. & ſeq. Poſti. d. obſer. 98. num. 9.
12 Et ſcriptura priuata ſemper poteſt recognoſci
etiam poſt concluſum in cauſa, ſi tamen ante
non fuit oppoſitum, alias ſecus, *Coſta de retrotrac.
cap. 8. caſu 6. num. 9. & 10. Genua de Scrip.*
priu. lib. 1. quæſt. 4. num. 231. Fenzon. in d. cap. 84.
13 *num. 1. 2. & ſeq.* Ita vt ſi pars non opponat non
ſit neceſſe recognoſci, *Poſti. in d. obſeru. 98. in*
prin. Fenzon. vbi ſupra vbi quærit, an requiratur
oppoſitio ſpecialis, vel generalis, vt ibi per eum,
Maximè ſi habeat adminiculum veritatis, *Grat.*
diſcep. foren. cap. 554. num. 35. & cap. 570. num.
29. par. 3. Poſti. d. obſeru. 98. num. 17. Rota apud
eum deciſ. 53. num. 2. & 3.
14 Subſcribens autem ſe in ſcriptura priuata dicitur
obligatus ad omnia in illa contenta, etiam
ſi careat teſtibus *Surd. conſ. 61. num. 31. lib. 1. Fenzon.
ad ſtat. Vrb. cap. 83. num. 16. Card. Mantic.*
deciſ. 321. num 4.
15 Scriptura verò de qua in hoc ſtatuto ſi negetur
per debitorem recognoſci poteſt per teſtes
in ea deſcriptos, vel qui viderunt apocam ſcribere,
quod eſt etiam conforme diſpoſitioni iuris
communis, quo teſtes recognoſcentes apocam
debent vidiſſe illam ſcribere, vt poſt *Aret.*
Alex. Gram. Veſtr. & Graua. per eum adductos firmat
Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 84. num. 10. Genua
de Scrip. priu. lib. 2. de apoc. manu debit. confec.
num. 202. & num. 214. & ſeq. Gratian. diſcep. foren.
cap. 710.

cap. 710. *num.* 9. *par.* 4. plenè *Andreol. controuerſ.*
78. *in princ.* Licèt ſi teſtes ſint duo probent cum
16 adminiculis dicentes habere notam manum, *Ci-*
riac. controuerſ. 272 *num.* 5. *Rota apud Greg. XV.*
deciſ. 389. *num.* 2. *& ibi Adden. & apud Cenc. de*
Cenſ. deciſ. 427. *n.* 4. *&* 7. Si vero ſit vnicus teſtis ad-
minicula nihil faciunt *Rota apud Gregor. XV. vbi*
ſupra, & deciſ. 234. *par.* 2. *recent.* Quæ tamen
17 non habent locum in ſcriptura priuata, quæ fie-
ri ſolet parte abſente, vt in epiſtola *Fenzon. in d.*
cap. 84. *num.* 11. vbi admittit comparationem lit-
terarum *Andreol. d. controuer.* 78. *num.* 2. *& Rota*
in Viterbien. cenſus 7. *Iunij* 1638. *coram R. P. D. Ve-*
roſpio, §. *nec obſtare &c.* Et in ea quæ ſolet fieri ſi-
ne teſtibus puta in quietatione, vt authoritate
Rotę probaui ſupra *rub.* 29. *in fin.*

18 Quomodo verò ſit recognoſcenda apoca
manu tertij conſcripta ſi adſint in ea teſtes
latè docent *Genua de ſcriptura priuata, lib.* 2. *in*
titul. de apoc. manu tertii conſcrip. ferè per totum, &
Gait. de credit. cap. 2. *tit.* 8. *ferè per totum*, ipſos
conſulas.

19 Dum verò ſtatutum imponit pœnam dupli
neganti ſcripturam propriam concordat cum
auth. contra qui propriam, cum ibi not. per Doct.
communiter, C. de non numer. pecun. & tradunt
Fenzon. ad ſtatut. Vrb. dict. cap. 83. *numer.* 24. &
ante eum *Aſin. in pract.* §. 17. *capitul.* 2. *in fin.*
20 Niſi tamen negatio eſſet facta per errorem,
ſine dolo, & lata culpa *Gabr. commun. concluſ.*
de acqui. poſſeſſ. concluſ. 5. *numer.* 26. *Carpan. ad*
ſtat. Mediol. lib. 1. *cap.* 84. *numer.* 25. *&* 26. *&*
Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 69. *numer.* 4. *&* 5. Et
21 quando negatio fuit reuocata ante litis conte-
ſtationem, vel antequam negans ſit conuictus de
mendacio, vt probant *Gabr. Carpan. & Fenzon. in*
locis proximè adauctis.

22 Comparatio autem litterarum, de qua in hoc
ſtatuto quomodo fiat, & quæ requirantur ad il-
lius validitatem, latè docent *Genua de ſcrip. priu.*
lib. 2. *de apoca manu. deb. conſcrip. n.* 25. *& plur. ſeq.*
& Gait. de cred. cap. 2. *tit.* 8. *n.* 2808. *& plur. ſeq.*

23 Scriptura priuata per aliquem recognita pro
ſua probat contra eum, licet in recognitione di-
xerit, illam non continere veritatem, vt tradunt
Ciriac. controuer. 165. *num.* 9. *& controuerſ.* 465.
num. 1. *Genua de ſcrip. priuat. lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.*
86. *& ſeq.* plenè comprobans licèt poſſit proba-
re, illam non continere veritatem, vt probant
Ciriac. & Genua loc. cit. vbi plures dant concor-
dantes.

24 Scriptura tamen priuata ſi producatur, &
debitor illam recognoſcat, dicta recognitio
non retrotrahitur in præiudicium tertij haben-
tis medio tempore hipothecam, licèt operetur
contra ipſum debitorem, *Gratian. diſceptat. fo-*
renſ. cap. 501. *numer.* 14. *par.* 3. *& ibi Addi. in*
fine lib. vbi hoc declarat non habere locum,
quando dicta ſcriptura eſſet trino teſte munita,
& *cap.* 873. *num.* 18. *part.* 5. *Poſth. reſolut.* 119.
numer. 4. *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. dict. cap.* 84. *in*
25 *fin.* Cum hipotheca in ſcriptura priuata oria-
tur à die recognitionis, & non antea, vt not.
Doctores ſupradicti, & Genua de ſcriptura priuata
lib. 1. *quæſt.* 4. *num.* 116. vbi dicit, hoc proce-
dere, ſi creditor habeat cauſam a debitore, ſe-
cùs ſi dicta ſcriptura ſit trino teſte notata, vt
ibi per eum, in quibus terminis loquitur *Gait.*
de credit. cap. 2. *tit.* 8. *num.* 3171.

26 Scriptura verò priuata quando vigore Statu-
ti habet vim publici Inſtrumenti, quod con-
currat cum Inſtrumento, licet illa non ſit tri-
no teſte notata poſt *Soccin. Bald. & Gabriel* per
eum adductos firmat *Genua de ſcriptur. priuat.*
lib. 1. *in ſec. concluſ. ex leg. ſcripturas, C. qui*
potior. in pignor. num. 28. benè comprobans.

DE EXECVTIONE TESTAMENTORVM, ET ALIARVM Vltimarum Voluntatum. Rub. XXXIII.

TEſtamenta, Codicilli, Fideicommiſſa, & quæcunque vltimæ Voluntates à quolibet extraneo Hærede in iudicio productæ, ſtatim omni Iuris Solemnitate omiſſa; executioni demandentur in bonis, quæ per Defunctum tempore obitus poſſidebantur, pro omnibus in eiſdem vltimis Voluntatibus contentis; Nec alia Pronuncia opus ſit, quàm declarare Teſtamentum, aut aliam vltimam Voluntatem eſſe executioni demandandam, dummodo poſſeſſio ſit vacans, & abſque præiudicio habentium meliora, & potiora iura: Quare Hæres immiſſus in poſſeſſionem citari faciat infra triduum ad Valuas Palatij omnes Creditores in genere, & Iudex Fideicommiſſariorum, Legatariorum, aliorumquè Creditorum indemnitati quàm celeriùs pro Iuſtitia prouideat: Et fiat contra Hæredem realis, & perſonalis executio, prout Actor elegerit, & vnius Viæ electio alteri non præiudicet, Niſi tamen is adiuerit cum beneficio Legis, & Inuentarij.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de executione teſtamentorum, & codicillorum eſt ordinatorium.*
2 *Teſtamentis eſt danda executio de iure communi.*
Fallit ſi extet legitimus contradictor, numer. 3.
Nequè exequitur contra tertium poſſeſſorem, num. 4.

5 *Poſſeſſio data cum clauſula* quatenus poſſeſſio ſit
vacans, & ſine præiudicio &c. *dicitur conditio-
nalis, & non præiudicat.*
Effectus d. clauſulæ Dummodo poſſeſſio ſit
vacans, & ſine præiud. *declaratur, num. 6.*
7 *Poſſeſſore exiſtente non proceditur ad immiſſionem
eo non citato.*
*Et ſi procedatur poſſeſſio capta non eſt manute-
nibilis, num 8.*
9 *Poſſeſſio dicitur plena quando alius poſſidet, vel de-
tinet.*

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum de execu-
tione Teſtamentorum, Codicil-
lorum, & ſimil. eſt ordinatorium,
non autem deciſorium, vt not.
*Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 86.
num. 5.* vbi plures adducit Rotæ
2 deciſiones, Et quod teſtamentis danda ſit execu-
tio, cum iſte ſit vnus ex caſibus, in quibus In-
ſtrumenta habent executionem paratam de iure
communi, *Ripa in l. ait Prætor, §. ſi Iudex, num.
6. ff. de re iudic. Fenzon. d. cap. 86. num. 1. & ſeq.
Graß. de excep. in prælud. num. 36. & ſeq.* licet eis
3 non competat executio quando adeſt legittimus
contradictor *Fenzon. d. cap. 86. num 3. Graſſ. vbi
ſupra num. 41.* vbi dicit, quod tunc heres non
mittitur in poſſeſſionem, ſed debet agere via
ordinaria, & quis dicatur legittimus contradi-
ctor, vt ibi per eum *Ludou. deciſ. Peruſ. 23. num. 6.*
4 Nequè contra tertium poſſeſſorem, *Fenzon. ibi.*
5 *num. 2.* Poſſeſſio autem data cum clauſula *Qua-
tenus poßeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio haben-
tium meliora, & potiora iura* dicitur conditionalis,
& non facit præiudicium nequè in petitorio, ne-
què in poſſeſſorio *Peregr. de fideic. art. 48. ſub nu-
mer. 36. Adden. ad Greg. XV. deciſ. 332. nu. 6. Poſt.
de manut. obſer. 50. num. 3. Rotà apud Buratt. deciſ.
730. num. 6. & in Bononien. bonor. 17. Iunii 1641.
coram Card. Cerro, §. nec ad prabandam &c.* Non
6 tamen d. clauſula importat conditionem ſu-
ſpenſiuam repugnantem acquiſitioni poſſeſſio-
nis a principio, ſed ſolum reſolutiuam inficien-
tem actum poſt damnum indè ſequtum, vt de-
clarant *Poſt. in d. obſeru. 50. num. 8. Ciriac. con-
trouer. 10. num. 12. & Rota apud Poſt. vbi ſupra de-
ciſ. 14. num. 17. & deciſ. 59. num. 7. & deciſ. 119.
num. 6. & deciſ. 470. num. 10.* Poſſeſſore autem
7 exiſtentem non poteſt procedi ad immiſſionem
eo non citato *Rota apud Gregor. XV. deciſ. 500. nu-
mer. 5. & in Roman. fideicommiſſi, de Cineis 14.
Martij 1657. coram Reuer. Dunoz. Decano, §. nec
8 anteriorem &c.* Et ſi procedatur ſine citatione
poſſeſſio acquiſita non eſt manutenibilis, *An-
dreol. controuer. 190. num. 5. Poſt. d. obſeru. 50. nu.
4. Rota apud eum deciſ. 58. num. 10. & deciſ. 74. nu.
5. & ſeq. & deciſ. 169. num. 5. & deciſ. 189. num. 4.
& apud Greg. XV. d. deciſ. 332. n. 3. & 4. & ibi Add.*
9 Poſſeſſio autem dicitur plena non ſolum quan-
do alius poſſidet, ſed etiam quando detinet, ad
tex. *in l. 2. §. vacuam, ff. de actio. empt. Mangil.
de euict. quæst. 33. num. 1 Adden. ad Buratt. deciſ.
609. Poſt. de manut. obſeru. 21. num. 45. Rota apud
Greg. XV. deciſ. 90. num. 2.*

DE ADITIONE HÆREDITATIS, ET CONFECTIONE Inuentarij. Rub. XXXIV.

QVi Hæreditatem adire voluerit cum beneficio Inuentarij, iuxta l. fin. C. de Iure delib. habeat ſolummodo tempus XV. dierum à die notitiæ Mortis, ad deliberandum, & conficiendum Inuentarium eorum bonorum, quæ eſſent in Ciuitate Eugubij, vel eius Diſtrictu: Pro alijs verò bonis extra Territorium dies vnus addatur, & aſſignetur pro viginti milliaribus, tàm in eundo, quàm in redeundo. In Confectione autem Inuentarij Notarius præponat in ſpecie Citationes factas de omnibus Legatarijs, & Creditoribus, certis, & de incertis in genere per affixionem Citationis cum Cedula ad Valuas Palatij, & alia loca ſolita, & deinde is, ſiue, hæres, aut alius eius nomine ordinatim deſcribat, & diligēter annotet omnia in hereditate reperta, ſaluo iure addendi, & minuendi, ſi, & quatenus de iure addenda in hæreditate comperirentur, ſiue minuenda eſſent: Quòd ſi Hæres Inuentarium fideliter non confecerit, ſed fraudolenter aliquid occultauerit, teneatur in duplum rei occultatæ Creditoribus.

Hæres autem alio beneficio frui non poſſit, quàm quòd vltra vires hæreditatis non teneatur: Et Creditoribus de dictis bonis, adhibitis Æſtimatoribus communiter eligendis, cum augumento decimæ partis ſatisfacere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Tempus ad adeundum minoribus non currit, vel eis datur reſtitutio.*
2 *Tempus ad adeundum currit a die aditionis, non a die mortis.*
Non autem à die ſcientiæ, num 3.
4 *Statutum concedens creditoribus accipientibus bona in ſolutum, certum lucrum eſt ordinatorium.*
Et eſt de iure vallidum, num. 5.
6 *Inuentarium factum elapſo termino a ſtatuto præfixum eſt nullum.*

Itaut non ſufficiat, illud incipi intra d. terminum, num. 7.
8 *Statutum compellens ad accipiendum bona in ſolutum compræhendit credita iurata.*
9 *Terminus ad adeundam hæreditatem non poteſt prorogari per Iudicem.*
Et an poſſit prorogari per Principem remiſſiuè, numer. 10.
11 *Statutum quod bona adiudicentur creditoribus procedit ſi non inueniatur emptor.*
12 *Hæres beneficiatus doloſè occultans rem hæreditariam quam pęnam incurrat.*
13 *Hæres beneficiatus quamplures vtilitates conſequitur de iure.*
14 *Inuentarium ſufficit fieri ſecundum conſuetudinem loci.*
15 *Inuentarium in dubio præſumitur rectè factum.*
Et illud non fuiſſe factum, vel nulliter fuiſſe factum paria ſunt, n.16.
17 *Hæres beneficiatus non gaudet beneficio inuentarii, niſi reddita ratione de bonis.*
18 *Inuentarium eſt faciendum in loco vbi adſunt bona.*
19 *Clericus hæres Clerici, vel laici tenetur facere inuentarium coram Iudice laico.*
Et eo magis laicus hæres Clerici, n.20.
21 *Hæres pro legato pio non tenetur vltra vires.*
Cum Eccleſia non poſſit exigere legatum vltra vires hæreditarias, n.22.
23 *Hæres beneficiatus poteſt dare de beneficio Inuentarij, etiam poſt ſententiam.*
24 *Hæres beneficiatus promittens ſoluere debita hæreditaria an amittat beneficium inuentarii.*

ANNOTATIO.

1 Tempus à ſtatuto pręfixum ad adeundam hæreditatem cum beneficio Inuentarij quod non currat minoribus, vel ſaltem quod ipſi reſtituantur aduerſus illius lapſum tradit *Gargiar. Iun. conſ.* 11. *num.* 15. *& ſeq. lib.* 1. licet quod illud currat, ſed ei detur reſtitutio, voluerit *Old. de reſtit. in integr. quæſt.* 89. *art.* 7. *ferè per tot.* vbi dat concordantes, *& Balth. Tomaſ. in tract. de Inuent. cap.* 2. *num.* 18. vbi concordantes.

2 Quod verò de iure communi tempus ad adeundam hæreditatem cum beneficio Inuentarij currat à die aditionis, non autem a die mortis, not. *Adden. ad Pattell. expedit.* 72. *num.* 43. *& ſeq. Balth. Thomaſ. de inuent. cap.* 2. *num.* 5. *Ciriac. controuer.* 127. *num.* 5. vbi teſtatur de communi opinione, & plures dat concordantes, *Capic. Latr. decif.* 129. *num.* 15. *lib.* 2. *& Rot. in Anconit. reſtit. in integ.* 24. *Ianuar.* 1642. *coram Card. Cerro,* §. *Imò cum tempus &c. & in Rom. ſeu Vrbeuet. pecuniaria,* 27. *Nouemb.* 1647. *coram R. P. D. Roias,* §. *primò quia &c. & in Romana fideicomm. de Marianis* 3. *Iunii* 1647. §. *non obſtat &c. coram R. P. D. Roias,* & dixi ego *in meo tract. de hæred. ſimpl. & benef. art.* 1

3 *num.* 406. Non autem incipit a die ſcientiæ, vt declarat *Ciriac. vbi ſupra.*

4 Supradictum ſtatutum concedens augmentum decimæ partis creditoribus accipientibus bona in ſolutum pro eorum creditis dicitur reſpicere ordinatoria *Vrſell. in exam. apum, concluſ.* 52. *ſub num.* 15. *Poſth. de ſubhaſt. inſpect.* 51. *num.* 6. *Rota apud Buratt. decif.* 96. *num.* 15. licet illud concernere deciſoria dixerit idem *Poſt. vbi ſupra inſpect.*

29. *num.* 68. Et eſt de iure validum, quia dum

5 creditor in vno grauetur accipiendo bona pro pecunia, iuſtum ſit vt in alio releuetur, vt latè comprobat *Poſt. de ſubhaſt. dict. inſpect.* 51. *ferè per totum.*

6 Inuentarium autem confectum elapſo termino à ſtatuto præfixo eſt nullum, vt tradunt *Balth. Thomaſ. de inuent. cap.* 2. *num.* 29. *Capic. Latr. decif.* 129. *num.* 4. *par.* 2. qui tamen *num.* 16. dicit, quod

7 modica mora excuſat, vt ibi per eum, & quod non ſufficiat, illud incipi intra d. terminum à ſtatuto præfixum ſi extra terminum perficiatur, not. *Balth. Thomaſ. de inuent. cap.* 3. *num.* 29. *& ego in d. tract. de hæred. art.* 1. *num.* 410.

8 Quod verò d. Statutum cogens creditores ad accipiendum bona hæreditaria in ſolutum pro eorum creditis etiam compræhendat credita iurata, voluerunt *Amat. decif. March.* 91. *num.* 13. *& ſeq.* vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum, & *Hodier. ad Surd. decif.* 30. *num.* 45. *& ſeq.* vbi teſtatur de veriori opinione, & dicit, ita obtinuiſſe in facto, Quicquid generaliter dixerint, quod ſtatutum non cenſetur diſponere in materia iurata, niſi ſpecialiter expreſſerit *Bald. Alex. Gozad. Gabr. Decian. & Rimina.* relati per *Hodier. vbi ſupr. n.* 46.

9 Dictus tamen terminus quindecim dierum ad adeundam hæreditatem cum beneficio inuentarii, non poteſt prorogari per Iudicem, vt docent *Balth. Thomaſ. in d. tract. de Inuet. cap.* 3. *num.* 30. *Capic. Latro decif.* 129. *num.* 32. *par.* 2. *& alii per me adducti in tract. de hæred. ſimpl. & benef. art.* 1.

10 *num.* 408. Vtrum verò id fieri poſſit per Principem inter Doctores eſt controuerſum, vt videre eſt apud *Rolan. de inuent. par.* 3. *verſ. Item omittendum &c. apud Thanuc. de Inuent. par.* 2. *cap.* 73. *& apud Balth. Thomaſ. de inuent. cap.* 3. *num.* 35. *& ſeq.* & alios per me relatos *d. art.* 1. *n.* 409.

11 Statutum autem ſupradictum volens, bona adiudicari creditoribus cum augmento pro eorum creditis intelligitur, ſi non inueniatur emptor, vel reperitur, ſed non offert iuſtum prętium, aliàs ſecùs, vt tradunt *Andreol. controuer.* 97. *num.* 7. *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 532. *n.* 4. *Mangil. de euict. quæſ.* 52. *num.* 12. *Ciriac. controuer.* 24. *num.* 9. *& alii per me relati in tract. de hæred. ſimpl. & benef. art.* 1. *num.* 108. *& ſeq.* vbi retuli contrarium tenentes, & dixi ex Rota hæredem beneficiatum poſſe compellere creditores ad accipiendum bona in ſolutum quando hęreditas non eſt ſoluendo, & quando non reperitur emptor offerēs iuſtum pretium, vbi videas de hac materia. Dum verò in hoc ſtatuto diſponitur, quod hæres beneficiatus ſi aliquid occultauit fraudolenter de bonis hæreditarijs teneatur ſolum ad reſtitutionem dupli rei occultatæ, & ſic non amittat beneficium Inuentarij, dirimit illam quæſtionem

12 famoſam inter Doctores, an hæres beneficiatus fraudolenter occultans aliquid de bonis hæreditarijs amittat beneficium Inuentarij, vel ſolum teneatur ad duplum rei occultatæ, de qua dixi latè Ego *in tract. de hæred. ſimpl. vel benef. art.* 1. *num.* 390. *& ſeq.*

13 Hæres autem qui adiuit hæreditatem cum beneficio inuentarij quamplures conſequitur vtilitates de iure communi ex d. beneficio, quas latè proſequitur *Rol. de Inue. par.* 4. *verſ. prima enim &c. cū plur. ver. ſeq.* vbi enumerat decē vtilitates, inde prouenientes nec nō *Balt. Thom. in tract. de inuen. tit.* 13. *cap.* 1. *& ſeq.* quas tamen ſtatutum noſtrum

tollit non relinquendo hæredi beneficiato aliam
vtilitatem, quam quod ipſe non teneatur vltra
vires hæreditarias, & quod creditoribus de bo-
nis inuentariatis adhibitis extimatoribus com-
muniter eligendis cum augmento decimæ partis
ſatisfacere valeat, quod quidem quomodo ſit
practicandum, dixi ſupra, n. 11.
14 Iuuentarium verò ſufficit fieri ſecundum cō-
ſuetudinem loci, vt plenè comprobat *Pract. Ridol.*
par. 1. cap. 9. num. 176. D. Deluca in Theat. verit. &
iuſt. tom. 9. in tit. de hæred. diſcurſ. 17. num. 2. Rota
deciſ. 310. num. 4. par. 5. recent. & deciſ. 272. num.
2. & 8. par. 1 . recent. & dixi ego in tract. de hæred.
15 *ſimpl. & benef. art. 1. num. 433.* In dubio autem
præſumitur, illud rectè factum, *Alciat. de præſ.*
reg. 4. præſump. 20. Oſaſch. dec ſ 68. num. 11. Adden.
16 *ad Paitell. exped. 72. num. 77.* Et idem eſt illud non
fuiſſe factum, & nulliter fuiſſe factum, *Ciriac.*
controuer. 160. num. 91. & ſeq. Pract. Ridolph. d. par.
1. cap. 9. num. 29. D. Deluca d. tom. 9. in tit. de hæred.
diſcur. 21. nu. 3. & Rota in loc. per me adduc. in tract.
de hæred. art. 1. num. 432.
17 Et quod hæres non gaudeat d. beneficio in-
uentarij, niſi reddita ratione de bonis inuenta-
riatis ſcripſerunt *Gratian. diſcep. foren. cap. 931.*
num. 26. par. 5. Munoz. de ratioc. cap. 3. num. 14.
Pract. Ridolph. par. 1. cap. 8. num. 253. Rot. deciſ.
147. num. 46. par. 11. recent. & deciſ. 407. num. 4.
par. 12. recentiorum, & deciſ. 31. numer. 3 par. 13.
recentiorum, & firmaui ego in *dict. tractat.*
18 *de hæred. articul. 3. numer. 54. & ſequen.* Quod
quidem Inuentarium eſt faciendum in loco, vbi
adſunt bona, vel maior pars illorum, vt tradunt
Balth. Thomaſ. in tract. de Inuent. tit. 10. num. 1. vbi
plures dat concordantes, & Rota deciſ. 274. num. 17.
par. 13. recent.
19 Clericus vero hæres Clerici, vel laici tenetur
facere Inuentarium coram Iudice laico, vt poſt
Gugliel. de Bened. Rebuff. Carol. de Graſſ. Adden. &
Guid. Pap. & Villadieg. per eum relatos firmat
Carleual. de iudic. tom. 1. diſput. 2. quæſt. 5. num. 346
benè comprobans licet aliquos contrarium te-
nentes referat, *num. 345.* cum quibus ſentire vi-
20 detur *Salgad. in laber. credit. par. 1. cap. 6. num. 25*
Et eò magis hæres laicus tenetur facere Inuenta-
rium coram Iudice laico quando defunctus eſt
Clericus, non autem coram Eccleſiaſtico, *Pha-*
nuc. de Inuent. par. 3. num. 25. Rolan. de Inuent. par.
2. quæſt. 17. num. 1. Carleual. de iudic. d. quæſt. 5. nu.
337. vbi teſtatur de communi opinione, & quam-
plures adducit ita ſentientes, *Thom. deciſ. March.*
89. n. 13. bene *Buttigl. de ſucceſſ. cap. 1. theor. 12. n. 13*
21 Addo prædictis, quod hæres non beneficiatus
pro legato pio non tenetur vltra vires hæredita-
rias, vt latè comprobat *Rota deciſ. 493. num. 28. par.*
4. recent. tom. 2. quam ſequutus ſum ego *in tract.*
22 *de hæred. ſimpl. & benef. art. 1. num. 287.* Cum
Eccleſia non poſſit exigere legatum vltra vires
hæreditarias, vt not. *Caluin. de equit. cap. 54. num.*
15. & alij per me relati *in d. art. 1. n. 287.*
23 Ac etiam quod hæres beneficiatus poteſt dare
de beneficio Inuentarij etiam poſt ſententiam,
cum illam non impugnet, *Gratian. diſcep. foren.*
cap. 495. num. 1. & ſeq. vbi dicit, hanc opinionem
eſſe ab omnibus approbatam *par. 3. & cap. 660.*
num. 27. & ſeq. par. 4. Ciriac. controuer. 498. num.
69. Salgad. in laber. credit. par. 3. cap. 1. num. 87. &
alij per me adducti *in d. tract. de hæred. art. 1. num.*
319. & ſeq. vbi poſui declarationes.

Vtrum verò hæres beneficiatus promittens ſoluere debitum hæreditarium proprio nomine, & cum obligatione propriorum bonorum amittat beneficium Inuentarij dixi ego *latè in tract. de hæred. ſimpl. & benef. art. 2. per tot.* videas ibi.

DE OFFICIO NOTARIORVM.
Rub. XXXV.

QVilibet Notarius quoties fuerit requiſitus, ſi iuxta cauſa impeditus non fuerit, vnicuique roganti ſuum Officium impertiatur, & Scripturam de rogatis conficiat, & antequam ex loco, & à præſentia Partium recedat, Actus ipſius ſubſtantiam, Teſtium Nomina, & locum ſpecifice deſcribat, & Clauſulas in Matrice cæteratas ſecundum ſtilum in publico Inſtrumento extendere poſſit, & debeat; Contractus omnes intra XV. dies in Libro benè Cartulato ordinatim deſcribat ad pœnam quinquaginta Librarum, illoſquè Inuentario muniat, omnia diligenter cuſtodiat, & petenti copiam, recepta debita mercede, infra biduum ad ſummum tradat. Curet etiam iuxtà maiorum Conſtitutiones, vt in vltimis Voluntatibus Monti Pietatis 40. ſolidi Iure Legati relinquantur, & pro male ablatis incertis ſolidi decem. Et ſi per Parochos omittatur, pro inſertis habeantur.

Volumus etiam quòd in poſterum Hæreditati iacenti detur Curator vnus Notarius Iudicis arbitrio eligendus, qui Iura hæreditaria deducere, ac defendere vſque in finem Cauſæ teneatur, recepta competenti mercede de bonis hæreditarijs, ſi adſit, aliàs à Parte petente merces iuxtà Taxam, ſiuè minor Iudicis arbitrio ſoluatur.

Vtquè prædicta melius expleantur, nullus in poſterum in Notarium admittatur minor ſaltem XXII. Annis, nec ad exercendum, niſi prius in Matricula, ſoluta ſolita mercede, deſcribatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Notarii dicti ſunt à notis.*
2 *Notariatus ars dicitur honeſta, & viris ciuilibus apta.*
3 *Notarij tenentur conficere Inſtrumenta ad inſtantiam cuiuſcunque.*
4 *Notarij de iure eſſe debent ſaltem puberes.*
Et debent habere protocolla ad conſeruandum ſcripturas, ibi. n. 5.
6 *Notario non creditur, niſi de actu a ſe rogato.*
Itaut ei atteſtanti de aliquo Inſtrumento non credatur, ibi. n. 7.
Secus eſt ſi dicat, illud apud eius acta fuiſſe dimiſſum, ibi. n. 8.
9 *Notarius quando numeretur inter teſtes ad probandum Inſtrumentum.*
10 *Notarius ſibi adſcribens in teſtamento incidit in pœnam falſi.*
Fallit ſi probet per teſtes veritatem eius, quod ſcripſit, ibi. num. 11.
12 *Clericus poteſt ſibi adſcribere in teſtamento fauore ſuæ Eccleſiæ.*
13 *Notarius poteſt ſe rogare de teſtamento ad fauorem filii.*
Et ad fauorem vxoris, & conſanguineorum, ibi. num. 14.
15 *Curator hæreditatis iacentis quæ adimplere teneatur remiſſiuè.*
16 *Matricula dicitur Index, in quo deſcribuntur nomina Notariorum.*
17 *Matriculatio Notarij ſicut probatur ex Matricula.*
Ita contrarium probatur ex eadem Matricula, num. 18.
19 *Scriptura confecta à Notario non matriculato non probat.*
Contrarium de æquitate tenent alii Doctores, num. 20.

ANNOTATIO.

1 Notarij dicti ſunt a notis, quia notis ſcribebant, ideſt compendioſo ſcribendi genere, vt not. *Petr. Gregor. Tholoſ. in Sintag. iur. vni. lib. 42. cap. 3. num. 4. & Fenzon. ad*
2 *ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 21. in prin.* Ars autem Notariatus dicitur honeſta, & viris ciuilibus apta, *Fenzon. in d. cap. 21 num. 10.* vbi dicit d. officium non eſſe vile, nec nobilitatem excludere, vt ibi per eum, cum quo pertranſit *Rota deciſ. 594. num. 3. par. 4. diuer. & deciſ. 555. num. 2. part. 4.*
3 *rec.* Qui quidem Notarij tenentur Inſtrumenta conficere ad inſtantiam Cuiuſcunquè, cum ipſi dicuntur ſerui publici, *Federic. de Sen. conſ. 113. in prin. Card. Tuſc. pract. concl. littera H. concl. 74. in prin.* licet hoc non admittat *Tiraq.* relatus per *Card. Tuſc. d. concl. 74. num. 10.* dicens tex. loquentes de ſeruo publico non intelligi de Notario, ſed de ſeruo Reipub. vt ibi per eum.
4 Notarij autem de iure eſſe debent ſaltem puberes, *Bart. in l. impuberem 22. num. 1. & ibi Adden. ff. ad leg. Corn. de falſ. Fenzon. in d. cap. 21. nu. 6.* & in eis eſſe attendendam ætatis maturitatem, dicit *Tauer. de error. Nota. cap. 1. num. 2. & 3.* Et
5 Notarij omnes de generali conſuetudine debent habere protocollum, & conſeruare ſcripturas, & acta, & illas partibus exhibere, alias tenentur ad intereſſe, vt docent *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt. 152. num. 42. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 20. num. 78. & cap. 33. num. 2. & Rota deciſ. 112. num. 5. par. 4. recen. tom. 2.*
6 Notario autem non creditur, niſi de actu a ſe rogato *Adden. ad Buratt. deciſ. 95. littera A.* vbi benè declarant quando hoc habeat locum, *Rota apud Card. Caual. deciſ. 272. num. 5. & deciſ. 616.*
7 *num. 10. par. 5. recen. lib. 2.* Itaut Notario atteſtanti de alio Inſtrumento, etiam ſi dicat a ſe viſo, & lecto non credatur, *Poſth. de manut. obſer. 55. num. 125. Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ. 278. num. 6. & deciſ. 535. num. 3. par. 1. recen. & apud Burrat. deciſ. 8. num. 5.* licet d. aſſertionem Notarij facere magnum adminiculum dixerunt *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 737. num. 20. part. 4. &*
8 *Rota apud Greg. XV. deciſ. 275. num. 5.* Si tamen dicat, Inſtrumentum fuiſse apud eius acta dimiſſum, licet illud non reperiatur, præſumitur tamen verum, *Rota in Compoſtell. Coaditur 9. Maii 1653. coram R. P. D. Zarate, §. nec releuat,* Et ſi Notarius de mandato aſſeruit, illud fuiſſe a ſe viſum, & lectum ei creditur, ſi de illo non quæritur principaliter ſed incidenter, vt dicit *Gratia. d. cap. 737. num. 20. & ſeq. par. 4.*
9 Notarius rogatus de Teſtamento ſi illud probetur per teſtes ipſe poteſt connumerari in numero Teſtium, *Peregr. deciſ. Patau. 80. num. 8. Maſſin. de confeſſ. bonor. quæſt. 28. num. 120.* Si verò illud probetur per ſcripturam Notarius non connumeratur inter teſtes *Peregr. & Maſſin. vbi ſupra* qui dant concordantes.
10 Notarius autem ſibi adſcribens in Teſtamento incidit in pœnam falſi, *l. 1. §. ad teſtamenta, ff. ad l. Corn. de falſit. l. 1. in prin. C. de his qui ſibi adſcrib. in teſtam.* plenè *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt. 150. num. 175. Rota deciſ. 356. num. 11. &*
11 *ſeq. par. 6. recen.* Niſi tamen Notarius probaret per teſtes, eſſe verum quod ſibi adſcripſit in teſtamento nuncupatiuo, vt aduertunt *Farinac. in d. quæſt. 150. num. 183. & Rota d. deciſ. 356. num. 13. & ſeq.* licet quod adſcriptum eſt non poſſit petere, vt declarat *Farinac. in d. quæſt. 150. num. 192. & num. 194.* Clericus tamen poteſt adſcri-
12 bere in teſtamento legatum relictum ſuæ Eccleſiæ, vt latè probant *Thoma. deciſ. March. 247. ferè per tot. & Rota in Fanen. hæreditatis 17. Iunii 1641. coram R. P. D. Chiſilerio §. præterea neq; &c. & apud Merlin. deciſ. 805. num. 8. tom. 2.*
13 Quibus addo, quod Notarius poteſt ſe rogare de Inſtrumento ad fauorem filij, vt ſcripſit *Bart. in l. ſi pater 11. num. 1. ff. ad leg. Corn. de falſ.* quam egregiam doctrinam appellat *Menoch. de præſump. lib. 2. præſump. 51. num. 19. Gait. de cred. cap. 3. tit. 1. num. 95.* Et quando pater nullum eſt habiturus vſumfructum *Thoma. deciſ March. 247. num. 71.* Et ad fauorem conſanguineorum, & vxoris, vt poſt *Bart. Iacobi. & Mauri. Apicel.* per eum relatos firmant, *Gait. d. tit. 1. num. 97.*
14 *& ſeq. & Altogr. conſ. 50. num. 128. lib. 1.* Et pro domino domeſtico, & pro amico *Thoma. d. deciſ. 247. num. 71. Altogr. conſ. 50. num. 228. lib. 1.* licèt contrarium quò ad Notarium patrem ſcribentem teſtamentum pro filio in poteſtate teneat *Criſpol. caſu milit. 49. num. 11.*
15 Curator verò datus hæreditati iacenti, quæ nam adimplere teneatur, & quæ requirantur, vt dari debeat Curator hæreditati iacenti videas per *Capic. deciſ. 87. numer. 1. per Gaiz. de expenſ.*

expenſ. cap. 20. num. 5. & per Manzi. de tutel. & cur. quæſt. 12. prin. num. 7. & per Balth. Tomaſ. in tract. var. tom. 2. in tit. de curat. tit. 4. num. 5.

16 Matricula autem de qua habetur in hoc ſtatuto intelligitur de illo Indice, in quo deſcribuntur nomina Notariorum, vt not. *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 378. num. 1. lib. 1. Surd. conſ. 257. num. 12. & ſeq. & Rota deciſ. 184. num. 45. & ſeq. par. 6. rec.* & de qua dixi ego *alleg. foren. 67. ferè per tot.*

17 Sicut autem matriculatio Notarij probatur ex deſcriptione illius in matricula, *Hond. conſ. 78. num. 8. lib. 2. Genua de ſcript. priuat. lib. 4. in tit. de libr. matri. ſcol. num. 1. & Rota deciſ. 236. nu. 9.*
18 *par. 11. recen.* Ita etiam ex eadem matricula reſultat probatio, quod Notarius non ſit matriculatus, *Cala. gloſ. vni. §. 2 nu. 1172. & Genua in d. tit. de libr. matr. ſcol. num. 1.* Deſcriptio autem in matricula Notarij præſumitur ex lapſu 30. annorum, licet de illa cum appareat iuncta obſeruantia, *Rota d. deciſ. 184. num. 41. part. 6. recent.* & dixi ego *d. alleg. foren. 67. num. 4.*

19 Licet autem ſcriptura confecta à Notario non matriculato non probet ſecundum *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 31. in princ. D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 9. in tit. de teſtam. diſcur. 33. num. 14. & Rota deciſ. 61. num. 8. part. 8. rec.*

20 Contrarium tamen quod conſtito de Notariatu præſtanda ſit fides Inſtrumento Notarij non matriculati voluit *Rota deciſ. 184. num. 46. part. 6. recen.* Cum defectus deſcriptionis in matricula non veniat attendendus ſaltem de æquitate, ne tot, tantæq; laudabiles diſpoſitiones pereant dixerunt *Andreol. contro. 312. num. 3. & Rota dict. deciſ. 184. nu. 45.* & dixi ego *d. alleg. foren. 67. n. 3.*

QVÆ SVNT DE STILO CENSERI APPOSITA, Et Stilus quomodo probetur. Rubrica XXXVI.

QVia propter ignauiam Notariorum debitæ obligationes quandoque omittũtur, Volumus, quòd omnes Clauſulæ, & Obligationes, quæ ſunt de Stilo, ab ijs appoſitæ, & pro appoſitis habeantur, & cenſeantur.

Stilus autem ſi allegetur, & de eo dubitetur, nullatenus per Folium ſubſcribentium probetur ſed per Teſtes iuratos, ſiue dictam eorum fidem iudiciali Iuramento comprobantes, cum Interrogatorijs Partis, ſi dare voluerit; Poſſit etiam Iudex, vocatis duobus, vel tribus Notarijs peritis, orectenus de ſtilo ſe informare, & in actis adnotari facere.

SVMMARIVM.

1 *Notarij ſimplicitas non debet nocere partibus.*
2 *Inſtrumentis cenſentur appoſita quæ de conſuetudine ſolent apponi.*
3 *Notarius cenſetur rogatus apponere in Inſtrumento clauſulas apponi ſolitas.*
4 *Clauſula codicillaris ſolet in Teſtamentis apponi.*
Et clauſula Conſtituti, num. 5.
Et promiſſio de euictione, num. 6.
Nec non etiam hipotheca bonorum, num. 7.
8 *Stilus dicitur obſeruãtia reſpiciẽs ordinatoria iudicij.*
Qui non præſumitur, ſed debet probari, num. 9.
10 *Statutum mandans, ſtilum probari per teſtes procedit in reſpiciente deciſoria.*
11 *Stilus eſt pro lege obſeruandus.*
Qui ſi ſit contra ius debet eſſe præſcriptus, n. 12.

ANNOTATIO.

1 PRudenter quidem ordinatum fuit in hoc ſtatuto, quod omnes clauſulæ, & obligationes, quæ ſunt de ſtilo in Inſtrumentis cenſeantur appoſitæ, & pro appoſitis habeantur, cum non ſit conueniens, quod ſimplicitas, ſeu ignorantia Notarij debeat nocere partibus ad tex. *in l. fin. & ibi gloſ. C. de fideiuſſ* & not. *Caſtr. ſingul. 11. & Merlin. de pignor. lib. 3. q. 103.*
2 *num. 16.* Maximè cum ſit maximè controuerſum in iure, quod in Inſtrumentis cenſeantur appoſita omnia, quæ de conſuetudine ſolent apponi, vti aduertunt *Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 15. nu. 9. Valaſc. conſul 146. num. 15. & ſeq. Merlin. de pign. d. lib. 3. quæſt. 103. num. 15.* vbi dicit, d. concluſionem non probari in iure, & *Card. Mantic. de*
3 *tac. lib. 2. tit. 10. n. 10. & ſeq.* licet Notarius cenſeatur rogatus a partibus apponere omnes clauſulas de conſuetudine apponi ſolitas, vt not. *Farin. de falſit. & ſimul. quæſt. 157. num. 29. & ſeq. & Merlin. vbi ſupra* qui teſtatur de communi opinione, & dant concordantes.

4 Itaut in terminis ſtatuti noſtri cenſeatur inſerta in Teſtamento clauſula *codicillaris*, quæ de conſuetudine Notariorum ſolet apponi, *Rolan. conſ. 7. num. 27. lib. 4. Menoch. de præſump. lib. 4. præſump. 31. num. 4. Merlin. de pign. d. lib. 2. q. 103.*
5 *num. 10.* Et idem eſt in clauſula *Conſtituti*, quæ ſolet apponi *Menoch. conſ. 37. num. 33. & ſequen. lib. 1. Card. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 9. num. 34.*
6 *Merlin. in d. quæſt. 103. num. 11.* Prout etiam promiſſionem de euictione haberi pro appoſita voluerunt *Alex. conſ. 28. num. 2. lib. 2. & Mangil.*
7 *de euict. quæſt. 20. num. 1. & 2.* Ac etiam hipoteca bonorum, vt not. *Menoch. conſ. 37 num. 30. lib. 1. Card. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 3. num. 21. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 25. num. 74. Ciriac. contro. 189. num. 31.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur *Merlin. de pignor. in d. quæſt. 103. num. 18. & ſeq.* licet aliquos Doctores contrarium tenentes adducat, & ipſe poſtea diſtinguat, vt ibi per eum.

8 Stilus autem in terminis ſtatuti noſtri dicitur obſeruantia, ſeu conſuetudo, quæ reſpicit ordinem ſcribendi, & procedendi in iudicio, *Bart. in l. de quibus 31. num. 10. ff. de legibus, Iaſ. in l. 1. num. 8. C. de Sacroſ Eccleſ. Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 75. num. 3. & 4.* aliter etiam declarans differt autem ſtilus a conſuetudine ſicut ſpecies à genere, cum ſtilus ſit propriè alicuius perſonæ, vel officij obſeruantia, conſuetudo verò eſt generalis in quibuſcunque perſonis, & actibus, vt poſt *Bart. Ang. & Deci.* per eum relatos declarat *Fenzon. in d. cap. 75. num. 11.*

9 Stilus verò cum ſit facti non præſumitur, ſed debet probari per allegantem, *Fenzon. in d. cap. 75. num. 15. Rota apud Card. Ottobon. deciſ. 271. num. 23 & apud Bichium, deciſ. 477. num. 11. tom. 2.* Et probandus eſt in terminis, de quibus adeſt controuerſia, *Surd. conſ. 74. num. 13. lib. 1. Fenzon. d. cap 75. num. 18. Rota apud Card. Mant.*
10 *deciſ. 357. nu. 4.* Diſpoſitio verò ſtatuti noſtri volentis, ſtilum eſſe probandum formiter per teſtes iuratos cum interrogatorijs partis habere locum quando ſtilus reſpicit deciſoria benè probant *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. d. cap. 75. num. 23. & ſeq. & Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 484. littera B. Giurb. obſeru. 73. num. 27. Rota deciſ. 215. num. 2. poſt 2. lib. conſ. Farinac.* Secus quando reſpicit ordinem iudicij, quia tunc cum agatur de leui præiudicio Iudex poteſt de illo ſe informare in camera, vt declarant *Fenzon. & Adden. ad Greg. XV. vbi ſupra proximè.*

11 Stilus autem, vt ſupra per teſtes probatus pro lege eſt obſeruandus, *cap. ex litteris 11. & ibi Abb. & Aret. de conſtit. Fenzon. ad d. cap. 75. num. 28. Rota apud Bich. deciſ. 531. num. 6. tom. 2.* Itaut acta contra illum facta ſint nulla *Fenzon. vbi ſupra n. 31. & n. 35. & ſeq.* vbi hoc declarat procedere in ſtilo fixo, firmo, & non vario, vt
12 ibi per eum, ſi tamen ſtilus ſit exorbitans, ſeu contra ius debet eſſe præſcriptus, *Fenzon. vbi ſupra numer. 34.* plenè *Rota in Vrbinaten. Saluiani 18. Iunij 1660. coram Cardin. Celſo, §. ſtilus verò &c.* vbi aliæ recenſentur eiuſdem Rotæ deciſiones.

DE INSTRVMENTIS NOTARIORVM DEFVNCTORVM, Abſque licentia non extrahendis. Rub. XXXVII.

NVllus audeat extrahere Iuſtrumenta Notariorum Defunctorum, niſi de licentia habita à Magiſtratu, qui talem Notarium pro idoneo, & ſufficienti maturè approbauerit; alioquin nulla fides illis adhibeatur: Taliſquè licentia per Cancellarium Communis, adhibito etiam Iuramento in forma, dicto Notario in Libro Reformationum ſtatim annotanda erit. Prædicta verò Inſtrumenta, ſiue Scripturæ, ab Hæredibus Notarij prædefuncti per Inuentarium ei aſſignabuntur, & pro earum extractione Notarius ſuam mercedem exiget iuxta ſequentem Taxam.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, vel Succeſſor Notarii habens protocolla defuncti tenetur in exemplatione adhibere ſolemnitates,* cap cum P. Tabellio de fide inſtrum.

Fallit ſtante licentia extrahendi ſine d. ſolemnitatibus, ibi. n. 2.

3 *Licentia extrahendi Inſtrumenta defuncti non compræhendit Inſtrumenta in foliis, & ſine ſubſcriptione Notarii.*

4 *Inſtrumenta extracta in partibus in vim compulſoriæ an requirant citationem partis.*

ANNOTATIO.

1 HÆres vel ſucceſſor Notarij ſi ſit etiam ipſe Notarius, & habeat penes ſe protocolla Defuncti licet debeat in exemplatione Inſtrumentorum adhibere ſolemnitates de quibus *in cap. cum P. Tabellio 15. de fide inſtrum. & per Couar. pract. quæſt. cap. 21. num. 3.* & ſentit *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 36.*
2 *num 8.* Contrarium autem ſeruatur quando ex ſtatuto, vel Conſtitutione datur ei facultas extrahendi d. Inſtrumenta ſine dict. ſolemnitatibus, vti fit in ſtatuto noſtro, vt declarant *Bald. in auth. ſi quis in aliquo, num. 11. C. de eden.* vbi dicit, ſimile ſtatutum adeſſe in *Ciuitate Peruſij Alex. conſ. 106. num. 8. lib. 5. Card. Tuſc. pract. concl. littera E. concl. 374. nnm. 4. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 36. num. 9.*

3 Statutum concedens licentiam extrahendi Inſtrumenta Notariorum defunctorum d. licentia non extenditur ad Inſtrumenta reperta in folijs, & carentia ſubſcriptione Notarij, vt not. *Menoch. de arbitr. caſu 187. num. 25. & ſeq. de Marin. quotid. reſol. cap. 196. num. 2. & 3. & Rota deciſ. 349. num. 18. par. 9. recen.*

4 Inſtrumenta verò ſi ſint extracta in partibus in vim compulſoriæ quando requirant citationem partis pro eorum validitate latè differit *Maſcard. de probat. concl. 927. ferè per tot. volum. 2.* ipſum conſulas.

DE MERCEDE EXTRACTIONIS INSTRVMENTORVM.
Rubrica XXXVIII.

QVia ſæpe contingit dubitari de Mercede Extractionis Inſtrumentorum ob diuerſitatem Taxæ Nouæ, & Veteris, quas Notarij, vt plurimum ad proprium commodum trahunt; Ideò volumus in poſterum Taxam eſſe vniformem, ac ita per omnes obſeruari.

Pro Extractione Inſtrumenti cuiuslibet qualitatis Videlicet, Teſtamenti, Codicilli, Donationis cauſa mortis, Venditionis, Permutationis, Iurium ceſſionis, Tranſactionis, Diuiſionis, Quietationis, Locationis, Mutui, Depoſiti, Cenſus, Societatis Officiorum, Sententiarum, Laudorum, Inuentariorum, & aliorum ſimilium.

A Florenis X. vſque ad XXV. Bononeni 16

A XXV. vſque ad L. bon. 20

A L. vſque ad C. bon. 24

A C. vſque ad CC. bon. 32.

A CC. ſuper bononeni decem pro quolibet centinario, dummodo non excedant Groſſos trigintaquinque. Groſ. 35.

Quòd ſi Inſtrumenta non contineant certam quantitatem Videlicet, Vltimarum Voluntatum, Tranſactionum, Permutationum, & ſimilium, ſi Pars in extractione cum Notario non concordet, liceat Parti ad tollendas difficultates Iureiurando affirmare certam quantitatem, vt ſupra taxandam, prout hactenus obſeruatum eſt.

Si verò Inſtrumenta non contineant certam quantitatem, nec Partis iuramento ſuppleri, ſeu liquidari poſſint, Videlicet, Mandatorum, Tutelæ, Curæ, & ſimilium. bon. 20

Pro Extractione Inſtrumenti Pacis. bon. 32

Pro Rogitu verò bononeni XII. à qualibet Parte pro medietate recipiendi: Et Rogitum Notarius teneatur omnino infra decem dies regiſtrare in Libro Cancellariæ.

Pro Extractione Compromiſſi. bon. 12

Pro Extractione Inſtrumenti Emancipationis, Adoptionis, & Arrogationis. bon. 40

Et ſi Emancipatio Præmium contineat ſeruetur Taxa iuxta quantitatem præmij.

Pro Extractione Inſtrumenti Notarij defuncti ſoluatur quarta pars vltra mercedem, vt ſupra taxatam, & dictam quartam Notarius pro ſua extractione recipiat.

Pro extractione Inſtrumenti Forenſi, ſiue extero facienda duplicetur merces, vt ſupra reſpectiuè ſoluenda.

Declarantes etiam quòd ſi Inſtrumentum fuerit ſemel extractum cum debita mercede, ſi illud de nouo ab eadem perſona extrahendum ſit; Merces pro duabus Tertijs tantùm ſoluenda erit.

Pro Mercede verò Notariorum Regiſtri ſoluantur pro quolibet Inſtrumento. bon. 6

Et ſi eſſet longa Scriptura poſſit arbitrio Capitaneorum merces ad ſummum duplicari.

SVMMARIVM.

1 *Notarius debet habere mercedem pro rogitu, aliàs non cogitur rogare.*

Et vltra mercedem rogitus debetur etiam merces pro extractione, ibi.num.2.

Et Notario creditur, ei fuiſſe petitam extractionem à partibus, ibi.num.3.

Et ei debetur merces pro tota ſumma, non pro parte, ibi.num.4.

Quæ eſt diuidenda inter hæredes Notarij, & ipſum extraentem, ibi.num.5.

ANNO

ANNOTATIO.

1 NOtarius debet habere mercedem pro rogitibus faciendis, alias non cogitur rogari, & Inſtrumenta conficere, *l. Prætor 4. in prin. & ibi gloſ. ff. de eden. Bart. in l. 1. C. de Tabel. lib. 10. & in l. 1. §. 1. ff. furti aduer. naut. caup. &c. Bald. in l. prouidendum 7. C. de poſtu. Card. Tuſch. pract. concl. littera N. concluſ. 102. num. 1.* Ita vt pro ſua mercede ei competat actio locati, *Bart. in l. 1. §. 1. ff. de var. cognit. & in l. argentarius. 10. nu. 2. ff. de eden. Caroc. de locat. & cond. par. 1.*
2 *in tit. de fruct. & lit. expen. num. 35.* Et Notarius, cui fuit ſoluta merces pro rogitu poteſt petere mercedem pro extractione, *Cagnol. in l. ſi librarius 93. num. 21. ff. de reg. iur.* & alij quos refert, & ſequitur *Caroc. in d. tit. de fruct. & lit. expen. num. 40.*

3 Quod verò Notario, qui extraxit Inſtrumentum agenti ad mercedem extractionis credatur, ei fuiſſe commiſſam extractionem illius latè cō
4 probat *Caroc. deciſ. 122. num. 5. & ſeq.* vbi teſtatur de veriori opinione, Cui Notario debetur merces pro extractione Inſtrumenti reſpectu totius ſummæ, non autem pro illa parte tantum, pro qua quis vellet vti nor. *Surd. conſ. 66. num. 8. lib. 1. & Adden. ad Grat. deciſ. March. 226. num. 2.* vbi dicunt, ſecus eſſe in legatario qui non tenetur ſoluere mercedem Notario pro tota hæreditate, ſed ſolum pro legato, vt ibi per eos.
5 Addo prædictis, quod merces pro extractione Inſtrumenti Notarij defuncti debetur hæredibus Notarij, merces verò pro ſcriptura leuata debetur Notario, qui leuauit, vt diſponitur in hoc ſtatuto, vt poſt *Bart. Innoc. Felin. & Celſum* per eum adductos firmat *Caroc. in d. tit. de fruc. & lit. expen. n. 37.* vbi teſtatur de communi opinione.

DE CLAVSVLA, SALVO IVRE COMMVNIS EVGVBII IN QVALIBET Diſpoſitione apponenda. Rubrica XXXIX.

MAiorum Documenta ſectantes Volumus omni bona in Diſtrictu Eugubij exiſtentia eſſe Tributaria, & Cenſualia dicti Communis, iuxta Reformationem ab eo factam de Anno 1345. nec in alium quocunque titulo transferri poſſe, niſi, Saluo, & reſeruato Iure Communis Eugubij, alias diſpoſitio non valeat, nec vllo vnquam tempore in eius præiudicium præſcribi poſſit, ſed Ius ipſum exigendi ſemper intelligatur eſſe ſaluum dicto Communi: Et Notarius, qui dictam Clauſulam in qualibet Diſpoſitione non appoſuerit, condemnetur in libris XXV. Quod ſi Diſpoſitio legitime fiat extra Territorium Eugubij à Notario externo, omnino valeat, taliſque Clauſula pro inſerta, & appoſita habeatur.

SVMMARIVM.

1 *De ſupradicto ſtatuto mentionem faciunt Bald. & alii Doctores.*
2 *Teſtamentum eſt vallidum ſinè d. clauſula ſaluo iure Communis Eugubij.*
3 *Statutum prædictum non eſſe in vſu tenent aliqui Doctores.*
4 *Cautela de qua in hoc Statuto licet admittatur a Bart. impugnatur tamen a pluribus Doctoribus.*

ANNOTATIO.

1 DE hoc ſtatuto requirente in contractibus, & alijs diſpoſitionibus clauſulam *Saluo iure Communis Eugubij* mentionem facit *Bald. conſ. 474. par. 4.* dicens, Teſtamentum factum extra Territorium ſine dict. Clauſula non valere quoad bona ſita in Territorio ſtatuentium, & de d. ſtatuto meminit etiam *Tiraq. de legib. connub. gloſ. 8. num. 224.* nec non
2 *Barz. deciſ. 117. num. 32.* licet quod Teſtamentum ſit validum, cum diſpoſitio d. ſtatuti non compræhendat inſtitutionem hæredis contra *Bald.* conſuluit *Gabr. conſ. 169. nu. 57. vol. 1.* cum quo pertranſit *Andreol. contr. 63. n. 6. & ſeq.* qui
3 vlterius, *num. 9. verſ. prætera &c.* Subiungit, d. ſtatutum non eſſe in vſu, & idem teſtatur etiam *Gabr. d. conſ. 169. nu. 59. vol. 1.*
4 Cautela autem, de qua in hoc ſtatuto, qua vſi fuerunt DD. Statuentes Eugubini vſquè ab anno 1345. efficiendo omnia eorum prædia tributaria Communitatis ad hoc, vt illa pertranſeant in quoſcunque cum d. onere collectarum etiam ad Eccleſias licet videatur approbari per *Bart. licet dubium in l. in reſcripto, 6 §. fin. n. 5. ff. de muner. & & hono.* vbi facit mentionem de Eugubinis, cum quo ſentire videtur *Barz. d. deciſ. 117. num. 32. & ſeq.* illa tamen impugnatur a pluribus, & præcipuè ab *Adden. ad Rot. deciſ. 412. num. 56. & ſeq. par. 9. rec. a Fulgin. de iure emphit. in tit. de melior. quæſt. 10. num. 16. & a Sperel. deciſ. 35. num. 33. par. 1.*

DE SVSPECTIS FVGITIVIS. Rubrica XL.

ASſerenti aliquem ſuum Debitorem ſibi de fuga ſuſpectum eſſe, mandatum de capiendo non concedatur, niſi extraiudicialiter de Credito Iudicis arbitrio

docuerit, & ſuo Iuramento affirmauerit Debitorem bona immobilia in Ciuitate Eugubij, vel eius Diſtrictu, aut ſaltem libera, & ſufficientia non poſſidere; & ſi obligationis dies non venerit, de Deterioratione conditionis poſt debitum contractum Iureiurando docuerit, & tunc Mandatum de capiendo Debitorem concedatur, ſi Debitum ſummam Florenorum xx: aſcendat, & ſi debitor petierit ſtatim terminus quinque dierum vtilium ſtatuatur Creditori ad iuſtificandum Creditum, & prædictas qualitates requiſitas ad Iuramentum: Quibus ritè, ac legitime comprobatis, detineatur Debitor donec ſuo Creditori ſatisfecerit, vel idonee cauerit de ſtando Iuri, & iudicatum ſoluendo. Si verò Creditor prædicta non probauerit, detentus relaxetur, & Creditor ad omnia eius damna, expenſas, & intereſſe ſtatim reficienda omnino per Iudicem compellatur.

Addentes etiam, quòd Iudex redigi faciat in actis Iuramentum Creditoris, Cauſam ſuſpicionis, & Debitum, & Fieri poſſit qualibet die in honorem Dei, exceptis Paſchalibus, Natiuitatis Domini, Veneris Sancti, Aſcenſionis, Feſtiuitatis Corporis Chriſti, Annunciationis, Aſſumptionis, & Natiuitatis Beatiſſimæ Virginis, niſi tamen ageretur de magno præiudicio Creditoris, quod Iudicis arbitrio ſtatuendum erit. Tempore verò Nundinarum Suſpectus iurari, & capi non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Debitor ſuſpectus de fuga quis dicatur remittitur arbitrio Iudicis.*

2 *Debitor vt iurari poſſit ſuſpectus de fuga de iure ſufficit iuramentum.*

3 *Suſpectus de fuga nemo iurari poteſt pro modica ſumma.*

Et ad d. effectum creditum debet eſſe liquidum, ibi. num. 4

5 *Suſpectus de fuga iurari non poteſt poſſidens immobilia.*

Et an illa ſint ſufficientia pro debito remittitur arbitrio Iudicis, num. 6.

Et hoc procedit etiam in forenſe poſſidente immobilia in loco ſui fori, n. 7.

8 *Suſpectus de fuga iurari non poteſt, niſi ex cauſis de nouo ſuperuenientibus.*

Et deterioratio bonorũ non debet eſſe modica, n. 9

10 *Suſpectus de fuga quis iurari poteſt etiam ſi adhuc dies non venerit.*

11 *Suſpectus de fuga quis iurari poteſt etiam in diebus feriatis in honorem Dei.*

12 *Iudex incompetens an poſſit relaxare mandatum contra ſuſpectum de fuga remiſſiuè.*

13 *Suſpectus de fuga poteſt carcerari etiam ad inſtantiam Procuratoris cum mandato ad exigendum tantum.*

ANNOTATIO.

1 Ebitor ſuſpectus de fuga quis dicatur licet variæ ſint opiniones Doctorum, vt videre eſt ex *Caccialup. de debit. ſuſpect. quæſt. 1. num. 1. & ſeq. & ex Menoch. de arbitr. caſu 87. num. 1. & ſeq.* quas hic nimis longum eſſet recenſere, id tamen relinqui prudentis Iudicis arbitrio voluerunt *Caccialup. in d. quæſt. 1. num. 11. & Menoch. in d. caſu 87. num. 8.* nec non *Card. Tuſch. pract. concluſ. littera F. concl. 523. nu. 8.* vbi quamplures recenſet fugæ coniecturas.

2 Licet autem de iure communi ad obtinendam capturam debitoris vti de fuga ſuſpecti ſufficiat ſolum iuramentum creditoris, vt tradunt *Caccialup. de debit. ſuſpect. quæſt. 5. num. 18. Menoch. de arbitr. d. caſu 87. num. 1. & ſeq. Manci. de iurament. par. 4 effect. 6. num. 3.* & alij plures, quos referunt, & ſequuntur *Adden. ad Paitell. exped. 27. num. 2.* In terminis tamen ſtatuti noſtri creditor tria probare tenetur in termino a Iudice ſibi aſſignato ad iuſtificandam capturam, & primò quod ſumma debiti aſcendat ad ſcuta decem, ſecundò quod adſit deterioratio conditionis debitoris poſt contractum debitum, & tertiò quod debitor in Ciuitate Eugubij, vel in eius diſtrictu bona ſaltem libera pro quantitate crediti non poſſideat.

Et quo ad primum ſtatutum aufert illam difficul-
3 tatem, an ſumma debita dicatur magna, vel parua, cum pro parua ſumma nemo iurari poſſit ſuſpectus de fuga, vt tradunt *Ludo. deciſ. Peruſ. 41. num. 9. Menoch. d. caſu 87. num. 21. Graſſ. de except. in prælud. num. 145. & Adden. ad Paitell. d.*
4 *expedit. 27. num. 8.* Quod quidem debitum debet eſſe liquidum, *Caccialup. de debit. ſuſpect. quæſt. 3. num. 13. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 69. num. 64. par. 2. Adden. ad Paitel. d. exped. 27. num. 10.* dicentes, de dicto debito conſtare debere per Inſtrumentum, vel per teſtes, vt ibi per eos plures dantes concordantes.

Quo ad ſecundum requiſitum, quod debitor non poſſideat immobilia ſufficientia pro ſolutione debiti, illud concordat cum iure com-
5 muni, quo diſponitur quod debitor poſſidens immobilia ſufficientia non poteſt iurari ſuſpectus de fuga, vt not. *Caccialup. de deb. ſuſp. quæſt. 1. num. 9. Burſat. conſ. 241. num. 7. vol. 3. Adden. ad Paitell. dict. expedit. 27. numer. 20.* dicentes,
6 id remitti an ſint ſufficientia arbitrio Iudicis, vt ibi per eos, Non ſufficit tamen

ad d.

ad d. effectum poſſeſſio mobilium, cum illa de
facili poſſint occultari, vt docent *Pariſ. conſ. 99.*
num. 22. lib. 3. Burſatt. d. conſ. 241. num. 8. & di-
ſtinguit *Menoch. conſ. 87. num. 13. & ſeq. vol. 1.*
7 Quæ habent locum etiam in forenſe, qui ſi poſ-
ſideat immobilia in loco ſui fori ſufficientia pro
ſolutione debiti non poteſt iurari ſuſpectus de
fuga tam de iure communi, quam vigore De-
creti q. Ducis Vrbini, vt not. *Bald. conſ. 285.*
par. 1. & Deci. conſ. 75. num. 2. quos referendo
ſequuntur *Adden. ad Paitell. d. exped. 27. n. 23.*
Probatio verò, quod debitor deteriorauerit condi-
8 tionem ſuam poſt contractum debitum eſt fun-
data in iure communi, quo diſponitur, quod de-
bitor non poſſit curari ſuſpectus, niſi ex cauſis
de nouo ſuperuenientibus, vt not. *Caccialup. de*
debit. ſuſpect. quæſt. 6. ſub num. 1. Menoch. de arbit.
d. caſu 87. num. 16. Maſcard. de probat. concl. 823.
num. 9. lib. 2. Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 69.
num. 65. & Adden. ad Paitell. d. exped. 27. nu. 13.
& ſeq. vbi declarant, hoc habere locum quando
creditor habebat notitiam ſtatus debitoris de
tempore contracti debiti, alias ſecus, vt ibi per
9 eos. Quæ deterioratio conditionis debitoris
non debet eſſe modica, ſed notabilis, *Pariſ. conſ.*
101. num. 5. lib. 3. Roman. conſ. 241. num. 6. Quan-
do vero debitor dicatur deterioraſſe conditio-
nem ſuam not. *Adden. ad Paitell. d. expedit. 27.*
num. 18. & ſeq.

10 Dum verò ſtatutū admitti poſſe debitorem iu-
ri ſuſpectum de fuga etiam ſi dies non venerit
concordat cum iure communi, iuſta cauſa ſub-
ſiſtente, vt declarant *Seraph. de priuil. iuram. priu.*
7. num. 34. Adden. ad Paitel. d. exped. 27. num. 26.
& ſeq. vbi cauſas recenſet, *Giurb. deciſ. 4. nu. 28.*

11 Addo prædictis, quod debitor ſuſpectus de fu-
ga capi poteſt etiam in diebus feriatis in hono-
rem Dei, vt tradunt *Seraph. d. priuil. 7. num. 36.*
Mancin. de iuram. part. 4. effect. 6. num. 18. Pir.
Maur. de fideiuſ. ſect. 3. cap. 37. nu. 1. Maſcard. de
probat. concl. 823. nu. 23. lib. 2. & Farinac. de carc.
& carcer. quæſt. 27. num. 107. licet in ſtatuto no-
ſtro excipiantur Dies Paſcales, Natiuitatis Do-
mini, Veneris Sancti, Aſcenſionis, Corporis
Chriſti, Annunciationis, Aſſumptionis, & Nati-
uitatis B. Virginis, niſi ageretur de magno præ-
iudicio creditoris Iudicis arbitrio, licèt ſecus ſit
de iure, cum debitor ſuſpectus etiam in d. die-
bus capi poſſit, vt declarant *Adden. ad Paitel. d.*
exped. 27. num. 45.

12 Vtrum verò Iudex incompetens poſſit conce-
dere licentiam capiendi debitorem de fuga ſu-
ſpectum vide *Maſcar. de prob. concl. 823. num. 25.*
& ſeq. lib. 2. Seraph. in d. priuil. 7. num. 51. & ſeq.
& Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 69. num. 65. &
ſeq. lib. 2.

13 Debitor autem fugitiuus poteſt capi etiam ad
inſtantiam Procuratoris ad exigendum tale de-
bitum etiam ſine mandato ſpeciali, vt poſt *Iaſ.*
Alex. & Marſil. per eum adductos not. *Graſſ. de*
excep. in prælud. num. 134. de quo vide *Mauſon. de*
cauſ. execut. lib. 1. ampl. 4. per tot.

Dixi *in rubr. ſeq.* quod ſuſpectus de fuga poteſt
capi etiam in domo propria, addo hic, quod
ille capi poteſt etiam tempore noctis, vt not.
Petr. Pechi. de iure ſiſten. cap. 7. num. 2. quod ego
verum cenſeo, quia quando periculum eſt in
mora receditur a regulis iuris communis *Maſc.*
de prob. concl. 823. num. 19. & ſeq. lib. 2. Antonel.
de loco legal. lib. 3. cap. 4. num. 14. & ſuſpectum
de fuga non gaudere beneficijs legalibus not.
Caccialup. de debit. ſuſpec. 8. quæſt. num. 2. & Card.
Tuſc. pract. concl. littera F. concl. 524. num. 70. &
74. Cum in extraordinarij ordo ſit ordinem non
ſeruare, *Caccialup. vbi ſupra, Card. Tuſc. d. concl.*
524. num. 70. & num. 137. & ſi ille capi poteſt in
diebus feriatis etiam in honorem Dei *Graſſ. de*
excep. in prælud. nu. 137. vbi quamplures dat con-
cordantes *Antonel. de loco legal. lib. 2. cap. 2. n. 475.*
poteſt capi in domo propria, *Graſſ. vbi ſupra num.*
139. Antonel. d. cap. 2. num. 457. poteſt capi per
Iudicem incompetentem, *Antonel. dict. cap. 2.*
num. 470. & ſeq. poteſt capi pendente die, &
conditione ſi ſuſpicio ſuperueniat *Graſſ. in d. præ-*
lud. num. 138. Adden. ad Paitel. exped. 27. nu. 43.
quare ergo non debet poſſe capi de nocte, quod
potius ex quadam obſeruantia ſubſtinetur, quā
quod in iure ſit ita cautum, vt videre eſt per *Rip.*
de noct. temp. cap. 71. in prin. & per Carpan. ad ſtat.
Mediol. lib. 1. cap. 167. num. 6.

QVOD NVLLVS PRO CIVILI DEBITO CAPI POSSIT IN DOMO, vel Apotheca. Rubrica XLI.

CVm perſonalis Executio facienda eſt, Nullus in Domo propria, vel aliena, in qua inhabitet, vel etiam in Apotheca propria, vel conducta pro Ciuili debito capi poſſit, quacunque Obligatione, etiam Camerali, non obſtante: Et captus abſque vlla ſolutione relaxari debeat, & priſtinæ libertati reſtitui: Quòd ſi quis per ſex Menſes poſt relaxatam executionem latitauerit, & non ſatisfecerit Creditori, etiam in dictis locis capi poſſe Mandamus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio d. ſtatuti quod nemo capi poſſit in domó propria concordat cum iure communi, num. 10.*
Fallit d. diſpoſitio ſtante Clauſula Renuncians, &c. ibid. num. 2.
Item ſi d. beneficio ſit ſpecialiter renunciatum, ibid. num. 3.
Cui poteſt renunciari, ibid. num. 4.
Item fallit ſtante iuramento, ibi. n. 5.
Et in debitore ſuſpecto de fuga, ibid. n. 6.
Et in debitore fiſcali, ibid. n. 7.
Et ſi quis capiatur in domo propria, quam non habitat, ibi. n. 8.
Et ſi quis capiatur in ſcalis domui affixis, ibi. n. 9

Et ſi quis capiatur in hoſpitio vti viator, ibi. num. 11.

Item quis capi poteſt in apoteca, ibi. num. 12.

Et regula procedit pro debito ciuili ſecus pro cauſa criminali, ibi. n. 13.

14 *Birruarii non poſſunt pro debito ciuili frangere oſtium domus.*

15 *Verbum latitare quid importet remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 DIſpoſitio huius ſtatuti prohibentis,
debitorem capi non poſſe in domo
propria, vel in qua inhabitat con-
cordat cum iure communi ad tex.
in l. plerique 18. ff. de in ius voc. &
in l. nemo 104. ff. de reg. iur. & pro
regula tradit *Gabr. com. concl. de malef. concl.* 10.
num. 1. & ſeq. & dixi ego *in reſol. crim. in verb.*
2 *Captura reſol. 1. num. 1.* Quæ tamen diſpoſitio
non habet locum ſtante Clauſula *Renuncians om-*
ni legum auxilio, cùm per illam cenſeatur renun-
ciatum beneficio *d. leg. plerique*, vt voluerunt
Rolan. conſ. 13. num. 14. vol. 1. Adden. ad Paitell.
exped. 96. num. 15. Barboſ. de clauſa clauſ. 133.
num. 9. Theod. Rub. in ſing. Rot. Roman. tom. 2. de
clauſ. clauſ. 680. num. 12. maxime ſtante iura-
mento, *Gratian. diſcept. foren. cap. 328. num. 23.*
& 24. par. 2. licèt *Giurb. deciſ. 42. num. 24.* dicat,
hanc clauſulam appoſitam in executiuis princi-
3 palem diſpoſitionem non alterare, Niſi tamen
d. beneficio ſit ſpecialiter renunciatum, ſec.
Iaſ. in d. l. plerique in 13. fallen. & Gabr. in d. concl.
10. *num. 40.* licèt illi non poſſe renunciari dixerit
Paitell. expedit. 96. num. 3. cuius authoritates
non concludant, & contrarium tenent *Adden.*
ad Paitel. ibi. num. 23. vbi de veriori, & magis
4 communi. Sicuti etiam diſpoſitio d. ſtatuti non
5 habet locum ſtante iuramento, *Gabr. d. concl.*
10. *num. 35. Seraph. de priuil. iuram. priu. 155. per*
tot. Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap. 7. num. 50. &
ſeq. par. 2. & Manc. de iuram. part. 4. effect. 240.
6 *num. 5.* Prout nequè habet locum in ſuſpecto
de fuga, *Adden. ad Paitel. expedit. 27. num. 47.*
7 *Morot. conſ. 80. num. 4.* Nequè eo gaudet debitor
fiſcalis *Iaſ. in d. l. plerique num. 28. Morot. in dict.*
8 *conſ. 80. num. 9.* Nequè ſi quis capiatur in domo
propria, quam non habitat, *Deci. in d. l. nemo in*
princ. ff. de reg. iur. Iaſ. in dict. l. plerique num. 23.
9 *Adden. ad Paitel. d. exped 95. num. 34.* Prout ne-
què pariter habet locum ſi quis capiatur in ſcalis
etiam domui affixis, ſed extra domum exiſtenti-
bus, *Iaſ. in d. l. plerique num. 16. Gabr. in d. concl.*
10. *num. 27. Vulpell. conſ. 130. num. 3. & Adden.*
ad Paitel. d. expedit. 96 num. 37. & ſeq. vbi quæ-
runt quid in porticu domus, vt ibi per eos.

10 Debitor etiam de iure communi, vt dixi non
poteſt capi in domo propria, nequè in aliena
in qua inhabitat, vti habetur in hoc ſtatuto, vt
docent *Bart. Bald. Caſtr. Iaſ. & alii in d. l. pleri-*
que ff. de in ius voc. Adden. ad Paitell. d. exped. 96.
11 *num. 30. Gabr. de malef. dict. concl. 10. num. 2.* Et
etiam ſi eſſet in hoſpitio animo tamen ibi habi-
tandi, & non vti viator *Iaſ. in d. l. plerique nu. 18.*
Deci. in d. l. nemo 2. ff. de reg. iur. Adden. ad Paitel.
d. exped. 96. num. 34. & ſeq. Gabr. d. concluſ. 10.
12 *num. 16. & num. 19. & ſeq.* De iure tamen com-
muni non eſt prohibitus quis capi in apoteca, vt
poſt *Caſtr. Alex. Iaſ. & alios* plures ab eo relatos
13 firmat *Gabr. in d. concl. 10. num. 18.* Item d. ſta-
tutum prohibens aliquem capi poſſe in domo
procedit pro debito ciuili prout loquitur, ſecus
autem eſt pro cauſa criminali, vt declarant *Ang.*
Caſtr. Alex. Iaſ. & alii in d. l. plerique Farinac. de
carcer. & carc. quæſt. 27. num. 93. Guazz. defen. 5.
cap. 1. nu. 23. & dixi *ego in d. verbo Captura reſol. 1.*
14 *n. 3.* Pro qua captura pro debito ciuili non poſſunt
Birruarij frangere oſtia ſine licentia Iudicis, *Fa-*
rinac. in d. quæſt. 27. num. 93. in fin. Poſti. de ſubhaſ.
inſpect. 14. num. 75. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 46.
num. 9. & dixi *ego in dict. verbo Captura Reſolut. 1.*
in fine.

15 Verbum verò *latitare* in hoc ſtatuto appoſi-
tum quando verificetur vide *Afflict. ad Conſtit.*
Regn. lib. 1. rub. 47. num. 4. & ſeq. & an debitor
poſſit capi in oſtio domus vide ſcripta per me
in Reſolut. criminal. in verbo Delictum Reſolut. 9.
num....

DE SEQVESTRATIONE BONORVM. Rubrica XLII.

SI quis propoſuerit coram Iudice ſuum Debitorem ſuſpectum habere, Iudex ad eius inſtantiam ſequeſtrari faciat de bonis talis Debitoris, vſque ad quantitatem debiti: Et ille penes quem factum fuerit Sequeſtrum, teneatur Rem Sequeſtratam penes ſe retinere, & cuſtodire, ac nemini dare ſine mandato Iudicis, ad pœnam in Sequeſtratione contentam, & vlterius Parti ad intereſſe teneatur. Præſtita verò à Debitore idonea cautione deſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, Sequeſtrum tollatur, refectis etiam expenſis Depoſitario, ſi quas fecerit in gubernando, & cuſtodiendo rem ſequeſtratam, & Iudex ad inſtantiam Domini rei ſequeſtratæ, teneatur aſſignare terminum quinque dierum plus, & minus eius arbitrio Sequeſtranti, ad docendum de Credito, qui terminus Parte inſtante, aſſignari etiam debeat, ſi Fideiuſſio data non ſit, Quo elapſo, & non iuſtificato, intelligatur Sequeſtrum per Iudicem reuocatum, & Fideiuſſor liberatus cenſeatur.

Si verò Creditor obtinuerit executionem pro eius Credito contra Debitorem, Iudex mandet pecunias, ſeu Res ſequeſtratas ſolui, ſeu dari Creditori, aut ſuper Re

ſequeſtrata

ſequeſtrata dictam executionem conſumari, nec poſſit Debitor audiri, ſi Fideiuſſorem obtulerit.

Addentes etiam, quòd ſi Sequeſtratarius tacuerit per decem dies, à die præſentationis præſumatur habuiſſe, & habere in manibus Rem ſequeſtratam.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum de iure communi eſt regulariter probibitum.*
2 *Sequeſtra de conſuetudine generali indifferenter relaxantur.*
3 *Sequeſter licet nemo cogi poſſit, vt rem retineat apud ſe.*
Fallit tamen ſi ſequeſtrum acceptauit, num.4.
5 *Sequeſter ſi ſoluat, vel rem reſtituat tenetur de proprio, & ad damna.*
Etiam ſi ſoluat iuſſu Iudicis ſi non oppoſuit, ibi. num.6.
Et ſi non appellet ſecundum Gratian., ibid. num. 7.
8 *Sequeſter tenetur de dolo, & lata culpa tantum.*
9 *Sequeſtra fieri poſſunt etiam in die feriata.*
Et in die feriata poſſunt reuocari, num.10.
11 *Sequeſtrum reuocatur ſatiſdatione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendi.*
Et ſufficit cautio iuratoria, ſi perſona non ſit ſuſpecta, num.12.
13 *Cautio pro reuocatione ſequeſtri prodeſt tantum illi qui ſequeſtrum procurauit.*
14 *Sequeſtrum non reuocatur ſatiſdatione quando fuit factum vt debitor ſoluat.*
Et quando illud fuit obtentum contra obligatum in forma Cameræ, nu.15.
Et quando ſequeſtrum non reuocetur ſatisdatione remiſſiuè, num. 16.
17 *Sequeſter nullum damnum pati debet occaſione ſequeſtri.*
Itaut pro expenſis præſtitis præferatur hipotecæ anteriori, num.18.
19 *Sequeſtrum factum a pluribus poteſt reuocari ab vno tantum pro ſua rata.*
20 *Sequeſtrum ſi ſit obtentum contra aliquem poteſt cogi iurare, an ſit illius debitor.*
21 *Sequeſtrari non poſſunt Salaria publica, penſiones domorum, & pecunia depoſitata.*
22 *Sequeſtrum alicui factum quantum durare debeat, num. 23.*
24 *Appellatio non datur a reuocatione ſequeſtri.*

ANNOTATIO.

1 SEqueſtrum de iure communi eſt regulariter prohibitum *leg. 1. C. de probib. ſequeſ. pec. Card. Tuſc. pract. concl. littera S. concl. 202. nu.1. & ſeq. Caroc. de ſequeſ. par. 1. quæſt. 6. prin. & par. 2. in prin. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 14. num. 142.*
In decernendo ſequeſtro per Iudicem licet de iure
plura requirantur, de quibus per *Guid. Pap. deciſ. 246. per tot. per Maſcar. de prob. concl. 1305. num.4. lib. 3. per Caroc. de ſequeſ. par. 3. quæſt. 1. 2. & 3. & per Capic. Latro, deciſ. 197. num. 3. & ſeq.* Ho-
2 die tamen de generali conſuetudine ſequeſtra indifferenter decernuntur, & fiunt, benè verò in relaxatione iuſtificatur creditum, & adhibetur citatio partis, vt not. *Caroc. de ſequeſt. par. 3 quæſt. 3. in fin.*
3 Sequeſter verò vt rem retineat in ſequeſtrum licèt cogi non valeat, vt not. *Card. Tuſc. pract. concl. littera S. concl. 204. num. 5. Caroc. de ſequeſ.*
4 *par. 1. quæſt. 4. num. 2.* Si tamen illud acceptauit non poteſt poſtea illud recuſare *Card. Tuſc. vbi ſupra Caroc. de ſequeſtr. par. 1. quæſt. 5. num. 1. &*
5 *quæſt. 13. per tot. par. 3.* Ita vt ſi ille ſoluat alteri, vel rem reſtituat pendente ſequeſtro teneatur de proprio, vti habetur in hoc Statuto, vt not. *Card. Tuſc. pract. concl. littera S. concl. 205. num. 1. & ſeq. Ciriac. contro. 358. num. 16. Rota apud Caputaq. deciſ. 155. num. 2. par. 3. et deciſ. 624. num. 3.*
6 *& 4. par. 4. rec. tom. 3.* Etiam ſi ſoluat iuſſu Iudicis, ſi non oppoſuit de ſequeſtro *Alex. conſ. 103. num. 18. lib. 2.* benè *Rota d. deciſ. 624. num. 7. &*
7 *8. par. 4. rec. tom. 3.* Itaut illum teneri etiam appellare voluerit *Gratian. diſcep. foren. cap. 704. num 38. par. 4.*
8 Qui quidem ſequeſter tenetur de dolo, & lata culpa tantum, itaut ſi ei auferatur res ſequeſtrata per dominum non teneatur ad aliquid, etiam ſi ipſe non probet, ſine culpa ſua ſi fuiſſe rem ablatam, cum id incumbat ſequeſtranti. *Card. Tuſc. pract. concl. littera S. concl. 105. num. 7. & 8. Adden. ad Paitel. exped. 80. num. 27.* qui dant concordantes. *Ciriac. contro. 358. num. 27.*
9 Sequeſtrum ſicut fieri poteſt etiam in die feriata *Curt. de ſequeſtr. quæſt. 10. Caroc. de ſequeſ. par. 3. quæſt. 36. Adden. ad Paitell. exped. 80. num. 34. Bo-*
10 *rell. in ſumma deciſ. tit. 37. num. 235. par. 2.* Ita in die feriata reuocari poteſt *Caroc. d. quæſt. 36. Adden ad Paitell. d. exped. 80 num. 35. & ſeq.* vbi dicunt, ad reuocationem ſequeſtri quemlibet admitti etiam ſine mandato, vt ibi per eos.
11 Sequeſtrum autem reuocatur ſatiſdatione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, cum medicina ſequeſtri ſit ſatiſdatio, *l. ſi fideiuſſor. 7. §. fin. & ibi Iaſ. ff. qui ſatiſd. cogan.* & tradunt *Caroc. de ſequeſt. par. 4. quæſt. 2. num. 1. & ſeq. Pir. Maur. de fideiuſſ. par. 1. ſect. 2. cap. 8. num. 1. & ſeq. Capic.*
12 *Latro. deciſ. 197. num. 30. par. 2.* Ita vt ſufficiat nuda cautio iuratoria quando perſona, contra quem eſt factum ſequeſtrum eſt honeſta, & non ſuſpecta *Seraph. de priuil. iur. priuil. 125. num. 2. Caroc. de ſequeſt. par. 4. quæſt. 2. num. 8. Capic. Latro. d. deciſ. 107. num. 31.*
13 Cautio verò præſtita pro reuocatione ſequeſtri non prodeſt, niſi illi, qui ſequeſtrum procurauit *Poſti. de ſubbaſ. inſpect. 40. num. 23. Salgad. in laber. credit. par. 2 cap. 6. num. 36. Rota deciſ. 48. num. 5. par. 4. rec. & apud Cerc. de cenſ. deciſ. 384. num. 5. & 6.*
14 Sequeſtrũ autem non reuocatur ſatiſdatione quando fuit factum non ad litem agitandam, ſed ad finem, vt debitor ſoluat, puta in executionem ſententiæ, vti diſponitur in hoc Statuto *Curt. de ſequeſ. quæſt. 14. Adden. ad Burat. deciſ. 595. num. 9. Thomat. deciſ. March. 51. num. 10. Rota poſt Zacbi. de oblig. camer. deciſ. 118. nu. 11. & apud*

Buratt. deciſ. 65?. in prin. Vel vigore mandati ,
Poſti. de ſubhaſ. inſpec. 18. num. 167. Zach. de oblig.
15 camer. quæſt. 37. num. 95. Et quando illud fuit ob
tentum contra obligatum in forma Cameræ
Zachi. in d. quæſt. 37. num. 94. vbi dicit contra Sa-
luſt. ita ſeruari in practica Adden. ad Rot. apud Bu-
rat. d. deciſ. 595. num. 9. vbi hoc declarant, Prac.
Ridolph. par. 1. cap. 14. num. 180. Et quando ſe-
16 queſtrum reuocari non poteſt mediante ſatiſda-
tione plures caſus referunt Iaſ. in d. l. ſi fideiuſſor.
§. fin. ff. qui ſatiſd. cogan. Caroc. de ſequeſ. par. 4.
quæſt. 2. per tot. Adden. ad Buratt. d. deciſ. 595. nu.
9. & Prac. Ridolph. d. cap. 14. num. 171. & ſeq.
17 Sequeſter nullum damnum pati debet occa-
ſione reo ſequeſtratæ, & ideo poteſt repetere ,
expenſas , & alimenta præſtita animalibus ſeque-
ſtratis, & alias factas in re ſequeſtrata Caroc. de
ſequeſ. par. 1. num. 1. & de loca. & conduc. par. 2.
in tit. de ſequeſ. quæſt. 2. num. 1. & ſeq. Adden. ad
Paitel. exped. 80. num. 20. Ciriac. contro. 358. num.
18 40. & ſeq. Ita vt quod d. expenſis , & alimentis
præferatur etiam habentibus hipotecam expreſ-
ſam anteriorem , vt latè comprobat Caroc. in d.
tit. de ſequeſ. quæſt. 2. num. 2. vbi quamplures ad-
ducit concordantes , & Neguſ. de pigno. in 3. memb.
7. par. num. 14.
19 Sequeſtrum factum a pluribus poteſt relaxari
ab vno pro ſua rata Rota Lucen. diuer. deciſ. 144.
quam refert, & ſequitur Coſta de rata. quæſt. 114.
num. 1. vbi quærit, an fideiuſſio ſit præſtanda pro
toto, & ſequeſtrum factum per aliquos credito-
res non impedit, quin alij poſſint concurrere,
Deci. conſ. 109. num 93. lib. 2. quem pariter re-
fert, & ſequitur Coſta de re integ. diſtin. 46. num. 8.
20 Et ſequeſtrum obtinens, contra aliquem poteſt
illum cogere ad iurandum, an ſit debitor illius
contra quem obtinuit ſequeſtrum, vt probat Ci-
riac. contr. 116. num. 4. & ſeq. vbi dicit, quod ſi
ſequeſter neget cum iuramento non poteſt pro-
bari contrarium , vt ibi per eum.
21 Res , ſeu pecunia depoſita, penſiones domo-
rum , & ſalaria publica non poſſunt ſequeſtrari
ſub pœna , de qua in auth. ſed iam cautum. & ibi
Iaſ. num. 5. C. depoſ. Licet hoc de conſuetudine
non ſeruari aſſerat Caroc. de loca. par. 2. in tit. de
ſequeſ. quæſt. 3. num. 2.
22 Sequeſtrum durare donec durat inſtantia tam
ſi inſtantia, ſit longa de iure communi quam ſi
ſit abbreuiata per Statutũ dicit Iaſ. in d. l. ſi fideiuſ-
ſor. 7. §. ſi ſatiſdatum num. 21. ff. qui ſatid. cog. Me-
noch. Grat. & Seraph. quos refert , & ſequitur Ca-
23 roc. de ſequeſ. par. 4. quæſt. 1. num. 1. & ſeq. Si ta-
men ſequeſtrum factum fuit propter litem, alias
ſecus , & tradunt Iaſ. & Caroc. in loc. cit. Licèt il-
lud durare donec lis ſit finita per rem iudicatam ,
& ſic etiam in cauſa appellationis voluerint Gabr.
conſ. 53. num. 5. lib. 1. & Carpan. ad Stat. Mediol.
cap. 111. num. 93.
24 Quibus addo, quod a reuocatione ſequeſtri
mediante cautione non datur appellatio, vt poſt
glo. Barb. & Nicell. per eum adductos firmat Grat.
diſcep. foren. cap. 531. n. 92. ver. vnde ceſſante, &c. p. 3.

QVOD MVLIER BONÆ CONDITIONIS NON COGANTVR IRE in Palatium ad teſtificandum Rubrica XLIII.

MVlier bonæ conditionis, & famæ cogi non poſſit intrare Palatium pro teſtimonio ferendo in Ciuili, vel Criminali Cauſa, ſiue etiam pro reſponſione ad Poſitiones , ſed eo caſu Iudex, ſiue Notarius Cauſæ de mandato ad eius Domum cum præſentia vnius proximioris accedere teneatur , ſub pœna xxv. lib. cuilibet contrafacienti .

SVMMARIVM.

1 *Mulieres bonæ conditionis, & famæ non coguntur ire in Palatium .*
Nequè mulieres grauidæ , ibi. num. 2.
Quæ autem dicantur mulieres bonæ conditionis, & famæ eſt Iudici arbitrarium, ibi. num. 3.
A quo verò ſint ſubminiſtrandæ expenſæ pro tranſmittendo Notario ad eas , ibi. num. 4.

ANNOTATIO.

CVm diſpoſitione huius Statuti mandantis,
quod mulieres bonæ conditionis, & famæ
non teneantur ire in Palatium ad effectum
ſe examinandi reſpondendi poſitionibus, & ſi-
1 mil. ſed quod ad eas mitti debeat Notarius ad d.
effectum concordat diſpoſitio iuris communis,
quo idem diſponitur, vt tradunt glo. Caſtr. Ro-
man. Iaſ. & alij in l. ad perſonas . . . ff. de virſiu.
Boccac. de litter. remiſſ. cap. 1. numer. 28. & Farin.
2 de teſti. quæſt. 78. num. 224. Et idem eſt in mulie-
re grauida , quæ pariter non tenetur ire in
Palatium , vt tradit Farinac. de teſti. d. quæſt. 78.
3 num. 97. Quæ autem dicantur mulieres bonæ
conditionis , & famæ remittitur arbitrio Iu-
dicantis Farinac. in d. quæſt. 78. num. 204. & Me-
4 noch. de arbitr. caſu 69. num. 4. Expenſæ verò
faciendæ pro mittendo Notario , vel Iudicem ad
mulierem ſpectare ad illam voluit Cappell. Tho-
loſ. deciſ. 100. num. 2. quod vero ſit faciendum
communibus expenſis, dicit Boer. deciſ. 303. n. 5.

DE DONATIONIBVS INTER VIRVM, ET VXOREM.
Rubrica XLIV.

DOnatio inter Virum, & Vxorem, Sponſum, & Sponſam non valeat, nec præſumatur, niſi in Caſibus à Iure permiſſis, & omnia tàm à Viro data, quàm ab alijs contemplatione Viri, ipſius hæredibus reſtituantur, præterquam Annulus, ſiue Fides, quo Vxor fuerit deſponſata, & Veſtes, quæ ad vſum quotidianum ei paratæ ſunt; Et ſi Iuramentum in his prohibitis Donationibus interuenerit, præſumatur dolo, & metu extortum, & nihil omnino operetur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter virum, & vxorem regulariter non valet.*
Licèt valeat inter ſponſum, & ſponſam, nu. 2.
3 *Statutum Eugubii præſeruat donationes inter virum, & vxorem vallidas de iure communi.*
4 *Donatio cauſa mortis valet inter virum, & vxorem.*
Dummodo non fiat, quod illa non poſſit reuocari, num. 5.
Et debet illius ſubſtantia conferri poſt mortem, ibi. num. 6.
Et valet etiam ſi patrimonium donantis non diminuitur, ibi. num. 7.
8 *Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur.*
Interim tamen poteſt reuocari, ibi. num. 9.
Tacitè, & expreſsè, & quomodo, ibid. num. 12. & 13.
Requiritur tamen pro validitate traditio vera, vel ficta, ibi. num. 10.
11 *Contractus viciſſitudinarius non eſt prohibitus inter virum, & vxorem.*
14 *Donatio inter virum, & vxorem eſt valida de iure communi ſtante iuramento.*
15 *Statutum poteſt tollere vires iuramenti præſumendo illud doloſum.*
16 *Anulus ſponſalitius cenſetur donatus vxori.*
Si eſt exigui valoris, aliàs ſecus, num 17.

ANNOTATIO.

1 DOnatio inter virum, & vxorem non
valet, ne illi mutuo amore ſe ſpo-
lient *l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor.*
Clar. in §. donatio, quæſt. 9. in princ.
Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 135.
num. 2. Ciriac. contro. 599. num. 111.
Rot. deciſ. 37. num. 4. par. 14. recen. licet illa de
2 iure communi valeat inter ſponſum, & ſpon
ſam, *l. ſi ſponſus 5. l. inter eos 28. l. cum hic ſtatus*
33. §. ſi ſponſam, ff. de donat. inter vir. & vxor. &
bene declarat *Fenzon. in d. cap. 135. num. 3.*
3 Aduertendum tamen eſt, quod ſtatutum no-
ſtrum licet anullet donationes inter virum, &
vxorem, præſeruat tamen illas, quæ ſunt per-
miſſæ de iure communi, vt obſeruant *Fenzon. in*
d. cap. 135. num. 7. & benè *D. Deluca in Theat. ver.*
& iuſt. tom. 7. in tit. de donat. diſcur. 30. num. 3.
verſ. Quia verò &c.
4 Valet igitur d. donatio etiam facta conſtante
matrimonio, vel cauſa mortis, vel ſaltem ſi pro-
trahatur, quod res fiat vxoris, vel viri in tempus
ſoluti matrimonij, & ſic poſt mortem donantis,
vt declarant *Lazar. de monit. ſect. 3. quæſt. 9. nu. 1.*
& ſeq. Card. Mant. de tacit. lib. 21. tit. 4. num. 21.
P. Sanch. de matr. lib. 3. diſput. 3. num. 8. D. Delu-
ca in d. tit. de donat. diſcur. 30. num. 4. & Rot. apud
5 *Merlin. deciſ. 80. in fin.* Non tamen debet fieri,
quod illa nullo modo reuocetur, quia non va-
leret, *l. vbi ita donatur 27. ff. de donat. cauſ. mort.*
Lazar. d. quæſt. 9. num. 1. & ſeq. D. Deluca in d. di-
6 *ſcur. 30. num. 7.* Et debet inſuper ſubſtantia do-
nationis conferri poſt mortem, ſecus tamen eſt
ſi ſolum conferatur poſt mortem effectus dona-
tionis, quia non valeret, vt not. *Card. Mant. d.*
tit. 4. num. 21. verſ. ſed aduertendum &c. & benè
declarat *D. Deluca in d. diſcur. 30. num. 9.* Prout
7 etiam valeret donatio quando per donationem
patrimonium donantis non diminuitur, ſed lu-
crum quod fieri potuiſſet remittitur, vti explicat
Fenzon. in d. cap. 135. num. 7.
8 Donatio autem licet non valeat inter virum,
& vxorem regulariter, morte tamen confirma-
tur, *Lazar. in d. quæſt. 9. num. 1. Card. Mant. de ta-*
cit. in d. lib. 21. tit. 7. num. 1. & ſeq. Clar. in §. do-
9 *natio, quæſt. 9. verſ. ſcias autem, &c.* Interim ta-
men poteſt reuocari, *Card. Mant. de tacit. lib. 21.*
tit. 6. num. 15. Ciriac. contro. 120. num. 78. Rota
10 *apud Merlin. deciſ. 885. num. 9.* Requiritur tamen
vt d. donatio confirmetur traditio vera, vel ficta,
alias non confirmatur, *Lazar. in d. quæſt. 9. nu. 1.*
Card. Mant. in d. tit. 7. num. 32. & ſeq. P. Sanch.
de matrim. lib. 6. diſput. 14. num. 7. & quod ſuffi-
ciat ficta traditio per conſtitutum tenent *Card.*
Mant. vbi ſupra & Morot. conſ 53. num. 2. vbi te-
ſtatur de communi opinione, licet contrarium
fictam traditionem non ſufficere teneat *Fachin.*
contro. iur. lib. 13. cap. 79. per tot.
11 Licèt autem donatio ſit prohibita inter vi-
rum & vxorem, vt ſupra, non tamen eſt pro-
hibitus inter eos contractus viciſſitudinarius,
Crauet. conſ. 245. num. 11. Ciriac. controuer. 181.
num. 50.
12 Donatio inter virum, & vxorem facta præci-
puè ſine iuramento poteſt reuocari tacitè, & ex-
præſsè, *Io. Oinot. Inſtit. de donat. in tit. de donat.*
13 *int. viuos num. 65.* expreſsè autem reuocatur ſo-
la pœnitentia *Io. Oinot. loc. cit. Card. Mant. de tacit.*
d. lib. 21. tit. 10. in prin. Tacitè verò reuocari di-
citur ex coniecturis, puta ſi rem donatam dona-
tor alienet, pignori det, per diuortium, per præ-
morientiam donatarij, & ſimilia, vt declarant
Io. Oinot. vbi ſupra, & Card. Mant. in dict. tit. 10.
per tot.
14 Donatio autem facta inter virum, & vxorem

mediante

mediante iuramento eſt vallida de iure communi *Gratian. diſcep. Foren. cap. 27. num. 35. par. 1. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 135. num.* 13. vbi teſtatur de magis communi Doctorum opinione *Rota apud Greg. XV. deciſ. 563. num. 7. & ibi Adden. litt. C.* quam opinionem latè comprobat *D. Deluca in d. tit. de donat. diſcurſ. 29. num.* 8 Quod ta-
15 men corrigitur expreſsè per ſtatutum noſtrum præſumendo iuramentum metu, & dolo extortum, quod ſtatutum poteſt facere, *Fenzon. dict. cap. 135. num. 15. D. Deluca in d. tit. de donat. diſcurſ. 26. num. 9. & diſcurſ. 60. num. 12. & 14. Rota deciſ. 212. par. 4. recent. tom. 2. & apud Poſt. de manut. deciſ. 63. num. 4. & apud Salgad. in laberint. cred. deciſ. 63. num. 7.*

Diſpoſitio verò huius ſtatuti, quod anulus ſponſalitius cenſeatur donatus vxori, & non ſit reſtituendus concordat cum diſpoſitione iuris com-
16 munis, quo idem diſponitur, vt tradit *Rota apud Merlin. deciſ. 885. num. 25.* vbi habetur, id habere locum quando anulus eſt modici valoris, alias
17 ſecus, latè comprobans, cum antiquitus anuli ſponſalitij non eſſent prætioſi, nec aurei, ſed ferrei, vt ibi per eum.

QVOD MVLIER NVPTA CONTRAHERE, SIVE TESTARI NON poſſit, abſque conſenſu Viri. *Rubrica XLV.*

VXor non poſſit de rebus ſuis aliquam Obligationem, ſiue Contractum Alienationis facere, ſeu quoquo modo illas in alium transferre abſque conſenſu Viri: Et ideo habita prius licentia à Sereniſs. D. N. teneatur vltra conſenſum ſui Viri, facere conſentire duos eius proximiores: Quibus ceſſantibus, ſiue iniuſte recuſantibus, duo Viciniores adeſſe, & præſtito eis Iuramento, conſentire valeant, Iudiciſquè Decreto talis obligatio, ſiuè alienatio firmanda eſt. Animaduertat tamen Iudex, ne obligatio, ſiue alienatio firmanda eſt. Animaduertat tamen Iudex, ne Mulier propterea omnino indotata remaneat, & quod pro eius aſſecuratione, & indemnitate habeat regreſſum ad alia bona Viri, quòd in dicto Inſtrumento ſemper pro inſerto, & appoſito habeatur, Et ad priora Iura redire valeat.

Quod ſi dicta Mulier Teſtari velit, teneatur requirere conſenſum ſui Viri, ſi præſens ſit; ſi verò ſit abſens, ita quòd eius conſenſus de facili haberi non poſſit, & Vxor ſit infirma, debeant conſentire duo ex proximioribus Viri, quibus recuſantibus, Iudex teneatur dare licentiam cuicunque Inſtanti pro tali Muliere, quòd poſſit facere Teſtamentum, & ſi occaſio requirat, etiam adeſſe debeat: Viro autem præſente, & requiſito coràm duobus Teſtibus, vel aliàs legitime, Mulier libere Teſtari valeat, quamuis nollet eius Maritus Teſtamento conſentire; Et ſi id prohibuerit, vel quomodocunque impedierit, Iudex ſuas partes pro Teſtamento præſens interponat.

S V M M A R I V M.

1 *Statuti vna pars declarat aliam.*
2 *Mulier non præſumitur habere, niſi bona dotalia.*
3 *Statutum conditum ad tollendas fraudes dicitur fauorabile.*
Et ideo illud eſt latè interprætandum, n. 4.
5 *Solemnitates ſtatuti ſunt de forma.*
Itaut contrahens ſine ſolemnitatibus neque obligetur naturaliter, n. 6.
7 *Procurator mulieris tenetur ſeruare ſolemnitas quas ipſa ſeruare tenetur.*
Niſi Procurator eßet conſtitutus cum d. ſolemnitatibus, ibi. n. 8.
9 *Mulier ſine ſolemnitatibus ſtatuti non poteſt contrahere cum patre, matre, & fratre.*
Licèt contrarium voluerint aliqui, ibi. n. 10.
Neque poteſt eſſe in iudicio ſine ſolemnitatibus ſtatuti, ibi. n. 11.
Neque poteſt deferre iuramentum litis deciſiuum, ibi. n. 12.
Nequè poteſt compromittere, ibi. n. 13.
14 *Mulieris contractus ſine ſolemnitatibus non valet etiam ſi ei ſit vtilis.*
Licet aliqui contrarium teneant, ibi. n. 15.
16 *Mulier non poteſt donare cauſa mortis ſine ſolemnitatibus ſtatuti.*
Neque poteſt adire hæreditatem, ibidem, numero 18.
Licet contrarium teneant aliqui, ibi. n. 19.
Poteſt autem illam repudiare abſque ſolemnitatibus, ibi. n. 17.
20 *Mulier prohibita contrahere non poteſt contrahenti conſentire.*
Neque poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus fauore pupilli, ibi. n. 21.
Valet tamen contractus cum pia cauſa, ibidem, num. 22.
Contrarium ſi conſenſus requiratur pro intereſſe viri tenent Doct. ibi. n. 23.
Secus tamen eſt ſi contrahat cum Clerico, vel Eccleſia, ibi. n. 24.
25 *Mulier poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus pro liberando viro a carcere.*
Ac etiam ne vir carceretur, ibi. n. 26.
Dumodo illius obligatio non excedat dimidiam dotis, ibi. n. 27.

28 *Statutum requirens ſolemnitates non ligat mulierem contrahentem nomine alieno.*

Neque mulierem ſe obligantem pro exoneratione conſcientiæ, ibi. n. 29.

Neque compræhendit obligationem mulieris neceſſariam, ibi. n. 30.

Neque quietationem neceſſariam, ibi. n. 31.

Et ideo poteſt retrouendere cenſum ſine ſolemnitatibus, ibi. n. 32.

Et obligatio mulieris quando dicatur neceſſaria remiſſiue, n. 33.

Nequè quando vir, & vxor ſimul contrahunt, ibi. n. 34.

Nequè quando mulier ſe obligat pro dote, ibi. num. 35.

36 *Statutum requirens conſenſum proximiorum intelligitur ſi proximiores adſunt.*

Et ſufficit conſenſus vnius ſi plures non adſint, ibi. num. 37.

Et idem eſt in viro ſi abſit, ibi. nu. 38.

Vel ſi ſit bannitus, ibi. num. 39.

Si tamen vir ſit in longinquis partibus, ſecus ſi in loco vicino, ibi. num. 40.

Et non requiritur conſenſus ſi vir, et vxor non benè conueniant, ibi. num. 41.

42 *Proximiores requiſiti a ſtatuto ad authorizandum actum non debent habere intereſſe.*

Et an proximiores eſſe debeant mulieri vtrinquè coniuncti, & quomodo, n. 43.

44 *Mulier quæ vult dare de nullitate contractus ob non interuentum proximiorum quid debeat probare.*

Et quid ſi mulier in Inſtrumento aſſerat, conſanguineos eſſe proximiores, ibi. nu. 45.

46 *Nullitas a ſtatuto inducta fauore mulieris non poteſt allegari a tertio.*

Cũ contractus ſit nullus volente vxore, ibi. n. 47.

Fallit ſi ſit nullus ipſo iure, vel ſi tertius habeat intereſſe, ibi. n. 48.

49 *Mulier non poteſt alienare vltra medietatem dotis.*

Itaut ſi illa alienet vltra dimidiam alienatio ſit nulla in totum, ibi. n. 50.

Licet aliqui contrarium teneant, ibi. n. 51.

Niſi mulier eſſet in tali ætate, quod non poſſint ſperari nouæ nuptiæ, ibi. nu. 52.

Mulier autem aſſerens remanſiſſe indotatam tenetur probare, ibi. num. 53.

Quod verò tempus ſit attendendum pro iudicanda læſione remiſſiuè, ibi. nu. 54.

55 *Statutum prohibens vxorem teſtari ſine conſenſu viri eſt validum.*

Contrarium tenent aliqui Doctores, ibi. n. 56.

Itaut illa nequè poſſit legare, fideicommittere, et codicillari, ibi. num. 57.

Poteſt tamen teſtari ſine conſenſu viri, ſi ille ſit abſens, ibi. num. 58.

Maximè accedente iuramento, ibi. num. 59.

Niſi tamen vir eſſet in loco vicino, ibi. nu. 60.

Non tamen requiritur conſenſus viri, ſi vxor cum eo non conueniat, ibi. n. 61.

Nequè quando adeſt periculum mortis, ibid. num. 62.

Nequè quando vxor teſtatur inter liberos, ibi. num. 63.

Vel ad pias cauſas, ibi. num. 64.

Neque habet locum in teſtamento condito extra territorium, ibi. num. 65.

Licet aliqui contrarium teneant, ibi, nu. 66.

Nequè habet locum quando Teſtamentum eſſet conditum in loco exempto, ibi, num. 67.

68 *Mulier alibi nupta tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatuti ſuæ originis.*

69 *Conſenſus viri in teſtamento vxoris requiritur ratione intereſſe.*

Et ideo poteſt illum præſtare ad proprium commodum, ibi. num. 70.

Maximè ſi illum præſtiterit per aliquot dies ante ibi. num. 71.

Et quando diſpoſitio principalis non eſt ad fauorem viri, ibi. num. 72.

73 *Statutum loquens de marito non habet locum in ſponſo de futuro.*

Licet illud habeat locum in ſponſa non cognita, nec traducta, ibi. num. 74.

ANNOTATIO.

HOc ſtatutum requirens in contractibus mulierum conſenſum viri, proximiorem, Decretum Iudicis, & licentiam Principis licet videatur habere locum in contractu, & alienatione bonorum dotalium, vt ſuadetur ex illis verbis *Ibi Aduertat Iudex, quod*
1 *indotata non remaneat*, eum ex vna parte ſtatuti declaretur altera, vt dicit *Maſcard. de gener. ſtat. interp. concl. 2. num.* 112. vbi dat concordantes, *Rot. deciſ. 563. apud Merlin. num.* 8. etiam quod ſtatutum loquatur generaliter, cum mulier non
2 præſumatur habere regulariter niſi bona dotalia, vt not. *Hond. conſ. 16. nu. 18. lib. 2. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 398. num. 5. & apud Merli. de pign. deciſ 77. num. 16.* & ſic de illis cenſeatur loqui ſtatutum, quod magis adaptatur ad ea, quæ frequenter accidunt, quam ad ea quæ raro, *l. nam*
3 *ad ea, & ibi not. gloſ. & Doct. ff. de legib.* Tamen cum d. ſtatutum vti conditum ad tollendas fraudes dicatur fauorabile *Theod. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom. 2. circa ſtat. interp. ad ſtat. Vrb. 151. in prin. Fenzon. ad d. cap. 151. num. 2. & ſeq. Giurb. obſer. 38. num. 3. Rota apud Caputaq. deciſ. 215. num. 1. par. 3.* & dicatur conditum ad publicam vtilitatem, *Fenzon. vbi ſupra Rota apud Caputaq. deciſ.*
4 190. *par. 3.* Illud eſt latè interprætandum, & ad caſum non expreſſum eadem ratione militante eſt extendendum, & ſic vt compræhendat etiam alienationem bonorum paraphernalium mulieris, vt not. *Theod. Rub. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151. in prin. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 149. num. 3. & Rot. apud Creſcen. deciſ. 3. num. 8. de conſtit.* & quod in hoc ſtatuto non ſit facienda differentia inter bona dotalia, & extradotalia tenet *D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 7. in tit de alien. & contra. prohib. diſcur. 31. num. 14. licet. n. 16. teneat in cõtrar.*
5 Præſciendum eſt autem primò, quod ſupradictæ ſolemnitates ſunt de forma, & ad vnguem obſeruandæ, ita vt illis non ſeruatis actus corruat, vti tradunt *Pir. Maur. de fideiuſſ. par. 2. ſect. 8. cap. 56. num. 1. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151. num. 13. & ſeq. Theod. Rub. ad d. cap. 151. num. 5. & Rota apud Card. Ottob. deciſ. 215. num. 1. & ſeq.*
6 *& apud Bichium deciſ. 559. nu. 26.* Itaut mulier ſic contrahens nequè naturaliter obligetur, vt voluerunt *Bart. Ang. Roma. Caſtr. Aret. Socci. Calca. Tiraq. Plot. & Lambert.* quos refert, & ſequitur *Pir. Maur. de fideiuſſ. d. cap. 56. num. 3.* plenè *Adden. ad Rot. deciſ. 81. num. 26. & ſeq. par. 8. rec.*
7 Ac etiã quod procuratores mulierũ tenẽtur ſeruare eaſdẽ ſolẽnitates, quas ipſe ſeruare debuiſ-

ſent ſi contraxiſſent, Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1.
cap. 328. num. 94. licet poſtea diſtinguat cum
Tiraq. per eum relato, Theod. Rub. in ſingul. Rot.
Roman. tom. 2. circa ſtatut. Vrb. cap. 151. num. 13.
8 qui dant concordantes, Niſi tamen procurator
eſſet conſtitutus cum d. ſolemnitatibus ad con-
trahendum, cum ſufficiat illas adhibitas fuiſſe in
mandato, Theod. Rub. in dict. cap. 151. num. 14.
Card. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 3. in fin. Rota apud
Merlin. de pignor. deciſ. 117. num. 2. Et ſufficere
fuiſſe adhibitas ſolemnitates loci, vbi factum
fuit mandatum, non autem loci contractus di-
xit Rota d. deciſ. 117. nu. 3. ver. quia Doctores &c.
9 Mulier autem ſine d. ſolemnitatibus neque po-
teſt contrahere cum Patre, Matre, & filijs, cum
etiam in d. caſibus poſſint fraudes committi, vt
tradunt Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 334. num. 9.
Theod. Rub. in ſingul. Rot. Rom. tom. 2. ad ſtat. Vrb.
cap. 149. num. 11. & ſeq. vbi multipliciter decla-
rat, & ad cap. 151. num. 16. quando ex facie in-
ſtrumenti apparet de damno mulieris, dicens
hoc non procedere quando Mater, vel Pater
donat filio, vt ibi per eum, cum quibus pertran-
ſeunt Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 149. num. 10. & ſeq.
Andreol. contro. 55. num. 15. Gratian. diſcep. foren.
cap. 52. num. 11. part. 1. D. Deluca in Theat. verit.
& iuſti. tom. 7. in tit. de donat. diſcur. 60. num. 15.
& Rota apud Greg. XV. deciſ. 334. num. 4. & apud
Buratt. deciſ. 520. num. 30. & ſeq. & apud Caualc.
deciſ. 442. num. 7. & deciſ. 723. num. 15. part. 2.
rec. & nouiſſimè in Eugub. donat. 23. Ianuar. 1672.
coram R. P. D. Rondanino §. verum etiam &c. maxi-
mè quando concurrente præſumptiones ſimula-
tionis, Rota vbi ſupra §. & quamuis &c. & quando
ſtatutum loquitur generaliter, vt facit ſtatutum
noſtrum, Andreol. d. contro. 55. num. 14. & ſeq.
& Rota vbi ſupra.
10 Licet contrarium voluerint Carpan. ad ſtatut.
Mediol. cap. 328. num. 128. Gabr. conſ. 20. num. 41.
lib. 2. Andreol. ſibi contrarius contro. 112. num. 50.
vbi de filijs, Ciriac. contro. 334. num. 24. Marta de
ſucceſ. legal. part. 4. quæſt. 9. art. 5. num. 18. qui
alios dant concordantes, & Merlin. de legit. lib.
3. tit. 1. quæſt. 12. num. 5. niſi conſtaret de læſio-
ne, vel de vtilitate patris, vt ibi per eum.
11 Nequè mulierem poſſe eſſe in iudicio ſine hac
ſolemnitate voluerunt Carpan. ad ſtat. Mediolan.
cap. 328. num. 167. & ſeq. vbi dicit, quod neque
12 poteſt deferre iuramentum litis deciſſiuum, ne-
què iurare, niſi ad eius vtilitatem, vt ibi per eum,
& Tiraq. de legib. connub. gloſ. 3. nu. 194. licet con-
trarium ceſſante fraude teneat Gratian. diſcept.
foren. cap. 704. num. 23. part. 3. allegans Rota in
Peruſina terrar. 16. Iunij 1608. coram Card. Pamphi-
13 lio. Prout neque poteſt compromittere ſine con-
ſenſu viri, Carpan. in d. cap. 328. nu. 57. & ſeq. &
Tiraq. in d. gloſ. 3. nu. 190. qui dant concordantes.
14 Neque valet contractus mulieris ſinè d. ſolē-
nitatibus etiam ſi contractus ei ſit vtilis, vt tra-
dunt Gratian. diſcep. foren. cap. 27. in prin. part. 1.
Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151. num. 45. vbi teſta-
tur de magis communi Doctorum opinione,
Theod. Rub. in ſingul. Rot. Rom. ad ſtat. Vrb. d. cap.
151. n. 32. vbi dicit, contrariam opinionem pro-
cedere quando de d. vtilitate euidenter conſtat,
vt ibi per eum, & Rota apud Card. Seraph. dec. 1242.
15 nu. 3. Licet contrarium teneant Tiraq. de legib.
connub. gloſ. 8. n. 76. & 86. & ſeq. Carp. ad d. cap. 328.
nu. 106. & Paſcal. de patr. poteſt. par. 1. cap. 6. n. 20.
16 Et d. ſtatutum habere locum etiam in muliere
donante cauſa mortis poſt Rip. Bened. Rimin. Iur.
Couar. & Lamber. per eam relatos firmat Rota de-
ciſ. 103. num. 2 par. [illegible] rec. vbi teſtatur de com-
muni opinione, & generaliter quod d. ſtatutum
habeat locum in omnibus contractibus, in qui-
bus mulier lædi poteſt tradunt Fenzon. in d. cap.
151. num. 38. Theod. Rub. ad d. cap. 151. nu. 12. &
Rota apud Greg. XV. deciſ. 333. in prin. & ibi Adden.
& deciſ. 592 num. 1. par. 1. rec.
17 Inſuper non habet locum diſpoſitio d. ſtatuti
in repudiatione hæreditatis, Carpan. ad ſtat. Me-
diol. d. cap. 328. num. 160. licet aliquos contra-
rium tenentes referat, licet illud locum ſibi ven-
18 dicare in aditione hæreditatis voluerint Tiraq.
de legib. connub. gloſ. 5. num. 125. vbi teſtatur de
magis communi opinione, & Craſſ. de ſucceſſ.
lib. 2. art. acquiſitio hæred. quæſt. 17. num. 13. vbi
19 dicit, hodie Doctores vt plurimum in hanc ſen-
tentiam vti æquiorem venire licet contrarium
tenuerint Carp. ad ſtat. Med. d. c. 328. n. 143. Vaſq.
de ſucceſ. procr. §. 4. num. 46. cum qua opinione
vti veriori pertranſit Cal[illegible]. de æquit. lib. 2. cap. 110.
num. 4. & ſeq. benè comprobans.
20 Et d. ſtatutum habet locum etiam in conſenſu
præſtando, quia mulier prohibita contrahere
nequè poteſt cōtrahenti conſentire, Tiraq. de leg.
connub. gloſ. 5 nu. 128. & ſeq. Merlin. de pign. lib. 2.
21 quæſt. 83. num. 1. Neque valet illius contractus
etiam ſi ſe obliget fauore pupillorum, & mino-
rum, Rota apud Card Ottobon deciſ. 215. n. 4. & ſeq.
22 Non tamen habet locum ſtatutum in contra-
ctibus mulierum factis cum qua cauſa, vt tradūt
Carpan. in d. cap. 328. num. 111. Gait. de cred. cap. 4.
quæſt. 7. nu. 933. & ſeq. Theod. Rub. ad d. cap. 151.
num. 64. & Rota deciſ. 190. num. 27. part. 6. rec.
23 licet contrarium quando conſenſus requiritur
pro intereſſe viri teneant Tiraq. d. gloſ. 8. nu. 159.
& ſeq. & nu. 171. licet in hoc potiorem eſſe cau-
ſam illius, qui tractat de damno euitando dixerit
24 Rota vbi ſupra, Secus autem ſi contraxerit cum
Eccleſia, vel Clerico, niſi ad pias cauſas, Carpa.
d. cap. 328. nu. 91. Maſc. de gen. ſtat. interp. concl. 7.
nu. 40. & ſeq. licet contrarium teneant Genuen.
pract. Eccl. quæſt. 334. num. 5. & Sperell. deciſ. 10.
num. 13. & ſeq. par. 1.
25 Prout neque habet locum d. ſtatutum quan-
do vxor contrahit pro liberando viro a carcere,
Carpan. d. cap. 328. num. 117. Theod. Rub. in d. cap.
151. nu. 26. ſi maritus eſt carceratus pro crimi-
nali cauſa, vt ibi per eum, Gait. de credit. cap. 4.
quæſt. 7. nu. 933. & ſeq. Ciriac. contro. 216. nu. 9.
qui vult prædicta procedere interuenientibus
ſolemnitatibus alias ſecus cum quo ſentit Theod.
26 Rub. vbi ſupra pro viro carcerato pro debito, &
idem eſt ſi vxor ſe obliget, ne vir carceretur,
Grat. diſcep. foren. cap. 952. nu. 4. part. 5. Ciriac. d.
27 contro. 216. nu. 13. Dummodo eius obligatio non
excedat dimidiam dotis Ciriac. d. contr. 216. n. 19.
Poſti. reſol. 89. nu. 26. et ſeq. Maſſin. de confiſc. bono.
quæſt. 31. num. 115.
28 Adde prædictis d. ſtatutum non habere locum
quando mulier contrahit nomine alieno Tiraq. de
legib. connub. gloſ. 5. n. 164. Carpan. d. cap. 328. n. 120.
neque quando illa contrahit, & ſe obligat pro
29 exoneratione conſcientiæ, cum illa adimat om-
nem fraudis ſuſpicionem Grat. diſc. foren. c. 831.
in prin. et cap. 878. n. 22. par. 5. Rota in Rom. pecun. 7.
Iun. 1641. in fin. cor. Card. Cerro & in recognitione
bonæ

bonæ fidei Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 92.
num. 16.
30 Nequè d. ſolemnitates ſtatuti requiruntur in
alienatione mulieris neceſſaria, Grat. diſcep. foren.
cap. 27. num. 47. par. 1. Poſti. de ſubhaſ. ſuſpect. 24.
num. 38. Pir. Maur. de fideiuſ. par. 2. ſect. 8. cap. 16.
in fin. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151. num. 10. Ro-
ta deciſ. 177. num. 8. par. 1. rec. & deciſ. 511. n. 3.
31 part. 2. recen. Nequè in quietatione neceſſaria,
Gratian. diſcep. foren. d. cap. 27. num. 47. part. 1.
Mangil. de euict. quæſt. 89. in fin. Rota deciſ. 647.
num. 51. apud Poſti. de manut. licet contrarium te-
neant Andreol. contro. 188. num. 12. & Rota deciſ.
25. num. 1. par. 4. recen. & ideo ſolemnitates non
32 requiruntur in retrouenditione cenſus recepto
pretio, quia d. retrouenditio vigore Bullæ Pij V.
eſt neceſſaria, Theod. Rub. ſingul. Rotæ Rom. tom. 2.
ad d. cap. 151. ſtat. Vrb. num. 79. Rota in Rom. cen-
ſus 7. Febr. 1607. coram R. P. D. Ortembergo, Quan-
33 do verò obligatio mulieris dicatur neceſſaria
declarant Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151. num. 23.
& Merli. de pigno. lib. 2. quæſt. 18. num. 81. & ſeq.
34 & Rota deciſ. 177. nu. 8. par. 1. rec. Nequè diſpo-
ſitio d. ſtatuti habet locum quando vir, & vxor
ſimul contrahunt, vt not. Gomez ad leg. 54. Taur.
num. 4. Carpan. ad d. cap. 328. num. 278. Tiraq. de
35 legib. connub. gloſ. 5. nu. 24. Nequè quando mu-
lier ſe obligat pro dote Adden. ad Rot. deciſ. 460.
num. 228. par. 4. rec. tom. 2. Altogr. conſ. 34. nu. 8.
& ſeq. lib. 1. dicens ita fuiſſe iudicatum in Rota
Lucenſi, Rota apud Buratt. deciſ. 873. num. 2. &
deciſ. 924. nu. 10. & apud Cocci. deciſ. 433. in prin.
& in alijs pluribus, quas recenſui, & ſequutus
cum ego alleg. foren. 49. num. 49. & plures caſus,
in quibus ſolemnitates, d. ſtatuti in contractibus
mulierum non requiruntur recenſet Theod. Rub.
in ſingul. Rotæ Rom. tom. 2. ad d. cap. 151. ferè per
tot. vbi videas, cum non omnia ſint hic appo-
nenda.
36 Statutum hoc, quod mulier non contrahat
ſine conſenſu proximiorum intelligitur ſi proxi-
miores adſint, alias ſecus, Seraph. de priu. iuram.
priu. 31. num. 81. & priu. 73. num. 43. Fenzon. ad
ſtat. Vrb. d. cap. 151. nu. 19. Carpan. ad ſtat. Mediol.
cap. 300. num. 30. Tiraq. de legib. connub. gloſ. 8.
num. 7. & ſeq. Rota deciſ. 193. num. 8. par. 9. recen.
37 Et ſi vnus adſit conſanguineus ſufficere illius
conſenſum voluerunt Bald. Caſtr. Alex. & Felin. ac
Iaſ. quos refert, & ſequitur Tiraq. in dict. gloſ. 8.
38 num. 52. Et idem eſt in viro, qui ſi abeſt, ita vt
illius conſenſus haberi non poſſit vxor poteſt
contrahere ſiuè d. conſenſu, Tiraq. in d. gloſ. 8.
num. 6. Fenzon. ad ſtatut. Vrb. d. cap. 151. num. 19.
Altogr. conſ. 5. n. 93. & 94. lib. 1. Rot. apud Greg.
39 XV. deciſ. 459. in fin. & ibi Adden. & ſi maritus
ſit bannitus, quia illius conſenſus non requiritur
40 Tiraq. d. gloſ. 8. num. 35. vbi concordantes, ſi ta-
men maritus abſit in longinquis partibus, ſecus
ſi ſit in loco vicino, itaut illius aduentus iam iam
expectetur, quia tunc eſt expectandus, alias actus
eſt nullus, Petr. Pecch. de teſtam. coniug. lib. 3.
cap. 6. in princ. Carpan. ad d. cap. 328. num. 334.
Coſta remed. ſubſid. 53. in fin, & de ſcien. & ignor.
cent. 2. diſt. 78. nu. 4. & 5. & idem dicit quo ad ab-
41 ſentiam propinquorum Tiraq. in d. gloſ. 8. nu. 6.
& ſeq. & num. 19. quod ego non firmo, Et idem
eſt quando vxor cum marito non benè conue-
nit, quia illius conſenſus non eſt neceſſarius,
Rota deciſ. 13. num. . . . par. 4. rec. & in Romana pe-
cuniaria 7. Iunii 1641. coram Card. Cerro §. quo
autem &c.
42 Dicti tamen proximiores non debent habere
intereſſe in actu ſi interuenerunt ad authorizan-
dum actum, ſecus ſi ratione præiudicij Rota apud
Greg. XV. deciſ. 473. num. 10. et ibi Adden. num. 23.
vbi declarant quale debeat eſſe d. intereſſe, et de-
43 ciſ. 380. ſub num. 3. part. 1. rec. Qui verò eſſe de-
beant d. proximiores, an debeant eſſe vtrinque
coniuncti mulieri, & proximiores quo ad ſucceſ-
ſionem, & ſimilia tradunt Hond. conſ. 32. nu. 108.
lib. 1. et Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 328. nu. 334.
et ſeq. lib. 1.
44 Mulier verò volens dare de nullitate contra-
ctus ob non interuentum proximiorum tenetur
probare, quod proximiores adfuerint in loco
contractus, & quod potuerint interuenire, & nō
interuenerint, & quod fuerint præſentes, &
habiles ad conſentiendum, vt docent Pir. Maur.
de fideiuſſ. par. 2. ſect. 8. cap. 56. num. 12. et Rota
dec. 713. n. 1. p. 2. rec. et dec. 9. n. 10. et d. dec. 193. n. 8.
45 par. 9. rec. tom. 1. Ita vt ſi mulier in Inſtrumen-
to aſſeruit; conſanguineos eſſe proximiores, ſi
poſtea ad inualidandum contractum aſſerat illos
non fuiſſe proximiores vti mendax, & doloſa non
debeat audiri, vt not. Fulgo. Lambert. Tiraq. Alex.
Carpan. & alij relati per Pir. Maur. in d. ſect. 8. cap.
56. num. 13. licèt contrarium teneat Grat. deciſ.
March. 234. num. 8. et ſeq.
46 Quod autem d. nullitatem ob non interuen-
tum proximiorum a ſtatuto inductam non poſ-
ſit tertius allegare tradunt Carpan. ad ſtat. Mediol.
d. cap. 328. num. 472. Tiraq. de leg. connub. gloſ.
8. num. 69. et ſeq. qui ſub num. 96. declarat, non
procedere quando lex reſiſtit contractui, cum
quibus pertranſeunt Gratian. diſcep. foren. cap. 27.
num. 39. par. 1. et Paſcal. de patr. poteſt. par. 1.
47 cap. 6. num. 21. et ſeq. & quod contractus cele-
lebratus ſine ſolemnitate ſit nullus volente vxo-
re, alias ſecus tradunt etiam idem Carp. in d. cap.
328. num. 460. et ſeq. et Theod. Rube. in ſing. Rot.
Roman. circa ſtat. Vrb. tom. 2. cap. 151. num. 34. et
Fenzon. ad ſtatut. Vrb. dict. cap. 151. in fin. vbi di-
cit, illam allegari poſſe etiam ab hæredibus mu-
lieris.
48 Quod tamen non habet locum quando actus
eſſet nullus ipſo iure, vt probant Surd. Scapuc.
Gratian. Tomat Merlin. Card. Mant. Ciriac. et Rot.
per me adducti alleg. foren. 4. num. 41. & not. no-
uiſſimè D. Torre de pact. futu. ſucceſ. lib. 1. cap. 16.
num. 48. & quando tertius habet intereſſe, vt pa-
riter probaui ego alleg. 4. num. 42. et 43. vbi dedi
concordantes.
Dum verò ſtatutum hunc noſtrum admouet Iudi-
cem, quod non permittat, vxorem alienare vl-
tra medietatem dotis, aduerte, idem eſſe diſpoſi-
49 tum de iure communi, quo attento vxor non
poteſt alinare vltra dimidium dotis, cum illa non
debeat remanere indotata, vt tradunt Ciriac. con-
tro. 216. num. 19. et ſeq. Poſti. reſol. 89. num. 53.
Merlin. de pign. lib. 2. quæſt. 18. num. 71. D. Deluca
in Theat. verit. et iuſti. tom. 6. in tract. de dote diſc.
20. num. 3. et ſeq. vbi dicit, quod ſi dos non ſit
ſufficiens ad alimenta nequè poſſe illam obliga-
re infra dimidiam, vt ibi per eum, & idem fir-
mat contra Merlin. diſcur. 95. num. 3. et 10. cum
quibus pertranſeunt Gratian. diſcep. foren. cap.
108. num. 8. et ſequen. part. 1. et cap. 723.
num. 10. et ſequen. part. 4. Fontanell. de pact.

& Rota deciſ. 710. numer. 10. part. 1. recentior. & apud Torre de pact. futur. ſucceſ. deciſ. 223. numer. 9.

73 Addo pro coronide, quod dictum ſtatutum
loquens de marito non habet locum in ſponſo
de futuro, vt poſt *Lup. Couar. & Tiraq.* per eum
relatos firmat *Altogr. conſ. 5. num 96. lib. 1.* licet
74 illud habere locum in ſponſa adhuc non co-
gnita, nec traducta ad domum viri, voluerint
quamplures Doctores, quos refert, & ſequitur
Ceuall. in ſuis com. quæſt. 110. num. 2. & ſeq. licet
aliquos contrarium tenentes referat.

DE LVCRO DOTIS. *Rubrica XLVI.*

SI Vxor Superſtite Viro, liberis extantibus decedat, Maritus totam Dotem ad vſumfructum lucretur, quam ſecundum Iuris diſpoſitionem liberis communis Matrimonij reſeruare teneatur: Liberis autem non extantibus, Maritus, ſi poſt conſumatum Matrimonium Mulierem ad Domum conduxerit, vel acceſſerit ad Domum Vxoris ad habitandum, tertiam Partem dotis datæ, ſiue promiſſæ, Item Tertiam partem rerum mobilium ſuperexiſtentium (Quas Appreciatum vocant) lucretur, etiam exiſtentibus liberis primi Matrimonij: Et Maritus ad funeris impenſam pro rata lucri dotalis teneatur: Huius autem lucri dotalis pactum ſemper in Inſtrumentis Dotalibus cenſeatur appoſitum, & ſtipulatum, etiam quòd quis ſimpliciter dotem reſtituere promiſiſſet; Niſi expreſſe de partium contrahentium voluntate fuerit remiſſum, ſiue aliter conuentum.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de lucro dotis eſt correctorium iuris communis, & ideo non extendendum.*
Licet illud dicatur fauorabile, ibi. n. 2.
3 *Vſusfructus patri acquiſitus non deficit etiam mortuis filijs.*
4 *Vxor non poteſt diſponere de dote in damnum viri habentis vſumfructum vigore ſtatuti.*
Licèt de illa poſſit teſtari inter liberos poſt mortem viri, ibi. n. 5.
6 *Lucrum dotis debetur viro etiam de dote promiſſa.*
Licet contrarium teneat Altogr. ibi. n. 7.
Et etiam de dote promiſſa poſt mortem promittentis, ibi. n. 8.
9 *Maritus mortua vxore lucratur tertiam partem appretiati.*
Non lucratur tamen partem bonorum paraphernalium, ibi. n. 10.
Et tantum debet lucrari vxor mortuo viro de donatione propter nuptias, ibi. n. 11.
12 *Statutum domicilij viri attenditur quò ad lucrum dotis.*
Niſi maritus tranſierit ad domicilium vxoris, ibi. n. 13.
14 *Lucrum dotis debitum viro dicitur debitum voluntarium.*
Declara, vt n. 15.
16 *Lucrum dotis debetur etiam de bonis fideicommiſſo ſubiectis.*
Et quid ſi dos conſiſtat partim in bonis fideicommiſſarijs, & partim in liberis, ibi. n 17.
18 *Lucrum dotis debetur viro etiam in caſu ſeparationis thori ob culpam vxoris.*
19 *Statutum de lucro dotis non procedit ſtantibus filijs primi matrimonij.*
Statutum enim licet poſſit derogare l. hac edictali, C. de ſecu. nupt. ibi. n. 20.
Procedit ſi id facit expreſsè, alias ſecus, ibid. num. 21.
22 *Lucrum dotis tranſmittitur ad hæredes etiam non agnitum.*
23 *Lucrum dotis debitum ſocio acquiritur ſocietati.*
Et debetur ſocero qui ſubſtinuit onera matrimonij, ibi. n. 24.
25 *Maritus concedens vxori licentiam teſtandi ſibi præiudicat quo ad lucrum dotis.*
26 *Maritus poteſt renunciare lucro dotis tacitè, & expreſſe.*
Etiam in præiudicium creditorum, ibid. numer. 27.
28 *Maritus tenetur ad expenſas funeris vxoris pro rata lucri.*
29 *Maritus promittens reſtituere dotem non ſibi præiudicat in lucro dotali.*
Secus ſi promittat reſtituere totam, & integram dotem, ibi. n. 30.

ANNOTATIO.

1 STatutum de lucro dotis eſt correctorium iuris communis *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. capit. 131. num. 3. & ſeq. Altogr. conſ. 29. nu. 14. lib. 2.* Et ideo non debet extendi ad caſus non expreſſos, ſed ſolum debet accipi prout littera iacet, *Fenzon. d. cap. 131. nu. 1. & 2. Altogr. d. conſ. 29. num. 15.* licet illud dicatur fauorabile, itaut
2 ſufficiat illius confirmatio in forma communi teneat *D. Philipp. Aduoc. Macer. apud Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 31. num. 187.* vbi dat concordantes, & latè comprobat *Rub. de validit. legal. cap. 61. num. 129. & ſeq.*

Maritus vigore d. ſtatuti moriente vxore cum filijs totam dotem lucratur quo ad vſumfructum iuxta notata per *Rot. deciſ. 653. num. 1. par. 2. recent. & apud Merlin. deciſ. 308. num. 2. tom. 1.*
3 Qui quidem vſusfructus poſt quam patri fuerit acquiſitus ſemper remanet apud eum eius vita

durante

nupt. clauſ. 7. gloſ. 2. par. 6. num. 8. Giurb. obſeru.
80. num. 10. & ſeq. & alij relati per Deluca in d.
50 diſcur. 95. num. 3. Itaut ſi illam obliget vltra di-
midiam vnica obligatione ſit nulla in totum, vt
voluerunt Hodier. ad Surd. deciſ. 86. num. 16. An-
dreol. contro. 376. num. 5. Fontanell. de pact. nupt.
clauſ. 7. gloſ. 2. par. 6. nu. 21. & ſeq. & num. 51. &
51 ſeq. Buttigl. de ſucceſſ. theor. 88. ſub num. 20. licèt
contrarium tenuerit Theſa. Iun. quæſt. foren. 65.
52 num. 4. lib. 2. Niſi tamen eſſet conſtituta mulier
in tali ætate, quod non poſſent nouæ nuptiæ
ſperari, quia tunc poſſet conſumere totam do-
tem, vt probant Carena reſol. 184. num. 7. Capic.
Latro deciſ. 109. num. 5. & Maſſin. de conſiſc. bono.
quæſt. 31. num. 116.

53 Mulier verò aſſerens ex contractu remanere
indotatam tenetur id probare Merlin. de pignor.
lib. 2. quæſt. 18. num. 68. & num. 74. Giurb. obſer.
80. num. 11. benè Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 31.
num. 90. Rota poſt Cenc. de cenſ. deciſ. 485. num. 8.
54 & apud Poſti. de manut. deciſ. 233. num. 8. Quod
verò tempus pro læſione mulieris attendendum
ſit an obligationis, vel reſtitutionis dotis eſt in-
ter Doctores controuerſum, vt videre eſt per
Maſſin. in d. quæſt. 31. num. 133. & ſeq. vbi ex Ro-
ta attendendum eſſe tempus reſtitutionis æquius
eſſe affirmat, vt ibi per eum.

55 Supradictum autem ſtatutum prohibens vxo-
rem teſtari poſſe ſine conſenſu viri licèt eſſe va-
lidum dixerint Hond. conſ. 32. num. 95. lib. 1. &
Thoma. deciſ. March. 292. num. 1. contrarium ta-
56 men quod illud non valeat, cum Teſtamentum
pendere non poſſit ab alieno arbitrio, quicquid
ſit ſi ſtatutum requirat tantũ licentiam, vel præ-
ſentiam, voluerunt Thob. Noni. conſ. 18. num. 1.
Menoch. conſ. 496. n. 107. lib. 5. Ciroc. diſcep. 21.
num. 5. & ſeq. & D. Deluca in Theat. verit. & iuſt.
tom. 9. in tit. de teſta. diſcur. 30. num. 8. cum qui-
bus pertranſit Rota. deciſ. 9. num. 5. par. 9. recen.
tom. 1. quam tamen concluſionem eadem Rota
noluit poſtea firmare in deciſ. 193. nu. 1. d. par. 9.
rec. & iterum deciſ. 165. num. 6. coram Bich.

57 Et d. ſtatutum prohibens mulierem teſtari ſi-
ne conſenſu viri procedit, vt neque poſſit lega-
re, fideicommittere, & codicillari, vt not. Rol.
conſ. 68. num. 9. lib. 4. Clemen. de patr. poteſt. cap.
6. effec. 9. num. 2. Dilect. de arte teſta. tit. 1. caut. 1.
num. 3. & Hond. conſ. 32. num. 82. lib. 1.

58 Si vir ſit abſens, & eius aduentus iam iam non
expectetur, ita vt illius conſenſus haberi non
poſſit quod vxor poſſit teſtari ſine illius conſen-
ſu vti diſponitur etiam in hoc ſtatuto tradunt
Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 300. n. 30 & cap. 328.
n. 328. Coſta. remed. ſubſid. 53. in fin. Hond. conſ. 32.
59 num. 101. lib. 1. Maximè accedente Decreto Iu-
dicis, Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 416. num. 126.
Borgn. deciſ. 31. num. 39. par. 1. Rota in Rom. pecu-
niar. 7. Iunij 1641. cor. Car. Cerro §. primũ enim, &c.
Niſi ille ſit in loco vicino, itaut iam iam expe-
ctetur, quia tum illum eſſe expectandum, alias
60 actus ſit nullus dixit Carpa. ad d. cap. 328. n. 328.
61 & Coſta vbi ſupra, Non tamen requiritur d. con-
ſenſus viri, quando vxor cum eo non bene con-
62 uenit, vt probat Rota in d. Rom. pecun. coram Cerro
nec quando adeſt periculum mortis, vt diſponi-
tur in hoc ſtatuto, & not. D. Deluca in Theat. ve-
rit. & iuſti. tom. 9. in tit. de teſta. diſcur. 30. nu. 16.
63 Prout neque habet locum hoc ſtatutum prohi-
bens vxorem teſtari ſine conſenſu viri in teſta-
mento inter liberos, Ciroc. diſcep. 21. num. 1. &
ſeq. D. Deluca in d. tit. de teſtam. diſcur. 29. nu. 12.
vbi teſtatur de probabiliori opinione contra
64 Gabr. conſ. 1. lib. 1. Neque comprehendit teſta-
mentum conditum ad pias cauſas, Hond. d. conſ.
32. num. 106. vbi declarat hoc procedere, ſi ſtatu-
tum requirat conſenſum ad integrandam per-
ſonam, ſecùs ſi ratione præiudicij, vt ibi per eum,
& faciunt notata per Paul. Rube. de teſtam. cap. 1.
ferè per tot.

65 Addo prædictis, quod hoc ſtatutum non ha-
bet locum in teſtamento condito extra territo-
rium, Eugen. conſ. 25. & 26. latè comprobans
lib. 2. Fenzon. ad d. cap. 151. nu. 9. Gratian. diſcep.
foren. cap. 124. in fin. par. 1. Rota apud Buratt. deciſ.
27. n. 5 & ibi Adden. & dec. 193. n. 15. par. 9. rec.
& ſentit D. Deluca in d. tit. de teſt. tom. 9. diſcur. 29.
nu. 14. & tom. 7. in tit. de donat. diſcur. 35. nu. 17.
me citato in alleg. foren. 39. vbi hoc latè compro-
66 baui excluſa præſumptione fraudis, licet con-
trarium tenuerint Gabr. conſ. 1. lib. 1. & Gratian.
67 diſcep. foren. cap. 886. num. 7. par. 4. Nec habet
locum quando teſtamentum eſſet conditum in
loco exempto, puta in Eccleſia Rota deciſ. 9. nu.
12. par. 9. rec. & deciſ. 193. n. 14. 15. & ſeq. par. 9.
rec. tom. 1. quod noluit firmare D. Deluca in d. tit.
de teſtam. diſcur. 29. nu. 11.

68 Mulier autem alibi nupta tenetur ſeruare
ſtatutum ſuæ originis circa ſolemnitates teſta-
menti Vinc. de Franch. deciſ. 546. ferè per tot. Capic.
Galeo. lib. 2. contr. 30. nu. 42. & ſeq. Ciriac. contr.
292. num. .. D. Deluca in d. tit. de teſtam. diſcur. 29.
num. 7. Rota apud Merlin. deciſ. 828. nu. 14. & ſeq.
& apud Royas deciſ. 157. num. 9. & ſeq.

Cum autem in hoc ſtatuto requiratur conſenſus
69 viri pro eius intereſſe, & ratione præiudicij, non
autem ad integrandam perſonam, vt in termi-
nis huius ſtatuti tradunt Gabr. conſ. 2. num. 7. & 8.
vol. 1. Thob. Noni. conſ. 18. num. 3. Andreol. contr.
73. num. 15. vbi dicit ita ſemper fuiſſe ſeruatum
in Ciuitate Eugubij, & Hond. conſ. 32. num. 108.
vol. 1. Et generaliter conſenſum viri in teſta-
mento vxoris requiri ratione præiudicij contra
Eug. & Pancirol. tradit etiam D. Deluca in d. tom. 9.
de teſtam. diſcu. 31. nu. 4. vbi quamplures dat con-
cordantes, & teſtatur de veriori opinione, & dicit
Rotæ authoritatem non obſtare, & ratio eſt ma-
nifeſta, quia ſi cõſenſus viri requireretur ad inte-
grandã perſonam, & ratione imbecillitatis mu-
lieris ille requireretur in teſtamentis omnium
mulierum, & non in teſtamentis mulierum vxo-
ratarum tantum, cum mulieres non vxoratæ nõ
ſint firmioris conſilij, quam ſint vxoratæ, vt be-
nè declarãt Gabr. d. conſ. 2. n. 9. & ſeq. Hond. d. conſ. 32
n. 108. & D. Deluca in d. diſc. 31. n. 5. qui dãt cõcord.

70 Sequitur quod maritus benè valeat præſtare
conſenſum in teſtamento vxoris ad proprium
commodum, vt docent Gabr. d. conſ. 2. n. 7. & ſeq.
& num. 22. lib. 1. Thob. Noni. d. conſ. 18. nu. 11. & ſeq.
& in terminis huius ſtatuti Andreol. contr. 73. n. 15.
& latè comprobat D. Deluca in d. tit. de teſtam. diſc.
71 31. num. 4. & ſeq. Et eo magis ſi maritus per ali-
quot dies ante teſtamentum generaliter præſtet
conſenſum teſtandi vxori ad eius libitum, vt not.
Gabr. d. conſ. 2. num. 19. Gratian. diſcep. foren. cap. 556.
num. 19. par. 3. & D. Deluca in d. diſcur. 31. nu. 4. ver.
72 potiſſimè &c. Et quando principalis diſpoſitio
non eſt ad fauorem viri, vt ſi vir ſit tantum
legatarius, Gratian. dict. cap. 556. num. 22.

& Rota

durante etiam ſi filij poſtea moriantur, vt tra-
dunt *Clemen. de patr. poteſt. effect. 2. num. 34. Surd.*
conſ. 116. num. 46. & ſeq. lib. 1. vbi teſtatur de
communi opinione, & *Rota deciſ. 600. num. 1.*
par. 1. & deciſ. 596. num. 10. par. 2. recent. & apud
Merlin. d. deciſ. 305. n. 4.

4 Itaut ſtante d. Statuto vxor non poſſit quo-
quo modo in præiudicium viri de ſua dote di-
ſponere *Rolan. de lucr. dot. quæſt. 82. per tot. Theſ.*
deciſ. 34. num. 1. & 2. & deciſ. 106. num. 1. Surd.
conſ. 91. num. 25. lib. 1. & conſ. 572. num. 71. & ſeq.
lib. 4. & plenè quampluribus Rotæ deciſioni-
bus relatis comprobat *Rota apud Merlin. d. deciſ.*
308. num. 8. Maximè ſtante dict. verbo *Lucretur,*
Rot. deciſ. 140. num. 2. par. 3. recent, & in Eſina
dotis 5. Iunij 1595. coram Card. Blanch, licet id
5 poſſit facere, & teſtari de ſua dote inter liberos,
ita vt poſt obitum mariti teſtamentum vxoris
effectum habeat, vt declarant *Fenzon. ad ſtat. Vrb.*
cap. 131. num. 18. & Rota in Romana ſucceſſ. de Ta-
gliaferris 19. Martij 1607. coram Card. Marquem.

6 Dictum tamen lucrum dotis debetur viro
etiam de dote promiſſa, & adhuc non ſoluta,
vti etiam diſponitur in hoc ſtatuto, vt tradunt
Bart, qui loquitur de hoc ſtatuto Ciuitatis Eu-
gubij *conſ. 133. lib. 1. Andreol. controuer. 18. nu. 19.*
& controuer. 386. per tot. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d.
cap. 131. num. 10. Gratian. deciſ. 230. num. 13. vbi
dicit, hanc opinionem eſſe magis receptam, &
veriorem, quam vti talem latiſſimè tuetur
D. Philipp. Aduoc. Macer. apud Maſſin. de confiſc.
bonor. quæſt. 31. num. 143. & ſeq. vbi dicit, hoc
procedere etiam ſi ſtatutum loquatur de dote
data, cum quibus pertranſit *Rot. apud Gregor. XV.*
deciſ. 5. per tot. & deciſ. 21. num. 1. & deciſ. 204.
num. 20. & apud Buratt. deciſ. 72. in fin. & apud
Torre de pactis futur. ſucceſſ. deciſ. 35. num. 16. &
alibi paſſim.

7 Licèt contrarium tenuerit *Altogr. conſ 29. fe-*
rè per tot. lib. 2. vbi hanc opinionem receptiſſi-
mam, & veriſſimam profitetur, & quamplures
adducit Doctorum authoritates, cuius rationi-
bus optimè reſpondet *D. Philipp. vbi ſupra.*

8 Et etiam habet locum in dote promiſſa poſt
mortem ſoluere illam debentis, *Andreol. d. con-*
trouer. 18. num. 17. D. Philipp. apud Maſſin. vbi ſu-
pra num. 147. & ſeq. benè *Rota apud Salgad. in la-*
ber. credit. deciſ 14. num. 4. & ſeq.

9 Et de iure communi maritum lucrari debere
tertiam partem, ſeu medietatem appretiati vxo-
re decedente ſine filijs ſtante ſtatuto conceden-
te viro lucrum dotis, vti diſponitur in hoc ſtatu-
to voluerunt *Theſaur. deciſ. 195. per tot. & ibi Ad-*
den. litt. A. Rube. de valid. legal. cap. 61. num. 11.
& 14. & 15. non tamen lucratur partem bono-
10 rum paraphernalium, vt docent *Theſaur. d. de-*
ciſ. 195. num. 3. Gratian. diſcep. Forenſ. cap. 671.
num. 6. par. 4. & Adden. ad Paitell. exped. 36. num.
16. vbi declarant contrariam opinionem *Rol. de*
lucr. dot. quæſt. 50. habere locum quando bona
paraphernalia ſunt de appendicijs dotis, & in
parua quantitate, vt ibi per eos, & *Rub. de va-*
11 *lidit. legal. cap. 60. num. 93.* Et ſtante dicto ſtatu-
to quod vxore decedente ſine filijs vir lucretur
tertiam partem dotis, vxor moriente viro ſine
filijs tantum lucrari debet de donatione propter
nuptias, vt poſt *Cuman. Salic. Campeg. Bellon. &*
Becc. per eos relatos tradunt *Adden. ad Paitell.*
exped. 12. num. 38. & ſeq.

12 Quo verò ad d. lucrum venit attendendum
ſtatutum domicilij viri, non autem locus con-
tractus, vt tradunt *Ant. Gomez ad leg. 50. Taur.*
num. 50. Theſ. Iun. quæſt. foren. 6. lib. 2. per tot. latè
Altogr. d. conſ. 27. & conſ. 28. lib. 2. per tot. & Maſ-
ſin. de confiſc. bonor. quæſt. 31. num. 39. & Rota in
Romana dotis 22. Iunij 1661. coram Card. Veroſpio,
13 *§. lucrum verò &c.* Niſi tamen maritus ad do-
mum vxoris fuerit traductus *Rolan. de lucr. dot.*
quæſt. 16. num. 3. & ſeq. Medic. deciſ. Senen. 71.
num. 41. & 42. & Maſſin. de confiſc. bonor. d. quæſt.
31. num. 40. vbi alios dat concordantes, vbi dicit
d. concluſionem neque habere locum quando
non vxor, ſed alter per ea dotem promiſit, &
quando bona ſtabilia data in dotem ſunt extra
territorium loci mariti, vt ibi per eum.

14 Lucrum vero hoc delatum a ſtatuto viro
quod dicatur debitum voluntarium, non autem
neceſſarium, & ideo non ſit locus compenſa-
tioni cum legato facto ab vxore viro voluerunt
Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 131. numer. 48. plene
Rub. de valid. legal. cap. 61. num. 125. & ſeq. & Rot.
latè comprobans *deciſ. 649. num. 3. par. 1. recent.*
cum ſit in facultate viri illud excludendi, vt ha-
15 betur etiam in ſtatuto meo in fine licet ſecus ſit
quando non eſt in facultate viri illud excludere,
vt dicit *Fenzon. vbi ſupra num. 49. & Rota d. deciſ.*
649. num. 2. & 3. quia tunc dicitur neceſſarium,
& compenſatur cum legato ei facto per vxorem
Rota apud Torre de pact. futur. ſucceſſ. deciſ. 148.
num. 10. vbi quamplures dat concordantes.

16 Addo prædictis, quod hoc lucrum delatum
viro a ſtatuto debetur regulariter etiam ex bonis
fideicommiſſo ſubiectis in dotem datis, vt tra-
dunt *Fuſar. de ſubſt. quæſt. 663. n. 1. & ſeq. Pereg. de*
fideicom. art. 42. nu. 104. in fin. D. Deluca in Theat.
verit. & iuſt. in tit. de dote diſcurſ. 138. num. 1. &
Rota apud Card. Ottob. deciſ. 83. num. 2. & ſeq. &
deciſ. 209. num. 2. & ſeq. par. 1. recent. Quando
17 verò dos eſt conſtituta partim in bonis liberis,
& partim in fideicommiſſarijs, an tunc ad com-
putandum lucri quantitatem ſit habenda ratio
tam de bonis liberis, quam de fideicommiſſa-
rijs ſaltem ad effectum illud detrahendi de bonis
liberis latè diſſerit *D. Deluca in d. diſcur. 138. num.*
2. & ſequen. vbi plures refert Rotæ deciſiones,
18 ipſum conſulas, Et hoc lucrum deberi viro
etiam in caſu ſeparationis thori culpa vxoris
voluit *Rota apud Duran. deciſ. 399. poſt princ.*

19 Hoc ſtatutum de lucranda dote ad vſumfru-
ctum non habet locum ſtantibus liberis primi
matrimonij, vt tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1*
cap. 131. num. 7. & 8. Gratian. diſcep. forenſ. cap.
197. num. 12. et ſeq. par. 1. Ciriac. controuerſ. 271.
num. 6. & ſeq. et Rot. deciſ. 368. num. 1. et ſeq. par.
11. recent. et prius deciſ. 255. ferè per tot. part. 4.
20 *diuerſ.* Quia licèt ſtatutum poſſit derogare *l. hac*
edictali 6. C. de ſec. nup. & etiam lædere legitti-
mam *Gratian. diſcep. foren. d. cap. 197. numer. 7.*
Fenzon. in d. cap. 131. num. 8. et Rota d. deciſ. 368.
numer. 1. atteſtans de recepta concluſione, & in
Bononien, ſucceſſ. 5. Maij 1653. verſ. vndè fruſtra
21 *etc.* Id tamen habet locum quando ex verbis ex-
preſſis ſtatuti, vel ex ineuitabili vtriuſque ſan-
ctionis repugnantia adeo certa, & neceſſaria re-
ſultat derogandi voluntas, vt non poſſit in du-
bium probabiliter reuocari, alias non cenſetur
a d. lege receſſum, neque filijs primi matrimo-
nij præiudicatum, vt declarat *Rota d. deciſ. 368.*
num. 2.

num. 2. & ſeq. et in d. Bononien. ſucceſſ. §. vnde
fruſtra etc. Prout declarat ſtatutum noſtrum
quo ad lucrum dotis.
22 Dictum autem lucrum a ſtatuto conceſſum
viro tranſmittitur ad hæredes etiam ſine agni-
tione, Pinel. in l. 1. par. 1. num. 36. C. de bon. ma-
ter. Fenzon. in d. cap. 131. num. 31. Roal. de tran-
ſmiſ. caſu 20. num. 2. qui dat concordantes Alto-
grad. conſ. 32. num. 19. lib. 2. pro tamen dicto lu-
cro dotis non debentur viro vſuræ, Rot. apud
Gregor. XV. deciſ. 573. num. 8.
23 Et lucrum dotis quod acquirit vnus ex ſocijs
per mortem vxoris acquiritur ſocietati, & om-
nibus ſocijs communicatur ſtante ſocietate om-
nium bonorum, alias ſecus, vt not. Decian. conſ.
7. num. 31. lib. 4. Gratian. diſcep. foren. cap. 904.
num. 18. par. 5. & Michal. de frat. par. 2. cap. 23.
num. 1. & ſeq. Card. Mant. de tacit. lib. 6. titul. 15.
24 num. 17. Et illud deberi ſocero qui ſubſtinuit
onera matrimonij non autem marito, voluerunt
Dec. conſ. 67. num. 1. & conſ. 560. num. 3. & Surd.
conſ. 150. num. 13. lib. 1. licet contrarium tenuerit
Phanuc. de lucr. dot. gloſ. 8. num. 24. & ſeq.
25 Maritus verò concedendo vxori licentiam te-
ſtandi ſibi præiudicat quò ad lucrum dotis, vt
poſt Barbat. Dec. Pariſ. & Rolan. per eum addu-
ctos firmat Eugen. conſ. 76. num. 90. lib. 2. cum
quo pertranſit Andreol. controuer. 99. num. 17. li-
cet contrarium latè tueatur Altograd. conſ. 32.
num. 18. & ſeq. lib. 2. & diſtinguit Caroc. deciſ. 123
26 per tot. Et maritum poſſe renunciare lucro do-
tis tacitè, & expreſſe tradunt Eugen. d. conſ. 76.
num. 90. vbi teſtatur de receptiori opinione, An-
dreol. controuer. 188. num. 11. Torre de pact. futur.
ſucceſſ. lib. 2. cap. 46. num. 82. Etiam in præiudi-
27 cium creditorum Hodiern. in l. hac edictali, nu-
mer. 9. & ſeq. C. de ſecun. nup. licet poſtea videa-
tur diſſentire Aloiſ. Manſi. conſult. 24. nu. 41. Tor-
re de pact. futur. ſucceſſ. d. quæſt. 46. num. 82. qui
plures dat concordantes, & Maſſin. de confiſc. bo-
nor. quæſt. 36. num. 72. & ſeq. vbi de communi li-
cet contrarium teneat Capic. Latro. deciſ. 8. ſub
num. 12. tom. 1.
28 Quod vero maritus teneatur ad expenſas fu-
neris vxoris pro rata lucri dotalis, quod conſe-
quitur vigore ſtatuti, vt diſponitur in hoc ſta-
tuto, tradunt Coſta de port. & rata, quæſt. 37. nu.
4. & ſeq. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 7. gloſ. 2.
par. 5. num. 25. & Rota apud Michal. de fratr. deciſ.
45. num. 75.
29 Adde pro coronide, quod maritus promit-
tens reſtituere dotem non cenſetur renunciare
lucro dotis, vt docent Card. Mantic. de tacit. lib.
3. tit. 8. num. 15. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 264.
num. 3 par. 2. & cap. 758. num. 15 par. 4. Altograd.
conſ. 32. num. 29. vol. 2. & Rot. apud Paciſ. de Sal-
uian. deciſ. 138. num. 6. & dixi Ego in tract. de hæ-
red. ſimpl. vel benef. art. 2. nu. 8. licet ſecus ſi pro-
30 mittat reſtituere totam, & integram dotem, vt
voluerunt Bald. Rolan. Surd. Phanuc. Tiraq. Card.
Mantic. Gratian. Theſ. Iun. & Altogr. per me relati
d. art. 2. n. 57. licet aliqui ibi contrarium teneant.

DE FRVCTV DOTIS PRO ALIMENTIS.
Rubrica XLVII.

POſt moram Dotis promiſſæ Marito, & non ſolutæ, ſi illa in pecunia debeatur, ſex pro quolibet centinario, & Anno ſolui debeant: Sicut etiam pro reſtitutione Dotis Viduæ facienda poſt iudicialem interpellationem per eam factam, ad eamdem rationem dari æquiſſimum eſt. Et nihilominus ad ſoluendam, ſeu reſtituendam Dotem debitores cogi poſſint.

SVMMARIVM.

1 Statutum taxans fructus dotis eſt vallidum.
Prout valet etiam conuentio de ſoluendis vſuris dotalibus, ibi. n. 2.
Quod non habet locum durante dilatione ad ſoluendum dotem, ibi. n. 3.
Niſi fuiſſet actum de illis ſoluendis etiam durante dilatione, ibi. n. 4.
Licèt illæ non debeantur viro, qui non ſubſtinuit onera matrimonij, ibi. n. 5.
6 Statutum taxans vſuras dotis reſtituendæ poſt interpellationem eſt vallidum.
Licet aliqui contrarium teneant, ibidem, numer. 7.
Qui dote conſiſtente in immobilibus non debentur niſi ad rationem quinque pro centenario, ibid. num. 8.
Et ſi taxatio eſt facta per partes vltra diſpoſitionem ſtatuti non valet in exceſſu, ibi. n. 9.
10 Vſuræ dotis non petitæ cenſentur remiſſæ per decennium.
Cenſeri tamen remiſſas per ſpatium 30. annorum volunt alij, ibi n. 11.
Alij verò tenent non cenſeri remiſſas, niſi adſit præſcriptio, ibi. n. 12.
Alij vero tenent cenſeri remiſſas per mortem viri, qui illas non petijt, ibi. n. 13.
Et decennio cum morte viri concurrente de veriori, ibi. n. 14.
Maximè ceſſantibus filiis, ibi. n. 15.
16 Vſuræ dotis debitæ iure actionis non cenſentur remiſſæ per receptionem ſortis.
Secus ſi illæ debeantur iure actionis, ibi. n. 19.
Licet aliqui contrarium teneant, ibi. n. 20.
Dicuntur autem debitæ iure actionis ſtante Clauſula Pro quibus omnibus &c. ibid. numer. 17.
Et ſtante clauſula Alias &c. ibi. n. 18.
21 Vſuræ dotales debentur viro etiam ſi dos ſit promiſſa ad eius beneplacitum.
Licet contrarium teneant aliqui, ibi. n. 22.
23 Fructus vltimi anni ſoluto matrimonio diuiduntur pro rata temporis.

Quo

Quo verò tempore incipiat annus remiſſiuè, ibi. num.24.
25 *Vſuræ dotis non debentur viro mortua vxore.*
Etiam ſi remanſerint filij, ibidem, numero 26.
Licet contrarium teneant aliqui, ibidem, numer. 27.
28 *Vxori non competit actio pro fructibus ſi dos non fuit ei promiſſa, ſed viro.*
Fallit ſtante ſtipulatione Notarij, & Obligatione Camerali, ibi.n.29.
30 *Vſuræ dotales debentur in principio anni.*
31 *Hipoteca tacita competit pro vſuris dotalibus.*
Et competit etiam via executiua, ibidem, numer. 32.
33 *Interpellatio requiſita per ſtatutum eſt de forma.*
Licet illam impleri poſſe per equipollens voluerint alij, ibi. n.34.
Et illa poteſt etiam per pactum remitti, ibid. num.35.
36 *Hæres non tenetur ſoluere vſuras, niſi ipſo certiorato de promiſſione defuncti.*
Fallit ſi mora eſſet iam commiſſa contra defunctum, ibi. n.37.

ANNOTATIO.

1 Vod ſtatutum ſupradictum taxans
fructus dotis ſit vallidum tradunt
Adden. ad Greg. XV. deciſ.93.num.9
& ad deciſ. 269. in fin Fenzon. latè
comprobans ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap.
137. num. 6. & ſeq. Leotar. de vſur.
quæſt. 79. num.36. & Sperell. deciſ. 84. num.25. &
ſeq. par.1. & D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom.
6. in tit. de dot. diſcur. 161. numer. 42. quicquid
aliqui contrarium teneant relati per *Adden. ad*
Greg. XV. & per Sperel. vbi ſupr. Cum valeat etiam
2 conuentio de ſoluendis fructibus facta inter
virum, & promiſſorem dotis, vt latè per *Andreol.*
controuer. 391. in princ. Leotar de vſur. d. quæſt. 79.
num. 37. et Rota in Romana Saluiani, 4. Decembr.
1643. coram R.P.D. Veroſpio, §. Reſpectu primi etc.
3 Cuius ſtatuti diſpoſitio non habet locum du-
rante tempore conceſſo ad ſoluendam dotem,
quia interim ceſſante conuentione de ſoluendis
vſuris ceſſat curſus illarum, *Adden ad Gregor. XV.*
deciſ.204. num 32. Leotar de Vſur. d. quæſt. 79. nu.
39. D. Deluca d. diſcur. 161. num. 30. Rota apud
Merlin. de pignor deciſ.94. num. 6. Secus autem
4 ſtante conuentione de ſoluendis vſuris etiam
ſtante dilatione conceſſa ad ſoluendam dotem
Gratian. diſcep. foren. cap. 143. num. 13. par. 1. Fa-
chin. controuer. iur. lib. 2. cap. 32. in fin. Sperel dict.
deciſ. 84. in princip. D. Deluca d. diſcur. 161. num.
41. Licet vſuræ prædictæ non debeantur viro,
5 qui non ſubſtinuit onera matrimonii, nec vxo-
rem aluit, vt docent *Leotar. d. quæſt. 79. num. 38.*
et quæſt. 28. num. 58. P. Boſſ. de dote, cap. 20. num.
55. & D. Deluca in d. diſcur. 161. num. 23. vbi be-
nè declarat.
6 Prout etiam valet ſtatutum taxans interuſu-
ria dotis reſtituendæ poſt interpellationem *Ho-*
dier. ad Surd. deciſ.240. num. 28. vbi quamplures
dat concordantes *Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap.*
15. gloſ.15. num. 35. vbi pariter dat concordantes
quamplures, *Capic. Latr. deciſ. 97. num. 9. par. 1.*
P. Boſſ. de dote cap. 20. num. 89. D. Deluca in d. di-
ſcur. 161. numer. 75. vbi dicit ab hac opinione
non eſſe recedendum, & *Rota poſt Fenzon. ad ſtat.*
Vrb. deciſ. 86. in prin. & dixi ego *in tract. de hæred.*
7 *ſimpl. & benif. art. 3. num. 171.* Licet aliqui con-
trarium teneant relati per *Hodier. vbi ſup. et Rota*
apud Merlin. de pignor. deciſ.3. num. 5. et ſeq.
8 Si tamen dos conſiſtat in rebus immobilibus,
& in fundo fructus non debentur niſi ad ratio-
nem quinque pro centenario Statuto non ob-
ſtante, *D. Deluca d. diſcur. 161. num. 45. Rota de-*
ciſ. 292. num. 40. par. 1. et deciſ. 48. num. 3. par.
2. recent. et apud Merlin. deciſ. 537. num. 2. et ſeq.
9 Et ſi taxatio vſurarum ſit facta per partes ad
maiorem quantitatem, qua permittat ſtatutum
non valet in exceſſu, ſed tantum quoad inte-
reſſe legittimum, *Graſſ. excep. 32. num.83. D. De-*
luca in d. diſcur. 161. num. 44. et ſeq.
Vſuræ dotis an per lapſum longi temporis cen-
ſeantur remiſsæ, licet diuerſæ ſint Doctorum
10 opiniones, volentibus aliquibus illas cenſeri re-
miſſas per decennium, & præcipuè *Surd. conſ.*
534. num. 29. lib. 4. Fachin. controu. iur. lib. 10. cap.
9. Leotar. de vſur. quæſt 92. num.6. et ſeq. & alij per
me relati *allegat. foren. 27. num.31. et per D. Delu*
ca in d. tract. de dote, d. diſcurſ. 161. num. 51. et ſeq.
11 alijs verò volentibus ad d. remiſſionem inducen-
dam requiri tempus 30. annorum, & præcipuè
Rolan. conſ.65. num. 17. lib. 4. Surd. de aliment. tit.
1. quæſt. 42. num. 92. et ſeq. Altograd. conſ. 30.
lib. 1. per tot. Fontanell. de pact. nupt. clauſ 6. gloſ.2
par. 4. num.21. Rota apud Poſt. de manut. deciſ.144
num.3. & alij per me relati *d. alleg. 27. num. 32. et*
12 *per D. Deluca vbi ſupra.* Et alijs volentibus, d.
vſuras nullo tempore remiſſas cenſeri, niſi ſit
elapſum tantum tempus, quod ſufficiat ad præ-
ſcribendam actionem, & præcipuè *Andreol. con-*
trouer. 135. num. 36. et controuer. 247. num. 2. Rot.
apud Buratt. deciſ. 159. num. 5. & alij per me ad-
ducti *d. alleg. 27. num. 33. et per D. Deluca vbi ſu-*
13 *pra*, & alijs demum volentibus, illas cenſeri re-
miſſas per mortem viri, qui illas non petijt, ita
vt d. ius non tranſeat ad hæredes, & præcipuè
Fontanel. d. clau. 6. glo. 2. par. 4. num. 25. et ſeq.
Leotar. de vſur. d. quæſt. 92. num. 22. & alij per
me relati *d. allegat. 27. num. 34.* Verior autem, &
14 ſecurior eſt opinio, quod d. vſuræ cenſeantur
remiſſę ſi cum ſilentio decem annorum concur-
rat etiam mors viri, quam firmarunt *Aret. Rom.*
Borgn. Surd. Oſaſch. Aldou. Ceph. Coſta Neap. Coſta
Papien. Fachin. Fontanell. Andreol. De. Marin.
Canc. Thom. Leotard. & alij plures per me relati *d.*
alleg. 27. numer. 35. Maximè ceſſantibus filijs,
15 quorum exiſtentiam ceſſare facere dictam præ-
ſumptam remiſſionem, voluit *Altograd. d. conſ.*
30. in fin. D. Deluca in d. diſcur. 161. ſub num. 52.
& Rota in Bononien. dotis 28. Martij 1648. coram
Dunoz. licet contrarium teneat *Leotar. d. quæſt. 92*
num. 28. male in contrarium allegatus.
16 Per receptionem autem ſortis principalis do-
tis factam a viro non cenſentur remiſsæ vſuræ,
quæ debentur iure actionis, vt quia fuerunt in
pactum deductæ, vel a ſtatuto demandatæ, vt
tradunt *Gratian. diſcep. forenſ. cap. 244. num. 39.*
par. 2. Leotar. de vſur. quæſt. 91. num.22. P. Boſſ. de
dote, cap.20. num 61. D. Deluca in d. tit. de dote,
diſcur. 161. num.49. & Rot. in Romana Saluian. 4.
Decembr. 1643. coram Veroſpio. Dicuntur autem
17 debitæ etiam iure actionis quando ceſſante
conuentione expreſſa in inſtrumento dotali
adeſt Clauſula *Pro quibus omnibus &c.* vel alia

æqui

æquipollens, quæ importet obligationem ad damna, & intereſſe, vt declarant *Hodier. ad Surd. d. deciſ.* 240. *num.* 19. *Leotar d. quæſt.* 91. *D. Deluca in d. diſcur.* 161. *num.* 50. *& Rota apud Zacch. de oblig. Camer. deciſ.* 344. *num.* 4. *& deciſ.* 206. *nu.* 8. *par.* 10. *recent.* Et ſtante Clauſula *Alias, &c.*
18 quæ extenditur, alias teneri voluit ad omnia damna, expenſas, & intereſſe, vt probant *Card. Mantic. de tacit. lib.* 12. *tit.* 30. *num.* 38. *Poſt. reſol.* 58. *num.* 153. *Merlin. Pignatel. controuer. foren.* 28. *num.* 10. *& ſeq. Rota apud Greg. XV. deciſ.* 93. *num.* 2. & alij per me relati *dict. allegat. forenſ.* 8. *num.* 50. *&* 51.
19 Si verò d. vſuræ debentur ex ſola diſpoſitione iuris, & tunc cum illæ debeantur Officio Iudicis illas cenſeri remiſſas per receptionem ſortis voluerunt *Merlin. d. controu.* 28. *num.* 13. *& ſeq. Gratian. d. cap.* 244. *num.* 33. *& cap.* 455. *num.* 26 *& ſeq. par.* 3. latè *Leotar. d. quæſt.* 91. *num.* 14. *& ſeq. & alij relati per D. Deluca in d. diſcur.* 161. *numer.* 50. *verſ. vbi vero &c.* vbi hanc opinionem
20 dicit magis communem etiam ſi accedat proteſtatio partis, vt ibi per eum, licet contrariam opinionem tueantur *Rom. Lup. Mago. & alij relati per Amat. reſol.* 43. *num.* 35. *& Rota apud Greg. XV. deciſ.* 93. *num.* 2. *& ibi Adden. & apud Pentam deciſ.* 350. *iuxta Venetam impreſſionem*, quam vti æquiorem ſequendam eſſe in iudicando, & ſoluendo, dicit *D. Deluca n* 50. *ver. prima opinio*, maximè accedente proteſtatione viri, vt ibi per eum videndum de hac materia, quam non decet hic tranſcribere.
21 Vſuræ autem dotales debentur viro etiam ſi dos ſit promiſſa ad omne eius beneplacitum, vel requiſitionem, quia dict. verba non cenſentur adiecta vti conditionem, vel dilationem inducant, ſed potius admonitionem, vt celerius fiat, & ſic ad fauorem viri, vt docent *Ludou. deciſ. Lucen.* 21. *num.* 48. *Gratian. diſcep. foren. cap.* 143. *num.* 15. *par.* 1. *Staiba. de intereſ. quæſt.* 1. *tit.* 3. *num.* 8. *&* 9. *D. Deluca in d. diſcur.* 161. *num.* 16. *& Sperell. deciſ.* 84. *num.* 13. *par.* 1. licet contra-
22 rium tenuerint *Gratian. ſibi contrarius, diſcept. forenſ. cap.* 726. *num.* 5. *par.* 4. *Ciriac. controu.* 374 *num.* 11. *& Rota deciſ.* 471. *num.* 4. *par.* 1. *recent.* quam opinionem non poſſe ſubſtineri dicit *D. Deluca vbi ſupra*, vbi contrarijs reſpondet, & alios dat concordantes.
23 Fructus autem vltimi anni, quo ſolutum eſt matrimonium debentur pro rata temporis vtrique parti in rebus non æſtimatis, *Card. Mant. de tacit. lib.* 12. *tit.* 31. *num.* 12. *Coſta de ratio. ratæ quæſt.* 51. *&* 52. *Caſtill. de vſufr. cap.* 77. *num.* 27. fructus verò percepti ſoluto matrimonio regulariter ſunt cum dote reſtituendi, *Card. Mantic.*
24 *d. tit.* 31. *ferè per tot.* Quando verò incipiat annus, & alia ad materiam vide per *Fontanel. de pact. nupt. clauſ.* 6. *gloſ.* 2. *par.* 2. *num.* 40. *& ſeq.*
25 Addo prædictis, quod vſuræ dotis non debentur viro mortua vxore, cum ceſſent onera matrimonij, vt tradunt *Gabr. conſ.* 26. *num.* 88. *lib.* 2. *Gratian. diſcep. foren. cap.* 881. *num.* 22. *& cap* 920. *num.* 41. *& cap.* 987. *num.* 18. *par.* 5. *& cap.* 427. *num.* 1. *& ſeq. par.* 3. *cum addit. ad d. cap.* 427. *in fin. d. par.* 3. latè *Andreol. controuerſ.* 391. *num.* 2. & hanc opinionem nullam habere difficultatem dicit *D. Deluca in d. tit. de dote diſcurſ.* 161. *num.* 59. & pluries deciſum fuit in Rota, & præcipuè *deciſ.* 607. *par.* 4. *rec. tom.* 3. *& apud Poſt. de ſubhaſt. deciſ.* 88. *num.* 7. *& apud Merl. de pignor. deciſ.* 94. *num.* 1. *&* 2. *& apud Zuffi. de leg. proc. crim. deciſ.* 46. *num.* 5. & alibi paſſim.
26 Quæ concluſio habet locum etiam ſtantibus filijs, quorum educatio computatur inter onera matrimonij eo durante, non autem eo ſoluto, vt tradunt *Gratian. d. cap.* 427. *vna cum addit. de qua ſupra, & d. cap.* 881. *nu.* 22. *Andreol. d. contr.* 391. *num.* 4. *Adden. ad Greg. XV. deciſ.* 573. *in fin. D. Deluca in d. diſcur.* 161. *num.* 60. *verſ. negatiuam &c.* vbi dicit, ab hac opinione non eſſe recedendum etiam ſtante conuentione, vt ibi per eum, & *diſcur.* 113. *nu.* 3. cum qua pertranſiuit *Rota in d. deciſ.* 607. *& apud Merlin. d. deciſ.* 94. *& deciſ.* 4. *& deciſ.* 46. *apud Zuffi. de legit. proc.*
27 Quicquid contrarium tenuerint *Leot. de vſur. quæſt.* 30. *num.* 19. *& ſeq. & quæſt.* 79. *num.* 41. *P. Boſſ. de dote cap.* 20. *num.* 80. & alij relati per *D. Deluca, vbi ſupra.*
28 Vxori verò non competit actio ad dotis fructus promiſſæ non ſibi, ſed viro, *Rota apud Gregor. XV. deciſ.* 97. *num.* 1. *& deciſ.* 527. *num.* 11. *par.* 5. *recen. lib.* 2. Cum fructus dotis ſint viri non autem vxoris, *l. pro oneribus,* 2. *ff. de iure dot. Rot. apud Merlin. de pignor. deciſ.* 62. *num.* 12. Quæ concluſio
29 fallit ſtante ſtipulatione Notarii pro omnibus, quorum intereſt, & ſtante obligatione Camerali, vt declarat *Rota apud Greg. XV. d. deciſ.* 97. *n.* 2. *& ibi Adden. num.* 6. *& fuit dictum in Rom. dotis* 18. *Aprilis* 1619 *coram R. P. D. Vbaldo.*
30 Nolo tamen omittere, quod vſuræ dotales debentur in principio anni *Bald. in l.* 1. *num.* 3. *C. de fideic. Surd. de alim. tit.* 3. *quæſt.* 17. *nu.* 12. quos refert, & ſequitur *Rota deciſ.* 428. *n.* 5. *par.* 3 *rec.*
31 Et quod pro vſuris dotalibus competat hipoteca tacita, tradit *Rota apud Merlin. de pign. deciſ.* 119. *num.* 20. *& ſeq.* vbi teſtatur de veriori opinione, *& deciſ.* 145. *num.* 3. *& apud Bich. deciſ.* 250. *n.* 40. *& in Rom. fideicom.* 7. *Iunij* 1652. *coram R. P. D. Zarate. §. quò ad fructus &c.* & quod d. vſuræ vti ali-
32 menta peti poſſint via executiua tradunt *Adden. ad Rot. deciſ.* 666. *in fin. par.* 4. *rec. tom.* 3. *& Rota in Roman. fructuum dotis* 14. *Iulij* 1624. *cor. b. m. Manzanedo*, *§. nam quo &c.*
33 Interpellatio verò, de qua in hoc ſtatuto habetur eſt de forma, & ideo præcisè eſt adimplenda *Adden. ad Greg. XV. deciſ.* 269. *num.* 7. *Rot. in Bonon. de Lambertinis,* 19. *Aprilis* 1619. *cor. b. m. Manzane-*
34 *do*, licet illam impleri poſſe per æquipollens voluerint *Fenz. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap* 137. *n.* 49. *& Rot. in Rom. fructuum dotis* 17. *Iunij* 1606. *cor. Card. Mil-*
35 *lino*, & d. Interpellationem poſſe etiam per partem remitti dando ſe pro interpellata probant *Adden. ad Rot. d. deciſ.* 269. *numer.* 8. vbi plures refert Rotæ deciſiones.
36 Addo pro coronide quod hæres promiſſoris dotis non tenetur ſoluere vſuras illius, niſi ipſe ſit certioratus de promiſſione defuncti, & conſtitutus in mora, vt not. *Aldoui. conſ.* 82. *numer.* 9. *Rot. deciſ.* 350. *n.* 33. *par.* 11. *rec.* & probaui Ego *in tract. de hæred. ſimpl. vel benef. art.* 3. *n.* 140. Niſi ta-
37 men mora iam eſſet commiſſa contra defunctum, quia illa tranſit in hæredem abſque alia interpellatione, vt declarant *Grattan. diſc. foren. cap.* 241. *n.* 53. *par.* 2. *Ciriac. contr.* 277. *n.* 11. *Altograd. conſ.* 32. *num.* 10. *lib.* 1. & alij plures per me relati in *d. art.* 3. *num.* 141.

SOLVTO MATRIMONIO, QVEMADMODVM Dos repetatur, Rubrica XLVIII.

MVlier ſoluto Matrimonio ſuam Dotem, ſi illam in pecunia conſiſtat, poſt Annum à die obitus Mariti, repetere poſſit; Interim tamen mulierem in domo mariti; ſi ibi commodè, & honeſte morari poterit, ali mandamus, atquè interim fauore hæredum operari teneatur, alias, ſi petierit, extra Domum Viri: Nec propterea præiudicetur Mulieri, ſi aliunde habeat, vel ex alia cauſa ab Hæredibus Viri aliud deberetur. Sed ſi dos in re immobili, aut equipollenti, vel etiam mobili, aut ſe mouente conſiſtat, ſtatim per vxorem peti poſſit, & ad eam reuertatur.

Declarantes, quod Maritus, vel eius hæredes non cogantur reſtituere Vxori, vel eius hæredibus Fructus (niſi tamen ij ad huc extent, & ſuper ſint) rerum Paraphernalium, vel quæ non ſint Dotales, ſed iam conſtante Matrimonio perceptos, & Muliere non contradicente conſumptos lucrentur.

SVMMARIVM.

Hæredes viri ſoluto matrimonio tenentur reſtituere dotem conſiſtentem in immobilibus.

Statim ſi verò in mobilibus, vel in pecunia poſt annum, n. 1.

Si vero vir prelegauit vxori dotem tenentur illam reſtituere ſtatim, ibi. n. 2.

Et interim tenentur præſtare vxori alimenta, ibi. n. 3.

Et quid ſi vxor habeat vndè viuere poſſit remiſſiuè, ibi. n. 4.

Non tamen debentur viduæ alimenta ſi illa intra annum luctus tranſeat ad ſecunda vota, ibi. n. 5.

Et ſi hæredes viri dotem viduæ reſtituant infra annum, ibi. n. 6.

7 *Hæredes viri non tenentur præſtare alimenta viduæ extra domum.*

Et quando illa præſtantur extra domum, vidua minus habere debet, cum tunc non præſtet operas, ibi. n. 8. & 10.

Alimenta verò præſtanda viduæ quomodo ſint taxanda, ibi n. 9.

11 *Statutum deferens viro fructus bonorum paraphernalium eſt vallidum.*

Non tamen habet locum in fructibus extantibus, ibi. n. 13.

Et quando d. fructus dicantur extare, ibi. n. 14.

12 *Maritus tenetur reſtituere fructus bonorum paraphernaliu etiam vxore non contradicete perceptos.*

15 *Vxor non præſumitur conſentire, quod maritus adminiſtret bona paraphernalia.*

Contrarium tamen tenent plures Doct. ibi. n. 16.

Quod verò ſtandum ſit coniecturis tenent alij, ibi. n. 17.

ANNOTATIO.

1 CVm diſpoſitione huius ſtatuti concordat *tex. in l. vnic. §. exactio, C. de rei vxor. act.* in quo diſponitur, quod hæredes viri ſoluto matrimonio per mortem illius teneantur reſtituere dotem viduæ ſtatim, ſi illa conſiſtat in rebus ſtabilibus, ſi verò conſiſtat in rebus mobilibus, vel in pecunia teneantur illam reſtituere poſt annum, vt declarant *Fontanel. de pact. nupt. clauſ 6. gloſ. 2. par. 1. num. 29. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 9. num. 98. P. Boſſ. de dote cap. 10. num. 21.* & alij plures per me relati in tract. *de hæred. ſimpl. & benef. art. 3.*
2 *num. 190.* Niſi tamen vir prælegaſſet vxori dotes, quia tunc ſtatim anno non expectato tenentur illas reſtituere etiam ſi conſiſtant in mobilibus, & in pecunia, vt not. *Cancer. variar. reſolut. d. cap. 9. num. 99. Giurb. ad Conſtit. Meſſan. cap. 13. gloſ. 6. par. 1. num. 24. Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 19. num. 4.* & dixi *Ego d. art. 3. num. 194.* vbi alios retuli ita ſentientes. Et interim d. hæ-
3 redes tenentur præſtare viduæ alimenta, vti pariter diſponitur in hoc ſtatuto, & tradunt etiam *Mareſcott. variar. reſol. lib. 2. cap. 83. num. 42. & ſeq. Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap. 15. gloſ. 15. n. 9. P. Boſſ. de dote, cap. 20. num. 85. & alij per me relati in d. art. 3. num 154.* In quo ſtatuto dum mandatur infra annum luctus præſtari debere alimenta viduæ etiam ſi habeat aliunde tollitur
4 illa difficultas, quæ eſt inter Doctores, an dict. alimenta ſint præſtanda, quando vidua habet vndè viuere poſſit, de qua certant inter ſe *Doctores per me relati in d. artic. 3. num. 155. & 156.*
5 quos longum eſſet hic recenſere, Quæ alimenta viduæ non debentur ſi intra annum luctus tranſiret ad ſecunda vota, vt not. *P. Sanch. de matri. lib. 7. diſput. 87. num. 30. Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap. 15. gloſ 15. num. 14. Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 20. num. 10.* & alij plures per me relati *d. art. 3. num. 160.* Vel niſi d. Hæredes do-
6 tem viduæ reſtituiſſent ante lapſum anni, quia tunc ad præſtationem alimentorum non tenentur, *Ludou. concl. 36. verſ. ſi autem hæredes, &c. Giurb. d. gloſ. 15. num. 13. & num. 20. Antonel. d. cap. 20. num. 7. Ego met in d. art. 3. num. 161.* vbi declaraui, ſi totam dotem reſtituant, vt ibi eſt videre, alias ſecus.
7 Quod vero vxor alimentaria teneatur præſtare operas vel artificiales, vel obſequiales ſecundum conditionem ſuæ perſonæ alenti vti diſponitur in hoc ſtatuto, nec debeat ſtare in domo vti corpus mortuum tradunt *Giurb. d. clauſ. 15. gloſ. 15. n. 17. & poſt Alex. Crau. Bero. Surd. & Sim. de*

Præt.

præt. per eam adductos Rota in Ferrarien. attent. 1.
Iulij 1641. *coram Bichio* , §. *ſed nihilominus &c.* Et
8 d. alimenta hæredes non tenentur præſtare ex-
tra domum viri neque intra annum luctus , vt
tradunt *Bald. Capic. Ludou. Gomez Barboſ. Molphe.*
Rebell. Decian. Amat. Hond. & alij quos refert , &
ſequitur Giurb. d. gloſ. 15. *num.* 17. vbi dicit , cau-
ſam non commorandi cum dict. hæredibus non
præſumi , ſed illam eſſe probandam per viduam,
vt ibi per eum.

9 Dicta autem alimenta taxanda ſunt non pro
ſola indigentia Viduæ , ſed ſecundum quantita-
tem redditnum hæreditatis, & alimentandi qua-
litatem , vt docent *Imol. Alex. & alij in l. Impera-*
tor 50. *ff. ad Trebel. & Rot. deciſ.* 485. *num.* 2. *par.*
1. *diuer. & deciſ.* 410. *num.* 3. *par.* 12. *recen.* Quod
10 prudentis Iudicis arbitrio relinquitur ſtatuen-
dum *Rot. deciſ.* 484. *num.* 2. *par.* 13. *recent.* Aduer-
tendo quod quando præſtantur alimenta viduæ
extra domum , cum tunc illa non operetur ad
fauorem hæredum viri eo minus conſequi de-
bet de alimentis quantum importarent d. opera
Surd. de alim. tit. 4. *quæſt.* 29. *nu.* 39. *D. Deluca Theat.*
veritat. & iuſtit. tom. 11. *in titul. de legat. diſcur.* 24
num. 16.

11 Statutum ſupradictum deferens viro fructus
bonorum paraphernalium vxoris eſt vallidum
ob cauſam ſubleuandi illum ab oneribus matri-
monij , *D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom.* 6.
in tit. de dote , diſcur. 168. *num.* 21. *Rot. deciſ.* 42.
num. 13. *par.* 12. *recen. & in Ariminen. fructuum ,*
26. *Ianuar.* 1654. *coram Card. Veroſpio, & apud Bi-*
chium deciſ. 634. *nu.* 25. Cum d. ſtatutum ſit ma-
gis fauorabile , quam odioſum , itaut ſufficiat il-
lius confirmatio in forma communi , vt not.
Rot. d. deciſ. 42. *num.* 27. *& ſeq. & in d. Arimin.*
fructuum §. *in altera &c. & apud Bich. deciſ.* 634.
num. 21. *& ſequen.*

Simile ſtatutum adeſt in Ciuitate Papiæ , de quo
meminit , *Coſta. de fact. ſcien. & ignor. diſt.* 47.
cent. 1. *& in tract. de rata quæſt.* 95. *num.* 7. *& Ro-*
ta d. deciſ. 42. *num.* 13. Quod dicitur corrigere
12 ius commune, quo maritus tenetur reſtituere
fructus perceptos ex bonis paraphernalibus
etiam vxore ſciente , & non contradicente , vt
tradunt *Merlin. Pignat. controu.* 92. *nu.* 17. *& ſeq.*
cent. 2. latè comprobans *Caluin. de æquit. lib.* 2.
cap. 163. *in fin.* dicens , ita fuiſſe iudicatum in Se-
natu Mediolani , & *Rota d. deciſ.* 42. *num.* 6. *&*
apud Bich. deciſ. 634. *num.* 8. Dictum tamen ſta-
13 tutum non habet locum in fructibus extantibus
Theſaur. deciſ. 187. *num.* 3. *Coſta d. diſt.* 47. *num.* 6.
D. Deluca in d. diſcur. 168. *num.* 22. *& Rot. d. deciſ.*
42. *num.* 9. *& ſeq. part.* 12. *recent. & apud Bich.*
14 *d. deciſ.* 634. *num.* 9. qui dicunt , dici illos extare
ſi vir aliquid cum illis emerit , cenſus extinxerit,
& alias factus fuerit locupletior , vt ibi per eos,
& ſentit etiam *Ciriac. controu.* 31. *n.* 6.

Et licet non modica controuerſia ſit inter Docto-
res , an præſumatur conſenſus vxoris, vel potius
diſſenſus , quod maritus adminiſtret bona extra-
15 dotalia, vt faciat fructus ſuos , cum conſenſum,
vxoris non præſumi, ſed potius diſſenſum volue-
rint *Surd. & allegati ab eo conſ.* 290. *num.* 3. *lib.* 2.
Menoch. & allegati pariter ab eo de præſump. lib. 3.
16 *præſump.* 9. *num.* 19. & contrarium imo conſen-
ſum præſumi tuentur *Theſaur. deciſ.* 187. *num.* 5.
& ab eo adductis , & Rota deciſ. 279. *num.* 3. *par.*
4. *diuerſ.* hanc tamen controuerſiam habere plus
facti quam iuris, & ideo certam regulam ſtatui
17 non poſſe, ſed ſtandum eſſe coniecturis volue-
runt *Ciriac. d. controu.* 31. *num.* 9. *& ſeq.* vbi di-
cit , quod ſi ſumus in paraphernalibus , quæ
vxor tulit ſecum tempore matrimonij, & quan-
do concurrit diuturnitas temporis , & quando
expenſæ ſunt veriſimiles , & quando interuene-
runt aliqui actus poſitiui præſumpti ſtat pro
marito , & plures dat concordantes , & *num.* 12
ſubiungit , modicam coniecturam debere incli-
nare facere pro marito , vt ibi per eum , cum
quo concordat *D. Deluca in d. diſcur.* 168. *num.* 39.
benè comprobans.

DE DOTE A FRATRIBVS PROFECTA. Rubrica XLIX.

DOs data à Fratribus Sorori de bonis proprijs ipſorum , & non Paternis , ſoluto Matrimonio per obitum Sororis ſine liberis , reuertatur ad dictos Fratres Dotantes , illorumque hæredes , & ſic ſtipulari debeat , & intelligatur , lucro Dotali Marito , ſi aliter conuentum non ſit , reſeruato.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod dos data à fratre de proprio reuerta-*
tur ad fratrē procedit in terminis in quibus loquitur
Secus tamen eſt ſi dotauerint ſororem de bonis
paternis , ibi. n. 2.
Vel ſi fratres ſint hæredes patris, ibi. n. 3.
Vel ſi fratres adminiſtrarent bona ſororis, ibi. n. 4
Vel ſi illam dotauerint , vt illam excluderent
a ſucceſſione patris, ibi. n. 5.
6 *Fratres tenentur probare ſororem dotaſſe de proprio*
vt ſit locus d. ſtatuto.
Licet præſumi illas dotaſſe de proprio teneant
aliqui , ibi. n. 7.
8 *Statutum quod dos reuertatur ad fratres non habet*
locum ſi ſoror de dote diſponat.
Procedit quando fratres non dotarunt de pro-
prio , alias ſecus , ibi n. 9. *&* 10.
11 *Frater in defectum Patris , Aui, & Matris tenetur*
dotare ſororem pauperem.
Tam vtriuſque coniunctam , quam conſangui-
neam tantum , ibi. n. 12.
Non tamen ſororem vterinam tantum , ibi. n. 13.
Licet aliqui contrarium teneant, ibi. n. 14.

ANNOTATIO.

1 SVpradictum ſtatutū quod dos data a fratre de
bonis proprijs, & non paternis mortua ſorore
ſine liberis reuertatur ad fratres dotantes , vel eorū
hæredes habet locum quādo fratres dederunt dotē

ſorori de bonis proprijs, vt diſponitur in eodem
ſtatuto probant *Gratian. diſcep. foren. cap. 769. nu. 23. par. 4. & Rota deciſ. 649. in fin. par. 1. recent.*
2 Secus tamen eſt ſi dotem dederint de bonis pa-
ternis, puta vti legittimi adminiſtratores, vt
3 not. *Rot. vbi ſupra*, vel ſi ſint hæredes Patris, quia
tunc præſumitur, illos dotaſſe de bonis paternis
vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 130. num. 15. D. Deluca tom. 6. de dote diſcur. 154. num. 27. Rot. in Roman. dotis 7. Februar. 1601. coram Pam-*
4 *phil.* Et ſi fratres adminiſtrarunt bona ſororis,
Fenzon. vbi ſupra num. 23. Gratian. diſcep. Forenſ. cap. 556. num. 27. par. 3. Vel ſi id fecerint ad ex-
5 cludendam ſororem a ſucceſſione Patris, vt tra-
dunt *Adden. ad Paitell. exped. 90. num. 31. & ſeq. Gratian. diſcep. foren. cap. 769. num. 27. & ſeq. par. 4. D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 6. in tit. de dote, diſcur. 155. num. 17.* & in alijs caſibus relatis per *Menoch. de arbitr. caſu 88. ferè per tot. & in tract. de præſump. lib. 3. præſump. 16. num. 12. & ſeq.*
6 Vt autem ſit locus diſpoſitioni huius ſtatuti.
fratres tenentur concludenter probare, dotem fuiſſe per eos datam ſorori de proprijs bonis, vt docent *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 130. num. 14. & Rot. in Roman. dotis de Ruſconibus 17. Maij 1600 coram Card. Sacrato* relata per *Fenzon. vbi ſupra*,
7 licet illam in dubio preſumi datam de bonis pro-
prijs dixerit *Gratian. d. cap. 556. num. 27.* de quo tamen vide latè per *D. Deluca in d. tit. de dote, diſcur. 154. num. 27. & ſeq.*

Neque d. ſtatutum mandans, dotem a fratribus profectam mortua vxore ſine filijs ad fratres re-
uerti, habere debet locum ſorore deceden-
8 te ab inteſtato, non autem ſi ipſa de dote diſpo-
ſuerit, vt not. *Gratian. diſcep. foren. d. cap. 556.*
9 *num. 7. & ſeq. par. 3.* Quia obiectum poteſt ha-
bere locum quando frater non dotat ſororem de proprijs bonis, quo caſu non poteſt apponere pactum reuerſiuum ad ſemetipſum, vt tradunt *Adden. ad Paitel. d. exped. 90. num. 31. & ſeq.* & admittit *idem Gratian. d. cap. 556. & cap. 769. num. 3. par. 4. & D. Deluca in d. tract. de dote diſcur. 155. num. 17.* Secus tamen eſt quando frater do-
10 tat ſororem de proprijs bonis, vti in terminis
huius ſtatuti, quia tunc frater benè apponere poteſt pactum reuerſiuum dotis ad ipſum dotantem, & ſi non fuerit appoſitum illud cenſetur appoſitum vigore d. ſtatuti, vt declarant *Andreol. contro. 134. num. 96. & D. Deluca in d. diſcur. 155. num. 17.* Quia tunc ſoror non poteſt de dote diſponere in præiudicium fratris dotantis vti alteri applicata vigore præcedentis contractus *ad tex. in l. cum maritus, 29. in fin. ff. de pact. dotal.* & notant *Bald. in l. pro hæreditarijs, 2. num. 8. & ſeq. C. de hæred. action. & Gratian. in d. cap. 556. num. 3. par. 3.*
11 Frater verò in defectum patris, aui, & matris te-
netur dotare ſororem pauperem, *l. cum plures, 13 §. cum tutor, & ibi gloſ. ff. de admin. tutor.* & tradunt *Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 25. num. 9. P. Boſſ. de dote, cap. 5 num. 51. & ſeq. Adden. ad Rot. deciſ. 460. num. 64. & ſeq. par. 4. recent. tom. 2. & D. Deluca in d. tit. de dote, diſcur. 142. num. 57. & ſeq.*
12 Quod habet locum non ſolum in ſorore vtrin-
que coniuncta, ſed etiam in conſanguinea tantum, vt tradunt Doctores ſupra adducti, quic-
13 quid ſit quo ad ſororem vterinam, quam frater
non tenetur dotare ſecundum opinionem magis communem, de qua teſtatur *D. Deluca in d. diſcur. 142. num. 58. & Rot. deciſ. 137. num. 19. par. 6. recent.* licet aliqui contrarium teneant apud
14 *D. Deluca vbi proximè*, cum quibus tranſit *Lucidor. de illegit. Cleric. cap. 18. num. 6.* Itaut ad dotandam ſororem teneatur etiam frater Clericus licet ſolum habeat redditus Eccleſiaſticos, vt poſt *Barboſ. Fontanel. Giurb. & Surd.* per eum relatos not. *D. Deluca in d. num. 57. & Lucidor. de illegit. Cleric. & regul. d. cap. 18. num. 9.* vbi concordantes.

DE EMPTIONE, ET VENDITIONE, Rub. L.

SI vna, eademque Res duobus vendita fuerit, ille præferatur, qui primum poſſeſſionem rei emptæ verè, vel fictè adeptus fuerit, Iſque in poſſeſſione manuteneatur; Reliquæ vero venditiones irritæ ſint, & nullæ, ſed cogatur Venditor, ſiue illius Hæredes ad reſtituendum pretium Emptori cum omnibus damnis, & intereſſe; & nihilominus contra eum Criminaliter procedatur ad pœna XXV. Scutorum, & Carceretur, donec cum effectu Parti, & Fiſco ſatisfecerit.

In Venditione autem Prædiorum veniunt omnes fructus pendentes, & ſi de proximò eſſent recolligendi, Niſi inter ipſas Partes aliter ſit conuentum, Salua tamen ſemper, & reſeruata Parte Coloni.

Venditor etiam quicunque teneatur de Euictione Rei Venditæ, & facere, quòd Emptor rem pacificè, & quietè poſſideat, & moleſtantes faciat conſentire, Alioquin Iudex ſummariæ Iuris, & facti remedijs opportunis Venditorem cogat, vel etiam ad prætij; Si Emptor voluerit, reſtitutionem, ac damnorum, & intereſſe, niſi Venditor conuentus cum idoneo Fideiuſſore caueat de conſeruando indemnem ipſum Emptorem.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Vendita re duobus præfertur qui habuit poſſeſſionem etiam ſi ſit poſterior.

Etiam poſſeſſione translata fictè per conſtitutum, ibi.num. 2.

Quæ concluſio habet locum etiam in alijs contractibus, ibi.num.7.

Fallit ſi primo emptori fuerunt obligata bona venditoris, ibi.num.3.

Et ſecundus emptor præfertur etiam ſtante iuramento, ibi. num. 4.

Licet aliqui contrarium teneant, ibi.nu. 5.

Fallit etiam ſi ſecundus emptor habeat ſcientiam primæ venditionis, ibi. nu.6.

8 Fructus pendentes ſunt pars fundi.

Itaut vendito fundo cenſeantur venditi fructus pendentes, ibi. n.9.

Et cenſeatur vendita etiam pars colonica, ibi. num. 10.

Et quid ſi venditor colat propriis manibus, ibi. num.11.

12 Vendens rem duobus tenetur pæna falſi.

Fallit vt ibi. num. 13.

14 Venditor tenetur de euictione rei venditæ etiam ceſſante promiſſione, num. 15.

16 Venditor ſciens rem eſſe obligatam tenetur emptori ad intereſſe.

Cum venditor cenſeatur vendere rem liberam, ibi. num. 17.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum quod re vendita duobus ille præferatur, qui prius accepit poſſeſſionem verè, vel fictè concordat cum diſpoſitione iuris communis, quo idem diſponitur, vti habetur in l. quoties 15. C. de rei vendic. & tradunt latè Gabr. commu. concl. de empt. & vend. concl. 2. num. 1. & ſeq. Adden. ad Paitell. expedit. 74. num. 27. Ciriac. contr. 419. nu. 1. & ſeq. Sperel. deciſ. 171. num. 23. part. 2. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 567. num. 8. & ibi Adden. & deciſ. 12. nu. 1.
2 apud Merlin. de pign. Etiam ſi poſſeſſio ſit tranſlata fictè per clauſulam Conſtituti, vti habetur in hoc ſtatuto, quia præfertur, Adden. ad Greg. XV. d. deciſ. 567. num. 10. Anton. Gomez. in l. 45. Taur. num. 92. Sperell. d. deciſ. 171. num. 26. qui num. 28. declarat procedere ſi conſtitutarius ſit præſens, alias ſecus, vt ibi per eum Rota apud Se-
3 raph. deciſ. 472. num. 7. Quæ tamen non habere locum quando primo emptori fuerunt obligata bona venditoris pro obſeruantia contractus, quia tunc illa tranſeunt ad emptorem cum illo onere, Cenc. de cenſ. quæſt. 68. num. 4. Merlin. de pign. lib. 4. quæſt. 30 num. 3. Adden. ad Greg. XV. d. deciſ. 567. num. 10. & Rota apud eundem Merlin.
4 deciſ. 25. num. 6. Quæ habent locum non obſtante iuramento in prima venditione appoſito, quia adhuc præfertur ſecundus emptor, cui poſſeſſio verè, vel fictè tradita fuit, vt tradunt Gabr. in d. concl. 2. num. 3. & 4. Rolan. conſ. 6. num. 24. & ſeq. lib. 1. vbi teſtatur de communi opinione, & conſ. 63. num. 4. lib. 2. Guttier. de iur. confirm. par. 1. cap. 39. qui pariter hanc opinionem dicit communem, quam opinionem latè comprobat
5 Sperel. d. deciſ. 171. num. 32. & plurib. ſeq. licet contrarium tenuerit Cenc. de cenſ. dict. quæſt. 68.
6 num. 6. Ceſſat etiam diſpoſitio d. l. quoties C. de rei vendic. & ſtatutum noſtrum quando ſecundus emptor habuit ſcientiam venditionis factæ primo emptori, & ſic eſt in mala fide, vt not. Gabr. d. concl. 2. num. 3. Rolan. conſ. 9. num. 27. lib. 1. Merlin. de pignor. d. quæſt. 30. num. 11. & Rota d.
7 deciſ. 12. num. 2. apud Merlin. de pignorib. Et diſpoſitionem d. l. quoties, habere locum non ſolum in contractu emptionis, ſed etiam in quolibet alio contractu voluerunt Merlin. de pignor. d. quæſt. 30. ſub num. 1. Ciriac. d. contro. 419. num. 2. Sperell. dict. deciſ. 171. ferè per tot. & D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 1. num. 11.

8 Fructus verò pendentes ſunt pars fundi, l. fructus pendentes 45. ff. de rei vendic. l. fin. §. penul. ff. quæ in fraud. credi. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 164. num. 2. par. 1. Theſ. deciſ. 55. num. 1. Pract. Ridoph.
9 par. 2. cap. 13. num. 73. Et ideo non mirum ſi vendito fundo cenſeantur venditi fructus pendentes, vti habetur in hoc ſtatuto ad tex. in l. Iulianus 14. §. ſi fructibus, ff. de actio. empt. & tradunt Card. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 16. nu. 42. & ſeq. Theſa. d. deciſ. 55. nu 2. Pract. Ridolph. d. cap. 13. num. 74.
10 Rota apud Gregor. XV. deciſ. 430. num. 3. Et licet ſatis controuerſum ſit inter Doctores, an cenſeatur vendita etiam pars colonica, vt pro affirmatiua ſtant Lud. deciſ. Peruſ. 83. per tot. Pract. Ridolph. d. cap. 13. ſub num. 74. & Rota deciſ. 33. num. 4. in fin. par. 1. rec. & pro negatiua Theſa. d. deciſ. 55. num. 4. & 5. & Hodier. ad Surd. deciſ. 294. num. 2. vbi quamplures dat concordantes, per ſtatutum tamen noſtrum tollitur d. difficultas, dum in eo mandatur, quod pars colonica cen-
11 ſeatur ſemper excepta, Quicquid dicendum ſit, quando venditor colit fundum proprijs manibus, quo caſu ad fauorem emptoris ſtant Coſta de rata quæſt. 129. num. 3. Surd. deciſ. 294. num. 8. & ibi Hodier. num. 2. & Poſt. de ſubhaſ. inſpec. 52. num. 44.

12 Vendens autem rem duobus tenetur pæna falſi, l. qui duobus 21. ff. ad leg. Cornel. de falſ. & tradunt Clar. in §. falſum nu. 29. verſ. vendens eandem &c. Boſſi. in pract. in tit. de falſ. num. 112. Ancar. quæſt. 2. num. 8. in fin. par. 2. latè Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt. 150. num. 219. licet mitius puniatur quam falſarius, d. l. qui duobus, & ibi gloſ. & Alber. ff. ad l. Corn. de falſ. & not. Farin. in d. quæſt. 150. num. 229. & ſeq. vbi dat limitationes, quas hic tranſcribere longum, & incongruum eſſet, & præcipuè quod d. pœna non ſeruatur de conſuetudine, cuius contrarium ſeruari vidiſſe in Alma Vrbe ex illius ſtatuto huic noſtro ſimile, vt ibi
13 per eum, Vendens autem vni poteſt vendere alteri ſine pœna quando primus emptor non ſoluit pretium, vel aduenit dies, quo caſu res dicitur inempta, vt not. Mangil. de euict. quæſt. 84. in fin. & Gratian. deciſ. March. 13. num. 2. & 3. in addition.

14 Venditor verò tenetur de euictione rei venditæ, vt habetur in hoc ſtatuto de natura contractus, l. non dubitatur 6. C. de euict. & tradunt Mangil. de euict. quæſt. 20. num. 1. & ſeq. & Card. Manti. de tacit. lib. 4. tit. 24. num. 2. Aloi. Manſin. conſul. 57. num. 10. etiam ſi promiſſio euictionis in In-
15 ſtrumento expreſsè non ſit appoſita, cum id tacitè actum præſumatur, Alex. conſil. 28. num. 2. lib. 2. Mangil. d. quæſt. 20. num. 2. & ſeq. Card.

Mantic.

Mantic. d. tit. 24. num. 2. & ſeq. Aloi. Manſi. dict.
16 *conſult. 57. num.* 10 Itaut venditor ſciens rem venditam eſſe obligatam teneatur emptori ad intereſſe, & loco intereſſe ad reſtitutionem pretij, *Mangil. de euict. quæſt. 23. num. 24. Rota deciſ. 459. num. 1. par. 2. rec.* & idem eſt ſi res vendita ſit ſuppoſita fideicommiſſo, *leg. creditor 54. §. prædium ff. de act. empt. Oſaſch. deciſ. 24. num. 2. verſ. Incontrarium &c. Surd. deciſ. 22. num. 8. & deciſ. 165. num.* 6. benè *Rota in Bononien. bonorum 18. Martij* 1648. *coram R. P. D. Bichio §. & in om-*
17 *nem, &c.* Cum venditor cenſeatur vendere rem liberam, *l. ex ijs prædijs 5. & ibi not. Cin. Bald. & Salic. C. de euict. Mangil. de euict. quæſt. 123. num. 21.* facit *Rot. apud Bich. deciſ. 66. num.* 19. Itaut ſi non ſit libera habeatur pro non tradita, *l. ſi in emptione 2. §. vacua. & §. fin. ff de actio. empt. l. ex his prædijs 5. & ibi gloſ. C. de euict. Surd. conſ. 36. num. 9. vol. 1. Rota apud Duran. deciſ. 112. num. 3.*

Declara d. verba, *Quod emptor pacificè poſſideat* quid importent vt per *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 119. num.* 5. hoc eſt, quod ceſſet controuerſia iudicialis, & extraiudicialis iuris, vel facti, vt ibi per eum.

DE ARRHIS. *Rubrica LI.*

DAtio Arrhæ in quolibet Contractu perficiat emptionem, & Contractum, nec liberetur Emptor volens Arrham amittere; nec Venditor volens eam reſtituere duplicatam, niſi aliter, de Partium conſenſu ſtatuatur.

SVMMARIVM.

1 *Arrha dicitur a verbo Greco .... quod firmum ſignificat.*

2 *Arrhæ dantur vt ſint probatio contractus emptionis.*

Et dantur etiam in partem pretij, ibi. n. 3.

In dubio autem datæ in pecunia cenſentur datæ in partem pretii, ibi. num. 4.

5 *Venditor nolens implere contractum tenetur arrhas duplicatas reſtituere.*

Fallit ſi ſint datæ in partem pretij, quia non licet recedere a contractu, num. 6.

ANNOTATIO.

1 ARrha dicitur a verbo Greco quod firmum ſignificat, cum illa detur, vt euidentius de contractu emptionis conſtare poſſit, *l. quod ſæpe 35. ff. de contrahen. empt. l. de lege 6. & l. fin. ff. de leg. commiſ. l. 11. §. ijs qui vinum ff. de actio. empt.* & tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 112. in prin. & Calui. in Lexic. in verb. Arrha circa medium littera A.*

2 Arrhæ autem emptionis, & venditionis dantur duobus modis, vno modo, vt illæ ſint argumentum, & probatio contractus emptionis, vt præſertim cum anulus datur ad tex. *in l. ex empto. 11. §. is qui vinum ff. de actio. empt.* quo caſu licitum eſt vnicuiquè ex cōtrahentibus antequam pretium, & res tradantur a contractu recedere, cum amiſſione arrharum *Inſtit. de empt. & vendit. in princ. l. contractus 16. C. de fide inſtrum.* & not. *Petr. Greg. Tholoſ. in ſintag. iur. vniu. lib. 25. cap. 17. in prin.*

3 Altero verò modo datur arrha pro parte pretij, ſeu in illius diminutionem, & tunc non licet diſcedere a contractu, vt etiam diſponitur in hoc ſtatuto noſtro, & declarant *Aret. Io. Oinot. & alii Inſt. de empt. & vend. in princ. & Fenzon. in d. cap. 112. num. 6. & Card. Tuſc. pract. concl. littera A. concl. 444. num. 2. & ſeq.*

4 In dubio autē arrha data in pecunia numerata cenſetur data in partem pretij, *Bald. in l. ſi fundus 4. num. 4. ff. de leg. commiſ. Fenzon. ad d. cap. 112. num. 11. Surd. deciſ. 260. num. 26.* & ſic non eſt locus reſciſſioni contractus, vt not. *Io: Oinot. vbi ſupra nu.* 13. licet arrhas cenſeri datas nomine arrhæ, & pretij voluerit *Becci. conſ. 87. num. 7. in fin. lib. 1.*

5 Et licet venditor nolens adimplere contractum teneatur arrhas duplicatas reſtituere, *Becc. d. conſ. 87. num. 1. Surd. d. deciſ 260. num. 26.* hoc tamen
6 habet locum quando arrhæ datæ fuerunt in probationem contractus emptionis, ſecus verò ſi ſint datæ in partem pretij, quia tunc non licet a contractu recedere etiam ſi arrhæ duplicentur, vt benè declarat *Io. Oinot. vbi ſupra, num.* 13. & diſponitur in hoc ſtatuto, & not. *Card. Tuſch. vbi ſupra.*

DE EMPTIONE CVM PACTO DE RETROVENDENDO. *Rub. LII.*

AD reprimendam Vſurariam prauitatem, cum Venditio rei Immobilis facienda eſt cum pacto de retrouendendo, adhibeantur duo Æſtimatores communiter eligendi, qui rei qualitate bene viſa, & perpenſa, pretium rei Vendendæ non rigoroſum ſed moderatum habita ratione Retractus imponant, Illudquè medio eorum Iuramento Iudici, & Notario referre, & inſinuare debeant, & coram eiſdem Contractus ſine dolo, & fraude celebretur, & Iudicis Decreto roboretur.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Contractus cum pacto da retrouendendo cum modicitate pretij eſt ſuſpectus de vſura.*

Et ideo ſtatutum requirit illum fieri mediante æſtimatione, num. 2.

Quod cum inducat formam contractus aliter factus eſt nullus, ibi. num. 3.

Vtrum verò requirantur duo æſtimatores, vel ſufficiat vnus communiter electus, num. 4.

5 *Pactum de retrouendendo diminuit de valore in tertia, vel quarta parte.*

Licet id eſſe Iudici arbitrarium teneant alii, num. 6.

7 *Emptor qui promiſit retrouendere non tenetur pro parte tantum.*

Licet emens rem a pluribus cogi poſſit retrouendere ab vno tantum, num. 8.

Contrarium tenent aliqui, ibi. nu. 9.

10 *Retrouendere promittens ſemper, & quandocunque non tenetur poſt 30. annos.*

Contrarium tamen tenent aliqui, num. 11.

12 *Vendens cum pacto de retrouendendo non poteſt agere contra ſecundum emptorem.*

Licet contrarium teneant alii num. 14.

Maximè ſi pro obſeruantia contractus ſit hipotecata res vendita, n. 13.

15 *Emptor cum pacto de retrouendendo non poteſt ligna incidere, & ſimil.*

16 *Venditor cum pacto de retrouendendo tenetur ſtare locationis.*

17 *Pactum de retrouendendo poteſt alii cedi, niſi contrarium actum ſit.*

Fallit ſi actum ſit, quod venditori tantum liceat redimere, num. 18.

19 *Minor, & tutor non poſſunt prorogare, vel de nouo concedere tempus ad redimendum.*

20 *Princeps non poteſt prorogare terminum ad redimendum iam elapſum.*

21 *Minor an reſtituatur ob lapſum termini poſiti a defuncto ad redimendum.*

ANNOTATIO.

1 QVia contractus emptionis cum pacto de retrouendendo initus cum modicitate pretij eſt non parum de vſura ſuſpectus, vt tradunt *Farinac. de falſit. & ſimul. quæst. 163. num. 40.* vbi innumeros ferè adducit concordantes, & *Leotar. de vſur. quæſt. 9. num. 13. & ſeq.* qui quæſtionem examinant, & deſumitur ex ratione ſtatuti, ex qua deſumitur meus ſtatuentium, vt latè comprobat *Rota apud Card.*
2 *Celſum deciſ. 260. num. 8. & 9.* Ideo prouidè in hoc ſtatuto decretum fuit, quod in celebratione d. contractus adhibeantur duo æſtimatores, qui pretium iuſtum rei vendendæ imponunt, quod cum de iure non requiratur, ideo cenſetur per ſtatutum inducta forma, vt poſt *Ancar. Aret. Felin. Deci. Iaſ. Soc. Iuni. & Rim. Iun.* per eum relatos in his terminis tradit *Paitell. expedit. 82. nu. 1. & ſeq.* Maximè cum ſtatutum requirat d. ſolemnitatem de tempore actus, vt not. *Felin. in cap. cum dilecta 22. num. 6. de reſcrip. & Paitell. d. expedit. 82. num. 3. Rota in Bononien. fideicom. de Rubeis 30. Maii 1646. coram Card. Corrado § quia nulla*
3 *&c.* Ideò contractus ſine dict. æſtimatione celebratus, & ſic non ſeruata d. forma ſtatuti remanet nullus, vt not. *Paitel. d. exped. 82. nu. 37. Rota apud Zach. de ſociet. deciſ. 61. num. 3. & deciſ. 340. num. 4. par. 13. recen.*

4 Vtrum verò ad referendam d. æſtimationem bonorum venditorum cum pacto de retrouendendo eſſe debeant duo æſtimatores, vt diſponitur in hoc ſtatuto, vel ſufficiat vnus tantum electus ab vtraq; parte latè diſputat *Paitel. d. exped. 82. ferè per totam*, vbi tuetur partem affirmatiuam, licet contrarium fuerit deciſum per conformes, vt dicit idem *Paitell. ibi in princ. & in fine d. expedit.*

Dum verò in ſtatuto mandatur, quod æſtimatores referre debeant prætium rei venditæ cum d. pa-
5 cto habita ratione ad retractum intelligendum puto detracta tertia, vel quarta parte veri valoris, cum tantum diminuat regulariter pactum de retrouendendo, vt tradunt *Graſſ. de except. except. 28. num. 37. & ſeq. & Rota poſt contro. 261. Ciriac.*
6 *num. 2. & ſeq.* Licet id eſſe Iudici arbitrarium attenta longitudine temporis conceſſi ad redimendum dixerit *Rota ibi. num. 2.* nec non *D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 5. in tit. de vſur. diſcur. 11. num. 5.*

7 Emptor autem qui promiſit retrouendere non poteſt cogi retrouendere pro parte tantum, vt tradunt *Alex. conſ. 143. num. 1. & 2. vol. 7. Soc. Sen. conſ. 200. num. 2. lib. 2. & conſ. 16. num. 1. & ſeq. lib. 4.* vbi dicit, hanc eſſe claram concluſionem, & non reperire contradicentem, quam concluſionem latè comprobat *Card. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 32. num. 28. & ſeq.* vbi quamplu-
8 res dat concordantes, Emens verò rem a pluribus cum d. pacto cogi poteſt ab vno tantum ad integram retrouenditionem, vt tradunt *Ludou. deciſ. Peruſ. 112. num. 11.* vbi teſtatur de magis communi opinione, *Rub. Alexan. conſ. 90. num. 4. & Cenc. de cenſi. quæſt. 104. num. 9.* licet contra-
9 riam opinionem veriorem dicat *Maſtril. deciſ. 21. num. 3. & Caren. reſolut. 26. num. 3. & Card. Mantic. vbi ſupra.*

10 Promittens verò retrouendere ſemper, & quandocunque non tenetur retrouendere elapſis triginta annis, vt not. *Card. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 31. num. 22.* vbi teſtatur de magis communi opinione, *Saluſt. in pract. A. C. lib. 2. cap. 10.* vbi dicit, ita fuiſſe deciſum in *Rota Roman. & Gratian. diſcept. foren. cap. 2. per tot. par. 1.* & hanc eſſe magis communem opinionem dicit *Theſau.*
11 *Iun. quæſt. foren. 72. num. 2. lib. 2.* licet plures opiniones referat, *Rota. deciſ. 311. num. 2. & 3. part. 10. rec.* licet contrarium teneant *Fachin. controtur. lib. 2. cap. 13. per tot. Gabr. conſ. 144. vol. 2. per tot. & Gail. pract. obſer. lib. 2. obſeru. 18. num. 1. & ſeq.*

12 Vendens autem cum pacto de retrouendendo ſi emptor alteri vendat non poteſt agere contra ſecundum emptorem tanquam contra tertium poſſeſſorem, quia pactum de retrouendendo rem non afficit, & ex eo non naſcitur niſi actio perſonalis, quæ non datur contra tertium, licet poſſit agere contra primum emptorem ad intereſſe, vt not. *Cenc de cenſ. quæſt. 66. num. 11. Gail.*
13 *obſer. 16. num. 3. lib. 2.* Quod non habet locum, ſi pro obſeruantia contractus fuerit hipothecata res vendita etiam generaliter, vt probat *Cenci.*
14 *ibi. & quæſt. 110. num. 20.* licet contrariam opinionem quod imò agi poſſit contra tertium poſſeſſorem pro recuperatione rei venditæ cum d. pa-

cto magis

ſto magis communem, & æquiorem quamplu-
ribus authoritatibus relatis affirmet idem *Cenc.*
de cenſ. d. quæſt. 110. *num.* 27. videas *Card. Mantic.*
de tacit. lib. 4. *tit.* 32. *num* 44. *& ſeq.*

15 Addo prædictis quod emptor cum pacto de
retrouendendo durante termino ad redimen-
dum non poteſt ligna in ſilua incidere, anima-
lia, quæ ſunt in viuario occidere, & ſimilia fa-
cere, de quibus agunt *Cancer. variar. reſol. par.* 1.
cap. 13. *num.* 108. *Tiraq. de retract. conuent.* §. 3.
gloſ. vnic. numer. 23. *Rota in Rom. petrariæ* 13. *Iu-*
16 *nii* 1623. *coram R. P. D. Veroſpio ante fin.* Venditor
verò rem cum dicto pacto venditam redimens
tenetur ſtare locationi, vt probant *Adden. ad*
Paitell. expedit. 56. *num.* 33.

17 Pactum autem redimendi poteſt alteri cedi,
niſi contrarium actum ſit, *Card. Mantic. de tacit.*
lib. 4. *tit.* 32 *num.* 13. plenè *Alph. Abolea. de ceſ-*
ſio. iur. tit. 3. *quæſt.* 2. *num.* 37. *& ſeq.* latè com-
probans, *Rota deciſ.* 189. *nu.* 3. *par.* 6. *rec. & apud*
18 *Merlin. de pignor. deciſ.* 15. *num.* 2. Niſi actum ſit
quod venditori tantum liceat redimere, *Card.*
Mant. de tacit. lib. 4. *tit.* 33. *num.* 11. *& ſeq.* qui
alios contrarium tenentes refert, *& Alph. Abo-*
lea. in d. quæſt. 2. *num.* 41. volentes d. pactum tunc
nequè tranſire ad hæredes, vt ibi per eos.

19 Minor, & tutor non poſſunt prorogare, nec
nouum terminum concedere venditori ad redi-
mendum, *Gratian. diſcep. foren. cap.* 26. *num.* 8.
& ſeq. par. 1. *Andreol. contro.* 374. *per tot.* ſi tamen
terminus ſit elapſus, alias ſecus, vt poſt *Boer.*
Gabr. & Borell. per eum adductos firmat *Altogr.*
20 *conſ.* 67. *num.* 13. *lib.* 2. Sicut etiam Princeps non
poteſt prorogare terminum ad retrouenden-
dum ſi ſit elapſum, vt declarant *Gratian. d. cap.*
26. *in fine, Card. Tuſc. pract. concl. littera P. concl.*
920. *num.* 2. 7. *&* 44. *Altograd. conſ.* 68. *num.* 22.
lib. 2.

21 Addo vlterius, quod minor non reſtituitur
aduerſus lapſum termini appoſiti ad reemendum
per defunctum, etiam ſi lapſus ſit poſt mortem
defuncti, vt not. *Ant. Fabr. in Codic. lib.* 2. *tit.*
20. *diffin.* 2. & late comprobat *Cancer. vari. reſol.*
par. 1. *cap.* 13. *num.* 57.

QVOD VENDITOR POSSIT RETINERE REM VENDITAM Pro pretio, & quòd cæteris Creditoribus præferatur. Rub. LIII.

Liceat Venditori retinere rem Venditam loco Pignoris pro pretio non ſoluto, donec illi de dicto pretio fuerit integrè ſatisfactum, & interim lucretur fructus pro rata Pretij non ſoluti. Statuimus etiam, quod dictus Creditor pro pretio rei venditæ præferatur in ipſa re vendicanda, ſeu detinenda omnibus Creditoribus Emptoris, etiam anterioribus Tempore, vſque ad integram pretij ſatisfactionem.

SVMMARIVM.

1 *Vendita res ante traditionem eſt quaſi obligata venditori pro pretio.*

Licet res vendita non veniat in obligatione, niſi ſit actum, num. 2.

Venditio tamen habet in ventre reſeruationem hipotecæ pro pretio, n. 3.

4 *Venditor pro pretio ſuper re vendita habita fide de pretio excluditur per creditores anterioris emptoris.*

Niſi per venditorem fuerit reſeruatum dominium ſuper re vendita, num. 5.

Et excluditur etiam ſtante hoc ſtatuto ſecundum Altogr. *reprobatus a* Merlin. *n.* 6.

Et venditor præfertur ſuper re vendita per hoc ſtatutum etiam mutata forma rei, n. 7.

Venditur tamen etiam ſtante hoc ſtatuto non præfertur doti anteriori, n. 8.

Licet contrarium teneant aliqui, n. 9.

10 *Statutum hoc procedit quando venditor eſt creditor pro pretio rei venditæ, aliàs ſecus.*

ANNOTATIO.

1 QVod res vendita ante traditionem illius dicatur quaſi obligata venditori pro pretio,
itaut ſi emptor agat ad traditionem poſſit per
venditorem retineri, donec ſibi ſoluatur pre-
tium vti habetur in hoc ſtatuto tradunt *Neguſ.*
de pigno. in 4. *membr.* 5. *par. num.* 3. *Capic. deciſ.*
119. *ſub numer.* 2. *& Merlin. de pignor. lib.* 4. *quæſt.*
188. *num.* 10. *& ſeq.* benè comprobans, dixi an-
2 te traditionem factam emptori, quia res vendita
non venit tunc in hipoteca, & obligatione, niſi
fuerit expreſsè dictum, vt declarant *Alex. in l. ſi*
non dotem 23. §. *fin. ſub num.* 5. *ff. ſolut. matr. Neguſ.*
in d. par. 5. *membr.* 4. *num.* 2. *& Merlin. de pignor.*
3 *in d. quæſt.* 188. *num.* 12. & venditionem habere
in ventre reſeruationem hipotecæ, donec pre-
tium ſoluatur, cuius vigore pretio non ſoluto
venditorem poſſe agere remedio Saluiani poſt
Neguſ. Grattan. Mart. Tiraq. per eam adductos
dixit *Rota apud Merlin. de pignor. deciſ.* 72. *num.* 8.

Statutum autem de quo ſupra quod venditor pro
pretio rei venditæ præferatur creditoribus em-
ptoris in re vendita etiam anterioribus cum ma-
4 xima ratione conditum fuit, cum ſatis iniquum
ſit, quod venditor pro pretio rei venditæ ſuper
d. re vendita habita fide de pretio excludatur a
creditoribus anterioribus emptoris iuxta diſpo-
ſitionem iuris communis, vt tradunt *Neguſ. de*
pignor. in 2. *membr.* 5. *par. nu.* 8. *Gail. pract. obſer.*
lib. 2. *obſeru.* 15. *num.* 3. *Fontanell. de pact. nupt.*
clauſ. 7. *gloſ.* 2. *par.* 8. *num.* 70. *Merlin. de pignor.*
lib. 4. *quæſt.* 41. *num.* 30. *& ſeq.* latè comprobans,
Salgad. in laber. credit. par. 1. *cap.* 11. *num.* 79. la-
tè *Adden. ad Rota deciſ.* 16. *num.* 93. *& ſeq. par.* 8.
recen.

receп. & dixit etiam *Rota deciſ.* 107. *n.*2. *par.*3.*rec.*

5 Niſi tamen per venditorem fuiſſet reſeruatum dominium rei venditæ, vſquè ad ſolutionem pretij, quia tunc venditor præfertur creditoribus anterioribus emptoris pro pretio ſuper d. re vendita, vt declarant *Merlin. in d. quæſt.* 41. *num.* 54. *Hodier. ad Surd. deciſ.* 56. *num.* 4. vbi dicit idem operari ſpecialem hipotecam, vt ibi per eum, latè *Adden. ad Rota deciſ.* 666. *num.* 13. *et ſeq. par.* 4. *rec. tom.* 3. licet non præferatur in bonificamentis, vt not. *Hodier. d. deciſ.* 56. *in fin.*

6 Licet contrarium venditorem etiam ſtante hoc ſtatuto non præferri pro pretio in re vendita creditoribus anterioribus tueri conatus fuerit *Altograd. conſ.* 9. *per tot. lib.* 1. quem reprobat *Merlin. de pigno. in d. quæſt.* 41. *num.* 41. *et ſeq.*

7 Amplia diſpoſitionem huius ſtatuti quod venditor pręferatur pro pretio creditoribus anterioribus in re vendita, vt habeat locum etiam ſi ſit mutata forma, rei, vt not. *Lauren. deciſ. Auenio.* 96. *Surd. deciſ.* 139. *ferè per tot. et Coſta remed. ſubſid.* 12. *num.* 14. *et ſeq.*

8 Illum tamen non præferri pro pretio doti anteriori vti verius tuetur *Merlin. de pignor. lib.* 4. *quæſt.* 41. *nu.* 47. *et ſeq.* cum quo pertranſit *D. Deluca in Theat. verit. et iuſti. tom.* 6. *in tract. de dote*
9 *diſcur.* 166. *num.* 64. dicens, opinionem *Merlin.* vbi ſupra eſſe probabiliorem, licet contrarium tenuerit *Ciriac. in terminis Statuti Mantuæ contro.* 81. *per tot.* quem reprobant *Merlin. et D. Deluca vbi ſupra.*

10 Statuti verò ſupradicti diſpoſitio, quod venditor pro pretio rei venditę præferatur in re vendita etiam creditoribus anterioribus emptoris habet locum quando venditor eſt creditor occaſione d. rei venditæ pro pretio illius, & habet hipotecam, vt not. *Surd. deciſ.* 56. *num.* 1. *& ſeq. & ibi Hodier. & Ciriac. contro.* 356. *num.* 1. *& ſeq.* qui loquitur in terminis d. Statuti Mantuani requirentis hipotecam, vt ibi per eum.

DE PROHIBITA ALIENATIONE BONORVM IN FORENSES.
Rubrica LIV.

NVllus audeat bona immobilia quocunque titulo inter Viuos, vel in vltima Voluntate in Forenſem transferre abſque licentia Sereniſſimi Ducis, & ſi quis inter Viuos abſque dicta licentia alienet à Fiſco vendicari poſſint: Si verò in vltima Voluntate id fiat, Proximiori in gradu, qui ſit de Ciuitate, vel Diſtrictu, deferantur. Quòd ſi ad aliquem Forenſem ab inteſtato deuenirent, poſſit etiam hæres inſtitui, ſed cæteri Conſanguinei proximiores habitantes in Ciuitate, vel Diſtrictu, adhibitis Æſtimatoribus communiter eligendis, pretium offerre poſſint, cum diminutione decimæ partis, Et illis emere recuſantibus, Vicini magis adhærentes: Niſi is Forenſis infra duos Menſes Fideiuſſorem præſtiterit de habitando, & deinde cum effectu inhabitet, quo caſu tàm ex Teſtamento, quàm ab inteſtato ſuccedere valeat, nec moleſtari poſſit: Si verò contingeret aliqua bona immoblilia æſtimata dari in dotem Forenſi, aut in ſolutum per Iudicem aſſignari alicui Creditori Forenſi, tunc omnes antedicti teneantur infra annum alicui Ciui, vel Diſtrictuali vendere dicta bona, alioquin Proximiores in gradu, aut Vicini magis adhærentes, pretio, vt ſupra oblato, dicta bona vendicare poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens alienari bona in forenſes eſt fauorabile.*
Non tamen habet locum in alienatione quæ fit titulo vniuerſali, nu. 2.
Contrarium tenent aliqui Doctores, num. 3.
Et illud habet locum etiam in ſubhaſtatione, & alienatione neceſſaria, num. 4.

5 *Statutum prohibens alienari bona in forenſes non ligat Clericos actiuè.*
Neque eos ligat paſſiuè, num. 6.

7 *Statutum prohibens alienari bona in foreſes procedit etiam in dote inæſtimata.*
Secus verò ſi ſit data forenſi æſtimata, n. 9.
Licet contrarium, quod ſtatutum nunquam habeat locum in dote tenent alii, n. 10.

8 *Dotis dominium datæ inæſtimatæ remanet penes mulierem ibi.*

11 *Statutum prohibens alienari bona in forenſes non compræhendit filios.*
Licet contrarium teneant aliqui, n. 12.

13 *Pæna alienantis bona in forenſes non eſt locus, niſi ſequuta traditione.*

14 *Statutum excludens forenſes a ſucceſſione non compræhendit bona ſuorum maiorum.*

ANNOTATIO.

STatutum prædictum prohibens bona alienari in forenſem eſt fauorabile, & dicitur reſpicere publicam vtilitatem, vt tradunt *Andreol. contro.* 41. *n.* 1. *&* 6. *& contr.* 385. *nu.* 1. *D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom.* 7. *in*
1 *tit. de alien. et contrac. prohib. diſc.* 39. *n.* 10. *&* 11. vbi dicit hanc opinionem fortè eſſe magis communẽ

D. Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib. 3. cap. 1. nu. 21.
et Rota deciſ. 251. nu. 5. et 6. par. 8. rec.
De hoc ſtatuto Eugubino prohibente alienatio-
nem bonorum in forenſes tam ex contractu ,
quam ex teſtamento mentionem facit *Rota apud*
Bichium deciſ. 455. num. 14. et ſeq. par. 2. vbi dicit
ex diſpoſitione d. ſtatuti hæredi non dari immiſ-
ſionem *ex remedio l fin. C de edic. D. Adrian tollen.*
2 Et licet d. ſtatutum non habere locum in aliena-
tione, quæ fit titulo vniuerſali dixerit *Gabr. conſ.*
179. num. 58. lib. 1. illius tamen opinionem val-
3 dè dubitabilem eſſe dixerunt *Bald. conſ. 476. n. 1.*
lib. 4. & Rota in Luca maioratus 4. Iulii 1640. §.
ſecundo non obſtat circa medium cor. Cocciu. Decan.
& deciſ. 466. num. 17. apud Bichium par. 2.
4 Quod quidem ſtatutum prohibens alienationē
bonorum, vt ſupra habere locum etiam in ſub-
haſtatione, & alienatione neceſſaria vti fauora-
bile tradunt *Poſti. de ſubhaſ. inſpec. 32. num. 74. et*
Rota apud Duran. deciſ. 257. num. 5. & ſeq. & apud
Poſti. de ſubhaſ. deciſ. 101. num. 9. & deciſ. 111.
per tot. licet contrarium videatur ſentire idem
Poſti. de ſubhaſ. inſpec. 44. num. 106.
5 Dictum autem ſtatutum non ligat Clericos ne-
que actiuè, vt ipſi non poſſint alienare eorum
bona in forenſes, vt tradunt *Ciriac. contro. 529.*
nu. 38. vbi teſtatur de veriori, & magis communi
opinione, *& contro. 513. nu. 30.* quam latè com-
probat *Sperell. deciſ. 12. num. 52. par. 1.* dicens,
contrariam opinionem eſſe improbabilem, &
quod temerarius eſſet, propriæ conſcientiæ pa-
rum amator, qui contrarium tueretur, vt ibi per
eum, quam opinionem latè firmat *Rota apud Bi-*
6 *chio deciſ. 466. num. 19. & ſeq. par. 2.* Neque paſ-
ſiuè ita vt d. ſtatuto non obſtante in Clericos, &
Eccleſiaſticos alienatio fieri poſſit tam ex con-
tractu, quam ex vltima voluntate, vt firmant
Sperell. d. deciſ. 52. num. 53. & ſeq. vbi quamplu-
rer refert de magis communi, & veriori opinio-
ne teſtantes, & illam latè comprobat, quam
opinionem *in Curia, & Rota* ſeruatam dicit *D. De-*
luca in Theat. verit. & iuſti. tom. 7. in tit. de alien.
& contr. probi. diſcur. 79. num. 12. verſ. & quam-
uis &c. Redenaſ. conſ. 69. & 70. per tot. & illam
confirmat *Rota apud Bich. d. deciſ. 466. num. 19.*
& ſequen.
7 Vtrum verò d. ſtatutum compræhendat alie-
nationes factas forenſibus ex cauſa dotis poteſt
diſtingui eum *D. Deluca in Theat. verit. & iuſti.*
tom. 6. in tract. de dote diſcur. 149. num. 3. et ſeq.
8 Quod aut bona dantur viro forenſi inæſtimata,
& tunc dos non compræhenditur ſub ſtatuto,
cum d. alienatio dicatur neceſſaria, non volun-
taria, & quia dotis inæſtimatæ dominium rema-
net penes mulierem, & ſic non dicuntur bona
transferri in forenſem, vt tradunt *Altogr. conſ. 3.*
num. 35. lib. 1. & D. Deluca in d. diſcur. 149. nu. 3.
& ſeq. vbi dicit, hoc procedere etiam ſi mulier
tranſeat ad domicilium viri, & ſecus eſſe ſi vtra-
que ex d. rationibus ceſſaret, vt ibi per eum, cum
quibus in terminis *Conſtit. Sixti V. et Clem. VIII.*
tenuit *Rota deciſ. 328. nu. 5. & ſeq. par. 5. rec.*
9 Si verò bona dantur in dotem æſtimata ea æſti-
matione, quæ facit emptionem, & venditionem,
& tunc d. ſtatutum comprehendat etiam dotem
cum tunc dos dicatur conſiſtere in pecunia, &
dominium bonorum æſtimatorum translatum
ſit in virum forenſem, & ſit prohibitum, vt diſtin-
guit *D. Deluca in d. diſcur. 149. num. 6. verſ. porrò*
ſi bona etc. licet contrarium quod d. ſtatutum non
10 compræhendat indiffinitè cauſam dotis teneat
Andreol. contro. 392. num. 1. vbi dat concordan-
tes, & alij per me adducti *in Reſol. crim. in verbo*
Pæna. reſol. 5 num. 3.
11 Dictum verò ſtatutum non compræhendere
filios voluerunt *Surd. conſ. 461. per tot. lib. 3. Mart.*
de ſucceſſ. legal. par. 1. quæſt. 13. art. 12. num. 41. &
12 alij relati per *Andreol. contro. 271. num. 15.* licet
contrariam opinionem imò d. ſtatutum vniuer-
ſaliter diſponens etiam filios compræhendere
tenuerint *Ciriac. contr. 304. nu. 5. et 6. Altogr. conſ.*
97. nu. 72. lib. 1. et Andreol. in d. contr. 271. n. 16.
vbi teſtatur de veriori opinione, *et contro. 274.*
num. 22. vbi plures dat concordantes, *et Bellon.*
Iun. conſ. 5. num. 86. et ſeq. et D. Torre de pact. futur.
ſucceſ. lib. 3. cap. 1. num. 31.
13 Pœna autem impoſita, a d. ſtatuto contra alie-
nantem bona in forenſes non habet locum niſi
illorum traditione ſequuta, & poſſeſſione appre-
henſa, vt not., *Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 24.*
num. 32. Alph. Abolea de ceſſio. iur. tit. 1. quæſt. 6.
num. 44. & alij per me adducti *in Reſol. crim. in ver.*
Pæna reſol 5. nu. 1. et ſeq. vbi alij referuntur caſus.
14 Addo pro coronide, quod d. ſtatutum exclu-
dens forenſes a ſucceſſione non compræhendit
bona, quæ fuerunt Reorum maiorum, vt fir-
mant *Cuma. Fulgo Corn. Rim iuni. Cæpo. et Menoch.*
relati per Rota apud Merlin. deciſ. 193. num. 15.

DE CONVENTIONE MINORVM. *Rub. LV.*

MInor Quatuordecim annis non poſſit in Iudicio conueniri, niſi cum præſentia ſui Tutoris, & ſi illum non habuerit, proximior detur, qui Iuris remedijs cogatur tale munus ſuſcipere, & cauſam proſequi. Quod ſi Maior XIIII. annis conueniatur, non poſſit in Iudicio ſiſtere abſque præſentia Curatoris, & ſi illum non habeat, cum interuentu ſaltem vnius Conſanguinei proximioris, qui Actor ad illam cauſam Iudicis Decreto aſſignetur, & proſequi teneatur eius defenſionem vſque in finem; aliàs contra prædictos intentata nullius ſint roboris, ac momenti: Niſi talis Minor conſtituerit Procuratorem iuxta formam infraſcripti Statuti.

SVMMARIVM.

1 *Minor 25. anno non poteſt eſſe in iudicio ſine authoritate Curatoris.*

Itaut ſententia contra eum lata ſit ipſo iure nulla, num. 2.

Secus ſi ſit lata in eius fauorem, num. 3.

Niſi conſtaret notoriè ei nullam competere defenſionem, num. 4.

5 *Pupillus non poteſt eſſe in iudicio ſine authoritate Tutoris.*

Itaut citandi ſint coniuncti, vt veniant ad illum defendendum, nu. 6.

7 *Minor conuentus in iudicio cogitur per Iudicem ad petendum Curatorem.*

8 *Iudicium firmatur iuramento minoris iurantis de ſtando iuri.*

ANNOTATIO.

1 MInorem 25. anno non poſſe in iudi-
cio conueniri ſine authoritate Cu-
ratoris, alias iudicium eſſe nullum
eſt tex. *in l. 2. C. qui legit. perſon. &*
in l. clarum 4. C. de autho. præſt. &
tradunt *Rolan. conſ. 85. num. 25. &*
ſeq. lib. 2. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 49. nu. 2.
& 3. Balth. Tomaſ. in ſuis tract. var. tom. 2. in tract.
de tuto. & cura. tit. 19. n. 3303. & Rota apud Merl.
2 *de pignor. deciſ. 81. num. 13.* Itaut ſententia con-
tra minorem indefenſum lata ſit ipſo iure nulla,
l. 1. C. qui legit. perſon. Balth. Tomaſ. in d. tit. 19.
num. 3304. qui dat concordantes quamplures,
3 *Rota deciſ. 53. num. 4. par. 2. recen.* Secus ſi ſit lata
in eius fauorem, *l. non eo minus 14. C. de procur.*
gloſ. in l. 1. C. qui legit. perſon. Io. Oinot. in §. neque
autem in fin. Inſti. de auth. tutor. Tomaſ. d. tit. 19.
num. 3313. Rota apud Michal. de Fratr. deciſ. 10.
4 *num. 6.* Niſi tamen notoriè conſtaret, minori
nullam competere defenſionem, quia tunc iu-
dicium eſſet validum, *Balth. Thomaſ. in d. tit. 19.*
num. 3304. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 43.
num. 16. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 485. nu-
mer. 6. & 7.
5 Quæ quidem habent locum etiam in pupillo
qui pariter non poteſt eſſe in iudicio ſiue agat,
ſiue conueniatur ſine authoritate Tutoris, ne ex
ſua imperitia aliquod damnum recipiat, *d. l. cla-*
rum 4. C. de auth. præſt. Io. Oinot. in d. §. neque autem
6 *num. 4. & ſeq. Inſt. de author. tutor.* Itaut ſi pupil-
lus non habeat tutorem citandi ſint coniuncti
eiuſdem pupilli, cognati, vel affines, vt veniant
ad illud defendendum ad tex. *in l. liceat autem 1.*
ff. quibus ex cauſ. in poſſeſ. eatur, & in l. iuſiurandum
quod ex conuentione 17. §. ſi pupillus, ff. de iureiur.
7 & not. *Io: Oinot vbi ſupra.* Minor tamen conuen-
tus compelli poteſt per iudicem ad petendum
curatorem captis pignoribus, & etiam carcera-
tione, *Neuizan. conſ. 17. num. 75.* quem referen-
do ſequitur *Balth. Tomaſ. in d. tract. de tutor. &*
curat. tit. 10. num. 3303.
8 Iudicium verò firmari iuramento minoris iu-
rantis de ſtando iuri, & non contraueniendo ge-
ſtis, & gerendis in d. iudicio, licet curatorem
non habeat ad lites voluerunt *Seraph. de priuil. iur.*
priuil. 133. nu. 2. Gabr. commu. concl. de minor. concl.
5. num. 12. Ricci. collect. 2168. verſ. & ſic, & Balth.
Tomaſ. in d. tit. 19. num 3332.

Addo ſupradictis quod minor poteſt ſtare in iudicio ſine Curatore in iudicio poſſeſſorio, *l. fin. & ibi not. Doct. C. qui legit. perſon.* & tradunt *Balth. Tomaſ. in d. tit. 19. num. 3307. et Cancer. var. reſol. par. 2. cap. 1. num. 220.* qui dant concordantes. Quod procedit ſi minor ſit actor, ſecus ſi reus, vt declarant *Adden. ad Afflict. deciſ 283. littera A. & Cancer. in alle. part. 2. cap. 1. numer. 221.*

DE CONTRACTIBVS MINORVM XXV. ANNIS.
Rubrica. LVI.

MInor XXV. annis, ſi Curatorem non habeat, non poſſit quoquo modo cum alio contrahere, niſi cum præſentia, & conſenſu duorum proximiorum Conſanguineorum, etiam ſi tales Proximiores ſint Religioſi, & Proximioribus deficientibus propter abſentiam, vel aliud impedimentum, cum conſenſu aliorum Conſanguineorum ſequentium in gradu, qui proprio Iuramento affirmauerint talem Contractum, ſiue alienationem non cedere in damnum ipſius Minoris: Si verò Curatorem habuerit, cum auctoritate Curatoris, vel Iudicis Decreto: Et in Stipulatione Contractus, Minor ſemper iurare debeat non contrauenire ratione minoris ætatis, nec reſtitutionem petere. Quòd ſi impubes ſit, Iudex cauſa plenè cognita, ſi in euidentem vtilitatem ipſius Pupilli, talem alienationem, ſiue Contractum cedere nouerit; Pupillum cum auctoritate Tutoris, ſecundum Iuris diſpoſitionem contrahere permittat, & ſuo Decreto confirmet, aliàs Contractus omnes ſint inualidi, & doloſè, ac fraudolenter facti cenſeantur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum requirens ſolemnitates in contractibus minorum dicitur fauorabile.*

2 *Statuti forma non ſeruata actus eſt nullus.*

Itaut neque actus firmetur iuramento, ſi ſtatutum illud annullet, num. 3.

Et cum ſtatutum tollat fidem Inſtrumento, itaut illud ex eo non probetur, num. 4.

5 *Statutum requirens ſolemnitates in contractibus minorum habet locum etiam in tranſactione.*

Et in permutatione, num. 6.

Et in quaſi contractu, num. 7.

Et in minore forenſe contrahente in loco ſtatuti, num. 8.

Et habet locum in contractu diuiſionis, numer. 9.

Et in minore aſſerente ſe maiorem, num. 10.

11 *Contractus celebratus ſine ſolemnitatibus ſtatuti eſt nullus, & non poteſt dari de ratificatione minoris ob taciturnitatem per quinquennium.*

Et eſt nullus etiam ſi minori ſit vtilis, numer. 12.

13 *Statutum requirens ſolemnitates non procedit in minore contrahente extra territorium.*

Neque habet locum in minore ſe obligante pro dote neceſſaria, n. 14.

Neque in minore ſe obligante in modica ſumma, num. 15.

16 *Nullitas contractus non poteſt allegari, niſi a minore.*

Fallit ſi contractus ſit nullus ipſo iure, numer. 17.

Et quando nullitas eſt excluſiua ipſo iure iuris agentis, num. 18.

Et quando tertius habet intereſſe, n. 19.

20 *Solemnitates ſtatuti requiruntur etiam quando minor compromittit voluntariè.*

21 *Statutum requirens conſenſum proximiorum non habet locum ſi proximiores non adſint.*

Volens reprobare contractum ob non interuentum proximiorum quid debeat probare, num. 22.

Qui verò interfuerunt in contractu præſumuntur proximiores, num. 23.

24 *Proximiores debent eſſe maiores 25. anno.*

Fallit ſi illi habeant diſcretionem, & iudicium, num. 25.

Et quid ſi d. proximiores recuſent conſentire, num. 26.

27 *Statutum requirens ſolemnitates in contractu minoris non tollit requiſita de iure communi.*

28 *Annus 25. in minore debet eſſe completus.*

29 *Statutum requirens ſolemnitates non habet locum in contractu neceſſario.*

Neque quando minor contrahit cum alio minore, num. 30.

Licet contrarium teneant aliqui, num. 31.

Nequè habet locum quando agitur de pia cauſa, num. 32.

Nequè in contractu minori lucroſo, num. 33.

Vtilitas tamen debet eſſe euidens, num. 34.

Licet contrarium, vtilitatem non ſufficere teneant alii, num. 35.

36 *Proximiores non poſſunt conſentire in contractu in quo habent intereſſe.*

Intereſſe debet eſſe certum, & conſiderabile, num. 37.

38 *Statutum ſi requirit conſenſum duorum proximiorum vnus non ſufficit.*

Licet contrarium ſit in duobus tutoribus, numer. 39.

Qui conſenſus non poteſt præſtari per nuntium, vel epiſtolam, num. 40.

41 *Statutum de ſolemnitatibus non procedit quando minor ſe obligat de mandato Patris.*

Vt eſt de ſoluenda dote filiæ, num. 42.

Niſi dotatio eſſet exceſſiua, num. 43.

44 *Statutum requirens ſolemnitates non habet locum in contractu pacis.*

Habet tamen locum in donatione cauſa mortis, num. 45.

Et in aditione hæreditatis, num. 46.

Niſi tamen hæreditas eſſet opulenta, numer. 47.

Neque habet locum in renunciatione facta per Monialem, num. 48.

49 *Procurator minoris an teneatur contrahere cum ſolemnitatibus ſtatuti remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 STatutum prædictum de contractibus ſine certa ſolemnitate non valituris vti conditum ad tollendas fraudes dicitur fauorabile, & ideo latè interprætandum, vt tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 151. nu. 2. & ſeq. & Theod. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom. 2. Circa ſtat. Interp. ad d. cap. 151. nu. 1. & ſeq. Rota apud Caputaq. deciſ. 215. par. 3.* & dixi ſupra *ad rubr. 45. poſt prin.*

2 Quod forma huius ſtatuti requirentis in contractibus minorum interuentum proximiorum ſi minor non habeat Curatorem, vel ſi illum habeat authoritatem Curatoris, vel Decretum Iudicis ad vnguem ſit ſeruanda itaut illis non ſeruatis actus corruat tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. c. 151. n. 13. Theod. Rub. ad d. cap. 151. ſtat. Vrb. n. 5.* vbi quamplures refert Rotæ deciſiones, eadem *Rota deciſ. 504. nu. 1. & ſeq. par. 5. rec. & in Romana ſucceſſ. de Comitibus 23. Iunii 1642. coram Reuerendiſs. Dunozetto Decano §. defectus autem &c.*

3 & nequè firmetur iuramento cum ſtatutum illud annullet præſumendo illud dolo, & fraude extortum, quod ſtatutum facere poteſt, *Gratian. cap. 27. n. 27. par. 1. Andreol. contro. 134. n. 61. Rota deciſ. 212. nu. 16. & deciſ. 293. nu. 8. par. 4. rec. tom. 2. & apud Poſti. de manut. deciſ. 63. nu. 6. &*

4 *apud Salgad. in laber. cred. deciſ. 63. num. 7.* Maximè cum ſtatutum tollat fidem Inſtrumento, quo caſu ex eo non probatur iuramentum, vt not. *Gratian. diſcep. foren. cap. 27. num. 29. par. 1. Rot. deciſ. 8. num. 4. part. 3. diuerſor. & deciſ. 153. num. 3. part. 1. recen. & deciſ. 504. num. 7. par. 5. rec. tom. 2.*

5 Quod quidem ſtatutum loquens de contractu habet locum etiam in tranſactione, in qua d. ſolemnitates ſunt ſeruandæ, *Rot. apud Put. deciſ. 162. num. 2. lib. 1. & apud Caputaq. deciſ. 195. par. 3.* & alias deciſ. refert *Theod. Rub. ad d. cap. 151. ſtat.*

6 *Vrb. num. 9.* Ac etiam in permutatione, *Theod. Rube. ibi. num. 10. Rota in Romana de S. Cruce 29. Ianuar. & 30. Martii 1607. coram Card. Sacrato,*

7 Et cum ſit fauorabile, vt dixi ſupra habet locum etiam in quaſi contractus, vt tradunt *Boccacc. ad Conſt. March. gloſ. 8. num. 6. & ſeq. &*

Carpan.

Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 328. num. 141. lib. 1.
licèt contrarium ſupponendo hoc ſtatutum
odioſum tueatur Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 152.
8 num. 14. & ſeq. Et habet locum in minore foren-
ſe contrahente in loco ſtatuti, qui eodem ſta-
tuto ligatur, vt not. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 151.
num. 8. & ſeq. Theod. Rub. in d. cap. 151. num. 28.
D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 7. in tit. de
alien. & contr. probib. diſcur. 37. num. 12. Rota apud
9 Bich. deciſ. 200. num. 11. par. 1. Et habet locum
in diuiſione, Theod. Rub. in d. cap. 151. num. 40.
10 Rota apud Gregor. XV. deciſ. 473. num. 5. Et ha-
bet locum d. ſtatutum etiam in minore iurante
ſe maiorem, qui ob ſolemnitates ſtatuti non
ſeruatas poteſt dare de nullitate contractus,
Theod. Rub. ad d. cap. 151. num. 23. Rota in Roma-
na donat. de Cuppis 5. Iunij 1602. cor. Card. Pam-
11 phil. Itaut quando non fuerunt ſeruatæ ſolem-
nitates non poſſit dari de tacita ratificatione ſub
pretextu quod factus maior tacuerit per quin-
quennium ob dolum a ſtatuto præſumptum.
Theod. Rub. ad d. cap. 151. num. 29. Adden. ad Rot.
deciſ. 16. num. 26. & 27. par. 8 rec. volentes, id
habere locum etiam in dolo præſumpto, Rota
12 deciſ. 81. num. 23. par. 6. recentior. Et d. ſtatutum
habere locum etiam ſi contractus celebratus
ſine d. ſolemnitatibus ſit minori vtilis volunt
Doct. in terminis de muliere relati ſupra rubr. 45
num. 14. videas ibi.
13 Non tamen habet locum d. ſtatutum in mi-
nore contrahente ſine dictis ſolemnitatibus ex-
tra territorium ſtatuentium, vt not. Fenzon. ad
ſtat. Vrb. d. cap. 151. num. 9. Theod. Rub. ad d. cap.
151. num. 47. & D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt.
tom. 6. de dote, diſcur. 143. num. 43. vbi teſtatur
de veriori opinione, niſi actus affectate celebra-
tus ſit extra territorium, vt ibi per eum. quic-
quid ſit quando ſtatutum inhabilitaret ſimplici-
ter perſonam, & non ſecundum quid, vt benè
declarat D. Deluca in d. diſcur. 143. num. 43. & la-
tè comprobaui Ego alleg. foren. 38. num. 15. Rot.
14 deciſ. 238. num. 3. par. 6. recent. Neque habet
locum in minore ſe obligante pro dote ex cauſa
neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria, P. Boſſ. de ao-
de, cap. 8. num. 70. & ſeq. D. Deluca in d. tit. de
dote, diſcur. 21. num. 9. & diſcur. 65. num. 5. Rot.
deciſ. 262. num. 5. par. 9. recent. & apud Card. Ot-
tob. deciſ. 126. num. 9. & apud Bich. deciſ. 588.
15 num. 17. Neque quando minor ſe obligat pro
modica ſumma, vt poſt Roman. Marſil. Iaſ. Re-
doa. Leo. & alios per eum relatos probat Gratian.
diſcep. foren. cap. 879. num. 19. par. 5.
16 Nullitas autem contractus minoris ex d. ſtatu-
to prouenìens non poteſt allegari niſi ab ipſo
minore, cum ad eius fauorem contractus poſſit
claudicare, vt not. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 151.
in fin. vbi dicit illam poſſe allegari etiam ab eius
hærede, Theod. Rub. in d. cap. 151. num. 37. & 73.
plenè Surd. deciſ 108. ferè per tot. Rot. deciſ. 415.
17 num. 3. apud Bich. Niſi tamen actus ſit nullus
ipſo iure vigore ſtatuti, quia tunc d. nullitas
poteſt etiam allegari a tertio, vt not. Gratian.
diſcep. foren. cap. 691. num. 3. & ſeq. par. 4. Salgad.
in laber. credit. par. 2. cap. 22. numer. 117. & ſeq.
D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 7. in tit. de
alien. et contr. probib. diſcur. 37. num. 6. Et quan-
18 do eſt excluſiua ipſo iure iuris agentis, Gratian.
d. cap. 691. num. 12. Hodier. ad Surd. d. deciſ. 108.
num. 2. Deluca in d. diſcur. 37. num. 7. et ſeq. et Ro-
ta apud Gregor. XV. deciſ. 415. num.... et apud Du-
nozet. deciſ 591. num. 2. et ſeq. Et niſi tertius ha-
19 beat intereſſe Scapuc. de Saluian. lib. 2. cap. 16.
num. 14. Salgad. d. cap. 22. num. 117. et ſeq. & ſen-
tit D. Deluca vbi ſupra num. 8. et 9. licet hoc non
placeat Adden. ad Greg. XV. deciſ. 415. in fin. & di-
xi etiam ſupra rubr. 45. num. 48. et ſeq.
20 Adde quod ſolemnitates d. ſtatuti ſunt neceſ-
ſariæ etiam quando minor compromittit, vt fir-
mat Rot. deciſ. 646. num. 7. et ſeq. par. 4. recent.
tom. 3. & apud Torre de pact. futur. ſucceſſ. deciſ.
154. num. 10. quod non habet locum ſtante ſta-
tuto arctante ad compromittendum, Simoncell.
de decret. lib. 2. tit. 6. num. 84. vbi de magis com-
muni Andreol. controu. 133. in fin. Ciriac. contr. 380
num. 28. maxime conſtito illud factum fuiſſe vi-
gore ſtatuti Rot. vbi ſupra in fin.
21 Supradictum ſtatutum requirens in contractu
minoris conſenſum proximiorum non habet
locum ſi proximiores haberi non poſſunt, Ro-
man. conſ. 36. nu. 2. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151
num. 19. Card. Tuſch. pract. concluſ. littera H. con-
cluſ. 19. num. 47. & litt. S. concluſ. 595. num. 14. qui
tamen dicunt, tutius eſſe adhibere Iudicis De-
cretum, vt ibi per eos.
22 Volens verò reprobare contractum ex eo,
quia proximiores non fuerunt adhibiti in Inſtru-
mento tenetur probare, proximiores fuiſſe illa
die in illo loco, & potuiſſe commodè conſenti-
re, & alia de quibus per P. r. Maur. de fideiuſ. par.
2. ſect. 8. cap. 56. num. 12. & ſeq. & Rotam apud
Gregor. XV. deciſ. 406. num. 6 & per Adden. ibid.
num. 19. & deciſ. 459. & ibi Adden. & deciſ 217.
in fin. par. 5. rec. & apud Cutell. de donat. deciſ. 1.
num. 9. & dixi ſupra rub. 45. num.... Qui autem
23 interuenerunt in contractu præſumuntur eſſe
proximiores, vt tradunt Pir. Maur. de fideiuſ. d.
cap. 56. num. 13. & Altogr. conſ. 28. num. 51. lib.
2. & dixi pariter ſupra, d. rubr. 45. Et debent eſſe
24 maiores 25. anno, non autem minores, Odd. de
reſtit. in integr. par. 1. quæſt. 2. art. 3. num. 33. Ti-
raquel. de leg. connub. gloſ. 8. num. 43. & ſeq. Rota
deciſ. 81. num. 9. par. 6. recent. Niſi tamen minor
25 haberet diſcretionem, & ingenium, Rota per
Cenc. de Cenſ. deciſ. 253. num. 19. maxime in ſub-
ſidium Coſta in remed. ſubſid. imperſ. col. pen.
26 Quid ſi iſti proximiores recuſent conſentire vi-
de Menoch. de arbit. caſu 211. n. 6.
27 Hoc ſtatutum concedens minorem poſſe ob-
ligari cum ſolemnitatibus enunciatis quod non
tollat alij requiſita de iure communi voluerunt
Adden. ad Greg. XV. deciſ. 260. num. 19. & Rota
per Zacch. de oblig. Camer. deciſ. 134. nu. 6. & apud
Greg. XV. deciſ. 406. num. 4. & apud Torre de pact.
futur. ſucceſſ. deciſ 30. n. 6.
28 Annus autem 25 annorum in minore debet
eſſe completus in terminis huius ſtatuti in quo
agitur de fauore minoris, & fauor non eſt ei an-
num inceptum haberi pro completo, vt tradunt
Odd. de reſtit. in integr. par. 1. quæſt. 2. art. 8. num.
52. & Antonell. de tempor. legal. lib. 4. cap. 1. num.
2. & 7. addo Gratian. diſcep. Foren. cap. 946. num.
31. par. 5. contra Grat. conſ. 47. num. 9. & ſe-
quen. lib. 1.
29 Neque d. ſtatutum habet locum in contra-
ctibus neceſſariis, ſed ſolum in neceſſarijs, vt
not. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 151. num. 21. Poſt.
de ſubbaſt. inſpect. 21. num. 6. & inſpect. 24. num.
38. Altograd. conſ. 21. n. 30. lib. 2. Torre de pact.

futur.

futur. ſucceſſ. lib. 1. cap. 25. num.10. et Rota deciſ.
511. num. 3. par. 2. recent. et deciſ. 262. numer. 5.
par. 9. recent. tom. 1. & apud Merlin. de pignor. de-
ciſ. 53. num. 6. Neque quando minor contrahit
30 cum alio minore, quia priuilegia conquaſſan-
tur, Laderch. conſ. 66. numer. 1. & ſeq. Adden. ad
Gregor. XV. deciſ. 164. num. 12. Rot. deciſ. 557. nu-
mer. 1. & deciſ. 558. numer. 1. par. 1. diuer. Licet
31 contrarium quando ſtatutum generaliter lo-
quitur tenent Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 152. num.
54. Rot. apud Card. Ottob. deciſ. 215. numer. 4. &
ſeq. Maximè quando vnus agit de damno, &
alius de lucro Adden. ad Gregor. XV. vbi ſupra Ro-
ta apud Greg. XV. d. deciſ. 164. num. 6. & apud
Card. Ottob. d. deciſ. 215. num. 10. & ſeq. & not.
32 etiam Fenzon. in d. cap. 152. num. 54. Neque ha-
bet locum d. ſtatutum in alienatione bonorum
minoris in piam cauſam, vt poſt Bald. Iaſ. Calca.
Anan. Bertach. Cæph. & Tiraq. per eam relatos
firmat Rota deciſ. 461. num. 11. par. 1. recent. Ne-
que quando contrahit cum Eccleſia, Caball. conſ.
180. num. 51. lib. 1. Cæph. conſ. 109. num. 108. lib.
1. plenè Rota deciſ. 190. num. 27. & ſeq. par. 6. re-
cent. Licet in d. caſu eſſe attendendum quis agat
de damno, ſeu de lucro inter priuilegiatos fir-
met Rota d. deciſ. 190. num. 29. & ſeq.
33 Statutum autem ſupradictum non habet lo-
cum in contractu minori lucroſo, & vtili. Rota
deciſ. 177. num. 3. par. 1. & deciſ. 545. num. 4. d.
34 par. 1. & deciſ. 678. num. 6. d. par. 1. rec. Dicta ta-
men vtilitas debet eſſe euidens, ſeu euidentiſſi-
ma Rota d. deciſ. 504. num. 16. par. 5. rec. & in An-
conit. nullit. concordiæ 16. Aprilis 1646. coram
35 R. P. D. Arguell. §. alias neque. Licet vtilitatem
minoris ſine ſolemnitatibus ſtatuti non valida-
re illius contractum voluerint Giouagnol. conſ. 27.
num. 12. lib. 2. Gabr. conſ. 20. num. 67. lib. 2. Gra-
tian. diſcep. forenſ. cap. 27. num. 1. par. 1. & Pa-
ſcal. de patr. poteſtat. part. 1. capitul. 6. numer. 21.
& ſequen.
36 Proximiores verò conſanguinei non poſſunt
conſentire in contractu minoris ſi habeant in eo
intereſſe, quando vocantur ad authorizandum
actum, ſecus ſi ratione præiudicij, Adden. ad
Rotam apud Greg. XV. deciſ. 473. num. 23. Rota de-
ciſ. 380. ſub num. 3. par. 1. recent. et d. deciſ. 473.
apud Greg. XV. nu. 10. Vel ſi habeant in d. contra-
ctu commodum, vt poſt Bald. Iaſ. Pariſ. Tiraq.
& Clemen. per eam relatos dicit Rota deciſ. 153.
num. 7. par. 1. recent. Quod quidem intereſſe pro-
37 ximiorum debet eſſe certum, & conſiderabile,
principale, nõ autem ſecundarium, vt declarant
Adden. ad Gregor. XV. d. deciſ. 473. numer. 22. &
Rota apud Card. Seraph. deciſ. 1003. num. 7. et dec.
710. num. 2. par. 1. recent.
38 Dum vero ſtatutum requirit conſenſum, &
præſentiam duorum conſanguineorum vnius
conſanguinei tantum præſentia non ſufficit Rot.
apud Gregor. XV. deciſ. 473. nu. 10. probato tamen
quod alij adeſſent conſanguineo, vt dicit Rota
39 ibi. Licet ex pluribus tutoribus, & curatoribus
datis vnius conſenſus, vel authoritas ſufficiat, vt
tradunt Gratian. diſcep. foren. cap. 86. ſub num. 10.
par. 1. & Rot. deciſ. 211. num. 2. par 2. recent. et in
Romana fideicom. de Corciar. 16. Martij 1648. coram
Card. Corrado, §. quia ſolemnitates, &c.

40 Aduertendum eſt etiam, quod conſenſus ante
ſtatuto requiſitus non poteſt præſtari per epiſto-
lam, vel per procuratorem, Tiraq. de legib. con-
nub. gloſ. 6. num. 21. et ſeq. Coſta de ſcien. et ignor.
cent. 2. diſt. 78. in fin. Caroc. de locat. et conduct.
par. 2. in tit. de mundual. ad Velle. num. 10. Carpan.
ad ſtat. Mediol. cap. 328. num. 246. & ſeq. lib. 1.
qui cum Tiraq. vbi ſupra diſtinguit quinque ca-
ſus, vt ibi per eum.
41 Solemnitates verò d. ſtatuti non requiruntur
quando minor ſe obligat non ex propria obli-
gatione ſed vti hæres patris, l. 1. in fin. C. quan.
decr. opus non eſt, l. fin. C. de reb. cor. Rota apud Put.
deciſ. 105. num. 2. par. 1. et deciſ. 153. num. 2. par.
3. et deciſ. 776. num. 3. par. 2. recent. Puta per ſol-
42 uenda dote ex obligatione defuncti, vel vigore
ſtatuti, vt latè comprobant Picus ad ſtat. Vrb. lib.
1. d. cap. 151. gloſ. 7. num. 257. et Adden. ad Rot.
deciſ. 460. num. 56. et ſeq. et num. 217. et ſeq. par.
4. recent. tom. 2. Rota deciſ. 145. num. 3. par. 6. re-
cent. et in Rauenn. dotis 11. Aprilis 1644. coram
43 Card. Corrado. Niſi dotatio eſſet exceſſiua, quia
tunc vti læſus reſtitueretur in integrum, vt latè
comprobant Adden. ad Rot. d. deciſ. 460. num. 219
et ſeq. Prout poteſt minor ſe obligare ad reſtitu-
tionem dotis abſque alia ſolemnitate, Gabr. conſ.
29. num. 38. lib. 2. Rota deciſ. 511. num. 4. par. 2.
recent et deciſ. 262. num. 5. par. 9. rec. tom. 1.
44 Statutum vero ſupradictum quod minor non
poſſit contrahere ſine ſolemnitatibus in eo præ-
ſcriptis non habet locum in contractu pacis,
vt not. Farinac. de accuſ. quæſt. 15. num. 15. et ſeq.
Guazzin. de pace, par. 1. quæſt. 14. num. 16. et ſeq.
qui loquuntur maximè ſtante iuramento, dum-
modo ſtatutum non præſumat illud dolo extor-
tum, vt facit ſtatutum noſtrum, & dixi Ego in Re-
ſolut. Crimin. in verb. Pax, reſol. 22. n. 4.
45 Habet tamen locum in donatione cauſa mor-
tis facta per minorem, cum illa æquiparetur
contractui, vt docent Craſſ. de ſucceſſ. §. donatio
cauſa mortis quæſt. 2. num. 8. vbi teſtatur de com-
muni opinione, Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 329.
num. 5. et Gratian. diſcep. forenſ. cap. 975. num. 20
par. 5. vbi teſtatur de veriori opinione.
46 Minor vigore d. ſtatuti non poteſt adire hæ-
reditatem ſine ſolemnitatibus in eo præſcriptis,
D. Deluca in Theatr. verit. et iuſt. tom. 9. in tit. de
hæred. & hæredit. diſcur. 14. num. 3. et diſcur. 15.
num. 2. Rot. apud Roias deciſ. 285. num. . . . et deciſ.
129. num. 4. apud Card. Celſum. Niſi tamen hære-
47 ditas eſſet opulenta, quia tunc non requiruntur
ſolemnitates, Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 4
num. 15. vbi dicit, hæreditatem præſumi opu-
lentam, vt ibi per eam.
48 Adde quod ſolemnitates huius ſtatuti non re-
quiruntur in renunciatione facta per Monia-
lem minorem in ingreſſu Religionis, Adden.
ad Rot. deciſ. 586. in fin. par. 5. recent. Caren. reſol.
166. num. 10. plenè Rota apud Card. Ottob. deciſ.
10. num. 47. et 48. & dixi Ego latè allegat. forenſ.
50. num. 50. et ſeq. vbi alias retuli Rotæ Roma-
næ deciſiones.
49 Vtrum vero procurator minoris teneatur
contrahere cum ſolemnitatibus ſtatuti dixi ſu-
pra quo ad procuratorem mulieris rubr. 45. num.
7. & ſeq. videas ibi.

DE

DE CONTRACTIBVS FILIORVMFAMILIAS.
Rubrica LVII.

PAri ratione Filiusfamilias Minor xxv. Annis exiſtens in Poteſtatis Patris, vel Aui non poſſit ſe obligare, vel aliquem Contractum facere ſine præſentia, & conſenſu ſui Patris, vel Aui, & ſi pro aliquo ipſorum obligari contigerit, ſine præſentia, & conſenſu vnius ſaltem Conſanguinei proximioris, qui proprio Iuramento affirmet, Minorem in bonis Parentum cautum eſſe. Idquè procedat etiam, ſi cum alio Filiofamilias contrahat, & liquido cõſtet bona, & pecunias pro quibus ſe obligauit ad eum cum effectu perueniſſe, ſed obligationes quæcunque ab eo, vel eius Fideiuſſore etiam principaliter obligato factæ, nullius ſint roboris, vel momenti, etiam quòd obligatione Camerali, & Iuramento (quòd dolo, & fraude extortum cenſeatur) fuerint roboratæ: Niſi tamen ſui Iuris effectus dictam obligationem confirmauerit, & emologauerit.

Excipimus autem, ſi Filius familias Maior eſſet, vel de conſenſu; aut mandato Patris, vel Aui in cuius poteſtate ſit, contraxerit, vel ſi acceptam pecuniam in rem Patris, vel Aui, ſiue in id, quod oneribus Patris, vel Aui incumbit, verterit, aut ſi Mercator negocijs præpoſitus, ſiue Inſtitor ſit, aut ſi ſeorſum à Patre habitet, & publice pro Patrefamilias habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum conditum ad tollendas fraudes dicitur fauorabile.*

Quicquid ſit quando prohibet aliquem ſe ſimpliciter obligare, num. 2.

3 *Statutum quod filius non poſſit ſe obligare ſine conſenſu Patris non compræhendit filiam.*

4 *Patris conſenſus in contractu filij requiritur ratione præiudicij.*

5 *Proximior qui debet conſentire in contractu debet eſſe maior 25. anno.*

6 *Pater fideiubens in contractu filij dicitur conſentire.*

Fallit ſi ſtatutum requirat conſenſum expreſſum, num. 7.

Et quando conſenſus requiritur pro forma, n. 8.

9 *Filiusfam. poteſt obligare ſine conſenſu Patris pro exoneratione conſcientiæ.*

Requiritur autem conſenſus Patris etiam ſi ſe obliget alteri filiofam. num. 10.

11 *Pater poteſt conſenſum præſtare ad proprium commodum.*

Fallit ſi ſtatutum requirat Patris authoritatem, num. 12.

13 *Statutum requirens conſenſum Patris in contractu filij non procedit in ijs, in quibus pater non habet vſumfructum.*

Nequè compræhendit obligationem de iure permiſſam pro patre, num. 14.

15 *Statutum annullans iuramentum procedit in iuramento de ſoluendo.*

16 *Statutum requirens conſenſum patris non habet locum in contractu iurato.*

Fallit ſi præſumat iuramentum dolo extortum, num. 17.

18 *Filiusfam. an poſſit contrahere cum patre, matre, & filys.*

19 *Statutum requirens conſenſum Patris non procedit in donatione facta Clerico pro ordinibus.*

Nequè in renunciatione iuri de futuro, n. 20.

Fallit vt, num. 21.

22 *Filius dans de nullitate ob deficientiam conſenſus patris tenetur probare illius vitam.*

23 *Pater ſi eſt abſens ſufficit interponere in contractu Decretum Iudicis.*

Et idem eſt ſi pater, & filius non benè conueniant, num. 24.

Fallit ſi ſtatutum requirat conſenſum Patris, & Decretum, num. 25.

26 *Contractus nomen in ſtatuto extenditur ad omnes contractus.*

27 *Contractus filij ſine conſenſu patris eſt nullus ipſo iure vigore ſtatuti.*

Ita vt nequè oriatur obligatio naturalis, numer. 28.

29 *Statutum permittens filio contrahere quando eſt mercator intelligitur ſi contrahat ratione mercaturæ.*

30 *Filiusfam. habitando ſeorſum a patre quando dicatur haberi pro patrefamilias.*

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum prohibens filium familias minorem ſe obligare, nec aliquem contractum facere ſine conſenſu Patris, vti conditum ad tollendas fraudes dicitur fauorabile, & eſt latè interprætandum, vt ex *Fenzon. Theod. Rub. &* *Rota* probaui *ſupra in rubr. præceden. in prin.* Quic-
2 quid dicendum ſit quando ſtatutum ſimpliciter prohiberet, filium familias contrahere, & ſe obligare, vt facit *Statutum Romanum rubr. 152.* quia illud diceretur odioſum, & correctorium iuris communis, cum filiusfam. excepto mutuo, & voto obligetur ex omni contractu. *l. ſi filius.*

filiuſfamilias 38. ff. de actio. & oblig. l. tam ex con-
tractibus ff. de iudic. Ciriac. contro. 387. num. 3.
& 4. & in his terminis tradit Fenzon. ad ſtat. Vrb.
3 lib. 1. cap. 152. num. 20. & 21. vbi dicit non ha-
bere locum in filia familias, vt ibi per eum num.
6. & ſeq. cum quo concordat Carpan. ad ſtatut.
Mediol. cap. 416. in prin. lib. 1.
4 Qui quidem conſenſus patris non requiritur ad
integrandam perſonam, ſed ratione præiudicij,
vt tradunt D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom.
7. in tit. de alienat. & contrar. probib. diſcur. 37.
num. 27. vbi teſtatur hanc eſſe magis commu-
nem opinionem, & receptam in Curia, & in Ro-
ta, ita vt ille etiam ex interuallo accedere valeat,
vt ibi per eum, & Rota apud Dunoz. deciſ. 584. &
deciſ. 649. num. . .
5 Proximior autem qui debet conſentire in con-
tractu filijfamilias dum ille ſe obligat ad fauo-
rem Patris, vel Aui debet eſſe maior annis 25.
& minor non admittitur Odd. de reſtit. in integ.
par. 1. quæſt. 2. art. 3. num. 33. Tiraq. de legib. con-
nub. gloſ. 6. num. 41. & ſeq. Rota apud Cenc. de
cenſ. deciſ. 72. num. 3. & vide adducta ſupra in
rub. præced. num. . .
6 Dicto tamen ſtatuto requirenti conſenſum Pa-
tris in contractu filij dicitur ſatisfactum ſi pro
eo pater in d. contractu fideiubeat, cum impli-
cita approbatio ſufficiat Mangil. de euict. quæſt.
61. in prin. & quæſt. 92. num. 4. Pir. Maur. de fi-
deiuſ. par. 2. ſect. 2. cap. 4. num. 18. D. Deluca in
Theat. verit. & iuſti. tom. 7. in tit. de alien. & con-
trar. probib. diſcurſ. 37. num. 27. & ſi in ſimul ſe
7 obligent Ciriac. contro. 292. num. 5. Niſi tamen
ſtatutum requirat conſenſum expreſſum Mangil.
d. quæſt. 92. num. 5. Rota deciſ. 797. num. 12. par. 1.
diuer. & apud Greg. XV. deciſ. 384. num. 7. & ibi
8 Adden. Neque quando conſenſus requireretur
pro forma, quia debet eſſe expreſſus Mangil. de
euict. d. quæſt. 92. num. 9. Adden. ad Greg. XV. d. de-
ciſ. 384. num. 10. late Tiraq. de legib. connub. gloſ.
6. num. 5. & ſeq.
9 Statutum ſupradictum non habet locum in
obligatione filijfamilias facta pro exoneratione
conſcientiæ Rota in Rom. pecun. 7. Iunij 1641. co-
10 ram Card. Cerro in fin. vbi habetur idem fuiſſe fir-
matum alias per Rotam, licet illud habeat lo-
cum etiam ſi filius contrahat cum alio filiofa-
milias, vt habetur in hoc ſtatuto Bero. conſ. 179.
num. 1. & ſeq. vol. 1. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.
416. num. 31. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 152. num.
53. & ſeq.
11 Pater verò poteſt præſtare conſenſum in con-
tractu filij etiam ad proprium commodum, cir-
cumſcripta contraria diſpoſitione ſtatuti, Car-
pan. ad ſtat. Mediol. cap. 416. num. 107. lib. 1. Mer-
lin. contro. foren. cap. 99. & 100. cent. 2. Gait. de
credit. in addit. 3. ad cap. 3. num. 5. & ſeq. Rota de-
12 ciſ. 480. num. 3. par. 1. rec. Si tamen ſtatutum re-
quirat conſenſum, ſecus ſi authoritatem, quia
pater non poteſt authorare ad proprium com-
modum, ſed requiritur Decretum, Carpan.
Merlin. & Gait. vbi ſupra, & tradit etiam Rota vbi
ſupra & deciſ. 218. num. 7. par. 2. rec. & com-
probat Cenci. de cenſ. quæſt. 15. num. 13.
13 Dictum tamen ſtatutum requirens conſen-
ſum Patris in contractu filij non compræhen-
dat contractum filij initum ſuper bonis, in qui-
bus pater non habet vſumfructum, vt not. Gar-
giar. Iuni. conſ. 2. num. 100. lib. 1. D. Deluca in
Theat. verit. & iuſti. tom. 7. in tit. de alien. & con-
tract. probib. diſcur. 37. nu. 27. & ſeq. & Rota apud
Greg. XV. deciſ. 391. num. 2. & 3. Si tamen Pater,
vel Auus recuſent cõſentire quomodo ſit agen-
dum videas per Menoch. de arbitrar. caſu 211.
num. 6.
14 Quod verò hoc ſtatutum non compræhen-
dat obligationem filio permiſſam pro patre tra-
dit Carauit. in pragm. de Senatum Maced. §. 11. num.
11. & 16. quem referendo ſequitur Rota deciſ.
580. num. 2. in fin. par. 1. rec.
15 Statutum prædictum annullans iuramentum
procedit in iuramento de ſoluendo, de adim-
plendo, non autem de alio iuramento interpo-
ſito quò ad renunciationem ſtatuti, ac aliorum
priuilegiorum, vt not. Pariſ. conſ. 97. num. 18. lib.
1. Gabr. conſ. 127. num. 18. lib. 1. & Gratian. diſcep.
foren. cap. 576. num. 19. par. 3. Licet contrarium
ſentiat Rota apud Merlin. deciſ. 155. num. 4.
16 Statutum de quo ſupra licet non compræ-
hendat contractus filijfamilias iuratos Gratian. di-
ſcep. foren. cap. 27. num. 30. par. 1. D. Deluca in Theat.
verit. & iuſt. tom. 7. in tit. de alien. & contr. probib. di-
ſcur. 26. num. 9. & diſcur. 29. ſub num. 13. Rota 165.
17 nu. 2. par. 1. rec. Illos tamen compræhendit dum
præſumit iuramentum dolo, & metu extortum,
quod ſtatutum facere poteſt, vt ex Andreol. &
Rota probaui in rubr. præced. num. 3. Non ob-
ſtante etiam Obligatione Camerali, vt habetur
in hoc ſtatuto, quæ appoſita in Inſtrumento
euidenter nullo eſt nulla, & non poteſt exequi
vt not. Galleſ. de oblig. camer. quæſt. 3. & ibi Zachi.
& Fenzon. ad d. rubr. 52. ſtat. Vrb. num. 85.
18 Vtrum vero filiusfamilias poſſit contrahere
ſine d. ſolemnitatibus cum Patre, Matre, & filijs
dixi ſup. rub. 45. num. 9. & ſeq. videas ibi quibus ad-
do pro parte affirmatiua Ciriac. contro. 334. n. 24.
19 Statutum autem ſupradictum non compræ-
hendit donationem factam Clerico pro ordini-
bus ſuſcipiendis, in qua non requiruntur ſolem-
nitates, ſec. Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo Dona-
tione largitus num. 11. C. de reuoc. donat. Surd. deciſ.
290. nu. 20. & deciſ. 214. nu. 15. Gratian. diſcep. foren.
20 cap. 750. num. 29. par. 4. Neque habet locum in
renunciatione iuris de futuro, Tiraq. in d. verbo
Donatione largitus num. 80. & ſeq. & de legib. con-
21 nub. gloſ. 5. n. 31. Quod tamen non habere locum
quando in ſtatuto eſt expreſſa ratio imbecillita-
tis ſexus, & ætatis in minoribus, eum poſſit
adeſſe læſio in d. renunciatione latè comprobat
Rota deciſ. 723. num. 12. par. 2. rec. vbi plures dat
concordantes, compræhenderet tamen filium
ſe obligantem pro patre vti correo quando con-
ſtat pecunias ad filium non perueniſſe Rota apud
Cenc. de cenſ. deciſ. 20. num. 9. ex Alex. conſ. 41.
lib. 1. qui id non probat.
22 Addo prædictis, quod filius qui dat de nulli-
tate contractus celebrati ſine conſenſu Patris
tenetur probare vitam Patris, & non ſufficit
quod quilibet præſumitur viuere vſq; ad centum
annos, vt latè comprobat Paſcal. de patr. poteſt.
par. 1. cap. 6. num. 11. & ſeq. & quod paternitas præ-
ſumatur, eum nemo naſcatur ſine patre, vt di-
cit Fenzo. ad ſtat. Vrb. in d. cap. 152. num. 91.
23 Si tamen pater eſt abſens ſufficit interponere
in contractu Decretum Iudicis, vt not. Bald. in
l. tranſactionem 35. ſub num. 5. & ibi Caſtr. num. 5. C.
de tranſac. Borgn. deciſ. 31. num. 39. par. 1. Carpan. ad
ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 416. num. 126. & Rota deciſ. 25.
num. 3.

24 num. 3. par. 9. rec. tom. 1. Et idem eſt ſi pater, & filius non benè conueniant, quia pariter ſufficit Decretum Iudicis *Rota ibi*, vbi dicit in fine, illud non eſſe neceſſarium ſuper autem d. mala conuenientia non eſt ſtandum aſſertioni filij, ſed illa eſt probanda *Rota poſt Pic. ad ſtat. Vrb. deciſ. 36. nu. 8. et ſeq. et d. deciſ 25. num. 4. et ſeq.* vbi dat declara-
25 tionem. Quæ non habent locum quando ſtatutum requirit conſenſum Patris, & Decretum, quià tunc patrem eſſe requirendum, & eo recuſante alium Iudicem eſſe adhibendum dixit *Rota d. deciſ. 25. num. 11. et ſeq.* vbi hoc benè declarat quomodo procedat.
26 Contractus nomen, de quo in hoc ſtatuto generale eſt ad omnes obligationes, quò varijs ex cauſis contrahuntur, vt comprobat *Fenzon. ad*
27 *ſtat. Vrb. d. cap. 152. num. 14. et ſeq.* Et ſtantibus verbis ſtatuti *Sint nullius roboris, nec momenti* contractus filijsfamilias ſine d. ſolemnitatibus eſt nullus ipſo iure, tradunt *Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo Reuertatur num. 97. et ſeq. C. de reuoc. donat. Mand. ad reg. Cancell. 31. quæſt. 11. nu. 6. et Fenzo. ad d. cap. 152. num. 79. et ſeq.* vbi dicit, filiumfamilias non poſſe
28 huic ſtatuto renunciare, vt ibi per eum. Itaut neque oriatur obligatio naturalis. *Fenzou. d. cap. 152. num 39.* vbi quamplures dat concordantes, plenè *Adden. ad Rot. deciſ. 81. num. 26 et ſeq. par. 8. rec.* vbi quamplures refert *Rota Rom.* deciſiones, quas hic tranſcribere non oportet, &c.
29 Statutum autem ſupradictum permittens filiumfamilias contrahere quando eſt mercator habet locum quando ipſe contrahit ratione mercaturæ tantum. *Franc. Becci. conſ. 5. in fin. lib. 1. Genua de Script. priu. lib. 4. in tit. de libr. de mercat. num. 38.* plenè *Adden. ad Rot. deciſ. 345. num. 141. par. 9. rec. tom. 1.*
30 Filiusfamilias vero quando dicatur ſeorſum habitare a patre, & publicè haberi pro patrefamilias tradunt *Adden. ad Paitell. exped. 76. num. 20. & ſeq. Adden. ad Burat. deciſ. 584. num 19. & ſeq.* benè *D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 7. in tit. de alien. & contrac. prohib. diſcur. 37. n. 11. & Rota apud Greg. XV. dec. 182. per tot.* ipſos conſulas. Quo vero ad alia ſuppleas ex annotat. in rubr. præceden.

DE LÆSIONE. *Rubrica LVIII.*

IN omnibus Contractibus, & negocijs, in quibus aliquis reperiretur læſus vltra tertiam partem eius, quòd agitur, ſiue legitime agendum eſſet, procedi poſſit ad reſciſſionem, & deinde liberum ſit Emptori rem ipſam reſtituere pretio recepto, vel pretium ſupplere, præterquam in Subhaſtationibus faciendis, & cæteris caſibus, in quibus expreſſe per præſentia Statuta læſus vltra dimidiam tantum reſtituendus eſſet, & Iuramentum ſimiliter cenſeatur doloſe extortum, & nihil operetur.

SVMMARIVM.

1 *Læſio vt reſcindere valeat venditiones de iure communi debet eſſe vltra dimidiam.*
Cum de iure communi liceat partibus ſe decipere in prætio infra dimidiam, num. 2.
Quod tamen non habet locum in foro conſcientiæ, num. 3.
4 *Statutum circa læſionem in tertia parte non ligat Eccleſiam, nec Eccleſiaſticos.*
Læſio debet conſiderari de tempore venditionis, & contractus, num. 5. & 6.
7 *Rei venditæ in æſtimatione eſt habenda ratio onerum d. rei.*
8 *Læſio eſt plenè, & concludenter probanda.*
Quomodo ſit probanda in terminis ſtatuti Eugubini, num. 9.
10 *Statutum annullans iuramentum ſtante læſione quomodo intelligatur.*
11 *Remedium l. 2. C. de reſc. vend. & ex ſtatuto non eſt exercibile contra tertium.*
Fallit in ſubſidium, num. 12.
Quod tamen declaratur, num. 13.

ANNOTATIO.

MAxima cum ratione conditum fuit hoc ſtatutum, quod in quolibet contractu, & negotio, in quo interuenit læſio intra tertiam partem ſit locus reſciſſioni contractus,
1 quia licet de iure communi non detur reſciſſio contractus, niſi adſit læſio vltra dimidium tantum ad tex. in *l. 2. & in l. ſi voluntate 8. C. de reſcin. vendit.* & tradunt *Pinel. de reſcin. vendit. in 1. par. l. 2. cap. 1. num. 1. & ſeq. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 53. num. 11. & P. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 21. dubit. 4. num. 20*
2 Et de iure communi liceat partibus inuice ſe decipere in pretio infra dimidium ad euitandas lites, quæ ſequerentur, ſi ex qualibet læſione daretur reſciſſio iuxta tex. in *d. l. 2. & in d. l. ſi voluntate 8. C. de reſcin. vendit.* & tradunt latè *Farinac. in fragm. crimin. littera D. num. 30. & ſeq.* vbi quamplures dat concordantes, et *P. Leſſi. de iuſtit. & iur. dict. dubit. 4. num.*
3 *20.* Licet id non habeat locum in foro conſcientiæ, ita vt talis lædens teneatur læſo ad reſtitutionem, vt declarant *Farinac. in d. fragm. crim. littera D. num. 43. & ſeq.* vbi teſtatur de magis communi opinione Legiſtarum, & Canoniſtarum, *P. Leſſi. in d. dubit. 4 num. 21. & ſeq. et P. Latman. in Theol. moral. lib. 3. tract. 4. capit. 17. num. 5. et ſeq.* vbi ponunt cauſas a d. reſtitutione excuſantes.
4 Statutum autem ſupradictum vti laicale non ligare Eccleſiam, neque perſonas Eccleſiaſticas tradunt *D. Deluca in Theat. verit. et iuſtit. tom. 7. in tit. de empt. et vendit. diſcurſ. 25. num. 8. et Rota deciſ. 58. numer. 32. part. 6. recent. et apud Cardin. Celſum deciſ. 391. num. 5.* Quicquid quoad ſtatutum Romanum, quod dici poteſt Papale teneat *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 154. numer. 12.*

5 Quæ quidem læſio, de qua in ſupradicto ſtatu-
to conſiderati debet, & æſtimari de tempore
venditionis, vt tradunt *Pinel. in l. 2. par. 3. cap. 4.*
num. 5. C. de reſcin. vendit. & Rota decis. 532. num. 14.
6 *& deciſ. 580. num. 9. par. 5. rec. tom. 2.* Et de tem-
pore contractus. *Rolan. conſ 59. num. 29. lib. 1. Ad-*
den. ad Paitell. exped. 65. num. 14. & Rota apud Greg.
XV. deciſ. 553. num. 3. & deciſ. 570. num. 5. In qua
7 æſtimatione facienda pro detegenda læſione eſt
habenda ratio canonis, pacti de retrouendendo,
& ſimil. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 154. num. 7. &*
ſeq. Adden. ad Paitell. exped. 6. num. 61. D. Deluca in
Theat. verit. & iuſt. tom. 7. de empt. & vend. diſcurſ.
8 *44. num. 19.* Et d. læſio eſt probanda plenè, & con-
cludenter, vt probat *D. Deluca in Theat. verit. &*
iuſt. tom. 7. in tit. de empt. & vend. diſcur. 24. num. 2.
& diſcur. 44. num. 17. & Rota apud Buratt. deciſ. 538.
9 *num. 1. & ibi latè Adden. num. 22.* Quomodo vero
ſit probanda d. læſio per agentem vigore d. ſta-
tuti declarant *D. Deluca in d. diſcurſ. 24. & diſcur.*
44. ferè per tot. & Rota d. deciſ. 532. per tot. & d.
deciſ. 580. per tot. in d. par. 5.
10 Addo prædictis, quod d. ſtatutum annullans
iuramentum ſtante læſione vltra tertiam par-
tem eſt intelligendum, quando adeſt ſententia,
vel euidenter, & notoriè conſtat de læſione,
itaut antequam de illa conſtet ſi obijciatur de
periurio, neceſſe ſit docere de abſolutione a iu-
ramento, vt declarant *Gabr. conſ. 9. num. 5. & 6.*
lib. 2. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 154. num. 11. & Rota
apud Greg. XV. deciſ. 64. num. 8. & ſeq. & ibi Adden.
nu. 14. & aliam declarationem ad d. ſtatutum af-
fert *D. Deluca in dict. tit. de empt. & vendit. diſcur.*
25. num. 7.
11 Ac etiam, quod d. remedium competens ex
diſpoſitione *l. 2. C. de reſcin. vendit.* & ſeu ex ſupra-
dicto ſtatuto non eſt, non eſt exercibile contra
tertium bonæ fidei poſſeſſorem, qui ex cauſa
onerosa, & pro iuſto pretio rem acquiſierat, vt
communiter firmāt *Doct. in d. l. 2. C. de reſcin. vend.*
collecti per *Barboſ. ibi num. 133. Capic. Latro con-*
ſult. 124. num. 1. et 2. Hodier. contro. 3. num. 12. et ſeq.
& D. Deluca in Theat. verit. et iuſti. tom. 7. in tit. de
12 *empt. et vendit. diſcur. 25. num. 4.* Quod tamen li-
cet non habere locum in ſubdium voluerint *Co-*
ſta de remed. ſubſid. 47. ſub num. 1. et Andreol. con-
trou. 97. nnm. 1. et ſeq. qui dant concordantes. Id
13 tamen habet locum quando tertius acquiſiuit
rem titulo lucratiuo, & pro eodem minus iuſto
pretio, & læſiuo, itaut dicatur eſſe in lucro,
cuius ratione intrat ſubſidiaria æquitas, vt de-
clarant *Andreol. d. controu. 97. num. 3. Hodier. d.*
controu. 3. num. 17. et ſeq. et D. Deluca in d. diſcurſ.
25. num. 5.

DE FIDEIVSSORIBVS. *Rubrica.* LIX.

QVi pro alio in ſolidum, ac vti principalis fideiuſſerit, etiam ſi beneficio ſoli-di, ſiue Auth. Præſente, C. de fideiuſſ. tacitè, vel expreſsè non renunciauerit, ac de tali beneficio certioratum eſſe non appareat, poſſit, antequam principalis debitor excutiatur, conueniri, & cogi implere promiſſa, niſi tamen expreſſe ſtipulatus, ſit, ſe vti ſimplicem fideiuſſorem obligari, & in omnem caſum, teneatur principalis eum indemnem conſeruare: Et Creditor habens debitorem, & fideiuſſorem ex eadem re, vel cauſa in ſpecie, vel quantitate obligatos, poſſit contra quem voluerit procedere, & iudicio contra vnum cepto, & pendente contra alium expediri, & vtrumque ſimul, donec ſibi de ſuo Credito fuerit integre ſatisfactum, conuenire.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor non poteſt a creditore conueniri niſi excuſſo principali.*
Etiam ſi ſe vti principalis, et inſolidum ſe obligauerit, num. 2.
Licet contrarium teneant aliqui, num. 3.
Maximè ſtante obligatione Camerali, num. 4.
Fallit ſi fideiuſſor expreſsè d. beneficio renunciauit, num. 5.
Vtrum verò ſufficiat renunciatio omni legum auxilio remiſſiuè, num. 6.
7 *Fideiuſſor dicitur obligatus vti principalis quando ſe obligat omni meliori modo, cum iuramento, & obligatione Camerali.*
8 *Fideiuſſor debet conſeruari indemnis etiam ſi non ſit actum.*
Quid verò importet promiſſio indemnitatis remiſſiuè, num. 9.
10 *Creditor agens contra fideiuſſorem poteſt variare.*
Cum in executiuis ſit licita variatio, num. 11.

ANNOTATIO.

1 Fideiuſſor quod habeat beneficium a iure, quod non poſſit a creditore conueniri niſi excuſſo prius principali debitore eſt tex. *in auth. præſente C. de fideiuſ.* & tradunt *Pir. Maur. de fideiuſ. par. 2. ſect 6. cap. 3. num. 11. & ſeq. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 155. num. 1.* vbi dicit, ita ſeruari in practica, niſi adſit conſuetudo, vel ſtatutum, in contrarium, vt ibi per eum, & *Caluin. de æquitat. lib. 2. cap. 185. num. 26. et ſeq.* Quod quidem beneficium fideiuſſori competens aliquando vocatur beneficium *nouę Conſt. de fideiuſſoribus,* vt dicit, *Spec. de renunc. §. 1. n. 10.* aliquando vocatur *beneficium Iuſtiniani,* vt dicit

Theſaur.

Theſaur. deciſ. 166. *in prin.* aliquando *beneficium*
Ordinis, ſeu de principali prius excutiendo, vt dicit
Aſin. de execut. cap. 2. *num.* 13. & proſequitur *Pir.*
Maur. de fideiuſs. part. 2. *dict. ſect.* 6. *cap.* 3. *numer.*
5. nec non *Caluin. de æquitat. dict. cap.* 185. *nu-*
mer. 20.
2 Et d. beneficium habere locum etiam ſi fideiuſ-
ſor ſe principaliter, & inſolidum obligauerit vo-
luerunt *Cenc. de cenſ. quæſt.* 74. *num.* 15. vbi quam-
plures adducit ita ſentientes, *Theſaur. in d. deciſ.*
166. *num.* 2. *verſ. verum, &c.* vbi hanc opinionem
dicit veriorem, & magis communem, & ſecun-
dum illam fuiſſe in illo Senatu iudicatum, & alij
plures relati per *Pir. Maur. de fideiuſ. d. ſect.* 6.
cap. 3. *num.* 38.
3 Licet contrariam opinionem imò fideiuſſo-
rem, qui ſe principaliter, & inſolidum obliga-
uit non gaudere beneficio Ordinis, & *d. auth.*
præſente C. de fideiuſ. tenuerint quamplures Do-
ctores, quos refert *Pir. Maur. in d. ſect.* 6. *cap.* 3.
num. 33. & vltra eos *Paitel. exped.* 37. *nu.* 10. *Fachi.*
contro. iur. lib. 8. *cap.* 54. *per tot. &* *Calui. de æquit. d.*
4 *cap.* 185. *num.* 53. *& ſeq. & num.* 76. Maximè ſtante
Obligatione Camerali, vt not. *Pir. Maur. d. cap.* 3.
num. 4. *& Zachi. de oblig. camer. quæſt.* 52. *num.* 9. vbi
quamplures dat concordantes, & *Rotæ deciſiones*
adducit, *Cenc. de cenſ. d. quæſt.* 74. *ſub. num.* 20. *& Ro-*
ta coram Card. Ottob. deciſ. 169. *in prin. & apud Mer-*
5 *lin. de pign. deciſ.* 115. *num.* 7. Et quando d. benefi-
cio excuſſionis renunciauit expreſsè, vt not.
Cenc. de cenſ. d. quæſt. 74. *num.* 20. *Ant. Gomez var. re-*
ſol. tom. 2. *cap.* 12. *num.* 2. *Gail. pract. obſeru. lib.* 2. *ob-*
ſeru. 27. *num.* 20. *& ſeq. & Calui. de æquit. d. cap.* 185.
6 *num.* 66. Vtrum verò ad excludendam d. excuſ-
ſionis beneficium ſufficiat renunciatio omni iu-
ris, & legum auxilio vide *Barboſ. de clauſ. clauſ.*
133. *num.* 1. *& Theod Rube. in ſing. Rota Roma. tom.* 2.
de clauſ. clauſ. 680. *num.* 11. qui tenent quod ſic,
7 Dicitur autem fideiuſſor ſe obligare vti princi-
palis quando ſe obligat omni meliori modo,
cum obligatione Camerali, & iuramento, vt
declarant *Cenc. de cenſ. d. quæſt.* 74. *num.* 11. *&* benè
comprobat *Rota in Rom. Saluian.* 26. *Aprilis* 1641.
coram R. P. D. Dunozetto §. *præſertim, &c.*
8 Quod autem principalis teneatur conſeruare
indemnem fideiuſſorem, licet indemnitas ex-
preſsè in Inſtrumento per eum promiſſa non
fuerit, cum id ſit de natura contractus fideiuſ-
ſionis docent *Cenc. de cenſ. quæſt.* 52. *num.* 6. *Grati.*
diſcep. foren. cap. 130. *num.* 24. *par.* 1. *& Pir. Maur.*
9 *de fideiuſ. par.* 1. *ſect.* 3. *cap.* 17. *num.* 7. Quid verò
importet promiſſio indemnitatis tradunt *Pir.*
Maur. de fideiuſ. d. cap. 17. *per tot. Mangil. de euict.*
quæſt. 34. *num.* 16. *& ſeq. & Rota apud Card. Cel-*
ſum deciſ. 152. *in prin. & Poſti. de manut. obſeru.*
12. *num.* 132.
10 Sicuti etiam quod creditori agenti contra fi-
deiuſſorem liceat variare de principali ad fi-
deiuſſorem, & de fideiuſſore ad principalem vti
habetur in hoc ſtatuto tradunt *Pir. Maur. de fi-*
deiuſ. par. 2. *ſect.* 10. *cap.* 79. *num.* 1. *& ſeq. & Ro-*
11 *ta deciſ.* 161. *nu.* 4. *par.* 6. *rec.* Cum in executiuis
electio minus remedij non præcludat etiam aliis
quando per primum creditori non eſt ſatisfa-
ctum *Pir. Maur. d. cap.* 79. *num.* 2. *& ſeq. Rota d.*
deciſ. 161. *num.* 4. *& ſeq.* Et videtur, quod poſ-
ſit etiam vtrumque conuenire iuxta not. per
Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. *cap.* 156. *num.* 1.

QVOD FIDEIVSSOR PETERE POSSIT A FIDEIVSSIONE EXIMI.
Rubrica LX.

Fideiuſſor, qui per quinquennium ſteterit in obligatione, ſiue Interim de ſuo quandoque ſoluere etiam in Cenſualibus Præſtationibus Iuris remedijs fuerit coactus poſſit Principalem, aut eius hæredes compellere, vt eum à tali expromiſſione eximat, vel de eius indemnitate idonee caueat, etiamſi Principalis Debitor non delapidet bona ſua, & per eumdem Iudicem, per quem ad inſtantiam Creditoris proceditur contra fideiuſſorem, eodem modo, & forma, contra Debitorem procedatur ad inſtantiam fideiuſſoris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod fideiuſſor poſſit petere liberationem a fideiuſſione eſt deciſorium.*
Et ideo ligat etiam forenſes, num. 2.
3 *Fideiuſſor licet non poſſit petere liberationem a fideiuſſione antequam ſoluat.*
Fallit tamen ſi diu ſtetit in obligatione, n. 4.
Quando autem fideiuſſor dicatur ſtetiſſe diu in obligatione, num. 5.
Fallit ſecundo quando coactus fuit ſoluere de proprio, num. 7.
6 *Statuti diſpoſitioni eſt omninò ſtandum.*
8 *Fideiuſſor poteſt petere liberationem etiam in contractu cenſus.*
Non tamen quo ad euictionem fundi cenſualis, num. 9.
Neque quo ad ſortem, ſed ſolum quo ad fructus, num. 13.
Liberatio autem fit vel dato alio fideiuſſore loco illius, num. 10.
Vel dato releuatore ad fauorem fideiuſſoris, n. 11.
12 *Libellus pro eximitione a fideiuſſione quomodo ſit ſit concipiendus.*

ANNOTATIO.

1 STatutum hoc, quod fideiuſſor poſ-
ſit petere ſe liberari a fideiuſſione
eſt deciſorium, vt tradunt *Fenzo.*
ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 157. num. 14. &
Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ. 195.
num 3. Et ideo non ligat Clericos,
& perſonas Eccleſiaſticas *Fenzon. vbi ſup num.*
20. Rota apud Merli. deciſ. 901. in prin. tom. 2. & in
Rom. domus de Scapuccis ad S. Auguſtinum 19. Ia-
nuar. 1611. coram Reuerendiſs. Coccino Decano, Li-
cet Clerici, & Eccleſiaſtici illo gauderent acti-
uè iuxta not. per me in *Prælud. num. 178.* Et d.
2 ſtatutum vti deciſorium ligare etiam forenſes
voluit *Rota apud Card. Caualer. deciſ. 320. in fin.*
vbi alias adducit.
3 Fideiuſſor licet non poſſit agere actione man-
dati contra principalem debitorem antequam
ſoluat, vt releuetur, & liberetur, a fideiuſſione,
vel quod alius loco ſui conſtituatur ad tex. in *l.*
lucius 38. ff. mand. & in l. ſi pro ea 10. C. eod. tit. & in
cap. fin. de mand. & tradunt *Rota apud Cenci. de cenſ.*
deciſ. 448. num. 2. & Pir. Maur. de fideiuſ. par. 2.
ſect. 5. cap. 3. num. 1. & ſeq. vbi teſtatur de commu-
ni opinione, & quam plures ad d. concluſio-
nem accommodat limitationes, quam hic ni-
4 mis longum eſſet referre, & præcipuè quando
fideiuſſor diu ſtetit in obligatione, vt diſponitur
in hoc ſtatuto ad tex. in *cap. fin. de fideiuſ.* vt ibi
5 per eum *num. 32.* Et licet maximè varient ſcri-
bentes, quando fideiuſſor dicatur diu ſtetiſſe in
obligatione, cum hoc non ſit in iure deciſum,
quorum aliqui tenent ſufficere biennium, alij
verò decennium. *Rota apud Cenc. de cenſ. deciſ.*
465. num. 2. & ſeq. aliqui verò id remitti arbi-
trio Iudicis, vt videre eſt per *Pir. Maur. de fi-*
deiuſ. d. cap. 3. num. 34. & ſeq. per Menoch. de ar-
bitrar. caſu 41. num. 1. & ſeq. per Card. Mantic. de
tacit. lib. 16. tit. 20. num. 2. & per Rota apud Cenc.
de cenſ. deciſ. 109. num. 4.
Statutum tamen noſtrum ad tollendum d. opinio-
nes Doctorum mediam viam ſequutum decla-
rauit, ſufficere fideiuſſorem ſtetiſſe in obligatio-
ne per quinquennium, iuris diſpoſitioni eſt om-
6 nino ſtandum iuxta theoricam *Bald in l. gallus.*
29. §. ſi eius in ſec. not. ff. de liber. & poſth. Ac etiam
ſtatuit poſſe idem petere fideiuſſorem quando
aliquam ſummam de ſuo ſoluere fuerit coactus
7 cum qua diſpoſitione concordat *Pir. Maur. de*
fideiuſ. d cap. 3. 25. ſeu paſſus fuerit moleſtius,
Rota per Cenc. d. deciſ. 465. num. 6. & ſeq.
8 Fideiuſſor inſuper qui ſe obligauit in contractu
cenſus poſſe petere eximitionem ab obligatio-
ne ſi diù ſtetit in obligatione, vel coactus fuit ali-
quid ſoluere, vt eſt diſpoſitum in hoc ſtatuto,
tradunt *Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18.*
par. 3. num. 16. Cenc. de cenſ. quæſt. 76. num. 7. &
ſeq. vbi contrarijs reſpondet, & *Rota apud Cenc.*
deciſ. 195. n. 11. & ſeq. & deciſ. 199. num. 3. & deciſ.
200. num. 2. & alibi paſſim. Quicquid contra-
rium ſenſerint *Roder. Boni.* & alij relati per *Cenc.*
vbi ſupra num. 2.
9 Licet d. eximitionem petere non poſſet quo
ad euictionem fundi cenſualis per eum promiſ-
ſæ tacitè, vel expreſsè, vt probat *Cenc. d. quæſt. 76.*
num. 11. & Rota apud eum deciſ. 448. num. 5. & ge-
neraliter dixit *Pir. Maur. de fideiuſ. in d. cap. 3. num.*
39. & ſeq. vbi alius caſus recenſet in quibus non
eſt locus d. eximitioni.
10 Quæ quidem eximitio, & liberatio à fideiuſ-
ſione præſtabitur, vel dato alio fideiuſſore loco
iſtius, qui petit liberationem, quatenus tamen
dominus cenſus conſentiat, cum ipſo inuito id
fieri non poſſit, vt not. *Cenc. in d quæſt. 76. num. 13.*
11 *& 14. & Rota apud eum deciſ. 200. num 3.* Vel dato
ad fauorem fideiuſſoris, qui inſtat pro liberatio-
ne alio fideiuſſore, qui ipſum releuet, & a dam-
no ſeruet, vt declarant *Cenc. in d. quæſt. 76. num.*
15. Poſti. de manut. obſeru. 12. num. 129. & ſeq. &
Rota apud Cenc. d. deciſ. 200. num. 3.
12 In quo iudicio eximitionis libellus concipi
debet, vel abſolutè pro eximitione ab obligatio-
ne, vel alternatiuè pro liberatione, vel extin-
ctione cenſus, quia ſi libellus ſimpliciter conci-
peretur pro extinctione cenſus non procederet,
niſi adeſſet pactum de liberando fideiuſſorem,
vt benè declarant *Cenc. in d. quæſt. 76. in fin. & Po-*
ſti. in d. obſeru. 12. num. 129. & ſeq.
13 Quibus addo, quod d. ſtatutum mandans fi-
deiuſſorem eximi debere a fideiuſſione, & obli-
gatione etiam in contractu cenſuali non habet
locum quo ad ſortem, ſed ſolum quò ad fru-
ctus, vt tradit *Rota apud Cenc. de cenſi. deciſ. 465.*
n. 13. & deciſ. 531. num. 8. & 14. & deciſ. 460. nu. 6.

DE POENIS CONVENTIONALIBVS IN CONTRACTV appoſitis. Rubrica LXI.

SI Debitor, ſiue Promiſſor fuerit in mora, vel culpa adimplendi Promiſſa, & Pœna Conuentionalis à Partibus in Contractu ſit appoſita, eatenus exigatur, quatenus Actor probauerit ſua intereſſe, & Iudex tale intereſſe taxauerit.

SVMMARIVM.

1 *Contrahentes poſſunt eorum conuentiones munire adiectione pænæ.*
Etiam ſi eorum nihil inter ſit de iure ciuili, num. 2.
3 *Tœnæ in contractibus appoſitæ hodie non exiguuntur niſi quatenus contrahentium inter ſit.*
Etiam in contractibus iuratis, ſi ſtatutum tollit vires iuramento, num. 4.
Et eo magis quò ad Eccleſiam, & Eccleſiaſticos, num. 5.
Quæ tamen ceſſare videntur in pœnis appoſitis in compromiſſis, num. 6.

ANNO-

ANNOTATIO.

1 LIcet contrahentibus liceat eorum conuentiones, & pacta, vt ſincerius, meliuſquè ſeruentur munire ſtipulatione pœnæ, vt not. *Menoch. de arbitr. caſu* 260. *num.* 1. *Io. Salas de vſur. dubit.* 21. *nu.* 2. plenè *Leotar.*
2 *de vſur. quæſt.* 38. *num.* 1. Etiam ſi contrahentium nihil interſit de iure ciuili, vt poſt *Iaſ. Salaſ. Surd. Alciat. Ciriac. Card. Mant. & alios per eum relatos*
3 *firmat Leotar. d. quæſt.* 38. *num.* 3. Hodiè tamen pœnæ in conuentionibus quantitatis appoſitæ exigi non poſſunt, niſi quatenus creditoris interſit, & non vltra, vti reperitur diſpoſitum in hoc ſtatuto noſtro, vt declarant *Fenz. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 163. *num.* 1. *& ſeq. Leotar. de vſur. d. quæſt.* 38. *num.* 14. latè comprobans, *& Maſſin. de confiſcat.*
4 *bonor. quæſt.* 22. *num.* 34. qui dant concordantes, Quod habere locum etiam in contractibus iuratis not. *Fenzon. in d. cap* 163. *num.* 8. quando ſtatutum tollit vires, iuramento, alias ſecus, vt ibi
5 per eum, & eo magis quo ad Eccleſiam, & perſonas Eccleſiſticas, qui non debent cum aliena iactura locupletari, & ſit non poſſunt pęnas conuentionales exigere, niſi quatenus earum interſit, vt not. *Card. Mantic. de tacit. lib.* 14. *tit.* 37. *num.* 45. *Leotar. d. quæſt.* 38. *num.* 15. *& ſeq.* vbi not. quando prædicta concluſio de qua ſupra ceſſet *& Rota apud Cardin. Seraph. deciſ.* 794. *num.* 24.
6 Quæ tamen ceſſare videntur in pœnis appoſitis in compromiſſis, vt earum metu a placitis non recedatur, vt tradunt *Fenzon. in d. cap.* 163. *num.* 10. *et Maſſin. de confiſc. bonor. d. quæſt.* 22. *num.* 76. licet dicat illas de conſuetudine non exigi ex *Monta. contro.* 57. *num.* 5.

QVOD STANTIBVS MASCVLIS, FOEMINÆ Non Succedant, Rubrica LXII.

FOeminæ dotatæ ad Auo, Auia, Patre, Matre, vel à Fratre donec, & quouſque Maſculi ſuperfuerint per lineam directam in infinitum deſcendentes, ab inteſtato ſuccedere non poſſint, nec agere ad legitimam, vel eius ſupplementum aut congruæ dotis, nec aliquo alio Iure valeant habere regreſſum ad bona, ſiue hæreditatem prædictorum, ita quod ab vno tantum ipſorum, vel ipſarum dotatæ, ab omnium ſupranominatorum hæreditate excluſæ cenſeantur, & earum dotibus contentæ nullo modo reclamare valeant, ſed in dictis bonis, & hæreditate Maſculi tantum iuxtà gradus prærogatiuam integre, & plenarie ſuccedant. Quòd ſi dictæ Fœminæ ab Auo, vel Auia, Patre, vel Matre maritatæ, & dotatæ non fuerint, vel per eoſdem in vltima Voluntate Dos eis conſtituta non ſit, teneantur Patres, Fratres, ſiue Nepotes cum effectu congruè dotare Amitam, Sororem, ſiue Neptem, inſpecta qualitate perſonarum, Patrimonij, & Conſuetudinis earum Domus, adhibitis etiam ad hæc, duobus proximioribus conſanguineis, qui nullum prorſus in dictis bonis habeant intereſſe, Alioquin ad dicta bona pro virili admittantur.

Si verò dictæ Fœminæ peruenerint ad Viduitatem, tunc reuerti valeant ad Domum Paternam, ſiue Fraternam, & ibidem conferendo fructus ſuarum Dotium, habeant veſtes, & congrua Alimenta ſecundum facultatem Domus. Quòd ſi dictæ Fœminæ dotatæ, vel non dotatæ, aut earum aliqua ſine Filijs ab inteſtato decedant, vel decedat, aliæ Sorores, vel Neptes in eius, vel earum bonis nullatenus admittantur, ſed earum Patrui, Fratres, & Nepotes proximiores in gradu admitti debeant.

Addentes etiam, quòd deficientibus Maſculis eorum Filiæ fœminæ in bonis, & hæreditate defuncti ſuccedant, excluſis alijs fœminis in gradu ſuperiori: Quòd ſi illæ etiam ſine filijs deceſſerint, tunc, & eo caſu, dictæ fœminæ in gradu ſuperiori, vt ſupra excluſæ ad dicta bona omnino reuerti, & admitti debeant.

Declarantes quòd liceat dictis Maſculis de prædictis bonis tam inter viuos quàm, in vltima Voluntate libere diſponens, & in caſu diſpoſitionis talis reintegratio non admittatur.

SVMMA:

SVMMARIVM.

1 Statutum excludens fœminam a ſucceſſione ſtantibus maſculis eſt correctorium iuris communis.
Eſt tamen fauorabile, & non odioſum odio irrationabili, num. 2.
Itaut ſufficiat, illud fuiſſe confirmatum in forma communi.
Et illud eſt validum, num. 4.
Et habet locum etiam ſtante vno maſculo, licet loquatur in plurali n. 5.
6 Statutum excludens fæminas ſtantibus maſculis non impedit, quin illæ poſſint capere ex teſtamento.
Ratio affertur, num. 7.
8 Statutum excludens dotatas illas excludit ſolum ab hæreditate dotantis.
Fallit ſi ſtatutum dicit, quod dotata ab vno ſit excluſa ab omnibus, num. 9.
Alij autem diſtingunt, vt num. 10.
11 Agens ad excluſionem fœminæ dotatæ tenetur probare dotationem.
Licet aliqui contrarium teneant in muliere maritata, num. 12.
13 Fœminæ excluſioni, vt ſit locus requiritur aditio maſculi.
14 Maſculus tranſmittit ius excludendi fęminam etiam non agnitum.
15 Soror innupta vigore ſtatuti excluſiui fœminarum non excludit nuptam.
16 Maſculus poteſt ſororem admittere ad partem etiam inuitis creditoribus.
17 Fœminæ excluſæ temporaliter deficientibus maſculis reintegrantur ad ſucceſſionem.
Et quid ſi defunctus deceſſit teſtatus inſtituendo maſculum, num. 21.
18 Fœminæ ius reintegrationis eis delatum tranſmittunt ad hæredes.
Secus ſi illud eis non ſit delatum, nu. 19.
Contrarium tenent plures Doctores, nu. 20.
22 Filia dotata à patre non poteſt conqueri de modicitate dotis.
Fallit ſi adſit magnus exceſſus, & læſio enormiſſima, num. 23.
24 Fœmina excluſa propter dotem non perdit ſuitatem, et non dicitur extranea.
25 Statutum excluſiuum fœminarum habet locum etiã in bonis emphiteoticis.
26 Statutum excluſiuum fęminarum ligat etiam Moniales.
Licet contrarium teneant plures Doctores, n. 27
28 Fœmina excluſa a ſtatuto an poſſit petere interim ſibi aſſignari dotem.
29 Dos non ſuccedit loco legitimæ vigore Statuti Eugubini.
30 Filia dicitur dotata quando pater in teſtamento ei aliquod reliquit.
Et ſufficit ad illam excludendam dos tradita pro ea Monaſterio, num. 31.
32 Filia moriente ſine filiis ſuccedit pater excluſa ſorore defuncti.
33 Filia excluſa à ſtatuto non poteſt contra tabulare.
34 Neptis non excluditur a patruo ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum.
35 Statuto excluſiuo fœminarum, vt ſit locus requiritur ſubiectio perſonæ, et bonorum.
Licet contrarium teneant aliqui, n. 36.
37 Statutum excludens ſororem a ſucceſſione fratris non excludit neptem a ſucceſſione patrui.
Licet contrarium teneant aliqui, num. 38.
39 Statutum excludens fœminas a ſucceſſione procedit etiam in ſucceſſione Clerici.
Contrarium tenent Rota relata, nu. 40.
41 Monacus poteſt vti beneficio ſtatuti excluſiui fœminarum.
42 Fęmina excluſa a ſucceſſione cenſentur etiam excluſa venientes ab ea.
43 Statutum excluſiuum fęminarum habet locum ſolum fauore filiorum primi matrimonii.
Declara, vt num. 44.
45 Soror excluſa a ſucceſſione fratris an cenſeatur excluſa a ſucceſſione ſororis.

ANNOTATIO.

1 STatutum hoc excludens fęminas à ſucceſſione ſtantibus maſculis licet ſit correctorium iuris communis, nempè contra *l. maximum vitium 4. C. de libe. præt.* & tradunt *Bald. in l. inter filios 11. C. famil. ercisc. Brun. de ſtat. excluſ. fami. art. 4. num. 2. et Illuſtriſs. D. meus Deluca in Theat. verit. et iuſti. tom. 4. in tract. de ſeruit. ad mater.*
2 *retract. diſcur. 71. num. 11.* dicitur tamen fauorabile, & rationabile, vel ſaltem non odioſum odio irrationabili, vt not. *Brun. de ſtat. excluſ. fœmin. art. 8. ſub num. 127. Surd. conſ. 553. num. 9. vol. 4. Thomat. deciſ. March. 204. num. 10. & Rot. deciſ. 51. num. 7. par. 1. rec. & apud Merlin. deciſ. 353. num. 5. & 6.* vbi teſtatur de magis recepta Doctorum opinione, vti conditum pro conſeruatione agnationum, & ſic in vtilitatem publi-
3 cam, itaut ſufficiat, illud fuiſſe confirmatum in forma communi, vt tradunt *Adden. ad Greg. XV. deciſ. 267. num. 17. in fin. Adden. ad Burat. deciſ. 6. num. 15. Illuſtriſs. D. Deluca d. diſcur. 71. num. 11. & Rota apud Merlin. deciſ. 698. nu. 6. & deciſ. 640. num. 3. & deciſ. 256. num. 8. & 9. par. 11. recen. et in Eugubina diuiſio. 13. Maii 1658. coram R. P. D. Beuilaqua* vbi dicit, d. ſtatuta adeſſe per totam Italiam, & de ſtatutis fauorabilibus licet iuri cõmuni contrarijs quod ſufficiat confirmatio illorum in forma communi dixi ſupra *in prælud.*
4 *num. 79.* Et ideò d. ſtatutum eſſe validum firmant diſputato articulo *Campeg. de dote par. 5. quæſt. 26. per tot.* vbi teſtatur de veriori opinione, *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 278. num. 9. & Michal. de Fratr. par. 3. cap. 11. num. 2.*
5 Et d. ſtatutum habere locum etiam ſtante vno maſculo, licet loquatur in plurali ſtantibus maſculis not. *Carpan. ad ſtatut. Mediol. d. cap. 278. num. 47. Michal. de Fratr. par. 3. cap. 11. num. 14.* qui dant concordantes, & ante eos ſcripſit *Bald. in l. 1. num. 3. C. de condit. inſer.*
6 Statutum ſupradictum excludens fœminas a ſucceſſione ſtantibus maſculis non impedit, quia filiæ ex teſtamento Patris capere poſſint, vt dixit *Rota apud Greg. XV. deciſ. 358. num. 1 & ibi Adden. num. 6.* qui plures dat concordantes, *& deciſ. 565. nu. 8. & in Romana ſeu Vrbeuetana ſucceſ. 2. Ianuar. 1658. coram R. P. D. Albergato §. non obſtante &c. & in Eugubina fideicom. 26. Nouemb. 1649. §. mi-*
7 *nus obſtat coram R. P. D. Dunozetto.* Cum pater diſponendo ad fauorem filiarum videatur recedere a ſtatutaria diſpoſitione, ita vt ſucceſſio videatur redacta ad terminos iuris communis, vt not. *Franc. Becc. conſ. 107. num. 20.* qui dat concor-

concordantes, *& Rota apud Greg. XV. deciſ.* 556.
num. 6.
8 Aduertendum tamen eſt, quod licet ſtatutum
excludens dotatas a ſucceſſione ſtantibus maſcu-
lis cenſeatur illas excludere tantum a ſucceſſio-
ne dotantis, non autem a ſucceſſione illorum,
qui non dotarunt, vt tradunt *Michal. de Fratr.*
par. 3. *cap.* 11. *num.* 164. *& ſeq.* licet poſtea con-
trarium ſentiat *Illuſtriſs. D. Deluca in Theat. verit.*
& iuſti. tom. 11. *in tit. de ſucceſſ. ab inteſt. diſcur.* 3.
num. 11. *& diſcur.* 14. *num.* 2. *et Rota apud Merlin.*
deciſ. 390. *num.* 7. *& ſeq. & deciſ.* 429. *num.* 1. *&*
13. *& deciſ.* 342. *num.* 20. *par.* 12. *recen.* Hoc ta-
9 men non habet locum in terminis ſtatuti noſtri,
quod vlterius progreditur expreſsè declarando,
quod fęmina dotata ab vno ſit excluſa ab hære-
ditate omnium in eo nominatorum, vt in his ter-
minis, *& Decreti q. Ducis Vrbini* ſuper excluſione
fœminarum tradunt *Thob. Noni. conſ.* 12. *num.* 1.
Michal. d. cap. 11. *num.* 167. vbi alios dat concor-
dantes, *& Rota apud Merlin. deciſ.* 390. *num.* 10.
& deciſ. 342. *num.* 21. *par.* 12. *recen.* licet in hac
10 materia diſtingui poſſit, Quod aut ſtatutum enu-
merat plures perſonas, & ſucceſſiones per co-
pulatiuam, & tunc vnica dotatio ſufficiat pro ex-
cluſione ab omnibus, aut per alternatiuam, &
idem dicendum ſit in capite dotationis, non au-
tem excluſionis, ſecus autem vbi alternatiua ſit
tam in dotatione, quam in excluſione, vt pro-
bant *D. Deluca in d. tom.* 11. *in tit. de ſucceſ. ab in-*
teſtat. diſcur. 3. *nu.* 12. *& Rota apud Merlin. d. deciſ.*
390. *num.* 11. *& ſeq. et deciſ.* 429. *num.* 1. *& apud*
Card. Celſum deciſ. 46. *num.* 3. vbi aliæ recenſentur,
licet non deſint contrarium tenentes, quos re-
fert *Rota d. deciſ.* 390. & videri poſſit etiam *Grat.*
diſcep. foren. cap. 15. *num.* 1. *& ſeq. par.* 1. *& Mi-*
chal. de Fratr. d. cap. 11. *num.* 167. *ver. Verum &c.*
11 Agens verò ad excluſionem fęminæ dotatæ
excluſæ a ſtatuto ſtantibus maſculis tenetur pro-
bare pro fundamento ſuæ intentionis, illam fuiſ-
ſe dotatam, cum illa non præſumatur dotata,
ex eo quod fuerit maritata, vt tradunt *Menoch.*
de præſump. lib. 3. *præſump.* 7. *per tot.* benè com-
probans, *Michal. de Fratr. par.* 3. *cap.* 11. *num.* 50.
& Rota deciſ. 213. *num.* 3. *par.* 4. *recen. tom.* 2. &
alij plures relati per *me alleg. foren.* 70. *num.* 35 *et*
36. vbi dixi in terminis huius ſtatuti mandantis
fęminas dotari eſſe offerendam dotem.
12 Licet contrarium tenuerint *Campeg. de dote*
par. vlt. quæſt. 77. *Ciriac. contr.* 29. *nu.* 25. *& Rota*
deciſ. 195. *num.* 2. *par.* 2. *rec.*
13 Et vt ſit locus excluſione fęminæ vigore dict.
ſtatuti requiritur aditio maſculi, *Gabr. com. concl.*
de ſtat. concl. 4. *num.* 22. *Carpan. ad ſtat. Mediolan.*
cap. 278. *num.* 82. *& ſeq. Altogr. conſ.* 82. *num.* 25.
lib. 1. *Buttigl. de ſucceſ cap.* 1. *Theor.* 2. *num.* 45.
D. Deluca d. tom. 11. *de ſucceſ. ad inteſt. diſcur.* 15.
nu. 15. Cum d. ſtatutum excludens fęminas ſtan-
tibus maſculis non habeat locum ſi maſculus
ſtatim moriatur, vt not. *Michal. de Fratr. par.* 3.
cap. 11. *num.* 177. *& Altograd. conſ.* 82. *num.* 25.
14 *& ſeq.* licet quod d. ius excludendi fęminas tranſ-
mittatur per maſculum etiam non agnitum te-
neant *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 278. *nu.* 4. *Grat.*
deciſ. March. 235. *in addit. Surd. deciſ.* 138. *num.* 9.
& ſeq. & ibi plenè *Hodier. num.* 2. *& ſeq.* vbi te-
ſtatur de veriori opinione, cum quibus pertran-
ſeunt *Altogr. d. conſ.* 82. *ferè per tot. lib.* 1. *Michal.*
de Fratr. par. 3. *cap.* 11. *num.* 187. *D. Deluca in dict.*
diſcur. 15. *num.* 16. *& ſeq.* qui diſtinguit, Quic-
quid contrarium tenuerint Doct. relati per *Ho-*
dier. vbi ſupra, & per Buttigl. de ſucceſ. cap. 1. *Theor.*
2. *num.* 44.
15 Bene verum eſt, quod ſoror innupta vigore
huius ſtatuti non excludit nuptam, vt latè com-
probat *Buttigl. de ſucceſ. cap.* 1. *Theor.* 11. *num.* 6.
& ſeq. licet contrarium voluerint *Surd. conſ.* 83.
nu. 18. *& conſ.* 100. *lib.* 1. *& deciſ.* 195. *& ibi Hodier.*
nec non *Morot. conſ.* 7. *per tot.*
16 Maſculus tamen poteſt ſororem admittere ad
partem non obſtante ſtatuto etiam inuitis credi-
toribus, vt tradunt *Brun. de ſtat. excluſ. fęmin. art.*
10. *num.* 4. *& art.* 12. *num.* 117. *Carpan. ad ſtatut.*
Mediol. d. cap. 278. *nu.* 96. *& ſeq. Michal. de Fratr.*
par. 3. *c.* 11. *n.* 173. *Hodier. ad Surd. deciſ.* 140. *n.* 11.
D. Deluca in tom. 11. *tit. de ſucceſ. ab inteſt. diſc.* 15. *n.*
15. *et Rota apud Bich. deciſ.* 320. *num.* 32. *& apud*
Card. Ottob. deciſ. 173. *num.* 24. & etiam ipſa fę-
mina inuita, *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 14.
in fin.
17 Stante hoc ſtatuto excludente fęminas a ſuc-
ceſſione donec, & quouſque extent maſculi, &
ſic temporaliter, maſculis deficientibus fęminæ
reintegrantur ad ſucceſſionem, vt not. *Gabr.*
conſ. 18. *num.* 31. *lib.* 2. latè *Merlin. de legit. lib.* 3.
tit. 1. *quæſt.* 3. *per tot. Michal. de Fratr. par.* 3. *cap.*
10. *num.* 4. *et ſeq. Illuſtriſs. D. Deluca in Theat. verit.*
& iuſt. tom. 6. *in tit. de dote diſcur.* 13. *num.* 9. *Ro-*
ta apud Michal. de Fratr. deciſ. 47. *et deciſ.* 48. *ferè*
per tot. Cum in d. caſu vti temporaliter excluſæ
dicantur fœminæ potius ſuſpenſæ a ſucceſſione,
quam excluſæ, vt declarant *Merlin. Michal. &*
alii Doctores ſupra proximè adducti, nec non Rede-
naſc. conſ. 1. *num.* 164.
18 Quod quidem ius reintegrationis ſi fęminæ ſit
delatum illud tranſmittit ad hęredes, *Rota apud*
Michal. de Fratr. d. deciſ. 47. *num.* 6. *et d. deciſ.* 48.
19 *num.* 5. vbi dantur concordantes, ſecus verò ſi
non ſit delatum, quia illud non tranſmittit, vt
tradunt *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 4. *per*
tot. et Michal. de Fratr. d. par. 3. *cap.* 10. *num.* 36.
20 *et ſeq.* qui hoc latè comprobant, licet contra-
riam opinionem illud imò tranſmitti licet non
delatum teneant *Brun. de ſtat. excluſ. fęmin. art.* 11.
quæſt. 9. *num.* 94. *Mangil de imput. quæſt.* 62. *num.*
16. latè comprobans, *Redenaſ. conſ.* 9. *num.* 37. &
ſentit *Rota apud Buratt. deciſ.* 796. *num.* 2.
21 Quid verò dicendum ſit, ſi Teſtator in Teſta-
mento inſtituat maſculum; an mortuo maſcu-
lo fœmina reintegretur, & ad quam partem tra-
ctant *Mangil. de imputatio. quæſt.* 61. *per tot. An-*
dreol. contro 306. *per tot. & Redenaſc. conſ.* 1. *nu.* 3.
& ſeq. ipſos conſulas.
22 Fęmina autem dotata a patre in Teſtamento
quod præſumatur congruè dotata itaut non poſ-
ſit conqueri de modicitate dotis latè compro-
bant *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 12. *nu.* 3.
P. Boſſi. de dote cap 13. *ferè per tot. et D. Torre de*
23 *pact. futur. ſucceſ. lib.* 2. *cap.* 26. *ferè per tot.* Quod
tamen non habet locum quando adeſt magnus
exceſſus in dotatione, quia tunc filia poteſt pete-
re congruam dotem, etiam ſtatuto non obſtan-
te, quod illa ſtare debeat ſtare tacita, & conten-
ta, vt probant *Ciriac. contro.* 391. *num.* 5. *et Gio-*
uagno. conſ. 42. *num.* 52. *lib.* 1. & ſtante læſione
enormiſſima *Merlin. d. quæſt.* 12. *num.* 11. *Fontanel.*
de pact. nupt. clauſ. 5. *gloſ.* 8. *par.* 1. *num.* 31. *Capic.*
Latro deciſ. 99. *num.* 21. *et P. Boſſi. in dict. cap.* 13.
num. 90.

num. 90. *& ſequen.* nec non *D. Torre d. cap.* 26. *num.* 45.

24 Cum autem fęmina in hoc ſtatuto non excludatur ſimpliciter, ſed propter dotem non ideo illa dicitur perdere ſuitatem, & non dicitur extranea, *Ciriac. contro.* 284. *num.* 57. *Illuſtriſs. Deluca tom.* 6. *de dote diſcur.* 13. *num.* 9. *& diſcur.* 91. *num.* 6.

25 Et ſtatutum ſupradictum habet locum etiam in bonis emphiteoticis, in quibus ſunt vocati maſculi, & fœminæ, itaut fœminæ admittantur maſculis ſolum deficientibus, vt not. *Hond. conſ.* 13. *num.* 30. *lib.* 1. *Card. Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 18. *num.* 23. *Fulgin. de iure emphit. in tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. numer.* 1. benè *Rota apud Card. Caualer. deciſ.* 555. *num.* 1. vbi concordantes.

26 Statutum verò de quo ſupra excludens fœminas ſtantibus maſculis ligat etiam Moniales, vt latiſſimè comprobat *Illuſtriſs. D. meus Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom.* 11. *in tit. de ſucceſ. diſcurſ.* 5. *ferè per tot.* vbi pro dict. opinione allegat centum, & viginti octo Doctores, & illam dicit veriorem, probabiliorem, & in iudicando, & conſulendo ſequendam, & contrariam opinionem omninò reprobat, dicens illam eſſe communiter improbatam, & periculoſam, cum qua pertranſiui etiam *ego allegat. foren.* 50. *num.* 56. *& ſeq.* nec non *D. Hiero. Carbon. apud Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt.* 45. *num.* 8. *& ſeq.* vbi hanc opinionem dicit veriorem, magis communem, & in iudicando, & conſulendo ſequendam.

27 Licet contrarium imò d. ſtatutum non ligare Moniales tenuerint *Sperell. deciſ.* 11. *num.* 17. *& ſeq. & Rota coram Bich. deciſ.* 625. *num.* 32. *& deciſ.* 256. *nu.* 12. *& ſeq. par.* 11. *rec. et apud Cenſal. ad Peregr. deciſ.* 34. & alibi paſſim.

28 Stante d. ſtatuto excludente fęminas a ſucceſſione, & mandante illas dotari, ſi dos non ſuccedat loco legitimæ fœmina non poteſt petere dotem a fratribus, vt illa augeatur, ſed fratres tenentur illam tradere tempore nuptiarum, & non antea, ſecus ſi illa ſuccedat loco legitimæ, vt docent *Laderch. conſ.* 25. *num.* 7. *Galeo. lib.* 2. *contro.* 15. *& D. Deluca tom.* 6. *de dote diſcur.* 13. *num.* 1. ſed ſolum in d. caſu eis debentur alimenta, *Ciriac. contro.* 480. *num.* 14. *Surd. de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 26. *num.* 1. *& tit.* 4. *quæſt.* 20. *num.* 4. *& Rota deciſ.* 342. *num.* 26. *part.* 12. *recen.* In ter-
29 minis vero huius ſtatuti Eugubini dotem non ſuccedere loco legitimæ firmauit *Rota d. deciſ.* 342. *per tot. par.* 12. *rec.* quicquid generaliter diſſerat *Rota deciſ.* 208. *par.* 8. *rec.*

30 Filia verò dicitur dotata quãdo ei per patrem fuit aliquid ſimpliciter relictum in teſtamento, *Bero. conſ.* 45. *nu.* 2. *lib.* 2. *Card. Mantic. de coniec. lib.* 11. *tit.* 21. *nu.* 3. *Michal. de Fratr. par.* 3. *cap.* 11.
31 *num.* 46. Et ſufficit ad filiam excludendam in terminis d. ſtatuti dos tradita pro ea Monaſterio, *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *par.* 1. *num.* 60. *Rota apud Greg. XV. deciſ.* 63. *num.* 18.

32 Quod autem moriente filio ſine filijs ſuccedat pater excluſa filia ſorore defuncti vigore huius ſtatuti firmat *Ciriac. contro.* 137. *num.* 7. *et ſeq.* contrarium tamen tuetur *Altogr. conſ.* 48. *vol.* 2. *per tot.*

33 Addo prædictis, quod fœmina excluſa a ſucceſſione vigore huius ſtatuti non poteſt contra tabulare, vt tradunt *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 14. *per tot. Redenaſ. conſ.* 5. *num.* 18. *& Rota deciſ.* 37. *num.* 1. *par.* 11. *rec.*

34 Vigore huius ſtatuti neptis non excludi a patruo voluerunt *Cæph. conſ.* 616. *num.* 45. *vol.* 5. *& Andreol. contro.* 137. *num.* 5. qui allegat *Rota in Viterbien. hæredit. de Chiſijs* 26. *Aprilis* 1640. *coram R. P. D. Roias.*

35 Vt autem ſit locus diſpoſitioni huius ſtatuti requiritur vtraque ſubiectio perſonæ, & bonorum, & ideò illud non compræhendit forenſes, quãuis bona ſint in territorio, nec perſonas quãuis ſuditas ſi bona ſint extra territorium, nec intret combinatio ſtatutorum quamuis conſimilium vtriuſque loci, vt firmat *Illuſtriſs. D. meus Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom.* 6. *in tit. de dote diſcur.* 143. *num.* 39. vbi dicit, hoc eſſe receptiſſimam, & *tom.* 11. *in tit. de ſucceſs. ab inteſt. diſcur.* 4. *num.* 2. vbi dicit hoc eſſe extra controuerſiam, quam opinionem pluries firmauit *Rota* & præcipuè apud *Merlin. deciſ.* 353. *num.* 2. *& ſeq. & deciſ* 526. *num.* 5. *& deciſ.* 144. *num.* 9. *& ſeq. par.* 8. *recen.*

36 Licet contrarium teneant *Andreol. contro.* 407. *num.* 39. *& Bellon. Iun. conſ.* 74. *num.* 117. cum quibus quando cauſa eſt extra Statum Eccleſiaſticum, in quo authoritas Rotæ videtur aliquantulum frigeſcere, pertranſit idem *D. Deluca in d. diſcur.* 4. *num* 3. *& ſeq.*

37 Statutum ſupradictum excludens ſororem à ſucceſſione fratris ob exiſtentiam alterius fratris non cenſetur excludere neptem a ſucceſſione patrui propter exiſtentiam alterius patrui, vt tradunt *Cæphal. conſ.* 616. *lib.* 5. *per tot. Eugen. conſ.* 83. *lib.* 1. *per tot.* latè *Andreol. controu.* 138. *numer.* 1. *& ſeq.* vbi plures dat concordantes, & dicit ita fuiſſe iudicatum *in Auditorio q. Ducis Vrbini*, in quadam cauſa Piſaurienſi, & ſentit, *Michal. de fratr. par.* 3. *cap.* 11. *n.* 121. *Rota deciſ.* 188. *num.* 5. *& ſeq. par.* 7. *rec. & in Viterbien. hæredit. de*
38 *Chiſijs* 26. *Aprilis* 1640. *coram R. P. D. Roias*, licet contrarium tenuerint *Gabr. conſ.* 18. *lib.* 2. *per tot. Aldou. conſ.* 99. *num.* 5. *Gratian. diſcep. foren. cap.* 15. *num.* 8. *& ſeq. par.* 1. *& Rota deciſ.* 686. *num.* 3. *par.* 1. *diuer. & deciſ.* 104. *per tot. par.* 1. *rec.*

39 Et fœmina per hoc ſtatutum excluditur etiam a ſucceſſione Clerici, vt probant *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 19. *num.* 9. *Hodier. ad Surd. deciſ.* 20. *per tot. Buttigl. de ſucceſ. cap.* 1. *theore.* 12. *per tot.* vbi teſtatur de veriori opinione, & *Thom. deciſ. Marcb.* 204. *num.* 87. vbi teſtatur de magis
40 communi opinione, licet contrarium firmet *Rota apud Card. Ottobon. deciſ.* 149. *num.* 3. *& ſeq. & apud Bich. dec.* 521. *per tot.* & me ſcribente *in Vrbinaten. ſucceſſion.* 11. *Maij* 1668. *coram R. P. D. meo Thaia*, & in alijs cauſis, ita vt ſtante authoritate *Rotæ in Statu Eccleſiaſtico*, difficile ſit ab illius opinione recedere.

41 Monacus vero Monaſterij capacis bonorum in communi vti poteſt beneficio huius ſtatuti excluſiui fœminarum, *Theſau. quæſt. forenſ.* 1. *num.* 3. *& num.* 10. *lib.* 2. *Rota deciſ.* 438. *num.* 3. *part.* 4. *recent. tom.* 2. *& deciſ.* 367. *num.* 12. *par.* 9. *rec.*

42 Fœmina autem excluſa cenſentur etiam excluſi venientes ab ea *Surd. conſ.* 85. *num.* 11. *lib.* 1. *Illuſtriſs. D. Deluca in d. tom.* 11. *diſcur.* 8. *num.* 21. vbi teſtatur de magis communi opinione, *& d ſcur.* 14. *num.* 7. *Rota deciſ.* 405. *num.* 3. *& ſeq. part.* 5. *recen.*

43 Addo pro coronide, quod ſi pater contrahat duo matrimonia, & ex primò vnam tantum habeat filiam, & ex ſecundò maſculos, filia primi matrimonij a patre dotata ſuccedit in bonis maternis excluſis filijs ſecundi matrimonij, vt not. *Corn. conſ.* 314. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 4. *Brun. de ſtat. excluſ. fęmin. art.* 12. *num.* 297. qui alios dat concordantes, *Menoch. conſ.* 8. *num.* 7. *&* 19. vbi teſtatur de magis communi, *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 43. *& ſeq. & Rota deciſ.* 60. *num.* 4. *poſt Michal. de fratr. & deciſ.* 110. *num.* 26. *par.* 8. *rec.* & quod ſtatutum cenſeatur excludere filiam propter filios primi matrimonij tantum tradunt *Merlin. Pignatel. contro. foren. cap.* 32. *nu.* 32. *cent.* 1. *& Bello. de iure accreſc. cap.* 5. *quæſt.* 49.
44 *num.* 14. licet prædicta habere locum quando ſtatutum excludit fęminas ad effectum conſeruandi agnationem, ſecus ſi ob maſculinitatem voluerint *Gabr. conſ.* 15. *lib.* 1. *& conſ.* 18. *volum.* 2. *Hond. conſ.* 1. *lib.* 2. *& Palma conſ.* 14. *per tot.*

45 Adde poſtremo, quod licet ſoror excluſa a ſucceſſione fratris non dicatur excluſa ſucceſſione ſororis, vt latè comprobat *Rota apud Merlin. deciſ.* 471. *per tot. par.* 1. contrarium quod ſorore decedente ſuccedant fratres excluſis ſororibus determinat ſtatutum noſtrum, vt aduertit etiam eadem *Rota deciſ.* 471. *in fin.*

DE FILIIS IN CONDITIONE POSITIS. Rub. LXIII.

AD tollendum dubias Doctorum Opiniones, ac Diſputationes, Filios poſitos in conditione Fideicommiſſi, tacitè ad Fideicommiſſum vocatos cenſeri benignius interpretamur.

SVMMARIVM

1 *Statutum quod filii poſiti in conditione dicantur vocati vti interpratatiuum habet locum etiam in teſtamentis conditis antea ſtatutum, num.* 2.
Licet contrarium teneant alii, num. 3.
4 *Filii poſiti in conditione non cenſentur vocati ſecundum magis communem.*
Fallit ſtantibus coniecturis, num. 5.
Maximè in deſcēdentibus poſitis in cōditione n. 6
Coniecturæ autem recenſentur per Doct. num. 7.
8 *Filii poſiti in conditione cenſentur vocati ſi adſit ſtatutum.*
Tam per vulgarem, quam per fideicommiſſariam num. 9.
Et quid quādo eſt caducatus gradus paternus, n. 10.
Et appellatione filiorum in conditione poſitorum veniunt etiam fęminæ, num 11.
12 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati ad portionem patris tantum.*
Fallit, vt num. 13.
14 *Statutum vocant filius in conditione poſitos procedit etiam in tranſuerſalibus.*
Et d. Statutum habet locum etiam in contractibus, num. 15. *&* 16.
Et habet locum etiam in bonis ſitis extra territorium, num. 17.
Ceſſat autem diſpoſitio d. ſtatuti ex coniecturis, num. 18.
Conſ. Oldrad. 21. *non habet locum quando filij ſunt vocati a ſtatuto, num.* 19.

ANNOTATIO.

1 HOc Statutum noſtrū eſt interpratatiuum, vt habetur ex illius verbis non autem eſt diſpoſitiuum. *Rota deciſ.* 355. *num.* 31. *par.* 5. *recen.* benè comprobans, & ideo illud locum
2 habere debet etiam in teſtamentis conditis ante ſtatutum, vt not. *Ruſti. de libe. in condit. poſit. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 8. *& ſeq. Andreol.* qui loquitur in terminis huius ſtatuti *controu.* 85. *num.* 11. *& controu.* 248. *num.* 1. *Fuſar. conſ.* 157. *nu.* 2.
3 Licet contrarium tenuerit, *Ciriac. controuer.* 529. *num.* 19. & duas *Rotæ deciſiones* pro hac parte contraria refert, *Ruſti. vbi ſupra dict. cap.* 8. *num.* 26. Quorum opinio fortaſſe admitti poteſt quando ſtatutum non eſt interpratatiuum, ſed eſt diſpoſitiuum, vt not. *Ruſti. in dict. cap.* 8. *numer.* 8. *& ſequen.*

4 Filij poſiti in cōditione an cenſeantur vocati in terminis iuris communis eſt quæſtio ſatis controuerſa vt dicit *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 142.
4 *num.* 1. & videre eſt per *Fuſar. de ſubſt. quæſt.* 437. *per tot.* pars tamen negatiua videtur hodie magis recepta, vt dicit *Fenzon. in d. cap.* 142. *num.* 1. *&* 2. *nec non D. de Luca in Teatr. verit. & iuſti. tom.* 10. *in tract. de fideic. diſcur.* 21. *num.* 6. *& diſcur.* 73. *num.* 3. vbi dicit hanc eſſe receptiſſimam opinionem in *Rota & Curia* Romana, & ante eum, *Ciriac. controu.* 96. *per tot. & controu.* 301. *num.* 5. *& Rota apud Bich. deciſ.* 271. *num.* 21. & apud *Card. Celſum deciſ.* 145. *num.* 2.

5 Quæ tamen non habet locum ſtantibus coniecturis ſuadentibus illorum vocationem, vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 142. *num.* 2. *Fuſar. de ſubſt. d. quæſt.* 437. *num.* 6. *D. Deluca in d. tit. de fideic. diſcur.* 73. *num.* 4. *Hodier. controu.* 10. *n.* 3. *& Rota apud Buratt. deciſ.* 385. *& ibi Adden. & apud Merlin. deciſ.* 359. *num.* 2. *& deciſ.* 447. *num.* 2. *& apud Card. Celſum d. deciſ.* 145. *num.* 2. & alibi paſ-
6 ſim; Quæ quando agitur de deſcendentibus ſufficiunt leuiores, vt declarant *Adden ad Buratt. d. deciſ.* 385. *num.* 10. *Fuſar. de ſubſt. d. quæſt.* 437. *num.* 16. *Rota apud Cardin. Celſum dict. deciſ.* 145. *num.* 4.

7 Coniecturas verò plures recenſent, *Fuſar. dict. quæſt.* 437. *per tot. Adden. ad Buratt. d. deciſ.* 385. *& deciſ.* 387. *per tot. Giouagn. conſ.* 79. 80. 81. *&* 82. *eum cum diſcur. ibi in fine appoſito, D. Deluca in d. tit. de fidei. diſcur.* 47. *& diſcur.* 73. *et Rota apud Greg. XV. deciſ.* 315. *et deciſ.* 329. *et deciſ.* 336. *et deciſ.* 355. *par.* 5. *rec.* & alibi paſſim.

Z 8 Quæ

8 Quæ tamen omnia ceſſant ſtante d. ſtatuto, quod filij in conditione poſiti cenſeantur vocati, vt aduertunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 142. *num.* 1. & 2. *D. Deluca in d. tit. de fideic. diſcur.* 19. *num.* 7. & *diſcur.* 21. *num.* 6. & *diſcur.* 74. *num.* 5. & *Rota deciſ.* 338. *num.* 2. *par.* 12. *recen.* & *in Romana ſeu Vrbeuetana ſucceſſ.* 2. *Ianuar.* 1658. *coram R. P. D. Albergato poſt prin.*

9 Quod verò ſtante d. ſtatuto, quod filij poſiti in conditione cenſeantur vocati illi dicuntur vocati, tam per vulgarem, quam per fideicommiſſariam, vt tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 142. *num.* 15. & *Fuſar. de ſubſt. quæſt.* 438. *num.* 14. qui alios dant concordantes.

10 Quid verò dicendum ſit ſi ſit caducatus gradus paternus, an filij in conditione poſiti coniequi debeant relictum patri videas *Fuſar. de ſubſt. quæſt.* 439. *per tot.*

11 Et filiorum appellatione in conditione poſitorum venire etiam fœminas ſcribit *Fenzon. in d. cap.* 142. *num.* 9. vbi hoc ampliat etiam ſi Teſtator poſuiſſet in conditione filius maſculus declarando, vt ibi per eum, in quam opinionem inclinat *D. Deluca relatis contrariis in d. tom.* 10. *in tit. de fideicom. diſcur.* 147. *n.* 9.

12 Filij in conditione poſiti quando ſunt vocati a ſtatuto, vt hic ſolum cenſentur vocati ad portione parentum *Andreol. controu.* 138. *num.* 25. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 142. *nu.* 6. *Fuſar. de ſubſt. quæſt.* 440. *num.* 1. vbi teſtatur de receptiori opinione & *num.* 23. *Rota apud Greg. XV. deciſ.* 337. *in prin.* & *apud Merlin. de pignor. deciſ.* 77. *num.* 2.

13 Quod tamen non habet locum quando portio cohæredis per eius prædecedentiam peruenit ad patrem, quia tunc dicuntur vocati etiam ad portionem patruorum, vt not. *Fenzon. in d. cap.* 142. *num.* 8. *Fuſar. d. quæſt.* 440. *num.* 16. *D. Deluca in d. tit. de fideic. diſcur.* 78. *num.* 6. & *diſcur.* 79. *nu.* 3. *Rota apud Greg. XV. d. deciſ.* 337. *num.* 3. Maximè ſtantibus coniecturis, ex quibus cenſentur vocati etiam ad portionem patruorum, *Fenzon. d. cap.* 142. *num.* 7. *D. Deluca in d. tit. de fideicom. diſcur.* 77. *num.* 5. & *diſcur.* 78. *num.* 5. *Rota apud Greg. XV. d. deciſ.* 337. & *apud Merlin. de pignor. d. deciſ.* 77. *num.* 2.

14 Statutum ſupradictum habet locum non ſolum in deſcendentibus, ſed etiam in tranſuerſalibus, *Fenzon ad ſtat. Vrb. d. cap.* 142. *num.* 11. *Adden. ad Greg. XV. deciſ.* 575. *num.* 10. qui plures re-
15 ferunt *Rotæ Rom.* deciſiones, & habet locum etiam quando filij ſunt poſiti in conditione in contractibus, vt not. *Fenzon. ad d. cap.* 142. *num.* 14. *Hodier. ad Surd. deciſ.* 162. *in fin.* & *Rota deciſ.* 114. *num.* 4. *par.* 7. *rec. D. Deluca in d. tit. de fideic.*
16 *diſcur.* 80. *num.* 7. vbi de veriori, ſecus ceſſante ſtatuto, quia tunc in contractibus non dicuntur vocati, vt not. *Cancer. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 101. & *ſeq.* latè *Cancer. reſol.* 91. *num.* 11. & *ſeq.*
17 plenè *Andreol. contro.* 240. *num.* 9. qui alios dat concordantes, & d. ſtatutum habet locum etiam in bonis, quæ ſunt extra territorium ſtatuentium *Adden. ad Burat. deciſ.* 385. *in fin. Rota deciſ.* 338. *nu.* 3. *par.* 12. *rec.* licèt contrarium teneat *Fenzo. ad d. cap.* 142. *num.* 17.

18 Addo pro complemento, quod d. ſtatutum quod filij cenſeantur vocati continet nudam preſumptionem, quæ ceſſat ex fortioribus coniecturis, vt probat *D. Deluca in d. tit. de fideicom. dicurſ.* 80. *numer.* 9. *qui num. ſequent.* refert coniecturas facientes ceſſare d. diſpoſitionem ſtatuti.

19 Pro vt nolui omittere, quod *conſ. Oldr.* 21. non habet locum quando filij poſiti in conditione sũt vocati, vt in terminis huius ſtatuti, vt poſt *Deci.* & *Decian.* per eum relatos firmat *Sperell. deciſ.* 151. *num.* 12. *par.* 2.

DE FILIIS LEGITIMATIS Rubrica LXIV.

NOn liceat habenti Filios legitimatos, in Teſtamento, vel quauis alia vltima Voluntate eiſdem Filijs legitimatis, & cuicunque ipſorum relinquere pluſquam vni, ex legitimis Filijs, vel Nepotibus, aut Pronepotibus per rectam Maſculinam lineam deſcendentibus, cui minus relictum ſit.

Si verò dicto Teſtatori Filia legitima, & naturalis ſupereſſet, ſeu Frater Carnalis coniunctus ex vtroque Parente, vel ex Patre tantum; ſiue Nepotes ex Fratre prædicto, tunc non poſſit idem Teſtator eiſdem legitimatis, etſi pleniſſimam legitimationem habuerint, niſi medietatem ſuorum bonorum relinquere; Sicut etiam ab inteſtato, modo, & forma prædicta ſuccedere valeant.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio quando dicatur plena, plenior, & pleniſſima.*
2 *Legitimatio fit per ſubſequens matrimonium, per oblationem Curiæ, & per reſcriptum Principis.*
3 *Filius legitimatus quo ad ſucceſſionem non differt a legitimo.*
Itaut ipſe excludat etiam ſubſtitutum, nu. 4.
Fallit ſi Teſtator eſſet perſona nobilis, & in dignitate conſtitutus, num. 5.
Et ſuccedit æqualiter cum filiis legitimis, & naturalibus, num. 6.
7 *Filio legitimato debetur etiam legitima.*
Fallit ſi legitimatio ſit facta cum clauſula ſine præiudicio venientium ab inteſtato, n. 8.
9 *Statutum loquens de vltima voluntate non comprehendit diſpoſitionem patris factam inter viuos.*

ANNOTATIO.

1 PLeniſſima legitimatio, de qua fit mẽ-
tio in hoc ſtatuto dicitur quæ fit
per ſubſequens matrimonium, ple-
nior quæ eſt in Pontifice diſpenſan-
te ſuper radice matrimonij, & ple-
na quæ fit per Principem laicum,
vt poſt *Burſat. conſ.* 1. *num.* 29 *& Petr. de fideicom.*
quæſt. 11. *ſub num.* 239. per eum relatos not. *Fen-*
zon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. *cap.* 144. *num.* 12.
2 Legitimatio verò fit tripliciter primò per ſub-
ſequens matrimonium, ſecundò per oblationem
Curiæ, & tertiò per reſcriptum Principis, *Fenzon.*
d. cap. 144. *num.* 1. vbi dicit, legitimationem per
oblatione Curiæ iuiſſe in deſuetudinem, & eius
loco ſucceſſiſſe legitimationem per ſtatutum,
vt ibi per eum, concordat *Card. Tuſc. pract. concl.*
littera L. concl. 228. *num.* 1. *& ſeq.* vbi ponit alios
modos, per quos filij legitimantur, vt ibi per
eum.
3 Legitimatus filius quò ad ſucceſſionem non
differt a legitimo, *Pariſ. conſ.* 1. *nu.* 52. *& conſ.* 8.
num. 7. *lib.* 2. *Rolan. conſ.* 67. *num.* 17. 18. *& ſeq.*
vol. 3. *Marta de ſucceſ. legal. par.* 1. *quæſt.* 18. *atr.* 1.
4 *num.* 2. *& ſeq.* Ita vt legitimatus per reſcriptum
Principis, & per ſubſequens matrimonium exclu-
dat ſubſtitutum ſub illa conditione ſi deceſſerit
ſine filijs legitimis, & naturalibus, vt voluerunt
Rolan. conſ. 67. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 3. *Fuſar. de ſubſt.*
quæſt. 407. *ſub num.* 17. vbi dicit hanc opinionem
ſequendam eſſe in conſulendo, & iudicando, *&*
quæſt. 408. *num.* 1. vbi dicit, hanc eſſe receptam
omnium ſententiam, *& Marta de ſuceeſs. legal.*
par. 1. *quæſt.* 18. *art.* 9. *num.* 1. *& ſeq. & Rota apud*
5 *Merlin. de pignor. deciſ.* 77. *num.* 5. *& ſeq.* Niſi
Teſtator eſſet nobilis & in aliqua dignitate con-
ſtitutus, *Rolan. d. conſ.* 67. *num.* 1. *& ſequen Card.*
Mant. de coniect. lib. 11. *tit.* 10. *num.* 33. *& ſequen.*
plenè *Fuſar. de ſubſtit. d. quæſt.* 407. *num.* 44. Quod
tamen non placet *Rotæ d. deciſ.* 77. *num.* 5. quan-
do legitimatio eſt facta in forma ampliſſima, vt
6 ibi per eam, Et ſuccedit æqualiter vna cum filijs
legitimis, & naturalibus eius patri *Rolan. d. conſ.*
67. *num.* 21. *lib.* 3. *Marta de ſucceſſ. legal. quæſt.* 18.
art. 1. *num.* 3. *&* 4. *Buttigl. de ſucceſ. Theor.* 9. *n.* 3.
7 Et ei debetur legitima in bonis patri ſicuti debe-
tur filio legitimo, & naturali vt latè firmat *Merli.*
de legit. lib. 1. *tit.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 9. *Card. Manti.*
de coniect. lib. 11. *tit.* 10. *nu.* 29. *& Andreol. contr.*
153. *num.* 1. vbi plures dat concordantes, & con-
tra Teſtamentum patris habet eadem remedia,
quæ habent filij legitimi, naturales, vt not. *Rola.*
d. conſ. 67. *num.* 22. *lib.* 3. *Merlin. de legit. d. qu.* 8.
num. 8. *& Rota deciſ.* 653. *num.* 2. *par.* 1. *rec.*
8 Niſi tamen fuerit legitimatur cum Clauſula *ſi-*
nè præiudicio venientium ab inteſtato, quia tunc ei
non debetur legitima, nec ſuccedit ab inteſtato,
& ceſſant ſupradicta, vt latè comprobat *Merlin.*
de legit. d. lib. 1. *tit.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 15. *& ſequen.*
D. Deluca in d. tom. 11. *in tit. de ſucceſ ab inteſt. di-*
ſcur. 28. *num.* 2. & pleniſſimè probat *Rota in Ro-*
mana de Bonellis 24. *Ianuar.* 1635. *coram R. P. D.*
Ghiſilerio poſt princ. vbi dicit, quod neque poteſt
contratabulare, & quod non ſuccedit, niſi in eo
quod pater ei relinquit, vt ibi per eam.
De hoc ſtatuto prohibente patri habenti filios le-
gitimatos eis relinquere in teſtamento, vel in alia
vltima voluntate pluſquam vni ex filijs legiti-
mis, vel nepotibus, cui minus relictum ſit, men-
tionem facit *Illuſtriſs. D. Deluca in Teatr. verit.*
& iuſt. tom. 9. *in tit. de teſtam. diſcur.* 52. *num.* 3. *&*
ſeq. qui *num.* 14. *& ſeq.* dicit, d. ſtatutum loquens
9 de vltima voluntate non compræhendere diſpo-
ſitionem patris factam ad fauorem filij legitima-
ti inter viuos, maximè ſtante iuramento, quod
non compræhenditur ſub dicto ſtatuto, &
alia ad materiam dict. ſtatuti, quæ vide ibi per
eum.

DE FILIIS ILLEGITIMIS. Rubrica LXV.

SI quis Filios legitimos, & naturales, ſeu Nepotes, & Pronepotes ex eis per rectam lineam Maſculinam deſcendentes non habeat, liceat ei Filijs ſuis naturalibus, Spurijs, ſeu quomolibet illegitimis pro ſubſtentatione illorum medietatem bonorum ſuorum in vltima Voluntate relinquere. Si verò legitimi, & naturales Filij, Nepotes, vel Pronepotes ſuperſint liceat vnciam vnam totius hæreditatis vnicuiquè relinquere, dummodo tale relictum propter numerum Filiorum naturalium Quadrantem non excedat.

SVMMARIVM

1 *Filii naturales ſtantibus legitimis ex teſtamento non poſſunt capere niſi vnciam.*
Legitimis vero ceſſantibus totum capere poſſunt, num. 2.
Contra tamen teſtamentũ venire non poßunt, n. 3.
Ab inteſtato vero ſtantibus legitimis capiunt vnciam, vel alimenta, num. 4.
Illis vero deficientibus ſuccedunt in duabus vnciis, num. 5.
6 *Filiis naturalibus non debetur legitima, neque querela contra teſtamentum.*
Filii verò naturales qui dicantur, num. 7.
8 *Filii ſpurii patri non ſuccedunt neque ex teſtamento, neque ab inteſtato.*
Etiam non extantibus filiis legittimis, n. 9.
eis tamen pater tenetur præſtare alimenta, & dotem, num. 10.
Itaut pro d. quantitate ſubſtineatur legatum eis factum, num. 11.
12 *Filii an præſumantur naturales, vel ſpurii remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 QVod ſtantibus filijs legitimis filij na-
turales ex teſtamento non poſſint
capere niſi vnciam de illius hære-
ditate, vt diſponitur in hoc ſtatuto,
itaut ſi vltra vnciam pater eis relin-
quat totum applicetur cæteris fi-
lijs legitimis tradunt *Pereg. de iure fiſc. lib. 3. tit. 18.*
num. 1. & ſeq. Merlin. de legitt. lib. 1. tit. 2. quæſt. 4.
in prin. & Marta de ſucceſſ. legal. part. 1. quæſt. 16.
2 *art. 1. ſub num. 7.* Ceſſantibus verò filijs legittimis
totum de iure communi capere poſſunt, vt not.
Peregr. in d. tit. 18. nu. 19. Merlin. de legitt. in d. quæſt.
4. num. 9. Marta d. art. 1. ſub num. 7. & Rota in Rom.
3 *legitt. 22. Maij 1643. coram R. P. D. Peuting.* licet
contra voluntatem patris, & contra illius teſta-
mentum nihil capere poſſint, vt poſt *Bart. Bald.*
Iaſ. Socci. Alexand. Paleot. Lud. de Sard. & alios
per eum adductos not. *Mart. d. art. 1. num. 7.*
4 Ab inteſtato verò extantibus filijs legitimis na-
turales capiunt vnciam, vel alimenta, *Fuſar. de*
ſubſt. quæſt. 125. num. 6. Merlin. in d. quæſt. 4. nu. 1.
verſ. Ab inteſtato &c. Marta de ſucceſſ. legal. par. 1.
quæſt. 16. art. 1. num. 3. & Rota apud Merlin. de
5 *legit. deciſ. 125. num. 5.* Eis autem deficientibus
ſuccedunt in duabus vncijs *Peregr. d. tit. 18. in*
prin. Merlin. in d. quæſt. 4. num. 1. vbi dicit, præ-
dicta procedere ceſſantibus etiam accendenti-
bus, & vxore, vt ibi per eum, *Marta in d. art. 1.*
num. 4.
6 Legitima autem eis non debetur, neque quæ-
rela aduerſus Patris teſtamentum, *Pereg. de iure*
fiſc. d. tit. 18. num. 34. & in tract. de fideic. art. 36.
num. 40. Craſſ. de ſucceſſ. §. legitima quæſt. 3. nu. 5.
Merlin. de legit. d. quæſt. 4. num. 2. vbi plures dat
concordantes.
7 Filij autem naturales, ad declarationem ſtatuti
noſtri, dicuntur qui ex concubina nati ſunt, cū
qua matrimonium contrahi potuerit, vnica, &
domi retenta in ſchemate concubinæ ad liberos
ſuſcipiendos, itaut deficientibus d. conditioni-
bus filij ex ea nati non dicantur naturales, vt de-
clarant *Chouer. de publ. concub. in verb. concubinam*
dimittat Card. Paleot. de not. & ſpur. cap. 12. nu. 3.
& Marta de ſucceſ. par. 1. quæſt. 16. art. 1. num. 1.
qui autem dicantur ſpurij vide *Merlin. de legit.*
lib. 1. tit. 2. quæſt. 5. num. 1. & ſeq.
8 Filij autem ſpurij patri non ſuccedunt neque
ex teſtamento, neque ab inteſtato, *Merlin. de le-*
git. d. quæſt. 5 num. 8. Marta de ſucceſ. legal. par. 1.
quæſt. 16. art. 1. num. 15. & ſeq. qui dant concor-
9 dantes, etiam non extante legitima ſobole, vt
poſt *Caccialup. Deci. Marſil. Paleot. Rolan. Capr.*
Caſtr. Fulgoſ. Grat. Barba. Rub. Card. Tuſc. Craſſ. &
alios per eum adductos firmat *Merlin. de legit. d.*
quæſt. 5. ſub num. 8.
10 Tenetur tamen pater d. filijs ſpurijs præſtare
alimenta, & dotem de æquitate canonica, vt
tradunt *Car. Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 5. nu. 12.*
Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 10. num. 5. & ſeq. latè
Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. quæſt. 5. num. 21. & ſeq.
& latius *Lucid. de illeg. cleric. & regul. cap. 15. n. 1.*
& plurib. ſequen. vbi dicit, nulla lege d. alimenta,
& dotem filijs ſpurijs auferri poſſe, vt ibi per eū,
benè *D. Deluca tom. 6. in tit. de dote diſcur. 142.*
11 *num. 30.* Ita vt pro d. quantitate dotis, & alimen-
torum ſubſtineatur legatum eis a patre factum
Surd. de alimen. d. tit. 1. quæſt. 10. num. 10. Galua.
conſ. 46. num. 22. Merlin. in d. quæſt. 5. num. 23.
benè comprobans, & declarans dumodo lega-
tum non ſit exceſſiuum, quia in exceſſu legatum
reuocatur, vt ibi per eum, & limitat, niſi filius
habeat vnde viuere poſſit, & fœmina habeat pro
ſe dotanda, cum quibus pertranſit *Marta de ſuc-*
ceſ. legal. par. 1. quæſt. 16. art. 1. num. 15. & ſeq. vbi
dicit, patrem non poſſe in teſtamento ſpurijs re-
linquere, vt ibi per eum.
12 Vtrum verò filij præſumantur naturales, vel
ſpurij plenè declarat *Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2.*
quæſt. 5. num. 40. & ſeq. ipſum conſulas.

DE SVCCESSIONE FRATRVM. *Rubr. LXVI.*

AD Succeſſionem Fratris ab inteſtato prædefuncti, Germani Fratres vtrinque coniuncti, illorumq. Filij Maſculi in Stirpes ſimul ſuccedant, excluſa Matre præterquam à legitima, & excluſis etiam Sororibus, & Amitis, dummomodo dictæ Sorores, & Amitæ congruè dotatæ exiſtant, vel eas Fratres, & Nepotes congrue dotare parati ſint. Si verò ſuperſint Fratres ex Patre tantum, vel eorum Filij Maſculi in Stirpes, vt ſupra ſimul cum Matre, & Sororibus vtrinque coniunctis, etiam dotatis, vel dotandis, pro virili portione ſuccedant.

SVMMARIVM

1 *Statutum excludens ſorores propter fratres dicitur fauorabile.*

Et d. ſtatutum intelligitur de fratribus vtrinquè coniunctis, num. 2.

3 *Legitima reſeruata matri eſt tertia portionis quam capit ab inteſtato.*

Contrarium eſſe trientem hæreditatis quam eſſet habitura ab inteſtato, n. 4.

5 *Mater excluditur a ſucceſſione a filio ex vno latere tantum excepta legitima.*

7 *Statutum excludens matrem a ſucceſſione filii ab inteſtato non compræhendit filium impuberem qui non potuit teſtari.*

Contrarium tenent alii plures, n. 8.

6 *Statutum excludens matrem a ſucceſſione filii illam non excludit à ſucceſſione filiæ.*

9 *Statutum excludens matrem a ſucceſſione non cenſetur excludere Auum maternum.*

10 Statutum

10 *Statutum de ſucceſſione fratrum non afficit ſucceſſionem forenſium.*

Nequè iuuat forenſes, num.11.

12 *Stante d. Statuto Eugubino neptes dicuntur excluſæ ab hæreditate patrui per filios maſculos aliorum fratrum.*

13 *Statutum excludens ſorores a ſucceſſione fratris non illas excludit a ſucceſſione ſororum.*

ANNOTATIO.

1 STatutum prędictum excludens ſorores propter fratres dicitur fauorabile, vt dicit *Rot. dec. 388. n. 29. par. 5. rec.* & illud fuiſſe conditum pro conſeruatione agnationis ex verbis eiuſdem ſtatuti arguit *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 146. num. 14. & Theod. Rube. ad d. cap. 146. num. 2.*
2 *in ſing. Rotæ Rom. tom. 2.* Et d. ſtatutum intelligitur de fratribus vtrinquè coniunctis, non autem de vterinis tantum, vt in eo habetur, vt poſt *Bald. Socci. & Brun.* per eam relatos firmat *Rota deciſ. 502. num. 3. & 4. par. 4. rec. tom. 2. & deciſ. 563. num. 1. par. 1. rec. & deciſ. 461. num. 6. & 7. par. 2. rec.*

3 Quod verò legittima matris reſeruata hic per ſtatutum ſit tertia illius portionis, quam capit ab in teſtato, non autem totius hæreditatis tradunt *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 10. & Merlin. de legit. lib. 1. tit. 4. q. 7. n. 24.* qui dãt concordantes.

4 Contrarium verò imo legittimam matris eſſe trientem totius hæreditatis quam habitura eſſet ab inteſtato voluerunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 146. num. 12. Theod. Rub. in Sing. Rot. Rom. tom. 2. ad ſtat. cap. 146. num. 12. Illuſtriſs. D. meus Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 9. in tit. de legit. diſcur. 10. num. 27. & Rota in Roman. de Bonellis 24. Ianuar. 1635. poſt prin. coram R. P. D. Ghiſilerio.*

5 Mater autem quod excludatur a ſucceſſione a filio coniuncto ex vno latere tantum excepta legittima, niſi ſtatutum contrarium diſponat, vt in caſu noſtro not. *Menoch. conſ. 187. lib. 2. ferè per tot. Surd. conſ. 85. 10. lib. 1. Merlin. de legitt. lib. 1. tit. 4. quæſt. 7. num. 20. & Hodier. ad Surd. deciſ. 239. num. 5.*

6 Statutum vero ſupradictum excludẽs matrem a ſucceſſione filij non excludit illum a ſucceſſione filiæ, vt poſt *Corn. Ceph. Decian. Menoch. Hond. et Car. Mantic.* per eum relatos firmat *Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quæſt. 27. num. 6. et ſeq* vbi hanc opinionem dicit veram eſſe, & communem *Rot. deciſ. 125. num. 19. et ſeq. par. 2. diuer.* Licet contrariam opinionem tueatur *Hodier. ad Surd. deciſ. 9. num. 37. et ſeq.*

7 Pari modo ſtatutum ſupradictum excludens matrem a ſucceſſione filii ab inteſtato non compræhendit ſucceſſionem filii impuberis, qui non potuit teſtari, vt firmant *Eugen. conſ. 5. num. 23. lib. 1 Hond. conſ. 5. num. 50. lib. 1. Maſcard. de gener. ſtat. interp. concl. 3. num. 13. et Andreol. contr. 330. per tot.* late comprobans.

8 Contrariam tamen opinionem imo ſtatutum habere locum etiam in inteſtabilibus tenuerunt *Caren. Reſol. 58. num 7.* vbi teſtatur de receptiſſima opinione *Altogr. conſ. 76 num. 18. lib. 1* qui teſtatur de communi *Redenaſ conſ. 22. cum duobus conſ. ſeq. Merlin. controu. foren. cent. 2. cap. 12. num. 19. et ſeq. D. Deluca tom. 11. in tit. de ſucceſ. ab inteſt. diſcur. 7. num. 5. et ſeq.* cum quibus pertranſit *Rota deciſ. 349. num. 35. par. 6. rec. et apud Card. Celſum deciſ. 125. num. 13. et ſeq.*

9 Quod vero d. ſtatutum excludens matrem a ſucceſſionem non cenſeatur excludere Auum maternum poſt *Bart. Bald. Io: Andr. Ricard. Malombr. Fulgoſ. Angel. Andr. Sicul. et Capr.* per eum adductos firmat *Marta de ſucceſ. egal. par. 2. quæſt. 5. art. 3. num. 6. et ſeq.* vbi teſtatur de veriori opinione, licet contrarium tenuerint *Peregr. conſ. 14. lib. 5.* & alii relati per *Mart. vbi ſupra num. 5.*

10 Addo prædictis quod d. ſtatutum de ſucceſſione fratrum non afficit ſucceſſionem forenſium licet eorum bona ſint in loco ſtatuti, vt docent *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 146. num. 13. et Theod. Rube. in ſing. Rot. Rom. tom. 2. ad d. cap. 146. nu-*
11 *mer. 14.* vbi dant concordantes, prout neque iuuat forenſes, *Rota apud Merlin. deciſ. 471. num. 33. et in Ferrarien. de Taſſon. 18. Martij 1629. coram R. P. D. Tirouano.*

12 Stante hoc ſtatuto neptes dicuntur excluſæ ab hæreditate patrui per filius maſculus aliorum fratrum, & ſic nepotibus ſecundum *Fenzon. ad dict. cap. 146. numer. 4. et Theodor. Rubeu. in Sing. Rot. Rom. ad d. cap. 146. num. 15.* & ita fuit ſententiatum in Ciuitate Eugubii per D. Prætorem de anno 1655. 3. Iulii per acta D. Trombetti, licet contrarium tueatur *Altogr. pro neptibus conſ. 64. vol. 1. per tot.*

13 Quod vero d. ſtatutum excludens ſorores à ſucceſſione fratris non illas excludat a ſucceſſione ſororum firmauit latè *Rota apud Merlin. deciſ. 471. per tot.* quæ loquitur in terminis *Statuti Vrbis* 146. præſeruat autem in ſpecie hoc ſtatutum noſtrum *num. 33.* videas ibi, & de *d. deciſione* mentionem facit *Theod. Rub. ad d. cap. 146. num. 6. in ſing. Rotæ Rom. tom. 2.*

DE DIVISIONE RERVM COMMVNIVM.
Rubrica LXVII.

QVilibet habens ſocietatem, ſiue bona cum aliquo Communia, poſſit illorum diuiſionem petere, & partem ſibi aſſignari, & Conſtito Iudici de Communione, ſi res diuiſionem patiatur; pronunciare debeat Diuiſioni locum eſſe, & mandet eligi Peritos Agrimenſores, & Æſtimatores ſecundum rei quantitatem, & ipſe loco ceſſantis eligat, qui portiones facere debeant; Et deinde Iudex Peritorum relatione habita, ſi Partes aliter concordes non ſint, Sorte immiſſa, Portiones ipſas

diuiſas

diuiſas Singulis, diebus feriatis non obſtantibus, adiudicet: Quam diuiſionem volumus etiam per Minores, & Pupillos, & eorum nomine à legitimis Perſonis fieri poſſe, prout melius, & vtilius viſum fuerit. Si vero res communis Commodam diuiſionem non patiatur, Iudex mandet poni Partium de Re, & Pretio, & ſi Partes deſſentiant, Queſtio, ſorte vt ſupra, dirimatur. Si quis autem negauerit rem eſſe communem, & probetur, incurrat Pœnam xxv. librarum.

SVMMARIVM.

1 *Nemo cogitur ſtare in communione.*
Itaut diuiſio per Teſtatorem perpetuo prohiberi non poſſit, num.2.
Nequè valeat pactum de ſtando in perpetua communione, num. 3.
Nequè ius petendi diuiſionem præſcribatur, num. 4.
5 *Diuiſioni vt ſit locus eſt probandum dominium, & communio bonorum.*
6 *Diuiſionis faciendæ modus remittitur arbitrio Iudicis.*
7 *Diuiſio inter fratres an ſit facienda per maiorem data electione minori.*
8 *Minor non poteſt prouocare ad diuiſionem.*
Fallit ſi ſocius eſſet rixoſus, num.9.
Et ſi diuiſio minori eſſet euidenter vtilis, numer. 10.
Fallit etiam ſi minor prouocetur ad diuiſionem a maiori, num.11.
12 *Communi diuidendo iudicium datur etiam ſi neuter poſſideat.*
13 *Diuiſio reſcinditur ſi adſit læſio vltra dimidiam.*
Si tamen facta per arbitros ſufficit læſio in ſexta parte, num.14.
Reſcinditur etiam ſi ſit facta per errorem, n.15.
16 *Diuiſio ſi commodè fieri non poteſt deuenitur ad æſtimationem,*
Præfertur tamen habens maiorem partem in re communi, num.17.
Quod verò res commodè diuidi non poſſit non præſumitur, num. 18.
19 *Diuiſio quomodo ſit facienda cum eo, qui habet rem contiguam rei diuidendæ.*

ANNOTATIO.

PRudenter quidem diſpoſitum fuit
in hoc ſtatuto, quod quilibet ha-
bens rem communem cum alio
poſſit petere illius diuiſionem,
1 cum nemo teneatur ſtare in com-
munione, dum illa parit diſcor-
dias, vt tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb.*
cap. 101. lib. 1. in fin. D. Torre de pact. futur. ſucceſ.
2 *lib. 3. cap. 10. num. 4.* Itaut diuiſio per Teſtato-
rem in perpetuum non poſſit prohiberi, ſed ſo-
lum ad tempus, *Michal. de fratr. par. 2. cap. 43.*
per tot. D. Torre de pact. futur. ſucceſ. lib. 1. cap. 18.
num. 35. D. Deluca in Theat. verit. & iuſti. tom. 9.
in tit. de teſtam. diſcur. 71. num. 7. & Rota deciſ.
3 *241. num. 33. par. 5. rec.* Neque valeat pactum
inter fratres de ſtando in communione in perpe-
tuum *Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib. 3. cap. 10.*
num. 22. Rota apud eum deciſ. 170. num. 4. Et ius
4 petendi diuiſionem nequè per longiſſimum
tempus præſcribatur inter eos, qui rem poſſident
in communi; vt poſt *Bart. Bald. Ang. Bertran. Iaſ.*
& Curt. Seni. per eum relatos firmat *Crau. conſ.*
60. in prin. niſi tamen diuiſio fuiſſet petita, *Rota*
apud Card. Bichium deciſ. 6 num. 26.
5 Diuiſioni autem faciendæ non eſt locus, niſi
probato dominio, & communione. *l. 1. ff.*
commu. diuid. Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 101. in prin.
lib. 1. Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 77. nu-
mer. 1.
Diuiſio bonorum in hoc Statuto licet mandetur
6 fieri per Æſtimatores, & Agrimenſores, mo-
dus autem illam faciendi de iure remittitur ar-
bitrio Iudicis, qui attenta facti, & perſona-
rum qualitate, id arbitrabitur, vt tradunt *Me-*
noch. de arbitr. caſu 123. num. 1. benè *Michal. de*
fratr. par. 3. cap. 38. num. 15. qui *num. 18.* dicit
illam faciendam eſſe ex bono, & æquo, vt ibi
7 per eum. Vtrum verò diuiſio inter fratres ſit fa-
cienda per maiorem, & electio ſit danda mino-
ri in iure eſt ſatis controuerſum, cum partem
affirmatiuam teneant quamplures Doctores re-
lati per *Tiraq. de iure primog. quæſt. 60. numer. 3.*
per Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 4. inſpect. 2. nu-
mer. 34. quam opinionem latè tuetur *Geri. Spin.*
conſ. 88. num. 4. & ſeq. qui teſtatur, ita ſeruari
de conſuetudine, Contrarium tamen firmant
Simoncell. in d. tit. 4. num. 36. qui plures dat con-
cordantes, *Michal. de fratr. d. par. 3. cap. 38.*
num. 19. & ſeq. diſtinguit *Fachin. controu. iur. lib.*
6. cap. 37. inter forum Ceſaris, & Pontificium.
Dum vero in hoc ſtatuto mandatur, Minores poſ-
ſe prouocare ad diuiſionem in hoc corrigitur
8 ius commune, cum minor non poſſit ſocium
ad diuiſionem prouocare ſine legitima cauſa, vt
not. *Menoch. de arbitr. caſu 171. num. 34. Simon-*
cel. de Decret. lib. 2. tit. 4. num. 16. verſ. Superiori
&c. & Michal. de fratr. par. 3. cap. 38. num. 1. &
9 *ſeq.* Niſi tamen ſocius eſſet rixoſus, & dicit pa-
ret bona communia *Menoch. d. caſu 171. num. 36.*
Simoncel. loco proximè citato, & Michal. d. cap. 38.
10 *num. 2.* Vel niſi diuiſio minori eſſet euidenter
vtilis, & communio damnoſa, vt poſt *Menoch.*
Crau. Gabr. & Simoncel. per eum relatos firmat
11 *Michal. in d. cap. 38. num. 6.* Si tamen minor pro-
uocaretur ad diuiſionem per maiorem tenetur
diuidere, vt docent *Simoncel. vbi ſupra num. 23.*
& ſeq. Menoch. d. caſu 171. num. 36. & Michal. de
fratr. dict. cap. 38. num. 9. vbi alios dat concor-
dantes.
12 Iudicium autem communi diuidendo datur
etiam ſi neuter poſſideat *l. pen. ff. commu. diuid. &*
not. *Fenzon ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 101. num. 12.*
13 Addo prædictis, quod diuiſio reſcinditur non
ſolum quando in ea adeſt læſio vltra dimidiam.
Bald. conſ. 91. num. 1. par. 2. Gabr. commu. concluſ.
de empt. & vendit. concluſ. 1. num. 25. Rota apud
14 *Greg. XV. deciſ. 496. num. 7.* Si ſit facta inter par-
tes, quia ſi ſit facta per arbitros, vel iudicialiter

ſufficere

ſufficere læſionem in ſexta parte voluit *Ciriac.*
35 *contro. 325. num. 28.* Sed etiam reſcinditur quando
eſt facta per errorem, cum lex non admittat,
quod vni pluſquam alteri tradatur, vt not. *Garg.
Iuni. conſ. 26. num. 6. & ſeq. lib. 1. Mangil. de euict.
quæſt. 116. per tot. & Rota deciſ. 600. num. 1. par. 5.
rec. lib. 2. & deciſ. 148. num. 3. par. 11. & deciſ.
313. num. 11. par. 13. rec.*
16 Si autem diuiſio commodè fieri non poſſit eſt
deueniendum ad æſtimationem *Michal. de fratr.
par. 3. cap. 38. num. 22. & ſeq.* vbi dat concor-
17 dantes, & ſi omnes æſtimationum præſtare velint
prefertur habens maiorẽ partem in re communi
Petr. de Vbal. de duob. fratr. par. 11. num. 19.
18 *Michal. d. cap. 38. num. 24.* Quod verò res commodè
diuidi non poſſit non præſumitur, ſed
eſt probandum per aſſerentem *Poſth. de ſubbaſt.
inſpect. 28. num. 54. Rota apud eum deciſ. 40. num. 2.*
19 Si vero diuidatur domus, vel fundus iuxta
quem habeo aliam domum, vel fundum mihi
eſt aſſignanda pars adhærens d. domui, vel fundo.
*Capic. deciſ. 43. per tot. Felic. de Societ art.
39. Michal. de fratr. par. 3. d. cap. 38. num. 25. Ciriac.
controu. 117. num. 7.*

DE VENDITIONE RERVM COMMVNIVM. Rubrica LXVIII.

SI quis habeat rem aliquam cum altero Communem, ſi partem ſuam vendere velit, teneatur Conſortem requirere, ſi velit ſuam partem emere pro iuſto pretio ponendo per duos homines communiter a Partibus eligendos; Et ſi requiſitus ceſſauerit per dies octo à die Interpellationis numerandos declarare, & ſe obligare in forma Iuris valida, poſſit ipſe requirens portionem ſuam cuicunque alteri liberè vendere.

SVMMARIVM.

1 *Conſorti competit ius retractus,*
Contrarium tenent alij plures, num. 2.
Conſors verò quis dicatur remiſſiuè. num. 3.

ANNOTATIO.

CVm magna æquitate ſtatutum fuit,
quod habens rem communem cum
alio ſi velit illum vendere teneatur
requirere conſortem, an velit illam
emere, cum non deſint Doctores
inhærentes d. æquitati, qui volunt,
1 quod conſorti competat ius retractus, inter
quos fuerunt *Surd. conſ. 43. num. 12. lib. 1. Gratian.
diſcep foren. cap. 526. num. 2. & ſeq. & cap.
545. num. 4. part. 3. & cap. 842. num. 12. & ſeq.
par. 5. & Rota deciſ. 2. num. 1. apud Merlin. de
pignor.*
2 Licet contrarium imò ratione communionis,
& conſortij ius retractus non competere latè
tueatur *Rota deciſ. 417. par. 12. per tot. in recen.* vbi
dat concordantes, & contraria refellit.
3 Conſors vero in hac materia quis dicatur tradunt
*Gratian. diſcept. foren. d. cap. 526. num. . .
& deciſ. 378. num. . . & deciſ. 303. par. 5. recent.*
ipſos conſulas.

DE REFECTIONE RERVM COMMVNIVM. Rubrica LXIX.

HAbens Parietem, Molendinum, Puteum, aut quid ſimile cum aliquo Commune, poſſit Conſortem cogere, ſi res reparatione, aut refectione indigeat, ad contribuendum pro rata, & Iudex ſummariè ceſſantem Iuris, & facti remedijs compellat: Quod ſi facta interpellatione. Socius reparationi contribuere recuſauerit, elapſo bimeſtri, omni iure priuetur, ac interim, ſi Res communis moram non patiatur, per Inſtantem refici, & reaptari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Socius recuſante ſocio poteſt reficere rem communem, & acquirit partem ſocij niſi ille intra quadrimeſtre pretium reſtituat.*
2 *Refectio præſumitur facta per ſocium nomine communi.*
3 *Domus ſi habeat plura ſolaria quomodo ſit reficienda per dominum Superiorem, & inferiorem, n. 4.*
Reficiens partem inferiorem non poteſt repetere expenſas a domino partis Superioris, num. 5.
Habens verò partem Superiorem an poſſit cogere habentem partem inferiorem ad reficiendum, num. 6.
7 *Refectio muri communis quomodo ſit facienda remiſſiuè.*

ANNO-

nem docet *Ant. Gomez in d.l.46.Taur. n.36 et ſeq.*
5 Cautio verò de qua in hoc ſtatuto præſtatur
ab eo, qui iam incohauit ædificium, & vult il-
lud perficere, nam ſi eſt ei nunciatum, quod
non ædificet poterit opus iam incohatum con-
tinuare vſquè ad finem præſtita per eum hanc
cautione de demoliendo opere in caſu ſuccum-
bentiæ, *l. non ſolum* 8. §. *ſciendum, & l. prætor ait* 20.
§. *deinde, & §. ſi quis paratus, ff. de nouo oper. nunc.*
cũ alijs relatis per *Pir. Mau. de fideiuſ. par. 1. ſect. 3.*
cap. 15. num. 1. & ſeq. vbi dicit, quod ſufficit ſo-
la oblatio d. cautionis, vt nunciatus poſſit con-
tinuare in ædificando, vt habetur etiam in hoc
ſtatuto, *& Paul. Rub. de valid. legal. cap. 12.*
6 *num. 117.* Niſi incontinenti nuncians offerat ſe
paratum docere de iure ſuo, quia tunc nuncia-
tus debet deſiſtere, & non eſt locus d. cautioni,
ſed expectandus eſt de iure communi per tres
menſes, vt docent *Pir. Maur. d. cap. 15. num. 6.*
Gratian. diſcep. foren. cap. 384. per tot. & Sperell.
7 *deciſ. 53. num. 13. & ſeq. par. 1.* Quo termino
elapſo ſi actor plenè de iure ſuo non probauerit
nunciatus admittitur ad ædificandum cum dict.
cautione de demoliendo, vt not. *Caroc. deciſ. 19.*
num. 24. Grat. d. cap. 384. num. 14. & Sperell. d.
8 *deciſ. 53. in fin.* Quæ quidem cautio eſt præſtan-
da per idoneos fideiuſſores *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d.*
cap. 148. n. 4. Paul. Rube. de valid. leg. d. c. 12. n. 125.
9 Addo prædictis quod conductor, Colonus, &
Inquilinus non poſſunt nunciare nouum opus,
vt not. *Caroc. de locat. & condu. part. 6. de nou.*
oper. nunciat. num. 3. vbi teſtatur de communi
opinione, & plures dat limitationes, prout facit
Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 340. nu. 15. & ſeq.
10 Ædificium verò factum poſt inhibitionem eſt
deſtruendum, & factum poſt nunciationem,
quod quando habeat locum, & nunciatio poſſit
ſperni vide latè per *Paul. Rube. de valid. legal. d.*
cap. 12. ferè per tot.
11 Quod verò Nuncians ſuccumbens in iudicio
condemnari debeat in expenſis, vt diſponitur in
hoc ſtatuto tradit etiam *Carp. ad d. cap. 340. in fin.*

DE LOCATIONE DOMORVM, ET DE AFFICTV Prædiorum. Rubrica LXXI.

IN Locationibus Domorum, & Affictibus prædiorum Ius petentibus ſummariè, & ſola facti Veritate inſpecta adminiſtrandum erit, Cum Aſſignatione termini trium dierum Reo ad probandum ſolutionem, compenſationem, ſiue pactum aut dilationem aliquam initam inter ipſas Partes, & idem terminus aſſignetur Actori, ſi Reus negauerit locationem, ſiue affictum, qui tamen prorogari poſſint per Iudicem, negotij, & perſonarum qualitate inſpecta: Quòd ſi Reus fraudolenter negauerit, & de eis quoquo modo Iudici conſtet, pœnam XXV. lib. Fiſco, & Parti æqualiter applicandam incurrat.

Et quia in Locationibus Prædiorum ſæpe ſolet dubitari ſuper Remiſſione Penſionis ob Sterilitatem, vel fortuitam tempeſtatem, Statuimus ad tollendas varias altercationes, atque Interpretum Opiniones, Quod ſi Conductor probauerit redditus omnes illius anni iuxta currentem valorem Iudicio duorum Peritorum communiter eligendorum, abſque eius culpa non excedere duas tertias Partes Penſionis, Remittatur ei Tertia pars Penſionis annuæ, nulla habita ratione Compenſationis cum vbertate præcedentis, vel ſubſequentis annis: Niſi tamen inter ipſas Partes aliter ſit conuentum.

Declarantes etiam, quòd omnia bona mobilia inuecta, & illata in Domum conductam, Sicut etiam mobilia, animalia, & fructus exiſtentia, ſiue exiſtentes in Prædijs conductis, cenſeantur tacitè, & ſpecialiter obligata Locatori pro penſione ſibi debita, in quibus executio fieri poſſit; Penſio autem ſoluenda erit per Conductorem in fine cuiuslibet ſemeſtris, ſi aliter inter Partes actum non ſit: Conductor verò Domus per menſem ante finem Locationis illam Domino renunciare teneatur, aliàs intelligatur facta reconductio, eo modo, & forma, quibus à principio facta fuit.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſio penſionis fit in contractu locationis ob ſterilitatem, vel magnum damnum.*
Damnum verò quale eſſe debeat eſt inter Doctores controuerſum, num. 2.
3 *Sterilitas in fructibus vt cauſet remiſſionem intelligitur deducto ſemine, & expenſis,*
Licet contrarium teneat Card. Mantic. *nu. 4.*
5 *Remiſſioni penſionis non eſt locus ſtante renunciatione omni legum auxilio.*
Neque ſi conductor ſuſcepit in ſe periculum caſuum fortuitorum, num. 6.
Licet non intelligatur de nimis inſolito, num. 7.

ANNOTATIO.

STatutum ſupradictum quod habens
rem communem indigentem refe-
ctione poſſit cogere conſortem ad
contribuendum pro rata concor-
dat cum diſpoſitione iuris com-
munis, quod diſponitur, quod ſo-
cio recuſante reficere rem com-
1 munem poteſt ſocius illam reficere proprijs ex-
penſis, & acquirit dominium partis ipſius ſocij,
ſi ille intra quatuor menſes non ſatisfacit, vt
not. *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. cap. 59. num. 8. Fen-*
zon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 108. *num.* 1. vbi dicit,
hanc diſpoſitionem habere locum tam in ædifi-
cijs ruſticis, quam vrbanis, vt ibi per eum, &
2 *Michal. de fratr. par. 3. cap. 35. num. 9.* Refectio
autem præſumitur facta per ſocium nomine
communi *Cæpoll. d. cap. 59. num. 10. Fenzon. in d.*
cap. 108. *nu.* 3. vbi dicit, bonum eſſe proteſtatore
reficientem, quod expendit animo rehabendi à
ſocio, vt ibi per eum.
3 Habens autem domum cum pluribus ſolarijs,
dominus ſuperior tenetur reficere tutum, & do-
minus inferior partem inferiorem, ſolarium ve-
ro medium refici debet communibus expenſis ex
ſtat. Mediol. *Carp. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap.* 347.
per tot. quod declarat *Andreol. in additt. ad Cæpol.*
4 *fol. mihi* 246. Licet contrarium, quod habens
partem domus inferiorem ſi corruat teneatur
illam reficere, vt habens partem ſuperiorem
poſſit reficere partem ſuam ceſſante ſeruitute
poſt *Corn. Vegg. Carpan. Adden. ad Neapod.* & alios
per eum relatos firmat *Andreol. contro.* 217. *num.*
3. *& in d. additt. ad Cæpoll. fol.* 246. *col.* 2. vbi
etiam quærit an dominus partis Superioris poſ-
ſit reficere fundamenta ruinam minantia ſinè li-
centia domini partis inferioris, *Michal. de fratr.*
par. 3. cap. 36. num. 47.
5 Reficiens verò partem inferiorem non poteſt
repetere expenſas à domino partis ſuperioris, li-
cet ſit ei vtile, cum dicatur reficere partem
ſuam, vt tradit *Michal. de fratr. par. 3. cap. 35.*
num. 10. & cap. 36. num. 49.
6 Si tamen pluuat habens partem ſuperiorem an
poſſit cogi per habentem partem inferiorem ad
refectionem, vide *Cæpoll. de ſeru. vrb. præd. num.*
41. *num. 7. & Adden. ad Mazzol. conſ.* 80. *num.* 7.
7 Et quomodo ſit facienda refectio in muro com-
muni vide *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap.* 341.
per tot.

DE NOVI OPERIS NVNCIATIONE. *Rubrica LXX.*

SI quis nouum Opus ædificanti nunciauerit, ſiue prohibuerit, Nunciatus ſatisdationem offerat de opere deſtruendo in euentum in quem conſtiterit eum iniuſte ædificaſſe. Quòd ſi Nuncians dictam ſatisdationem recipere noluerit, ſtatuatur à Iudice terminus octo dierum vtilium vtrique parti ad docendum de iure ſuo: Et ſi Actor infra dictum tempus plenè non probauerit, Reus ad cautionem prædictam admittatur, & in cauſa ad vlteriora procedatur: Et Nuncians in Caſum Succumbentiæ ad omnia damna, & expenſas in Sententia Abſolutoria per Iudicem denunciato condemnetur.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum noui operis pro quo opere detur.*
2 *Nunciatio noui operis poteſt fieri domino, fabris, & die feriata.*
3 *Præceptum noui operis per comparitionem nunciati reſoluitur in vim citationis.*
4 *Nouum opus renunciare quilibet poteſt, ſi illud fiat in loco publico.*
5 *Cautio per nuncatũ quando ſit præſtanda, n. 6. & 7.*
8 *Cautio præſtanda per nunciatum eſt danda cum idoneo fideiuſſore.*
9 *Nunciare nouum opus non poteſt conductor, colonus, & inquilinus,*
10 *Ædificiũ factum poſt inhibitionem eſt deſtruendũ.*
11 *Nuncians nouum opus ſi ſuccumbat eſt condemnandus in expenſis.*

ANNOTATIO.

1 INterdictum noui operis datur pro opere non
perfecto, ſi verò opus eſt perfectum, & opus
factum fuit clam, datur interdictum Quodui,
aut clam, & ſi eſt factum palam datur interdi-
ctum vti poſſidetis, vt opus deſtruatur. *l. 1. §. 1. ff.*
de noui. oper. nunci. & ibi Bart. & communiter Doct.
l. de pupillo. 5 §. nunciationem ff. eod. tit. & benè
declarant *Ant. Gomez ad leg. 46. Taur. num.* 20.
& ſeq. & Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 340. *nu.* 6. *lib.* 2.
2 Nunciatio autem noui operis poteſt fieri do-
mino, fabris, in die feriata, & not. *Ant. Gomez.*
ad d. l. 46. Taur. num. 28. & ſeq. & Carpan. in d.
3 *cap. 340. num. 1. 2. & ſeq.* Præceptum autem de
noui operis nunciatione per comparitionem
nunciati reſolui in vim ſimplicis citationis poſt
Ang. Iaſ. & Alex. per eum adductos firmat *Fen-*
zon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 148. num. 2.
4 Si ædificatur in loco publico quilibet de popu-
lo admittitur ad nunciandum, ſecus ſi in agro
Communitatis, quia tunc denunciat ſolum qui
habet ab ea mandatum. *l. in prouinciali 3. §. fin.*
cum l. ſeq. ff. de noui. oper. nunciat. l. nullit. 3. ff.
quod cuiuſq. vniu. nom. l. 2. §. hoc interdictum ff. ne
quid in loco pub. & not. *Ant. Gomez ad d. l.* 45
Taur. num. 30. Tria vero remedia, per quæ quis
poteſt ædificare ſtatim non obſtante nunciatio-
ne etiam ſi nuncians recuſet recipere ſatiſdatio-
nem

Officium, ſiue Adminiſtrationem bonorum deputari poſſint, ſed auctoritate præſentis Statuti omnino repellantur. Quod & in Adminiſtratoribus Annonæ, Montis Pietatis, ac ſimilium Sancitum eſſe intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Debitores Communitatis ob Bullam Clemen. VIII. conueniuntur ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta.*

Et debitore excuſſo poteſt agi contra tertium poſſeſſorem actione perſonali, num. 2.

3 *Debitores Communitatis ad officia publica admitti non poſſunt.*

Etiam ſi ſint debitores ex contractu, num. 4.

Ac etiam ſi dederint fideiuſſorem de ſoluendo debitum, num. 5.

Et etiã ſi debitũ ſit modicum vigore d. Bullæ. n. 7.

Licet contrarium ſit de iure communi, num. 6.

Ita vt d. debitores neque poſſint imbuſſolari pro Officiis, num. 8.

Neq; poſsint eligi pro Nũtiis, et Oratoribus, n. 9.

ANNOTATIO.

1 COntra debitores Communitatis vigore *Bullæ ſuper bono regimine in §. 24.* datur facultas procedendi ſummariè, ſimpliciter, de plano ſola facti veritate inſpecta, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij vti diſponitur etiam in hoc ſtatuto, vt not. *Choel. ad Bulla bon.*
2 *regim. cap. 44. num. 36.* Itaut debitore abſente, & excuſſo, poſſit Vniuerſitas agere contra tertium poſſeſſorem bonorum illius actione perſonali ad tex. *in l. apud eos 2. & ibi Bart. C. de debit. Ciuit. lib. 11.* & declarat *Choel. in d. cap. 44. num. 39.* licet non poſſint capi de nocte, *Choel. vbi ſupra num. 41.* vbi dicit *S. Congreg. bon. regim.* aliquando mandaſſe contrarium, & remiſiſſe arbitrio Gubernatoris, an illi poſſint capi in propria domo, in nundinis, & ſimil. vt ibi per eum.

3 Et quod debitores Communitatis ad Magiſtratus, munera, vel officia publica, vt diſponitur in hoc ſtatuto, etiam de iure communi admitti non poſſint, niſi prius ſatisfecerint eſt tex. *in l. 1. C. de debit. Ciuit. lib. 11. in l. 2. C. de præd. Decur. lib. 10.* & not. *Loſæ. de iure Vniu. cap. 6. n. 18. Choel. ad Bul. bon. regim. cap. 31. num. 71. & cap. 44. num. 1. & ſeq.* qui in fin. ponit limitationes, *& Petr. Ant. Ala de Decur. Chriſtian. quæſt. 110.*
4 *in princ.* Quam Bullam habere locum non ſolũ in debitoribus Reipub. ex reliquatu, & ſimil., ſed etiam in debitoribus ex contractu voluit *Choel. in d. cap. 44. num. 9.* licet contrarium ſen-
5 tiat *P. Ant. Ala vbi ſupra*, Et debitor Vniuerſitatis reijcitur ab honoribus, & muneribus, vt ſupra etiam ſi dederit fideiuſſores de ſoluendo debitum, vel cedat bona ſtabilia, vt probat *Choell. in d. cap. 44. num. 10. & ſeq.* vbi refert ita fuiſſe deciſum *in Sac. Congregatione, & num. 42.* hoc extendit etiam ad fideiuſſorem debitoris Communitatis in ſolidum obligati, vt ibi per eum.
6 Et licet, vt debitor Communitatis excludatur ab honoribus non ſufficiat modicum debitum de iure ſecundum *Bart. Tiraq. Franch. & Caput.*
7 *relatos per Choel. in d. cap. 44. num. 21.* Secus tamen eſt vigore *d. Bullæ de bon. regim.* vt teſtatur
8 *Choel. in loc. cit.* Et dum ſtatutum vtitur verbis, *Nec interim ad aliquod Officium deputari poſsint*, mens ſtatuentium videtur fuiſſe, quod nequè d. debitores poſſint imbuſſolari, vt aduertit *Choel. ad d. Bull. bon. regim. cap. 19. num. 12. & d. cap. 44. num. 27. & ſeq.* licet poſtea videatur dubitare.
9 Addo prædictis, quod debitores Communitatis, neque legationis, & Oratoris munere fungi poſſunt, *l. ſciendum 4. ff. delegation. Io. de Plat. & alii in d. l. 1. C. de debit. Ciuit. lib. 11.* benè *Choel. in d. cap. 44. n. 34. & ſeq.*

DE CESSIONE BONORVM, ET INDVCIIS Quinquennalibus. Rub. LXXIII.

DEbitor ad Ceſſionem bonorum admitti volens, citatis prius Creditoribus pro die, & hora Ceſſionis, ſe perſonaliter præſentet coràm D. Prætore pro Tribunali ſedente, & coram eo debita fateatur, ac medio eius Iuramento, manifeſtatis omnibus eius bonis, & plenè ab Actuario annotatis, alta voce inſtare debeat in hæc Verba.

QVIA Negocia mea male peregi, ita quod Creditoribus meis nequeo ſatisfacere, Ego N. cedo omnibus bonis meis.

Quo peracto publicè, & palàm Biretum viride, & non Pileum, tunc à Creditoribus dandum in eius Capite à Plazzario imponatur; Deinde ſono rauco per eundem præcedente, per Birruarios adducatur per Plateam ad Scalas Palatij Iuris, in quibus Nates eius per tres vices percuti faciant, & in qualibet percuſſione affirmet, ſe cedere bonis, ac ſtatim à Carcere liberetur, & priſtinæ libertati reſtituatur; Nec vlterius à Creditoribus vexari poſſit: Niſi deuenerit ad pinguiorem fortunam, quo caſu potioribus Creditoribus de bonis ſatisfacere teneatur, & interim ab omni

Nequè quando conductor promiſit remiſsionem non petere, num. 8.

Neque ſtante obligatione Camerali, n. 9.

Et eſt habenda ratio omnium rerum locatarum vnica locatione, num. 10.

11 *Statutum quod cenſeatur facta tacita reconductio intelligitur pro prima vice.*

12 *Renunciatio locationis admittitur etiam elapſo modico tempore.*

13 *Locator in rebus inuectis quando præferatur pro penſione anterioribus.*

ANNOTATIO.

1 IN contractu locationis, & conductioni s præcipuè ob ſterilitatem
ſi conductor patiatur magnum
damnum certum eſt, quod eſt
locus remiſſioni penſionis vti diſponitur in hoc ſtatuto, & eſt tex.
in l. licet 8. C. de locat. & cond. & in
cap. propter ſterilitatem 3. de locat. & cond. & tradunt *Caroc. de locat. & conduct. par. 4. in tit. de remiſſ. merced. quæſt. 1. num. 1. & Rota apud Coccin. deciſ. 422. per tot.*
2 Sed cum maximè controuerſum ſit inter Doctores quantum eſſe debeat d. damnum, vt videre eſt ex ipſis Doctoribus *in d. l. licet, & in d. cap. propter ſterilitatem, et per Caroc. in d. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 1. num. 1. et ſeq.* Ideo prouidè ſtatuentes declarauerunt, tunc eſſe locum remiſſioni mercedis quando redditus illius anni non
excedunt duas tertias partes penſionis ſoluende
3 non habito reſpectu vbertatis præcedentis, &
ſubſequentis anni, quod ego intelligo deducto ſemine, & expenſis, vt not. *Caroc. in d. tit. de remiſſ. merced. num. 6.* vbi plures dat concordantes, *Coſta de ſcien. & ignor. cent. 2. diſt. 3. n. 8. & de ratio ratæ quæſt. 10. num. 5. Maſcar. de prob. concl. 1340. num. 4. & 5. vol. 3. Ciriac. contro. 151. num. 9. & Rota apud Cocci. deciſ. 422. num. 5.* licet
4 contrarium quod fructus dicantur non deductis expenſis ſecundum communem vſum loquendi, qui attenditur in ſtatutis dixerit *Card. Mant. de tacit. lib. 2. tit. 5. num. 22. & tit. 8. nu. 8.*
5 Quæ remiſſio ob ſterilitatem non habet locum quando conductor renunciauit omni legum auxilio, *Barboſ. de clauſ. clauſ. 133. num. 10. Theod. Rub. in ſingul. Rot. Roman. tom. 2. de clauſ. clauſ. 680. num. 6.* qui alios dant concordantes, *Caroc. de locat. & conduc. in d. tit. de remiſ. mercedis qu. 8. num. 112. Zach. de oblig. camer. quæſt. 18 num. 27.*
6 Nequè quando conductor ſuſcepit per partum
in ſe periculum caſuum fortiuitorum, *Gail. ſing. obſeru. lib. 2. obſeru. 23. num. 16. Barboſ. in d. clauſ. 133. num. 11.* vbi alios adducit ita ſentientes, licet non teneatur de caſu nimis inſolito, vt poſt
7 *Silu. Pinel. Ludo. Caroc. Card. Mant. Caſtill.* & alios per eum relatos ſcribit *Barboſ. in d. clauſ. 133. nu. 12. & Grat. diſcep. foren. cap. 534. num. 45. par. 3.*
8 Nequè quando per pactum fuit promiſſum remiſſionem non petere, vt poſt *Alex. conſ. 3. num. 1. & ſeq. lib. 1. & Deci. conſ. 552. num. 9.* per eam relatos firmat *Rota in Bononien. pecuniaria, ſeu affictus 8. Martii 1660. coram R. P. D. Veroſpio, poſt princ.*
9 Neque admittitur ſtante obligatione Camerali *Manc. de iuram. par. 4. effect. 228. num. 16. Zach. de oblig. camer. quæſt. 18. num. 27. Rota apud eum deciſ. 42. num. 2. & deciſ. 11. num. 5.* Maximè ſi requirat altiorem indaginem, alias ſecus, vt declarat idem *Zach. ibi. ſub num. 27. & Coroc. de locat. in d. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8. num. 114.* in quibus terminis procedere poſſunt adducta per *Grat. diſcep. foren. d. cap. 534. num. 40. & ſeq. & per Ciriac. contro. 513. num. 20. & ſeq.*
10 In remiſſione autem mercedis eſt habenda ratio omnium rerum locatarum vnica locatione, & omnium fructuum, non autem vnius partis, aut vnius ſpeciei fructuum, vt probant *Rim. Iuni. conſ 40. num. 11. & conſ 810. num. 12. & Surd. conſ. 34. num. 21. & ſeq. lib. 1.* quos vna cum alijs refert, & ſequitur *Rota apud Coccin. deciſ. 422. num. 17.*
11 Statutum ſupradictum, quod niſi conductor domum per menſem ante finem locationis domino renunciauerit cenſeatur tacitè reconduxiſſe habet locum pro prima vice tantum, & non vltra, vt declarant *Caroc. de locat. part. 3. in tit. de renou. locat. declarat. 8. num. 1. & ſeq. Card. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. vlt. num. 29.* cum quo pertranſit *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 35.*
12 *num. 16.* Quod verò renunciatio locationis admittatur etiam elapſo tempore a ſtatuto præfixo intra modicum tempus de æquitate dicit *Caluin. de æquitat. lib. 2. cap. 176. num. 76.* referens ita ſeruari per *Senatum Mediolani*, vt ibi per eum.
13 Locator verò in rebus inuectis in domum conductam quod non præferatur pro penſione creditoribus anterioribus conductoris ſi locatio eſt facta ad habitandum, ſecus ſi ad conſeruandum bona not. *Grat. diſcep. foren. cap. 713. n. 2. & ſeq. part. 4. Gait. de credit. cap. 4. num. 1586. & Antonel. de tempor. legal. lib. 4. cap. vlt. num. 114.* vbi alios dat concordantes.

DE DEBITORIBVS COMMVNIS NON AVDIENDIS.
Rubrica LXXII.

DEbitores Communis Eugubij ſummariè, omniquè Iuris ſolemnitate omiſſa, etiam cum perſonali detentione ad ſoluendum cogantur, nec audiantur, niſi prius integre ſatisfecerint. Vtque in poſterum Magiſtratus prædictos Debitores ad ſoluendum omni cura, ac debita diligentia compellere valeat, Cancellarius Communis ſingulorum Debitorum Nomina cum quantitate debiti in Tabella deſcripta palàm in Audientia Palatij tenere debeat: Nec interim ij ad aliquod

Officium

Officio, & Beneficio omnino excludatur. Biretum autem, ita deferre debeat, quod ab omnibus videri, & cognoſci poſſit, alioquin tali Priuilegio priuatus cenſeatur, & Mandata alias contra eum relaxata abſque nouo Decreto, & citatione, ſi ſine tali Bireto repertus fuerit, Executores quicunque exequi poſſint.

Quinquennales verò, ſeù breuiores Induciæ non concedantur niſi ex iuſta, & vrgentiſſima cauſa, & ad eas quis admitti non poſſit, niſi de conſenſu maioris Partis Creditorum, quod ratione Crediti, & non perſonarum, iudicandum erit, dummodo, ſi Creditores ſex non excedant, duo ſaltem accedant, & ſi plures, tres ad minus concurrant; Et vltra legitimas probationes, Iuramento affirmauerint de eorum Creditis ſatisfactos, ſeù aliàs concordatos non eſſe fictionibus, & fraudibus penitus excluſis.

S V M M A R I V M.

1 *Qualitates requiſitæ à ſtatuto in ceſſione bonorum ſunt de forma.*

2 *Statutum admittens debitorem ad ceſſionem bonorum eſt vallidum.*

Contrarium tenent aliqui quando admittit ad ceſſionem cum dedecore, num. 3.

4 *Ceſſio bonorum denegatur luſoribus dilapidatoribus, & ſimil.*

Et negatur etiam decoctoribus, & fallitis, num. 5.

Et debitori Cameræ, num. 7.

Quicquid ſit quod ad debitorem obligatum in forma Cameræ, num. 8.

Neque admittitur ad ceſſionem negans debitum, num. 6.

9 *Ceſſionis beneficio non gaudet fideiuſſor debitoris.*

10 *Debitor qui ceſſit tenetur ſoluere debitum ſi redeat ad pinguiorem fortunam.*

Etiam quod ceſſerit cum ignominia, num. 11.

12 *Debitor non carceratus non admittitur ad ceſſionem bonorum.*

13 *Debitor an poſſit renunciare beneficio ceſſionis bonorum.*

14 *Inducias quinquennales poteſt concedere Princeps.*

Et etiam maior pars creditorum. num. 15.

Declara, vt num. 16.

Et an in d. caſu ſit neceſſaria cautio de ſoluendo, num. 17.

A N N O T A T I O.

1 SVpradictæ qualitates requiſitæ per ſtatutum in actu ceſſionis bonorum faciendæ per debitorem videntur eſſe de forma, & ideo illæ debent omninò ſeruari, *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib 1 cap. 161. num. 35. Brun. de*
2 *ceſſio. bono. quæſt. 6. princ. num.* 6. Cum d. ſtatutum admittens debitorem ad ceſſionem bonorum modo obbrobrioſo, vt in hoc ſtatuto ſit vallidum, ne debitores in præiudicium creditorum profundendo eorum bona effugiant ſolutionem cedendo bonis, vt voluerunt *Iacob. Aurelian. in ſua prax. in tit. de ceſſio. bono. num. 3. & ſeq. Brun. de ceſſio. bono. 6. quæſt. princ. num 6. in fin. P. Dian. in ſum. in verbo Ceſſio. bonor. num.* 20. qui teſtatur de communi opinione, & ſentit etiam *Fenzon. ad*
3 *ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 161. num.* 35. licet contrarium imò d. ſtatutum ita admittens debitorem ad ceſſionem bonorum non valere tenuerint, *Rolan. conſ. 7. num. 13. & ſeq. lib. 2. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 408. *num.* 179. *lib.* 1. & alij plures relati, per *Genu. de ſcrip. priu. lib. 3. quæſt. 35. num.* 21. cum quibus pertranſit *Beat. de inope. debit. cap. 2. num.* 7. & 8.
4 Quod quidem beneficium ceſſionis bonorum denegatur luſoribus, dilapidatoribus, & ſimil. quia cum illud ſit miſerorum ſubſidium, non præſidium doloſorem, ideo non datur ijs, qui proprio vitio, vel dolo in paupertatem inciderunt, vt not. *Fenzon ad ſtat. Vrb. d. cap. 161. num. 22. Giurb. deciſ. 41. num. 9. et ſeq. Graſſ. de except. excep. 17. num. 32. et 44. Andreol. contr. 123. num.*
5 12. & ideo decoctores, & falliti ratione doli ad d. beneficium non admittuntur, *Coſta remed. ſubſid. 27. num. 13. Giurb. d. deciſ. 41. num. 12. et Adden.*
6 *et ad Rot. deciſ. 192. in fin. par. 9. rec.* Sicuti etiam negans debitum, & ſuper eo litigans amittit d. beneficium ceſſionis bonorum, ſi tamen doloſè id neget, ſecus ſi per errorem, vel ignorantiam, vt tradunt *Hodier. ad Surd. deciſ 262. num. 21.* vbi dicit idem eſſe ſi negationem reuocet, vt ibi per eum, *Adden. ad deciſ. 6. num. 81. et ſeq. par. 3. rec.* licet contrarium teneat, *P. Dian in ſumm. verbo Ceſſio. num.* 11. Prout nequè ad dict. beneficium
7 ceſſionis admittitur debitor Cameræ, & fiſci, *Zachi. de oblig. camer. quæſt. 19. num.* 2. latè *Maſſi.*
8 *de confiſc. bonor. quæſt. 40. per tot.* licet illud ſuffragetur debitori ſimpliciter in forma Cameræ obligato voluerint, *Zach. vbi ſupra num. 3. Giurb. deciſ. 41. per tot. et Maſſin. in d. quæſt. 40. num.* 4. licet contrarium teneat, *Altogr. conſ. 42. ante fin. lib* 1.
9 Dicto tamen beneficio ceſſionis bonorum non gaudet fideiuſſor debitoris, *Fenzon. in d. cap. 161. num. 39. Graſſ. excep. 17. num. 67. Pir. Maur. de fideiuſ. par. 2. ſect. 9. cap. 10. per tot. P. Dian. in ſum. in verbo Ceſſio. num.* 18.
10 Si tamen debitor, qui ceſſit deuenerit ad pinguiorem fortunam tenetur ad ſolutionem debitorum, *Fenzon. ad d. cap. 161. num. 34. Graſſ de excep. 17. num. 8. P. Dian. in d. verbo Ceſſio. num.* 19.
11 etiam ſi ceſſit bonis cum ignominia vti habetur in hoc ſtatuto, vt probat *P. Dian. in d. verbo Ceſſio. num.* 19. qui teſtatur de magis communi opinione, licet contrarium teneant quamplures Doctores cum quibus pertranſit, *Giurb. deciſ. 41. in. fin.*
12 Debitor vero non carceratus non admittitur

ad ceſſio-

ad ceſſionem bonorum. *Giurb. d. deciſ. 41. num. 5.* latè comprobans, & dicens ita pluries fuiſſe iudicatum, cum requiratur, quod debitor ſit moleſtatus a ſuis creditoribus, vt probat *Graſſ. de excep. 17. num. 65.* vbi dat concordantes.

13 Vtrum vero debitor poſſit renunciare beneficio ceſſionis bonorum maximè cum iuramento tradunt *Giurb. d. deciſ. 41. num. 3. Altogr. d. conſ. 42. lib. 1.* plene *Caſtag. de benef. d edu. ne egeat quæſt. 11. num. 18. & ſeq. & P. Diana in d. verbo Ceſſio. num. 15.*

14 Inducias vero quinquennales concedere poteſt Princeps. *l. fin. C. qui bon. ced. poſſunt Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 161. num. 21. Genua. de ſcript. priu. lib. 3. in tit. de annal. & quinquen. dilat. num. 1. & ſeq.* vbi dicit, illum non poſſe concedere vlteriorem, & illas poſſe concedere etiam inuitis, & ignorantibus creditoribus, vt ibi per eum *num. 42. & ſeq.*

15 Et d. inducias poteſt etiam concedere maior pars creditorum etiam in præiudicium minoris partis. *l. fin. C. qui bon. ced poſſ. Macerat. var. reſol. lib. 2. reſol. 18. num. 3. & ſeq. Card. Tuſc. pract. concl. littera M. concl. 383. num. 14. Genu. in d. tit. de annal. & quinquen. dilat. num. 39.* præcedente tamen citatione aliorum creditorum, vt poſt *Bart. Ang. Alex. Brun. Iaſ. Burſatt. Stracc. & Machel.* per eum adductos firmat *Macerat. d. Reſol. 18.*
16 *num. 4.* Et quod omnes creditores in vnum conuenerint tempore conceſſionis, cum conſenſus ſeparatim præſtitus non noceat. *Macerat. ibi. num. 5. Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 161. num. 10. Rot. apud Cocci. deciſ. 440. num. 2. & ſeq.* vbi dicit, ſupradicta non habere locum quando debitum eſt iuratum, & ſic non intrare d. ſtatutum, & concordat *Fenzon. ad d. cap. 161. num. 11.*

17 Vtrum vero in d. dilatione annali, ſeu quinquennali ſit neceſſaria cautio de ſoluendo in fine dilationis tradunt *Genua. in d. tit. de annal. & quinquen. dilat. num. 7. 8. & ſeq. & Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 3. cap. 2. num. 1. & ſeq.* qui tenent pro affirmatiua, ipſos conſulas.

DE LIBRIS MERCATORVM, ET ALIORVM ARTIFICVM.
Rubrica LXXIV.

MErcatores, alijquè Artifices habere debeant eorum Libros bene ordinatos, Cartulatos, & Bullatos bulla Communis, In quibus diligenter deſcribant Diem, Menſem, & Annum in qualibet Partita, exprimendo qualitatem, & quantitatem Rei venditæ, pretium, ſi quid receperint tempore venditionis, vel poſtea, & cætera omnia iuxtà ſolitum dictorum Mercatorum, dictiſquè libris plena fides adhibeatur in iudicio, & extra, vſque ad ſummam florenorum ſex pro qualibet Partita, de Credentijs per eos factis, & de alijs rebus concernentibus eorum Mercaturam, vel Artem dumtaxat, & pro dicta quantitate Iudices ad eorum inſtantiam, cognito prius de debito, teneantur dictas Partitas exequi facere vſque ad integram ſatisfactionem: Vltra vero prædictam ſummam vſque ad florenos decem credatur dictis Libris cum duobus Teſtibus, vel vnico ſaltem omni exceptione maiore, dictas Partitas comprobantibus, vel etiam ſi manu debitoris ſint ſubſcriptæ, quæ deinde contra Debitores, ſiue eorum hæredes executioni demandentur: Et prædicta locum habeant in Libris Mercatorum, ſiue Artificum bonæ conditionis, & famæ.

Quòd ſi quis fuerit depræhenſus in aliqua fraude in dictis Libris, nulla fides eis adhibeatur, ſed cadat à Iure ſui Crediti, in quo fraudem commiſit. Declarantes etiam, quòd per diſpoſitionem præſentis Statuti, non intelligatur derogatum Conſtitutionibus, & Capitulis Mercatorum Artis Lanæ.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod ſtetur libris Mercatorum eſt vallidum.*
Et quando d. ſtatutum habeat locum extra territorium, num. 2.
Maximè in modica ſumma, num. 3.
4 *Statutum quod ſtetur libris Mercatorum procedit in pertinentibus tantum ad Mercaturam.*
5 *Statutum quod ſtetur libris Mercatorum procedit dumodo Mercator ſit legalis.*
Et dumodo Mercator ſcripſerit librum propria manu, num. 6.
Et ex libris appareat de cauſa debiti, numer. 7.
Et dumodo liber contineat diem, menſem, & annum, num. 8.
9 *Liber Mercatores ceſſante ſtatuto non probat pro ſcribente.*
Licet probet contra ſcribentem, num. 10.
11 *Liber Mercatoris non probat pro tertio contra tertium, ſine adminiculis.*

ANNO.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum quod ſte-
tur libris Mercatorum ob vtilita-
tem publicam commerciorum
eſt vallidum, vt docent Surd. de-
ciſ. 312. num. 3. Genua de ſcript.
priu. lib. 4. in tit. de lib. Mercat.
num. 14. & Adden. ad Rot. deciſ.
345. num. 112. par. 9. rec. qui dant concordantes,
2 Quod habet locum etiam extra territorium, ſta-
tuentium, licet in iudicio in quo producitur
non adſit tale ſtatutum, vt not. Viui. opin. 806.
2. & 30. Genua in d. tit. de libro Mercat. num. 8. &
ſeq. vbi hanc dicit eſſe veriſſimam concluſionem
dumodo liber ſit ſcriptus in loco ſtatuti, vt ibi
3 per eum num. 22. Et in modica ſumma, vt can-
tat ſtatutum noſtrum non autem in magna.
Triuiſ. deciſ. 16. num. 3. lib. 1. Genua d. loco num.
26. Itaut ſi ſtatutum mandaret quod in omni
cauſa liber Mercatoris probaret vti indiſcretum
non valeret, vt probant Adden. ad Rot. deciſ. 345.
num. 118. par. 9. rec.
4 Statutum ſupradictum habet locum in perti-
nentibus tantum ad Mercaturam, non autem
quò ad alia negotia, vt declarant Surd. conſ. 326.
num. 18. & conſ. 453. num. 54. lib. 3. Turreti. conſ.
47. num. 4. vol. 2. Franc. Becci. conſ. 5. num. 11. &
ſeq. vol. 1. & alij plures quos refert, & ſequitur
Genua in d. tit. de lib. Mercat. num. 30.
5 Vt autem ſit locus d. ſtatuto, quod credatur li-
bris Mercatorum requiritur, quod Mercator ſit
homo legalis, & pro tali habitus, vt habetur in
hoc ſtatuto. Rolan. conſ. 92. num. 6. lib. 3. Surd.
conſ. 489. num. 19. lib. 4. & deciſ. 199. num. 15.
& benè declarat Genua in d. tit. de lib. Mercat. num.
6 48. & ſeq. Secundo quod Mercator d. librum ſua
manu conſcripſerit, vt not. Rola. d. conſ. 92. num.
6. Ludou. concl. 29. & Genua in term. ſtatuti dantis fi-
dem libro Mercatoris in d. tit. de lib. Mercat. num.
51. & ſeq. licet alios plures contrarium tenen-
tes referat, & teſtatur de veriori opinione, cum
7 quo ſentiunt Adden. ad Rot. d. deciſ. 445. num. 82.
Tertio quod ex libro appareat de cauſa debiti,
Rolan. d. conſ. 92. num. 0. Franc. Becci. dict. conſ. 5.
num. 8. Genua in d. tit. de lib. Mercat. nu. 60. & ſeq.
8 bene comprobans Adden. ad Rot. dict. deciſ. 445.
num. 90. & ſeq. Quarto quod in d. libro ſit appo-
ſitus annus, menſis, & dies, vt diſponitur etiam
in hoc ſtatuto, vt volunt Rolan. d. conſ. 92. num.
14. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 281. & Ge-
nua in d. tit. de lib. Mercat. numer. 76. & ſeq. vbi
alia ſubiungit requiſita, vt ſit locus diſpoſitioni
huius ſtatuti, videlicet, quod libri non ſint men-
doſis quod contineant data, & recepta, & alia
de quibus ibi per eum, & per Adden. ad Rot. dict.
deciſ. 445. par. 9. rec. ferè per tot.
9 Ceſſante autem Statuto, vel Conſuetudine
liber Mercatoris non probat pro ſcribente, vt
late comprobant Genua in d. tit. de libr. Mercat.
num. 2. & ſeq. & Adden. ad Rot. d. deciſ. 445. num.
1. & ſeq. qui ad d. concluſionem aliquas appo-
nunt limitationes, de quibus ibi per eos, & præ-
cipuè ſtantibus adminiculis. Adden. vbi ſup. num.
100. cum quibus pertranſit Rota deciſ. 125. num. 9.
10 par. 8. rec. licet probet contra eum, vt probat
Genua de ſcript. priu. lib. 4. quæſt. 2. num. 1. & ſeq.
& Rot. deciſ. 110. num. 4. poſt primum vol. conſil.
11 Farin. & ibi Adden. Non probat autem pro ter-
tio contra tertium ſine adminiculis, vt tradit
Rota in Rom. cenſuum 4. Aprilis 1639. coram R. P. D.
Veroſpio §. nequè viſa, &c.

DE LIBRIS RATIONVM. Rubrica LXXV.

QVia ſæpe contingit ex Libris Rationum diſcordias oriri, præſertim inter Dominum, & Colonum, aliaſquè particulares perſonas; Ideo in poſterum dictis Libris ſolummodo fides adhibeatur pro ſumma florenorum octo pro qualibet Partita, quam etiam Dominus, ſiue Creditor, Parte petente, proprio Iuramento comprobare teneatur: Vltra verò prædictam ſummam non credatur, niſi dictæ Partitæ ſint ſubſcriptæ manu Debitoris, vel Tertij legitimè recognitæ, & Parte petente, Iuramento etiam Creditoris comprobatæ, vel aliter Iudici videretur, attenta Rei, & Perſonarum qualitate.

SVMMARIVM

1 Liber rationum non probat de iure communi pro ſcribente.
Fallit concurrentibus coniecturis, num. 2.
Et in libro ſcribentis viri probi, qui facit ſemiplenam probationem, num. 3.
Contrarium tamen tenent plures Doctores, n. 4.

ANNOTATIO.

1 LIber rationum nullam de iure communi fi-
dem facit pro ſcribente l. rationes 6. l. inſtru-
menta 5. l. exemplo. 7. C. de prob. Genua de ſcript.
priu. lib. 4. quæſt. 1. num. 7. & ſeq. vbi quamplures
dat limitationes Maſcar. de prob. concl. 9. t. 6. num.
1. & ſeq. lib. 2. Rota apud Greg. XV. deciſ. 159. nu. 1.
2 & deciſ. 225. nu. 1. par. 10. rec Quod tamen non
habet locum concurrentibus coniecturis, Genua
vbi ſupra num. 32. Rota apud Greg. XV. deciſ. 79. vbi
coniecturæ recenſentur, & deciſ. 537. num. 1. &
ibi Adden. & apud Merlin. de pignor. deciſ. 107. nu. 3.
3 Neque in libro rationum defuncti, qui fuit ha-
bitus pro viro probo, qui fuit non ſolum præ-
ſumptionem, Rot. d. deciſ. 225. num. 5. ſed etiam
ſemipleno probationem ſi ſit magnæ probitatis,
vt poſt Caſtr. Pariſ. Becci. Boer. Viui. Scacc. per
eum

eum relatos firmat *Genua vbi ſupra num.* 16. *& ſequen. & num.* 24. *& ſequen. Rota in Bonon. pecu-*
niar. 28. *Ianuarij* 1611. *coram R. P. D. Lugdunen.*
4 Licet alij contrarium teneant de communi
opinione teſtantes, quos refert *Genua vbi ſu-*
pra numer. 26. vbi quamplures ad d. concluſio-
nem vt dixi ſubnectit limitationes, quas vi-
deas, ibi per eum.

QVOD EMPHYTEOSIS FINITA RENOVETVR SVCCESSORIBVS. *Rubrica* LXXVI.

RES Emphyteoticæ, ſiue Liuellariæ, ſi per lineam finitam, vel defectum Generationis terminentur, eiſdem pactis, & Conuentionibus relocentur, & concedantur alijs Proximioribus de eadem Agnatione, & Sanguine, extraneis Hæredibus; & Singularibus ſucceſſoribus excluſis; & ad id directus Dominus, Facultate etiam Pontificia iuxtà eius diſpoſitionem omnino compellatur.

SVMMARIVM

1 *Emphyteuſi finita dominus directus tenetur illam renouare proximioribus.*

Fallit ſi dominus directus vult illam pro ſe retinere, num. 2.

Dicitur autem nolle illam pro ſe retinere ſi de illa alios inueſtiuit, num. 5.

*Niſi tamen adſit conſuetudo immemorabilis renouandi, num.*3.

Fallit ſecundo ſtante pacto de non renouando, num. 4.

7 *Renouatio rei emphyteoticæ eſt facienda ſtante ſtatuto id mandante.*

Et pluribus exiſtentibus omnes ſunt renouandi, num. 6.

*Dictum autem ſtatutum non compræhendit emphyteuſim Eccleſiaſticam, num.*8.

Fallit in Ciuitate Eugubij vigore Bullæ Gregorij XII. num. 9.

ANNOTATIO.

1 EMphyteuſi finita per generationem
completam dominus directus de
iure communi tenetur illam re-
nouare proximioribus, vti habe-
tur in hoc ſtatuto iuxta theoricam
Bart in l. 1. *§. permittitur ff. de aqua*
quotid. & æsti. & tradunt latè *Fulgin. de iure*
emphit. in tit. de renou. quæſt. 1. *num.*1. *& ſeq. &*
Rota in Eugub. renouat. apud Bich. deciſ. 57. *num.*1.
& ſeq. & in Callien. bonor. 2. *Ianuar.* 1648. *coram*
R. P. D. Meltio §. primo enim &c. vbi aliæ recen-
2 ſentur, Quod tamen non habet locum ſi domi-
nus directus velit illam pro ſe retinere. *Card.*
Mantic. de tacit. lib. 22. *tit.* 30. *num.* 19. *Fulgin. in*
d. quæſt. 1. *num.* 24. qui plures dat concordantes
Rota in Foroſempron. bonor. 4. *Martij.* 1641. *coram*
R. P. D. Rotas, & in d. Callien. bonor. poſt princ.
3 Niſi probetur conſuetudo immemorabilis re-
nouandis, quia tunc non poteſt pro ſe retinere.
Pract. Archiep. cap. 82. *in fin. Andreol. controuer.*
145. *num.* 49. & quando d. conſuetudo ſit at-
tendenda *Fulgin. in d. quæſt.* 1. *num.* 28. vbi benè
4 declarat, prout nequè tenetur renouare ſtante
pacto in Inueſtitura appoſito de non renouan-
do. *Gratian. diſcept. foren. cap.* 88. *num. . par.* 1.
& cap. 758. *num.* 12. *par.* 4. *Andreol. controu.* 145.
num. 50. plenè *Rota in Mutinen. emphit.* 28. *Maij*
1638. *coram R. P. D. Dunoz.* qui dicunt non ſuffi-
cere ſimplex pactum, quod finita emphiteuſi
bona libere reuertantur ad dominum directum,
5 & ſimilia, vt ibi per eos. Quod vero Eccleſia
noluerit bona ad ſe reuerſa pro ſe retinere pro-
batur ex eo, quod de illis alijs inueſtiuit. *Rota in*
d. Callien. bonor. poſt prin. & apud Bich. d. deciſ. 57.
6 *num.* 2. Et pluribus exiſtentibus omnes ſunt re-
nouandi, & non eſt locus gratificationi. *Merli.*
de legitt. lib. 3. *tit. quæſt.* 24. *num.* 25. qui alios
dat concordantes *Adden. ad Paitell. exped.* 10. *in*
fin. Fulgin. de iure emph. in d. quæſt. 1. *de renouat.*
num. 55.
7 Renouatio autem omninò eſt facienda proxi-
mioribus ſtante ſtatuto mandante renouatio-
nem fieri per dominum directum, vt diſponit
ſtatutum hoc noſtrum, vt not. *Fulgin. de iu-*
re emphit. de renou. quæſt. 1. *num.* 28. *&* 34. *An-*
dreol. d. controu. 145. *num.* 49. *& ſeq. & Rota apud*
8 *Bich. d. deciſ.* 57. *num.* 2. Quod tamen vti laica-
le non habet locum in emphiteuſi Eccleſiastica
ex defectu poteſtatis, vt tradunt in his terminis
Pigan. ad ſtat. Ferrar. rub. 127. *num.* 74. *tom.* 2.
& Rota deciſ. 42. *num.* 11. *& deciſ.* 58. *num.* 31.
9 *par.* 6. *rec.* Quod tamen non habet locum in Ci-
uitate Eugubij, & eius territorio, in quo vigo-
re *Bullæ Greg. XII.* de qua habetur poſt hoc ſta-
tutum renouatio eſt facienda per Eccleſias,
& Monaſteria etiam quo ad bona emphiteoti-
ca Eccleſiaſtica, vt in puncto tradunt *Andreol.*
controuer. 145. *numer.* 49. *& ſequen. & Rota apud*
Bich. d. deciſ. 57. *num.* 2. *& ſequen. & deciſ.* 70. *per*
tot. & infra dicetur in annotatione ad *dict.*
Bullam.

noſtris litteris continetur, quarum tenores hic haberi volumus pro ſufficienter expreſſis; & quarum non dum executio facta eſt, huiuſmodi Supplicationibus inclinati Volumus, & eadem auctoritate decernimus, quòd conuentiones, & pacta prædicta, etiam per Prælatos, & Clericos, vt præmittitur, non requiſitos, perpetuo, & inuiolabiliter obſeruentur, ac rata, & firma maneant, obtineantquè plenam Roboris firmitatem; Et inſuper pacta, & conuentiones huiuſmodi, omniaquè, & ſingula in Capitulis ſupradictis contenta, & inde ſecuta rata habentes, & grata ea auctoritate prædicta, tenore præſentium confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus ſupplentes omnes defectus, ſi qui interuenerunt forſitam in eiſdem Conſtitutionibus Apoſtolicis, nec non Statutis, & Conſuetudinibus Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ac Ordinum quorumcunque in dictis Capitulis comprehenſorum, & dictorum Populi, & Communis, ac quòd huiuſmodi alia Noſtra Conceſſio non ſit executioni adhuc debitæ demandata, nec abſolutio, habilitatio, & in integrum reſtitutio, ac relaxatio, (vt præmittitur) præceſſerint, vt deceret, dummodo, vt congruit, ſubſequantur, & alijs contrarijs non obſtantibus quibuſcunque. Tenores verò dictorum Capitulorum tales ſunt.

In primis, quòd ſi aliqua Res vel poſſeſſio fuit, eſt, vel fuerit in poſterum alienata, vel permutata quoquo titulo inter viuos, propter quam alienationem huiuſmodi poſſeſſio, vel Res deuolueretur, vel deuoluta eſſet ad aliquem Locum, dicto caſu eueniente, ſoluantur, & ſolui debeant Monaſterio, ſiue Loco per Emphyteotam, cui dictas res eſſet alienata pro refirmatione dictæ rei fiēda ſibi, denarij quatuor pro qualibet libra pretij, ſeù æſtimationis dictæ Rei, dummodo refirmetur infra tres Menſes à die notificationis legitimè factæ per Proprietarium ipſius Rei, & quòd liceat Emphyteotæ, irrequiſito Domino, ipſam rem vendere, donare, in dotem dare, permutare, & quouis alio titulo, inter viuos, quàm in vltima Voluntate alienare, & in alium transferre, prout ſibi videbitur, & placebit, & quod per tales alienationes, vel diſpoſitiones non poſſit per Dominum Proprietatis dici, vel allegari ipſam rem eſſe deuolutam, ſed intelligatur alienata de licentia, & voluntate ipſius Domini Proprietatis, & teneatur ipſe Dominus Proprietatis ipſam rem refirmare, & in Emphyteoſim concedere illi, cui vendita, tradita, vel alienata eſſet, ſeu relicta. Pro qua renouatione, & conceſſione, non poſſit vltra petere, vel exigere, quàm ſupradictum eſt.

Item, quòd ſi aliqua res, vel poſſeſſio ante huiuſmodi permutationem, vel alienationem eſſet deuoluta quoquo iure ad ipſum Monaſterium, ſiue locum, in dicto caſu ſoluantur, & ſolui debeant ipſi Monaſterio, ſiue loco per Emphyteotam, cui dicta res refirmabitur ſecundum formam præſentium Capitulorum, denarij quinque pro qualibet libra pretij ſeu æſtimationis dictæ rei Monetæ currentis, & teneatur Dominus ipſam rem renouare, & in Emphyteoſim concedere, vt ſupra.

Item, quòd ſi contigerit aliquam refirmationem alicuius rei Emphyteoticæ finiri per mortem illius, vel illorum, de quibus fieret mentio in refirmatione prædicta, & ex tali perſona remanerent, vel ſtarent liberi, & Conſanguinei, vel Affines, qui ſuccederent ex Teſtamento, vel alia vltima voluntate, vel ab inteſtato, in tali caſu per Dominum Proprietatis renouetur, & in Emphyteoſim concedatur tali, vel talibus ſuper vniuerſaliter ſuccedentibus, & ſoluantur, & ſolui debeant per tales Liberos, Conſanguineos, vel Affines ſic ſuccedentes, quibus ipſa res refirmaretur, denarij quatuor pro qualibet libra valoris, ſeu æſtimationis dictæ rei monetæ currentis, dummodo infra tres Menſes etiam fiat notificatio.

Item, quòd ſi contigerit, quod aliquis in Teſtamento, vel alia vltima voluntate reliquerit quoquo modo rem Emphyteoticam alicui Perſonæ, non Agnatæ, vel Cognatæ, quæ non comprehenderetur in refirmatione facta de dicta re, vel de quibus fit mentio in proximo præcedenti Capitulo, in dicto caſu ſoluantur, & ſolui debeant per talem

BVLLA GREGORII XII. SVPER RENOVATIONE *Emphyteuſis.*

GREGORIVS Epiſcopus Seruus Seruorum Dei. Ad futuram rei Memoriam. Ijs, quæ pro quiete, & Statu pacifico Eccleſiaſticarum, & Sæcularium Perſonarum concorditer facta, & ordinata, & per quæ diſſenſiones, & ſcandala, ac litigiorum iurgia ſummota ſunt, vt illibata ſubſiſtant, cum à Nobis petitur Apoſtolici muniminis adijcimus firmitatem. Sanè petitio Dilectorum Filiorum Cleri Ciuitatis, & Territorij, ac Diſtrictus Eugubini, ſeu maioris, & Sanioris Partis ipſorum, & Nobilis Viri GVIDIANTONII Comitis Montisferetri, in Ciuitate prædicta pro Nobis, & Romana Eccleſia in Temporalibus VICARII; Necnon Communis, & Populi dictæ Ciuitatis Nobis exhibita continebat; Quòd licet olim inter Clerum ex vna, ac Commune, & Populum prædictos, ex alia Partibus, de, & ſuper Bonis Eccleſiaſticis Emphyteoticis in Ciuitate, & Territorio, ac Diſtrictu prædictis conſiſtentibus, certa conuentiones, conditiones, & pacta vigere antiquis temporibus noſcerentur; Tamen poſtmodum temporum creſcente malitia, occaſione bonorum huiuſmodi, quę ad Eccleſias, Monaſteria, & alia loca Eccleſiaſtica Ciuitatis, & Territorij, ac Diſtrictus prædictorum diuerſorum Ordinum, ex diuerſis cauſis deuoluta dicebantur, & deuoluebantur varia lites, & ſcandala inter Eccleſiaſticas, & Sæculares Perſonas Cleri, & Populi prædictorum etiam vſque ad ſanguinis effuſionem, interuenerant. Pro bono pacis, & concordiæ partium earumdem, & ad obuiandum ſcandalis, & litibus, quæ inpoſterum exoriri poterant, tàm dilecti Filij Vicarij Epiſcopi Eugubini, qui tunc erat, nec non Syndici, & Procuratores Abbatum, Priorum, ac aliorum Clericorum, & Perſonarum Eccleſiaſticarum Sæcularium, & Regularium, quàm Procuratores, & Syndici Communis, & Populi prædictorum ad infraſcripta conuentiones, & pacta, multa deliberatione, & maturitate hinc inde digeſta, pariter deuenerunt, & ea ſeruare perpetuo promiſerunt, interpoſitis Iuramentis, ac factis renunciationibus, & pœnis adiectis, prout in quibuſdam Capitulis, ſuper his confectis, & in publicam formam redactis: Quorum quidem Capitulorum tenores de verbo ad verbum, aliquibus dictionibus reſecatis, vt potè non honeſtis pro maiori ſubſiſtentia præmiſſorum præſentibus inſeri fecimus, plenius continetur. Cum autem (ſicut eadem petitio ſubiungebat) licet quidam ex Prælatis, & Clericis Ciuitatis, & Territorij, ac diſtrictus prædictorum Sæcularibus, & Regularibus, qui, minor pars huiuſmodi Prælatorum, & Clericorum exiſtunt, non fuerint requiſiti tempore conuentionum, & pactorum huiuſmodi, nihilominus tamen Clerus, & Populus prædicti, & ij etiam qui requiſiti non fuerunt, conuentiones, & pacta huiuſmodi, quadraginta Annis, vel circa pacificè ſeruauerunt, & illis ex tunc vſi fuerunt, & vtuntur ſimiliter pacificè, & quietè etiam de præſenti pro parte Cleri, & Comitis, ac Communis, & Populi prædictorum, NOBIS fuit humiliter ſupplicatum; Vt ad obuiandum ſcandalis, & litibus veriſimiliter prouenturis, decernere, & declarare conuentiones, & pacta huiuſmodi in eiſdem Capitulis contenta etiam ad Prælatos, & Clericos, qui tempore huiuſmodi conuentionum, & pactorum (vt præmittitur) requiſiti non fuerunt, extendi, & per eoſdem Prælatos, & Clericos obſeruari debere: Et inſuper conuentiones, & pacta prædicta, & omnia, & ſingula in dictis Capitulis contenta, & inde ſecuta rata, & grata habere, ac ea auctoritate Apoſtolica confirmare de benignitate Apoſtolica dignaremur.

NOS Itaque, qui inter cunctos Chriſti Fideles, libenter quietis, & pacis commoda procuramus cupientes ſcandalis, & diſſenſionibus prædictis, quantum cum Deo poſſumus obuiare, & qui hodie Vos, & Loca Veſtra ſub certa forma abſolui, & habilitari, & in Statum priſtinum reponi, & reconciliari, & aliàs fieri conceſſimus, prout in alijs

perſonam, cui dicta res eſſet ſic relicta, pro refirmatione ipſius rei, denarij ſex pro qualibet libra valoris, ſeu æſtimationis dictæ rei Monetæ currentis, dummodo infra tres Menſes fiat notificatio, vt ſupra. Et teneatur, & debeat quilibet præfatum Capitulum, & conuentionem quibuſcunque perſonis, quibus eſſet relicta, vel relinqueretur in futurum, refirmare pro ea parte pro qua ei relicta fuerit, ſeu relinqueretur in futurum, & aliter refirmatio non valeat ipſo iure, pro ea parte, pro qua relicta non foret, nec ſibi accreuiſſet, & pro quo non ſuccedatur in alijs bonis proprijs.

Item, quòd ſi contingat aliquam refirmationem alicuius rei Emphyteoticæ finire in Perſona, vel in Perſonis alicuius, vel aliquorum, de quo, vel quibus fieret mentio in priori refirmatione, & dictus talis, vel tales, in cuius, vel quorum perſonis dicta prior refirmatio finiret, voluerit, vel voluerint eam recognoſcere in Emphyteoſim, dicto caſu eueniente, Propietarius dictæ rei debeat ipſam refirmare tali, vel talibus ſic petentibus ad eius, vel eorum petitionem, tali caſu ſoluatur pro dicta refirmatione denarius vnus pro qualibet libra æſtimationis, ſiue valoris dictæ rei, & tunc talis refirmatio inde facta plenam obtineat roboris firmitatem.

Item, quòd ſi contigerit in futurum oriri diſcordiam aliquam in inter aliquem Prælatum, Monaſterium, Capitulum, & Conuentum alicuius loci, & illum, cui refirmatio fieri deberet ſecundum modum, ſiue modos prædictos de æſtimatione, ſiue valore ipſius rei, quæ confirmari peteretur, vel deberet, vt ſupra dicitur, ponantur, & eligantur ad æſtimandum dictam rem duo boni Viri, vnus quorum ponatur, & eligatur per Prælatum, Capitulum, & Conuentum, ſeu eorum Syndicum, & alius per illum, cui deberet fieri refirmatio dictæ rei, quorum dicto, & declarationi ſtetur de valore, ſeu æſtimatione dictæ rei; Et ſi dicti Æſtimatores de valore dictæ rei non eſſent in Concordia, cogantur dicti Æſtimatores ad eligendum Tertium, & ſtetur Æſtimationi ipſorum, vel maioris partis eorum; Et prædicta fiant, & locum habeant ad petitionem cuiuſcunque petentis, & dicti Æſtimatores ſint Laici ſubiecti Poteſtati Communis Eugubij, vt poſſint conſtringi ad æſtimationem prædictam.

Item, quod quælibet perſona, cui aliqua res Emphyteotica refirmabitur per aliquem Prælatum, vel Monaſterium modis, & ordinibus ſupradictis teneatur, & debeat ſoluere dicto Monaſterio Canonem, ſeu Penſionem debitam, & ſolitam ſolui pro dicta re in termino conſueto, & appoſito in Inſtrumento refirmationis dictæ rei, & non poſſit in dicto Inſtrumento aliquid addi, vel apponi pro Canone, ſeu penſione ſoluenda, niſi, id quod conſuetum eſt ſolui pro dicta re; Nec intelligatur in aliquo prædictorum caſuum vel alio aliquam rem Emphyteoticam eſſe deuolutam, ſeu deuolui poſſe in futurum ad dictum Monaſterium propter Canonem non ſolutum; Et quòd nullus Prælatus poſſit aliquam rem Emphyteoticam ſibi appropiare quacunque de cauſa, ſed ipſam rem renouare illi, vel illis perſonis, cui, vel quibus debet ſecundum formam dictorum Capitulorum; Et prædicta omnia intelligantur, & locum habeant in Laicis, & Sæcularibus perſonis dictæ Ciuitatis, Comitatus, vel Diſtrictus Eugubij ſubiectis Iuriſdictioni Communis Eugubij tantùm, & pro eis, & eorum fauore, & non in alijs, & Poteſtas, & alij Officiales Communis Eugubij teneantur cogere, & grauare vſque ad integram ſatiſfactionem ſupradictos non ſoluentes Canonem; vt ſupra, & eos multare cum pœna, pro vt ipſis Officialibus, videbitur, & placebit.

Item, quòd quilibet Prælatus, Capitulum, & Conuentus promittat, & legitime caueat, quòd ſi in poſterum etiam poſt refirmationem factam eueniret, vel contingeret in futurum aliquam rem eſſe ad Prælatum, Capitulum, & Conuentum alicuius loci ſiue Monaſterij deuolutam, vel deuolueretur in poſterum, & Poſſeſſor, vel Succeſſor dictæ Rei etiam ſingularem habens titulum, vel cauſam aliquam de prædictis ſeu compræhenſis in dictis Capitulis, vel aliquo prædictorum ab Emphyteota, vel Proprieta-

rio,

rio, vel dictam rem refirmante ſibi per dictum Prælatum, Capitulum, & Conuentum, quòd Prælatus, Capitulum, & Conuentus dicti Monaſterij, ſiue loci teneantur, & debeant dictam rem tali Poſſeſſori, vt ſupra præmittitur, titulum, vel cauſam habenti, vel ſucceſſori dictæ rei, refirmare, & in Emphyteoſim concedere pro dictis quantitatibus in quolibet ſupradictorum caſuum, & ſcriptorum, reducendo eas ſingulariter ad ſuum caſum, ita quòd vna ſola quantitas ex prædictis, & vnica ſolutio in ſuo caſu, quo acciderit, ſoluat, & vendicet ſibi locum; Nec ſufficiat alicui ex prædictis ſola poſſeſſio, niſi haberet alium titulum, vt ſupradictum eſt.

Item, quòd Prælatus, Capitulum, & Conuentus cuiuſcunque Monaſterij exiſtentis ſupra, & extra Territorium Eugubinum, habens aliquas res Emphyteoticas in Ciuitate, Comitatu, vel Diſtrictu Eugubij, teneantur, & debeant obſeruare in omnibus, & per omnia Capitula ſupraſcripta, vel ſi ſecus facerent, non audiantur per aliquem Officialem Spiritualem, vel Temporalem Communis Eugubij, in aliquo eorum Iure.

Item, quòd ſi aliquæ Reformationes factæ reperirentur, tempore quo D. Gabriel de Gabrielibus de Eugubio fuit Epiſcopus Eugubinus, per ipſum, vel eius Vicarium, ſeu quoſuis alios Prælatos, vſque ad confirmationem præſentium Capitulorum de quibuſcunque rebus Emphyteoticis in perſonis quorumcunque contra, vel præter formam Iuris, ſeu Equitatem, & conſuetudinem obſeruatam in dicta Ciuitate, ſeruari non debeant, ſed potius retractari, & reduci ad formam, & ordinem prædictorum Capitulorum.

Item, quòd nullus Prælatus, Capitulum, & Conuentus alicuius Monaſterij, ſiue loci poſſit, neque debeat aliquem Subditum, ſiue Subiectum Iuriſdictioni Communis Eugubij trahere, vel trahi, ſeu vocari facere ad aliquam Curiam extra Ciuitatem Eugubij propter rem Emphyteoticam, ſed liceat eis ipſos conuenire in dicta Ciuitate coram eorum Clericorum, ſeu Laicorum Iudice Ordinario, à quo, ſi Iniuſtitiam paterentur poſſint habere recurſum ad Iudicem Appellationum Communis Eugubij, ſeu Vicarium Domini Comitis.

Item, quòd ſi appareret aliquas res Emphyteoticas à quinque annis citra vigore, & prætextu Canonis non ſoluti per aliquem Prælatum, Capitulum, & Conuentum alicuius Monaſterij, ſiue loci eſſe occupatas, vel in alium translatas per conceſſionem in Emphyteoſim, vel alio modo, ex nunc intelligatur, & ſit omnis occupatio, conceſſio, vſurpatio, ſeu in Emphyteoſim conceſſio dicto prætextu facta, eſſe nullius valoris, vel efficaciæ, & teneatur Dominus dictam rem renouare, & in Emphyteoſim concedere Priori Emphyteotæ, qui prætextu Canonis non ſoluti fuiſſet dicta poſſeſſione priuatus pro pretio, & mercede in dictis Capitulis contentis.

Item, quòd de omnibus, & ſingulis contractibus renouationum prædictarum ſint, & eſſe debeant rogati Notarij Ciuitatis Eugubij, qui ſint de Matricula Notariorum dictæ Ciuitatis, aliter per alios Contractus prædicti celebrati non valeant ipſo iure.

Item, quòd ſupradicta pacta, & conuentiones, & ipſorum quodlibet ſint, & eſſe cenſeantur inſerta, & annexa cuilibet rei Emphyteoticæ, & ſint, & eſſe debeant realia, & ad quemlibet poſſeſſorem cuiuslibet rei Emphyteoticariæ perpetuo tranſeant, & intelligantur eſſe poſita in quolibet Inſtrumento renouationis fiendæ, ac ſi poſita, & inſerta eſſent ſpecificè in quolibet ipſorum Inſtrumentorum.

Nulli ergo omnino Hominum liceat hanc paginam noſtræ Voluntatis, Conſtitutionis, Confirmationis, Communitionis, & Suppletionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem Omnipotentis DEI, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.

Datum Gaietæ VI. kalend. Auguſti, Pontificatus Noſtri Anno V.

SVMMARIVM.

1 Pacta, & conuentiones Bullæ Gregor. XII. vti confirmata à Papa ex certa ſcientia ſunt vallida.

Maximè ſtantibus clauſulis ſupplentes, & contrarijs non obſtantibus, num. 2.

3 Geſta per Papam Schiſmaticum non ſunt vallida.

Fallit in geſtis per eum, qui in ſua obedientia reputatur verus Papa, n. 4.

5 Geſta omnia per Greg. XII. fuerunt confirmata in Concilio Conſtantienſi.

Itaut de illius authoritate non ſit dubitandum, num. 6.

7 Gregorij XII. Patria, Familia, & Dignitates recenſentur.

8 Confirmatio conuentionum Ciuitatis Eugubij cum Clero vti inſertur in Bulla Gregor. XII. dicuntur confirmata ex certa ſcientia.

Itaut perinde ſit, ac ſi illæ fuiſſent factæ a Papa num. 9.

Et ligant etiam ſucceſſores, num. 10.

11 Bulla Gregor. XII. ligat etiam Clericos.

Maximè ſtantibus verbis Volumus, & Decernimus, quæ inducunt nouam diſpoſitionem, n. 12.

13 Bulla Gregor. XII. vti inſerta in ſtatuto Ciuitatis Eugubii præſumitur publicata.

Itaut illa non indigeat alia productione, numero 14.

15 Ferrariæ adeſt ſimilis Bulla conceſſa per Bonifatium Nonum.

Ceſenæ adeſt ſimilis Bulla conceſſa per Innocentium VIII. n. 16.

Vrbaniæ fuerunt bona emphiteotica redacta ad inſtar allodialium per Martinum V. n. 17.

In Statu Vrbini adeſt ſimilis Bulla conceſſa per Vrbanum VIII. n. 18.

Quæ fuit extenſa per Alex. VII. ad Ciuitates Peruſiæ, & Caſtelli, n. 19.

Et in pluribus Ciuitatibus adſunt Conuentiones inter Clerum, & Commune, n. 20.

21 Bona emphiteotica in Ciuitate Eugubii, & eius territorio fuerunt redacta per Bullam Gregor. XII. ad inſtar bonorum allodialium.

Itaut emphiteuta poſſit illa donare, & alienare etiam in præiudicium vocatorum, n. 22.

Etiam non petita licentia a domino directo, numer. 23.

Ac etiam licet alienans non ſit primus acquirens, num. 24.

Et illa poſſit alienare tam inter viuos, quam in vltima voluntate, n. 25.

Et d. bona contineantur in generali bonorum Inſtitutione, n. 26.

Et illa veniunt etiam in reſtitutione fideicommiſſi, n. 27.

Et ex illis filius poſſit detrahere legittimam, num. 28.

Et illa imputentur filio in legittimam, n. 29.

Ac etiam ſuper illis imponi poſſit cenſus perpetuus, n. 30.

Et contra d. bona agi poſſit ſaluiano, & hipotecaria, n. 31.

Et illa reuertantur ad dominum directum cum eorum oneribus, n. 32.

Ac etiam poſſint d. bona tranſire in Eccleſiam, & manum mortuam, n. 33.

Niſi concurreret duplex probibitio hominis, & legis, n. 34

35 Bona emphiteotica per alienationem incidunt in commiſſum.

Itaut dominus directus tunc non teneatur renouare, num. 36.

Contrarium tamen ſtatuitur in Bulla Gregor. XII. ad fauorem Ciuitatis Eugubii, n. 37.

38 Bulla Gregor. XII. habet locum etiam in locatione ad longum tempus.

39 Dominus directus non tenetur bona ad eum deuoluta ob lineam finitam renouare, dum vult illa pro ſe retinere.

Contrarium ſtatuitur in Bulla Gregorii XII. quod dominus non poſſit illa pro ſe retinere, n. 40.

Et ſi plures ſunt proximiores omnes ſunt renouandi, n. 41.

42 Bulla Gregor. XII. habet locum tam quo ad bona non conceſſa per Eccleſias de bonis propriis, quam quo ad bona conceſſa de proprio patrimonio Eccleſiæ.

Cum d. Bulla vti generaliter loquens generaliter ſit intelligenda, n. 43.

Et cum d. Bulla vti conceſſa fauore publico dicatur fauorabilis, n. 44.

Et ideo illa veniat latè interprætanda, numero 45.

Licet aliqui teneant, quod illa ſit exorbitans, num. 46.

47 Bulla Gregor. XII. mandat bona renouari hæredibus ex teſtamento, vel ab inteſtato.

Hæres autem vt conſequatur renouationem debet eſſe vniuerſalis, n. 48.

Sufficit autem eſſe hæredem in quota, n. 49.

50 Nepos admittitur cum patruo ad conſequendam renouationem ſtante Bulla Gregor. XII.

Licet ſecus ſit in terminis iuris communis, numer. 51.

52 Renouationem petentibus competit actio perſonalis, ſeu officium Iudicis.

Quæ competunt etiam contra eum in quem bona fuerunt renouata, n. 53

54 Renouatio bonorum emphiteuticorum quam ſpeciem renouationis capiat vigore Bullæ Gregorij XII.

55 Lineam eſſe finitam probandum eſt per allegantem.

Ratio affertur, n. 56.

57 Bona emphiteotica ob non ſolutum canonem in tempore cadunt in commiſſum.

Etiam ſine interpellatione, n. 58.

Itaut in d. caſu dominus directus non teneatur d. bona reinueſtire, n. 59.

Tenetur tamen etiam in d. caſu reinueſtire vigore Bullæ Gregor. XII. n. 60.

Cuius vigore nullus datur caſus, quo renouatio poſſit negari neque ob deteriorationem, n. 62.

61 Verbum Alio habet in ſe quandam generalitatem.

63 Pactum quod emphiteuta non poſſit expelli neque ex cauſa deteriorationis valet.

Niſi deterioratio facta fuerit doloſe, n. 64.

Maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, n. 65.

66 Bulla Gregor. XII. habet locum etiam in bonis conceſſis in emphiteuſim poſt Bullam.

Ratio affertur, n. 67.

Maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, numer. 68.

Et cum legis ſit futuris negociis non præteritis prouidere, n. 69.

70 Bulla Gregor. XII. inita nomine Cleri, & populi dicitur realis.

Et ideo illa debet fauere etiam futuris emphiteutis, n. 71.

Licet

Licet contrarium teneant aliqui, n.73.

Quæ opinio declaratur, n. 74.

72 *Lex mandans quod Ciuitates ſubiectæ ſoluant certum quid ligat etiam Ciuitatem factam ſubiectam poſt legem.*

75 *Renouatio veteris inueſtituræ non dicitur noua conceſſio, ſed continuatio antiquæ.*

76 *Bulla Gregor. XII. non poteſt impugnari ex non vſu, niſi probato contrario vſu.*

Quod habet locum etiam in ſtatutis, n. 77.

78 *Obſeruantia concordiæ preſumitur.*

Maxime ſtante confirmatione Apoſtolica, numer. 79.

Et ſtante inſertione illius in volumine Statutorum, n. 80.

81 *Conſtitutio Apoſtolica non poteſt impugnari ex non vſu non conſtito de ſcientia Papæ.*

82 *Bulla Greg. XII. fuit conceſſa ad tollenda ſcandala, & fauore publico.*

Et ideo priuati non poſſunt illi renunciare, numer. 83.

Neque cum iuramento, n.84.

85 *Vtilitati publicæ non poteſt renunciari neque cum iuramento.*

Maximè ſi vtilitas priuata non poteſt ſeparari a publica, n.86.

Cum non poſſit renunciari fauori mixto, numero 87.

88 *Bulla Gregor. XII. eſt obſeruanda non obſtantibus pactis illi contrarijs.*

Ratio affertur, n.89.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, numer. 90.

91 *Bulla Greg. XII. mandat, quod illius pacta cenſeantur inſerta in inueſtitura.*

92 *Interpratatio eſt facienda vt euitetur contrarietas.*

93 *Fauor recipientis magis attenditur quam concedentis.*

94 *Pactum quod bona finita linea redeant ad dominum non nocet renouationi.*

Ratio affertur, n.95.

96 *Bulla Greg. XII. non habet locum in bonis extra territorium Eugubij.*

Maximè attentis verbis d. Bullæ, n.97.

98 *Bulla an liget Eccleſias dominas directas alterius territorij habentes bona in territorio eſt controuerſum.*

Author tenet opinionem affirmatiuam, numero 99.

Ratio affertur, n.100.

101 *Papa habet liberam poteſtatem ſuper bonis Eccleſiarum.*

102 *Papa confirmando conuentiones, & mandando illas obſeruari dicitur de nouo conſtituere.*

103 *Bona emphiteotica an poſſint confiſcari eſt controuerſum.*

Poſſunt confiſcari ſtante Bulla Gregor. XII. numer. 104.

Licet contrarium teneant aliqui, n.105.

Amplia d. opinionem quod poſſint confiſcari numer. 106.

Poteſt tamen Eccleſia a fiſco bona repetere infra biennium, n.107.

Licet contrarium teneat Farinac. n.108.

109 *Canonem eſſe ſolitum perſolui eſt probandum per aſſerentem.*

Et idem eſt, quod canon ſit conſuetum, numero 110.

Quod verbum Conſuetum verificatur in pluribus ſolutionibus, numer. 111. & 112.

113 *Conſuetum poteſt probari per famam.*

Ex libris domini directi, n.114.

Dictus tamen liber ad fauorem domini probat ſolum ſemiplenè, n.115.

116 *Bulla Gregor. XII. appellatur per eum propria Conſtitutio.*

Ad hoc vt illa omninò ſeruetur, n.117.

Et ne dari poſſit de non vſu illius. n. 118.

119 *Opponens ſe Bullæ Greg. XII. incurrit indignationem SS. Apoſt. Petri, & Pauli.*

Et peccare mortaliter volunt aliqui, n.120.

Licet ſolum intrare in d. caſu pœnam arbitrariam voluerint alii, n.121.

Quod declaratur, n.122. & 123.

ANNOTATIO.

PRo declaratione huius Bullæ conceſſe per Gregorium XII. Illuſtriſſimæ Ciuitati Eugubij, quæ cum ſit ſatis diffuſa, & ideo longam requireret adnotationem, cum duobus ab hinc annis integrum, & admodum diffuſum in illam compoſuerim Commentarium, quod adhuc lucem non adſpexit, ideo hic paucis contentus ero, & ſolum adducam quæ pro illius explanatione magis videntur neceſſaria.

Præſciendum eſt igitur, quod non in Ciuitate Eugubij ab antiquo tempore quamplura adeſſent bona emphiteotica ſub dominio directo quamplurium Eccleſiarum, & Monaſteriorum dict. Ciuitatis, eueniente in dies caſu deuolutionis illorum, orteque fuerint quamplures diſſenſiones, & diſcordiæ inter Commune, & Populum dictæ Ciuitatis ex vna parte, & inter Eccleſiaſticos, & Clerum ex altera, ex quibus etiam ad ſanguinis effuſionem deuentum fuit, vti habetur in narratiua dictæ Bullæ, Ideo Ciuitas prædicta pro bono pacis, & quietis inter Eccleſiaſticos, & laicos deuenit ad quandam concordiam, pacta, & tranſactionem vna cum d. Eccleſiaſticis mutuis interuenientibus promiſſionibus, & iuramentis, quæ reperiuntur inſerta in dicta Bulla.

Verum creſcente hominum malitia ſucceſſiuis temporibus inſurrexerunt aliqui Prælati, & Eccleſiaſtici, qui prætendentes in d. pactis, & concordia non interueniſſe, licet repræſentarent minorem partem Eccleſiaſticorum, & ideo ad illornm obſeruantiam non teneri, Qua propter pro parte d. Communis fuit Domino Papæ ſupplicatum, quod ad obuiandum ſcandalis, & litibus dicta Capitula, & conuentiones confirmare velle de Apoſtolica authoritate dignaretur, etiam quo ad Prælatos, & Eccleſiaſticos, qui in illis vocati non fuerunt, cum etiam ipſi dicta pacta, & conuentiones per ſpatium annorum quadraginta, & vltra pacifice ſeruauerint, & vſi fuerint, Qua propter D. Papa d. pacta, & conuentiones ſuper bonis emphiteoticis initas etiam quo ad Prælatos, & Eccleſiaſticos, qui illorum ſtipulationi non interuenerunt plenè confirmauit, approbauit, & illa inuiolabiliter obſeruari mandauit, vt latius habetur in dicta Bulla *in verſ. Nos itaquè &c.*

1 De quorum pactorum, & conuentionum validitate cum fuerint confirmata à Papa in forma ſpecifica, ex certa ſcientia, & cum inſertione

eorumdem articulorum, & conuentionum nul-
lo modo valet dubitari, vt not. *Abb. in cap. dile-
cto*, 25. *num.* 14. *de præb. Sperell. deciſ.* 155. *num.*
66. *par.* 2. in puncto de hac noſtra Bulla *Gabriel
conſ.* 78. *in princ. lib.* 2. *& Rota apud Bich. deciſ.*
57. *num.* 2. *& deciſ.* 70. *per tot. & apud Card. Ot-
tob. deciſ.* 46. *n.* 2.

2 Maximè ſtantibus Clauſulis *Supplentes*, *&
contrariis quibuſcumque non obſtantibus*, per quas
ſuppleri omnes, & quoſcumque defectus tra-
dunt *Barboſ. de clauſ. clauſ.* 82. *& clauſ.* 177. *&
Theod. Rub. in ſing. Rot. Rom. tom.* 2. *de clauſ. clauſ.*
406. *& clauſ.* 407. *ferè per tot.*

3 De cuius *Papæ Gregor. XII.* authoritate non
eſt vllo modo dubitandum ex eo quod tunc
temporis Eccleſia Catholica ſchiſmate vexare-
tur, vt de geſtis à Papa ſchiſmatico tradit *Rota
deciſ.* 352. *num.* 1. *par.* 4. *recent.* & quia idem *Gre-
gorius* pro bono pacis, & Eccleſiæ vniuerſalis
quiete in Concilio Conſtantienſi Papatui re-
nunciauerit, vt not. *Plati. & Ciacco. in illius vi-
4 ta*, Quia omiſſo quod facta per eum, qui in ſua
obedientia reputatur verus Papa vallida ſunt,
itaut ſi ſint Plures Papæ, vt quia Italia Romano
conſueuerit obedire, valere illius diſpoſitiones
Italis conceſſas voluit *Bal. conſ.* 477. *par.* 1. quem
referendo ſequitur *Card. Tuſch. pract. concluſ.
litt. P. concluſ.* 72. *num.* 10. cum quibus pertran-
ſit *Gemin. conſ.* 8. *num.* 2. *& ſeq.*

5 Quia quicquid ſit de hoc, certum eſt tamen
quod omnia acta, geſta, & indulta ipſius *Gre-
gorii XII.* emanata ante illius renunciationem
fuerunt ex certa ſcientia pro bono pacis ratifica-
ta, confirmata, & approbata per idem *Concilium
Conſtantienſe, ſeſſion.* 14. relata inter *Concilia gene-
ralia tom.* 3. *par.* 2. & tradunt *Gemin. d. conſ.* 8. *nu.*
7. *Card. Tuſch. d. concluſ.* 72 *in princ. Ciacco. in vita
ipſius Gregorii Illuſtriſs. D. Io. Bapt. Deluca in Theat.
verit. & iuſt. tom.* 1. *in tit. de feud. diſcur.* 5. *num.* 11.
& 12. *& Rota apud Bich. d. deciſ.* 52. *num.* 8. nec
non *D. Io Bapt. Segni. de ordin. & ſtat. canon. lib.* 3.
6 *cap.* 1. Itaut de illius authoritate, & *dictæ Bullæ* va-
liditate dubitari non valeat, vt in terminis de
validitate actus *Papæ Schiſmatici* confirmati per
verum *Papam* dixit *Rota d. deciſ.* 352. *poſt princip.
par.* 4. *recent.*

Verba autem præciſa Concilij Conſtantienſi con-
firmantis acta, & conceſſa per d. Gregor. XII.
referuntur per *D. Io. Bapt. Segni. in d. lib.* 3. *cap.*
1. *& in lib.* 3. *Concil. par.* 2 *fol.* 1594. quæ ſunt ſa-
tis ampla, & prægnantia, vt ex eis eſt vi-
dere.

7 Qui quidem *Gregorius XII.* huius noſtræ Bullæ
author fuit natione Italus, Patria Venetus, ex
nobili familia Coraria Angelus ante Pontifica-
tum vocatus, ab Innocentio VII. Cardinalis
creatus, & in eius locum in Palatio Vaticano
de anno 1406. Pontifex declaratus, qui poſt Pa-
patui ceſſionem Cardinalis Decanus, & Piceni
perpetuus Legatus a Concilio declaratus obijt
Recineti, & in illius Cathedrali tumulatus fuit,
De illius geſtis meminerunt *Platina*, *& Ciacco. in
illius vita*, *& Abraham Bzou. in ſupple. annal. Ec-
cleſiaſticorum anno* 1406. *& ſeq. lib.* 15. *& Io. Bap.
Segni. de ſtat. Canon. lib.* 1. *capit.* 11. *& lib.* 3.
capit. 1.

8 Appoſitio autem Capitulorum, & Conuen-
tionum initarum inter Clerum, & Commune
Ciuitatis Eugubij per extenſum in hac noſtra
Bulla Gregorii Papæ XII. facit, quod d. confirma-
tio dicatur facta ex certa ſcientia *Gabr. conſ.* 183.
num. 14. *lib.* 2. *Rota deciſ.* 166 *num.* 7. *& deciſ.* 209
num. 8. *par.* 5. *& deciſ.* 157. *num.* 8. *par.* 6. *recent.*
& in puncto de hac noſtra *Bulla Rota apud Bich.
d. deciſ.* 57. *num.* 4.

9 Itaut perindè ſit, ac ſi illa fuiſſet à Papa facta,
& de nouo conceſſa, *Rot. deciſ.* 101. *num.* 12. *&
deciſ.* 166. *num.* 1. *par.* 5. *recent. & d. deciſ.* 157.
num. 9. *par.* 6. *& deciſ.* 222. *num.* 12. *&* 13. *par.* 7.
10 *recent.* Itaut liget etiam Succeſſores, *Adden. ad
Gregor. XV. deciſ.* 152. *num.* 4. *Adden. ad Buratt. de-
ciſ.* 152. *num.* 6. *Rota deciſ.* 159. *num.* 5. *par.* 1. *recen.*
plenè *Rota apud Bich. d. deciſ.* 57. *num.* 5.

11 Et liget etiam Clericos, & alias perſonas Ec-
cleſiaſticas cum de illis in d. Conſtitutione ſit fa-
cta expreſſa mentio, vt tradunt *Illuſtriſſimus Do-
minus meus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom.* 6.
in tit. de dote, diſcur. 22. *num.* 2. *&* 10. *et Rota de-
ciſ.* 58. *num.* 28. *et ſeq. par.* 6. *recent. & apud Zuffi.
de legit. proceſſ. deciſ.* 23. *num.* 6. Maximè ſtanti-
12 bus verbis in d. Bulla *Volumus*, *& Decernimus*,
quæ non dicuntur ſtare in puris terminis confir-
mationis, ſed inducunt nouam diſpoſitionem,
Rota deciſ. 438. *num.* 55. *& ſeq. par.* 4. *recent. tom.*
2. *& deciſ.* 256. *num.* 6. *par.* 11. *recent.*

13 Et cum hæc *Bulla* vti inſerta in volumine ſta-
tutorum Ciuitatis Eugubij non ſolum præſu-
matur publicata in d. Ciuitate, ſed etiam illam
eſſe vſu receptam, vt tradunt *Maſcara de gener.
ſtatut. interp. concl.* 6. *num.* 95. *et ſeq. Herc. Pigan.
ad ſtat. Ferrar. rub.* 126. *num.* 4. *et Rot. deciſ.* 22.
14 *num.* 2. *par.* 4. *recent.* Itaut illa non indigeat alia
productione, *Herc. Pigan. d. rubr.* 126. *in fin. Ro-
ta apud Burat. deciſ.* 823. *in fine.*

Quæ quidem *Bulla Gregorii XII.* nemini videatur
ſingularis, cum aliæ plures extent Bullæ in ma-
teria emphiteotica conceſſæ per Summos Pon-
tifices Ciuitatibus Italiæ pro bono pacis, per
quas bona emphiteotica reducuntur ferè ad in-
ſtar bonorum allodialium, vti diſponitur in hac
Bulla noſtra.

15 *Ferrariæ* enim adeſt ſimilis Bulla conceſſa di-
ctæ Ciuitati per *Bonifatium Papam Nonum*, qui
rexit Pontificatum longe ante *Gregor. XII.* per
quam bona emphiteotica redacta fuerunt ad
inſtar fere bonorum allodialium, de qua men-
tionem faciunt *Card. Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 27
num. 9. *Ciriac. contr.* 12. *num.* 67. *Fulgin. de iure em-
phit. de diuer. quæſt. quæſt.* 4. *num.* 13. *et* 14. *D. De
luca in Theatr. verit. et iuſt. tom.* 4. *in tit. de emphit.
diſcur.* 1. *num.* 1. *& diſcur.* 5. *num.* 2. *& Rota apud
Buratt. deciſ.* 87. *in princ. et deciſ.* 368. *num.* 1. *et
deciſ.* 642. *num.* 2. *part.* 1. *recentiorum*, & alibi
paſſim.

16 *Ceſenæ*, adeſt pariter ſimilis Bulla conceſſa d.
Ciuitati per *Innocentium Papam Octauum* per
quam bona emphiteotica redacta ſunt ad inſtar
ferè bonorum allodialium, de qua meminerunt
Hodier. ad Sura. deciſ. 95. *num.* 6. *Fulgin. de iure
emph. in tit. de laude quæſt.* 1. *num.* 5. *& Rota deciſ.*
741. *in prin. par.* 4. *rec. tom.* 3. *& apud Card. Celſum.
deciſ.* 232. *num.* 3.

17 *Vrbaniæ* olim Caſtrum Durantis bona emphi-
teotica redacta fuerunt ad inſtar bonorum allo-
dialium per *Martinum Papam Quintum*, vt teſtantur
Ancar. conſ. 143. *num.* 1. *& ſeq. & Cardin. Tuſc.
pract. concl. littea D. concl.* 814. *in fin.*

18 In Statu etiam *Vrbini* adeſt Bulla *Vrbani Papæ*

Octaui conceſſa Ciuitatibus dict. Status, per quam bona emphiteotica redacta ſunt pariter ad inſtar ferè bonorum allodialium, dum præcipit, dicta bona ob lineam finitam eſſe renouanda perſonis in ea contentis, & illa poſſe per acquirentem, & alios alienari accedente conſenſu vocatorum, prout in ea, quæ reperitur regiſtrata apud *Paitell. poſt deciſ. 7.* & de illa faciunt mentionem *D. Deluca in d. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 1. in princ. & diſcur. 8. num. 3. & Rota apud Card. Celſum, deciſ. 192. num. 1. & ſeq. & deciſ. 232. num. 1. & ego met allegat. Forenſ. 46. numer. 42.*

19 Quæ quidem *Bulla Vrbani Papæ Octaui* fuit poſtea extenſa per *Alex. Papam Septimum ad Ciuitates Peruſiæ, & Caſtelli*, vt not. *D. Deluca in d. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 9. poſt princ. & diſcur. 21. num. 2.*

20 Adſunt pariter in quampluribus Ciuitatibus, & locis Concordiæ, & Conuentiones inter Clerum, & Ciuitates per quas bona emphiteotica redacta ſunt ad inſtar ferè bonorum allodialium & præcipuè in Ciuitatibus *Vrbini, Rauennæ, Fulginij*, & alibi quas recenſui *Ego in d. Commentario ſuper d. Bulla, gloſ. 12.*

21 Bona igitur emphiteotica in *Ciuitate Eugubij*, & in illius Comitatu, & Diſtrictu exiſtentia redacta fuerunt vigore d. *Bullæ* ad inſtar fere bonorum allodialium, vt in terminis *Bullæ Bonifacianæ*, & aliarum Bullarum ſimilium tradunt *Fulgin. de iure emphit. in tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. quæſt. 3. num. 13. & in tit. de alien. quæſt. 1. limit. vltim. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 8. num. 3. Dominus meus Deluca in d. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 20. num. 10. & diſcur. 24. num. 25. Pigan. ad ſtat. Ferrar. tom. 2. rubr. 127. num. 14. & Rot. apud Buratt. deciſ. 87. num. 8. & apud Duran. deciſ. 254. num. 5. & in Eugub. emphit. 6. Iunii 1659 coram R. P. D. Priolo.*

22 Itaut emphiteuta vigore *d. Bullæ* poſſit bona emphiteotica libere donare, obligare, permutare, vendere, & quocumque alio titulo alienare etiam in præiudicium vocatorum, vt tradunt in terminis dictæ Bullæ *Gabr. conſ. 78. per tot. lib. 2*, & in terminis aliarum Bullarum ſimilium *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 8. num. 3. Fulgin. de iure emphit. in tit. de alien. quæſt. 1. num. 336 limit. vlt. Pigan. ad ſtat. Ferrar. d. rubr. 127. num. 14. D. Deluca in d. tit. de emphit. diſcur. 20. num. 10* qui reſpondet deciſ. contrarium ſentientibus, *& Rota deciſ. 398. num. 1. & ſeq. par. 12. recent. & in Rauennaten. bonor. emphit. 27. Maij 1651. coram Eminentiſſ. Cerro, §. preterea, &c. & apud Buratt. deciſ. 87. num. 8.*

23 Etiam non petita licentia, & ſic ſine conſenſu Domini directi, vt diſponitur in dicta Bulla *in §. item quod &c.* ibi, & *intelligatur alienata de licentia domini directi.*

24 Ac etiam quod alienans non ſit primus acquirens, ſed alius in Inueſtitura compræhenſus, qui pariter poteſt bona emphiteotica alienare vigore dictæ Bullæ, vt not. *Fulgin. de iure emphit. in tit. de diuer. quæſt. quæſt. 4. num. 13. & Rot. apud Buratt. deciſ. 87. num. 8.*

25 Et emphiteuta poſſit d. bona alienare tam in-
ter viuos, quam in vltima voluntate, vt diſpo-
nitur in dicta *Bulla, in §. in primis &c.* Itaut d. bo-
26 na contineantur in generali bonorum Inſtitu-
tione, vt in terminis *Bullæ Bonifacianæ* tradunt
Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 8. num. 7. Fulgin in d. tit. de alienat. quæſt. 1. limit. vlt. num 336 & in tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. quæſt. 7. in fin. Pigan. ad ſtat. Ferrar. d. rub. 127. num. 82. & ſeq. & Rota apud Buratt. d. deciſ. 87. num. 8. & ſeq. & deciſ. 319. in princ. & deciſ. 371. num. 25. part. 5. recentiorum.

27 Et dicta bona veniant etiam in reſtitutione fideicommiſſi, vt probant *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 630. num. 8. Fulgin. in d. tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. quæſt. 3. num. 13. Pigan. ad ſtat. Ferrar. d. rub. 127. num. 101. & Rot. apud Merlin. deciſ. 699. num. 24. & apud Card. Celſum deciſ. 295. num. 8.*

28 Ac etiam ſtante diſpoſitione dictæ *Bullæ* ex dictis bonis filius poſſit detrahere legittimam, *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 8. in princip. Michal. de fratr. par. 1. cap. 38. numer. 35. & ſeq. & Rota apud Merlin. de legit. deciſ. 57. n. 3.*

29 Et dicta bona in legittimam imputentur, in terminis *Mangil. de imput. quæſt. 37. num. 4. Merlin. d. quæſt. 8. num 2. Fulgin. in d. tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. quæſt. 16. num. 1. & ſeq.*

30 Et ſuper d. bonis vti redactis ad inſtar bonorum allodialium emphiteuta poſſit imponere cenſus perpetuo duraturos, *Cenc. de Cenſ. quæſt. 21. nu. 15. & quæſt. 22. num. 12. D. Deluca tom. 5. in tit. de cenſ. diſcur. 8. num. 8.*

31 Et contra dicta bona, cum vigore dictæ *Bullæ* poſſint hipotecari, agi poſſit remedio vtilis Saluiani interdicti, vt not. *Corbol. de emphit. in tit. de cauſ. priuat. ob alien. limit. 19. num. 2. Scapuc. de Saluian. lib. 2. quæſt. 10. num. 8. verſ. quinto &c. Fulgin. de iure emphit. in tit. de diuer. quæſt. quæſt. 4. num. 12. Pigan. ad ſtat. Ferrar. dict. rubric. 127. numer. 17.*

32 Et dicta bona reuertantur ad dominum directum cum eorum oneribus, ſeruitutibus, & hipotecis ſuper illis impoſitis per emphiteutam, vt probant *Pigan. ad ſtat. Ferrar. d. rub. 127. num. 49. verſ. tamen attento &c.* & ſentit *Rota deciſ. 127 num. 16. par. 6. recent.* ponderando, vt per *Pigan. vbi ſupra*, qui *num.* 68. dicit, quod ideo creditores poſſunt agere contra dominum directum ad recuperationem bonorum deuolutorum pro conſeruatione eorum hipothecæ, vt ibi per eum.

33 Et etiam poſſint tranſire in Eccleſiam licet illa dicatur manus mortua, itaut illa poſſit retinere, nec teneatur illa vendere, vt tradunt *Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 520. num. 14. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 25. in princip. Andreol. controu. 378. num. 3. Fulgin. de iure emphit. in tit. de alien. quæſt. 1. num. 221. in fin. Dominus Deluca in d. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 27. ſub num. 5. & diſcur. 28. num. 7. & diſcur. 37. num. 10. & Rot. deciſ. 261. num. 7. & deciſ 280. num. 3. par. 1. recentior. & apud Buratt. deciſ. 394. num. 5. & ibi*

34 *Adden. litt. B.* Niſi tamen concurreret duplex prohibitio legis, & hominis, quòd bona prædicta non tranſeant ad Eccleſiam, quia tunc Eccleſia non eſt illorum capax, vt declarant *Andreol. controuer. 378. num. 4. D. Deluca in d. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 27. per tot. & diſcur. 28. num. 6. & ſeq. & diſcur. 37. num. 10. & diſcur. 48. num. 3. & diſcur. 50. num. 3. & ſeq. & Rota deciſ. 211. num. 23. par. 6. recent. & in Mediol. præten. deuolut. bonor. 20. Aprilis 1654. coram R. P. D. Meltio.*

35 Quibus addo quod licet per alienationem

fa-

factam per emphiteutam de bonis emphiteoti-
cis ſine conſenſu domini illa cadant in commiſ-
ſum, & deuoluantur ad dominum directum, leg.
fin. & ibi not. Doct. communiter, C. de iure emphit.
& tradunt Clar. in §. emphit. quæſt. 13. in princip.
Andreol. controu. 90. num. 1. & Rota apud Merlin.
deciſ. 871. in princip. tom. 2.
36 Itaut in d. caſu dominus directus non teneatur
dictam emphiteutam vti culpoſum renouare,
vt not. Fulgin. de iure emphit. in tit. de alien. quæſt. 1.
num. 92. & Corbo. de emphit. in tit. de cauſ. priuat.
ob alienat. ampliat. 37. per tot. & Pigan. ad ſtat. Fer-
rar. d. rub. 127. num. 58.
37 Ex diſpoſitione tamen huius Bullæ Gregor. XII.
expreſsè corrigetur vtraque diſpoſitio iuris
communis, dum in illa ſtatuitur, quod non ſo-
lum bona emphiteotica iam alienata ſine con-
ſenſu domini directi, & ſi in poſterum alienen-
tur nullo modo cadant in commiſſum, ſed
quod alienatio illorum cenſeatur facta de con-
ſenſu domini directi, nec non etiam quod do-
minus directus teneatur dicta bona alienata re-
nouare illi, in quem alienata fuerunt ſolutis pro
laudemio denarijs quatuor pro qualibet libra
prætij d. rei alienatæ vti habetur expreſsè in dict.
primo articulo incipiente In primis quod ſi aliqua
de qua Bulla mentionem faciunt Pigan. ad ſtat.
Ferrar. d. rubr. 127. num. 59. & ante eum Gabr.
d. conſ. 78. in princ. lib. 2. Andreol. d. controu. 145.
num. 49. & Rota apud Bich. d. deciſ. 57. per tot. &
deciſ. 70. pariter per tot.
38 Cuius Bullæ diſpoſitionem habere locum
etiam in locatione ad longum tempus latè com-
probat Andreol. d. controuer. 145. numer. 60. &
ſequen.
39 Vlterius Bulla hæc noſtra corrigit ius com-
mune, quo attento licet Monaſteria, Eccleſiæ,
& domini directi non teneantur de bonis emphi-
teoticis ad eos deuolutis ob lineam finitam in-
ueſtire proximiores, dum volunt illa pro ſe re-
tinere, vt not. Card. Mantic de tacit. lib. 22. tit.
30. num. 19. Fulgin. de iure emphit. in tit. de renou.
quæſt. 1. num. 24. qui alios dat concordantes, &
Rot. deciſ. 143. num. 2. par. 10. recent. & dixi ſupra
in rubr. prox. Bulla autem prædicta in §. Item quod
40 ſi contigerit expreſsè mandat, Monaſteria, & Ec-
cleſias dominas directas teneri bona emphiteo-
tica ad eas deuoluta per lineam finitam reinue-
ſtire liberis, conſanguineis, vel affinibus ſucce-
dentibus ex teſtamento vel ex alia vltima volun-
tate, vel ab inteſtato vltimo emphiteutæ, & re-
nouare, illa vt non poſſint illa amenſare, nec
pro ſe retinere coniuncto §. item quod quilibet,
&c. & ſcribit Andreol. in terminis huius Bullæ, d.
controuer. 145. num. 49. Maximè ponderando
verba illa, de qua in d. §. Quacunque de cauſa,
quod eſt generale, & comprehendit omnia, vt
poſt Alber. Bald. Pariſ. per eum relatos firmat
Barboſ. de dict. dict. 299. in princ. Itaut ſi plures
41 adſint liberi, vel conſanguinei omnibus ſit fa-
cienda renouatio, & non ſit locus giuſtificatio-
ni, vt tradunt Merlin. Adden. ad Paitell. & Fulgin.
in loc. relat. ſupr. in rub. præced. num. 6. & Anto-
nell. de temp. legal. lib. 2 cap. 27. num. 4. & Rota
deciſ. 230. num. 9. par. 11. recen.
42 Quæ adeo vera ſunt, vt diſpoſitio huius Bullæ
mandantis, quod bona emphiteotica deuoluta
ad Eccleſias, & Monaſteria per lineam finitam
renouentur filijs, & alijs de quibus ſupra habeat
locum tam quò ad bona emphiteotica antiquis
temporibus non conceſſa per Eccleſias in em-
phiteuſim laicis de proprio earum patrimonio,
ſed quæ, per laicos fuerunt propter ſeditiones,
& bella ab ipſis Eccleſijs, in emphiteuſim re-
cognita, de quibus ſit mentio in Bulla Vrbani Pa-
pæ Octaui, ſed habeat locum etiam quo ad bona
laicis conceſſa in Emphiteuſim ab ipſis Eccleſijs
de eorum proprio patrimonio, cum Bulla præ-
dicta generaliter loquatur, & ideo generaliter
ſit intelligenda, l. de prætio, 10. ff. de publ. in rem
actio. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præſt. cum
43 alijs relatis per Barboſ axiom. 136. num. 1. & vbi
lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus,
l. non diſtinguimus 37. ff. de recup. arbitr. & com-
probat Barboſ. d. axiom. 136. num. 4.
44 Et eo magis cum Bulla hæc noſtra vti conceſ-
ſa fauore publico, & ad remouenda ſcandala di-
catur fauorabilis, vt not. Fulgin. de iure embit. in
tit. de laude quæſt. 1. num. 5. & Ciriac. controu. 310
num. 87. & Rota apud Bich. deciſ. 57. num. . . . . cum
45 alijs adductis infra; num . . . & ideo illa latè ve-
niat interprætanda, vt compræhendat quæcum-
que bona etiam per Eccleſias de earum patri-
monio conceſſa, vt tradunt Ancar. conſ. 393. in
princ. Alex. conſ. 75. num. 3. lib. 5. Card. Tuſch.
pract. concluſ. litt. F. concluſ. 88. num. 8. & concl.
95. num. 32. Rim. Iun. conſ. 558. num. 39. & ſeq.
latè Maſcar. de gener. ſtat. interp. concluſ. 4. num.
141. & ſeq. Choeli. ad Bull. bon. Regim. cap. 7. num.
10. Farinac. in fragm. crim. litt. E. num. 90. & Rot.
apud Caputaq. deciſ. 215. num. 3. & 4. par. 3.
46 Quicquid contrarium generaliter d. Bullas
eſſe exorbitantes, & iuris communis correcto-
rias, & ideo reſtringendas dixerint Ciriac. controu.
23. num. 22. D. Deluca in d. tit. de emphit. diſcur.
20. num. 15. & Rota apud Merlin. de legit. deciſ 94.
num. 9. & in terminis Bullæ Vrbani Octaui dixerim
Ego alleg. foren. 46. num. 43. cum dicta Bulla Vr-
bani careat non ſolum dictis motiuis Bullæ Gre-
gorij XII. imo vitatur diuerſis, vt ex ea eſt vide-
re, merito &c.
47 Dum vero hæc Bulla noſtra in d. §. item quod
ſi contigerit mandat renouationem fieri per do-
minum directum liberis, conſanguineis, ſeu af-
finibus ſuccedentibus emphiteutæ vlt. morienti
ex teſtamento, vel ab inteſtato requirit qua-
litatem hæreditariam, vt not. Michal. de fratr.
par. 3. cap. 48. num. 27. & in terminis ſtatuti Far-
fen. conſiderat D. Deluca in d. tit. de emphit. diſcur.
8. num. 4.
48 Qui autem vult admitti ad renouationem bo-
norum emphiteuticorum vti hæres, vt in caſu
huius Bullæ debet eſſe hæres vniuerſalis, quia
hæres particularis non dicitur habere qualita-
tem hæreditariam, & ſic non admittitur ad bo-
na emphiteotica hæreditaria, vt not. Surd. conſ.
573. num. 13. & conſ. 595. num. 7 lib. 4. Gratian.
diſcep. Forenſ. cap. 372. num. 12. & ſeq. par. 2. vbi
dicit, ſecus eſſe ſi adeſſent verba Pro hæredibus
quibuſcumque vt ibi per eum, et Michal. de fratr.
par. 3. cap. 48. num. 31. vbi teſtatur de recepriſſima
49 opinione, licet ſufficiat eſſe hæredem in quota,
quo caſu dictus ius petendæ renouationis com-
peteret pro portione hæreditaria, vt probat Mi-
chal. in d. cap. 48. num. 33. & 34. vbi dicit ſufficere
etiam eſſe hæredem mediatum, cum hæ-
res hæredis defuncti dicatur hæres, vt ibi per
eum.

50 Stante autem ; quod hæc noſtra Bulla con-
cedat renouationem ſuccedentibus ex teſta-
mento, vel ab inteſtato, & ſic hæredibus, ſi con-
currat nepos cum patruo etiam ipſe nepos ſinè
repræſentationis debet admitti ad renouatio-
nem petendam , Fulgin. de iure emphit. in tit. de
renouat. quæſt. 1. num. 52. verſ. ſed ego &c. & in
terminis Concordiæ Vrbinaten. concedentis reno-
uationẽ hæredibus, not. D. Deluc. in d. tit. de emph.
diſcur. 19. nu. 3. et 4. et Rot. apud Card. Ottob. deciſ. 148
n. 5. verſ. non obſtat etc. et deciſ. 71. n. 9. par. 10. rec.
51 Licet alias in materia emphiteotica non ad-
mittatur repræſentatio ſi ſimus in emphiteuſi
pactionata, & Eccleſiaſtica, ita vt filius non re-
præſentet perſonam patris , vt tradunt Capic. La-
tro. deciſ. 126. per tot. D. Deluca in d. tit. de emph.
diſcur. 47. num. 2. & diſcur. 52. num. 9. & Rota
d. deciſ. 71. nu. 1. & ſeq. par. 10. rec. & deciſ. 230.
num. 3. & ſeq. par. 11. rec. & apud Card. Ottobon.
d. deciſ. 148. num. 5. & alibi paſſim.
52 Pro qua renouatione obtinenda non compe-
tit d. proximioribus hæredibus immiſſio , ſeu
alia actio realis, vel rei perſequtoria , ſed ſolum
actio perſonalis , ſeu ius implorandi officium
Iudicis pro illa obtinenda , vt not. D. Deluca in d.
tit. de emphit. diſcur. 47. nu. 5. & diſcur. 53. num.
13. & apud Roias deciſ. 321. & deciſ. 111. num. 8.
& deciſ. 166. n. 12. & deciſ. 230. n. 10 par. 11. rec.
53 Quam quidem actionem , & officium Iudicis
competere etiam contra nouum emphiteutam
cui bona emphiteotica fuerunt renouata ad il-
la dimittenda dixit idem D. Deluca in d. diſc. 47. n. 5
& formam libelli ad effectum agendi d. de cau-
ſa poſſit Fulg. de iur. emph. in tit. de ren. quæſt. 1. n. 66.
54 Bona vero emphiteotica cũ vigore Bullæ Greg.
XII. ſint redacta ad inſtat ferè bonorum allodia-
lium , renouatio illorum videtur capere illam
ſpeciem renouationis , quæ nouo ſucceſſori
etiam inueſtitura durante datur in feudis, itaut
ſubiacere non debeat alterationi, quæ poteſt
prouenire per oblationes , quæ fieri poſſunt ab
extraneis , vt benè aduertit D. Deluca in d. tit. de
emphit. diſcurſ. 5. num. 12.
Verum cum hic actum fuerit de renouatione fa-
cienda ob lineam finitam adnotandum eſt ,
quod probatio lineam eſſe finitam ſpectat ad do-
55 minum directum , vt not. D. Andreol. controuer.
145. num. 43. Fulgin. de iure emphit. in d. tit. de
variar. caducit. quæſt. 10. num. 6. Adden. ad Rot.
deciſ. 131. nu. 90. par. 8. rec. & in terminis noſtris
D. Deluca in d. tit. de emphit diſcur. 26. num. 3. &
diſcur. 36. num. 17. & Rot. deciſ. 25. n. 2. & ſeq. par. 6.
56 rec. Cum quilibet teneatur probare fundamen-
tum ſuæ intentionis, plenè Barbo. axio. 128. in prin.
57 Pro cuius Bullæ vlteriori declaratione præ-
ſciendum eſt etiam, quod licet emphiteuta ſi nõ
ſoluat canonem domino directo infra trien-
nium ſi emphiteuſis eſt laicalis, & infra bien-
nium ſi eſt Eccleſiaſtica bona cadant in com-
miſſum itaut dominum directum conſolidetur
cum vtili , l. 2. C. de iure emphit. cap. potuit, 4. de
locat. & conduc. & tradunt Fulgin. de iure emphit.
in tit. de ſolut. canon. quæſt. 1. num. 1. & ſeq. Anto-
nell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 55. in princ. & Ro-
ta deciſ. 719. num. 1. par. 4. recentior. tom. 3. &
apud Card. Celſum , deciſ. 48. in princ. Etiam abſ-
58 que alia interpellatione, d. cap. potuit, 4. de lo-
cat. & conduc. & not. Cardin. Mantic. de tacit. lib.
22. titul. 4. num. 15. & Fulgin. in d. tit. de ſolut. ca-
non. quæſt. 1. numer. 43. vbi dat concordantes.
59 Itaut dominus directus ob culpam emphiteu-
tæ non ſoluentis canonem non teneatur illi bo-
na emphiteotica renouare , ne eius culpa ei pro-
ſit, vt tradunt Hond. conſ. 32. num. 10. & ſeq. lib. 2.
Mareſc. var. reſol. lib. 1. cap. 2. num. 10. & D. meus De-
luca tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 12. num. 11.
60 Hoc tamen non habet locum in terminis Bullæ
Gregorii XII. in qua diſponitur expreſsè in §. item
quod quælibet &c. quod non intelligantur bona
emphiteotica deuoluta ad dominum directum
ob canonem non ſolutum , vt etiam diſponitur
in Bulla Bonifaciana, vt not. Card. Mantic. d. lib. 22
tit. 27. num. 9. & Fulgin. de emphit. de ſolut. canon.
quæſt. 1. num. 13. ponderando in Bulla noſtra ma-
ximè illa verba ibi Nec intelligatur in aliquo præ-
dictorum caſuum , vel alio aliquam rem emphiteoti-
cam eſſe deuolutam , vel deuolui poſſe in futurum ,
61 cum dictum verbum Alio habeat in ſe quandam
generalitatem, vt compræhendat etiam alios ca-
ſus non expreſſos , vt not. Barboſ. dict. 26. num.
15. & Rota apud Caputaq. deciſ. 296. num. 6 par. 2.
Ac etiam illa verba ibi Et quod nullus Prælatus poſſit
aliquam rem emphiteoticam ſibi appropriare Qua-
cumque de cauſa, ſed ipſam rem renouare illi , vel
illis, &c. Quæ verba quacumque de cauſa vti
vniuerſalia ampliant , & extendunt diſpoſitio-
nem etiam ad terminos improprios , vt not. in
terminis Card. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 21.
num. 48. & Fulgin. de iure emphit. in tit. de var. ca-
duc. quæſt. 1. num. 23. Itaut ſub dicta verborum
62 generalitate nullus detur caſus , per quem bo-
na emphiteotica cadant in commiſſum , neque
caſus deteriorationis bonorum , cum valeat pa-
63 ctum , quod emphiteuta non poſſit expelli ne-
que ex cauſa deteriorationis , vt tradunt Fulgin.
de iure emphit. in d. tit. de var. caduc. quæſt. 2. n. 46
& Ciriac. controu. 632. num. 25. & ante eos Cor-
bol. de emphit. in tit. de cauſ. priu. ob deteriorat. in
64 fin. niſi deterioratio facta fuerit ex dolo, ſed ſo-
lum ex culpa lata , vel leui , vt declarant Card.
Mant. & Fulgin. in loc. proximè adductis, Et maxi-
65 mè ſtante confirmatione Apoſtolica facta cum
tot clauſulis prægnantibus, qua ſtante pacta va-
lida approbantur , & inuallida recipiunt robur à
confirmatione , vt dicit Rota deciſ. 157. num. 9.
par. 6. recent. et deciſ. 145. n. 4. par. 1. recen.
66 Cuius quidem Bullæ Gregor. XII. diſpoſitionem
ſibi locum vendicare non ſolum in bonis con-
ceſſis in emphiteuſim ante ipſius Bullæ conceſ-
ſionem , ſed etiam in bonis poſt illam conceſſis
latè comprobat Andreol. d. controu. 145. num. 51.
et ſeq. et Rota apud Bich. d. deciſ. 70. num. 3. et
ſeq. benè comprobans.
67 Cum enim d. Bulla generaliter , & indefinitè
loquatur, generaliter, & indefinitè debet intelli-
gi, vt compræhendat etiam conceſſiones in em-
phiteuſim factas tam ante Bullam, quam poſt eã
l. de prætio, 10. ff. de pub. in rem act. l. 1. §. generaliter,
ff. de leg. præſt. cũ alijs apud Barbo. axio. 136. in prin.
& tradunt in puncto Andreol. et Rota in loc. prox.
68 adduct. Maximè cum d. conuentiones inter Cle-
rũ, & Populum Eugubinum fuerit authoritate
Apoſtolica confirmatæ, vt poſt Valaſc. et Barb. per
eum adductos benè ponderat Rot. apud Bich. in d.
69 deciſ. 70. n. 4. et ſeq. Et cũ legis ſit futuris negocijs
prouidere , l. leges, 3. C. de leg. cap. cognoſcentes,
2. cap. vlt. de conſtit. cum alijs apud Barboſ. axiom.
136. num. 22. vbi dat concordantes.

Nec non quia Bulla, & Concordia prædicta inita
ſit nomine Populi, & Communitatis quæ nun-
quam moritur, & ſic dicatur realis, vt not. Bald.
in l.2.nu.6.ff. de conſt. Princ. Rota deciſ. 400. nu.13
& ferè per tot. par.9. recent. & deciſ. 199. num.2.
par. 12. recent. Ed ideò illa fauere debet non ſo-
71 lum illis, qui de tempore dictam Conuentio-
nem, & Bullæ recumbant, ſed etiam emphiteu-
tis futuris, vt in terminis tradunt Andreol. d. con-
trouer. 145. num. 50. & ſeq. qui dat concordantes,
& Rota apud Bich. d. deciſ. 70. num. 4.
72 Prout videmus, quod ſi lex mandet, quod
omnes Ciuitates ſubiectæ ſoluant certum quid,
illius diſpoſitio habet locum etiam in Ciuitate
effecta ſubiecta poſt legem conditam, quia lex
ſemper loquitur, vt benè comprobant Adden.
ad Rot. deciſ. 28. num. 273. & ſeq par. 4. recent.
& Rota deciſ. 81. num. 25. par. 5. recent.
73 Licet contrarium, imo dictam Bullam non
habere locum in conceſſionibus factis poſt illam
voluerint in terminis Bullæ Bonifacianæ Fulgin. de
iure emphit. in tit. de diuer. quæſt. quæſt. 4. num. 13.
in fin. & in terminis Concordiæ Raueunaten. Rota
apud Merlin. de legit. deciſ. 94. num. 8. & ſeq. & eo
quia Bonifaciana loquitur per verba præteriti
temporis, quod non verificatur in terminis Bul-
læ Gregorij XII. imò ex illa videtur colligi contra-
rium, & apud Roias deciſ. 402. & deciſ. 444.
74 Quæ tamen contraria opinio quatenus alicui
fortaſſe placeret, illam tamen admittere debet
tantum in conceſſionibus ab initio factis poſt
Bullam, non autem in Renouationibus factis de
conceſſionibus bonorum emphiteuticorum fa-
ctis ante Bullam, cum renouatio veteris Inueſti-
75 turæ non dicatur noua conceſſio, ſed potius an-
tiquæ conceſſionis continuatio, vt not. Fulgin.
de iure emphit. in tit. de renouat. quæſt. 1. num. 68.
& ſeq. & Rot. deciſ. 39. num. 47. par. 8. recent. &
deciſ. 176. nu. 37. & ſeq. par. 5. rec. etiam ſi ſit di-
ctum de nouo concedimus, vt dicit Rota vbi proximè.
76 Neque contra dictam concordiam, & confir-
mationem Apoſtolicam dari poteſt de non vſu
illius, niſi ex aduerſo probetur contrarius vſus,
vel non vſus, qui habeat implicitum contra-
rium vſum, nempè quod euenerit caſus reno-
uationis faciendæ, illaque petita fuerit ab ijs, qui-
bus illa vigore dictæ Bullæ debetur, nec tamen
conceſſa fuerit, vt in puncto huius Bullæ not.
Gabr. d. conſ. 78. num. 10. & ſeq. lib. 2. Rota apud
Bich. dict. deciſ. 57. num. 9. & d. deciſ. 70 num. 6.
77 Quod eſt generale in omni Statuto, quod vt
abrogetur non ſufficit, quod quis etiam per mil-
le annos eo non vtatur, quia caſus non venerit,
ſed neceſſarius eſt contrarius vſus, vel vſus qui
habeat implicitum contrarium vſum, vt not.
Morot. conſ. 34. num. 4. & 5. & conſ. 89. num. 14.
Honded. conſ. 110. num. 22. lib. 1. & Rota deciſ.
154. apud Poſt. de manut. & apud Merlin. deciſ. 838
n. 6. & in d. deciſ coram Bich. de qua ſupra proximè.
78 Maximè cum obſeruantia concordiæ præſu-
matur Vermigl. conſ. 207. num. 19. Rota apud Card.
79 Seraph. deciſ. 738. num. 5. & ſeq. Et præſertim
ſtante confirmatione Apoſtolica, ex qua præſu-
mitur obſeruantia itaut aſſerens contrarium te-
neatur id probare Rot. deciſ. 91. num. 11. part. 7.
recent. vbi concordantes, & etiam ſtante quod il-
80 la ſit regiſtrata in volumine ſtatutorum Ma-
ſcard. de gener. ſtatut. interpr. concluſ. 6. numer.
95. & ſeq. Pigan. ad ſtatut. Ferrarien. rubric. 126.
num. 4. & Rota deciſ. 22. numer. 2. par. 4. recen-
tiorum. Et cum contra Conſtitutionem Apoſto-
licam non poſſit dari de non vſu, niſi conſtito
81 de ſcientia Papæ, & eius conſenſu, vt benè
comprobat Rota deciſ. 159. num. 9. par. 8. recent.
82 Addo prædictis pro huius Bullæ Gregorij XII.
maiori declaratione, quod cum dicta Bulla
fuerit conceſſa ad tollendas lites, & ſcandala,
& fauore publico, vt in terminis Bullæ Innocen-
tianæ conceſſæ Ciuitati Ceſenæ not. Fulgin. de iu-
re emphit. in tit. de laudem. quæſt. 1. num. 5. D. De-
luca in d. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 7. num. 6.
& Rota apud Buratt. deciſ. 831. in princip. & in
puncto de hac Bulla Gregorij XII. Rota apud Bich.
83 deciſ. 57 num. 15. ſequitur, quod priuati non
poſſint illi renunciare, vt in terminis Bullæ Boni-
facianæ conceſſæ Ciuitati Ferrariæ tradunt Card.
Mantic de tacit. lib. 22. tit. 18. ſub num. 26. Spe-
rell. dec ſ. 104 num. 90. & in terminis Bullæ con-
ceſſæ Ciuitati Ceſenæ, Fulgin. in d. tit. de laudem.
quæſt. 1. num. 5. & Rota apud Buratt. d. deciſ. 831.
in princip. & in terminis Bullæ Vrbani VIII. con-
ceſſæ Ciuitatibus Status Vrbini, D. Deluca in dict.
tit. de emphit. diſcur. 7. num. 6. & in terminis hu-
ius Bullæ Gregorij XII. reſpondit Rota apud Bich.
d. deciſ. 57. n. 15 & deciſ. 199. in fin. par. 12. recent.
84 Itaut dictæ Bullæ fauore publico conceſſæ vt
ſupra non poſſint partes renunciare neque me-
dio iuramento, vt tradunt Gratian. diſcep. foren.
cap 735. num. 4. par. 4. Fulgin. in d. tit. de laudem.
quæſt. 1. num. 5. & Rota apud Buratt. d. deciſ. 831.
num. 2. & d. deciſ. 57. apud Bich. num. 15. & 16.
85 Cum vtilitati publicæ non poſſit renunciari
neque cum iuramento, vt not. Gratian. diſcep.
Forenſ. cap. 31. num. 23. par. 1. & d. cap. 735. nu-
86 mer. 4. par. 4. Maximè quando vtilitas priuata
non poteſt ſeparari ab vtilitate publica, vt tra-
dunt Gratian. diſcep. Forenſ cap. 735. num. 5. par.
4. & Seraph. de priuil. iuram. priuil. 73. num. 51.
87 Cum non poſſit renunciari fauori mixto con-
cernenti fauorem proprium, & alterius, vt not.
Pigan. ad ſtat. Ferr. tom. 1. rubr. 90. n. 9. & Rota dec.
456. nu. 7. par. 5. rec. lib. 2. vbi dat concordantes.
88 Ex quibus ſequi videtur, quod diſpoſitio hu-
ius noſtræ Bullæ effectum ſuum ſortiri debeat
etiam ſi in inueſtitura adſint pacta illi contraria,
puta prohibitio alienandi bona emphiteotica,
quod finita linea dicta bona reuerti debeant ad
dominum directum libere, quod de illis non te-
neatur amplius inueſtire, & ſimilia, Quia ſi par-
tes diſpoſitioni dictæ Bullæ vti fauore publico
conceſſæ non poſſunt expreſsè renunciare, ne-
que videtur eis permiſſum poſſe renunciare ta-
citè faciendo factum contrarium per regulam,
89 Quod vna via prohibetur non debet ex alia
concedi l. quod vna via, 84. de reg. iur. in 6. l. quod
dictum 33. ff. de pact. & in terminis tradunt Me-
noch. de præſum. lib. 4. præſump. 109. num. 45. Ful-
gin. de iure emphit. de laudem. quæſt. 1. num. 5. Spe-
rell. deciſ. 179. num. 45. par. 2. & in terminis Bul-
læ Vrbani VIII. not. D. Deluca in d. tit. de emphit.
diſcur. 7. n. 4. & 5. & diſcur. 24. n. 5. & in terminis
Bullæ Gregorij XII. Andreol. d. contr. 145. num. 50.
& ſeq. & Rota apud Bich. d deciſ. 57. num. 16. vbi
dantur concordantes.
90 Et licet contrarium teneant Corbol. de emphit.
in tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. limit. 2. nu.
11. & Merlin de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 8. num.
13. qui loquuntur in terminis conſuetudinis, &
quan-

quando ex verbis Inueſtituræ apparet, partes
voluiſſe omninò recedere a d. conſuetudine,
alias ſecus, & in terminis *Bullæ Bonifacianæ Pigan.*
ad ſtat. Ferrar. tom. 2. rub. 127. *num.* 46. & in ter-
minis *Concordiæ Vrbinaten. dixi ego allegat. Forenſ.*
46. *num.* 44. *& ſeq.*
In terminis tamen *Bullæ Gregorij XII.* res videtur ſa-
tis manifeſta, quod pacta contraria non infrin-
gant illius diſpoſitionem non ſolum ex eo, quod
d. Bulla conceſſa fuerit fauore publico, & ideo
partes non poſſint neque expreſsè, neque taci-
tè illi vendicare, vt tradunt *Card. Mantic. Fulgin.*
Sperel. D. Deluca, & Rot. in loc. adduct. ſupra, num.
88. *& ſeq.* ex quo ceſſant rationes in contra-
rium per me adductæ *d. alleg.* 46. *& per Sperell.*
deciſ. 99. *num.* 26. *& ſeq.* Tum clarius ex verbis
91 eiuſdem *Bullæ* in §. penultimo vbi habetur,
quod pacta, & conuentiones dictæ *Bullæ* ſint, &
cenſeantur inſerta, & annexa cuilibet rei em-
phiteoticæ, & quod d. pacta ſint, & eſſe debeant
realia, & perpetuò tranſitoria ad quemlibet
poſſeſſorem dicti rei, & illa cenſeantur eſſe ap-
poſita in quolibet Inſtrumento, renouationis
faciendæ, ac ſi apposita eſſent ſpecificè in quo-
libet Inſtrumento, Itaut ſtantibus dictis pactis
concedentibus facultatem alienandi, & ſimilia,
quæ habentur pro appoſitis in Inſtrumento In-
ueſtituræ videatur impoſſibile, quod argumen-
tum tacitè reſultans ex pactis contrarijs prohi-
bitionis alienationis, & ſimil. deſtruant expreſ-
ſam diſpoſitionem dictæ *Bullæ*, & pactorum in
Inſtrumentis contentorum, vt in terminis *Bullæ*
Bonifacianæ, in qua anullantur pacta dictæ *Bullæ*
aduerſantia conſuluit *Rimin. Iun. conſ.* 165. *num.* 3.
lib. 2. *& conſ.* 664. *num.* .... *lib.* 6. cum quo
pertranſit *Corbol. de emphit. in tit. de cauſ. priu. ob*
ſolut. canon. limit. 2. *num.* 11. *in addit.* nec non
Bertaz. conſ. 77. *num.* 3.
Itaut cum dicta Bulla noſtra mandet dicta pacta
permittentia alienationem bonorum emphiteu-
ticorum, & alia de quibus in ea haberi pro ap-
poſitis in Inſtrumento Inueſtituræ apertè de-
monſtrat noluiſſe pacta contraria in ea apponi
poſſe, aliàs admitteret contrarietatem in eo-
92 dem Inſtrumento, pro cuius excluſione omnis
interpræt atio eſt facienda *Surd. deciſ.* 322. *num.*
36. *Andreol. controuer.* 239. *num.* 35. *& Rota de-*
ciſ. 104. *num.* 9. *apud Merlin. de pignor.* Maximè in
eadem ſcriptura *Andreol. d. controuer.* 239. *num.*
35. *Rota apud Card. Mantic. deciſ.* 236. *num.* 4 Et
93 cum magis attendendus ſit fauor accipientis,
quam concedentis *Alciat. conſ.* 34. *numer.* 4.
lib. 1. *Caluin. de æquit. lib.* 2. *cap.* 151. *nu.* 54.
Quæ eo magis recipienda ſunt quo ad pactum,
quod bona emphiteotica finita linea libere ad
94 dominum reuertantur, quia illud non infringe-
re diſpoſitionem dictæ *Bullæ* dixit *Rot. in Mutinen.*
emphit. 28. *Maij* 1638. *coram Dunoz. & apud Bich.*
95 *d. deciſ.* 57. *num.* 14. Cum vt per pacta contraria
cenſeatur receſſum a diſpoſitione dictæ *Bullæ*
requiratur, quod appareat de omnimoda mente
contrahentium recedendi à diſpoſitione dictæ
Bullæ, alias ſit ei ſtandum, & quod Inueſtitura
ſit facta in forma inſolita, & extraordinaria, vt
declarat *Merlin. de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 8. *num.*
13. *verſ. putarem tamen &c.*
96 Cuius *Bullæ* noſtræ diſpoſitionem non habere
locum in bonis emphiteoticis exiſtentibus extra
territorium, & diſtrictum Ciuitatis Eugubij, li-
cet ſint ſub directo dominio Eccleſiarum exi-
ſtentium in Ciuitate Eugubij, voluerunt *Rim. Sen.*
conſ. 631. *n.* 14. *& ſeq. lib.* 4. *& Corb.* qui illum refe-
rendo ſequitur *de emphit. in tit. de cauſ. priuat. ob*
non ſolut. canon. limit. 2. *num.* 11. *verſ. declara vl-*
tra &c. in addit. Maximè cum Papa in dicta Bul-
97 la faciat mentionem de territorio, & diſtrictu,
vt in terminis *Bonifacianæ not. Card. Tuſch. pract.*
concl. ſ. litt. F. concluſ. 95. *num.* 3. *& ibi Moder.*
Adden. & Card. Mantic. de tacit. lib. 22. *titul.* 27.
num. 11. & in terminis *Concordiæ Vrbinaten.* ad-
uertit *Dominus meus Deluca in d. tit. de emphit. di-*
ſcur. 19. *num.* 3.
98 Vtrum verò dicta Bulla liget Eccleſias domi-
nas directas exiſtentes in alio territorio, & ha-
bentes bona emphiteotica in territorio, & diſtri-
ctu Eugubino adſunt opiniones inter ſe contra-
riæ, quas refert *Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. V.*
99 *concluſ.* 295. *num.* 5. Ego autem ſentirem pro af-
firmatiua ſtante dict. confirmatione *Gregorij XII.*
Quia licet Clerus, & Commune Eugubij non
poſſunt diſponere in præiudicium Eccleſiarum
exiſtentium extra eorum territorium, per regu-
100 lam Res inter alias acta tertio non præiudicat,
l. fin. ff. de rei iudic. & latè comprobat *Ciraq. in*
tract. Res inter alios &c. in princip. Id tamen ceſ-
ſat ſtante confirmatione Sedis Apoſtolicæ facta
ex certa ſcientia, & cum clauſula *Non obſtanti-*
bus quibuſcumque &c. de quibus in dicta *Bulla*,
101 cum Papa habeat liberam, & plenam poteſta-
tem diſponendi ad ſui libitum de bonis Eccleſia-
rum, vt dicit *Rota deciſ.* 357. *num.* 9. *& num.* 103.
par. 11. *rec. & deciſ* 415. *num.* 36. *par.* 12. *recen.*
102 Maximè cum Papa confirmando conuentio-
nes initas inter Clerum, & Commune Eugubii
mandet illas inuiolabiliter obſeruari, quo caſu
dicitur ipſe nouam legem condere, & de nouo
ſtatuere, vt tradit *Rota deciſ.* 298. *num.* 17. *par.* 10
recent. & deciſ. 438. *num.* 54. *& ſeq. par.* 4. *recen.*
tom. 2.
103 Notandum eſt etiam ad declarationem dictę
Bullæ, quod licèt admodum ſit controuerſa quæ-
ſtio an bona emphiteotica ex pacto, & proui-
dentia poſſint confiſcari, maximè quæ ſunt ſub
directo dominio Eccleſiæ, vt videre eſt apud
Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 25. *num.* 59. *& ſeq.*
apud *Guazzin. de confiſc. bonor. concl.* 13. *limit.* 33.
per tot. apud *Fulgin. de bon. emphit. in tit de ſucceſ.*
quæſt. 4. *per tot. & in tit. de laudem. quæſt.* 31. *per*
tot. & apud *Dominum Deluca in d. tit. de emphit.*
tom. 4. *diſcur.* 32. *n.* 10
104 In terminis tamen *Bullæ* noſtræ per quam
bona emphiteotica redacta ſunt ad inſtar ferè
bonorum allodialium, & ſunt tranſitoria ad ex-
traneos hæredes illa venire in confiſcationem
bonorum tenuerunt in terminis *Bullæ Bonifacia-*
næ Fulgin. de iure emphit. in d. tit de ſucceſſ. in bon.
emphit. quæſt. 4. *num.* 13. *& ſeq.* vbi dat concor-
dantes, & teſtatur de veriori opinione, *Farinac.*
in d. quæſt. 25. *num.* 56. *verſ. ſed quod imò &c.* vbi
dicit, hanc opinionem veriorem, communio-
rem, & magis ſeruatam, *Gratian. diſcep. Foren.*
cap. 481. *num.* 62. *par.* 3. *Pigan. ad ſtat. Ferrar. d.*
rub. 127. *num.* 85. *verſ. hæc tamen opinio, &c. &*
Rot. deciſ. 261. *num.* 9. *& ſeq. par* 10. *recent.* vbi
teſtatur de veriori, & magis communi opinio-
ne loquendo in terminis *Conſuetudinis Abbatiæ*
Farfenſis.
105 Licet contrarium d. bona præcipuè Eccle-

ſiaſtica non poſſe tranſire in fiſcum in dicto caſu tenuerint Clar. in §. emphit. quæſt. 29. verſ. breuiter &c. vbi teſtatur de veriori, & magis communi opinione, quam probabilem dicit Cardin. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 30. num. 25. & ſeq. Guazz. de confiſc. bonor. d. concl. 13. limit. 33. num. 19. & ſeq. qui pariter hanc dicit veriorem, & magis communem opinionem, quorum rationibus reſpondent Farinac. vbi ſupra, Facchin. lib. 9. controu. iur. cap. 53. & P. Sanch. in præcep. Decal. lib. 2. cap. 19. num. 29.

106 Quæ opinio procedit ſine difficultate quando Burſa Fiſcalis eſt eadem cum Burſa, ſeu Mēſa Eccleſiæ dominæ directæ, vt probat Pigan ad ſtat. Ferrar. d. rubr. 127. ſub num. 86. & Rota d. deciſ. 261 num. 10. par. 10. recent.

107 Data autem confiſcatione poteſt Eccleſia infra biennium bona emphiteotica à fiſco repetere, vt not. Card. Mantic. d. tit. 30. num. 9. Guazzin. d. limit. 33. num. 20. P. Sanch. in dict. cap. 19. num. 31. qui teſtatur de veriori opinione, & Pigan. ad d. rub. 127. num. 86. vbi dicit poſſe Eccleſiam cogere fiſcum vt dicta bona vendat, vt illa reincidant in manus priuatorum, & idem not. Fulgin in d. tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. quæſt. 4. num. 14.

108 Licèt contrarium non poſſe Eccleſiam repetere bona confiſcata à fiſco infra biennium tenuerint Farinac. in d. quæſt. 25. numer. 56. & alij quos refert P. Sanch. in d. cap. 19. n. 30. & ſeq.

Aduertendum etiam eſt quod dum in hac Bulla in §. Item quod quilibet mandatur, per emphiteutam ſolui domino directo canonem ſolitum,
109 quod d. canon ſit ſolitum eſt probandum, itaut non ſit ſtandum aſſertioni id dicentis, vt probant Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 95. num. 33 Fulgin. de iure emphit. in titul. de contract. emph. quæſt. 9. num. 10. & Rota deciſ. 160. num. 4. par. 2. diuerſor.

Quod habet locum etiam dum in eodem §. diſponitur, nihil addi poſſe canoni ſoluendo niſi quod
110 conſuetum eſt, quia dictum conſuetum eſt probandum pariter per aſſerentem, ita vt non ſit ſtandum dicto aſſerentis, vt not. Pariſ. conſ. 60 numer. 7. lib. 1. Barboſ. & Fulgin. in loc. proximè adduct.

111 Quod verbum Conſuetum verificatur in pluribus ſolutionibus vltra duas, vt not. Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. S. concluſ. 334. num. 29. vbi dicit, ſolitum differre à conſueto, quia ſolitum poteſt verificari in vnico, vel in duobus actibus, & Grat. de diction. dict. 253. num. 1. & 2. vbi teſtatur de veriori opinione, ſecus tamen eſt in conſueto, quod requirit plures actus vltra duos,
112 vt ibi per eos, de quo videas etiam Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 78. num. 15.

113 Poterit autem dictum conſuetum probari per famam, Maſcar. de prob. concl. 432. nu. 1. & 2 vol. 1. Duen. reg. 299. Fallen. 16. per portitores canonis Corbol. de emphit. in tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. quæſt. 4. num. 6. Fulgin. de iure emphit. in tit. de ſolut. canon. quæſt. 4 num. 4. declarando vt ibi per eos, & per Farinac. de teſt. quæſt. 60. num. 26. & ſeq. Item ex libris Domini
114 directi quos ipſe tenetur edere ad fundandam intentionem emphiteutæ, Corbol. in d. tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. d. quæſt. 4. in fin. & Fulgin. in d. tit. de ſolut. canon. quæſt. 4. in fin. licet alias
115 dictum librum ad fauorem domini contra emphiteutam ſemiplenè tantum probare dixerint Rimin. Iun. conſ. 432. num. 13. lib. 4. & Genua de ſcrip. priuat. lib. 4. in tit. de libro dom. contra ruſtic. in fine.

Addo pro coronide quampluribus omiſſis ad declarationem dictæ Bullæ ſpectantibus, quæ latè habentur in Commentario per me ſuper dicta Bulla
116 compilato quod Dominus Papa in fine huius Bullæ illam appellat pluribus nominibus, & præcipuè ſuam Conſtitutionem, ibi Nulli ergo hominem liceat hanc paginam noſtræ voluntatis, Conſtitutionis &c. ex quo colligitur Dominum Papam non fuiſſe contentum ſimplici nomine Confirmationis, ſed vlterius voluit appellare illam pro-
117 priam Conſtitutionem ad indicandum rixam eius voluntatem quod illa omninò ſit obſeruanda ad notata per Rot. deciſ. 414. num. 7. par. 4. recentior. & deciſ. 408. num. 10. par. 4. recent. tom. 2. Et ad
118 effectum, vt dari non poſſit de non vſu illius, ſeù de contrario vſu ſine ſcientia Papæ Rota deciſ. 246. num. 1. & deciſ. 221. num. 5. & 6. part. 1. recent. & apud Cenc. de Cenſ. deciſ. 365. n. 17.

119 Aduertas ſecundo, quod qui ſine iuſta, & rationabili cauſa diſpoſitioni huic Apoſtolicæ non paruerit indignationem Dei Omnipotentis, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli erit incurſurus, vti habetur in §. fin. d. Bullæ, & not. Barboſ. de clauſ. clauſ. 91. in princ. Et peccare morta-
120 liter opponens ſe ſine iuſta cauſa Pontificiæ Conſtitutioni tradunt Barboſ. in d. clauſ. 91. numer. 1. in fin. & Theob. Rub. in ſingul. Rot. Rom. tom. 2. de clauſ. clauſ. 504. num. 2. qui dant concordantes.

121 Licet contrauenientem Bullæ Pontificiæ, in qua adeſt dicta clauſula puniendum eſſe tantum pæna arbitraria tradunt Menoch. de arbitr. caſu 365. num. 5. & alij quos referendo ſequitur Barboſ. d. clauſ. 91. n. 4.

122 Si tamen de facto infringant, & contraueniant dictæ Conſtitutioni, ſecùs ſi tantum de iure, quia tunc non comprehenduntur ſub diſpoſitione dictæ clauſulæ, vt declarant Marta de clauſ. par. 1. clauſ. 314. num. 1. & Barboſ. in dict. clauſ. 91. num. 5. Qui num. ſeq. addit, quod dict. verbum Infringere in hoc §. fin. appoſitum importat Retractare, vel per malitioſam interpretationem infringere, Et dicta verba Temerario
123 auſu importare etiam ſine dolo, ſed ex ſubtilitate contraire, & dictum verbum Attentare verificari etiam ſi illud ad effectum non perducatur, vt ibi per eum; de quibus videas etiam Card. Tuſch. pract. concluſ. littera 352. numer. 1. & ſequen.

Addo pro complemento materiæ, quod cum bona emphiteotica vigore ſupradictæ Bullæ redacta ſint ad inſtar bonorum allodialium, vt probaui ſupra num.... ſi illa fuerint data in dotem ex eis vir poteſt conſequi lucrum dotale ei debitum vigore ſtatuti, vt poſt Dec. Curt. Iun. Rolan. & alios per eum relatos firmat Fulgin. de iure emphit. in tit. de ſucceſſ. in bon. emphit. quæſt. 24. numer. 6. de quo videas etiam Illuſtriſſimum Dominum Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de emphit. diſcur. 24. num. 6.

Nec non etiam quod in caſu deuolutionis bonorum ob lineam finitam Dominus directus non poteſt accipere poſſeſſionem illorum propria authoritate, & non citato poſſeſſore, & donec fuerit cognitum eſſe locum deuolutioni, cum

emphi-

emphiteuta, ſeu eius ſucceſſor ſi eſſet citatus plures exceptiones deducere poſſet, propter quas fortaſſè non eſſet locus deuolutioni, vt tradunt *Thom. deciſ. March. 16. ferè per tot. Adden. ad Rot. deciſ. 131. num. 88. & ſeq. par. 8. rec. & Rota deciſ. 409. num. 7. par. 1. rec. & apud Greg. XV. deciſ. 105. num. 11. & ibi Adden. littera A. & coram Andrea. deciſ. 36. num. 7. & in Fanen. ſeu Senogallien. bonorum 14. Martij 1646. §. quia cum Magna &c. coram R. P. D. Meltio*, & alibi paſſim, vbi aliæ recenſentur quamplures.

Cum ad iſtum effectum, quod dominus directus valeat accipere poſſeſſionem bonorum emphiteuticorum ob lineam finitam propria authoritate requiratur, quod deuolutio ſit adeo clara, vt nullo modo valeat controuerti, vt declarant *Adden. ad Rot. d. deciſ. 88. & ſeq. par. 8. rec. & Rota deciſ. 359. num. 4. par. 5. rec. & apud Card. Celſum deciſ. 13. num. 5. & in d. Fanen. ſeu Senogallien. bonor. d. § Quia cum Magna &c.* & debeat conſtare non ſolum emphiteuſim eſſe finitam, ſed etiam emphiteutam eſſe deſtitutum omni auxilio *Adden. ad Rot. d. deciſ. 131. num. 88. & ſeq.* latè comprobantes, *& deciſ. 143. num. 14. & ſeq. par. 10. rec. & in d. Fanen. ſeu Senogallien. bonorum d. §. ſed quia Magna &c.*

Itaut ſi dominus directus accipiat poſſeſſionem dictorum bonorum emphiteuticorum de facto, & non citato poſſeſſore emphiteuta, ſeù illius ſucceſſor dicatur ſpoliatus, & ei competat ſpolium *Fulgin. de iure emph. in tit. de var. caduc. quæſt. 10. num. 6. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 105. num. 11. & deciſ. 382. num. 10. par. 5. rec.*

Etiam ſtante pacto accipiendi poſſeſſionem propria authoritate finita emphiteuſi, quia illud intelligitur quando deuolutio eſt ita clara, vt nullam recipiat dubitationem, vt not. *Fulgin. de iure emph. in tit. de alien. quæſt. 1. num. 8. & ſeq. & in tit. de var. caduc. quæſt. 10. num. 9. Poſti. de manut. obſer. 16. num. 48. Adden. ad Rot. d. deciſ. 131. num. 98. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 105. num. 12. & ibi Adden. litera A. & deciſ. 359. num. 4. part. 5. rec. & in d. Fanen. ſeu Senogallien. bonorum 14. Martij 1646. coram Reuer. Meltio.*

Itaut ſtante dubio ſit danda immiſſio hæredi vltimi inueſtiti vigore *l. fin. C. de edict. D. Adri. tollen.* in bonis emphiteoticis, donec plenius diſcutiatur an ille hæres ſit incluſus in Inueſtitura, vt tradunt *Adden. ad Rot. d. deciſ. 131. nu. 92. & ſeq. & Rota deciſ. 26. par. 3. & dec. 359. num. 4. par. 5. recen. & in d. Fanen. ſeu Senogal. bonor. §. exhibuit &c.*

Quæ habent locum non ſolum quando dominus directus vult accipere poſſeſſionem bonorum emphiteuticorum ob lineam finitam, ſed etiam quando vult illam accipere ob pacta non ſeruata, ob deteriorationem, & ex alio capite, quia hoc ei facere non licet ſine citatione partis, niſi quando deuolutio eſſet, ita clara, vt nulla tergiuerſatione controuerti poſſit, alias ſecus, vt tradunt *Fulgin. in d. tit. de var. caduc. quæſt. 10. num. 7. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 7. num. 88. Adden. ad Rot. d. deciſ. 131. num. 88. & ſeq. & Rot. apud Gregor. XV. d. deciſ. 105. num. 11.* vbi aliæ recenſentur.

Quicquid dicendum ſit quando agitur de capienda poſſeſſione bonorum emphiteuticorum ex cauſa canonis non ſoluti, quo caſu cum Eccleſia poſſit de illa eſſe magis certa, quam de alijs cauſis, tunc videtur quod facilius poſſit capere poſſeſſionem propria authoritate, vt not. *Gabr. conſ. 88. in fin. lib. 1. & Rota apud Greg. XV. d. deciſ. 105. num. 11.*

Contrariam tamen opinionem equiorem, & tutiorem appellant *Clar. in d. §. emph. q. 11. in fin. Menoc. de recup. poſſeſ. remed. 1. num. 78. & ſeq. Card. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 22. num. 4. Caroc deciſ. 9. num. 6.* & hanc opinionem circumſcripta opinione Rotæ quæ viſa fuit contrarium tenere, licet illam expreſsè non firmauerit veriorem dicit *Fulgin. in d. tit. de var. caduc. quæſt. 10. num. 17. ver. & præſertim, &c.*

FINIS LIBRI SECVNDI.

STATVS

STATVTORVM CIVITATIS EVGVBII LIBER TERTIVS.

DE APPELLATIONIBVS INTERPONENDIS A' SENTENTIIS. Diffinitiuis. *Rubrica I.*

QVIA Iudicium recta dicitur Veritate fulciri, quod Plurimorum Sententia comprobatur. IDEO ſi quis ſenſerit ſe grauatum ab aliqua diffinitiua Sententia, poterit infra decem dies à die Notificationis Is, ſiue eius Procurator viua voce, vel in ſcriptis ab ea appellare ad effectum deducendi grauamen ſibi illatum, & debeat coràm Iudice ſuam Appellationem interponere, & Libellum Appellationis quoquo modo exhibere, narrando tenorem Sententiæ, à qua intendit appellare, & ad quem Iudicem, petereque appellationem admitti, & Apoſtolos ſiue Litteras dimiſſorias ſibi tradi, & concedi in forma. Quo exhibito, & Actuario tradito, Appellans cum Notario accedere debeat ad D. Iudicem, & duobus Teſtibus adhibitis, id ab eo petere: Notarius verò teneatur à tergo dicti Libelli, ſiue Appellationis adnotare Exhibitam dictæ Appellationis, inſtantiam dicti Appellantis, Pronunciam ipſius Iudicis, admiſſionis, vel non admiſſionis, & Teſtes ad hoc vocatos. Quibus ſic peractis, eoquè Libello, ſiue appellatione Appellanti per Notarium reſtituto, teneatur Appellans dicto termino decem dierum appellationem introducere coram Iudice ad quem, & facta illius exhibitione petere Literas citatorias, & inhibitorias ſibi concedi: Quibus per Pronunciam dicti Iudicis conceſſis, Notarius de mandato, eaſdem literas conficiat, inhibendo, & præcipiendo Iudici à quo, & Parti aduerſæ, qualiter in cauſa Appellationis coram eo indeciſa pendente, nil debeat innouari ſub pœnis iuris, & reuocatione attentatorum, Citando tamen Appellatum, quatenus prima iuris, poſt præſentationem dictarum litterarum, compareat ad dicendum contra dictam Appellationem, & contenta in ea: Qui ſi in termino comparuerit, poterit eas, quas voluerit exceptiones deducere, & nihilominus Partibus petentibus, ſeu altera ex eis Iudex terminum ſtatuat vtrique Parti quinque dierum ad iuſtificandum, & impugnandum, in quo termino Appellans teneatur ſuam appellationem iuſtificare, & docere de grauamine: Appellatus verò eamdem Appellationem impugnare, prout ſibi conuenire videbitur. Quòd ſi in dicto termino Appellans de grauamine non docuerit; Iudex ad quem, debeat parte inſtante, cauſam ad primum Iudicem remittere, & ne interim Ius Appellantis de facili pereat, poſſit Iudex prorogare terminum trium dierum ad exhibendum dictum grauamen, cum comminatione in forma. Docto verò de grauamine, ſi partes, aut aliqua ex eis, voluerit ea, quæ coram Iudice à quo deducta non fuere, coram Iudice ad quem, etiam quo ad teſtium exceptiones probare, tunc Iudex ad id terminum ſtatuat vtriq. parti quinque dierum pro prima dilatione, trium dierum pro ſecunda, pro tertia verò duorum dierum ad probandum quicquid volunt, & poſſunt, qui termini cenſeantur aſſignati, & currant poſt terminum datum ad iuſtificandum, & impugnandum etiam partibus non petentibus: Quas dilationes Iudex ex aliqua legitima cauſa in Pronuncia exprimenda, ad tres alios dies, vel quinque ad ſummum, & non vlterius proro-

gare

gare valeat. Quibus terminis elapſis, abſque aliqua Iudicis Pronuncia Proceſſus habeatur pro completo, & publicato, & Iudex aſſignet vtrique parti terminum trium dierum ad concordandum, & opponendum, & Iuramentum Suppletiuum cui, & quatenus de iure reſeruatum eſſe cenſeatur.

Et ſi in prædicto termino ad concordandum, & opponendum aliqua ex partibus petierit terminum ſibi dari ad allegandum, Iudex quinque dierum parti petenti aſſignet, alioquin non audiatur, ſed eo elapſo Iudex mandet ſibi Proceſſum, & Iura à partibus conſignari, & exhiberi pro expeditione cauſæ terminandæ infra tres Menſes à die Appellationis, iuxta alias Statuta ſub Rub. De Inſtantijs, & Fatalibus. Si verò à partibus non fuerit petitus terminus ad probandum, Iudex elapſo termino, eis dato ad iuſtificandum, & impugnandum, mandet ſibi Proceſſum, & Iura exhiberi pro expeditione Cauſæ, & vt ſupra facienda. Qua deinde per Sententiam expedita, quatenus prima fuerit confirmata, Iudex appellationis teneatur cauſam remittere ad primum Iudicem pro totali executione conformium, & ſi id non exprimat omnino pro expreſſo habeatur, victumquè victori in expenſis condemnet.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio eſt prouocatio ad maiorem Iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi.*

2 *Appellatio alia eſt iudicialis, & alia eſt extraiudicialis.*

3 *Appellatio eſt interponenda coram Iudice a quo, alias ſit deſerta.*

Fallit ſi appellans fuit impeditus ad eum accedere, n. 4.

Quo caſu poteſt appellari coram Iudice ad quem num. 5.

6 *Appellatio eſt interponenda infra decem dies.*

Siue appelletur a diffinitiua, ſiuè ab interlocutoria, n. 7.

Alias ſententia tranſit in iudicatum, numer. 8.

Qui terminus non poteſt prorogari nequè a Iudice, neque a parte, n. 9.

Et an ſit interponenda infra decem dies a die ſententiæ, vel ſcientiæ, n. 10.

11 *Sententia eſt intimanda domino, non autem procuratori.*

Et ſi fiat authoritate Iudicis non eſt neceſſe inſerere tenorem ſententiæ, n. 12.

13 *Appellatio vnica voce admittitur ſi fiat in continenti, alias ſecùs.*

Alias eſt interponenda in ſcriptis, num. 14.

15 *Statutum mandans appellationem introduci intra certum tempus coram Iudice ad quem videtur dare formam.*

16 *Appellans poteſt non deducta deducere, & non probata probare.*

Non poteſt tamen excipere contra teſtes in primo iudicio examinatos, n. 17.

18 *Statutum quod appelletur intra certum tempus eſt ordinatorium.*

Si verò tollat appellationem in totum eſt deciſorium, n. 19.

20 *Appellatio in dubio eſt admittenda.*

21 *Sententia quando dicatur habere mixturam, vt pars appellabilis trahat partem non appellabilem.*

22 *Iudex appellationis debet exequi ſententiam a ſe latam.*

Declara, vt ibi. n. 23.

ANNOTATIO.

1 APpellatio eſt prouocatio ad maiorem Iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, vt not. *Maran. in pract. par. 6. in verbo, Et quandoque appellatur, Scacc. de appell. quæſt. 2. art. 1. num. 1. verſ. quinta diffinitio &c. & Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num.* 109. Quæ tamen diuiditur in duas ſpecies, alia
2 enim eſt appellatio iudicialis; & alia eſt extraiudicialis, vt declarant *Franch. in rub. de appell. ſub num. 1. in 6. Petr. Greg. Thol. de appell. lib. 1. cap. 1. num. 1. & Scacc. de appell. quæſt. 2. art. 3. num 32. & ſeq.* vbi declarat differentias, quæ ſunt inter appellationem iudicialem, & extraiudicialem, quas videas ibi per eum.

3 Appellatio verò quod debeat interponi coram Iudice a quo, vti habetur etiam in hoc ſtatuto alias fiat deſerta eſt tex. in *cap. vt debitus, 59. de appell.* & tradunt *Scacc. de appellat. quæſt. 6. num. 1. & Rota deciſ. 595. ſub num. 1. par. 1. & deciſ. 396. num. 3. & deciſ. 594. num. 2. par. 2. recent. & in Fanen. hæredit. 31. Martij 1642. coram R. P. D. Dunoz. poſt princip.* Niſi tamen appellans non po-
4 tuiſſet habere acceſſum ad Iudicem in tempore, quia tunc illam interponi poſſe coram Notario tradunt *Scacc. de appellat. quæſt. 6. numer. 22. & ſeq. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 134. & Rota d. deciſ. 594. num. 3. & in d. Fanen. hæredit. coram Dunoz. §. verum quia etc.* Ac etiam coram Iudice ad quem, & coram honeſtis viris, vt tradunt *Scacc. de appellat. d. quæſt. 6. num 18. et ſeq. Pract. Ridolph. d. cap. 13. num. 134.* qui dant concordantes.

6 Et illa interponi debet infra decem dies, *auth. hodie, C. de appell. cap. cum dilectus, 32 §. ſi verò, in fin. de elect. Scacc. de appellat. cap. 2. quæſt. 12. num. 2. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 23. num. 118.* vbi alios adducit ita ſentientes, & dicit, quod licet de iure dictus tempus currat de momento ad momentum, ſecus tamen eſt in Statu Eccleſiaſtico vigore *Bullæ Innocentianæ,* cuius vigore poteſt appellari a ſententia vltima die decendij in qualibet diei parte, vt ibi per eum, cum quibus per-

pertranſit *Antonel. de temp. legal. lib. 4. cap. 23.*
7 *num. 1.* Sinè appelletur a ſententia diffinitiua, ſi-
uè ab interlocutoria, *Scacc. d. quæſt. 12. num. 2.*
& ſeq. Antonel. d. cap. 23. num. 1. & ſeq. Alias ſi
8 in d. tempore non appelletur ſententia tranſit in
iudicatum. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap. 168. num.*
14. Rota apud Merlin. de pignor. deciſ. 75. num. 1.
9 Qui terminus decem dierum non poteſt proro-
gari neque a parte, neque a Iudice, vt probant
Adden. ad Veſtr. lib. 7. cap. 11. num. 52. licet di-
cant, illum poſſe prorogari per Principem, &
Scacc. de appell. quæſt. 15. num. 216. vbi teſtatur
de communi opinione.
Appellationem vero eſſe interponendam a die
Notificationis de ſententia factæ prudenter in
hoc ſtatuto ordinatum fuit ad effectum tollendi
10 opiniones contrarias inter Doctores, an appel-
latio interponi debeat intra decem dies a die ſen-
tentiæ, vel ſcientiæ, maximè quando appellans
fuit citatus perſonaliter ad ſententiam, & quan-
do eſt verus contumax de quibus agunt *Scacc.*
de appell. d. quæſt. 12. num. 9. & ſeq. verſ. primus
caſus, &c. Pract. Ridolph. in dict. par. 1. cap. 13.
num. 123. & Antonel. de tempor. legal. d. cap. 23.
num. 6. & ſeq.
11 Quæ quidem Intimatio eſt facienda domino
cauſæ, non autem Procuratori, vt not. *Card.*
in Clem. cauſam §. 1. de elect. quem refert, & ſe-
quitur *Cancer. var. reſol. par. 2. cap. 14. num. 126.*
12 Et ſi illa fiat authoritate Iudicis ſufficit, quod
contineat, ſententiam fuiſſe latam contra eum,
licet tenor ſententiæ non inſeratur, vt tenent
Lancell. de atten. par. 2. cap. 12. num. 177. & ſeq.
Scacc. de appell. d. quæſt. 12. num. 30. & Antonell.
de tempo. legal. par. 4. quæſt. 23. num. 13.
13 Appellatio vero viua voce permiſſa a d. ſta-
tuto eſt vallida ſi fiat in continenti poſt latam
ſententiam Iudice adhuc pro Tribunali ſeden-
te, alias ſecus. *Scacc. de appell. quæſt. 4. num. 15.*
& ſeq. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 137.
Rota apud Duran. deciſ. 297. num. 1. vbi concor-
14 dantes. Alias debet interponi in ſcriptis: vti ha-
betur in hoc ſtatuto, vt not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb.*
d. cap. 168. num. 10. vbi dicit, idem eſſe in appel-
latione a ſententia habente vim diffinitiuæ, vt
ibi per eum qui dat concordantes.
15 Dum verò ſtatutum mandat, quod appellans
teneatur appellationem introducere intra de-
cem dies coram Iudice ad quem videtur dare
formam, ita vt appellatio dicatur deſerta, dum
ſtatutum vtitur verbo *Teneatur*, quod inducit
neceſſitatem, & formam, vt not. *P. Sanch. in*
præcep. Decal. lib. 6. cap. 4. num. 38. Barboſ. de di-
ctio. dict. 406. num. 1. & Rota deciſ. 216. numer. 2.
par. 1. rec. & in Eugub. emphit. 4. Maij 1657. co-
ram Card. Celſo poſt prin. licet ſi appellans fuerit
impeditus id facere, dari ei reſtitutionem ipſo iu-
re concluſũ fuerit in *Cappel. Thol. dec. 320. per tot.*
Aduertendum eſt etiam, quod dum ſtatutum ad-
mittit ad probandum coram Iudice ad quem,
quæ non fuerunt probata coram Iudice à quo
16 concordat cum diſpoſitione Iuris communis,
cuius vigore ad fauorem appellantis ſtat com-
mune illud dictum *Non deducta deducam, & non*
probata probabo, de quo *Maran. in pract. par. 6.*
actu. 2. num. 159. Lancel. de atten. par. 2. cap. 12.
limit. 27. per tot. & Scacc. de appell. quæſt. 11. num.
17 *184.* Licet illud diſcordet a iure communi,
dum admittit appellantẽ etiam ad dandum ex-
ceptiones contra perſonas teſtium in primo iu-
dicio examinatorum, quod de iure non eſt per-
miſſum, vt tradunt *Theſa. dec. 259. nu. 4.* vbi dicit,
ita per Senatũ fuiſſe iudicatum, *Maſtrill. dec. 97.*
num. 2. & ſeq. vbi pariter dicit, ita fuiſſe ſenten-
tiatum, *Cancer. variar. reſol. par. 1. cap. 20. num.*
48. verſ. ſi verò &c. & alij plures per me relati
in *Reſol. crim. in verbo Reus Reſol. 2. num. 1.* vbi
aliquos contrarium tenentes recenſui.
18 Addo prædictis, quod ſtatutum de appellatio-
ne admittenda, vel quod ſit appellandum intra
quinque dies eſt ordinatorium. *Hond. conſ. 29.*
num. 9. & ſeq. vol. 2. Scacc de appell. quæſt. 8. nu. 3.
& ſeq. Rot. deciſ. 305. num. 10. par. 6. rec. & de-
19 *ciſ. 552. num. 8. par. 3. rec.* Si verò illud tollat ap-
pellationem in totum eſt deciſorium, vt dicit
Rota d. deciſ. 552. num. 8. par. 3. rec.
20 Nec non etiam, quod appellatio in dubio de-
bet admitti *Surd. deciſ. 27. num. 2. Vinc. de Franch.*
deciſ. 351. num. 3. late *Guazz. defen. 36. cap. 3. nu. 2.*
qui alios dat concordantes, & ſubiungit illam
eſſe admittendam ad vtrumque effectum, vt ibi
21 per eum, *& Vrſell. in examen apum concluſ. 128.*
num. 5. & quando ſententia dicatur habere mix-
turam, ita vt pars appellabilis trahat ad ſe par-
tem non appellabilem vide *Adden. ad Greg. XV.*
deciſ. 232. n. 6. Vrſell. in exam. apum concl. 128. n. 1.
& ſeq. & Rota apud Merlin. de pignor. dec. 72. num. 3.
22 De iure autem communi Iudex appellationis
confirmando ſententiam debet illarum execu-
tionem concedere, cum actio detur ex ſenten-
tia confirmante, vt docent *Bart. in l. a Diuo Pio*
15. num. 15. ff. de re iudic. & in l. præcipimus 32.
§. officijs ſub num. 1. & 2. C. de appell. Veſtr. in pract.
lib. 8. cap. vlt. ſub num. 9. vbi dicit, quod *Bart.*
vbi ſupra omnes ſequuntur, *& Scacc. de appell.*
qu. 11. num. 162. & ſeq. vbi aliquas affert limita-
23 tiones, & præcipuè quando intentatur officium
Iudicis, vt ibi per eum.

QVALITER AB INTERLOCVTORIIS APPELLETVR. Rub. II.

AB interlocutorijs, quæ alias per diffinitiuam reparari poſſint, nulla recipiatur Appellatio, ſed omnia grauamina, & eorum cognitio, diſputatio, & diffinitio, ipſo iure intelligatur per præſens Statutum abſque alia Iudicis Pronuncia in fine Cauſæ reſeruata. Si vero per diffinitiuam reparari non poſſit, liceat termino tridui, à die Intimationis, ab ea appellare, exprimendo cauſas grauaminis, & in dicto termino introduci, & inhiberi facere modo & forma, prout in præcedenti Rubr. Infra verò decem dies ſubſequentes Appellationem proſequi, & ex eiſdem

actis, & non aliàs reuideri, ac terminari facere. Quòd ſi in dicto termino Appellans proſequutus non fuerit, vel per Iudicem ad quem non fuerit deciſa, dicta prima Pronuntia remaneat in ſuo robore, & nihilominus Iudex ad quem teneatur parte petente Appellationis Cauſam, ad Iudicem à quo, remittere, & appellantem in expenſis condemnare; Et ſi ſecundus Iudex dictam Appellationem friuolam, & temerariam declarauerit, debeat, etiam in Pronuntia Partem pœna xxv. libr. condemnare, & Procuratorem ab eius Officio ſuſpendere arbitrio Sereniſſimi, nec à dicta Pronuncia poſſit Appellari, ſed tantummodo ad Eius Audientiam haberi Recurſus.

Quod ſi contigerit Appellari ab Interlocutoria, quæ habeat vim diffinitiuè, & finem controuerſiæ imponat, in Appellando, & introducendo Appellationem, ſeruetur forma, & tempus prædictum: In proſequendo autem, ac terminando, ſeruentur termini ſupra in Diffinitiuis appoſiti.

SVMMARIVM.

1 *Sententia interlocutoria eſt pronunciatum Iudici, quid profertur inter principium, & finem cauſæ ſuper aliquo emergēti ſeorſum a negocio principali*

2 *Appellatio de iure communi non datur a ſententia interlocutoria.*

Fallit ſi d. ſententia inferat grauamen non reparabile per diffinitiuam, n.3.

Etiamſi d. grauamen ſit tantum pro parte reparabile, n.4.

5 *Appellatio non denegatur à ſententia vim diffinitiuæ habente.*

6 *Appellatio ab interlocutoria eſt interponenda in ſcriptis.*

Et etiam in illa eſt exponenda cauſa grauaminis, n.7.

8 *Appellatio ab interlocutoria ſufficit, quod fiat intra decem dies.*

Et illa poteſt de iure iuſtificari ex nouiter deductis, n. 9.

ANNOTATIO.

1 SEntentia interlocutoria eſt pro-
nunciatum Iudicis, quod pro-
fertur inter principium, & finem
cauſæ ſuper aliquo incidenti, vel
emergenti ſeorſum a negocio
principali, *gloſ. in clem. 1. de ſe-
queſt. poſſeſſ. & fruct. Spec. in tit.
de ſent. §. 1. in princ. in 2. par.* quos refert, & ſe-
quitur *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 173. num. 1.*
Interlocutoria autem vim diffinitiuæ habens di-
citur illa, quæ terminat negocium, de quo agi-
tur, vt not. *Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num.
320. & Rota deciſ. 79. num. 3. par. 3. rec.*
2 Dum verò hoc ſtatutum mandat non dari ap-
pellationem a ſententia interlocutoria ſe con-
firmat non ſolum cum iure ciuili, *ad tex. in l. 2.
ff. de appell. recip.* & not. *Scacc. de appellat. quæſt.
17. limit. 47. memb. 1. in princ.* Sed etiam cum
iure Canonico vigore *Sacr. Concil. Trident. ſeſſ.
24. cap. 20. de reform.* & tradit *Scacc. de appell.
quæſt. 17. limit. 6. membr. 3. num. 18. & limit. 47.
membr. 1. num. 79. & 83. & Pract. Ridolph. d.
par. 1. cap. 13. num. 298. & ſeq.* Quod tamen non
3 habet locum in interlocutoria inferente graua-
men irreparabile per diffinitiuam, vti diſponitur
in hoc ſtatuto, vt tradunt *Adden. ad Veſtr. lib. 3.
cap. 10. num. 6. Scacc. de appell. quæſt. 17. limit. 6.
membr. 7. num. 29. & num. 40.* vbi dicit, quod
ita omnes tenent, & *limit. 47. membr. 1. num. 84.
Pract. Ridolph. d. cap. 13. num. 301. & Rota deciſ.
79. num. 1. par. 1. recent.* Sed neque habet locum
4 quando grauamen eſt pro parte reparabile, ſed
non in totum, vel etiam quando eſt reparabile,
ſed cum magna difficultate, vt declarant *Scacc.
d. limit. 6. membr. 8. num. 2. & 3. & ſeq. & d. li-
mit. 47. membr. 1. num. 86. Pract. Ridolph. par. 1.
d. cap. 13. num. 301. & ſeq.* vbi recenſet interlo-
cutorias inferentes grauamen irreparabile, &
Giurb. deciſ. 56. num. 9. & ſeq. vbi dat concordan-
tes quamplures.
5 Sicuti etiam appellatio non denegatur a ſen-
tentia vim diffinitiuæ habente, vt pariter diſpo-
nit ſtatutum noſtrum, vt not. *Scacc. de appell.
quæſt. 17. limit. 47. memb. 1. num. 171. Fenzon.
ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 178. Pract. Ridolph. d. par.
1. cap. 13. num. 308. & ſeq.* vbi recenſet pariter
interlocutorias vim diffinitiuæ habentes, & *Rot.
d. deciſ. 79. num. 3. par. 3. recent. & apud Bich. de-
ciſ. 453. num. 11. par. 2.*
6 Sicuti adnotandum eſt etiam, quod appellatio
ab interlocutoria non ſolum eſt facienda in ſcri-
ptis, vt not. *Maran. in pract. par. 6. actu 2. nu. 126.
Veſtr. in pract. lib. 7. cap. 3. num. 28. Pract. Ridolph.
d. par. 1. cap. 13. num. 138. & Rota apud Duran.*
7 *deciſ. 217. num. 8.* Sed etiam in illa eſt exprimen-
da cauſa in ſcriptis grauaminis illati *Maran. in d.
par. 6. actu 2. num. 141 Scacc. de appellat. quæſt. 4.
num. 30. & ſeq. & quæſt. 17. limit. 47. membr. 1.
num. 82. & ſeq. & Pract. Ridolph. d. cap. 13. num.
313.* vbi dicit, quod cauſa in appellatione non
expreſſa ſententia tranſit in iudicatum, & *num.
ſeq.* aliquas dat limitationes, & præcipuè quod
non procedit in appellatione a ſententia haben-
te vim diffinitiuæ, vt ibi per eum, & refert quam-
plura requiſita ad valliditatem appellationis, ab
interlocutoria.
8 Bene verum eſt quod appellatio ab interlocu-
toria de iure communi ſufficit quod fiat intra
decem dies, licet ſtatutum noſtrum mandet
contrarium, quod appelletur in termino tridui,
vt not. *Antonell. de tempor. legal. par. 4. cap. 23.
num. 1. Scacc. de appell. quæſt. 12. num. 2. & ſeq.* li-
9 cet concordet cum iure communi, diſponit,
dictam appellationem ab interlocutoria non
poſſe iuſtificari, niſi ex eiſdem actis, vt not.
Bart. Franch. Card. Alex. Maran. & Henri. Boich.
quos refert, & ſequitur *Scacc. de appell. quæſt.
11. num. 89.*

QVALITER A LAVDIS, ET ARBITRAMENTIS APPELLETVR.

Rubrica. III.

SI quis ſenſerit ſe grauatum, à Laudo, vel Arbitramento, poterit intra quintam diem à die Notificationis dicti Laudi, ad Iudicem Ordinarium tamquam ad bonum virum, & ad quem reuiſio Laudorum ſpectat, Appellare, & reclamare, & coram eo alium Hominem pro parte ſua eligere pro Reuiſione dicti Laudi, & tunc Iudex eandem Appellationem, reclamationem, & electionem Parti intimari faciat, cum termino ad primam ad eligendum alium Hominem pro reuiſione prædicta, cum comminatione, quòd in eius contumaciam eligetur ex Officio: Quòd ſi in dicto termino, Hominem pro parte ſua elegerit, in eis ſic electis compromiſſum facere teneantur, cum auctoritate, & facultate iuxta aliàs Statuta ſub Rubrica De Compromiſſis. Si verò Reus in eligendo contumax fuerit, Iudex ex Officio eligat cum Auctoritate dictum Laudum reuidendi iuxta formam dicti Statuti.

Quod ſi Reus contumax poſt tres dies à die Notificationis electionis prædictæ comparuerit, & voluit audiri, tunc Actore citato, & refectis expenſis audiatur, & ab eo electio hominis fiat pro parte ſua, & in illis ſic electis fiat Compromiſſum, vt ſuperius diximus, & omnes deinde Cauſæ intra præſtituta tempora terminentur, quibus elapſis, prima Sententia, Arbitrium, ſiue Laudum firmum remaneat. Prædicta verò, tam in Compromiſſo Voluntario, quàm Neceſſario, locum habere Volumus.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio datur à ſententia arbitri electi vigore ſtatuti.*

Fallit ſi ſit promiſſum non reclamare cum iuramento, n. 2.

Ac etiam ſtante ænormi læſione, n. 3.

Quod autem appellatio detur etiam ſtante iuramento tenent aliqui, n. 4.

Ratio affertur, n. 5.

6 *Appellatio a laudo ſtante obligatione Camerali datur ſolum quo ad effectum deuolutiuum.*

7 *Laudum ſi ſit nullum non eſt opus appellatione.*

8 *Laudum eſt nullum ſi non conſtet de compromiſſo.*

Et ſi ſit latum ſine citatione partis, n. 9.

Et ſi ſit mortuus vnus ex compromittentibus, vel vnus ex arbitris, n. 10.

11 *Terminus ad appellandum a laudo, vt currat, requiritur notificatio illius.*

Notificatio autem eſt facienda de mandato Iudicis ordinarii, n. 12.

13 *Reductio ad arbitrium boni viri an ſit facienda coram Iudice rei, vel arbitratoris, remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 A Sententia arbitri electi vigore ſtatuti datur appellatio, cum illius laudum dicatur ſententia, *cap. ab arbitris*, 11. *de offic. Iud. deleg. in* 6. *Scacc. de appell. quæſt.* 17. *limit.* 13. *num.* 3. *&* 4. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 178. *num.* 15. Et licet ſecus eſſe a ſententia arbitri electi de conſenſu partium dixerint *Scacc. & Fenzon. vbi ſupra.* Contrarium tamen deciditur in hoc ſtatuto noſtro in fin. cuius determinationi eſt ſtandum iuxta theoricam *Bald. in l. gallus*, 29. §. *i eius in ſec. not. ff. de liber. et poſt.* & not. etiam *Aldui. conſ.* 1 *num.* 27. *et*
2 *conſ* 82. *num* 5. Si tamen in compromiſſo promiſſum ſit non reclamare, nequè reductionem petere cum iuramento non poteſt appellari, & reductiò peti, vt latè firmat *Seraph. de priuil. iur.*
3 *priuil.* 130. *num.* 1 *et ſeq.* Quod tamen non habet locum ſtante enormi læſione, vt declarat idemmet *Seraph. ibi. num* 4. *& ſeq* vbi dicit hoc habere locum etiamſi ænormi læſioni ſit renunciatum, vt ibi per eum, *Vincen. Mancin. de iuram. effect.* 244. *num* 4. *et ſeq.* vbi teſtatur de communi opinione, & eo magis ſtante enormiſſima læſione, vt tradunt *Doct.* ſupradicti, & vltra eos *Adden. ad Paitell. expedit.* 43. *num.* 85. *et ſeq.* qui
4 dant cõcordantes, licet ſimpliciter reductionem a laudo peti poſſe, & appellationem dari etiam ſtante iuramento teneant *Paitell. expedit.* 55. *numer.* 21. *et Rota apud Duran. deciſ.* 200. *num.* 19. 20. *et ſeq. et in Sabinen. ſtat. Montis libret.* 26. *Iunii* 1652. *cor. Reuer. Dunoz. Dec in fin.* vbi dantur con-
5 cordantes, Cum d. promiſſio intelligatur, ſi laudum ſit æquum, & iuſtum, vt firmauit *Rota*
6 *vbi ſupra*, ſtante autem obligatione Camerali appellatio eſt admittenda, quo ad effectum deuolutiuum non autem ſuſpenſiuum, vt tradunt *Mancin. de iurament. dict. effect.* 244. *in fin. et Caren. reſolut* 15. *per totam*, qui dant concordantes.
7 Bene verum eſt quod ſi laudum eſſet nullum nõ eſt opus appellatione, *l. ſi conſtat*, 12. *ff. de app.*

l. 1.

l. 1. §. ſi quis, ff. quan. appell. cit. l. 1. ff. quæ ſent. appel. reſcin. Fælin. in cap. ſuper literis 20. num. 15. de reſcrip. Rota apud Duran. deciſ. 200. num. 13. vt puta ſi non conſtet de compromiſſo, *Franc. Becc. conſ. 183. num. 15. & ſeq. lib. 2. Adden. ad Paitel. expedit. 77. num. 14.*

8 ta ſi non conſtet de compromiſſo, *Franc. Becc.*

9 Si fuerit latum ſine citatione partis, *Gratian. diſcep. forenſ. cap. 162. num. 6. Poſt. reſolut. 140. num. 2. Rota apud Card. Mantic. deciſ. 229. num. 1.*

10 Vel ſi moriatur vnus ex compromittentibus, vel vnus ex arbitris, *Adden. ad Paitell. d. expedit. 77. num. 30. Caren. variar. reſol. reſol. 87. num. 12. & ſimil.*

11 Quod in caſu huius ſtatuti vt currat terminus ad appellandum non ſufficiat ſcientia de prolatione laudi, ſed requiratur notificatio illius vti diſponitur in hoc ſtatuto ſcribit *Coſta de iur. & fact. ſcien. cent. 1. inſpect. 70. num. 10. & cent. 2. diſt. 36. num. 19.* Et in terminis iuris communis quod requiratur Intimatio, & non ſufficiat ſimplex ſcientia quamplures Doctores ita ſentientes refert *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 1. cap. 116. num. 111. & ſeq.* vbi dicit, ſcientiam non ſufficere ex viſione ſcripturarum, & quod hæc eſt tutior opinio, vt ibi per eum, cum quibus pertranſit *Rota in Romana prælationis 20 Iunij 1644. coram R. P. D. Roias poſt princ.*

12 Intimatio autem, de qua in hoc ſtatuto eſt facienda de mandato Iudicis ordinarij non autem arbitrorum, qui ſententiam tulerunt, vt ſcribunt *Alex. conſ. 91. numer. 14. in fin. lib. 2. & Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 116. num. 120.*

13 Reductio verò ad arbitrium boni viri an ſit petenda coram Iudice Rei, vel coram Iudice arbitratoris tradunt *Theſaur. deciſ. 14. num. 5. & ſeq. Adden. ad Paitell. expedit. 43. num. 93. & ſeq. Cancer. variar. reſol. par. 1. cap. 21. num. 626. & Michal. de fratr. par. 3. cap. 49. num. 6.* illos conſulas, cum non omnia hic ſint referenda.

QVOD IVDICES TENEANTVR IN APPELLATIONE Cogere Actuarios ad dandum copiam Actorum, Rub. IV.

VT Cauſæ Appellationum celeriter intra præfinita tempora expediantur, Volumus, quòd tam primus Iudex, quàm Iudex Appellationis, & qui primò fuerit requiſitus, teneatur facere dari Copiam Actorum ad cauſam ſpectantium à Notario, qui fuerit rogatus, recepta competenti mercede, ita quòd Partes poſſint in termino illa producere, ſub pœna xxv. librarum, tàm Iudici, quàm Actuario, qui fuerit negligens in præmiſſis.

SVMMARIVM.

1 *Actorum appellatione veniunt omnia quæ fiunt in Iudicio coram Iudice.*
Et venit etiam ſententia, n. 2.
3 *Actorum appellatione quid veniat ad effectum tranſportationis illorum remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 ACtorum appellatione veniunt omnia quæ fiunt in iudicio coram Iudice, *Rolan. conſ. 38. num. 10. & ſeq. vol. 1. Aſin. in pract. §. 14. cap. 3. num 1. 2. & ſeq. Barboſ. de appellat. verb. ſignif. appell. 6 num. 1.*

2 Itaut actorum appellatione veniat etiam ſententia, vt tradunt *Aſin. in d. §. 14. cap. 4. num. 1.* vbi teſtatur de veriori opinione, *Barboſ. in d. appell. 6 num. 3.* qui *num. 4.*

3 latè quærit quid nam veniat appellatione actorum quo ad effectum tranſportationis illorum, quæ videas ibi per eum. Cætera verò ad materiam huius ſtatuti ſpectantia, & præcipuè quod Actuarij tenentur edere acta cuicumquè id petenti videas annotata ſupra ad *rub. 23. lib. 2.* & acta edenda eſſe per actuarios tradit etiam *Aſin. in pract. d. §. 14. cap. 23. num. 1. et ſeq.*

DE TESTIBVS, ET IVRIBVS DE NOVO REPERTIS. In Cauſa Appellationis producendis. Rub. V.

VT veritas, quæ Mater Iuſtitiæ dicitur, detegatur, Volumus in Cauſis Appellationum teſtes de nouo repertos induci poſſe, & examinari, tam ſuper Articulis in prima inſtantia datis, quàm ſuper alijs de nouo dandis in termino probatorio, dummodo pars Iureiurando affirmet eos de nouo reperijſſe, & Iudex, attenta etiam perſonarum qualitate, tales eſſe ſummariè cognoſcat, & arbitrentur, Sicut etiam Inſtrumenta publica, & priuatæ Scripturæ admittendæ erunt, ſi illæ, breui termino Iudicis arbitrio aſſignato ad recognoſcendum in forma, ante conſignationem Proceſſus deducantur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de nouis probationibus faciendis in cauſa appellationis intelligitur de appellatione a diffinitiua.*

2 *Teſtes poſt didicita teſtificata examinari non poſſunt ſuper iiſdem, vel directo contrariis, neque in cauſa appellationis.*

3 *Teſtes, & Inſtrumenta fuiſſe nouiter reperta probatur iuramento.*

Debet tamen probari, adhibitam fuiſſe diligentiam, n. 4.

5 *Inſtrumenta produci non poſſunt poſt concluſionem in cauſa.*

Fallit ſtante aliqua iuſta cauſa, n. 6.

Vt ſi illa ſint de nouo reperta, n. 7.

Probato tamen per iuramentum, illa fuiſſe de nouo reperta, n. 8.

Ac etiam fauore publicæ cauſæ, n. 9.

ANNOTATIO.

1 HOc ſtatutum de nouis probationibus faciendis in cauſa appellationis intelligitur de appellatione a ſententia diffinitiua non autem ab interlocutoria, quia illa non poteſt iuſtificari ex nouis probationibus, ſed eſt iuſtificanda ex eiſdem actis, vt declarat *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 185. num. 1. & ſeq.* vbi refert limitationes, & habetur in eodem *ſtatut. ſupr. rub. 2.*

2 Poſt didicita teſtificata teſtes examinari non poſſunt ſuper iiſdem articulis, ſeu directo contrariis non ſolum in prima inſtantia, ſed neque in cauſa appellationis, vti habetur in *clem. 2. & ibi not. gloſ. Imol. Zabar. Bonif. & alii Canoniſtæ de teſtib.* & latè comprobant *Rolan. conſ. 45. num. 8. & ſeq. lib. 2. & Farinac de teſt. quæſt. 75. numer. 302. & ſeq.* vbi alios dat concordantes quamplures, & dicit, ab hac opinione vti veriori, magis communi, & magis ſeruata in practica non eſſe recedendum, licet aliquos contrarium tenentes referat, ſubiungens, dictam opinionem habere locum tam de iure canonico, quam ciuili, ſtatutum autem hoc noſtrum limitat dictam concluſionem, vt non habeat locum in Teſtibus de nouo repertis, quos vult admitti ad examen in cauſa appellationis etiam poſt dedicita teſtificata præcedente tamen iuramento producentis, illos fuiſſe de nouo repertos, & Iudicis arbitrio fortè ex illa ratione, vt veritas magis eluceſcat, vt habetur in principio dicti ſtatuti, & quia plus licere videtur in ſecunda Inſtantia, quam in prima quò ad probationes faciendas, conſiderat *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. d. cap. 185. num. 15.*

3 Aduertendum tamen eſt, quod licet Teſtes, vel inſtrumenta fuiſſe nouiter reperta probetur iuramento, vt tradunt *Maſcar. de probat. concluſ. 925. num. 7. lib 2. & concluſ. 1236. numer. 50. & ſeq. lib. 3. Odd. de reſtit. in integr. par. 2. quæſt. 86. art. 5. per tot. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 38. per tot. & Cancer. variar. reſolut. par. 1. cap. 19.*
4 *num. 10.* Debet tamen vlterius probari fuiſſe adhibitam diligentiam de inueniendo dict. Teſtes, & Inſtrumenta, vt docent *Menoch. de arbitrar. caſu 241. poſt princip. Surd. conſ. 286. num. 5 lib. 2. Maſcard. d. concluſ. 1236. num. 50, & ſeq.* ad quem ſe refert *Alderan. Maſcard. de gener. ſtat. interp. concl. 5. num. 136.*

5 Inſtrumenta verò licet de iure communi admitti non poſſint poſt concluſum in cauſa, *cap. cum dilectus, 9. de fide Inſtrum. Maſcar. de probat. d. concluſ. 925. num. 1. & ſeq. lib. 2. Cancer. var.*
6 *reſolut. par. 1. cap. 19. num. 9.* fallit tamen ſtante aliqua iuſta cauſa, vt not. *Maran. in pract. par. 6. in 8. actu, num. 48. & Cancer. vbi ſupra.* Qualis
7 eſſe poteſt ſi illa ſint de nouo reperta vti diſponitur in hoc ſtatuto, & tradunt *Maſcard. vbi ſupra num. 13. & Cancer. d. cap. 9. numer. 10.* qui dant
8 concordantes. Probato tamen per iuramentum illa fuiſſe nouiter reperta, & probata diligentia de illis inueniendis, vt not. *Maſcard. Odd. Seraph. & Cancer.* in locis ſupra proxime adductis & dixi Ego *allegat. forenſ. 46. num. 19.* Ac etiam fa-
9 uore publicæ cauſæ puta pupillorum mulierum & miſerabilium perſonarum, vt docent *Maſcar. d. concluſ. 925. num. 19. Cancer. d. cap. 19. num. 11.* & ita prouiſum eſſe in Regno per Regiam pragmaticam dicit *Hodiern. ad Surd. deciſ. 59. num. 6. & ſeq* licet contrarium eſſe de iure dicat ex *Gratian. diſcep. Forenſ. cap. 158. num. 23. & ſeq. par. 1.*

QVOD IVDEX APPELLATIONIS SVPPLERE POSSIT ad Veritatem indagandam. Rub. VI.

VOlumus etiam Iudicem in cauſa Appellationis omnes defectus ſupplere poſſe, corrigere, vel emendare, & Veritatem ipſam indagare, & quod Iuris fuerit terminare.

SVMMARIVM.

1 *Officium Iudicis appellationis eſt latius Officio Iudicis a quo.*

Plures illationes ibi referuntur, n. 2.

3 *Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam in plus, quam fecerit primus Iudex.*

ANNOTATIO.

1 OFficium Iudicis appellationis quod ſit latius officio Iudicis a quo tradunt *Rugginel. de appell. §. 11. gloſ. 1. cap. 1. num. 17 & Scacc. de appell. quæſt. 11. num. 17. verſ. contrarium &c.* vbi ideo infert, quod Iudex appellatio-

nis ſententiam latam ex falſa cauſa poteſt con-
2 firmare ex alia cauſa vera, item quod poteſt pro-
nunciare ſuper articulis omiſſis a primo Iudice,
& alia facere, de quibus per *Scacc. d. quæſt. 11. num. 18. & ſeq.* quæ videas ibi per eum, & quod
3 Iudex appellationis poſſit confirmare ſenten-
tiam in pluri, itaut poſſit creditori decernere centum, licet in prima Inſtantia obtinuerit ſolum pro quinquaginta, bene probat *Illuſtriſſimus Dominus meus Deluca in Theatr. verit. & iuſtit. tom. 15. diſcur. 37. num. 71. in tit. de iudic.* vbi ſub littera N. dat concordantes.

QVOD NVLLITAS IN QVACVMQVE INSTANTIA Non Attendatur. Rubrica VII.

IN quacumque Cauſa Ordinaria, ſiue delegata, ſeu quauis illarum inſtantia, Nullitas aliqua non attendatur, ſed omnino, reijciatur, & ad cauſæ expeditionem per Iudicem procedatur, Niſi nullitas propoſita fuerit ex defectu Iuriſdictionis, Citationis, & Mandati, quas ſolas attendi volumus, & mandamus, & de prædictis infra annum dumtaxat à die Sententiæ numerandum etiam quòd ex diuerſis capitibus nullitas prætenderetur; agi poſſe decernimus, dummodo interim Executio legitima non impediatur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod non poſſit dari de nullitate poſt annum a die ſententiæ eſt fauorabile.*
Et dicitur deciſorium, num. 2.
3 *Statutum prohibens opponi nullitates non habet locum in nullitatibus ex defectu citationis, mandati, iuriſdictionis, & notoria.*
Quæ de iure poſſunt opponi vſquè ad triginta annos, num. 4.
5 *Statutum prohibens exceptiones opponi poſt annum non habet locum quando illæ opponuntur per viam exceptionis.*
6 *Exceptio nullitatis principaliter deducta non impedit executionem.*
Secus ſi illa ſit deducta incidenter, num. 7.
Et quando nullitas dicatur oppoſita principaliter, vel incidenter, remiſſiuè, n. 8.

ANNOTATIO.

1 STatutum, de quo ſupra, quod non poſſit dare de nullitate poſt annum a die ſententiæ numerandum dicitur fauorabile, cum non tollat ſimpliciter nullitatem, ſed illum differat, licet ſecus ſit ſi illam tollerent abſolutè, vt tradunt *Theod. Rub. in ſing. Rotæ Rom. tom. 2. Circa interp. ſtat. cap. 189. lib. 1. in princ. & Rota coram Put.*
2 *deciſ. 99. num. 4. par. 3.* Et illud dici deciſorium
not. idem *Theod. Rube. in d. cap. 189. num. 2. & Rota apud Pute. deciſ. 416. num. 2. & 3. lib. 2.* nec non *Mareſc. var. reſol. lib. 2. cap. 51. num. 1.*
Supradictum ſtatutum, prohibens nullitatis opponi, niſi illæ pronunciant ex defectu iuriſdictionis, citationis, & mandati videtur concordare
3 cum iure communi, quo attento ſtatutum ſimpliciter prohibens opponi nullitates non habet locum in nullitatibus ex defectu iuriſdictionis, citationis, & mandati, & reſultantibus ex diſpoſitionẽ alterius ſtatuti, & in nullitate notoria, vt tradunt *Vant. de nullit. in tit. quis poſſ. dicer. de nullitate num. 37. & ſeq. Graſſ. de except. except. 20. num. 19. & Ciriac. controu. 187. num. 7.* vbi vult, nullitatem notoriam poſſe opponi etiam poſt terminum a ſtatuto determinatum, vt ibi per eum, Dum vero ſtatutum prohibet, d. exceptiones opponi non poſſe poſt annum a die
4 Sententiæ videtur corrigere ius commune, quod admittit exceptiones opponi poſſe vſquè ad triginta annos, vt not. *Vant. de nullit. in tit. a quo & infra quod tempus &c. num. 8. Scacc. de appell. quæſt. 19. remed. 1. concl. 7. num. 1. Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 262. & ſeq.* vbi dat limit. & *Rota apud Coccin. deciſ. 337. num. 11 & deciſ. 396. numer. 3.*
5 Declara tamen d. ſtatutum prohibens exceptiones nullitatis ex defectu iuriſdictionis, citationis, & mandati opponi non poſſe poſt annum, vt habeat locum quando d. exceptiones opponuntur per viam actionis, ſecus autem ſi opponantur per viam exceptionis, vt declarant *Oſaſch. deciſ. pedem. 142. num. 31. Ciriac. controv. 187. num. 6. Theod. Rube. in ſingul. Rotæ Rom. tom. 2. ad ſtat. Vrb. cap. 189. num 16.* Et in puncto de hoc ſtatuto quod non habeat locum quando quis venit per viam exceptionis *Rota in Eugub. dotis 9. Maij 1642. coram R. P. Roias verſ. Minus obſtat, &c.* licet contrarium teneat *Mareſcot. var. reſolut. lib. 2. cap. 51. num. 7.* vbi dat concordantes.
6 Nullitatem vero principaliter deductam non impedire executionem vti habetur in hoc ſtatuto tradunt *Vant. de nullit. in tit. Quot, & quib. mod. null in iud. &c. num. 29 & Lancell. de atten. par. 2. cap. 17. num. 17. & ſeq. & Scacc. de appell. quæſt. 19 remed. 1. concl. 4. num. 1. & ſeq.* Secus
7 tamẽ eſt ſi illa deducatur incidenter, & per viam exceptionis, vt ſit in promptu, vt declarant *Vant. Lancell. & Scacc. in loc. ſupra proxime adductis,*
8 Quando vero nullitas dicatur proponi principaliter, & quando incidenter declarat. *Pract. Ridolph. par. 1. cap. 13. num. 270. & ſeq.*

DE ATTENTATIS, ET INNOVATIS APPELLATIONE Pendente. Rub. VIII.

DVrante termino ad appellandum, ſiue etiam Cauſa Appellationis indeciſa pendente nihil omninò, neque per Iudicem à quo, neque per Partem poſſit innouari, & innouata tamquam Attentata ipſo Iure nulla, & inualida cenſeantur, & per Iudicem ante omnia, ſi opus fuerit, reuocentur: Alioquin Iudex attentans pœnam xxv. lib. incurrat, ſicut etiam Pars eadem pœna, & maiori iuxta facti qualitatem vltra intereſſe Partis, per ſecundum Iudicem multari poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Attentata dicuntur geſta appellatione pendente.*
Et etiam geſta pendente termino ad appellandum, num. 2.
Et illa veniunt ante omnia reuocanda, num. 3.
Etiam parte non inſtante, num. 4.
Niſi tamen illa eſſent dubia, num. 5.
Vel ſtante Clauſula ſola facti veritate inſpecta. num. 6.
7 *Poſſeſſio capta lite pendente dicitur attentata.*
Etiam ſi ſit capta pendente termino ad appellandum, num. 8.
Itaut illa nequè ſit manutenibilis, num. 9.
Et eſt attentata etiam ſi ſit capta poſt præſentatam inhibitionem, num. 10.
11 *Continuans poſſeſſionem non attentat.*
Niſi lis eſſet ſuper actu continuationis, n. 12.
Et quando quis non vteretur poſſeſſionem eo modo quo ante litem, num. 13.
Et quando non conſtat de poſſeſſione ante litem motam, num. 14.
15 *Attentati non ſunt actus facti pendente lite nulla.*
Et pendente appellatione nulla, num. 16.
Nequè quando appellatio eſt friuola, numero 17.
18 *Attentatorum purgatio euitari non poteſt ſub prætextu non iuris,*
Quando verò dicatur conſtare de non iure, num. 19.
20 *Attentata non cadunt in caſibus in quibus non licet appellare.*
Niſi ſequuta fuiſſet inhibitio, num. 21.
Vel per Iudicem a quo fuiſſet appellationi delatum, num. 22.
Sufficit tamen ad illa excuſanda quod appellari non poſſit quod ad effectum ſuſpenſiuum tantùm, num. 23.
24 *Attentata non cadunt appellatione pendente ſuper poſſeſſorio.*
25 *Attentata non dantur ſinè dolo.*

ANNOTATIO.

1 HOc ſtatutum concordat cum iure
communi, in quo eſt diſpoſitum,
quod geſta appellatione pendente
dicantur attentata. *l. 1. & tot. tit.*
ff. nil. nouat. appell. pend. & tradit
Rota apud Card. Caual. deciſ. 615.
num. 1. & apud Duran. deciſ. 96. num. 2. & apud
Bich. deciſ. 116. num. 2. & in Toletan. matrim. 20.
2 *Iunij 1645. coram Card. Corrado poſt prin.* Et etiam
geſta pendente termino ad appellandum *Ceſar.*
de Graſſ. deciſ. 5. num. 5. de appell. eadem *Rota de-*
ciſ. 235. num. 7. & deciſ. 598. num. 2. par. 1. rec.
& apud Greg. XV. deciſ. 91. num. 8. & apud Bich.
3 *deciſ. 274. num. 5.* Et veniunt ante omnia reuo-
canda, & in priſtinum reducenda, plenè *Rota in*
d. Tolet. matrim. §. præterea &c. & deciſ. 682. num.
4. par. 1. recent. & apud Bich. deciſ. 515. num. 9.
4 Etiam non inſtante parte ſed ſolum per Iudi-
cem, cuius maieſtas læſa fuit. *Rota in d. Tolet. ma-*
5 *trim. d. §. præterea omnia &c. in fin.* Niſi tamen il-
la eſſent dubia *Ciriac. controu. 481. num. 15. Rota*
6 *per Poſti. de manut. deciſ. 160. num. 7.* Et ſtante
clauſula *ſola facti veritate inſpecta, & Manu Re-*
gia. quo caſu attentata non prius ſunt ac vocan-
da, *Gratian. diſcep. foren. cap. 206. num. 2. par. 2.*
& deciſ. March. 68. num. 19. & deciſ. 197. num. 16.
& Ciriac. controu. 481. num. 9.
7 Et poſſeſſio capta lite pendente dicitur atten-
tata. *Rota deciſ. 10. vt lite penden. in nou. & apud*
Greg. XV. deciſ. 305. num. 1. & latè tradit *Lancell.*
de atten. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 711. & ſeq.
8 Quod habet locum etiam ſi illa fuerit capta pen-
denti termino ad appellandum, vt dixi ſupra, &
9 dixit *Rot. deciſ. 45. num. 11. par. 9. rec.* Ita vt illa
nequè ſit manutenibilis *Lancell. de atten. par. 3.*
cap. 31. num. 185. latè *Poſti. de manut. obſeru. 48.*
num. 1. & ſeq. Rota apud Greg. XV. deciſ. 417. in
fin. & in Portuen. Stagni. 13. Iunij 1646. coram
10 *R. P. D. Veroſpio, §. nec interrupta &c.* & idem eſt
ſi illa fuerit capta poſt ei præſentatam inhibitio-
nem *Rota apud Greg. XV. d. deciſ. 305 num. 2.* vbi
dicit prædicta non habere locum quando poſ-
ſeſſio eſt vacans, vt ibi per eam, & in d. *Portuen.*
Stagni. in d §. nec interrupta &c. vbi dantur con-
cordantes.
11 Qui autem poſſeſſionem continuat non at-
tentat. *Lancell. de atten. par. 2. cap. 4. limit. 1.*
num. 1. & ſeq. vbi teſtatur de communi opinio-
ne, *Rota apud Merlin. deciſ. 862. per tot. & apud*
Card. Celſum deciſ. 14. num. 13. & deciſ. 207. num.
4. & 5. vbi declaratur, Niſi tamen lis eſſet ſu-
12 per continuatione, & ſuper illo actu particulari,
vt not. *Adden. ad Greg. XV. deciſ. 203. in fin.* vbi
idem dicunt procedere ſtante inhibitioni Rota-
li, & *Rota apud Coccin. deciſ. 418. num. 2.* & in *ea-*
dem coram eodem 14. Martij 1618. & apud *Bich.*
13 *deciſ. 381. num. 41. & deciſ. 438. num. 6.* Prout
neque quando quis vteretur poſſeſſione non eo
modo, quo ante litem, ſed diuerſo, vt not *Be-*
rou. conſ. 118. num. 8. lib. 3. Rimin. Iun. conſ. 230.
num. 11. lib. 2. & Lancell. de atten. par. 2. cap. 4.
limit. 1. num. 92. vbi plures dat concordantes, &

decla-

declarat quando quis dicatur continuare poſſeſ-
14 ſionem diuerſo modo, vt ibi per eum, Nec
quando non conſtat de poſſeſſione ante litem
motam, vel poſſeſſio eſt turbida, vel eſt de re-
centi, vt declarat *Lancell. in d. limit. 1. num. 100. & ſeq. Rota apud Buratt. deciſ. 504. in fin.*
15 Actus verò facti lite pendente, quæ eſt nulla
non dicuntur attentati, vt not. *Affl. deciſ. 366.
num. 12. & ſeq. & Lancell. de attent. par. 2. cap. 4.*
16 *limit. 3. num. 1. & ſeq.* Et idem eſt ſi appellatio
pariter ſit nulla, quia tunc geſta illa pendente
non cadunt attentata, vt latè probat *Lancell. de
atten. par. 2. cap. 12. limit. 50. num. 1. & ſeq. Rota deciſ. 201. num. 4. par. 2. rec. & in Taruiſ. Feudi.
9. Decembris 1624. in fin. coram R. P. D. Rembol-*
17 *do*, Ac etiam quando appellatio eſt friuola, quia
neque tunc dicitur attentari, *Lancell. de atten.
par. 2. cap. 12. limit. 6. per tot.* vbi declarat quan-
do appellatio dicatur friuola, *Ciriac. controuer.
481. num. 8.*
18 Attentatorum purgatio non poteſt euitari
ſub prætextu non iuris partis, niſi de tali non iu-
re conſtet per confeſſionem partis, vel per rem
iudicatam, vt tradunt *Lancell. de attent. par. 3.
cap. 24. quæſt. 1. num. 64. & ſeq. & Rota apud
Greg. XV. deciſ. 465. num. 9 & deciſ. 682. num. 3.
par. 1. rec. & deciſ. 701. num. 4. par. 2. rec.* Quod
19 verò dicatur conſtare de non iure ex ſententia
ſubſequuta fauorabili docet *Ciriac. d. contro. 481.
num. 11.* vbi dat concordantes.

20 Attentata autem non cadunt in caſibus, in
quibus non licet appellare, vt tradunt *Lancel. de
atten. par. 2. cap. 12. limit. 53. ferè per tot.* vbi dan-
tur exempla, *Rolan. conſ. 77. num. 20. lib. 2. An-
dreol. controu. 26. num. 4. & Rota deciſ. 163. num. 3.*
21 *par. 2. rec.* vbi alij recenſentur, Niſi tamen per
Iudicem ad quem fuiſſet inhibitum *Lancell. vbi
ſupra num 6?. Rot. apud Greg. XV. deciſ. 435. ferè
per tot. Poſti. de manut. obſeru. 48. num. 28.* Ma-
22 ximè *per Rot. Doct.* vbi ſupra. Et niſi per Iudi-
cem a quo fuerit appellationi delatum. *Lancell.
d. limit. 53. num. 67.* Niſi tamen non erat deferen-
dum, & appellatus id neſciat, cum Iudex non
poſſit præiudicare parti. *Poſti. de manut. obſer.
12. num. 144. Rota deciſ. 562. n. 1. & ſeq. par. 2. rec.*
23 Ad excuſanda autem attentata ſufficit, quod ap-
pellatio ſit prohibita quo ad effectum ſuſpen-
ſiuum tantùm, non autem quo ad vtrumque
effectum, vt declarat *Lancell. in d. limitat. 53.
num. 70.*
24 Prout neque cadunt attentata appellatione
pendente a Sententia lata ſuper poſſeſſorio, vt
poſt *Affli. R. p. Guid. Pap. Couar. Benint. & alios*
per eum relatos tradit *Lancell. de atten. par. 2.
cap 12. limitat. 25. num. 1. & ſeq.* late compro-
bans.
25 Et atttentata non dantur ſine dolo, *Rota de-
ciſ. 5. alias 25. de reſtit. ſpol. in nouiſ. & deciſ. 183.
ſub num. 1. par. 2. rec.* adde *Vrſell. in exam. apum
concl. 160. num. 18.* benè comprobantem.

APPELLATIONVM CAVSÆ INFRA QVANTVM TEMPVS Terminari debeant. Rub. IX.

CAuſæ omnes infra tres Menſes à die Appellationis interpoſitæ à Diffinitiuis, ferijs non obſtantibus, terminari debeant, alioquin Appellatio deſerta remaneat, ſi per Appellantem ſteterit, quominus cauſa fuerit expedita, & Sententia, quæ tranſitum fecerit in rem iudicatam, debitæ executioni demandetur, cum Condemnatione Partis in expenſis, vt aliàs diximus. Quod ſi Iudicis defectu ſit deſerta, agi poſſit contra eum, etiam durante Officio ad omnia damna, expenſas, & intereſſe, Sicut etiam agi poſſit contra Arbitros, & Arbitratores, ſi eorum culpa Cauſæ non expediantur: Et ad conſtituendum Iudicem in mora ſufficere debeant duæ inſtantiæ, & proteſtationes in Actis faciendæ, niſi propter aliquod iuſtum, atque euidens impedimentum Infirmitatis, Abſentiæ, vel ſimile Cauſa expediri, vt ſupra, non potuerit, quo caſu, ne Partis ius propterea pereat, tantumdem tempus per Iudicem reſtituendum erit, quantum fuerit declaratum impedimentum extitiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de deſertione appellationis eſt deciſorium.*
Et ideo illud eſt ſeruandum inter ſubditos vbique, num. 2.
3 *Fatalia de quibus in ſtatuto currunt etiam in diebus feriatis.*
4 *Deſertio appellationis eſt declaranda per Iudicem etiam ſi illa ſit inducta ipſo iure.*
5 *Appellationem non eſſe deſertam declarat Iudex ad quem, ſi cauſa eſt coram eo introducta.*
Vel ſi cauſa appellationis ſit ei commiſſa, n. 6.
Aliàs illam declarat deſertam Iudex a quo, num. 7.
8 *Deſertionem excludit qualibet diligentia.*
9 *Iudex in dubio debet pronunciare per non deſertione.*
10 *Appellatio datur a ſententia ſuper deſertione.*
11 *Deſertione oppoſita inſtantia amplius non currit.*

12 *Appel-*

12 *Appellatio non ſit deſerta cauſa in Conciſtorio Principis pendente.*
Procedit ſi ſtat per Principem, ſecus ſtante negligentia partis, num. 13.

ANNOTATIO.

1 HOc ſtatutum loquens de deſertio-
ne appellationis dicitur deciſo-
rium, & reſpicit deciſoria, *Bertaz.*
conſ. crim. 469. num. 9. lib. 2. quem
refert, & ſequitur *Maſcar. de gener.*
ſtat. interp. concl. 6. num. 197. Grati.
2 *diſcep. foren. cap. 486. num. 29. par. 3.* Vnde illud
eſt ſeruandum inter ſubditos ſtatuentium co-
ram quocumquè Iudice: *Hond. conſ. 29. num. 8.*
& ſeq. lib. 2. Surd. conſ. 204. num. 7. lib. 2.
3 Fatalia, de quibus in d. ſtatuto in cauſa appel-
lationis currere etiam in diebus feriatis, & ſo-
lemnibus, vt in eo videtur diſponi in terminis
huius ſtatuti latè comprobat *Andreol. controuer.*
131. per tot.
4 Deſertio autem appellationis quod ſit decla-
randa per Iudicem ad quem, licet ſtatutum ve-
lit, ipſam induci ipſo iure, cum plura poſſint
adeſſe, quæ impedire potuerint d. deſertionem
voluerunt *Bald. in l. eos 6. num. 5. C. de appell.*
Fælin. in cap. ex parte 12. num. 10. de reſcrip. Iaf-
fred. deciſ. 465. quos refert, & ſequitur *Gratian.*
diſcep. foren. cap. 40. num. 2. par. 1. licet aliquos
contrarium tenentes referat *ibi. num. 1.*
5 Appellationem verò eſſe deſertam declarat Iu-
dex ad quem, ſi cauſa coram eo eſt introducta,
& pars illum adiuit *Gratian. diſcep. foren. d. cap.*
40. num. 24. par. 1. Scacc. de appellat. quæſt. 11. num.
162. & latè comprobat *Rota in Maioricen. benef.*
27. Nouembris 1641. coram R. P. D. Dunozetto §.
6 *minus obſtat &c.* & etiam quandò cauſa appella-
tionis fuit ei commiſſa. *Rota deciſ. 296. num. 4.*
& 5. par. 6. rec. & in Bitunt. iuriſpatr. 6. Iunij 1642.
7 *coram Eminentiſs. Cerro. §. non obſtat &c.* Si vero
cauſa appellationis non eſt coram eo introdu-
cta illam declarat deſertam Iudex a quo, *Gratian.*
d. cap. 40. num. 25. & Rota in d. Bitunt. iuriſpatr.
d. §. non obſtat &c. vbi dat concordantes.
8 Deſertionem autem excludit quælibet diligen-
tia appellantis, *Scacc. de appell. quæſt. 14. num.*
33. verſ. limita quarto &c. Rota apud Merlin. de pi-
9 *gnor. deciſ. 59. num. 5. & deciſ. 75. num. 6.* Et in du-
bio Iudex debet pronunciare pro non deſertio-
ne, *Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. ampliat. 1.*
num. 26. Adden. ad Paitell. expedit. 98. in princ.
Rota apud Merlin. deciſ. 55. num. 6. poſt tract. de
10 *pignor.* A qua ſententia lata ſuper deſertione
benè datur appellatio, vt tradunt *Cæph. conſ. 209.*
n. 11. lib. 2. Scac. de app. quæſt. 17. lim. 47. memb. 1.
num. 187. & Rota in d. Maioricen. benef. §. prædi-
ctaque &c. vbi dantur concordantes.
11 Addo prædictis quod deſertione appellationis
oppoſita inſtantia amplius non currit, *Deci. in*
cap. ex ratione 8. num. 10. de appel. Gratian. diſcep.
foren. cap. 61. num. 3. par. 1. Rota deciſ. 79. num. 1.
12 *de appell. in ant. q.* Prout neque inſtantia currit in
Auditorio Principis, ita vt appellatio in eo non
fiat deſerta, vt tradunt *Scacc. de appell. quæſt. 15.*
num. 131. latè comprobans, *& num. 266. Carleual.*
de iudic. tom. 1. diſput. 2. quæſt. 7. num. 943. & Ca-
pic. Latro. deciſ. 68. num. 10. & ibi Adden. in prin.
& deciſ. 123. num. 4. vbi quærit, an illa currat in
Sac. Conſ. quam currere ex *Anich.* per eum rela-
13 to tradit *Adden. ibi. nu. 2. & ſeq.* Prout non currit
in Conciſtorio Principis ſi ſtat per eum, ſecus ſi
appareat de negligentia appellãtis. *Lanc. de atten.*
par. 2. cap. 12. nu. 43. Guazzi. defen. 36. cap. 21. nu. 6.

QVOD A SENTENTIIS SYNDICATORVM OFFICIALIVM Non appelletur. Rub. X.

A Sententijs latis per Syndicatores electos ad Syndicandum Iudices, & Officiales quoſcumque, nulla recipiatur Appellatio; ſed vnica Sententia faciat Rem iudicatam, Si tamen cum voto D. Conſultoris lata ſit, & DD. Auditorum Auctoritate comprobata.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio an detur a ſententia ſindicatorum eſt controuerſum.*
2 *Statutum prohibens appellationem a ſententia ſindicatorum procedit pro commiſſis in officio.*
3 *Appellatio datur a ſententia ſindicatorum in pluribus caſibus.*
4 *Statutum prohibens appellationem a ſententia ſindicatorum eſt vallidum.*

ANNOTATIO.

1 SAtis ventilata eſt quæſtio inter Doctores
an a Sententia lata per ſindicatores poſ-
ſit appellari, vt videre eſt per *Lancell. de*
atten. par. 2. cap. 12. limit. 20. num. 1. & ſeq. &
apud Scacc. de appell. quæſt. 17. limit. 16. num. 9
& ſeq. nec non apud *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1.*
cap. 177. num. 12. & ſeq. & Adden. ad Rot. deciſ.
27. poſt 2. vol. conſ. Farin. qui alios dant concor-
dantes, Statutum autem noſtrum clarum eſt,
dum nullam in hoc caſu admittit appellationem
concurrentibus ſuis qualitatibus, vt conſiderat
idem *Fenzon. in d. cap. 177. num. 6. verſ. Cæterum*
2 *&c.* Quod tamen venit intelligendum quando
agitur de commiſſis in officio, & non alias, vt
declarant *Fenzon. in d. cap. 177. num. 7. & Guazz.*
3 *defen. 36. cap. 10. in fin.* licet quod non obſtante
hoc ſtatuto detur appellatio a ſententia ſindica-
torum quando appellatio eſſet iuſta, vel ſi con-
ſtaret de manifeſta iniquitate ſententiæ, vel ſi
in appellatione exprimatur cauſa legittima,
pér quam ſententia diceretur eſſe iniuſta, &

quod

quod non prohibeatur recurſus ſaltem quo ad effectum deuolutiuum voluerunt *Pute. de ſindic. in verbo Appellatio cap. 2. nu. 1. & ſeq. Farinac. de variar. ac diuer. quæſt. quæſt.* 101. *nu.*93. *& Guaz. d. def.*36. *cap.*10.*in fin.*qui dant alios concordantes.

Supradictum autem ſtatutum prohibens appella-
4 tionem a ſententia Sindicatorum eſſe vallidum tenent *Amod. de ſindic. num.* 238. *& Guazzin. d. cap.* 10. *num.*4. & cum eo concordat *Conſt. Marchiæ lib.* 6. *cap.* 2.

QVOD NON LICEAT A DVABVS SENTENTIIS CONFORMIBVS, Siuè ab ea, quæ tranſiuerit in Rem iudicatam, Appellare. Rub. XI.

A Sententia lata per Iudicem Appellationis ſiue Diffinitiua, ſiue vim diffinitiuæ habente, & ab alio quocumque grauamine, tam in Cauſa Ciuili, quàm Criminali, & mixta non liceat vlterius Appellare, nec aliqualiter reclamare, ſi concordat cum prima, à qua fuerit appellatum, ſed illa quamprimùm Executioni demandetur, nec retardari poſſit ſub prætextu Reſtitutionis in integrum, Compenſationis Crediti non liquidi, Retentionis occaſione melioramentorum non liquidatorum, ac ſimilium, ſed ſi occaſio requirat, Iudex interim Partium indemnitati idonea cautione prouideat; Quod & in Sententia, quæ tranſitum fecerit in Rem iudicatam obſeruandum eſt, vt nec ab ea liceat amplius prouocare, ſed executioni demandetur. Si verò Sententia Iudicis Appellationis in aliqua parte diſcordat cum prima, tunc in ea parte diſformi liceat appellare, Sententia remanente firma in partibus conformibus, in quibus exequi poſſit Appellatione, ſiue Inhibitione non obſtantibus.

SVMMARIVM.

1 *Rota meminit de hoc ſtatuto Eugubino de duabus conformibus in deciſ. hic relatis.*

2 *Statutum prohibens appellari a duabus conformibus procedit, ſi illæ ſint iuſtæ, & vallidæ, alias ſecus.*
Iniuſtitia autem an debeat eſſe notoria, n. 3.
Stante nullitate, & notoria iniuſtitia datur appellatio etiam in caſu prohibito, n. 4.

5 *Sententiæ dicuntur conformes quando ſecundus Iudex dixit bene fuiſſe iudicatum.*
*Et quando pronunciat primam ſententiam eſſe exequendam, n.*6.

7 *Sententiæ vt ſint conformes ſufficit, quod concordent in ſubſtantia, & effectu.*

8 *Sententia vna ſi condemnet in centum, & alia in* 50. *dicuntur conformes quo ad* 50.
Licet contrarium teneant aliqui Doct.n. 9.
*Quæ opiniones concordantur, n.*10.

11 *Sententiæ dicuntur conformes, licet ſecunda fuerit confirmata ex nouis probationibus.*
Si tamen diſcordent in qualitate, & ſubſtantia non dicuntur conformes, n. 12.

13 *Sententiæ duæ vbi vigore ſtatuti faciunt rem iudicatam cenſentur ſubrogatæ loco trium.*
*Et ideo illarũ executio retardari non poteſt, n.*14

15 *Statutum de duabus conformibus habet locum etiã ſi prima ſit lata in partibus, & alia in Curia.*

16 *Appellatio non datur a ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam.*

ANNOTATIO.

1 DE hoc ſtatuto Eugubino, quod non liceat a duabus ſententijs conformibus appellare meminit *Rota apud Salgad. in laber. credit. deciſ.*75 *num.*1. *& deciſ.* 320. *num.* 2. *par.* 14. *recen.* vbi tenet appellationem eſſe admittendam ratione æqualitatis ſeruandæ inter partes, vt ibi per eam.

2 Statutum ſupradictum quod non liceat a duabus ſententijs conformibus appellare habet locum ſi ſententiæ ſint iuſtæ, & vallidæ, alias ſecus, vt tradunt *Gratian. diſcep. foren. cap.*691. *num.* 17. *par.*4. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap* 180. *num.*52. *& ſeq. Illuſtriſs. D. meus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom.*15. *in tit. de iudic. diſcur.*36. *num.*58. *& Rot. deciſ.*179. *num.* 1. *& ſeq. par* 7. *recen. & in Vrbinat. Saluian.*18. *Iunij* 1660. *coram Card. Celſo in princip. & deciſ.* 287. *num.* 4. *par.* 15. *recent.* Nullitas ve-
3 rò, vel iniuſtitia an debeat eſſe notoria, vel ſufficiat ſimplex iniuſtitia tradunt *Gargiar. Iun. conſ.* 31. *vol.*2. *vna cum voto ibi, & D. Deluca in d. diſcur.* 36.*num.*58. vbi dicit, iniuſtitiam non requiri notoriam, vt ibi per eum, & ſtante nullitate; & no-
4 toria iniuſtitia dari appellationem etiam in caſu prohibito tradunt *Grat. diſc. foren. cap.*236. *in fin. par.*2 *& Rot. d. deciſ.*179. *n.*2. *par* 7. *recen. & in Bonon. fideic. de Bologni.* 17. *Martii* 1642. *cor. R.P.D. Cavrillo, & in Arimin. fideic.* 18. *Iunii* 1641. *cor. Card. Cerro, § nec refragatur &c.* vbi loquitur in ſimplici iniuſtitia.

5 Sententiæ verò dicuntur conformes quando Iudex appellationis declarat benè fuiſſe iudicatũ a Iudice a quo, & illius ſententiam confirmat, vt declarant *Paitell. expedit.* 59. *in fin. Guazzin. defen.* 37. *cap.* 1. *num.* 4. *& Rota deciſ.* 202. *num.* 1. *par.* 6. *recent. & in Viterbien. cenſus* 7. *Iunii* 1638. *coram Card. Veroſpio poſt princ. & apud Salgad. in laber. credit. deciſ.* 75. *num.* 3. & quando ſecundus Iudex pronunciat primam ſententiam eſſe exequendam, vt contra *Corn.* probat *Scac. de app. cap.*2.*qu.*17.*lim.*1.*n.*30.*verſ. exemplifica ſeptimo &c.*

7 Et ſententiæ vt dicantur conformes ſufficit,
quod concordent in ſubſtantia, & in effectu, &
tendant ad eundem finem; licet diſcordent in
cauſa, vel in formalitate verborum, maximè
quando proceditur ſola facti veritate inſpecta,
Theſaur. deciſ. pedem. 228. per tot. Gratian. deciſ.
March. 18. num. 1. & ſeq. Guazzin. def. 37. cap 1.
num. 1. Andreol. controu. 228. num. 9. Dominus De-
luca in d. tit. de iudic. tom. 15. diſcur. 36. num. 55.
Rota in Anconitana cenſuum 11. Decembr. 1641. co-
ram Card. Cerro poſt princ. Licet in hoc certam
regulam vnicuique caſui applicabilem ſtatui
non poſſe, cum re vera dicatur potius quæſtio
facti, quam iuris decidenda ex facti qualitate, &
ex ſingulorum caſuum circumſtantijs tradat
idem *Illuſtr. Dominus meus Deluca in d. tom. 15. d.*
diſcur. 36. num. 56. verſ. quod autem &c.
8 Sententia vero vna ſi condemnat in centum, &
alia in quinquaginta dicuntur conformes quo
ad quinquaginta vti habetur in hoc ſtatuto,
cum in maiori ſumma iuſſit minor, vt tradunt
Surd. conſ. 102. num. 7. lib. 1. Guazzin. defenſ. 37.
cap. 1. num. 10. & ſeq. Gratian. diſcep. foren. cap.
42. num. 7. par. 1. Hodiern. ad Surd. deciſ. 114. num.
6. Dominus Deluca in d. tom. 15. diſcurſ. 36. nu. 55.
& Rota in d. Anconitana cenſuum 11. Decembr. 1641
coram Card. Cerro, §. & ceſſat &c. vbi teſtatur de
veriori, & receptiori ſententia, & in *Romana pe-*
cuniaria 17. Iunii 1658. coram Card. Celſo, §. nec de
9 *conformitate &c.* Licet contrarium quod non ſint
conformes in minori ſumma de iure communi
cum ſententia ſit indiuidua teneant *Gabr. conſ. 56*
num. 9. lib. 1. Burſatt. conſ. 219. num. 9. lib 2. Card.
Tuſch. pract. concluſ. litt. S. concluſ. 172. num. 4.
10 Prima autem opinio procedit ſi ſecundus Iudex
pronunciauit per capita ſeparata, alias ſecus, vt
in terminis huius *Statuti Eugubini* declarauit *Rota*
in Eugubina dotis 9. Maii 1642. coram R. P. D. Roias,
§. nec ſententiæ &c. vbi dat concordantes.
11 Addo prædictis quod ſententiæ dicuntur con-
formes, licet prima fuerit confirmata ex nouis
probationibus, vt latè comprobat *Andreol. con-*
12 *trouer. 228. per tot.* Si tamen illæ ſint diſcordes
in qualitate, & ſubſtantia non ſunt conformes,
vt not. *Menoch. conſ. 509. num. 16. lib. 6. & Rota*
apud Duran. deciſ. 351. num. 1. & deciſ. 365. num.
3. & apud Merlin. de pignor. deciſ. 78. num. 1. & 3.
vbi aliæ recenſentur.
13 Sententiæ autem duæ vbi vigore ſtatuti fa-
ciunt rem iudicatam, & ab eis non licet appella-
re dicuntur ſubrogatæ loco trium, & quod di-
citur de tribus de iure communi procedit etiam
in duabus, *Crauet conſ. 183. num. 2. & 3. Scacc.*
de appellat. quæſt. 17. limit. 1. num. 67. Rota apud
Duran. deciſ. 365. num 1. & apud Card. Celſum,
14 *deciſ. 264. num. 3.* Et ideo illarum executio nec
agendo, nec excipiendo retardari poteſt, *Clem.*
vt calumnijs de re iudic. Gabr. comm. concluſ. de exe-
cut. rei iudic. concluſ. 1. num. 18. Scacc. de appell.
quæſt. 19. remed. 1. concluſ. 5. num. 3. & Rota de-
ciſ. 647. num. 1. par. 1. recen. & apud Salgad. in la-
ber. credit. deciſ. 75. num. 4.
15 Statutum de quo ſupra de duabus conformi-
bus habet locum etiam ſi prima ſententia ſit la-
ta in partibus, & ſecunda ſit lata in Curia, *Rot.*
apud Pacif. de Saluian. deciſ. 154. num. 10. & apud
Salgad. in laber. credit. deciſ. 75. num. 5. & 6. be-
nè comprobans.
16 Et a ſententia quæ tranſiuit in iudicatum non
poteſt appellari, vti habetur in hoc ſtatuto tra-
dunt *Alba. conſ. 14. num. 8. Andreol. controuerſ.*
62. num. 18. & Rota deciſ. 183. num. 3. par. 2. re-
centiorum, & apud Bich. deciſ. 248. numer. 9.
part. 1.

QVOD A PRONVNTIA DE EXEQVENDO NON Appelletur. Rub. XII.

VOlumus, quòd à Sententia de exequendo conformes, vel aliter in Rem iudicatam tranſacta non liceat Appellare: Et ideo Iudex poſſit, & debeat ad Executionem in dicta Sententia commiſſam Parte inſtante procedere, & cum effectu exequi, & exequi facere Appellatione ab illa interpoſita, & Inhibitione, quæ per Iudicem ad quem deſuper fieri contigerit; non obſtantibus: Niſi tamen excederetur modus in exequendo, quo caſu executio non retardetur, ſed tam per primum, quàm ſecundum Iudicem Appellationis reparari, & Appellantis indemnitati prouideri poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio a pronuncia de exequendo datur ſtatuto non obſtante ratione exceſſus.*

Et quando pronuncia de exequendo continet nouum grauamen, n. 2.

Et quando dicatur continere nouum grauamen, num. 3.

Excedere Iudex dicitur non admittendo exceptiones aptas impedire executionem, n. 4.

Appellatio tamen in d. caſu datur quò ad effectum deuolutiuum, n. 5.

Requiritur tamen in dicto caſu ad appellandum mandatum ſpeciale, numer. 6.

7 *Appellatio non datur a pronuncia declarante ſententias conformes.*

A pronuncia vero de exequendo datur ad vtrumque effectum ratione notoriæ Iniuſtitiæ, n. 8.

ANNOTATIO.

1 APpellatio a pronuncia de exequendo deuoluit non obſtante ſtatuto id prohibente quando adeſt exceſſus, *Lancell. de attent. par. 2. cap. 17. limit. 53. num. 24. Paitel. exped. 25. n. 1. & ſeq.*

ſeq. & ibi Adden. Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 171.
in princip. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 545. *in fin.*
2 Et quando ſententia de exequendo continet
nouum grauamen, *Rolan. conſ.* 43. *num.* 7. *lib.* 1.
Rot. deciſ. 340. *num.* 3. *par.* 1. *recent. & in Bonon.*
fideicom. de Bologni. 17. *Martij* 1642. *coram R. P. D.*
Carillo poſt princ. & in Anconit. cenſuum 11. *De-*
cembr. 1641. *coram Card. Cerro, §. denique non ob-*
3 *ſtat &c.* Et dicitur continere nouum grauamen
quando in ſubſequenti ſententia adijcitur, vel
detrahitur aliquid ſubſtantiale, quod eſt diuer-
ſum, & non venit in conſequentiam alterius pre-
cedentis, vt not. *Crauet. conſ.* 103. *num.* 4. *Rota*
deciſ. 100. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ. & in d. Bononien.*
4 *fideicom. de Bologni. §. nouum verò &c.* Excedere
autem Iudex dicitur non admittendo exceptio-
nes aptas executionem ſententiarum impedire,
vt declarant *Paitell. d. expedit.* 25. *nu.* 3. vbi alios
modos recenſet, & *ibi Adden. num.* 10. *& Lan-*
cellot. de attent. d. limit. 53. *num.* 24. qui dant
concordantes, *& Fenzon. in d. cap.* 171. *num.* 5.

5 Appellatio tamen in dictis caſibus datur quo ad
effectum deuolutiuum tantum, vt declarant
Caual. in tract. commu. contra commun. quæſt. 190.
Adden. ad Paitell. d. expedit. 25. *num.* 11. *& Rota*
deciſ. 100. *num.* 13. *par.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 620. *nu.*
2. *par.* 1. *recent.* Mandatum tamen ad appellan-
6 dum ratione exceſſus requiritur ſpeciale; & in-
diuiduum, vt poſt *Franc. Becc. Soccin. Iun. Barz.*
Magon. Aret. & Bero per eos adductos declarant
Adden. ad Paitell. d. exped. 25. *num.* 13.
7 A pronuncia verò declarante ſententias eſſe
conformes non dari appellationem voluit *Scacc.*
de appellat. quæſt. 17. *limit.* 1. *num.* 49. vbi hanc
concluſionem dicit veram, licet referat con-
trarium tenentem *Rugginel. de appellat. §.* 2. *cap.*
3. *num.* 218. ipſos conſulas,
8 A pronuncia vero de exequendo datur appel-
latio ad vtrumquè effectum ratione notoriæ in-
iuſtitiæ, vt tradit *Rota in Bononien. fideicomm. de*
Bologni. 27. *Nouemb.* 1641. *coram R. P. D. Carillo,*
§. quod autem &c.

DE EXECVTIONE REI IVDICATÆ REALITER, Et perſonaliter facienda. Rub. XIII.

IS, qui Mandatum executiuum realiter, & perſonaliter exequendum contra ſuum debitorem obtinuerit, poſſit, ſi velit, debitorem perſonaliter capi facere, & ad Carceres adduci, inde non relaxandum, donec ſoluerit, vel ſatisfecerit ipſi Creditori, preterquàm in die, quo fit Mercatum, tempore Nundinarum, Diebus Dominicis, & alijs Feſtis Maioribus, quæ notantur ſupra Libro II. ſub Rub. De Suſpect. Fugit. Poſſit etiam Creditor in poſſeſſionem bonorum immobilium ſe immitti facere, bona quoque mobilia capere, & ſuper nominibus Debitorum, & Iuribus alijs omnibus exequi, vt ſupra diximus ſub Rub. De modo procedendi in cauſis Ciuilibus, & ſub Rub. De Contumace, & Tenutis dandis.

Addentes etiam, quòd ſi Creditor vna viam elegerit, non cenſeatur aliter præiudicaſſe, ſed vtramque ſimul intentare, ſiue de vna ad aliam tranſire ſibi licere, donec ei fuerit integrè ſatisfactum.

SVMMARIVM.

1 *Variatio eſt licita in contractibus.*
Prout etiam eſt licita in executiuis, num. 2.
Maximè ſtante Obligatione Camerali, n. 3.
Et poteſt creditor variare de principali ad fide-
iuſſorem, & è contra, n. 4.
Et de executione reali ad aliam realem, n. 5.
Maxime ſtante obligatione Camerali, n. 6.
7 *Lite executiua introducta an poſſit variari ad ordi-*
nariam.
Et an poſſit variari ab ordinaria ad executiuam
remiſſiuè, n. 8.
9 *Executio fieri non poteſt tempore feriato in hono-*
rem Dei.
10 *Nundinarum priuilegio poteſt renunciari.*
Si tamen renuncietur ei expreſsè, alias ſecus, n. 11

ANNOTATIO.

1 IN contractibus, quicquid ſit in vltimis vo-
luntatibus eſt licita variatio, vt tradunt *Iaſ.*
in l. ſerui electione, §. 5. *num.* 10. *ff. de legat.* 1. *& ibi*
Alex. Imol. Caſtr. & alij, Ant. Gomez variar. reſol.
tom. 2. *cap.* 10. *num.* 9. 10 *& ſeq. Hodier. contr.*
40. *num.* 5. *&* 6. licet contrarium teneat *Merlin.*
do pign. lib. 5. *tit.* 2. *quæſt.* 59. *num.* 9.
2 Prout etiam eſt licita variatio in executiuis,
vti habetur in hoc ſtatuto, Ita vt creditor ſi ca-
pi fecit debitorem pro debito antequam ſoluat
poteſt petere, ſe immitti in tenutam bonorum,
& è contra ſi fuit immiſſus in tenutam bonorum
poteſt petere debitorem carcerari, vt tradunt
Surd. conſ. 98. *num.* 5. *vol.* 1. *Scapuc. de Saluian.*
lib. 2. *quæſt.* 15. *num* 2. *& ſeq. Graſſ. de excep. in præ-*
lud. num. 59. *& ſeq. & num.* 63. *Pir. Maur. de fide-*
iuſ. par. 2. *ſect.* 10. *cap.* 79. *per tot. Poſt. de ſubhaſt.*
Inſpect 27. *per tot.* vbi dicit, hoc non habere lo-
cum ſi pignus ſit ſufficiens, vt ibi per eum, &
Rota deciſ. 161. *nu.* 4. *par.* 6. *recent.* Maximè ſtante
3 obligatione Camerali *Zacch. de oblig. Camer. quæſt.*
11. *num.* 9. vbi limitat, niſi per actionem electam
creditori non fuerit plenè ſatisfactum, vt ibi per
eum, *Rota d. deciſ.* 161. *num.* 25. *par.* 6. *rec.* & di-
cam infra latius.

4 Et creditor in executiuis poteſt variare de principali ad fideiuſſorem, & è conuerſo de fideiuſſore, ad principalem, vt tradunt *Graſſ. de excep. in prælud, num. 63.* vbi quamplures dat concordantes *Pir. Maur. de fideiuſ. par. 2. ſect. 10. d. cap. 79. num. 3. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 2. quæſt. 79. num. 13.* Et poteſt variare in executione reali ad aliam realem ſi bona capta in tenutam adhuc non ſint ſubhaſtata, & adiudicata ipſi creditori, vt tradunt *Theſaur. quæſt. Forenſ. 7. per tot. lib. 1. Poſt. de ſubhaſt. d. inſpect. 27. num. 16. & ſeq. & Rot. d. deciſ. 161. num. 4. par. 6. recent.* refectis tamen expenſis, & dicunt *Theſaur. dict. quæſt. 7. num. 6. & Poſt. d. inſpect. 27. num. 10.*

5

6 Et eo magis dicta variatio admittitur de vna re ad aliam ſtante obligatione camerali *Surd. deciſ. 44. num. 17. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 14. num. 46. & d. inſpect. 27. per tot. Zacch. de oblig. camer. quæſt. 11. num. 9.*

7 Lite autem executiua introducta an poſſit ea pendente creditor agere ordinariè tractant *Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4. limit. 30. num. 1. & Andreol. controuer. 94. num. 18.* qui plures dat

8 concordantes, & pariter an iudicio ordinario cæpto poſſit variari ad executiuum tradunt *Lancellot. in loc. ſupra proximè adducto, Zacch. de oblig. camer. d. quæſt. 11. ferè per tot. Cenc. de Cenſ. quæſt. 95. num. 28. & ſeq. & Andreol. controuerſ. 102. num. 24.* nec non *Rot. in Eugubina dotis 14. Februar. 1642. coram R. P. D. Carillo, §. primo mandatum &c.* qui tenent pro negatiua, illos conſulas, & videas etiam adducta ſupra *lib. 2. rubr. 3. num.* . . .

9 Executio verò quod fieri non poſſit tempore feriato in honorem Dei, & quando illa fieri poſſit dixi ſupra ad *rub. 28. num. 19. & ſeq. lib. 2.* vídeas ibi.

10 Priuilegio tamen nundinarum, de quo in hoc ſtatuto poſſunt partes renunciare cum illæ ſint introductæ in commodum priuatorum principaliter, & ſecundario fauore publico, vt tradit *Petr. Pecch. de iure ſiſten. cap. 9. in princ.* Quæ ta-

11 men renunciatio, vt afficiat debet eſſe ſpecialis, alias non afficit, *l. 1. & ibi Roma. & alii, ff. de in ius voc. Petr. Pecch. vbi ſupra num. 2.* & dixi etiam ſupra ad *Rubr. de nund. lib. 1.*

DE APPELLATIONIBVS IN CRIMINALIBVS CAVSIS Interponendis. Rubr. XIV.

A Sententia Diffinitiua Criminali liceat grauato infra quintam diem à die Notificationis cum inſertione tenoris Sententiæ ſuam Appellationem interponere modo ſuperius expreſſo, & in dicto termino illam repreſentare, introducere, & inhiberi facere in forma, & deinde in terminis probatorijs poterit ea, quæ coram Iudice à quo deducta non fuere, coram Iudice Appellationis pro ſua defenſione deducere, & probare, Ferijs quibuſcunque non obſtantibus, etiam non exhibito grauamine.

Ab interlocutoria verò, ſiue ab aliquo grauamine infra triduum appellare, & inhiberi facere teneatur, illamque ex eiſdem Actis expediri facere, Niſi tamen Reus pauper, & indefenſus eſſet, quo caſu Iudex terminum ad prædicta prorogare poſſe æquiſſimum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Appellare an liceat reo condemnato in criminalibus eſt controuerſum.*

2 *Statutum quod reo liceat in criminalibus appellare vti æquum eſt ſeruandum.*

Ita ut ſtante dicto ſtatuto appellatione pendente Iudex a quo non poſſit innouare, n. 3.

4 *Iudex appellationis an teneatur ſequi ſtatuta propria, vel Iudicis a quo.*

5 *Reus in cauſa appellationis poteſt nouas probationes facere.*

6 *Fiſcus ab abſolutione rei de conſuetudine non appellat.*

Declara, vt num. 7.

Quod eo magis procedit ſi adſit inſtigator ſecretus, vel apertus, n. 8.

ANNOTATIO.

1 ADmodum controuerſa eſt quæſtio inter Doctores an in criminalibus reo condemnato liceat appellare maximè de generali conſuetudine vt videre eſt per *Scacc. de iudic. lib. 1. cap 97. num. 62. & plurib. ſeq. & de appellat. quæſt. 17. limit. 48. num. 1. & ſeq.* per *Guazzin. defen. 36. cap. 3. & 4. per tot. & per Farinac. de variar. ac diuer. quæſt. quæſt. 101. num. 7. & ſeq.* qui alios dant concordantes quamplures; ſtatutum tamen noſtrum benignius procedendo dum agitur præſertim de vita hominis ad tollendam dictam diſputationem, vt conſiderat in his terminis *Scacc. de appellat. d. quæſt. 17. limit. 48. num. 8.* admittit opinionem affirmatiuam, quod appellatio rei fieri poſſit in criminalibus, dummodo illa interponatur in termino quinque dierum a die notificationis modo, & forma in eo expreſſis; quod eſt omninò æquum, &

ſer-

2 ſeruandum ad notata per *Aldouin. conſ. 1. num. 27. & conſ. 82. num. 5. & per Ciriac. controuer.* 176 *num. 26.* & ita ſeruari etiam de conſuetudine in *Regno Franciæ* etiam in criminibus grauiſſimis, dicit *Scacc. de appell. quæſt.* 13. *ſub num.* 109. *& d. quæſt.* 17. *limit.* 48. *num.* 36. vbi dat concordantes,
3 Itaut ſtante dicto ſtatuto Iudex a quo pendente appellatione, vel termino ad appellandum nihil innouare poſſit, *Lancellot. de attent. cap.* 12. *in præfat.* vbi aliquas ponit ampliationes, & limitationes & *Guazzin. defen.* 36. *cap.* 28. *num.* 1. *& ſeq.* qui dant concordantes, & dixi *Ego in Reſolut. crimin verſ. Appell. Reſol.* 1. *num.* 5. *& ſeq.*
4 Vtrum verò Iudex appellationis teneatur ſequi ſtatuta Iudicis a quo, ſeu propria ſtatuta tam in ordinatorijs, quam in deciſorijs latè tradunt *Scacc. de appellat. quæſt.* 18. *num.* 1. *& ſeq. & Guazzin. d. defen.* 36. *cap.* 30. *num.* 1. *& ſeq.* ipſos conſulas.
Addo prædictis quod dum ſtatutum noſtrum admittit, quod reus condemnatus appellans poſſit nouas facere probationes, & non deducta deducere ad probandam illius innocentiam concor-
5 dat cum iure communi, quo omnia prædicta reo facere conceduntur, vt tradunt *Lancell. de attent. cap.* 12. *limit.* 27. *num.* 4. *Farinac. conſ.* 16. *num.* 3. *lib.* 1. & benè declarat *Guazzin. d. defen.* 36. *cap.* 18. *num.* 1. *& ſeq.* vbi dicit, dictam concluſionem habere locum tam ex parte appellantis, quam appellati, vt ibi per eum.
6 Nec non etiam quod fiſcus ab abſolutione rei de generali conſuetudine non valeat appellare, vt probant *Ludo. Clar. Farinac. Gram. Baiar. Vinc. de Franch. Marcheſa. Scacc. Mar. Anton.* quos refert, & ſequitur *Guazzin. d. defen.* 36. *cap.* 14.
7 *num.* 2. *& ſeq.* vbi tamen ſubiungit, quod ob Conſtitutionem ſuper Reformat. Trib. Vrb. permittentem fiſco appellare id remittitur arbitrio Signaturæ, & Legatorum in Prouincijs ſtatus Eccleſiaſtici, vt ibi per eum, & *Scacc. de appellat. quæſt.* 17 *limit.* 49. *num.* 1. *& ſeq.* & eo mi-
8 nus licet fiſco appellare quando adeſt inſtigator ſecretus vel apertus, niſi inſtigator ſatisdederit de reficiendis expenſis ſi dicta cautio per reum petatur, vt not. *Farinac. de var. ac diuerſ. quæſt. quæſt.* 101. *num.* 32. *Scacc. de appell. quæſt.* 17. *lim.* 49. *n.* 11. *Vermig. conſ.* 324. *n.* 5. & dixi *Ego in Reſol. crimin. in verb. Appellatio, Reſ.* 2. *per tot.*

QVOD IN CRIMINALIBVS NON LICET APPELLATIONEM Proſequi, niſi facto Depoſito. Rub. XV.

SI quis ex aliquo Maleficio fuerit diffinitiuè Condemnatus in aliqua pœna pecuniaria, debeat infra quinque dies ſequentes à die Appellationis interpoſitæ facere Depoſitum, ſeù præſtare idoneam Cautionem in forma Depoſiti penes Notarium Cameræ de integra pœna, in qua fuit condemnatus: Si verò deponere, aut cauere noluerit, vel non potuerit, detineatur, vel reponatur in carceribus, donec cauſa per Sententiam terminetur: Reſeruata tamen ſemper gratia reportanda à Superiore.

SVMMARIVM.

1 *Reus condemnatus in pœnam pecuniariam appellans tenetur facere depoſitum.*
Fallit ſi d. reus velit manere carceratus, nu. 2.
Non auditur tamen volens dare pignus, nu. 3.
4 *Statutum de faciendo depoſitum non habet locum quando pœna non applicatur Cam. Apoſtolicæ.*
Neque habet locum quò ad intereſſe partis, num. 5.

ANNOTATIO.

1 REus condemnatum in pœnam pecuniariam appellantem teneri ad faciendum depoſitum, ſeu præſtandam cautionem de ſoluendo quantitatem, in qua fuit condemnatus vti habetur in hoc ſtatuto extat *Bulla Pij IV.* de qua mentionem facit *Guazzin. defen.* 36. *cap.* 5. *num.* 1. *& ſeq. & Scacc. de appell. quæſt.* 17. *limit.* 48. *num.* 34. *& ſeq.* Ita vt
2 ſi condemnatus appellans nolit facere depoſitum, nec cauere de ſoluendo, ſed velit manere carceratus non poſſit ad prædicta adſtringi cum iniquum ſit, velle habere rem, & perſonam, vt benè comprobat *Guazzin. d. cap.* 5. *nu.* 7.
3 Et ſi reus appellans non habeat facultatem præſtandi fideiuſſionem, vel deponendi pecuniam non auditur offerendo pignus, vt docent *Baiar. ad Clar. quæſt.* 45. *num.* 41. & latè comprobat *Guazzin. d. defen.* 36. *cap.* 5. *num.* 3. licet quod appellans ob paupertatem poſſit proſequi appellationem not. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. cap.* 171. *n.* 17.
4 Dictum autem ſtatutum de faciendo depoſitum per appellantem habet locum quando pœna applicanda venit Cameræ Apoſtolicæ, quia ſi illa veniat applicanda locis Pijs, ſeu Cameræ Baronis, vel Epiſcopi appellans non tenetur facere d. depoſitum, ſi cauſa agatur coram Barone, vel Epiſcopo, vt declarant *Farinac. de var. ac diuer. quæſt. d. quæſt.* 101. *num.* 104. *& Guazzin.*
5 *d. defen.* 36. *cap.* 5. *num* 2. Prout nequè d. ſtatutum habet locum quo ad intereſſe partis, ſed ſolum quo ad pęnam applicandam Camerę Apoſtolicæ, vt tradit *Guazzin. in dict. cap.* 5. *in fin.* dicens, ita paſſim ſeruari in practica, vt ibi per eum.

FINIS LIBRI TERTII.

STATV-

STATVTORVM CIVITATIS EVGVBII LIBER QVARTVS.

DE ACCVSATIONIBVS. Rubrica I.

NVLLVS ad Accuſandum, vel denunciandum aliquem de crimine, vel maleficio admittatur, niſi primo iurauerit coram Iudice, ſiue Notario Maleficiorum, quòd non animo calumniæ accuſationem porrigit, ſed quia credit illam eſſe veram, & niſi ſuam, vel Suorum vſque ad tertium gradum de Iure canonico computandum, iniuriam proſequatur, Exceptis delictis atrocioribus, in quibus cuilibet accuſare, & denunciare permittatur: Sicut etiam Tutoribus, & Curatoribus pro Pupillis, Minoribus, & ſimilibus Perſonis, & Syndicis Vniuerſitatum, alijſquè Adminiſtratoribus, & Officialibus publicis pro eorum Officio licere volumus. Teneatur tamen Accuſator ſuam accuſationem claram, & apertam proponere, & inſtituere, in qua locus, tempus, & qualitas perpetrati delicti contineatur, exprimendo nomina Teſtium, quos putat de delicto informatos: Fideiuſſorem tamen præſtare, aut ſe pœnæ Talionis ſubſcribere non teneatur: Niſi tamen Accuſator ſit Forenſis, quem Iudicis arbitrio ſatiſdare debere æquiſſimum eſt.

Vt autem temerarij, ſiue falſi Accuſatores inpoſterum ab alienis moleſtijs arceantur, Statuimus, quòd quicumque doloſè accuſauerit, vel denunciauerit aliquem de falſo maleficio, & non probauerit ſaltem per vnum Teſtem, vel per aliquod probabile indicium Iudicis arbitrio iudicandum, tale maleficium per eum fuiſſe commiſſum, ſiue etiam falſo accuſaſſe comperiatur; talis Accuſator puniatur dimidia pęna, qua condemnaretur Accuſatus, ſi accuſatio probata eſſet, vltra refectionem omnium damnorum, & intereſſe, in quibus per Iudicem in Sententia abſolutoria Accuſatorem condemnari volumus, & mandamus.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator tenetur iurare accuſationem eſſe veram, & illam porrigere non animo calumniæ.*

Accuſare in delictis priuatis non poteſt, niſi qui ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequuntur, ibi.n. 2.

Tutores, Curatores, & Sindici quo nomine debeant accuſare, ibi.n.3.

Accuſator an teneatur in accuſatione exprimere locum, & tempus commiſſi delicti, n.4.

Accuſator quando excuſetur a pęna calumniæ, ibi. num. 5.

Quæ ſit iuſta cauſa excuſans a calumnia remittitur arbitrio Iudicis, n.6.

ANNOTATIO.

1 ACcuſatorem in porrigendo quærelam teneri iurare parte ſaltem petente accuſationem eſſe veram illamquè non animo calumniæ porrigere, vt diſponitur in hoc ſtatuto tradunt *Adden. ad Ang. de malef. in verbo Hæc eſt quædam Inquiſitio. nu. 68.* vbi teſtantur de communi opinione, & ita ſeruari de generali conſuetudine *Italiæ* teſtatur *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 18. verſ. dicit etiam &c.* licet apud eum non ſeruetur, *Farinac. de accuſ. quæſt.16. num. 28.* & generaliter in criminalibus teſtatur *Balth. Tomaſ. in ſuis tract. var. tom. 2. in tract. de tuto. & curat. tit. 19. num. 2937.* vbi quamplures dat concordantes.

2 Sicuti etiam quod in delictis priuatis quis non admittatur in accuſandum niſi qui ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequuntur, vt habetur in hoc ſtatuto, tradunt *Ant. Gomez variar. reſol. tom. 3. cap. 1. num. 29. Clar. in pract. §. 1. verſ. priuata autem &c. & Farin.* qui alios dat concordantes *de accuſ. quæſt.12. num. 7.* vbi dicit, id procedere etiam in delictis priuatis, pro quibus pœna venit applicanda fiſco, vt ibi per eum, Quæ autem dicantur delicta atrociora, de quibus fit mentio in hoc ſtatuto docet latè *Farinac. de de-*

lict. &

lict. & pœn. quæſt. 18. num. 61. & pluribus ſequen. quod cum nimis longum eſſet referre videas ibi per eum.

3 Tutores vero, Curatores, & Sindici, de quibus habetur in hoc ſtatuto an debeant accuſare tutorio, vel ſindicatorio nomine, vel potius nomine proprio ad fauorem Minorum, & Vniuerſitatis dixi *ego latè in Reſol. crim. in verbo Accuſatio Reſol. 11. per tot.* videas ibi ſi cupis, Et pari-
4 ter quando Accuſator teneatur exprimere in accuſatione locum, tempus, & qualitates commiſſi delicti vide adducta per me in d. verbo *Accuſatio Reſol. 7. per tot. cum reſolut. ſeq.* quæ hic repetere non conuenit.

5 Accuſator autem qui accuſationem probauit per vnum teſtem, per ſemiplenam probationem ſubminiſtrando inditia ad torturam, vel ad inquirendum, vel alias habens iuſtam cauſam accuſandi quod excuſetur a pęna calumniæ non obſtante hoc ſtatuto voluerunt *Farinac. de accuſat. d. quæſt. 16. num. 33. & ſeq Guazzin. defen. 3. cap. 13. num. 44. & 55. Vrſell. in exam. apum concl. 26 num. 81. Caluin. de æquit. cap. 171. num. 7. & ſeq.* & alij per me relati in d. verbo *Accuſatio. Re-*
6 *ſol. 5. num. 1. & ſeq.* vbi dixi, quænam dicatur iuſta cauſa remitti arbitrio Iudicis, & alios plures caſus retuli, in quibus Accuſator excuſatur a calumnia, quos videas ibi ſi placet.

INFRA QVANTVM TEMPVS POSSIT ACCVSARI, ET INQVIRI. Rubrica II.

DE omnibus Iniurijs, Maleficijs, & Offenſis poſſit accuſari, & inquiri infra annum, & non vlterius, à die commiſſi maleficij, Exceptis Homicidijs, Furtis, Fractionibus Domorum, Occupationibus Tenutarum, Incendijs, Falſitatibus, & ſimilibus delictis, pro quibus pœna Capitis infligenda eſſet: De quibus infra decennium, & non vlterius, accuſari, & inquiri poſſe mandamus.

SVMMARIVM.

1 *Inquiri, & accuſari de iniurijs, & ſimil. non poteſt niſi vſque ad annum.*

In alijs verò delictis procedi poteſt vſque ad 20. annos, num. 2.

Et ſtatutum, quod delicta minori tempore præſcribantur quam de iure communi eſt vallidum, ibi. num. 3.

ANNOTATIO.

1 STatutum prædictum dùm diſponit, quod de iniurijs, & ſimilibus accuſari, & inquiri quis non poſſit niſi infra annum, & non vltra concordat cum iure communi quo idem diſponitur, vt tradunt *Farinac. de inquiſ. quæſt. 10. num. 21.* benè *Guazzin. defen. 2. cap. 2. 54. & ſeq. Vrſell. in exam. apum concl. 40. num. 39. & Antonel. de temp. legal. cap. 82. num. 29. & ſeq.* Dum vero mandat, quod de delictis grauibus pro, quibus intrat pęna vltimi ſupplicij procedi non poſſit niſi infra decem annos diſcordat a iure communi, quo
2 diſponitur pro d. delictis procedi non poſſe, niſi infra terminum 20. annorum, vt not. *Farinac. de inquiſ. quæſt 1 num. 68. & quæſt. 10 in princ. Guazzin. defenſ. 2. capit. 2 in princ. Vermigliol. conſ. 125. num. 10. Antonel. de temp. legal. cap. 82. in princ.* & dixi latè *ego in Reſol. crim. in verbo Delictum Reſol. 7. num. 1. & ſeq.* vbi probaui, d. concluſionem procedere etiam in delictis occultis, non autem in delictis atrocioribus, & grauiſſimis, vt ibi, vbi alia appoſui ad d. materiam pertinentia.

3 Statutum prædictum mandans, quod delicta minori tempore præſcribantur, quam de iure communi eſſe vallidum tradunt *Farin. de Inquiſ. d. quæſt. 10. num. 25. Caball. reſolut. crim. caſu 5. per tot. cent. 1.* latè *Guazzin. d. defenſ. 2. cap. 2. num. 26. & ſeq.* benè declarans, & dixi *ego in d. verbo Delictum Reſol. 7. num. 11.*

QVOD SYNDICI CASTRORVM, ET VILLARVM, TENEANTVR Denunciare Maleficia. Rubrica III.

VT facilius Maleficia Curiæ, innoteſcant, Volumus, quòd quilibet Syndicus Caſtrorum, & Villarum, Diſtrictus, & Comitatus Eugubij, & vbi non eſt Syndicus, Gualdarius teneatur denunciare Iudici, vel Notario Maleficiorum omnia, & ſingula Delicta, Rixas, Incendia, Furta, & ſimilia Maleficia in ipſo Caſtro, vel Villa commiſſa, nominando Perſonas, & Teſtes, qui adfuerint, cum omnibus qualitatibus requiſitis, infra tres dies ad ſummum à die perpetrati delicti, vel eius notitiæ, ad pœnam xxv. librar. quoties contrauenerit, Niſi eſſent turbationes

Poſſeſ-

Poſſeſſionum, in quibus non per denunciationem, ſed per Accuſationem, & Partis querelam procedi volumus, & mandamus. Si verò Syndicus delicta occultauerit prece, vel pretio, ſiue alia promiſſione attenta qualitatem facti, Iudicis arbitrio grauius puniatur. Quòd ſi denunciauerit ad proteſtationem alicuius particularis Perſonæ, quæ diceret contra ſe aliquid indebitè fuiſſe commiſſum, teneatur exprimere nominatim talem proteſtationem in denunciatione, vt deinde Iudex de facti, ſiue delicti Veritate inquirere valeat. Reliqua ad Syndicum ſpectantia habes infra Libro VI. Sub Rub. De Syndicis, & eorum Officio.

SVMMARIVM.

1 *Sindici, & Gualdarij non puniuntur non referendo ad Curiam delicta de nocte commiſſa.*

Niſi conſtet de notorietate delicti, vel de illorum ſcientia, num. 2.

Nec quando delictum eſt omnino occultum, num. 3.

Cum non teneantur denunciare, niſi delicta notoria, num. 4.

Neque delicta commiſſa extra territorium, num. 5.

Minorum non poteſt conſtitui Gualdarius, & ſic non tenetur ad d. pœnam. n. 6.

Nec quando fuit præuentus in denunciando ab offenſo, num. 7.

ANNOTATIO.

1 SIndici, & Gualdarij quod non incurrant pœnas d. ſtatuti ob omiſſam relationem ad Curiam pro delictis de nocte commiſſis tradunt *Bald. in l. 1. §. occiſorum nu. 1. ff. ad Sillan. Rolan. conſ. 7. num. 32. vol. 1. Franc. Marc. deciſ. 764. num. 1. & deciſ. 765. num. 4. par. 2.* quos refert, & ſequitur *Ripa de noct. temp. cap. 86. num. 21.* & declarat latius *cap. 54. num. 12. & ſeq.* Secus ta-
2 men eſt ſi fiſcus probet de notorietate delicti, vel de Sindici veriſimili ſcientia, quia tunc illũ puniri voluerunt *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 7. n. 5. & 6. Farinac. conſ. 206. num. 44. & ſeq. lib. 3. et*
3 *Bonſin. ad Banim. gener. cap. 66. num. 5.* Nec quando delictum eſt adeo occultum, vt non poſſit illud denunciari, vt not. *Clar. in pract. §. final. quæſt. 7. verſ. ſcias etiam etc. et Menoch. de arbitr.*
4 *caſu 198. num. 66. in additt.* Et illos non teneri denunciare niſi delicta notoria tenent plures Doctores apud *Menoch. ibi num. 65.* quorum aliqui teſtantur de communi opinione, licet *Diaz. Corrad. & Clar.* relati ibi aſſerant, id non ſeruari
5 in practica, Prout neque tenentur denunciare delicta commiſſa extra territorium, vt tradunt *Gabr. conſ. 175. num. 9. lib. 1. & Maſcar. de gener. ſtat. interp. concl. 6. num. 59.* vbi ſubiungit neque illos teneri ad denunciandum delicta commiſſa tempore ſui prædeceſſoris, vt ibi per eum, & tradit etiam *Bonſin. d. cap. 66. num. 5. & ſequen.*
6 Minor verò non poteſt conſtitui Gualdarius, & ideo illum non teneri pena ſtatuti de quo ſupra ſi non referat delicta iuxta not. *Bald. in l. 1. in prin. C. in quib. cauſ. reſt. integ. non eſt neceſſ.* quem refert, & ſequitur *Gratian. diſcept. foren.*
7 *cap. 163. num. 4.* benè comprobans. Quod eo magis procedit ſi Gualdarius fuerit præuentus ab offenſo principali, qui ad Curiam detulit maleficium in eius perſonam commiſſum, quod facit vt ipſe non teneatur ob omiſſam denunciationem, vt notat. *Rolan. de lucr. dot. quæſt. 67. num. 2. & Peregr. de iure fiſc. lib. 2. tit. 5 num. 18.* quos referendo ſequitur *Gratian. d. cap. 163. num. 8.* vbi dicit idem eſſe quando Iudex inquirendo præuenit, vt ibi per eum, *Bonſin. d. cap. 66. num. 6.* Licet ſtatutum infra *lib. 6. rubr. 12.* admittat ad officium Gualdarij maiorem decimo octauo anno.

VT CHYRVRGI, ET BARBERII TENEANTVR NOTIFICARE Perſonas, quas meduerint. Rub. IV.

CHyrurgi tam ſalariati de Publico, quàm alij exiſtentes in Ciuitate Eugubij, vel eius Diſtrictu, & etiam Barberij teneantur, & debeant, poſtquam vulneratum meduerint reportare, & notificare Domino Poteſtati, ſiue Notario Maleficiorum termino trium horarum ſi in Ciuitate, vel Burgis, ſi verò extra Ciuitatem termino vnius diei ad ſummum Perſonam vulnerati, & vulnerum qualitatem, & quantitatem ad pœnam ſcutorum xxv. quoties contrafecerint.

SVMMA.

SVMMARIVM.

1 *Reuelare delictum nemo tenetur.*
Fallit ſi Statutum mandet contrarium, ibid. n.2.
Conſtito tamen de ſcientia delicti, & non alias, num. 3.
Sindicus, Barbitonſor, & Chirurgus aggrauantes, vel minuentes qualitates delicti in eorum relatione tenentur pœna falſi, n.4.

ANNOTATIO.

1 REuelare delictum licet nemô teneatur regulariter ad effectum, vt delinquens puniatur, vt docent *Farinac. de indit. & tortur. quæſt.* 51. *num.* 12. *& ſeq. Guazzin. defen.* 18. *capit.* 1. *numer.* 11. *Giurb. conſ.* 22. *num.* 23. latè *Criſpol. caſu milit.* 23. *num.* 14. *& ſeq.* & dixi ego in *Reſolut. crim. in verbo delictum re-*
2 *ſol.* 6. *num.* 1. Id tamen non habet locum ſtante ſtatuto, ſeu bannimentis præcipientibus contrarium, vt facit ſtatutum noſtrum in hac Rubr. & in *Rub.* 37. *lib.* 6. ob bonum publicum ne delicta remaneant impunita, quia tunc non reuelantes incidunt in pœnas in eis comminatas, vt ſcripſerunt *Farinac. de indic. & tort. d. quæſt.* 51 *num.* 19. vbi teſtatur de communi practica *Guazzin defen.* 18. *cap.* 1. *num.* 1. *& ſeq. & Criſpol. d. caſu milit.* 23. *num* 1. *& ſeq.* & alij per me adducti
3 *d. Reſol.* 6. *num.* 7. Conſtito tamen de ſcientia delicti commiſſi, & non aliter, cum in dubio præſumatur ignorantia, vt not. in terminis *Cæph. conſ* 75. *num.* 28. *& conſ.* 76. *num.* 60. *lib.* 1. *& Farinac. in d. quæſt.* 51. *num.* 61. *& ſeq.* viden. de hac materia.
4 Sindicus tamen, Maſſarius, Barbitonſor, vel Chirurgus aggrauantes, vel minuentes qualitates delicti, in eorum relatione tenentur pœna falſi, vt tradunt *Farinac. de accuſat. quæſt.* 16. *num.* 55. *in fin. Guazzin. defen.* 3 *cap.* 13. *num.* 32. *Adden. ad Ambroſ. in proceſſ. inform. lib.* 1. *cap.* 1. *numer.* 18. & alii plures per me adducti in *Reſolut. crimin. in verbo falſum, Reſol.* 12. *per tot.*

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS CRIMINALIBVS. Rubrica V.

IVdex ſi Inquiſitionem ex Officio, vel ad Quærelam, ſiue denunciam contra delinquentem, formare voluerit, Teneatur primò recipere ſufficientem Informationem de delicto, vel maleficio per Teſtium receptionem, vel aliàs indicijs legitimè præcedentibus, de quibus apparere debeat per extenſum in Actis Notarij maleficiorum; Quibus receptis Inquiſitionem ipſam formare poterit, narrando in ea Nomen, & Cognomen Delinquentis, locum, & tempus delicti, omneſque, & ſingulas eius qualitates, quæ ad eius notitiam peruenerint. Poſtea verò mandet Delinquentem citari cum cedula, & cum inſertione totius tenoris dictæ Inquiſitionis, cum termino quinque dierum ad reſpondendum dictæ Inquiſitioni contra eum formatæ: Plazzarius verò teneatur dictam citationem præſentare Delinquenti perſonaliter, ſi inueniri poterit, alioquin ad Domum ſolitæ habitationis per affixionem cedulæ. Si verò citatio fieret de aliqua Vniuerſitate, ſufficiat citari Syndicum, Maſſarium, ſeu Procuratorem dictæ Vniuerſitatis, modo quo ſupra: Et ſi de aliquo Forenſe, non habitante in Ciuitate, vel Territorio per affixionem cedulæ ad valuas Palatij, vt facilius ad eius notitiam poſſit citatio deuenire.

Quòd ſi Citatus in dicto termino non comparuerit, tunc Iudex ipſum immitti faciat in bannum per publicum Preconem alta, & intelligibili voce ad valuas Palatij, exprimendo qualitatem delicti cum aſſignatione alterius termini quinque dierum ad faciendum ſuas defenſiones, & ſtatim per Preconem relatio fiat Notario maleficiorum, & ab eo annotetur.

Quòd ſi in dicto termino non comparuerit, tunc Iudex abſque alia Citatione, & ſono Campanæ præmiſſo, ſtante contumacia Inquiſiti, quam haberi volumus vigore præſentis Statuti pro plena probatione, & confeſſione; ipſum condemnet, cum inſertione delicti in pœnis contentis in præſenti Statuto, & condemnationem idem Notarius maleficiorum teneatur ex integro ſcribere in Libro Condemnationum.

Si verò dictus citatus in primo, vel in ſecundo termino comparuerit Iudex faciat cum medio Iuramento per ſe ipſum Inquiſitioni, ſeu Querelæ reſpondere, qua reſponſione habita, ſi pro delicto pœna pecuniaria imponenda venit, Iudex Reum præſtita idonea Fideiuſſione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, relaxet: Vbi verò

pœna

pœna Corporis afflictiua à Statutis, Decretis, ſiue à Iure communi veniret imponenda, tunc nullatenus dimittatur, ſed omnino in Carceribus cuſtodiatur vſque ad finalem Cauſæ Deciſionem: Niſi tamen Iudex ex delicti qualitate Fideiuſſorem admitti poſſe arbitraretur: Deinde verò Iudex terminum ſtatuat eidem Citato quinque dierum ad faciendum ſuas defenſiones, & tunc ipſe Inquiſitus poterit copiam omnium, & quorumcunque indiciorum contra ipſum exiſtentium petere, cum termino competenti ad ſe iuſtificandum, & faciendum ſuas defenſiones, conſentiendo Teſtes pro informatione Curiæ haberi pro ritè, & rectè examinatis, ſaluis ſuis exceptionibus contra perſonas, & eorum dicta, & iure repetendi ſuper ſuis Interrogatorijs: Iudex verò copias petitas decernat, cum termino quinque dierum ad faciendum ſuas defenſiones, & reſeruato iure Fiſci, vlterioris Proceſſus; & ſi in dicto termino Inquiſitus voluerit Teſtes prædictos ſuper ſuis Interrogatorijs repeti, poterit ea Fiſci Procuratore citato, exhibere, & pro eorum repetitione inſtare, & Iudex omnino eos repeti ex Officio curet, & Teſtes recuſantes cogat, & ſi repeti non poſſint propter mortem, abſentiam, vel conſimilem Cauſam, eorum depoſitio comparenti non præiudicet: Quibus ſic repetitis, ſi de eorum repetitionibus copiam haberi voluerit, pariter Fiſci Procuratore citato inſtare poterit pro eorum publicatione, & Iudex copiam petitam decernat, cum termino trium dierum ad excipiendum, & opponendum contra Teſtes, & eorum dicta, in quo poterit contra perſonas, & eorum depoſitiones opponere prout ſibi conueniri videbitur.

Quòd ſi etiam per alios Teſtes ſuam Innocentiam probare voluerit, aliaſquè defenſiones facere, tunc dicto termino elapſo, vel eo durante Fiſci Procuratore citato, facta Capitulorum exhibitione, Teſtiumquè nominatione, inſtet ſuper eis examinari, quorum Capitulorum copiam, ſi Procurator prædictus petierit, Iudex cum termino ad primam, vel ad ſecundam ad ſummum, ad opponendum decernat, in quo termino poterit quas voluerit exceptiones opponere, & nihilominus, Parte inſtante, dicta capitula admittat, Saluo iure impertinentium, & non admittendorum, terminumquè dicto Fiſci Procuratori ſtatuat trium dierum ad dandum Interrogatoria, & ſi illa in dicto termino dari contingat, Teſtes examinandi ſuper eis interrogentur, aliàs abſque eis examinentur, dictoquè examine completo, & Fiſci Procuratore citato, Parte inſtante, Proceſſus à Iudice publicetur, copiaquè volentibus decernatur cum termino quinque dierum ad concordandum, & opponendum: Quem terminum Iudex parte inſtante prorogare valeat iuxta cauſæ qualitatem ad alios quinque dies, quo etiam elapſo Fiſciquè Procuratore citato, Proceſſus Iudici conſignetur pro Expeditione cauſæ terminandæ infra Menſem à die conſignationis. Pendente verò termino defenſionum Reus ponatur in Sala ad largam permittendo, quòd pro ſua neceſſaria defenſione Procuratorem, & Aduocatum alloqui poſſit.

Declarantes etiam quòd ſi pro Maleficio veniat imponenda pœna pecuniaria, Iudex procedere debeat contra Reum per viam Inquiſitionis: In delictis verò pro quibus pœna corporis afflictiua imponenda veniret, liberum ſit Iudici ſi per viam Inquiſitionis procedere velit, vel etiam per viam capturæ, ſeu præcepti ad informandum Curiam habentis ſucceſſiue clauſulam requiſitoriam, tranſmittendi ipſi Delinquenti perſonaliter, vel Domi, vt ſupra dimiſſa copia: Quo caſu ſi Delinquens contumax fuerit, Iudex termino dicti præcepti elapſo, poterit ipſum mulctare in pœnam ſpreti præcepti, & eidem mulctato Inquiſitionem formare cum termino ad reſpondendum ſupra expreſſo. Quod ſi vlterius contumax fuerit, poterit Iudex ſecundum formam ſupra expreſſam Reum ipſum iuxta delicti qualitatem condemnare.

Si verò

Si verò dicto præcepto obtemperauerit, vel etiam ante ſententiam comparuerit debeat Iudex Delinquentem per ſe ipſum ad reſpondendum vt ſupra, admittere, ſiue etiam Delinquentem conſtituere ſemel; vel pluries ſuper Maleficio commiſſo iuxta indicia contra ipſum laborantia: Et ſi Reus crimen fuerit confeſſus, vel Teſtibus ſuperatus, vel aliàs legitime conuictus, Iudex eum condemnet, vel abſoluat, ſi contra eum aliquid releuans probatum non fuerit. Si verò contra Reum indicia viderentur extare, procedatur, vt infra de Indicijs, & Tortura.

Addentes etiam quòd in Maleficijs leuioribus inter Coniunctos vſque in tertium gradum de Iure canonico, non procedatur. Liberum tamen ſit Iudici, ſi occaſio requirat, præceptis, & fideiuſſionibus prouidere.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitus pro delicto, pro quo imponitur pęna pecuniaria eſt relaxandus ſub cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo.*

Alias Iudex tenetur in ſindicatu, numero 2.

Secus eſt ſi ſit locus pœnæ corporali, numero 3.

4 *Teſtis dictum qui non vult ſe repetere ſuper interrogatoriis partis corruit, lib. 4. rub. 5.*

5 *Statutum permittens fiſco dare interrogatoria dicitur correctorium iuris communis, lib. 4. rubric. 5.*

6 *Confeſſio rei facta coram ſolo Notario habet ſolum vim confeſſionis extraiudicialis, lib. 4. rubric. 5.*

7 *Notario non creditur de commiſſione ſibi facta a Iudice de reo conſtituendo, lib. 4. rubr. 5.*

8 *Delicta leuiora quæ ſint remittitur arbitrio Iudicis, lib. 4. rub. 5.*

Quædam tamen delicta explicantur, numero 9.

ANNOTATIO.

AD materiam huius Rubricæ de modo procedendi in cauſis criminalibus parum duxi adnotandum cum hodie habeamus *Conſtitutionem Barbarinam cum declaratione Eminen. Card. Sacchetti*, quæ dat formam, & modum procedendi in cauſis criminalibus contumacialibus, quæ eſt omnino obſeruanda in Tribunalibus Status Eccleſiaſtici exceptis locis in ea deſcriptis, vt habetur in illa, quæ facit ſilere præſens ſtatutum, & illius obſeruantiam ſuper qua Conſtitutione Commentarium ſatis amplum edidit *Ioannes Zuffi. de finale* per eum appoſitum poſt *tract. de legitt. proc. crim.* illud conſulas ſi libet.

1 Quod verò reus proceſſatus pro delicto pro
quo imponitur pœna pecuniaria ſit relaxandus
per Iudicem ſub fideiuſſione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, vti diſponitur in hoc ſtatuto
tradunt etiam *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 46. verſ. in hac autem materia, & in verſ. ſeq.* latè *Farinac. de carcer. & carcer. quæſt. 53. num. 1. & Guazzin. defen. 6. cap. 1. num. 32.* & dixi *ego in Reſol. crim.*
2 *in verbo Reus, reſol. 14.* Alias Iudex recuſans illum relaxare tenetur in Sindicatu pœna iniuriarum, vt not. *Farinac. in d. quæſt. 33. num. 7.* vbi dat more ſuo concordantes, *Guazzin. d. defen. 6. cap. 1. numer. 34. & 35.* & ante eos *Clar. in dict. quæſt. 46. verſ. plerumque verò &c.* Quod tamen
3 ſecus eſt ſi ſit locus pænæ corporali, quia tunc
reus fideiuſſoribus non relaxatur, vti habetur in hoc ſtatuto, & tradunt *Clar. in d. quæſt. 46. verſ. in hac materia, Farinac. in d. quæſt. 33. num. 48. Guazzin. in d. defen. 6. cap. 1. numer. 32. & Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 2. cap. 3. n. 7.*

4 Dictum verò teſtis qui fuit examinatus pro fiſco ſi ſe non repetat ſuper interrogatorijs datis pro parte rei corruit, & nihil valet, vt docent *Caball. reſol. crim. caſu 269. num. 19. cent. 3. Guazzin. defen. 25. cap. 1. num. 11. & 12.* vbi teſtatur de communi opinione *Vermigl. conſ. 90. num. 5. & conſ. 114. num. 4.* & alij per me relati in *Reſol crimin. in verbo Teſtium miſcell. Reſol. 2. num. 3.*

5 Statutum ſupradictum permittens fiſco dare interrogatoria ſuper articulis datis per reum ad eius defenſionem dici poteſt correctorium iuris communis, quo id fiſco non permittitur, vt not. *Clar. in pract. §. fi. quæſt. 23. verſ. Item quæro &c. Guazzin. defen. 28. cap. 6. num. 3.* & dixi Ego *in Reſolut. crimin. in verbo Interrogatoria, Reſolut. 4. numer. 2.*

Prudenter verò in hoc ſtatuto diſpoſitum fuit,
quod Iudex per ſe met ipſum reum conſtituat
ad euitandum inconueniens, quod ſi reus fateretur delictum coram ſolo Notario, ex illa conſ-
feſſione poſſet condemnari, ſed ſolum torqueri,
6 cum illa dicatur habere vim extraiudicialis confeſſionis, vt poſt *Bald. Blanc. Boſſ. Foller. Maſcar. Farinac. Guazzin. & Vermigl.* per me relatos ſcripſi *Ego in Reſolut. crim. in verbo Confeſſio, Reſol. 8. num. 1. & ſeq.* Maximè cum regulariter non
7 ſit credendum Notario de commiſſione ſibi facta à Iudice de reo examinando, vt per me habetur in *d. Reſol. 8. num. 7.*
8 Delicta vero leuiora in quibus inter coniunctos procedi prohibetur quæ nam dicantur, licet vti in iure non deciſum remittatur arbitrio Iudicis, vt not. *Clar. in pract. §. 1. verſ. ſunt etiam &c Odd. de reſtit. in integr. quæſt. 80. in princ. & Farinac. de delict. et pæn. quæſt. 18. num. 62.* Ta-
9 men illa præcipuè dicuntur, pro quibus pœna
leuis imponitur, videlicet pecuniaria, vt declarant *Farinac. in d. quæſt. 18. num. 83. et 88. et Guazzin. defen. 30 cap. 3. num. 4.* vbi dicit, delictum leue eſſe trahere aliquem per capillos, proijcere lapides in aliquem, ire de nocte ſine lumine, percutere aliquem pugno, vel pedibus, furtum domeſticum, iniuria verbalis, & alia de quibus ibi per eum.

SI de Crimine, ex quo pœna Corporis afflictiua imponenda veniret; non fuerit plene probatum, ſed extarent contra Reum legitima Inditia ad Torturam, Iudex Reo etiam non petenti, ſiue eius Procuratori copias Indiciorum quorumcumque contra ipſum laborantium offerat, cum termino trium dierum ad excipiendum, & opponendum. Quòd ſi Iudex arbitretur exceptis, & oppoſitis per Reum non obſtantibus eſſe locum Torturæ, præterquam in Atrocioribus, & grauioribus delictis, parte citata omnino interloquatur, Indicia ſufficientia contra eum extare ad Torturam, à qua Pronuntia poterit Reus termino trium dierum Appellare ad Iudicem competentem, & in dicto termino introducere, & inhiberi facere: Iudex vero Appellationis debeat ex eiſdem Actis, & non aliter, etiam non producto grauamine, eam infra decem dies ſequentes terminare, & reuidere, aliàs ſi per Reum ſteterit, cenſeatur primam Pronunciam tranſijſſe in Rem iudicatam, ac ſi ab ea appellatum non eſſet, & Iudex à quo præuia Remiſſione, poterit eam executioni demandare.

Si verò Reus voluerit dictæ Pronunciæ acquieſcere, ſeu copiam indiciorum non habere, poterit Iudex dictum Reum torqueri facere iuxta qualitatem delicti, ac indiciorum, & Notarius Maleficiorum teneatur ſcribere in Actis Diem, Tormentorum qualitatem, Modum, & Tempus, Reorumquè Nomina, Interrogationes, & Reſponſiones: Caueat tamen Iudex ne modum Tormentorum excedat, ſed ea moderate adhibeat: Quare etiam ex eiſdem Indicijs Torturam repetere non poterit, niſi noua indicia ſuperuenerint, quo caſu vſque ad tres vices, & non vlterius, in grauioribus ſolùm delictis Torturam repeti faciat, de quibus Indicijs, & probationibus ſuperuenientibus, apparere debeat per Acta Notarij cum Pronuntia Iudicis, quæ pariter Reo, vel Procuratori intimetur, & ſi ab ea appellare voluerit, poterit termino duorum dierum Appellationem introducere, & inhiberi facere; Qui Iudex Appellationis debeat eam infra quinque dies ſubſequentes ex eiſdem Actis, vt ſupra, terminare, alioquin Iudex à quo Reum ipſum ſecundo, & tertio torqueri facere poterit. Confeſſio autem facta à Reo in tormentis non ſeruatis prædictis, & ſine legitimis indicijs præcedentibus, & Condemnatio forte inde ſecuta ipſo Iure non valeant, & Reo non præiudicent.

Sicut etiam Reus vigore confeſſionis factæ in Tormentis, etiam legitimè adhibitis, condemnari non poterit, Niſi ſaltem poſt vnum diem integrum coram eodem Iudice, & Notario Maleficium ratificauerit, & Ratificatio ab ipſo Notario in actis annotetur.

SVMMARVM.

1 *Tortura non poteſt dari in cauſis, in quibus imponitur pœna duorum, vel trium funis ictuum.*
2 *Copiæ ſunt tradendæ, & offerendæ reo antequam deueniatur contra eum ad torturam.*
3 *Iudex debet interloqui, contra reum extare inditia ad torturam, vt poſſit appellare.*
4 *Delicta grauiora quænam dicantur.*
5 *Tortura quando poſſit repeti ex nouis ſuperuenientibus indicijs.*
6 *Ratificatio confeſſionis factæ in tortura quando ſit facienda.*
7 *Confeſſio facta per reum ſponte non indiget ratificatione.*

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum diſponens, Iudicem poſſe deuenire contra reum ad torturam in delictis, in quibus imponitur pœna corporis afflictiua non habet locum in cauſis, in quibus imponitur pœna duorum, vel trium funis ictuum, ne grauius ſit medium, per quod peruenitur ad finem, quam ipſe finis, vt docet *Farinac. de variar. ac diuerſ. quæſt. quæſt.* 108. *nu.* 162. vbi dicit ita eſſe tenendum, & dixi etiam *Ego in Reſolut. criminal. in verb. Tortura, Reſolut.* 11. *numer.* 5.

2 Quod

2 Quod verò reo ante torturam ſint tradendæ
copiæ inditiorum ad effectum faciendi ſuas de-
fenſiones, & etiam illas eſſe ei offerendas, vti
habetur in hoc ſtatuto, licet illas reus non pe-
tierit ſiuè reus ſit perſona Rudis, ſiuè ſagax tra-
dunt *Farinac. de indic. & tort. quæſt. 39. num. 98.
& ſeq.* vbi dicit, ab hac opinione vti communi,
& æquiori non eſſe recedendum, *Guazzin. defen.
24. cap. 2. num. 5. Zuffi. de legitt. proceſſ. crimin.
quæſt. 76. num. 7. & ſeq Scialo. in pract. torq. reos,
cap. 6. numer. 11. & ſeq.* & declaraui *Ego in
Reſol. crim. in verbo Copia proceſſus, Reſol. 1. per tot.*
3 Et laudabiliter etiam in hoc ſtatuto diſpoſitum
fuit, quod Iudex debeat interloqui contra reum
adeſſe inditia ſufficientia ad torturam, itaut a
dicta pronuncia reus valeat appellare, cum con-
traria practica faciendi dictum decretum ſecre-
tum, itaut non liceat reo ab eo appellare omni-
nò impugnetur a *Baiard. ad Clar. quæſt. 64. num.
85. & Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 97. num. 59. à Fa-
rinac. de indic. & tort. quæſt. 38. num. 22. a Guazz.
defen. 30. cap. 1. num. 9. verſ. quæ cautela &c. a
Scialo. in prax. torq. reos, cap. 7. num. 18. et ſeq.*
& illam impugnaui *Ego in Reſolut. crimin. in verbo
4 Appellatio, Reſol. 1. num. 8.* Quæ autem dicantur
delicta atrociora, & grauiora de quibus in hoc
ſtatuto latè declarant *Clar. in pract. §. 1. num. 9.
& ibi Adden. Odd. de reſtit. quæſt. 60. artic. 1. per
tot. et Farinac. de delict. et pæn. quæſt. 18. num. 60
et plurib. ſeq.* ipſos conſulas.

5 Declara tamen dictum ſtatutum permittens
poſſe repeti torturam nouis ſuperuenientibus
indicijs, vt habeat locum dummodo illa ſint re,
& ſubſtantia à primis differentia, ſecus autem ſi
illa ſint eiuſdem ſpeciei, itaut prima inditia tan-
tum confirment, quia tunc non dicuntur ſuper-
uenire noua inditia, vt declarant *Guazzin. Caren.
Farinac. Ant. de Ball. et alii per me relati in Reſol.
crimin. in verbo Abſolutio, Reſolut. 1. in addit. et in
verbo Tortura, Reſolut. 12. num. 4. et 5.* vbi pro-
baui, quod inditia iam per torturam expurgata
non ſint habenda amplius in conſideratione,
ſed requirantur noua inditia grauia, & ad tortu-
ram ſufficientia, de qua materia videas dicta *Re-
ſolut. 12. num. 4. 5. 6. et ſeq.*
Dum verò ſupradictum ſtatutum mandat, quod
ratificatio confeſſionis factæ in tortura fieri de-
beat per reum confeſſum per vnum diem inte-
grum poſt confeſſionem tollit contrarias opi-
6 niones Doctorum volentium, quod illa fieri
poſſit die ſequenti, licet non effluxerit ſpatium
24. horarum, de quibus habetur per *Cartar. in
pract. inter reo. lib. 4. cap. 1. num. 140. & ſeq. per
Ambroſ. in proc. inform. lib. 4. cap. 5. num. 5. &
per Farinac. de reo confeſſ. et conuict. quæſt. 84. nu-
mer. 76.* & per *Scialo. in pract. torq. reos, cap. 11.
7 num. 5* Confeſſionem verò factam ſponte non
indigere ratificatione latè probaui *Ego in Reſolut.
crim. in verb. Confeſſio, Reſolut. 14. per tot.* videas
ibi ſi placet.

INFRA QVANTVM TEMPVS EX BANNITI, VEL CONDEMNATI Poſſint ſe conſtituere. Rubrica VII.

CОndemnati capitaliter, ſiue alia corporis pœna afflictiua, deinceps ad eorum Defenſiones faciendas, & ad docendum de prætenſa innocentia, non admittantur, niſi infra ſex menſes à die condemnationis, præuia Supplicatione facta Sereniſſimo Duci ſe coram Iudice præſentauerint, & in Carceribus ſponte conſtituerint, Quo caſu volumus eos poſſe audiri Statuto competenti termino ad eorum Innocentiam ſi (potuerint) probandam, non obſtante quòd à ſententia contra eos lata, non fuerint appellatum. Si verò pœna fuerit pecuniaria facto Depoſito de integra pœna, vel præſtita idonea cautione ſuper prætenſa Innocentia audiendi erunt.

SVMMARIVM.

1 *Banniti in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullarum, habent annum ad ſe conſtituendum, & docendum de illorum innocentia.*

Si verò ſint capti infra annum, vel ſi conſtituant poſt annum non admittuntur ad defenſiones niſi de mandato Principis, num. 2.

ANNOTATIO.

1 HOdie in Statu Eccleſiaſtico banniti
in contumacia habent annum ad
ſe conſtituendum in carceribus,
& docendum de illorum innocen-
tia vigore *Bullarum Pij Quarti, &
Pij Quinti*, de quibus mentionem facit *Fari-
nacc. de inquiſit. quæſt. 11. num. 4. & numer. 68.*
vbi dicit, quod ſi bannitus ſe conſtituat in-
fra annum admittitur a Iudice ad nouas defen-
ſiones abſquè alio reſcripto Principis, *& num.
89.* ſi verò ille ſit captus infra annum, vel ſe
conſtituat in carceribus poſt annum, non ad-
mittitur ad nouas defenſiones per Iudicem, niſi
2 de expreſſo mandato Principis, vt ibi per eum,
cum quo concordat *Antonell. de temp. legal. lib. 3.
cap. 3. num. 20. & de loco legal. cap. 21. quæſt. 3. per
tot.* & ita ſeruari vidi in cauſis grauiſſimis in
Auditorio ſtatus Vrbini, dum ibi per plures an-
nos Auditoris officio functus fui, quicquid
dixerit *Bonfin. ad Bannim. general. cap. 48. nu-
mer. 2.*
Quò verò ad depoſitum faciendum per condem-
natum pœna pecuniaria ſe conſtituentem in
carceribus ad faciendum nouas defenſiones vi-
de annotata ſupra *lib. 3. rub. vltima.*

QVALITER ADVOCATI, ET PROCVRATORES In Criminalibus Cauſis adeſſe debeant. Rub. VIII.

ADuocati, & Procuratores in Criminalibus Cauſis, in quibus pœna corporalis infligenda eſſet, nullatenus admittantur, niſi Reo in Carceribus conſtituto, vbi verò pecuniaria, vel quota bonorum imponenda eſſet, ita demum recipiantur, ſi priùs per ipſummet Reum accuſationi, denunciationi, vel inquiſitioni fuerit reſponſum: In alijs verò Iudicij actibus admittantur ad omnia, quæ pro Defenſione Reorum fuerint opportuna.

Quod ſi Reus Aduocatum, ſiue Procuratorem non inuenerit, teneatur Iudex ei dare, & interim quælibet coniuncta Perſona poſſit pro Reo facto mandato comparere, & Iudex ad Rei defenſionem illam admittere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non admittitur in criminalibus quando pœna imponitur a relegatione ſupra.*

2 *Aduocati officium dicitur publicum, & neceſſarium.*

ANNOTATIO.

1 QVod procurator non admittatur in criminalibus pro reo in cauſis capitalibus, & in ijs, in quibus imponitur pęna a relegatione ſupra tradunt *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 32. in prin. Farinac. de variar. ac diuerſ. quæſt. quæſt. 99. num. 1. Scacc. de iudic. lib. 1. quæſt. 101. num. 44. Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 11. num. 50.* & alij per me relati in *Reſol. crim. in verbo Procurator, Reſolut. 1. num. 1. & ſeq.* latè ſcripſi quando procurator admittatur pro reo in criminalibus cauſis, quæ videas ibi, & præcipuè, *num. 23.* vbi dixi, quod procurator nunquam admittitur pro reo abſente in tribus caſibus, nempe ad conteſtationem litis, ad actum torturæ, & ad ſententiam condemnatoriam, vt tradunt *Bald. Roma. Clar. Scacc. & Farinac.* ibi per me adducti.

Dum verò in hoc ſtatuto diſponitur, Iudicem debere prouidere reo de Aduocato, vel Procuratore concordat cum diſpoſitione iuris com-
2 munis, cum Officium Aduocati dicatur publicum, & neceſſarium, vt not. *Menoch. de arbitr. caſu 369. num. 6. Guazzin. ad defenſ. in præfat. num. 23. Vrſell. in exam. apum concl. 60. num. 95. & alii relati per me in Reſol. crim. in verbo Aduocatus, Reſol. 2. num. 1. & ſeq.*

QVOD FIDEIVSSOR NON TENEATVR REPRESENTARE, NISI In caſum illius delicti, & de Securitate Reis danda. Rub. IX.

FIdeiuſſor de repreſentando aliquem Inquiſitum, vel Accuſatum de aliquo delicto, vel maleficio, teneatur eum repreſentare toties, quoties de eodem delicto, vel maleficio, & non de alijs contra dictum Inquiſitum, vel Accuſatum procedatur: Quòd ſi talis Reus timeat ad Curiam accedere, eo quod de alijs exceſſibus, diffamatus, ſiue Inquiſitus dicatur, detur ei Securitas de alijs exceſſibus, præterquam de illis, de quibus inquiritur, vel accuſatur: Nec aliter etiam Fideiuſſorem ad repreſentandum teneri, Iuris, & æquitatis ratio ſuadere videtur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod fideiuſſor pro vna cauſa non teneatur repræſentare pro alia habet locum etiam ſi fideiuſſio ſit ſimpliciter præſtita.*

Etiam ſtante clauſula Toties, & quoties, nu. 2.

Fallit ſi fideiuſſor promiſit repræſentare pro omni, & quacumque cauſa, n. 3.

4 *Saluus conductus an ſit concedendus inquiſito de pluribus delictis pro vno ſic, & pro alio non.*

ANNOTATIO.

1 STatutum hoc, quod fideiuſſor, qui promiſit reum repræſentare pro vna cauſa non teneatur illum repræſentare pro alia habet locum etiam ſi fideiuſſio fuerit ſimpliciter concepta, quia ſemper cenſetur reſtituta ad cauſam, pro qua reus detinebatur, vt tradunt *Farinac. de carcer. & carce-*

carcerat. quæſt. 34. numer. 31. Guazzin. defen. 6. cap. 4. numer. 34. Pir. Maur. de fideiuſſ. part. 1. ſect. 2. cap. 3. num. 77. & alij per me adducti in Reſol. crim. in verbo Cautio de repræſentando Reſolut. 4. num. 3. cum quibus pertranſit Antonel. de
2 tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 8. Et etiam ſtante clauſula Toties, & quoties, vti habetur in hoc ſtatuto, vt docent Euge. Gabr. Farinac. & Guaz-
3 zin. per me relati in d. Reſol. 4. num. 4. Quæ tamen non habent locum ſi fideiuſſor promiſit reum repræſentare pro omni, & quacumquè cauſa, vt probant, Farinac. de carcer. & carcerat. dict. quæſt. 34. numer. 33. benè comprobans, & Pir. Maur. de fideiuſ. d. par. 1. ſect. 2. cap. 3. numer. 79. & ſequen. & dixi ego in Reſolut. 4. numer. 8.

4 Quando verò circumſcripto hoc ſtatuto reo inquiſito de pluribus delictis ſit concedendus ſaluus conductus pro vno delicto, & pro alio non, maxime quando delicta ſunt ſeparata, ſcripſi ego in Reſol. crim. in verbo Saluus conductus Reſol. 6. videas ibi ſi placet.

DE TESTIBVS IN CRIMINALIBVS CAVSIS RECIPIENDIS.

Rubrica X.

TAm Maſculi, quam Fœminæ maiores quatuordecim annis ad teſtificandum admitti poſſint, exceptis criminibus, pro quibus veniret imponenda pœna ſanguinis, in quibus non ad probationem, ſed ad indicium dumtaxat Iudicis arbitrio recipiantur: Maiores verò viginti annis, tam Maſculi, quàm Fœminæ in omnibus delictis Iudicis arbitrio attenta perſonarum qualitate admittantur, dummodo ſint bonæ famæ, quod præſumatur, niſi contrarium probetur, ſaluis tamen ſemper in vtroque caſu exceptionibus iure permiſſis. Coniuncti verò, ſi Aſcendentes, vel Deſcendentes ſint, inuiti teſtificari non compellantur, ſi autem Tranſuerſales ſint, vſque ad tertium gradum incluſiuè de Iure Canonico computandum, etiam ſi ex crimine pœna pecuniaria veniret imponenda. In occultis autem, & atrocioribus Delictis prædictos omnes ſecundum Iuris diſpoſitionem compelli volumus: Sicut etiam pro innocentia, & defenſione Reorum coniuncti omnes prædicti examinari poſſint, eorumquè depoſitiones iuxta Iuris Communis regulas ad fidem faciendam à Iudice admittantur.

Teſtes verò examinandi detineri non poſſint in carceribus, ſiue in Palatio vltra triduum, niſi tamen delicti qualitas, ſiue Teſtis depoſitio Iudicis arbitrio aliud ſuaderet, quo caſu vltra octo dies ad ſummum detineri non poſſint, & ſi Iudex contrafecerit, puniatur in Libris centum, vltra intereſſe Partis: Aduertat etiam quòd in delictis leuioribus teſtes capi non faciat.

Addentes, quòd Baiuli, & Executores examinari non valeant, nec eis credatur, niſi in pertinentibus ad eorum Officium, vel etiam quando Veritas aliter Iudicis arbitrio haberi non poſſit, quo caſu iuxta Iuris Communis diſpoſitionem fides eis præſtanda erit.

SVMMARIVM.

1 *Minor 25. annis, et maior 20. admittitur in teſtem in criminalibus.*
Minor verò 20. anno non admittitur, n. 2
Niſi quando veritas aliter haberi non poteſt, num. 3.
Non tamen d. minor eſt teſtis omni exceptione maior, n. 4.
Niſi cum dicto d. minoris concurrerent coniecturæ, n. 5.
6 *Aſcendentes, et tranſuerſales quando admittantur in teſtes contra deſcendentes, et tranſuerſales.*
7 *Teſtes coguntur ad ſe examinandum per carcerationem, per multam, et ſimil.*
Si tamen carceratio eßet valde longa teſtis non probaret, n. 8.
9 *Executores, & baiuli, vti infames non admittuntur ad teſtificandum.*
Maximè ſi patiantur aliam exceptionem, n: 10.
Licet probent ad defenſam, n. 11.
Et quid ſi illi ſint in magno numero, nu. 12.

ANNOTATIO.

1 TEſtis minor 25. annis, & maior 20. licet admittatur in teſtem in criminalibus, vt adnotarunt *Farinac. de teſtib. quæſt. 58. num. 19. et ſeq.* latè comprobans, *Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 5. num. 47. et Antonell. de temp.*

2 *tempor. legal. lib. 2. cap. 3. num. 3.* Minor autem
20. annis licet maior 14. ad teſtificandum non
admittitur *Farinac. de teſt. d. quæſt. 58. num. 10.*
vbi dat concordantes, *Caren. in d. par. 3. tit. 5. numer. 48. Antonell. de tempor. legal. d. cap. 3. num.*
3. & alij per me adducti *in Reſolut. crimin. in verbo*
3 *Minor, Reſol. 2. num 3.* Quod tamen non habet
locum quando veritas aliter haberi non poteſt,
vt in delicto commiſſo in domo, & ſimili, quia
tunc minor 20. anno, & etiam minor 14. in teſtem admittitur, ſecundum *Vulpell. conſ. 125. numer. 6. Farinac. de teſt. d. quæſt. 58. num. 25. & 29.*
vbi teſtatur de communi opinione *Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 3. cap. 5. num. 50. Caluin. de æquit. cap. 158. num. 38. & ſeq.* & alij per me ad-
4 ducti dicta *Reſol. 2. num. 6.* licet minorem in dicto
caſu non eſſe teſtem omni exceptione maiorem
ſed ſolum illum facere qualem qualem probationem ad inſtructionem Iudicis, tradant *Ant. Gomez, Farinac. Maſcar. Mar. Anton. Caren. Guazzin.* & alij quos ego retuli, & ſecutus ſum in *d.*
5 *Reſol. 2. nu. 8.* Niſi cum dicto dicti minoris concurrerent coniecturæ, quia illius dictum faceret
etiam inditium ad torturam, vt not. *Farinac. d. quæſt. 58. num. 52 Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 5. num. 53.* & dixi *Ego in d. Reſol. 2. num. 10.*
vbi *num. 18.* probaui, minorem admitti ad teſtificandum fauore defenſionis, & ad innocentiam
probandam, videas ibi ſi placet.
6 Quando verò aſcendentes, & tranſuerſales cogi poſſint ad deponendum contra deſcendentes,
& tranſuerſales dixi *Ego latè in Reſolut. crimin. in verbo Teſtes quò ad perſonas, Reſol. 3. & Reſol. 5. & Reſol. 7.* vbi de vxore, quod non poſſit cogi ad
teſtificandum contra virum, & *Reſol. 19.* vbi de
conſanguineis, vbi dixi, prædicta non habere locum quando veritas aliter haberi non poteſt,
quæ hic iterum referre nolui, videas ibi ſi
placet.
7 Quod vero teſtes cogi poſſint ad ſe examini ſubijciendum per carcerationem vt habetur in
hoc ſtatuto, ſed etiam mulcta indicta, captis pignoribus, & per exilij comminationem tradunt
Ambroſ. in proceſſ. inform. lib. 1. cap. 3. numer. 7. Guazzin. defen. 14. cap. 11. num. 14. Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 179. num. 34. & ſeq. & alii per
me relati in *Reſolut. crimin. in verbo Teſtium miſcell. reſol. 1. num. 7.* Dummodo carceratio non
8 ſit admodum longa, hoc eſt vltra octo dies in
circa, vt habetur in hoc ſtatuto, quia ſi carceratio eſſet nimis longa teſtis non probaret vti
deponens metu longæ carcerationis *Farin. conſ. 193. num. 3. Vermigl. conſ. 33. num. 15. & conſ. 74. num. 6. & conſ. 143. num. 19. & dixi ego in conſ. def. 7. poſt tract. de hæred. ſimpl. vel benef. num. 44.*
9 Baiuli vero & executores vti perſonæ viles, &
infames non admittuntur in criminalibus in teſtes, vti habetur etiam in hoc ſtatuto, niſi in
pertinentibus ad eorum officium, vt not. *Menoch. Maſcar. Farinac. Poſt. & Rota in locis per me relatis in Reſol. crim. in verb. Birruarius, Reſol. 5. num 1. & num. 4.* & eo magis quando ipſi aliam
10 paterentur exceptionem, *Giurb. conſ. 98. num. 10. in fin. Guazzin. defen. 5. cap. 9. num. 8. Criſpol. caſu milit. 14. num. 24. & dixi ego alleg. foren. 92.*
11 *num. 17.* licet probent ad defenſam *Farinac. de teſt. quæſt. 56. num. 388. & conſ. 36. num. 16. lib. 1. & conſ. 166. num. 12. lib. 2. Sperell. deciſ. 149. in fin. lib. 1.* & ante eos *Ant. Gomez variar. reſolut. tom. 3. tit. 12. num. 13.*
12 Quid verò dicendum ſit quando Birruarij ſunt
in magno numero vide adducta per me *in d. verbo Birruarius, Reſol. 3. & Reſol. ſeq.* vbi de materia, cum non omnia ſint hic repetenda.

QVOD IVDICES EX OFFICIO TESTIVM DICTA SVPER INNOCENTIA Recipi, & deſcribi faciant. Rub. XI.

VT Iuſtitia æqua lance ſubminiſtretur, Iudices, ſicut ex eorum Officio diligenter pro Delictis inueſtigandis inquirunt, & Teſtes examinant, ita etiam æqualitate ſeruata, eoſdem Teſtes, ſiue alios, ad defenſam examinandos, & de veritate facti informatos pro Innocentia examinare, & diligenter inueſtigare teneantur, eorumquè depoſitiones in Actis annotare, & deſcribi facere debeant, nec prætérire Teſtem, ſiue Teſtium dicta pro innocentia deponentium, aliàs tam Iudices veritatem ſuper Innocentia malitioſè omittentes, quàm Notarius dicta Teſtium in Actis non deſcribens in Syndicatu ad intereſſe teneantur, & pœna Falſi, ſi appareat de eorum manifeſta deſidia, plectantur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet recipere dictum teſtis tàm pro fiſco, quam contra fiſcum.*

Alias dicitur ſuſpectus de falſo, num. 2.

Maximè poſt præſtitum teſti iuramentum, numer. 3.

Quando verò poſſit teſtem interrogare ante datum iuramentum, n. 4.

ANNOTATIO.

PRudenter quidem ſtatuentes Eugubini mã-
darunt in hoc ſtatuto, quod Iudex exami-
nando Teſtes pro Curiæ informatione re-
cipere faciat illorum depoſitiones, tam
1 contra reum, quam pro reo facientes, cum di-
ctum teſtis ſit indiuiſibile, & cum ipſe teneatur
inquirere veritatem tam pro fiſco, quam contra
fiſcum,

ſiſcum, alias dicatur malè facere, cum fiſcus
non ſit veritatis hoſtis, vt docent *Farinac. de teſt.*
quæſt. 74. *num.* 16. *Guazzin. defen.* 14. *cap.* 2. *num.*
1. *& ſeq. & num.* 4. *Ambroſ. in proceſſ. informat.*
lib. 1. *cap.* 2. *num.* 8. *& ſeq. & ibi Adden. num.* 8.
& nouiſſimè *Zuffi. de legit. proc. crim. lib.* 3. *quæſt.*
189. *num.* 1. *& ſeq.* & dixi etiam *Ego in Reſolut.*
crimin. in verbo Iudex, Reſol. 11. *numer.* 1 *& ſeq.*
2 Alias Iudex non dicitur immunis a falſitate, vt
habetur in hoc ſtatuto, cum quo concordant
Guazzin. d. defen. 14. *cap.* 2. *num.* 5. *Ambroſ. in*
proceſſ. inform. lib. 1. *cap.* 2. *num.* 11. & alij per me
relati dicta *Reſol.* 11. *num.* 3. Maximè poſt præſti-
3 tum teſti iuramentum, *Guazzin. d. defen.* 14. *cap.*
2. *num.* 3. *& Zuffi. de legit. proceſſ. criminal. lib.* 3.
quæſt. 186. *num.* 7. & extat *Reform. Pauli V. de Iu-*
dic. crim. Vrb. §. nec vllo pacto &c.
4 Quando verò ob magnam ſuſpicionem, ne Te-
ſtis ſit ſubornatus Iudex poſſit ante præſtitum
iuramentum teſtem interrogare ſuper delicto
declaraui *Ego in d. Reſol.* 11. *num.* 5. *&* 6. videas
ibi, cum noluerim hic id inutiliter ferè repetere.

DE DELICTIS MVLIERVM. *Rub. XII.*

SI Mulier honeſta de leui crimine accuſetur, vel contra eam inquiratur, ſi noluerit ire in Palatium ad reſpondendum, Notarius Maleficiorum ad eius Domum accedat ad recipiendum reſponſionem, & idoneam Cautionem de condemnatione ſoluenda: Si autem corporalis pœna veniret imponenda pro graui aliquo delicto, tunc in Carceribus ponatur ſeorſum à Viris, adhibita Socia, ſi Iudici expedire videatur, aut ſi Nobilis perſona fuerit, in aliquo tuto loco ſub idoneis fideiuſſoribus de tuto Cacere, cuſtodiatur, & in omnibus contra eam procedatur, prout de Viris conſtitutum eſt. Si verò inquiratur contra Mulieres ſuper Offenſis, vel Brigis, habitis inter eas dicto, vel facto, de quibus pœna pecuniaria venirent puniendæ, pœnæ omnes ad dimidium reducantur.

SVMMARIVM.

1 *Mulier honeſta pro delicto leui non eſt carceranda.*
Alias Iudex puniri poteſt, n. 2.
Secus eſt ſi delictum ſit graue, num. 3.
4 *Mulier dicitur delinquere minus quam maſculus.*

ANNOTATIO.

1 QVod mulier honeſta pro delicto le-
ui non veniat carceranda, ſed
quod illa audienda ſit extra carce-
res præſtita fideiuſſione de iudicio
ſiſti, & ſi fideiuſſorem non habeat
cum cautione iuratoria tradunt
Clar. in pract. §. fin. quæſt. 28. *verſ. quæro igitur &c.*
Menoch. de arbit. lib. 1. *quæſt.* 88. *num.* 18. *& Fa-*
rinac. de carc. & carcerat. quæſt. 27. *num.* 44. vbi
dat concordantes quamplures, Alias Iudex con-
2 trarium faciens grauiter puniatur, vt poſt *Bald.*
Roman. Gram. Duen. Plaz. & Clar. per eum rela-
tos not. *Farinac. in d. quæſt.* 27. *num.* 45. licet ſe-
3 cus ſit ſi crimen ſit admodum grauè, quia tunc
illa poteſt carcerari in loco tamen a viris ſepara-
to, vel in aliquo Monaſterio Iudicis arbitrio, vt
voluerunt *Menoch. in d. quæſt.* 88. *num.* 20. *& ſeq.*
Gram. deciſ. 33. *num.* 12. *Clar. in d. quæſt.* 28. *verſ.*
quæro igitur, &c. & Farinac. in d. quæſt. 27. *num.*
52. *& ſeq.* vbi docet quomodo prædicta ſint pra-
cticanda per Iudicem. Quæ autem mulier dica-
tur honeſta remittitur Iudicis arbitrio, vt dixi
ſupra in *annot. rub.* 43. *lib.* 2.
4 Et quod mulier minus dicatur delinquere re-
gulariter quam maſculus, & quod in illis pu-
niendis ſexus ratio habenda ſit maximè in deli-
ctis leuibus, vt diſponitur in hoc ſtatuto tradunt
etiam *Odd. de reſtit. in integr. par.* 1. *quæſt.* 10. *num.*
14. *& ſeq. Farinac. de pæn. temper. quæſt.* 98. *num.*
1. *& ſeq.* plenè comprobans, & ante eos *Tiraq.*
de pæn. temper. cauſa 9. *num.* 1. *& ſeq.* qui adducit
etiam authoritates Theologorum, vt ibi per
eum.

DE DELICTIS MINORVM. *Rub. XIII.*

SI Minor annis decem aliquod Maleficium commiſerit aliqua pœna non teneatur, & omnis Proceſſus, ſiue Condemnatio inde forte ſequuta, ſit ipſo Iure nulla: Si verò à dicta ætate vſque ad decimumquartum annum incluſiue delinquerit, medietate pœnæ pecuniariæ, quam alij incurrerent, ipſe plectatur. Quod

ſi ex delicto capitalis pœna veniret infligenda, pecuniaria vſque ad ſummam ducentorum ſcutorum, & minori, facti, & perſonæ qualitate perpenſa impubes puniatur: Si verò quis ante decimumnonum ſuæ ætatis annum expletum capitaliter deliquerit, citra mortem Iudicis arbitrio omnino puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Minores qua pæna ſint puniendi inter Doctores eſt controuerſum.*

2 *Statutum quod tollit ambiguitates vti non ſuperfluum eſt ſeruandum.*

ANNOTATIO.

STatutum de quo ſupra maxima cum prudentia conditum fuit, dum in eo a ſtatuentibus determinatur pæna imponenda minoribus decem annorum, minoribus decimoquarto anno, nec non etiam minoribus decimonono anno delinquentibus, cum per illius diſpoſitionem auferantur altercationes, quæ verſantur in dicta
1 materia inter Doctores, qua pena minores puniantur, quæ videri poſſint apud *Ant. Gomez variar. reſol. tom. 3. cap. 1. num. 57. apud Sfort. Odd. de reſtit. in integr. par. 2. quæſt. 80. num. 44. & ſeq. apud Farinac. de pæn. temp. quæſt. 90. num. 41. & pluribus ſeq. & apud Guazzin. defen. 33. cap. 17. per tot. & apud Mancin. in pract. viſit. infir. in appen.*
2 *ad pract. 2. dubit. 23.* Statutum autem quod tollit ambiguitates non dicitur ſuperfluum, ſed eſt ſeruandum *Surd. deciſ. 195. num. 10. Morot. conſ. 89. num. 18. & Ciriac. controuerſ. 582. num. 38.* qui dant concordantes.

QVOD IS, QVI VIGESIMVM ANNVM ATTIGERIT Habeatur pro Maiori. Rub. XIV.

QVi Vigeſimum ſuæ ætatis Annum attigerit, in omnibus delictis etiam capitalibus, ſit, & eſſe intelligatur Maior, & pro Maiore in omnibus, & per omnia habeatur, & perinde, ac ſi vigeſimumquintum annum compleuiſſet, ita vt contra eum inquiri, condemnari, & puniri poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Minor 25. annorum delinquendo non punitur pæna ordinaria, ſed extraordinaria.*

Fallit ſtante ſtatuto, ſeu Bulla mandante contrarium, n. 2.

3 *Bullæ mandantes minores puniri pæna ordinaria dicuntur factæ ad terrorem.*

ANNOTATIO.

1 MInor annorum 25. licet in delictis ratione ætatis non ſit puniendus pæna ordinaria, ſed extraordinaria tantum, & mitiori Iudicis arbitrio, vt tradunt *Clar. Farinac. Caball. Guazzin. Caren. Vermigl. & alii per me relati in Reſol. crim. in verbo Minor, Reſol. 1. num. 1. & ſeq.* Dicta tamen concluſio non habet
2 locum ſtante hoc Statuto, quod minor, qui 20. annum attigerit habeatur pro maiori, & pæna ordinaria delinquendo puniatur, quia dictum ſtatutum eſt ſeruandum, itaut minor, qui 20. annum attigerit puniri debeat pœna ordinaria, ac ſi ille eſſet maior 25. annis, vt declarant *Farinac. de pæn. temp. quæſt. 92. num. 182. & ſeq. Caball. reſol. crim. caſu 134. num. 11. cent. 2.* vbi refert Statuta quamplurium Ciuitatum idem diſponentia, *Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 16. num. 15. & ſeq. & alij per me relati d. Reſol. 1. numer. 6.* & extat in Statu Eccleſiaſtico *Bulla Iulii II. quæ eſt 11.* in ordine confirmata à *Pio IV. in ordine* 68. quas retuli *Ego in d. Reſol. 1. num. 5. & ſeq.* vbi videas pro declaratione illarum, dum in eis mandatur, quod maiores 14. anno habeantur pro maioribus, quæ dicuntur factæ ad terro-
3 rem, quæ hic iterum inutiliter referre non curaui, addo *Bonſin. declarantem dictam Bullam ad Bannimenta gener. cap. 4. num. 4.*

DE ABOLITIONIBVS. Rub. XV.

NVllus Accuſationem à ſe inſtitutam de aliquo Maleficio deſtituere, aut aboleri petere poſſit, ſed ad illius effectualem executionem Iudex procedere valeat, & teneatur; Exceptis caſibus infraſcriptis, videlicet, de Verbis Iniurioſis, de Damno dato, & de Turbata Poſſeſſione, & vbi Vxor de Adulterio accuſata fuiſſet, quoad Vxorem, non quoad Adulterum: In quibus cuicumque liceat Abolitionem petere vſque ad Sententiam excluſiue, & Iudex teneatur illam admittere, & ſuper accuſatione vlterius non procedere.

Addentes etiam quòd Iudex in Cauſa turbatæ poſſeſſionis, non per viam Conſtituti, ſed iuxta informationem Partis procedere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Abolitionum ſunt tres ſpecies, generalis, priuata, & ſpecialis.*
Statutum de quo ſupra loquitur de priuata, num. 2.
Abolitione non obſtante Iudex poteſt proſequi proceſſum ex officio, n. 3.
4 *Sindici Villarum an poſſint petere abolitionem fieri remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 ABolitionis ſpecies triplex proponitur, prima eſt generalis, quæ, & publica appellatur, quæ fit a Principe, ſecunda eſt quæ priuata, & ſpecialis dicitur, quæ impetratur ab accuſatore a Principe, vel a Iudice, & tertia appellatur legalis, quæ eſt quando accuſator eſt mortuus, de quibus latè agit *Decian. tract. crimin. lib. 3. cap. 35. per tot.*

2 Abolitio verò, de qua loquitur ſtatutum noſtrum eſt ſecundæ ſpeciei, hoc eſt quæ eſt priuata, & petitur per accuſatorem a Iudice, cui vt ſit locus eſt admodum difficile, cum requirantur nouem requiſita, vt illi locus ſit, quæ recenſentur per *Decian. in tract. crim. d. lib. 3. tit. 35. num. 29. 30. & ſeq.* Quam ſtatutum noſtrum omninò tollit niſi in caſibus in eo expreſſis, & quidem cum ratione, quia illa non
3 obſtante Iudici non eſt prohibitum proſequi proceſſum ex officio, & cauſam finire, quam mediante accuſatione inceperat in caſibus in quibus ab initio potuiſſet ex officio procedere, vt declarant *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 51. verſ. ſed quid ſi accuſator &c. Card. Tuſch. pract. concluſ. littera II. concluſ. 167. num. 6. & Guazzin. defenſ. 3. cap. 11. num. 9.*

4 Vtrum verò denunciatores, & Sindici Villarum qui denunciant maleficia poſſint petere abolitionem fieri tradit *Decian. in d. lib. 3. cap. 35. numer. 44.* qui ſtat pro affirmatiua ipſum conſulas.

QVOD IVDICES EX INDITIIS ETIAM VRGENTIBVS Non condemnent; Rub. XVI.

VT deinceps Iudicum Arbitria Iuris, & Statutorum diſpoſitione arceantur, & regulentur. Nolumus eos ex Indicijs etiam vrgentibus, vel ijs, quæ indubitata vocant, aliquem condemnare poſſe, vel debere, niſi extra ordinem, & conſulto Principe, Sed vel ea per Reum ipſum in Tormentis purgari, aut ſi ſufficientia non ſint, Reum inſontem, & impunitum dimitti.

SVMMARIVM.

1 *Inditia indubitata ſunt quæ mouent omninò animum Iudicis ad credendum, delictum fuiſſe commiſſum.*
Licet in hoc plurimum valeat arbitrium Iudicis, num. 2.
3 *Iudex ex inditijs indubitatis non poteſt reum condemnare in pænam ordinariam.*
Licet aliqui contrarium teneant, n. 4.
Eſt tamen in facultate Iudicis reum torquere, vel illum in pænam extraordinariam condemnare, num. 5.
Vtrum verò poſſit illum in pænam corporalem condemnare remiſſiuè, n. 6.

ANNOTATIO.

1 INditia indubitata ſunt quæ mouent animum Iudicis ad omninò, & neceſſario credendum, reum tale delictum commiſiſſe, itaut animus Iudicis neceſſitetur ad ita credendum, vt non poſſit in contrarium inclinare, vt declarant *Farinac. de indit. & tort. quæſt. 36. num. 37. & ſeq. Guazzin. defen. 33. cap. 15. num. 1. & ſeq. Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 10. num. 5. Cabal. reſol. crim. caſu 288. num. 10. cent. 3. Ciriac. controuerſ. 106. num. 5. & 6.* plenè *P. Graſſett. de nece proditor. §. 29. numer. 202. & ſequen.* & alij per me adducti in *Reſolut. criminal. in verbo* Indi-

Inditium ad torturam, *Reſol.* 2. *num.* 2. *& ſeq.* quorum aliqua ibi referuntur, licet alij inditia indubitata aliter deſcribant, quos ego retuli in dict.
2 *Reſol.* 2. *num.* 3. Et in hoc dijudicando plurimum verſari arbitrium prudentis Iudicis tradunt *Farinac. de reo confeſſ. & conuict. quæſt.* 86. *num.* 91. *& Ciriac. in d. controu.* 106. *num.* 15.
3 Quod verò ex inditiis indubitatis Iudex non poſſit reum condemnare in pœnam ordinariam, ſed in extraordinariam tantum, vt diſponitur in hoc ſtatuto tradunt *Clar. in pract.* §. *fin. quæſt.* 30. *verſ. ſcias tamen &c. Farinac. de reo confeſſ. & conuict. quæſt.* 86. *num.* 110. *& ſeq. Giurb. conſ.* 43. *num.* 23. *Guazzin. defen.* 33. *cap.* 14. *num.* 14. *Ciriac. d. controuerſ.* 106. *numer.* 7. *P. Graſſet. de nece prodit.* §. 29. *num.* 194. *verſ. ſed multo melius &c.* & alij plures per me relati in *Reſolut. crimin. in verbo Inditium ad torturam*, *Reſol.* 3. *nu-*
4 *mer.* 1. qui teſtantur de veriori, æquiori, & magis communi opinione, licet non deſint contrarium tenentes in delictis maximè occultis, & difficilis probationis per ſuprema Tribunalia, quos *Ego retuli in d. Reſol.* 3. *num.* 2.
5 Licet eſſe in facultate Iudicis reum ex inditiis indubitatis condemnare in pœnam extraordinariam, vel illum torquere teneat *Farinac. de reo confeſſ. & conuict. d. quæſt.* 86. *num.* 54. *& ſeq.* vbi declarat quomodo Iudex, vti debeat d. arbitrio ipſum conſulas.
6 Vtrum verò Iudex in d. caſu poſſit condemnare reum in pœnam corporalem, ſeu in pœnam pecuniariam tantum, & alia ad materiam vide adducta per me in *d. Reſol.* 3. *per tot.* quæ hic nolui iterum referre.

QVOD IVDICES INQVISITIONES, ET ACCVSATIONES Cæptas proſequantur. Rub. XVII.

IVdices Accuſationes, Denunciationes, & Inquiſitiones quaſcumque ex Actis Maleficiorum tempore ſuorum Anteceſſorum inchoatas, & pendentes omnino terminare teneantur, condemnando, vel abſoluendo: Quòd ſi contrafecerint, pœna xxv. librarum de eorum Salario retinendarum incurrant.

SVMMARIVM

1 *Officium dicitur idem, licet Iudex fuerit mutatus in Officium nunquam pereat.*

ANNOTATIO.

1 IVdex vnus licet ſuccedat in locum alterius, idem tamen dicitur officium, & idem Tribunal, cum dignitas Officialis nunquam pereat, donec nomen illius Officii durat, vt declarant *Roman. conſ.* 210. *ſub num.* 2. *Rolan. conſ.* 58. *num.* 13. *lib.* 1. *& Farinac. de carcer. & carcerat. quæſt.* 34. *num.* 175. *& ſeq.* & dixi *Ego in Reſolut. crimin. in verbo Cautio de repræſentando, reſolut.* 6. *numer.* 4. & ideo nil mirum ſi ſtatuentes in hoc ſtatuto mandarunt, Quod Iudices ſuccedentes in Officio teneantur proſequi Inquiſitiones, & Accuſationes cæptas contra reos per eorum Anteceſſores etiam contra eos pæna indicta.

DE BENEFICIO PACIS, ET CONFESSIONIS. Rub. XVIII.

SI de aliquo Delicto, vel maleficio, pro quo pœna pecuniaria veniat imponenda, Pax intra decem dies, à die delicti computandos ipſa die Maleficij excluſa ab Offenſo habeatur, de qua Pace Iudici conſtet per publicum Inſtrumentum, vel per fidem de eo habitam à Notario; Hoc caſu Delinquenti etiam in contumaciam condemnato, remittatur Quarta pars pœnæ, qua veniret puniendus. Si verò non habuerit Pacem, ſed Confeſſus fuerit Delictum, ſeu Delicta, pariter remittatur Quarta pars pœnæ, quæ imponenda eſſet: Et ſi poſt Pacem habitam delictum, vel delicta ſponte fuerit confeſſus, condemnetur ſolùm in quinta parte totius pœnæ, qua veniret puniendus virtute præſentis Statuti.

SVMMARIVM.

1 *Statutum minuens pœnam delinquenti ob pacem habitam eſt vallidum.*
Non tamen habet locum quando pæna eſt impoſita ipſo iure, n. 5.
2 *Negans delictum, & poſtea illud confitens gaudet beneficio Statuti de confitente.*
Licet contrarium teneant aliqui, n. 3.
4 *Negans homicidium poteſt poſtea confiteri illud feciſſe ad defenſam.*

6 *Sta*

6 *Statutum loquens de pace non habet locum in concordia.*
Cum pax differat a concordia, n. 7.

ANNOTATIO.

1 QVod dictum ſtatutum minuens pænam delinquenti ob pacem habitam ab offenſo ſit vallidum, & ſeruandum ſcripſerunt *Anton. Gomez variar. reſol. tom. 3. cap. 3. numer. 56. & Farinac. de Inquiſ. quæſt. 4. num.* 35. vbi dat concordantes quamplures, & multipliciter declarat, & *conſ. 2. poſt princip. & ibi Adden. littera A. lib.* 1.
Vtrum verò beneficio dicti ſtatuti minuentis pœnam confitenti delictum gaudere poſſit qui prius illud negauit, & poſtea eſt confeſſus videas per *Tiraq. in l. boues, §. hoc ſermone num. 97. & ſeq.*
2 *ff. de verb. ſignif.* Partem vero affirmatiuam tenent *Vulpell. conſ. 69. num. 2. Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 82. in verbo Statutum, 9. num.* 110. *Cæuall. in ſuis commun. contra commun. quæſt. 416. in fin.* vbi teſtatur de communi opinione, & *Guazzin. defen. 32. cap. 36. num. 1. in fin. Caball. reſolut. crim. caſu 56. num. 5. cent. 1.* & alii plures per me relati *in Reſolut. crimin. in verbo Pax, Reſol. 12. per tot*
3 licet contrarium teneant *Bart.* & alii plures relati per *Caball. caſu 56. num.* 4.
4 Et quod qui negauit homicidium poſſit poſtea illud confiteri feciſſe illud ad ſui defenſionem ſcripſerunt *Caball. reſolut. crimin. caſu 9. per tot. & d. caſu 56. num. 83. cent. 1. Farinac. conſ. 6. numer. 29. & conſ. 45. num. 39. lib. 1.* & alii per me relati *in Reſol. crim. in verbo Homicidium, reſol. 8. num. 1. & ſeq.* vbi de materia.
5 Dicti tamen ſtatuti beneficio non gaudere quò ad remiſſionem pœnæ per confitentem in caſibus, in quibus pęna imponitur ipſo iure poſt *Bart. Bald. & Florian.* per eum relatos tradit *Aſin. in pract. §. 7 cap. 5. limit. 83. num.* 2.
6 Addo prædictis, quod dict. ſtatutum loquens de pace non habet locum in concordia quò ad pœnæ mitigationem, vt voluerunt *Marſil. de bannit. in verbo Pace, num. 4 Nouell. in tract. crimin. cap. fin. num. 82.* quos refert, & ſequitur *Guazzin. de pace, par. 1. quæſt. 3. num. 8.* Cum pax
7 differat a concordia, vt probat *Guazzin. d. quæſt. 3, num. 7. & ibi Adden.* dicentes ex *Card. Mantic. de tacit, lib. 27. tit. 1. num. 16.* quod qui habet pacem habet concordiam, ſed qui habet concordiam non habet pacem, vt ibi per eos.

DE DVPLICATIONE POENARVM.
Rubrica XIX.

POEnæ Delictorum à Statutis impoſitæ duplicentur contra eos, qui deliquerint in Eccleſijs, vel diebus Paſchalibus, Reſurrectionis, Pentecoſtes, Aſcenſionis, & Natiuitatis Domini, in die Veneris Sancti, Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis, in Feſto Omnium Sanctorum, & in Feſto Sancti Vbaldi Protectoris: Item ſi deliquerint in Palatio Communis, præſertim cum ſit Conſilium, in Platea Magna, Videlicet, in die, quo ibi ſit Mercatum, In Palatio, in quo Ius redditur, & alibi etiam coram Iudicibus: Item ſi de Nocte delictum committatur: Nos verò intelligatur à Solis Occaſu, vſque ad Ortum. Hoc addito, quòd pœna ſemel duplicata, vlterius ex quacumque cauſa, duplicari non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum duplicans pęnam delictorum procedit tantum in pænis pæcuniarijs.*
Neque habet locum in delictis verbalibus, numer. 2.
Quæ pæna de iure communi poteſt pluries duplicari, n. 7.
Et duplicatio eſt facienda tantum in ſimplo, n. 8
Statuti declarationi eſt ſtandum quando dicatur nox quo ad duplicationem pænæ, n. 2.
Delictum autem potius præſumitur commiſſum de die, quam de nocte, n. 3.
Nox verò in d. caſu eſt probanda ſecundum qualitates ſtatuti, n. 4.
Statutum duplicans pænam contra delinquentem in Palatio declaratur, n. 6.
Delictum commiſſum in Palatio, in foro, in domo Principis dicitur grauius, quam commiſſum alibi, n. 9.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum duplicans pœnas in delictis habet locum tantum quo ad pænas pecuniarias, non autem quò ad corporales, vt docent *Bart. in l. ſanctio, 41. num. 9. ff. de pæn. Natt. conſ. 469. num.* 18. & alii quos refert, & ſequitur *Baiard. ad Clar. §. fin. quæſt. 82. ſtat. 9. num.* 1.
2 Statuto duplicanti pęnam pro delicto commiſſo de nocte, & declaranti quando dicatur nox vt facit ſtatutum noſtrum quod eius declarationi ſit ſtandum tradunt *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 82. verſ. Statutum Nouum, num* 4. vbi teſtatur de communi opinione, & *Card. Tuſch. pract. concluſ. littera S. concluſ. 617. num.* 6. In dubio ta-
3 men ad euitandam pœnæ duplicationem delictum præſumitur commiſſum de die, *Cæphal.*

conſ.

conſ. 206. *num.* 4. *vol.* 2. *Baiard. ad Clar. d. quæſt.* 82. *ſtat.* 9. *num.* 100.

4 Statutum ſupradictum duplicans pænam pro delicto commiſſo de nocte non habet locum, niſi d. qualitas noctis ſit probata ſecundum terminos declaratos a ſtatuto, vt not. *Angel. conſ.* 194. *num* 2. *verſ. & ſatis eorum &c. & Cardinal. Tuſch. d. concluſ.* 617. *num.* 2. Nequè habet lo-
5 cum in delictis verbalibus puta blaſphemiæ, ſeu alterius verbalis iniuriæ, quia aliud eſt maleficium, aliud verò maledictum, *Bart. conſ.* 32. *in fin. lib.* 2. *& ibi Apoſtilla in verbo Statutum, & conſ.* 33. *& conſ.* 34. *d. lib.* 2. *Card. Tuſch. d. concl.* 617. *nu.* 3.
6 Addo quod dictum ſtatutum, quod pœna duplicetur pro delictis commiſſis in Palatio non habet locum in illis delictis, quæ non poſſunt committi, niſi in Palatio, prout eſt falſitas, & obreptio commiſſa in iudicio, vt tradunt *Bart. conſ.* 199. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 1. *& Card. Tuſch. d. concluſ.* 617. *num.* 5.

Dictum vero ſtatutum quod pœna ſemel duplicata pluries duplicari non poſſit eſt ſatis æquum,
7 cum contrarium dicendum ſit, ſi ſtatutum id non declaret, vt docent *Clar. in d. §. fin. quæſt.* 82 *verſ. ſtatutum Nouum in princ. num.* 3. *& Cardinal.*
8 *Tuſch. d. concluſ.* 617. *num.* 8. Quod verò pæna in caſu duplicationis duplicetur tantum in ſimplo tradunt *Bald. conſ.* 103. *lib.* 2. *Bart. conſ.* 41. *lib.* 1. quos refert, & ſequitur *Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. P. concl.* 233. *num.* 1. *& ſeq.*
9 Adde vlterius quod delictum commiſſum in foro, in Palatio, in conſpectu Prætoris, in domo Principis, & ſimil. dicitur grauius, quam commiſſum in alijs locis, vt not. *Ant. Gomez variar. reſol. tom.* 3. *cap.* 6. *ſub num.* 4. *Vulpell. conſ.* 3. *num.* 15. plenè *Farinac. de variar. ac diuer. crimin. quæſt.* 105. *num.* 186. *& ſeq.* qui loquuntur de iniuriis factis in dictis locis, vt ibi per eos, cum quibus pertranſit *Antonel. de loco legal. lib.* 1 *quæſt.* 1. *cap.* 10. *num.* 9.

DE POENIS BLASPHEMANTIVM.
Rubrica. XX.

QVicumque Deum Omnipotentem, D. N. IESVM CHRISTVM, vel Glorioſam Virginem MARIAM eius Genitricem blaſphemare, ſiue eiſdem maledicere auſus fuerit, pro prima vice, pœnam xxv. ſcutorum incurrat, & duobus funis ictibus publicè plectatur: Pro ſecunda pœna pecuniaria duplicetur, & publicè fuſtigetur per Ciuitatem: Pro tertia verò ſcuta centum ſoluere cogatur, & lingua ei perforetur: Et ſi contemptis dictis pœnis vlterius blaſphemare audeat, perpetua notatus infamia, ad Triremes decennio mittatur.

Qui verò Sanctos, & Sanctas Dei blaſphemauerit, ſiue illis maledixerit, pro prima vice, ſcuta decem ſoluere cogatur, & flexis genibus, apertoquè Capite, cum Candela in manu accenſa ſtare compellatur ante foras Eccleſiæ Cathedralis, dum Diuina Officia celebrantur: Pro ſecunda, pœna pecuniaria, duplicetur, ac duobus funis ictibus plectatur: Pro tertia verò in ſcutis quinquaginta mulctetur, & publicè fuſtigetur per Ciuitatem. Et ſi vlterius malo habitu de tali blaſphemia conuincatur, tribus funis ictibus plectatur, & in Exilium ad quinquennium mittatur: Et de prædictis quilibet poſſit accuſare, & ei credatur cum ſuo Iuramento, & vno Teſte idoneo, & fide digno atteſtante de loco, & tempore.

Quod ſi Accuſatio detegeretur falſa, Volumus hoc caſu Accuſatorem, & Teſtes eaſdem pœnas incurrere, quæ Accuſato venirent imponendæ: Et Curia ſuper ijs teneatur inquirere, & quilibet, qui audiuerit, denunciare poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemiæ crimen eſt mixti fori.*
Hæreticalis verò ſpectat ad Inquiſitorem priuatiuè, num. 2.
Deum autem blaſphemare grauius eſt, quam Sanctos, n. 3.
4 *Princeps non poteſt generaliter ſtatuere, quod vnico teſti credendum ſit.*
Poteſt id tamen facere in aliquo caſu particulari ex iuſta cauſa, num. 5.
6 *Teſtis ſi requiratur a ſtatuto, quod ſit idoneus, & fidedignus per verba geminata id eſt probandum.*

ANNOTATIO.

1 BLaſphemiæ crimen eſt mixti fori, itaut per vtrumquè Iudicem laicum, & Eccleſiaſticum puniri poſſit, & inter eos ſit locus præuentioni, vt voluerunt *Farinacc. de Inquiſ. quæſt.* 8. *num.* 127. *in fin. Guazzin. defen.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. *Sperell. deciſ.* 134. *num.* 9. *par.* 2. *P. Sanch. in Præcep. Decal. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 37. & alij plures per me relati in *Reſol. crimin. in verbo Blaſphemia, Reſol.* 2. *in princ.*
2 Licet blaſphemia hæreticalis puniatur per ſolum

lum Inquiſitorem priuatiuè, vt tradunt *Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 2. tit. 7. num. 13. P. Sanch. in Præcep. Decal. lib. 2. cap. 32. num. 37. Tranſmier. de oblig. denunc. par. 2. cap. 4. num. 15.*

Prudenter verò diſpoſitum fuit in hoc ſtatuto, dum ſtatuentes impoſuerunt maiorem pænam blaſphemantibus Deum, quam Sanctos, quia cum perſona Dei ſit longè maior abſque comparatione aliqua omnibus alijs Sanctis, ideo
3 maius eſt delictum Deum blaſphemare, quam Sanctos, & ſic maior etiam debet eſſe pæna contra blaſphemantes Deum, quam Sanctos, vt docent *Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 20. num. 27. Paul. Rub. de valid. legal. cap. 33. num. 41. & ſeq.* licet vtramque blaſphemiam eſſe eiuſdem ſpeciei, dixerit *P. Laiman. in Theol. moral. tract. 10. cap. 6. num. 10. lib. 4.*

Addo prædictis, quod dictum Statutum mandans eſſe credendum contra blaſphemantem Accuſatori cum iuramento, & vno teſte idoneo eſt
4 vallidum, quia licet Princeps non poſſit generaliter ſtatuere, quod vnius Teſtis dicto ſtandum ſit, vt tradunt *Iaſ. Felic. Giurb. Magdal. Farinac. Leotar. Paul. Rub.* & alij per me relati in *Reſolut. crimin. in verbo Princeps, Reſol. 2. num. 1.* cum de iure diuino in quolibet negocio duo teſtes requirantur, *cap. in omni negocio, 4. de teſtib. cap. nouit. 13. de iudic.* & habetur *Deutero. cap. 19. &*
5 *& Matth. cap. 18.* Poteſt tamen id facere in aliquo caſu particulari ex iuſta cauſa, & ob atrocitatem criminis, vt in caſu noſtro, vt declarant *Farinac. de teſt. quæſt. 63. num. 12. Leotar. de vſur. quæſt. 93. num. 30. Capic. Latro. deciſ. 132. num. 7. lib. 2.* dumodo dict. teſtis ſit idoneus, & probatæ vitæ, vt requirit ſtatutum, & dixi *Ego in dicto verbo Princeps, Reſol. 2. num. 7.*

6 Dum autem per ſtatutum requiritur, quod dicti teſtis ſit idoneus, & fide dignus, & ſic per verba geminata per dictam geminationem verborum dicitur requiſita dicta qualitas in ſuperlatiuo gradu, & ideo illa eſt articulanda, & probanda, vt declarant *Maſcar. de probat. concluſ. 1248. nu. 16. lib. 3. & Farinac. de teſt. quæſt. 62. numer. 11.* qui dant concordantes.

DE POENIS DEVASTANTIVM SACRAS IMAGINES, Rub. XXI.

QVicumque Dei Omnipotentis, D. N. IESV CHRISTI, ſiue eius Genitricis MARIÆ Sacras Imagines fictas, aut pictas in contemptum fregerit, deturpauerit, in terram deiecerit, aut quauis alia iniuria affecerit, ad Triremes per Quinquennium mittatur, & ſi capi non poterit, ad dictam pœnam exbanniatur, & eius bona pro medietate à Fiſco publicentur. Si verò aliorum Sanctorum, & Sanctarum Imagines, vt ſupra læſerit, fuſtibus publicè cedatur, & ſi capi non poterit, pecuniaria iuxta perſonæ qualitatem, & Exilio ad Triennium puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Crimen deuaſtantium Sacras Imagines eſt mixti fori. Contrarium tamen illud ſpectare ad Inquiſitorem tenent plures Doctores, n. 2.*

ANNOTATIO.

1 CRimen de quo habetur in ſupradicto ſtatuto deuaſtantium, & deturpantium Sacras Imagines, Dei, Ieſu Chriſti, Beatæ Mariæ Virginis, & Sanctorum eſſe mixti fori, & in eo vtrumquè Iudicem tam laicum quam Eccleſiaſticum procedere poſſe, itaut ſit locus præuentioni tenent *Clar. in pract. §. final. quæſt. 68. verſ. imaginem &c. & ibi Baiar. num. 49 Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 20. num. 68. & ſequen. & in addit. ad d. num. 68. Caball. Reſol. crim. caſu 91. num. 10. cent. 1.* & alij relati per *Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 2. tit. 7 num. 40.* vbi fatetur hanc eſſe communiſſimam opinionem Contra-
2 riam tamen opinionem, imo cognitionem dict. criminis ſpectare ad officium Sanctæ Inquiſitionis priuatiuè quò ad Iudicem laicum tenent *Azued. ad Reg. Conſtit. lib. 1. tit. 1. leg. 3. num. 7. & ſeq.* vbi teſtatur ita in Hiſpania fuiſſe ſeruatum, *Genuen. in pract. Archiep. Neap. cap. 18. in addit. num. 17. Lazar. de blaſph. quæſt. 6. num. 14.* & latè comprobat *Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 2. tit. 7. num. 41. & ſeq.* vbi hanc opinionem contrariam dicit eſſe de iure veriorem, & ita etiam in fortioribus terminis tenuit *Inquiſ. Tranſmie. de oblig. denunc. quæſt. 4. cap. 8. num. 9.*

DE ADVLTERIO; Rubrica XXII.

QVicumque Adulterium cum Inceſtu cum Muliere attinente vſque ad quartum gradum de Iure Canonico incluſiue computandum, commiſerit, ad mortem vnà cum Muliere damnetur, & eadem pœna puniatur quicumque Violenter

Mulie-

Mulierem maritatam cognouerit: Si verò Violenter ſolum attentauerit Iudicis arbitrio facti, & perſonarum qualitate inſpecta, citra mortem plectatur. Committens autem ſimpliciter Adulterium cum Muliere volente, pęnam centum ſcutorum incurrat, & in Exilium per triennium mittatur. Si verò Mulier ſit vilis conditionis, vel inhoneſta, tunc in pęnam librarum centum condemnetur. Mulier autem inhoneſta eſſe intelligatur, ſi communiter, præſertim in Vicinia, in qua inhabitat, pro inhoneſta fuerit reputata: Et ſequuta condemnatione de Adulterio, Dos ipſius Mulieris ipſo Iure applicetur Marito non conſentienti, & in prædictis caſibus de ſimplici Adulterio, ſi Adulter pacem habuerit à Marito ante condemnationem, & delictum confeſſus fuerit, minuatur pœna pecuniaria, vt diximus, Sub Rub. De Beneficio Pacis, & Confeſſionis.

Declarantes, quòd in Cauſa Adulterij, Iudex non poſſit procedere ex Officio, ſed ſolum per accuſationem ab eis factam, quibus accuſare permittitur, Videlicet à Viro, Patre, Filio, & Germano Fratre Mulieris, & ijs deficientibus, per alios Conſanguineos proximiores vſque in tertium gradum, vt ſupra computandum: Vbi verò Violentia interuenerit, etiam per Inquiſitionem à Iudice procedatur.

SVMMARIVM.

1 *Mulier propter adulterium per eam commiſſum perdit dotem.*

Ac etiam donationem propter nuptias, n. 2.

3 *Adulterij pæna receſſit ab aula, & adulteri puniuntur pæna ſtatutaria.*

4 *Adulteri abſolutio prodeſt etiam adulteræ.*

Licet condemnatio adulteri ei non noceat, numer. 5.

6 *Adulterii in crimine de iure communi non proceditur niſi ad quærelam, Viri, Patris, & ſimil.*

Niſi tamen adulterium eſſet notorium, n. 7.

Et hoc ne matrimonia deturpentur, n. 8.

9 *Adulterii crimen ſpatio quinque annorum præſcribitur.*

Si tamen illud eſſet coniunctum cum inceſtu non præſcribitur, niſi per ſpatium 20. annorum, n. 10.

ANNOTATIO.

1 MVlier propter adulterium per eam commiſſum quod perdat dotem, vti habetur in hoc ſtatuto eſt tex. *in cap. plerumque, 4. & ibi gloſ. & Canoniſtæ de donat. inter vir. & vxor.* & tradunt *Clar. in pract. §. adulterium, num. 12. Farinac.* qui innumeros ferè dat concordantes *de delict. carn. quæſt. 142. num. 1. P. Sanch. de matrim. lib. 10. diſput. 8. num. 2. & Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 82. numer. 12.*

2 Et vltra dotem amittit etiam donationem propter nuptias, vt not. *Farinac. in d. quæſt. 142. numer. 2. & 3.* vbi dicit, quod amittit etiam bona paraphernalia, vt ibi per eum qui dat concordantes, & *Antonell. in d. cap. 82. num. 12. & ſeq.*

3 Quod verò pœna adulterij de iure communi receſſerit ab aula, & adulteri puniantur ſola pęna ſtatutaria, vti habetur in hoc ſtatuto noſtro tradunt *Tiraq. de legib. connub. gloſ. 1. par. 13. numer. 23. Clar. in pract. in d. §. adulterium, num. 7. & Farinac. de delict. carn. quæſt. 141. num. 69. & ſeq.* vbi refert quamplura ſtatuta diuerſarum Ciuitatum pro adulterio pœnam pecuniariam imponentia, & alia etiam pœnam corporalem, ſtatuentia, vt ibi per eum eſt videre.

4 Abſolutio autem adulteri prodeſt etiam adulteræ, itaut illa amplius de adulterio accuſari non poſſit, vt tradunt *Baiar. ad Clar. §. adulterium, num 94. Farinac de delict. carn. quæſt. 141. nu. 108. Ciriac. controuerſ. 354. num. 1. & ſeq. & alii per me relati in Reſol. crimin. in verbo Abſolutio, Reſol. 2.*

5 *num. 1.* Condemnatio autem adulteri adulteræ non nocet, nec ei præiudicat, vt tradunt *Anton. Gomez, Baiar. Farinac. & Ciriac. per me relati in d. Reſol. 2. num. 3.* quibus addo *Felic. allegat. 88. num. 4. par. 2.*

6 Quod etiam de iure communi non poſſit procedi in crimine adulterij per Inquiſitionem, ſed ſolum ad quærelam Viri, Patris, Fratrum, & ſimilium, vt habetur etiam in hoc ſtatuto ſcripſerunt *Caball. reſol. crim. caſu 114. num. 12. & ſeq. cent. 2. & Farinac. de delict. carn. quæſt. 141. n. 42.*

7 vbi hoc limitat niſi adulterium eſſet notorium, & ita concordat Doctores contrarium tenentes, cum quibus pertranſit *Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 82. num. 13.*

8 Statutum noſtrum, dum admittit certas perſonas tantum ad accuſandum de adulterio id facere dicendum eſt, ne ſimilia vituperia detegantur inuitis ijs, quorum intereſt in dedecus familiarum, vbi verò ipſi met intereſſati hoc velint detegere, id ſtatutum non curauit, quaſi id ſibi met ipſis imputare debeant, vt aduertit *Ciriac. controuerſ. 104. num. 41.*

9 Adulterij tamen crimen ſpatio quinque annorum præſcribitur, vt docent *Farinac. de inquiſ. quæſt. 10. num. 15.* vbi teſtatur de communi opinione, *Guazzin. defen. 2. cap. 2. num. 45. & ſeq. Vermigl. conſ. 393. num. 9. & Antonell. de temp. leg.*

10 *lib. 2. cap 82. num. 10. & ſeq.* Niſi tamen adulterium eſſet coniunctum cum inceſtu, quia tunc illud præſcribitur tantum ſpatio 20. annorum, vt declarant *Decian. Farinac. Vrſell. Antonell. & alij per me relati in Reſol. crimin. in verbo Delictum, Reſol. 7. num. 15.*

DE INCESTV. Rub. XXIII.

SI quis Inceſtum commiſerit cum Matre, Filia, Sorore Carnali, ſiue Nepte ex Filio, vel Filia tàm Maſculus, quàm Fœmina gladio vltore, capite puniantur: Si verò cum alia Conſanguinea in ſecundo gradu de Iure Canonico computando committatur; Maſculus ad Triremes mittatur; Fœmina verò fuſtigetur per Ciuitatem, & deinde in exilium mittatur, & ſi fuſtigari noluerit, aut id familia non patiatur in ſcutis tercentum multetur: Quod ſi in tertio gradu id fiat. Vir in ſcutis tercentum condemnetur, & per triennium in exilium mittatur, Mulier verò in ſcutis ducentum puniatur, & biennio exul fiat, Si verò in quarto gradu pęnam ducentorum ſcutorum ambo incurrant: Declarantes, quod in tali gradus computatione, vltimus ſemper inter eos attendatur. Committens autem inceſtum cum Affine, mitius inſpecto gradu Affinitatis vterquè à Iudice puniatur: Si verò Inceſtus committatur cum Commatre, aut leuata de Sacro Fonte, aut cum Nouerca, vterque pęna ſcutorum tricentorum, & exilij ad triennium incurrat. Et per Iudices contra omnes prædictos ad quærelam Attinentium dumtaxat procedatur, vt ſupra in Adulterio diximus.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus dicitur conſanguineorum, ſeu affinium abuſus.*

Circa tamen illius pænam Doctores non bene interſe conueniunt, n. 2.

3 *Pæna ſtatuti tollit pænam iuris communis.*

Etiam ſi ſtatutum iuri communi expreſſè non deroget, n. 4.

5 *Inceſtus in quibus caſibus committi dicatur.*

Et illius crimen eſt mixti fori, n. 6.

7 *Statutum quod in cauſa inceſtus non procedatur niſi ad quærelam non habet locum quando inceſtus eſt notorius.*

ANNOTATIO.

1 INceſtus nihil aliud eſt, quam conſanguineorum, vel affinium abuſus, vt docent *Diaz. in pract. crimin. canon. cap. 84. in verbo Inceſtus, num. 1. Caball. reſolut. crim. caſu 200. num. 2. cent. 2. & Farin. de delict. carn. quæſt. 149. num. 3. & ſeq.* & eſt crimen grauius adulterio, *Hoſti. in Summ. de adult. num. 12. & 13. Corn. conſ. 19. numer. 1. lib. 4. Farinac. in d. quæſt. 149. num. 1.*

2 Pęna autem inceſtus quænam ſit de iure communi variæ ſunt Doctorum opiniones, quas latè recenſet *Farinac. de delict. carn. d. quæſt. 149. num. 9. & ſeq.* Nos autem cum habeamus ſtatutum apertè dictam pœnam declarans in quolibet caſu illius diſpoſitioni eſt omnino ſtandum,
3 cum pœna impoſita a ſtatuto tollat regulariter pęnam impoſitam à iure communi, vt not. *Clar. in pract. §. inceſtus, num. 3.* vbi dicit ita fuiſſe in facto ſeruatum, *& Farinac. in d. quæſt. 149. numer. 30.* vbi dicit hoc non habere dubium, & dixi *Ego in Reſol. crimin. in verbo Pęna, Reſol. 1. nu. 1.*
4 etiam ſi ſtatutum non deroget expreſsè iuri communi, vt poſt *Gram. conſ. 35. num. 56. & ſequen. & Ludou. deciſ. Lucen. 61. num. 17.* per eum relatos firmat *Giurb. conſ. 25. num. 5. in fin.*

5 Quando tamen, & in quibus caſibus dicatur committi inceſtus latè tradit *Farinac. de delict. carn. d. quæſt. 149. ferè per tot.* quæ videas ibi per eum, cum nimis longum eſſet prædicta hic recenſere.

6 Crimen inceſtus eſt mixti fori, in quo vterquè Iudex tam laicus, quam Eccleſiaſticus procedit ſeruata præuentione *Caball. reſol. crim. caſu 200 num. 76. & num. 154. cent. 2. Farinac. de delict. carn. d. quæſt. 149. num. 117.* vbi hoc declarat quando habeat locum, & dixi *Ego in Reſol. crim. in verbo Delictum, Reſol. 2. num. 17.*

7 Statutum autem ſupradictum mandans, quod in crimine inceſtus Iudex non procedat contra illum committentes, niſi ad quærelam Attinentium non habet locum quando crimen Inceſtus eſt notorium, vt in terminis adulterij tradunt Doctores relati ſupra in *rub. præceden. num. 6.* Maximè cum ſtatutum mandet, quod in criminalibus procedatur de ſimilibus ad ſimilia, vti habetur in *rubr. fin. huius libri 4.*

DE STVPRO. Rubrica XXIV.

QVicumque ſtuprandi Cauſa vim honeſtæ Puellæ, ſiue Viduæ bonæ conditionis intulerit, vel eas inuitis parentibus abduxerit, aut rapi fecerit, vltimo ſupplicio plectatur: Si verò quis ex eadem libidinis cauſa honeſtam mulierem

verberauerit, vel clamydem, ſiue aliquod veſtimentum rapuerit, vel laniauerit amputetur ei manus dextera; & ſi id pati noluerit pœna pecuniaria, & exilij Iudicis arbitrio puniatur. Quam pœnam Stuprator euadere poſſit ſi Viduam, vel Puellam ipſam de voluntate Patris, vel Aui, aut illis deficientibus de conſenſu aliorum proximiorum Conſanguineorum in Vxorem acceperit, & Puellam congruè dotauerit. Præſens verò Statutum habeat locum in Viduis bonæ conditionis, in alijs verò mitior pœna infligatur, & intelligantur Viduæ inhoneſtæ vitæ ſi publicè per Viciniam fuerint diſamatæ: Et in prædictis caſibus Iudex ad quærelam partis dumtaxat, vt ſupra in Adulterio diximus, procedere valeat. Si quis verò, ſuadente Diabolo vim intulerit alicui Moniali, vel eam carnaliter cognouerit, vltimo ſuplicio omnino puniatur. Et in omnibus ſupradictis caſibus, Attentans ſolummodo mitius Iudicis arbitrio, conſiderata qualitate facti, & perſonarum condemnetur.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum dicitur Virginis illicita deſloratio.*
Et dicitur crimen grauiſſimum, n. 2.
In eo tamen Iudices non ſolent procedere niſi ad quærelam ſtupratæ, vel contra captum in fragranti, num. 3.
Vt autem intret pœna ſtupri requiritur; quod mulier ſit honeſta, n. 4.
5 *Vidua committens ſtuprum infra annum luctus amittit dotem.*
6 *Stupri in crimine abſolutio vnius non iuuat alterum.*
7 *Monialem carnaliter cognoſcens punitur pœna mortis.*
8 *Violentia in raptu eſt probanda per fiſcum.*
9 *Stuprator quando teneatur dotare ſtupratam remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 STuprum ſtrictè ſumptum dicitur virginis illicita deſloratio, vt not. *Diaz. in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtupro, num. 1. Baiar. ad Clar. in §. ſtuprum, in princ. & Farinac. de delict. carn. quæſt. 147. num. 4.* vbi alios dat concordantes, & dicitur crimen grauiſſimum, & acri animaduerſione dignum *Iodoc. in pract. crim. cap. 92. in princ. Fari-*
2 *nac. d. quæſt. 147. num. 2.* Et eſt delictum mixti fori, itaut tam à Iudice ſeculari, quam ab Eccleſiaſtico valeat puniri, ſi fiat ſine vi *Menoch. de arbit. caſu 388. num. 51. & ſeq. Farinac. in dict. quæſt. 147. num. 53. Caball. reſol. crimin. caſu 200. num. 72. cent. 2.* & alij per me relati in *Reſol. crimin. in verbo Delictum, Reſol. 2. num. 15. & 16.* vbi contrarium tenentes retuli.

Statutum ſupradictum quod in crimine ſtupri procedi non poſſit, niſi ad quærelam partis locum non habere cenſerem, ſi illud eſſet notorium, vt dixi ſupra de adulterio, & inceſtu in *rub. præc.* quæ breuitatis gratia non repeto, licet de conſuetudine Iudices in his delictis carnis non ſole-
3 re procedere niſi ad inſtantiam vim paſſæ, vel niſi delinquens in fragranti captus fuerit ſcribit *Antonell. de tempor. legal. lib. 2. capit. 82. numer. 17.*

4 Stupri autem pœna, vt habeat locum requiritur, quod mulier ſit honeſta, & poſt *Io: Faber. Nicas. Ghirlan. Bermon. & Cirill.* per eum relatos ſcribit *Farinac. de delict. carn. quæſt. 147. num. 82.*

5 Addo ſupradictis quod vidua committens ſtuprum intra annum luctus amittit dotem, ſecus ſi illud committat poſt annum luctus, vt not. *Alciat. de præſump. reg. 2. præſum. 9. num. 5. Cancer. variar. reſol. par. 1. cap. 9. num. 139. & Antonell. de temp. legal. d. cap. 82. num. 16.*

6 In crimine ſtupri, & inceſtus abſolutio vnius, quicquid ſit in adulterio, fauore matrimonij non iuuat ſocium, vt tradunt *Decian. tract. crim. lib. 3. cap. 28. num. 8. Ciriac. controuer. 354. num. 21. & ſeq.* & dixi *Ego in Reſol. crimin. in verbo Abſolutio, Reſol. 2. num. 4.*

7 Quod verò cognoſcens carnaliter Monialem puniatur pæna mortis naturalis, vt diſponitur in hoc ſtatuto tradunt *Menoch. de arbit. caſu 502 num. 41. cent. 6. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 20. num. 6. Caball. Reſol. crim. caſu 200. num. 72. & Farinac. de delict. carn. quæſt. 146. num. 3.* vbi dat concordantes quamplures.

8 Addo iterum quod quando agitur de raptu cum violentia, illa probanda eſt a fiſco, vel ab accuſatore, *Farinac. de delict. carn. quæſt. 145. num. 108. P. Sanch. de matr. lib. 7. diſput. 12. num. 6. Vermigl. conſ. 396. n. 6.*

9 Quando vero ſtuprator teneatur dotem dare ſtupratæ, ſeu illam iu vxorem accipere latè tradit *Farinac. de delict. carn. quæſt. 147. num. 17. & ſeq.* illum conſulas.

DE SODOMIA. Rubrica XXV.

NEfandum Sodomiæ Scelus cum Mari, vel Fœmina committens vltimo ſupplicio Furcæ affectus igne comburatur. Patiens verò voluntarie, ſi minor ſit decem, & ſeptem annis, puniatur citra mortem Iudicis arbitrio; Si verò maior ſit, prædicta pœna plectatur: Quòd ſi violenter paſſus fuerit, aut metu tali, qui cadere poſſit in conſtantem Adoleſcentem immunis à prædictis pœnis euadat: Et de prædictis Iudex, tam per Accuſationem, & denunciationem, quàm ex Officio inquirere, & procedere valeat, & teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Sodomiæ crimẽ dicitur atrociſſimum, & de exceptis.*
Et cũm ſit difficilis probationis probatur præſumptionibus, & coniecturis, n. 2.
Et per coniecturas probatur illius corpus delicti, n. 3.
Niſi tamen adeſſet fractura, n. 4.
5 *Confiſcatio bonorum intrat in dicto crimine ſodomiæ.*
Contrarium vti verius tenent plures Doctores, num. 6.
8 *Aſſertio pueri ſtuprati non facit indicium ad torturam ſine adminiculis.*

ANNOTATIO.

1 SOdomiæ crimen dicitur atrociſſimum, & de exceptis, vt tradunt
Farinac. de delict. carn. quæſt. 148. num. 5. & 6. Caball. reſol. crimin. caſu 84. num. 17. cent. 1. Capic. Latro. deciſ. 163. num. 14. par. 2. & alii per me relati in *Reſol. criminal. in verbo Sodomia, Reſol. 2. num. 1. & 3.* vbi dixi, dict. crimen eſſe mixti fori, itaut inter Iudicem Laicum, & Eccleſiaſticum ſit locus præuentioni, & plures adduxi Doctorum authoritates, & vti delictum difficilis probationis cum
2 in occulto committi ſoleat illud non ſolum probatur inditiis, & præſumptionibus *Farinac. de delict. carn. d. quæſt. 148. numer. 66. & ſeq.* vbi coniecturas recenſet *Maſſin. de confiſc. bonorum quæſt. 9. num. 16. & ſeq. Capic. Latro d. deciſ. 163. num. 14.* & alij per me relati in *d. Reſol. 2. num. 4.*
3 Sed etiam illius corpus delicti cum ſit facti tranſeuntis probatur per coniecturas, vt docent *Farinac. de Inquiſ. quæſt. 2. num. 24. Maſſin. d. quæſt. 9. num. 18. Capic. Latr. d. deciſ. 163. num. 8. par. 2.* & alij per me relati in *d. verbo Sodomia, Reſol. 1.*
4 *in princ.* Niſi illud eſſet commiſſum cum fractura, de qua debet conſtare, *ibi. num. 3.*
Vtrum verò bona committentis ſodomiam fiſco addicantur eſt admodum controuerſum inter
5 Doctores, cum partem affirmatiuam teneant *Anton. Gomez, Menoch. Peregr. Clar. Barboſ. Theſ. Iun. Sanfelic. & Maſſin.* in locis per me relatis in *dict. verb. Sodomia, Reſol. 3. num. 3.* Contrariam
6 verò opinionem imò non eſſe locum confiſcationi bonorum in dicto caſu tenet *Plot. Farinac.* qui dicit, ita ſeruari in Alma Vrbe *Guazzin. & Gigl o. ad ſtat. Peruſiæ in loc. per me relatis in d. verbo Sodomia. Reſol. 3. num. 4.* vbi dixi, ita per me fuiſſe iudicatum in Ciuitate Vrbini & meam ſententiam fuiſſe approbatam in Auditorio legationis, & latius firmaui Ego in terminis huius ſtatuti in *conſ. crim. ad defenſam 4. num. 5. & ſeq. poſt tract. de hæred. ſimpl. & benef.* Cum ſi ſtatutum dictam pœnam voluiſſet imponi id expreſſiſſet, vt tradunt *Surd. Mar. Anton. & Barboſ.*
7 per me relati *ibi. num. 11.* Et cum pœna à ſtatuto impoſita tollat pœnam iuris communis ſiuè expreſſè deroget iuri communi, ſiuè non, vt not. *Giurb. conſ. crim. 25. num. 5. in fin.* & probaui *Ego in d. conſ. 4. num. 13. & 14.*
8 Aſſertio autem pueri ſtuprati, & ſodomiam paſſi non facit inditium ad torturam contra ſtuprantem ſine adminiculis quicumquè ſit, vt docent *Farinac. de indit. & tort. quæſt. 43. num. 99 Cabal. Reſol. criminal. caſu 84. num. 9. cent. 1.* vbi teſtatur de communi opinione *Capic. Latro. deciſ. 163. num 9 & num. 13. & in fin. & alij per me relati allegat. foren. 98. in princ. & in d. verbo Sodomia, Reſol. 1. num. 5.*

DE CONCVBINIS. Rubr. XXVI.

MAriti, qui in Domo, vel extra Concubinas retinent, pœnam quinquaginta librarum incurrant, & per Iudices à Concubinis ſeparari poſſint, & debeant, & cogi etiam, ſi occaſio requirat, per idoneos Fideiuſſores cauere de inſimul non conuerſando: Quòd ſi contrafecerint pœnam conuentam ſoluere compellantur, & ſi mulier etiam ſit maritata, ambo fuſtigentur per Ciuitatem. Solutus autem, qui coniugatam tenuerit, eadem pœna quinquaginta librarum condemnetur, & quocumque caſu. Dos Marito non conſentienti applicetur, & ſuper ijs Iudex ad cuiuſcumque honeſtæ perſonæ denunciationem procedere debeat.

S V M M A R I V M.

1 *Concubinarij accipiuntur ſtrictè, largè, & largiſſimè.*

2 *Concubinatus de iure Canonico eſt prohibitus.*

Et eo magis de iure Diuino, num. 3.

Vt autem dicatur concubinatus quæ de iure requirantur, n. 4.

5 *Concubinarij de iure communi puniuntur pena arbitraria.*

Et concubinæ non ſunt capaces relictorum ab Amaſio, n. 6.

A N N O T A T I O.

1 COncubinarij triplici modo accipiuntur ſtrictè, largè, & largiſſimè, ſtrictè concubinarij dicuntur illi, qui mulierem retinent, & cum ea carnalem habent copulam eodem affectu, ac ſi illius eſſet vxor, largè concubinarij dicuntur qui mulierem retinent, eamquè carnaliter cognoſcunt non ex affectu matrimonij, ſed pro certo tempore, vti faciunt aliquando ſcolares, qui puellas in eorum domos inducunt, & poſtea faſtiditi, illas dimittunt, largiſſimè autem concubinarii appellari poſſunt Clerici, & alij qui vltra vxores carnaliter alias mulieres cognoſcunt, vt declarant *Belmo. Conero de public. concub. in verſ. Publ. concub. num. 4. & Farinacc. de delict. carn. quæſt. 138. num. 2.*

2 Concubinatus quicquid dicendum ſit de iure naturali, vel ciuili certum eſt quod de iure canonico eſt prohibitus, vt teſtantur *Ant. Gomez in l. Taur. 80. num. 4. Clar. in pract. §. fornicatio, numer. 6. Card. Paleot. de not. & ſpur. cap. 12. num. 2. 3. 4. & ſeq.* & de hoc non eſſe dubitandum dicit *Farinac. de delict. carn. d. quæſt. 138. num. 29.*

3 & eo magis eſt prohibitus de iure diuino, vt per plures Sacræ Scripturæ, & Theologorum authoritates probat *Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 21 num. 5. & per tot. Ant. Gomez ad d. l. Taur. 80. numer. 4.* & latè comprobat *Farinac. de delict. carn.*

4 *d. quæſt. 138. num. 27.* Vt autem dicatur concubinatus, quæ de iure requirantur tradit *Farinac. in d. quæſt. 138. num. 8. & ſeq.* vbi ponit vndecim requiſita, *& Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. C. concluſ. 567. per tot,* ipſos conſulas.

5 De iure autem communi concubinarij puniuntur pœna arbitraria *Clar. in pract. d. §. fornicatio, num. 6.* vbi teſtatur de communi opinione *Menoch. de arbit. caſu 289. num. 7. in addit. Farinacc. de delict. carn. quæſt. 138. num. 76.* vbi dicit, quod concubinarij ſi ter moniti ab Ordinario concubinas non dimiſerint excommunicantur, & ſi non paruerint illi non ſunt abſoluendi, vt ibi latius per eum.

6 Et concubinam non eſſe capacem relictorum ab eius Amaſio voluerunt *Maſſin. de confiſcat. bonor. quæſt. 24. num. 31. & Lucidor. de illegit. Cleric. & regul. quæſt. 12. numer. 2. & 3.* qui *numer. ſequent.* dat limitationes, quas videas ibi per eum.

DE HOMICIDIO. Rub. XXVII.

QVicumque doloſè, & animo deliberato Homicidium fecerit, aut fieri commiſerit in Ciuitate, vel Diſtrictu Eugubij, capite puniatur, ita quòd moriatur: Si autem captus non fuerit perpetuo ad dictam pœnam Capitis banniatur, & diffidetur, & eius bona à Fiſco vendicentur, deducta Legitima Filiorum, & Nepotum, quæ eiſdem applicetur, & reſeruatis ſemper iuribus Dotium Mulierum, & quorumcumque Creditorum, Et nullatenus remitti poſſit, niſi Pacem ab hæredibus legitimis, proximioribus in gradu interfecti habuerit. Quòd ſi quis caſu fortuito, abſque vlla culpa homicidium commiſerit, vel ad ſui Neceſſariam defenſionem, & ſuarum rerum nulla pœna puniatur, niſi modum defenſionis exceſſerit, quo caſu de Exceſſu, facti, & perſonarum qualitate inſpecta, pro modo culpæ pœna pecuniaria, & etiam corporali citra mortem Iudicis arbitrio puniendus erit: Sicut etiam ſi quis ex improuiſo cum aliquali culpa lata, vel leui homicidium commiſerit pœna extraordinaria à Iudice plectendus erit.

Declarantes quòd ſemper homicidium præſumatur doloſè, & appenſate factum, niſi contrarium per legitimas probationes appareat. Si quis verò crimen Aſſaſſinij commiſerit, attenta qualitate delicti acrius Iudicis arbitrio puniatur.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum imponens pænam vitæ pro homicidio habet locum etiam in occidente vnum volens occidere alium.*

Licet contrarium teneant aliqui, n. 2.

Non tamen habet locum dictum ſtatutum in iis qui ſibi mortem conſciuerunt, n. 3.

Contrarium quod pœna contra vulnerantes habeat locum etiam in vulnerantes ſe ipſum, nu. 4.

Neque

Neque pœna dicti Statuti habet locum in occidente ad defenſam, n. 5.

Si tamen fuit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, alias ſecus, n. 6.

Neque habet locum in occidente fœtum animatum, n. 7.

8 *Patris bonis conſiſcatis eſt detrahenda legittima filiorum.*

Nec non dotes filiarum, n. 9.

Et etiam dos vxoris, n. 10.

11 *Aſſaſinium non datur ſine promiſſione pecuniæ, ſeu alterius rei.*

12 *Pax an habenda ſit ab omnibus hæredibus, ſeu a maiori parte.*

ANNOTATIO.

1 Statutum ſupradictum imponens pœnam vitæ, & confiſcationis bonorum contra occidentem doloſè habet locum etiam in eo, qui occidit vnum volens deliberatè occidere alium, vt tradunt ex Neotericis *Clar. in pract. §. homicidium, num. 5. & ibi Baiar. numer. 12. Ciriac. controuer. 250. in princ. Andreol. controuerſ. 371. per tot. Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 102. numer. 20. & ſeq. P. Graſſett. de nece prodit. §. 23. numer. 37. Paul. Rub. de valid. legal. cap. 39. per tot.* & alij plures per me relati in *Reſol. criminal. in verbo Occiſio, Reſol. 1. in princ.* vbi dixi, hanc eſſe opinionem veriorem, & magis communem Moderniorum opinionem.

2 Quicquid contrarium imò in dicto caſu intrare pœnam extraordinariam voluerint *Menoch. de arbitrar. caſu 324. num. 11. & ſeq. Theſaur. deciſ. 243. Farinac. de homic. quæſt. 125. num. 152. Vermigliol. conſ. 54. num. 8.* & alij per me relati in *d. Reſol. 1. num. 2.* nec non *Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 24. num. 4.*

3 Declara ſecundo quod ſtatutum imponẽs pœnam pro vulnere, vel pro homicidio intelligitur de illis, qui alios vulnerant, & occidunt, non autem de eis, qui ſibi vulnera, vel mortem intulerunt, vt not. *Menoch. de arbit. caſu 284. numer. 126. & ſeq. Vulpell. conſ. 1. num. 11.* & alij plures relati per *Farinac. de homic. quæſt. 128. num. 44*

4 licet contrarium quod pœna ſtatuti contra vulnerantem intret etiam in vulnerante ſe ipſum, teneant *Decian. tract. crim. lib. 9. cap. 1. num. 33. & Peregr. de iure fiſci, lib. 4. tit. 4. num. 7.* cum quibus videtur pertranſire *Farinac. in d. quæſt. 128. num. 46.* volens in d. caſu dictum ſtatutum eſſe ſtrictè interpretandum ſaltem quò ad confiſcationem bonorum, vt ibi per eum, & quod dictum ſtatutum non habeat locum in eo qui tentauit ſe occidere, ſed non perfecit ſcribit idem *Farinac. ind. quæſt. 128. num. 40.*

5 Prout non habet locum pœna ſupradicti ſtatuti in homicidio commiſſo ad defenſam perſonæ, vt habetur in eodem ſtatuto, vt docent *Alberic. in l. vt vim, 3. num. 4. ff. de iuſt. & iur. Bertaz. conſ. 1. num. 2. Baiard. ad Clar. §. homicidium, num. 75. & Farinac. de homic. quæſt. 125. num. 15.* Neque bonorum vti pariter habetur in eodem ſtatuto, vt not. *Farinac. de homic. quæſt. 125. numer. 168. & ſeq. Guazzin. defen. 29. cap. 4. num. 31. Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 192. num. 15.* & alij per me relati in *Reſol. crimin. in verbo Defenſio,*

6 *Reſol. 5. num. 1. & ſeq.* Dumodo in defenſione fuerit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, alias puniri poteſt de exceſſu, vt not. *Farinac. de homic. quæſt. 125. num. 330. Guazzin. defenſ. 29. cap. 5. in princ. Caball. de omn. gener. homic. num. 67. Caluin. de æquit. d. cap. 192. num. 13.* & alij per me relati in dicto verbo *Defenſio, Reſ. 3. n. 5. & ſeq.* vbi declaraui quando hoc habeat locum videas ibi ſi cupis cum noluerim illa hic iterũ repetere.

7 Sicuti etiam dictum ſtatutum loquens de homicidio non habet locum in occidente fœtum, & in procurante abortum, etiam animatum, vt voluerunt *Boſſ. in pract. in tit. de homic. numer. 6. Menoch. de arbitrar. caſu 357. num. 10. & ſequen. Theſaur. deciſ. 11. num. 9. Baiard. ad Clar. in § fin. quæſt. 68. num. 5.* licet contrarium in occidente fœtum animatum teneant quamplures Doctores relati per *Farinac. de homic. quæſt. 123. numer. 165. Antonel. de tempor. legal. lib. 4. cap. 31. num. 1.* cum quibus pertranſit *P. Graſſet. de nece proditor. §. 21. num. 5. & plur. ſeq.*

8 Quod verò patre delinquente ex bonis ei conſiſcatis etiam de iure communi ſit detrahenda legitima filiorum, itaut fiſcus teneatur eis illam ſoluere tenuerunt *Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 3. Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 24. num. 15. & ſeq. Merlin. de legitt. lib. 3. tit. 1. quæſt. 28. num. 3. & ſeq. Maſſin. de confiſcat. bonor. quæſt. 28. in princ. Cartar. de pæn. innoc. art. 2. num. 171.* & alij plures per me relati in *Reſol. crimin. in verbo*

9 *legittima, Reſol. 1. num. 1.* Ac etiam deducendæ ſint dotes filiarum, quas pariter fiſcus tenetur eis præſtare, vt not. *Farinac. ind. quæſt. 24. num. 46. Merlin. de legit. d. quæſt. 28. num. 6. & 7. Cartar. de pæn. innoc. d. art. 2. num. 187. & ſeq. & Lucidor. de illegit. cleric. & regul. quæſt. 19. num. 11. & 12.* Et detrahenda eſt etiam dos vxoris, etiam

10 ſi agatur de crimine læſæ Maieſtatis, cum pro delicto viri vxor puniri non debeat, *Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 25. num. 111. Peregr. de iure fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 82. Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 31. in princ. Cartar. de pæn. innoc. art. 1. numer. 90. & ſeq.* & alij per me adducti in *Reſolut. crimin. in verbo Confiſcatio, Reſolut. 4. num. 1. & ſeq.*

11 Aſſaſſinium vero de quo in hoc ſtatuto non datur, niſi homicidium fuerit commiſſum mediante datione, vel promiſſione pecuniæ, vel alterius rei, vt tradunt *Farinac. de homic. quæſt. 123 num. 153. Caball. de omn. gener. homic. num. 472. & ſeq. Sperell. deciſ. 102. num. 8. & ſeq. par. 2. Vermigliol. conſ. 97. num. 6.* & alij per me relati in *Reſol. crimin. in verbo Aſſaſſinium, Reſol. 1. num. 1. & 2.* vbi dixi, requiri etiam acceptationem mandatarii, de qua materia videas ibi ſi cupis.

12 Pax verò an habenda ſit ab omnibus hæredibus occiſi, vel ſufficiat a maiori parte diuerſæ ſunt Doctorum opiniones, quas recenſui ego *Reſol. crim. in verbo Pax, Reſol. 13. num. 3. & 4.* vbi dixi partem affirmatiuam eſſe æquiorem, & magis communem videas ibi, cum noluerim illa hic denuo recenſere.

DE

DE POENA FACIENTIS VINDICTAM TRANVERSALEM.
Rubrica XXVIII.

SI quis Iniuriam, vel offenſam ab aliquo habitam, & ſibi factam contra alium Conſanguineum, vel affinem, aut eius Familiarem vindicauerit, illum offendendo, vel offendi faciendo, ſiquidem offenſa fuerit vſque ad mortem incluſiue, Si is in fortiam Curiæ venerit, Furcis ſuſpendatur, ita quòd moriatur, & eius bona publicentur deducta Legitima, & reſeruatis iuribus Creditorum, vt ſupra De Homicidio conſtitutum eſt: Et ſi in fortiam Curiæ non venerit, bonis ſimiliter publicatis, & Infamia notatus perpetuo ad dictam pœnam condemnetur, & banniatur. Si verò talis vindicta, ſiue offenſio facta fuerit citra mortem, cum fractura Cranei, amputatione, vel debilitatione Membri, aut Cicatrice, & ſigno in facie perpetuo remanſuro, talis offendens, aut fieri mandans, bonis pro medietate publicatis, & Infamia notatus mittatur quinquennio ad Triremes. Si autem offenſio leuior ſit Iudex delicti, & perſonarum qualitate penſata, pœnam vſque ad ſummam ducentorum ſcutorum ſtatuere valeat: Et pro ſimplici inſultu pœnam xxv. ſcutorum imponat, vltra refectionem damnorum, & intereſſe, quocumque caſu offenſis, ſiue hæredibus, illico faciendam, & à Iudice taxandam.

SVMMARIVM.

1 *Crimen vindictæ tranſuerſalis non præſumitur, ſed eſt probandum per fiſcum.*

Probatur tamen præſumptionibus, & coniecturis, n. 2.

Non dicitur vindicta tranſuerſalis ſi offenſio ſit facta in rixa, ſeu ad prouocationem offenſi, numer. 3.

Nec quando offenſus fuit coadiutor rixantium, num. 4.

Bannimenta generalia declarant vindictam tranſuerſalem dici quando fuit offenſus conſanguineus vſque ad quartum gradum, n. 5.

6 *Lex vna declarat aliam.*

ANNOTATIO.

1 CRimen vindictæ tranſuerſalis vti vnum de grauioribus delictis, quæ committantur, non præſumitur, ſed illud venit probandum per fiſcum, *Farinac. conſ.* 150. *num.* 22. *lib.* 2. *Vermigl. conſ.*20. *num.*16. Licet cum vigore Bullarum faciens vindictam tranſuerſalem dicatur incurrere crimen læſæ
2 Maieſtatis, ideo dict. crimen probari ex præſumptionibus, & coniecturis dixerunt *Farinac. conſ.* 55. *num.* 83. *lib.* 1. *& de crim. læſæ maieſt. quæſt.* 118. *num.* 21. *& ſeq.* vbi hoc declarat, & ante eum *Decian. tract. crim. lib.* 7. *cap.* 35. *n.* 4.

3 Statutum ſupradictum de vindicta tranſuerſali non habet locum in offenſione facta in conſanguineum in rixa, & ad prouocationem offenſi, & ſic ad defenſam, etiam ſi adfuerit exceſſus, vt declarant *Nouell. in tract. ad defen. num.* 63. *Clar. in pract.* §. *fin. quæſt* 60. *verſ. nunc quæro*, quos vna cum aliis refert, & ſequitur *Farinac. conſ.* 2. *num.* 7. *lib.* 1. *& Vermigl. conſ.* 29. *num.* 5. *& conſ.* 68. *num.* 14. adde *Bonſin. ad Bannim. gener. cap.* 36. *num.* 2.

4 Sicuti etiam vindicta tranſuerſalis non dicitur quando offenſus qui fuit occiſus eſt coadiutor rixantium, vt probat *Vermigliol. conſ.* 68. *num.* 13.

5 Statutum de quo ſupra licet non explicet infra quem gradum conſanguinitatis, vel affinitatis debeat eſſe offenſus quis, vt dicatur vindicta tranſuerſalis, *In bannimentis verò generalibus, cap.* 29. id declaratur vſque ad quartum gradum incluſiuè ſecundum ius canonicum computandum, & ideo ſecundum illa ſtatutum ſupradi-
6 ctum venit intelligendum, ex illa concluſione, quod vna lex declarat aliam *Borgni. deciſ.* 6. *num.* 4. *par.* 1. *Altograd. conſ.* 8. *num.* 71. *lib.* 1. *Aloiſ. Manſi. conſul.* 89. *num.* 32.

DE POENA FRANGENTIS PACEM.
Rubrica XXIX.

QVi Pacem cum Aduerſario ſuo factam ſtudioſè fregerit per ſe, vel per alium, ſi capi poterit, perpetua notatus Infamia ad Triremes per quinquennium mittatur, & Dimidia pars ſuorum bonorum Fiſco applicetur: Si verò capi non potuerit ad dictam pœnam banniatur, eiusquè bona, vt ſupra, publicentur: Et ſi

pœna fuerit in inſtrumento appoſita, illa etiam exigatur, & cum Offenſo diuidatur: Et prædicta locum habeant ſi de pace conſtet per publicum inſtrumentum, & quis eum, cum quo pacem fecerit, ſiue eius Coniunctum vſque in tertium gradum de iure Canonico computandum, percuſſerit Alapa, pugno, baculo, armis, ſiue quomodocunque in perſonam offenderit: Pro verbis verò iniurioſis non intelligatur Pax fracta, ſed agi poſſit ciuiliter, & criminaliter Æſtimatione iniuriarum. Niſi aliter inter partes fuerit conuentum.

SVMMARIVM.

1 *Pacis fractæ delictum eſt mixti fori.*

2 *Pax non dicitur rupta ex offenſione ſequuta ex noua cauſa.*

Et quælibet noua cauſa excuſat etiam iniuſta, num. 3.

Quæ noua cauſa in dubio præſumitur, n. 4.

Quod declaratur, num. 5.

6 *Pacis fractæ pęna habet locum etiam ſi offenſio ſequuta ſit extra territorium,*

7 *Filius non dicitur frangere pacem factam per Patrem ſine eius conſenſu.*

8 *Pax probari poteſt etiam per teſtes.*

Quod non ſufficit, dum agitur de fractura illius, num. 9.

Licet contrarium teneat Bonfin. relatus, numer. 10.

11 *Pax non dicitur rupta ex exoneratione archibuſii, ſi ſtatutum requirat offenſionem in perſonam.*

12 *Pacem non fuiſſe ruptam in dubio eſt iudicandum.*

13 *Statutum quod pax non cenſeatur rupta per verba iniurioſa concordat cum ſtatuto Vrbis.*

ANNOTATIO.

1 PAcis fractæ delictum eſt mixti fori,
& vterque Iudex poteſt in eo procedere
ſeruata inter eos præuentione, vt tradunt ~~*Decian. tractat.*~~
*crim. lib. 4. cap. 26. num. 14. Guazzi.
defen. 1. cap. 11. num. 4. Sperell. deciſ. 1. num. 16. par. 1.* & alii per me relati in *Reſol.
crim. verbo Pax, Reſol. 1. num. 1. & 2.* cum quibus
pertranſit *Bonfin. ad Bannim. general. cap. 33.
num. 1.*
2 Pax verò non dicitur rupta ex offenſione ſequuta, & proueniente ex noua cauſa, vt docent *Thob. Noni. Clar. Maſcar. Eage. Hond. Farin.
Card. Mantic. Guazzin. Caball. Cancer. Vermigliol.*
& alij per me relati in *Reſol. crim. in verbo Pax*
3 *Reſol. 2. num. 1. & ſeq.* Et quælibet noua cauſa
excuſat a fractione pacis etiam ſi ſit leuis, &
iniuſta, vt tradunt *Farinac. de var. ac diuer. crim.
quæſt. 107. num. 460. Guazzin. de pace par. 1. quæſt.
44. num. 1. & ſeq. Caball. reſol. crim. caſu 101.
num. 17. & ſeq. cent. 2.* & alij plures per me relati in *Reſol. crim. in d. verbo Pax Reſol. 3. num. 1.
et ſeq.* vbi probaui, ſufficere etiam factum prouocatiuum ad iram, videas *ibi. num. 4.*
4 Quæ noua cauſa præſumitur in dubio, & ex
illa fuiſſe ſequutam offenſionem ad excludendum delictum fracturæ pacis tradunt *Farinac. de
var. ac diuer. crim. quæſt. 107. num. 432. Guazzin.
de pace par. 1. quæſt. 45. in prin. Caball. reſol. crim.
caſu 101. num. 20. et ſeq. cent. 2. P. Graſſett. de nece prodit. §. 32. num. 41.* & alij plures per me relati in *Reſol. crimin. in verbo Pax, Reſol. 4. num. 1.*
5 Quod procedit quando conſtat de aliquo dicto,
vel facto ſubſequuto, ex quo offendens moueri
potuerit ad offendendum, alias ſecus, vt in d.
Reſolut. 4. num. 8.
6 Pœna autem fractæ pacis habet locum etiam
ſi offenſa ſequuta ſit extra territorium Iudicis,
vbi facta fuit pax, vt docent *Caball. reſol. crim.
caſu 35. in princ. cent. 1. Farinac. de var. ac diuer.
crim. quæſt. 107. num 259. et ſeq. et Guazzin. de
pace par. 1. quæſt. 50. in princ.* qui alios dant concordantes, & *Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 33.
num. 19.*
7 Filius verò non dicitur frangere pacem factam per patrem ſine eius conſenſu, vel ratificatione *Farinac. de variar. ac diuer. crimin. quæſt.
107. num. 275.* vbi teſtatur de magis communi
Doct. opinione, *Guazzin de pace par. 1. quæſt. 12.
num. 36. & quæſt. 81. num. 1. & ſeq.* vbi pariter
teſtatur de magis communi opinione, *Vulpell.
de pace quæſt. 9. per tot.* & alij per me relati in
*Reſolut. crimin. in verbo Pax Reſolut. 7. num. 1.
& ſequen.*
8 Pax licet probari poſſit etiam per teſtes, cum
contractus pacis non ſit de illis contractibus,
qui requirunt ſcripturam, vt tradunt *Farinac.
conſ. 81. num. 1. & ſeq. lib. 1. & conſ. 168. in Addit.
littera D. lib. 2.* vbi dicit, ita fuiſſe reſolutum in
Sae. ~~Conſ. & alij quos~~ retuli *Ego in Reſol. crimin.*
9 *in verbo Pax Reſolut. 11. num. 1.* Quando tamen
agitur ad pœnam pro fractura pacis de pace debet conſtare ex Inſtrumento, vt habetur in hoc
ſtatuto, vt not. *Vulpel. de pace quæſt. 66. num. 5.*
vbi dicit, ita ſeruari de conſuetudine *Farinac. d.
conſ. 81. num. 1. lib. 1. & conſ. 150. num. 10. lib. 2.
Guazzin de pace par. 1. quæſt. 32. num. 12. Maſſin.
de confiſc. bonor. quæſt. 14. num. 4.* & dixi *ego in d.*
10 *verbo Pax Reſolut. 11. num. 3. & ſeq.* Quicquid
contrarium ſenſerit *Bonfin. ad Bannim. gener. cap.
33. num. 2.*
11 Stante ſupradicto ſtatuto requirente pro ruptura pacis offenſionem in perſonam, ideo illa
non dicitur rupta ex exoneratione archibuſii ſine offenſione, vt tradunt *Vulpell. de pace quæſt.
101. num. 10. Farinac. de variar. ac diuer. crimin.
quæſt. 107. num. 147. & num. 175. Caball. reſol.
crim caſu 152. per tot. cent. 2. Guazzin. de pace
d. quæſt. 50. num 16. & quæſt. 55. num. 5.* & alii
plures per me relati in *d. verbo Pax Reſolut. 14.
numer. 4.* licet dixerim, ſecus eſſe ſi tangantur
res corpori inſeparabiles, vt capilli, pili,
vngues, & ſimilia, vt habetur *ibid. numer. 5.*
12 In dubio tamen eſt iudicandum, pacem non
fuiſſe ruptam, vt not. *Hond. conſ. 103. num. 23.
lib. 1.*

lib. 1. *& conſ.* 89. *num.* 63. *& ſeq. lib.* 2. *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. d. quæſt.* 107. *num.* 398 *& Guazzin. de pace par.* 1. *quæſt.* 33. *nu.* 14. & alij per me relati in *d. verbo Pax, Reſol.* 21. *nu.* 1. *& ſeq.*

13 Statutum ſupradictum, quod per verba iniurioſa non cenſeatur rupta pax concordat cum ſtatuto Vrbis *lib.* 2. *cap.* 27. in quo idem diſponitur, de quo meminit *Farinac. in d. q.* 107. *n.* 195.

DE PERCVTIENTIBVS AD IGNOMINIAM.
Rub. XXX.

SI quis ſtudioſe, ac animo deliberato ad Ignominiam, & maiorem iniuriam inferendam aliquem ferro, baculo, colapho, aut aliter percuſſerit, ſi capi poſſit publicè tribus funis ictibus plectatur, & in ſcutis centum Fiſco condemnetur, exulquè fiat à toto Agro Eugubij ad triennium. Quæ pœna locum non habeat, ſi alicui Vili perſonæ iniuria, ſiue offenſio inferatur, vel ſi ex improuiſo in aliqua rixa cum baculo ad manus occurrente, offenderetur; In quibus caſibus pœna Ordinaria à Statutis impoſita, puniatur.

S V M M A R I V M.

1 *Offenſio facta cum alapa affert ignominiam.*

Et offenſio facta cum baculo dicitur grauis iniuria, *num.* 2.

A N N O T A T I O.

1 OFfenſio facta cum alapa, vti habetur in hoc ſtatuto, quod afferat ignominiam, & dicatur atrox iniuria adnotarunt *Petri. Bell. de re milit. par.* 10. *tit.* 2. *num.* 29. *& numer.* 65. *Maſcar. de probat concluſ.* 1131. *num.* 4. *lib.* 3. & alii quos refert, & ſequitur *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt.* 105 *num.* 207. vbi teſtatur, hanc eſſe veriorem opinionem, licet aliquos contrarium tenentes referat, *Criſpol. caſu milit.* 27. *num.* 4. *Bonſin. ad Bannim. general. cap.* 27. *num.* 3.
2 Prout etiam quod dicatur grauis iniuria, illa quæ infertur cum baculo, tradunt *Aret. Nicaſ. Aſin. Petri. Bell. Conrad. & Iaco. de Graff.* quos refert, & ſequitur *Farin c. in d. tit. de variar. ac diuer. crimin. d. quæſt.* 105. *num.* 215. *& ſeq.* quibus addo *Ant. de Ball. tract. crim. lib.* 3. *cap. vlt. num.* 5. *& ſeq.* vbi in terminis huius ſtatuti ponit remiſſiuè quæ perſonæ dicantur nobiles, & quæ dicantur viles, & plebeæ, & *Bonſin. ad bannim. gener. cap.* 28. *n.* 1.

DE POENA OFFENDENTIVM CVM ARMIS, VEL SINE.
Rub. XXXI.

QVicumque alterum quocunq; genere Armorum percuſſerit in facie, ita quòd magna deformitas remanſerit, vel etiam ſi percuſſerit in capite cum fractura Cranei, puniatur pro quolibet vulnere in libris centum: Si quis autem percuſſerit in capite aliquem cum ſanguinis effuſſione abſque fractura Cranei, vel etiam in gula, vel collo, in quinquaginta libris puniatur; Si verò ex tali percuſſione ſanguis non exierit, in libris vigintiquinque puniatur dum tamen non ſit opus inciſione pro medendo, quo caſu in dictis quinquaginta libris condemnetur. A collo vero infra pro quolibet vulnere in libris xxv. Delinquens plectatur; & ſi ex tali vulnere Os aliquod fractũ fuerit, in libris L. condemnetur. Si vero ex percuſſione ſanguis non exierit in libris xv. multetur: Quòd ſi quis aliquem percuſſerit colaphis, vel pugnis, & ſanguis exierit ſoluat libras x. Si verò ſanguis non exierit in v. libris puniatur. Quicumque verò aliquem vrtando impulerit, vel pannos de Dorſo notabiliter laniauerit, puniatur in libris x. & ſi ex tali impulſione in terram ceciderit, & ſanguis ex facie, vel aliunde exierit, tunc in xxv. libris condemnetur. Quòd ſi quis collum effoderit, Manum, Pedem, Naſum, vel aliud Membrum inciſerit, vel mutilauerit, vel inutile reddiderit, condemnetur in Libris ducentum, pro qualibet vice, & quolibet Membro, & Mutilato, vel debilitato (ſi is petierit) ad totale intereſſe Iudicis præcedente taxatione,

xatione, in Sententia condemnetur. Pro digito verò ſeparato ſoluat libras quinquaginta, pro debilitato vero lib. xxv. Si verò plures digitos mutilauerit, pro omnibus in libris centum condemnetur, Pro debilitatione verò in libris quinquaginta, & ad totale intereſſe, vt ſupra in Sententia multetur. Si quis autem in Rixa, aliquem per Capillos, aut Barbam appræhenſum traxerit, vel depilauerit, ſiue in Facie eius expuerit, vel aliam turpitudinem proiecerit, in xxv. libris puniatur: Si verò percuſſerit, aut quid proiecerit in alijs partibus corporis quàm in facie, in decem libris condemnetur.

SVMMARIVM.

1 *Percuſſio facta in facie cum cicatrice dicitur atrox delictum.*

Et eo magis ſi illa facta ſit in facie mulieris, num. 2.

3 *Statutum puniens vulnus non habet locum in vulnuſculo.*

ANNOTATIO.

1 QVod percuſſio facta cum armis in facie, ex qua remaneat perpetua cicatrix, cum ex ea oriatur deſiguratio faciei ad ſimilitudinem conteſtis pulcritudinis delineata, de qua in hoc ſtatuto habetur, dicatur atrox, & graue delictum tradunt *Ant. Gomez variar. reſol. tom. 3. in tit. de iniur. num. 12. in fin. Eugen. conſ. 27. num. 1. vol. 1.* plenè *Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 18. num. 97. & Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 29. num. 14.* Et multo grauius eſt delictum ſi di-
2 cta offenſa inferatur in faciem mulieris præcipuè non nuptæ, vt aduertunt *Ant. Gomez in dict. tit. de iniur. num. 12. Petr. a Plac. in epit. delict. cap. 6. num. 32. Farinac. in d. quæſt. 18. numer. 99.* benè comprobans & *Ant. de Ball. tract. criminal. lib. 3. caſu 2 num. 3.*

3 Dictum tamen ſtatutum puniens vulnus non habet locum in vulnuſculo, vt in leui cutis ſciſſura, vt declarant *Bertaz. conſ. crimin. 85. num. 29 lib. 1. Petr. a Plac. in epit. delict. cap. 13. num. 2.* latè comprobat *Maſcar. de gener. ſtat. interp. concluſ. 5. num. 47. & ſeq.* nec non *Barboſ. de appell. verb. ſignif. appell. 278. in princ.*

DE POENA INCLINANTIVM ARCHIBVSIVM, Rub. XXXII.

QVicumque inclinauerit Archibuſium contra aliquem, dummodo non ad ſuam neceſſariam defenſam, publicè plectatur tribus funis ictibus, & in pœnam ſcutorum centum Fiſco condemnetur, Et ſi pecuniariam ſoluere non potuerit, Exul fiat à toto Agro Eugubino ad Triennium.

DE POENA INSVLTANTIVM VEL ADMINANTIVM Cum Armis. Rub. XXXIII.

SI quis Armatus ſolus, vel aſſociatus aliquem in Domo ſua cum Armis euaginatis aggreſſus fuerit, Aggreſſor, & Aſſociantes, publicè torqueantur, & condemnentur ſinguli in pœnam ſcutorum quinquaginta, nec à Carcere relaxentur, donec idonee cauerint de non offendendo, vel aliàs Pax inter eos ſequatur. Quòd ſi poſt talem inſultum Iniuria, vel Offenſio ſequatur, ex qua maior, vel æqualis pœna veniret imponenda, tunc pœna inſultus confundatur in illa maiori, vel coequali pœna. Si verò pœna inſultus maior ſit, minorem pœnam, quæ pro Iniuria, vel Offenſione deberetur, abſorbeat. Si autem quis aliquem extra Domum inſultauerit cum Armis euaginatis in manu, eum fugando, puniatur in libris vigintiquinque vltra pœnam delationis Armorum, niſi illa caſu in Rixa acceperit, ſed animo deliberato detulerit: Et ſi quis contra aliquem cum Armis euaginatis admenauerit, eum non inſequendo, nec percutiendo, condemnetur in libris quinque. Si quis verò poſuerit manus ad Arma tantùm, & non euaginauerit, in quinquaginta ſolidis puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens aggredientem in domo habet locum etiam in aggrediente in oſtio domus.*

Contrarium tenent aliqui, n. 2.

Affertur concordia, n. 3.

Non tamen habet locum dicta pœna in aggrediente in domo in qua non habitat, n. 4.

Habet tamen locum in proijciente ſaxa, vel exonerante Archibuſium ex via contra exiſtentem in in domo, n. 5.

6 *Inſultus eſt amotio corporis de loco ad locum cum impetu.*

Pœna autem inſultus confunditur cum pœna percuſſionis ſubſequuta, n. 7.

ANNOTATIO.

1 SVpradictum Statutum puniens
aggredientem aliquem in domo
habet locum etiam in aggrediente in oſtio domus, vt not.
Clar. in pract. §. fin. quæſt. 82. ſtat. 10. in princ. Ricc. deciſ. Curiæ Archiep. 179. par. 3. plenè *Sperell.*
deciſ. 60. num. 36. & deciſ. 62. num. 3. par. 1. Et
de aggrediente in porta Eccleſiæ *Genuen. in pract.*
2 *Eccleſ. quæſt. 479. num. 3. in fin.* Et licet contra-
rium teneant *Maſtrill. deciſ. 22. num. 6. & ſeq.* la-
tè comprobans *Barboſ. de diction. diction. 152. nu.*
25. quam opinionem hodie veriorem, & magis
communem dicit *Sperell. d. deciſ. 60. num. 38. &*
3 *d. deciſ. 62. numer. 25.* Dictæ tamen opiniones
concordari poſſunt, vt prima opinio procedat
in aggrediente in oſtio domus intra clauſuram;
ſecunda verò in aggrediente extra clauſuram, vt
not. *Farinac. in fragmat. crimin. litt. D. num. 236.*
Sperell. d. deciſ. 62. num. 25. & deciſ. ſeq. num. 5. &
vide adducta per me in *Reſolut. crimin. in verbo*
ſtatutum, Reſol. 6. num. 1. & ſeq. vbi habetur, an
dicta pœna intret contra aggredientem in Sta-
tione, Apoteca, vel Taberna, & vide *Ant. de*
4 *Ball. tract. crimin. lib. 3. caſu 4.* Non tamen dicta
pœna habet locum in aggrediente aliquem in
domo in qua non habitat, licet illa ſit propria
offenſi, vt not. *Farinac. in fragmat. criminal. dict.*
litt. D. num. 234. vbi dat concordantes, *& Cabal.*
reſol. crimin. caſu 13. num. 5. & caſu 106. num. 4.
cent. 2.

5 Addo prædictis quod pœna dicti ſtatuti habet locum etiam quando quis ex via proijcit lapides ſeu archibuſium exonerat contra exiſtentem in domo, *Baiar. ad Clar. in d. quæſt. 82. num. 112. Farinac. in fragmat. crimin. d. litt. D. num. 239. & dixi ego in d. verbo ſtatutum, Reſol. 6. in fin. Bonſin. ad Bannim. gener. cap. 30. num. 3.*

6 Inſultus autem eſt motio corporis de loco ad locum cum impetu, quaſi in alium ſaltus *Boſſ. in pract. in tit. de Inquiſ. num. 119. & ſeq. Card. Tuſc. pract. concluſ. litt. I. concluſ. 263. num. 1. & ſeq. & Bonſin. ad Bannim. gener. cap. 30. num. 1. & ſeq.* vbi dicit inſultum dici etiam ſi arma non euaginentur,

7 Pœna verò inſultus confundi cum pœna percuſſionis ſubſequta, cum maius delictum abſorbeat minus, vti habetur in hoc ſtatuto tradit *Card. Tuſch. pract. concluſ. d. concluſ. 263. num. 15.* & vide *Bonſin. d. cap. 30. num. 4. vbi num. 3.* dicit pœnam inſultus eſſe grauiorem ſi fiat ad domum inſultati, vt ibi per eum.

QVOD LICEAT AGRESSOREM, ET PERCVSSOREM REPERCVTERE, & offendere. Rub. XXXIV.

QViavim vi repellere licet, Statuimus quòd ſi quis percuſſerit aliquem manibus vacuis, liceat ipſi percuſſo ſtatim abſque incurſu alicuius pœnæ percutientem eodem modo repercutere. Et ſi quis cum ligno, vel ferro aliquem percuſſerit, liceat percuſſo incontinenti abſque pœna eumdem cum Armis repercutere, & proſequi: Et ſi ſe defendendo Percuſſorem occiderit, vel modum quomodocunque exceſſerit, puniatur citra mortem pro exceſſu iuxta formam Statuti ſub Rubrica De Homicidio. Agreſſo etiam in vitæ periculo conſtituto, quilibet impunè cum Armis, vel ſine auxilium, & fauorem præſtare poſſit, dictumque Agreſſorem ſine pœna (dummodo modus in aliena defenſione non excedatur) repellere valeat.

SVMMARIVM.

1 *Vim vi repellere omnia iura permittunt.*

Itaut occidens ad ſuam defenſionem nulla pœna puniatur, n. 2.

Si tamen in defenſione non exceſſerit moderamen inculpatæ tutelæ, n. 3.

4 *Defendere ſe in continenti quando quis dicatur.*

In dubio tamen defenſio præſumitur facta in continenti n. 5.

Occidens

Occidens vero fugientem non dicitur facere ad defenſam, ſed ad vindictam, n.6.

Non tamen punitur pœna ordinaria, ſed extraordinaria tantum, n.7.

8 *Offenſio eſt licita etiam pro defenſione extranei.*

Et eo magis pro defenſione conſanguinei, n.9.

Si tamen illi ſint conſtituti in periculo vitæ, alias ſecus, num. 10.

Occidere autem ad defenſionem an præſumatur, vel illud ſit probandum, n.11.

ANNOTATIO.

1 VIm vi repellere, vti permittitur in
hoc ſtatuto, omnia iura, & om-
nes leges permittunt, *l. vt vim. 3.*
ff. de iuſti. & iur. l. 1. §. vim vi, ff. de
vi. & vi. armat. & tradunt *Andr.*
Gail. de pace publ. lib. 1. cap. 16.
num. 7. P. Graſſet. de nece prodit. §. 28. num. 22.
& ſeq. & quòd liceat in continenti repercutere
not. *Bonſin. ad Bannim. gener. cap.* . . & dixi *ego in*
Reſol. crim. in verbo Defenſio Reſol. 3. num. 2. Ita vt
2 ſi quis occidat hominem ad ſui defenſionem nul-
la pœna puniendus ſit, *d. l. vt vim, 3. & ibi not. com-*
muniter Doct. ff. de iuſt. & iure, & tradunt etiam *Fa-*
rinac. de homic. quæſt. 125. num. 3. & ſeq. Caball de
omn. gener. homic. num. 67. & ſeq. & num. 92. &
ſeq. Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 192. num. 3. & 6. P.
Graſſett. de nece prodit. §. 28. num. 24. & alij per me
relati in *Reſol. crim. in verbo Defenſio Reſol. 3. num. 1.*
3 *& ſeq.* Si tamen in defenſione non fuerit ſerua-
tum moderamen inculpatæ tutelæ occidens non
punitur pœna mortis ſed ſolum pęna extraordi-
naria Iudicis arbitrio, vti habetur in hoc ſtatu-
to, vt declarant *Clar. in pract. §. homicidium ſub*
num. 27. vbi hanc dicit eſſe receptiſſimam ſen-
tentiam, *Farinac. de homic. d. quæſt. 125. num.*
396. benè comprobans *Caball. de omn. gener. ho-*
mic. num. 98. & ſeq. Caluin. de æquit. d. cap. 192.
num. 19. & alij per me relati in d. verbo *Defenſio*
Reſol. 3. num. 10. & ſeq. vbi declaraui quando di-
catur ſeruatum fuiſſe moderamen inculpatæ tu-
telæ, vel fuiſſe per ſe defendentem exceſſum,
quæ videas in d. loco.
4 In continenti autem dicitur quis ſe defendere,
ad declarationem d. ſtatuti, quando in fragranti
rixa, & in ipſo actu offenſionis ipſum percuſſo-
rem percutit antequam deueniat ad extraneos
actus, vt declarant *Clar. in d. §. homicidium num. 6.*
& ibi Baiar. num. 113. Farinac. de homic. d. quæſt.
125. num. 339. Guazzin. defen. 29. cap. 5. ſub num. 2.
5 & alij per me relati in *d. Reſol. 3. num. 7.* In dubio
autem defenſio præſumitur facta in continenti,
non autem ex interuallo, vt latè comprobat
Bolognet. in d. l. vt vim. 3. num. 41. ff. de iuſt. & iur.
Boſſi. in pract. in tit. de homic. num. 82. & Farin. de
homic. d. quæſt. 125. numer. 345. licet contrarium
teneat *Maſcard. de prob. concluſ. 1126. num. 44.*
lib. 3.
Dum verò ſtatutum permittit offenſo proſequi of-
fendentem puta fugientem, cum tunc non di-
6 catur offendere ad defenſam, ſed potius ad vin-
dictam, vt not. *Caball. de omn. gener. homic. num.*
232. Farinac. in d. quæſt. 125. num. 80. & num. 385.
& Ciriac. contro. 126. num. 12. nec non *Caluin. de*
7 *æquit. lib. 2. cap. 192. num. 61. & ſeq.* Si vulneret,
vel occidat aggreſſorem propter iuſtam cauſam
præambulæ offenſionis non eſt puniendus pœ-
na ordinaria, ſed extraordinaria tantum, & mi-
tiori, vt tradunt *Farinac. de homic. d. quæſt. 125.*
num. 393 Caball. de omn. gener. homic. num. 231.
Ciriac. d. contro. 126. in fin. Caluin. de æquit. d. cap.
192. n. 61. & ſeq. & alij plures per me relati in *Reſ.*
crim. in verbo Defenſio Reſol. 3. num. 5.
8 Quod vero defenſio ſit permiſſa cuilibet etiam
pro defenſione extranei vt habetur in hoc ſtatu-
to tradunt *Farin. de homic. d quæſt. 125. num. 267.*
& ſeq. Guazzin. defen. 29. cap. 4. num. 19. Criſpol.
caſu milit. 20. verſ. iſtud autem &c. P. Diana in ſum.
in verbo Occidere inuaſorem num. 17. & alij per me
9 relati in *d. verbo Defenſio Reſol. 7. num. 1.* Et eo ma-
gis pro defenſione Conſanguinei, ſocij, domi-
ni, & ſimil. vt docent *Doct. communiter in d. l. vt*
vim. 3. ff. de iuſt. & iur. & Ant. Gomez Clar. Farin.
Guazzin. Paſcal. Criſpol. & alij plures per me relati
10 *in d. Reſol. 7. num. 4. & 5.* Si tamen illi ſint in di-
ſcrimine vitæ conſtituti, alias ſecus, vt docent
Ant. Gomez var. reſol. tom. 3. cap. 3. num. 21. Ad-
den. ad Farin. conſ. 2. littera D. vol. 1. & Guazzin.
defen. 29. cap. 4. num. 19. verſ. quod intellige, &c.
11 Vtrum vero quod quis occiderit ad defenſio-
nem præſumatur, vel id ſit probandum, & quo-
modo videas adducta per me in *Reſol. crim. in*
verbo Defenſio Reſol. 9. & 10. per tot. cum nolue-
rim ibi ſcripta hic inutiliter referre.

DE ARMATORVM COLLECTIS. Rub. XXXV.

QVi tumultuoſas Armatorum Collectas ad iniuriam inferendam, vel vindictam ſumendam, vel etiam ad quoſcunque illicitos actus facere auſus ſit pęnam ſcutorum centum incurrat, & in exilium ad triennium mittatur: Sequaces verò ſinguli pœna ſcutorum quinquaginta plectantur. Quòd ſi aliqua delicta commiſerit, vel aliquam illicitam violentiam intulerit, vltra prædictam pœnam Armatæ extra ordinem Iudicis Arbitrio, attenta delicti qualitate, puniatur.

Declarantes quòd talis Collecta facta intelligatur, ſi quinque Homines, & vltra Armati incedant.

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens armatorum collectas ad malum finem non habet locum ſi ille ſint factæ ad bonum finem.*

Licet contrarium dicendum ſit ſtante Bulla Sixti Quinti, n. 2.

In dubio tamen præſumuntur factæ ad malum finem, n. 3.

4 *Conuenticula non dicitur ſi illa ſit facta ſine Duce, & caſualiter.*

Vt intret pæna ſtatuti requiritur concurſus perſonarum, n. 5.

Non tamen intelliguntur armati deferentes zappas, fuſtes, pungettos, ſecures, & ſimilia inſtrumenta ruſticalia, n. 6.

ANNOTATIO.

1 DIſpoſitio dicti ſtatuti imponentis pœnam contra procurantem armatorum collectas ad malum finem non habet locum in ijs, quæ facta ſunt ad bonum finem, quia illæ non ſunt punibiles, nec de iure communi, neque vigore ſtatuti, vt tradunt *Decian. tract. criminal. lib. 7. cap. 7. ſub num. 8. Vulpell. conſ. 96. num. 2. Menoch. conſ. 18. num. 12. & num. 18. lib. 1.* & alii plures quos refert, & ſequitur *Farinac. de crimin. læſæ maieſt. quæſt. 113. num. 159. & Bonſin. ad Bannim. gener. cap. 37. nu-*
2 *mer. 2.* licet contrarium dicendum ſit ſtante *Bulla Sixti V. Octaua,* quæ prohibet dictum armatorum collectas etiam ex qualibet vrgentiſſima causa, & ſic etiam ad bonum finem, vt conſi-
3 derat *Farinac. vbi ſupra, num. 160.* In dubio tamen dict. coadiunationes præſumuntur factæ in malum finem ſecundum *Boſſ. in pract. in tit. de crim. læſæ maieſt. num. 28. Rolan. conſ. 17. num. 29. & 31. in fin. lib. 1. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 7. num. 8. in princ. & cap. 19. num. 54. Franc. Becc. conſ. 71. num. 2.* & alii quos refert, & ſequitur *Farinac. de crimin. læſæ maieſt. quæſt. 113. numer. 166. & ſeq.* vbi teſtatur de communi opinione, licet aliquos contrarium tenentes referat.

4 Conuenticula autem, & coadunatio hominum armatorum non dicitur, nec illius intrat pœna quando plures ſine Duce, & authore puta vnus poſt alium concurrunt armati in aliquo loco, vt tradunt *Corn. conſ. 216. num. 6. & ſeq. lib. 3. Boſſ. in pract. in tit. de crimin. læſæ Maieſt. num. 26. & Farinac. de crimin. læſæ Maieſt. quæſt. 113. num. 137. & conſ. 147. num. 41. lib. 2. & Bonſin. d. cap. 37. num. 3.*

5 Vt autem pœna dicti ſtatuti intret contra facientes collectas armatorum requiritur, quod concurrat numerus perſonarum a ſtatuto requiſitus nempè quinque homines, & vltra, vt aduertit *Farinac. de crimin. læſæ maieſt. d. quæſt. 113 num. 135.* & numerum perſonarum in dicto caſu eſſe Iudici arbitrarium voluit *Bonſin. vbi ſupra, cap. 38. in fin.*

6 Non autem intelliguntur armati ad ſupradictum effectum qui gerunt zappas, fuſtes, lapides, pungettos, ſecures, & alia ruſticalia inſtrumenta, quia licet illa veniant appellatione armorum *l. armorum appellatione, 41. ff. de verbor. ſignif.* hoc autem intelligitur largè, & impropriè, non autem ſtrictè, & propriè prout intelligi debet dictum ſtatutum, vt declarant *Corn. conſ. 199. num. 2. & 4. lib. 4. & Farinac. in d. tit. de crimin. læſæ maieſt. d. quæſt. 113. num. 142.*

DE CAVTIONE DE NON OFFENDENDO.
Rub. XXXVI.

QVoties quis minatus fuerit alterum offendere, vel fecerit aliquem actum, per quem poſſit veriſimiliter præſumi ipſum habere intentionem offendendi in Perſona, quod Iudicis arbitrio iudicandum eſſe volumus, Vel etiam, ſi aliqua offenſio præceſſerit, & de futura Rixa dubitetur, Iudex cum primum ei de prædictis conſtiterit, etiam per legitima inditia ad inſtantiam Partis petentis, vel etiam ex Officio cogat offenſum, ſiue Minantem, vel talem Actum facientem, ad præſtandum idoneam Cautionem, cum Fideiuſſore de non offendendo per ſe, vel per alium ex Conſanguineis, vel Affinibus vſque ad tertium gradum de Iure Canonico computandum ad pœnam, vel ſummam ipſius Iudicis arbitrio ſtatuendam, inſpecta qualitate offenſionis, & perſonarum, cuius pœnæ medietas Auctoritate præſentis Statuti intelligatur ſtipulata Parti offenſæ, vel eius Hæredibus, ſi habere voluerint, alioquin Fiſco integra remaneat, Quod ſi Offenſus, ſiue Minans Securitatem præſtare recuſauerit, carceretur donec idoneè fideiuſſerit, alioquin poſt quindecim dies banniatur à toto Diſtrictu Ciuitatis Eugubij, nec remittatur donec idoneam ſecuritatem præſtiterit: Et parti ſi petierit, concedatur licentia per D. Locumtenentem per triduum deferendi Arma non prohibita deferri per Ciuitatem, pro defenſione ſuæ perſonæ: Et nihilominus interim Conſanguinei proximiores de Agnatione ſi adſint,

Alioquin

Alioquin Proximiores de Cognatione, cogantur ad præſtandam talem Securitatem pro Conſanguineis, & Affinibus vſque ad tertium gradum excluſa perſona Exbanniti: Quas quidem Fideiuſſiones, ſtatim præſentato præcepto perſonaliter, vel Domi per publicum Plazzarium, haberi Volumus pro datis, & præſtitis, ac ſi vere, & cum effectu à Partibus per publicum Inſtrumentum datæ, ac ſtipulatæ eſſent. Vtquè omnis dilatio tollatur, Mandamus, quòd licet is, à quo timetur offenſo, primùm ad Securitatem præſtandam cogendus ſit, id tamen arbitrio omnino remitti, dummodo ambas partes cum effectu ad fideiubendum compellat. Et ne ſecuritatum Fractores pœnam conuentam eludere poſſint, ſub prætextu nouæ Cauſæ, Statuimus huiuſmodi Allegationem, exceptionem, ſeu defenſionem nullatenus ſuffragari, aut admitti debere, niſi Reo in Carceribus conſtituto, ex legitimis probationibus appareat Nouam cauſam eſſe veram, & caſualem, non affectatam, aut malitioſè procuratam, quo caſu de nouo delicto tantùm puniri debeat. Quòd ſi aliquis paupertate oppreſſus Fideiuſſorem non inuenerit, & pacem offerat, Volumus eum dimitti ſub præcepto pœnæ corporis afflictiuè, Iudicis arbitrio imponendæ, vel ſi de leui offenſa agatur, Iuratoria cautione cum pœna pecuniaria prouideri.

Addentes etiam ad tollendum multas difficultates, & diſpendia (vt experientia docet) quòd prædictæ Cautiones per diſceſſum D. Prætoris non expirent, ſed cenſeantur omnino continuare vſque ad obitum Partis, vel pacem ſubſecutam. Poſſit tamen Cautio euitari, ſi Partes ad inuicem pacem fecerint, & ſi data fuerit, & de Pace deinde facta conſtet publico Inſtrumento, talis fideiuſſio ſit, & intelligatur ipſo iure caſſa, & irrita à die Pacis factæ; Nec Partes poſſint, vel debeant amplius quoquomodo etiam ſubſecuta multa, moleſtari.

SVMMARIVM.

1 *Minæ non ſufficiunt vt quis teneatur cauere de non offendendo, niſi minans ſit ſolitus minus exequi.*

Licet id remittatur arbitrio Iudicis, n. 2.

Iudex autem non exabrupto debet cogere partes ad cauendum de non offendendo, n. 3.

Et citatus ad cauendum interim debet audiri, num. 4.

Iudex autem poteſt cogere ad cauendum de non offendendo per multam, capturam, & vt, num. 5.

Cogi quis non debet ad cauendum de non offendendo pro inimicis, n. 6.

Neque pro conſanguineis diſcolis, & rixoſis, num. 7.

8 *Statutum quod præſentato præcepto de non offendendo cautiones habeantur pro præſtitis eſt validũ.*

9 *Bullæ prohibentes allegari nouam cauſam quando habeant locum.*

10 *Cautio de non offendendo an ſubſequente pace dicatur caſſa ſunt opiniones.*

ANNOTATIO.

1 QVod de iure communi minæ non ſufficiant ad hoc, vt quis compellatur præſtare cautionem de non offendendo, niſi minans ſit ſolitus minas exequi voluerunt *Herculan. de caut. de non offendendo, cap. 1. num. 11. verſ. Minæ, Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 47. num. 14. Menoch. de arbitrar. caſu 140. num. 4.* latè *Guazzin. de caut. de non offend. §. 3.*
2 *quæſt. 7. par. 2. num. 7.* licet cum id non reperiatur expreſsè in iure cautum remittatur prudentis Iudicis arbitrio, vti dicitur in hoc ſtatuto ſcripſerunt *Menoch. in d. caſu 140. numer. 4. & 9. Vulpell. de promiſſ. de non offend. quæſt. 74. num. 4. Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 107. numer. 17. & Guazzin. d. quæſt. 7. num. 8.* qui dant
3 concordantes, Et Iudicem non ex abrupto, ſed præcedente aliquali, & probabili iuſto timore, vel ſuſpicione cum aliquali cauſæ congnitione partes ad cauendum de non offendendo cogere debere tradunt *Plax. Ripa. Menoch. Simon. de Præt. Hiero. de Monte, & Herculan.* quos refert, & ſequitur *Guazzin. d. quæſt. 7. num. 5. & ſeq.* vbi tamen dicit, quod Iudex debet eſſe facilis ad opportuna remedia adhibenda, vt ibi per eum, cum quibus pertranſit *Pir. Maur. de fideiuſſ. par. 1. ſect. 2. cap. 4. num. 5. & ſeq.* Et quod citatus ad præ-
4 ſtandam cautionem de non offendendo debeat audiri ſi aliquid releuans deducat, vt euitetur d. cautio probat *Guazzin. d. quæſt. 7. num. 21.* vbi alios adducit ita ſentientes.
5 Iudex verò poteſt cogere partes ad preſtandam cautionem de non offendendo per mulctam, captionem pignorum, per capturam, per bannum, ſeu exilium per carcerationem, vt habetur etiam in hoc ſtatuto, aliiſque pœnis Iudicis arbitrio, vt docent *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 47. num. 3. Andr. Gail. de pace publ. lib. 1. cap. 3. numer. 7. & Guazzin. de caut. de non offen. part. 2. cap. 3. quæſt. 6. num. 15.*
6 Dictum autem ſtatutum compellens agnatos,

& in

& in defectum cognatos ad præſtandam cautionem de non offendendo pro agnatis, & conſanguineis non habet locum pro agnatis, & conſanguineis inimicis, vt tradunt *Guazzin. de caut. de non offend. §. 3. quæſt. 10. num. 17. & quæſt. 57. num. 6. Farinac. de variar. ac diuer. crimin. quæſt. 107. num. 31. Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 2. cap. 4. num. 29. Paſcal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 7. num. 19.* & dixi *Ego latius in Reſol. crimin. in verbo Cautio de non offendendo, Reſol. 4. num. 4.* Neque
7 quis tenetur dictam cautionem præſtare pro conſanguineis diſcolis, rixoſis, & pauperibus, qui non poſſunt releuare conſanguineos, vt tradunt *Herculan. de caut. de non offend. cap. 49. num. 11. Pir. Maur. de fideiuſ. d. cap. 4. num. 31. & Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. d. quæſt. 107. numer. 32.* vbi dicit, quod dicta limitatio vix in practica reciperetur, niſi conſanguineus eſſet bannitus, cum quo ſentit etiam *Guazzin. d. quæſt. 10. num. 26.* licet d. restrictio parum placeat *Vermigl. in conſ. 320. num. 1. in fin.*

8 Statutum ſupradictum dum mandat quod ſtatim præſentato præcepto de fideiubendo de non offendendo cautiones habeantur pro datis eo magis habet locum ſi in præcepto adſit clauſula. *Et quod interim &c.* quod eſſe vallidum, itaut in caſu contrauentionis pœna incurratur probant *Herculan. Baiar. Vulpell. Farinac. Caball. Vrſel. Guazzin. & Vermigliol.* in locis per me relatis in *Reſolut. crimin. in verbo Cautio de non offendendo, Reſol. 7. num. 1.* cum quibus pertranſit *Felic. alleg. 47. ferè per tot.* licet aliqui contrarium teneant, vt in *d. Reſol. 7. num. 2.*

9 In quibus autem caſibus habeant locum Bullæ, & ſtatuta prohibentia allegari nouam cauſam latè declarant *Farinacc. de variar. ac diuerſ. crimin. d. quæſt. 107. num. 499. & ſeq. & Guazzin. de caut. de non offend. quæſt. 46. per tot.* ipſos conſulas.

Dum vero dictum ſtatutum mandat, quod ſubſequente pace inter partes cautio de non offendendo habeatur pro caſſa tollit diuerſas Doctorum opiniones, quorum aliqui plures tenent pro negatiua, & alij pro affirmatiua, quos retuli *Ego in Reſol. crim. in verbo Pax, Reſol. 8. num. 1 & ſeq. & Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 33. num. 17.*

DE PROHIBITA DELATIONE ARMORVM. *Rub. XXXVII.*

QVicumque Arma offenſiua abſque licentia deferre inuentus fuerit, Arma amittat, & in libris quinquaginta puniatur: Si quis verò Archibuſium infra menſuram deferre comperiatur, ad Triremes quinquennio tranſmittatur: Sed ſi quis cum pugione repertus fuerit, pœnam ſcutorum quinquaginta incurrat, & in exilium ad triennium mittatur. Qui verò cum Armis venenatis repertus fuerit, ſtatim acriter torqueatur, vt delationis cauſam exprimat, & vltra pœnam delationis Armorum, Iudicis arbitrio puniatur.

Excipimus autem à ſimplici delatione Armorum eos omnes, qui eundo extra Ciuitatem, & redeundo arma portarent, niſi per notabile temporis ſpatium per Ciuitatem diſcurrerent, vel moraretur, & illos etiam qui cultellos inciſiuos non tamen acutos, ad menſuram deferrent, ſicut etiam Fabros Lignarios, Murarios, & ſimiles, ſi ij genus aliquod armorum pro eorum exercitio deferant: Et contra prædictos deferentes Arma procedi non poſſit, niſi per inuentionem executorum, vel ſi delictum aliquod cum eis commiſerint. Et quicumque non pateretur ſe ſcrutari, & perquiri de armis, præſumatur aliquod genus Armorum deferre, & perinde poſſit puniri, ac ſi cum eis eſſet inuentus, dummodo minori delationis pœna puniatur.

Addentes etiam quòd ſi quis occurrat cum Armis alicui Rixæ nec in eius diuiſione modum exceſſerit, propterea capi, nec de Armis inquiri poſſit, ſed captus abſque vlla ſolutione relaxari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens Inuentum cum armis vt habeat locum requiritur appræhenſio, & non poteſt procedi per Inquiſitionem.*
Contrarium tenent plures Doctores, n. 2.
Maximè quando ſtatutum ſimpliciter prohibet delationem armorum, n. 3.
4 *Armorum delatio momentanea non eſt punibilis.*
Arma autem acquiruntur birruariis, præterquam Archibuſetta breuiora, n. 5.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum puniens inuentum cum armis, vel cum eis delictum committentem, vt illius pœna locum habeat requiritur appræhenſio, vel commiſſio delicti, ita vt contra portantem arma Iudex procedere non poſ-

poſſit per Inquiſitionem, vt tradunt *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 82. in princ. Decian. tract. criminal. lib. 8. cap. 4. num. 5. Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 108. num. 132. & ſeq. Felic. allegat. 50. num. 2. Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 8. num. 13. Vrſell. in exam. apum concluſ. 143. num. 65.* & alij per me relati in *Reſolut. criminal. in verbo Arma, Reſol. 11. num. 4.* qui teſtantur de veriori, magis communi, & practicata opinione.

2 Licet contrarium etiam in caſu d. ſtatuti Iudicem poſſe procedere per Inquiſitionem cum ſecundum ſermonis proprietatem ille dicatur inuentus, qui fuit viſus, & ſic teſtibus conuictus eſt tenuerunt *Bald. Ang. Imol. Aret. Roman. Marſil. Ripa, Cumia, & Socci. Iun.* quos refert, & ſequitur *Menoch. de arbitrar. caſu 394. num. 49. & in addit. ibi. num. 6. & ſeq.* latiſſimè comprobans, & dicens hãc opinionem eſſe in practica ſequendam, & contrariam practicam eſſe merum abuſum, & alij per me relati in dicta *Reſol. 11. num. 5. vna cum additione ibi poſita*, & ita reperitur diſpoſitum in bannimentis generalibus Status Vrbini in fine, & obſeruat *Bonſin. ad Bannim. gener. cap. 20. num. 5.*

3 Quicquid dicendum ſit quando ſtatutum ſimpliciter prohibet delationem armorum, vt fit in Bannimentis generalibus quo caſu certum eſt poſſe contra illa portantem procedi per Inquiſitionem, vt tradunt *Afflict. Plax. Decian. Menoch. Farinac. Vrſell. S. Felic. Peguer.* & alij per me relati in *d. verbo Arma, reſolut. 11. numer. 1. & ibi Additio.*

4 Quod vero armorum delatio momentanea non ſit punibilis maxime ſi illa fuerint capta ad ſedandam rixam vti habetur in hoc ſtatuto tradunt etiam *Farinacc. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 108. num. 43. Guazzin. defen. 29. cap. 2. numer. 17. Andreol. controuerſ. 426. num. 21.* & alij per me relati in *d. verbo Arma, reſol. 16. num. 1. & ſeq. adde Bonſin. ad Bannimen. general. cap. 20. ſub num. 3.*

5 Captus autem cum armis ſine licentia illa amittit, quæ birruarijs acquiruntur, vt audaciores fiant ad capturas faciendas, *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 108. num. 11. Guazzin def. 29. cap. 2. num. 21. Bonſin. ad Banim. gener. cap. 20. num. 4.* & dixi *Ego Reſolut. crimin. in verbo Arma, Reſol. 23. num. 2.* præterquam in archibuſettis breuioris menſuræ, quia illa debent deuaſtari, vt probaui *Ego in d. Reſol. 23. n. 3.*

DE ARMIS INVENTIS IN TERRA. Rub. XXXVIII.

SI Executores Curiæ inuenerint aliqua Arma in terra, vel in aliquo loco, præſumantur eſſe propinquioris ad dicta Arma, & ipſum portaſſe, dummodo non diſtet ab Armis vltra quatuor paſſus: Et ſi eſſent plures propinquiores, & non conſtet cuius ſint Arma, præſumantur eſſe omnium, ita quod ex tali præſumptione quilibet poſſit condemnari pro rata pœnæ pecuniariæ, ac ſi quis inuentus eſſet portare dicta Arma, Niſi ij manifeſtauerint delatorem Armorum.

SVMMARIVM.

1 *Arma reperta pænes plures præſumuntur eſſe illorum, itaut omnes poſſint condemnari pæna pecuniaria pro rata.*

Contrarium quod omnes ſint abſoluendi tenent alij, n. 2.

ANNOTATIO.

1 CVm diſpoſitione huius Statuti, quod ſi arma reperta ſint in Terra pænes duos, vel plures arma præſumantur eſſe illorum, itaut omnes poſſint condemnari pęna pecuniaria pro rata concordant *Menoch. de arbitrar. caſu 394. num. 43. & in addit. ibi. num 2. & Caball. reſolut. criminal. caſu 230. num. 54. cent. 3.* & videtur ſentire *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 108. num. 161. verſ. & quatenus &c.* licet contra-

2 rium teneat *Catuin. de æquit. lib. 2. cap. 129. num. 12. & ſeq.* dicens id eſſe contra æquitatem, & Senatum Mediolani ſeruare, quod omnes abſoluantur, vt ibi per eum, cum quo ſenſi *Ego in Reſol. crimin. in d. verbo Arma, Reſol. 22. num. 5. verſ. licet d. concordiam*, & ita tenet *Bonſin. ad Bannim. gener. cap. 25. num. 1.* poſt hæc ſcripta viſus, de qua materia videas adducta per me *in d. Reſol. 22. per tot.*

DE POENA TVRBANTIS ALIQVEM IN POSSESSIONE. Rub. XXXIX.

QVicumque violenter cum Armis auſus fuerit aliquem expellere de poſſeſſione cuiuſcumque Rei immobilis, pœnam Scutorum quinquaginta incurrat: Si verò ſine Armis occupare, vel per minas, aut prohibitiones, aut alias indirectè fecerit, quod aliquis Ciuis, vel Diſtrictualis ex ſuis bonis immobilibus fructus percipe-

percipere non poſſit, aut ſua bona colere, ſiue locare, aut ipſe Turbans auſus fuerit alterius terras colere, pœna decem ſcutorum puniatur. Prædictæ autem pœnæ toties committantur, quoties contrauentum fuiſſe per legitimas probationes apparuerit; Et quilibet expulſus, aut inquietatus poſſit de prædictis Criminaliter querelare, & proſequi; Et Iudex ad eius querelam dumtaxat procedere valeat, & in ſingulis caſibus teneatur dictum poſſeſſorem manutenere in ſua poſſeſſione, & ſi quid fuerit ablatum, ſummariè reſtitui, ſeu in priſtinum reduci faciat diebus feriatis non obſtantibus.

Addentes quòd quotieſcumque legitimè appareat ex inſpectione terminorum, ſeu aliorum confinium de erronea poſſeſſione, eo caſu nullo pacto attendi debeat poſſeſſio Arborum, ſeu alteriùs rei controuerſæ, ſed iuxta terminos, & confinia reponantur. Volumus etiam quòd pro inciſione trium Arborum non poſſit quis per viam Turbationis moleſtari, ſed Damni dati; Si verò plures inciderit, tunc etiam via turbatiuæ vti poſſit, vt ſupra: Item volumus, quòd ſi quis auſus fuerit reiterare turbatiuam, vltra prædictas pœnas, cogi poſſit præſtare idoneam fideiuſſionem, de vlterius non moleſtando, pro ſumma Iudicis arbitrio ſtatuenda, Parti, & Fiſco applicanda, & quocumque caſu turbans, ſi ſuccubuerit, condemnetur in expenſis, & ad reficiendum integrum intereſſe Parti. Si verò Turbans comparuerit, & fateatur ſe non animo Turbandi, & rem, de qua fuerit querelatus, ſpectare ad Querelantem, & in ea nullum Ius habere, non poſſit condemnari de Turbata poſſeſſione, ſed ad intereſſe Partis ſolummodo teneatur.

Declarantes etiam, quòd Operarij conducti moleſtari non poſſint, Niſi ſcienter, vel de nocte, ſeù alias fraudolenter id commiſerint.

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens turbantem in poſſeſſionem habet locum etiam in turbante in quaſi poſſeſſione.*

2 *Accuſans de turbata poſſeſſione tenetur probare poſſeſſionem, & turbationem.*

Et quod poſſederit tempore litis conteſtatæ n.3.

Et an teneatur probare dolum, vel latam culpã, n.5

4 *Modi quibus turbatur poſſeſſio recenſentur remiſſiuè.*

6 *Operarii laborando in fundo alieno de mandato alterius excuſantur.*

Fallit ſi laborarent de nocte, vel haberent ſcientiam de poſſeſſione alterius, vel eſſent in dolo, n.7.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum puniens turbantẽ aliqui in poſſeſſione habere locum etiam in turbante in quaſi poſſeſſione voluit *Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. numer. 113. & Salust. in prac. A. C. lib. 2. cap. 7. num. 2.*

2 Accuſans aliquem de turbata poſſeſſione tenetur probare duo, poſſeſſionem ſcilicet ex parte ſui, & turbationem ex parte rei, *Bart. in l. 1. §. ait prætor, ff. vti poſſid. Maſcard. de probat. concluſ. 1197. numer. 1. & ſeq. vol. 3. Paitell. expedit. 20. in princ. & Felic. alleg. 102. num. 2. par. 2.* Et non

3 ſolum tenetur probare poſſeſſionem, ſed etiam quod ipſe poſſederit tempore litis conteſtatæ, *Bart. in d. l. 1. §. ait prætor, ff. vti poſſid. Pariſ. conſ. 13. num. 81. vol. 1. Soccin. Iun. conſ. 146. num. 6. vol. 1.* & alij plures quos refert, & ſequitur *Maſc. in d. concluſ. 1197. num. 10. & ſeq.* vbi declarat, prædicta habere locum ſi reus probet ſe medio tempore poſſediſſe, alias ſecus, cum quo pertranſit etiam *Menoch. de retin. poſſeſſ. d. remed. 3. n. 557.* qui alios dant concordantes quamplures.

4 Modos verò quamplures, quibus quis dicitur turbari in poſſeſſione recenſent latè *Menoch. in d. remed. 3. num. 468. & plurib. ſeq. & Paitell. d. expedit. 20. num. 11. & ſeq. & ibi Adden. num. 10. & ſeq. & Felic. alleg. 102. num. 7. par. 2.*

5 Dum verò ſtatutum ſupradictum punit turbationem perſonæ factam in re, Actor agens criminaliter tenetur probare dolum, ſi verò puniat turbationem factam in poſſeſſione, & non perſonæ, & tunc ſufficit probare tantum latam culpam, vt diſtinxit *Bart. in l. 1. §. non autem, num. 3. ff. ſi quis teſt. libe. eſſe &c.* & declarant *Menoch. de retin. poſſeſſ. d. remed. 3. num. 613. et Maſcar. de probat. d. concluſ. 1197. num. 33. et ſeq.* vbi dicit, ab hac *Bart.* diſtinctione non eſſe recedendum, & plures dat concordantes.

6 Quod autem operarij laborando in fundo alieno de mandato alterius excuſentur ratione ignorantiæ, cum ipſi non teneantur inquirere, quis poſſideat tradunt *Menoch. de retin. poſſeſſ d. rem. 3. num. 314. Farinac. de pæn. temper. quæſt. 97. numer. 131. Sperell. deciſ. 24. num. 7. part. 1. Antonell. de loco legal. lib. 3. cap. 20. quæſt. 3. numer. 28* & dixi *Ego in Reſolut. criminal. in verbo Operarij,*

7 *Reſol. 1. num. 1. et ſeq.* Quod tamen non habere locum ſi operarij laborarent de nocte, vel alias fuerint in dolo, vti habetur etiam in hoc ſtatuto & ſi ipſi habebant ſcientiam de poſſeſſione alterius latè probaui *Ego in dicto verbo Operarij, Reſolut. 1. per tot.* videas ibi nec non *Antonell. d. quæſt. 3. num. 29. et ſeq.* benè declarans, & *Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 70. num. 8.*

DE

DE OFFENSA, ET VI MERETRICIBVS ILLATA. Rub. XL.

QVi Rixam verbalem habuerit cum aliqua Meretrice, nulla pœna puniatur: Si verò illam quomodocumque percuſſerit pro modo offenſæ pœna ordinaria à Statuto impoſita plectatur.

Quod ſi quis Meretricem per Vim rapuerit, inuitamque retinuerit, ad Triremes per quinquennium mittatur, vel etiam iuxta facti, & perſonarum qualitatem Iudicis arbitrio torqueatur, fuſtibus cædatur, vel aliàs in exilium mittatur. Meretrix autem intelligatur, ſi communiter præſertim in Vicinia, in qua inhabitat, pro meretrice fuerit reputata Reliqua de Meretricibus, vide infra Lib. V. Rub: XL.

SVMMARIVM.

1 *Rapiens mulierem meretricem non tenetur pœna captus.*

Non tamen debet euadere impunitus, n. 2.

Maximè ſi mulier rapta deſierit meretricari, num. 3.

Et quid ſi meretrix rapta ſit maritata, n. 4.

ANNOTATIO.

1 RApiens meretricem licet pœna raptus non teneatur, cum iura punientia raptum loquaretur de mulieribus honeſtis, vt docent *Maſc. de prob. concl.* 1253. *num.* 10. *lib.* 3. *Farinac. de delict. carn. quæſt.* 145. *num.* 153. qui dat concordantes, & *Felic. alleg.* 165.
2 *num.* 6. Non tamen rapiens meretricem debet euadere impunitus, vti habetur in hoc ſtatuto, cum mulier etiam meretrix non cogatur ad exhibendum corpus ſuum inuita viro, vt declarant *Baiar. ad Clar. in* §. *raptus num.* 24. *Decian. tract. crim. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 9. *et ſeq. Caball. reſol. crim. caſu* 125. *num.* 6. *et caſu* 179. *per tot. cent.* 2. & latè comprobat *Farinac. de delict. carn. quæſt.* 145. *num.* 188. vbi teſtatur de veriori, & magis communi Doctorum opinione, & plures dat con-
3 cordantes, Maximè ſi mulier rapta deſierit meretricari, vt probat idem *Farinac. in d. quæſt.* 145. *num.* 179. vbi quamplures adducit ita ſentientes.
4 Quid verò dicendum ſit, ſi mulier meretrix ſit maritata, an tunc intret pœna raptus, vide *Farinac. de delict. carn. d. quæſt.* 145. *num.* 172. *et ſeq.* vbi refert contrarias Doctorum opiniones, & poſtea illas concordare conatur ipſum conſulas, ne illius dicta hic de carta in papirum, vt dici ſolet transferre videar.

DE PRIVATO CARCERE. Rub. XLI.

QVicumque auſu temerario ceperit, aut capi fecerit aliquem, & eum propria libertate priuauerit, in ſua Domo, vel alio loco carcerando, per triennium ad Triremes damnetur; Niſi illum ſpatio trium horarum in Ciuitate, & vnius Diei extra Ciuitatem Curiæ denunciauerit, vel præſentauerit: Si verò minori tempore detinuerit illum Curiæ non denunciando, vel præſentando, pœnam quinquaginta ſcutorum incurrat: Quòd ſi interim aliter etiam talem detentum offenderit, ſiue iniuriauerit, vltra pœnam Carcerationis condemnetur in duplum eius, quo committens contra perſonam liberam per præſentia Statuta puniretur. Et quodcumque datum, vel promiſſum ab ipſo detento, ſiue alio eius nomine illicite datum, promiſſum, & metu Carceris extortum eſſe cenſeatur: Excipimus autem quando aliquis caperet, vel detineret Debitorem fugientem ſuſpectum, vel ſi pro Ræpreſalijs, & ſimilibus à iure permiſſis, vel etiam ſi homicidam, latronem, vel bannitum, & alios, qui ex forma Iuris, & Statutorum permittuntur capi, & detineri, dummodo is prædicto tempore huiuſmodi Captos, & detentos Curiæ notificauerit, vel præſentauerit.

SVMMARIVM.

1 *Pœna priuati carceris non habet locum in detinente aliquem ex cauſa correctionis.*

Neque in retinente meretricem libidinis cauſa, num.2.

Neque in creditore retinente debitorem cum licentia Iudicis ab eo rogatus, n.3.

Neque quando ſequuta captura detinens id ſtatim Iudici denunciauit, n.4.

Habet tamen locum d. pæna in detinente debitorem ligatum, vel alias, vt non poſſit abire, n.5.

6 *Carcerati iniuſtè obligatio ad fauorem carcerantis eſt nulla.*

Etiam ſtante iuramento, n.7.

Et etiam ſi contrahat extra carceres in cuſtodia ſatellitum, n.8.

ANNOTATIO.

1 PÆna, de qua in d. ſtatuto contra
detinentem aliquem carceratum
in domo non habet locum in detinente aliquem in carceribus correctionis cauſa, puta in patre detinente filium, in viro detinente
vxorem, & ſimil. cum id non dicatur fieri ad effectum vſurpandæ iuriſdictionis, vt tradunt *Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 10. num. 4. & ſeq. Farinac. de carcer. et carcer. quæſt. 27. num. 25. & ſeq. Guzzin. defen. 5. cap. 7. num. 5. & 12.* & alij per me relati in *Reſol. crim. in verbo Carcer, Reſol. 4. num. 5. Antonell. de loco legal. lib. 3 cap. 17. num. 1. & ſeq.*
2 Prout neque pœna d. ſtatuti habet locum in retinente meretricem domi clauſam libidinis cauſa, vt tradunt pariter *Decian. Farinac. Baiar. Guazzin. Caball. & Andreol. per me relati in d. Reſol. 4. num. 6. & 7.* vbi dixi prædicta habere locum in retinente clauſam Meretricem, ſecus ſi retineat aliquam mulierem honeſtam etiam ex cauſa li-
3 bidinis, Nequè habet locum in creditore capiente ſuum debitorem cum licentia Iudicis rogato a debitore, ne illum ducat ad carceres, ne ibi ab alijs creditoribus recommendaretur, vt voluerunt *Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 10. num. 8. & 12. Farinac. de carcer. & carcer. d. quæſt. 27. num. 30. & Guazzin. d. defen. 5. cap. 7. num. 5. &*
4 *num. 16*, Prout neque pariter habet locum d. pęna quando detinens carceratum ſequuta captura illam ſtatim Iudici denunciauit etiam ſi illum diu retineat, *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 68. verſ. priuatum carcerem, &c. Maceraten. var. reſol. Reſol. 43. num. 7. lib. 3. Guazzin. d. defen. 5. cap. 7. num. 5. Antonell. de loco legal. d. cap. 17.* vbi de materia.
5 Pœna vero priuati carceris habet locum etiam ſi quis aliquem retineat extra Carcerem puta in Camera incluſam, cum compedibus, vinculis cum cuſtodia hominum, itaut exire non valeat, vt not. *Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 10. num. 18. & ſeq. Farinac. de carcer. & carcer. d. quæſt. 27. num. 11. Guazzin. d. defen. 5. cap. 7. num. 1. & num. 10.* qui alios dant concordantes, & alij per me relati in *d. verbo Carcer Reſol. 4. num. 13.*
6 Quod vero obligatio facta per d. carceratum indebitè ad fauorem carcerantis ſit nulla vti habetur etiam in hoc ſtatuto eſt de iure certum, vt docent *Thoma. deciſ. March. 3. in fine, Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 37. num. 1. et ſeq. et Rota deciſ. 26. num. 5. par. 6. recen. et apud Merlin. de pignor. deciſ. 43 num. 16. et deciſ. 73. num. 3. et apud Card. Ottob. deciſ. 205. num. 3. et 4.* vbi con-
7 cordantes, Etiam ſtante iuramento. *Thomat. dict. deciſ. 3. in fin. Rot. deciſ. 205. numer. 3. poſt conſil. Farinacc. lib. 2. et in Regien. ſeu Salernit. bonor. 13. Iunij 1642. coram b. m. Peuting. §. nec re-*
8 *leuat, &c.* Ac etiam licet contrahat extra carcerem cum cuſtodia ſatellitum cum adhuc dicatur carceratus, vt not. *Antonell. d. cap. 37. num. 4. et ſeq.* vbi de materia, & *Rot. apud Card. Ottob. d. deciſ. 205. num. 8.*

DE FAMOSIS LIBELLIS, ET DE PROIICIENTIBVS STERCORA Cornua, & alia ſimilia ad Oſtia aliena. Rub. XLII.

SI quis ad ignominiam honeſtarum Perſonarum famoſas Literas, Carmina, ſcripturas, ſeu picturas, & ſimilia affixerit, aut Confecerit, vel etiam ſtercora, cornua, & ijs ſimilia ad limina, & Oſtia domorum proiecerit, aut parietes fœdauerit, Iudex perſonarum delinquentium, & in quas deliquerint, qualitate diligenter inſpecta, vſque ad mortem incluſiue punire poſſit. Si quis verò ad Oſtium Meretricis, aut alterius vilis perſonæ id fecerit, in primis acriter in publico torqueatur, & pecuniaria, vel etiam exilio, Iudicis arbitrio condemnetur.

SVMMARIVM.

1 *Libellum famoſum faciens vigore Bullarum punitur pæna mortis, & confiſcationis bonorum.*

Quod procedit etiam in illum ſcribente, dictante, & ſimil. n.2.

Ac etiam in ſtercorante, & ponente cornua ad oſtium alicuius, n.3.

Si tamen illum non publicauit punitur pæna extraordinaria, n. 4.

Et idem eſt ſi libellus fuerit factus ſine dolo, puta per laſciuiam, n.5.

ANNOTATIO.

1 IN Statu Eccleſiaſtico contra facientem libellum famoſum vigore *Bullæ Pij V. 147. tom. 2.* eſt impoſita non ſolum pęna vltimi ſupplicij vt habetur in hoc ſtatuto iuxta qualitatem factorum, & perſonarum arbitrio Pontificis, ſed etiam

confiſca-

conſiſcatio bonorum, vt tradunt *Farin. de variar. ac diuer. crim. quæſt.* 105. *n.* 427. *Guazzin. de conſiſc. bonor. concl.* 13. *ampl.* 91. *nu.* 1. *Maſſin. de conſiſc. bonor. quæſt.* 7. *in prin.* & dixi ego *in Reſol. crim. in*
2 *verbo libellus famoſus Reſol. vnic. n.* 3. Quæ quidem pœna habet locum præſertim vigore d. *Bullæ* non ſolum in componente libellum famoſum, ſed etiam in illud ſcribente, dictantem, exemplante, & manifeſtante ſcripturas continentes iniuriam, ſeu infamiam alterius, vt declarant *Guazzin. Farinac. Baiar. ad Clar. Caball. & Maſſin. in locis per me relatis in d. Reſolut. vnic. num.* 4. *et Bonſin. ad Bannim. general. cap.* 31. *num.* 1. Nec
3 non d. pœna habet locum in ſtercorante, ſeu apponente cornua ad Oſtium alicuius perinde ac ſi confeciſſet libellum famoſum, vt voluerunt *Decian. tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 53. *Farin. in d. quæſt.* 105. *num.* 469. *& ſeq. Ant. de Ball. tract. crim. lib.* 5. *pragm. vni. tit:* 40. *de famoſ. libel.*
4 *num.* 3. *& Bonſin. vbi ſupra cap.* 32. Si tamen componens libellum famoſum illum non publicauit contra illum non intrat, niſi pœna extraordinaria Iudicis arbitrio, vt probant *Farinac. de var. ac diuer. crim. d. quæſt.* 105. *num.* 485. *et ſeq. & Vermigl. conſ.* 186. *num.* 5. *et ſeq. et conſ.* 193. *num.* 5. *et conſ.* 284. *num.* 8. & dixi *ego in d. Reſol. crim. num.* 15. vbi habetur quod non dicitur manife-
5 ſtatus ſi vni tantum ſit oſtenſus, Et eidem eſt ſi libellus famoſus fuerit compoſitus, lectus ſeu publicatus ſiue dolo, ſed per iocum, per laſciuiam, & ſimil. quia non venit puniendus, vt not. *Farinac. d. quæſt.* 105. *num.* 481. *& ſeq.* vbi quærit an dolus in d. caſu præſumatur, vel veniat probandus, & *conſ.* 30. in quo recenſentur coniecturæ dolum includentes, & excludentes, & *Vermigl. conſ.* 171. *num.* 1. *& conſ.* 193. *num.* 3.

DE VERBIS INIVRIOSIS. Rub. XLIII.

SI quis alicui dixerit verba iniurioſa, Videlicet Falſus, Leno, Latro, Proditor, Beccus, Vſurarios, vel his ſimilia, Vel etiam iniurioſe improperauerit alicui dicendo, Patrem, Matrem, Fratrem, Sororem, Filium, Neptem, Patruum, & Auunculum ipſius fuiſſe interfectum, vel contumelioſe defunctum, aut alicui honeſtæ Mulieri dixerit Meretrix, ſeu Ruffiana, vel his ſimilia, pęnam x. librarum incurrat, vel etiam grauiorem Iudicis arbitrio perſonarum, & verborum qualitate diligenter inſpecta: Si quis autem dixerit alicui verba Iniurioſa leuiora, vt puta, Aſinus, Guercius, Claudus, Mendax, & his ſimilia, puniatus in libris quinque, & grauius etiam vſque ad libras decem, inſpecta qualitate verborum, & perſonarum. Mitigetur tamen quocumque caſu pœna eorum, qui prouocati, verba iniurioſa reſponderint, vel ſi modum non exceſſerint impuniti dimittantur: Declarantes etiam, quòd ſi quis vnico contextu plura verba iniurioſa protulerit contra aliquem, vnica pęna, & pro vnico verbo puniatur.

Excipimus autem à dictis pęnis proferentes dicta verba iniurioſa, vel Improperantes contra publicas Meretrices, Lenones, vel alias perſonas infames. Et de prædictis Iudex non ex Officio, ſed ad partis querelam ſolum proceedere valeat, Niſi talia verba eſſent prolata coram Iudice, ſiue in Conſilio Generali, vel Speciali, vel in aliqua alia Adunantia, vel ad Bancum Iuris, ſiue etiam contra aliquam Vniuerſitatem.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria dicitur inferri quando in aliquem aliquid turpè improperatur.*
Et quando improperatur aliquod delictum, num. 2.
Et dicitur inferri per verba ſubdola, & indirecta, vt num. 3.
4 *Statutum ſi puniat iniuriantem per verba, ſiquis dixerit, non habet locum in iniuriante abſentem.*
5 *Prouocatus non punitur, vel mitius ſi prouocantem iniuriauerit.*
6 *Pater, & maritus non poſſunt agere pro iniuria facta filio, & vxori.*
7 *Iniuriæ plures dictæ vnico contextu vnica pęna puniuntur.*
8 *Iniuriæ dictæ in iudicio, in Eccleſia, in Conſilio dicuntur grauiores.*
9 *Veritas conuicij an excuſet a pęna iniuriarum remiſſiue.*

ANNOTATIO.

1 INiuria dicirur inferri quando in alterum aliquid turpe improperatur, vt tradunt *Bald. & Doctor. in l.* 1. *in prin. ff. de liber. & poſthum. et in l. turpian.* 57. *ff. de legat.* 1. *et ex tex. in l. apud*

labeonem, 15. §. *qui turpibus*, *ff. de iniur. Farinac.*
de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 105. *numer.* 10.
2 Et præcipuè quando alicui improperatur ali-
quod delictum in ſpecie, vt intret pæna ſtatuti
contra iniuriantem, *Baiar. ad Clar. in* §. *iniuria*,
num. 29. *et* 36. *Farinac. in d. quæſt.* 105. *num.* 11. *et*
3 *ſeq.* Sicuti iniuriam dici inferri per verba ſub ſo-
la, & indirecta, puta ſi dicatur *Ego nou ſum latro*,
& ſimilia; voluerunt *Iacu. de Belui*, *Boer. et pract.*
Corrad. quos referendo ſequitur *Farinac. in dict.*
quæſt. 105. *num.* 104.
4 Statutum ſupradictum puniens iniuriantem,
per verba *Si quis dixerit* alicui non habet locum,
in iniuria illata in abſentem, vt not. *Maria. Soci.*
in cap. 1. *num.* 2. *&* 3. *de malidi.* quem referen-
do ſequitur *Farinac. de variar. ac diuer. crim. dict.*
5 *quæſt.* 105. *num.* 84. Et prouocatum ſi iniurian-
tem iniuriauerit, vel non puniri, vel mitius pu-
niri vti habetur in hoc ſtatuto dixerunt *Boer.*
conſ. 4. *num.* 28. qui teſtatur de communi, &
praticata opinione, prout facit *Clar. in pract.* §.
fin. quæſt. 60. *num.* 14. *Decian. tract. crim. lib.* 3.
cap. 33. *num.* 6. & alii plures, quos refert *Farinac.*
in d. quæſt. 105. *num.* 307. vbi relatis contrarium
tenentibus ipſe diſtinguit, *num.* 309. videas ibi
per eum.
6 Patrem vero agere poſſe pro iniuria facta filio,
maritum pro iniuria illata vxori, & ſimil. tra-
dunt *Bonſin. de Vital. in tit. de iniur. num.* 4. *& Fa-*
rinac. in d. quæſt. 105. *num.* 160. *& ſeq. & numer.*
255. *& ſeq.*
7 Si tamen plures ſint illatæ iniuriæ vnico con-
textu vna tantum pœna venit imponenda, vti
habetur in hoc ſtatuto, vt tradunt etiam *Boer. in*
d. conſ. 4. *num.* 6. *& ſeq. Baiar. ad Clar. in* §. *iniu-*
ria, *num.* 8. *& ſeq. & Farinac. de delict. & pæn.*
quæſt. 22. *num.* 28. *& ſeq. & in dict. quæſt.* 105.
numer. 174. vbi alios dat concordantes quam-
plures,
Statutum autem noſtrum cum magna ratione ad-
mittit, quod Iudex poſſit procedere per Inqui-
ſitionem contra iniuriam proferentes coram Iu-
dice, in Conſilio generali, vel ſpeciali, ad ban-
num iuris, in aliqua adunantia, & in Eccleſia,
8 cum illæ illatæ in dictis locis dicantur iniuriæ
grauiores, vt probant *Ant. Gomez variar. reſol.*
tom. 3. *cap.* 6. *num.* 4. *Menoch. de arbitr. caſu* 263.
num. 23. & alij plures quos refert, & ſequitur *Fa-*
rinac. de variar. ac diuerſ. crimin. d. quæſt. 105. *nu-*
mer. 192. *& ſeq.* cum quibus pertranſit *Ant. de*
Ball. tract. crimin. lib. 4. *quæſt.* 6. *num.* 6. *& nu-*
mer. 15.
9 Veritas tamen conuicij an excuſet iniuriantem
a pœna latè tradit *Farinac. de variar. ac diuerſ. cri-*
min. d. quæſt. 105. *num.* 219. *& ſeq. & in conſ.* 30.
cum conſ. ſeq. lib. 1. *& Bonſin. ad Bannim. general.*
cap. 26. *num.* 2. ipſos conſulas, cum non omnia
hic ſint referenda.

DE ÆSTIMATIONE INIVRIARVM, ET INTERESSE. Offenſorum. Rub. XLIV.

PRo quibuſcumque Iniurijs, de quibus etiam Criminaliter proceſſum fuerit ad condemnationem, poſſit Ciuiliter agi ad æſtimationem Iniuriarum, & Iudices ſecundum qualitatem Iniuriæ, & Perſonarum eorum arbitrio taxare debeant: Idem erit in Sumptibus, & Expenſis factis in curandis Vulneribus, & Intereſſe paſſo, & patiendo, de quibus, tam per ipſos Vulneratos, quam eorum Hæredes Ciuiliter agi poſſit contra Offenſores, & Iudices ſola Veritate inſpecta ſuper ijs celerrimè iudicare teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actio alia eſt ciuilis, quæ datur ad æſtimationem iniuriæ, & alia eſt criminalis, quæ datur ad pænam.*

2 *Vulneratus poteſt repetere a vulnerante expenſas curationis, & intereſſe.*

Etiam ſequuta pace inter eos, n. 3.

Fallit ſi vulnus ſit illatum ad ſuam neceſſariam defenſionem, n. 4.

ANNOTATIO.

1 INiuriarum actio alia eſt ciuilis, alia eſt cri-
minalis, criminalis datur ad pœnam, & ci-
uilis ad æſtimationem iniuriæ, vt declarant
Ant. Gomez variar. reſolut. tom. 3. *cap.* 6 *n.* 7. *Clar. in*
pract. §. *iniuria*, *num.* 5. *Peguer. deciſ.* 13. *num.* 5.
& Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 105.
numer. 26. vbi dat concordantes, & licet val-
dè controuerſum ſit inter Doctores, an ſi prius
intentata ſit actio criminalis ad pœnam, poſſit
poſtea per iniuriatum agi actione ciuili ad æſti-
mationem, vt videre eſt apud *Farinac. de var. ac*
diuer. crim. quæſt. 105. *num.* 31. *& ſeq.* Statutum
noſtrum dirimendo dictam controuerſiam,
æquius determinauit, licere iniuriato propone-
re actionem ciuilem ad æſtimationem poſt pro-
poſitum iudicium criminale, cui eſſe omninò
ſtandum ſuadet Theorica *Bald. in l. gallus*, 29.
§. *ſi eius*, *in ſec. not. ff. de liber. & poſth.*
2 Vulneratus licet poſſit repetere a vulnerante
ſumptus, & expenſas factas in curandis vulneri-
bus, & intereſſe paſſum, vti habetur in hoc ſta-
tuto, & tradunt etiam *Farinac. de homic. quæſt.*
119. *num.* 115. *Cabal. reſol. crimin. caſu* 248. *ferè*
per tot. cent. 3. *Guazzin. defen.* 34. *cap.* 4. *numer.* 1.
& ſeq. plenè *Paitell. expedit.* 88. *num.* 1. *& ſeq.*

& ibi

& ibi Adden. num. 34. & alij per me adducti *in Re-*
ſol. crimin. in verbo Vulnus, Reſol. 2. numer. 1. *&*
3 *ſeq.* Etiam ſequuta pace inter vulnerantem, &
vulneratum, vt not. *Boſſ. Clar. Gomez Farinac.*
Vulpell. Guazzin. Gratian. Cancer. & Balth. Thom.
in loc. relatis per me *in Reſ. crimin. in verbo Pax,*
Reſol. 23. *per tot.* vbi habetur de hac materia. Id
4 tamen non habet locum quando vulnus fuit il-
latum ad ſuam neceſſariam defenſionem, quia
tunc vulnerans ad damna, & intereſſa reficien-
dum non teneri ſcripſerunt *Farinac. de homic. d.*
quæſt. 119. *num.* 12. *& ſeq. Paitell. d. expedit.* 88.
num. 4. *& ibi Adden. num.* 37. & dixi *Ego latè in*
Reſolut. criminal. in verbo Occiſio, reſol. 2. *num.* 7.
& ſeq. vbi videas de materia.

DE FALSA MONETA, ET DE FABRICANTIBVS ALCHIMIAM. Rub. XLV.

FAbricantes colore Alchimiæ, vel aliàs occultè cudentes falſam Monetam, Auream, Argenteam, vel Æneam, nec non mandantes, vel quomodocumque auxilium præſtantes, qui lucri participes fuerint, publicatis omnibus bonis, vltimo Supplicio puniantur: Si verò aliquis Monetas tondere, ſeu minuere auſus fuerit, publicè fuſtigetur per Ciuitatem: Quòd ſi quis ſcienter, & fraudolenter eas expenderit, vltra ſummam duorum florenorum, pœnam quinquaginta ſcutorum, vice qualibet incurrat, Si verò vltra ſummam vnius floreni ſcienter, vt ſupra expenderit, mitius etiam Iudicis arbitrio puniatur, & quocumque caſu ignoranter recipienti in duplum condemnetur. Si quis autem vendiderit Aurum, vel Argentum Sofiſticum, vel Alchimicum, pro verò, & legali, non declarando materiam illam eſſe Sofiſticam, puniatur in quadruplum eius pretij, pro quo illud vendiderit, & damnum Emptori reficiat: Et Iudices tam ex Officio, quàm ad Querelam, & denunciam procedere poſſint, & debeant, & Accuſatores quartam partem pœnæ lucrentur: Facientes verò Alchimiam, etiam, abſque fraude, & præiudicio Tertij puniantur in pœnam centum librarum.

SVMMARIVM.

1 *In crimine falſæ monetæ debet conſtare de corpore delicti, itaut rei confeſſio non ſufficiat.*
Et idem eſt ſi agatur contra tondentem monetam, n. 2.
Et pœna contra fabricantem monetam habet locum etiam ſi illa ſit bonæ ligæ, & iuſti ponderis, num. 3.
Expendens autem illam ignoranter, & ſine dolo non punitur, n. 4.
Quæ ignorantia præſumitur, & ſcientia eſt probanda, n. 5.
Niſi tamen ignorantia ſit craſſa, n. 6.
Et pœna de qua ſupra habet locum etiam contra tingentes monetam, n. 7.
8 *Alchimia quid ſit, & an liceat illã fabricare remiſſiuè.*

ANNOTATIO.

1 IN hoc crimine falſæ monetæ vt
procedi poſſit contra illam cu-
dentes debet conſtare euidenter
de corpore delicti, quicquid ſit
quoad probationem illius deli-
cti, itaut non ſufficiat ipſa con-
feſſio rei, vt tradunt *Guazzin. de-*
fen. 4. *cap.* 9. *num.* 4. *Vermigl. conſ.* 218. *num.* 1. *et*
ſeq. & conſ. 220. *num.* 1. *& ſeq. Capic. Latr. deciſ.*
179. *num.* 29. *lib.* 2. & alii per me relati in *Reſol.*
crimin. in verbo Moneta falſa, Reſol. 1. *num.* 1. Et
2 idem eſt quando agitur contra tondentes mo-
netam, vt volunt *Decian. tract. crimin. lib.* 7. *cap.*
36. *num.* 7. *& Vermigl. d. conſ.* 218. *numer.* 6. licet
contrarium dixerit *d. conſ.* 220. *num.* 3. Quomo-
do verò probetur corpus delicti in dicto crimi-
ne declaraui *ego in dict. Reſolut.* 1. *numer.* 2. vi-
deas ibi.
3 Pena vero contra fabricantes falſam mone-
tam habet locum etiam ſi illa ſit bonæ ligæ, &
iuſti ponderis, cum id facere ſpectet ad ſolum
Principem, vt docent *Peguer. deciſ* 46. *num.* 7.
et 8. *Decian. tract. crim. lib.* 7. *cap.* 23. *num.* 16. *et*
26. *Baiar. ad Clar. §. falſum numer.* 309. & latè
comprobat *Farinac. de crim. læſæ Maieſt. quæſt.*
115. *num.* 18. *& ſeq.* vbi teſtatur de magis com-
muni opinione, & alij per me relati in d. verbo
Moneta Falſa Reſol. 2. *num.* 5. *et ſeq.* vbi habetur,
quid ſi dict. moneta ſit cuſſa ſub nomine alte-
rius Principis.
4 Quod autem expendens monetam falſam
ignoranter, & ſine dolo nulla pœna puniatur
voluerunt *Baiard. ad Clar. in d. §. falſum, num.*
329. *Farinac. de crim. læſæ maieſt. d. quæſt.* 115. *nu-*
mer. 153. *et ſeq.* vbi teſtatur de communi opi-
nione *Caball. reſol. crim. caſu* 199. *num.* 6. *et ſeq.*
et num. 25. *cent.* 2. vbi dat concordantes, & alij
per me adducti in dicto verbo *Moneta falſa, Re-*
ſol. 4.

ſol.4. n. 6. Quæ ignorantia in expendente præſumitur itaut ſcientia ſit probanda per fiſcum, vt docent *Grat. Decian. Baiar. Viuian. Farinac. Hond. Caball. et Maſſin.* per me relati in d. *Reſolut.4. num.* 7. Niſi tamen ignorantia ſit craſſa, vt declara-
6 ui Ego *in d. verbo Moneta falſa*, *Reſol. 3. num.* 10. *et d. Reſol. 4. num.* 8. & niſi adeſſent coniecturæ ſcientiæ, vt aduertit *Felic. allegat.* 61. *numer.* 9. *et ſeq.*

7 Et pœna dicti ſtatuti habet locum etiam in tingentem monetam, vt quia illa ſit de ære, & tingatur de argento, vt adnotarunt *Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 23. num.* 31. plenè *Farinac. de crimin. læſæ Maieſt. d. quæſt.* 115. *num.* 54. *Cabal. reſol. crimin. caſu* 191. *num.* 3. vbi prædicta limitat in tingente monetam ex cauſa ludi, ad fallendam meretricem, & ſimilia, & alij per me adducti in d. verbo *Moneta falſa*, *Reſol.* 5. *num.* 6.

8 Quid autem ſit Alchimia, & an liceat illam fabricare tam in foro fori, quam in foro conſcientiæ latè declarat doctiſſimus *P. Mart. Delrio diſquiſ. magic. lib. 1. ſect.* 1. vbi agit de illius nomine, & *d. lib. 1. quæſt.* 4. *per tot.* ipſum conſulas ſi placet.

DE FACIENTIBVS, SIVE PRODVCENTIBVS FALSA INSTRVMENTA, & Priuatas Scripturas. Rub. XLVI.

NOtarius, qui doloſè fecerit falſum Inſtrumentum, vel publicam Scripturam in radendo in locis ſuſpectis, vel aliter veritatem pernicioſe immutando, vel ea falſificauerit, & qui fieri fecerit, ſiue ſcienter eo, vſus fuerit in Iudicio, Singuli perpetua Notati infamia puniantur in ſcutis tercentum, & vlterius Notario amputetur manus dextera, vel etiam iuxta qualitatem delicti in Exilium ad quinquennium mittatur, & qui fieri fecerit, vel in iudicio ſcienter vſus fuerit, In primis Cauſam amittat, & fuſtigetur per Ciuitatem, vel etiam iuxta qualitatem delicti in exilium mittatur, & quilibet eorum ad omnia damna Parti læſæ reficienda per Iudicem in Sententia condemnetur. Notarius verò poſtquam de Falſo diffidatus, & damnatus fuerit, Tabellionatus Officio ipſo iure priuatus cenſeatur, & Inſtrumentis deinde per eum factis, nulla fides adhibeatur. Quicumque verò priuatas Scripturas falſas fabricauerit, falſificauerit, aut fieri mandauerit, vel eas in Iudicio produxerit, ſiue eis quomodocumque vſus fuerit, pœnam ducentorum ſcutorum incurrat, & per triennium exilium mittatur, damnumque Parti læſæ reſarcire cogatur.

S V M M A R I V M.

1 *Falſum vt ſit punibile requiruntur tria, dolus, quod ſit nocibile, & veritatis immutatio.*

Maxime ſi dolus, & quod noceat requirantur a Statuto, n. 2. & 4

Illud tamen in dubio magis cenſetur commiſſum per ignorantiam, quam per dolum, num. 3.

5 *Falſitas non præſumitur, ſed illa eſt probanda.*

Vtrum verò ad illam probandam ſufficiant præſumptiones, & coniecturæ, n. 6.

Et vt illa excludatur, omnis alia præſumptio eſt capienda, n. 7.

Itaut in dubio iudicandum ſit pro non falſo, numer. 8.

9 *Notarius inquiſitus de falſo pendente proceſſu poteſt Inſtrumenta conficere.*

Poſt condemnationem verò non poteſt illa conficere, n. 10.

A N N O T A T I O.

1 FAlſi crimen vt ſit punibile tria requiruntur, nempe dolus, quod noceat, & veritatis immutatio, vt tradunt *Farinac. conſ.* 114. *nu.* 12. & 36. *lib. 2. Capic. Latr. deciſ.* 172. *n.* 8. *par. 2. Ant. de Ball. tract. crimin. lib. 3. caſu* 12. vbi refert concordantes, *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 51. *n.* 32. *Felic. allegat.* 15. *num.* 1. & 2. & alij per me relati in *Reſol. crimin. in verbo falſum*, *Reſol.* 2. *in princip.*

2 Itaut ſtante ſtatuto requirente dolum, vt facit ſtatutum noſtrum, falſitas commiſſa ſine dolo nulla pœna puniatur, vt not. *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt.* 150. *num.* 285. *Ciriac. controuerſ.* 131. *num.* 16. *Felic. allegat.* 18. *num.* 35. vbi contrarijs reſpondet, & dixi *Ego d. Reſol.* 2. *num.* 5. & *alleg.*
3 *foren.* 89. *num.* 30. In dubio tamen cenſetur commiſſum falſum magis per ignorantiam, quam per dolum, vt tradunt *Becc. Menoch. Vulpell. Gabriel Maſcar. Eugen. Honded. Farinac. Ciriac. Vermigliol. & Rota* per me relatis in dicto verbo *Fal-*
4 *ſum*, *Reſol. 1. num.* 6. & idem eſt ſi falſitas non ſit nocibilis ſtante ſtatuto id requirente, vt facit ſtatutum noſtrum, ibi *perniciosè*, vt docent *Vulpell. conſ.* 31. *num.* 1. & *conſ.* 32. *num.* 5. & *Rota in Senogallien. ſupplem. legitt* 10. *Iunij* 1641. *coram R. P. D. Merl.* & dixi *Ego allegat. forenſ.* 89. *numer.* 38.

5 Falſitas autem non præſumitur, ſed illa eſt probanda, vt docent *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt.* 153. *num.* 192. & *ſeq.* vbi dat concordantes, *Surd. conſ.* 132. *num.* 18. *vol.* 1. *Hodier. controuerſ. Foren. cap.* 18. *num.* 1. *Rota deciſ.* 42. *num.* 10. *poſt ſec. volum.*

lum. conſ. Farinac. & alij *per me adducti allegat. Forenſ. 88. num. 1. & in Reſolut. crimin. in verbo Fal-*
6 *ſum, Reſol. 5. num. 1.* Vtrum verò ad illam probandam requirantur plenè probationes, vel ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones dixi *Ego in d. Reſol. 5. num. 3. & ſeq.* videas ibi ſi placet.
7 Falſitas verò vt excludatur omnis alia preſumptio, & coniectura eſt ſumenda, vt tradunt *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt. 153. num. 193.* vbi dat concordantes quamplures *Vermigl. conſ. 236 num. 4. & conſ. 244. num. 13. Hodier. controuerſ. foren. cap. 38. num. 20.* & alij plures per me adducti *allegat. foren. 88. num. 2. & allegat. 89. num. 25. & in d. verbo Falſum, Reſol. 9. in princ.* ita vt
8 in dubio iudicandum ſit pro non falſo, *Honded. conſ. 109. num. 57. lib. 1. Farin. de falſit. & ſimul. quæſt. 153. num. 192. & ſeq. Ciriac. controuerſ. 131 num. 46.*
9 Quibus addo, quod Notarius inquiſitus de falſo pendente proceſſu poteſt Inſtrumenta conficere, & illa ſunt vallida, etiam ſi poſtea condemnetur de falſo, *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt. 155. num. 64. & ſeq.* vbi dat concordantes, & d. concluſionem ampliat, & limitat, vt ibi per eum *Surd. conſ. 6. num. 13. lib. 1. Gait. de credit. cap. 3 tit. 1. num. 774. & ſeq.* & ante eos *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 73. verſ. Notarius condemnatus, &c.* & alij per me relati in d. verbo *Falſum, Reſol. 10.*
10 *num. 1. & ſeq.* licet ſecus ſit quò ad Inſtrumenta rogata poſt condemnationem de falſo, quia illa non valent, vti habetur in hoc ſtatuto, vt not. *Angel. Clar. Oſaſch. Maſcar. Farinac. Gait. & Surd. per me relati in d. Reſol. 10. numer. 6. & ſeq.* vbi probaui, quod tamen dictus Notarius condemnatus de falſo non prohibetur publicare Inſtrumenta confecta per eum ante condemnationem de falſo, vt ibi eſt videre *num. 10. & per tot.* vbi de materia.

DE TESTIBVS FALSVM DEPONENTIBVS. Rub. XLVII.

Teſtis, qui in Cauſa Ciuili, vel Criminali falſum teſtimonium perhibuerit, perpetua notatus infamia, ad Triremes quinquennio mittatur, & eius bona, pro medietate à Fiſco Sereniſſimi publicentur, & ſi Fœmina ſit, fuſtigetur per Ciuitatem, & ad quinquennium exbanniatur: Qui verò ſcienter falſum Teſtem induxerit, Cauſam amittat, & eandem pœnam, quam Teſtis inductus incurrat, & nihilominus, tam ipſe Teſtis, quàm ſcienter illum inducens, Parti ad omnia damna, & expenſas in Sententia condemnentur: Sicut etiam, qui Teſtem ſubornauerit, ſiue inſtruxerit, vt falſum deponeret, eandem pœnam incurrere volumus: Si verò ſolum attentauerit, mitius Iudicis arbitrio plectatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis, qui dubitatiuè depoſuit non poteſt redargui, quod falſum dixerit.*
Etiam ſi depoſuerit per verbum Credo, n. 2.
3 *Teſtis deponens falſum contra fiſcum ad defenſam rei punitur pœna extraordinaria.*
Et idem eſt ſi teſtis deponat falſum ſuper interrogatorijs negando ſe pauperem, conſanguineum, & ſimil. n. 4.
Et ſi teſtis deponat falſum ſine iuramento, numer. 5.
Licet contrarium teneat Barboſ. relatus, numer. 6.
Nequè teſtis falſus punitur pœna ordinaria, ſi illius depoſitio eſt nulla, n. 8.
7 *Teſtis non punitur de periurio negans id quod reſultaret in eius infamiam, damnum, & ſimil.*
9 *Teſtes non dicuntur ſubornati ex eo, quod eis fuerint oſtenſi articuli.*

ANNOTATIO.

1 Teſtis qui dubitatiuè depoſuit in iudicio non poteſt redargui, quod falſum dixerit vt tradunt *Farinac. de teſt. quæſt. 67. nu. 69. Guazzin. defen. 28. cap. 13. ſub num. 5. Ciriac. controu. 407. num. 184. Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 6. num. 84. & 85.* & alij plures per me relati in *Reſol. crimin. in verbo Falſum, Reſol. 14. num. 1. & allegat. foren. 100. num. 1.* Etiam ſi dicti teſtis de-
2 ponat per verbum *Credo*, vt probant *Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 11. num. 26. Farinac. de teſtib. d. quæſt. 67. nu. 69.* vbi dicit, vix credere poſſe dari caſum in quo teſtis deponens de credulitate de falſo conuinci poſſe per rationem ibi per eum adducta, & declaraui *Ego in d. Reſol. 14. num. 2. & 3.*
3 Prout nequè teſtis deponens falſum contra fiſcum ad defenſam rei inquiſiti puniri poſſe pœna ordinaria falſi iuris communis, vel ſtatuti, ſed tantum pœna extraordinaria Iudicis arbitrio tenuerunt *Farinac. de teſt. d. quæſt. 67. num. 18. & ſeq. Caball. reſol. crimin. caſu 38. numer. 1. & ſeq. cent. 1. & caſu 165. num. 23. & ſeq. cent. 2. Giurb. conſ. 71. num. 4. Capic. Latro, deciſ. 172. num. 36. lib. 2.* & alij plures per me relati in dicto *verbo Falſum, Reſol. 13. num. 1. & 2.*
4 Et idem eſt in teſte, qui falſum depoſuit ſuper Interrogatorijs negando ſe conſanguineum, pauperem, ſollicitatorem, affinem, inimicum, & ſimilia, qui pariter cum dict. falſitas non cadat ſuper negocio principali, ſed ſuper acceſſorijs punitur tantum pena extraordinaria propter

teme,

temeritatem, & mendacium, non autem pœna
ordinaria, vt docent *Magon. deciſ. Lucen. 43. num.*
24. & ſeq. vbi teſtatur de communi opinione,
Farinac. de teſt. quæſt. 67. num. 129. & ſeq. Caball.
reſol. crimin. caſu 34. num. 5. et 6. cent. 1. Caren.
de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 6. num. 70. & alij per
me adducti in *Reſol. crimin. in d. verbo Falſum*,
Reſol. 15. num. 1. & ſeq. vbi dixi, idem eſſe in te-
ſte deponente falſum ſuper acceſſorijs, de quo
videas ibi.

5 Addo prædictis quod nequè punitur pœna or-
dinaria falſi, ſed extraordinaria tantum teſtis de-
ponens falſum in iudicio ſine iuramento, vt tra-
dunt *Plot. Ludou. Gabr. Bertaz. Farinac. Baiard.*
Guazzin. Ant. de Ball. & Poſt. qui teſtantur de
magis communi, & communiſſima opinione
in locis per me relatis in d. verbo *Falſum*, *Reſo-*
6 *lut. 17. num. 3.* Quicquid contrarium tenuerit
Barboſ. de poteſt. Epiſc. allegat. 51. num. 26. & ab
eo adducti.

7 Nequè pariter punitur de periurio teſtis, qui
negat id quod reſultaret in eius infamiam, vel
vituperium, vel in illius damnum *Farinac. conſ.*
60. num. 129. & ſeq. lib. 1. Guazzin. defen 20. cap.
3. num. 8. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 886.
& ſeq. vbi dicit, contrariam conſuetudinem
procedere quando crimen eſt notorium, vt ibi
per eum.

8 Neque teſtis punitur de falſo pœna ordinaria
illud deponens, ſi illius depoſitio ſit nulla, vt
not. *Clar. in pract. §. falſum, verſ. Item excuſatur*
&c. Farinac. de teſt. quæſt. 67. num. 187. vbi hanc
concluſionem dicit veriſſimam, & magis com-
muniter receptam, & alij per me relati in *Reſol.*
crim. in verbo Teſtes quo ad dicta, Reſ. 3. nu. 1. & 6.

9 Nolo tamen omittere pro vlteriori declaratio-
ne dicti ſtatuti, quod teſtes non præſumuntur
ſubornati ex eo, quod articuli fuerint eis oſtenſi,
cum non ſit prohibitum teſtes inſtruere per mo-
dum reminiſcentiæ, vt probant *Farinac. de teſt.*
quæſt. 67. num. 287. Adden. ad Gregor. XV. deciſ.
570. num. 9. & Rota in Ceſarauguſt. diſtribut. 17.
Nouembris 1623. coram Reuerendiſſimo Coccino De-
cano, §. ſtante hac in fine.

DE POENA TESTIS SE ABSENTANTIS,
Rub. XLVIII.

QVicumque Teſtis citatus, vel inductus ad probandum aliquod Maleficium, ſe ſtudioſè abſentauerit à Ciuitate Eugubij, vel ſi Diſtrictualis ſit, ab eius Diſtrictu, ſi tale Maleficium aliter plenè probatum non fuerit, pœna quinquaginta librarum, & grauius Iudicis arbitrio puniri poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis recuſans ſe examini ſubijcere punitur pœna*
extraordinaria.

Fallit in teſte, qui non tenetur examini ſe ſu-
bijcere ratione reuerentiæ, n. 2.

Et quando adeſt periculum incurrendi inimici-
tiam cum viro potenti, n. 3.

Et quando alius teſtis detegeret turpitudinem
propriam, n. 4.

ANNOTATIO.

1 TEſtis licet recuſando ſe examini ſu-
bijcere puniatur pœna extraordina-
ria Iudicis arbitrio vti habetur in
hoc ſtatuto, & in terminis iuris
communis tradunt *Farinac. de teſt.*
quæſt. 78. num. 134. & ſeq. Guazzin. defen. 14. cap.
8. in fin. Cabal. reſolut. criminal. caſu 55. num. 1.
& ſeq. cent. 1. Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 179. nu-
mer. 35. & dixi *Ego in Reſolut. criminal. in verbo*
2 *Teſtium Miſcellanea, Reſolut. 1. num. 9.* Id tamen
non habet locum in Teſtibus, qui non tenentur
ſe examinare ratione reuerentiæ, vt puta gener
contra ſocerum, Victricus contra priuignum,
frater contra fratrem, filij contra parentes, & ſi-
mil. vt not. *Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 10. num. 24.*
& ſeq. & num. 70. & ſeq. & dixi *Ego in d. Reſolut.*
1. num. 10. vbi videre, Nequè quando adeſt pe-
3 riculum ne teſtis deponendo contrahat inimici-
tiam cum aliquo viro potenti, quia tunc teſtis
non cogitur ad ſe examinandum, vt tenent *Fol-*
ler. Menoch. Farinac. & Scacc. in locis per me re-
latis in d. *Reſol. 1. in fin.* Nec quando teſtis dete-
4 geret turpitudinem propriam, vt voluerunt *Dec.*
Oſaſch. & Canter. quos refert, & ſequitur *Zuffi.*
de legit. proceſſ. crimin. quæſt. 67. num. 4. & ante
eum *Guazzin. defen. 19. cap. 1. num. 18.*

DE ARTIFICIBVS FALSVM COMMITTENTIBVS.
Rub. XLIX.

NVllus Mercator, ſiue Artifex audeat ſuam Artem, ſiue exercitium falſificare, quòd ſi ſecus factum fuerit, & rem pro re fraudolenter vendiderit, ſiuè aliquid contra ordinem, & naturam Artis doloſè immiſcuerit, puniatur in libris quinqua-

ginta

ginta, & etiam maiori pœna, Iudicis arbitrio ſtatuenda iuxta qualitatem delicti, pro qualibet vice, & re amiſſa, ad omne damnum, & intereſſe Emptoris condemnetur. Iudex verò tam ad accuſationem, & denunciam cuiuslibet perſonæ, quàm etiam per Inquiſitionem procedere valeat, & teneatur.

SVMMARIVM.

Propter remiſſionem non indiget ſummario.

ANNOTATIO.

AD materiam huius ſtatuti imponente pœnam artificibus, qui audent eorum artem falſificare, & in mercibus aliquid fraudolenter immittere videas *Menoch. de arbitrar. caſu* 382. *num.* 1. *in additt. Caball. Reſol. crim. caſu* 80. *num.* 1. *& ſeq. cent.* 1. *& Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt.* 150. *num.* 57. vbi agit de vendente annonam corruptam, de miſcente cum cera ſegum, fabas, & ſimilia, & de immittente calcem in vino, arenam in blado, & de vendente vnam rem pro alia, & de Aromatarijs corrupta, & falſa aromata vendentibus, & quibus pœnis prædicti veniant puniendi, & an intret contra eos pena falſi, ipſos conſulas.

DE MVTATIONE NOMINIS. Rub. L.

SI quis doloſè ſibi Nomen mutauerit, ita quò alterum fraudolenter aliquo modo circumuenerit, vel aliquid machinatus fuerit in graue præiudicium, alterius condemnetur in libris ducentum, ſiue alia maiori pœna, etiam corporali arbitrio Iudicis, & damnum Parti læſæ reſarciat.

SVMMARIVM.

1 *Mutans ſibi nomen non punitur ſi fiat ſine dolo, & præiudicio alterius.*

Cum liceat ſibi nomen mutare in pluribus caſibus, vt num. 2.

Et præcipuè licet ſibi mutare nomen turpe, num. 3.

ANNOTATIO.

1 PÆna impoſita a ſtatuto, de quo ſupra contra mutantem ſibi nomen habet locum quando d. mutatio nominis fit cum fraude, & in præiudicium alterius, vt habetur in d. ſtatuto, ſecus tamen eſt ſi illa fiat ſine dolo, vel ſine alicuius præiudicio, vt eſt tex. in *l.* 1. *& ibi not. glo. & Doctores communiter C. de mutat. nom.* & tradunt *Boſſi. in pract. crimin. in tit. de mutat. nom. in prin. Menoch. de arbitr. caſu* 318. *num.* 19. *&* 26 *Caball. Reſol. crim. caſu* 176. *num.* 11. *cent.* 2. *Farinac. de ſimulat. & falſitat. quæſt.* 150. *numer.* 144. *& Bonſin. ad Bannim. gener. cap.* 13. *in princ.*

2 Cum liceat in pluribus caſibus nomen ſibi mutare abſque incurſu penæ, & præcipuè pro defenſione perſonæ, amicorum, & rerum ſuarum, item aduerſus hoſtes, vel latrones in itine-
3 rando, item mutando ſibi nomen turpe, & aſſumendo nomen pulcrum, & ſimilia, vt declarant *Baiard. ad Clar. in §. falſum num.* 195. *Caball. dict. caſu* 176. *num.* 10. *& ſequen. Farinac. de falſitat. & ſimulat. d. quæſt.* 150. *num.* 145. *& Bonſin. in d. cap.* 13. *num.* 1. Et quem poſſe ſibi mutare nomen de Guelpho in Gebellinum dixit *Declan. tract. crim. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 11.

DE INSIDIATORIBVS VIARVM. Rub. LI.

INſidiatores Viarum pro primo Latrocinio, ſi valorem decem librarum excedat, & cum notabili violentia, ac aliquali Perſonarum offenſione factum ſit, in loco latrocinij Furcis ſuſpendatur, ita vt moriatur. Si verò res rapta ſit citra valorem decem librarum, licet cum aliquali violentia, fuſtigati per Ciuitatem ad Triremes per decennium tranſmittantur: Illi verò qui bis huiuſmodi rapinas feciſſe inuenti ſunt, vltimo Furcarum ſupplicio damnentur.

SVMMARIVM.

1 *Latro publicus dicitur qui palam, & publicè furatur.*

Requiritur tamen frequentia deprædandi cum armis, num. 2.

Et inſidiatores viarum dicuntur qui in via publica, non autem priuata deprædantur, n. 3.

Et d. ſtatutum puniens pœna vitæ inſidiatores viarum pro latrocinio excedente libras decem declaratur, num. 4.

ANNOTATIO.

1 LAtro publicus licet dicatur qui palam, & publicè furatur, vt ſunt piratæ, & qui publicè ſtant in ſtratis ad effectum furandi, vt not. *Decian. tract. crimin. lib. 2. cap. 28. num. 2. Farinac. de immunit. Eccleſ. num. 149.* qui dat concordantes quamplures, *& Ant. de Ball. tract. crim. lib. 3. cap. 9. in prin.* licet locus impreſſoris vitio ſit corruptus, Vt
2 autem dicatur talis de iure communi requiritur frequentia deprædandi cum armis, quæ non verificatur in vnica, vel bina deprædatione, vt declarant *Decian. d. cap. 28. num. 2. Farinac. de immun. Eccleſ. d. num. 154. & num. 164. P. Dian. in ſum. in verbo Immunitas Eccleſiaſtica quo ad delicta num. 31.* & alij per me relati in *Reſolut. crim. in verbo Furtum Reſol. 14. num. 3. & 4.* vbi probaui, idem eſſe in graſſatoribus viarum, vt ibi eſt videre.

Quod quidem ſtatutum puniens pœna vltimi ſupplicij inſidiatores viarum ſi furtum per eos com-
3 miſſum excedat valorem decem librarum intelligendum videtur de eo inſidiatore, qui ſemel, vel bis in via publica, & frequentata homines aggrediendo furatus eſt, non autem in eo, qui id commiſit in via priuata, quem non dici latronem publicum, cum non tam atrox videatur delictum ſi vias non frequentatas obſederit, vt declarant *Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 28. num. 2. Farinac. de immun. eccleſ. num. 151. & numer. 165. & Giurb. conſ 90. num. 17.* benè comprobans.

4 Adnotandum etiam eſt, quod diſpoſitio huius ſtatuti punientis pęna vitæ inſidiatores viarum pro latrocinio excedente valorem decem librarum habet locum etiam in latrocinio commiſſo a pluribus excedente decem libras, etiam ſi pars vniuſcuique contingens non excedat d. decem libras, vt not. *Io. Ant. Niger. in cap. 10. Incip. Ad hoc num. 60. ſub rubr. de furt. Baiar. ad Clar. in §. furtum num. 38.* quos refert, & ſequitur *Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 180. num. 41. & ſeq.*

DE INCENDIARIIS. Rub. LII.

SI quis doloſè Ignem immiſerit in aliqua Domo, in qua habitetur, tam in Ciuitate Eugubij, quàm eius Diſtrictu, ita quòd ex eo Domus incenſa fuerit, in totum, vel in partem, Furcis ſuſpendatur, ita quod moriatur: Et ſi Is non venerit in fortiam Curiæ, bonis omnibus publicatis, ad prædictam pęnam perpetuò exbanniatur: Si quis verò Ignem immiſerit in aliqua Domo extra Ciuitatem, in qua non habitetur, ſed Animalia in ea exiſterent, Videlicet, Boues, Equi, Aſini, Pecudes, & ſimilia, Vel etiam ſi in ſegetibus frumenti, ſiue Aceruis, aut Metis, Manus ei dextera amputetur, ſiue ad Triremes ad quinquennium mittatur: Et ſi in fortiam Curiæ non venerit, bonis pro Medietate publicatis, ad dictam pęnam condemnetur. Si verò in dicta Domo Animalia non retineantur, vel incendium fecerit in alijs ſegetibus, quàm Grani, ſiue etiam in eorum Aceruis, vel Lini, Fabarum, & aliorum Leguminum, aut in Palearijs, Fęni, & cuiuſcumque Straminis, vel Cataſtis Lignorum, fuſtibus publicè cedatur per Ciuitatem, & in exilium per quinquennium mittatur, & ſi capi non potuerit, bonis pro Quarta parte publicatis, in dictam pęnam condemnetur, dummodo ex tali incendio non fuerit ſequutum aliud incendium, quo caſu pęna maioris incendij imponatur: Et prædicta locum habeant, quando Incendium fuerit ſequutum in totum, vel in partem. Pro ſola verò immiſſione, ſeu appoſitione Ignis cauſa Incendij ad Domum habitationis alicuius, vel etiam in alijs rebus ſupra nominatis, facti, & perſonarum qualitate attenta Iudicis arbitrio, mitius puniatur: Quibus pœnis condemnetur, etiam mandans Incendium fieri, ſiue etiam præſtans auxilium, aut conſilium in omnibus caſibus; ſingula ſingulis congruè referendo: Et ſemper vltra pœnas prædictas ſummariè emendetur damnum in duplum patienti principaliter, vel ſecundario, & occaſionaliter, ſeu quomodocumque id patiatur. Si quis verò non dolo; ſed ex

aliqua

aliqua culpa lata, vel leui Incendium fecerit in prædictis, tunc vltra emendationem damni pro modo culpæ, & negligentiæ, mitiùs condemnetur arbitrio D. Poteſtatis inſpecta, qualitate facti, & perſonarum: Si verò caſu fortuito prædicta euenerint, pœnam nullo modo imponi Volumus, Sed ad dimidium damni damnum Paſſo teneri, & condemnari Mandamus.

SVMMARIVM.

1 *Incendium dicitur crimen grauiſſimum.*
Itaut incendiarius vltra pœnas teneatur etiam ad damna, & intereſſe, n. 2.
Vt autem puniatur requiritur dolus probatus ſaltem ex coniecturis, n. 3.
Et incendium vti difficilis probationis probatur ex coniecturis, n. 4.
Coniecturæ verò remittuntur arbitrio Iudicis, n. 5.
Commiſſum tamen ſine dolo, ſed ſolum culpa mitius punitur, n. 6.
7 *Pater quando pro incendio teneatur pro filio, dominus pro famulo, & ſimil.*
8 *Statutum imponens pœnam vitæ pro incendio non habet locum pro paruo incendio.*

ANNOTATIO.

1 INcendij crimen grauiſſimum eſſe, cum in eo Incendiatius nihil vtilitatis, & voluptatis conſequatur exclamant *Iodoc in pract. crim. cap. 103. num. 1. & Farinac. de variar. ac diuer. crim. quæſt. 110.*
2 *num. 2.* Et ideo vltra graues poenas a legibus, & ſtatutis contra incendiarios inflictas ipſæ teneatur ad omnia damna, & intereſſe per incendium illata, vt not. *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 110. num. 9. & ſeq. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 528. num. 14. & eſt tex. in cap. ſi quis domum, de iniur. & damn. dator.* Vt autem contra incen-
3 diarium intret poena ordinaria ſtatuti, vel iuris communis requiritur dolus, qui regulariter non præſumitur, niſi probetur ſaltem ex inditijs, & coniecturis, vt puta ex qualitate facti, temporis, & perſonarum, vt docent *Afflict. in Conſtit. Regn. Qui doloſè ante, num. 1. & num. 6.* quem refert, & ſequitur *Farinac. in d. quæſt. 110. num. 6.* qui *num. 41. & ſeq.* recenſet omnes ferè modos, ex quibus incendium dicitur commiſſum ex culpa alterius, & præcipuè inhabitantium, & *Rota apud Gregor. XV. d. deciſ. 528. ferè per tot.*
4 Incendium reputatur delictum difficilis probationis, & ideò illius culpa probatur coniecturis, & præſumptionibus, vt not. *Rimin. Iun conſ. 373 num. 35. Gabr. conſ. 150. numer. 6. & ſeq. lib. 1. Franc. Marc. deciſ. 521. num. 3. par. 2.* plenè *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 110. num. 73 & ſeq.* vbi ampliat prædicta habere locum etiam ad effectum puniendi criminaliter, vt ibi per
5 eum, *num. 75.* Quæ quidem coniecturæ remittuntur prudentis Iudicis arbitrio, *Menoch. de arbitrar. caſu 390. num. 16. Farinac. in d. quæſt. 110 num. 76. & ſeq. & Rot. apud Gregor. XV. deciſ. 528 ferè per tot.* qui coniecturas recenſent, quas videas ibi per eos.
6 Quod verò incendium factum non dolo, ſed lata, vel leui culpa mitius puniatur vti eſt diſpoſitum in hoc ſtatuto ſcribit etiam *Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. d. quæſt. 110. num. 16. & ſeq.*
7 Et quando pater teneatur pro filio, vxor pro marito, dominus pro famulo, & ſimil. pro incendio commiſſo per filium, per vxorem, & per famulum late tradit idem *Farinac. in d. quæſt. 110 num. 111. & pluri b. ſeq. & Antonel. de loco legal. lib. 3. cap. 20. num. 1. & ſeq.* quæ hic eſſet nimis longum referre.
8 Addo prædictis quod dictum ſtatutum imponens poenam vltimi ſupplicij pro incendio non habet locum in paruo incendio, vt ſi quis incenderit vnam capannam, vel vnam paruam domum, quia tunc non intrare pœnam mortis voluerunt *Adden. ad Ang. de malef. in verbo Incendiario, num. 7. & 8.* teſtantes de veriori opinione, *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 68. num. 21.* vbi de comburante tugurium cum quibus pertranſit *Farin. in d. quæſt. 110. num. 158. & ſeq.*

DE FVRIBVS, ET EORVM RECEPTATORIBVS. Rub. LIII.

PRætor pro primo Furto, non excedente Valorem decem librarum, pœnam L. librarum imponat, Si verò dictum valorem excedat, Delinquens, vltra dictam pœnam, fuſtigetur per Plateam, in die quo ſit Mercatum, & ſi minor ſit XIIII. annis ponatur ad Berlinam. Pro ſecundo verò furto, Delinquens omnino fuſtigetur per Ciuitatem, vel ſi Exterus ſit, bulletur in fronte, & vtroque caſu exbanniatur à Ciuitate, & Territorio, pœna Iudicis arbitrio ſtatuenda. Pro tertio verò furto Furcis ſuſpendatur, ita vt moriatur, ſi tamen is decimumnonum annum excedat, aliàs fuſtigatus, bulletur, exbanniatur, ſiue etiam ad Triremes ad quinquennium mittatur, Delicti, & Perſonæ qualitate diligenter perpenſa. & in omnem caſum

in duplum parti damnum reſarcire teneatur, & ad id in Sententia ferenda Condemnetur. Quòd ſi quis Rem Sacram furari auſus ſit, etiam prima vice grauius Iudicis arbitrio puniri poſſit.

Declarantes etiam, quòd ſi quis in Ciuitate caperet furem in Domo, teneatur illum præſentare Iudicis infra quatuor Horas, ad pœnam viginti quinque librarum, ſi verò extra Ciuitatem ſpacio vnius diei denunciaſſe ſeu præſentaſſe teneatur. Quòd ſi percuſſerit furtum facientem de nocte in Domo ſua, vel ex ea inſequutus fuerit, nullam pœnam incurrat, & intelligatur hoc caſu Fur, qui fuerit inuentus occultè noctis tempore in aliqua Domo, vel Loco, qui ſic inuentus condemnari poſſit vt Fur. Qui verò ſcienter receptauerit dictos Latrones, ſeu Fures, & qui dederit ipſis auxilium, conſilium, & fauorem, ſiue res furatas ſcienter receptauerit, prædictis pœnis, ſingula ſingulis congruè referendo, ſubiaceat, & condemnetur.

Addentes etiam, quòd ſi aliquod furtum fuerit commiſſum inter Patrem, Matrem, & Filium, Auum, Auiam, vel Nepotem, Fratres Carnales, vel Conſobrinos, quòd non excederet valorem decem librarum, per Iudicem procedi non poſſit, niſi per viam accuſationis, vel querelæ dictarum Perſonarum: In cœteris verò Iudex ex Officio inquirere poſſit. Inſidiatores autem viarum grauius plectendi ſunt, vt ſupra ſuo loco diximus.

S V M M A R I V M.

1 *Fures puniuntur pœna ſtatutorum loci.*

2 *Fur vt poſſit inquiri debet conſtare de corpore delicti.*

Quod cum furtum ſit difficilis probationis probatur per coniecturas, n. 3.

Niſi agatur de furto, in quo remanent veſtigia, n. 4.

Coniecturæ autem recenſentur, n. 5.

6 *Furtum grauius punitur ſi ſit commiſſum cum ſcalis.*

Et ſi ſit commiſſum cum fractura, numero 7.

Vel ſi ſit commiſſum de nocte, n. 8.

9 *Fures quò ad intereſſe partis tenentur in ſollidum.*

10 *Furtum non dicitur committere qui rem aufert de voluntate Domini.*

Neque qui accipit alienum putans, dominum eſſe permiſſurum, n. 11.

Neque qui accipit rem ſuam dum non poteſt illam aliter recuperare, n. 12.

13 *Furtum domeſticum quomodo ſit puniendum remiſſiuè.*

14 *Furem receptans, vel rem furatam punitur eadem pœna, qua punitur idem fur.*

A N N O T A T I O.

1 QVo ad pœnam furti imponendam
furi eſſe attendenda ſtatuta loci,
ſcripſerunt *Bart. Bald. Fulgoſ. Salic. Sitar. & Cepoll. in auth. ſed
nouo iure, C. de ſeruit. fugit. Farin.
de furt. quæſt. 167. num. 40.* & alij
per me relati *in Reſolut. criminal. in verbo furtum,
Reſol. 7. num. 8.*
2 Vt autem poſſit inquiri de furto debet prius
conſtare de corpore delicti, *Guazzin defenſ. 4.
cap. 7. in princ. Vermigl. conſ. 81. num. 5. Anto. de
Bal. tract. criminal. lib. 2. quæſt. 9. num. 13.* & dixi
Ego in d. verbo furtum, Reſol. 1. num. 1. Cum ta-
3 men furtum dicatur difficilis probationis delictum, ideo illius corpus probatur per præſum-
ptiones, & coniecturas, *Farinac. de furt. quæſt.
176. num. 1. Guazzin. defen. 4. cap. 7. num. 2. Vermigliol. conſ. 271. num. 8. & ſeq. & conſ. 281. num.
3. Ciriac. controuerſ. 238. nu. 11.* Niſi tamen aga-
4 tur de furto, de quo remanent veſtigia, vt quia
illud fuerit commiſſum cum fractura oſtii, feneſtræ, capſæ, & ſimil. quia de dicta fractura debet
conſtare per ocularem inſpectionem, vt declarant *Guazzin. defen. 4. cap. 7. num. 1. Farinac. de
Inquiſ. quæſt. 2. ſub num. 14. & Ambroſ. in proceſſ.
inform. lib. 1. cap. 1. num. 4. & 28.* Coniecturæ
5 autem per quas probatur corpus delicti in furto
ſunt quærela pactis, qui ſit vir bonæ conditionis, & famæ, conqueſtiones Domini factæ incontinenti, fractio oſtij domos, vel Cameræ,
vbi aderant bona furata, fuga famuli, publica
vox, & fama, de quibus habetur per *Farinacc.
Honded. Guazzin. Ciriac. & Vermigliol.* per me relatos in *Reſolut. criminal. in d. verbo ſurtum, Reſol. 1. in fin.*
6 Furti tamen crimen grauius venit puniendum
ſi fuerit commiſſum cum ſcalis, vt not. *Peguer.
deciſ. 26. per tot. Farinac. de furt. quæſt. 165. num.
21. & Vermigliol. conſ. 269. in princ.* prout etiam
7 furtum commiſſum cum fractura *Anton. Gomez
variar. reſolut. tom. 3. cap. 5. num. 12. Farinac. de
furt. d. quæſt. 165. num. 23. & quæſt. 167. num. 27.*
8 *& Vermigliol. conſ. 269. in princ.* Et furtum commiſſum de nocte grauius punitur quam commiſſum de die, vt voluerunt *Boer. Petr. Gregor.
Farinac. Menoch. Rip.* & alii per me adducti *in Reſolut. coiminal. in dicto verbo Furtum, Reſolut. 2.
num. 3.*

9 Quò

9 Quò verò ad intereſſe partis reficiendum per furem, de quo in hoc ſtatuto fures tenentur in ſollidum, itaut vno ex eis ſoluente reliqui liberentur ab emenda damni, cum creditoris non interſit a quo damnum ei reficiatur *Theſaur. deciſ. 254. per tot.* vbi declarat quando id habeat locum *Caball. reſolut. crimin caſu* 198. *num.* 4. *& ſeq. cent.* 2. *Guazzin. defen.* 33. *cap.* 23. *num.* 3. & alii per me relati in *Reſolut. criminal. in verbo furtum, Reſol.* 3. *num.* 4. *& ſeq.* vbi hoc declaraui & præcipuè quod ſoluens poteſt ab alijs repetere pro rata, vt ibi.

10 Furtum autem non dicitur committere qui rem aufert de voluntate Domini rei ſubtractæ, nec intrat pœna furti, *Clar. in §. furtum, num.* 22. *Farinac. de furt. quæſt.* 174. *num.* 137. *Ciriac. con-*
11 *trouerſ.* 231. *num.* 42. Nequè qui alienum accipit credendo, Dominum eſſe permiſſurum, vt not. *Farinac. de furt. d. quæſt.* 174. *num.* 141. *Giurb. deciſ.* 68. *num.* 13. *in fin. Vermigliol. conſ.* 358. *num.* 5 & alii per me relati in d. verbo *Furtum, Reſol.* 5. *num.* 3. 4. *& ſeq.* vbi rec. nitui requiſita, vt dict.

12 concluſioni ſit locus, Prout neque intrat pœna furti contra ſurripientem rem ſuam apud alium exiſtentem, quando aliter non poteſt illam recuperare, vt tradunt *Ludou. Becc. Decian. Farinac. Coſta, & Vermigliol.* per me relati in d. verbo *Furtum, reſol.* 10. *in fin.*

13 Quomodo verò puniendum ſit furtum domeſticum commiſſum tam per filium in re patris, quam per alios puta per vxorem, ſeruum, conſanguineum, & ſimiles, de quo in hoc ſtatuto tradunt *Farinac. de furt. quæſt.* 174. *num.* 95. *& ſeq. Caball. reſolut. criminal. caſu* 204. *per tot. cent.* 3. *Vermigliol. conſ.* 261. *per tot. & conſ.* 466. *pariter per tot.* & dixi *Ego in d. verbo furtum, Reſol.* 9. *per tot.*

14 Addo prædictis quod receptans furem, vel rem furatam ſcienter tenetur eadem pœna, qua tenetur idem met fur, vt habetur in hoc ſtatuto, vt not *Farinac. de furt. quæſt.* 168. *num.* 56. *& ſeq.* vbi hoc declarat, & quando quis dicatur furi opem præſtare exponit in d. *quæſt.* 168. *num.* 44. ipſum conſulas.

DE CONDEMNATIS CAPITALITER PVBLICANDIS. Rub. LIV.

IVdices termino quinque dierum poſt Condemnationem capitaliter factam de aliquo Contumace, teneantur talem Condemnatum videlicet, Nomen, & Cognomen ſtatim annotari facere per Notarium Maleficiorum in Tabella, ſeu Libro, in eius Camera palàm detinendo, adhoc, vt nullus deinde illum ſic Diffidatum, & Condemnatum alloqui, & recipere valeat, ad pœnam in Statuto contentam, vtquè ad eorum capturam, & offenſionem impune procedi poſſit.

DE CONDEMNATIS NON RECIPIENDIS. Rub. LV.

SI quis Condemnatum capitaliter ad mortem in domo ſtudioſè receptauerit, ſiue retinuerit, aut quomodocumque ei conſilium, auxilium, & fauorem præbuerit, vel etiam ſi extra domum cibum, & potum ſponte ſubminiſtrauerit. In primis carceretur ad veritatem Actorum indagandam, & vlterius pœna corporali Iudicis arbitrio inſpecta qualitate facti plecti poſſit, & debeat etiam vſque ad mortem; Quòd ſi per vim, aut metu coactus receptauerit, vel tranſeunti Victualia dederit, teneatur quamprimùm ei licuerit, nulla mora interpoſita id Curiæ notificare, Iudicemquè de ſingulis informare, alioquin pœnam centum Scutorum incurriſſe intelligatur: Patri tamen, Matri, & Fratribus carnalibus receptatoribus in aliquo à Iudice in prædictis caſibus indulgendum eſt. Vxor verò Maritum receptans, vel ei cibum, & potum ſubminiſtrans nullatenus puniri poſſit. Et de prædictis quilibet poſſit accuſare, & Quartam partem pœnæ lucretur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens allocutionem, & conuerſationem cum bannitis non habet locum quando illa non eſt doloſa.*

Qui dolus in d. caſu non præſumitur, n. 2.

Neque habet locum quando banniti ſunt tolerati, num, 3.

Itaut ſufficiat publica illorum conuerſatio, numer. 4.

Prout neque habet locum niſi probata ſcientia banni, num. 5.

Niſi tamen bannum in loco receptationis eſſet publicatum, n. 6.

Dumodo fuerit publicatum in loco receptationis, & conuerſationis, n. 7.

Neque d. ſtatutum habet locum in receptante bannitum per metum, n. 8.

Vtrum autem ad d. effectum pœnæ incurrẽdæ ſufficiat vnica conuerſatio, vel requirantur plures, nu. 9.

Neque d. ſtatutum habet locum in præſtante auxilium banniti per viam iudiciariam, vt in Aduocato, num. 10.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum, & banni-
menta prohibentia allocutio-
nem, conuerſationem, & rece-
ptationem bannitorum habent
locum quando allocutio, con-
uerſatio, & receptatio eſt dolo-
ſa, & fit in damnum fiſci, vel
Reipublicæ dando eis auxilium, vel fauorem ad
effectum illos euadendi a Curia, illos occultan-
do, arma ſubminiſtrando, ſecus autem in aſ-
ſociante ſe ſimpliciter cum eis in itinere, lo-
quendo cum eis de negocijs fiſco non præiudi-
cialibus, quia tunc d. pæna ſtatuti, & banni-
mentorum non habet locum, vt tradunt *Baiar.
ad Clar. §. fin. quæſt. 82. num. 40. Farinac. de conſul.
& mand. quæſt. 133. num. 57. & ſeq. Guazzin. de-
fen. 29. cap. 2. numer. 23. Ciriac. controuerſ. 345.
num. 55. & ſeq. Antonell. de loco legal. lib. 3. cap.
21. num. 2. & ſeq.* & alii plures per me relati in
*Reſolut. criminal. in verbo Bannitus, Reſol. 1. num.
1. & allegat. foren 96. in fin.* vbi dixi, ita obtinuiſ-
ſe in Auditorio legationis Vrbini, & alibi. Do-
2 lus verò in d. caſu non præſumitur, ſed eſt pro-
bandus per fiſcum, vt voluerunt *Gabr. Rimin.
Iun. Turret. Maſc. Ciriac. Giurb.* & alii per me ad-
ducti *d. Reſol. 1. num. 6.*
3 Prout neque pœna d. ſtatuti, & bannimento-
rum prohibentium receptationem, allocutio-
nem, & conuerſationem cum bannitis habet lo-
cum quando banniti ſunt tollerati, itaut com-
muni æſtimatione non habeantur pro bannitis,
ſed potius pro aggratiatis, vt tradunt *Surd. conſ.
170. num. 24. lib. 2. Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 90.
num. 50. Farinac. de conſult. & mand. quæſt. 133.
num. 48. Vermigl. conſ. 394. num. 11.* & alij plures
per me relati *Reſol. crim. in verbo Bannitus Reſol. 2.
4 num. 1.* Itaut ad euadendam pęnam ſufficiat pu-
blicam conuerſationem banniti abſquè ſcientia
Principis, vel Officialis, cum quælibet cauſa ex-
cuſet a pęna, vt docent *Bertaz. Rimi. Iuni. Burſat.
Farin. Vermigl.* & alij per me relati in *d. Reſ. 2. n. 2.*
5 Addo prædictis, quod pœnæ prædictæ contra
receptantes, & conuerſantes cum bannitis non
habent locum, niſi probata ſcientia, in rece-
ptante, & conuerſante cum eis, illos eſſe ban-
nitos, vt docent *Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 90.
num. 36. & ſeq.* plenè *Farinac. de conſult. & mand.
quæſt. 133. num. 103. & num. 113. Caball. reſolut.
crim. caſu 287. num. 4. & num. 21. cent. 3. Caluin.
de æquit. lib. 1. cap. 41. num. 30.* & alij per me ad-
ducti in d. verbo *Bannitus Reſol. 3. num. 1. & nu-
mer. 9.* vbi dixi, ignorantiam in d. caſu præſu-
mi, & ſcientiam eſſe probandam, *Antonell. dict.
6 cap. 21. quæſt. 2. num. 17.* Niſi tamen in loco re-
ceptationis, vel conuerſationis cum bannitis
bannum fuerit publicatum, quia tunc de eo non
valet allegari ignorantia, vt tradunt *Boſſi. Ad-
den. ad Bertaz. Maſcar. Baiard. Farinac. Coſta, Ca-
ball.* & alij per me relati in *d. Reſolut. 3. num. 6.*
7 Dumodo bannum fuerit publicatum in loco
receptationis, & conuerſationis, cum non ſuf-
ficiat illud fuiſſe publicatum in Ciuitate, quod
non inducit ſcientiam in Caſtris, & Villis, vt
not. *Farinac. de conſult. & mand. quæſt. 133. num.
116. & num. 127. Euge. conſ. 87. per tot. lib. 2.
Vermigl. conſ. 434. num. 21.* & dixi ego *alleg. foren.
96. num. 16. & in d. verbo Bannitus d. Reſol. 3. num.
8. & 9.* vbi recenſui alios caſus, in quibus præ-
ſumitur in receptante, & conuerſante cum ban-
nitis ſcientia banni, quæ hic non ſunt inutiliter
replicanda.
8 Sicuti etiam non habent locum pœnæ, de qui-
bus ſupra in receptante bannitum per metum,
vt habetur etiam in hoc ſtatuto, vt docent *Deci.
tract. crim. lib. 5. cap. 51. num. 71. Farinac. de con-
ſult. & mand. quæſt. 133. num. 36. Caball. reſolut.
crim. caſu 287. num. 11. et ſeq. et num. 79. cent. 3.
Giurb. conſ. 28. num. 17.* & declaraui *ego in d. ver-
bo Bannitus Reſol. 7. num. 1. et ſeq.* vbi probaui,
metum in d. caſu præſumi, & quod debeat eſſe
talis, qui cadat in conſtantem virum, vt ibi eſt
videre.
9 Vt autem intret pęna d. ſtatuti an ſufficiat vni-
ca receptatio, vel conuerſatio, vel requirantur
plures vide *Farinac. de conſult. et mandat. quæſt.
133. num. 21. et ſeq.* vbi dicit ſufficere vnicam re-
ceptationem vigore *Bullæ Sixti V. Antonell. de lo-
co legal. lib. 3. cap. 21. num. 2.*
10 Addo vlterius, quod pęnæ ſupradictæ non
habent locum in auxilio præſtito bannito per
viam iudiciariam puta aduocando, & procu-
rando pro illius remiſſione, & gratia a Principe
impetranda, quia prædicta dicuntur licita, &
non punibilia, vt probant *Odd. conſ. 27. num. 1.
et ſeq. Guazzin. ad defen. in præfat. num. 21. Farin.
de conſult. et mand. d. quæſt. 133. num. 73. Iac. Be-
ni. de priuil. Doct. priu. 46. per tot.* nec non *Anto-
nell. de loco legal. lib. 3. cap. 21. in fin.*

DE CONDEMNATIS CAPITALITER IMPVNE OFFENDENDIS.

Rubrica LVI.

DIffidati, ſiue exbanniti capitaliter ad Mortem ex delicto; pro quo de Iure Communi, ſiue Municipali pœna mortis imponenda ſit, poſſint à quocumque impune offendi, & occidi: Et Iudices habita fide, de banno nullatenus

proce-

procedere poſſint contra offenſores, ſiue occiſores, Sed eos de carcere eximere, & ab omni moleſtia liberare teneantur: Qui verò fuerint Condemnati citra pœnam mortis, nec etiam leuiter offendi poſſint, ſed illos Offendentes pœna ordinaria à Statutis impoſita plectantur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod banniti poſſint impunè occidi eſt validum.*

Habet tamen tantum locum in bannito ex veris probationibus, num. 2.

Contrarium tenent alij plures, n. 3.

Non habet locum d. ſtatutum in bannito tolerato, num. 4.

Quicquid aliqui contrarium teneant, n. 5.

Quando verò bannitus dicatur toleratus, numer. 6.

Et occidens bannitum non dicitur frangere pacem, num. 7.

Et bannitus poteſt occidi proditorie, per inſidias, et cum veneno, n. 8.

ANNOTATIO.

1 Statutum ſupradictum, quod banniti capitaliter poſſint impunè occidi vti fundatum ex iuſta cauſa ad publicam ſcilicet vtilitatem vt homines metu pœnæ territi a delinquendo ſe abſtineant ſcientes ſe poſtea occidi poſſe quod ſit vallidum, & ſeruandum etiam in foro conſcientiæ poſt *Graff. conſ. 7. num. 6. & Viui. com. opin. 770. num. 3.* per eum adductos firmat *P. Graſſett. de nece prodit.* §. 12. *num.* 14. & latè comprobat *Farinac. de var. ac diuer. quæſt. quæſt.* 103. *num. 1. & ſeq.*

2 Statutum de quo ſupra permittens occidi bannitum habet locum in bannito ex veris probationibus, non autem in bannito ex contumacia, niſi dicatur expreſsè, vt tradunt *Rolan. conſ. 45. num. 66. lib. 1. Scacc. de iudi. lib. 1. cap. 93. ſub num. 1. & cap. 197. ſub num.* 126. vbi teſtatur de communi opinione, *Giurb. conſ. 3. num. 15. & conſ. 27. num. 12. & ſequen. & Altograd. conſ. 98. num. 8. lib. 1.*

3 Contrarium tamen tenent *Cartar. de execut. ſent. capt. bann. cap. 1. num. 37. & ſeq.* qui teſtatur de vera, & communi opinione, & *Farinac. de var. ac diuerſ. quæſt. quæſt.* 103. *num.* 197. vbi dicit, quod contraria opinio in practica non recipitur, & plures dat concordantes, cum quibus concordat etiam *Conſtit. Marcb. lib. 4. cap.* 30. & dixi *ego in Reſol. crim. in verbo Bannitus Reſol. 4. num. 2.*

4 Neque habet locum diſpoſitio d. ſtatuti in bannito tolerato in Ciuitate, quem non poſſe impunè offendi, cum habeatur pro non bannito, voluerunt *Farinac. in d. quæſt. 103. num.* 298. vbi teſtatur de magis communi Doctorum opinione, *Chocl. ad Bull. bono. regim. cap. 31. num. 53. &*
5 *P. Graſſet. de nece prodit.* §. 12. *num.* 16. Quicquid male tenuerint contrarium *Decian. Ruin. & alij*
6 relati per me in *d. Reſol. 4. num.* 5. Quando verò bannitus dicatur toleratus, itaut non poſſit impunè offendi latè declarat *Farin. in d. quæſt. 103. num.* 291. ipſum conſulas.

7 Addo prædictis, quod ſtante d. ſtatuto permittente bannitum occidi poſſe, illum occidens non dicitur frangere pacem factam cum eo ante bannum, vt not. *Farin. de var. ac diuer. crim. quæſt. 103. num. 46. Guazzin. de pace par. 1. quæſt. 23. num. 8. & ſeq. & quæſt. 61. num. 3. & ſeq. P. Graſſet.* latè comprobans *de nece prodit. §. 12. num.* 20. & alij per me adducti in d. verbo *Bannitus Reſol. 5. num. 1. vbi num.* 4. dixi, idem eſſe in cautione de non offendendo, & prædicta non habere locum in bannito habente ſaluum conductum, in tolerato, & ſimil. vt *ibi num.* 7. & not. etiam *P. Graſſett. d.* §. 12. *num.* 16.

8 Amplia vt ſtante d. ſtatuto permittente bannitum occidi, vt id fieri poſſit proditoriè, & per inſidias, cum armis prohibitis, & mediante veneno, vt contra *Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 90. num.* 49. tenent *P. Molin. de iuſt. & iur. tom. 4. tract. 3. diſput. 7. num. 1. P. Diana in ſum. in verbo Occidere bannitum num.* 6. & latè comprobat *P. Graſſett. de nece prodit. d.* §. 12. *num.* 12. 13. *et ſeq.*

QVOD PATER TENEATVR PRO DELICTO FILII Vſque ad Legitimam. Rub. LVII.

VT Delicta Iuuentutis reprimantur, Statuimus, quòd ſi Filiusfamilias ex aliquo delicto condemnetur, pro quo pęna Confiſcationis omnium bonorum à Iure Communi, ſiue Municipali, etiam in contumaciam fuerit impoſita, Pater teneatur de bonis ſuis, vſque ad legitimam portionem, quam etiam contra Iuris Communis Regulas ad prædictum effectum in Vita Patris conſtitui Volumus: Sicut etiam ob delictum Parentum Legitimam reſeruari debere Filijs, ſeu Nepotibus iuxta Iuris diſpoſitionem à Iudice declarandam.

Addentes, quòd omne id, quod Pater ſoluerit ſemel, vel pluries pro aliqua con-

demnatione Filij, poſſit, & debeat in talem legitimam imputari; Sicut etiam Pater in ſuo Teſtamento ea omnia in legitimam Filij computare poterit; Declarantes tamen, quòd ſi Filiusfamilias ſeorſum à Patre habitet, fieri debeat executio in bonis, quæ Filius poſſidet, vel alius pro eo, vel quæ ad ipſum iure Caſtrenſis Peculij, vel quaſi, vel Aduentitij pertinent.

SVMMARIVM.

1 *Statutum compellens patrem ad ſoluendam legittimam fiſco pro filio eſt vallidum.*

Non tamen habet locum in filio ſpurio, neque in filia, n. 2. & 3.

Neque quando filius delinquens habet filios, num. 4.

Neque comprehendit auum, nec patrem forenſem, n. 5. & 7.

Neque quando pater habet tres filios, vel vltra num. 6.

Et dictum Statutum non habet locum niſi pro vna vice, n. 8.

Poteſt tamen pater ſoluens condemnationem pro filio illam imputare legittimam, n. 9.

Non tenetur tamen de iure ſoluere condemnationem pro filio, n. 10.

Neque quatenus eſt in legittima, n. 11.

Nec tenetur illam ſoluere nec de peculio aduentitio, nec de profectitio, n. 12. & 13.

Licet ſi filius ſit carceratus pro delicto poſſit cogere patrem ad aſſignandam legittimam, n. 14.

Si tamen filius habitet ſeorſum a patre executio pro condemnatione eſt facienda in eius peculio, num. 15.

ANNOTATIO.

1 STatutum prædictum compellens
patrem ad ſoluendam legittimam
fiſco pro filio delinquente licet ſit
contra ius, eſt tamen vallidum, &
ſeruandum vti conditum rationæ
publicæ vtilitatis, vt filij arceantur
a commiſſione delictorum, vt declarant *Clar. in
pract. §. fin quæſt. 86. verſ. valebit igitur, Ludou. deciſ.
Peruſ. 11. num. 26.* vbi teſtatur de magis communi
Doctorum opinione, plenè *Cartar. de pæn.
innoc. art. 3. num. 45. Maſſin. de confiſcat. bonor.
quæſt. 28. num. 16.* & in Statu Eccleſiaſtico adeſt
*Conſtitut. March. lib. 4. cap. 18. & Bulla Sixti Quarti
in ordine* . . .
2 Dictum tamen ſtatutum non habet locum in
filio ſpurio, nequè in naturali, vt not. *Farinac.
de delict. & pæn. quæſt. 24. num. 188. verſ. limita
ſeptimo &c. Merlin. de legitt. lib. 3. tit. 1. quæſt. 34.
num. 3.* latè *Cartar. de pæn. innoc. art. 3. num. 500.
& ſeq.* vbi teſtatur de veriori, & magis communi
opinione, *Caball. reſolut. criminal. caſu 250
num. 17. & ſeq. cent. 3.* & alij per me relati in *Reſolut.
crimin. in verbo legittima, Reſol. 3. numer. 7.*
3 Neque compræhendit filiam, cum maſculinum
non concipiat fœmininum in ſtatuto continente
odium irrationabile, *Baiard. ad Clar. §. final.
quæſt. 68. num. 17.* benè *Cartar. de pæn. innoc. dict.
art. 3. num. 844.* qui dant concordantes. Neque
4 quando filius, qui delictum commiſit habet filios,
*Peregr. de iure fiſc. lib. 5. tit. 1. numer. 133.
Farinac. de delict. & pæn. d. quæſt. 24. num. 172.
Cabal. reſolut. criminal. caſu 250. num. 23. cent. 3.
Cartar. in d. art. 3. num. 471. & ſeq.* & alij plures
per me relati in dict. *Reſolut. 3. num. 13.* Neque
5 compræhendit patrem forenſem, vt not. *Farinac.
Baiar. Merlin. Guazzin. Cartar. & Caball.* per
me relati in dicta *Reſolut. 3. num. 15. Antonell. de
loco legal. lib. 3. cap. vltim. quæſt. 5. num. 1.* Ne-
6 que habet locum quando pater habet tres filios
vel vltra, quia vno ex eis delinquente pater non
tenetur pro eo ſoluere legittimam, vt docent
Farinac. de delict. & pæn. in d. quæſt. 24. num. 170.
ſecundum primam impreſſionem, *Merlin. de legit.
lib. 3. tit. 1. quæſt. 29. num. 19. in addit. Vermigliol.
conſ. 47. num. 4. & conſ. 49. num. 3.* & alibi
Maſſin. de confiſcat. bonor. quæſt. 28. num. 22. & declaraui
*Ego in d. Reſolut. 3. num. 19. cum addit. ibi
poſita, & in verbo Confiſcatio, Reſolut. 7. cum addit.
7 ibi.* Neque dictum ſtatutum loquens de patre
comprehendit auum, vt tenent *Bald. Carpan.
Merlin. Eugen. Guazzin. Caball. & Cartar.* in locis
per me relatis in *d. Reſolut. 3. num. 25. & ſeq.* vbi
probaui dictum ſtatutum non compræhendere
Matrem, neque filium delinquentem extra territorium,
& alios quamplures caſus, quos nimis
longum eſſet hic recenſere.
8 Statutum ſupradictum, quod pater ſoluat legittimam
fiſco pro filio delinquente non habet
locum niſi pro prima vice, qui ſi ſimul legittimam
ſoluit non tenetur iterum illam ſoluere,
vt docent *Guazzin. de confiſcat. bonor. concluſ. 13.
limit. 19. num. 48. Cartar. de pæn. innoc. art. 6. numer.
20.* & ita diſponitur in *Conſtit. March. & in
Bulla Sixi Quarti* per me relatis in *dict. Reſolut. 3.
in fine*.
9 Statutum verò ſupradictum, quod pater ſoluens
condemnationem fiſco pro filio poſſit, &
debeat illam imputare ei in legittimam concordat
cum iure communi, quod idem diſponit, vt
tradunt *Mangil. de imput. quæſt. 40. numer. 26. &
Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæſt. 25. num. 1. &
ſeq.* qui dant concordantes.
10 Pater verò circumſcripto dicto ſtatuto cogente
eum ad ſoluendum legittimam pro filio
delinquente, non tenetur ſoluere condemnationem
fiſco pro filio, vt tradunt *Clar. in pract. § fin.
quæſt. 86. verſ. ſecundo infertur &c. Farinac. de delict.
& pæn. quæſt. 24. nu. 15. & ſeq. Carpan. ad ſtat.
Mediol. cap. 416. num. 237. lib. 1. Hond. conſ. 95. n. 34
vol. 1. & conſ. 74. n. 13. vol. 2. & Balth. Thom. in ſuis
tract. variar. tom. 1. in tract. de legitt. tit. 9. num.
36.* Cum pater non teneatur pro delicto filij, vt
vltra Doctores ſupra adductos not. *Gabr. conſ.
182. num. 1. vol. 1. Couar. variar. reſolut. lib. 2.
cap. 8. in princip. & Merlin. de legitt. lib. 3. tit. 1.
quæſt. 33. in princ.*
11 Itaut pater ad id non teneatur neque quatenus
eſt in legittima, vt docent *Farinac. in d. quæſt.
24. num. 15. & ſeq.* latè comprobans *Merlin. de
legit.*

legitt. lib. 3. tit. 1. quæſt. 33. num. 1. & ſeq. Peregr. de iure fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 133. verſ. & idem &c. Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 78. numer. 48. & Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 416. n. 237. & ſeq.

12 Nequè teneatur ſoluere condemnationem pro filio de bonis aduentitijs illius, quorum pater habet vſumfructum tantum, vt voluerunt *Vulp. conſ. crim. 15. per tot. Farin. in d. quæſt. 24. numer. 5.* vbi teſtatur de veriori, & magis communi Doctorum opinione *Peregr. de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. nu. 128.* quam opinionem vti magis communem latè tuetur *Facchin. controu. iur. lib. 9. cap. 46. per tot. & Carpan. ad Nou. Conſt. Mediol. cap. Omnium. num. 228. & ſeq.* Quicquid contrarium teneant Doctores relati per *Farinac. in dict. quæſt. 24. num. 5. verſ. & licet &c.*

13 Prout nec tenetur illam ſoluere de peculio profectitio, in quo pater habet vſumfructum, & proprietatem, *Carpan. in d. cap. omnium, num. 239. Clar. in d. quæſt. 78. verſ. præterea quæro &c. Farin. in d. quæſt. 24. num. 3. Hond. d. conſ. 95. n. 36. Vulpell. d. conſ. 15. ferè per tot. & Peregr. in d. tit. 1. num. 125.* qui dant concordantes.

14 Licèt ſi filius detineatur in carcere pro delicto, ex quo aliter euadere non valeat, poſſe cogere patrem Iudicis officio, vt ei legittimam aſſignet, vt ſe ex carceribus redimere valeat, ſcripſerunt *Farinac. in d. quæſt. 24. num. 21. & ſeq. & Merlin. de legitt. lib. 2. titul. 2. quæſt. 25. numer. 3. in fine*.

15 Quod verò ſtante hoc ſtatuto ſi filius habitans ſeorſum a patre condemnatus ſit in pænam confiſcationis bonorum executio facienda ſit in eius peculio Caſtrenſi, vel quaſi videas adducta per me *in Reſolut. criminal. in verbo Confiſcatio, Reſol. 8. & 9. per tot.*

DE FILIIS IN PARENTES DELINQVENTIBVS. Rub. LVIII.

SI Filius in Patrem, vel Matrem, Auum, vel Auiam citra ſanguinis effuſionem deliquerit, vt puta ſi manus iniecerit violentas, aut alias male ſe in eorum Perſonas, & res geſſerit, Iudex ad eorum inſtantiam illum carcerari faciat, nec relaxari mandet abſque eorum Conſenſu, & ſi conuenire videbitur, corporaliter etiam puniat. Quòd ſi Parentes pro dicta pęna non inſteterint; Iudex contra eum inquirere, ipſumquè carcerare, & delicti qualitate inſpecta punire valeat.

SVMMARIVM.

1 *Delictum filij manus inijcientis in Patrem eſt grauiſſimum.*

Quæ autem percuſſio veniat ſub nomine manus iniectionis, n. 2.

Statuti pæna non habet locum in percutiente patrem ſine dolo, & ad defenſam, & ſimil. numer. 3.

4 *Pater poteſt facere carcerare filium per Iudicem.*

Id tamen non licet Matri, & conſanguineis, num. 5.

ANNOTATIO.

1 MEritò ſtatuentes in hoc ſtatuto auxerunt pænam in filios, qui in patrem, matrem, & auum, vel auiam manus iniecerint, cum iſtud crimen vti contra ius naturale, & diuinum dicatur grauiſſimum, & adeo deteſtabile, vt propter illud filius exhæredari poſſit ad tex. in *Auth. vt cum de appell. cogno. §. cauſas, collat. 8.* & tradunt *Canoniſtæ*, & præcipuè *Couar. in cap. Rainutius, 16. de teſtam.* & dictum crimen latiſſimè deteſtatur *Barboſ. de poteſt. Epiſc. allegat. 51. num. 106. & ſeq.* & ma-
2 nus inijcere de qua in ſtatuto intelligitur ſi lapide, ligno, vel alia re patrem, & alios, de quibus ſupra iniurioſè etiam attingat, vt nor. *P. Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſput. 176. verſ. prima eſt &c. & Barboſ. in d. alleg. 51. num. 107.* Quicquid forte dicendum ſit in filio ſimpliciter manum eleuante ſine percuſſione, vt poſt *Gamb. de caſib. reſer. fol. 211. num. 2. & 3.* per eum relatum not. *Barboſ. in d. alleg. 51. numer. 113. &*
3 *ſeq.* vbi limitat ſupradicta non habere locum in filio percutiente patrem ſine dolo, ad ſui defenſionem, ignoranter, & in alijs caſibus, quos videas ibi per eum.

4 Quod verò Iudex poſſit capi facere, & carcerare filium ad inſtantiam Patris, vt diſponitur etiam in hoc ſtatuto tradunt etiam ſi pater ſit perſona honeſta *Clem. de patr. poteſt. cap. 6. effect. 1. num. 19. Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 28. num. 18 Guazzin. defen. 5. cap. 1. num. 20. & Paſcal. de patr. poteſt. par. 3. cap. 4. num. 2. & ſeq.* Licet ſe-
5 cus ſit de iure ad inſtantiam Matris, & aliorum propinquorum, vt poſt *Pinell. & Paſca.* per me relatis declaraui *Ego in Reſol. crimin. in verbo Captura, Reſol. 3. in fin.*

DE CORRIGENTIBVS FAMILIAM SVAM.
Rubrica L I X.

CVilibet Familiam ſuam corrigere, & verberare liceat, ſcilicet Patri Filium, & ex Filio Nepotem, Fratri Maiori Fatrem, Patruo, vel Auunculo Nepotem, & alios familiares, quos retinuerint ad ſuas expenſas, Dummodo temperatè, & modeſtè id fiat; Nec ſuper his Iudices querelas recipere valeant.

SVMMARIVM.

1 *Propinquis licitum eſt corrigere moderatè eorum propinquos.*

Statutum vero declarat id tantum licere Patri, Auo, Fratri natu maiori, & Patruo, numero 2.

ANNOTATIO.

1 PRopinquis licet iura permittant corrigere moderatè ſuos propinquos, vt tradunt *Pinell. in rubr. C. de bon. mater. par. 2. num. 31. & Paſcal. de patr. poteſt. par. 3. cap. 4. num. 4.* ſtatuentes tamen ad tollendam omnem dubitationem,
2 quæ oriri poſſit ex dicto verbo *familiam*, de quo in dicta Rubr. prouidè declarauerunt, id licere tantum Patri, & Auo quò ad filium, & nepotem, & fratri natu maiori quo ad fratrem natu minorem, & Patruo, vel Auunculo quo ad nepotem, quem retinent ad eorum expenſas, vt in eo habetur, cui declarationi eſt ſtandum *Aldou. conſ. 1. num. 27. & conſ. 82. num. 5. Ciriac. contr. 176. num. 25.* vbi concordantes.

DE POENA FRANGENTIS CARCERES.
Rub. L X.

FRactor Carcerum, ſi quidem condemnatus ſit pro aliquo Maleficio in pęna Corporali principaliter, vel in defectum, Capitali ſupplicio puniatur; Si verò ſit Condemnatus in aliqua pœna pæcuniaria, vel erat carceratus pro debito Cameræ, vel alterius priuatæ perſonæ, condemnetur in libris tercentum, & tribus funis ictibus plectatur. Sed ſi ipſe frangendo Carceres, cauſam dederit, quod alij Carcerati aufugerint, vel aliquis ex eis condemnatus, vel condemnandus pœna corporis afflictiua Capite, vt ſupra puniatur; Sed ſi erant pro aliquo debito priuato, vel publico, vel pro aliqua Condemnatione pecuniaria, vel pro Maleficio, ex quo veniret imponenda pœna pecuniaria, condemnetur in prædictam pœnam librarum tercentum, nec non trium funis ictuum, & ad ſolutionem debitorum, & pœnarum impoſitarum, & imponendarum illis, quorum intereſt, & pro quibus illi detinebantur: Addimus etiam; Quòd rumpens Carceres, vt ſupra, ſeu de ipſis diſcedens ſine licentia Iudicis, ſemper habeatur pro confeſſo, & conuicto illius Maleficij, vel Debiti, pro quo detinebatur, & condemnari poſſit, ac ſi eſſet in Iudicio confeſſus: Et eiſdem pœnis reſpectiuè puniantur, dantes auxilium, conſilium, & fauorem: Si quis verò carceres frangere ſolummodo tentauerit, iuxta facti qualitatem, Iudicis arbitrio puniatur. Quòd ſi culpa, aut negligentia Cuſtodis, aliquis aufugerit, puta quia Carceres clauibus non clauſerit, quocunque caſu mitius Iudicis arbitrio puniatur: Et Cuſtos ad emendationem damni teneatur, & propterea carceretur, donec damnum Paſſo ſatisfecerit: Si verò Cuſtos Carcerum doloſè circa fugam Carceratorum verſatus fuerit, pœnis legalibus, iuxta qualitatem perpetrati Facinoris plectatur.

SVMMARIVM.

1 *Pœna confeſſati criminis contra frangente in carcerem habet locum ſolum quando carceratus habuit ſcientiam ſuæ carcerationis.*

Nequè habet locum in fugiente ex carcere ſine fractura, & conſpiratione, n. 2.

Nequè contra illum qui carcerem fregit, ſed non aufugit, n. 3.

Nequè pœna frangentis carceres habet locum in iniuſtè carcerato, n. 4.

Nequè contra eum qui aufugit animo reuertendi, n. 5.

6 *Auxiliatores, & conſultores ad frangendum carcerem qua pęna puniantur remiſſiuè.*

Et qua pœna puniatur Cuſtos carceris, cuius dolo, vel negligentia carcerati aufugerunt, n. 7.

ANNOTATIO.

1 DIſpoſitio ſupradicti ſtatuti imponentis pœnam frangenti carceres, ſeu ex illis diſcedenti ſine licentia Iudicis confeſſati criminis non habet locum quando carceratus non habuit ſcientiam cauſę ſuæ carcerationis, vt quia adhuc non fuerit examinatus per Iudicem, vel ei non fuerit tranſmiſſa Inquiſitio, quia tunc frangendo carceres, vel fugiendo ex eis non poteſt haberi pro confeſſo, quia ignorans ſicut non poteſt confiteri verè, neque id poteſt facere fictè, cum confeſſio cadere debeat ſuper certo, vt tradunt *Foller. in pract. in 4. par. 3. par. in verſ. & ſi confitebuntur, nu. 56.* quem refert, & ſequitur *Farinac. de carc. & carc. quæſt. 30. num. 191. & ſeq. & num. 205.* & dixi Ego *alleg. foren. 99. num. 52.*

2 Et idem venit ſtatuendum in fugiente ex carcere ianuis apertis ſine conſpiratione, vel fractura carcerum, quia ex tali fuga non poteſt deſumi præſumptio confeſſati criminis, vt not. *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 21. verſ. quinimo &c. & ibi Baiar. num. 95.* vbi teſtatur de veriſſima opinione *Farinac. in d. quæſt. 30. num. 162. Ant. de Bal. tract. crimin. lib. 3. caſu 14. num. 4. & Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 10. in fin.*

3 Prout nequè intrat d. pœna confeſſati criminis in carcerato, qui carceres quidem fregit, ſed ex illis non euaſit quem puniri tantum pœna arbitraria voluerunt *Pract. Arch. Neap. cap. 50. ſecundũ nouiſſ. impreſſ.* & teſtatur de veriori opinione *Far. de carc. & carc. d. quæſt. 30. num. 25. Guaz. def. 6. cap. 1. ſub num. 80.* & alij per me relati in *Reſolut. criminal. in verb. Carcer, Reſol. 1. num. 10.*

4 Pœna autem impoſita per ſtatutum contra frangentes carceres non habet locum in iniuſtè carcerato, qui frangendo carceres, & diſcedendo ab eis nulla pœna tenetur, nequè dicta de cauſa contra eum vllum reſultat inditium, vt aduertunt *Farinac. de carc. & carc. d. quæſt. 30. n. 86. & n. 179. Pir. Maur. de fideiuſ. par. 1. ſect. 2. cap. 1. num. 82. Guazzin. defen. 5. cap. 4. nu. 11. & ſeq.* vbi teſtatur de magis communi opinione, *Giur. conſ. 30. n. 32.* & alij per me adducti d. *Reſol. 1. num. 11.*

5 Neque illa habet locum contra eum, ſed longè mitior, qui ex carceribus aufugit animo reuertendi, & reuerſus eſt, vt probant *Farin. in d. quæſt. 30. num. 148. & ſeq. & Giurb. conſ. 34. num. 9.* & dixi *Ego in d. Reſ. 1. nu. 15. et ſeq.* vbi alia plura ad hanc materiam recenſui quæ videas ibi ſi cupis.

6 Qua verò pęna puniendi ſint fautores, conſultores, & auxiliatores ad frangendum carceres, vide in d. *verb. Carcer, reſol. 2. num. 4. et num. 14.* vbi dixi intrare contra eos crimen læſæ Maieſtatis vigore *Bulla Sixti V.*

7 De pœna autem imponenda contra Cuſtodem Carceris, cuius dolo, vel negligentia carcerati aufugerunt adnotaui ſupra remiſſiuè *lib. 1. Rubric. 16.* videas ibi.

DE POENA INTRANTIS, VEL EXEVNTIS ALIVNDE Quàm per Portas Ciuitatis, ſeu Rumpentis Muros. Rub. LXI.

NVllus audeat ingredi Ciuitatem Eugubij, vel de illa exire, ſiue aliquid tranſmittere, niſi per Portas ipſius Ciuitatis, ad pœnam centum librarum, & trium funis ictuum, pro quolibet, & qualibet vice, Quod ſi de nocte contrafecerit, pœna pecuniaria duplicetur. Si quis verò auſu temerario ruperit Muros Communis, tribus funis ictibus plectatur, & pœnam ſcutorum centum incurrat, murorum Refectioni applicaudam.

SVMMARIVM.

1 *Muri Ciuitatis dicuntur Sancti.*

Et illos tranſcendens punitur pœna arbitraria, n. 2.

Et contra illos perforantes indicta eſt pęna mortis, num. 3.

ANNOTATIO.

1 MVros Ciuitatis Sanctos appellarunt *Cicero. lib. 2. de natu. Deor. et Caius I. C. in leg. 1. ff. de rerum diuiſ.* Et ideo non mirum ſi

2 prouidi ſtatuentes contra illos tranſcendentes pœnam impoſuerunt, quæ quicquid ſit quo ad muros Vrbis Romæ, quoad muros aliarum Ciuitatum pœna eſt arbitraria, vt not. *Boer. deciſ. 232. num. 1. et Menoch. de arbitr. caſu 483. num. 5* vbi dicit, ita eſſe magis receptum, & alios dat concordantes, *et Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 59*

3 *per tot.* & de iure communi contra perforantes muros Ciuitatis eſt indicta pœna mortis, *l. 1. & 2. ff. ne quid in loc. ſacr. Guid. Pap. deciſ. 232. in fi., Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 36. num. 10. Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. M. concluſ. 431. num. 5.*

DE POENA EVNTIVM DE NOCTE SINE LVMINE POST Sonum Campanæ. Rub. LXII.

QVicumque reperiatur ire per Ciuitatem Eugubij, vel eius Burgos de nocte poſt ſonum Campanæ magnæ Communis, & in defectum Campanæ poſt ſonum trium Horarum ſine lumine euidenti, vel tizzone ignito, pœnam xxv. librarum incurrat: Volumus autem, quòd vnum Lumen ſufficiat, & ſufficere debeat quatuor Perſonis ſimul euntibus, lignum verò ignitum duobus proſit, & non alijs; Quam pœnam non intelligatur incurriſſe, qui fuerit inuentus prope domum ſuæ habitationis per quinque paſſus; Sicut etiam Medici, Farmacopolæ, Obſtritices, Furnarij, & ſimiles perſonæ, ſi occaſione eorum Artis quocunque ire ſine lumine de nocte reperiantur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum hoc contra euntem de nocte ſine lumine loquens per verbum* Inueniatur *requirit appræhenſionem.*

Et illud ligat etiam mulieres, n. 2.

Et habet locum quando ſonus campanæ eſt finitus, n. 3.

Et quid dicendum in die Iouis, & Veneris Sancti, in quibus campanæ non pulſantur, n. 4.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum imponens pœnam eunti de nocte ſine lumine poſt ſonum campanæ cum loquatur per verbum *Inueniatur*, vt ſit locus pœnæ requirit appræhenſionem, itaut non poſſit procedi per Inquiſitionem, vt not. *Clar. Decian. Farinac. Felic. Maſſin. Vrſell.* relati ſupra in hoc *lib. 4. rub. 37. num. 1.* licet non deſint quamplures contrarium tenentes relati pariter ibi. *num. 2.*

2 Statutum prædictum compræhendit etiam mulieres euntes de nocte ſine lumine poſt ſonum campanæ, vt tradunt *Baiard. ad Clar. §. fin. quæſt. 82. num. 55. Guazzin. defen. 29. cap. 2. num. 20. & Farinac. de variar. ac diuerſ. crimin. quæſt. 108. num. 15.* qui alios dat concordantes.

3 Et dicti ſtatuti pœna habet locum quando ſonus campanæ eſt finitus, ſecus ſi ſit tantum inceptus, *Ripa de noct. temp. cap. 63. numer. 46. & ſeq. & num. 52. et ſeq. & cap. 5. num. 45. & ſeq.* maximè quando ſtatutum dicit *Poſt ſonum campanæ*, vt facit ſtatutum noſtrum.

4 Vtrum verò ſit locus pœnæ d. ſtatuti in diebus Iouis, & Veneris Sancti, in quibus non pulſantur campanæ vide *Rip. de noct. temp. cap. 1. n. 22. & ſeq.* vbi refert contrarias Doctorum opiniones.

DE POENA IMPEDIENTIVM EXECVTIONES REALES, Et Perſonales. Rub. LXIII.

VT Executores poſſint liberè ſuum Officium exercere, Nullus audeat quomodolibet ſe opponere, aut impedire quominus dicti Officiales valeant Executionem facere Realem, & Perſonalem: Quòd ſi aliquis ſe oppoſuerit, adeo quod captum de manibus Officialium eripuerit, ſeu eius facto aufugerit, ſi quidem Captus ipſe, ſeu qui capi debeat, erat pro Delicto ciuili, in tercentum libris vice qualibet puniatur, & damnum Parti emendet, ad cuius inſtantiam capiebatur, quatenus ille captus non ſit ſufficiens ad ſatisfaciendum: Si verò pro Crimine captus, ſiue capi debebat, eadem pœna puniatur, qua Reus ipſe veniebat puniendus. Quòd ſi quis Executionem realem impediat, vt ſupra ſe opponendo, vel denegando tenutam, vel pignus dare cum aliquali reſiſtentia, in libris L. puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Eximentes captum de manibus Curiæ licet de iure puniantur pœna extraordinaria.*

In ſtatu tamen Eccleſiaſtico vigore Bullarum puniuntur pœna mortis, n. 2.

Maximè ſi exemptus eſſet confeſſus, vel conuictus, n. 3.

Non tamen habet locum dicta pęna in eximen-
te iniuſtè captum, n. 4.
Si tamen de iniuſtitia capturæ euidenter conſtet,
alias ſecus, n. 5.
Et ſi non adeſt recurſus ad Principem, n. 6.
De eximitione debet conſtare vltra depoſitionem
birruariorum, n. 7.
Et an d. pæna habeat locum in tentante exime-
re, n. 8.
9 *Eximens debitorem de manibus Curiæ tenetur cre-*
ditori ad ſoluendum debitum, & ad intereſſe.
10 *Pænæ contra negantem pignus vt ſit locus non ſuffi-*
cit conſtare de negatione ex depoſitionibus birrua-
riorum, & plazzarij.

A N N O T A T I O.

1 EXimentes captum de manibus Cu-
riæ licet de iure communi punian-
tur pęna extraordinaria vti habe-
tur in hoc ſtatuto, & tradunt etiam
Farinac. de carcer & carcerat. quæſt.
32. num. 64. Caball. reſolut. crimin.
caſu 8. ſub num. 11. cent. 1. & Guazzin. defenſ. 5.
2 *cap. 5. num. 11.* In ſtatu tamen Eccleſiaſtico vi-
gore *Bullæ Sixti V.* edita contra bannitos, faci-
noroſos, &c. puniuntur pœna mortis, & læſæ
maieſtatis, vt not. *Farinac. in d. quæſt. 32. num. 65*
3 *& Guazzin d. defen. 5. cap. 5. num. 11.* Quæ pœna
læſæ Maieſtatis eo magis habet locum ſi exem-
ptus è manibus Curiæ ſit confeſſus, vel conui-
ctus de crimine, vt voluerunt *Ant. Gomez, Clar.*
Baiar. Farinac. Caball. & Guazzin. per me relati in
Reſol. criminal. in verbo Eximitio a Curia, Reſol. 5.
4 *num. 5.* Licet pœna dicti ſtatuti ſiuè alia non in-
tret contra eximentem de manibus familiæ in-
iuſtè, & indebitè captum, & condemnatum,
cum non peccet qui defendit eum, qui iniuriam
patitur, vt not. *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 29. verſ.*
ſed quid ſi ille &c. vbi teſtatur de communi opi-
nione *Farinac. de carc. & carc. d. quæſt. 32. num.*
66. & ſeq. benè comprobans *Odd. conſ. 72. num.*
3. & Guazzin. d. defen. 5. cap. 5. n. 22. Quod tamen
5 locum habere poteſt quando de iniuſtitia captu-
ræ, ſeu condemnationis notoriè, & euidenter
conſtat, alias ſecus, vt not. *Cagnol. Decian. Fa-*
rinac. Scacc. & Guazzin. per me relati in d. Reſol.
5. num. 10. Quorum aliqui prædicta admittunt,
6 quando non adeſt recurſus ad Principem, & cum
aliqua pæna extraordinaria, vt ibi per eos.
7 Vt autem intret dicta pœna contra eximentes
debet de eximitione conſtare plenè, & conclu-
denter aliter, quam ex depoſitione birruario-
rum, vt probat *Farinac. de carc. & carc. d. quæſt.*
32. num 80. & ſeq. vbi dat concordantes, & vide
adducta per me *in Reſolut. criminal. in verbo Bir-*
ruarius, Reſolut. 4. per tot. & Bonſin. ad Bannimen.
gener. cap. 41. num. 1. & 2.
8 Quod verò eximens debitorem de manibus Cu-
riæ teneatur creditori ad damna, & intereſſe, &
ad ſoluendum debitum, vt diſponitur in hoc
ſtatuto, tradunt *Farinac. de carc. & carc. d. quæſt.*
32. num. 9. Caball. reſolut. crimin. caſu 8. num. 22.
cent. 1. Guazzin. d. defen. 5. cap. 5. num. 16. & 17.
Rota deciſ. 76. in fin. poſt ſec. volum. conſ. Farinacc.
& alii per me relati in d. verbo eximitio a Curia,
Reſol. 3 num. 3. & 4. vbi dixi, idem eſſe in eo qui
debitori manifeſtat capturam de eo facien-
dum.
9 Vtrum verò dicta pæna contra eximentem de
manibus Curiæ habeat locum in eo, qui cum
effectu non exemit, ſed ſolum eximere tentauit
maximè ſtante *Bulla Sixti V.* videas adducta per
me in *d. Reſol. 5. in fin.*
10 Pęnæ contra negantem pignus vt ſi locus de
illa non ſufficit conſtare per depoſitionem Bir-
ruariorum, & Plazzarij, ſed aliis indiget admi-
niculis, vt tradunt *Maſcard. de probat. concluſ.*
189. num. 5. & 6. vol. 1. Gabr. commun. concluſ.
de citat. concluſ. 4. num. 1. & ſeq. Guazzin. defen.
10. cap. 5. per tot. & Bonſin. ad Bannim. general.
cap. 41. num. 2.

DE POENA OFFENDENTIVM PLAZZARIOS, ET EXECVTORES. *Rub. LXIV.*

QVI Plazzarios deferentes Præcepta, Citationes, & ſimilia occaſione Officij, quod ſemper præſumatur, niſi contrarium probetur, offendere auſus ſit, Si quidem Iniuria fuerit perſonalis, & grauis cum ſanguinis effuſione, ſiue etiam baculo grauiter læſus, ex quo Ius Gentium violare, & Principis Maieſtatem lædere videtur ad Capitalem pœnam vltimo ſupplicio procedatur: Si verò iniuria fuerit perſonalis, ſed leuior, tunc ad Triremes per triennium mittatur, vel alia Corporali pœna Iudicis arbitrio iniuriæ qualitate inſpecta, plectatur. Quod ſi iniuria fuerit tantum Verbalis, pœnam centum librarum incurrat: Et ſi verborum qualitas id requirat, vel minæ interceſſerint, etiam grauiori pœna Iudicis arbitrio condemnari poſſit, Et credatur Iuramento ipſius Plazzarij cum vno Teſte idoneo de viſu. Et idem obſeruari Volumus contra Offendentes Executores.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum, ſeu Princeps non poteſt mandare quod ſtandum ſit vnius dicto.*

Fallit in aliquo caſu particulari ex legittima cauſa, n. 2.

3 *Statutum ſi requirat teſtem idoneum id eſt probandum.*

Procedit ſi requirat teſtem idoneum in ſuperlatiuo gradu, alias ſecus, n. 4.

A N N O T A T I O.

1 LIcet neque ſtatutum, neque Princeps poſſit generaliter mandare, quod ſtandum ſit vnius teſtis dicto, cum ſit de iure Diuino illud Pronunciatum, *More duorum, vel trium ſtat omne verbum*, vt tradunt *Farinac. de teſti. quæſt. 63. num. 8. Leotar. de vſur. quæſt. 93. num. 30. Paul. Rube. de valid. legal. cap. 18. num. 108. & ſeq. Ciriac. contro. 444. num. 50.*
2 *& ſeq.* vbi declarat, Id ei tamen facere licet in aliquo caſu particulari, & ex iuſta cauſa, & ob publicam vtilitatem vt in caſu præſentis ſtatuti, vt Miniſtri iuſtitiæ liberè exercere poſſint eorum officium, vt declarant *Farinac. in d. quæſt. 63. num. 12. Ant. de Ball. tract. crim. lib. 5. pragm. 3. tit. 32. num. 1. Leotar. de vſur. d. quæſt. 93. num. 30. Capic. Latro. deciſ. 132. num. 7. par. 2. & alij per me adducti Reſol. crimin. in verbo Princeps Reſol. 2. num. 7.*

3 Quod verò dum ſtatutum requirit d. Teſtem vnicum eſſe idoneum videatur, quod ſit probandum, vt tradunt *Deci. conſ. 322. num. 11. & Thob. Noni. conſ. 21. num. 6.* ex regula, Quod quotieſcumque opinio teſtis eſt cauſa plenæ probationis, quæ alias plena non erat, tunc de optima opinione eſt articulandum, & probandum, vt firmant *Ang. in l. negare. ff. quem ad teſta. aper. Maſcar. de prob. concl. 1254. num. 13. lib. 3. Hond. conſ. 33. num. 100. lib. 2.* & alij quos refert, & ſequitur *Hodier. ad Surd. deciſ. 277. num. 8.*

4 Contrarium tamen imo quod prædicta procedant quando ſtatutum requirit idoneitatem in Teſte in ſuperlatiuo gradu, quia tunc id eſt probandum, ſecus tamen eſt ſi illam requirat in gradu poſitiuo idoneitatis, cum quilibet teſtis in dubio præſumatur idoneus, & legalis, vt probant *Farinac. de teſti. quæſt. 62. num. 15. Laderch. conſ. 183. num. 9. Paul. Rube. de teſtam. cap. 35. num. 180. & ſeq. Theod. Rube. in Sing. Rotæ Rom. tom. 2. circa ſtilum, & obſeru. Rotæ in verbo Teſtis §. 15.* & alij per me adducti in *Reſol. crimin. in verbo Teſtium Miſcellanea Reſol. 10. num. 3. & 4.*

DE POENA OFFICIALIVM, ET FORENSIVM OFFENDENTIVM Ciuem, vel Diſtrictualem. Rub. LXV.

SI Iudices, vel eorum Officiales, & Executores percuſſerint aliquem Ciuem, Incolam, ſiue Diſtrictualem, condemnetur in duplum illius pœnæ, qua pro ſimili delicto Ciuis offendens alium Ciuem, ex forma Statutorum veniret condemnandus, & maiori, ſi facti, & perſonarum qualitate inſpecta Iudici videatur: Exceptis caſibus, in quibus Officialibus, ſiue Executoribus ratione eorum Officij de iure licitum eſt percutere, Et teneatur Poteſtas contrafacientes punire, & condemnare infra Menſem à die commiſſi Maleficij computandum, Alioquin ipſum ad eaſdem pœnas in Syndicatu teneri volumus. Forenſes etiam ſi Ciuem, vel Diſtrictualem offenderint, duplicata pœna, vt ſupra diximus puniatur.

S V M M A R I V M.

1 *Pœna ſi ſit duplicanda contra forenſem offendentem Ciuem non habet locum ſi offenſa ſit facta extra territorium.*

2 *Forenſis dicitur qui eſt de alio loco vtente diuerſis legibus.*

Et qui in loco non habet originem, domicilium, nec incolatum, num. 3.

A N N O T A T I O.

1 DIſpoſitio d. ſtatuti quod pœna duplicetur contra forenſem offendentem Ciuem, vel diſtrictualem non habet locum ſi illum offenderit extra Territorium ſtatuentium, vt docent *Bart. Bald. & alij in l. cunctos populos 1. C. de ſum. Trin. & fide Cathol. Caball. var. reſol. caſu 3. in fin. cent. 1. Maſcar. de gener. ſtat. interp. concl. 6. num. 60. & ſeq.* benè comprobans.

2 Forenſis autem dicitur ille qui eſt de alio loco, & Ciuitate vtente diuerſis legibus, & ſtatutis, licet ſit de eodem dominio, vt not. *Corn. conſ. 106. col. 1. & 2. vol. 3. Decian. conſ. 33. num. 37. vol. 1. Maſcar. de gener. ſtat. interp. d. concl. 6. nu-*
3 *mer. 212.* Et qui in loco non habet originem, nec domicilium, nec incolatum, vt poſt *Deci. Menoch. Rimin. Iun. Peregr.* & alios per eum adductos firmat *Altograd. conſ. 28. numer. 41. volum. 2.*

DE POENA IVDICVM COMMITTENTIVM BARATTARIAS, Rub. LXVI.

QVia decet Iudices puras Manus habere, & æqua lance ſingulis Ius, & Iuſtitiam adminiſtrare; Statuimus quòd ſi ij Pecunia, Amicitia, Spe, Premio, aut Præcibus alicuius corrupti Abſoluerint non abſoluendum, vel non condemnandum Condemnauerint, aut aliquod delictum occultauerint, ſiue omiſerint procedere, vt debebant, vel quomodolibet Barattariam, vel fraudem in eorum Officio commiſerint, eandem pœnam incurrant, quæ pro huiuſmodi delictis imponenda eſſet, & damnum Parti læſæ in Syndicatu omnino reſarciant.

S V M M A R I V M.

1 *Barattariæ crimen quando Iudex committere dicatur.*
Et illa eſt plenè probanda, num. 2.
Et teſtes debent eſſe idonei, vt non ſufficiant teſtes a Iudice carcerati, num. 3.
Nec qui dederunt petitiones in ſindicatu, numer. 4.
Nec Mediatores, num. 5.

A N N O T A T I O.

1 BArattariæ crimen Iudex committere dicitur dum aliquid accipit, vt non facienda faciat, vel facienda omittat, ita vt iuſtitia diſtrahatur, vel cum pecunia officium Iudicis permutetur, vt tradunt *Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 33. num. 9. Farin. de var. ac diuer. crim. quæſt. 111. in prin. Maſſin. de confiſc. bono. quæſt. 11. num. 3. & Paul. Rube. de teſtam. in præfat. num. 196.*
2 Barattaria autem eſt plenè probanda, vt poſſit puniri criminaliter, cum lex ſemper præſumat pro Iudice, *Baiar. ad Clar. §. fin. quæſt. 73. num. 16. Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 38. num. 1. & ſeq.* plenè *Farinac. de variar. ac diuer. crim. d. quæſt. 111. num. 264. Maſſin. in d. quæſt. 11. num. 16.*
3 Itaut teſtes de illa deponentes debeant eſſe idonei, & omni exceptione maiores, & ſic non admittantur ad illam probandam Teſtes a Iudice carcerati, & ſimil. vt probant *Baiar. Maſcar. Decia. Farin. Vermig. Maſſi. Giacar. & Rot. per me adducti in Reſol. crim. in verbo Sindicatus Reſol. 2. nu. 3. & 4.*
4 Nec admittantur teſtes, qui dederunt contra Iudicem petitiones in ſindicatus, vt not. *Decian. tract. crimin. d. lib. 8. cap. 38. num. 6. Farinac. in d. quæſt. 111. num. 273.* vbi teſtatur de communi opinione, *& Maſſin. de confiſc. bonor. d. quæſt. 11. num. 18.* & alij per me relati in *d. Reſolut. 2. num. 5.*
5 Neque ad illam probandam admittunt Mediatores ſi agatur criminaliter. *Farinac. in d. quæſt. 111. num. 271. & ſeq. Maſſin. dict. quæſt. 11. num. 15. Vermigl. conſ. 179. num. 9. & alij relati per me in d. Reſol. 2. num. 7. & 8.* vbi probaui illam probari per teſtes domeſticos, & familiares.

QVOD IVDICES CORRIGANT IGNAVIAM INERTIS IVVENTVTIS. Rub. LXVII.

QVia plerumquè multa facinora committuntur ab ijs, qui ſine vlla induſtria, & labore, nullamquè Artem exercentes cum Ignauia vitam ducunt, Quique vt plurimum in Aleis, & illicitis ludis, & nonnunquam etiam in Crapulis, & Meretricationibus infamen Vitam agentes, verſantur; Iudices, cum primùm de his notitiam quomodocumque habuerint, Eos ad ſe venire compellant, & diligenter ab eis exquirant de Vita, Moribus, Artibus, & Facultatibus, Vnde veſtes, & pecuniam ad ludos, & alios immoderatos ſumptus effundant: Et ſi poſtquam tales inertes depræhendantur, & à Iudice in Actis moniti, ad meliorem vitæ frugem ſe non redegerint, & ad aliquod laudabile Exercitium ſe non accommodauerint, Carcere, Exilio, & alijs Multis plectantur, prout Iudici magis viſum fuerit expedire.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vagabundi, & ſimiles, vel cogendi ſunt ad laborandum, vel in exilium mittendi.*

ANNOTATIO.

1 QVod Mendicantes vallidi, Vagabundi, Bianates, & ſimiles propellendi ſint vel ad laborandum, vel in exilium ſint mittendi per Iudicem, vti habetur in hoc ſtatuto tradunt *Pet. Greg. Tholo. in Sintag. iur. vni. lib. 39. cap. 6. num. 12. & ſeq. & Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 41. num. 19. & ſeq. & cap. 50. num. 111.*

QVOD NON LICEAT PISCANDO VTI ALIQVO GENERE VENENI, Et quo caſu piſcari liberum ſit. Rub. LXVIII.

NVlli liceat piſcando vti aliquo genere Veneni pro capiendis Piſcibus, ex quo Aqua Fluminum contaminetur in perniciem Piſcium, & non modicum præiudicium volentibus in fluminibus recreationis cauſa piſcari, ad pœnam quinquaginta libr. cuilibet contrafacienti, & credatur Accuſatori, ſeu denunciatori cum vno Teſte idoneo, & Accuſator Quartam partem pœnæ lucretur.

Liceat autem cuilibet Ciui, ſiue Diſtrictuali in Fluminibus piſcari, dum tamen ab Ædificijs prope flumen exiſtentibus ſe abſtineant, & à Locis prohibitis, ſiue Piſcarijs, quæ proprios Dominos habeant. Qui autem Piſcantes in Locis permiſſis prohibuerit, qui ve in locis prohibitis piſcari auſus fuerit, pœnam xxv. librarum vice qualibet incurrat, Et ſi in Piſcarijs priuatis, vltra damni emendationem, pœna duplicetur.

SVMMARIVM.

1 *Piſcari cuilibet eſt permiſſum in fluminibus publicis.*

Dumodo ſe abſtineant a malorum ſucceſſum commixtione, num. 2.

3 *Furti actio datur pro piſcibus captis in ſtagno priuato.*

ANNOTATIO.

1 PIſcari quod omnibus permiſſum ſit in fluminibus publicis tradunt *Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vni. lib. 3. cap. 14. num. 7. Cæpoll. de ſeruit. ruſti. præd. cap. 42. num. 3. & Roſental. de feud. cap. 5. concluſ. 24. num. 1.* Dumodo malorum ſuorum non vtantur commixtione, vt diſponitur in hoc hoc ſtatuto iuxta legem *Plato.* quem referendo ſequitur *Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vni. lib. 1. cap. 4. ſub num. 1.* Et pro piſcibus captis in ſtagno priuato alicuius dari actionem furti vti pariter diſponitur in hoc ſtatuto ſcribit *Petr. Greg. Tholoſ. in d. Sintag. iur. vni. lib. 37. cap. 5. num. 14.* cum quo eum referendo pertranſire videtur *Farinac. de furt. quæſt. 174. num. 91.*

DE MALEFICIS: Rub. LXIX.

QVicumque fœdiſſimo Sceleri Sortilegij operam dare auſus ſit, & Demonum inuocatione adhibita humana Corpora inſidijs, vel præſtigijs irretire, aut Infantium membra languentia facere, vel quomodocunque alterum maleficiatum reddere, furcis ſuſpenſus flammis vltricibus exuratur: Si quis verò Amatoria pocula conficere, alijſquè bibenda, ſiue comedenda præſtare auſus ſit, grauiter Iudicis arbitrio facti, & perſonarum qualitate inſpecta puniatur: Quòd ſi prædicta facere ſolùm attentauerit, & effectus prædictus quouis modo ſecutus non fuerit, fuſtigetur per Ciuitatem, ab ea perpetuo exbanniatur, ſiuè aliter Iudicis arbitrio plectatur.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium eſt quædam ſuperſtitio illuſoria, qua homines vtuntur Dæmonis miniſterio.*

Quod diuiditur in duas ſpecies in qualificatum, & hæreticale, & in non qualificatum, & non hæreticale, num.2.

3 *Poculum amatorium ſecluſo pacto cum Dæmone, abuſu Sacramentorum, & Sacramentalium, verborum Sacræ Scripturæ, & Dæmonis inuocatione non eſt ſortilegium qualificatum, & hæreticale.*

4 *Criminis ſortilegij qualificati, & hæreticalis cognitio ſpectat ad Inquiſitorem.*

Et quid dicendum ſit quando ſortilegium non eſt qualificatum, ſed ſimplex, num.5.

ANNOTATIO.

1 SOrtilegium dicitur vt ſit quædam ſuperſtitio illuſoria, & ſummè noxia, qua homines vtuntur Dæmonis miniſterio, vt tradunt *Ghirlan. de ſortileg. quæſt. 1. num. 1. Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 20. numer. 73. & Caren. de Offic. San. Inquiſ. par. 2. tit. 12. num. 1.* vbi dicit, quod ſortilegium dicitur id, quo quis vtitur ad aliquod
2 conſequendum diabolicis Inſtrumentis, Quod diuiditur in duas ſpecies videlicet in qualificatum, & hæreticale, & in non qualificatum, & non hæreticale, vt ſcribit *Caren. in dict. tit. 12. num. 23. & pluribus ſeq.* vbi latè declarat, quænam ſint ſortilegia hæreticalia, & non hæreticalia, quæ cum nimis longum eſſet referre, ideo ſufficiat id ſimpliciter indicaſſe.

3 Præbere autem alicui poculum amatorium, ſecluſo pacto expreſſo cum dæmone, abuſu Sacramentorum, & Sacramentalium, & verborum Sacræ Scripturæ, ac ſecluſa inuocatione ipſius Dæmonis per verba deprecatiua ad effectum tentandi mulieris pudicitiam non eſt ſortilegium qualificatum, & hæreticale, vt docent *Scacc. de iudic. tom. 1. cap. 12. num. 39. Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 20. num. 80. Aloi. Ricc. in prax. fori Epiſc. in tit. de hæreſis crim. Reſol. 424. ſub num. 11.* & alij plures quos refert, & ſequitur *Caren. de Offic. S. Inquiſ. par. 2. tit. 12. numer. 48.* benè comprobans.

4 In hoc verò crimine, ſortilegij, & maleficij qualificati, & hæreticalis illius cognitio ſpectat omninò ad Inquiſitorem hæreticæ prauitatis ſiuè de iure antiquo, ſeu de iure nouiſſimo, vt tradunt *Clar. in pract. §. hæreſis verſ. ſucceſſiuè quæro, &c. Farinac. de hæreſi quæſt. 181. num. 93. Caball. reſol. crim. caſu 223. num. 71. cent. 3. & Caren. de Offic. S. Inquiſ. d. tit. 12. num. 146.* vbi alios dat concordantes, vbi poſt *Freit. Dian. Leo. Reg. de Ponte, Caball. & Martam,* per eum relatos dicit, idem eſſe quando ſumus in dubio, vt ibi per
5 eum, Quid verò tenendum ſit quando ſortilegium non eſt qualificatum, ſed ſimplex, an Iudex laicus poſſit in eo procedere videas *Clar. in §. hæreſis in fin. Caball. in d. caſu 223. num. 71. Seſſe deciſ. Aragon. tom. 4. deciſ. 464. num. 18. & ſeq. & deciſ. 466. num. 17. & ſeq. & Caren. in d. tit. 12. num. 147. & ſeq.* vbi latè tuetur opinionem negatiuam per Inquiſitore, vt ibi per eum. Cuius Sacri Tribunalis iura Religio ſi ſtatuentes violare in cauſis ad illud ſpectantibus nullo modo velle expreſſe ſunt proteſtati in *rub. ſeq. in fin.*

DE INQVIRENTIBVS THESAVROS. Rub. LXX.

AD Reprimandam nonnullorum Auaritiam, ſiue potius Inſaniam, qui ſuadente Diabolo Nolentes in ſudore vultus ſui ſibi Victum parare, Incantationibus, ac Maleficijs Theſauros inquirere audent, Statuimus hoſce Theſaurizantes, Incantationibus, Sortilegijs, & Superſtitionibus, quomodocumque vtentes pœnam ſcutorum centum, pro quolibet, & qualibet vice incurrere, & in Exilium ad quinquennium mitti debere.

Declarantes, In omnibus Caſibus ſpectantibus ad S. Inquiſitionem ratione Criminis Sortilegij, ſeu Inuocationis Demonum, Blaſphemiæ, & Deuaſtationis Sacrarum Imaginum, De quibus ſupra hoc eodem Libro IV. Non cenſeri per hæc Statuta aliquo modo diſpoſitum, ſeu derogatum, Sed illius Iura omnino illæſa ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Theſaurus dicitur aurum, argentum, vel pecunia, eius dominus eſt incertus, & de ea non extat memoria.*

Theſaurus inuentus arte magica ſpectat ad Principem, num.2.

Inuentus autem in fundo proprio ſpectat ad inuenientem, num. 3.

De conſuetudine vero generali ſpectat ad Principem, num.4.

Cui autem ſpectet Theſaurus inuentus in re empta remiſſiuè, num.5.

ANNOTATIO.

1 THeſaurus dicitur aurum, argentum, vel pecunia, cuius dominus eſt incertus, & quæ fuit abſcondita antiquitus, & tanto tempore, vt non extet memoria in contrarium, vt docent *Peregr. de iure fiſci lib. 4. tit. 2. in prin. Farin. de var. ac diuer. quæſt. 104. n. 19.* licet poſtea *n. 21.* dicat, Theſaurum impropriè dici conſiſtentem

in pecunia etiam non antiquo tempore recondita, *Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 30. in prin.*
2 Theſaurus verò inuentus arte magica, vt in hoc ſtatuto ſpectat ad Principem, non autem ad illum inuenientem in quocumque loco illum inueniat, *l. 1. C. de Theſa. lib. 10. & ibi hoc not. glo. Bart. Bald. Ang. & alij Peregr. de iure fiſci lib. 4. tit. 2. num. 2. Farinac. de var. ac diuer. quæſt. d. quæſt. 104. num. 18.* vbi dat concordantes, & *Antonell. de loco legal. lib. 2. d. cap. 30. num. 5.*
3 Addo prædictis, quod Theſaurus in fundo proprio quis perquirere poteſt, & ei acquiritur, non autem Principi, *Couar. in reg. peccatum, par. 3. §. 2. num. 1.* vbi teſtatur de receptiſſima opinione *de reg. iur. in 6. Peregr. de iure fiſc. lib. 4. tit. 2. num. 3. Farinac. de var. ac diuer. quæſt. dict. quæſt. 104. num. 1.* latè comprobans, qui num. ſeq. quærit, quid ſi Theſaurus inueniatur in fundo alieno, in fundo publico, & in alijs locis, vt ibi per eum, *Antonel. de loco legal. lib. 2. cap. 30.*
4 *num. 3.* Licet de conſuetudine illum acquiri Principi tradant *Farin. in d. quæſt. 104. num. 32. Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 23. num. 2. & Antonel. de loco legal. d. cap. 30. num. 21.* vbi excipit ſi inueniatur in fundo Eccleſiæ, vt ibi per eum, vbi plura habentur de materia.
5 Cui autem acquiratur Theſaurus inuentus in re empta, an emptori, vel venditori videas *Farinac. in d. quæſt. 104. num. 20. ver. adde &c. & Antonell. in d. cap. 30. num. 11. & ſeq.*

QVOD POENAM NON SOLVENS LVAT IN CORPORE. Rubrica LXXI.

QVotieſcumque Reus non poteſt pœnam Pecuniariam pro Maleficio impoſitam ſoluere, Iudex, ne Delicta impunita remaneant, Reum, Maleficij, & perſonæ qualitate inſpecta, in Corpus luere iubeat, & exequi faciat.

SVMMARIVM.

1 *Reus non habens in ære luit in corpore.*
Procedit in perſonis vilibus, non autem in honeſtis, num. 3.
Et habet locum in pœnis deſcendentibus ex delicti, vel quaſi, non ex contractu, num. 4.
Qualis autem eſſe debeat d. pœna remittitur arbitrio Iudicis, num. 5.
2 *Debitor fiſci ex delicto non admittitur ad ceſſionem bonorum.*

ANNOTATIO

1 VIgatum licet ſit axioma, *quod reus non habens in ære debeat luere in corpore*, vt habetur in hoc ſtatuto, & tradunt *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 95. verſ. ſed quid ſi reus, &c. Peguer. decis. crim. 6. num. 6.* plenè *Farinac. de delict. & pœn. quæſt. 26. in princ.* Itaut
2 debitor fiſci ex delicto non admittatur ad ceſſionem bonorum, ſed luere debeat in corpore, *Clar. in d. quæſt. 95. verſ. ſed pone &c. Farinac. in d. quæſt. 26. num. 3.* plenè *Gaſp. Beat. de inop. debit.*
3 *quæſt. 11. num. 1. & ſeq.* dictum tamen axioma habet locum in ſeruis, & alijs vilibus perſonis, non autem in nobilibus, & alias honeſtis, quos non poſſe puniri corporaliter licet ſoluendo non ſint voluerunt *Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 9. num. 4. in fin. Farin. de delict. & pœn. d. quæſt. 26. num. 21.* vbi dicit, ab hac opinione non eſſe recedendum in iudicando vti communiter recepta; *& Gaſp. Beat. de inope. debit. d. cap. 11. num. 10.*
4 vbi illam declarat, Et habet locum in pęnis deſcendentibus ex delicto, vel quaſi, non autem ex contractu, vel quaſi qui admittuntur ad ceſſionem bonorum, vt declarant *Brun. de ceſſio. bono. quæſt. 17. 4. quæſt. princ. in fin. Peguer. d. deciſ. crim. 6. num. 6. Farin. in d. quæſt. 26. num. 26.* vbi plura affert ad d. materiam ſpectantia.
5 Qualis verò debeat eſſe d. poena remittitur arbitrio Iudicis, *l. 1. §. vlt. ff. de pœn.* & tradunt *Menoch. de arbitrar. caſu 447. num. 3. & 4. & Farinac. de delict. & pœn. d. quæſt. 26. num. 17.* vbi dat concordantes.

QVOD MASCVLINVM CONCIPIAT FOEMININVM. Rub. LXXII.

QVia ſolet in dubium reuocari, An in pœnis Maſculinum concipiat Fœmininum: Statuimus, quòd vbicunque in præſenti Volumine Statutorum reperiantur hæc Verba, vel Pronomina. Si quis, quicunque, nullus, nemo, & ſimilia verba continentia genus Maſculinum, quòd ſub eo Maſculino genere comprehendatur, & intelligatur etiam Fœmininum, vbi eadem Ratio id ſuadeat, & æquè in Fœminis verificari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Maſculinum concipit fæmininum in materia indifferenti, & congruenti vtriquè ſexui.*
Si tamen ſit eadem ratio, n.2.
Non tamen illud concipit in ſtatutis correctorijs, & pænalibus, num.3.
Et quid ſi ſtatutum loquatur per verba Quicumque, Quilibet, ſi Quis vide, num.4.
Maſculinum concipit fæmininum etiam in odioſis vbi odium eſt rationabile, num.5.

ANNOTATIO.

Cum diſpoſitione huius ſtatuti quod
maſculinum comprǽhendat fæ-
mininum concordat *Statutum Me-*
1 *diolani cap. 126. lib. 1.* Et quod de
iure communi, & in materia in-
differenti, & congruenti vtrique
ſexui maſculinum cipiat fæmininum latè com-
probat *Carpan. ad ſtat. Mediol. d. cap. 126. num. 2.*
lib. 1. Card. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 15. num.
16. Honded. conſ. 92. num. 48. lib. 1. & conſ. 12.
num. 17. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 293. num. 8.
& ibi Adden. num. 21. vbi concordantes, Si ta-
2 men militet eadem ratio, vti habetur in hoc
ſtatuto, vt not. *Carpan. in d. cap. 126. num. 11. &*
Gabr. comm. concl. de verbo ſignif. concl. 6. num. 1.
& ſeq. vbi ponit quamplures caſus, in quibus
maſculinum non concipit fæmininum, quos vi-
3 deas ibi per eum, Et licet Maſculinum non con-
cipere fæmininum in ſtatutis correctorijs, & pe-
nalibus voluerint *Felic. alleg. 10. num. 11. par. 3.*
Menoch. conſ. 73. in prin. & conſ. 130. num. 22. &
Carpan. illum referens d. cap. 126. n. 7. contrarium
tamen quando adeſt eadem ratio, vt in hoc ſtatu-
to tenet *Choel. ad Bull. bon. regim. cap. 10. nu. 35.*
4 Et quod ſtatutum quando loquitur per verba
Quicumque, Quis quis, Quilibet & ſimil. vt loqui-
tur ſtatutum noſtrum concipiat fæmininum,
probat *Hond. d. conſ. 92. num. 8. vol. 1.* vbi dat
concordantes, licet ſecus ſi ſtatutum loquatur
per verbum Si quis, not. *Felic. d. allegat. 10. nu-*
mer. 10. par. 3.
5 Et maſculinum concipere fæmininum etiam in
odioſis, vbi odium eſt rationabile, alias ſecus
tradunt *Menoch. 95. num. 14. lib. 1. & Carpan. d.*
cap. 126. num. 4.

QVOD DE SIMILIBVS AD SIMILIA PROCEDATVR.
Rub. LXXIII.

IN omnibus Caſibus, in quibus per præſentia Statuta non eſſet expreſſa certa pœna, Volumus, de Similibus ad Similia ex identitate Rationis Perſonarum, & delicti qualitate diligenter inſpecta, procedi poſſe; Et Iudicem in prolatione Sententiæ mentionem facere debere de tali Similitudine, ſeu extenſione, ad pœnam xxv. librar. quoties contrafecerit, de ſuo ſalario retinendarum.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a ſimili habet locum etiam in ſtatutis.*
Si tamen ſit eadem ratio, alias ſecus, n.2.
Licet non procedat in pænalibus, n. 3.
Stante d. ſtatuto quod procedatur de ſimilibus ad ſimilia illud non intelligitur ſtrictè, ſed largè, num. 4.

ANNOTATIO.

1 ARgumentum de ſimilibus ad ſimi-
lia habere locum etiam in ſtatutis
tradunt *Alex. Rauden. deciſ. Piſan.*
47. num. 11. par. 1. & Barbo. qui il-
lum refert in locis comm. loco 101.
num. 1. Cum in habentibus ſimbolum facilior ſit
tranſitus, vt ſcribit *Card. Tuſc. pract. concl. litt. S.*
2 *concluſ. 248. in prin.* Quod procedit quando in
vtroque ſimili adeſt eadem ratio, vt dicetur
etiam in ſtatuto, & declarant *Oſaſch. deciſ. Pe-*
dem. 68. num. 9. Menoch. de arbitr. caſu 84. num.
8. & 9. & alij quos refert, & ſequitur *Barboſ.*
in d. loco 101. numer. 3. & ſeq. vbi declarat, an
requiratur omnimoda ſimilitudo, vt ibi per
eum.
3 Licet in penalibus non valere argumentum de
ſimilibus ad ſimilia voluerint *Perez de Lara de*
anniuer. & capell. lib. 1. cap. 5. num. 21. & Bar-
boſ. in d. loco 101. num. 11.
4 Addò pro coronide, quod ſtante ſtatuto,
quod procedatur de ſimilibus ad ſimilia, tunc
ſtatutum non intelligitur ſtrictè, ſed largè eſt
interprætandum, vt poſt *Bald. Rimi. Butr. Imol.*
& Euerar. per eum adductos firmat *Maſcar. de*
gener. ſtat. interpr. concl. 4. num. 188.

FINIS LIBRI QVARTI.

STATVTORVM CIVITATIS EVGVBII
LIBER QVINTVS.

DE MERCATORIBVS ARTIS LANÆ, *Rub.* *I.*

MERCATORES Artis Lanæ ſummoperè curare debent, Quod illorum Ars, quæ Nutrix, & præcipua eſt in Ciuitate, diligenter, ac bona fide, iuxta eorum Conſtitutiones, tam per ipſos, quàm per Singulos eorum Artifices exerceatur, Vt eorum Panni, Raſciæ, Sagulæ, & ſimilia, tam in Ciuitate, quàm extra in Credito habeantur. Quamobrem eligere debeant Peritiores in Capitaneos dictæ Artis, qui cæteris præeſſe valeant in proponendis, & pertractandis eorum Negocijs, & quoties oportuerit, Adunantiam conuocare debeant.

Vt Igitur pro maiori Ciuium commoditate prædicta omnia ad vendendum exponantur, & reperiantur, Statuimus, quòd etiam Drapperij, & Merciarij, tam illa, quàm extranea, in ſuis Apothecis detinere, & vendere valeant: Nec non Exteri propria conducere, & ad vendendum admittantur, & nullo modo prohiberi poſſint; Nec amplius menſurare debeant ad Banderam, prout hactenus contra Communem aliorum vſum, non ſine Emptorum quærela, ab ijs factum eſt; Sed illis poſitis, & extenſis ſuper Tabula, vel Banca, ducendum Cannam, ſiue Paſſettum, de brachio in brachium, menſurare debeant ſuper Panno, vel Sagula directò per vnum Quartum intra pannum: Et qui contrafecerit puniatur in Libris Quinquaginta, Cuius pœnæ Quarta pars ſit Accuſatoris, alia Executoris, Reſiduum verò Fiſco Sereniſſimi applicetur.

In Iure verò Reddendo Notarium habeant expertum, qui bis ſaltem in Hebdomada de mane aſſiſtat in eorum Tribunali, Petitiones, & Querelas recipiat, Acta, & Proceſſus inſtituat, vt deinde ab eis Lites, & Cauſæ terminentur: Conſultorem etiam eligant Iuriſperitum, cuius conſilio cum opus fuerit, in Ciuilibus vtantur. In Criminalibus autem Cauſis, in quibus agitur de pœna Corporali, vel Pecuniaria, ſiue Quæſtionibus, & Tortura Reis inferenda, adhibito eorum Notario, cum Voto Prætoris Cauſæ ab eis terminandæ erunt; Et Iudices requiſiti auxilium, & Brachium illis pro Iuſtitia præſtare teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Mercatura vti vtilis Ciuitati laudatur.*
2 *Mercatura omnis permiſſa eſt, ſi non reperiatur prohibita.*
3 *Mercator dicitur qui rem emit, & non mutata illius forma lucrandi gratia alteri reuendit.*
Artiſex vero dicitur qui rem emit, & mutata illius forma alteri reuendit, n. 4.
5 *Mercatorum priuilegijs, vt quis gaudere poſſit quinque requiruntur.*
Curia vero Mercatorum dicitur Curia æquitatis, num. 6.
7 *Statutum quod cauſæ Mercatorum cognoſcantur per Notarium habet locum in ijs quæ ſpectant ad Mercaturam, alias ſecus.*

ANNOTATIO.

1 NOn ſine ratione in hoc ſtatuto laudatur Mercatura artis Lanæ, cum ex Inſtituto boni gubernij Ciuitatum in primis negociatores, & negociatio dicatur in eis non parum neceſſaria, vt apud *Græcos* olim dixerat *Plato* relatus *in l. 2. ff. de nundin.* & tradunt etiam *Ancar. conſ. 157. in prin. Card. Tuſc. pract. concl. littera M. concl. 205. num. 6. & Stracc. de mercat. par. 1. ſub num. 19.*

2 *num.* 19. Et ideo omnis mercatura permiſſa eſt
in quolibet loco, niſi illa ſit illicita, vt not.
Bald. conſ. 338. *par.* 3. quem refert, & ſequitur
Card. Tuſch. in d. concluſ. 205. *num.* 5.
Mercatoris nomen in hoc ſtatuto ponitur attento
communi vſu loquendi, non autem ſecundum
proprietatem vocabuli, vt obſeruat *Stracc. de*
3 *mercat. quæſt.* 1. *num.* 13. Quia Mercator propriè
dicitur, qui rem emit puta lanam, ceram, vel ſi-
mile, & non mutata illius forma lucrandi gratia
alteri reuendit, vt tradunt *Pract. Archiep. Neap.*
cap. 63. *num.* 2. *& ſeq. Farinac. in fragm. crimin.*
litt. C. num. 167. *Surd. deciſ.* 313. *num.* 1. *Gait. de*
credit. cap. 2. *tit.* 7. *quæſit.* 5. *num.* 1067. & alij per
me relati *alleg. foren.* 58. *num.* 5. Qui verò rem
4 emit, & mutata illius forma illam reuendit puta
emendo lanam vt faciat ſagulas, cartam vt faciat
libros, lignamina vt faciat ſcamna, tabulas, &
ſimilia, non dicitur propriè Mercator, ſed Ar-
tifex, vt declarant *Pract. Archiep. Neap. d. cap.* 63
num. 2. *& ſeq. Farinac. in fragm. crimin. d. litt. C.*
num. 167. *Surd. d. deciſ.* 313. *per tot. & ibi Hodiern.*
num. 2. *Rota deciſ.* 194. *num.* 7. *par.* 4. *rec. tom.* 2.
& alij per me relati *d. allegat. foren.* 58. *num.* 4.

5 Vt autem quis gaudere poſſit priuilegijs mer-
catorum quinquè requiruntur, nempè quod ſit
matriculatus, quod exerceat artem, quod ma-
iorem partem fortunarum, habeat in mercantijs
quod exerceat per ſe ipſum, & quod non vni-
cum actum exercuerit ſecundum *Maran. in pract.*
par. 4. *diſt.* 9. *num.* 50. *& ſeq. Card. Tuſch. pract.*
concluſ. litt. M. concluſ. 209. *num.* 3. *& Strac. de*
mercat. quæſt. 1. *num.* 6. *& ſeq.*
6 Curia vero Mercatorum dicitur Curia æquita-
tis, & illorum Iudex iudicare debet ſecundum
æquitatem, *Card. Tuſch. pract. concluſ. d. litt. M.*
concluſ. 208. *num.* 1. *Barz. deciſ.* 107. *num.* 31. *&*
ſeq. Coſta remed. ſubſid. 12. *num.* 4. benè *Caluin. de*
æquit. lib. 1. *cap.* 6. *num.* 11.
7 Statutum autem ſupradictum, quod cauſæ
mercatorum cognoſcantur per Notarium ex-
pertum habet locum in ijs quę ſpectant ad ipſam
Mercaturam, ſecus verò quò ad alia, puta ſi
agatur de aliqua hæreditate, ſeu ſimil. vt not.
Fulgoſ. conſ. 105. *per tot. & Card. Tuſch. d. concl.*
209. *num.* 7. & faciunt notata per *Strac. de Mer-*
catu. cap. vlt. num. 1. *& ſeq.*

DE AROMATARIIS. *Rub.* II.

NVllus in poſterum admittatur ad Aromatariæ Artem exercendum, niſi prius diligenter examinatus, & approbatus fuerit à Prothomedico Ciuitatis Eugubij; & deinde deſcribatur in Matricula, præuio tamen Iuramento, de bene, & legaliter dictam Artem exercendo; & debeat, omni diligentia adhibita, & fraude remota Simplicia componere, & Medicinas facere. Nemo etiam audeat alicui dare Medicinam purgatiuam, Pillulas, & ſimilia ſine licentia, & abſque ordinatione alicuius Medici Doctorati, & experti, ſub pœna librarum xxv. & pluris etiam arbitrio Iudicis conſiderata qualitate caſus: Nec etiam audeat facere Torceas, Faculas, & Candelas niſi ex pura Cera, & Papiro ex puro Bombice, abſque aliqua mixtura, & non dare vnam Speciem pro altera, ſed illa omnia vendere iuſto pretio, cum iuſtis menſuris, & ponderibus, ſub pœna librarum decem, & cætera omnia obſeruare iuxta eorum Conſtitutiones, Illoſque Iudices in exigendis Creditis ſummariè expediant.

ANNOTATIO.

AD materiam huius ſtatuti prohibentis Aromatarijs in conficiendis Torceis, & candelis aliquid admiſceri, ſed illas confici ex pura cera, & papiro ſub pœna in eo contenta videas annotata per me ſupra *lib.* 4. *rub.* 46. quæ hic non ſunt inutiliter replicanda.

DE MERCIARIIS. *Rub.* III.

MErciarij eorum Artem iuxta proprias Conſtitutiones fideliter exercere curent, vendendo Merces ad iuſtum pondus, ſiue Menſuram, ſub pœna librarum X. & refectionis damni Parti læſæ, quoties contrafecerint. Exteros venientes ad vendendum in Ciuitate Eugubij admittant, faciendo eis ſtatim Bullettam iuxta eorum Capitula. In Nundinis Sancti Vbaldi omnes teneantur ire in Plateam

Magnam

Magnam cum eorum mercibus, ad vendendum, ibiquè, factâ antea ſorte per dies octo præcedentes, diſtributione Apothecarum per Capitaneos Artis, cum aſſiſtentia Magiſtratus, eorum Merces iuſto pretio venundari faciant.

DE CALCEOLARIIS. Rub. IV.

CAlceolarij, in primis curare debent, vt in Capitaneos Artis Peritiores, & aptiores eligant, qui facultates, & redditus dictæ Vniuerſitatis, benè, diligenter, ac fideliter adminiſtrent. Pauperibus dictæ Artis ſubueniant Peregrinos, & Infirmos in eorum Domo, ſiue Hoſpitio recipiant, illiſquè pro viribus piè ſubueniant: Vtquè in dies prædictæ facultates augeantur curent, pro maiori credito, & commoditate, habere locum amplum, & magis aptum ad prædicta omnia facienda, & exercenda: Teneantur etiam eorum Artem omni fraude remota exercere, bonis Coraminibus vti, & iuſto pretio vendere: Exteros ad vendendum admittant, non ſolum in die Mercati ſed etiam quocunque alio tempore, facta eis ſtatim Bulletta iuxta eorum Conſtitutiones, & Capitula.

DE SVTORIBVS. Rub. V.

SVtores ſolita mercede contenti propriam Artem iuxta eorum Conſtitutiones fideliter, & ſine fraude exerceant, & Veſtes integrè conficiant abſque detractione alicuius partis, ad pœnam v. librarum, & Reſtitutionis rei ſubtractæ, quoties contrafecerint: Nec poſſint dictas veſtes pignorare, commodare, vel deponere penes aliquem, ad pœnam x. librarum, Sed teneantur eas reſtituere illi perſonæ, à qua habuerint, vel in defectum illarum pretium, ſiue eſtimationem, de qua ſtetur Iuramento Domini: Si verò veſtes malè inciderint, ſiuè tractauerint, cogi poſſint, & debeant à Iudice ad reficiendum earum eſtimationem Parti arbitrio Peritorum.

SVMMARIVM.

1 *Sutor qui non benè incidit veſtem tenetur de imperitia, & ad reſtitutionem præty, & damnorum, & intereſſe.*

Qui Sutor poteſt retinere veſtem pro ſua mercede num. 2.

ANNOTATIO.

1 QVod Sutor qui non bene incidit veſtem teneatur de imperitia, & ad reſtitutionem prætii damnorum, & intereſſe domino veſtis, vt diſponitur in hoc ſtatuto, latè comprobat *Borgn. deciſ. 26. num. 1. & ſeq. par. 1.* vbi hoc extendit ad quemcumque alium artificem, vt ibi per eum quem ſequitur *Caroc. de locat. & conduct. par. 4 quæſt. 2. de imper. capra. numer. 55. verſ. ampliatur ſexto, & num. ſeq.* vbi dicit etiam quod Sutor tenetur de veſtimentis corroſis a muribus in ſua apoteca, vt ibi per eum.

2 Addo pro coronide, quod Sutor poteſt retinere veſtem pro ſua mercede, vt not. *Bart. in l. ſi non inducta, 5. num. 4. C. quib. cauſ. pign. tac. contraha. & Bald. in l. fin. in ſec. not. C. commod.* ad ſimilitudinem ſcriptoris, qui poteſt retinere quinternos pro ſua mercede, vt dicit *Bart. in d. leg. ſi non inducta in fin. gloſ. & Bart. in l. ſi non ſortem, 26. §. ſi centum, ff. de condit. indeb.*

DE

DE FABRIS FERRARIIS, SIVE MARESCALCHIS. Rub. VI.

QVilibet Faber, ſiue Mareſcalchus volens facere Focinam iuxta parietem communem, teneatur proprijs expenſis facere murum latitudinis vnius lateris, & altitudinis trium pedum ſupra Focinam, & faciat caminum in loco, ne lædat vicinos, ad pœnam v. librarum, & demolitionis, ſiue reſtitutionis in priſtinum: Exteros etiam ad vendendum admittant facta bulletta iuxta eorum Conſtitutiones: Et qui Mareſcalchi fuerint, eorum etiam Artem diligenter exerceant, debita mercede contenti Equos, & alia Animalia bona fide medeantur: Quòd ſi in ferrando Equum, vel aliud Animal inclodauerint, teneantur Domino ad medelam, & ſi infra decem dies non liberetur, teneantur etiam ad omne damnum à Iudice ſummariè taxandum, cęteraquè omnia iuxta eorum Capitula fideliter exerceant.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod Faber volens facere fucinam iuxta murum communem teneatur facere murum talis latitudinis qualiter intelligatur.*

2 *Mareſcalchus inchiodans Aſinum, vel Equum teneatur Domino ad damna, & intereſſe.*

Poteſt tamen retinere equum curatum pro ſua mercede, n. 3.

ANNOTATIO.

1 STatutum mandans quod Faber, ſeu Mareſcalcus volens facere fucinam iuſtam murum communem teneatur proprijs expenſis facere murum latitudinis vnius lateris, & altitudinis trium pedum ſuper fucinam an intelligendum ſit quod d. murus poſſit adhærere muro communi, vel ab eo debeat aliquantulum diſtare vide differentem *Cæpoll. de ſeruit. verba. præd. cap. 64. num. 9.* vbi benè declarat.

2 Quod verò Mareſcalcus inchiodans Aſinum, vel Equum teneatur ad reficiendum damnum domino aſini, vel equi, vt dicitur in hoc ſtatuto tradit latè *Borgn. deciſ. 26. per tot. par. 1.* & videas etiam *Franc. Marc. deciſ. 523. par. 1.* ad quem ſe refert *Bonacoſ. de equo. quæſt. 445.*

3 Addo prædictis, quod Mareſcalcus poteſt retinere equum per eum curatum pro mercede ei debita pro cura adhibita, vt tradunt *Bald. in l. fin. C. commod. & Bonacoſ. de equo. quæſtion. 21. per totum.*

DE FABRIS LIGNARIIS. Rub. VII.

FAbri lignarij teneantur, & debeant eorum Artem diligenter, & bona fide iuxta eorum Conſtitutiones exercere, & Laboreria conuentu aptis, & conuenientibus lignis, ſiue tabulis conficiant, & Dominis, ſiue Emptoribus ſolita mercede contenti quàm primùm reſtituant. Quòd ſi diſcordent de pretio, reuideri, & extimari faciant per alios peritos eiuſdem Artis, qui eorum Iuramento iuſtum pretium declarare debeant.

DE VASARIIS. Rub. VIII.

FIguli, ſiue Vaſarij in primis aduertant ne Fornacem conſtruant intra domos, vnde poſſit aliquod periculum propter ignem ſibi, vel vicinis imminere, ſed illam faciant in hortis, vel alijs locis vacuis, Niſi idoneè caueant de conſeruando indemnem eum, vel eos, qui paſſi fuerint damnum Iudicis arbitrio iudicandum, & reficiendum, & fornacem ſtatim remouere teneantur: Vaſa de bona terra, ſeu luto cum alijs ad Artem neceſſarijs, conficiant, nec exteros vaſa portantes in Ciuitatem

ad vendendum, impediant, aut vllo modo prohibeant. Fœces etiam tam ipſi, quàm alij comburere non audeant in Ciuitate, vel Burgis, ſed ſeorſum ab habitantibus, vt earum fœtore alios non offendant, ad pœnam decem librarum, qualibet vice incurrendam.

SVMMARIVM.

1 *Fornax an poſſit conſtrui per Vaſarium in muro proprio, vel communi.*

Et an volens facere fornacem poſſit prohiberi a vicinis, n. 2.

3 *Statutum loquens de fornace habet locum etiam in fornello.*

4 *Fætores poſſunt aerem corrumpere, & peſtem generare.*

ANNOTATIO.

1 FOrnax an poſſit conſtrui de iure communi per Vaſarium in muro proprio, vel communi ſecluſa diſpoſitione huius ſtatuti tractat latè *Cæpoll. de ſeru. vrb. præd. cap. 51. num. 1. & ſeq.* Et an volens facere fornacem poſ-
2 ſit prohiberi a vicinis propter periculum ignis, tradunt *Marcabr. conſ. 57. per tot. & Rimin. Iun. conſ. 828.* videas per eos.

3 Diſpoſitio huius ſtatuti de fornace loquentis habeat locum etiam in fornello, qui fit occaſione cineris coquendæ *Cæpoll. d. cap. 51. num. 5. Adden. ad Deci. in l. nullus videtur, 55. ff. de reg. iur. Andreol.* qui illos refert in *Addit. ad Cæpoll. de ſeruit. verba. præd. in verbo fornacis cauſa &c.*

Prouidè etiam in hoc ſtatuto prohibetur, quod Vaſarij non poſſint comburere fęces in Ciuitate vel burgis propter fætorem, qui ex dicta combuſtione cauſatur, cum ille de facili poſſit corrumpere aerem maximè tempore æſtiuo, & peſtem generare, vt probat *Ripa de peſte in tit. de remed. præſer. contra peſtem, n. 64.*

DE MVRATORIBVS. Rub. IX.

MVratores omnes Ciuitatis teneantur locare eorum operas cuicumque requirenti, in dicta Ciuitate, vel Comitatu ad fabricandum, & ſummo mane, quando fuerit finita prima Miſſa, quæ dici ſolet in Eccleſijs S. Mariæ Seruorum, vel S. Dominici, debeant adeſſe in loco Ædificij conducti cum omnibus ferramentis, & inſtrumentis ad fabricandum neceſſarijs, & ibidem operari tota die vſque ad Solis Occaſum, ſiue ad ſonum Aue Maria, & donec non compleuerint laborerium conductum, non poſſint ſine licentia Conductoris recedere, & operari cum alio, dummodo primus Conductor ſubminiſtret neceſſaria ad fabricandum ſub pœna V. librarum pro quolibet, & qualibet vice, & nihilominus teneantur complere Fabricas ceptas Conductore volente, Niſi ex aliqua iuſta, & rationabili cauſa infirmitatis, rixæ, ſubſequutæ, vel ſimili, Iudicis arbitrio excuſandi eſſent.

Quòd ſi conduxerint aliquam Fabricam ad Coptimum, ſiue ad Menſuram, tunc, & eo caſu teneantur bona fide, & ſine aliqua fraude operari, menſurando, & extimando Fabricam ad ſolitam menſuram Communis pro mercede, quæ inter ipſas Partes fuerit conuenta, aliàs ſolita, & conſueta merces aſſignetur. Quòd ſi ij ſint Operarij diurni, nec laborerium conduxerint, recepta mercede vlterius operari non teneantur. Merces autem à Cal. Aprilis, vſque ad Cal. Octobris aliquantulum iuxta ſolitum augeatur, & ſi Partes diſſentiant Magiſtratus illam taxare, & declarare debeat. Cætera ad Artem ſpectantia iuxta eorum Conſtitutiones obſeruari curent.

DE MACELLARIIS. Rub. X.

QVi Carnes legitimas vendunt, debeant in primis eorum Apothecas tenere mundas, præſertim à quibuſcumquè fætidis, & aſſiſtere in illis ſummo mane, vſque ad vnam horam noctis, ad vendendum Carnes iuſto pretio, & pondere omnibus vo-

lenti-

lentibus emere, illaſquè debeant habere paratas ad ſufficientiam, & bullatas quæ ſint bullandæ, cum Cera iuxta ſolitum, & reliqua omnia conuenta, & per eos obligata, ſine fraude exequantur, ſub pœna, quæ ſigillatim continetur in eorum Capitulis: Extra verò eorum Apothecas Carnes vendere non audeant, ad pœnam quadraginta ſolidorum, qualibet vice incurrendam.

DE QVARTEGIANTIBVS BESTIAS. Rub. XI.

QVartegiantes non poſſint emere niſi duas Beſtias pro quolibet in die qua fit Mercatum, & niſi in Mercatali Magno, & non alibi, & excoriata Beſtia, factaquè diuiſione illius in quatuor partes, debeant ponere ſortem ſuper quartis, & cuicumque quartum, quem ſors dederit, aſſignare, & pro eorum labore habeant ſolùm ventrem, & ſanguinem pretiumquè ab emptoribus exigant iuxta illud, quòd fuerit ſolutum ab eis pro pretio Beſtiæ, detracto valore pellis, quam ad dictum effectum vendere teneantur, & ſi petatur, ſuper pretio iurare debeant, ad pœnam contrafacienti decem librarum qualibet vice incurrendam.

Addentes etiam, quòd Magiſtratus ex iuſta, & rationabili cauſa poſſit ad certum tempus id Banno prohibere.

DE HOSPITIBVS, ET TABERNARIIS. Rub. XII.

NVllus Hoſpes, ſiue Tabernarius per ſe, vel per interpoſitam perſonam audeat emere in die Sabbati, vel alia, in qua fit mercatum in Platea, vel extra, donec ſteterit Banderola in Scalis, vel pulſauerit Campana Palatij ad meridiem, aliquas res comeſtibiles, vel dicere quòd teneat dictas res pro ſe, quòd poſtea dabit ei pretium, ad pœnam librarum quinque pro qualibet vice, & Amiſſionis rei emptæ, vel conuentæ, & quilibet poſſit accuſare, & denunciare, & lucretur Quartam partem pœnæ, & rei amiſſæ, & credatur eius Iuramento cum vno Teſte.

Volumus etiam, quòd omnes Hoſpites teneantur diligenter cuſtodire Valiſias, & quaſcumque alias res ſibi conſignatas ab Aduenis, & ſi eorum culpa, vel negligentia deperdantur, illos teneri ad totale intereſſe damnum paſſi eius iuramento comprobandum, ac Iudicis taxatione confirmandum. Equos ad vecturam locari ſolitos cuilibet inſtanti dare teneantur, ſolita mercede recepta, Sicut etiam omnes in eorum Hoſpitijs commorantes bene tractare, nec liceat eis poſtquam aliquis intrauerit aliquod Hoſpitium, eum vocare, ſeu deriuare à dicto Hoſpitio, ad pænam ſolidorum quadraginta, pro qualibet vice: Poſſint tamen retinere res, & ſi illæ non ſufficiant, perſonas ipſas Arreſtari facere, donec eis de eorum mercede fuerit integrè ſatiſfactum.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ſupradictum quod hoſpites non poſſint emere in Platea res commeſtibiles, niſi poſt certam horam eſt vallidum.*

2 *Hoſpes cui fuit conſignata valiſia, ſi illa amittatur vel reddatur aperta tenetur ad intereſſe.*

Qui non poſſunt aliquem expellere ab eorum Caupona, n. 3.

Sed tenentur omnes aduenientes hoſpitari, n. 4.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum, quod hoſpites, & Tabernarij in die Sabbati, & in qua ſit Mercatum non poſſint emere in Platea donec ſteterit banderola in ſcalis, vel pulſauerit Campana ad meridiem res commeſtabiles, vt interim Ciues poſſint emere illas, cum ceſſantibus emptoribus prætium rerum vileſcat, ſit vallidum, tenent *Io: de Platea in l. ſeptem diebus, 12. num. 1. C. de erog. milit. anno. lib. 12. Auenda. de exequen. mandat. par. 1. cap. 19. num. 35.* quos refert, & ſequitur *Choel, ad Bull. bon. Regimin. cap. 21. nu. 38.*

2 Quando verò caupones, ſeù Hoſpites, quibus per aduenas fuerunt conſignatæ valiſia, fardellum, & ſimilia, ſi illæ amittantur, vel reddantur apertæ teneantur ad intereſſe aduenis, & contra eos poſſit iurari in litem, vti habetur in hoc ſtatuto, videas latè per *Plot. de in litem iuran. §. 10. num. 6. & ſeq.* per *Bonfin. ad Bannim. gener. cap. 54. num. 15. & 16.* per *Patell. expedit. 71. & ibi Adden. per tot.* vbi habetur de animalibus dimiſſis in Stabulo Cauponis, & per *Phanuc. de in litem iuran. in ſec. membr. ſec. par. num. 62.* & per *Ciriac. controu. 505. num. 42. & ſeq.* vbi quid de aliis perſonis, & *controuerſ. 494. num. 36.*

3 Et quod Hoſpes, ſeu Caupo non poſſit ſine iuſta cauſa aliquem expellere ab eius hoſpitio ſcribit *Choel, ad Bull. bon. Regim. cap. 33. num. 84.* vbi poſt *Lauden. de legat. concl. 2.* limitat non habere locum ſi ei ſuperueniant Ambaſciatores, quia tunc expelli poſſunt perſonæ viles, vt ibi per

4 eum. Imò illum teneri ad hoſpitandum omnes qui ad illius hoſpitium perueniunt dicit *Poſt. de ſubbaſ. inſpect. 34. num. 54.*

DE TRICOLIS, ET VENDITORIBVS OLEI. Rub. XIII.

TRicoli etiam prohibentur emere in die Mercati, eo modo, & forma, vt ſupra de Hoſpitibus diximus. Caueant etiam, ne quid vltra taxatum pretium, aut rem pro re mentiendo, vendiderint, ad pœnam librarum decem, plus, & minus Iudicum, & Magiſtratus arbitrio, attenta facti, & perſonarum qualitate, Menſuras omnes, & Scutellas tenere debeant iuſtatas, & Bullatas Bulla Communis, Sicut etiam in venditione Olei, vt diximus ſupra Libro I. De Officio Præfectorum Olei, & eius Venditoribus.

DE FVRNARIIS. Rub. XIV.

PIſtores, ſiue Furnarij teneantur eorum Artem bene, & ſollicitè facere, Panem conuenienter coquere ad petitionem cuiuslibet, illumque mundum tenere in domibus ſuis, & deinde reſtituere per Numerum, ſicut acceperint, cum ſolita, & conuenienti mercede: Quod ſi Panem eorum incuria minus coctum, ſeu nimis aſſum reddiderint, teneri volumus ad emendationem damni, Magiſtratus arbitrio ſtatim faciendam. Poſſint tamen dicti Furnarij, & illorum familiares ire per Ciuitatem noctis tempore ſine lumine pro eorum Arte exercenda, cum opus fuerit, ſine pœna, vt alias diximus.

SVMMARIVM.

1 *Artifex tenetur officium ſuum fideliter exercere, alias tenetur ad intereſſe.* 2

Ratio affertur, n. 2.

3 *Furnariorum talleolæ dicuntur probationes extraordinariæ, & probant concurrentibus requiſitis.*

4 *Furnarius qui promiſit coquere panem pro tota familia, ſi illa admodum augeatur an teneatur ſtare promiſſis.*

ANNOTATIO.

1 DIſpoſitio huius ſtatuti, quod ſi furnarij panem eorum incuria minus coctum ſeu nimis aſſum dominis reddiderint teneantur ad emendationem damni eſt conforme iuri communi, quo diſponitur, quod quilibet artifex teneatur Officium ſuum rectè, & fideliter exercere, alias ſi id omittat dicatur eſſe in negligentia, & dolo, & ideo teneatur ad intereſſe, & ad damnum reficiendum, vt tradunt *Ancar, Socc. Sen. & Crau.* quos refert, & ſequitur *Borgn. deciſ. 26. num. 1. par. 1. Gomez ad l. 46. Taur. num. 18.* Cum

2 negligentia, & dolus commiſſus in eius arte per artificem ei non debeat patrocinari, & alteri damnum afferre *Mantu. ſing. 17. num. 3. & ſingul. 642. num. 2. Borgn. d. deciſ. 26. num. 4.*

3 Nota ad materiam furnariorum quod talleolæ fornariorum dicuntur probationes extraordinariæ, & probant ſi liqueat de identitate, ſint integræ, & ſimul conueniant, vt docent *Put.*

de ſindic. in verbo lis ſua; cap. Iudex qui admiſit Inſtrumentum, Coſta remed. ſubſid. 70. illat. 3. in fin. & Gratian. deciſ. March. 68. numer. 23. qui dant concordantes.

4 Vtrum vero ſi furnarius qui promiſit coquere panem pro tota familia alicuius pro tali mercede, ſi familia poſtea ſit maximè adaucta teneatur ſtare promiſſis, vel poſſit petere reductionem tradunt *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. cap. 50. num. 5. & ſeq. Coſta de ſcien. & ignor. inſpect. 26. num. 7. Quid. de Amic. de iure emphit. quæſt. 89. per tot. & Gait. de credit. cap. 4. quæſit. 7. numer. 566.* ipſos conſulas cum materia ſit controuerſa.

DE MOLENDINARIIS. Rub. XV.

MOlendinarij teneantur Salmas frumenti cuſtodire, quam primum molere, & bonam farinam facere, & prius illi molere, qui primò frumentum, vel bladum portauerit, & ſi malam farinam fecerint, permutauerint, vel aliquo modo deteriorem reddiderint, teneantur emendare damnum Paſſo & pœnam x. librar. vice qualibet incurrant: Pro multura verò habere debeant libras quatuor pro quolibet centinario, & non vltra, & ſi contigerit eos repercutere Molam, debeant prius tantum molere de ſuo frumento, quod ſufficiat, ne alterius farina de lapide ſentiat; Criuellos ad expurgandum granum habeant, nec ſalmas farinæ proſtratas, ſiue diſtentas in terra, vel alibi tenere debeant ſub eadem pœna; Teneantur etiam frumentum, & farinam ad Penſam deſtinatam afferre, & bullettam macinatus ab Officiali deputato recipere, & alia iuxta eorum Capitula obſeruare.

ANNOTATIO.

QVod molendinarius ſi malam farinam fecerit, permutauerit, vel aliquo modo deteriorem illam reddiderit teneatur emendare damnum paſſo dixi ſupra de artifice damnificante tertium ex ſua iniuria, vel dolo ad rubr. 5. *rubr. 6. & rub. 14. hoc lib. 5.* videas ibi, cum noluerim eadem hic inutiliter replicare.

DR FORNACIARIIS. Rub. XVI.

FOrnaciarij teneantur facere Lateres, Cuppos, & reliqua ad eorum Artem ſpectantia ad iuſtam menſuram, ſecundum modum, & formam reſpectiuè exiſtentem in Palatio Communis, & ideo priùs omnes eorum formas teneantur bullare Bulla Communis, & debeant laboreria omnia bene cocta, & conditionata, cuilibet requirenti vendere pro pretio ſolito, & conſueto à Magiſtratu declarando ad pœnam xxv. librarum, & amiſſionis laborerij, quoties in prædictis contrauenerint: Quòd ſi contigerit dictum laborerium eſſe malæ conditionis, licet auctoritate Magiſtratus minui de pretio arbitrio peritorum.

DE ARTIFICIBVS DENEGANTIBVS VENDERE. Rub. XVII.

QVilibet Artifex habens rem venalem publicè expoſitam, teneatur cuilibet petenti eam vendere pro pretio impoſito, ſeu conſueto: Quòd ſi is negaret habere, vel vendere, incidat in pœnam quadraginta ſolidorum pro qualibet vice, & nihilominus rem expoſitam vendere cogatur.

SVMMARIVM.

1 *Exponens rem venalem non tenetur illam vendere, ſed poteſt pænitere.*

2 *Artis ſignum habens, & exercens officium publicum tenetur illud exercere.*

Artifex, Mercator, & ſimiles non dicuntur tales ex vnico actu, n. 3.

ANNOTATIO

1 STatutum ſupradictum locum habere debet in terminis, in quibus loquitur, videlicet in mero artifice, non autem in alio, qui expoſuit rem aliquam venalem, cui licet pænitere, & mutare propoſitum, vt tradunt *Petr. Cin. & Bald. in l. 1. C. de Epiſc. audi. Iaſ. in l. rogaſti, 11. & ibi Purpu. & Alcia. ff. ſi cert. petat. Surd. conſ. 205. num. 27. lib. 2. & Paitell. expedit. 74. num. 7.*

2 Habens vero ſignum artis, vel exercens officium publicum vtilitate, & authoritate cogitur illud exercere *l. munerum, 18. §. iudicandi, ff. de muner. & honor. Caroc. de locat. par. 3. in tit. de libertate, quæſt. 8. num. 17.* vbi quamplures facit illationes de meretrice, de hoſpite, de procuratore, & alijs, vt ibi per eum.

3 Ex vnico autem actu quis non dicitur artifex, Mercator, Hoſpes, & cetera ſed aſſiduitas requiritur, & ſolitum in hoc caſu non verificatur in vnico actu, nec ſortitur effectum ſuum, vt poſt *gloſ. Bart. Bald. Signorol. Caſtr. Corn. Aret. Alex. Felin. Dec. Alciat. Cæpoll. Strac.* & alios per eum relatos firmat *Caroc. de locat. & conduct. in d. tit. de libert. quæſt. 9. num. 31.* vbi teſtatur de communi opinione.

DE VENDITIONE PISCIVM. Rub. XVIII.

MAgiſtratus Singulis Annis in principio Menſis Ianuarij, teneatur proponere, & tractare in Conſilio Generali de modo ſeruando in venditione Piſcium tempore Quadrageſimæ, & quod in illo firmatum fuerit, diligenter exequi, & obſeruari faciat: Et qui Piſces recentes cuiuſcumque generis ad vendendum portauerint, debeant in primis aſſignaſſe Superſtitibus Communis, illoſquè apponere in vtraque Platea, videlicet S. Antonij, & S. Martini, & ibidem vendi facere ſecundum Taxam ab ipſis Superſtitibus habitam, ſeu Conuentionem Appaltatorum, nec liceat Piſces deinde ſeligere ad vendendum extra Plateas. Quòd ſi pretium, vt ſupra, taxatum, ſiue conuentum non ſit, ſed cuilibet vendere liceat, vt venditores ab exceſſiuo pretio arceantur, Volumus pretium ſemel ab ipſis venditoribus impoſitum, nec minui, nec augeri poſſe, ſed donec Piſces ſuperſint, eodem pretio vendi. Quòd ſi Piſces quocumque caſu putrefiant, liceat Superſtitibus ad flumen proijci facere. Et ſi in prædictis caſibus vendentes contrafecerint, pœnam decem librarum incurrant, & amiſſionis Piſcium. Prædicta tamen non procedant in venditione Piſcium Fluminis, qui libere a quocumque abſque ſolutione alicuius Gabellæ vendi valeant.

SVMMARIVM.

1 *Prætium rerum venalium, & ad victum neceſſariarum poteſt a Deputatis a Communitate taxari.*

ANNOTATIO.

1 QVod prætium rerum venalium, & ad quotidianum hominum vſum, & victum neceſſariarum in foro expoſitarum poſſit a Deputatis a Communitate taxari, & moderari, vti habetur etiam in hoc ſtatuto tradunt *Strac. de Mercat. par. 4. num. 51.* benè comprobans, & *Choel. ad Bull. bon. Regim. cap. 31. num. 238.* & ante eos *Abb. in cap. 1. num. 6. de empt. & vend.*

DE PONDERIBVS, ET MENSVRIS. Rub. XIX.

OMnes Mercatores, Artifices, & quæuis aliæ perſonæ, quæ ad pondus vendunt, vna eademquè Libra, nempe vnciarum XII. vti debeant, & omnia, & ſingula Pondera, ac Menſuræ ſint, & eſſe debeant adæquata, iuſtata, & bullata per

Officia-

Officialem deputatum Bulla Communis Eugubij, quæ Bulla ſingulis annis renouari debeat; Et omnes, qui ad pondus vendunt, hebere debeant penſiles Stateras, ſeu Bilancias, cum ſuſtinente Annulo in eorum Apothecis; ſiue Apothecarum ſcamnis cum ponderibus diſtinctè iuſtatis: Quòd ſi quis venditor repertus fuerit habere Bilancias, Stateram, Paſſum, MediamEminam, Barile, Boccale, vel alias Menſuras, ſiue pondera non iuſtata, vel adæquata, ac Bullata, vt ſupra dictum eſt, pœnam xxv. librarum incurrat, & plus etiam arbitrio Iudicis fraudis, & perſonæ qualitate inſpecta, & damnum quocumque caſu Emptori emendare cogatur: Menſura verò iuſtetur, & adæquetur, & ſi iuſtari non poſſit, rumpatur, ſiue igne comburatur. Si verò aliquis inuentus fuerit habere dicta Pondera, vel Menſuras iuſtas, & adæquatas, non tamen bullatas, puniatur in libris decem, pro qualibet vice, & quilibet poſſit accuſare, & denunciare, & Quartam partem pœnæ lucretur.

Declarantes, quod Salma Vini ſit, & eſſe debeat duorum Barilium: Barile verò capacitatis XXIV. Boccalium. Boccale capacitatis librarum ſex, Medium, librarum trium, & Folietta vnius libræ cum dimidia, iuxta Menſuras, quæ Palatio Communis aſſeruantur: Emina verò Grani eſt regulariter ponderis librarum C L. & in menſuratione Grani adhibenda eſt Raſoria, ſecus autem in alijs Bladis, & Leguminibus, quæ ad culmam menſurari debent, Sicut etiam Caſtaneæ, Glandes, Remola, & ſimilia: Sextarium verò Calcis ſit, & eſſe debeat capacitatis Eminarum duarum ad Culmam.

SVMMARIVM.

1 *Menſuras, & pondera falſa retinens in apoteca punitur pœna falſi.*

Quod non habet locum ſi illa ſunt bullata Bulla Communis, num. 2.

Neque quando illa retinet domi, & cum eis non vendit, num. 3.

4 *Menſuras falſas accommodans ſcienter tenetur ad reſtitutionem damnorum.*

ANNOTATIO.

1 QVod retinens in apoteca menſuras, pondera, & ſimilia falſa de iure veniat puniendus pœna falſi, vel alia pœna extraordinaria, vt habetur in hoc ſtatuto, tradunt etiam *Iodoc. in pract. crim. cap. 123. num. 1. & ſeq. Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib. 36. cap. 1. num. 8.* latè *Farinac. de falſit. & ſimul. quæſt. 150. num. 76. & Felic. allegat. 49.*
2 *num. 1. & ſeq.* Si tamen d. menſuræ, pondera, & ſimilia ſint bullatæ Bulla Communis, licet non ſint iuſtæ, illas retinens non videtur puniendus, cum ceſſet dolus, vt probant *Adden. ad Bertaz. conſ. 290. lib. 2.* quos refert, & ſequitur *Felic. d. alleg. 49. num. 5. 6. & ſeq.* & cum nemo decipi debeat ſub fide publici Officialis, vt not. *Deci. conſ. 9. num. 4. Felic. in d. allegat. 49. num. 7.* & dixi *ego in Reſolut. crimin. in verbo Gratia Reſol. 1. num. 2.*

3 Sicuti etiam retinentem domi menſuras non iuſtas non puniri, ſi non vendidit cum eis in terminis præcipuè bannimentorum generalium, probat *Bonſin. ad Bannim. general. cap. 17. num. 3.* doctè comprobans.

4 Commodans verò ſcienter iniquam menſuram, vel pondera adulterina ad aliquem fraudandum, ad reſtitutionem damnorum tenetur perſonæ fraudatæ indè ſequutorum, vt probat *Iodoc. in pract. crim. d. cap. 123. num. 8. & 9.* vbi dicit idem eſſe in fabricante, & conficiente falſas menſuras, & pondera, & illas locante, ſubiungens in d. caſibus etiam puniri pœna, de qua ſupra, vt ibi per eum.

DE STATVTIS ARTIFICVM. Rub. XX.

ARtifices non poſſint aliquas Conſtitutiones, ſiue Statuta facere, quæ licita, & honeſta non ſint, & Detrimentum aliquod publicum, ſiue priuatum contineant, ſiue etiam præſentibus Statutis aduerſentur: Sed illa præſententur Conſilio Generali, in quo eligi debeant duo Viri periti ſuper eorum Admiſſione, & demum pro illorum Obſeruatione à Sereniſſimo Duce Noſtro fuerint confirmata.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Statuta condita a Collegijs licitis ſunt vallida, & ſeruanda.*

Etiam ſinè confirmatione ſuperioris, n.2.

Niſi adeſſet lex ſuperioris prohibens fiſci d. ſtatuta, num.3.

Valent tamen quò ad illos de Collegio tantum, & circa reſpicientia artem, num.4.

ANNOTATIO.

1 QVod ſtatuta Collegiorum artium, quando ſunt Collegia licita, valeant de iure quo ad ipſos de Collegio, & quò ad reſpicientia artem quando ſtatuta ſunt licita, & honeſta, & illa ſint ſeruanda tradunt *Roma. conſ. 277. in fin. Card. Tuſc. pract. concl. littera S. concl. 431. num. 19. Gratian. diſcep. foren. cap. 469. num. 14. par. 3.* plenè *Ciriac. controu. 504. num. 37. & ſeq. & controu. 506. num. 4. & Loſæ de iure Vniuer. par. 3. cap. 15. num. 3.*

2 Etiam ſine confirmatione ſuperioris, *Gratian. diſcep. foren. cap. 721. num. 22. & 23. par. 4. Ciriac. d. controu. 504. num. 39.*

3 Niſi tamen adeſſet ſtatutum ſuperioris prohibens Collegio ſtatuere ſine eius licentia, *Gratian. d. cap. 469. num. 17. Ciriac. d. controu. 506. num. 13.* Prout facit ſtatutum noſtrum quod prohibet d. Collegijs facere ſtatuta continentia detrimentum publicum, vel priuatum, vel contraria ſtatutis eiuſdem, vt habetur in ſupradicto ſtatuto.

4 Supradicta autem ſtatuta Collegiorum non valent, niſi inter illos de arte, & de rebus ad d. artem ſpectantibus, & circa adminiſtrationem rerum ſuarum tantum, *Roma. conſ. 300. in prin. & ibi Adden. Card. Tuſc. d. concl. 431. num. 25. & concl. 593. num. 1. & ſeq.* benè *Ciriac. d. controu. 504. num. 37. & 42. & d. controu. 506. num. 4. & ſeq. & Loſæ de iure vniuer. par. 1. cap. 2. num. 66. & ſeq. & par. 3. cap. 15. num. 3.*

DE MONOPOLIIS. Rub. XXI.

VT rerum omnium venalium Copia quantum fieri poteſt in Ciuitate manuteneatur, Monopolia omnia in ſingulis Artibus omnino prohiberi volumus, & qui ea fecerint per Iudices repellantur, & facti qualitate inſpecta eorum arbitrio puniantur.

SVMMARIVM.

1 *Monopolium committitur quando apud vnum, vel paucos tota vendendi poteſtas redigitur.*

Et in alijs caſibus, de quibus remiſſiuè, numer. 2.

Et illud exercentes puniuntur pœna exilij, & confiſcationis bonorum, num.3.

Iudices autem illud non punientes puniuntur in 50. libris auri, num. 4.

Non tamen punitur ſi illud exerceatur in re parui momenti, num.5.

Vel ſi exerceatur authoritate publica, num.6.

ANNOTATIO.

1 MOnopolium dicitur committi quãdo penes vnum, vel paucos tota rei vendendæ poteſtas redigitur, vt declarant *Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 21. num. 1. & ſeq. Farin. in fragm. crim. par. 2. littera M. numer. 289. Cabal. reſolut. crimin. caſu 215. num. 16. cent. 3. Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 17. nu. 10. & alij per me relati in Reſol. crim. in verbo Monopolium Reſol. 1. num. 1.* cum quibus pertranſit *Bonfin. poſt hæc ſcripta viſus ad Bannim. general. cap. 16. num. 2.*

2 Et dicitur monopolium etiam committi in alijs quampluribus caſibus, quos recenſui *ego in d. Reſolut. 1. per tot.* quos cum nimis longum eſſet hic recenſere, ideo ſufficiat pro illorum cognitione locum indicaſſe.

3 Monopolium autem exercentes puniuntur pęna exilij, & confiſcationis bonorum, vt tradunt *Caball. reſol. crim. caſu 215. num. 28. 29. & ſeq. cent. 3. Gait. de credit. cap. 2. quæſit. 9. num. 2321. Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt. 17. num. 3.* & alij per me relati in *d. verbo Monopolium Reſol. 2. in prin.*

4 Quod delictum Iudices diſſimulantes, & non punientes mulctantur in quinquaginta libris auri, fiſco inferendis, *Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 21. num. 33. Menoch. de arbitr. caſu 569. numer. 24. & Maſſin. de confiſc. d. quæſt. 17. num. 6.*

5 Quæ tamen non habent locum, quando monopolium exercetur ſuper re parui momenti, vt voluerunt *Menoch. d. caſu 569. num. 23. Caball. d. caſu 215. num. 29. & ſeq.* volens, pœnam eſſe Iudici arbitrariam, & *Maſſin. d. quæſt. 17. num. 4.*

6 Nec quando illud exercetur authoritate publica, vt not. *Scacc. de commer. & camb. §. 1. quæſt. 7. par. 3. lim. 10. nu. 15. & ſeq. Farinac. in fragm. crim. d. littera M. num. 306. & Gait. de credit. d. cap. 2. quæſit. 9. num. 2307. & ſeq.* & declaraui ego in *d. verbo Monopolium Reſol. 2. num. 5.*

DE

DE MERCATO FACIENDO. Rub. XXII.

QValibet die Sabbati, ſi de ea die Feſtum Solemne non ſit, alioquin die præcedenti Mercatum fieri volumus in Platea Magna, ibiquè res omnes venales exponi ad vendendum: Nulla etiam Executio, tam realis, quam perſonalis, ea die fieri poſſit pro debito Ciuili publico, vel priuato, ſed cuilibet liberum acceſſum concedi volumus, & quicquid contra præmiſſa factum fuerit, ſit penitus nullum, & Officialis, qui contrafecerir, pœnam librarum decem qualibet vice incurrat.

SVMMARIVM.

1 *Mercatus an fieri poſſit in diebus feriatis in honorem Dei.*

Et Mercatus differunt a nundinis, & quomodo, num. 2.

3 *Decuriones poſſunt compellere ruſticos, vt conducant victualia ad vendendum in Mercatis.*

4 *Statutum quod in die Mercatus executio fieri non poſſit non habet locum ſi ille partes d. priuilegio renunciauarint.*

Renunciatio autem debet eſſe ſpecialis, numer. 5.

Cum renunciatur ſit odioſa, & ſtrictè interprætanda, num. 6.

ANNOTATIO.

1 MErcatus an fieri poſſint in diebus feriatis in honorem Dei, vti habetur in hoc ſtatuto ſtante præſertim conſuetudine latè tractat *Choel. ad Bull. bon. Regim. cap. 31. num. 241. & ſeq.* vbi aliquas refert Sacræ Congregationis Reſolutiones, quas videas ibi per eum.

2 Mercatus differunt a Nundinis, quia mercatus dicitur locus, & dies deſtinatus vendendis rebus forum venale certis diebus deſeruiens cum modico priuilegio, Nundinæ verò dicuntur ſtati dies in locis, & Ciuitatibus certis mercandi cauſa liberè conceſſi cum immunitate data a Principe vectigalium, gabellarum, & pedagiorum, vt tradunt, & declarant *Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib. 25. cap. 3. num. 5. & Choel. ad Bull. bon. regim. d. cap. 31. num. 234.*

3 Nota tamen quod Decuriones, & Officiales poſſunt cōpellere ruſticos, vt conducant victualia ad vendendum in Mercatis intra Ciuitatem ad tex. in *l. 2. ff. de nundin.* & poſt *Theſa. Burgoſ. & Auendan.* per eum relatos firmat *Choel. in d. cap. 31. num. 255.*

4 Diſpoſitio autem d. ſtatuti, quod in die Mer-
cati nulla executio fieri poſſit non videtur ha-
bere locum quando partes d. priuilegio renun-
tiarunt quod fieri poteſt, cum illud principali-
ter fuerit conceſſum in commodum priuato-
rum, & ſecundario fauore publico, vt not. *Doct.*
in l. ius publicum 39. ff. de pact. & in l. pen. C. de
pact. Bart. in l. vniuerſ. 4. num. 2. C. de legat. lib. 10.
in terminis *Petr. Pecch. de iure ſiſten. & man.*
5 *iniect. cap. 9. num. 1. & 2.* Quæ tamen renuncia-
tio debet eſſe ſpecialis, alias non releuat, ad tex.
in l. 1. & ibi Roma. & alij ff. ſi quis in ius voc. & tra-
dit *Petr. Pecch. d. cap. 9. ſub num. 2.* & vide addu-
cta ſupra *lib. 1. rubr. 66.*
6 Cum renunciatio ſit odioſa, & ideo ſit ſtri-
ctiſſimè interprætanda *Hond. conſ. 29. num. 107.*
lib. 1. Gargi. Iuni. conſ. 21. num. 13. vol. 1. Rota
apud Gregor. XV. deciſ. 15. num. 3. & apud Torre
de pact. futur. ſucceſſ deciſ. 116. num. 13. vbi aliæ
adducuntur.

DE EMENTIBVS RES FVRTIVAS. Rub. XXIII.

QVi ſcienter emerit Animalia, vel alias quaſcumque Res furto ſubſtractas, cogatur ſummariè dictas Res Domino reſtituere, abſque aliqua refectione pretij, & pœnam L. Librarum incurrat, ſiue etiam grauiore, Iudicis arbitrio facti qualitate inſpecta. Quòd ſi Emptor probauerit ſe emiſſe publicè in Foro, vel venalia, aut venales fuiſſe alibi publicè expoſitas, aut bannitas ad Sonum Tubæ per publicum Præconem in locis publicis, non cogatur Domino reſtituere abſque prætij refectione, & Venditorem eidem Domino indicare debeat, Niſi appareret Emptorem de furto informatum eſſe, quòd tamen in dubio in publicis Emptionibus præſumendum non erit.

SVMMARIVM.

1 *Emens rem furtiuam tenetur illam reſtituere domino non reſtituto ei prætio.*

Etiam ſi ſit proteſtatum illam emere pro vero Domino, num. 2.

Imò ſi illa ſit empta ſcienter emens incurrit etiam pœnam, num. 3.

Fallit ſtante ſtatuto, quod emens rem furtiuam in Mercatis non teneatur reſtituere ſine prætio, num. 4.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, numer. 5.

Quæ contraria opinio ampliatur, num. 6.

Et quid quando res furtiua empta fuit a latronibus remiſſiuè, num. 7.

ANNOTATIO

1 EMens rem furtiuam etiam bona fide de iure communi tenetur illam domino reſtituere nullo ſibi reſtituto prætio, cum bona fides excuſet a pœnis quibus alias mala fide ementes res furtiuas ſubiacere deberent, non autem vt de prætij conſequutione excipere valeant, vt tradunt poſt *tex. in l. inciuilem* 2. *C. de furt. Menoch. de præſump. lib.* 5. *præſump.* 29. *num.* 9. *Farinac. de furt. quæſt.* 177. *num.* 15. *& ſeq. Spada conſ.* 149. *num...* *vol.* 1. *Ludou. deciſ. Peruſ.* 42. *per tot. Caball. reſol. crim. caſu* 202. *num.* 1. *& ſeq. cent.* 3. benè *D. Deluca in Theat. verit. & iuſtit. tom.* 2. *in tit. de regal. diſcur.* 129. *num.* 3. *& tom.* 7. *in tit. de empt. & vendit. diſcur.* 13. *num.* 2. *&* 3. nec non *Bonſin. ad Bannim. general. cap.* 54. *num.* 14.

2 Etiam ſi emptor emat rem furtiuam cum proteſtatione, quod intendit illam emere quando eſſet vitioſa, vel furtiua pro vero domino, quia adhuc illam tenetur reſtituere non recepto prætio, vt docent *Clar. in §. furtum num.* 17. *& ibi Baiar. num.* 104. *Menoch.* latè comprobans *de præſump. lib.* 5. *d. præſump.* 29. *nu.* 13. *& ſeq. Ludo. d. deciſ.* 42. *num.* 2. *Farinac. de furt. d. quæſt.* 177. *numer.* 43. plenè *Guazzin. defen.* 17. *cap.* 6. *num.* 3. *& ſeq.* vbi declarat, & contrarium tenentes refert, vt ibi per eum, addo *D. Deluca in d. diſcur.* 13. *numer.* 6. vbi dicit, d. cautelam eſſe reprobatam.

3 Amplia d. concluſionem, vt emens rem furtiuam ſcienter non ſolum teneatur illam reſtituere abſque refuſione prætij, ſed etiam teneatur ad pœnam tamquam hoc modo ſubminiſtrans commoditatem furibus, & incitamentum ad furandum, vt voluerunt *Baiar. in d. §. furtum num.* 117. *Rolan. conſ.* 45. *num.* 25. *lib.* 1. *Vrſell. ad afflict. deciſ.* 369. *num.* 5. vbi dicit ita fuiſſe ſeruatum in Magna Curia Vicariæ, & *Guazz. qui* alios dat concordantes *in d. defen.* 17. *cap.* 6. *num.* 11.

4 Quod verò d. ſtatutum quod emens rem fur-
tiuam in nundinis, vel Mercato non teneatur
illam domino reſtituere niſi reſtituto per domi-
num ſibi prætio ſit de iure vallidum ſcripſerunt
Alcia. de præſump. reg. 3. *præſump.* 29. *num.* 7.
Guazzin. d. defen. 17. *cap.* 6. *num.* 27. *& Farinac.*
de furt. d. quæſt. 177. *num.* 33. vbi teſtatur de ve-
5 riori opinione, & in pract. ſeruata, Licet con-
trarium teneant *Baiard. ad Clar. d. §. furtum num.*
126. *Benint. deciſ.* 34. *num.* 2. & ſentit *Menoch. de*
6 *præſump.* 29. *num.* 25. Quæ contraria opinio eo
magis habet locum ceſſante ſtatuto, vt benè
comprobat *Farinac. in d. quæſt.* 177. *num.* 31. *et*
Illuſtriſs. D. meus Deluca in d. tom. 2. *in tit. de regal.*
diſcur. 129. *num.* 3. *in fin. Bonſin. in dict. cap.* 54.
num. 14.

7 Vtrum verò ſupradicta habeant locum quando res furtiua empta fuit a latronibus, vel prædonibus tradit *Farinac. de furt. d. quæſt.* 177. *num.* 40 ipſum conſulas.

QVOD VIÆ CIVITATIS SINGVLIS MENSIBVS MVNDENTVR.
Rubrica XXIV.

QVolibet menſe Viæ omnes tam principales, quam aliæ Ciuitatis Eugubij mundari debeant per Ciues ante eorum Domos, habitationes, & Apothecas, & propterea omnes teneantur immunditias, ſiue alia quæcumque impedimenta amouere, & ad flumen aſportari facere, ad pęnam quadraginta ſolidorum cuilibet inobedienti, ſtatim de facto exigendam: Vtque talis Diſpoſitio executioni demandetur, Magiſtratus in principio cuiuſcumque Menſis id banniri faciat cum pœna prædicta termino trium dierum, ad hoc vt Executores dictam pœnam exigere valeant.

SVMMARIVM.

1 *Viæ publicæ purgari debent ab immunditijs a vicinis.*

Verbum purgare quid importet, num. 2.

Antiquitus ſpectabat ad ædiles cogere vicinos ad vias purgandas, num. 3.

ANNOTATIO

1 QVod viæ publicæ purgari debeant ab immunditijs, & alijs in eis exiſtentibus a vicinis habentibus domus iuxta eas etiam adductas vti habetur in hoc ſtatuto eſt tex. in *l.* 2. *& ibi not.*

Bart.

2 *Bart. & Doctores ff. de via publ.* Quæ purgari dicitur quando in totum ex ea tollitur lutum, non autem quando illud ponitur iuxta viam, *l. 3. §. purgari ff. de via publ.* & not. *Alex. in d. l. 2. ff. de via publ. & Cæpoll. de ſeru. ruſt. prædio. cap. 3. nu. 61.*
3 Florente autem Republica Romana ad Ædiles Curules ſpectabat onus cogendi vicinos ad vias reparandas, ad illas purgandas ab immunditijs & ne aliquis ſtercora, neque morticina, ſeu coria, in illis immitteret, vt refert *Petr. Greg. Tholoſan. in Sintag. iur. vniuer. lib. 3. cap. 13. num. 4.*

DE CLOACIS PVBLICIS, ET PRIVATIS. Rub. XXV.

VT Aqua in Vijs publicis ſine damno Ciuium adiacenti decurrat Magiſtratus diligenter curet Publicas Cloacas manuteneri, & cum opus fuerit mundari, & ſumptibus Vicinorum reaptari mandet. Quilibet etiam habens Cloacas, Aquarolos, vel Neceſſaria debeat ita tenere, quod non decurrant in Vias publicas, eaque ab omni fœtore claudere, & liberare, ad pœnam x. librarum quoties moniti contrafecerint, & reaptari omnino cogantur.

SVMMARIVM.

1 *Cloaca dicitur locus concauus, per quem colluuies quædam fluit.*
Quam cuilibet licet facere in proprio fundo, num. 2.
Vicinus autem cogi poteſt ad expurgandam Cloacam, num. 3.
Ne malus odor noceat Ciuitati, num. 4.
Ad materiam huius ſtatuti videas ſcripta ſupra lib. 1. Rubr. 48. per tot.

ANNOTATIO.

1 CLoaca autem dicitur locus concauus, per quem colluuies quædam fluit, *l. 1. §. cloaca autem. & ibi not. Bar. & Doctores ff. de cloac.* vbi habetur, quod Cloacæ appellatione, & Tubus, & fiſtula continentur, & tradunt etiam *Roffred. de libell. par. 2. in rubr. de Cloaca in prin. Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. cap. 48. num. 1. & ſeq.* vbi plura apponit ad d. materiam ſpectantia, & *Ripa de peſte in tit. de remed. præſeru. contra peſtem num. 48. & ſeq.*
2 Cuilibet vero licet facere Cloacam in fundo, vel domo ſua, & ex ea immittere aquam in viam publicam, niſi ex illa aqua via fieret deterior, *l. 2. §. ſi quis cloacam. ff. ne quid in loco publ.* & ſcribit *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. cap. 48. num. 7.* vbi declarat quando via dicatur fieri deterior, & minus habilis, vt ibi per eum.
3 Quod verò vicinus cogi poſſit ad expurgandam latrinam, & cloacam, ne malus odor noceat vicino eſt tex. in *l. ſi quando. 17. §. fin. ff. ſi ſeru. vend. & in l. ſeruitutes la grande*, & ibi not. Doctores, *ff. de ſeru. vrban. præd.* & not. *Choel. ad Bull. bon. regimin. cap. 42. numer. 83.* Et ne malus
4 odor aerem corrumpat in damnum Ciuitatis, vt obſeruat *Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. d. cap. 48. num. 2.* & ante eum *Roffred. in d. rubr. de Cloaca.*

DE VIIS, ET ALIIS LOCIS PVBLICIS NON ALIENANDIS, Vel permutandis. Rub. XXVI.

VIæ, & alia loca Publica alienari, ſiue concedi non poſſint à Magiſtratu, niſi Re maturè diſcuſſa in Conſilio generali, & illius accedente Conſenſu. Quòd ſi quis velit extra Ciuitatem aliquam Viam publicam de vno loco ad alium immutare, Volumus à Magiſtratu cum aſſenſu DD. Deputatorum concedi poſſe, ſi Viæ melioratio Syndici relatione habita, interſit, & habeatur Conſenſus adiacentium loco, vbi dicta Via mutanda ſit, illaque prius per dictum Syndicum fuerit terminata, & extructa: Alioquin immutantes pœnam xxv. librarum incurrant, & in priſtinum reſtituere cogantur.

SVMMARIVM.

1 *Viæ, & loca publica quando poſſint alienari per Communitaeem remiſſiuè.*
2 *Communitas quando poſſit alienare illius bona ſtabilia remiſſiuè.*

ANNOTATIO

1 Viæ, & alia loca publica quando poſſint alienari per Magiſtratum, val Communitatem recognoſcentem, vel non recognoſcentem ſuperiorem tractant *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. & Cæpoll. de ſeru. vrb. præd. cap. 3. num. 22.* 2 *& ſeq. & Surd. deciſ. 42. num. 5. & ſeq.* Et quando Vniuerſitas poſſit alienare illius bona ſtabilia cum licentia ſuperioris vel ſine, & quæ ſolemnitates in d. alienatione requirantur latè tractat *Choel. ad Bull. boni regim. cap. 32. per tot. & Loſæ. de iure Vniuer. par. 3. cap. 5. num. 1. & ſeq.* ipſos conſulas, cum minus longum eſſet omnia requiſita hic recenſere.

DE VIIS PVBLICIS, ET VICINALIBVS EXTRA CIVITATEM, Et de earum latitudine. Rub. XXVII.

NVllus ædificet, aut impedimentum aliquod apponat in Vijs Publicis, ſeu Vicinalibus exiſtentibus extra Ciuitatem, per quod vſus earum impediatur, & qui contrafecerit pœnam x. librarum incurrat, & viam ſuis ſumptibus liberare, & in priſtinum reſtituere teneatur.

Viæ autem principales, quæ Reales appellantur, exiſtentes prope Ciuitatem per vnum milliarium ſint, & eſſe debeant latitudinis pedum xxv. vltra verò vnum milliarium pedum xx. Viæ autem, quæ Communes, ſeu Publicæ dicuntur, ſint latitudinis pedum xii. Sicutetiam Viæ Vicinales eſſe debeant pedum vi. Semitæ verò pedum iii. & ita per Magiſtratum, & Viarum Superſtites manuteneri debeant.

SVMMARIVM.

1 *Publico in loco nihil immitti debet per quod illius vſus impediatur.*
Itaut ſi quid immiſſum ſit, illud ſit remouendum, num. 2.
3 *Viæ aliæ dicuntur Regiæ, aliæ Conſulares, aliæ publicæ, aliæ vicinales.*
Latitudo viæ publicæ quæ nam eſſe debeat, num. 4.
5 *Pes eſt menſura quindecim digitorum, num. 5.*

ANNOTATIO.

1 COncordat cum hoc ſtatuto non ſolum *Statutum Romanum lib. 1. cap. 105.* ſed etiam diſpoſitio iuris communis, quo prohibetur, ne quid fiat, nequè immittatur in loco publico, per quod illius vſus impediatur vti habetur in *l. 2. per tot. & ibi not. Doctores omnes ff. ne quid in loco publ.* & tradunt *Roffred. de libell. par. 2. rubr. Ne quid in loco publ. &c. & Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap. 107. num. 1. & ſeq. Surd.* 2 *d. deciſ. 42. num. 10.* Ita vt ſi quid immiſſum, ſeu appoſitum ſit locus in priſtinum ſit reponendus, vti habetur in hoc ſtatuto, & in *d. l. 2. §. idem labeo, & ibi glo. ff. ne quid in loco pub.* & not. etiam *Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib. 1. cap. 2. num. 5. & Fenzon. in d. cap. 107. num. 6. in fin.*

3 Viarum licet plures afferantur diſtinctiones per Doctores, cum aliæ dicantur viæ Regiæ, prætoriæ, conſulares, militares, & baſilicæ, vt videre eſt apud *Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib. 1. cap. 2. ſub num. 5.* communiter tamen diſtinguntur quod aliquæ ſunt publicæ, aliquæ priuatæ, & aliquæ vicinales, vt declarant *Cæpoll. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 3. num. 16. Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib. 3. cap. 13. numer. 2. Fenzon. ad ſtat. Vrbis d. cap. 107. num. 4. Surd. deciſ. 42. num. 2. & Antonel. de loco legal.* 4 *lib. 2. cap. 23. num. 6. & ſeq.* Quarum latitudo intelligitur de iure communi in via publica in porrecto octo pedum, in anfracto vero ſexdecim pedum, *l. viæ latitudo 8. ff. de ſeru. ruſt. præd. Petr. Greg. Tholoſ. d. lib. 3. cap. 13. num. 3. & Cæpoll. in d. cap. 3. num. 5. & ſeq.* vbi dicit, viam deſignari ſecundum ſtatuta, loci, vt fit in ſtatuto noſtro.

5 Pes verò de quo fit mentio in hoc ſtatuto eſt menſura quindecim digitorum ſecundum *glo. in cap. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4. Bald. Alex. & alij in l. 1. ff. ſi quis cautio. & in l. 3. ff. de verb. ſignif. Iaſ. in §. rurſus num. 67. Inſtit. de actio Antonell. de loco legal. cap. 23. num. 33.*

DE

DE IMMVNDITIIS IN VIIS NON PROIICIENDIS. Rub. XXVIII.

NEmo audeat in aliqua Via, vel Platea Ciuitatis letamen, ſpazzaturam domus, Animalia mortua, & ſimiles immunditias proijcere, vel proiectas habere, ſiue aquam immundam, & ſimilia in vias deijcere, ad pœnam quadraginta ſolidorum pro qualibet vice, & qui monitus prædicta non abſtulerit, pœna duplicetur, & nihilominus ea ſuis ſumptibus tollere, & locum omnino mundare cogatur: Excipimus autem eos, qui aliquid in via haberent occaſione fabricæ, donec fabricam compleuerint, & non vlterius, dummodo non occupent maiorem partem Viæ, taliter quòd per eam quis etiam cum Beſtijs tranſire non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod nemo proijciat immunditias in vias publicas eſt vallidum.*

Et alias id ſpectabat ad Officium Ædilium, n. 2.

Si tamen id non noceat vſui publico licere notat Cæpoll. relatus, num. 3.

4 *Famula ſi proijciat aquam putridam è feneſtra ſuper aliquem dominus tenetur ad duplum.*

Licet dominus non poſſit condemnari ex facto famuli, quando ille non eſt ſoluendo, num. 5.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum, quod nemo proijciat ſtercora, & immunditias in plateam, & vias publicas quod ſit vallidum, & ſeruandum dicit *Cæpoll. de ſeruit. vrb. prædio. cap. 68. num. 3. D. Deluca tom. 4. in tit. de ſeruit. diſcur. 24. num. 2. & 3.* Et
2 olim ad officium ædilium Curuleum ſpectabat curare, ne in loca publica proijcerentur ſtercora, coria, morticinia, & ſimil. vti habetur in *l. 3. in fin. ff. de via publ.* & ſcribit *Pet. Greg. Tholoſ. in Sintag.*
3 *iur. vniu. lib. 3. cap. 13. n. 4.* Licet id licere dumodo non noceatur vſui publico, & tranſeuntibus voluerit *Cæpoll. in d. cap. 68. num. 2.* ceſſante tamen ſtatuto, vt ibi per eum.

4 Inferri videtur ex prædictis quod ſi famula alicuius proijciat ex feneſtra aquam putridam ex qua deturpetur veſtis per viam tranſeuntis Dominus tenetur ad damni pœnam in duplum ad tex. in *in l. 1. & ibi not. Floria. ff. de his qui deijci. vel effud.* & tradunt *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. d. cap. 68. num. 3. & ibi Adden.* vbi declarat, hoc habere locum ſi aqua putrida proijciatur in loco, in quo vulgo iter fieri ſolet, alias ſecus, vt ibi per eum, latequè proſequitur *Iodoc. in prac. crim. cap. 144. num. 1. & ſeq.* vbi quamplura ſubijcit ad hanc materiam ſatis curioſa quæ videas ibi per eum.

5 Licet dominum non poſſe condemnari ex facto famuli, quando ille non eſt ſoluendo, ſed quod tunc Dominus reſtituatur in integrum ex clauſula generali voluerint *Rol. conſ. 42. ſub n. 30. vol. 3. Theſa. quæſt. foren. 52. ſub n. 2. lib. 1. Gomez Leo. deciſ. 30. num. 10. tom. 2. Ciriac. contro. 356. num. 40. & ſeq.*

DE PANNIS, ET ALIIS NON LAVANDIS IN PVBLICIS Fontibus, Rub. XXIX.

NVllus audeat lauare Pannos, Coria, aut quæcumque alia in publicis Fontibus, ſiue eorum Pantanis Ciuitatis Eugubij, & qui contrafecerit, puniatur vice qualibet in libris v. & quilibet poſſit denunciare, vel accuſare eiuſque Iuramento credatur cum vno teſte, & lucretur tertiam partem pœnæ, aliam verò tertiam habeant Executores, & Reſiduum inſtaurationi Fontis applicetur.

SVMMARIVM.

1 *Aquæ vſus humano victui eſt neceſſarius, vtilis, & ſalubris.*

Et ideo illa in publicis fontibus conſpurcanda non eſt, num. 2.

Et aquam conſpurcare grauis dicitur iniuria, num. 3.

ANNOTATIO.

1 AQuæ vſum neceſſarium humano victui vtilem, & ſalubrem probant *Ripa de peſte in tit. de remed. præſer. contra peſt. num. 6. & Petr. Greg. Tholoſan. in Sintag. iur. vniu. lib. 3. cap. 22. in princ.* cum illam pertinere etiam ad alimenta ſcripſerit *Surd. de alimen. tit. 4. quæſt. 3.*
2 *num. 3.* Et ideo nec mirum ſi illa in publicis fonti-

fontibus putridæ, & fætidæ rei immiſſione, vt diſponitur in hoc ſtatuto, corrumpenda non ſit, itaut qui illam ita fædare auſus fuerit veniat pena ſtatuti puniendus, *l.* 1. §.1. *ff. de extraord. crim.* & tradunt *Pariſ. conſ.* 110. *n.* 13. *&* 14. *vol.* 4. *&* *Ripa in d. tit. de remed. præſeru. contra peſt. num.* 31. 3 *&* 32. cum aquam conſpurcare grauis dicatur iniuria *Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib.* 38. *cap.* 3. *num.* 30.

Vtrum verò ſtatutum poſſit mandare quod credatur vnico Teſti dixi ſupra *lib.* 4. *rubr.* 64. quod hic repetendum non eſt, videas ibi ſi placet.

QVOD NON MACERETVR PROPE CIVITATEM, NEC Inciglietur in ea. Rub. XXX.

NVllus in poſterum Linum, vel Canepam audeat macerare prope Ciuitatem per ſpatium quarti vnius Milliaris: Sicut etiam incigliare non poſſit in Ciuitate, & Vijs publicis ad pœnam vtroque caſu decem librarum, Communi, & Executoribus pro parte applicandam.

SVMMARIVM.

2 *Fætor corrumpit aer, ex quo generatur peſtis maximè tempore æſtiuo.*

Peſtis vero eſt flagellum maius quocumque alio, num. 2.

ANNOTATIO.

SAtis prudenter diſpoſitum fuit in hoc ſtatuto, quod nemo audeat macerare canepam, ſeu linum iuxta Ciuitatem per vnum milliare, nec quod inciglietur in ea, quia ſupradictorum maceratio generat fætorem, vt dicit *Cæpoll. de ſeruit. ruſti. præd. cap.* 43. *num.* 2. ex quo
1 de facili corrumpi poteſt aer maxime tempore æſtiuo, & generari peſtis vti habetur in *l.* 1. *ff. de cloac.* & tradit *Ripa de peſte in princ. num.* 12. *&* 13. vbi de aqua corrupta, præcipuè ob macerationem lini, & canapæ, vt in hoc ſtatuto, & *in tit.*
2 *de remed. præſeru. contra peſt. num.* 64. Peſtis verò eſt flagellum maius, & horribilius quocumque alio, cum dicatur Bellum diuinum, cui humanæ vires non poſſunt reſiſtere, vt not. *Bart. & Doct. in l. naturaliter* 5. *ff. de vſucap. Abb. Butr. Felin. & alij Canon. in cap. transmiſſa* 10. *de præſcript. & Ripa de peſte in princ. numer.* 8.

DE BALCONE, PONTE, SIVE SCALIS IN VIIS NON Faciendis. Rub. XXXI.

AD tollendam Deformitatem, quæ hactenus à multis ob priuatam commoditatem Ciuitati illata eſt, Statuimus, & Ordinamus quòd Nullus in poſterum facere audeat Balconem in Domo, ſiue iam factum inſtaurare, vel etiam Pontem aliquem facere, ſiue Horticellum ſuper Vijs publicis, aut Scalas extra Domos in dictis Vijs ad pœnam xxv. librarum quoties contrafecerit: Niſi tamen Magiſtratus cum aſſiſtentia Superſtitum Viarum propter neceſſitatem vnum, vel duos Scalinos ad ſummum fieri permitteret. Pons autem ſi in aliquo Viculo faciendus ſit, de licentia ſolum Generalis Conſilij conſtrui poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Balconus, ſeu orticellus fieri non poteſt ſuper vijs publicis.*

Neque ſuper ſolo communi, num. 2.

Neque ſuper via publica poteſt fieri ponticellus, num. 3.

Etiam ſi quis ſit dominus muri ab vtraq. parte, n. 4.

Nequè ſcalæ poſſunt fieri ſuper ſolo publico, n. 5.

ANNOTATIO.

STatutum ſupradictum prohibens fieri balconem ſeu horticellum in domo ſuper vijs publicis
1 concordat cum iure communi, quo idem diſponitur, vt tradunt *Cæpoll. de ſeruit. ruſtic. præd. cap.* 13. *num.* 3. benè *Petr. Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vni. lib.* 4. *cap.* 12. *per tot.* vbi dicit in Gallia de anno 1499. fuiſſe ſtatutum per Ludouicum XII.

deijci

deijci proiecta domorum in vias publicas, & *Surd. conſ. 137. num. 7. & ſeq. vol. 1.* & illud neque fieri poſſe ſuper ſolo communi voluit *Sperel. deciſ. 56. num. 14.*

3 Sicuti etiam prohibitum eſt facere ponticellum
ſuper via publica, ſeu vicinali, vt docent *Cæpol.*
de ſeruit. vrba. præd. cap. 60. nu. 1. Theſaur. quæſt.
foren. 89. num. 4. lib. 2. Surd. deciſ. 42. num. 9. &
conſ. 137. num. 1. & ſeq. lib. 1. & Ciriac. controuer.
28. num. 11. & ſeq. etiam ſi faciens ponticellum
4 ſit dominus muri ab vtraque parte, cum ſolum
debeat eſſe liberum vſque ad Cælum, *Siluan.*
conſ. 60. in princip. Theſaur. d. quæſt. foren. 89. numer. 4. & Surd. d. conſ. 137. num. 1. & ſeq. vol. 1.
5 Et pariter quod fieri non poſſint ſcalæ ante
domum ſuper ſolo publico, vti habetur in hoc
ſtatuto, ceſſante conſuetudine neque infra ſtillicidium concludit *Cæpol. de ſeruit. vrban. præd. cap. 54. num. 6. & 7.* itaut neque primus, vel ſecundus gradus ſcalæ apponi poſſit *Surd. deciſ. 42. num. 7. Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 8.*

DE PARIETE. Rub. XXXII.

CVicumque liceat Muro ſibi propinquo libere vti, eiquè tigna, aliaquè ad ipſum Ædificium neceſſaria iniungere, etiam ſi is ad vicinum ſuum in totum pertineat, Dum tamen Murus ſit ſufficiens, eiuſquè Ædificijs nullo pacto officiat, & dimidium pretij eiuſdem Muri ad Æſtimationem duorum Peritorum per ipſas partes eligendorum, perſoluatur. Quod ſi aliquis habens communem Parietem voluerit ſuper ipſo fabricare, de ſuo proprio id facere poſſit, dum tamen ipſe Murus communis ſit idoneus, & habilis ad tale onus ferendum, aliter teneatur ſuis expenſis fortificare, & hoc caſu eligi etiam debeant duo Periti in Arte iuxta quorum Declarationem Murus ipſe aptetur. Et ſi quis ſuper Muro communi murauerit de ſuo proprio, & alter Socius ſuper eo voluerit ponere, & iniungere, aut altius tollere ſuum Ædificium, liceat ei, etiam ſi Vicini luminibus officiatur, ſoluto pretio dimidiæ partis ponendo per Peritum communiter eligendum, & ex tunc facta ſatisfactione Murus ſit communis. Quòd ſi inter duas Domos parua illa Intercapedo, ſiue diſtantia interſit, Liceat ei, qui priùs in altera earumdem Domorum ædificare cæperit, totum illud ſpatium nullo perſoluto pretio occupare, & Domui ſuæ adiungere, Muroquè Vicini, vt ſupra dictum eſt ſoluto pretio pro medietate communiter vti, dummodo Vicini Ædificia, ſi quæ ſint, illeſa conſeruentur, vel reaptentur, & eius indemnitati prouideatur.

SVMMARIVM.

1 *Muro alieno ſibi propinquo quis vti poteſt ſoluto prætio illius, licet ſit totus vicini.*

Ac etiam quis poteſt fabricare ſuper muro communi etiam ſi noceat luminibus vicini: n. 2.

Si murus ſit deſtinatus ad eleuandum, ſecus ſi ſit diuiſorius, n. 3.

Non poteſt tamen offici luminibus vicini ſi cubiculum remaneret omninò cecum, n. 4.

Niſi cubiculum poſſet habere lumen ex alio loco, n. 5.

Et an ſufficiat ad dictum effectum lumen habere ex tecto, n. 6.

7 *Intercapedo, quæ eſt inter duas domos ad quem ex vicinis ſpectet.*

ANNOTATIO.

1 CVm diſpoſitione ſupradicti ſtatuti, quod quis vti poſſit muro alieno ſibi propinquo, & illi ſuum ædificium iniungere, etiam ſi murus ad vicinum in totum pertineat ſoluto tamen ei eiuſdem muri dimidio prætio concordat *Bulla Gregor. XIII.* cuius verba refert *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 107. num. 4.* & de eadem meminit etiam *Illuſtriſſ. Dominus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de ſeruit. diſcur. 7. num. 2.*

2 Quo verò ad alteram partem diſpoſitionis
eiuſdem ſtatuti quod habens communem parietem poſſit deſuper fabricare, ſi murus ſit idoneus, etiam ſi luminibus vicini officiatur concordant poſt *Ang. Simon. de Prat. Cæpol. Corn. Iaſ. Soc. Sen. Honded. Felic. & Theſaur.* per eum adductos *Thomat. deciſ. March. 119. num. 5. & ſeq.* vbi loquitur in terminis ſtatuti noſtri, etiam ſi pars muri communis fuerit per ſocium ædificata ſoluta parte muri, vt ibi per eum, & alij quamplures relati per *Sperell. deciſ. 54. num. 11. & ſequen.* vbi hanc opinionem dicit communem, licet ipſe illam non ſequatur, cum qua tamen pertranſit quando murus communis eſt ad ædificandum deſtinatus *deciſ. 56. num. 20.* & nouiſſimè *Illuſtr. D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de ſeruit. diſcur. 3. num. 2. & diſcur. 4. num. 2. & diſcur. 6. num. 3. & diſcur. 7. num. 4.* vbi dat concor-
3 dantes licet ſecus ſit ſi murus non ſit deſtinatus

ad

ad eleuandum ſed ſit ſimpliciter diuiſorius, vt
poſt *Cæpoll. Bero Burſatt. Carpa. Theſaur.* & alios
per eum relatos firmat *Ciriac. controuerſ.* 460. *nu-
mer.* 4. *& ſeq. Antonel. de loco legal. lib.* 2. *cap.* 23.
num. 28. *& ſeq. & D. Deluca in d. diſcur.* 3. *num.* 2.
& d. diſcur. 4. *num.* 2. *& d. diſcur.* 6. *num.* 3. *& d.
diſcur.* 7. *num.* 4. vbi dicit, hanc eſſe communem
diſtinctionem Doctorum, & ita conciliari con-
trarias Doctorum opiniones in hac materia mu-
ri, & *diſcur.* 9. *num.* 2. vbi teſtatur de communi
opinione etiam ſi feneſtræ claudantur, & *diſc.*
10. *num.* 2.
4 Quæ tamen diſpoſitio ſtatuti quod ad obtura-
tionem feneſtræ licet non videatur habere lo-
cum, quando manſio ſocij remaneret omninò
cæca, & inutilis cum nemo debeat ſepeliri viuus
in propria domo, vt voluerunt *Gratian. diſcep.
foren. cap.* 896. *num.* 1. *& ſeq. par.* 5. *Ciriac. contr.*
460. *num.* 15. nec non *Dom. Deluca d. diſcur.* 9. *nu-
5 mer.* 7. *& in d. diſcur.* 10. *num.* 6. Id tamen non
habet locum quando camera poteſt habere lu-
men ex alio loco, & quando feneſtra non fuit
conſtructa ab initio ædificatæ domus, ſed poſtea
vt declarat *D. Deluca in d. diſcur.* 9. *num.* 8. *verſ.
verum &c.* & ſentit *Rota apud Duran. deciſ.* 450.
6 *num.* 3. Quando vero ad dictum effectum ſuffi-
ciat lumen habere ex tecto ex lucernali vulgo
Baleſtriera videas per *D. Deluca in d. diſcur.* 10. *ſub
num.* 6. *verſ. non obſtante &c.* qui diſtinguit, vt
ibi per eum.
7 Ad quem autem ex vicinis pertineat dictum
ſpatium, ſeu intercapedo inter duas domos, de
qua fit mentio in hoc ſtatuto ponit *Cæpoll. de
ſeru. vrba. præd. cap.* 40. *num.* 5. & de dicta inter-
capedine meminit etiam *Ill. D. Deluca in d. tit. de
ſeruit. diſcur.* 6. *ſub num.* 9.

DE STILLICIDIO. *Rub.* XXXIII.

NEmini liceat fabricare Stillicidium, per quod aqua decurrat ſuper tectum, ſiue Ædificium Vicini, neque etiam Canale per quod Aqua pluuia collecta prope, vel ante Domum alicuius cadat, ad pœnam xxv. librarum, & reſtitutionis Ædificij in priſtinum Vicino requirente.

SVMMARIVM.

1 *Stillicidium eſt quod ſtillat, & aliquando cadit directo, & quando non, maximè per dochiam.*

2 *Aquam nemo poteſt deuertere ex ſuo ſtillicidio ſuper aream, vel fundum vicini.*

Fallit ſi ſeruitus eſſet impoſita n. 3.

Quæ tamen non præſumitur, ſed eſt probanda, num. 4.

Et probatur ex coniecturis, & præſumptionibus num. 5.

6 *Dominus prædij debentis ſeruitutem Stillicidij recipiendi poteſt in loco ædificare dumodo dictam ſeruitutem non impediat.*

ANNOTATIO.

1 STillicidium eſt illud, quod ſtillat, & interdum cadit directo, & aliquando non propter ventum, & maximè per dochiam, *leg. ſeruitutes,* 19. §. *ſtillicidium, ff. de ſeruit. vrb. præd. Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. cap.* 38. *num.* 1. *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 106. *in princip.* vbi illud appellat *Quaſiſtillarum cudium,* quod guttatim cadat vbi è tecto guttæ fluunt *Petr. vero Greg. Tholoſ. in Sintag. iur. vniu. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 2. aſſerit, ſtillicidium dici tectum, ex quo aqua guttatim in pluuiam, ſeu in aream decidit, vt ibi per eum.

2 Nemo autem poteſt diuertere aquam ex ſuo
ſtillicidio ſuper aream, ſeu tectum vicini, *ad
tex. in l.* 1. *& ibi not. Doct. ff. de ſeru. vrban. præd.*
& tradunt *Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. cap.* 28.
num. 2. *Surd. conſ.* 137. *num.* 7. *& ſeq. lib.* 1. qui
dat concordantes quamplures, & *Illuſtr. Domin.
meus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom.* 4. *in tit.
de ſeruit. diſcur.* 17. *num.* 3.
3 Quod tamen non habet locum ſi ſeruitus eſſet
impoſita, vt declarant *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd.
d. cap.* 28. *num.* 3. *& Surd. d. conſ.* 137. *num.* 7. *&
ſequen.* nec non *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 106.
4 *num.* 5. Quæ tamen ſeruitus non præſumitur,
ſed illa eſt probanda per allegantem, vt docent
Menoch. de præſum. lib. 3. *præſum.* 89. *num.* 1. *&
ſeq.* vbi alios allegat ita ſentientes, *Fenzon. d. cap.*
106. *in fin. & D. Deluca in Theatr. verit. & iuſt. in
tit. de ſeruit. diſc.* 39. *num.* 10. nec non *Rota dec.*
398. *num.* 2. *par.* 14. *recentior.* Illam tamen pro-
5 bari ex coniecturis, & præſumptionibus volue-
runt *Bart. in l.* 1. *num.* 9. *ff. de itin. actuq. priuat.
Gratian. diſcep. forenſ. cap.* 681. *num.* 7. *par.* 4. ple-
nè *Domin. Deluca in d. tit. de ſeruit. tom.* 4. *diſcur.*
3. *num.* 11. *& Rota in Firmana ſeruit.* 21. *Martij*
1664. *coram R. P. D. Ninot.*
6 Dominus verò prædij debentis ſeruitutem ſtil-
licidii recipiendi quod poſſit in loco in quo ca-
dit ſtillicidium ædificare dumodo ſeruitutem
ſtillicidij non impediat firmant *Honded. conſ.* 80.
num. 42. *lib.* 2. & nouiſſimè *Antonel. de loco leg.
lib.* 2. *cap.* 31. *in princ.*

DE ÆDIFICIO PROPE VICINVM FACIENDO, Rubrica XXXIV.

OMnibus liberum eſſe volumus ſuum tollere Ædificium, etiam, quòd Vicini aſpectus impediatur, vel etiam Nouum facere in ſuo Solo, dummodo Vicino non appropinquet ſpatio vnius pedis cum dimidio, vel contra antiquam debitam Seruitutem, ſeu contra conuentiones, & pacta id non fiat, quibus caſibus Iudex cum primùm de prædictis ei conſtet, Ædificium dirui Iuris, & facti remedijs compellat.

SVMMARIVM.

1 *Ædificare in ſuo ſolo cuilibet licet etiam ſi noceat luminibus vicini.*

Niſi quis ædificaret ad æmulationem, numer. 2.

Quod tamen non præſumitur, ſed eſt probandum, n. 3.

Et quando dicatur ædificari ad emulationem, num. 4.

Neque quando quis ædificaret in ſolo publico, num. 5.

Neque quando quis ædificaret in ſuo ſolo ob honeſtatem, n. 6.

Nec ſi eſſet impoſita ſeruitus altius non tollendi, num. 7.

8 *Ædificare volens iuxta domum vicini, tenetur relinquere duos pedes.*

ANNOTATIO

1 STatutum prædictum quod quilibet poſſit in ſuo ſolo ædificare, & ædificium extollere vſquè ad Cælum, & ſi illud officiat luminibus vicini concordat cum iure communi, quo idem eſt diſpoſitum ad tex. *in l. altius*, 8. *& ibi not. Doct. communiter, C. de ſeruit. & aqua*, & tradunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 104. num. 3. Honded. conſ. 80. num. 14. & ſeq. & conſ. 81. num. 35. & ſeq. vol. 1. Paul. Rub. de valid. legal. cap. 10. num. 5. & cap. 11. num. 1.* latè comprobans *Illuſt. Dominus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de ſeruit. diſcur. 1. num. 2. diſcur. 2. num. 5. & diſcur. 4. num. 14. & Rota apud Zuffi. de legitt. proceſſ. criminal. deciſ. 85. numer. 1.*
2 Niſi tamen quis ædificaret ad æmulationem, quod non licet facere, *Dominus Deluca in d. tit. de ſeruit. d. diſcur. 1. num. 2. & diſcur. 2. num. 6. Paul. Rub. de valid. legal. d. cap. 10. num. 7. & ſeq. Rota in Romana Tramontanæ, 7. Iunij 1623. coram R. P. D. Pirouano,*
3 *§. neque prædicti &c.* Quod tamen non præſumitur, ſed eſt probandum per allegantem, *Cæpol. de ſeruit. vrban. præd. cap. 62. num. 2. Menoch. de arbitrar. caſu 156. num. 8. Honded. conſ. 80. num. 34. vol. 1. Rota in d. Romana Tramontanæ, d. §. neq.*
4 *prædicti &c.* Tunc autem dicitur ædificari ad emulationem, quando ædificium edificanti non prodeſt, & vicino nocet, vt benè declarat *Honded. d. conſ. 80. num. 35. lib. 1. Giurb. obſeru. 47. num. 19. Paul. Rub. de valid. legal. cap. 10. num. 7. & ſeq. & Rota deciſ. 253. num. 63. & ſeq. part. 7. recent.*

5 Nequè quando ædificaret in ſolo publico, quod non licet facere regulariter cum damno vicini, *l. 2. §. merito, ff. ne quid in loco publ. Paul. Rub. de valid. legal. cap. 10. num. 21. & 22. Anton. Gomez in l. 46. Taur. in princ.* Prout neque licet
6 ædificare in ſuo ſolo fauore honeſtatis, vt ſi ex ædificio inſpiceretur intra Monaſteria Monialium, vt probant *Sperel. d. deciſ. 54. num. 6. & ſeq. par. 1. Capic. Latr. deciſ. 157. num. 20. & ſeq. par. 2. Dominus Deluca in d. diſcur. 2. num. 6* & latius *diſcur. 21. per tot. & Rot. in d. Romana Tramontanæ*
7 Nec ſi eſſet impoſita ſeruitus altius non tollendi, vt tradunt *Poſt. de manut. obſeru. 10. in fin. & D. Deluca in d. diſcur. 2. num. 6.* qui dant concordantes.

Hoc ſtatutum intelligitur quando quis vult ædificare prope domum vicini ex parte laterali, non autem ex parte anteriori, vt benè obſeruat *Illuſt. Dom. Deluca in d. tit. de ſeruit. diſcur. 6. num. 9. verſ. dicebam, &c.* quicquid ſenſerit *Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 27.*

8 De iure autem communi volens ædificare iuxta damnum vicini debet relinquere duos pedes, ad tex. *in l. fin. ff. fini. reg.* & tradunt *Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. cap. 40. num. 1. & 2. Andreol. ad Cæpoll. poſt lib. 3. controuer. in verbo Volens ædificare &c.* vbi quamplures dat concordantes, *Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 21. & ſeq. & Dom. Deluca in d. tom. 4. in tit. de ſeruit. diſcur. 6. num. 6. verſ. dicebam &c.*

DE FENESTRIS PROPE VICINVM FERRANDIS. Rub. XXXV.

QVicumque habuerit aliquam Feneſtram, ſeu foramen adeo latum in Muro aliquo Communi, vel proprio prope Domum Vicini, per quam, ſeu per quod deſcendi facile poſſit in Domum, ſeu Cortile, vel Hortum Vicini, quòd Iudicis arbitrio

bitrio iudicandum relinquimus, cogi poſſit à Iudice ad petitionem Vicini conquerentis, vt debeat illa ferrari facere, ita & taliter, quod per illa non poſſit caput mitti, & Vicini Domus in tuto ponatur.

SVMMARIVM.

1 *Feneſtræ per quas poteſt deſcendi in domum vicini quod ſint ferrandæ adeſt etiam ſtatutum Bononiæ, & fuit deciſum in Conſilio Neapolitano.*

Ferratæ ſupradictæ ſi ſint fractæ ſunt iterum apponendæ, n. 2.

De iure communi vicinus non tenetur d. ferratas apponere, n. 3.

ANNOTATIO.

1 CVm diſpoſitione huius ſtatuti mandantis quod habens feneſtram, ſeu foramen in muro communi, vel proprio propè vicinum adeo latum, per quod deſcendi poſſit in domum, Cortile, vel in hortum vicini cogi poſſit ad petitionem eiuſdem vicini ad illam ferrandam, itaut per illam non valeat caput mitti concordat *Statutum Bononien.* de quo mentionem facit, & illud approbat *Rota apud Zuffi. de legit. proc. crim. deciſ. 85. num. 7. & ferè per tot.* & ita fuit deciſum in *Conſ. Neap.* vt dicit *Afſl. deciſ. 224. in fin.*

2 Addo prædictis, quod ſtante dicto ſtatuto, quod vicinus teneatur habere ferratas in ſuis feneſtris, ne poſſit deſcendere in domum, ſeu fundum vicini, ſi dictæ ferratæ reperiantur fractæ, vel vetuſtate conſumptæ vicinus tenetur illas reficere proprijs ſumptibus *ad tex. in l. et ſi forte, 6. §. etiam, ff. ſi ſeru. vendic. iuncta, l. eum debere 32. ff. de ſeru. vrb. præd.* & per *d. tex. ita not. Cæpol. de ſeru. vrb. præd. cap. 55. num. 3.*

3 Circumſcripto autem hoc ſtatuto vicinum non teneri ad apponendas ferratas in ſuis feneſtris, per quas poſſit introire in domum, ſeu hortum vicini probat *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. d. cap. 55. num. 3.* licet contrarium fuerit deciſum in *Conſ. Neap.* vt dicit *Afſl. d. deciſ. 224. in fin.*

DE VERSATORIO, ET NECESSARIO Rub. XXXVI.

NVlli liceat Aquæductum, ſiue Verſatorium apertum habere, per quod Aqua in Vias publicas decurrat: Sicut etiam nulli licere Volumus in Muro Communi ex parte ſua fabricari facere Verſatorium, ſiue Neceſſarium, per quod parieti aliquod præiudicium, vel etiam fœtor vicino inferatur, & ſi quis contrafecerit Iudex ſtatim illud amoueri faciat.

Si quis verò habeat Verſatorium, ſiue Neceſſarium iam conſtructum in communi pariete, per quod damnum, ſiue fœtor Vicino inferatur, Iudex ſummariè Iuris remedijs Dominum cogat, vt omne damnum, & fœtorem tollere, & amouere faciat, Alioquin Ædificium ipſum tolli, & dirui mandet.

SVMMARIVM.

1 *Verſatorium fieri non poteſt, quod exeat in viam publicam.*

Et vicinus petere poteſt, illud amoueri, numer. 2.

3 *Neceſſarium fieri non poteſt in muro communi.*

Licet diſtinguat Cæpoll. relatus, n. 4.

5 *Vicino datur actio in factum contra immittentem fætorem in domum ſuam.*

ANNOTATIO.

SAtis prudenter quidem diſpoſitum fuit in hoc ſtatuto, quod nemo poſſit habere Verſatorium, per quod aqua decurrat in vias publicas, cum aquæ ex eo deſcendentes vti putridæ generent fœtorem, vt dicit *Cæpoll. de ſeruit. ruſt. præd. cap. 43. num. 2.* ex quo aer ſolet corrumpi, & ſic generari ſolet peſtis, quod quidem eſt maximum malorum, vt probaui ſupra in hoc
1 *quinto lib. rub. 30.* Et ideo id reperiatur prohibitum in *l. 2. §. viæ autem, cum §§. ſequent. ff. ne*
2 *quid in loco pulic.* Et ideo vicinum poſſe cogere, vt illud amoueatur dum nocere poteſt tradit *Cæpoll. de ſeruit. ruſt. præd. cap. 67. num. 5.* Et idem eſt ſi d. Aquarolũ ex aqua ex eo profluens inundaret parietem vicini, *l. fiſtulas, 16 & ibi Bart. ff. ſi ſeruit. vendic.*
3 Neceſſarium vero fieri non poſſe in muro communi tradit *Anguiſ. conſ. 29. lib. 3.* quem referendo ſequi videtur *Andreol. in addit. ad Cæpol.*
4 *de ſeru. in verb. Neceſſarij materiam &c. Cæpol. vero de ſeruit. vrban. præd. cap. 65. num. 2. & ſeq.* diſtin-

ſtinguit ad mentem huius ſtatuti, ſi damnum præcipuè muro vicini inferatur, vel malus odor in domo vicini percipi poſſit, & ſi murus eſt communis pro diuiſo, vel indiuiſo, de quo videas ibi per eum.

5 Et quod competat actio in factum contra vicinum in domum ſuam fætorem immittentem, vti habetur in hoc ſtatuto eſt *tex. in d. l. 2. §. idem labeo. ver. idem ait ſi odore, ff. ne quid in loco publ.* & aduertit *Choel. ad Bull. boni regim. cap. 31. num. 216.*

DE DOMIBVS NON DIRVENDIS. Rub. XXXVII.

NE Ciuitas ruuinis deformetur, nulla Domus in poſterum prætextu Maleficij diruatur, præter quam in caſu Proditionis, & leſæ Maieſtatis, Sed in caſibus, qui bonorum publicationem de Iure Communi, ſiue Municipali requirunt, publicata Fiſco applicetur, aliàs delinquentis hæredibus relinquatur: Addentes etiam quod quis non poſſit propriam Domum ratione dominij diruere, & deuaſtare ad vendendum Cuppos, Lateres, Ligna, Ferramenta, & ſimilia, ſed integram alienare teneatur, pœna L. librarum quoties fuerit contrafactum, Niſi tamen Domus totalem ruinam minaretur, & Dominus illam propter eius paupertatem reficere, aut ſuſtinere non poſſit, & emptorem præmiſſo publico Banno, non inueniret, quo caſu de licentia prius habita à D. Locumtenente, & Magiſtratu eam diruere valeat. Declarantes, quòd ſi quis haberet aliquam Domunculam, illam occaſione ampliandi propriam Domum, vel Hortum cum conſenſu Magiſtratus diruere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Domus non poſſunt demoliri, ne Ciuitatis aſpectus deformetur.*
Fallit ob crimen læſæ Maieſtatis, num. 2.
Et in domo in qua hæretici conueniunt, & ſe retrahunt, num. 3.
4 *Domus diruta ſi refici non poſſit per dominum quomodo ſit agendum.*
5 *Domus debitoris fiſco non poteſt demoliri.*
6 *Domus poteſt demoliri per Officialem, vt Ciuitatis aſpectus fiat pulcrior.*
Dummodo prætium ſoluatur domino domus, num. 7.
8 *Domus pro executione non poteſt diſcooperiri, & auferri cuppi, & trabes.*

ANNOTATIO.

1 QVod domus de iure non poſſint demoliri ne publicus Ciuitatis deformetur aſpectus, vt habetur in hoc ſtatuto, ſuadetur ex *l. 2. C. de ædif. priuat.* & *ex l. ædificia 13. C. de oper. publ.* & tradit *Bonfin. ad Bannim. general. cap. 36. num.* 10. & contra demolientes domos ſine licentia Superioris imponitur pœna a *Conſtit. March. lib. 4. rubr.* 80.

2 Domus committentis delictum læſæ Maieſtatis deuaſtari, vti habetur etiam in hoc ſtatuto, tradit latè *Farinac. de crim. læſæ Maieſt. quæſt.* 116. *num.* 28. *& ſeq.* vbi multipliciter hanc concluſionem ampliat, & limitat, quas non refero, cum ſint extra materiam ſtatuti noſtri, cum quo concordat *Maſſin. de confiſc. bonor. quæſt.* 4.

3 *num.* 69. Prout etiam deuaſtari domum, in qua hæretici conueniunt, & ſe retrahunt, ne ſic poſſe Curiæ deueniant tradunt ijdem *Farinac. de hæreſ. quæſt.* 190. §. 2. *per tot. & Maſſin. de confiſc. bono. d. quæſt.* 4.

4 Domus autem diruta ſi refici non poſſit per dominum, & illa pariat deformitatem in Ciuitate cogi poteſt dominus ad illam reficiendam, ſi vero illam non poteſt reficere tenetur illam vendere alteri, qui valeat illam reficere, quam ſi iuſto prætio vendere non poterit poteſt petere a Republica quantum ſufficiat ad reparationem illius, vt tradunt *Specul. in tit. de ſatiſd. §. hoc quoq; Marſil. ſingul.* 470. vbi dicit, quod hoc putat difficile practicari, & *Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. cap.* 59. *num.* 4.

5 Addo quod nequè poteſt dirui domus debitoris fiſci, *l. cætera §. hoc ſenatus conſultum il primo, & ibi hoc not. Angel. & Doctores, ff. de lega.* 1.

6 Poſſe autem dirui è contra domum priuati per Officialem publicum, vt Ciuitatis aſpectus fiat pulcrior eſt tex. *in l. ædificia* 13. *C. de ædif. priuat.* & tradit *Roma. ſingul.* 718. *per tot. & ibi Adden. Hippol. de Marſil. in pract. §. aggredior num.* 68.

7 Dumodo prætium ſoluatur domino domus, vt poſt *glo. & Iaſ. in l. barbarius* 3. *ff. de offic. præto. & Felin. & Deci. in cap. quæ in Eccleſiarum* 7. *de conſtit* per eos relatos declarant *Adden. ad Roma. in d. ſingul.* 718.

8 Addo quod ne Ciuitas deformetur non licet diſcooperire domum, & auferre cuppos, trabes, & ſimil. vt ex *Gilia.* per eum relato firmat *Poſti. de ſubhaſt. inſpec.* 14. *num.* 13.

DE MORTVIS SEPELIENDIS. Rub. XXXVIII.

LAudabilis conſuetudo in Mortuis ſepeliendis nonnullis ab hinc annis inducta omnino obſeruanda erit, & quòd impenſa, quæ olim extrinſecus ad pompam non ſine Ciuium iactura fieri ſolebat, ad Suffragia pro Animarum ſalute in Eccleſijs porrigenda iuxta cuiuſcumque conditionem hæredum arbitrio conuertatur. Volumus etiam quod Aſcendentes omnes, Deſcendentes, & Conſanguinei primi gradus non poſſint exire de Domo ad aſſociandum Cadauera Defunctorum ad Eccleſias, ſed die ſequenti, vel alijs, quibus Officia pro Defunctis celebrantur, adeſſe poſſint, ibiquè pro ſalute Animarum Defunctorum, & Propinquorum ſuorum Deum Opt. Max. exorare debeant.

Declarantes etiam, quòd Ciuium cadauera extra Ciuitatem, Defunctorum poſſint intra Ciuitatem exportari, & in proprijs Sepulchris, & Eccleſijs, vnà cum Maioribus condi, & ſepeliri, Niſi tamen aliqua ſuſpitio Cadaueris, vel temporis qualitas, & occaſio aliter ſuaderet, quod Iudicum, & Magiſtratus arbitrio iudicandum erit.

S V M M A R I V M.

1 *Statuta diſponentia circa funera in ſpectantibus ad vtilitatem Eccleſiæ, & Clericorum non valent.*

Secus ſi diſponant circa veſtes lugubres, & alia ad Eccleſiam non ſpectantia, num. 2.

3 *Mortuorum corpora antiquitus intra Ciuitatem non ſepeliebantur.*

Hodie tamen id eſt permiſſum, num. 4.

Et mortui extra parochiam poſſint ad illam deferri, num. 5.

A N N O T A T I O.

1 LIcet ſtatuta laicorum circa funera diſponentia de his, quæ ſpectant ad vtilitatem Eccleſiæ, & Clericorum, vt de Eleemosyna Miſſarum, eleemosyna Clericorum, numero candelarum, & Religioſorum comitantium cadauer, & de Cultricis, quæ apponuntur ſuper corpus defuncti ſint inuallida vti prohibentia ſaltem indirectè liberam facultatem dandi eleemosynas Eccleſiæ, & Clericis, vt tradunt *Alter. de cenſu. tom. 1. diſput. 16. lib. 5. cap. 6. & P. Diana* qui illum referendo ſequitur in *Sum. in verbo ſtatutum laicale num. 9. Graſſ. de effect. cler. effec. 2. n. 467. & ſeq. & Balth. Tom. de Imm. Eccleſ. tit. 1. num.* 117.

2 Secus tamen eſt, ſi ſtatutum diſponat de veſtibus lugubribus, apparatu cubiculorum, & de alijs ad Eccleſiam non pertinentibus, vt facit ſtatutum noſtrum, & præcipuè quod Conſanguinei primi gradus non comitentur cadauera ad Eccleſias ne ibi cum eorum fletibus diuina officia perturbent, quia tunc ſtatutum eſt rationabile, & validum, vt declarant *Alter. P. Dian. Graſſ. & Balth. Tomaſ. in locis proxime adductis*, ac etiam, idem ſcribit *amplia.* 501. vbi quamplures dat concordantes.

3 Et licet antiquitus corpora mortuorum intra Ciuitatem ſepeliri ex lege 12. tabularum non eſſet permiſſum, vt dicit *Barboſ. de Offic. Paroch. cap. 26. num. 5. & Petr. Greg. Thol. in Sintag. iur. vni. cap. 21. lib. 33. num. 4.*

4 hodie tamen id benè eſt permiſſum *cap. nullius 13. q. 2. & ibi glo. cap. ex parte 5. cap. cum liberum 6. de ſepul.* & latè comprobat *Barb. in d. c. 26. n. 8. & Rot. apud Card. Cau. dec. 15. n. 2*

5 Et ideo quod mortuis caſualiter extra eorum Parochiam, & etiam extra, Diœceſim deferri poſſe ad eorum Parochiam ſepeliendi tradunt *Nicol. in lucub. vtriuſq iur. par. 1. lib. 4. tit. 15. ſub nu. 19. §. multo magis, &c. & Marchett. de ſepult. tit. 38. §. 2. num 63. in fin.* vbi refert *Reſolut. Sacr. Congr. Epiſc. in Caieta. 5. & 26. Octobris 1604.*

DE FAMVLIS COGENDIS AD SERVITII TEMPVS Implendum. Rub. XXXIX.

FAmuli, & Famulæ Artificum, & aliorum ſi promiſerint pro certo tempore alicui inſeruire Domi, ſiue in aliqua Apotheca, teneantur conuentum tempus complere, dummodo Dominus illis mercedem conuentam ſoluat, & non aliter quàm conuentum eſt, eorum opera vtatur, & ſi conuenerint, condecentia præbeant Alimenta, & ad hoc Famuli, & Famulæ, ſicut etiam Domini ad perſoluendum mercedem per Iudices iuris, & facti remedijs compellantur: Et ſi dicti Famuli, vel Famulæ damnum aliquod Dominis intulerint, illud emendare etiam cum Salarij retentione cogantur.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Famuli qui promiſerunt pro certo tempore inſerui-*
re non poſſunt ante tempus recedere.
Ratio affertur, n. 2.
Et recedens ante tempus non debet habere ſala-
rium neque pro tempore quo ſeruiuit, n. 3.
Et tenetur reſtituere domino veſtes ei traditas,
num. 4.
E ſi ſit debitor domini poteſt retinere illius bona
num. 5.
Ac etiam pro damnis ab eo acceptis, n. 6.
Etiam ceſſante hipoteca, n. 7.

ANNOTATIO.

1 FAmuli, & famulæ qui permiſerunt
pro certo tempore alicui inſeruire
non poſſunt ante tempus recedere,
vti habetur etiam in hoc ſtatuto,
& ſuadetur ex *Caroc. de locat. &*
conduc. par. 1. in tit. de famul. & pe-
diſeq. quæſt. 10. num. 20. in addit. incipien. Addo
2 *etiam &c.* cum pacta, & conuentiones ſint ſer-
uanda *l. 1. & ibi not. gloſ. & Doctores omnes, ff. de*
pact. & tradit *Rota per Merlin. de pignor. deciſ. 66.*
num. 1. & deciſ. 148. num. 4. & in Vrbinaten. Sal-
uiani 18. Iunij 1660. coram Card. Celſo, §. Iniuſti-
3 *tia quoque*, vbi aliæ recenſentur. Itaut ſi famu-
lus recedat a Domino ante tempus non debeat
habere ſalarium pro tempore, quo ſeruiuit, vt
voluerunt *Bald. in l. 2. col. 1. & in l. æde 3. num.*
8. C. locat. & conduct. Borgn. deciſ. 26. numer. 44.
par. 2. Diaz. de Mena lib. 1. variar. quæſt. 8. num.
18. & alii plures quos refert, & ſequitur *Giurb.*
obſeru. 67. num. 20. & 21. vbi dicit, quod ſi fa-
mulus illecentiatus decedat poteſt cogi ſala-
4 rium ſolutum reſtituere, vt ibi per eum. Ac
etiam tenetur reſtituere domino veſtimenta ei
tradita ſec. *Bald. & Alex. in l. in his 67. §. ſeruis,*
ff. ſolut. matr. & in l. diuerſarum 20. C. de poſtli.
reuer. & in auth. habita, ne filius pro patr.
5 Et quod ſi famulus recedat à Domino, & re-
maneat illius debitor dominus, poſſit retinere
illius bona donec ſoluat debitum tradunt *Bart. in*
in dict. in ijs rebus, 67. §. ſeruis, num. 4. & ibi Ro-
man. num. 26. ff. ſolut. matr. Vinc. de Anna ſingul.
287. quos refert, & ſequitur *Caroc. in d. tit. de*
famul. & pediſeq. quæſt. 10. num. 21. in addit. &
6 idem dicendum eſt licere pro damno recepto,
vti habetur in hoc ſtatuto, cum fauorabilior ſit
retentio, quam actio, vt tradunt *Giurb. deciſ. 60*
num. 5. Caſtill. tom. 3. controuerſ. cap. 15. num. 9.
& ſeq. & tom. 4. cap. 42. num. 113. & Alph. Abo-
lea de ceſſion. iur. tit. 4. quæſt. 7. num. 30. in fine.
7 Etiam ceſſante hipoteca, *Ciriac. controuer. 428.*
in fin. & controuer. 430. num. 13. Poſt. de ſubhaſt.
inſpect. 62. num. 4. Rota apud Merlin. de pignor. de-
ciſ. 1. num. 2. & deciſ. 78. num. 7.

DE MERETRICIBVS. Rub XL.

SI Mulier aliqua reperiatur in Ciuitate Eugubij, quæ impudicam duxerit Vitam, & ſui corporis quæſtum palam fecerit, de qua Vicini conquerantur, tunc ex dicto loco, & Vicinia, ſi ibidem perſonæ honeſtæ inhabitent, talis Mulier expellatur, & ſi Domum propriam inhabitet, eam vendere cogatur, & debeat ſe conferre ad alium locum à Meretricibus habitari ſolitum, & ad id ſummariè per Iudices iuris, & facti remedijs compellatur. Nulla etiam dictarum Meretricum audeat in Eccleſijs ſe ponere, & intromittere cum Mulieribus honeſtis, ſed ab eis ſeparatim ſtare debeat, ſub pœna lib. x. quoties contrafecerit.

SVMMARIVM.

1 *Meretrix poteſt expelli de vicinia ad inſtantiam*
vicinorum.
Etiamſi domus ſit propria, n. 2.
Declara, vt n. 3.
Fallit in ea, quæ ſolum alicui amaſio ſui co-
piam facit, n. 4.
Nequè in muliere nupta, niſi vir ſit læno, n. 5.
Meretrix quæ verè dicatur, n. 6.

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum quod Meretrix poſſit
expelli è vicinia honeſtarum perſonarum
ad inſtantiam vicinorum concordat cum iure
communi, quo idem fieri poſſe ſtatutum eſt, vt
tradunt *Menoch. de arbitr. caſu 328. num. 14. Theſ.*
Iun. quæſt. foren. 33. num. 1. lib. 1. Caluin. de æquit.
lib. 1. cap. 33. num. 4. & Bonfin. ad Bannim. gener.
2 *cap. 6. num. 10.* Etiam ſi domus ſit propria, vt ha-
betur in hoc ſtatuto, *Theſaur. Iun. d. quæſt. 33.*
3 *num. 4. Caluin. in d. cap. 33. num. 7.* Quæ tamen
habent locum in ea, quæ impudicam vitam du-
cit, & publicè ſui corporis quæſtum facit, quæ
verè dicitur Meretrix *cap. meretrices, 32. quæſt. 4.*
l. ſi ea quæ, 22. C. ad leg. iul. de adult. & tradunt
Couar. in 4. Decretal. par. 2. cap. 8. §. 11. num. 4.
Farinac. de delict. carn. quæſt. 136. num. 76. & ſeq.
& conſ. 33. num. 30. & ibi adden. lib. 1. Gratian.
diſcep. Forenſ. cap. 135. num. 8. par. 1. plenè *Bar-*
4 *boſ. de appell. verb. ſignif. appell. 150. n. 1.* Non au-
tem habet locum in illa, quæ amore capta alicui
ſui copiam facit, quæ non dicitur propriè me-
retrix, vt declarant *Menoch. de arbitr. d. caſu 328.*
num. 14. Barboſ. d. appell. 150. num. 2. & Bonfin.
in d. cap. 6. n. 10. qui alios adducunt ita ſentientes.
5 Si verò meretrix ſit nupta nequit ipſo viro

inuito expelli a vicinia fauore matrimonij, niſi vir ſit leno vxoris propriæ, vel niſi quæſtum publice faciat, vt not. *Gratian. diſcep. forenſ. cap.* 135. *num.* 20. *& ſeq. par.* 1. *& cap.* 962. *numer.* 19. *par.* 5. *Peguer. deciſ.* 12. *per tot. Caball. reſol. crim. caſu* 184. *ferè per tot. & Bonſin. ad Banniment. general. dict. capitul.* 6. *numer.* 10.

6 Et meritrix quæ verè dicatur latè tradunt *Farinac. de delict. carn. d. quæſt.* 136. *num.* 76. *& plur. ſeq. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 472. *nu.* 4. *& ſeq. & Barboſ. de appell. verb. ſignif. d. appellat.* 150. *per tot.*

DE CIRCVLATORIBVS, SIVE CERETANIS VLTRA TRIDVVM Non permittendis. Rub. X L I.

QVia ſæpe experimur Circulatores, ſiue Ceretanos ſub prætextu Medicamentorum, & aliarum rerum ab eis vendendarum Iocis, & Mendacijs non paruam pecuniarum quantitatem à Ciuitate extrahere; Volumus eos abſque licentia D. Locumtenentis ad vendendum non admitti, quæ ad triduum tantùm detur, & non vlterius, quo elapſo a Ciuitate recedere debeant, & compellantur ad pœnam libr. x. qualibet die contrafecerint, cuius medietas Denuncianti, & Executori concedatur, altera verò Fiſco applicetur.

S V M M A R I V M.

1 *Circulatores plures committunt fraudes in extorquendis pecunijs a Ciuibus.*

2 *Decuriones debent procurare ſuorum Ciuium vtilitatem, & commodum.*

A N N O T A T I O.

1 TOt quidē ſunt fraudes, & deceptiones, quæ fiunt pro extrahendis pecunijs ex marſupio Ciuium per iſtos Circulatores, quæ latè recenſentur per *Thom. Garzo. in ſua Platea vniuerſ. ca.* 103. *per tot.* vt prouidè ſtatutum fuerit, quod illi in Ciuitate Eugubij non permittantur vltra triduum, cum ad Officium Decurionum ſpe-

2 ctet ſuorum Ciuium vtilitatem, & commodum procurare, & ne illi in boni communis detrimentum depauperentur, vt latè comprobat *Petr. Ant. Ala de decurio. Chriſtian. quæſt.* 29. *per tot.*

QVOD PORCI PER CIVITATEM IRE NON Permittantur. Rub. X L I I.

QVi Porcos in Ciuitate, vel Burgis nutriunt, nullatenus ſinant eos per Ciuitatem, vel Burgos diſcurrere, aut vagari, ſed illos Domi recluſos habere debeant ſub pœna 40. ſolidorum pro quolibet Porco vice qualibet perſoluenda, & nihilominus teneatur Dominus ad emendationem damni, Si quod fecerint, & propterea liceat cuilibet damnum Paſſo Porcos capere, & recludere, donec ei fuerit ſatisfactum, aut ſaltem præſtita cautio de ſatisfaciendo: Exceptis tamen Porcis duobus S. Antonij, qui ob vtilitatem dictæ Eccleſiæ ali permittantur per Ciuitatem. Scrofas autem nemo audeat tenere in Ciuitate, vel Burgis, aliàs vltra damni emendationem pœnam V. librarum incurrat.

S V M M A R I V M.

1 *Purcium flatus, & immunditiæ poſſunt peſtem generare in Ciuitate.*

2 *Piæ cauſæ fauore plura ſpecialia ſunt in iure inducta.*

A N N O T A T I O.

QVod habentes regionem ſanitatis poſſint prohibere, ne quis Porcos, aliuduè fetidum, aut venenoſum animal teneat in Ciuita-

1 te, vt habetur in hoc ſtatuto, quia eorum flatus

flatus, & immunditiæ poſſunt locum, & Ciuitatem reddere peſtilentem tradit *Ripa de peſte in tit. de remed. præſeru. contra peſtem num.* 88. Duo vero porci in vtilitatem Eccleſiæ S. Antonij permittuntur non tantum quia duo tantum
2 non poſſunt tam pernicioſum effectum producere, ſed etiam quia plena fauore piæ cauſæ permittuntur, quæ alias non permitterentur, vt videre eſt apud *Rube. de teſtam. cap.* 10. *num.* 590. *& ſeq. & num.* 609.

DE INTERFICIENTIBVS LVPVM. Rubrica XLIII.

SI quis in Comitatu quocumque modo Lupum interfecerit, habeat à Communi Eugubij florenum vnum, Si verò in Territorio Caſtrorum occiderit, dictum florenum ab illa Vniuerſitate conſequi poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Lupus eſt beſtia rapax, & cruoris appetens, & maximè damnoſus.*
2 *Statutum concedens præmium occidenti lupum, non habet locum in occidente lupam pregnantem.*
Et quid ſi occidat lupam lactantem cum lupatinis, num. 3.

ANNOTATIO

1 MAgna cum ratione prudentes Eugubini ſtatuerunt in hac Rubrica dandum eſſe præmium occidentibus lupum, cum lupus ſit beſtia rapax, & cruoris appetens, qui rabie rapacitatis, quemcumque inuenerit trucidat, & quando inter animalia præualet, ſi non reſiſtatur totum gregem ſtrangulat, & occidit, licet totum comedere non poſſit, vt eleganter ſcribit *Gugliel. de Benedi. in cap. Rainutius in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. deciſ.* 5. *numer.* 316. vbi ex *Ariſt.* ſubiungit, quod illius morſus adeo ſunt mali, vt ex eis exeat virus, & curentur ſicut morſus canis rabidi, vt ibi per eum.

2 Adnotandum tamen eſt, quod d. ſtatutum concedens præmium interficienti lupum non haber locum in interficiente lupam pregnantem, quia debet habere vnum tantum præmium non autem plura pro lupatinis, qui ſunt in vtero, vt tradunt *Bart. & Bald. in l. qui in vtero ff. de ſtat. hom.* idem *Bald. in l. fin. ff. de libe. cau. & Alex. in l. in lege Falcidia. la* 2. *ff. ad leg. Falcid.*

3 Et quid ſi capit, vel occidit lupam lactantem cum lupatinis vide *Imol. in d. l. in lege Falcidia. & Felic. in cap. ſicut.* 20. *de homic.*

TAXA MERCEDVM EXECVTORVM. Rub. XLIV.

NE Ciues, & Diſtrictuales propter nimiam Executorum cupiditatem grauentur, Sed Taxa Mercedum à Sereniſſimis Ducibus approbata omnino ſeruetur, atque omnibus innoteſcat; Volumus illam in præſenti Volumine Statutorum de verbo ad verbum deſcribere, & regiſtrare, prout etiam extat in Tabella in Audientia Palatij. Videlicet.

Se alcuno de gl'Vffiziali, & Eſſecutori ſarà legitimamente per la licenza datali, alcuna Eſſecutione, ò pegno reale, per Cauſe Ciuili, nella Città, ò Borghi di eſſa, habbia per ſua mercede quattro bolognini per ciaſcun pegno, & vn ſoldo al Balìo, che ſarà con eſſo di qualunque quantità ſia fatta detta eſſecutione, & nel Contado l'Vfficiale, & Eſſecutore habbia bolognini cinque per ciaſcun pegno, & il Balìo ſoldi doi, e non più, laqual mercede s'intenda quando ſaranno li ſopradetti pegni in diuerſe Ville, ò Caſtelli: ma quando nella medeſima Villa, ò Caſtello ſaranno più pegni, all'hora habbino ſolamente l'eſſecutione, come l'haueſſero fatta nella Città, ſotto pena di reſtituire il doppio di quel che haueſſero hauuto, e di perdere la giuſta mercede, & in oltre di doi ſcudi per ciaſcuna volta.

Per qualunque eſſecutione perſonale, ò ſoſpetti di fuga, che ſi ritrouaſſero, ò faceſſero prigioni per le ſopradette Cauſe Ciuili, nelli luoghi detti di ſopra, habbino

hauere li ſopradetti Eſſecutori, & Balij altretanto di quella mercede, che di ſopra è ſtata taſſata per qualunque quantità ſia l'eſſecutione, e non più ſotto la detta pena.

Per Sequeſtri, tenute poſeſſi, che faranno ſecondo le conceſſioni, che haueranno haute, habbino ſolamente quella mercede, che è detta di ſopra nell'eſſecutioni reali per le Cauſe Ciuili, ſotto la detta pena.

Per Raccomandationi, ò Confirmationi di coloro, che foſſero ritenuti prigioni ad inſtanza d'altri Creditori, habbino hauer ſolamente vn bolognino per ciaſcuna raccomandatione, ſotto la detta pena.

Che per qualunque eſſecutione reale, & perſonale, che ſi faceſſe nelle Città, e Borghi d'eſſa, contro perſona particolare, per paglia, legne, impoſte de guaſtatori, & Acquedotto della Muraglia di Peſaro, & altre impoſte ordinarie, & ſtraordinarie, che da S. A. S. o dall'Illuſtre Communità s'imponeſſero per l'auuenire, ò fuſſero già impoſte per il paſſato, non poſſa hauer l'Eſſecutore più che vn bolognino per ciaſcun pegno, & vn quattrino al Balìo, & ſe il debito ſarà da bolognini 20. in giù, e da bolog. 20. in sù, per fino à bolog. 80. bologn. 2. all'Vffitiale, e quattrini doi al Balìo per ciaſcun pegno, e da quella ſomma in sù vn groſſo all'Vffitiale, e quattrini quattro al Balìo per qualunque ſomma ſia nella Città di Gubbio, e Borghi, e per le eſſecutioni, che ſaranno fatte nel Contado ſi raddoppi la detta mercede, con riſerua però ſe li pegni ſaranno fatti nelle medeſime Ville, ò Caſtelli, come ſi è detto dell'Eſſecutioni Ciuili, ſotto le dette pene.

Per l'Eſſecutioni reali, & perſonali, di ſicurtà, ò precetti, ò altre pene, che naſceranno per contratti, è conuentioni delle parti, habbia hauere il ſopradetto Eſſecutore ſolo vn ſoldo per fiorino, tanto di quella quantità, che è applicata alla Camera, quanto di quella, che ſi deue alla Parte oſſeruante, la qual mercede detto eſſecutore habbia hauere quando il Fiſco, e la parte ſaranno ſodisfatte di quello, che deuono hauere, ò per rata di quello ſi pagaſſe, e non altrimente, ſotto la detta pena.

Che quando il Giudice per diſubidienza per qualche parola, ò atto, che haueſſe detta, ò fatto, ordinarà, che ſia menato prigione per caſtigo, ò pena di quella loro inobedienza, ò per teſtimonio, informatione, ouero perche contra di loro ſi cercaſſe alcun altro delitto, in quel caſo debbino hauere gl'Eſſecutori quella mercede, che dal medeſimo Giudice ſarà loro taſſata, conſiderata la qualità della pena, e la cauſa della retentione, purche la mercede non ecceda la ſomma di tre giuli.

Per l'Eſsecutioni reali, e perſonali, che ſi faranno contro gli Vffitiali preſenti, paſsati, ò futuri debitori della Camera, ò della Communità di Gubbio per cagione di Datij, Gabelle, Offitij di qualſiuoglia ſorte, come del Sale, della Carne, del Paſſo, Damno dato, e ſimili, habbino gli Eſſecutori per lor mercede vn ſoldo per fiorino, e non più per quella quantità, che ſaranno debitori.

Per Eſsecutioni reali, e perſonali fatte per cauſa di multe, purche citati non ſiano comparſi, à preſentarſi auanti al Giudice, ò a rinouar ſicurtà, ò da altri loro comandamenti, debbino hauere gli Eſsecutori per la lor mercede groſſi doi per ciaſcheduna multa di qualunque quantità ſi ſia, & in qualunque luogho ſia fatta l'eſsecutione, e queſta mercede habbi hauere dopò che hauerà fatto il pegno idoneo, e gli Condennati haueranno ſupplicato, ò dato ſicurtà di ſupplicare per la detta condennatione.

Per l'Eſsecutioni perſonali contro alcuno, che haueſse commeſso alcun delitto, per il quale fuſse impoſta, ò ſi doueſse imporre per li Statuti, ò Decreti ſolamente la pena corporale, ancorche all'hora non ſia fatta la condennatione, debba hauere per ſua cattura, ſubito, che l'hauerà ritenuto prigione, vn fiorino per l'eſsecutione fatta,

e ſe

e ſe l'eſsecutione ſarà fatta dopo la condennatione in detta pena corporale, habbia hauere fiorini doi, e non più, e la medeſima mercede habbia hauere, ancorche ſe la pena del delitto fuſse Alternatiua, cioè pecuniaria, ò corporale, in caſo che il delinquente non pagaſse in frà il tempo, ma ſe la pena foſse parte pecuniaria, e parte corporale poſſi hauere tanto per libra, come è taſsato quì di ſotto nella pena pecuniaria.

Et in caſo, che alcuno compariſse ſpontaneamente auanti alcun Giudice, & il Giudice comandaſse, che foſse tenuto prigione, e così di ſua voluntà vi andaſse, ſe la pena del delitto, del quale è imputato foſse la pena della vita, habbia hauere l'Eſſecutore groſſi cinque, e per qualunque altro delitto ſi ſia groſſi dui, e non più.

Per Cattura fatta di alcuno, che portaſse le Armi contro li Decreti di S. A. S. non poſsa hauer l'Eſsecutore altra mercede, ſe non quella del guadagno dell'Armi, intendendo ſolamente dell'offenſiue, e della parte della pena, che li ſarà data da i medeſimi Decreti, riſeruata la gratia di S. A. S. ma quando haueſse licenza di poterla portare, all'hora non poſsa hauere ne anco eſsecutione alcuna.

Per l'Eſsecutioni fatte perſonali contra Condannati per alcun delitto in pena pecuniaria, habbia hauer l'eſsecutore vn quattrin per libra di quella quantità, che ſarà condennato, ò veramente vn bolognin per fiorino della quantità, che entrarà in Camera, dopò che lui ſarà gratiato, e non altrimente, ne prima, che la Camera ſia ſodisfatta.

Per l'Eſsecutioni reali, e pegni fatti nella Città, e ſuoi Borghi contro condennati per cauſe Criminali, ò Danni dati in pena pecuniaria, habbia hauere bolognini cinque da libre trenta in giù, e da libre 30. in sù vn quattrino per libra à buon conto di quanto ſi potrà ritrahere dall'iſpeditione di dette pene, di modo che non ſia pagato l'Eſſecutore, ſe non per rata di quello, che entrarà in Camera, Ne poſſa conſeguire intieramente la ſua mercede, ſe il pegno che hauerà fatto non ſarà baſtante alla ſodisfattione della pena, ma per rata del retratto, che ſe ne farà, come ſi è detto di ſopra, ſotto la pena di doi ſcudi, e della perdita dell'eſſecutione ogni volta, che contrafaranno, e per le ſopradette eſſecutioni fatte nel Contado habbi hauere altrettanto di quello, che è detto di ſopra, con riſerua ſe l'eſsecutioni ſaranno fatte in vn medemo Caſtello, ò Villa, che all'hora ſia pagato come l'haueſſe fatto nella Città, come ſi è detto di ſopra dell'eſſecutioni Ciuili.

Che li pegni, quali detti Eſſecutori haueranno fatto per qual cauſa ſi ſia, tanto nel Contado, quanto nella Città, ſiano obligati per termine di due giorni conſignarli al Depoſitario della Città, ò laſciarli in man del Sindico di Caſtelli, ò Ville, con ordine, che il Sabbato ſeguente l'habbia à portare al medeſimo Depoſitario, ſotto la detta pena.

Che detti Eſſecutori non poſſino, ne debbino hauere, ne far pagare ferratura, e sferratura da alcuno, che da loro foſſe ritenuto prigione, ſe dal Giudice della Cauſa non hauerà hauta licenza in ſcritto di douerli metter li ferri; la qual licenza il Giudice la poſſa ſolamente concedere quando il Carcerato ſarà imputato di alcun delitto, per il quale veniſſe condennato in pena corporale, ò veramente la pena foſſe pecuniaria, & il Carcerato non voleſse dar ſicurtà de tuto carcere, & in quei caſi, ne'quali doueſse legitimamente eſser pagato della ferratura, e sferratura, debba hauere vno ſcudo doue foſse la pena corporale, e doue foſse pecuniaria mezo ſcudo.

La Mercede della prigionia ſia in ogni caſo, vn bolognino il giorno, come è vſato ſempre.

Che l'Eſsecutore non poſsa, ne debba hauere la ſua mercede, ſe non quando con effetto hauerà fatto l'eſsecutione intieramente.

Che non debba hauere la mercede dell'eſsecutione più di vna volta per vna medeſima

deſima cauſa, ancorche l'haueſſe fatta più volte, ma il debitore non haueſſe ſodisfatto intieramente il creditore per difetto, e colpa di detto eſſecutore.

Che douendo pigliare la perſona, e non la pigliando non poſſa, ne debba hauere mercede alcuna, e perciò non poſſa pigliare la robba, e maſſimamente le armi di quella perſona, che deuono pigliare, ſe non in quanto biſognaſſe per ſeruitio della Camera, ò d'altri, per chi faceſſe l'eſſecutione, deponendo detta robba in mano del Depoſitario de pegni, da darſi poi à chi ſarà di ragione.

Che pigliando alcuna perſona, che haueſſe armi, denari, & altre robbe adoſſo, debba l'eſſecutore ſubito con inuentario deporle medeſimamente in mano del Depoſitario de pegni, da darſi poi à chi ſarà di ragione, come di ſopra.

Che in caſo debba hauere rata alcuna di pena per virtù dello Statuto, ò Decreto, ò Bando, s'intenda, che habbia hauere ſolamente la rata del gratiato, cioè hauendo riſpetto alla quantità, che il delinquente deue pagare per la gratia, e non à tutta la pena.

Che non habbia hauer mercede alcuna per l'eſſecutione, oue hà la rata della pena, ma ſia contento di quella rata ſola, eccetto in caſo che il delinquente haueſſe gratia libera, nel quale habbia l'eſſecutione, e mercede, come di ſopra nell'altro Capitolo.

Che non poſſa hauere, ne fare alcuna Eſſecutione Ciuile, e Criminale, reale, e perſonale, ſe non ha licenza dal Giudice, eccetto doue trouaſſe il delinquente in flagranti crimine, ò che foſſe notorio delinquente, ò condennato, ſotto la pena ſopradetta.

Che detti Eſſecutori non poſſino mancare di non far l'eſſecutioni in frà termine di otto giorni al più, dal dì, che ſaranno ricercati nelle Cauſe Ciuili, ſotto pena di doi ſcudi, e non debbino pigliare più delle ſopradette mercedi ordinateli, ancorche dal Creditore, ò Debitore li foſſe offerto di vantaggio, e contrafacendo ſiano tenuti alla pena di reſtituire il doppio, e mancando di eſſeguire nel modo ſudetto, ſe li debba ritenere del lor ſalario immediate.

Che il Notario de Maleſitij per l'inuentari, che farà de beni de delinquenti, in caſo, nelquale per la forma de Statuti, ò Decreti di S. A. S. foſſe la pena di confiſcatione de beni, debba hauere nella Città, ò Contado vn Fiorino per ſua mercede, e non più, & in caſo, che alcuno foſse ferito, ò che per ſimili ferite non ne ſeguiſſe la morte, debba hauere groſſi cinque nella Città, e Contado, e non più, ſe dal Medico non ſarà giudicato con Giuramento, che la ferita foſse mortale, e non altrimente, ſotto la pena di reſtituire il doppio di quel che in ſimili caſi haueſse hauto; Dichiarando, che per vn medeſimo delitto, facendo in vna Caſa diuerſi inuentarij, ouero per più delitti, ò delinquenti, facendo vn' Inuentario ſolo, non debba hauere ſe non vn Fiorino, come ſe foſse vn ſolo Inuentario, & vn ſol delitto.

Per le Caſsature, e Mercedi del Notario della Camera, ſi dichiara, che per le pene Criminali ordinarie de delitti, debba hauere il medeſimo, tanto per lettera, ſecondo la Taſsa Vecchia nella Gabella; laqual coſa s'intenda ſolamente nelle pene Criminali, ogni volta, che inſieme con la pena del delitto, foſse anco la pena di hauer portato l'Armi, ò altri ſimil caſi, debba hauer ſolamente per la caſsatura della pena dell'armi vn giulio, e non più, e nel reſto la caſsatura ordinaria. E quando alcuno foſse condennato per le Armi ſolamente ſenz' altra pena, all'hora ſia lecito al Notario hauer per caſsatura la mercede delle pene corporali, ò d'altro, che foſse ricerco colui, che haueſse portato le Armi.

Per la caſsatura di qual multa ſi ſia per non eſser comparſo à i precetti del Giudice, ò non haueſse in tempo rinouate le Sicurtà, ò fuſse ſtato contumace in qualunque

modo

modo ſi ſia, debba hauere detto Notaro per la ſua caſſatura vn Giulio per multa, per qualunque quantità ſi ſia.

Per le riſposte da farſi auanti al Giudice, li Notari non poſſino hauere ſe non mezo groſſo per riſposta, e non più.

Che quando occorreſſe, che li Giudici faceſſero mettere, ò ritener prigione alcun teſtimonio per hauer la verità, vogliamo, che in tal caſo gli Eſſecutori, Barigello, ò altri in neſſun modo habbino coſa alcuna, ne anco la prigionia, ſe non conſtaſſe, che gli haueſſe detto il falſo.

Che comandando il Giudice, che alcuno vada in Palazzo prigione, e colui andandoui da ſe ſteſſo, non poſſa eſſer aſtretto à pagare cattura alcuna, ma ſolamente la prigionia.

Che ne anco per cattura, ò prigionia ſi poſſa far pagare più a foreſtieri, che à quelli della Città, ma ſiano trattati egualmente, come ſi è fatto ſino al preſente.

Et naſcendo alcuna differenza intorno alli Capitoli già fatti, il Giudice della cauſa la debba dechiarare, dalla cui dechiaratione l'Eſſecutore non poſſa altrimente reclamare, ma debba ſtarſi principalmente à detta dichiaratione. Friuola tamen appellatione non obſtante.

Et perche poco giouarebbe poner le leggi, e pene contra detti Eſſecutori, e Barigello contrafacendo à detti Capitoli, e non ſe li faceſſe pagare, però ogni volta, che alcun di loro incorrerà in alcuna di dette pene impoſte, il Giudice ſenz'altra ſolennità, faccia vn bullettino al Camerlengo facendo ritenere del Salario del Barigello la detta pena incorſa in quel Meſe, ſenz'aſpettare altrimente il Sindicato.

Supradicta Capitula Confirmamus, Concedimus, & Obſeruari mandamus G.V.D.
Innoc.
Iacob.
Vrbini Die 2. Settemb. 1566. Nicolaus.

Auuertino ancora gl'Eſſecutori di non riſcuotere i Grauami di quei Giorni, ò Settimane, che non ſono ſtati à Caſa del Debitore, ma che vi vadino con effetto à fare i pegni, & à grauarlo conforme alla Pronuntia del Giudice, acciò il Creditore venga quanto prima ſatisfatto.

NEll'Eſſecutioni Camerali la Taſſa delle Mercedi, tanto de gl'Eſſecutori della Città, come del Bargello di Campagna, è preſcritta per Decreto Ducale ſotto il dì 22. di Gennaio 1613. Regiſtrato nel Libro de i Decreti à car. 372.

DE GABELLA PASSAGII. Rub. XLV.

CVrandum eſt etiam à Magiſtratu, & Reuiſore Ducali, quòd Publicani in exactione Gabellæ Paſſagij modum non excedant, Sed illius Taxa, quæ deſcripta eſt in Gabella Palatij, quadam adhibita ſemper equitate, per eos ſeruetur: Et quia valde prolixa eſt, & aliqua indiget Reformatione, Ideo illam noluimus in hoc Volumine inſerere, & regiſtrare.

FINIS QVINTI LIBRI.

STATVTORVM CIVITATIS EVGVBII LIBER SEXTVS.

DE DAMNO DATO.

DE OFFICIO, ET AVCTORITATE OFFICIALIS MAIORIS. Rub. I.

VT Agricultura Artium omnium Innocentiſſima, ac Mortalium victui maximè neceſſaria, debita diligentia valeat exerceri, & conſeruari, Curandum eſt in primis, Quòd ad Officium Damni Dati admittatur, & eligatur Ciuis bonæ conditionis, & famæ, Qui deinde obtentis Litteris Patentibus à Sereniſſimo Duce Noſtro, eas, antequàm ſuum Officium exerceat, præſentare debeat DD. Confalonerio, & Conſulibus, & Iurare in manibus Cancellarij ſe benè fideliter, ac diligenter ſuum Officium exercere velle, Statuta, & Ordines Ciuitatis Eugubij obſeruare omni fraude, & colluſione remota: Et propterea idoneum Fideiuſſorem præſtare teneatur ad effectum reſtituendi in Syndicatu, ſi quid indebitè per eum fuerit exactum: Quæ omnia in Libro Reformationum per Cancellarium redigantur: Suſcepto deinde Officio plenam habeat facultatem procedendi, mulctandi, examinandi, & decidendi de omnibus, & Singulis Damnis Datis perſonaliter, vel cum Beſtijs in bonis, & rebus alienis, Perſonam, & Animalia coram ſe præſentari facere in Ciuitate, & recipiat idoneum Fideiuſſorem de ſoluendo condemnationem, & damno emendando: Quòd ſi perſona, quæ damnum dederit, vel cuius fuerint Animalia idoneum Fideiuſſorem dare voluerit extra Ciuitatem, teneatur eum recipere, & ipſum Damnum dantem, ſiue Animalia relaxare, ac deinde procedere, & condemnare ſecundum formam Statutorum. Officiali autem de his, quæ ipſe viderit, credatur ſolum pro quantitate quinque librarum, quo caſu ſi per Partem petatur, tenebitur talem Inuentionem cum ſuis qualitatibus, deſignando Perſonas, & Beſtias, eius Iuramento confirmare: Vltra verò dictam quantitatem credatur Officiali ſaltem cum vno Teſte fide digno, qui talem Inuentionem cum Iuramento, ſi Pars petierit, confirmauerint.

Poſſit etiam Officialis fama publica præcedente, vel Relatione habita à fide digno procedere per viam Inquiſitionis: Item per Denunciationes, Accuſationes, & Querelas Damnum paſſi, prout dicetur infra, ſub Rub. De Modo, & Forma procedendi in Damnis Datis.

Quòd ſi Officialis, ſiue eius Officiales Inuentionem aliquam deduxerint, quæ falſa reperiatur, vltra damni emendationem Accuſato faciendam, pœnam ſcutorum vigintiquinque incurrat; Nec illum amplius durante eorum Officio accuſare poſſint.

Quare Magiſtratus cum aſſenſu etiam Conſilij illorum aggrauijs prouideat, Aſſignando Guardiam aſſiſtentem Officiali, cum aliquali prouiſione, Videlicet vnam pro parte Leuantis, & aliam pro parte Ponentis, vel etiam aliter, prout ſibi magis videbitur expedire: Et propterea Officialis finito Officio pro exceſſibus etiam ſuorum Officialium ſtabit ad Syndicatum.

SVMMARIVM.

1 *Agricoltura nihil melius, nihil vberius, nihil dulcius.*
Cum illa etiam nobilitatem ſeruet, nu.6.
2 *Boues aratorij, & Inſtrumenta agricolturæ non poſſunt in executionem capi.*
Neque pro debito publico, n.3.
Fallit ſtante obligatione camerali, n.4.
Et quid ſi non adſint alia bona remiſſiuè, n.5.
7 *Agricolæ tempore meſſium in ius vocari non poſſunt.*

ANNOTATIO.

1 AGricoltura de qua fit mentio in principio huius ſtatuti omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur nihil eſt melius, nihil vberius, nihil eſt dulcius, vt exclamat *Cicer. in lib. 1. de offic.* & ſcribit *Mantuan. ſing. 497. in fin.* Itaut *Vale. Max.* dicere ſoleret, *Beatus qui procul negocijs paterna rura bobus exercet ſuis omni ſolutus fænore, vt exornat*, vt refert *Vrſell. in exam. apum concl. 82. n. 2.*

2 Hinc videmus, quod illa eſt admodum priuilegiata, Cum boues, & alia Inſtrumenta ad illam neceſſaria non poſſint in executionem capi, ne ſterilitas agrorum, & fructuum inde contingat, & capta debeant reſtitui, vt not. *Mantu. ſingul. 497. num. 1. Giglia. ad ſtat. Peruſ. in verbo executio, num. 7. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 14. num. 9. Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 61. num. 5.* qui
3 dant concordantes, Neque pro debito publico, *Giglia. vbi ſupra, Poſt. d. inſpect. 14. num. 11. Merlin. d. quæſt. 61. num. 6. Vrſell. in d. concluſ. 82. nu-*
4 *mer. 4.* Licet prædicta non admittat ſtante obligatione camerali, vt ibi per eum *num. 5.* Vtrum
5 verò ſupradicta habeant locum quando non adſunt alia bona inter Doctores eſt controuerſum, videas per *Coſt. remed. ſubſid. 43. num. 4. per Gait. de credit. cap. 4. quæſit. 7. num. 552. & ſeq. & per Merlin. in d. quæſt. 61. num. 14. & ſeq.* cum hic non ſit locus examinandi.

6 Item agricoltura nobilitatem conſeruat, vti habemus in *Q. Cencinato*, qui a bobus ad Dictatoris officium fuit euocatus, vt poſt illud ſtrenuè exercitatum ad boues redire voluit, de quo *Boer. decif. 322. num. 11.*

7 Nec agricolæ occupati in meſſibus, vel vindemijs dicto tempore in ius vocari poſſunt, *l. 1. ff. de fer. Mantuan. d. ſingul. 497. in fin. Theſaur. deciſ. 39. num. 2. Vber. de citat. cap. 10. num. 57. & ſeq.* & alia ſingularia inducta fauore agricolturæ recenſet *Mantua. d. ſing. 497. per tot.*

DE OFFICIO SVPERSTITVM DAMNI DATI.
Rub. II.

ELigantur ad Annum à Magiſtratu Superſtites D. D. Octo Ciues, quorum Quatuor ſint Notarij, Duo videlicet de quolibet Quarterio, qui ſucceſſiuè ſaltem in bimeſtri Confalonerij eorum Quarterij, teneantur die Sabbati, & diebus Feſtiuis, hora ſolita aſſiſtere in Gabella Officialibus D. D. & prouidere, vbi opus fuerit, cum aſſiſtentia, & auctoritate etiam Reuiſoris Ducalis, ſiue Domini Locumtenentis, aut Magiſtratus, ne Ciues, aut Comitatiui aliquo modo in Damnis, ſiue pœnis grauentur, ſed quamprimùm expediri faciant, & ſingulorum indemnitati prout Iuſtitiæ conſentaneum fuerit prouideant.

DE NOTARIIS D. D. ET EORVM MERCEDE.
Rub. III.

NOtarij, duo deputati ad Bancum D. D. ſcribere debeant omnes Inuentiones, Denunciationes, Accuſationes, & Querelas, quæ fierent ad dictum Bancum: Et pariter Reſponſiones, Excuſationes, & Defenſiones Accuſatorum, nec non Teſtium depoſitiones, Sententias, & earum Caſſationes, omneſquè alios actus, quos fieri contigerit, integrè ac diligenter deſcribant, nec per alium, quàm per Subſtitutum in Actis ab eis, & a Magiſtratu approbandum valeant annotari. Admoneant Officiales ne errent, nec in aliquo excedant, aliàs deſiſtant à ſcribendo, & vadant pro deciſione talis controuerſiæ ad D. Poteſtatem, & eius Votum omnino exequantur: Sicut etiam ſi pars petierit, non poſſit Officialis cauſam expedire, niſi prius conſuluerint D. Poteſtatem, cui dicti Actuarij teneantur gratis Acta oſtendere, ad pœnam quocumque caſu damnorum, & expenſarum Parti reficiendam, & eius Iuramento declarandam: Liceat tamen Parti in executione dicti Voti ſemper habere recurſum ad D. Locumtenentem.

Pro eorum verò Mercede habeant pro qualibet Reſponſione, in qua fuerit negata Accuſatio, ſiue Inuentio Officialis, & præſtita fideiuſſio. De ſtando Iuri, & Iudicatum ſoluendo bononenos duos, pro qualibet Inuentione, & Accuſatione. Pro reſponſione ſimplici, bononenum vnum pro qualibet Accuſatione, & Inuentione. Pro caſſatura cuiuslibet Inuentionis, bononenum vnum: Pro caſſatura cuiuslibet accuſæ, bonon. ſex. In cœteris Actis, & alijs quæ fierent pro conſtructione Proceſſus, vſque ad Sententiam incluſiuè ſeruetur Taxa, de qua ſupra Libro II. ſub Rub. De mercede Iudicum, & Actuariorum.

DE OFFICIALIBVS MINORIBVS, ET EORVM MERCEDE. Rubrica IV.

MAior Officialis conducere poſſit, & debeat quatuor Officiales Minores a Magiſtratu approbandos, qui bene, ac fideliter ſuum Officium exercere iurent in manibus Cancellarij Communis, & diligenter inuigilent, ne Damna dentur, & cum reuerſi fuerint in Ciuitatem, referant Officiali Maiori, & eius Notarijs, omnes, & Singulas Inuentiones per eos factas dicta die, & duabus præcedentibus, & eas ſcribi faciant per Notarios ad dictum Bancum, quas immediatè ſcribere debeant, ſub pœna V. Libr. cuilibet Notario, & Officiali contrafacienti: Et credatur eis pro ſumma trium Librarum, & cum vno Teſte idoneo, vſque ad ſummam V. Libr.

Prædicti verò Officiales contenti ſint Mercede conuenta cum Officiali Maiore, exigenda de pœnis Inuentionum per eos factarum iuxta Taxam, & declarationem à Magiſtratu faciendam, & ſi aliquam fraudem, ſiue extorſionem commiſerint contra damnum Dantes, vltra emendationem Damni, incurrant pœnam decem librarum, pro qualibet vice, & remoueri poſſint, alijquè ſubrogari, ſi id Magiſtratui expedire videatur. Sicut etiam ſi inuentos dare damnum non referant, teneri volumus in duplum damnum Paſſo: Et quilibet admittatur ad eos accuſandum coram Magiſtratu, & lucretur quartam partem prædictæ pœnæ, ac procedatur contra illos ſola facti Veritate inſpecta, compellendo ad ſoluendum dictas pœnas vltra emendationem damni; Et cuilibet Inuento dare damnum prædicta reuelanti remittatur pœna, ad quam tenebatur.

Et quia hactenus Officiales Maiores Inuentiones, & Accuſationes à Maleuolis, ſiue falſis eorum Inſtitoribus recipere ſæpe ſolebant, ac vti proprias proponere, Statuimus, quòd in poſterum non liceat, niſi prædictis Officialibus vti, & ab eis Inuentiones recipere ad pœnam decem Librarum qualibet vice, à dicto Officiali incurrendam.

DE MODO, ET FORMA PROCEDENDI IN D.D. ET INFRA Quantum tempus Cauſæ debeant expediri; Rub. V.

DIximus ſupra, licere Officiali procedere non ſolum per Inuentionem ab eo, & eius Officialibus factam de D.D. ſed etiam per Inquiſitionem, ſeu Accuſationem, & Querelam ſummariè, & de plano quibuſcunque diebus dummodo legitimæ defenſiones nemini denegentur iuxta ordinem infraſcriptum, Videlicet.

Quod omnes, & Singulæ Inuentiones, & Inquiſitiones ſcribi debeant per Notarios deputatos, in vno Libro, Accuſationes verò, Denunciæ, & Quærele in alio Libro, qui ſint ligati, cartulati, & expenſis Officialis conficiendi.

Deinde ſi per Inuentionem procedatur, citetur Inuentus ſemel perſonaliter, vel Domi, per Cedulam continentem, Diem, Menſem, & Annum, in quibus damnum eſſet datum, nomen Officialis, & Accuſati, quantitatem, & qualitatem Beſtiarum, locum damni, cum duobus finibus, & Villam, cum termino quinque dierum ad ſe defendendum, & excuſandum; Et ſi Citatus fuerit contumax in reſpondendo, expectetur per alios quinque dies, qui cenſeantur aſſignati ad faciendum ſuas defenſiones, quibus elapſis, Accuſatus habeatur pro condemnato, iuxta formam Statutorum, abſque alia forma Sententiæ, & contra eumdem procedatur ad Executionem condamnationis, realiter, & perſonaliter, pro vt Officiali viſum fuerit.

Et ſi Accuſatus comparuerit, admittatur ad defenſiones, & excuſationes, pro vt ſibi expedire videbitur; Quòd ſi Inuentionem negauerit, vel de nullitate dixerit, aut alias exceptiones propoſuerit, aſſignetur ei terminus quinque dierum, ad probandam negatiuam, nullitatem, & alias deductas exceptiones præuia tamen fideiuſſione præſtanda per Accuſatum, de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, & electo loco citationis in Ciuitate; In quo termino poterit Accuſatus ſuas exceptiones probare per Teſtes, & omne aliud genus probationis, citato Officiali in quolibet Actu, qui terminus poſſit prorogari Parte petente ad alios quinque dies, & illis elapſis proceſſus, abſque alia pronuntia habeatur pro publicato, & detur illius copia parti, cum termino quinque dierum ad concordandum, & opponendum; & aliorum quinque, ad oppoſita probandum, & trium ad allegandum in iure, & poſtea præſentato Proceſſu, feratur Sententia ab Officiali iuxta probationes factas, in Condemnando, vel Abſoluendo Accuſatum, ſecundum Iuris diſpoſitionem, accedente voto D. Prætoris, ſi pars petierit, & lata ſententia, intimetur Parti cum Cedula, continente tenorem dictæ Sententiæ, Et ſi pars aliqua ſenſerit ſe ab ea grauatum, poterit appellare infra quintam diem, a die notificationis ad Dominum Locumtenentem, ſeu ad eundem, vel ad Magiſtratum Recurſum habere; Qui poſſint, & debeant ſummariè de grauamine cognoſcere, & illud emendare infra duos Menſes ad ſummum, pro vt iuſtitia, & equitas ſuadebit.

Quòd ſi in termino quinque dierum Accuſatus nihil probauerit, vel in eodem termino à Sententia non appellauerit, vt ſupra, ipſo citato ad locum electum, procedatur contra eum ad executionem condemnationis, modo quo ſupra, ac ſi eſſet contumax.

Si verò per Accuſationem, ſeu Querelam procedatur, Accuſatus citetur cum Cedula continente nomen Officialis, Accuſatoris, locum damni qualitatem, & quantitatem Beſtiarum, Villam, cum duobus finibus, & cum eodem termino ad comparendum, & ſe defendendum; Et ſi citatus contumax fuerit, vel comparuerit, procedatur modo quo ſupra, præcedente ſemper citatione partis in loco electo.

Et quia vt plurimum ſolent teſtes examinari ad inſtantiam Accuſatoris pro verificatione accuſationis ſummariè, abſque citatione Accuſati; Propterea, vt dictus Accuſatus poſſit ſuas legitimas defenſiones facere, poterit, ſi voluerit, habere copiam teſtium examinatorum, cum termino ad repetendum ſuper ſuis interrogatorijs, & Officialis, illos repeti faciat ſuis ſumptibus, alias dicti Teſtes nullam fidem faciant, ac ſi non eſſent examinati.

Et facta dictorum teſtium repetitione, detur parti petenti illius copia, cum termino quinque dierum ad faciendum ſuas defenſiones, & tunc poterit per alios teſtes, & per omne aliud genus probationis eius intentionem probare, quo caſu Officialis, ſiue Pars poterit interrogatoria exhibere ſuper capitulis, ſiue intentione, ſuper qua teſtes examinari debeant, & completo proceſſu procedatur vſque ad Sententiam, ſeu Appellationem, aut recurſum modo ſuperius reſpectiue expreſſo.

Addentes

Addentes etiam quòd ſi ſecunda ſententia erit conformis cum prima, omnino exequi debeat; Alioquin poterit in partibus diformibus appellare ad Sereniſſimum, & per alium Iudicem per eum, ſiue a Partibus communiter eligendum terminari facere infra duos Menſes.

Declarantes, quòd Cedulæ Inuentionum præſentari debeant ad ſummum ſpatio viginti dierum, à die factæ Inuentionis, Accuſationum verò, Denunciationum, & Querelarum, ſpatio duorum Menſium, aliàs nullius ſint roboris, & momenti, & Plazzarius recepta competenti mercede, illas quamprimum præſentare teneatur.

Officialis autem teneatur expedire, & expediri facere, omnes, & Singulas Inuentiones, Accuſationes, & Querelas, factas, & receptas de tempore ſui Officij, infra Menſem poſt completum Proceſſum, ſub pœna decem librarum ſingulo Proceſſu non expedito, exceptis Denuntijs, Accuſationibus, & Inuentionibus factis in vltimo Menſe ſui Officij, quas etiam Succeſſores ad inſtantiam Officialis, vel Partis expedire poterunt, & teneantur.

Addentes inſuper, quòd captis pignoribus pro executione Sententiarum, Officialis notificare debeat, quòd infra triduum reluere debeat, aliàs dicto tempore elapſo, abſque alia citatione vendi poſſint, & deinde infra decem dies, à die notificationis Parti illa reluere liceat, vt in alijs conſtitutum eſt.

INFRA QVOS FINES OFFICIALES PROCEDERE POSSINT Per Inuentionem. Rub. VI.

OFficiales teneantur, & debeant diligenter inueſtigare damna illata perſonaliter, & cum Animalibus à Flumine Laureti, vſque ad Flumen Abbatiæ Epiſcopatus, & à Flumine Sabundæ, vſque ad Montes verſus Ciuitatem, videlicet, donec in illis Poſſeſſiones, & Vineæ exiſtant. Vltra verò prædictos Confines non liceat eis per Inuentionem procedere, ſed per Accuſationem, & Querelam damnum Paſſi, niſi aliqua bona fuerint eis aſſignata in Cuſtodiam, ſiue Guardiam, & talis aſſignatio fuerit annotata in Libro Inuentionum, cum Die, Menſe, & Anno, ac Nomine Aſſignantis, & Teſtibus, excluſis perſonis a Domino nominandis, ac deinde a Syndico Villæ fuerit proclamata coram Populo, ante Fores Eccleſiæ eiuſdem Villæ ad hoc, vt omnibus innoteſcat, & ab eodem Officiali reportetur, & a Notario in Libro annotetur.

DE HIS, QVI ACCVSARE, ET ACCVSARI POSSVNT, Et INFRA Quantum tempus. Rub. VII.

ACcuſare poſſunt de Damnis Datis, Dominus Rei, in qua damnum datum ſit, eius Vxor, Filij, & Nepotes habitantes Domino non contradicente, Quicumque Poſſeſſor, Colonus, ſiue Laborator quarumcumque Poſſeſſionum, Item Tutor, Curator, Actor, Factor, & Adminiſtrator bonorum Eccleſiaſticorum, & Locorum Piorum dummodo ij, qui viderint damnum dare perſonaliter, vel cum Beſtijs in rebus ſuis vbicumque ſitis, ſint Maiores XIV. Annis, & Accuſatio, ſiue Denunciatio proponatur intra tres Menſes, à die damni illati, & non vlterius, Officialis verò teneatur condemnare, vel abſoluere, pro vt fuerit probatum. Quòd ſi contigerit Dominum, & Colonum non concordare in Accuſatione facienda, ſed aliquem ex eis velle remittere, teneatur recuſans ad emendationem damni pro parte reficiendam.

Accuſari

Accuſari autem poſſit Maior Annis ſeptem, qui ſi decimum non expleuerit, teneatur ad emendationem damni, & dimidiam pœnam: Maiores autem teneantur vltra damni emendationem, ad integram pœnam, iuxta diſpoſitionem Statutorum: Poſſit tamen Accuſatus ſuas defenſiones facere, tam ſuper eius Innocentia, quam ſuper quantitate, & extimatione damni, & ſi petierit viſitari damnum, teneatur Officialis, recepta competenti mercede, attenta diſtantia loci, ire ad locum damni, & ſi damnum non inuenerit, ſiue Accuſationem non probauerit, poſſit Accuſatorem in pœnam Accuſati condemnare.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare cui liceat in cauſa damni dati.*
2 *Accuſans de damno dato tenetur probare dominium rei damnificatæ.*
Contrarium quod ſufficiat probare poſſeſſionem tenent alij, num. 3.
4 *Minor decimo anno cum dimidio non tenetur ad aliquam pænam.*
5 *Ocularis inſpectio poteſt fieri quandocunque etiam poſt concluſum in cauſa.*
Quæ ſuperat omnes alias probationes, n. 6.

ANNOTATIO.

1 QVi nam liceat accuſare in cauſa damni dati ad declarationem huius ſtatuti, tradit *Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. A. concluſ. 161. per tot. & litt. D. concluſ. 10. & concluſ. 12. per tot. & Caroc. de locat. & conduc. par. 5. de damn. dato. remed. 5. num. 1. & ſeq.* vi-
2 deas ibi per eos, Prout etiam accuſans de damno dato, vt obtineat an teneatur probare dominium rei, in qua fuit datum damnum, vel ei ſufficiat docere de ſola poſſeſſione illius Doctores inter ſe ſunt diſcordes, cum partem affirmatiuam, quod debeat docere de dominio firment *Bart. Iaſ. Alex. Ruin. Crot. Socc. Iun. & alij in rubr. ff. de nou. oper. nunciat.* quorum aliqui teſtantur de veriori, & communi opinione, nec non *Card. Tuſch. in concluſ. ſupra adductis*, & alij per
3 me relati *alleg. foren. 53. num. 4.* Contrarium verò, quod ſufficiat docere de ſola poſſeſſione tenent *Fulgin. de iure emphit. in tit. de diuer. quæſt. quæſt. 14. num. 1 & Thomat. deciſ. March. 12. n. 34*
Statutum hoc, quod minor decimo quarto anno teneatur pro damno dato ad emendationem damni, & ad ſoluendam medietatem pœnæ vi-
4 detur rigoroſum, cum minor annorum decem cum dimidio, & ſic proximus infantiæ delinquens non ſit puniendus aliqua pœna etiam ſi ſit doli capax; vt latè probat *Farinac. de pæn. temp. quæſt. 92. num. 54. & num. 57.* vbi dicit, ab hac opinione non eſſe recedendum, & minorem decimo anno pro delicto nulla pœna puniri poſſe fuit ſtatutũ ſup. *lib. 4. rub. 13. in princ.*
5 Ocularis verò inſpectio, de qua fit mentio in hoc ſtatuto poteſt fieri quandocunque etiam poſt concluſum in cauſa, & poſt didicita teſtificata poſt *Bald. Alex. Rip. Iaſ. Tiraq. Afflic.* & alios per eum adductos latè firmat *Coſta re-*
6 *med. ſubſid. 101. num. 1. & ſequen.* Et illa ſuperat omne genus probationis, & cauillandi materiam tollit, vt tradunt *Afflict. deciſ. 216. numer. 3. Barz. deciſ. 2. num. 57. Crauet. conſ. 104. num. 12. Ciriac. controu. 580. num. 52. tom. 4. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 575. num. 6.*

DE PROBATIONIBVS FACIENDIS IN D. D.
Rubrica VIII.

AD probandum Damnum aliquod datum perſonaliter, vel cum beſtijs, ſufficiat Iuramentum Domini Poſſeſſoris, Laboratoris, Factoris, negociorum Geſtoris, & ſimilium bonæ famæ conquerentis, & iurantis ſe vidiſſe, & inueniſſe damnum in re ſua vſque ad quantitatem vnius libræ, & ad totidem pro emendatione damni, ſi tamen infra triduum proponat, & parte petente detur terminus v. dierum ad probandum contrarium, & ſi probetur, Accuſator teneatur ad omne eius damnum, & intereſſe. Ab inde verò ſupra, vſque ad quantitatem decem librarum ſufficiat Iuramentum prædictorum cum vno Teſte fide digno, & à decem libris ſupra requiritur Inuentio prædicta de viſu cum duobus Teſtibus: Et quocumque caſu habeatur pro plena probatione. Addentes quod tam Maſculi, quàm Fœminæ Maiores XII. Annis ſint habiles ad teſtificandum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis nemo admittitur in cauſa propria.*
Etiam ſi ſit perſona nobilis, & in dignitate conſtituta, num. 2.
3 *Damnum quod fuerit datum non probatur iuramento.*
Fallit quando agitur de re exigua, num. 4.
Et ſtatutum id admittens eſt vallidum, num. 5.
Dumodo iurans, ſit bonæ qualitatis, & famæ, num. 8.
Iuramentum verò eſt præſtandum parte citata, num. 6.
7 *Statutum non poteſt mandare ſtandum eſſe dicto vnius teſtis, niſi ex cauſa.*
9 *Minores 20. anno non ſunt teſtes idonei in criminalibus.*
Cauſa damni dati dicitur criminalis, num. 10.
11 *Statutum permittens, domino auferre pignus a damnificante eſt ſimile ſtatuto Mediolani.*

ANNOTATIO.

STatutum ſupradictum admittens
probationem in damno dato per
iuramentum domini, vel poſſeſ-
1 ſoris licet videatur eſſe contra
ius, cum abſurdum reputetur
in iure, quod quis admittatur
in teſtem in cauſa propria neque in ciuilibus,
neque in criminalibus, vt latè comprobat *Fa-
rinac. de teſti. quæſt. 60. num. 6. & ſeq. & num.
64. & ſeq.* & probaui etiam *ego in Reſol. crim. in
verbo Accuſatio Reſol. 6. num. 1. & ſeq.* vbi con-
2 cordantes, Etiam ſi ſit perſona nobilis, & in
dignitate conſtituta, vt tradunt *Vulpell. Boſſi.
Farinac. & Vermigl.* per me relati in *d. Reſolut. 6.
3 num. 4.* Et in terminis quod damnum fuerit da-
tum non probetur iuramento, ſed per alias pro-
bationes, quicquid ſit quo ad quantitatem dam-
ni, probat *Maſc. de probat. concl. 472. num. 24.
vol. 1.* vbi alios adducit ita ſentientes, & *Manci.
de iuram. par. 4. effect. 108. num. 3.*
4 Illud tamen ſubſtineri poteſt ſaltem ratione
paruitatis ſummæ vnius libræ, ob quam non eſt
veriſimile, virum bonum eſſe peieraturum ad
not. per *Tiraq. de indic. in reb. exig. in princ. verſ.
ex quibus poſſet, &c. & per Farinac. de indit. &
5 tortur. quæſt. 52. num. 180.* Et in terminis, quod
ſtatutum, quod ſtandum ſit quo ad damnum
datum iuramento damnum paſſi pro certa ſum-
ma, admiſſa probatione in contrarium ſit val-
lidum ſcribit *Card Tuſc. pract. concluſ. littera S.
6 concl. 500. num. 1. & ſeq.* Licet authoritate per
eum adductæ non bene probent illius intentio-
nem iuramentum tamen eſt præſtandum parte
citata *Bar. conſ. 113. num. 2. lib. 2.* Quod tamen
eſt magis tutum quò ad ſummam decem libra-
rum quando ſcilicet Quærelator habet pro ſe
vnum teſtem fidedignum, Quia licet non poſ-
7 ſit ſtatutum generaliter diſponere, quod ſtetur
dicto vnius teſtis, poteſt tamen id facere in ali-
quo caſu particulari, & præcipuè in cauſis leui-
bus, vt in hoc caſu, vt benè probat *Tiraq. de in-
dic. in reb. exig. in prin. d. verſ. ex quibus poſſet,
&c.* & dixi ſupra *lib. 4. rubr. 64.*
8 Et d. ſtatutum quod credatur iuramento dam-
num paſſi ſemper intelligendum eſt concur-
rente legalitate, & bona qualitate eius, cui iu-
ramentum deferendum eſt, vt habetur etiam
in d. ſtatuto, vt tradunt *Roma. in l. damnum 3. ff.
de damn. infect. Maſcar. de prob. concl. 471. num.
29. & 30. vol. 1. & Baiar. ad Clar. quæſt. 82. num.
33.* vbi dicit, pauperem non poſſe iurare, & in
hoc verſari arbitrium Iudicis, vt ibi per eum.
Dum verò ſtatutum admittit ad probandum ma-
iores quatuordecim annis tam maſculos, quam
9 fœminas videtur diſcordare a iure communi,
quo diſponitur minores vigeſimo anno in cri-
minalibus non admitti, vt probant *Ant. Gomez
var. reſol. tom. 3. cap. 12. num. 12. verſ. ſecundo
repellitur* vbi teſtatur de communi opinione, la-
tè *Farinac. de teſt. quæſt. 58. num. 10.* vbi quam-
plures dat concordantes, *Caren. de Offic. S. In-
quiſ. par. 3. tit. 5. num. 48.* & alij per me relati in
Reſol. crim. in verbo Minor Reſol. 2. num. 3. Cauſa
10 autem damni dati dicitur potius criminalis,
quam ciuilis, vt poſt *Bruno. a Sole in ſuo compen-
dio viris verſ. cauſa criminalis* per eum relatum
firmat *Farinac. de var. ac diuerſ. quæſt. quæſt. 100.
num. 37.*
11 Cum diſpoſitione huius ſtatuti quod ſi quis
inuentus fuerit damnum dare, quod poſſit Do-
minus, poſſeſſor, ſeu laborator auferre clami-
dem, ſeu ferramenta, & ſecum portare, & te-
neatur id notificare Officiali concordat *ſtatu-
tum Mediolani lib. 2. rubr. 369. & ibi not. Carpan.
in additt.*
Et ſtante d. ſtatuto quod damnum probetur iura-
mento domini, an iuramento probetur quan-
titas damni, ſed etiam illius illatio vide *Fulu. Be-
nig. ad ſtat. Agricol. Vrb. cap. 41. litera H.*

QVOD DOMINVS REI POSSIT ACCIPERE CLAMYDEM, Et Ferramenta cuilibet inuento damnum dare. Rub. IX.

SI quis inuentus fuerit damnum dare, poſſit Dominus rei, Poſſeſſor, vel Laborator, & ſimilis per ſe, vel quos voluerit, accipere, & auferre Clamydem, & Ferramenta liberè, & ſine pœna, & ſecum portare, & ſi dare noluerit condemnetur in V. Libr. & credatur de tali contentione, & recuſatione Iuramento accipientis: Teneatur tamen notificare Officiali res ablatas, quas reſtituere teneantur præſtita fideiuſſione de ſtando Iuri, & iudicatum ſoluendo.

QVOD

QVOD LICEAT ANIMALIA IN DAMNIS REPERTA CONDVCERE. *Rub. X.*

VNicuiquè liceat Beſtias, quas inuenerit damnum dare in bonis ſuis, vel Domini repellere, & ſine pœna conducere ad Officiales, vel Depoſitarium Communis, ſiue ad Hoſpitium eadem die, vel ſequenti, à quibus redimi non poſſint, niſi prius cum Domino Beſtiarum ſe concordauerit, & cum damnum Paſſo, aut præſtiterit idoneum Fideiuſſorem de ſoluendo condemnationem, & damni emendam, de qua Inuentione ſtetur Iuramento Damnum Paſſi: Et ſi Dominus, vel Cuſtos Animalium impedierit conduci, puniatur in X. libr. vltra pœnam, & damni emendationem, & ſi reſiſtentiæ qualitas requirat, grauiori etiam pœna puniri poſſit: Niſi Dominus, vel Cuſtos dicerent velle damnum emendare coram ſaltem vno Teſte fide digno, quo caſu teneatur illi reſtituere, ſi Dominus, vel Cuſtos ſint facultoſi; & idonei ad damni emendam, & credatur dicto illius Teſtis, & Domini cum Iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Animalia damnum dantia poſſunt expelli de fundo per dominum.*

Ac etiam poſſunt retineri ad effectum ſciendi cuius ſint, num. 2.

Quæ ſi dominus alimentauit poteſt illa retinere pro alimentis, num. 3.

Si vero animalia pereant, cuius periculo pereant, num. 4.

ANNOTATIO.

1 ANimalia damnum dantia in fundo alieno poſſunt non ſolum expelli de fundo per Dominum ipſius fundi *l. Quintus 39. & ibi Floria. ff. ad leg. acqui. Cæpoll. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 9. n. 30. verſ. aut volo illum, &c. & Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap. 369. num. 1.*

2 Sed etiam poſſunt retineri per dominum damnum paſſum ad effectum ſciendi cuius ſint, non autem donec ei ſoluatur damnum, vt docent *Plot. de in litem iura. §. 53. num. 7. & 8. Boſſi. in pract. in tit. de damn. dato. num. 10. Cæpoll. de ſeruit. ruſtic. præd. d. cap. 9. num. 30. & Carpan. in d. cap. 369. num. 9. Antonell. de loco legal. lib. 3. cap. 20. num. 14. & ſeq.* Si tamen illa reconducens

3 alimenta eis præſtiterit, non tenetur illa reſtituere, niſi ſolutis ei alimentis, pro quibus præfertur etiam creditoribus anterioribus, *Plot. de in litem iura. d. §. 53. num. 8. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 369. num. 13. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 62. num. 3. Gratian. diſcep. foren. cap. 80 num. 11. & ſeq. par. 1.*

4 Si vero d. animalia retenta pereant cuius periculo pereant, vide tex. in *l. quemadmodum, 29. §. magiſtratus, & ibi gloſ. & Bald. ff. ad l. acqui. Caſſan. in tit. Res ruſtices, §. 6. verſ. meſurage &c. & Carpan. vbi ſupra nec non Fului. Benign. ad ſtat. Agricolt. Vrb. cap. 41. litt. F.*

DE POENA PERCVTIENTIVM, ET OCCIDENTIVM ANIMALIA. *Rub. XI.*

QVicumque occiderit, vel percutiendo inutile fecerit Animal minutum, quod gregatim paſcitur, inuentum dare damnum puniatur pœna trium libr. Si verò Animal ſit groſſum, vti Boues, Æqui, Aſini, & ſimiles, condemnetur in XII. libr. vltra refectionem, vtroque caſu valoris dicti Animalis Domino iuxta extimationem ſtatim faciendam, & ad ſoluendum prædicta ſummariè, & de facto cogatur.

SVMMARIVM.

1 *Animalia damnum dantia non poſſunt occidi, nec verberari.*

Licet contrarium quando illa fugerunt extra fundum ſentiat Carpan. n. 2

Contra tamen occidentem animalia non proceditur criminaliter, ſed de damno dato, n. 3.

ANNOTATIO.

1 ANimalia reperta dare damnum non ſolum non poſſunt occidi per Dominum fundi, ſed neque verberari, vel illa deijcere cum violentia, vt aliquod damnum patiantur, ſed debent expelli vti animalia propria, alias dominus tenetur de damno, *l. quintus, 39. in princ.*

princ. §. 1. *ff. ad leg. acqui.* & tradit *Cæpoll. de ſeru. ruſtic. præd. cap.* 9. *num.* 30. *& Antonell. de loco le-*
2 *gal. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 14. *& ſeq.* Licet contrarium quando illa fugerunt extra fundum teneat *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 369. *num.* 17. de quo vide *Antonell. vbi ſupra*, *n.* 19.

3 Contra tamen occidentem animalia de iure communi non poteſt procedi criminaliter, ſed agendum eſt de damno dato, cum dicta occiſio ſit mera cauſa damni dati, vt ſcripſerunt *Bertaz. conſ.* 116. *num.* 161. *Adden. & Guazzin. defen.* 30. *cap.* 3. *num.* 5. *verſ. ego autem &c.*

DE GVALDARIIS, ET EORVM OFFICIO. *Rub. XII.*

QVodlibet Caſtrum Ciuitatis Eugubij facere debeat duos Gualdarios: Villa autem Comitatus, habens quatuor fumantes, faciat ſolum vnum Gualdarium, quòd ſi Villa habeat plures fumantes, facere teneatur duos Gualdarios ad VI. Menſes, extrahendos in Cal. Maij, & in Cal. Nouembris, iuxta ordinem, & deſcriptionem fieri ſolitam in eorum Libellis. Caſtra vero in electione Gualdariorum, & Syndicorum obſeruent eorum conſuetudines: Et facta electione teneantur ſub pœna V. Librarum infra quintum diem ſe præſentare coram Notario Maleficiorum, & in manibus ipſius iurare Se bene, ac fideliter ſuum Officium exercere velle. Sumpto deinde Officio, omnia damna illata in eorum Territorio, etiamſi de nocte à Beſtijs illata fuerint, diligenter videant, ſecus ſi à perſonis, quo caſu de furto criminaliter agi poſſit: Et in abſentia alicuius ex dictis Gualdarijs ſuppleat alius habilis de familia abſentis, & in viſitando damnum accuſari non poſſint: Et infra X. dies damni æſtimationem, ſi qualitas damni ita permittat, Domino damnum paſſo dare teneantur, receptis pro eorum mercede bononenis duobus, aliàs expectetur tempus debitum pro verificatione damni. Adhibeant tamen prius omnem diligentiam inueniendi damnum dantes, quibus, quatenus inditia ſufficientia, vrgeant damnum imponant, & ad dictum effectum debeant primum innoteſcere omnibus extra Eccleſiam, dum ad Sacrum audiendum conueniunt. Quòd ſi prædictis non obſtantibus damnum dantes non inueniant, debeant dicti Gualdarij imponere damnum hominibus Villæ per fumum, in qua damnum fuerit commiſſum, computatis eorum perſonis pro rata. Aduertentes tamen, quòd in Damnis Datis cum Beſtijs, non grauentur per fumum qui Beſtias non habuerint: Quòd ſi fuerint negligentes in prædictis omnibus adimplendis poſtquam fuerint requiſiti, incurrant pęnam V. Librar. & teneantur ad emendationem damni, Et ſi minus legitimè damnum ipſum æſtimauerint, Volumus per Officialem ad Partis inſtantiam reuideri poſſe, & debere, cuius declarationi omnino ſtandum erit, & Officialis pro viatico habere debeat groſſum vnum pro quolibet miliario, & expenſas.

Declarantes, quòd ſi tale damnum pro parte fuerit factum à Domino, Gualdarius, ſiue Officialis teneatur detrahere ratam dicti damni iuxtà iuramentum ipſius Domini.

Statuimus etiam, quòd dicti Gualdarij teneantur petere damnum quibus fuerit poſitum, tam à damnum Dante, quàm ab Hominibus Villæ, aſſignando terminum octo dierum ad ſolutionem faciendam, quibus elapſis, ſi damnum non fuerit emendatum, liceat Domino accuſare tam damnum Dantes: quàm Homines dictæ Villæ: Et teneantur ad pœnam iuxta formam Statutorum, & emendationem damni pro rata cuilibet iniuncta.

Præterea Volumus, quòd Gualdarij, & Officiales damnum dantes per loca eorum Gualdariæ in poſſeſſionibus, & alibi, puniantur in duplum pœnæ à Statutis ſancitæ, & damnum emendent iuxta declarationem faciendam per duos Homines de Villa à Magiſtratu eligendos. Addentes, etiam quòd ſi damnum fuerit datum in aliquo loco non ſubiecto alicui Villæ, illud reuideri poſſit, & debeat per Gualdarium

Villæ viciniorìs, & quòd pro emendatione damni poſſit ciuiliter procedi etiam coram alijs Iudicibus ordinarijs.

Declarantes etiam quòd Maior ſeptuaginta annis, vel Minor decem, & octo ad Gualdariam faciendam cogi non poſſint, niſi tamen hominum penuria id requirat, quod Magiſtratus arbitrio Iudicandum erit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod Villa teneatur emendare damnum per fumum eſt vallidum.*

Et tenetur etiam ille in cuius prædio fuit datum damnum pro rata, n.2.

Et ſtatutum habet locum non reperto damnum dante, n. 3.

Non tenetur tamen ad dictum damnum Villa, quæ non habet quinque fumantes, n. 4.

ANNOTATIO.

AD materiam hius ſtatuti de Gualdarijs, an teneantur denunciare maleficia commiſſa de nocte, & maleficia omninò occulta, ſed tantum notoria, & an teneantur referre maleficia commiſſa extra territorium, & de tempore eorum anteceſſorum ſcripſi ſupra *lib. 4. rub. 3.* videas igitur ibi cum noluerim hic iterum illa replicare.

Prout etiam an minor poſſit conſtitui Gualdarius, & an teneatur referre maleficia dum fuit præuentus in denunciando ab ipſo offenſo, vel dum ipſe Iudex præuenit declaraui pariter ſupra in d. *rub. 3.* vbi videre non te pigeat, ſi cupis.

1 Statutum vero prædictum, quod Villa teneatur emendare damnum datum per fumum, quod vti fauorabile dicatur vallidum, & plura ad illius interpretationem quando illi ſit locus, nec ne tradunt *Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. S. concluſ.* 498. *& concluſ.* 499. *per tot. & Baiar. ad Clar. quæſt.* 82. *num.* 1. *& plurib. ſeq. & Gratian. diſcep. Foren. cap.* 171. *num.* 20. *par.* 1. videas ibi per eos, cum nimis longum eſſet omnia per eos ibi ſcripta hic referre.

2 Nolo tamen omittere, quod ſtante hoc ſtatuto, quod homines Villæ teneantur emendare damnum datum in eorum Villa poſſeſſori, in cuius poſſeſſione fuit datum damnum tenetur ad emendationem etiam Dominus d. poſſeſſionis pro rata, vt ſcripſerunt *Bart. in conſ. vltim. lib. 2. per tot. & Baiar. ad Clar. in dict. quæſt.* 82. *num.* 37.

3 Prout etiam, quod Villa non tenetur ad emendationem damni, niſi prius facta diligentia de inueniendo damnum dantem, & eo non reperto vt habetur in hoc ſtatuto, vt not. *Baiar. ad Clar. d. quæſt.* 82. *num.* 8. vbi dicit, quod reperto poſtea damnum dante poteſt Villa ab eo damnum repetere, vt ibi per eum, *num.* 6. *& num.* 27. *Ciriac. controuer.* 580. *num.* 25.

4 De iure autem communi Villa, quæ non habet quinque fumantes non tenetur ad emendationem damni cum non dicatur Villa ſec. *Hippol. de Marſil. ſingul.* 232. *& Baiar. ad Clar. d. quæſt.* 82 *in princ.*

DE QVERELANTIBVS. Rub. XIII.

QVicumque voluerit exponere Querelam de aliquo damno ſibi illato, antequàm ſcribatur, debeat iurare, quòd damnum ſit datum in tali re, & quod neſcit quis fecerit damnum. Et deinde ſcribatur Querela, & procedatur in ea iuxta formam Statutorum. Quòd ſi talis Querela non ſit vera, & Gualdarius ad quem ſpectat videre damnum, atteſtetur ſuo Iuramento non inueniſſe, ſeu aliàs Accuſatores Querelam non probauerint, Talis Querelans, & Accuſator puniantur in pœnam, ad quam teneretur, qui damnum dediſſet, vltra intereſſe Partis. Et Officialis poſſit eam de facto ab illis exigere.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator qui accuſationem non probauit non tenetur ad pænam, ſed ſolum ad expenſas.*

Cum pæna talionis hodie non ſit in vſu, n.2.

Non tenetur tamen neque ad expenſas in pluribus caſibus relatis, n.3.

ANNOTATIO.

1 QVod de iure communi accuſator, qui accuſationem contra aliquem porrectam non probauit qui dicitur calumniator præſumptus non teneatur ad pænam, vt habetur in hoc ſtatuto, ſed ſolum ad refectionem expenſarum tradunt *Farinac. de accuſat. quæſt.* 16 *num.* 13. vbi dicit, ita practicari, & reprobat

Scacc. *contrarium tenentem*, *Vermigliol.* *conſ.* 127. *num.* 11 *&* *conſ.* 283. *num.* 8. *Caball.* *variar.* *reſol.* *caſu* 205. *num.* 4. *&* *ſeq.* *cent.* 3. vbi dicit, ita ſemper practicari vidiſſe, & alij per me relati in *Reſolut.* *criminal*, *in verbo Accuſatio*, *Reſol.* 1. *numer* 4.

2 Maximè cum pæna tallionis, quæ videtur renouari in hoc ſtatuto non ſit amplius in vſu, vt probant Doctores per me relati in d. *Reſol.* 1. *in princ.*

3 Cuius ſtatuti diſpoſitio ceſſat in quampluribus caſibus, & præcipuè quando accuſator habuit iuſtam cauſam accuſandi, quando accuſationem ſemiplenè probauit, & in alijs caſibus, quos refert *Farinac.* *de accuſat.* *d.* *quæſt.* 16. *ferè per tot.* & dixi *Ego in Reſolut.* *crimin.* *in d.* *verb.* *Accuſatio*, *Reſol.* 1. *num.* 5. 6. *&* *ſeq.*

DE POENA AMOVENTIS TERMINVM.
Rub. XIV.

QVi Terminum alicuius Poſſeſſionis fraudolenter amouere, euellere, ſeu quomodocumque corrumpere, vel mutare auſus fuerit, vltra refectionem intereſſe Parti ſtatim faciendam, pœnam Scutorum xxv. & maiorem iuxta facti qualitate Iudicis arbitrio, vice qualibet incurrat, quam ſi ſoluere non poſſit, corporaliter etiam plectatur, & Terminus in priſtinum locum reponatur: Et ſi de delicto non conſtet, Volumus in dubio procedi poſſe contra Vicinum intereſſe habentem, præcedentibus aliquibus inditijs, ad dictam pœnam. Reliqua de Terminis, vide infra ſub Rub. De Terminis ponendis.

S V M M A R I V M.

1 *Termini dicuntur lapides, pali, & alia ſigna ſimilia agros diuidentia.*
Quæ quomodo cognoſcantur, *n.* 2.
3 *Terminos amouentes puniuntur pœna arbitraria.*
Amplia, *vt n.* 4.
Et contra amouentes terminos detur iuramentum in litem, *n.* 5.
Procedit ſi amotio terminorum ſit facta doloſe, & fraudolenter, *alias ſecùs*, *n.* 6.

A N N O T A T I O.

1 TErmini dicuntur lapides, pali, arbores, & alia ſigna ſimilia agros ad inuicem diuidentia, vt declarant *Iodoc.* *in pract.* *crimin.* *cap.* 127. *num.* 8. *Viuia.* *opin.* 870. *&* *Farinac.* *de furt.* *quæſt.* 168. *num.* 112.

2 Quæ cognoſcuntur eſſe talia, ſi illi habeant lapides paruulos hinc inde ad cuſtodiam, qui vulgo dicuntur teſtes, vt not. *Corn.* *conſ.* 333. *num.* 12. *vol.* 1. *&* *Monta.* *de fini.* *cap.* 19. *num.* 2. & etiam fouet. *Sperell.* *deciſ.* 178. *num* 2. *par.* 2.

3 De iure autem communi pœna contra amouentes terminos eſt arbitraria, & extraordinaria, *l.* 1. *& ibi gloſ.* *Cin.* *Odofr.* *Bald.* *Alber.* *Fulgoſ.* *& alij*, *C.* *de accuſ.* nec non *Clar.* *in pract.* §. *final.* *quæſt.* 83. *num.* 10. *verſ.* *Terminos mouens &c.* *&* *Farinac.* *de furt.* *quæſt.* 168. *num.* 92. *&* *Menoch.* *de arbitr.* *caſu* 393. *num.* 15. *&* *ſeq.*

4 Maximè contra amouentes terminos cauſa occupandi agrum vicini, & dilatandi confines proprij agri, vt tradunt *Clar.* *in d.* *quæſt.* 83. *num.* 10. *Petr.* *Gregor.* *Tholoſ.* *in ſintag.* *iur.* *vniuer.* *lib.* 39. *cap.* 13. *num.* 9. *Viuian.* *d.* *opin.* 870. & alij quos refert & ſequitur *Farinac.* *de furt.* *d.* *quæſt.* 168. *num.* 94. Et contra amouentes terminos dari iuramentum in litem non ſolum pro damnis, & intereſſe, ſed etiam ad probationem loci, in quo ante amotionem termini extabant, vt declarant *Hieron.* *de Monte de fini.* *cap.* 69. *num.* 1. *&* *ſeq.* *Seraph.* *de priuil.* *iur.* *priuil.* 31. *num.* 106. *&* *Farinac.* *in d.* *quæſt.* 168. *numer.* 114. vbi dat concordantes.

6 Supradicta tamen habent locum quando amotio terminorum fit doloſè, & fraudolenter, vt dicitur in hoc ſtatuto, animo occupandi bona alterius, vel inducendi diſcordias inter vicinos, vel illos furandi, & ſimil. quia tunc intrant dict. pœnæ, ſecus tamen eſt ſi id fiat caſu, & ſine dolo, prout euenit aliquando in ruſticis, qui arando terminos effodiunt, quia tunc nulla intrat pæna, vt not. *Petr.* *Greg.* *Tholoſ.* *d.* *lib.* 39. *cap.* 13. *num.* 11. *&* *Farinac.* *d.* *quæſt.* 168. *num.* 115.

DE POENA INCIDENTIVM VITES.
Rubrica XV.

QVi doloſè Vineam, Arbuſtum, ſiue Pergulam, vel eorum Partem inciderit, vel aliter corruperit, ſi quidem vltra decem Vites id commiſerit, ad Triremes Quinquennio traſmittatur: Si verò inciderit à tribus Vitibus ſupra condemnetur in Libr. C. & fuſtigetur per Ciuitatem; Quòd ſi inciderit tres Vites, ſiue paucio-

pauciores in libris xxv. pro qualibet Vite condemnetur, & in Exilium per Annum mittatur, Et quocumque caſu damnum Parti læſæ reſarcire cogatur. De prædictis verò Iudex tam ad Partis Querelam, quam ex Officio diligenter inquirere poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Vitium inciſores puniuntur pæna mortis.*
Et eadem pæna puniuntur vaſtatores, & inciſores arborum, n. 2.
Qui etiam tenentur ad emendationem damni, num. 3.
Quæ pæna mortis de conſuetudine non ſeruatur, num. 4.
Præſumptio vero inciſionis eſt contra inimicum, n. 5.
Et etiam contra vicinum, num. 6.

ANNOTATIO.

1 PÆna contra incidentes vites de iure eſt vltimi ſupplicij, vti puniuntur latrones, *l. 2. & ibi gloſ. ff. arb. fur. cæſa.* & tradunt *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 68. verſ. vaſtatores &c. Vulpell, conſ. crim. 111. in princ. Farinac. de delict. & pæn. quæſt. 20. num. 113. & Cabal. variar. reſol. caſu 21. num. 1. & ſeq. cent. 1.* Quæ
2 pæna habet locum etiam in vaſtatoribus, & inciſoribus arborum ſecundum *Clar. in d. quæſt. 68. verſ. vaſtatores &c. & Farinac. in d. quæſt. 20. numer. 113. Caball. in d. caſu 21. in princ. & Bonſin. ad*
3 *Bannim. general. cap. 72. num. 1.* Qui etiam tenentur ad reſtitutionem, & emendationem damni *l. ſi ſeruus ſeruum, 17. §. idem, & in ſilua cedria. ff. ad leg. acquil. l. ſi alius, 7. §. at qui arbores, ff. quod vi, aut clam. l. 1. C. ad leg. acq. Medic. de caſib. fort. par. 1. quæſt. 11. num. 18.* & latè comprobat *Aldouin. conſ. 43. n. 4.*
4 Licet quod dicta pœna mortis contra inciſores vitium, & arborum in practica non ſeruetur, & eius loco imponatur pæna extraordinaria, modo ſcilicet trium funis ictuum, modo fuſtigationis, & modo triremium iuxta facti, & perſonarum qualitatem, vt diſponitur etiam in ſupradicto ſtatuto declarant *Clar. in d. quæſt. 68. verſ. Vaſtatores &c.* vbi dicit, ita apud eos ſeruari, & idem tradit *Baiar. ibi. num. 120. & Farinac. de delict. & pæn. d. quæſt. 20. num. 113.* & tradit etiam *Bonſin. ad bannim. general. d. cap. 72. numer. 1.* & non diſſentit *Caball. in d. caſu 21. in prin.*
5 Quod ſi ignoretur delinquens præſumptio eſt contra inimicum, ſi Inimicitia eſt capitalis, vt not. *Oſaſch. deciſ. pedem. 88. num. 21. & ſeq. Plot. de in litem iura. § 54. num. 3. & 12. Bonſin. ad Ban-*
6 *nim. gener. cap. 72. num. 2.* & contra vicinum, vt not. *Maſcar. de probat. concluſ. 472. num. ... vol. 1. Farinac. de indit. & tort. quæſt. 52. num. 27. & ſeq. Plot. de in litem iur. d. §. 54. num. 3. & 12. & Bonſin. in d. cap. 72. n. 2.*

DE POENA CAPIENTIS, AVT OCCIDENTIS COLVMBOS.
Rub. XVI.

SI quis auſu temerario præſumpſerit Columbos, ſeu Pipiones Archibuſio, Baliſta, vel alio inſtrumenti genere occidere, vel etiam retibus, laqueis, aut quouis alio modo aucupatus fuerit ad Palearia, Venatia, & ſimilia, duobus funis ictibus publicè plectatur, & Pœnam Scutorum xxv. vicè qualibet incurrat, & pro quolibet Pipione Iulios duos Domino ſoluere teneatur. De prædictis vero quilibet poſſit accuſare, & denunciare, & lucretur quartam partem pœnæ, & credatur eius Iuramento cum vno Teſte idoneo. Et Iudex debeat de prædictis diligenter inquirere, dummodo tempore ſui Officij, vel ante per annum dumtaxat commiſſa fuerint.

SVMMARIVM.

1 *Columbos capiens, vel occidens committit furtum.*
Et tenetur Domino ad reſtitutionem, n. 2.
Niſi tamen Columbaria eſſet probibita per ſtatutum, n. 3.
Et idem eſt in eo, qui in ſuo Columbario appoſitis illecebris alienos columbos trahit, nu. 4.

ANNOTATIO.

MAgna quidem cum ratione fuit in hoc ſtatuto impoſita pæna ſcutorum vigintiquinque, & duorum funis ictuum contra capientes, ſeu occidentes columbos ſeu pipiones, quia cum illi habeant conſuetudinem eundi, & redeundi ad Columba-
1 rium dicuntur habere certum dominum, & ideo illos

illos capiens, ſeu occidens dicitur committere
furtum, vt tradunt *Baiar. ad Clar. §.furtum, num.
94. Petr. Greg. Tholoſ. in ſintag. iur. vniu. lib. 37.
cap. 5. num. 14. Cæpoll. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 77
in princip. Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap. 442.
num.... Farinac. de furt. quæſt. 174. num. 91. &
Bonſin. ad Bannim. gener. cap. 76. num. 1.*
2 Itaut in foro conſcientiæ illos capiens; vel oc-
cidens teneatur ad reſtitutionem domino illo-
rum, vt diſponitur in hoc ſtatuto, in quo man-
datur reſtitui iulios duos pro pipione, & tradunt
Bonif. de furt. §. mobilis num. 21. quem refert, &
ſequitur *Farinac. de furt. in d. quæſt. 174. num. 91.*
3 niſi Columbaria eſſent prohibita per ſtatutum,
vt ibi per eum, cum quibus pertranſeunt *P. Leſſ.
de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 5. dubit. 6. ſub num. 28.
& P. Laiman. in Theol. moral. lib. 3. tract. 1. cap.
5. num. 17.*
4 Quæ concluſio ampliatur, vt habeat locum
etiam in eo, qui in ſuo columbario appoſitis il-
lecebris aliorum columbos eo traducit, quem
teneri ad reſtitutionem dicunt *P. Leſſ. d. diſput. 6.
numer. 28. in fin.* Secus ſi ſine fraude id accidat,
vt ibi per eum, & *P. Laiman. in d. cap. 5. num. 17.
verſ. Cæterum &c.*
Quando verò valeat ſtatutum, quod credatur
vnico teſti dixi ſupra *lib. 4. rub. 64.* videas ibi ſi
placet.

DE POENA OCCVPANTIS, VEL DESTRVENDIS, SIVE Mutantis Vias. Rub. XVII.

SI quis auſus fuerit occupare, vel deſtruere aliquam Viam publicam, vel eius partem, ſiue etiam Vicinalem in Comitatu Eugubij eam laborando, vel aliter, puniatur pro Via publica in xxv. libr. & pro Vicinali in x. libr. & Viam reducat in priſtinum ſtatum, & quilibet poſſit accuſare, & habeat, tertiam partem pœnæ: Et ad requiſitionem cuiuslibet Vicini Officialis, & Syndicus Communis habita debita informatione teneantur illam iterum terminari, & aperiri facere.

SVMMARIVM.

1 *Via publica, vicinalis, & priuata quæ dicatur.*
Via autem in dubio præſumitur publica, numer. 2.
3 *Via publica à nemine poteſt occupari.*
Neque poteſt claudi, niſi fauore religionis, num. 4.
Nequè via vicinalis poteſt claudi, n. 5.

ANNOTATIO.

DIxi ſupra in *lib. præcedenti ad rub. 27.
ex Cæpoll. Petr. Greg. Tholoſ. Fenzo.
Surd. & Antonell.* ibi adductis, quod
viarum aliæ ſunt publicæ, aliæ
ſunt priuatæ, & aliæ ſunt vicina-
les, Quæ autem dicatur via publi-
1 ca, quæ vicinalis, & quæ priuata, declarant *Cæ-
poll. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 3. num. 16. & nu-
mer. 68. Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. V. concluſ.
176. per tot. Petr. Greg. Tholoſ. in ſintag. iur. vniu.
lib. 3. cap. 13. Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib. 1. cap. 105.
num. 3. & ſeq. Surd. deciſ. 42. num. 2. & Antonell.
de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 6. & ſeq.*
2 In dubio tamen via præſumitur publica, non
autem vicinalis, *l. 2. §. viarum, ff. ne quid in loco
publ. Card. Tuſch. d. concluſ. 176. num. 3. & P.
Diana in ſumma in verbo Immunitas Eccleſiaſtica,
num. 31. in princ.*
3 Via autem publica à nemine poteſt occupari,
vel impediri, etiam ſi id nemini ſit nociturum,
vt habetur in hoc ſtatuto ſub pœna, vltra obli-
gationem reponendi in priſtinum, vt not. *Cal-
uin. de equit. lib. 1. cap. 25. num. 7. & Ciriac. con-
trou. 667. num. 31.* ſacrilegij, quaſi occupans
rem ſacram, *l. 1. ff. de via publ. Afflict. de iure
protom. §. 9. num. 9. & ſeq.* vbi dicit, d. occupan-
tem puniri in quinquaginta libris auri, *Card.
Tuſch. pract. concluſ litt. V. concluſ. 177. num. 4. &
concluſ. 178. per tot. Cæpoll. de ſeruit. ruſtic. præd.
cap. 3. num. 26. & ſeq.* vbi quod illa nequè poteſt
claudi, vt ibi per eum, & *Antonell. de loco legal.*
4 *lib. 2. cap. 23. num. 7.* Niſi fauore Religionis *Bald.
conſ. 206. num. 2. par. 1*
5 Prout etiam neque via vicinalis poteſt occu-
pari, neque claudi, itaut ſi id fiat ſit in priſtinum
reponenda *l. 2. §. vicinalis, ff. ne quid in loco pub.
Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. cap. 75. num. 7. Fen-
zon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 105. in fin.*

QVOD NEMO PLANTET IVXTA VIAS PVBLICAS, AVT ARBORES in ijs incidat. Rub. XVIII.

NVllus etiam audeat plantare Sepes, aut Arbores quaſcumque, & ſimilia iuxta Vias publicas per vnum pedem cum dimidio. Sicut etiam Arbores quaſcunque exiſtentes in Vijs publicis incidere, aut amouere nemo poſſit, Sed Communis

eſſe cenſeantur, non obſtante vſu, ſiue præſcriptione per temporis lapſum allegata ad pœnam quocunque caſu x. libr. Reſtitutionis loci in priſtinum, & Arborum amotarum Communi faciendæ: Poſſit tamen proximior Vicinus habere fructus dd. Arborum abſque pœna ſalua proprietate Communi.

SVMMARIVM.

1 *Arborem plantans debet diſtare a fundo vicini per quinque pedes.*

Licet eſſe relinquendum ſolum ſpatium duorum pedum not. Giouag. n.2.

Et plantans prope aquæductum debet diſtare per decem pedes, n. 4.

3 *Arborum appellatione veniunt etiam vites.*

5 *Vrbini Ducis Decreta fuerunt confirmata per Summos Pontifices.*

6 *Arbores propè vias publicas pertinent ad Principem, ſeu Rempub.*

ANNOTATIO.

1 PLantās arborem in ſuo fundo debet diſtare a fundo vicini per ſpatium quinque pedum de iure communi ad tex. in *leg. fin. ff. fini. regun.* & tradunt *Cæpoll. de ſeruit. Vrb. præd. cap. 81. in princ. Aldou. conſ. 12. numer. 2. Gratian. diſcep. foren. cap. 314. num. 7. & Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 32.* licet plantans oliuam, & ficum diſtare debeat a fundo vicini per ſpatium nouem pedum, vt habetur in *d. l. fin. ff. fini regun.* & tradunt *Cæpoll. Aldou. & Antonel. in locis proximè adductis.* Et li-
2 cet relinquendum eſſe tantum ſpatium duorum pedum tueatur *Giouagn. conſ. 30. num. 14. lib. 2.* ſi plantatio eſt facta ſciente vicino non eſt amouenda, *Gratian. vbi ſupra, num. 8.* Arboris vero
3 appellatione veniunt vites, *l. 1. §. arboris, & l. 2. ff. arbor. furt. cæſa. Amat. deciſ. March. 96. per tot. Petr. Greg. Tholoſ. in ſintag. iur. vniu. lib. 37. cap. 6. num. 4.* plenè *Barboſ. de appell. verb. ſignif. appell. 22. num. 1. & 2.* vbi dicit, arborum appellatione venire etiam hæderam, arundinem, & alia de quibus ibi per eum.

4 Hinc videmus, quod propè aquæductum publicum non poſſunt arbores plantari, niſi dimiſſo ſpatio decem pedum, ad tex. *in l. omnis ſeruitus, 6. §. ſuper his, & ibi not. gloſ. Io. de Plat. Bart. & alii, C. de aquæd. lib. 11.* & not. etiam *Petr. Greg. Tholoſ. in ſintag. iur. vniuerſ. lib. 20. cap. 9. num. 5.*

Hoc ſtatutum prohibens incidi arbores quę ſunt in vijs publicis concordat cum *Decreto q. Ducis Vrbini* idem prohibente publicato de anno 1588. de quo habetur in libro Decretorum Commu-
5 nitatis Cantiani fol.... Quod etiam hodie venit obſeruandum non ſolum ex confirmatione S. M. Vrbani Octaui, vt teſtatur Illuſtriſſimus Dominus meus Deluca *in Theatr. verit. & iuſt. in tit. de donat. diſcur. 2. num. 27. & diſcur. 35. n. 13*
6 Sed etiam ex ſpeciali confirmatione S. M. Clem. Papæ X. & cum concordet etiam cum iure communi, quo arbores iuxta vias publicas, quæ non ſubiacent periculo corroſionis fluminis pertineant ad Rempub. ſeu Principem, vt tradit *Ripa in l. quominus, num. 70. ff. de flum.* vbi teſtatur, ita de facto ſeruari, Quicquid dicendum ſit de arboribus, quæ ſunt in ripis, ſeu foſſis Ciuitatis, de quibus *Surd. cum alleg. ab eo deciſ. 42. num. 14. & Franc. Marc. deciſ. 346. n. 3. par. 2.*

QVOD NEMO PROIICIAT SAXA, VEL IMMVNDITIAS IN Vias publicas. Rub. XIX.

NEmo in poſterum Agros expurgando ſaxa, & alias immunditias, ſiue imbrigamenta proijcere debeat in Vias publicas, & in illis exiſtentia per adiacentes ex eorum parte omnino remoueri debeant, ad hoc vt quilibet per eas liberè, etiam cum beſtijs tranſire valeat, ſed prædicta ad vicinum flumen exportari faciat, vel in Agro ipſo fodiat termino octo dierum ab Officiali, ſeu Syndico Communis aſſignando, ad pœnam v. libr. pro qualibet vice de facto ab inobediente exigendam, & vlterius per eoſdem grauari poſſit qualibet die, donec pareat.

ANNOTATIO.

DE materia huius ſtatuti prohibentis proijci ſaxa, & immunditias in vias publicas, & quod illa amoueri debeant infra terminum octo dierum ſub pęna quinque librarum, quod dict. ſtatutum ſit vallidum, & alia plura pro illius declaratione dixi ſupra in *lib. præceden. rubric. 28.* videas igitur ibi, cum noluerim illa iterum hic inutiliter replicare.

QVOD TRANSEVNDO PER BONA ALTERIVS IVS EVNDI Non præſcribatur. Rub. XX.

ANtiquis Conſtitutionibus inhærentes, Volumus quòd ſi quis longi, ſiue longiſſimi temporis ſpatio, ſciente etiam, & patiente Domino tranſierit per bona, vel terras alterius, non cenſeatur Ius aliquod tranſeundi acquiſiuiſſe, vel Præſcripſiſſe, ſed per Dominum quandocumque repelli, & prohiberi poſſe: Niſi tamen ſeruitus probaretur, vel Via, ſiue aditus aliunde ad propria bona non adeſſet, quo caſu Iuris preſumptione ſeruitutem conſtitutam eſſe cenſendum erit. Reliqua ad Vias ſpectantia habes ſupra Libr. V. ſub Rub. de Vijs, & alijs locis.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus viæ dicitur diſcontinua.*

Et ideo ad illam acquirendam requiritur tempus immemorabile, n. 2.

Niſi allegaretur titulus, & probetur quaſi poſſeſſio decem annorum inter præſentes, n. 3.

4 *Vicinus tenetur vendere viam vicino illam non habenti ad ſuum fundum.*

Secus ſi illam poſſit habere aliundè licet longiorem, n. 5.

ANNOTATIO.

STatutum ſupradictum, quod per tranſitum ſuper bonis alterius etiam per tempus longum, ſeu longiſſimum, & etiam patiente domino non cenſeatur præſcriptum, neque acquiſitum ius tranſeundi ſuper dictis bonis con-
1 cordat cum iure communi, quo eſt diſpoſitum, quod cum dictus ſeruitus dicatur diſcontinua cum in ea requiratur factum hominis, qui non poteſt eſſe continuus, ſed interpellatus, vt declarant *Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. cap. 19. numer. 3. Adden. ad Paitell. exped. 24. num. 1. & ſeq. Giurb. obſeru. 62. num. 5. & Andreol. ad Cæpoll. poſt princ. verſ. ſeruitus quædam &c. Rot. deciſ. 416. num. 4. par. 14. recent.* & ideo ad illam acquiren-
2 dam non ſufficit tranſitus ſuper bonis alienis per ſpatium longi, aut longiſſimi temporis, ſed requiritur tantum tempus, cuius initij memoria non extat, vt tradunt *Cæpoll. in d. cap. 19. num. 4. Balb. de præſer. 2. par. 4. par. princ. quæſt. 1. num. 2. verſ. Si verò &c. Paitell. exped. 24. numer. 12. & 34. & ibi Adden. num. 37. & ſeq. Andreol. controu. 178. num. 3. & ſeq. & Giurb. obſer. 62. num. 4* vbi dat concordantes quamplures *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 81. num. 8. & Rota deciſ. 416. num. 5. par. 14. recent.*
3 Niſi tamen allegetur titulus ſeruitutis diſcontinuæ, & probetur de quaſi poſſeſſione ſeruitutis decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, ſciente, & patiente aduerſario, quia tunc id ſufficit, licet titulus non probetur, vt teſtantur *Cæpoll. & Balb. in locis ſupra adductis,* vbi de communi, *Sum. magis comm. opin. lib. 1. concluſ 456. Adden. ad Paitell. d. exped. 24. num. 42. & ſeq. & Andreol. d. controu. 178. num. 3. & ſeq.* qui dant concordantes, & plura requirunt, vt dict. concluſioni ſit locus, quæ videas ibi per eos, cum quibus pertranſit *Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 81. num. 47.*
4 Quando vero quis non habet viam eundi, ad fundum proprium, vicinus tenetur illam concedere ſoluto prætio ſuper ſuis bonis per locum ei minus dannoſum, ſaltem de æquitate ſecundum *Boer. deciſ. 322. num. 11. & ſeq. & Card. Tuſch. pract. concluſ litt. V. concluſ. 180. num. 7.* vbi teſtatur de veriori opinione *Abb. conſ. 403.*
5 *num. 7. vol. 2.* Secus ſi aliundè poſſit habere viam licet longiorem. *Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 13.* vbi concordantes.

QVOD NEMO FODIAT PROPE MVRVM, VEL GRIPPVM ALTERIVS. Rubrica XXI.

NEmo debeat fodere, vel zappare prope Domum, Murum, vel Grippum alterius, ita quòd Domus, Murus, vel Grippus poſſint vllo modo deſtrui, vel alamari, ſed dimiſſo ſpatio arbitrio boni Viri, & qui contrafecerit in X. Libr. qualibet vice condemnetur, & damnum emendare ſtatim per Iudices compellatur.

SVMMARIVM.

1 *Vicini fundus dicitur qui cohæret ad vnguem fundo vicini.*
Et quis dicatur vicinus remittitur arbitrio Iudicis, n. 2.
Vicini verò dicuntur ferè ſocii, n. 3.
Et ideo debent ſibi facere bonam viciniam, num. 4.
Et tenentur dimittere legittimum ſpatium Iudicis arbitrio. n. 5.
6 *Paſſus eſt menſura quinque pedum.*

ANNOTATIO.

1 VIcini fundus, ſeu grippus, de quibus habetur in hoc ſtatuto dicitur qui cohæret ad vnguem fundo vicini, non autem ſi via ſit in medio, *l. 4. §. hoc indicium, & ibi Bart. ff. fini. regun. Afflict. de iure protho. §. 9. in 1. not.* licet contrarium teneat *Cæpoll. de ſeru. ruſtic.*
2 *præd. cap. 3. num. 34.* & licet quando quis dicatur vicinus pluribus opinionibus relatis remitti Iudicis arbitrio ſcripſerit *Antonell. de loco legal. lib. 1. cap. 2. num. 14.* vbi teſtatur de veriori opinione.

Et non mirum ſi ſtatutum ſupradictum prohibet quod vicinus non poſſit fodere iuxta murum, domum, & grippum alterius, ex quo vicinus
3 poſſit damnificari, quia vicini dicuntur ferè ſocij, vt dicit *Specul. in tit. de Iudic. §. 2. verſ. dici-*
4 *tur enim &c.* & ideo vicini debent ſibi inuicem facere bonam vicinantiam, *l. Imperatores, 17. &*
5 *ibi hoc not. Floria. ff. de ſeruit. ruſt. præd.* Ita ut debeat dimittere legittimum ſpatium iudicis arbitrio ſtatuendum, quod ego iudicarem ſaltem vnius paſſi, vt tradunt *Franc. Marc. deciſ. 501. num. 7. 8. & 9. & ſeq. par. 1. & Antonell. de loco legal. cap. 23. num. 22.* volentes, quod ſi quis effodiat puteum iuxta regionem alterius teneatur dimittere ſpatium vnius paſſi, vt ibi per eos,
6 Paſſus verò eſt menſura quinquè pedum, & pes eſt ſpatium quindecim digitorum, vt tradunt *Franc. Marc. d. deciſ. 501. num. 12. & Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 23. num. 33.*

DE FOSSATIS FACIENDIS, ET SCARICANDIS. Rub. XXI.

FOſſata, per quæ iuxta Vias vadit Aqua, Officialis, ſeu Syndicus, tam ex eorum Officio, quam ad petitionem Vicinorum, & aliorum competenti termino aſſignato Vicino adherenti mundari, & ſcaricari faciant, ita vt Aqua Vias publicas nullo modo impediat, ad pœnam pro qualibet vice libr. decem, Fiſco, & Accuſatori cum Executore pro parte applicandam. In Foſſatis autem de nouo faciendis, vel in iam factis ſcaricandis nullus audeat Vias publicas vllo modo reſtringere, ſiue occcupare ad pœnam V. Libr. Communi applicandam.

Addentes etiam, quòd vbi opus fuerit, ad viam conſeruandam facere noua Foſſata ad omne mandatum Syndici Communis quis facere teneatur ad pœnam X. Librarum.

SVMMARIVM.

1 *Foſſata ſunt mundanda, & ſcaricanda per Colonos.*
Fallit ſi illa ſint ad perpetuam vtilitatem fundi, num. 2.
Quæ foſſata præſumuntur communia inter vicinos, num. 3.

ANNOTATIO.

1 FOſſata de quibus in hoc ſtatuto quod ſint mundanda, & ſcaricanda per Colonum, tradunt *Bart. in l. penul. num. 2. ff. de impen. in reb. dota. fact. & in l. prædia, 27. §. pen. ff. de fund. inſtru. Petr. de Vbal. de ſociet. in 6. par. 12. quæſt. & Adden. ad Paitell. exped. 54. num. 11.*
2 Quod tamen habet locum ſi foſſata ſint ad vtilitatem vnius anni, ſecus tamen ſi illa ſint ad perpetuam vtilitatem prædii, vt declarant *Bart. in d. l. prædia, 27. §. pen. ff. de fund. inſtr. & in d. l. pen. ff. de impen. in reb. dota. fac.*
3 Quæ foſſata inter prædia præſumuntur communia inter vicinos, ita vt quilibet ex eis poſſit illis vti ad vſum deſtinatum, *l. 1. §. perpetuæ, & ibi gloſ. ff. de aqua pluu. arcenda, l. 2. §. præterea, ff. eod. tit.* & ſcriptum reliquit *Felic. allegat. 4. num. 1. & 2. par. 3.* niſi conſtaret, quod ab vno tantum ex dictis vicinis poſſiderentur, vt not. *Felic. d. alleg. 4. num. 2. & 8. Sperell. deciſ. 178. par. 2. num. 84. & 85.*

Quod autem nulli liceat vias publicas reſtringere vel occupare dixi ſupra hoc *lib. 6. rub. 17.* videas ibi ſi placet.

QVOD AQVA EX AGRIS NON DIRIGATVR IN VIAS PVBLICAS. *Rubrica* XXIII.

ITem ad conſeruationem Viarum, Nullus audeat dirigere Aquam per Sulcos vltra modum antiquum in Vias publicas, niſi priùs faciat Foſſatum iuxta Agrum, abſquè vlla occupatione Viæ, per quod commodè dirigatur Aqua, illudquè Singulis Annis faciat expurgari, ad pœnam decem Librarum, pro qualibet vice à Syndico, vel Officiali facta monitione, exigendam.

SVMMARIVM.

1 *Aqua non poteſt deriuari in vias publicas.*

ANNOTATIO.

1 QVod nihil ſit immittendum in vias publicas, per quod illæ reſtringantur, ſeu deteriorentur in præiudicium tranſeuntium dixi ſupra hoc *lib.6.rubr.*19. videas igitur ibi ſi cupis, & quod aqua non poſſit deriuari in vias publicas ſcripſit etiam *Paitell. exped. ciuil.* 83. *num.* 6. vbi dat concordantes.

QVOD NEMO DERIVET AQVAM IN REM ALTERIVS. *Rub.* XXIV.

SI quis doloſe deriuauerit, vel deriuari fecerit Aquam in rem alterius, puniatur in libris x. & emendet damnum, curſumquè Aquæ in priſtinum ſtatum reducat, & intelligatur deriuaſſe ſi in terreno ſuo verſus terrenum alterius factum fuerit Foſſatum, vel Sulcus, vbi non conſueuit eſſe. Addimus inſuper quod nullus audeat, vel præſumat quouis quæſito colore deriuare Aquam Fluminis alicuius, vel foſſati, de loco ſuo, vnde ſolita eſt ire, & ad alium locum tranſmittere, ſeu aliquod obſtaculum apponere per quod Aqua in alium locum inducatur ad pœnam xx. libr. & emendationis damni, & nihilominus cogatur per Poteſtatem ad reducendum Aquam per priſtinum ſtatum, & quilibet poſſit de prædictis accuſare, & denunciare, & Poteſtas ex Officio inquirere, & de prædictis culpabiles condemnare.

SVMMARIVM.

1 *Dominus fundi inferioris tenetur recipere aquam fundi ſuperioris.*

Maximè cum ager inferior ſentiat commodum pinguedinis defluentis, n. 2.

*Etiam ſi dicta aqua fundo inferiori damnum afferat, n.*3.

*Maximè ſtante longa conſuetudine. n.*4.

5 *Aquam diuertere non licet a flumine publico in damnum vicini.*

ANNOTATIO.

1 COnſulto quidem in hoc ſtatuto diſpoſitum fuit, quod nemini liceat doloſè aquam diuertere in fundum vicini ſub pœna de qua in eo, quia ceſſante dolo dominus fundi inferioris tenetur natura ipſa aquas recipere ſuperiorum agrorum, cum vt dixi ipſa natura inſitum ſit, quod aquæ ſuperiores fluant ad inferiores, ad tex. *in l.* 1. *&* 2. *ff. de aqua pluu. arcen.* & tradunt *Paitell. exped.* 83. *num.* 12. *& ſeq. & ibi Adden. num.* 5. *&* 7. *& Felic. allegat.* 4. *numer.* 10. *& num.* 28. *par.* 3. vbi plenè habetur de hac materia, *& alleg. ſequen. & Ciriac. controuer.* 174. *num.* 2. *& controu.* 688. *num.* 31. *&* 41. Ma-
2 ximè cum ager inferior ſentire ſoleat commodum, dum pinguedo terræ ad eum decurrit, vt aduertunt *Paitell. d. exped.* 83. *num.* 12. *& ſeq. & Menoch. conſ.* 43. *num.* 9. *lib.* 1. *& Felic. d. alleg.* 4. *num.* 10. *Ciriac. d. controu.* 688. *num.* 31. Etiam
3 ſi agro inferiori dict. aqua damnum afferat, *Berou. conſ.* 143. *num.* 4. *vol.* 1. *Adden. ad Paitell. d.*
4 *exped.* 83 *num.* 6. Maximè ſi concurrat longa conſuetudo, quæ ſeruanda eſt perinde, ac ſi ſeruitus eſſet impoſita, vt not. *Adden. ad Paitell. d. exped.* 83. *num.* 6. *&* 7. qui dant concordantes, *Ciriac. d. controu.* 179. *num.* 3.
5 Quod vero diuertens aquam fluminis a ſolito ſuo curſu ex plantatione arborum, ſeu alio mo-

do faciendo aquam regurgitare in damnum vicini, vt habetur in hoc ſtatuto teneatur remouere impedimentum poſt tex. in *l. 1. §. ſed & apud ff. de aqua pluu. arcen.* tradunt *Neguſ. in ſilu. reſpon. quæſt.* 146. *num.* 10. *Adden. ad Paitel. d. expedit.* 83. *num.* 22. vbi dicunt competere contra diuertentem aquam a ſuo ſolito curſu interdictum Iudicis Officio, vt ibi per eos, & *Coſta de ſcien. & ignor. cent.* 2. *diſtin.* 1. *num.* 37. *& ſeq.* nec non *Ciriac. d. controu.* 179. *num.* 7. *&* 8.

DE PVTEIS, FONTIBVS, ET LAVATORIIS MVNDANDIS. Rub. XXV.

PVtei ; Fontes, & Lauatoria exiſtentes, ſiue exiſtentia in Diſtrictu Eugubij ad vſum publicum deſtinata debeant mundari, ſcaricari, & manuteneri per conuicinos commoditatem ex illis habentes, & per eoſdem aptetur Via neceſſaria ad eundum, Aqua dirigatur per Foſſata, & impedimenta quæcumque remoueantur; Et ad prædicta Syndicus Communis, & Officialis D. D. pœna decem librarum conuicinos inobedientes pro virili, qualibet vice compellant.

SVMMARIVM.

1 *Vicini tenentur mundare, & manutenere fontes, quibus vtuntur.*

Et purgare viam ante eorum domum exiſtentem, n. 2.

Et quid ſi vicinus velit renunciare vſui dict. fontis, n. 3.

4 *Fons dicitur omnis puteus, ſed non è contra.*

ANNOTATIO.

1 STatutum de quo ſupra, quod vicini teneantur mundare, ſcaricare, & manutenere puteos, & fontes, quibus vtuntur concordat cum iure communi, quo idem reperitur diſpoſitum *l. 1. & ibi gloſ. Alberic. & alij, ff. ad leg. Rhod. de iactu. l. ad reparationem, 7. C. de acquæd. lib. 11. l. ad portus, 6. C. de oper. publ.* & tradunt *Bald. & alij in l. 4. §. actor, ff. de re iudic. & Cæpoll. de ſeruit. vrb. præd. cap.* 47. *num.* 3. vbi

2 hoc dicit veriſſimum, Cum illi teneantur etiam purgare viam ante eorum domum exiſtentem etiam ſi domus ſit conducta, *l. 2. & ibi not. Bart. & Doct. ff. de via publ.*

3 Sed quid ſi vicinus vult renunciare vſui dicti putei, vel fontis, & ſic ſe eximere ad contribuendum pro illorum refectione, an id facere poſſit, hanc quæſtionem examinat *Cæpoll. de ſer. vrb. præd. d. cap.* 47. *num.* 4. vbi ponit rationes pro vtraque parte, & poſtea diſtinguit, quam videas ibi per eum, & per *Gallerat. de renunc. lib. 2. cap. 3. num.* 14.

4 Addo prædictis pro coronide, quod fons dicitur omnis puteus, non autem è contra, vt probat *Specul. in tit. de cauſ. poſſeſſ. & proprie. §. 4. numer.* 25. *lib.* 3. & facit illud *Ioan. cap.* 4. *Sedebat ſic ſupra fontem*, & tamen erat puteus, vt habetur pariter ibi *Puteus altus eſt, & non in quo haurias habes.*

DE SEPE PENDENTE SVPRA VIAM. Rub. XXVI.

HAbens Sepem iuxta Viam debeat illam tenere in bono ſtatu, ita quod non ſe extendat ſupra Viam, & offendere, ſiue impedire poſſit tranſeuntes, Equeſtres, vel pedeſtres, ſiue cum Beſtijs onuſtis, Feno, Palea, & ſimilibus, ſed ad petitionem cuiuslibet teneatur Viam expeditam reddere ad pœnam contrafacienti L. ſolidorum pro qualibet vice à Syndico, ſiue Officiali exigendam Alioquin dictus Syndicus eandem Sepem remittere, & remolire poſſit expenſis dicti Contumacis.

SVMMARIVM.

1 *Arbor ſi cadat in viam publicam ex fundo vicini ipſe tenetur illam amouere.*

ANNOTATIO.

1 AD materiam huius ſtatuti, quod ſi arbor ex fundo alicuius in viam publicam caderet, ita vt itineri ſit impedimento, ſi vicinus non habeat illam pro derelicta teneatur illam amouere ex interdicto *Ne quid in loco publ.* tradit *Cæpoll. de ſeru. vrban. præd. cap.* 81. *num.* 8.

QVOD ARBORVM RAMI, ET SEPES PENDENTES INTER Vicinos remoliri debeant. Rub. XXVII.

SI Arbores ramos emiſerint vltra terminum, teneatur Dominus ad requiſitionem Vicini eos incidere, & Sepem etiam remittere, & remolire, aliàs pœnam v. libr. vice qualibet incurrat, & ſi incidere, ſiue remittere diſtulerit, Iudicis arbitrio grauetur.

SVMMARIVM.

1 *Arborum rami pendentes ſuper fundum vicini debent ſuccidi per dominum.*
Vicinus verò an poſſit illos incidere propria authoritate, n. 3. & 4.
2 *Arborum vmbra frugibus eſt nociua.*
5 *Arbor quæ eſt in confinio duorum præſumitur communis inter eos.*

ANNOTATIO.

1 ARborum rami pendentes ſupra ſolum vicini ſi eorum vmbra fundo vicini noceat Dominus illorum eos circumcidere debet ad altitudinem quindecim pedum a terra ad requiſitionem vicini, ad tex. *in l. 1. §. quod ait prætor, ff. de arbor. ceden.* & tradunt *Petr. Greg. Tholoſ. in ſintag. iur. vniu. lib. 20. cap. 9. in princ. Cæpoll. de ſeruit. vrban. præd. cap. 81. num. 4. & 5. Aldou. conſ. 12. num. 11.* vbi dicit, hoc non habere locum in tineribus vitibus, quarum vmbra vicino non nocet, vt ibi per eum, *& Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 120. num. 2.*
2 Arborum vero vmbram agris eſſe non parum
nociuam cecinit *Poeta Mantuanus Egloga* 10. *ibi*
Nocent, & frugibus vmbræ, & idem tradit *Plin.*
lib. 7. natur. hiſt. & præcipuè nociua eſt vmbra
Cupreſſus, Pini, Nucis, & ſimil. de quibus
Vrſell. in exam. apum, concl. 136. n. 34.
3 Vtrum vero liceat vicino dict. ramos incidere
propria authoritate dicas, quod ſic domino
non reſiſtente, alias ſit recurrendum ad interdi-
ctum de arboribus cædendis ſec. *Bart. in l. 1. nu-*
mer. 1. ff. de arbo. cæden. & not. *Cæpoll. de ſeruit.*
vrb. præd. d. cap. 81. num. 4. licet vicinum poſſe
4 abſcindere ramos arboris ad altitudinem quin-
decim pedum ſibi damnum inferentes propria
authoritate ſaltem de æquitate firmet *Caluin. de*
æquit. lib. 2. cap. 120. num. 6. niſi tamen fuiſſet
præſcriptum dict. ius non incidendi per vici-
num, vt ibi per eum, qui alia ſubuertit ad di-
ctam materiam facientia.
5 Arbor vero quæ eſt in confinio duorum præ-
ſumitur communis *l. arbor, 19. ff. comun. diuid.*
Surd. conſ. 126. num. 6. lib. 1.

DE CAPRIS IN PLANO NON DETINENDIS. Rub. XXVIII.

NEmo in poſterum quouis pretextu audeat Capras detinere in Plano Eugubij, vbi Arbuſta, & Vineæ ſint, vel ſi vicina, vel vicinæ exiſtant, quòd Magiſtratus arbitrio iudicandum relinquimus: Aliàs vltra damni emendationem, pęnam v. librarum pro ſingulis Capris incurrat, cuius medietas Accuſatori, & Executori, altera verò Communi applicetur, & nihilominus Capras remouere teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Capræ ſunt maximè nociuæ in agris, vel arbuſtis.*
Itaut cum laborent febri omnia virgulta areſaciant, n. 2.
3 *Statutum quod capræ non detineantur in agris non compræhendunt hircos.*

ANNOTATIO.

NOn ſine magna ratione prohibitum fuit in hoc ſtatuto, quod in plano Ciuitatis Eugubij in agris in quibus ſunt arbuſta, vel Vineæ, vel illis ſunt vicinæ non detineantur
1 capræ, quia illis ſunt maximè nociuæ, Capræ
enim ſemper laborant febri, ita vt febre rece-
dente illæ ſtatim intereant, vt ſcribit *Plin. lib. 8.*
natur. hiſto. tom. 1. cap. 50. lib. 15. & tom. 2.
cap. 8. & lib. 28. cap. 10. tom. 4. & latè compro-
2 bat *Aldoui. conſ. 11. num. 11.* Ita vt quæcumque
arido, & feruenti ore, aut lingua contingunt
ſtatim ob febris ardorem areſaciant, vnde ce-
cinit Poeta *Vrentes culta capellas*, & ideo idem
Plin. lib. 8. cap. 50. ſcribit, illas exitiales agris
eſſe, & poſt eum tradit *Guido Pancirol. in ſubſcri-*
ptione ad d. conſ. 11. Aldouin.
3 Licet dictum ſtatutum non extendi ad hircos
not. *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap. 363. n. 25.*

QVOD

QVOD VENATORES NON INTRENT POSSESSIONES, VEL VINEAS: Rubrica XXIX.

QVicumque iuerit ad venandum, & ſecum Canes duxerit intrans Poſſeſſiones, Vineas, vel Hortos alicuius à Cal. Auguſti per totum Menſem Octobris, ſeu Canes intrare permiſerit, ſoluat pro qualibet vice libras tres, & pro quolibet Cane libr. 1. & damnum in duplum Domino emendare teneatur.

DE POENA OFFICIALIS, ET COMPONENTIVM IN D. D. Rubrica XXX.

EXperientia docet Officiales ſæpe certa pecuniarum ſumma recepta ſe cum multis compoſuiſſe, ad hoc vt illorum Beſtiæ liberè, & ſine metu pœnæ vagari, & damnum facere poſſint in graue præiudicium aliorum: Ideo Volumus quòd ſi in poſterum dicti Officiales prædicta committant, vltra pœnam xxv. ſcutorum pro quolibet, & qualibet vice incurrendam, tribus funis ictibus publicè plectantur, nec vllo modo dictam compoſitionem exigere valeant, ſed exactam reddere teneantur. Qui verò cum illis compoſuerint, eandem pœnam pecuniariam incurrant, ac Beſtias proprias amittant Fiſco Sereniſſimi applicandas: Et ad probandum prædicta ſufficiat vnus Teſtis fide dignus, & ſi aliquis ex componentibus id reuelauerit, omnis pœna eidem remittatur, & Quartam partem pœnæ ab Officiali ſoluendæ lucretur, & nihilominus quocumque caſu, tam Officialis, quàm Componens teneatur totale damnum Parti emendare.

DE POENA DEPOPVLANTIVM. Rub. XXXI.

DEpopulatores Agrorum, qui diabolico Spiritu ducti damnum notabiliter, & per modum Guaſti intulerint, grauius puniri debent: Et Ideo ſi quis Segetes, Hortos, & ſimilia inciderit, & deuaſtare auſus fuerit Volumus quòd eidem vigore præſentis Statuti vltra damni emendationem in duplum faciendam, pœna ordinaria reſpectiuè duplicetur, & ſi facinoris qualitas id requirat poſſit, & debeat D. Poteſtas ad Partis querelam, & ex Officio procedere, inquirere, & pęna etiam corporis afflictiua acrius delinquentem punire.

SVMMARIVM.

1 *Depopulatores agrorum dicuntur qui ſegetes deprædantur, & vineas vaſtant.*

Qui depopulatores nocturni non gaudent immunitate Eccleſiæ, num. 2.

ANNOTATIO.

1 DEpopulatores agrorum dicuntur, qui ſegetes in agris deprædantur, & qui fructus, & vineas vaſtant, *Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 3. Ambroſ. de immun. Eccleſ. cap. 4. num. 4. Farinac. de immunit. Eccleſ. num.* 149. vbi ponit differentiam inter depopulatorem, & publicum latronem, vt ibi per eum,

2 Quod delictum adeo graue reputatur, vt depopulator nocturnus, quicquid ſit in diurno non gaudeat immunitate Eccleſiæ, vt tradunt *Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 28. num. 3. Farin. de immun. Eccleſ. num. 158. P. Diana in Summ in verb. Immun. Eccleſ. num. 32. & Balth. Thomaſ. in ſuis tract. variar. tom. 4. in tit. de Immunit. & libertat. Eccleſ. num. 787.*

DE EMENDATIONE DAMNORVM. Rub. XXXII.

QVia Sæpe per Officiales proceditur ad pœnam ſibi tangentem, & damnum Parti negligunt emendare; Volumus quòd Officialis declaret in eadem Sententia damni quantitatem Parti reficiendam, illudquè cum effectu ſummariè, & de facto ſimul cum pœna Parti emendari curet, alioquin non caſſetur eis condemnatio, & Officialis de ſuo teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Damnum dantes tenentur ad emendationem damni damnum paſſo.*

Fallit ſi damnum datum ſit ſine culpa Domini, num. 2.

Niſi tamen fuerit in negligentia beſtias diſpergendi, n.3.

Et quando teneantur ad emendationem damni in foro conſcientiæ, n. 4.

Item fallit in immittente beſtias in alienum quando via eſt diruta, n.5.

Damnum verò quomodo veniat æſtimandum, num. 6.

Et officialis tenetur condemnare damnum dantem ad refectionem damni illati, n.7.

8 *Dominus animalis aut damnum tenetur reſarcire, aut animal dare pro noxa.*

ANNOTATIO.

1 QVod dans damnum teneatur ad emendationem illius ad fauorem damnum paſſi omnia iura clamant, vt docent *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 263. numer. 10. & ſeq. vol.2. & Ciriac. controuerſ. 582. numer.56. & controuerſ. 688. num.78.* qui dant con-
2 cordantes, Quod tamen non habet locum ſi damnum ſit datum ſine culpa Domini, vt poſt *Amanel. Alberic. Gandi. Boer. & Bonacoſ.* per eum relatos firmat *Carpan. d. cap. 363. num. 27.* Niſi
3 tamen dominus, vel Cuſtos fuerit in negligentia beſtias diſperdendi, vt not. *Carpan. ibi. num. 28.* Prout nequè tenetur ad emendationem
4 damni dati in foro conſcientiæ, quando illud datum fuit leui, vel leuiſſima culpa, quicquid ſit in foro fori, vt tradunt *Corcett. in ſing. ver. forum conſcientiæ, num. 1. & Carpan. d. cap. 363. num. 30.* licet ſecus ſit ſi damnum ſit datum dolo, vel lata culpa, quia tunc tenetur damnum reficere etiam in foro conſcientiæ, vt declarant *Corcett. & Carpan.* vbi ſupra, de quo vide etiam *P. Laiman. in Theol. moral. lib. 3. tract. 3. par. 1. cap. 6. per tot.*

5 Addo prædictis quod qui damnum dedit non tenetur ad illius emendationem quando mittit animalia per alienum, quia via ſit diruta, itaut non poſſit per illam iri, vt not. *Plot. in l. ſi quando, num. 818. C. vnde vi. Bonacoſ. in quæſt. crimin. in verb. de damno dato. verſ. quoties quis &c.* quos vna cum aliis refert, & ſequitur *Carpan. in d. cap. 363. num. 29.*

6 Damnum verò non æſtimatur vti frumentum maturum, nec arbor prout eſt magna, ſed ſolum dubius euentus, ideſt quanti vendi potuerit illa perceptio frumenti, vel arboris fructus, & ſimil. vt declarant *Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap. 371. num. 15. Caroc. de locat. & conduct. par. 1. in tit. locat. diuiſio, quæſt. 4. num. 3.* qui dant concordantes, & *Antonell. de loco legal. lib. 3. cap. 20. num. 27.*

7 Et quod officialis damni dati teneatur vltra pœnam condemnare damnum dantem etiam ad refectionem damni illati, vti habetur in hoc ſtatuto tradunt etiam *Farinac. conſ. 43. num. 2. in fin. lib. 1. Cabal. reſolut. crimin. caſu 82. num. 4. & ſeq. & caſu 98. num. 10. cent. 1. Merlin. Pignat. controuer. Foren. cap. 20. num. 2. par. 1.* & alij per me relati in *Reſolut. criminal. in verbo Iudex, Reſol. 6. num. 3.* Alias Iudicem male facere volunt *Adden. ad Paitell. exped. 88. num. 35. Caluin. de æquit. lib. 2. cap. 180. num. 27. & ſeq. & dixi ego in d. Reſolut. 6. num. 3. in fin.*

8 Dominus vero animalis aut damnum tenetur reſarcire, vel dare animal pro noxa, vt not. *Antonel. de loco legal. lib. 3. cap. 20. num. 25.*

DE REVISIONIBVS CONDEMNATIONVM OFFICIALIS. Rub. XXXIII.

SI quis ſenſerit ſe grauatum per Sententiam Officialis, vel per aliud quodcumque grauamen illatum, etiam cum Voto Prætoris, poſſit infra triduum à die Pignoris capti, ſiue à die notificationis Sententiæ cum Cedula, per viam Recurſus appellare ad D. Locumtenentem, etiam quòd dictus Appellans ſit contumax, & coram eo dicere de Nullitate, & Iniuſtitia, & alias defenſiones facere pro iuſtificatione

Appella-

Appellationis, & Recurſus: Qui D. Locumtenens teneatur dictam Cauſam Appellationis terminare infra duos Menſes, ſi tamen Proceſſus non fuerit fabricatus coram Officiali, ſed fabricari contigerit coram D. Locumtenente, aliàs teneatur infra Menſem cauſam expedire.

SVMMARIVM.

1 *Appellat omnis grauatus.*
Maximè de iure canonico, quo licet appellare
2 *a quocumque grauamine, n. 2.*
3 *Contumax non appellat.*
4 *Statutum quod appelletur intra tres dies eſt ordinatorium.*

ANNOTATIO.

PRo confirmatione huius ſtatuti concedentis appellationem ad D. Locumtenentem eiuſdem Ciuitatis grauato a ſententia contra eum lata per Officialem damni dati ſufficit alle-
1 gare vulgatam regulam Omnis grauatus appellat, de quo habetur per *Specul. de appell. §. 1. in princ. lib. 2. per Rugginel. de appellat. §. 2. cap. 1. ampl. 12. num. 118.* & per *Scacc. de appell. quæſt. 5.*
2 *num. 1. & ſeq.* Maximè de iure canonico, quo permittitur appellatio a quolibet grauamine etiam minimo, vt not. *Franch. in rubr. num. 17. de appell. Scacc. de appell. quæſt. 17. lim. 40. numer. 17. Rota apud Pacif. de Saluian. deciſ. 231. num. 1. & 2. & apud Poſt. de manut. deciſ. 297. numer. 2.* Licet ſtatutum videatur corrigere ius commune, dum admittit appellari poſſe etiam
3 per contumacem, contra quem ſtat regula Contumax non appellat, de qua habetur per *Maran. in pract. par. 6. verſ. & aduertatur circa contumaciam, num. 6. & per Scacc. de appellat. quæſt. 17. lim. 3. in princ. & per Pract. Ridolph. part. 1.*
4 *cap. 13. num. 125. & ſeq.* Dictum tamen ſtatutum mandans appellationem eſſe interponendam infra tres dies eſt ordinatorium, *Scacc. de appellat. quæſt. 18. numer. 3. & ſequen. Honded. conſ. 29. numer. 21. vol. 2. Rot. deciſ. 305. num. 10 par. 6. recen.*

QVOD PATER PRO FILIO, ET DOMINVS PRO FAMVLO Teneatur. Rub. XXXIV.

FIlius Familias, vel Filia habitantes cum Patre, ſi damnum dederint, & non habeant vnde ſoluant, teneatur Pater ad emendationem damni, & pœnæ ſolutionem; Sicut etiam Dominus pro Famulo, Famula, vel Cuſtode, ſi ij non ſint ſoluendo, vſque ad quantitatem C. ſolidorum, & ſi pro illis ſoluere ſit coactus, ab eiſdem recuperare valeat, & in eadem Sententia reficere Domino condemnentur. Niſi damnum eſſet datum de conſenſu, & mandato Domini, vel eo ſciente, & non prohibente, quo caſu Dominus condemnetur ad integram pœnam, vltra emendationem damni faciendam.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod pater teneatur ſoluere condemnationem pro filio ſecum habitante eſt vallidum.*
Valet etiam, quod pater teneatur ſoluere legitimam fiſco pro filio, n. 2.
Et quod Dominus teneatur pro famulo, n. 3.
Et quod filij mercatoris teneantur ſoluere debita patris, n. 4.
5 *Pater ſoluens condemnationem pro filio poteſt ei illam imputare in legittimam.*

ANNOTATIO.

1 STatutum ſupradictum quod pater teneatur ſoluere pœnam pro filijs habitantibus cum eo, qui damnum dederunt, ſi ipſi non ſint ſoluendo vti conditum in publicam vtilitatem, vt filij a damno inferendo retrahantur, quod ſit vallidum ſcripſerunt *Soccin. Sen. in l. cum filius familias, 49. num. 8. ff. de verb. oblig. Ant. de Padill. in l. ſi emancipata, 3. num. 34. C. de iur. & fact. ignor. & Cartar. de pœn. innoc. art. 3. num. 267.*
2 Prout etiam videmus, quod valet ſtatutum, quod pater teneatur ſoluere legittimam fiſco pro filio delinquente, vt tradunt, *Clar. Ludou. Cartar. & Maſſin. in locis relatis ſupra lib. 4. rubr. 57. num. 1.* Nec non valere ſtatutum ob ſupra-
3 dictam rationem, quod dominus teneatur pro famulo pæna pecuniaria voluerunt *Anani. conſ. 2. num. 3. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 86. verſ. & ex hac &c. Iaſ. in §. actiones, num. 81. Inſtit. de actio.* & alij plures, quos refert, & ſequitur *Cartar. de*
4 *pæn. innoc. d. art. 3. num. 256.* Sicuti etiam quod ſit vallidum ſtatutum, quod filii mercatorum teneantur ſoluere debita patris etiam ſi non ſint illius

illius hæredes adnotarunt *Bald. Alex. Iaſ. Dec. Marſil. & Crot.* quos refert, & ſequitur *Cartar. de pæn. innoc. d. art. 3. num.* 257.

5 Pater tamen ſoluens condemnationem pro filio coactus poteſt ſoluta ei imputare in legittimam, vt tradunt *Adden. ad Greg. XV. deciſ.* 416. *num.* 2. *Merlin. de legitt. lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 25. *num.* 14. vbi dicit hoc eſſe clarum, *Pir. Maur. de ſolut. cap.* 47. *num.* 6. *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 416. *num.* 235. *lib.* 1. *& Rot. deciſ.* 59. *num.* 1. *apud Merlin. de legit.* Circumſcripto tamen ſtatuto paternum tenetur ſoluere condemnationem pro filio *dixi ſupra lib.* 4. *rubr.* 57. *num.* 10.

DE LICENTIIS DATIS A DOMINO SVPER D. D. Rub. XXXV.

SI quis dixerit pro ſua defenſione habuiſſe licentiam à Domino rei, in qua damnum dederit, credatur ſuper ea Iuramento Domini, & eius, qui damnum dederit, cum vno Teſte pro illa vice tantum: Niſi licentia daretur per Inſtrumentum, vel Apocam ſubſcriptam per vnum Teſtem fide dignum, quo caſu valeat ſolum durante Officio illius anni, & non vlterius.

SVMMARIVM.

1 *Licentia habita à Domino excuſat damnum dantem a pæna in eius bonis.*

2 *Quæ licentia non præſumitur, ſed eſt probanda per allegantem, n.* 2.

Per duos Teſtes, vel per aliud genus probationis, num. 3.

Illa tamen expirat per mortem illius, cui eſt conceſſa, num. 8.

4 *Iuramentum facit ſemiplenam probationem.*

Et vnicus teſtis facit aliam ſemiplenam, numer. 5.

Quæ coniunguntur ad faciendam plenam probationem, n. 6.

Maximè quando agitur de modica ſumma, numer. 7.

ANNOTATIO.

1 LIcentiam habitam à domino paſcendi animalia, & alia faciendi in eius bonis excuſare damnum dantem in d. bonis, vt habetur etiam in hoc ſtatuto ſcripſerunt *Ludou. concl.* 14. *verſ. infertur*, 84. *& Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 363. *num.* 24. *vol.* 2. Quæ 2 tamen licentia cum ſit quid facti non præſumitur, ſed illa eſt probanda per allegantem, vt diſponitur in eodem ſtatuto, vt tradunt *Carpan. in d. cap.* 364. *num.* 24. *Ciriac. controu.* 235. *num.* 2. & dixi *Ego alleg. foren.* 46. *num.* 11. Et eſt pro-
3 banda ſaltem per duos teſtes, vel per aliud genus probationis *Corbol. de emphit. in tit. de cauſ. priuat. ob alienat. quæſt.* 4. *num.* 3. *Fulgin. de iure emphit. in tit. de alienat. quæſt.* 3. *num.* 2. & dixi *Ego in d. allegat. Foren.* 46. *num.* 12. vbi alios retuli ita ſentientes, vbi *num.* 37. dixi, de illam conſtare debere fuiſſe conceſſam ante damnum datum.

Probatio autem licentiæ per iuramentum Domini, & damnum dantis cum vno teſte videtur ſa-
4 tis concludens, cum Iuramentum faciat ſemiplenam probationem, vt not. *Seraph. de priuil.*
5 *iuram. priuil.* 33. *num.* 1. *&* 2. & teſtis facit aliam ſemiplenam, vt dicit idem *Seraph. vbi ſupra*, cum quo pertranſit *Manci. de iuram. par.* 2. *effect.* 6. *num.* 3. *Romin. Iun. conſ.* 489. *num.* 2. *lib.* 5. Quæ
6 duæ ſemiplenæ probationes coniunguntur ad faciendam plenam probationem ſecundum *Bar. in l. admonendi*, 31. quem cæteri communiter ſequuntur, *ff. de iure iur. Grat. conſ.* 120. *num.* 14 *lib.* 1. *& conſ.* 152. *num.* 3. *lib.* 2. *& Seraph. in d.*
7 *priuil.* 33. *num.* 3. Maximè quando agitur de modica ſumma, & iurans eſt perſona legalis, vt declarant *Seraph. de priuil. iuram. d. priuil.* 33. *num.* 5. *& ſeq. & Manci. de iuram. par.* 4. *effect.* 44 *num.* 17. *&* 19. qui alios adducunt ſectatores.
8 Addo prædictis quod licentia alicui conceſſa expirat per mortem illius, cui fuit conceſſa, *Fulgin. de iure emphit. in tit. de alienat. quæſt.* 1. *num.* 59. *Rot. deciſ.* 773. *num.* 8. *par.* 3. *recen.*

DE GRATIIS OBTINENDIS A DD. CONFALONERIO, Et Conſulibus. Rub. XXXVI.

IN omnibus Pœnis Damnorum Datorum DD. Confalonerius, & Conſules habeant facultatem gratiandi de medietate penarum, prout hactenus obſeruatum eſt, quod ſemper abſque præiudicio emendationis damni intelligendum erit. Et quilibet Officialis contrafaciens condemnari poſſit à Magiſtratu vice qualibet in X. Libris.

SVMMA-

S V M M A R I V M.

1 *Princeps faciendo gratiam non præſumitur gratiare de intereſſe partis.*

Cum reſcripta Principis intelligantur ſaluo iure alterius, num. 2.

Et quod noluerit tertio præiudicare, n. 3.

A N N O T A T I O.

NEmini dubium eſt, quod Illuſtriſſimi DD. Confalonerius, & Conſules Ciuitatis Eugubij faciendo gratias de medietate pænarum damnorum datorum cenſeantur ſemper reſeruare emendationem damni, & intereſſe damnum paſſi, quia cum d. DD. gratiando ex antiquiſſima conſuetudine de medietate d. pænarum vtantur iure Principis, ideo cenſentur ad
1 inſtar illius gratiam facere de pæna, non autem de intereſſe partis, vt declarant *Gabr. commun. concluſ. de iure quæſi. non tollen. concluſ. 2. num. 6. & Farinac. de inquiſ. quæſt. 6. num. 25.* Cum re-
2 ſcripta Principis intelligantur cum iuſtitia, & ſaluo iure alterius, vt tradunt *Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 465. & ſeq.* & dixi *Ego Reſolut. crimin. in verbo Princeps, Reſolut. 1. in princ. & Rot. apud Greg. XV. deciſ. 383. num. 2.*
3 Et quod noluerit tertio præiudicare. *Lancellott. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 52. num. 23. Buttigl. de ſucceſſ. cap. 1. theor. 8. num. 18. Dominus Delucæ in Theatr. verit. & iuſt. tom. 4. in tit. de locat. & conduct. diſcur. 6. num. 4.*

DE SYNDICIS ET EORVM OFFICIO, AC ÆTATE. Rub. XXXVII.

SYndici eligantur in qualibet Villa per fumum ad ſex Menſes, Videlicet, in Cal. Maij, & Cal. Nouembris iuxta ordinem, & deſcriptionem factam in eorum Libellis: Caſtra verò in electione Syndicorum obſeruent eorum conſuetudinem: Nec Minor decem, & octo annis, ſiue Maiores ſexaginta ad tale onus eligi poſſint: Et in principio ſui Officij iurare debeant in forma coram Notario Maleficiorum, Cui, ſiue D. Poteſtati denunciare debeant omnia Delicta commiſſa in eorum Caſtro; vel Villa, pro vt diximus, ſupra Libro IV. ſub Rub. Quod Syndici &c. Impoſitiones tam ordinarias, quàm extraordinarias iuxta compartitionem factam exigere curent, pro conductione Grani, vel Salis Beſtias adduci mandent, Præcepta ad Informandum Curiam dumtaxat iuxta commiſſionem eis datam per D. Poteſtatem, vel eius Notarium Maleficiorum præſentent: Et ſi fuerunt requiſiti ab Executoribus, vadant ad docendum Domos, in quibus per eos pignora fieri debeant, & eadem pignora ab eiſdem Executoribus eis conſignata infra duos dies ad Ciuitatem portare teneantur: Debeant etiam ad Partis inſtantiam, & cum licentia prius habita à Iudice perquirere Domos cum præſentia Partis, pro reperiendis furtis, & Maleficijs in eorum Caſtris, vel Villis commiſſis, Talemquè diligentiam Iudici ſtatim referre.

Sicut etiam quocumque Bimeſtri ſui Officij ire debeant in Palatium, & notificare Magiſtratui omnes defectus Viarum, Fontium, Pontium, Foſſatorum, & ſimilium exiſtentium in eorum Territorio, ad pœnam xx. ſolid. à quolibet inobediente, qualibet vice à Communi exigendam, ad hoc vt prædictis omnibus poſſit per Magiſtratum prouideri, & illa per Homines eiuſdem Villæ, vel Caſtri, quorum culpa prædicta committantur, quamprimum reparari faciat, iuxta ea, quæ diximus ſupra Libro I. ſub Rubr. De Vijs Publicis Fontibus, &c. Et quia in aliquibus Villis paruis eligitur ſolùm Gualdarius, Volumus eundem ad prædicta omnia etiam vti Syndicum teneri.

Officio verò per eos facto, & completo, non cogantur eſſe Gualdarij, niſi poſt annum.

A N N O T A T I O.

DE ſpectantibus ad officium Sindicorum, & Gualdariorum fuit ſatis dictum ſupra *Lib. 4. Rub. 3.* quæ hic non conuenit iterum replicare, videas ibi ſi placet.

DE POENIS D. D. *Rubrica XXXVIII.*

VT facilius Pœnæ in Damnis Datis ſoluendæ omnibus innoteſcant, Volumus eas ſequenti Taxa vulgari ſermone breuiter, ac diſtinctè apponere, & declarare.

E prima laſciando la metà della pena ſolita à gratiarſi dalli SS. Confaloniero, e Conſoli, laquale non ſi comprende nell'infraſcritta Taſſa.

Chi taglia Arbori fruttiferi, deue pagare vno ſcudo per Arbore, purche il detto Arbore, come di Cerqua, Cerro, Farna, Faggio, ò ſimili, ſia nato ſolo, e ſia di groſſezza almeno mezo piede, da miſurarſi doi piedi alto da terra. Fiorini 2. Sol. 0

Non fruttiferi la metà meno.

E da detta groſſezza in giù s'intenda Pedagnola, e ſi paghi cinque Groſſi. S. 40

Chi taglia in Selua cedua ſolita à tagliarſi in capo à tanti anni per ogni ſei getti d'honeſta groſſezza, ancorche tutti in vn ceppo. F. 1

E ſe meno per rata.

Chi taglia rami d'Arbori fruttiferi per vn ramo. F. 1

E ſe doi, ò più. F. 2

Non fruttiferi la metà meno.

Chi taglia Arbori da frutti domeſtici, come Pere, Mele, Succini, ò ſimili. F. 2

Per rami la metà.

Non fruttiferi la metà meno.

Chi taglia Arbori da frutti ſaluatichi, come Sorbi, Neſpole, ò ſimili. F. 1

Non fruttiferi la metà.

Chi taglia Salci, Pioppi, Albani, Olmi, ò ſimili da far pali. F. 1

Non fruttiferi la metà.

Chi ſcapezza li ſopradetti Arbori per ciaſcuno di eſſi. S. 40

Chi caua Arbori da piantare, tanto domeſtici, come ſaluatichi in Arboreti, ò Vigne per ciaſcuno. S. 32

Chi caua i poſti ne i luoghi ſudetti la metà più. S. 64

In altri luoghi ſaluatichi. S. 16

Chi caua piantoni d'Oliua in ogni luogo per ciaſcuno. S. 40

Chi caua i piantoni già poſti per ciaſcuno. F. 1

Chi taglia Erba domeſtica, come Sagina, Miglio, Panico, ò ſimili. S. 32

Chi toglie Erba ſaluatica la metà.

Chi toglie Paglia, ò Fieno da i Pagliari. F. 1

In altri luoghi la metà.

Chi toglie Legne, ò Faſcine acatraſtate. S. 60

Non acatraſtate la metà.

Chi toglie Legname da Edificio, come Tauole, Doghe, Vergoli, Decorenti, e ſimili, ſia punito come nello Statuto de Furti.

Chi nega il Nome all'Offitiale. F. 2

Chi trauerſa per Vigne, Arboreti, Horti, e Chiuſure dal principio di Maggio per tutto Ottobre. S. 60

In altri tempi la metà.

Chi trauerſa in altri luoghi, la metà delle dette pene.

Chi trauerſa detti luoghi à Cauallo, l'intiera pena.

Chi trauerſa ne i luoghi detti di ſopra più luoghi vniti, paghi vna pena ſola.

Chi

Chi toglie frutti pendenti d'ogni ſorte, come anco Faue, Cecere, Cecio, Biſello, ò ſimili. F. 2
Chi toglie Cauoli Capucci, trè bolognini il piede. S. 6
Gl'altri la metà.
Per ogni Boue, Aſino, Cauallo, Capra, ò Porco in Arboreti, Vigne, S. 24
Campi ſeminati à Grano, ò Biadi, Prati non ſenati, e Ghiande. S. 12
In altri luoghi la metà.
Per ogni dieci Pecore in ogni luogo, e tempo. S. 12
Per rodere vn'Inſito domeſtico, che faccia frutto, ſe perde. F. 1
Se non perde vn Giulio.
Non domeſtichi la metà.
Per rodere Maglioli, ò Palaiole di doi Anni, vn groſſo per ciaſcuno. S. 8
Se di manco tempo la metà.
E ſeccandoſi duplichi la pena.

Chi fa rodere Tagliate con Animali d'ogni ſorte, rifaccia al Patrone per il danno, doi quattrini per Zecca, & all'Offitiale ſi debba la pena delli Animali taſſata nelle Terre ſode.

Che il danno, che ſi deue rifare al Patrone per l'inciſione d'Arbori, ò rami, s'intenda eſſere conforme alla pena douuta all'Offitiale, come in ciaſcuno Capitolo: Ma ſe il danno eccedeſſe detta pena, ſecondo la ſtima de Gualdari, ſi paghi intieramente.

Che il danno d'Erba, ò d'altri frutti, ſi rifaccia al Patrone, conforme alla ſtima.

Che ſe alcuno haueſſe fatto il danno, ſia tenuto all'emenda, e pena di quello intieramente, ſe però non prouaſſe, che altri ancora l'haueſſero dato, nel qual caſo ogn'vno ſia tenuto per la ſua rata.

Che gl'Alleuimi d'ogni ſorte di Beſtiame di tre Meſi, non ſi poſſino accuſare.

Per Polli da Cal. di Maggio per tutto Nouemb. vn bol. per ciaſcuno. S. 2
Per altro tempo la metà.
Per il Cane ſenza vncino da mezo Agoſto per tutte le Vendemie. S. 24

Che da Cal. di Nouembre, inſino tutto Marzo, s'intenda la metà di dette pene, cioè doue il danno ſia minore, come nel trauerſare ſeminati, ò ſimili, ma ſe il danno ſia l'iſteſſo, come nel tagliar Legnami, ò ſimili, s'intenda ſempre la medeſima pena.

Che ſia lecito, tanto all'Accuſatore, come al Patrone renuntiare all'Accuſe, auanti l'Eſſecutione della condennatione dell'Accuſato, pagando l'Accuſato all'Offitiale per ſuoi Capoſoldi vn bolognino per libra.

Che le Beſtie paſſando per ſtrada, ò per luoghi proprij ſcappaſſero ne i beni d'altri, & il Cuſtode le remoueſſe ſubito non poſſa eſſer accuſato.

Che non ſi potendo paſſare per ſtrade rotte, ò per altro impedimento, ſia lecito di paſſare per i Beni de i Vicini.

SVMMARIVM.

1 *Affidati a Doana Patrimonii tenentur ad pœnam pro damno dato ab eorum animalibus cum affida eis non proſit niſi in itinere, & per tres dies poſt aduentum in patriam.*

ANNOTATIO.

1 AD ſolutionem pœnarum, de quibus in ſupradicto ſtatuto tenentur etiam Affidati a Doana Patrimonii pro damnis datis per eorum animalia poſt tres dies, quibus morantur in Regionibus proprii cum beſtiaminibus, cum affida eis conceſſa illos non iuuent, niſi dum ſunt in itinere in eundo, & redeundo, & per tres dies poſt eorum aduentum in Patriam non obſtantibus priuilegio, & inhibitione, vt probat *Choell. de Bull. Pontif. fauore Vniuer. fol. mihi* 177. vbi refert duas *Reſolut. Sacr. Congreg.* ſuper ſgrauiis, & *ad Bull. bon. regim. cap.* 50. *num.* 171.

DE OBSERVANTIIS LABORATORVM.
Rub. XXXIX.

POSTQVAM De modo procedendi in D. D. pertractauimus: Reliquum eſt, vt aliqua ſubijciamus, quæ cum Colonis, ſiue laboratoribus frequentius accidere ſolent. Volumus igitur, quod ſi inter Dominum, & Colonum partiarium in Apoca, ſiue inſtrumento locationis aliqua pacta, & conuentiones interceſſerint, illa omnino ſeruentur: Si verò ſimpliciter conductio facta ſit, teneantur Coloni ad vſum boni Laboratoris terras aratiuas rumpere per totum Menſem Aprilis, refrangere per totum Menſem Iunij, tranſuerſare per totum Menſem Auguſti, & ſerere, ſeu ſæminare per totum Menſem Nouembris, mundando ſæmen, ſappando grippos, pro vt locorum qualitas requirit, & expurgando debito tempore foſſata ſolita, & conſueta: Quòd ſi culpa veteris Laboratoris aliqua foſſata non ſint facta, ſed valde repleta exiſtant, Dominus ad illa expurganda contribuere debeat: Sicut etiam ſi de nouo fieri ſit neceſſe, Domini expenſis omnino fieri debeant, niſi aliter inter ipſos ſit conuentum. Teneantur etiam proprijs ſumptibus, & expenſis ſolitas terras ſæminare, ac deinde frumenta bene, & diligenter mundare, & curare, ne propria, aut illa, quæ ſunt veteris Laboratoris à Beſtijs deuaſtentur, Alioquin ad intereſſe Domino iudicio Gualdarij teneantur, & ſi ſoluere recuſauerint, per Accuſationem ab Officialibus ad Damni emendationem procedi poſſit.

Item requiſitis prius Dominis metere, & triturare debeant in Area, quæ eſſet in dictis terris, nec poſſint illa ad alium locum, ſiue Aream exportare abſque licentia, & voluntate Dominorum: Et cum frumentum, & alia fuerint triturata, debeant ſine aliqua fraude diuidere in Area ſecundum conſuetudinem, ſeu conuentiones inter ipſos initas, tam de grano, quàm etiam de concimine, ſiue purgatura grani, & de cæteris bladis, & leguminibus, & ſucceſſiuè omnia exportari facere ad Domum Domini expenſis ipſius Coloni; Ac deinde Palearia facere illaque cuſtodire ad hoc vt nouus Laborator integrè, & ſine damno recipiat: Arbores etiam incidere non poſſint, niſi inutiles, & ad proprium vſum, ſiue indigentiam ignis, nec portare ligna ad vendendum, niſi quatenus à Domino fuerit permiſſum: Damna omnia, quæ in prædijs fieri contingunt, Domino indicare teneantur infra xv. dies à die ſcientiæ, ad hoc vt Dominus poſſit ſe informare de eo, qui Damnum dederit, Aliàs de proprio damnum emendare teneantur: Decimas prædiales æqualiter de Aceruo ſoluant, niſi aliter adſit conſuetudo in loco. Vineas, & Arbuſta, quæ conduxerint teneantur debitis temporibus colere, & omnia adhibere quæ pro illorum coltura opportuna, & neceſſaria ſint, & partem conuentam Vuarum, ſeu Vini Domino aſſignare, & ad eius domum proprijs expenſis, vt diximus exportare, & cætera omnia facere teneantur ſecundum conſuetudinem loci. Prædicta vero omnia cenſeantur tacitè conuenta inter Dominum, & Colonum, ſi inter eos inſtrumento, vel Apoca non fuerint ſigillatim expreſſa:

Quod ſi Colonus terras vt ſupra non arauerit, nec ſeminauerit, ſiue debitum ſemen non exibuerit, aut ſeminata non mundauerit, Arbuſta, & Vineas debito modo non excoluerit, & in aliquo prædictorum defecerit, teneatur Domino ad totale intereſſe arbitrio duorum Hominum communiter eligendorum, & nihilominus in libr. x. pro quolibet caſu contrauentionis puniri poſſit.

Curent etiam, quod Beſtiamina tam groſſa, quàm minuta diligenter cuſtodiantur, & ad illorum multiplicationem ſemen eiſdem debito tempore dari, & exhiberi faciant, vt in eorum diſceſſu abſque præiudicio Domini reaſſignent, Alioquin ad eius intereſſe teneantur.

Declarantes quod omnes de familia maſculi maiores quatuordecim annis tam ad prædictum intereſſe, quàm ad alia debita cum Domino contracta teneantur.

S V M M A R I V M.

1 *Colonus Ergo Fur.*
2 *Laborator dicitur ſocius, cum inter illum, & dominum dicatur contracta ſocietas.*
Itaut non teneatur domino niſi in quantum facere poteſt, n. 3.
Quæ ſocietas finitur morte laboratoris, nec tranſit ad hæredes, n. 4.
5 *Laborator tenetur vendere fructus potius Domino, quam alteri.*
6 *Palea diuiditur inter dominum, & colonum ſicut alij fructus.*
7 *Laborator tenetur deferre fructus ad domum Domini.*
Et tenetur colere prædium bene, & diligenter, num. 8.
Et ipſe tenetur id probare, num. 9.
Et non poteſt incidere arbores fructiferas, numer. 10.
11 *Statutum quod omnes de familia laboratoris teneantur ad debita ad fauorem Domini eſt vallidum.*

A N N O T A T I O.

1 AD materiam huius Rubricæ de laboratoribus non eſt multum laborandum in illa exponenda, cum certum ſit ex mala illorum qualitate ſemper dominum eſſe remanſurum in damno ex vulgato dicterio *Colonus Ergo Fur*, de quo *Caroc. de locat. & conduct. par. 5. in tit. de recuſa. quæſt. 12. num. 1. & Adden. ad Paitel. exped. 54. num. 25.*
2 Nolo tamen omittere, quod inter laboratorem, & dominum dicitur contracta ſocietas, & laborator dicitur ſocius, & inter illum, & dominum datur actio pro ſocio, non autem ex locato, & conducto, *l. ſi merces, 28. §. vis maior, & ibi Bart. ff. locat.* plenè *Caroc. de locat. & cond. par. 4. in tit. de remiſſ. merced. quæſt. 4. num. 3. & 4.* benè comprobans, & *Adden. ad Paitell. ex-*
3 *ped. 54. in princ.* Itaut laborator vti ſocius non teneatur domino, niſi in quantum facere poteſt, *Petr. de Vbal. de duob. fratr. par. vlt. in princip. Gaſp. Beat. de inope debit. cap. 17. num. 65.* plenè *Caſtag. de beneſ. deduci ne egeat quæſt. 13. ampl. 1. per tot.* licet illum appellent impropriè ſocium
4 *Adden. ad Paitel. vbi ſupra* Quæ ſocietas finitur morte laboratoris, & domini, & non tranſit ad illorum hæredes, *Petr. de Vbal. de duob. fratr. par. 11. num. 33.*
5 Nec non etiam quod colonus tenetur vendere fructus potius Domino quam alteri etiam ſi alter maius prætium offerat, vt not. *Ludou. deciſ. Peruſ. 24. num. 27. par. 1. Paitell. exped. 86. num. 6. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 433. num. 71. lib. 1. & cap. 383. num. 8. par. 2. & Adden. ad Paitell. exped. 54. num. 44.*
6 Palea verò eſt diuidenda inter dominum, & colonum ſicuti diuiduntur alii fructus ſemota conſuetudine, *Petr. de Vbal. de duob fratr. part. 11. quæſt. 9. num. 29. Ludou. d. deciſ. 14. num. 10. Caroc. de locat. & conduct. par. 4. in tit. de paleis oliu. & gland. num. 3. & 4.* Cum regulariter inter dominum, & colonum ſit ſeruanda conſuetudo *Ludou. d. deciſ. 14. num. 5.*
7 Colonus partiarius tenetur deferre fructus ad domum Domini vti habetur in hoc ſtatuto ſi ſint eiuſdem territoriis, alias ſecus, vt tradunt *Caroc. de locat. & conduct. par. 4. de melior. quæſt. 4. & in tit. de paleis, num. 13. & ſeq. & in tit. de fideiuſ. quæſt. 8. num. 1. & Adden. ad Paitell. exped. 54. num. 27.*
8 Colonus partiarius tenetur colere prædium benè, & diligenter etiam quod id non promiſerit, vt aduertit *Caroc. de locat. & conuen. in tit. de ſocio perſo. exerc. num. 5.* & onus probandi ſe id
9 benè exercuiſſe ſpectat ad ipſum Colonum, *Ludou. d. deciſ. Peruſ. 24. num. 26. Burſatt. conſ. 167. num. 31. lib. 2. Caroc. de locat. & conduct. par. 5. in tit. de fideiuſ. quæſt. 6. num. 20. & in tit. de proxeneta, quæſt. 17. num. 1.* Qui non poteſt incide-
10 re arbores fructiferas, *l. merces, 28. §. culpæ, ff. locat.* & not. *Alex. in l. diuortio, 8. §. ſi fundum, ff. ſolut. matr & Caroc. de loc. & conduct. in tit. de neceſſ. vſus quæſt. 7. num. 5. & ſeq.* vbi teſtatur de communi opinione, & ſubdit, quod arbores fructiferæ dicuntur Quercus, Nuces, Silua cedua, & aliæ quæ de per ſe naturaliter naſcuntur vt ibi per eum.
11 Dictum verò ſtatutum, quod omnes de familia laboratoris maiores 14. anno teneantur ad debita ad fauorem Domini ſit vallidum probat latè *Cartar. de pæn. innoc. art. 3. num. 256. 257. & plurib. ſeq.* ipſum conſulas.

QVOD DOMINI PRÆFERANTVR IN FRVCTIBVS ALIIS Creditoribus, Et quod Pars Coloni vendi non poſſit.
Rubrica XL.

VOlumus etiam quòd Domini præferantur in fructibus pendentibus, ſiue perceptis pro eorum creditis alijs creditoribus, etiam anterioribus tempore: Et ideo Colonus in vltimo anno laborerij fructus cuiuſcumque generis de prædio amouere non poſſit abſque conſenſu, & licentia Domini, donec cum illo compu-

ta non ſolidauerit, & Domino ſatisfecerit. Sicut etiam Statuimus, & Ordinamus quòd Domini nullomodo poſſint vendere, vel alienare etiam expreſſe, portionem fructuum ſpectantem ad Colonum, ſed illa eidem reſeruata omnino cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod Dominus in fructibus præferatur alijs creditoribus concordat cum iure communi.*
Et præfertur etiam qui mutuauit laboratori ſemen ad ſeminandum, num. 2.
Et etiam qui mutuauit laboratori pecuniam ad dictum effectum, n. 3.
4 *Fructus pro parte colonica an veniant in venditione eſt controueſum.*
Cenſetur vendita quando debitor colit propriis manibus, num. 5.

ANNOTATIO.

1 STatutum prædictum, quod Domini in fru-
ctibus pendentibus, ſeu collectis præfe-
rantur alijs creditoribus etiam anteriori-
bus concordat cum iure communi, quo idem
eſt diſpoſitum, vt probant *Paitell. exped. 86.*
num. 3. Merlin. de pignor. lib. 4. quæſt. 41. num. 20.
& ſeq. & Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. vlt.
num. 111.
2 Quod habet locum etiam in eo qui mutuauit
laboratori ſemen ad ſeminandum agrum, qui
pariter præfertur non ſolum creditoribus ante-
rioribus, ſed etiam Domino ipſius fundi, vt pro-
bant *Card. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. numer.*
11. Paitell exped. 86. num. 11. & ſeq. dicens ita
fuiſſe iudicatum per conformes, *Merlin. de pign.*
lib. 3. quæſt. 5. num. 46. & pluribus ſequen. vbi re-
ſpondit rationibus *Decian.* contrarium tenentis,
in conſ. 50. lib. 3. & aliquas ponit declarationes,
& Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. vltim. num.
116. qui id extendunt etiam ad eum, qui labo-
3 ratori mutuarunt pecunias ad effectum produ-
cendi fructus, de quo ibi per eos.
Dum vero d. ſtatutum declarat, quod in venditio-
ne, vel alienatione facta per dominum nun-
quam ſint compræhenſi fructus pro parte co-
4 lonica dirimit quæſtionem, quæ in propoſito
controuertitur per Doctores, an fructus pro
parte colonica veniant in venditione, in qua
partem affirmatiuam tenent *Ludou. deciſ. Peruſ.*
83. ferè per tot. Surd. deciſ. 294. num. 6. & ibi Ho-
dier. num. 7. & Adden. ad Paitell. exped. 54. num. 34.
Contrarium tamen tenent *Ant. Gomez Iaſ. & alij*
quos refert, & ſequitur *Theſaur. deciſ. 55. num. 4.*
& 5. Licet cenſeri venditam partem coloni-
5 cam quando venditor colit fundum proprijs
manibus tenent *Coſta de rata. quæſt. 129. num. 3.*
Surd. d. deciſ. 294. & ibi Hodier. num. 2. & Poſti.
de ſubhaſt. inſpect. 52. num. 44.

QVOD COLONVS TENEATVR AD MESSEM, SIVE VINDEMIAM Requirere Dominum. Rub. XLI.

COlonus partiarius ad Meſſem non accedat, frumentum, & alia blada in Area non expurget, nec vindemiare, ſiue Muſtum exprimere non audeat, niſi prius per duos dies id Domino, ſiue conductori, aut eo abſente illius Procuratori, Factori, ſiue Attinentibus denunciauerit ad pœnam vltra damni emendationem peritorum æſtimatione faciendam xx. libr. vice qualibet incurrendam, cuius medietas Domino, altera vero Fiſco applicetur. Item omnino curet in Meſſe, ne altius quam decet, frumenta, & blada ſecentur, alioquin ad intereſſe Domino, vel nouo Laboratori illum teneri Volumus arbitrio duorum Hominum communiter eligendorum.

SVMMARIVM.

1 *Dominus poteſt iurare in litem contra laboratorem colligentem fructus eo inſcio.*
Et contra laboratorem promittentem agros colere, vineam plantare, ſi id non fecit, num. 2.

ANNOTATIO.

1 QVod ſi laborator fructus colligat abſente
Domino, & eo inſcio vti prohibetur fieri in
hoc ſtatuto poſſit Dominus contra eum iurare
in litem tradit, *Plot. de in litem iuran. §. 4. num.*
13. & ſeq. Amplia quod poſſit etiam iurari in li-
2 tem contra colonum, laboratorem, opera-
rium, & ſimil. qui promiſerunt agros colere,
vineam plantare, aptare, & ſimil. ſi eius dolo,
non voluerunt, non plantauerunt, & non ordi-
nauerunt, vt not. *Alex. conſ. 214. num. 2. & ibi*
Adden. lib. 7. Plot. de in litem iur. d. §. 4. num. 80.
vbi dicit implementum eſſe probandum per
promiſſorem, & ibi per eum, de qua materia
videas, *Phanuc. de in litem iur. par. 2. membr. 3.*
num. 35.

QVOD

QVOD NVLLVS APPROPINQVET TERMINO, LABORERIO, Sepe, vel Plantis. Rub. *XLII.*

NE Termini de facili curuentur, ſiue euellantur, Statuimus quòd nullus in laborando appropinquet Termino per vnum pedem cum dimidio in Plano, ita quòd terrenum ſaudum prope illum remaneat: Si verò terrenum pendeat, per duos pedes. Sicut etiam quòd Sepes, ſiue quæcumque Arbores per Vicinum non ponantur, niſi prædicto ſpatio relicto, ad pœnam contrafacienti quocumque caſu x. libr. & repoſitionis ſuo loco faciendæ.

SVMMARIVM.

1 *Terminos amouentes puniri poßunt pœna corporali.*
Et aliquando pœna mortis, num. 2.
3 *Diſcordiæ ſemper ſunt periculoſæ.*
Et ideo eis eſt obuiandum, num. 4.

ANNOTATIO.

DElictum amotionis terminorum ob graues diſcordias, quæ ex illorum amotione oriuntur inter vicinos dicitur ita graue, vt
1 pro illo non ſolum imponi poſſe pænam corporalem voluerint, *Menta. de finib. cap. 34. num. 1. & ſeq. & Menoch. de recuper. poſſeſs. remed. 9. nu.* 345. *& ſeq.* & pænam arbitrariam pro d. delicto
2 impoſitam extendi poſſe vſquè ad mortem voluerint, *Boſſi. in pract. in tit. de term. moto. num. 1. & ſeq. & Viui. opin.* 870. *ſub num.* 2. Et ideo non mirum ſi prudentes Ciues Eugubini ad effectum euitandi d. diſcordias, & lites inter vicinos mandarunt in hoc ſtatuto ſub pœna in eo contenta, quod nemo laborando ſe appropinquet terminis inter vicinos appoſitis, niſi relicto ſpatio vnius pedis cum dimidio in plano, &
3 duorum in terreno pendenti; Cum diſcordiæ ſint per ſe periculoſæ *clem. dudum. §. ab olim.*
4 *& ibi Card. de ſepult.* & ideo eis eſt ſemper obuiandum per Superintendentes Reipublicæ *clem. 1. §. 1. & ibi pariter Card. de iureiur. Petr. Ant. Ala de decurio. Chriſt. quæſt.* 29. *per tot.*

DE TERMINIS PONENDIS, SEV REAPTANDIS INTER Vicinos. Rub. *XLIII.*

SI inter Prædia Vicinorum Termini curuati reperiantur, vel etiam fuerint extracti, Prætor vltra pœnam de qua diximus ſupra hoc eodem Libro ſub Rub. XIV. quamprimum mandet eligi à Partibus duos Homines, qui infra decem dies eos reaptare, vel de nouo apponere debeant: Quòd ſi concordes non ſint, Tertius à partibus eligatur, qui dictæ terminationi adeſſe debeat, & ſi aliqua Partium ſenſerit ſe grauatam, poſſit termino tridui à die ſcientiæ appellare, & recurſum habere ad D. Poteſtatem, & coram eo petere de nouo reuideri, & terminari per alios Homines vt ſupra eligendos: Quòd ſi ſecunda Terminatio fuerit conformis cum prima, omnino obſeruanda erit, nec Partes amplius reclamare valeant, pœna decem librarum Cameræ Ducali applicanda. Si verò fuerit difformis poſſit Pars, vt ſupra, iterum recurrere ad Dominum Poteſtatem pro electione, ſeu nominatione nouorum Hominum, & quod deinde per eos fuerit terminatum omnino ratum, ac firmum eſſe cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Prætoris Officium eſt diſcordias dirimere, & pacificum ſtatum Ciuitatis procurare.*
2 *Terminos reponi in loco peti poteſt vſque ad triginta annos.*

ANNOTATIO.

CVm vt dixi ſupra in Rubr. præcedenti ex amotione terminorum ſoleant oriri graues diſcordias, & iurgia inter vicinos, Ideo prouide ſtatutum fuit in hoc ſtatuto, quod D. Prætor
1 Ciuitatis, ad cuius officium ſpectat diſcordias dirimere, & procurare pacificum Statum Ciuitatis ad tex. *in l. quidàm æſtimauerunt 21. ff. ſi cert. peta. & in cap. iurgantium 2. de ſent. & re iudic.* & not. *Deci. conſ. 42. numer. 5. & conſ. 445. num. 1.* curet quam primum per homines communiter eligendos terminos reaptari, & de nouo im-

mitti

mitti iuxta formam in hoc ſtatuto prudenter traditam.

2 Terminos vero reponi, vel reaptari in loco, in quo illi fuerunt auulſi, vel inclinati poteſt peti per vicinum vſquè ad triginta annos, ſi poſſeſſio ſit retenta vſque ad locum, vbi termini fuerunt amoti. *Cin. in l. fin. ff. fin. regun. Floria. in l. 1. in fin. ff. eod. tit.*

QVO TEMPORE LABORATORES DEBEANT A LABORERIO Licentiari. Rub. XLIV.

DOminus ſi prædium, vel terras, etiam ſi in eo ſint Arbuſta, vel Vinee à Colono, ſeu Laboratore auferre voluerit, vel etiam ſi Colonus terras, vt ſupra, renuntiare velit, teneantur eorum voluntatem declarare vſque ad medietatem Menſis Auguſti, aliàs elapſo dicto tempore intelligatur inter eos facta tacita reconductio cum eiſdem pactis, & conditionibus, cum quibus dictæ Terræ fuerunt date ad colendum: Si verò Dominus, vel Colonus Arbuſta, & Vineas auferre, vel renunciare velint teneantur id facere, & notificare per totum Menſem Octobris, aliàs prædicta cenſeantur reconducta per alium Annum ſubſequentem, cum eiſdem pactis, & conuentionibus, quibus antea locata fuerunt. Quòd ſi Colonus notabiliter prædijs, & beſtijs damnum inferat, vt indemnitati Dominorum prouideatur. Volumus eundem Colonum quocumque tempore Iudicis arbitrio, & auctoritate expelli poſſe.

Addentes etiam, ne fructus ab vtroque Colono, videlicet Nouo, & Veteri auferantur, & damnificentur in præiudicium Domini, quòd Colonus vltimo Anno remoto frumento ab Area, non habeat regreſſum ad cæteros fructus, ſed nouo Laboratori reſeruati cenſeantur, niſi aliter inter ipſos conuentum ſit: Et ſi Coloni contra conuentionem cum Domino factam aliquas Arbores inciderint, vel aliud damnum dederint, illos teneri Volumus in ſingulis damnis, pro vt habetur ſupra de Damnis D.

A N N O T A T I O.

DE materia tacitæ reconductionis ob non factam per Dominum, ſeu laboratorem declarationem, & renunciationem vſquè ad medietatem Menſis Auguſti quò ad prædia, & quò ad vineas, & arbuſta per totum menſem Octobris, de qua in hoc ſtatuto ad text. in *l. item quæritur* 14. *§. qui impleto. cum ibi not. per Doctores ff. loca, & conducti* adduxi ſupra in *ſec. lib. rubr.* 71. quæ non veniunt hic inutiliter replicanda, videas igitur ibi ſi placet.

DE RESIGNATIONE, ET ÆSTIMATIONE STRAMINVM. Rubrica XLV.

AD tollendum difficultates, quæ in dies oriuntur inter Dominum, & Colonum, necnon inter Veterem, & Nouum, Volumus quod omnia Stramina conſignari, & reſignari debeant, iuxta vſum, & conſuetudinem loci, niſi aliter inter Partes in conductione conuentum ſit: Quòd ſi dicta Stramina fuerint æſtimata, eodem modo reddi, & reſignari debeant Nouo Laboratori, & ſi deficiant, Colonus teneatur Domino pro medietate ad rationem bononenorum XII. pro qualibet Salma Palearum, quæ ſit, & eſſe debeat ponderis librarum tercentum: Fœnum verò ſi deficiat, ad rationem Groſſorum V. pro qualibet Salma, ponderis librarum centumquinquaginta: Et ad eandem rationem Dominus ſi illa ſuperſint Laboratori pro medietate ſoluere teneatur: Nec poſſit Colonus contra voluntatem Domini illa extra Prædium exportare, ſed dicto pretio ſit contentus. Quòd ſi contigerit Colonum in ingreſſu Stramina non habuiſſe, nihilominus ſi in diſceſſu reperiantur, Volumus per

EDITTO

LUIGI PANDOLFI

Patrizio di Pesaro, Fano, ed Ascoli Prelato Domestico di N. S. Referendario dell' una, e dell' altra Segnatura, e Delegato Apostolico della Provincia d' Urbino, e del Governo di Fano.

Conosciutasi da altre Comunità della Provincia la necessità di riformare quella tolleranza introdotta in varj Luoghi di ritenere per troppo lungo tempo sulle Possessioni li Contadini, dopo essere stati licenziati dalle medesime, e quanto sia utile alla migliore coltivazione dei Terreni il sistema giá intrapreso dalle principali Cittá, e Luoghi della stessa Provincia d' Urbino, mediante la benigna concessione di un Sovrano Chirografo, sono ricorsi pel medesimo oggetto al Trono Pontificio li PP. RR. di *Gubbio*, e dietro alle informazioni prese sul proposito, la Santita di Nostro Signore si è degnata di aderire alle Loro umili istanze, come da veneratissima Lettera dell' Eminentiss. Signor Cardinale Prefetto della S. Congregazione del B. Governo a Noi diretta.

Quindi avendoci li stessi PP. RR. richiesta conseguentemente l' esecuzione, con l' emanazione del necessario Editto, e volendo Noi annuire alle Loro istanze, dichiariamo col presente, che in forza delle facoltà da Nostro Signore benignamente attribuiteci, viene abolita nel Territorio della suddetta Città di *Gubbio*, e nei Luoghi annessi, qualunque Legge, e consuetudine sin quì osservata riguardo al termine delle licenze dei Contadini, restando bensì ferme, ed in pieno vigore tutte le altre Leggi Statutarie, che specialmente riguardano la migliore coltivazione dei Terreni; prescrivendo rapporto alla licenza li seguenti regolamenti.

1. Li Coloni, e Lavoratori dei Terreni, e Poderi esistenti nel Territorio di *Gubbio* non potranno prendere la Loro licenza dai Padroni, nè rispettivamente potranno essere licenziati dalli stessi Padroni, se non se nelli Mesi di Aprile, e Maggio di ciascun Anno, purchè non vi concorrino gravi mancanze per licenziarli ancor fuori di tempo.
2. Data, o presa tale Licenza dopo del suddetto tempo si dichiara di niun valore, come egualmente nulle, ed invallide debbono considerarsi le concessioni, e le accettazioni fatte in voce, ed in scritto dopo del sopradetto termine.
3. Ricevuta poi, o spontaneamente richiesta una tale Licenza, o disdetta entro i Mesi di Aprile, e Maggio, non potranno essi Coloni, e Lavoratori rimanere nei Terreni, e nelle Possessioni, più oltre, che alla raccolta dell' *Uva*, dovendo assolutamente partire, e lasciar liberi i Poderi, appena compita la Vendemmia, cioè entro il susseguente Mese di Ottobre dello stesso anno, o qualche altro giorno dopo, quante volte per la varietà de' tempi, e de' luoghi non fosse ancor terminata la Vendemmia: passato il qual tempo sarà in libertà dei Padroni di espellere i loro Coloni, e Lavoratori licenziati con quei rimedj soliti praticarsi in simili casi: e le Vendemmie non si potranno prolungare fuori del bisogno in collusione della Legge.
4. Questo nuovo metodo e sistema dovrà in appresso, cominciando dal Mese di Aprile venturo, considerarsi per Legge positiva nella suddetta Città di *Gubbio*, e suo Territorio, e come Sovrana irrevocabile disposizione dovrá essere sempre, ed in ogni futuro tempo pienamente osservata, eseguita, ed adempita.

A queste prescrizioni dovranno uniformarsi tutti li Possidenti, e Coloni dei Luoghi enunciati, nei quali sará pubblicato il presente *Editto*; e così pure i Tribunali rispettivi nel giudicare di tali materie.

Dato in Pesaro della Nostra Residenza questo dì 28. Marzo 1816.

L. PANDOLFI Deleg. Apost.

R. Honorj Segr.

In Pesaro presso Niccolò Gavelli Stampator Camerale.

MUNICIPIO DI GUBBIO

eum auferri non poſſe, ſed cum Domino diuidere, & pro rata eum tangente iuxta æſtimationem per homines quocumque caſu faciendam, pretium eidem, vt ſupra perſolui.

SVMMARIVM.

1 *Palea, & fænum veniunt appellatione fructuum, Et diuiduntur inter dominum, & colonum ſicut alij fructus, num. 2.*

ANNOTATIO.

1 PAlea, & fænum veniunt appellatione fructuum, vt tradunt, *Ludou. deciſ. Peruſ. 14. num. 9. & deciſ. 106. num. 10. & 11. Vinc. de Franch. deciſ. 103. in princ.* plenè *Barbo. de appell. verb. ſignif. appell. 103. num. 3.* Et ideo non mirum ſi in hoc ſtatuto mandatur, quod laborator partem ſuam palearum non valeat exportare extra prædium, ſed quod domino volenti teneatur illas vendere pro prætio palearum bon: 12. pro qualibet ſalma librarum 300. & fæni ad rationem groſſorum quinque pariter pro qualibet ſalma ponderis librarum 150. cum laborator teneatur vendere fructus prædij potius domino, quam alteri, vt ex *Ludou. Paitell. & Adden. ad eum, & ex alijs* probaui ſupra in hoc eodem *lib. 6. rubr. 39.*

2 Paleam verò eſſe diuidendam inter Dominum, & laboratorem ſicuti diuiduntur inter eos alij fructus ex *Petr. de Vbal. Ludou. & Caroc. in loc. per me adduct.* probaui pariter ſupra in *d. rubr. 39. videas igitur ibi.*

DE DIVISIONE QVORVMCVMQVE BESTIAMINVM. Rub. XLVI.

COloni cum recedunt à Prædijs, ſi Animalia maiora cuiuſcumque generis habuerint æſtimata, teneantur in eorum diſceſſu iuxta æſtimationem faciendam per Homines communiter eligendos, Domino reſignare, & pro medietate ſupplere, ſiue participare de vtili in eis exiſtente, quod, & in Suibus in obſeruandum eſt: Minuta verò Animalia in capita recepta, in capita reſtituere, adeo vt etiam Agni, & Ædi in locum Ouium, & Caprarum eo tempore ſubrogari poſſint; Et ſi de numero aſſignato aliqua deficiāt, Coloni ſi abſque eorum culpa id factum ſit, & illorum pelles Domino reſignauerint, teneantur ad medietatem pretij deficientium, ſiue demortuorum. Quod in poſterum ad tollendas Partium ſubtilitates. Volumus eſſe ad rationem Iuliorum ſeptem pro qualibet Oue, vel Agno, pro quolibet Caſtrato Iuliorum X. & pro qualibet Capra Iuliorum XII. Si verò culpa ipſius Coloni Animalia Maiora, ſiue Minuta perierint, ad integrum pretium illum teneri Volumus, & Mandamus: Quòd ſi vltra numerum aſſignatum aliqua Animalia minuta in Grege reperiantur, illa æqualiter diuidi debeant, nec poſſint per Colonum à Prædijs remoueri, ſi Dominus pro ſe retinere velit, & pretium ad dictam rationem Colono ſoluere ſit paratus, Niſi tamen in prædictis caſibus aliter inter Partes conuentum ſit.

SVMMARIVM.

2 *Statutum ſupradictum circa mortem animalium datorum laboratori eſt vallidum.*

1 *Animalia periſſe cum culpa laboratoris, vel ſine quis teneatur probare.*

Animalia groſſa, vel minuta quæ dicantur, n. 3.

ANNOTATIO.

DIſponitur in hoc ſtatuto, quod animalia minuta in capita per laboratores recepta in capita reſtituantur, & ſi de numero aliqua deficiant laboratores ſi abſquè illorum culpa id factum ſit, & illorum pelles Domino reſignauerint teneantur ad medietatem prætij deficientium, ſi vero culpa laboratorum animalia maiora, vel minuta perierint ad integrum prætium laboratores teneantur; Quis autem teneatur probare animalia perijſſe ſine culpa, vel cum culpa laboratoris latè tradit *Michal. de fratr. par. 2. cap. 47. per tot.* vbi plures caſus diſtinguit, & aliqua ſcripſi ego *alleg. foren. 1.* videas ibi ſi placet.

2 Validitatem tamen d. ſtatuti circa reſtitutionem animalium in capita latè comprobat idem *Michal. de fratr. par. 3. cap. vlt. num. 47.*

3 Quæ autem dicantur animalia minuta, vel groſſa habetur in *l. oues. 3. & ibi not. Bart. & alij ff. de abige.*

DE

DE SOCCITIS FACIENDIS. *Rub.* XLVII.

SOccitæ Animalium ſemper ſecundum vſum, & conſuetudinem bonæ Soccitæ factæ intelligantur, etiam quòd in ſcriptura non ſit expreſſum: Videlicet quòd recipiens Animalia teneatur, & debeat omni diligentia, & ſollicitudine illa cuſtodire, ſeu cuſtodiri facere, & gubernare, Ita quod ſua culpa, & defectu damnum aliquod non incurrant, aliàs teneatur illud de ſuo reficere, & emendare. Quòd ſi damnum abſque eius culpa euenerit, communiter refici debeat: Sicut etiam quicquid vtilitatis, & lucri euenerit, tam in fructibus, quàm in Sorte, totum inter ipſos pro rata parte ſortiri: Et recipiens teneatur illa toto tempore retinere, nec excuſari, aut renunciare poſſit, niſi propter longam infirmitatem, paupertatem ſuperuenientem, vel capturam perſonalem, ſeu inimicitiam, vel mortem: Quibus caſibus pro rata temporis diuiſio inter eos facienda erit.

Quòd ſi Diuiſio Beſtiaminum in Nundinis facienda ſit; Volumus Socium teneri ad ponendum partitum Domino ſuper illorum electione cum depoſitione medietatis pretij, Et ſi Socius defferat ad requiſitionem Domini ponere Partitum, liceat Domino facta proteſtatione cogere Socium ad ponendum Partitum, & ad diuiſionem prædictam infra quindecim dies ab vltima die Nundinarum incohandos: Quibus elapſis Soccita reconducta cenſeatur. Si verò Socius male tractauerit Animalia, eo quia nolit, aut non poſſit eis neceſſaria ſubminiſtrare, aut aliter illa grauaret; Valeat alter petere eorumdem diuiſionem, æſtimatione facienda per homines communiter eligendos, & pretio inter eos calculato, & refecto.

Annotatio hæc vti remiſſiua non indigit Summario.

ANNOTATIO.

DE hac materia ſocietatis animalium videas *P. Leſſi. de iuſti. & iur. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. num. 21. & ſeq. P. Paul. Laiman. in Theol. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 20. num. 5. & Illuſtr. D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 5. in tract. de vſur. diſcur. 1. & 2. per tot.* Et de affictu animalium ad caput ſaluum quando ſit licitum vide in meis *allegat. foren. allega. 1. & 2. per tot.* vbi latiſſimè d. materiam pertractaui.

QVOD STATVTA CIVITATIS EVGVBII OBSERVENTVR IN TOTO Eius Diſtrictu, & illis deficientibus Ius Commune. *Rubrica* XLVIII.

VOlumus præſentia Statuta inuiolabiliter obſeruari inter Ciues, Incolas, & Diſtrictuales: Niſi in aliquo loco Diſtrictus in caſu contingenti aliter per particularia Statuta, ſiue Conſtitutiones fuerit prouiſum. Et vbi Statuta non diſponunt, ad Ius Ciuile, & Sacros Canones iuxta ſubiectam materiam recurratur.

SVMMARIVM.

1 *Statuta Ciuitatis ſunt ſeruanda etiam in Caſtris ei ſubiectis, & in diſtrictu.*
Niſi tamen Caſtra haberent propria ſtatuta, num. 2.
Quod declaratur, num. 3.
4 *Ius ciuile, ad quod ſtatutum vult recurri ſi ſit correctum a iure Canonico, illud eſt attendendum.*
5 *Incola quis nam dicatur.*
6 *Diſtrictualis quis nam dicatur.*

ANNO-

A N N O T A T I O.

1 STatuta Ciuitatis eſſe ſeruanda, non ſolum in ipſa Ciuitate, ſed etiam in Caſtris Ciuitati ſubiectis, & in eius diſtrictu, vti habetur in hoc ſtatuto probaui ſupra quampluribus authoritatibus adductis in Prælud. *numer.* 139. *& ſeq.* quibus nunc addo *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 42.
2 *numer.* 1. *& ſeq.* Niſi tamen Caſtra haberent propria ſtatuta, quia illa ſunt ſeruanda, vt dixi *ibi num.* 111. cum quibus pertranſeunt *Fenzon. ad ſtat. Vrb. d. cap.* 42. *num.* 1. *& ſeq. & Rota deciſ.* 169. *num.* 5. *par.* 12. *recent.* Quibus addo nunc,
3 quod id habet locum quando ſtatutum particulare eſt incompatibile cum generali, alias ſecus, quia Conſtitutiones quando non ſunt incompatibiles vna non ſit derogatoria alterius, vt probat *Rot. apud Gregor. XV. deciſ.* 260. *num.* 4. *& ibi Adden. num.* 19. *& deciſ.* 169. *par.* 12. *recent.* vbi declaratur quando ſtatuta dicantur incompati-
4 bilia. Si tamen ius ciuile, ad quod ſtatutum vult recurri deficiente ſtatuto eſſet correctum a iure Canonico, ius Canonicum eſt attendendum, cum ius ciuile correctum non dicatur amplius ius ciuile, vt declarant *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 4. *& Rota deciſ.* 65. *num.* 2. *poſt ſec. vol. conſ. Farinac.*

5 Incola vero de quo in hoc ſtatuto dicitur qui aliunde venit ad habitandum in Ciuitate, vel Oppido animo ibi permanendi, & domum ibi conſtituendi, vt not. *Couar. pract. quæſt. cap.* 37. *in princ. Hond. conſ.* 1. *num.* 17. *lib.* 1. *Afflict. deciſ.* 383. *num.* 5. & alii quos refert, & ſequitur *Fenzon. ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 41. *in voto Peniæ ibi impreſſo*, vbi habetur quomodo incolatus contrahatur, vt ibi per eum.

6 Et diſtrictuales dicuntur illi, quibus poteſt imperari, & in quos poteſt iuriſdictio exerceri, licet illi non ſint Ciues, neque Comitatiui, *Bero. conſ.* 181. *num.* 12. *& ſeq. lib.* 3. *Card. Tuſch. pract. concluſ. litt. D. concluſ.* 516. *num.* 10. vbi plura ſcripta ſunt ad materiam diſtrictus, & alia ponit *Barboſ. de appellat. verb. ſignific. appellat.* 76. *per tot.*

DE VERBORVM, ET RERVM SIGNIFICATIONE. Rub. XLIX.

DIſtrictus, ſiue Territorium Ciuitatis Eugubij intelligitur compræhendere Oppida, Caſtra, & Villas, quæ Communi Eugubij ſunt ſubiecta.

Menſem, vel Menſes in aſſignatione alicuius termini in Commiſſionibus, & ſimilibus, non triginta dierum ſimpliciter, ſed prout currunt, volumus computari.

Dierum Vtilium appellatione illi dies continentur, quibus Ius redditur, Vbi verò Dierum ſine adiectione vtilium, fit mentio de continuis ſiue currentibus diebus intelligatur.

Scutum ſi aliud non adijcitur, Iuliorum decem intelligitur.

Floreni Nomen ſimpliciter prolatum, Iuliorum quinque, ſiue bononenorum quatraginta eſſe dicimus.

Libram in pœnis Delictorum, Iulios duos continere declaramus.

Iulius bononenos octo continet.

Solidum trium Quatrenorum dicimus.

Pondera verò Singula, & Menſuræ deſignantur, & deſcribuntur ſupra ſub Rub. De Ponderibus, & Menſuris.

S V M M A R I V M.

1 *Oppidum dicitur Terra muris cinta.*
Caſtrum vero dicitur quaſi caſa ſtricta, ſeu caſa alta, n. 2.
Et Villa dicitur congregatio domorum ſine muris, n. 3.
4 *Menſes fuerunt diſtincti in dies a Numa Pompilio.*
Menſis emergens quis dicatur, & quot dies continere debeat, n. 5.
6 *Dies dicitur a verbo Greco Dian, ideſt claritas.*
Dies verò vtiles dicuntur illi, in quibus ius redditur, n. 7.
8 *Florenorum appellatione quid veniat remiſſiuè.*
9 *Florenus verò, & libra dicitur monetæ imaginariæ.*
Et pro illis ſolui poteſt quælibet moneta, quæ conſtituat monetam, vel libram, n. 10.

A N N O T A T I O.

1 OPpidum propriè ſumptum dicitur Terra muris cinta, quæ fert opem contra hoſtes, *l. pupillus* 239. §. *Oppidum, & ibi Alciat. ff de verbor. ſignif.* & tradunt *Iaſ. in l. ſi hæres,* 76. §. 1. *num. vlt. ff. de legat.* 1. *& Choell. ad Bull. bon. regim. cap.* 8. *num.* 29. licet Oppidum largè ſumptum dicatur quælibet Ciuitas

uitas præter Romam, vt declarat *Choell. in dict.*
cap. 8. *num.* 29.
2 Caſtrum verò dicitur quaſi caſa ſtricta, ſeu ca-
ſa alta, *Doct. in cap. ſi ciuitas, de ſent. excomm. in*
6. Guil. pract. obſeru. lib. 2. obſeru. 62. in princ.
Choel. in d. cap. 8. num. 10. & villa dicitur Con-
3 gregatio quædam domorum ſine muris poſita
extra muros Ciuitatis, *Marſil. de Banni. in verbo*
Ciuitate, num. 2. & ſeq. Loſeu. de iure Vniuer. par. 1.
cap. 2. num. 39. plenè *Choel. in d. cap. 8. num.* 31.
4 Menſes fuerunt diuiſi in dies a *Numo Pom-*
pilio ſecundo Rege Romanorum, vt declarant
Aima. Diual. de hiſt. iur. ciuil. lib. 2. num. 33. quem
referendo ſequitur *Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 3.*
num. 360. & cap. 5. num. 1. & Menſis emergens
5 &c. conſtare debet ex tot. diebus, quibus con-
ſtat ille Menſis emergens, Vnde ſi tibi die 6. Fe-
bruarij aſſignetur terminus vnius Menſis ad pro-
bandum habebis Menſem 28. dierum, & 29. ſi
ſit bixeſtus, Si verò Menſis emergens, quo aſſi-
gnatur dilatio vnius menſis habet dies 31. tu
habebis dilationem 31. dierum, vt poſt *Thom.*
de Marin. de feud. ex pact. & prouid. antiq. titul. 2.
num. 57. per eum relatum declarat *Scacc. de iu-*
dic. d. lib. 2. cap. 3. num. 359. vbi teſtatur de com-
muni opinione, & dicit hoc non habere locum
in Vrbe propter illius ſtatuta, vt ibi per eum, vi-
deas tamen *Cenc. de Cenſ. quæſt. 64. num.* 36.
6 Dies vero dicitur a verbo *Græco Dian*, quod la-
tinè dicitur *claritas*, vti habetur per *Petr. Comeſt.*
in Hiſto. ſcolaſt. in princ. cap. Dixit Deus, & tradunt
Gemin. in cap. fin. §. in feſtiuitatibus, col. pen. de
ſent. excomm. in 6. & Cæpoll. in l. 2. §. fin. ff. de
verb. ſignif. & dies ſeptem hebdomadæ a ſeptem
Planetis denominati ſunt etiam à Chriſtianis
præter diem Dominicæ, & Sabbati dicit *Vbert.*
de citat. cap. 10. num. 14. tom. 2.
Hoc ſtatutum quod dies vtiles intelligantur de
diebus, in quibus ius redditur, & quod dies ſim-
pliciter intelligantur de continuis concordat
7 cum iure communi, quo idem eſt diſpoſitum,
vt declarat, *gloſ. in l. fin. C. de temp. in integr. re-*
ſtit. & in Clem. vnic. de reſtit. in integr. & Vbert. de
citat. tom. 2. cap. 10. num. 515. & ſeq. vbi dicit,
quod dies vtiles intelliguntur non ſolum dedu-
ctis diebus feriatis, ſed etiam non feriatis, in
quibus ob aliquod impedimentum non potuit
agi in iudicio, vt ibi per eum, *num.* 519. concor-
dat *Cenc. de cenſi. quæſt. 64. num.* 35.
8 Florenorum appellatione quid veniat vide *Bart.*
in l. ſemper in ſtipulationibus 35. num. 1. ff. de reg.
iur. Card. Tuſc. pract. concl. littera M. concl. 348.
num. 8. & Ciriac. contro. 620. num. 11.
9 Florenus, autem & libra dicuntur moneta ima-
ginaria, cum non reperiatur cuſſa ſub d. nomi-
ne, vt tradunt *Cenc. de cenſi. quæſt. 85. num.* 15.
10 *& Rota apud eum deciſ. 214. num.* 4. Et ideo pro
illis ſolui poteſt quælibet moneta, quæ conſti-
tuat florenum, & libram, & qualibet aliam mo-
netam imaginariam, quæ eſt in obligatione ha-
bita ratione ad valorem monetæ debitæ, qui
currit tempore ſolutionis faciendæ, vt decla-
rant *Menoch. conſ. 40. ſub num. 14. vol. 1. Surd.*
conſ. 335. ſub n. 7. & 8. lib. 3. Cenc. in d. quæſt. 85.
num. 15. & Rota apud Card. Seraph. deciſ. 84. nu-
mer. 1. & deciſ. 964. num. 1.

Et ſic ad Honorem, & Gloriam DEI Omnipotentis, Beatiſſimæ Virginis MARIÆ,
& S. VBALDI Protectoris Noſtri, Explicita ſunt præſentia STATVTA;
Quæ ad Publicam Vtilitatem, Ciuitatiſquè Decorem inuiolabiliter
obſeruari Auctor enixè rogat omnes, atque precatur.

LAVS DEO.

FRANCISCVS MARIA
D V X.

SVpradicta Statuta in omnibus, & per omnia Confirmamus, Approbamus, ac inuiolabiliter obſeruari Mandamus, ijs tamen exceptis, quæ Eccleſiaſticæ Libertati, & Sacris Canonibus aduerſarentur, ac ſaluis ſemper Noſtris Conſtitutionibus, & earum obſeruantia, quibuſcumque alijs in contrarium facientibus non obſtantibus.

Tarq. Vrban. Vrbini vlt. Maij
Oct. Leonar. 1624.

M. Bonauia.

Loco ✠ Sigilli.

IL DVCA D' VRBINO.

LVogotenente Farete ſapere à coteſto Magiſtrato, che habbiamo inteſo Ser Michelangelo Marini mandato da quella Communità per aggiuſtare il Negotio della Riforma fatta dal Dottor Beni de i Statuti di coteſta Città, & che oltre la Confirmatione, che gli n'habbiamo conceduta, ci contentiamo anco, che poſſi mandare alla Stampa i medeſimi Statuti, con aſſecurare quel Publico, che l'iſteſſo Marini hà complito molto bene, & in tutte le ſue parti alla commiſſione datali, & che Noi habbiamo hauuto principale riguardo à dare ogni poſſibile ſodisfattione al medeſimo Publico, come faremo ſempre con ogni prontezza in tutte l'occaſioni, & di così hauere eſſeguito ci darete auuiſo.

Da Vrbino l'vltimo di Maggio 1624.

Tarq. Vrbanus.
Octau. Leonardus.

VRBANVS PAPA OCTAVVS.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

SINCERÆ Fidei, & deuotionis affectus, quo dilecti Filij Communitas, & Homines Ciuitatis noſtræ Eugubinæ Nos, & hanc Sanctam Sedem proſequuntur, Nos inducit, vt ſibi reddamur ad gratiam liberales. Hinc eſt, quod Nos volentes eoſdem Communitatem, & Homines ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi, &c. ſupplicationibus eorum nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, quod de cætero Ruſtici, vel aliæ perſonæ Ciuitatis Eugubinæ, eiuſque Diæceſis, & Comitatus, quæ paleam, auenam, & ligna olim Ducibus Vrbinatibus pendere, ſeu præſtare ſolebant, ea non niſi pro vſu dilecti Filij noſtri ANTONII Sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconi Cardinalis Barberini moderni, & pro tempore exiſtentis in Vrbinate, Eugubina, Piſaurenſe, ac reliquis Ciuitatibus, & Oppidis per obitum q. FRANCISCI MARIÆ FELTRI DE RVERE tunc tempori Vrbini Ducis, noſtro incorporationis Decreto comprehenſis, & ad dictam Sedem deuolutis, ac vniuerſæ Sedis Apoſtolicæ Ditioni incorporatis, Sedis Apoſtolicæ de Latere Legati, ſeu alterius in Statibus huiuſmodi Superioris pendere, ſeu præſtare teneantur &c. Apoſtolica auctoritate tenore præſentium indulgemus, & reſpectiue ſtatuimus, & ordinamus &c. Ac demum omnia, & ſingula dd. Communitates, & Hominum, Statuta, & Priuilegia licita tamen, & honeſta, & dummodo non ſint reuocata neque ſub aliquibus reuocationibus comprehenſa, nec Sacris Canonibus, & Concilij Tridentini Decretis, ac Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac debitæ Nobis, & eidem Sedi obedientiæ non repugnent, auctoritate, & tenore præſentis confirmamus, & reſpectiue ſimiliter approbamus decernentes præſentes Litteras validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ab omnibus, ad quos ſpectat, & pro tempore expectabit, inuiolabiliter obſeruari &c.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Anulo Piſcatoris die 3. Februarij 1632. Pontificatus Noſtri Anno Nono, &c.

Loco ✠ Sigilli.

ADDITIONES AD ANNOTATIONES STATVTI.

LIBER PRIMVS.

RVBRICA II.

LAici quod ſint capaces Cuſtodiæ Reliquiarum Sanctarum, de quibus fit mentio in hoc Statuto maximè ſtante Conſuetudine tradit *Andreol.controu.* 381. *In prin.*

RVBRICA V.

VBi dixi, votum factum ab Vniuerſitate obligare ſucceſſores ad obſeruantiam quando interuenit conſenſus Epiſcopi, adde quod ex antiquitate temporis iuncta obſeruantia Conſenſus Epiſcopi præſumitur interueniſſe, vt tradunt *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 328. *num.* 287. *lib.* 1. *Antonel. de temp. legal. lib.* 2. *cap.* 72. *numer.* 1. *& ſeq.* benè *Rota apud Greg. XV. deciſ.* 354. *in fin. & ibi Adden. littera C. & apud Card. Caualer. deciſ.* 265. *num.* 5. *& apud Merlin. deciſ.* 629. *num.* 15. *par.* 2.

RVBRICA VIII.

LAicis competere de conſuetudine retentionem Clauium Reliquiarum, & Sacrarum Imaginum, & illarum Cuſtodiam, vti habetur in hoc Statuto tradit *Andreol. controu.* 381. *num.* 1. nouiſſimè comprobant *D. Torre de pact. futur. ſucceſs. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 318. *& Illuſtriſs. D. meus Deluca in Theatr. verit. & iuſt. tom.* 3. *in tract. de præemin. diſcur. fin. num.* 8. qui adducunt de hoc plura exempla, & illos eſſe capaces etiam gubernandi, & adminiſtrandi bona Eccleſiaſtica ſpectantia ad fabricam Eccleſiæ tradit idem *D. Torre d. cap.* 1. *num.* 317.

RVBRICA XXX.

ADde quod verbum Diſcreti in principio huius Statuti appoſitum importat idem quod verbum Iudicioſi, & Prudentes, cum idem ſit diſcretio, quam Iudicium, vt declarant *Bart. in l.* 1. *circa medium, C. qui etate, &c. lib.* 10. *Menoch. de arbitr. Iudic. lib.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 25. *& Suarez alleg.* 12. *num.* 2. *& dixi ſup. Rubr.* 21.

RVBRICA LV.

Poſt num. 3. in fin. Adde quod d. Statutum de iure congrui, eo magis dici debet vallidum ſtantibus verbis Appoſitis in confirmatione de eis facta per Vrbanum VIII. s. m. de qua infra in fine, ibi *licita tamen*, *& honeſta*, *& dumodo Sacr. Canon. & Sac. Trident. Decr. & Conſtit. Apoſt. non repugnent*, per quæ dicuntur confirmata etiam Statuta contra ius, vt tradunt *Pigan. ad Stat. Ferrar. tom.* 1. *rubr.* 3. *num.* 2. *in addit. & Rota deciſ.* 510. *in fin. par.* 4. *diuerſ. & deciſ.* 51. *num.* 10. *part.* 1. *rec.* & in alijs relatis ſupra in *Prælud. in fin.*

Ac etiam ſtantibus verbis appoſitis tam in confirmatione q. D. Ducis Vrbini, quam in confirmatione Apoſtolica, ibi *Illa inuiolabiliter obſeruari*, quæ non deſignant ſimplicem confirmationem, ſed nouæ legis vim habent. *Rota deciſ.* 438. *num.* 4. *& ſeq. par.* 4. *recen. tom.* 2. *& deciſ.* 298. *num.* 17. *part.* 10. *recent.* & dixi pariter ſupra in *d. Prælud. in fin.*

LIBER SECVNDVS.

RVBRICA XXVIII.

VBi habetur, quod Feriæ Meſſium incipere debeant a Calendis Iulij, vſque ad feſtum Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, adde quod in d. Ciuitate Eugubij d. Feriæ ex antiqua conſuetudine incipiunt a die 15. d. Menſis Iulij, & durant per totum Menſem Auguſti, In materia autem Feriarum eſt ſeruanda conſuetudo cuiuſque loci *ad tex. in l. omnes dies* 7. *& ibi not. gloſ. C. de fer. & in l. præſides, ff. de feri.* & ſcribunt *Scacc. de iudic. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 183. *& Vbert. de citat. cap.* 10. *nu.* 55. Statuto non obſtante, cum conſuetudo, vti fortior faciat illud ſilere, vt tradunt *Menoch. de arbitrar. lib.* 1. *quæſt.* 71. *num.* 4. *&* 9. *Maſcar. de gener. ſtat. interpr. concl.* 6. *num.* 89. *& Rota apud Bich. deciſ.* 477. *num.* 10. Maximè cum ex longinquitate temporis iuncta obſeruantia præſumatur interueniſſe confirmatio Superioris, vt not. *Illuſtriſ. D. Deluca tom.* 4. *in tract. de ſeruit. ad materiam retract. diſcur.* 71. *num.* 11. *& ſeq. Rota apud Greg. XV. deciſ.* 52. *num.* 2.

RVBRICA XLV.

ADde quod d. Statutum prohibens vxores ſe obligare ſine ſolemnitatibus, vti Laicale non compræhendit actum iuratum, vt tradunt *Cæph. Rimin. Iun. Becci. Thob. Non. Parìſ. Paitel. Hond. Seraph. Farin. Simoncel. Gabr. Gratian. Andreol. Cancer. Balth. Tomaſ. Rota*, & alij per me adducti *Allegat. Foren.* 48. *nu.* 23. *& ſeq.* cum quibus pertranſeunt *Illuſtriſ. D. Deluca to.* 7. *in tract. de alien. & contr. prohib. diſcur.* 26. *n.* 9. *& diſc.* 29. *n.* 13. *& Rota apud Torre de pact. futur. ſucceſ. dec.* 182. *n.* 7. *& dec.* 197. *nu.* 4. Et iuramentum firmat actum nullum factum a muliere, vel minore ſiue ſolemnitatibus, vt latiſſime probaui *Ego d. alleg.* 48. *num.* 15. *& ſeq.* vbi de communiſſima opinione etiamſi obligatio illorum ſit ipſo iure nulla ex *Abba. Alciat. Couar. Gomez Gabr. Rom. Gabr. Eugub. Hond. P. Molin. P. Sanch. Eugen. Sperel. & alijs pluribus per me relatis ibid. num.* 23. vbi de magis communi, cum quibus pertranſit Doct. adducti

per

per *Torre de pact. futur. ſucceſs. lib. 1. cap. 5. num. 24. & 25.* vbi dicit Doct. contrarium tenentes intelligendos eſſe, quando contractus eſt nullus, vti nutritiuus peccati, vt ibi per eum.

Num. 4. in fin. Adde, Et facit etiam pro hac parte, quod Statutum noſtrum diſponit, quod vxor non poſſit de Rebus ſuis aliquam obligationem, vel contractum facere, quod verbum *Rebus*, vti generale, & latiſſimum, vt not. *Alciat. in l. rei appellatio. 5. num. 1. ff. de verb. ſignif. Tiraq. de leg. connub. gloſ. 2. num. 37. & Barboſ. de appell. verb. ſignif. appellat. 235. num. 1.* eſt aptum compræhendere tam bona dotalia, quam extradotalia, vt in terminis Decreti Sereniſs. Ducis Parmæ loquentis per verbum *Facultatibus* ponderat *Andreol. controu. 377. num. 22. cogita.*

RVBRICA LVI.

ADuerte quod licet Statutum ſupradictum prohibens minorem ſe obligare ſine ſolemnitatibus non habeat locum regulariter in obligatione neceſſaria, vt declarant *Fenzon. Poſti. Altogr. Torre, & Rota* adducti in Annot. ad dict. Statutum num. 29. d. tamen limitationem videtur habere locum in terminis huius Statuti noſtri vtentis verbis vniuerſalibus *Quoquomodo*, quæ ſunt ita generalia, vt compræhendant etiam obligationem neceſſariam, vt poſt *gloſ. Ruin. Rolan. & Card. Tuſc. per eum relatos firmat Barboſ. de diction. dictio. 334. num. 14.* cum quibus pertranſit *Angel. Grat. de diction. diction. 221. num. 1.* Cum d. verba importent omne modum, qui excogitari poſſit, vt tradunt *Doctores prædicti*, & vltra eos *Rota deciſ. 351. num. 10. par. 12. rec.*

RVBRICA LXIII.

ADde prædictis, quod filijs in conditione poſiti licet cenſeantur vocati non tamen cenſentur grauati, & inter ſe reciprocè ſubſtituti, vt tradunt innumeri ferè Doctores, quos refert, & ſequitur *Fuſar. de ſubſt. quæſt. 441. num. 1. & ſeq.* vbi teſtatur de magis communi opinione, & quod temerarium eſſet ab ea in conſulendo, & iudicando recedere, cum quibus pertranſeunt *Redenaſc. conſ. 9. num. 134. & Illuſtriſs. D. Deluca in Theat. verit. & iuſt. tom. 10. in tit. de fideicom. diſcur. 43. num. 17. & diſcur. 76. num. 4. & diſcur. 82. num. 6. & diſcur. 85. num. 4.* vbi hoc limitat ſtantibus coniecturis in contrarium, vt ibi per eum.

Licet contrarium teneant Doct. relati per *Fuſar. d. quæſt. 441. num. 3.*

RVBRICA LXXI.

REdditus, de quibus fit mentio in hoc Statuto dicuntur regulariter, qui ex rebus immobilibus percipiuntur ſecundum *Feder. de Sen. in conſ. 12. numer. 5. Card. Tuſc. pract. concluſ. littera R. concluſ. 66. num. 1. & Barboſ. de appellat. verb. ſignif. appellat. 231. num. 2.* Et reddituum appellatione venire omnes ſpecies fructuum tradunt *Menoch. de arbitrar. caſu 66. num. 10. & Barboſ. d. appellat. 231. ſub numer. 2.* Et venire omnes prouentus dixit *Maſtrill. deciſ. Sicil. 58. numer. 6. & ſeq.* nec non *Barboſ. de appellat. 231. num. 2.* vbi dicit, redditus eſſe nouam generale, ita vt plusve in redditu, quam in fructu, vt ibi per eum, cum quo videtur concordare *Caluin. in Lexicon. littera R. in verbo Reditus.*

INDEX NOTABILIVM PRÆLVDIORVM STATVTI.

CAVSA à ſtatuto omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, prælud. numero 144.
Non dicitur caſus omiſſus quando ſub verbis illi compræbenditur, numero 145.
Et quando ſtatuentes idem reſpondiſſent requiſiti, num. 146.
Clericorum appellatione veniunt Clerici Ordinum minorum, & primæ tonſuræ, prælud. num. 171.
Clerici coniugati non gaudent niſi priuilegio fori, & canonis, prælud. n. 177.
Clerici poſſunt vti Statuto laicorum ad eorum fauorem, prælud. n. 178.
Dumodo illo vtantur cum omnibus eius qualitatibus, n. 179.
Communis vſus loquendi an eſſe debeat peritorum, vel vulgarium, prælud. n. 122.
Confirmatio ſtatuti in forma communi non ſufficit quando illud eſt contra ius, prælud. numero 77.
Quicquid ſit quò ad ſtatutum excluſiuum fæminarum, num. 78.
Et quò ad ſtatuta rationabilia, nnm. 79.
Confirmatio in forma communi continet clauſulam, dumodo leges ſint honeſtæ, & iuri communi non contrariæ, prælud. n. 88.
Confirmatio in forma ſpecifica vallidat ſtatutum contra ius, prælud. n. 89.
Cum illa habeat vim nouæ legis, n 90.
Maximè ſi Papa mandet, ſtatuta inuiolabiliter obſeruari, n. 93.
Forenſes quando vti poſſint beneficio ſtatuti remiſſiuè, prælud. n. 158.
Forenſes non gaudent beneficio ſtatuti Ciuitatis, a qua ſunt forenſes, prælud. n. 185.
Ratio aſſertur, n. 186.
Niſi contrarium in loco ſtatuti obſeruaretur, numer. 187.
Vel niſi eſſet incola, & ibi onera ſubiret, numer. 188.
Forenſis contrahens in loco ſtatuti tenetur obſeruare illius ſolemnitates, prælud. n. 189.
Si tamen contrahat ſine illis ob ignorantiam reſtituitur, n. 190.
Forma ſtatuti eſt præciſè ſeruanda, prælud. numero 94.
Alias actus eſt nullus, n. 95.
Cum forma ſtatuti ſit ſubſtantialis, n. 96.
Formæ omiſſio vitiat actum etiamſi omiſſio ſit in modico, prælud. n. 97.
Cum forma ſit de genere indiuiſibilium, numero 98.
Etiam ſi illa omittatur in fauorabilibus, numero 99.
Itaut ab omiſſione formæ non excuſet ætas, vel alia cauſa, num. 100.
Forma non poteſt impleri per æquipollens, prælud. num. 101.
Niſi illa reſpiciat aliquem effectum, numero 102.
Formæ a ſtatuto inductæ an partes poſſint renunciare remiſſiuè, prælud. n. 103.
Forma cenſetur inducta quando lex mandat actum aliquo modo fieri, prælud. n. 104.
Maximè ſi mandet alio modo fieri, quam de iure communi, n. 105.
Forma cenſetur inducta ſtante decreto irritanti, prælud. n. 106.
Et quando ſtatutum loquitur conditionaliter, numer. 107.
Et per ablatiuos abſolutos, n. 108.
Et quando ſtatutum dicit, actum aliter fieri non poſſe, n. 109.
Forma non cenſetur inducta quando ſtatutum imponit pænam, prælud. n. 110.

 Licet

Licet alij contrarium teneant, n.111.
Iurans ſeruare ſtatuta non tenetur ſeruare illud quod non eſt in vſu, prælud. n.59.
Laici litigantes in foro Eccleſiaſtico ligantur ordinatorijs iudicij, prælud. num. 42.
Obſeruantia interpretatiua non eſt neceſſe quod ſit præſcripta, prælud. n.23.
Populi ſubiecti Sedi Apoſtolicæ non poſſunt condere ſtatuta ſine confirmatione Papæ, prælud. numero 61.
Maxime ſi ſtatutum ſit iuri communi contrarium, num. 62.
Itaut non ſufficiat confirmatio præſumpta ex curſu temporis, num. 63.
Quæ procedunt etiam in alijs Ciuitatibus recognoſcentibus Superiorem, n.64.
Poſſunt tamen illa condere in reſpicientibus adminiſtrationem bonorum, num.66.
Ratio affertur, num.67.
Dumodo in eis non apponatur pœna, numero 68.
Rubrica ſtatuti habentis orationem perfectam ſufficit ad deciſionem cauſarum prælud., numer. 199.
Quando verò dicatur habere orationem perfectam, num. 200.
Statutum eſt illud ius, quod vnaquaquè Ciuitas ſibi conſtituit, prælud. num. 1.
Statuti appellatione venit etiam conſuetudo, prælud. num. 2.
Statutum, & conſuetudo a pari procedunt, prælud. num. 3.
Licet contrarium teneat Fenzon. relatus, numero 4.
Statutum vbi eſt illud eſt ſeruandum, prælud. numero 5.
Non autem ius commune, n. 6.
Statutum dicitur ius commune Ciuitatis, prælud. numer. 7.
Et ideo illud eſt omninò ſeruandum, n. 8.
Cum illius diſpoſitio reddat inanem omnem diſputationem, n.9.
Statutum habens pro ſe dicitur habere intentionem fundatam, prælud. n. 10.
Statutum interpretatur, vt corrigat ius commune minus quam fieri poteſt, prælud. n.11.
Itaut ſi poteſt corrigere in vno, vel in pluribus interpretatur, vt corrigat in vno tantum, numero 12.
Statuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi, prælud. n.13.
Itaut quando eſt conforme iuri communi recipiat omnes illius ampliationes, & limitationes, numer. 14.
Statutum recipit interpretationem ab alio ſtatuto, prælud. n. 15.
Statuti vna pars declarat aliam, prælud. numero 16.
Statutum recipit interpretationem potius ab alio ſtatuto, quam a iure communi, prælud. numero 17.
Cum in habentibus ſimbolum facilior ſit tranſitus, num. 18.
Statutum recipit interpretationem a ſtatuto Ciuitatis dominantis, prælud. n.19.
Et a ſtatutis aliarum Ciuitatum, n.20.
Et recipit interpretationem a conſuetudine, & obſeruantia, n.21.
Et ratio affertur, num. 22.
Statutum non recipit interpretationem a iure communi, ſi eſt illi contrarium, prælud. numero 24.
Statutum excludens interpretationem non excludit bonam, & rationabilem, prælud. n.25.
Etiam ſi ſtatutum mandet, illud intelligi prout iacet, n. 26.
Statutum eſt interpretandum vt non mereatur a ſapientibus repræhendi, prælud. n.27.
Et ne iniquitatem in ſe contineat, n.28.
Et quod illud non ſit manuum, n.29.
Statutum loquens cum aliqua qualitate non habet locum, niſi illa concurrat, prælud. n. 30.
Ratio affertur, num. 31.
Cum qualitates requiſitæ a ſtatuto ſint de forma, num. 32.
Et ſi plures requirat qualitates, omnes debent concurrere, n. 33.
Statuta alia ſunt ordinatoria, & alia deciſoria, prælud. n. 34.
Ordinatoria ſunt quæ dant certam formam procedendi, n. 35.
Deciſoria verò ſunt, quæ cauſæ deciſionem reſpiciunt, num. 36.
Statuta ordinatoria ſeruanda ſunt in foro, vbi lis agitur etiam inter forenſes, prælud. n. 37.
Ratio affertur, n. 38.
Ac etiamſi litigantes eſſent Clerici in foro laicali, num. 39.
Licet ſecus ſit in deciſorijs, n. 40.
Niſi Clericus agens fundet ſe in ſtatuto, numero 41.
Statutum deciſorium non ligat forenſes litigantes in foro ſtatuti, prælud. n. 43.
Statutum in dubio præſumitur vſu receptum prælud. num. 44.
Quæ præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, n. 45.
Licet aliqui Doctores contrarium teneant, numer. 46.
Et eo magis ſi ſtatutum ſit deſcriptum in volumine ſtatutorum, n. 47.
Et conſeruaretur in archiuio publico, n. 48.
Niſi tamen ſtatutum ſit confirmatum cum clauſula Quatenus ſit in vſu, n.49.
Præſumitur tamen eſſe in vſu ſi ſit conforme iuri communi, n. 50.
Statutum non eſſe in vſu non ſufficit probare, quod caſus non euenerit, prælud. num. 51.
Sed eſt probandum, quod fuerit deciſum contrarium, num. 52.
Ratio affertur, num. 53.
Intellige de conſuetudine populi habentis authoritatem legis condendæ, n. 54.
Statuti non vſus quomodo probetur per teſtes, prælud. num. 55.
Statutum vſu non receptum non eſt ſeruandum, prælud. n. 56.
Cum illud non dicatur ſtatutum, n.57.
Statutum habet tacitam conditionem ſi vſu recipiatur, prælud. num. 58.
Statutum vſu non receptum non ligat ciues, nec forenſes, prælud. n. 60.
Statuta condere eſt iuriſdictionis, prælud. numero 65.
Statuti confirmatio in forma communi quando dicatur facta, prælud. n.69. & 70.

Et

INDEX.

Et quando dicatur facta in forma ſpecifica, numero 71
Statuti confirmatio in dubio cenſetur facta in forma communi, prælud. n. 72.
Statuti confirmatio præſumitur ex obſeruantia longi temporis, prælud. n. 73.
Quæ vix poteſt verificari in Statu Eccleſiaſtico, numer. 74.
Cenſetur tamen dicta confirmatio in forma communi, num. 75.
Niſi tamen illa deducatur ab immemorabili, numer. 76.
Statutum exorbitans requirit confirmationem in forma ſpecifica, prælud. n. 80.
Secus tamen eſt ſi illud eſt fauorabile, numero 81.
Statutum contra ius non cenſetur confirmatum per generalem confirmationem, prælud. n. 82.
Niſi in confirmatione adſit clauſula ſuadens contrarium, n. 83.
Vt ſi adſit Clauſula Dummodo non ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, n. 84.
Statutum nullum, ſeu iniuſtum non cenſetur confirmatum per generalem confirmationem, prælud. num. 85.
Neque ſtatutum contrarium ſacris canonibus, & libertati Eccleſiaſticæ, n. 86.
Neque ſtatutum odioſum odio irrationabili, numer. 87.
Statutum confirmatum a Papa in forma ſpecifica dicitur Papale, prælud. n. 91.
Secus ſi ſit confirmatum in forma communi, numer. 92.
Statutum recipit interpretationem a communi vſu loquendi, prælud. num. 112.
Ratio affertur, num. 113.
Etiam ſtante ſtatuto, quod illa intelligantur ad litteram, num. 114.
Cum d. ſtatutum non tollat legittimam interpretationem, num. 115.
Etiam ſi ſtatutum ſit correctorium, num. 116.
Et communis vſus loquendi præfertur etiam propriæ ſignificationi vocaboli, num. 117.
Niſi ſtatutum mandet, illud intelligi ſecundum propriam ſignificationem, num. 118.
Quæ procedunt in communi vſu loquendi loci ſtatuti, num. 119.
Probato, quod d. communis vſus loquendi adſit tempore conditi ſtatuti, num. 120.
Si tamen ſtatuta latinè prolata habeant vulgare diſtinctum, num. 121.
Statuta ſunt ſtricti iuris, & ſic ſtrictè intelligenda, prælud. num. 123.
Itaut tantum diſponat quantum loquuntur, numer. 124.
Maximè ſi illa ſint contra ius commune, numer. 125.
Cum illa interpretentur quod lædant ius commune minus, quam fieri poteſt, num. 126.
Et maximè ſi ſtatuta ſint odioſa, numero 127.
Niſi in ſtatuto odioſo ſit expreſſa ratio, numer. 128.
Et idem eſt in ſtatuto exorbitanti, numero 129.
Statutum iuri communi contrarium non extenditur neque ex maioritate rationis, prælud. numer. 130.
Et eo magis ſi ſtatutum ſit correctorium, & pœnale, num. 131.
Niſi in ſtatuto ſit ratio ſcripta, num. 132.
Vel ſi vnica tantum ratio reddi poſſit, numer. 133.
Ratio affertur, num. 134.
Licet contrarium teneant plures Doctores, numer. 135.
Statutum correctorium non extenditur etiam ſi corrigat ius commune tantum in parte, prælud. num. 136.
Licet contrarium teneant aliqui, num. 137.
Et etiam quando nos reducit ad terminos iuris antiqui, num. 138.
Statuta Ciuitatis ſeruanda ſunt etiam in Caſtris ei ſubiectis, prælud. num. 139.
Niſi tamen Caſtra habeant particularia ſtatuta, num. 141.
Itaut ſtatuta Caſtri præferantur ſtatutis Ciuitatis, num. 142.
Niſi tamen ſtatuta Caſtri loquantur generaliter, & ſtatuta Ciuitatis ſpecialiter, numero 140.
Vtrum vero ſtatuta Ciuitatis ligent in Caſtris ſeparatis remiſſiuè, num. 143.
Statutum non porrigit vires extra territorium, prælud. nu. 147.
Cum ſtatuta condere ſit actus iuriſdictionis, numer. 148.
Populus enim extra ſuam iuriſdictionem dicitur perſona priuata, num 149.
Et ideo non poteſt extra illam ſtatuere, numer. 150.
Etiam ſi ſtatutum eſſet fauorabile, numero 151.
Et ſiuè ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in perſonam, num. 152.
Statutum ratione rei ſubiectæ ligat forenſes quomodocumquè loquatur, prælud. num. 153.
Ratio affertur, num. 154.
Statutum dicitur conceptum in rem quando diſponit ſuper re, præl. num. 155.
Licet faciat mentionem de perſonis, numero 156.
Maximè quando principaliter diſponit ſuper re, num. 157.
Statutum prohibens ſimpliciter actum fieri ligat contrahentes etiam extra territorium, prælud. num. 159.
Secus ſi illud inhabilitet contrahentes ſecundum quid, num. 160.
Quicquid aliqui contrarium teneant, numero 161.
Ratio affertur, num. 162.
Niſi actus factus fuiſſet extra territorium in fraudem, num. 163.
Siuè contrahatur de bonis ſitis in territoro ſtatuentium, ſiuè de alijs, num. 164.
Quicquid ſit ſi actus fuerit extra territorium non fictè, ſed moraliter, num. 165.
Statuta laicalia non ligant Clericos, nec perſonas Eccleſiaſticas, prælud. num. 166.
Itaut faciendo mentionem de Clericis ſit nullum, num. 167.
Etiam ſi eſſet confirmatum in forma ſpecifica, numer. 168.
Quæ procedunt in Clericis etiam ordinum minorum, num. 169.

Et

INDEX.

Et etiam in Clericis primæ tonſuræ, numer. 170.

Dumodo concurrant requiſita Sac, Concilij Tridentini, num. 171.

Et etiam in Clericis coniugatis, num. 173.

Si cum vna, & Virgine contraxerint, & incendant cum habitu, & tonſura, num. 174.

In criminalibus tamen cauſis tantum, numero 175.

Licet contrarium teneant aliqui, num. 176.

Statutum laicorum ligat Clericos in ordinatorijs, non autem in deciſorijs, prælud. num. 180.

Statuta laicorum non ligant Clericos, nec illorum bona, prælud, num. 181.

Neque ligant bona quæ ſunt apud laicos de dominio Eccleſiæ, num. 182.

Licet aliqui contrarium teneant, num. 183.

Niſi tamen illa eſſent confirmata à Papa, numer. 184.

Statutum eſt interprætandum, quod non ſit ſuperfluum, prælud. num. 191.

Itaut ne illud reddatur eluſorium fiat extenſio, numer. 192.

Licet contrarium teneat Altograd. relatus, numer 193.

Statutum non d citur ſuperfluum continens idem quod ius commune, præl d. num. 194.

Statutum potius eſt iudic ndum ſuperfluum, quam quod contineat iniuſtitiam, prælud. num. 195.

Statutum quomodo cognoſcatur an ſit odioſum, vel fauorabile, prælud. num. 196.

Statuti intentio cognoſcitur ex proemio, prælud. numer. 197.

Statutum in dubio iudicandum eſt fauorabile, prælud. num. 198.

Statuta etiam contra ius dicuntur confirmata ex clauſula in confirmatione appoſita Dumodo Sac. Canonibus, Sac. Conc. Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non repugnet, prælud. numer. 201.

Et etiam ſtante Clauſula Inuiolabiliter obſeruari mandamus, num. 202.

FINIS INDEX PRÆLVDIORVM.

INDEX NOTABILIVM QVÆ SVNT IN ANNOTATIONIBVS

Ad Statutum Ciuitatis Eugubij.

A

ABOLITIONVM ſunt tres ſpecies, generalis, priuata, & ſpecialis, lib. 4. rubric. 15. num. 1.
Statutum Eugubij loquitur de priuata, num. 2.
Abolitione non obſtante Iudex poteſt proſequi proceſſum ex officio, num. 3.
Accuſator tenetur iurare, accuſationem eſſe veram, & illam porrigere non animo calumniæ, lib. 4. rub. 1. num. 1.
Accuſare in delictis priuatis non poſſunt, niſi qui ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequntur, ibid. num. 2.
Tutores, Curatores, & Sindici quo nomine poſſint accuſare, ib. n. 3.
Accuſator an teneatur in accuſatione exprimere locum, & tempus commiſſi delicti, ibidem numero 4.
Accuſator quando excuſetur a pœna calumniæ, ibid. num. 5.
Et quæ ſit iuſta cauſa excuſans a calumnia remittitur arbitrio Iudicis, ib. n. 6.
Accuſator qui accuſationem non probauit tenetur ſolum ad expenſas non ad pœnam, lib. 6. rub. 13. num. 1.
Cum pœna talionis non ſit in vſu, ib. n. 2.
Non tenetur tamen vſque ad expenſas in pluribus caſibus relatis, ib. n. 3.
Acta dicuntur quæ geſta ſunt coram Iudice poſt litem conteſtatam, lib. 2. rub. 22. n. 1.
Acta vt valeant debent ſcribi per Notarium actuarium, ib. n. 8.
Actorum copiæ dandæ ſunt petentibus cum termino ad ſe defendendum, lib. 2. rub. 23. n. 4.
Actuarij tenentur conſeruare ſcripturas in actis productas, lib. 2. rub. 22. n. 2.
Si tamen illas non poſſint exhibere liberantur præſtando intereſſe, ib. n. 4.
Debet tamen conſtare de eorum dolo, vt teneantur ad intereſſe, ib. n. 5.
Actuarius poteſt recuſari vt ſuſpectus, ibidem numer. 6.
Ad quem effectum leuior cauſa eſt ſufficiens, ibid. num. 7.
Actuarij tenentur oſtendere acta gratis partibus, lib. 2. rub. 23. num. 1.
Et tenentur tradere copias pauperibus gratis, ibid. num. 2.
Pauper autem quis dicatur remittitur arbitrio Iudicis, ib. n. 3.
Actorum appellatione veniunt omnia quæ fiunt in iudicio coram Iudice, lib. 3. rub. 4. n. 1.
Et venit etiam ſententia, ib. nu. 2.
Quid verò veniat appellatione actorum ad effectum tranſportationis illorum, ib. n. 3.
Accuſare cui liceat in cauſa damni dati, lib. 6. rubr. 7. num. 1.
Accuſans de damno dato tenetur probare dominium rei damnificatæ, ib. n. 2.
Contrarium quod ſufficiat probare tantum poſſeſſionem, ib. n. 3.
Actio pro retractu datur contra quemcumque poſſeſſorem, lib. 1. rub. 55 n. 35.
Actio de euictione non datur re euicta per ius congrui, lib. 1. rub. 55. n. 23.
Actio hipothecaria eſt actio realis, lib. 2. rubric. 31. num. 1.
Et dicitur iudicium petitorium, ib. n. 2.

INDEX.

Et in eo proceditur ad ſubhaſtationem, ibid. numer. 3. & 17.

Et illa ſequitur rem, & datur contra quemcumquè poſſeſſorem, ib.n.4.

Et contra vnum in ſollidum, n.5.

Adiudicatio facta creditori pro credito eſt nulla ſine æſtimatione, lib. 2.rub.19.n 3.

Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, lib.1.rub.11.n.1.

Et quilibet de populo admittitur ad illum petendum, ibid. n.2.

Adulterij pœna receſſit ab aula, & adulteri puniuntur pœnæ ſtatutaria, lib.4 rub.22.n.3.

Adulteri abſolutio prodeſt etiam adulteræ, ibi. n. 4.

Licet condemnatio adulteri ei non noceat, ibid. n. 5.

Adulterij in crimine de iure communi non proceditur, niſi ad quærelam Viri, Patris, & ſimil.ib.n.6.

Niſi adulterium eſſet notorium, ib.n.7.

Et hoc ne matrimonia vituperari dicantur, ibid. num. 8.

Adulterij crimen præſcribitur ſpatio quinquè annorum, ibi. num.9.

Si tameu illud ſit coniunctum cum inceſtu non præſcribitur niſi per 20.annos, ib.n.10.

Aduocatus, & Procurator Communis poſſunt aliquid recipere pro eorum labore, lib.1.rub.24.n.12.

Maximè eſculenta, & poculenta, ib.n.3.

Et honoraria ſponte eis oblata poſt ſententiam, ibi. num. 4.

Aduocatus pro pauperibus debet patrocinari gratis, ibi. num. 5.

Aduocati dicuntur qui clientum cauſis iuribus aſſiſtunt, lib. 2.rub. 26.n.1.

Aduocati officium eſt neceſſarium, & laudabile, ibid. num.2.& lib.4.rub.8.n.2.

Cum eius officium ad publicam vtilitatem pertineat, ibid.num.3.

Aduocato debetur ſalarium, ib.n.5.

Etiam non conuentum, ib.n 6.

Itaut Aduocato, & Procuratori detur retentio ſcripturarum pro ſalario, n. 7.

Et illud debetur etiam ſi partes tranſegerit, ibi.numer. 8.

Et illud debetur Aduocato in cauſa propria ſaltem ratione intereſſe, ib.n.9.

Aduocatus non poteſt petere ſalarium a pauperibus, ibid. num. 12.

Licet ſecus ſit quoad perſonas miſerabiles ſi ſint diuites, ib. num. 13.

Aduocato fungenti etiam officio Procuratoris debetur duplex ſalarium, ib. n. 16.

Affidati a Dohana tenentur ad pœnam pro damnis datis per eorum animalia, cum affida eis non pro ſit niſi in itinere, & per tres dies poſt aduentum in patriam, lib.6.rub.38.n.1.

Agens ad excluſionem fœminæ dotatæ tenetur probare dotationem, lib.2.rub. 62.n.11.

Licet aliqui contrarium teneant in muliere maritata, ib. num. 12.

Agricoltura nihil melius, nihil vberius, nihil dulcius, lib. 6. rub. 1. num. 1.

Et illa non derogat nobilitati, ib. n. 6.

Agricolæ tempore meſſium in ius vocari non poſſunt, ibid. num. 7.

Alchimia quid ſit, & an liceat illam fabricare remiſſiuè, lib. 4.rub.44.n.8.

Alimenta præſtanda viduæ quomodo ſint taxandæ, lib.2.rub.48.num.9.

Ambaſciatores eligendi ſunt in Concilio generali, lib. 1.rub. 32.n.1.

Ambaſciatoribus Vniuerſitas debet facere litteras teſtimoniales, ib. num.2.

Ambaſciator electus a Communitate tenetur d. onus acceptare, ib. num. 5.

Ambaſciatori debentur expenſæ, & ſalarium, ibid. num. 6.

Ambaſciatoribus damnum contingens tenetur Vniuerſitas reſarcire, ibid. num. 7.

Ambaſciator durante legatione non poteſt conueniri, ibid. num. 8.

Ambaſciatori donata an acquirantur ei, vel Vniuerſitati, ib. n. 9.

Annonam fraudantes habent contra ſe plura ſpecialia, lib.1.rub.30.n.13.

Anulus ſponſalitius cenſetur donatus vxori, lib. 2.rub. 44. num. 16.

Annus in minore 25. annorum debet eſſe completus, lib. 2. rub. 56. num. 28.

Animalia periſſe cum culpa, vel ſine quis teneatur probare, lib.6.rub.46.n.1.

Animalia groſſa, vel minuta quæ dicantur, ibid. numer. 3.

Animalia damnum dantia non poſſunt occidi, nequè verberari, lib. 6. rub. 11. n. 1.

Licet contrarium quando fugerent ex fundo ſentit Carpan. relatus, n.2.

Contra verò occidentem animalia non proceditur criminaliter, ſed de damno dato, n.3.

Animalia damnum dantia poſſunt expelli de fundo, lib. 6. rub. 10. num. 1.

Et poſſunt etiam retineri ad effectum ſciendi cuius ſint, ibid. num. 2.

Quæ ſi dominus aluit poſſunt retineri pro alimentis, ibid. num. 3.

Si verò d. animalia pereant vnius periculo pereant, ibid. num. 4.

Appellatio non datur a reſeruatione exceptionum in fine litis, lib. 2. rub. 4. n.3.

Appellatio non datur a pronuncia, poſitiones haberi pro confeſſatis, lib. 2.rub.6.num.13.

Contrarium de iure Canonico, ib.n.14.

Appellatio non datur quando cauſa eſt deciſa per iuramentum deciſiuum, lib. 2.rub.12.n.3.

Limita vt ib. num. 4.

Appellans ab emergenti ſi ſuccubuit currunt fatalia, & inſtantia, lib. 2.rub.19. num. 23.

Appellatio poteſt interponi tempore feriato, lib. 2. rub. 28. num. 27.

Appellatio non datur a reuocatione ſequeſtri, lib. 2. rub. 42. num. 24.

Appellatio a laudo ſtante obligatione Camerali datur ſolum quo ad effectum deuolutiuum, lib. 3.rub. 3. num. 6.

Appellatio eſt prouocatio ad maiorem Iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, lib. 3. rubric. 1. num. 1.

Appellatio alia eſt iudicialis, & alia extraiudicialis, ibid. num. 2.

Appellatio debet interponi coram Iudici a quo, alias ſit deſerta, ib. num. 3.

Niſi appellans fuerit impeditus ad eum accedere, ibid. num. 4.

Quo caſu illa poteſt interponi coram Iudice ad quem, ibid. num. 5.

Appellatio debet interponi infra decem dies, ibid. numer. 6.

Siuè

INDEX.

Niſi lex ſuperioris prohiberet fieri d. ſtatuta, ib. num. 3.

Valent tamen quò ad ipſos de Collegio, & circa reſpicientia artem, ib. n. 4.

Statutum quod in die Mercatus non fiat executio non procedit ſtante renunciatione lib. 5. rubrica 22. num. 4.

Renunciatio debet eſſe ſpecialis, ibidem numero 5.

Statutum quod nemo proijciat immunditias in vias publicas valet, lib. 5. rub. 28. n. 1.

Quod olim ſpectabat ad officium ædilium, ibid. num. 2.

Si tamen id noceat vſui publico ſecundum Cæpoll. ib. num 3.

Statutum quod cauſæ Mercatorum cognoſcantur per Notarium procedit in ſpectantibus ad Mercaturam tantum, lib. 5. rub 1 n. 7.

Statutum quod faber volens facere fucinam iuxta murum communem teneatur facere ibi murum ſuis expenſis quomodo intelligatur, lib. 5. rub. 6. num. 1.

Statutum loquens de fornace habet locum etiam in fornello, lib. 5. rub. 8. n. 3.

Statutum quod hoſpites non emant in Platea victualia eſt vallidum, lib. 5. rub. 12. num. 1.

Statutum quod dos data a fratre de proprio reuertatur ad eum eſt ſeruandum, lib. 2. rubric. 49. num. 1.

Secus eſt ſi dotauit de bonis paternis, ibidem numer. 2.

Vel ſi frater ſit hæres patris, ib. n. 3.

Et ſi frater adminiſtrauit bona ſororis, ibidem numer. 4.

Vel ſi id fecit ad illam excludendam a ſucceſſione patris, ib. n. 5.

Statutum quod dos reuertatur ad fratrem non procedit ſi ſoror de illa diſpoſuit, ibidem numero 8.

Fallit ſi frater dotauit de proprio, ibidem numer. 9. & 10.

Statutum taxans fructus dotis eſt vallidum, lib. 2. rub 47. n. 1.

Et valet etiam conuentio de ſoluendis fructibus dotalibus, ib. n. 2.

Statutum tamen non habet locum ſtante dilatione ad ſoluendam dotem, ib. n. 3.

Niſi fuerit actum de illis ſoluendis durante dilatione, ib. num. 4.

Qui non debentur viro non ſuſtinenti onera matrimonij, ib. num. 5.

Statutum taxans vſuras dotis reſtituendæ poſt interpellationem valet d. rub. 47. n. 6.

Licet aliqui ibi contrarium teneant, n. 7.

Si dos conſiſtat in immobilibus non debentur, niſi ad rationem quinque pro centenario, numero 4.

Et ſi taxatio eſt facta vltra ſtatutum non valet in exceſſu, ib. num. 5.

Statutum puniens inuentum cum armis, vt habeat locum requiritur appræhenſio, lib. 4. rubr. 37. num. 1.

Contrarium tenent alij, ib. num. 2.

Quæ contraria opinio eſt certa ſi ſtatutum punit delationem armorum. num. 3.

Statutum puniens turbantem in poſſeſſione procedit etiam in quaſi poſſeſſione, lib. 4. rubr. 39. num. 1.

Statutum quod præſentato præcepto de non offendendo cautiones cenſeant datæ valet, lib. 4. rub. 36. num. 8.

Statutum puniens vulnus non habet locum in vulnuſculo, lib. 4. rub. 31. n. 3.

Statutum puniens aggredientem in domo procedit etiam in aggrediente in oſtio domus, lib. 4. rub. 32. num. 1.

Contrarium tenent alij, ibid. num. 2.

Affertur concordia, ibid. num. 3.

Non habet locum d. pœna in aggrediente in domo, in qua non habitat, ib. n. 4.

Habet tamen locum in exonerante archibuſium contra exiſtentem in domo, n. 5.

Statutum puniens armatorum collectas, an procedat ſi non ſint factæ ad malum finem, lib. 4. rub. 35. n. 1.

Affirmatiua firmatur in Bulla Sixti V. ibid. numer. 2.

In dubio illæ præſumuntur factæ ad malum finem, ibid. n. 3.

Statutum quod fideiuſſor poſſit petere liberationem eſt deciſorium, lib. 2. rub. 60. n. 1.

Et illud ligat etiam forenſes, ib. n. 2.

Statuti diſpoſitioni eſt omninò ſtandum, lib. 2. rub. 60. num. 6.

Statutum quod filij poſiti in conditione cenſeantur vocati procedit etiam in Teſtamentis conditis ante ſtatutum, lib. 2. rub. 63. n. 1. & 2.

Licet contrarium teneant alij, ib. n. 3.

Statutum vocans filios in conditione poſitos procedit etiam in tranſuerſalibus, ib. n. 14.

Et habet locum etiam in contractibus. ibid. numer. 15.

Secus ceſſante ſtatuto, ib. n. 16.

Et illud habet locum etiam in bonis extra territorium, ibid. 17.

Statutum loquens de vltimis voluntatibus non comprahendit diſpoſitionem inter viuos, lib. 2. rub. 64. num. 9.

Statutum excludens fœminas à ſucceſſione ſtantibus maſculis eſt correctorium, lib. 2. rubr. 62. numer. 1.

Eſt tamen fauorabile, & non odioſum odio irrationabili, ibid. num. 2.

Ita vt ſufficiat, illud fuiſſe confirmatum in forma communi, ib. nu. 3.

Et illud eſt vallidum, ibid. nu. 4.

Et habet locum etiam ſtante vno maſculo tantum, ib. num. 5.

Statutum excluſiuum fœminarum non impedit, quin illæ ex teſtamento capere poſſint, ibidem numer. 6.

Ratio affertur, ib. num. 7.

Statutum excludens dotatas cenſetur illas excludere ſolum à ſucceſſione dotantis, ib. n. 8.

Fallit ſi ſtatutum dicit, quod dotata ab vno ſit excluſa ab omnibus ib. nu. 9.

Aliqui tamen diſtingunt, vt ibi. n. 10.

Statutum excluſiuum fœminarum habet locum etiam in bonis emphiteoticis d. rub. 62. n. 25.

Statutum excluſiuum fœminarum ligat etiam Moniales, ibid. num. 26.

Licet contrarium teneant alij Doctores, ibid. numer. 27.

Statuto excluſiuo, vt ſit locus requiritur ſubiectio perſonæ, & bonorum, ib. n. 35.

Licet contrarium teneant alij, ib. n. 36.

INDEX.

Statutum excludens ſororem a ſucceſſione fratris non excludit neptem a ſucceſſione patrui, ibid. numer. 37.

Licet contrarium teneant alij, ib. n. 38.

Statutum excluſiuum fœminarum a ſucceſſione procedit etiam in ſucceſſione Clerici, ib. n. 39.

Contrarium tenet Rota, ib. n. 40.

Statutum excluſiuum fœminarum percedit ſolum fauorem filiorum primi matrimonij, n. 43.

Declara vt ib. n. 44.

Statutum conditum ad tollendas fraudes dicitur fauorabile, lib. 2. rubr. 57. num. 1. & rubr. 45. num. 3.

Et ideo illud eſt extendendum, dict. rubric. 45. num. 4.

Et quid ſi illud probibeat filium familias ſimpliciciter ſe obligare, ib. n. 2.

Statutum quod filius non poſſit ſe obligare ſine conſenſu patris non procedit in filia, ibidem numer. 3.

Statutum requirens conſenſum patris in contractu filij non procedit in ijs in quibus pater non habet vſumfructum, d. rub. 57. n. 3.

Nequè comprœhendit obligationem de iure permiſſam pro patre, n. 14.

Statutum annullans iuramentum procedit in iuramento de ſoluendo, ib. n. 15.

Statutum requirens conſenſum patris non procedit in contractu iurato, ib. n. 16.

Fallit ſi ſtatutum præſumit iuramentum metu, & dolo extortum, ib. n. 17.

Statutum requirens conſenſum patris non procedit in donatione facta Clerico, ib. n. 19.

Nequè in renunciatione viris de futuro, ibid. numer. 20.

Fallit vt ib. n. 21.

Statutum permittens contrahere filio mercatori procedit in negocio Mercaturæ, ib. n. 29.

Statutum circa læſionem in tertia parte non ligat Eccleſiam, nec Eccleſiaſticos, lib. 2. rubr. 58. num. 4.

Statutum annullans iuramentum ſtante læſione quomodo intelligatur, ib. n. 11.

Statuti vna pars declarat aliam, lib. 2. rubric. 45. num. 1.

Statutum requirens ſolemnitates non ligat mulierem contrahentem nomine alieno, dict. rubric. 45. num. 28.

Nequè quando mulier ſe obligat pro exoneratione conſcientiæ, ib. n. 29.

Nequè comprœhendit alienationem mulieris neceſſariam, ib. n. 30.

Nequè quietationem neceſſariam, ibidem numer. 31.

Et ideo ſolemnitates non requiruntur in retrouenditione cenſus, ib. n. 32.

Mulieris obligatio quando dicatur neceſſaria remiſs. ib. n. 33.

Nequè quando vir, & vxor ſimul contrahunt, ib. num. 34.

Nequè quando mulier ſe obligat pro dote, ibid. num. 35.

Statutum requirens conſenſum proximiorum intelligitur, ſi illi adſint, lib. 2. rubrica 45. numer. 36.

Et ſufficit conſenſus vnius ſi plures non adſint, ib. num. 37.

Et idem eſt in viro ſi abſit, ib. n. 38.

Vel ſi ſit bannitus, ib. n. 39.

Si vir ſit in longinquis partibus ſecus ſi in loco vicino, ib. n. 40.

Et ſi maritus, & vxor non benè conueniant, ibid. num. 41.

Statutum prohibens vxorem teſtari ſine conſenſu viri eſt vallidum, d. rub. 45 n. 55.

Contrarium tenent aliqui Doctores, ibidem numer. 56.

Et ſtante d. ſtatuto vxor non poteſt legare, codicillari, &c. ib. n. 57.

Poteſt tamen vxor teſtari ſine viri conſenſu, ſi eſt abſens, ib. n. 58.

Maximè accedente Decreto Iudicis, ibidem numer. 59

Niſi tamen vir eſſet in loco vicino, ibidem numer. 60.

Non tamen requiritur conſenſus viri, ſi inter eos non conueniant, ib. n. 61.

Neque quando adeſt periculum mortis, ibidem numer. 62.

Neque ſi vxor teſtetur inter liberos, ibidem numer. 63.

Nequè quando teſtatur ad pias cauſas, ibidem numer. 64.

Neque habet locum in teſtamento condito extra territorium, ib. n. 65.

Licet alij contrarium teneant, ib. n. 66:

Neque ſtatutum habet locum in teſtamento condito in loco exempto, n. 67.

Statutum loquens de marito non procedit in ſponſo de futuro, d. rub. 45. n 73.

Licet illud habeat locum in ſponſa non cognita, nec traducta, ib. n. 74.

Statutum de lucro dotis eſt correctorium, & ideo non eſt extendendum, lib. 2. rubrica 46. numer. 1.

Licet illud dicatur fauorabile, ib. n. 2.

Statutum domicilij viri attenditur quoad lucrum dotis, d. rub. 46. n. 12.

Niſi maritus tranſierit ad domicilium vxoris, ibi. num. 13.

Statutum quod appelletur intra tres dies eſt ordinatorium, lib. 2. rub. 33. n. 4.

Statutum de lucro dotis non procedit iſtantibus filijs primi matrimonij, lib. 2. rubrica 46. numer. 19.

Ratio affertur ib. n. 20.

Quæ ratio declaratur, ib. n. 21.

Statutum Eugubij præſeruat donationes inter virum, & vxorem de iure permiſſas, lib. 2. rubric. 44. num. 3.

Statutum poteſt tollere vires iuramenti præſumendo illud doloſum, dict. rubrica 44. numero 15.

Statutum de præſcriptionibus eſt deciſorium, lib. 2. rub. 30. nu. 1.

Statutum de præſcript. non comprœhendit Clericos paſſiuè, ib. n. 2.

Actiuè autem eo gaudent, ibidem numero 3.

Statutum de præſcrip. eſt vallidum, dict. rubr. 30. num. 4.

Et habet locum etiam in credito iurato, ibid. numer. 5.

Ac etiam cum mala fide, ib. n. 6.

Contrarium tenent alij, ib. n. 7.

Quod tamen declaratur, ib. n. 8.

Statu-

INDEX.

Statutum de præſcrip. procedit contra forenſem quando petitio ſit in loco ſtatuti, ibidem numer. 9.

Contrarium quando contractus fuit factus in loco ſtatuti, & ſolutio alibi fuit deſtinata, ibid. numer. 10.

Statutum de præſcrip. non procedit in creditore ex actione reali, d. rub. 30. n. 11.

Et ſic non compræhendit actionem competentem pro legittima, vel ſupplemento, numero 12.

Nequè habet locum in actionibus mixtis, ibidem num. 13.

Nequè in donatario, ib. n. 14.

Nequè compræhendit actionem realem pro legato, ib. num. 15.

Nequè illum qui rem vendicat, ibidem numer. 16.

Nequè quando competit actio in rem ſcriptam, ib. num. 17.

Compræhendit tamen creditorem ex actione perſonali cum hipoteca, n. 18.

Statutum de præſcript. procedit etiam in creditore ex quaſi contractu, d. rub. 30. n. 19.

Ratio affertur, ib. n. 20.

Statutum de præſcrip. ſi requirat bonam fidem illa non præſumitur, d. rub. 30. n. 21.

Statutum de præſcrip. non procedit ſtantibus coniecturis in contrarium, dict. rubrica 30. numer. 22.

Statuto de præſcrip. vt ſit locus debet dari de ſolutione, ib. n. 23.

Statutum de præſcrip. non habet locum in fructibus dotis, ib. n. 24.

Compræhendit autem fideiuſſorem habentem ceſſionem, ib. n. 25.

Non autem compræhendit fructus cenſus, ibid. num. 26.

Statutum concedens ſubhaſtationes in Saluiano eſt vallidum, lib. 2. rub. 31. n. 13.

Contrarium tenet Scap ic. ib. n. 14.

Itaut d. ſtatutum confirmatum in forma communi vti contra ius non dicatur vallidum, ibid. numer. 15.

Poteſt tamen ſuſtineri attenta forma Confirmationis ſtatuti, de qua, ib. n. 16.

Statutum de executione ſcripturæ priuatæ eſt ordinatorium, lib. 2. rub. 32. n. 1.

Statutum de recognoſcendo propriam ſcripturam procedit etiam in ſcriptura manu tertij confecta de illius ordine, d. rub. 32. n. 7.

Statutum imponens pœnam dupli neganti propriam ſcripturam concordat cum iure communi, ibid. num. 19.

Quæ pena ceſſat ſi negatio fiat per errorem, & ſine dolo, ib. n. 20.

Et ſi negatio ſit reuocata ante litis conteſtationem, ib. num. 21.

Statutum de executione Teſtamentorum, & codicillorum eſt ordinatorium, lib. 2. rubr. 33. numer. 1.

Statutum de ferijs eſt ordinatorium, lib. 2. rub. 28. num. 2.

Statutum non poteſt tollere ferias inductas in honorem Dei, & Sanctorum, d. rub. 28. n. 10.

Niſi tolleret ferias a ſe inductas, ib. n. 11.

Et tollens ferias non cenſetur tollere inductas in honorem Dei, & Sanctorum, n. 12.

Sterilitas in fructibus vt cauſet remiſſionem intelligitur deducto ſemine, & expenſis, lib. 2. rub. 71. num. 3.

Licet contrarium teneat Card. Mantic. ibidem numer. 4.

Stillicidium eſt quod ſtillat, & quando cadit directò, & quando non, lib. 5. rub. 33. n. 1.

Stilus dicitur obſeruantia reſpiciens ordinatoria procedendi in iudicio, lib. 2. rubrica 36. numer. 8.

Qui non præſumitur, ſed debet probari per allegantem, ib. n. 9.

Stilus pro lege eſt obſeruandus, d. rubric. 36. numer. 11.

Et ſi ſit contra ius debet eſſe præſcriptus, ibidem num. 12.

Stuprum dicitur Virginis illicita defloratio, lib. 4. rub. 24. n. 1.

Et dicitur crimen grauiſſimum, ib. n. 2.

Iudices in ſtrupro non procedunt niſi ad quærelam vim paſſæ, vel ſi delinquens ſit captus in fraganti, ib. n. 3.

Vt autem intret pena ſtupri requiritur mulieris honeſtas, ib. n. 4.

Stupri in crimine abſolutio vnius non iuuat alterum, ib. n. 6.

Stuprator quando teneatur dotare ſtupratam remiſſiuè, ib. n. 9.

Subhaſtatio eſt nulla non interuenientibus tribus licitatoribus, lib. 2. rub. 19. n. 11.

Procedit de ſtilo Curiæ, alias ſecus, ibidem numer. 12.

Subhaſtatio eſt nulla interueniente pecunia, ibidem num. 13.

Niſi tamen creditor conſentiat, ibidem numero 14.

Declara vt ib. n. 15.

Subhaſtatio pro maiori ſumma debiti valet, ſed illud plus eſt dandum debitori, d. rubr. 19. numer. 28.

Alias ſubhaſtatio, & decretum ex nullum, ibid. num. 29.

Secus ſi ſit facta vltra ſummam debitam, ibidem num. 30.

Et eſt nulla ſi ſit facta ex falſa cauſa, pro indebito, & ſimil. ib. n. 30.

Subhaſtationi offerens pro alio poteſt bona creditori retrocedere, ib. n. 35.

Subhaſtationem volens debitor reſcindere vti nullam tenetur offerre, ib. n. 39.

Subhaſtatio non datur de iure in iudicio Saluiani, lib. 2. rub. 31. num. 10.

Ratio affertur, ib. n. 11.

Itaut ad ſubhaſtandum in Saluiano requiratur licentia Principis, ib. n. 12.

Subſcribens ſcripturam priuatam tenetur ad omnia in ea contenta, lib. 2. rub. 32. n. 14.

Surclum ſtatus, & immunditiæ poſſunt generare peſtem in Ciuitate, lib. 5. rub. 42. n. 1.

Superſedendum quando ſit in cauſa ob iudicium criminale, & è contra, lib. 2. rubrica 4. numer. 5.

Suſpectus de fuga capi poteſt tempore feriato lib. 2. rub. 28. num. 29.

Suſpectus de fuga nemo iurari poteſt pro modica ſumma, lib. 2. rub. 40. n. 3.

Et ad d. effectum creditum debet eſſe liquidum, ibidem. num. 4.

INDEX.

Suſpectus de fuga iurari non poteſt poſſidens immobilia, ib. n. 5.

Et an illa ſint ſufficientia remittitur arbitrio Iudicis, ib. n. 6.

Et id procedit etiam in forenſe poſſidente immobilia in loco ſui fori, ib. n. 7.

Suſpectus de fuga iurari non poteſt niſi ex cauſis de nouo ſuperuenientibus, ib. n. 8.

Et deterioratio bonorum debitoris non debet eſſe modica, ib. n. 9.

Suſpectus de fuga quis iurari poteſt etiam ſi adhuc dies non venerit, ib. n. 10.

Suſpectus de fuga quis iurari poteſt etiam in diebus feriatis in honorem Dei, dict. rubric. 40. numer. 11.

Iudex incompetens an poſſit concedere capturam contra ſuſpectum de fuga, n. 12.

Suſpectus de fuga poteſt carcerari etiam ad Inſtantiam Procuratoris ad exigendum, ibidem numer. 13.

Sutor qui non benè incidit veſtem tenetur ad reſtitutionem prætij veſtis, lib. 4. rubric. 5. numer. 1.

Qui poteſt retinere veſtem pro ſua mercede, ibid. num. 2.

T

TAxam pro reparatione pontium, & viarum quilibet tenetur ſoluere, lib. 1. rubr. 54. numer. 5.

Terminus ad appellandum à laudo, vt currat requiritur notificatio, lib. 3. rub. 3. n. 11.

Notificatio eſt facienda de mandato Iudicis ordinarij, ib. n. 12.

Terminos amouentes puniri poſſunt pœna corporali, lib. 6. rub. 42. n. 1.

Imò d. pœnam extendi poſſe vſquè ad mortem volunt alij, ib. n. 2.

Terminos reponi in loco peti poteſt vſquè ad 30. annos, lib. 6. rub. 43. n. 2.

Terminus ad adeundam hæreditatem non poteſt prorogari per Iudicem, lib. 2. rubrica 34. numer. 9.

Et an poſſit prorogari per Principem remiſſiuè, ib. num. 10.

Termini dicuntur lapides, pali, & ſimil. agros diuidentes, lib. 6. rub. 14. n. 1.

Qui quomodo cognoſcantur, ib. n. 2.

Terminos amouentes puniuntur pœna arbitraria, dict. rub. 14. num. 3.

Amplia, vt ib. n. 4.

Et contra amouentes terminos datur iuramentum in litem, ib. n. 5.

Si tamen amotio facta fuit fraudolenter, alias ſecus, ib. n. 6.

Tempus ad adeundum minoribus non currit, vel eis datur reſtitutio, lib. 2. rubrica 34. numero 1.

Tempus ad adeundum currit à die aditionis, non à die mortis, d. rub. 34. n. 2.

Non autem à die ſcientiæ, ib. n. 3.

Tertius comparens poſt ſubhaſtationem ad illam impediendam debet agere reuocatoria, lib. 2. rub. 19. num. 46.

Tertius quomodo ſit eligendus arbitris diſcordantibus, lib. 2. rub. 27. n. 28.

Theſaurus dicitur aurum, argentum, vel pecunia cuius dominus eſt incertus, & quæ fuit abſcondita, itaut non extet memoria, lib. 4. rub. 70. num. 1.

Theſaurus inuentus arte magica ſpectat ad Principem, d. rub. 70. n. 2.

Inuentus verò in fundo proprio ſpectat ad inuentorem, ib. n. 3.

De conſuetudine verò ſpectat ad Principem, ibid. num. 4.

Cui autem ſpectet Theſaurus inuentus in re empta remiſſiuè, ib. n. 5.

Teſtamentum eſt vallidum ſine clauſula ſaluo iure Communis Eugubij, lib. 2. rubrica 39. numer. 2.

De d. ſtatuto Eugubij meminerunt Bald. & alij d. rub. 39. n. 1.

Teſtamentis danda eſt executio de iure communi, lib. 2. rub. 33. n. 2.

Fallit quando adeſt legittimus contradictor, ibid. num. 3.

Nequè exequuntur contra tertium poſseſſorem, ib. n. 4.

Teſtator ſi mandet fundum non vendi, niſi Titio præfertur tamen habens ius congrui ex ſtatuto, lib. 1. rub. 55. n. 15.

Teſtes poſt didicita teſtificata examinari non poſſunt neque in cauſa appellationis, lib. 3. rub. 5. numer. 2.

Teſtes, & Inſtrumenta fuiſſe nouiter reperta probatur iuramento, d. rub. 5. n. 3.

Debet tamen probari adhibitam fuiſſe diligentiam, ib. num. 4.

Teſtis deponens contenta in articulis eſſe vera non probat, lib. 2. rub. 8. n. 7.

Nec probat ſi ſe referat ad depoſitionem alterius teſtis, ib. n. 8.

Teſtium iuramentum, & examen receptum a Notario ſine commiſſione Iudicis eſt nullum, ibidem num. 10.

De qua commiſſione debet in actis conſtare, ibid. num. 11.

Et non creditur in hoc Notario, ibidem numer. 12.

Licet d. commiſſio de ſtilo præſumatur, ibidem numer. 13.

Teſtis dubitatiuè deponens non poteſt redargui quod falſum dixerit, lib. 4. rubrica 47. numero 1.

Etiam ſi teſtis deponat per verbum Credo, ibid. num. 2.

Teſtis deponens falſum contra fiſcum ad defenſam rei non punitur pœna ordinaria, lib. 4. rubric. 47. num. 3.

Et idem eſt in teſte deponente falſum ſuper interrogatorijs, ib. n. 4.

Et in teſte deponente falſum ſine iuramento, ibid. num. 5.

Licet contrarium teneat Barboſ. relatus, ibid. numer. 6.

Nequè teſtis falſus punitur pena ordinaria ſi eius depoſitio eſt nulla, ib. n. 8.

Teſtis non punitur de periurio negans id, quod reſultaret in eius damnum, lib. 4. rubrica 47. num. 7.

Teſtes non dicuntur ſubornati, quia ei fuerint oſtenſi articuli, d. rub. 47. n. 9.

Teſtis recuſans ſe examini ſubijcere punitur pena extraordinaria, lib. 4. rub. 48. n. 1.

Fallit

INDEX.

Fallit in teſtibus, qui non tenentur ſe examinare ratione reuerentiæ, ib. n. 2.

Et quando adeſt periculum incurrendi inimicitiam cum aliquo potente, n. 3.

Et quando teſtis detegeret turpitudinem propriam, ib. n. 4.

Teſtis nemo admittitur in cauſa propria, lib. 6. rub. 8. num. 1.

Etiam ſi ſit perſona nobilis, & in dignitate conſtituta, ib. n. 2.

Teſtes debent deponere ſuper articulis, & interrogatorijs, lib. 2. rub. 9. n. 9.

Itaut teſtis recuſans reſpondere ſuper interrogatorijs non probet, ib. n. 10.

Teſtes non ſunt interrogandi ſuper ijs, quæ illius turpitudinem continent, ib. n. 11.

Teſtes deponentes ſuper interrogatorijs habentibus vim articulorum non probant, ibidem, numero 12.

Teſtes ſi examinentur prius ſuper articulis, & poſtea ſuper interrogatorijs probant, n. 13.

Teſtis ſi requiratur a ſtatuto idoneus, & fidedignus ideſt probandum, lib. 4. rubrica 20 numero 6.

Teſtes coguntur ad ſe examinandum per carcerationem, per mulctam, & ſimil. lib. 4. rubric. 10. num. 7.

Si tamen carceratio eſſet valde longa teſtis non probaret, ib. n. 8.

Teſtis dictum qui non vult ſe repetere ſuper interrogatorijs corruit, lib. 4. rubrica 5. numero 4.

Tortura quando poſſit repeti ex nouis ſuperuenientibus inditijs, lib. 4. rub. 6. n. 5.

Tortura non poteſt inferri in cauſis, in quibus imponitur pœna funis ictuum, lib. 4. rubrica 6. numer. 1.

V

Vagabundi, & ſimiles cogendi ſunt per Iudicem ad laborandum, vel ſunt exiliandi, lib. 4. rub. 67. n. 1.

Variatio eſt licita in contractibus, lib. 3. rubric. 13. num. 1.

Ac etiam eſt licita in executiuis, ibidem, numero 2.

Maximè ſtante obligatione Camerali, ibidem, numer. 3.

Et creditor poteſt variare a principali ad fideiuſſorem, & è contra, ib. n. 4.

Et de executione reali ad aliam realem, ibidem, num. 5.

Maximè ſtante obligatione Camerali, ibidem, numer. 6.

Venditor volens implere contractum tenetur reſtituere arras duplicatas, lib. 2. rubrica 51. numer. 5.

Fallit ſi arræ ſint datæ in partem prætij, ibidem, num. 6.

Vendens cum pacto de retrouendendo non poteſt agere contra ſecundum emptorem, lib. 2. rubric. 52. num. 12.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, ibid. num. 14.

Maximè ſi pro obſeruantia contractus non fuit hipotecata res vendita, ibidem, numero 13.

Vendita res ante traditionem eſt quaſi obligata venditori pro prætio, lib. 2. rub. 53. numero 1.

Licet res vendita non veniat in obligatione, niſi ſit dictum, ib. n. 2.

Venditio tamen habet in ventre reſeruationem hipotecæ, donec prætium ſoluatur, numero 3.

Venditor pro prætio ſuper re vendita excluditur per creditores anteriores emptoris, d. rub. 53. numer. 4.

Niſi per venditorem fuerit reſeruatum dominium ſuper re vendita, ib. n. 5.

Et excluditur etiam ſtante ſtatuto Eugubino ſecundum Altograd. qui reprobatur, ibidem, numero 6.

Et vigore dicti ſtatuti venditor præfertur in re vendita etiam mutata forma rei, numero 7.

Et ſtante d. ſtatuto venditor præfertur doti anteriori, ib. n. 8.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem, numero 9.

Quod ſtatutum procedit in creditore pro prætio, alias ſecus, ib. n. 10.

Venditionis appellatione quæ veniant, lib. 1. rub. 55. num. 27.

Vendita re duobus præfertur qui habuit poſſeſſionem etiam ſi ſit poſterior, lib. 2. rubrica 50. numero 1.

Etiam poſſeſſione tranſlata fictè per conſtitutum, ib. n. 2.

Et d. concluſio procedit etiam in aliis contractibus ib. n. 7.

Fallit ſi primo emptori ſint hipotecata bona venditoris, ib. n. 3.

Et ſecundus emptor præfertur etiam ſtante iuramento in prima venditione appoſito, numero 4.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem, numero 5.

Fallit etiam quando ſecundus emptor habuit ſcientiam de prima venditione, n. 6.

Vendens rem duobus tenetur pœna falſi, lib. 2. rubr. 50. n. 12.

Fallit quando primus emptor non ſoluit prætium, vel aduenit dies, ib. n. 13.

Venditor tenetur de euictione rei venditæ, d. rub. 50. num. 14.

Etiam ſi id non ſit expreſſum in Inſtrumento, ibi. num. 15.

Venditor ſciens rem eſſe obligatam tenetur emptori ad intereſſe, ib. n. 16.

Cum venditor teneatur vendere rem liberam, ibi. num. 17.

Venditor ſoluens collectas pro emptore poteſt illas ab eo repetere, lib. 1. rub. 40. n. 1.

Verbum latitare quid ſignificet remiſſiue, lib. 2. rub. 41 num. 15.

Verbum vir diſcretus ſignificat virum iuditioſum, & prudentem, lib. 1. rub. 20. n. 1.

Verba Idoneè ſatiſderit quid importent, lib. 2. rub. 14. num. 5.

Verbum Alio habet in ſe quandam generalitatem, Annot. ad Bull. n. 61.

Verſatorium fieri non poteſt, quod exeat in vias publicas, lib. 5. rub. 36. n. 1.

Et vicinus poteſt petere illud amoueri, ib. n. 2.

Ve-

INDEX.

Veritas conuicij an excuſet a pœna iniuriarum, lib. 4. rub. 43. n. 8.

Via publica vicinalis, & priuata quæ dicatur, lib. 6. rub. 17. n. 1.

Via in dubio præſumitur publica, ibidem, numero 2.

Via publica à nemine poteſt occupari, dict. rub. 17. num. 3.

Neque poteſt claudi, niſi fauore religionis, ibidem, num. 4.

Neque via vicinalis poteſt claudi, ibidem, numero 5.

Via executiua competens ex Inſtrumento cum agitur elapſis 30. annis, lib. 2. rubrica 3. numero 27.

Etiam ſtante mala fide, ib. n. 28.

Limita, vt ib. n. 29.

Via ordinaria ſi ſit iudicium cœptum non poteſt poſtea agi executiuè d. rub. 3. n. 30.

Niſi reus conuentus eſſet contumax, ibidem, numer. 31.

Ordinariè verò, vel executiuè quando agi dicatur, ib. num. 32.

Viæ publicæ ſunt de regalibus Principis, lib. 1. rub. 54 num. 1.

Viarum, & fontium reparatio recenſetur inter opera pia, ib. n. 2.

Et ad illorum reparationem tenentur etiam habentes immunitatem, ib. n. 3.

Vtrum vero teneantur Eccleſia, & mendicantes, ib. n. 4.

Viæ publicæ purgari debent ab immunditijs a vicinis, lib. 5. rub. 24. n. 1.

Verbum Purgare quid importet, ibidem, numero 2.

Antiquitus id ſpectabat ad Ædiles cogere Ciues ad illas reparandas, n. 3.

Viæ aliæ dicuntur Regiæ, aliæ Conſulares, aliæ publicæ, vicinales, & priuatæ, lib. 5. rubr. 27. num. 3.

Et latitudo viæ publicæ quanta eſſe debeat, ibid. num. 4.

Viæ, & alia loca publica quando poſſint alienari per Communitatem remiſſiue, lib. 5. rubric. 26. num. 1.

Vicino datur actio in factum contra immittentem fœtorem in eius domum, lib. 5. rubrica 36. numer. 5.

Vicinus tenetur vendere viam vicino illam non habenti ad ſuum prædium, lib. 6. rubric. 20. numer. 4.

Secus ſi illam poſſit habere aliundè licet longiorem, ib. n. 5.

Vicini fundus dicitur qui cohæret ad vnguem fundo vicini, lib. 6. rub. 21. n. 1.

Et quis dicatur vicinus remittitur arbitrio Iudicis, ibi. n. 2.

Et vicini dicuntur ferè ſocij, ib. n. 3.

Et ideo debent ſibi facere bonam viciniam, ibid. num. 4.

Et debent dimittere legittimum ſpatium Iudicis arbitrio, ib. n. 5.

Vicini tenentur mundare, & manutenere fontes, quibus vtuntur, lib. 6. rub. 25. n. 1.

Et purgare viam ante domos exiſtentem, ibidem, num. 2.

Et quid ſi vicinus vult renunciare vſui d. fontis, ib. n. 3.

Vicinis pluribus debetur ius congrui pro rata, lib. 1. rub. 55. n. 29.

Licet quod ſit locus gratificationi teneant aliqui ibi. n. 30.

Victus victori condemnatur in expenſis, lib. 2. rub. 21. num. 1.

Victus non præſumitur habuiſſe iuſtam cauſam litigandi, d. rub. 21. n. 11.

Victor poteſt appellare ab abſolutione expenſarum, d. rub. 21. n. 18.

Victus condemnatur in expenſis etiam ſi iurauerit de calumnia, d. rub. 21. n. 20.

Victualia taxanda ſunt, vt debito prætio vendantur in foro, lib. 1. rub. 44. n. 1.

Vidua committens ſtuprum infra annum luctus amittit dotem, lib. 4. rub. 24. n. 5.

Violentia in raptu eſt probanda per fiſcum, lib. 4. rub. 24. n. 8.

Vim vi repellere omnia iura permittunt, lib. 4. rub. 33. n. 1.

Itaut occidens ad ſuam defenſionem nulla pœna puniatur, ib. n. 2.

Si tamen in defenſione non exceſſerit moderamen inculpatæ tutelæ, ib. n. 3.

Vitium inciſores puniuntur pœna mortis, lib. 6. rub. 15. num. 1.

Et eadem pœna puniuntur vaſtatores, & inciſores arborum, ib. n. 2.

Qui tenentur etiam ad emendationem damni, ibi. num. 3.

Quæ pœna mortis de conſuetudine non ſeruatur, ib. num. 4.

Præſumptio inciſionis inſurgit contra inimicum, ibi. n. 5.

Et contra vicinum, ib. n. 6.

Vniuerſitas poteſt tempore careſtiæ cogere Ciues ad vendendum frumentum, lib. 1. rub. 30. numero 5.

Et poteſt cogere dominos animalium ad illa mutuanda pro deferendo frumentum, ibidem, num. 6.

Et poteſt prohibere, quod dardanarij non emant frumentum in foro, niſi tali hora, ibidem, numer. 7.

Et quando frumentum eſt corruptum poteſt cogere ciues ad illud emendum, ib. n. 8.

Vniuerſitas pro faciendo aſtimum poteſt cogere Ciues ad indicandum bona, lib. 1. rubric. 39. numero 2.

Vota facta à Communitate non obligant ſucceſſores ex vi voti, lib. 1. rub. 5. n. 1.

Licet ſecus ſit interueniente conſenſu Epiſcopi, ib. num. 2.

Vſusfructus patri acquiſitus non deficit per mortem filiorum, lib. 2. rub. 46. n. 3.

Vſuræ dotis non petitæ cenſentur remiſſæ per decennium, lib. 2. rub. 47. n. 10.

Alij verò tenent requiri ſpatium 30. annorum, ib. num. 11.

Alij verò nunquam cenſeri remiſſas ſine præſcriptione, ib. n. 12.

Alij vero cenſeri remiſſas per mortem viri illas non petentis, ib. n. 13.

Et decennio cum morte viri concurrente de veriori ib. n. 14.

Maximè ceſſantibus filijs, ibidem, numero 15.

Vſuræ dotis debitæ iure actionis non cenſentur re-

INDEX.

miſſæ per receptionem ſortis, dict. rub. 47. numer. 16.

Secus ſi illæ debeantur officio Iudicis, ibid. numero 19.

Licèt contrarium teneant alij, ibid. num. 20.

Dicuntur autem debitæ iure actionis ſtante clauſula Pro quibus omnibus, ibid. num. 17.

Et ſtante clauſula Alias &c. ib. num. 18.

Vſuræ dotales debentur etiam ſi dos ei fuerit promiſſa ad ſui beneplacitum dict. rubrica 47. num. 21.

Licèt contrarium teneant alij, ibid. num. 22.

Vſuræ dotis non debentur viro mortua vxore, dict. rub. 47. num. 25.

Etiam ſi remanſerint filij, ib. num. 26.

Licèt contrarium teneant alii, ib. num. 27.

Vſuræ dotales debentur in principio anni, dict. rub. 47. num. 30.

Vtilitati publicæ non poteſt renunciari, neque cum iuramento Annot. ad Bull. num. 8[illegible].

Maximè ſi vtilitas priuata non poſſit ſeparari ab vtilitate publica, ibid. num. 86.

Cum non poſſit renunciari fauori mixto, ibidem num. 87.

Vulneratus poteſt repetere à vulnerante expenſas curationis, & intereſſe lib. 4. rub. 44 num. 2.

Etiam ſequuta pace inter eos, ibid. num. 3.

Fallit ſi vulnus ſit datum ad eius neceſſariam defenſionem, ibid. num. 4.

Vxori non competit actio pro fructibus ſi dos non ſit promiſſa ſibi, ſed viro, lib. 2. rub. 42. numero 28.

Fallit ſtante ſtipulatione Notarii, & obligatione Camerali, ibid. num. 29.

Vxor non poteſt diſponere de dote in præiudicium viri habentis vſumfructum vigore ſtatuti, lib. 2. rub. 46. num. 4.

Licèt de illa poſſit teſtari inter liberos poſt mortem viri, ibid. num. 5.

Vxor alimentaria debet operari ad fauorem præſtantis alimenta, lib. 2. rub. 48. num. 7.

Vxor non præſumitur conſentire, quod vir adminiſtret bona paraphernalia. dict. rubr. 48. numer. 15.

Contrarium tenent plures Doctores, ibid. numero 16.

Quod verò ſtandum ſit coniecturis tenent alij. ibi num. 17.

FINIS.

ERRATA. CORRECTA.

Pag.	Col.	Lin.		
14	1	11	Receptum in rem	Conceptum in rem
16	1	59	Non dicatur	Cum dicatur
57		16	Lupidibus	Lapidibus
59	1	58	Non liget Clericus	Non liget Clericos
60	1	39	Poteſt tamen voli	Poteſt tamen cedi
72	1	9	Ad damnum	Ad dandum
81	1	40	Notum ſuum	Votum ſuum
85	2	8	Locus eſt penes	Locus eſt pęnis
93	2	53	Scientiam negarij	Scientiam negocij
96	1	69	Abſoluendum	Ad ſoluendum
124	1	1	Cum procedere	Non procedere
126	1	52	Actorem procediſſe	Actorem poſſediſſe
134	2	2	Cum appareat	Non appareat
146	1	33	Concurrente	Concurrunt
165	2	66	In neceſſarijs	In voluntarijs
178	1	22	Filius maſculus	Filios maſculos
181	2	38	Filius maſculus	Filios maſculos
182	2	38	Et dicit paret	Et diſſiparet
184	1	20	Proteſtatore	Proteſtare
184	1	24	Reficere tutum	Reficere tectum
186	1	53	Per partum	Per pactum
190	2	65	Qui fuit	Qui facit
197	2	29	Quod non	Quod cum
201	1	4	Sine repræſentationis	Iure repreſentationis
202	1	8	Recumbant	Iure viuebant
204	2	15	Rixam eius	Enixam eius
213	1	62	Illæ pronunciant	Illæ prouenient
214	2	15	Aduocanda	Reuocanda
227	2	28	Ex illa confeſſione poſſet	Ex illa confeſſione non poſſet
260	1	7	Per verba ſubſola	Per verba ſubdola
272	2	29	Qui ſi ſimul	Qui ſi ſemel
278	1	19	More duorum	In ore duorum
280	1	32	A malorum ſucceſſuum	A malorum ſuccuum
291		31	Ex ſua iniuria	Ex ſua incuria
294	1	5	Prohibens fiſci	Prohibens fieri
303	2	35	Iuxta damnum	Iuxta domum
305	2	26	Ne ſic poſſe	Vt ſic in poſſe
309	2	26	Plena	Plura
324		18	Priſtinum ocum	Priſtinum locum
336	1		Paternum tenetur.	Pater non tenetur

Pagina 17. Linea 34. Sacr us, Lege Sacros. P. 18. l. 27. quos, l. quod. P. 18. l. 49. Agapiti, l. Agapij, P. 20. l. 34. Dominorum, l. Dominos. P. 21. l. 21. vel ab, l. vel ad. P. 23. l. 21. retineat, l. retineant. P. 23. l. 32. ornatum, & perfici, l. ornatum perfici. P. 24. l. a 26. ſumma, l. ſummam. P. 25. l. 48. ſentiente, l. ſentientem. P. 27. l. 19. ſiue, l. ſine. P. 28. l. 36. notula, l. notulm. P. 30. l. 5. eum, l. cum. P. 31. l. 26. valeat, l. valeant. P. 32. l. 30. Feria, l. Feriæ. P. 35. l. 26. maior conſiliariorum, l. maior pars Conſiliariorum. P. 38. l. 6. diſcerentem, l. differentem. P. 38. l. 30. mandantis, l. mandatis. P. 38. l. 40. pro ſalario, l. pro ſuo ſalario. P. 40. l. 30. collocare, l. collocari. P. 44. l. 29. ſurripientis, l. ſurripientes. P. 45. l. 2. Clemente, l. Clementis. P. 49. l. 15. deligenter, l. diligenter. P. 50. l. 23. ſolueens, l. ſoluens. P. 51. l. 7. olium, l. oleum. P. 51. l. 16. rec ptis, l. receptis. P. 54. l. 12. aquæductis, l. aquæductibus. P. 56. l. 40. ſingno, l. ſigno. P. 68. l. 7. Villæ, l. Villa. P. 68. l. 8. Villæ, l. Villa. P. 74. l. 35. in ſtantibus, l. inſtantibus. P. 75. l. 2. Territorij, l. Territorio. P. 100. l. 18. repetitionem, l. repetitione. P. 113. l. 26. ſalari s, l. ſalarij. P. 119. l. 55. Vindembiarum, l. Vindemiarum. P. 123. l. 4. admttatur, l. admittatur. P. 132. l. 41. iuxta, l. iuſta. P. 137. l. 23. omni, l. omnia. P. 144. l. 22. firmanda eſt Animaduertat tamen Iudex ne obligatio, ſiue alienatio firmanda eſt. Animaduertat tamen Iudex ne Mulier, lege. ſirmanda eſt. Animaduertat tamen Iudex ne Mulier. P. 156. l. 47. pœna, l. pœnam, P. 167. l. 4. poteſtatis, l. poteſtate. P. 170. l. 34. ſtipulatus, ſit, l. ſtipulatum ſit. P. 173. l. 32. Patres, l. Patruus. P. 173. l. 48. diſponens, l. diſponere. P. 179. l. 45. quomolibet, l. quomodolibet. P. 182. l. 5 Partium, l. partitum. P. 185. l. 38. annis, l. anni. P. 193. l. 20. dictas, l. dicta. Pag. 207. l. 13. Cauſæ & vt, l. cauſæ vt. P. 210. l. 16 voluit, l. voluerit. P. 211. l. 49. arbitrentur, l. arbitretur. P. 219. l. 34. vna, l. vnam. P. 219. l. 34. aliter, l. alteri. 224. l. 4. qualitatem, l. qualitate. P. 226. l. 21. conueniri, l. conuenire. P. 229. l. 40. fuerint, l. fuerit. P. 231. l. 21. iure, l. a iure. P. 237. l. 36. Nos, l. Nox. P. 243. l. 54. caſu. Dos, l. caſu dos. P. 246. l. 11. fructura, l. fractura. P. 253. l. 8. tamen arbitrio, l. tamen Iudicis arbitrio. P. 254. l. 35. moraretur, l. morarentur. P. 259. l. 22. Vſurarios, l. Vſurarius. P. 259. l. 28. puniatus, l. puniatur. P. 259. l. 36. proceedere, l. procedere. P. 262. l. 17. immutando vel ea falſificauerit, l. immutando falſificauerit. P. 262. l. 18. eo, vſus fuerit, l. eo, vel ea vſus fuerit. P. 268. l. 6. Iudicis, l. Iudici. P. 281. l. 38. Reprimandam, l. reprimendam. P. 282. l. 17. Quod pœnam, Quod Reus pœnam. P. 284. l. 19. ducendum, l. ducendo P. 285. l. 44. Merciarijs, l. Merciarij. P. 293. l. 3. hebere, l. habere. P. 293. l. 16. quæ Palatio, l. quæ in Palatio. P. 295. l. 43. grauiore, l. grauiorem. P. 311. l. 4. fuſſe, l. foſſe. P. 317. l. 25. grauatum, l. grauatam. P. 326. l. 16. Deſtruendis, l. deſtruentis. P. 339. l. 37. Che le, l. Che ſe le. P. 345. l. 25. Suibus in obſeruandum, leg. Suibus obſeruandum.

INDEX.

Siue appelletur a ſententia diffinitiua, ſeu ab interlocutoria, ib. n.7.

Alias ſententia tranſit in iudicatum, ibidem, numer. 8.

Qui terminus non poteſt prorogari nequè a parte, nequè a Iudice, ib.n.9.

Appellatio an ſit interponenda intra decem dies a die ſcientiæ, vel ſententiæ, ibidem, numero 10.

Appellatio viua voce admittitur ſi fiat in continenti, alias ſecus, lib.3. rub.1.n.13.

Alias debet interponi in ſcriptis, ibidem, numero 14.

Appellans poteſt non deducta deducere, & non probata probare, ib. n.16.

Non poteſt tamen excipere contra teſtes in primo iudicio examinatos, ibi. n.17.

Appellatio in dubio debet admitti, lib. 3. rubric. 1. num.20.

Appellatio de iure communi non datur a ſententia interlocutoria, lib.3. rub.2. n.2.

Fallit ſi d. ſententia inferat grauamen non reparabile per diffinitiuam, ib. n.3.

Etiam ſi grauamen pro parte ſit reparabile, ibid. num. 4.

Appellatio non denegatur a ſententia vim diffinitiuæ habente, ibi. n.5.

Appellatio ab interlocutoria eſt facienda in ſcriptis, ib. n.6.

Et in illa eſt exprimenda cauſa grauaminis, ibid. num. 7.

Appellatio ab interlocutoria ſufficit, quod fiat intra decem dies, ibi. n. 8.

Et poteſt iuſtificari ex nouis actis, ibi. n.9.

Appellatio datur a ſententia arbitri electi vigore ſtatuti, lib. 3. rub. 3. n.1.

Fallit ſi ſit promiſſum non reclamare cum iuramento, ib. n. 2.

Fallit ſtante enormi læſione, ibi. n. 3.

Quod tamen appellatio detur etiam ſtante iuramento tenent alij, ibi. n. 4.

Ratio affertur, ibi. n.5.

Appellationem non eſſe deſertam declarat Iudex ad quem, ſi cauſa eſt contra eum introducta, lib. 3. rub. 9. num.5.

Vel ſi cauſa appellationis ſit ei commiſſa, ibidem, num. 6.

Alias illum declarat deſertam Iudex a quo, ibid. num. 7.

Appellatio datur a ſententia ſuper deſertione, lib. 3. rub. 9. num. 10.

Appellatio non fit deſerta cauſa in Conſiſtorio Principis pendente, ibi. n.12.

Si tamen ſtat per Principem, ſecus ſtante negligentia partis, ib. n.13.

Appellatio an detur a ſententia ſindicatorum eſt controuerſum, lib. 3. rub. 10. n. 1.

Appellatio datur a ſententia ſindicatorum in pluribus caſibus ſtatuto non obſtante, ibi. n. 3.

Appellari non poteſt a ſententia, quæ tranſiuit in iudicatum, lib. 3. rub. 11. num. 16.

Appellatio a pronuncia de exequendo deuoluit ratione exceſſus ſtatuto non obſtante, lib. 3. rub. 12. num. 1.

Et quando ſententia de exequendo continet nouum grauamen, ib. n. 2.

Et quando dicatur continere nouum grauamen, ib. num. 3.

Excedere Iudex dicitur ſi non admittat exceptiones impedientes executionem, n.4.

Appellatio in d. caſu datur quò ad effectum deuolutiuum, ib. n.5.

Requiritur tamen in d. caſu ad appellandum mandatum ſpeciale, ibi. n.6.

Appellatio non datur a pronuncia declarante ſententias conformes, lib. 3. rub. 12. n.7.

A pronuncia verò de exequendo datur ad vtrumque effectum ratione notoriæ iniuſtitiæ, ibid. num. 8.

Appellare an liceat reo condemnato in criminalibus eſt controuerſum, lib. 3. rub. 14. n.1.

Appellat omnis grauatus, lib. 6. rubrica 33. numero 1.

Maximè de iure canonico, quo appellatur a quolibet grauamine, ibi. n.2.

Appellatio non admittitur in cauſa mercedis quo ad effectum ſuſpenſiuum, lib. 2. rubrica 24. num. 3.

Apoca eſt per quam creditor facit receputum debitori lib. 2. rub. 32. n.4.

Apoca manu tertii conſcripta quomodo ſit recognoſcenda remiſſiuè, ibi. n. 18.

Aqueductus non poſſunt lædi, neque aqua alio diuerti, lib 1. rub. 49. num 1.

Sub pæna hodie arbitraria, ibi. n. 2.

Aquarum publici Cuſtodes appellantur Hydrophilaces, ib. n. 3.

Aquæ vſus eſt neceſſarius, vtilis, & ſalubris, lib.5. rub. 29. n. 1.

Et ideo illa in publicis fontibus non eſt corrumpenda, ib. n.2.

Cum aquam conſpurcare grauis dicatur iniuria, ibi. n. 3.

Aquam nemo poteſt diuertere ex ſuo ſtillicidio ſuper aream, vel tectum vicini, lib. 5. rubrica 33. num. 2.

Fallit ſi ſeruitus eſſet impoſita, ibi. n.3.

Quæ tamen non præſumitur, ſed eſt probanda, ibi. num. 4.

Et probatur ex coniecturis, & præſumptionibus, ibi. n. 5.

Dominus verò prædij debentis ſeruitutem ſtillicidii recipiendi poteſt in loco ædificare dumodo d. ſeruitutem non impediat, ib. n.6.

Aqua non poteſt deriuari in vias publicas, lib. 6. rub. 23. n. 1.

Arborem plantans debet diſtare a fundo vicini per quinque pedes, lib. 6. rub. 18. n.1.

Licet eſſe relinquendum ſolum ſpatium duorum pedum ſcribat Giouagn. ibi. n. 2.

Et plantans propè aquæductum debet diſtare per decem pedes, ibi. n. 4.

Arborum appellatione veniunt etiam vites, lib. 6 rub. 18. n.3.

Arbores prope vias publicas pertinent ad Rempub. ſiuè Principem, ibi. n.5.

Aquam diuertere non licet a flumine publico in damnum vicini, lib.6. rub. 24. n. 5.

Arbor ſi cadat in viam publicam ex fundo vicini ille tenetur illam remouere, lib. 6. rub. 26. numer. 1.

Arborum rami pendentes ſuper fundum vicini dominus illorum tenetur incidere, lib. 6. rubr. 27. num. 1.

Et an vicinus poſſit illos incidere propria authoritate, ib. n. 3. & 4.

Y y

Arbo-

INDEX:

Arborum vmbra frugibus eſt nociua, ibidem, numer. 2.

Arbor quæ eſt in confinio duorum præſumitur communis, lib. 6. rub. 27. num. 5.

Argumentum a ſimili habet locum etiam in ſtatutis, lib. 4 rub. 73. n. 1.

Quando in vtroque ſimili adeſt eadem ratio, ibid. num. 2.

Licet id non procedat in pænalibus, ibid. numero 3.

Stante tamen ſtatuto quod procedatur de ſimilibus ad ſimilia illud non intelligitur ſtrictè, ſed largè, ib. n. 4.

Armorum dilatio momentanea non eſt punibilis, lib. 4. rub. 37. num. 4.

Arma acquiruntur birruariis, præterquam archibuſetta, ibi. num. 5.

Arma ſi ſint reperta penes plures præſumuntur eſſe illorum, itaut omnes poſſint condemnari pæna pecuniaria, lib. 4. rub. 38. n. 1.

Contrarium quod omnes abſoluantur tenent alii, ibi. num. 2.

Arrha dicitur a verbo greco . . . . quod firmum ſignificat, lib. 2. rub. 51. num. 1.

Arrhæ dantur vt ſint probatio contractus emptionis, ib. n. 2.

Et dantur etiam in partem prætii, itaut non liceat recedere a contractu, ibi. num. 3.

In dubio cenſentur datæ in partem prætii, ib. numer. 4.

Artifex tenetur officium ſuum fideliter exercere, alias tenetur ad intereſſe, lib. 5. rubric. 14. numer. 1.

Ratio affertur, ib. n. 2.

Artis ſignum habens, & exercens officium publicum tenetur illud exercere, lib. 5. rubrica 17. numer. 2.

Artifex, mercator, & ſimiles non dicuntur tales ex vnico actu, ibi. n. 3.

Aſcendentes, & tranſuerſales quando admittantur in teſtes contra deſcendentes, & tranſuerſales, lib. 4. rub. 10. n. 6.

Aſſaſſinium non datur ſine promiſſione pecuniæ, vel alterius rei, lib. 4. rub. 27. n. 11.

Aſſertio pueri ſtuprati non facit indicium ad torturam ſine adminiculis, lib. 4. rubric. 25. n. 8.

Attentati ſunt actus facti pendente compromiſſo, lib. 2. rub. 27. n. 37.

Attentata dicuntur geſta appellatione pendente, lib. 3. rub. 8. num. 1.

Et etiam geſta pendente termino ad appellandum, ibi. n. 2.

Quæ veniunt ante omnia reuocanda, ib. num. 3.

Etiam parte non inſtante, ib. n. 4.

Niſi tamen illa eſſent dubia, ib. n. 5.

Et ſtante clauſula ſola facti veritate inſpecta, ib. num. 6.

Attentati non ſunt actus geſti pendente lite nulla, lib. 5. rub. 8. num. 15.

Et pendente appellatione nulla, ibidem, numero 16.

Et quando appellatio eſt friuola, ib. n. 17.

Attentatorum purgatio euitari non poteſt ſub prætextu non iuris, lib. 3. rub. 8. n. 18.

Quando verò dicatur conſtare de non iure, ibidem, num. 19.

Attentata non cadunt in caſibus, in quibus non licet appellare, lib. 3. rub. 8. num. 20.

Niſi fuiſſet ſequuta inhibitio, ibidem, numero 21.

Vel per Iudicem a quo fuiſſet appellationi delatum, ib. n. 22.

Sufficit tamen quod ad excuſanda attentatæ appellatio ſit prohibita ad effectum ſupenſiuum, ibid. num. 23.

Attentata non cadunt appellatione pendente ſuper poſſeſſorio, ibi. num. 24.

Attentata non dantur ſine dolo, ibi. n. 25.

Author laudatus gaudet beneficio ſtatuti de compromiſſis, lib. 2. rub. 27. n. 29.

Contrarium tenent alij, ibi. n. 30.

B

BAlconus, ſeu orticellus ſuper vijs publicis fieri non poteſt, lib. 5. rub. 31. n. 1.

Nequè ſuper ſolo communi, ib. n. 2.

Neque ſuper via publica fieri poteſt ponticellus, ib. num. 3.

Etiam ſi quis ſit dominus muri ab vtraque parte, ib. n. 4.

Nequè ſcalæ fieri poſſunt ſuper ſolo publico, ib. numer. 5.

Baldachinum in feſtiuitate Corporis Chriſti eſt deferendum per nobiliores, lib. 1. rubrica 4. numero 1.

Barattaria eſt plenè probanda, lib. 1. rub. 17. numer. 9.

Et probatio contra Iudicem in ſindicatu non admittitur per iuramentum ſuppletorium, ibidem, num. 10.

Et ad probandam barattariam non admittuntur teſtes a Iudice carcerati, & alij de quibus ibid. num. 13.

Barattariæ crimen quando Iudex dicatur committere, lib. 4. rub. 66. n. 1.

Et illa eſt plenè probanda, ibi. n. 2.

Et teſtes debent eſſe idonei, & non ſufficiunt teſtes a Iudice carcerati, ibi. n. 3.

Nec qui dederant petitiones in ſindicatu, ibid. numer. 4.

Neque mediatores, ib. n. 5.

Banniti in ſtatu Eccleſiaſtico habent annum ad ſe conſtituendum, & docendum de illorum innocentia, lib. 4. rub. 7. n. 1.

Si vero ſint capti infra annum, vel ſe conſtituant poſt annum non admittuntur ad defenſiones, niſi de mandato Principis, ibi. n. 2.

Bariſellus tenetur ad omnia damna illata creditoribus per eius executorem, lib. 1. rubrica 15. num. 1.

Bariſellus qui Cuſtodem propoſuit quando teneatur, & an liberetur illum exibendo, lib. 1. rub. 16. numer. 2.

Beneficium ſtatuti conceſſi confitenti habet locum etiam ſi primo negauerit, lib. 2. rub. 16. nu. 8.

Birruarij non poſſunt pro debito ciuili frangere oſtium domus, lib. 2. rub. 41. n. 14.

Blaſphemiæ crimen eſt mixti fori, lib. 4. rubric. 20. num. 1.

Hæreticalis verò ſpectat ad Inquiſitorem priuatiuè, ib. n. 2.

Deum verò blaſphemare grauius eſt, quam Sanctos, ib. n. 3.

Bona Eccleſiæ non ſunt apponenda in æſtimo, lib. 1. rub. 39. n. 7.

INDEX.

Bona libera non dicuntur quæ ſunt pænes tertium poſſeſſorem, lib. 2. rub. 31. n. 9.

Bona ſi ſubhaſtentur in ſaluiano vigore ſtatuti ſunt liquidandi fructus, ibi. n. 19.

Bona emphiteotica per alienationem incidunt in commiſſum, Annot. ad Bull. n. 35.

Itaut dominus directus tunc non teneatur renouare, ibi. n. 36.

Contrarium ſtatuitur in Bulla Gregorii XII. ad fauorem Communis Eugubii, ibidem, numero 37.

Bona emphiteotica ob non ſolutum canonem incidunt in commiſſum, d. Annot. n. 57.

Etiam ſine interpellatione, ibidem, numero 58.

Itaut tunc dominus directus non teneatur reinueſtire, d. bona, ibi. n. 59.

Tenetur tamen reinueſtire vigore d. Bullæ Gregor. XII. ibi. n. 60.

Cuius vigore dominus directus ſemper teneatur renouare, etiam ex cauſa deteriorationis, ibi. numer. 62.

Bona emphiteotica an poſſint confiſcari eſt controuerſum, lib. Annot. ad Bull. n. 103.

Poſſunt confiſcari ſtante Bulla Gregor. XII. ibi. numer. 104.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, ibid. num. 105.

Amplia d. opinionem, ibi. n. 106.

Poteſt tamen Eccleſia bona repetere a fiſco intra biennium, ibi. n. 107.

Licet contrarium teneat Farinac. ibidem, numero 108.

Bona emphiteotica in Ciuitate Eugubij, & ins territorio fuerunt redacta per Bullam Gregor. XII. ad inſtar bonorum allodialium, Annot. ad Bull. num. 21.

Itaut emphiteuta poſſit illa donare, & alienare etiam in præiudicium vocatorum, ibidem, numer. 22.

Etiam non petita licentia a domino directo, ibid. num. 23.

Et etiam ſi alienans non ſit primus acquirens, ibi. num. 24.

Et illa poſſit alienare tam inter viuos, quam in vltima voluntate, n. 25.

Et etiam d. bona contineantur in generali bonorum Inſtitutione, n. 26.

Et illa veniant etiam in reſtitutione fideicommiſſi, num. 27.

Et ex illis filius poſſit detrahere legittimam, numer. 28.

Et illa imputentur etiam filio in legittimam, numer. 29.

Et ſuper illis imponi poſſint etiam cenſus perpetui num. 30.

Et contra d. bona agi poſſit hipothecaria, & ſaluiano, ibi. n. 31.

Ac etiam illa reuertantur ad dominum directum cum eorum oneribus, & ſeruitutibus, numero 32.

Et poſſint d. bona transire in Eccleſiam, ibid. numero 33.

Niſi concurrat duplex prohibitio legis, & hominis, ibi. n. 34.

Boues aratorij, & inſtrumenta agriculturæ non poſſunt executari, lib. 6. rub. 1. n. 2.

Neque pro debito publico, ibi. n. 3.

Fallit ſtante obligatione Camerali, ibidem, numer. 4.

Et quid ſi non adeſſent alia bona, ibi. n. 5.

Bulla Gregor. XII. habet locum etiam in locatione ad longum tempus, Ann. ad Bull. n. 38.

Et illa habet locum tam quò ad bona non conceſſa per Eccleſias de bonis proprijs, quam quò ad bona conceſſa de proprio patrimonio Eccleſiæ, ibi. num. 42.

Cum d. Bulla vti generaliter loquens generaliter ſit intelligenda, ibi. n. 43.

Et cum d. Bulla vti conceſſa fauore publico dicatur fauorabilis, ibi. n. 44.

Et ideo illa latè veniat interpretanda, ibidem, numer. 45.

Licet aliqui teneant, quod illa ſit exorbitans, ibid. num. 46.

Bulla ſupradicta mandat bona renouari hæredibus ex teſtamento, & ab inteſtato, ibidem, numer. 47.

Hæres autem vt conſequatur renouationem debet eſſe vniuerſalis, ibi. n. 48.

Sufficit autem quod ſit hæres in quota, ibidem, numer. 49.

Bulla Gregor. XII. habet locum etiam in bonis conceſſis poſt Bullam in emphiteuſim, Annot. ad Bull. num. 66.

Ratio affertur, ibi. n. 67.

Maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, ibidem, num. 68.

Et cum legis ſit futuris non autem præteritis negociis prouidere, ibi. n. 69.

Bulla Gregor. XII. inita nomine Cleri, & populi dicitur realis, ibi. n. 70.

Et ideo illa fauere debet etiam futuris emphiteutis, ibi. num. 71.

Licet contrarium teneant aliqui, ibi. n. 73.

Quæ contraria opinio declaratur, ibidem, numero 74.

Bulla Gregor. XII. non poteſt impugnari ex non vſu, niſi probato contrario vſu, ibi. n. 76.

Quod procedit etiam in ſtatutis, ibi. n. 77.

Et d. Bulla fuit conceſſa ad tollenda ſcandala, & & ſic fauore publico, ibi. n. 82.

Et ideo priuati non poſſunt illi renunciare, ibidem, num. 83.

Neque cum iuramento, ibi. n. 84.

Bulla Greg. XII. eſt ſeruanda non obſtantibus pactis illi contrariis, ibi. num. 88.

Ratio affertur, ibi. n. 89.

Licet aliqui tenuerint contrarium, ibidem, numero 90.

Bulla Gregor. XII. mandat quod illius pacta cenſeantur inſerta in inueſtitura, ibi. n. 91.

Dicta Bulla non habet locum in bonis ſitis extra territorium Eugubij ibi. n. 96.

Maximè attentis verbis dictæ Bullæ, ibidem, numer. 97.

Et d. Bulla an liget Eccleſias dominas directas alterius territorij habentes bona in territorio eſt controuerſum, ibi. n. 98.

Author tenet opinionem affirmatiuam, ibid. numer. 99.

Ratio affertur ibi. n. 100.

Bulla Gregor. XII. appellatur per Papam propria Conſtitutio, Annot. ad Bull. n. 116.

Ad hoc vt illa omninò ſeruetur, ibidem, numero 117.

INDEX.

Et ne dari poſſit de non vſu illius, ibi, numero 118.

Bulla Gregor. XII. ligat etiam Clericos, Annot. ad Bull. n. 11.

Maxime ſtantibus verbis Volumus, & Decernimus, ibi. n. 12.

Et d. Bulla vti inſerta in Statuto Ciuitatis præſumitur publicata, ibi. n. 13.

Itaut illa non indigeat alia productione, ibi. numer. 14.

Bullæ mandantes minores puniri pœna ordinaria dicuntur factæ ad terrorem, lib. 4. rubric. 14. numer. 2.

Bullæ allegari nouam cauſam prohibentes quando habeant locum, lib. 4. rub. 36. num. 9.

C

Capræ ſunt nociuæ vineis, & arbuſtis, lib. 7. rubric. 28. n. 1.

Itaut cum ſemper laborent febri omnia virgulata areſaciant, ibi. n. 2.

Statutum autem quod capræ non retineantur non compræhendit hircos, ibi. n. 3.

Cancellarius criminalis tenetur tradere copias pauperibus gratis, lib. 1. rubr. 14. num. 2.

Canon, quod ſit ſolitum perſolui eſt probandum per aſſerentem, Annot. ad Bull. n. 109.

Et idem eſt de canone conſueto, ibi. n. 110.

Quod verbum Conſuetum verificatur in pluribus ſolutionibus, ibi. n. 111. & 112.

Carceratus pro debito non renouata executione, ſi de debito conſtat non eſt relaxandus, lib. 2. rubr. 3. num. 41.

Capi nemo poteſt pro debito in domo propria, lib. 2. rub. 41. num. 1. & 10.

Fallit ſtante Clauſula Renuncians &c. ibid. numero 2.

Idem ſi d. beneficio ſit ſpecialiter reuunciatum, ibi. num. 3.

Cui poteſt renunciari, ibi. n. 4.

Item fallit ſtante iuramento, ibi. n. 5.

Et in debitore ſuſpecto de fuga, ibi. n. 6.

Et in debitore fiſcali, ibi. n. 7.

Et ſi quis capiatur in domo propria, in qua non habitat, ibi. num. 8.

Et ſi quis capiatur in ſcalis domui affixis, ibi. numer. 9.

Et exiſtens in hoſpitio, ibi. n. 11.

Item quis capi poteſt in apoteca, ibi. n. 12.

Item concluſio procedit pro cauſa ciuili, ſecus pro criminali, ibi. n. 13.

Carcerati iniuſtè obligatio ad fauorem carcerantis eſt nulla, lib. 4. rub. 41. num. 6.

Etiam ſtante iuramento, ibi. num. 7.

Et etiam ſi contrahat extra carcerem cum cuſtodia ſatellitum, ibi. n. 8.

Cauſæ ſufficientes ad allegandum Iudicem ſuſpectum ſunt plures, lib. 2. rub. 5. n. 1.

Cauſa quæ dicatur ſimilis ad recuſandum Iudicem remittitur arbitrio Iudicis, ibi. n. 6.

Cautela de qua in ſtatuto Eugubii lib. 2. rub. 39. Licet admittatur a Bart. impugnatur tamen a pluribus Doctoribus, lib. 2. rub. 39. n. 4.

Cautio de reficiendis expenſis per forenſem non ſufficit, quod offeratur, lib. 2. rubric. 14. nu. 9.

Cautio pro reuocando ſequeſtro prodeſt tantum illi, qui ſequeſtrum procurauit, lib. 2. rub. 42. num. 13.

Cautio per nunciantem nouum opus quando ſit præſtanda, lib. 2. rub. 70. num. 5. 6. & 7.

Et eſt danda cum idoneo fideiuſſore, ibi. n. 8.

Ceſſio bonorum denegatur luſoribus, dilapidatoribus, & ſimil. lib. 2. rub. 73. num. 4.

Et ad illam non admittuntur decoctores, & falliti, ibi. n. 5.

Neque ad illam admittitur negans debitum, & ſuper eo litigans, ibi. n. 6.

Neque debitor Cameræ, ibi. n. 7.

Quicquid ſit in debitore obligato in forma Cameræ, ibi. num. 8.

Ceſſionis beneficio non gaudet fideiuſſor debitoris, ibi. num. 9.

Ceſſionarius non gaudet beneficio ſtatuti de compromiſſis, lib. 2. rub. 27. num. 31.

Chirurgus, ſeu Medicus delinquens in officio propter imperitiam non poteſt puniri pœna corporali, lib. 1. rub. 34. n. 1.

Circulatores plures committunt fraudes in extorquendo pecunias a ciuibus, lib. 5. rubric. 41. numero 1.

Citationis defectus probatur ex reuolutione actorum, lib. 2. rub. 1. n. 2.

Si tamen proceſſus ſit integer, alias ſecus, ibi. numer. 3.

Citatio ad domum, vel per edictum in cauſa graui ante litem conteſtatam non ſufficit, ſed requiritur perſonalis, lib. 2. rub. 1. num. 4.

Niſi ſtatutum permitteret, citationes fieri poſſe perſonaliter, vel ad domum, n. 5.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, ibi. numer. 6.

Citatio facta ad domum, vt valeat, quæ requirantur, ibi. num. 7.

Citatio requiritur perſonalis in valdè præiudicialibus, ibi. num. 12.

Citatio facta ad apotecam non eſt vallida, ibid. numero 13.

Citatio ad hodie per totam intelligitur pro hora audientiæ, ibi. num. 14.

Citatio licet fieri non poſſit in die feriata pro die non feriata, lib. 2. rub. 1. num. 15.

Contrarium tamen ſeruatur de conſuetudine, ibi. num. 16.

Citatio nulliter executa ſanatur per comparitionem partis, ibi. num. 17.

Etiam ſi citatus compareat ad dandum de nullitate citationis, ibi. n. 18.

Imò ſufficit ſola conſtitutio Procuratoris, ibi. numer. 19.

Citandus comparens habetur, ac ſi citatus fuiſſet, lib. 2. rub. 1. num. 22.

Citari non poſſunt ſine venia Parentes, Epiſcopus, Patronus, & alii relati, ibi. n. 23.

Citatio requiritur ad videndum iurare teſtes, alias teſtes non probant, lib. 2. rub. 8. n. 2.

Fallit ſi ſint examinati cum interrogatoriis partis ibi. n. 3.

Requiritur tamen commiſſio ſanatoria arbitrio Iudicis ibi. n. 4.

Dicta tamen citatio in pluribus caſibus poteſt omitti, qui recenſentur, ibi. n. 5.

Ciuis appellatione licet non veniant, niſi qui ſunt de ciuitate, non autem de Caſtris, lib. 1. rub. 20. num. 2.

Veniunt tamen etiam qui ſunt de diſtrictu in fauorabilibus, ibi. n. 3.

Ciues

INDEX.

Ciues ex priuilegio an veniant appellatione ciuium remiſſiuè, ibi. n. 4.

Ciuitas non poteſt dies feſtos tamquam ſacros inſtituere, lib. 1. rub. 1. n. 2.

Nequè poteſt præcipere, quod dicta die ſubditi audiant Miſſam, ibi. n. 3.

Licet poſſit præcipere quod ſubditi tali die ab opere ſeruili ſe abſtineant, ibi. n. 4.

Ciuitas poteſt cogere dominos animalium ad illa præſtanda pro ſeruitio annonæ, lib. 1. rub. 46. numer. 1.

Ciues electi ad aliquod officium per Vniuerſitatem tenentur illud acceptare, lib. 1. rub. 62. numero 1.

Etiam quo ad officium collectoris pecuniæ publicæ, ibi. n. 2.

Milites autem a d. munere excuſantur, ibi. numero 3.

Ciuis creatus cum obligatione tenendi domum apertam quomodo dicatur obligatus, lib. 1. rub. 68. num. 4.

Ciuis ex priuilegio non tenetur ſoluere ſportulas, lib. 2. rub. 25. num. 16.

Clauſula ſola facti veritate inſpecta admittit probationes præſumptiuas, & veriſimiles, lib. 1. rub. 11. num. 3.

Cum vigore d. clauſulæ Iudex poſſit procedere vti Princeps, ibi. n. 4.

Et cum d. clauſula auferat ordinem iudiciarium, ibi. n. 5.

Licet contrarium teneat Gratian. relatus, numero 6.

Quæ clauſula aufert ſolemnia, non autem ſubſtantialia iudicii, ibi. num. 7.

Clauſula codicillaris ſolet de conſuetudine in teſtamentis apponi, lib. 2. rub. 36. n. 4.

Et clauſula conſtituti in contractibus, ibid. numero 5.

Et promiſſio de euictione, ibi. n. 6.

Ac etiam hipoteca bonorum, ibi. n. 7.

Clericus differens allegare clericatum coram laico condemnatur in expenſis, lib. 2. rub. 18. numer. 3.

Clericus poteſt ſibi adſcribere in teſtamento fauore Eccleſiæ, lib. 2. rub. 35. num. 12.

Clericus hæres clerici, vel laici tenetur facere Inuentarium coram Iudice laico, lib. 2. rub. 34. num. 19.

Et eo magis laicus hæres Clerici, ibi. n. 20.

Clerici non ligantur ſtatuto de compromiſſis, lib. 2. rub. 27. n. 21.

Cloaca dicitur locus concauus per quem colluuies quædam fluit, lib. 5. rub. 25. n. 1.

Cloacam licet cuicumque facere in ſuo fundo, ibid. num. 2.

Vicinus vero cogi poteſt ad expurgandam cloacam, ibi. num. 3.

Ne malus odor noceat Ciuitati, ibid. numero 4.

Colonus ergo fur, lib. 6. rubr. 39. num. 1.

Columbos capiens, vel occidens dicitur committere furtum, lib. 6. rub. 17. num. 1.

Et tenetur domino ad reſtitutionem, ibid. numer. 2.

Niſi columbaria eſſent probibita per ſtatutum, ibi. num. 3.

Idem eſt in eo, qui in ſuo columbario appoſitis illecebris alienos columbos trahit, ibi. n. 4.

Comparatio litterarum quomodo fiat, & quæ requirat remiſſiuè, lib. 2. rub. 32. num. 22.

Communi diuidundo iudicium datur etiam ſi neuter poſſideat, lib. 2. rub. 66. n 12.

Compromiſſum neceſſarium ſi eſt experatum denuo eſt faciendum, lib. 2. rub. 27. n. 19.

Neceſſarium dicitur quando illud fit vigore ſtatuti, ibi. n. 20.

Compromiſſi cauſa ſi non eſt compromiſſibilis quo ad vnum, neque eſt quo ad alium ſi eſt indiuidua, ibi. num. 23.

Compromiſſo non eſt locus quando non competit actio propoſita, ibi. n. 25.

Nequè ſtante litis pendentia, ibi. n. 26.

Nequè ſtante exceptione impediente litis ingreſſum, ibi. n. 27.

Compromiſſum ſi ſit factum in laicum, & Clericum reductio petitur coram Iudice Eccleſiaſtico, ibi. num. 36.

Compromiſſum peti poteſt etiam in cauſa appellationis d. rub. 27. n. 45.

Compromiſſo pendente quando partes poſſint redire ad Iudicem ordinarium, ibi. n. 46.

Communitas quando poſſit alienare eius bona ſtabilia, lib. 5. rub. 26. n. 2.

Concubinarij accipiuntur ſtrictè, largè, & largiſſimè, lib. 4. rub. 26. n. 1.

Concubinatus de iure canonico eſt probibitus, ibi. numer. 2.

Et eo magis eſt probibitus de iure diuino, ibi. numer. 3.

Vt autem dicatur concubinatus quæ de iure requirantur, ibi. num. 4.

Concubinarij de iure communi puniuntur pœna arbitraria, d. rub. 26. num. 5.

Et concubinæ non ſunt capaces relictorum ab amaſio, ibi. num. 6.

Condemnatus via executiua poſt indebitè ſolutum repetere, lib. 2. rub. 3. num. 34.

Confitens poteſt confeſſionem in continenti reuocare, lib. 2. rub. 6. num. 24.

Confitenti debitum aſſignantur decem dies ad ſoluendum, lib. 2. rub. 16. n. 1.

Confeſſio debiti apud acta habet executionem paratam, ibi. n. 2.

Et ab ea non appellatur, ibi. n. 3.

Cum tunc cauſa dicatur ſummaria, & fiat præceptum confitenti de ſoluendo ibi. n. 4.

Poteſt tamen d. confeſſio reuocari ante acceptationem, ibi. n. 5.

Confeſſio iudicialis nocet etiam ſi ſit facta per verbum Credo, d. rub. 16. n. 6.

Confeſſio facta per reum ſponte non indiget ratificatione, lib. 4. rub. 6. n. 7.

Confalonerii nomine vtebantur Florentiæ qui gerebat Supremum Magiſtratum, lib. 1. rub. 7. numer. 3.

Confeſſio facta coram ſolo Notario dicitur confeſſio extraiudicialis, lib. 4. rub. 5. num. 6.

Confirmatio pactorum Ciuitatis Eugubij cum Clero appoſita in Bulla Gregorii XII. dicuntur confirmata ex certa ſcientia, annot. ad Bull. numero 8.

Itaut perinde ſit, ac ſi illa fuiſſent a Papa facta, ibi. n. 9.

Et ligant etiam ſucceſſores, ibi. n. 10.

Confiſcatio bonorum intrat in crimine ſodomiæ, lib. 4. rub. 25. n. 5.

Con-

INDEX.

Contrarium vtl verius tenent plures Doctores, ibi. num. 6.

Coniunctorum appellatione veniunt etiam affines, lib. 2. rub. 27. num. 4.

Conſanguinitas non reddit Iudicem ſuſpectum ſi ſit ex vtraque parte, lib. 2. rub. 5. num. 3.

Conſenſus viri in teſtamento vxoris requiritur ratione intereſſe, lib. 2. rubr. 41. numero 69.

Et ideo poteſt illum præſtare ad proprium commodum, ibi. num. 70.

Maximè ſi illum præſtitit per aliquot dies ante, ibi. num. 71.

Et quando diſpoſitio principalis non eſt ad fauorem viri, ibi. num. 72.

Conſenſus patris in contractu filij requiritur ratione præiudicij, lib. 2. rub. 57. num. 4.

Conſiliarij eligendi ſunt ciues idonei, graues, & virtute præditi, lib. 1. rubrica 6. numero 1.

Et aliter facientes tenentur reſtituere damnum Reipub. ibi. num. 2. & 3.

Conſiliariorum nomina ſcribenda ſunt in albo, ibi. numer. 4.

Conſilium generale eſt vocandum de licentia ſuperioris, lib. 1. rub. 21. num. 1.

Et eſt faciendum cum illius aſſiſtentia, ibid. numer. 2.

Conſilium eſt vocandum mediante ſono Tubæ, vel Campanæ, ibi. num. 5.

Conſiliariorum numerus præſenitus eſt neceſſarius pro actus validitate, ibi. num. 7.

Conſilium vt ſit legittimum debent in eo interuenire duæ partes ex tribus, ibid. numero 10.

Conſorti competit ius retractus, lib. 2. rub. 68. numer. 1.

Contrarium tamen tenent plures alij, ibid. numer. 2.

Conſors vero quis dicatur, ibi. num. 3.

Conſuetum poteſt probari per famam, Annotat. ad Bull. num. 113.

Item ex libris domini directi, ibid. numero 114.

Qui liber ad fauorem domini facit ſolum ſemiplenam probationem, ibi. num. 115.

Conſtitutio Apoſtolica impugnari non poteſt ex non vſu, niſi conſtito de ſcientia Papæ. Annot. ad Bull. num. 81.

Conſultores, & auxiliatores ad frangendum carceres qua pena puniantur, lib. 4. rubr. 60. numer. 6.

Et qua pœna puniatur Cuſtos carceris, cuius negligentia, vel dolo carcerati aufugerunt, ibi. numer. 7.

Contigua res dicitur etiam ſi adſit parua terra intermedia, lib. 1. rub. 55. num. 16.

Continuans poſſeſſionem non attentat, lib. 3. rubr. 8. num. 11.

Niſi lis eſſet ſuper actu continuationis, ibi. numer. 12.

Nec quando quis vtitur poſſeſſionem modo diuerſo quo ante litem, ibi. num. 13.

Nec quando non conſtat de poſſeſſione ante litem motam, num. 14.

Contractus viciſſitudinarius non eſt prohibitus inter virum, & vxorem, lib. 2. cap. 44. numero 11.

Contractus emptionis cum pacto de retrouendendo eſt ſuſpectus de vſura ſtante modicitate prætij, lib. 2. rub. 52. num. 1.

Et ideo ſtatutum requirit quod ille fiat mediante æſtimatione, ibi. num. 2.

Itaut contractus factus ſine d. ſolemnitatibus ſit nullus, ibi. num. 3.

Vtrum verò adeſſe debeant duo æſtimatores, vel ſufficiat vnus communiter electus, numero 4.

Contrahentes poſſunt eorum conuentiones munire adiectione pœnæ, lib. 2. rubrica 61. numero 1.

Etiam ſi eorum nihil interſit de iure communi, ibi. num. 2.

Contractus nomen in ſtatutis extenditur ad omnes contractus, lib. 2. rub. 57. num. 26.

Contractus filij ſine conſenſu patris eſt nullus vigore ſtatuti Eugubij, ibi. num. 27.

Itaut nequè oriatur obligatio naturalis, ibi. numer. 28.

Contractus celebratus ſine ſolemnitatibus ſtatuti eſt nullus, & non poteſt dari de ratificatione per taciturnitatem per quinquennium, lib. 2. rub. 56. num. 11.

Et d. contractus eſt nullus etiam ſi minori ſit vtilis, ibi. num. 12.

Contumacia in reſpondendo. poſitionibus poteſt purgari ante ſententiam, lib. 2. rubr. 6. numer. 27.

Contumax non appellat, lib. 6. rubr. 33. numero 3.

Conuentio debet pari paſſu ambulare cum reconuentione, lib. 2. rub. 15. num. 4.

Declara vt ibi. num. 5.

Conuentionis cauſa ſi eſt inapellabilis, idem eſt in cauſa reconuentionis, lib. 2. rubr. 15. numer. 14.

Et perempta inſtantia in cauſa conuentionis perit in cauſa reconuentionis, ibid. num. 15.

Conuenticula non dicitur ſi facta ſit ſine Duce, & caſualiter, lib. 4. rub. 35. num. 4.

Vt intret pena ſtatuti requiritur concurſus perſonarum, ibi. num. 5.

Non intelliguntur armati deferentes Zappas, pungettos, & ſecures, ibi. num. 6.

Copiæ ſunt tradendæ, & offerendæ reo antequam deueniatur contra eum ad torturam, lib. 4. rub. 6. num. 2.

Creditori agenti contra fideiuſſorem licet variare, lib. 2. rub. 59. num. 10.

Cum in executiuis ſit licita variatio, ibi. numer. 11.

Creditor recipiens ſolutionem tenetur quietare pro ſumma recepta, lib. 2. rubr. 29. numero 1.

Non tenetur tamen facere quietationem generalem, ibi. num. 2.

Creditor recipiens partem debiti cenſetur illam recipere ad bonum computum, d. rub. 29. numer. 3.

Niſi faciat apocam pro reſiduo, ibid. numero 4.

Vel pro ſaldo, ibi. num. 5.

Creditor in hipotecaria tenetur excutere principalem debitorem, lib. 2. rub. 31. num. 8.

Creditor ex primo decreto facit fructus ſuos, lib. 2. rub. 19. num. 7.

INDEX.

Creditor in ſubhaſtatione non tenetur promittere de euictione, lib. 2. rubrica 19. numero 16.
Et ſi non promiſit, de illa non tenetur, ibid. numer. 17.
Limita vt ibi. num. 18.
Et quando ſubhaſtatio non fuit ritè, & rectè facta, ibi. num. 19.
Et quando euictio ſuperuenit in limine contractus, ib. num. 20.
Tenetur tamen creditor, ſi de euictione promiſit, ib. num. 21.
Et ſequuta euictione poteſt emptor agere ad pretij reſtitutionem, ib. num. 22.
Creditor admittitur ad licitandum non ſolum, ibi. numer. 26.
Sed etiam vna cum alijs, ib. num. 27.
Crimen ſortilegij qualificati, & hæreticalis ſpectat ad Inquiſitorem, lib. 4. rubr. 69. numero 4.
Et quid ſi ſortilegium non ſit qualificatum, ib. numer. 5.
Crimen vindictæ tranſuerſalis non præſumitur, ſed eſt probandum per fiſcum, lib. 4. rubr. 28. numer. 1.
Probatur tamen præſumptionibus, & coniecturis, ib. num. 2.
Non tamen dicitur vindicta tranſuerſalis ſi offenſio ſit facta in rixa, & ad prouocationem, ib. num. 3.
Nec quando offenſus fuit coadiutor rixantium, ib. num. 4.
Bannimenta generalia declarant, vindictam tranſuerſalem dici quando fuit offenſus conſanguineus vſquè ad quartum gradum, ibid. numero 5.
Curator hæreditatis iacentis quæ nam implere debeat, lib. 2. rub. 35. num. 15.
Cuſtos carcerum quando teneatur ſi carcerati aufugiant ex eius negligentia, lib. 1. rubr. 16. numer. 1.
Creditor nulliter miſſus in poſſeſſionem poteſt rem detinere donec ei ſoluatur debitum, lib. 2. rubr. 3. num. 11.

D

Damnum dantes tenentur ad emendationem illius damnum paſſo, lib. 6. rubr. 32. numero 1.
Fallit ſi damnum ſit datum ſine culpa domini, ib. num. 2.
Niſi tamen dominus fuerit in negligentia beſtias cuſtodiendi, ib. num. 3.
Et quando teneatur emendare damnum in foro conſcientiæ, ib. num. 4.
Item fallit in immittente beſtias in alienum quando via eſt diruta, ib. num. 5.
Damnum vero quomodo ſit æſtimandum, ib. numer. 6.
Damnum quod fuerit datum non probatur iuramento, lib. 6. rub. 8. num. 3.
Fallit ſi agatur de damno exigui valoris, ib. numer. 4.
Et ſtatutum id præcipiens eſt vallidum, ib. numer. 5.
Dumodo iurans ſit bonæ qualitatis, ibidem numer. 8.
Iuramentum tamen eſt præſtandum parte citata, ib. num. 6.
Debitor admittitur ad recuperationem tenutæ elapſo tempore per vnum diem, lib. 2. rub. 19. num. 23.
Debitor ſuſcipiens terminum ad ſoluendum cenſetur renunciari omnibus exceptionibus, lib. 2. rub. 16. num. 7.
Debitor volens recuperare tenutam refectis expenſis debet illas effectualiter reficere, lib. 2. rub. 19. num. 7.
Itaut non ſufficiat fideiuſſio, ibidem numero 9.
Debitores Communitatis poſſunt conueniri ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta, lib. 2. rub. 72. num. 1.
Et debitore excuſſo poteſt agi contra tertium actione perſonali, ib. num. 2.
Debitores Communitatis ad Officia publica admitti non poſſunt, ib. num. 3.
Etiam ſi ſint debitores ex contractu, ib. numer. 4.
Ac etiam ſi dediſſent fideiuſſorem de ſoluendo, ib. num. 5.
Et etiam ſi debitum ſit modicum, ibid. numero 6.
Procedit vigore Bullæ, ſecus de iure communi, ib. num. 7.
Itaut d. debitores nequè poſſint imbuſſolari, ib. num. 8.
Nequè eligi poſſint pro ambaſciatoribus, ib. numer. 9.
Debitor qui ceſſit bonis tenetur ſoluere debitum ſi venerit ad pinguiorem fortunam, lib. 2. rub. 75. num. 10.
Etiam quod ceſſerit bonis cum ignominia, ib. numer. 11.
Debitor non carceratus non admittitur ad ceſſionem bonorum, lib. 2. rub. 73. num. 12.
Debitor an poſſit renunciare beneficio ceſſionis bonorum, d. rub. 73. num. 13.
Debitor ſuſpectus de fuga quis ſit remittitur arbitrio Iudicis, lib. 2. rub. 40. num. 1.
Debitor vt capi poſſit vti de fuga ſuſpectus ſufficit iuramentum creditoris, dict. rubr. 40. numero 2.
Debitor ad euitandum executionem poteſt ſoluere in manibus executoris, lib. 1. rub. 15. num. 2.
Qui executor tenetur creditori, & pro eo Bariſellus, ib. num 3.
Debitor fiſci ex delicto non admittitur ad ceſſionem bonorum, lib. 1. rub. 71. num. 2.
Decuriones poſſunt compellere ruſticos vt portent victualia ad mercatus, lib. 5. rubr. 22. numer. 3.
Decuriones non debent exercere officia vilia, lib. 1. rub. 8. num. 1.
Decuriones habent immunitatem ab oneribus extraordinarijs, lib. 1. rub. 9. num. 1.
Defenſio eſt permiſſa etiam pro defenſione extranei, lib. 4. rub. 33. num. 8.
Et eo magis pro defenſione conſanguinei, ib. numer 9.
Si illi ſint conſtituti in periculo vitæ, alias ſecus, num. 10.
Occidiſſe autem ad defenſionem an præſumatur, vel ſit probandum, ib. num. 11.
Defendere ſe in continenti quando quis dicatur, lib 4. rub. 33. num. 4.

In

INDEX.

In dubio defenſio præſumitur facta in continenti, ib. num. 5.
Occidens verò fugientem non dicitur ſe defendere, ſed vendicare, ib. num. 6.
Non tamen punitur pena ordinaria, ſed extraordinaria tantum, ib. num. 7.
Delictum deuaſtantium Sacras Imagines eſt mixti fori, lib. 4. rub. 21. num. 1.
Quod autem illud ſpectet ad Inquiſitorem tenent alij, ib. num. 2.
Delicta grauiora quæ dicantur, lib. 4. rub. 6. numer. 4.
Delinquentes circa Montem pietatis puniuntur a Iudice laico, lib. 1. rub. 31. num. 9.
Delictum commiſſum in Palatio, in foro, in Domo Principis, & ſimil. dicitur grauius, quam commiſſum alibi, lib. 4. rubrica 19. numero 9.
Delicta leuiora quæ ſint remittitur arbitrio Iudicis, lib. 4. rub. 5. num. 8.
Quædam tamen exemplificantur, ibidem numero 9.
Depopulatores agrorum dicuntur qui ſegetes deprædantur, & vineas vaſtant, lib. 6. rubr. 29. numer. 1.
Qui depopulatores nocturni non gaudent immunitate Eccleſiæ, ib. num. 2.
Decuriones debent procurare ne Ciues depauperentur, lib. 5. rub. 41. num. 2.
Depoſitarius Communis non poteſt ſoluere debita Communitatis ſine ordine ſpeciali, lib. 1. rub. 26. num. 1.
Itaut non poſſit ſoluere vnum nummum de ſuo capite, ib. num. 2.
Depoſitarius Annonæ conuertens pecunias in alium vſum grauiter punitur, lib. 1. rubr. 30. numer. 10.
Et tenetur pecunias reſtituere etiam ſi dicat illas fuiſſe ei furatas, ib. num. 11.
Deſcriptus in æſtimo prætendens ſe grauatum debet id reuidere proprijs expenſis, lib. 1. rubr. 39. numer. 8.
Deſertio appellationis eſt declaranda per Iudicem etiam ſi ſit ipſo iure inducta, lib. 3. rubr. 9. numer. 4.
Deſertionem excludit qualibet diligentia, lib. 3. rub. 9. num. 8.
Deſertione oppoſita inſtantia amplius non currit, d. rub. 9. num. 11.
Deus vbi fundamentum non eſt nullum bonum ædificium poteſt ædificari, lib. 1. rubr. 1. numero 1.
Dictio Quæcumque licet omnes compræhendat, lib. 2. rub. 7. num. 1.
Non tamen compræhendit minores, ibid. numer. 2.
Dies dicitur a verbo greco Dian, ideſt claritas, lib. 6. rub. 49. num. 6.
Dies vtiles dicuntur illi, in quibus ius redditur, ibi. num. 7.
Dilatio ad dandum interrogatoria non datur, niſi petatur, lib. 2. rub. 9. num. 6.
Licet contrarium ſoleat practicari ad abbreuiandas lites, ib. num. 7.
Dilationes cenſentur continuæ, & compræhendunt etiam dies feriatos, lib. 2. rubr. 3. num. 38.
Diſcordiæ ſunt periculoſæ, lib. 6. rubr. 42. numer. 3.
Et ideo illis ſemper eſt obuiandum, ibid. numer. 4.
Diſtrictualis quis dicatur, lib. 6. rubr. 48. numer. 6.
Diuiſioni non eſt locus, niſi probato dominio, & communione, lib. 2. rub. 66. num. 5.
Diuiſionis faciendæ modus remittitur arbitrio Iudicis, ib. num. 6.
Diuiſio inter fratres an ſit facienda per maiorem data electione minori, ib. num. 7.
Diuiſio reſcinditur ſi adeſt læſio vltra dimidiam, ib. num. 13.
Si tamen ſit facta per arbitros ſufficit læſio in ſexta parte, ib. num. 14.
Et etiam quando eſt facta per errorem, ibid. numer. 15.
Diuiſio ſi commodè fieri non poteſt eſt deueniendum ad æſtimationem, dict. rubrica 66. numero 16.
Præfertur tamen habens maiorem partem in re communi, ib. num. 17.
Quod verò res commodè diuidi non poſſit eſt probandum, ib. num. 18.
Diuiſio quomodo ſit facienda cum eo, qui habet rem contiguam rei diuidendæ, ibid. numero 19.
Doctor intelligitur ſecundum legem quam allegat, lib. 2. rub. 28. num. 7.
Dominus poteſt iurare in litem contra laboratorem colligentem fructus eo inſcio, lib. 6. rub. 41. numer. 1.
Et etiam contra laboratorem promittentem vineam plantare, & ſimil. ibidem numero 2.
Dominus fundi inferioris tenetur recipere aquam fundi ſuperioris, lib. 6. rubrica 24. numero 1.
Maximè cum ager inferior ſentiat commodum pinguedinis terræ, ib. num. 2.
Etiam ſi d. aqua fundo inferiori damnum afferat, ib. num. 3.
Maximè ſtante longa conſuetudine, ibidem numer. 4.
Dominus animalis aut damnum tenetur reſarcire, aut dare animal pro noxa, lib. 6. rubr. 32. numer. 8.
Dominus directus non tenetur bona ad eum deuoluta ob lineam finitam renouare ſi vult illa pro ſe retinere, Annot. ad Bull. num. 39.
Contrarium tamen ſtatuitur in Bulla Greg. XII. numer. 40.
Et ſi plures adſint proximiores omnes ſunt renouandi, ib. num. 41.
Domus non poſſunt demoliri, ne Ciuitatis aſpectus deformetur, lib. 5. rub. 37. num. 1.
Fallit ob crimen læſæ Maieſtatis, ibidem numero 2.
Et in domo in qua hæretici conueniunt, & ſe retrahunt, ib. n. 3.
Domus diruta ſi refici non poſſit per dominum quomodo ſit agendum, ib. n. 4.
Domus debitoris fiſci non poteſt demoliri, ib. n. 5.
Poteſt demoliri per Officialem, vt Ciuitatis aſpectus fiat pulcrior, ib. n. 6.
Dumodo pratium ſoluatur domino domus, ibid. numer. 7.
Domus non poteſt diſcooperiri, & auferri cuppi, & trabes, ib. n. 8.

INDEX.

Domus ſi habeat plura ſolaria quomodo ſit reficienda per dominos, lib. 1. rubrica 69. numero 3. & 4.
Reficiens partem inferiorem non poteſt repetere expenſas a domino partis ſuperioris, ibidem, num. 5.
Habens partem ſuperiorem an poſſit cogere dominum partis inferioris ad reficiendum, n.6.
Donatio inter virum, & vxorem non valet, lib. 2. rub. 44. n. 1.
Licet valeat inter ſponſum, & ſponſam, ibid. numer. 2.
Donatio cauſa mortis valet inter virum, & vxorem, ibi. n.4.
Dumodo non fiat, quod illa non poſſit reuocari, ib. num. 5.
Et debet ſubſtantia illius conferri poſt mortem, ib. num.6.
Et valet etiam ſi patrimonium donantis non diminuitur, ib. n.7.
Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur, d. rub. 44. n.8.
Interim tamen poteſt reuocari, ibidem, numero 9.
Tacitè, & expreſsè, & quomodo, ibi. numero 12. & 13.
Requiritur tamen pro validitate traditio vera, vel ficta, ib. n.10.
Donatio inter virum, & vxorem eſt vallida ſtante iuramento, ibi. n.14.
Dos non ſuccedit loco legitimæ vigore ſtatuti Eugubini, lib. 2. rub. 62. n. 29.
Dotis inæſtimatæ dominium remanet penes mulierem, lib. 2. rub. 54. n.8.

E

ÆDificare in ſuo ſolo cuilibet licet etiam ſi noceat luminibus vicini, lib. 5. rub. 34. n. 1.
Niſi quis ædificaret ad emulationem, ibidem, numer. 2.
Quod tamen non præſumitur, ſed eſt probandum, ib. n.3.
Et quando dicatur ædificari ad emulationem, ibi. num. 4.
Neque quando quis ædificaret in ſolo publico, ibi. num. 5.
Neque quando quis ædificaret in ſuo ſolo ratione honeſtatis, ibi. n.6.
Nec ſi eſſet impoſita ſeruitus altius non tollendi, ibi. n.7.
Ædificare volens iuxta domum vicini tenetur relinquere duos pedes, lib. 5. rub. 34. n.8.
Ædificium factum poſt inhibitionem eſt deſtruendum lib. 2. rub. 70. n. 10.
Empbiteuſis finita dominus directus tenetur illam renouare proximioribus, lib. 2. rubrica 76. numer. 1.
Fallit ſi dominus directus velit illam pro ſe retinere, ib. n. 2.
Dicitur autem nolle illam pro ſe retinere ſi alium inueſtiuit, ibi. n. 5.
Niſi tamen adſit conſuetudo immemorabilis renouandi, ib. n.3.
Fallit ſecundo ſtante pacto de non renouando, ibi. num. 4.
Et pluribus exiſtentibus omnes ſunt renouandi, ib. n. 6.
Et renouatio eſt facienda ſtante ſtatuto id mandante, ib. n.7.
Quod ſtatutum non comprehendit emphiteuſim Eccleſiaſticam, ibi. n.8.
Quod non habet locum in Ciuitate Eugubij vigore Bullæ Greg. XII. ib. n.9.
Emptor qui promiſit retrouendere non tenetur pro parte tantum, lib. 2. rub. 52. n. 7.
Licet emens rem a pluribus cogi poſſit ab vno tantum, ib. n.8.
Contrarium tamen tenent aliqui, ib. n.9.
Emptor cum pacto de retrouendendo non poteſt ligna incidere, & ſimil. ib. n. 15.
Emens rem furtiuam tenetur illam domino reſtituere non reſtituto ei prætio, lib. 5. rub. 23. n. 1.
Etiam ſi ſit empta cum proteſtatione illam emendi pro vero domino, ib. n.2.
Et ſi ſit empta ſcienter emens incurrit pœnam, ibi. num. 3.
Fallit ſtante ſtatuto quod emens rem furtiuam in Mercatis non teneatur illam reſtituere niſi ſoluto ei prætio, ib. n.4.
Licet contrarium teneant aliqui Doctores, ibid. num. 5.
Quæ contraria opinio eo magis procedit ſtante ſtatuto, ib. n.6.
Et quid ſi res furtiua empta ſit a latronibus remiſſiuè, ib. n.7.
Emptor rei ſubhaſtatæ non lucratur fructus, niſi a die deliberationis, lib. 2. rub. 19. n. 36.
Nec in ſubhaſtatione venit pars colonica, ib. n.37.
Æqualitas eſt ſeruanda in iudicio inter actorem, & reum, lib. 2. rub. 18. n. 1.
Æſtimum eſt faciendum per homines ad id deputatos ab Vniuerſitate, lib. 1. rub. 39. n. 1.
Et homines deputati ad reaptandum æſtimum quam authoritatem habeant, lib. 1. rubric. 40. num. 2.
Et quo officio fungantur, ibi. n. 3.
Exceptio inimicitiæ, & ſimil. probatæ in continenti impediunt examen teſtis, lib. 2. rub. 3. n. 37.
Exceptiones impedientes litis ingreſſum, quænam ſint, lib. 2. rub. 4. n.1.
Exceptionem reſeruatio in fine litis quid importet, lib. 2. rub. 4. n.4.
Exceptio recuſationis Iudicis debet opponi ante litem conteſtatam, lib. 2. rub. 5. n.7.
Niſi illa ſuperueniat poſt litem conteſtatam, ibid. num. 8.
Exceptio nullitatis principaliter deducta non impedit executionem, lib. 3. rub. 7. n.6.
Secus ſi ſit deducta incidenter, ib.7.
Et quando illa dicatur oppoſita principaliter, vel incidenter, ib. n.8.
Examen factum ſine interrogatorijs non eſt nullum, ſed pars poteſt petere repetitionem, lib. 2. rub. 9. num. 1.
Quod ſit nullum ſtante proteſtatione partis tenent alij, ibi. n. 2.
Eſt tamen vallidum ſi interrogatoria non ſint data, ibi. n.3.
Si tamen ſint data quomodo teſtes repetantur, ibid. num.4.
Repetitio non datur ſtante longa contumacia, & dídicitis teſtificatis, ibi. n.5.
Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio executiuo, lib. 2. rubrica 3. numer. 33.

INDEX:

Excuſſio mobilium debet præcedere ſubhaſtationem, lib.2.rub 19.n.40.

Fallit ſtante obligatione Camerali, ibidem numer. 11.

Executio fieri non poteſt tempore feriato in honorem Dei, lib.3.rub.13.n.9.

Executio quando ſit nulla remiſſiuè, lib. 2. rub. 3. num.10.

Executio Inſtrumenti peti poteſt etiam ante factam liquidationem, lib.2.rub.3.n.21.

Cum liquidatio retrotrahatur, ib. n.22.

Quicquid aliqui contrarium teneant, ibid. numer. 23.

Itaut in d. caſu non detur appellatio ſuſpenſiua, ib. num.24.

Executores, & baiuli non admittuntur ad teſtificandum, lib.4.rub.10.n.9.

Maximè ſi patiantur alias exceptiones, ibid. num.10.

Licet admittantur ad defenſam, ib. n. 11.

Et quid ſi illi ſint in magno numero remiſſiuè, ibid. num.12.

Executor non poteſt pro facienda executione ingredi domum clauſam, lib. 1.rub.15.n.4.

Procedit in ciuilibus, ſecus in criminalibus, ibid. num.5.

Eximens captum de manibus Curiæ de iure communi punitur pæna extraordinaria, lib. 4. rub. 63. num.1.

In Statu verò Eccleſiaſtico vigore Bullarum puniuntur pæna mortis, ib. n.2.

Maximè ſi exemptus ſit confeſſus, & conuictus, ib. n. 3.

Non habet locum d. pæna in eximente iniuſtè captum, ib. n.4.

Si de iniuſtitia capturæ euidenter conſtet, alias ſecus, ib. n. 5.

Et ſi non adeſt recurſus ad Principem, ibid. numer. 6.

De eximitione autem debet conſtare vltra depoſitionem birruariorum, ib. n.7.

Et an d. pæna habeat locum in eo, qui eximere tentauit, ib. n.9.

Eximens debitorem de manibus Curiæ tenetur creditori ad ſoluendum debitum, lib. 4. rub. 62. num. 8.

Expenſæ contumaciales quæ dicantur remiſſiuè, lib.2. rub.19. n. 10.

Expenſæ Aduocatorum, & Procuratorum ſunt reficiendæ, lib.2. rub. 21. n.14.

Etiam ſi illi gratis ſint patrocinati, ibidem numer. 15.

Exponens rem venalem non tenetur illam vendere, ſed poteſt pænitere, lib. 5. rubric. 17. num. 1.

F

Facultas reluendi rem ſubhaſtatam non eſt ceſſibilis, lib.2. rub.19. num.2.

Famuli, qui promiſerunt pro certo tempore ſeruire non poſſunt ante tempus recedere, lib. 5. rub. 29. num. 1.

Ratio affertur, ib. n. 2.

Itaut recedens ante tempus nullum debeat habere ſalarium, ib. n.3.

Et teneatur domino reſtituere veſtes ei traditas, ib. num. 4.

Et ſi ſit debitor domini poſſit ipſe retinere eius bona, ib. n. 5.

Ac etiam pro damnis ab eo receptis, ibidem numer. 6.

Etiam ceſſante hipoteca, ib. n.7.

Famula ſi proijciat aquam putridam ſuper aliquem dominus tenetur ad duplum, lib. 5. rub. 28. num. 4.

Fallit quando famulus non eſt ſoluendo, ibidem num.5.

Fatalia de quibus in ſtatuto currunt etiam in diebus feriatis, lib.3.rub.9 n.3.

Falſum vt ſit punibile requiruntur dolus, quod ſit nocibile, & veritatis immutatio, lib. 4. rub. 46. num.1.

Maximè ſi dolus requiratur a ſtatuto, ibidem numer. 2.

Et ſi ſtatutum requirat, quod falſitas ſit nocibilis, ib. n.4.

Falſitas vero potius præſumitur commiſſa per ignorantiam, quam per dolum, ib. n.3.

Falſitas non præſumitur, ſed illa eſt probanda, lib.4. rub.46. n.5.

Vtrum verò illa probetur per coniecturas, & præſumptiones remiſſiuè, n.6.

Et vt illa excludatur omnis alia coniectura eſt capienda, ib. n.7.

Et in dubio iudicandum eſt pro non falſo, ibidem num.8.

Fauor accipientis magis attenditur, quam concedentis, Annot. ad Bull. n. 93.

Fœminæ excluſioni vt ſit locus requiritur aditio maſculi, lib. 2. rub. 62. n. 13.

Fæminæ excluſè temporaliter deficientibus maſculis reintegrantur ad ſucceſſionem lib. 2. rub. 62. num. 17.

Et quid ſi adſit teſtamentum, in quo ſit inſtitutus maſculus, ib. num. 21.

Fæminæ ius reintegrationis eis delatum tranſmittunt ad hæredes d. rub. 62 num. 18.

Si vero illud non ſit eis delatum non tranſmittunt ibidem num.19.

Contrarium tenent plures Doctores, ib. num.20.

Fæmina dotata a patre non poteſt conqueri de modecitate dotis, ibi. num. 22.

Fallit ſi adſit magnus exceſſus, ibidem num. 23.

Fæmina excluſa propter dotem non perdit ſuitatem, & non dicitur extranea, ib. num. 24.

Fæmina excluſa à ſtatuto an poſſit petere interim ſibi aſſignari dotem, ibid. num. 28.

Fæmina excluſa cenſentur excluſi etiam venientes ab ea, d. rub. 62. n. 42.

Feneſtræ per quas poteſt deſcendi in domum vicini quod ſint ferrandæ adeſt etiam Statutum Bononiæ, & fuit deciſum in Conſ. Neapol. lib. 5. rub. 35. num. 1.

Ferratæ prædictæ ſi ſint fractæ ſunt iterum in feneſtris apponendæ, ib. n. 2.

De iure tamen vicinus non tenetur in feneſtris d. ferratas apponere, ib. n. 3.

Feriæ in honorem Dei computantur in tempore inſtantiæ, lib. 2. rub. 19. n. 28.

Feriæ vnde dicantur, & de illarum diuiſione remiſſiuè, lib. 2. rub. 28. n. 1.

Feriarum tempore nullus actus fieri poteſt in iudicio, ib. num. 3.

Itaut ſi in d. tempore feratur ſententia ſit nulla, num. 4.

Ferijs

INDEX.

Ferijs inductis in honorem Dei partes non poſſunt renunciare, ibi. n. 5.
Secus quo ad ferias inductas in vtilitatem hominum, ibi. n. 6.
Ferijs cenſetur renunciatum quando Iudex aſſignat diem feriatam partibus præſentibus, numero 8.
Feriarum tempore poteſt dari Tutor, vel Curator, d. rub. 28. n. 13.
Decreta autem interponi non poſſunt, ibidem, numer. 14.
Poſſunt tamen celebrari Inſtrumenta, ibidem, numer. 15.
Licet aliqui contrarium teneant, ibidem, numero 16.
Feriæ obſtant in cauſa dotis, d. rubrica 8. numero 17.
Licet contrarium teneant alij, ibi. n. 18.
Feriarum tempore non poteſt fieri executio d. rub. 28. num. 19.
Licet illa fieri poſſit tempore feriarum in vtilitatem hominum, n. 20.
Et quando illa fit de mandato Rotæ, ibidem, numero 21.
Et pro re contenta in ſententia, ibi. n. 22.
Poteſt tamen in dicto tempore capi poſſeſſio, ibid. num. 23.
Feriarum tempore non poſſunt examinari teſtes d. rub. 28. n. 24.
Fallit ſi iurauerunt in termino iuridico, ibid. numer. 25.
Et ſi examinentur de conſenſu partium, ibid. numer. 26.
Feriati dies in dilationibus includuntur, dict. rub. 28. num. 28.
Feriæ non obſtant in cauſis ſummarijs, ibidem, numer. 30.
Niſi ſint feriæ inductæ in honorem Dei, ibidem, num. 31.
Neque in cauſis Eccleſiaſticis, & in alijs, ibidem, num. 32.
Feſtiuis in diebus quod non poſſint vendi, niſi medicinalia adeſt Conſtitutio etiam Mediolani, lib. 1. rub. 1. n. 5.
Feſtiuis in diebus poteſt quis incumbere operi ſeruili, ſi res ſit peritura, ib. n. 6.
Ferrariæ adeſt Bulla ſuper emphiteuſi conceſſa per Bonif. IX. Annot. ad Bull. n. 15.
Ceſenæ adeſt ſimilis Bulla conceſſa per Innoc. VIII. ib. n. 16.
Vrbaniæ fuerant bona emphiteotica redacta ad inſtar allodialium per Mart. V. n. 17.
In ſtatu Vrbini adeſt ſimilis Bulla conceſſa per Vrbani VIII. ib. n. 18.
Quæ fuit extenſa per Alex. VII. ad Ciuitates Peruſiæ, & Caſtelli, n. 19.
Et in pluribus Ciuitatibus adſunt Conuentiones cum Clero, ib. n. 20.
Feriæ non obſtant in cauſa ſindicatus, lib. 1. rub. 17. num. 12.
Fetor poteſt aerem corrumpere, & peſtem generare, lib. 5. rubric. 8. numer. 4. & rubric. 30. numero 1.
Fideiuſſor non poteſt conueniri a creditore, niſi excuſſo principali, lib. 2. rubrica 59. numero 1.
Etiamſi fideiuſſor ſe obligauerit vti principalis, & in ſolidum, ibi. n. 2.
Licet contrarium teneant alij, ib. n. 3.
Maximè ſtante obligatione Camerali, ibid. numer. 4.
Fallit ſi fideiuſſor dicto beneficio expreſsè renunciauerit, ib. n. 5.
Vtrum verò ſufficiat renunciatio omni legum auxilio, ib. n. 6.
Fideiuſſor dicitur ſe obligare vti principalis ſtante clauſula Omni &c. & obligatione Camer. & iuramento, n. 7.
Fideiuſſor debet conſeruari indemnis a principali etiam ſi non ſit dictum, ib. n. 8.
Quid verò importet d. promiſſio indemnitatis remiſſiuè, n. 9.
Fideiuſſor licet non poſſit petere liberationem antequam ſoluat, lib. 2. rub. 60. n. 3.
Fallit quando diù ſtetit in obligatione, ibidem, num. 4.
Et quando dicatur diù ſtetiſſe in obligatione, ibid. num. 5.
Fallit ſecundo quando coactus fuit ſoluere de proprio, ibi. n. 7.
Fideiuſſor poteſt petere liberationem etiam in contractu cenſus, d. rub. 60. num. 8.
Non tamen quo ad euictionem fundi cenſualis, ibi. num. 9.
Neque quo ad ſortem, ſed ſolum quo ad fructus, ibi. n. 13.
Liberatio autem fit vel dato alio fideiuſſore loco illius, n. 10.
Vel dato alio fideiuſſore ad fauorem fideiuſſoris, ib. num. 11.
Fideiuſſio de non offendendo an ſubſequuta pace dicatur caſſa, lib. 4. rub. 36. n. 10.
Filius non frangit pacem factam per patrem ſine eius conſenſu, lib. 4. rub. 29. n. 7.
Filij delictum manus inijcientis in patrem eſt grauiſſimum, lib. 4. rub. 58. n. 1.
Quæ autem percuſſio veniat ſub nomine manus iniectionis, ib. n. 2.
Statutum non habet locum in percutiente patrem ad defenſam, & ſine dolo, ib. n. 3.
Filij naturales ſtantibus legittimis ex teſtamento non poſſunt capere niſi vnciam, lib. 2. rub. 65. numer. 1.
Totum autem capere poſſunt deficientibus legittimis, ibi. n. 2.
Contra tamen Teſtamentum, & voluntatem patris venire non poſſunt, ib. n. 3.
Ab inteſtato verò ſtantibus legittimis capiunt vnciam, vel alimenta, ib. n. 4.
Illis verò deficientibus ſuccedunt in duabus vnciis, ibi. n. 5.
Filijs naturalibus non debetur legittima, neque querela contra patris teſtamentum, ibid. numer. 6.
Et filij naturales qui dicantur, ibidem numero 7.
Filij ſpurij patri non ſuccedunt neque ex teſtamento, neque ab inteſtato, d. rub 65. n. 8.
Etiam non extantibus filijs legittimis, ibid. numer. 9.
Eis tenetur pater præſtare alimenta, & dotem, ib. num. 10.
Itaut pro d. quantitate ſubſtineatur legatum eis factum per patrem, ib. n. 11.
Filij an præſumantur naturales, vel ſpurij remiſſiuè, ib. num. 12.

INDEX:

Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati ſecundum magis communem opinionem, lib. 2. rub. 63. num. 4.

Fallit ſtantibus coniecturis, ibidem numero 5.

Maximè in deſcendentibus poſitis in conditione, ib. num. 6.

Coniecturæ recenſentur per Doctores adductos, ib. num. 7.

Filij in conditione poſiti cenſentur vocati ſtante ſtatuto, d. rub. 63. n. 8.

Et dicuntur vocati tam per vulgarem, quam per fideicommiſſariam, ib. n. 9.

Et quid quando eſt caducatus gradus paternus, ibi. num. 10.

Et filiorum appellatione in conditione poſitorum veniunt etiam fœminæ, ib. n. 11.

Filij in conditione poſiti cenſentur vocati a ſtatuto ad portionem patris, non patrui, ibidem numero 12.

allit vt ibi num. 13.

Filia dicitur dotata quando pater ei in teſtamento aliquid reliquit, lib. 2. rubrica 62. numero 30.

Et ſufficit ad illam excludendam dos tradita Monaſterio, ib. n. 31.

Filia moriente ſine filijs ſuccedit pater excluſa ſorore defunctæ, ib. n. 32.

Filia excluſa a ſtatuto non poteſt contratabulare, ibi. num. 33.

Filius legittimatus quo ad ſucceſſionem non differt a legittimo, lib. 2. rub. 64. n. 3.

Itaut excludat etiam ſubſtitutum, ibidem numero 4.

Niſi teſtator ſit perſona nobilis, & in dignitate conſtitutus, ib. n. 5.

Et ſuccedit æqualiter cum filijs legittimis, & naturalibus, ib. n. 6.

Filio legittimato debetur legittima, d. rubric. 64. num. 7.

Fallit ſi ſit legittimatus cum clauſula ſine præiudicio, &c. ib. n. 8.

Filius familias poteſt ſe obligare ſine conſenſu Patris pro exoneratione conſcientiæ, lib. 2. rubr. 57. num. 9.

Requiritur tamen conſenſus patris, etiam ſi contrahat cum alio filio familia, ibidem numer. 10.

Filius familias an poſſit contrahere cum patre, matre, & filij, d. rub. 57. n. 18.

Filius dans de nullitate contractus ob deficientiam conſenſus patris tenetur probare illius vitam, num. 22.

Filius familias, quando dicatur habitare ſeorſum a patre, & haberi pro patre familias, ibid. numer. 30.

Fiſcus ab abſolutione rei de conſuetudine non appellat, lib. 3. rub. 14. n. 6.

Declara vt ibi. n. 7.

Maximè ſi adſit inſtigator ſecretus, vel apertus, ib. num. 8.

Florenorum appellatione quid veniat remiſſiuè, lib. 6. rub. 49. n. 8.

Florenus vero, & libra dicuntur moneta imaginaria, ib. n. 9.

Et pro illis poteſt ſolui qualibet moneta, quæ conſtituit florenum, & libram, ibidem numer. 10.

Fons dicitur omnis puteus, ſed non è contra, lib. 6. rub. 25. n. 4.

Forenſium bona de generali conſuetudine poßunt collectari, lib. 1. rub. 39. num. 3.

Maximè ſi forenſis conſenſerit æſtimo ſoluendo, ib. num. 4.

Dumodo forenſes non ſoluant plus quam ſoluant Ciues, ib. n. 6.

Forenſis agens tenetur cauere de reficiendis expenſis, lib. 2. rub. 14. n. 3.

Et ſi non poteſt cauere admittitur ad iuratoriam cautionem, n. 4.

Forenſis dicitur qui eſt de alia Ciuitate vtente diuerſis legibus, dict. rubrica 14. numero 7.

Et qui in loco non eſt natus, nec habet domicilium, ib. num. 8.

Fornax an poſſit conſtrui per Vaſarium in muro proprio, vel communi, lib. 5. rubrica 8. numero 1.

Et an volens facere fornacem poſſit probiberi a vicinis, ib. n. 2.

Foſſata ſunt mundanda, & ſcaricanda per colonum lib. 6. rub. 22. n. 1.

Fallit ſi illa ſint ad perpetuam vtilitatem fundi, ib. num. 2.

Quæ foſſata præſumuntur communia inter vicinos, num. 3.

Fratres tenentur probare ſorore dotaſſe de proprio, vt ſit locus ſtatuto, lib. 2. rubrica 49. numer. 6.

Quod præſumatur illas dotaſſe de bonis proprijs tenent aliqui, ib. n. 7.

Fratres in defectum patris, aui, & matris tenentur dotare ſorores, d. rub. 49. num. 11.

Tam ſorores vtrinquè coniunctas, quam conſanguineas, ib. n. 12.

Non tamen ſorores vterinas, ibidem numero 13.

Licet aliqui contrarium ſentiant, ibidem numer. 14.

Frater poteſt redimere totam rem venditam alio fratre negligente, lib. 1. rubric. 55. numero 38.

Fructus pendentes ſunt pars fundi, lib. 2. rubr. 50. num. 8.

Et ideo vendito fundo cenſentur venditi fructus pendentes, ibid. num. 9. vide lib. 6. rubr. 4. num. 4.

Et cenſetur vendita etiam pars colonica, ibid. numer. 10.

Et quid ſi venditor colit proprijs manibus, ib. nu. 11. & lib. 6. rub. 4. n. 5.

Fructus vltimi anni ſoluto matrimonio diuiduntur pro rata temporis, lib. 2. rubrica 47. numero 23.

Quo tempore incipiat annus remiſſiuè, ibid. numer. 24.

Frumenti promiſſor ſine aſſertione boni liberatur tradendo peſſimum, lib. 1. rubrica 30. numero 14.

Fundare ſe non poteſt quis ſuper poſitione negata, lib. 2. rub. 6. n. 23.

Furnariorum talleolæ probant concurrentibus requiſitis, lib. 5. rub. 14. n. 3.

Furnarius qui promiſit coquere panem pro tota familia, an aucta familia teneatur, numero 4.

INDEX.

Fures puniuntur pœna ſtatutorum loci, lib. 4. rubr. 53. num. 1.

Fur vt poſſit inquiri debet conſtare de corpore delicti, d. rub. 53. n. 2.

Quod vti difficilis probationis probatur coniecturis, & præſumptionibus, ib. n. 3.

Niſi agatur de furto, cuius remanent veſtigia, ib. num. 4.

Coniecturæ autem recenſentur, ibidem numero 5.

Furtum grauius punitur ſi ſit commiſſum cum ſcalis, lib. 4. rubr. 53. n. 6.

Et ſi ſit commiſſum cum fractura, ibidem numero 7.

Vel ſi ſit commiſſum de nocte, ibidem numero 8.

Fures quò ad intereſſe partis tenentur in ſollidum, ibi num. 9.

Furtum non dicitur committere qui rem aufert de voluntate domini, dict. rubrica 53. numero 10.

Neque qui aufert rem alienam cogitans dominum eſſe permiſſurum, n. 11.

Neque accipiens rem ſuam non volens aliter illam recuperare, ib. n. 12.

Furtum domeſticum quomodo ſit puniendum, ibi. numer. 13.

Furem receptans, vel rem furatam tenetur eadem pæna, qua fur, n. 14.

Furti actio datur pro piſcibus ablatis ex ſtagno priuato, lib. 4. rub. 68. n. 3.

G

GEſta per Papam ſchiſmaticum non ſunt vallida, Annot. ad Bull. n. 3.

Fallit in geſtis, per eum, qui in ſua obedientia reputatur verus Papa, ib. n. 4.

Geſta, & indulta conceſſa per Greg. XII. fuerunt confirmata in Concilio Conſtantienſi, ibid. numer. 5.

Itaut de illorum validitate non ſit dubitandum, d. Annot. n. 5.

Gregor. XII. patria, familia, & alia recenſentur, d. Annot. n. 7.

Gramatica eſt fundamentum omnium diſciplinarum, lib. 1. rub. 35. n. 1.

Et illam exercentes poſſunt dici nobiles, ibid. numer. 2.

H

HÆres non tenetur iurare ſuper facto defuncti, lib. 2. rub. 12. n. 6.

Fallit ſi hæres de eo ſit informatus, ibid. numer. 7.

Hæres non tenetur ſoluere vſuras niſi ſit certioratus de promiſſione defuncti, lib. 2. rubric. 47. numer. 36.

Fallit ſi mora ſit iam incurſa contra defunctum, ib. num. 37.

Hæredes viri ſoluto matrimonio tenentur reſtituere dotem conſiſtentem in rebus immobilibus ſtatim, ſi vero in mobilibus, & in pecunia poſt annum, lib. 2. rubrica 48. numero 1.

Si tamen vir prælegauit vxori dotem tenentur illam ſtatim reſtituere, ib. n. 2.

Et interim tenentur præſtare viduæ alimenta, ib. num. 3.

Et quid ſi vxor habeat vnde viuere poſſit remiſſiuè, num. 4.

Non debentur tamen ſi vidua intra annum luctus tranſeat ad ſecunda vota, ibidem numero 5.

Vel ſi d. hæredes dotem ei reſtituant ante annum, ib. num. 6.

Hæredes viri non tenentur præſtare viduæ alimenta extra domum, lib. 2. rubrica 48. numero 8.

Et quando præſtantur debet vidua minus habere ſi non operatur, ib. n. 10.

Hæres beneficiatus doloſè occultans rem hæreditariam quam pœnam patiatur, lib. 2. rubr. 34. num. 12.

Hæres beneficiatus quamplures vtilitates conſequitur de iure, ib. n. 13.

Hæres beneficiatus non gaudet beneficio inuentarij niſi reddita ratione de bonis, n. 17.

Hæres pro legato pio non tenetur vltra vires, d. rub. 34. num. 21.

Cum Eccleſia non poſſit exigere legatum vltra vires hæreditarias, ib. n. 22.

Hæres beneficiatus poteſt dare de beneficio Inuentarij, etiam poſt ſententiam, n. 23.

Hæres beneficiatus promittens ſoluere debita hæreditaria an amittat dict. beneficium, numero 2.

Hipoteca tacita competit pro vſuris dotalibus, lib. 2. rub. 47. n. 31.

Et via executiua, ib. n. 32.

Hipotecaria agens contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam a debitore tenetur probare dominium, lib. 6. rub. 31. n. 6.

Et eo magis ſi non habeat cauſam a debitore, ibi. num. 7.

Hoſpitale adminiſtratum a laicis præſumitur laicale, lib. 1. rub. 29. n. 1.

Etiam ſi in eo exerceantur opera pietatis, ibid. num. 2.

Et ideo illius cura ſpectat ad laicos tantum vt ibi. num. 3.

Hoſpes cui fuit conſignata valiſia, ſi illa amittatur, vel reddatur aperta tenetur ad intereſſe, lib. 5. rub. 12. num. 2.

Qui non poteſt aliquem expellere ab eius hoſpitio, ib. num. 3.

Sed tenetur omnes venientes hoſpitari, ibid. numer. 4.

I

IMmunitas ob numerum 12. filiorum per quos Doctores tractetur, lib. 1. rub. 63. n. 1.

Immunitas ob numerum 12. filiorum durat etiam mortuo patre, lib. 1. rubrica 63. numero 5.

Cum d. immunitas ſit beneficium, cum priuilegium, ib. n. 6.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, ibi. numer. 7.

Immunitas ſupradicta procedit etiam mortuo vno filio ante impetrationem, ib. n. 8.

Immunitas ob numerum 12. filiorum communicatur etiam vxori, dict. rubrica 63. numero 9.

INDEX.

Et fratri habitanti cum alio fratre, ibid. numer. 10.
Quæ immunitas non cenſetur reuocata per generalem reuocationem, ib. n. 11.
Et extenditur etiam ad bona allibrata, ibid. numer. 12.
Licet contrarium teneant aliqui Doct. ibid. numer. 13.
Et d. immunitas conſeruatur etiam in vno tantum filio ſuperſtite, ib. n. 14.
Et d. immunitas eſt fauorabilis, & in dubio pro ea eſt iudicandum, ib. n. 15.
Immunitas conceſſa iuribus venientibus ad habitandum eſt vallida, lib. 1. rubrica 68. numero 2.
In ſtatu Eccleſiaſtico requiritur confirmatio Sac. Congregationis, ib. n. 3.
Impotentia non inueniendi fideiuſſorem probatur iuramento, lib. 2. rub. 14. n. 6.
Incendii crimen dicitur grauiſſimum, lib. 4. rub. 52. num. 1.
Et incendiarius vltra pœnam tenetur ad damna, & intereſſe, ib. n. 2.
Vt tamen puniatur requiritur dolus probatus ſaltem ex coniecturis, ib. n. 3
Et incendium cum ſit delictum difficilis probationis probatur ex coniecturis, n. 4.
Coniecturæ autem remittuntur Iudicis arbitrio, ib. num. 5.
Et incendium commiſſum ſine dolo, ſed culpa mitius punitur, ib. n. 6.
Inceſtus dicitur conſanguineorum, ſeu affinium abuſus, lib. 4. rub. 23. n. 1.
Circa tamen illius pœnam Doctores non conueniunt, ib. n. 2.
Inceſtus in quibus caſibus committi dicatur, d. rub. 23. num. 5.
Et illius crimen eſt mixti fori, ibidem numero 6.
Incola quis dicatur, lib. 6. rubrica 48. numero 5.
Inditia indubitata ſunt quæ mouent animum Iudicis ad omninò credendum, delictum fuiſſe commiſſum, lib. 4. rubrica 16. numero 1.
Licet in hoc plurimum valeat Iudicis arbitrium, ib. num. 2.
Inducias quinquennales poteſt concedere Princeps, lib. 2. rub. 73. n. 14.
Ac etiam poteſt illa concedere maior pars creditorum, ib. num. 15.
Declara vt ib. n. 16.
Et an in d. caſu ſit neceſſaria cautio de ſoluendo remiſſiuè, ib. n. 17.
Inimicitia ad repellendum Iudicem non requiritur, quod ſit capitalis, lib. 2. rubrica 5. numero 2.
Iniuria dicitur inferri quando in aliquem aliquod turpe improperatur, lib. 4. rubrica 43. numer. 1.
Et quando improperatur aliquod delictum, ibid. num. 2.
Et dicitur inferri per verba ſubdola, & indirecta, ib. num. 3.
Iniuriæ plures illatæ vnico contextu vnica pena puniuntur, ib. n. 7.
Iniuriæ illatæ coram Iudice, in Eccleſia, in Concilio dicuntur grauiores, d. rub. 43. n. 8.
Iniuriarum actio alia eſt ciuilis, quæ datur ad æſtimationem iniuriæ, & alia eſt criminalis quæ datur ad pœnam, lib. 4. rubrica 44. numero 1.
Inſtantia ſtatuti de compromiſſis non currit, niſi a die acceptationis illius, lib. 2. rubr. 27. numer. 13.
Inſtantia eſt tempus quo iudicium diſcutitur, lib. 2. rub. 20. n. 1.
Inſtantia de iure canonico non perit, ſed durat ſemper, ib. n. 2.
De iure autem ciuili durat triennio, ibid. numero 3.
Inſtantia in cauſis criminalibus eſt biennalis, lib. 2 rubr. 20. n. 5.
Inſtantia perit per lapſum termini ſtatuti a lege, vel a ſtatuto, ib. n. 6.
Inſtantia perempta pereunt acta ordinatoria iudicij, ib. num. 11.
Non pereunt tamen deciſoria, ibidem numero 12.
Inſtantia non currit dum inter partes tractatur concordia, d. rub. 20. n. 13.
Inſtantia incohata cum anteceſſore tranſit in ſucceſſorem, ib. n. 14.
Non tranſit tamen in hæredem Clericum, ibid. numer. 15.
Inſtantia an detur in executiuis eſt controuerſum, d. rub. 20. n. 16.
Incipit tamen currere a die præſentatarum oppoſitionum, ib. n. 17.
Inſtantia non currit impedito, d. rubrica 20. numer. 18.
Neque currunt fatalia in cauſa appellationis, numer. 19.
Fallit ſi pars potuit remouere impedimentum, ib. mer. 20.
Currit tamen non obſtante impedimento abſentiæ, vel infirmitatis, ib. n. 21.
Vtrum verò requiratur proteſtatio remiſſiuè, numer. 22.
Inſtantiam non eſſe peremptam in dubio eſt pronunciandum, rub. 20. n. 24.
Inſtantiæ lapſus non poteſt opponi poſt ſententiam, num. 25.
Neque quando pars concorditer fuit litem proſequutus, ib. n. 26.
Inſtantia perit etiam in cauſa dotis, ibidem numer. 27.
Inſtrumenta facta in loco vbi ex ſtatuto poſſunt mandari executioni ſi producantur in loco vbi non adeſt dict. ſtatutum non habebunt executionem, & è contra, lib. 2. rubrica 3. numero 25.
Quid vero dicendum ſit quo ad priuatam ſcripturam, ib. n. 26.
Inſtrumentum exhibere doloſè differens eſt condemnandus in expenſis, lib. 2. rubrica 18. numer. 2.
Inſtrumenta de nouo reperta poſſunt produci poſt concluſum in cauſa, dict. rubrica 18. numero 5.
Illa fuiſſe de nouo reperta probatur iuramento, ib. num. 6.
Probatis tamen diligentijs de illis inueniendis, ib. num. 7.
Inſtrumenta produci non poſſunt poſt concluſionem in cauſa, lib. 3. rub. 5. n. 5.

Fallit

INDEX.

Fallit ſtante aliqua iuſta cauſa, ibidem numero 6.

Vt ſi ſint de nouo reperta, ibidem numero 7.

Probato per iuramentum illa fuiſſe nouiter reperta, & probatis diligentijs, n. 8.

Et fauore publicæ cauſæ, ibidem numero 9.

Inſtrumentis cenſeri appoſita quæ de conſuetudine ſolent apponi eſt controuerſum, lib. 2. rub. 36. num. 2.

Inſtrumenta extracta in partibus ex compulſoria an requirant citationem, lib. 2. rubr. 37. numer. 4.

Intercapedo quæ eſt inter duas domos ad quem ex vicinis ſpectet, lib. 5. rubrica 32. numero 7.

Inſtrumenta, teſtamenta, & ſimil. habent viam executiuam vigore ſtatuti, lib. 2. rubric. 3. num. 13.

Etiam pro ijs, quæ in eis virtualiter continentur, ib. num. 14.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem numero 15.

Inſultus eſt amotio corporis de loco ad locum cum impetu, lib. 4. rub. 32. n. 6.

Inſultus pęna confunditur cum pœna percuſſionis ſubſequuta, ib. n. 7.

Interrogans non fatetur contenta in interrogatione, lib. 2. rub. 3. n. 44.

Interrogatorijs eſt reſpondendum medio iuramento, d. rub. 3. n. 45.

Interrogatoria non ſunt oſtendenda parti aduerſæ, lib. 2. rub. 9. n. 8.

Interrogatoria impertinentia, & captioſa ſunt per Iudicem reſecanda, lib. 2. rubrica 9. numero 12.

Interdictum noui operis pro quo opere detur, lib. 2. rub. 70. num. 1.

Inquiri, & accuſari de Iniurijs quis non poteſt niſi infra annum, lib. 4. rub 2. n. 1.

In alijs vero delictis procedi poteſt vſque ad 20. annos, ib. n. 2.

Et ſtatutum quod delicta minori tempore præſcribantur eſt vallidum, ibidem numero 3.

Inquiſitus pro delicto pro quo imponitur pęna pecuniaria eſt relaxandus cum fideiuſſione, lib. 4. rub. 5. num. 1.

Alias Iudex tenetur in ſindicatu, ibidem numer. 2.

Secus eſt ſi ſit locus pœnæ corporali, ibidem numer. 3.

Intentans remedium coactiuum non ſibi præiudicat in prælatiuo, lib. 1. rub. 55. n. 28.

Interpellatio requiſita a ſtatuto eſt de forma, lib. 2. rub. 47. n. 33.

Licet illam impleri per æquipollens voluerint aliqui, ib. n. 34.

Et poteſt etiam per pactum remitti, ibidem numer. 35.

Inuentarium eſt faciendum in loco vbi adſunt bona, lib. 2. rub. 34. n. 18.

Interpretatio eſt facienda vt euitetur contradictio, Annot. ad Bull. n. 92.

Inuentarium confectum poſt terminum a ſtatuto præfixum eſt nullum, lib. 2. rubrica 34. numer. 6.

Et non ſufficit illud incipi intra d. terminum, ibid. num. 7.

Inuentarium ſufficit fieri ſecundum conſuetudinem loci, lib. 2. rubr. 34. n. 14.

Inuentarium in dubio præſumitur ritè factum, ibid. num. 15.

Et illud non fuiſſe factum, vel nulliter factum paria ſunt, ib. n. 16.

Iudex debet recipere dictum teſtis tam pro fiſco, quam contra fiſcum, lib. 4. rub. 11. num. 1. & lib. 1. rub. 14. n. 1.

Alias eſt ſuſpectus de falſo, ibidem numero 2.

Maximè poſt præſtitum teſti iuramentum, numer. 3.

Quando verò poſſit teſtem interrogare ante datum iuramentum, ib. n. 4.

Iudex ex inditijs indubitatis non poteſt condemnare reum in pœnam ordinariam, lib. 4. rubr. 16. num. 3.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem numer. 4.

Eſt tamen in facultate Iudicis reum torquere, vel condemnare in pęnam extraordinariam, numer. 5.

Vtrum vero poſſit illum condemnare in pęnam corporalem, ib. n. 6.

Iudex debet interloqui contra reum, adeſſe inditia ſufficientia ad torturam, lib. 4. rubric. 6. numer. 3.

Iudex poteſt carcerare filium ad inſtantiam Patris, lib. 4. rub. 58. n. 4.

Non autem ad inſtantiam Matris, & propinquorum, ib. n. 5.

Iudicium firmatur iuramento minoris iurantis de ſtando iuri, lib. 2. rub. 55. n. 8.

Iudex appellationis debet exequi ſententiam, lib. 3. rub. 1. n. 22.

Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam in plus quam fecerit primus Iudex, lib. 3. rub. 6. num. 3.

Iudices omnes tenentur ſtare ad ſindicatum, lib. 1. rub. 11. n. 10.

Iudex debet eſſe protector pupillorum, viduarum, & ſimil. lib. 1. rub. 12. n. 1.

Iudex debet iurare obſeruantiam ſtatutorum vbi ius dicit, ib. n. 2.

Non tenetur tamen illa ſeruare quando ſunt illicita, & non ſunt in vſu, ib. n. 3.

Iudex debet per ſe teſtes in cauſis criminalibus examinare, lib. 1. rub. 13. n. 1.

Et eo magis debet reum ipſe conſtituere, ibidem num. 2.

Iudex debet fugere familiaritatem præcipuè cum reis, ib. num. 3.

Iudex abſolutus per ſindicatores non poteſt amplius moleſtari, lib. 1. rub. 17. n. 2.

Fallit vt ib. n. 6.

Iudices hodiè non ſindicantur niſi de dolo, & barattaria, lib. 1. rub. 17. n. 7.

Et Iudex quando dicatur committere barattariam, ib. num. 8.

Iudex non poteſt ſindicari durante officio, lib. 1. rub. 17. num. 11.

Iudici in dubio in ſindicatu eſt fauendum d. rub. 17 num. 14.

Iudicibus non licet mercedem recipere ad eorum arbitrium, lib. 2. rub. 24. n. 1.

Iudex

INDEX.

Iudex appellationis an debeat ſequi ſtatutum Iudicis a quo, ſeu proprium, lib. 3. rubrica 14. numer. 4.

Iudicium reconuentionale eſt in quo deducitur ſecunda conuentio facta per reum, lib. 2. rub. 15. numer. 1.

Iudex poteſt committere cuilibet Notario taxationem expenſarum, lib. 2. rub. 21. n. 19.

Iudex appellationis condemnans in expenſis an veniant expenſæ primæ Inſtantiæ, ibidem, numer. 21.

Iudex non tenetur condemnare victum in expenſis, niſi ſit petitum, ib. n. 16.

Neque poteſt reſeruare condemnationem expenſarum in ſententia diffinitiua, n. 17.

Iudex abſoluendo ab expenſis non cenſetur abſoluere ab expenſis conuentionalibus, d. rubric. 21. numer. 13.

Iudicium incipi non poteſt cum procuratore quando cauſa eſt grauis, lib. 2. rub. 1. n. 8.

Maximè ſi cauſa ſit commiſſaria, ibidem, numer. 9.

Prædicta procedunt ſi principalis eſt præſens, alias ſecus, ib. n. 10.

Si non ſimus in principio cauſæ ſemper ſufficit citari procuratorem, n. 11.

Iudex quando poſſit allegari ſuſpectus, quia votum propalauit, lib. 2. rub. 5. n. 5.

Iudæus non poteſt iurare in litem contra Chriſtianum, lib. 2. rub. 15. n. 4.

Iuramentum calumniæ quid importet, lib. 2. rub. 10. num. 1.

Iuramentum calumniæ petitum eſt præſtandum in qualibet cauſa, ib. n. 9.

In obligatione camerali ſi non præſtetur non reddit iudicium nullum, ibi. n. 10.

Iuramentum calumniæ eſt præſtandum non obſtante ſtatuto, vel conſuetudine contraria, d. rub. 10. num. 11.

In pluribus caſibus non eſt neceſſe illud præſtare, ibi. n. 12.

Dictum iuramentum ſi non præſtetur quos effectus pariat, ib. n. 13.

Iuramentum in litem poteſt deferri per quemcumque lib. 2. rub. 11. n. 1.

Etiam ſi ſit dominus, vel quaſi, ibidem, numero 2.

Et poteſt iurare in litem etiam hæres damnum paſſi, ibi. n. 3.

Iuramentum in litem datur pro modica ſumma, d. rub. 11. n. 8.

Iuramento in litem vt ſit locus debet conſtare de damno in genere, ib. n. 6.

Et debet adeſſe difficultas probationis, ibidem, numer. 7.

Iuramentum in litem permiſſum per ſtatutum habet locum etiam in damnis datis propter furtum, num. 10.

Et habet locum etiam ſuper emergentibus, & incidentibus, ibi. n. 11.

Iuramentum in litem quando detur contra tutores, curatores, & adminiſtratores, ib. n. 12.

Iuramentum deciſiuum eſt præſtandum etiam ſi aduerſarius vellet probare per teſtes, lib. 2. rub. 12. num. 1.

Licet contrarium teneant aliqui, ib n. 2.

Iuramentum deciſiuum eſt deferendum etiam ſi illud referri non poſſit, ib. n. 5.

Iurare quis non tenetur de facto proprio quando illud eſt vltra decennium, d. rub. 12. n. 8.

Licet contrarium teneant aliqui, ibidem, numero 9.

Iurare non tenetur pars quæ plenè probauit, d. rub. 12. n. 10.

Iuramentum ſi eſt propoſitum quod ego mutuaui decem, & reſpondeas quod reſtituiſti confeſſio valet, d. rub. 12. n. 11.

Contrarium tenent aliqui, ib. n. 12.

Iuramentum deciſiuum non defertur ſuper exceptione non admiſſibili contra obligationem Cameralem, n. 13.

Iurare non tenetur qui reſpondit poſitionibus d. rub. 12 num. 14.

Iuramentum deciſiuum præſtatur Iudæis ſecundum eorum ritus, d. rub. 12. n. 15.

Iuramento deciſiuo vt ſit locus plura requiruntur, ibi. num. 18.

Iurandum eſt ſecundum formam partiti propoſiti, ibi. num. 19.

Iuramentum ſuppletiuum non defertur ſine ſemiplena probatione, lib. 2. rub. 13 n. 1.

Et ideo non defertur ex depoſitione teſtis non idonei, ib. n. 2.

Itaut idoneitas teſtis ſit probanda, ib. n. 3.

Et duo teſtes non omni exceptione maiores non ſufficiunt, ibi. n. 4.

Neque ſemiplenam probationem faciunt duo teſtes ſingulares, ib. n. 5.

Quando ſingularitas eſt obſtatiua, ibidem, numero 6.

Licet illud dari ex teſtimonio mulieris voluerint aliqui, ib. n. 7.

Iuramentum ſuppletorium non defertur ei, qui non eſt omni exceptione maior, d. rubrica 13. numero 6.

Iuramentum ſuppletorium non defertur Iudæo, d. rub. 13 n. 9.

Neque defertur baſtardo niſi ſit valde dignus, ibi. num. 10.

Nque defertur periuro, ib. n. 11.

Neque defertur ruſtico, ib. n. 12.

Iuramentum ſuppletorium non defertur in cauſa ciuili graui, d. rub. 13. n. 13.

Niſi ſit pluſquam ſemiplenè probatum, ibidem, num. 14.

Iuramentum ſuppletorium peti non poteſt poſt concluſum in cauſa, d. rub. 13. n. 15.

Iuramentum ſuppletorium datur in cauſa appellationis, ib. n. 16.

Iuramentum ſuppletorium non defertur hæredi ſuper facto defuncti, d. rub. 13. n. 17.

Niſi hæres de eo ſit informatus, n. 18.

Iuramentum ſuppletorium quando defertur requiritur citatio partis, ib. n. 19.

Et illud eſt præſtandum in continenti, vel infra decem dies, ib. n. 20.

Iuramentum ſuppletorium non defertur, niſi habenti veram ſcientiam rei, ib. n 21.

Iuramentum ſuppletorium eſt deferendum Sindico, Economo, Tutori, & ſimil. ib. n. 22.

Iuramentum ſuppletorium non datur non petenti, ib. n. 23.

Et vt detur plura requiruntur, vt ibidem, numero 24.

Iuramentum facit ſemiplenam probationem, lib. 6. rub. 35. n. 1.

INDEX.

Et teſtis facit aliam ſemiplenam, ib. n. 5.

Quæ congiunguntur ad faciendam plenam probationem, ib. n. 6.

Maximè ſi agatur de modica ſumma, ibidem, numer. 7.

Iuramentum an ſit præſtandum ante, vel poſt examen, lib. 2. rub. 8. n. 4.

Iuramentum in productione poſitionum eſt de forma, lib. 2. rub. 6. n. 4.

Iuramentum præſtandum per Magiſtratum eſt de forma, lib. 1. rub. 7. n. 1.

Iuriſdictio data vni ſuperſtiti vnius Plateæ non extenditur ad aliam, lib. 1. rub. 45. n. 1.

Ius ciuile correctum a canonico eſt attendendum ius canonicum, lib, 6. rub. 48. n. 4.

Ius congrui competens ex ſtatuto præfertur illi quod competit ratione cenſus, lib. 1. rubric. 55. num. 11.

Ius congrui habet locum etiam in venditione ſubhaſta, ib. n. 12.

Licet contrarium teneant aliqui, ib. n. 13.

Et habet locum in venditione facta cum pacto, de retrouendendo, ib. n. 14.

Ius congrui competit contra petium terræ ſeparatum ſi ſit de pertinentijs prædij, dict. rubric. 55. num. 15.

Ius congrui competens ex ſtatuto non poteſt cedi, ib. num. 20.

Fallit ſi cedatur cum ipſa re, ib. n. 21.

Ius congrui competit proprietario, non vſufructuario, d. rub. 55. n. 36.

Et competit etiam emphiteutæ, ib. n. 37.

Iuſta cauſa an excuſet ab expenſis ſtante ſtatuto quod victus in eis condemnetur, lib. 2. rub. 21. numer. 2.

Iuſta cauſa quæ ſit remittitur arbitrio Iudicis, ibi. num. 3.

Illa præſumitur in habente authoritatem alicuius Doctoris, ib. n. 4.

Et in habente conſilia plurium Aduocatorum, ibi. num. 5.

Et quando adſunt variæ opiniones ib. n. 6.

Et in eo, qui ſemiplenè probauit, n. 7.

Et in eo qui probauit per teſtes, qui fuerunt reprobati, ib. n 8.

Et quando actor petijt plus debito, ib. n. 9.

Et in litigante ad parandam actionem de euictione ib. n. 10.

Iuſta cauſa litigandi non excuſat ab expenſis conuentionalibus, d. rub. 21. n. 12.

L

LAborator dicitur ſocius, lib. 6. rubric. 39. numer. 1.

Ita ut non teneatur domino niſi in quantum facere poteſt, ib. n. 3.

Quæ ſocietas finitur morte laboratoris, ibidem, num. 4.

Laborator tenetur vendere fructus potius domino, quam alteri, d. rub. 39. n. 5.

Laborator tenetur deferre fructus ad domum domini, ibi. n. 7.

Et tenetur colere fundum benè, & diligenter, ib. num. 8.

Et ipſe tenetur id probare, ib. n. 9.

Et non poteſt incidere arbores fructiferas, ibidem, num. 10.

Latro publicus dicitur qui palam, & publicè furatur, lib. 4. rub. 51. n. 1.

Requiritur tamen frequentia deprædandi cum armis, ib. n. 2.

Et inſidiatores viarum dicuntur qui in via publica deprædantur, non in priuata, n. 3.

Et ſtatutum puniens pœna vitæ pro latrocinio excedente decem libras declaratur, n. 4.

Laudum pendente reductione eſt exequendum ſtante obligatione camerali, lib. 2. rub. 27. n. 24.

Laudum eſt nullum ſi non conſtet de compromiſſo, lib. 3. rub. 3. n. 8.

Et ſi ſit latum ſine citatione partis, ibidem, numer. 9.

Vel ſi moriatur vnus ex compromittentibus, vel vnus ex arbitris, ib. n. 10.

Laudum ſi eſt nullum non eſt opus appellatione, d. rub. 3. num. 7.

Legatorum miſſio ad Principem eſt prohibita de iure, lib. 1. rub. 32. n. 3.

Legatorum numerus non debet excedere duos, ibid. num. 4.

Legittima matris reſeruata per ſtatutum eſt tertia portionis quam caperet ab inteſtato, lib. 2. rub. 66. n. 3.

Contrarium eſſe trientem totius hæreditatis, quam eſſet habitura ab inteſtato tenent alij, numero 4.

Legittimatio alia dicitur plena, alia plenior, & alia pleniſſima, lib. 2. rub. 64. n. 1.

Legittimatio ſit per ſubſequens matrimonium, per reſcriptum, & per oblationem Curiæ, ibidem, num. 2.

Læſio vt reſcindat venditionem de iure communi debet eſſe vltra dimidiam, lib. 2. rubric. 58. numer. 1.

Cum de iure communi liceat partibus ſe decipere in prætio infra dimidiam, ib. n. 2.

Quod tamen non habet locum in foro conſcientiæ, ib. n. 3.

Læſio debet æſtimari de tempore venditionis, d. rub. 58. n. 5.

Et de tempore contractus, ib. n. 6.

Læſio eſt plenè, & concludenter probanda, d. rub. 58 num. 8.

Quomodo ſit probanda in terminis ſtatuti, ibidem, num. 9.

Eſt tamen in æſtimatione habenda ratio onerum rei ib. n. 7.

Lex mandans, quod Ciuitates ſubiectæ ſoluant certum quid ligat etiam Ciuitates ſubiectas poſt legem, Annot. ad Bull. n. 72.

Lex vna declarat aliam, lib. 4. rub. 28. n. 6.

Libelli famoſi pœna vigore Bullarum eſt mortis, & confiſcationis bonorum, lib. 4. rub. 42. num. 1.

Quæ procedit etiam in illud ſcribente, dictante, exemplante &c. ib. n. 2.

Ac etiam in ſtercorante, & ponente cornua ad domum alicuius, ib. n. 3.

Si tamen illud non publicauit punitur pœna extraordinaria, ib. n. 4.

Et idem eſt ſi libellus factus fuerit ſine dolo, & per laſciuiam, ib. n. 5.

Libellus pro eximitione a fideiuſſione quomodo ſit concipiendus, lib. 2. rub. 60. n. 12

Liber mercatoris ceſſante ſtatuto non probat pro ſcribente, lib. 2. rub. 74. n. 9.

Licet probet contra eum, ib. n. 9.

INDEX.

Nequè probat pro tertio contra tertium ſine adminiculis, ib. n. 11.

Libro exactoris creditur contra forenſem ſuper ſolutione collectarum, lib. 1. rub. 39. n. 5.

Liber rationum non probat pro ſcribente, lib. 2. rub. 75. n. 1.

Fallit concurrentibus coniecturis, ibidem, numer. 2.

Et in libro ſcribentis habito pro viro probo, ibid. num. 3.

Licet contrarium teneant aliqui, n. 4.

Lineam eſſe finitam eſt probandum per allegantem, Annot. ad Bull. n. 55.

Ratio affertur, ib. n. 56.

Licentia domini excuſat damnum dantem a pœna in eius bonis, lib 6. rub. 35. n. 1.

Quæ licentia non præſumitur, ſed eſt probanda, ib. n. 2.

Per duos teſtes, ſeu per aliud genus probationis, ib. num. 3.

Et d. licentia expirat per mortem illius, cui fuit conceſſa, ib. n. 8.

Licentia extrahendi Inſtrumenta defuncti non comprehendit Inſtrumenta in folijs, & ſine ſolemnitatibus, lib 2. rub. 37. n. 3.

Lite executiua introducta an poſſit agi ordinariè, lib. 3. rub. 13. n. 7.

Et an poſſit variari a via ordinaria ad executiuam, ib. n. 8.

Locator in rebus inuentis quando præferatur pro penſione creditoribus anterioribus, lib. 2. rub. 71. num. 13.

Lucrum quartæ partis debetur creditori pro rebus adiudicatis etiam de iure communi, lib. 2. rub. 19 num. 5.

Licet illud non dari in præiudicium creditorum poſteriorum ſentiant aliqui, ib. n. 6.

Lucrum dotis debetur viro etiam de dote promiſſa, lib. 2. rub. 46. n. 6.

Licet contrarium teneat Altogr. ibidem, numero 7.

Etiam de dote promiſſa ſoluere poſt mortem, ibid. num. 8.

Lucrum dotis debitum viro dicitur debitum voluntarium, d. rub. 46. n. 14.

Declara, vt ibi. n. 15.

Lucrum dotis debetur viro etiam de bonis fideicommiſſarys, ib. n. 16.

Et quid ſi dos ſit conſtituta in bonis fideicommiſſarijs, & in bonis liberis, ib. n. 17.

Lucrum dotis debetur viro etiam in caſu ſeparationis thori ex culpa vxoris, ib. n. 18.

Lucrum dotis tranſmittitur ad hæredes etiam non agnitum, d. rub. 46. n. 22.

Lucrum dotis acquiſitum per vnum ex ſocijs acquiritur ſocietati, ib. n. 23.

Et illud debetur ſocio ſuſtinenti onera matrimonij, ibi. n. 24.

Lupus eſt beſtia rapax, & cruoris appetens, & maximè damnoſus, lib. 5. rub. 43. n. 1.

M

Magiſtratum gerens inquiri non poteſt niſi pro delictis grauibus, lib. 1. rub. 9. n. 11.

Magiſtratus ad curam pertinet Montis pietatis, hoſpitalium, & pauperum curam habere, lib. 1. rub. 7. num. 2. & rub. 8. n. 2.

Magiſtratus quilibet tenetur facere ſindicatum, lib. 1. rub. 17. n. 2.

Mandatum requiritur ſpeciale ad reſpondendum poſitionibus, lib. 2. rub. 26. n. 7.

Mandatum tacitum, & præſumptum æquiparatur expreſſo, lib. 2. rub. 2. n. 1.

Et mandatum præſumptum eſt ſufficiens, ibi. n. 2.

Mandatum præſumptum ex quibus actibus inducatur d. rub. 2. n. 3.

Mandatum procuratoris cenſetur reuocatum per comparitionem principalis, ib. n. 4.

Mandatum ſpeciale requiritur ad compromittendum, lib. 2. rub. 27. n. 40.

Sufficit tamen mandatum generale cum libera, ibi. num. 41.

Licet contrarium teneant aliqui, ib. n. 42.

Mareſcalcus inchoodans equm tenetur domino ad intereſſe, lib. 5. rub. 6. n. 2.

Qui poteſt retinere equm curatum pro mercede ei debita, ib. n. 3.

Maritus ob mortem vxoris lucratur tertiam partem apretiati, lib. 2. rub. 46. n. 9.

Non lucratur tamen partem bonorum paraphernalium, ib. n. 10.

Et tantum debet lucrari vxor mortuo viro de donatione propter nuptias, ib. n. 11.

Maritus concedens vxori licentiam teſtandi ſibi præiudicat in lucro dotis, d. rub. 46. n. 25.

Maritus poteſt renunciare lucro dotis, ib. n. 26.

Etiam in præiudicium creditorum, ib. n. 27.

Maritus tenetur ad expenſas funeris vxoris pro rata lucri, ib. n. 28.

Maritus promittens reſtituere vxori dotem non ſibi præiudicat in lucro dotis, ib. n. 29.

Secus ſi promittat reſtituere totam dotem, ibid. num. 30.

Maritus tenetur reſtituere fructus bonorum paraphernalium etiam vxore non conſentiente perceptos, lib. 2. rub. 48. n. 12.

Maſculinum concipit fœmininum in materia indifferenti, & congruenti vtrique ſexui, lib. 4. rub. 72. num. 1.

Si tamen ſit eadem ratio, n. 2.

Non autem illud concipit in ſtatuto correctorio, & pœnali, ib. n. 3.

Et quid ſi ſtatutum loquatur per verba Quicumque, Quilibet, Si quis, & ſimil. ib. n. 4.

Et maſculinum concipit fœmininum etiam in odioſis, vbi odium eſt rationabile, n. 5.

Maſculus tranſmittit ius excludendi fœminam etiam non agnitum, lib. 2. rub. 62. n. 14.

Maſculus poteſt ſororem admittere ad partem etiam inuitis creditoribus, ib. n. 16.

Mater excluditur a ſucceſſione a filio ex vno latere tantum excepta legittima, lib. 2. rub. 66. n. 5.

Matricula dicitur Index, in qua deſcribantur nomina notariorum, lib. 2. rub. 35. n. 16.

Matriculatio Notarij ſicut probatur per deſcriptionem in matricula, ib. n. 17.

Ita contrarium probatur ex eadem matricula, ib. num. 18.

Medici tenentur denunciare ægrotis, vt eorum peccata confiteantur, lib. 1. rub. 33. n. 1.

Procedit in morbis grauibus, alias ſecus, ib. n. 2.

Medici ſalariati eſſe non debent vltra duos, ibidem, num. 3.

Medicus Hebræus non eſt eligendus, d. rub. 33. numer. 4.

Medico

INDEX.

Medico diſcedenti ante tempus completum non debetur ſalarium, ib. n. 5.
Si tamen decedat durante conducta tranſmitti totum ſalarium ad hæredes, ib. n. 6.
Medicus non poteſt diſcedere a Ciuitate ſine licentia Magiſtratus, ib. n. 7.
Medicus non licentiatus in tempore cenſetur reconductus pro alio anno, ib. n. 8.
Menſes fuerunt diſtincti in dies a Numa Pompilio, lib. 6. rub. 49. n. 4.
Et menſis emergens quis nam dicatur, & quibus diebus conſtare debeat, ib. n. 5.
Mercatura laudatur, lib. 5. rub. 1. n. 1.
Mercatura omnis permiſſa eſt ſi non reperiatur prohibita, ib. n. 2.
Mercator dicitur qui rem emit, & non mutata illius forma illam reuendit, ib. n. 3.
Artifex vero dicitur qui rem emit, & mutata illius forma illam reuendit, n. 4.
Mercatorum priuilegijs vt quis gaudere poſſit quinquè requiruntur, d. rub. 1. n. 5.
Curia verò Mercatorum dicitur Curia æquitatis, ib. num. 6.
Mercatus an fieri poſſint in diebus feriatis in honorem Dei, lib. 5. rub. 22. n. 1.
Mercatus quomodo differant a nundinis, ibidem, num. 2.
Menſuras, & pondera falſa retinens punitur pœna falſi, lib. 5. rub. 19. n. 1.
Quod non habet locum ſi illa ſint bullata bulla Communis, ib. n. 2.
Neque quando illas retinet domi, & cum illis non vendit, ib. n. 3.
Menſuras falſas commodans ſcienter tenetur ad reſtitutionem damnorum, ib. n. 4.
Mercedum cauſæ ſunt ſummariæ, lib. 2. rub. 24. numer. 2.
Meretrix poteſt expelli de vicinia ad Inſtantiam vicinorum, lib. 5. rub. 40. n. 1.
Etiam ſi domus ſit propria, ib. n. 2.
Declara vt ib. n. 3.
Non procedit in ea quæ ſolum amaſio ſui copiam facit, ib. n. 4.
Nequè in meretrice nupta, niſi vir ſit læno, ibi. num. 5.
Meretrix quæ verè dicatur, ib. n. 6.
Minæ non ſufficiunt vt quis teneatur cauere de non offendendo, niſi ſit ſolitus minas exequi, lib. 4. rub. 36. n. 1.
Licet id remittatur arbitrio Iudicis, ibidem, numer. 2.
Iudex autem non debet ex abrupto cogere partes ad cauendum de non offendendo, n. 3.
Et citatus ad cauendum debet audiri, ibidem, numer. 4.
Et Iudex poteſt cogere ad cauendum de non offendendo per multam, capturam, &c. ibidem, numer. 5.
Cogi autem ad cauendum nemo cogi poteſt pro inimicis, ib. n. 6.
Nec pro conſanguineis diſcolis, & rixoſis, ibidem num. 7.
Minor decimo anno cum dimidio non tenetur ad aliquam pœnam, lib. 6. rub. 7. n. 4.
Minores 20. anno in criminalibus non ſunt idonei teſtes, lib. 6. rub. 8. num. 9.
Minor non poteſt prouocare ad diuiſionem, lib. 2. rub. 66. n. 8.
Fallit ſi ſocius ſit rixoſus, ib. n. 9.
Et ſi diuiſio eſſet minori vtilis, & communio damnoſa, ib. n. 10.
Fallit etiam ſi minor prouocetur ad diuiſionem a maiori, ib. n. 11.
Minor 25. annis, & maior 20. admittitur in teſtem in criminalibus, lib. 4. rub. 10. n. 1.
Minor vero 20. annis non admittitur, ib. n. 2.
Niſi quando veritas aliter haberi non poteſt, ibid. num. 3.
Et niſi quando cum dicto minoris concurrunt coniecturæ, ib. n. 5.
Sine quibus d. teſtis non eſt omni exceptione maior, ibi. n. 4.
Minores qua pœna ſint puniendi inter Doctores eſt controuerſum, lib. 4. rub. 13. n. 1.
Minor 25. anno non punitur pœna ordinaria, lib. 4. rub. 14. n. 1.
Fallit ſtante ſtatuto mandante contrarium, ibid. num. 2.
Minor 25. anno non poteſt conueniri in iudicio ſine Curatore, lib. 2. rub. 55. n. 1.
Itaut ſententia contra eum lata ſit ipſo iure nulla, ib. n. 2.
Secus ſi ſit lata in eius fauorem, ib. n. 3.
Niſi conſtaret notoriè minori nullam competere defenſionem, ib. n. 4.
Minor conuentus cogitur per Iudicem petere Curatorem, ib. n. 7.
Minor, & tutor non poſſunt prorogare, nec concedere nouum terminum ad redimendum, lib. 2. rub. 52. num. 19.
Minor non reſtituitur ob lapſum termini ad redimendum appoſiti a defuncto, d. rub. 52. n. 21.
Miſerabiles perſonæ plures recenſentur, lib. 2. rub. 27. num. 6. & lib. 2. rub. 11. n. 9.
Quæ dicuntur tales etiam ſi ſint diuites, ibidem, num. 7.
Monacus poteſt vti beneficio ſtatuti excluſiui fœminarum, lib. 2. rub. 62. n. 41.
Monetæ falſæ in crimine debet conſtare de corpore delicti, itaut confeſſio non ſufficiat lib. 4. rub. 44. num. 1.
Et idem eſt ſi agatur contra tondentem monetam, ib. n. 2.
Pœna contra fabricantem monetam falſam habet locum etiam ſi illa ſit bonæ ligæ, & iuſti ponderis, n. 3.
Expendes autem illam ignoranter, & ſine dolo non punitur, ib. n. 4.
Quæ ignorantia præſumitur, & ſcientia eſt probanda, ib. n. 5.
Niſi ignorantia ſit craſſa, ib. n. 6.
Et pœna de qua ſupra habet locum etiam contra tingentes monetam, ib. n. 7.
Monialem carnaliter cognoſcens punitur pœna mortis lib. 4. rub. 24. n. 7.
Monopolium committitur quando apud vnum, vel paucos tota vendendi poteſtas redigitur, lib. 5. rub. 21. n. 1.
Et in alijs caſibus, de quibus ibi remiſſiuè, numer. 2.
Et illud exercentes puniuntur pœna exilij, & confiſcationis bonorum, ib. n. 3.
Et Iudices illud non punientes incurrunt pœnam 50. librarum auri, n. 4.
Non tamen punitur ſi exerceatur in re parui momenti, ib. n. 5.

INDEX.

Vel ſi exerceatur authoritate publica, ibidem, num. 6.

Montis pietatis iuſtitia hodie non poteſt in dubium reuocari, lib. 1. rub. 31. n. 1.

Illius tamen iuſtitia pendet ex illius legibus, ibid. num. 2.

Montis pietatis gaudent priuilegio variationis fori, ib. n. 3.

Montis pietatis dicuntur loci religioſi, & pij, d. rub. 31. n. 4.

Et ideo illorum cura ſpectat ad Epiſcopum vigore Concilij, ib. n. 5.

Quomodo vero Epiſcopus debeat in d. re ſe gerere, ibi. remiſſ. n. 6.

Montis pietatis pecuniæ ad alium vſum conuerti non poſſunt ſub pœna, n. 7.

Montiſtæ, nec depoſitarius non poſſunt vti pecunijs Montis pietatis, ib. n. 8.

Mora quando poſſit purgari per eum contra quem poſitiones fuerunt pronunciatæ pro confeſſatis remiſſiuè, lib. 2. rub. 6. n. 29.

Mortuorum corpora antiquitus intra Ciuitates non ſepeliebantur, lib. 5. rub. 38. n. 3.

Hodie autem hoc benè permittitur, ibidem, numer. 4.

Et mortui extra parochiam poſſunt ad illam deferri, ib n. 5.

Mulier honeſta pro delicto leui non eſt carceranda, lib. 4. rub. 12. n. 1.

Alias Iudex punitur ib. n. 2.

Secus ſi delictum ſit graue, ib. n. 3.

Mulier dicitur minus delinquere, quam maſculus, d. rub. 12. n. 4.

Mulier propter adulterium perdit dotem, lib. 4. rub. 22. n. 1.

Et perdit etiam donationem propter nuptias, ibid. num. 2.

Mulieres bonæ conditionis, & famæ non tenentur ire in Palatium, lib. 2. rub. 43. n. 1.

Neque mulieres grauidæ, ib. n. 2.

Quæ verò dicantur mulieres bonæ conditionis, & famæ remittitur Iudicis arbitrio, n. 3.

A quo ſubminiſtrandæ ſunt expenſæ pro tranſmiſſione Notarij ad illas, ibi. n. 4.

Mulier non præſumitur habere niſi bona dotalia, lib. 2. rub. 45. n. 2.

Mulier ſine ſolemnitate ſtatuti neque poteſt contrahere cum patre, matre, & fratre, d. rubric. 45. num. 9.

Licet contrarium teneant alij, ib. n. 10.

Mulier non poteſt eſſe in iudicio ſine ſolemnitate ſtatuti, d. rub. 45. n. 11.

Neque poteſt deferre iuramentum litis deciſiuum, ib. num. 12.

Neque poteſt compromittere, ib. n. 13.

Mulieris contractus non valet ſine ſolemnitatibus, licet ei ſit vtilis, ib. n. 14.

Licet aliqui contrarium teneant, ib. n. 15.

Mulier non poteſt donare cauſa mortis ſine ſolemnitatibus ſtatuti, d. rub. 45. n. 16.

Neque poteſt adire hæreditatem, ibidem numer. 18.

Contrarium tenent aliqui, ib. n. 19.

Poteſt tamen illam repudiare ſine ſolemnitatibus, ibid. num. 17.

Mulier prohibita contrahere non poteſt contrahenti conſentire, d. rub. 45. n. 20.

Et illius contractus ſine ſolemnitatibus non valet, neque fauore pupilli, ibidem, numer. 21.

Valet tamen factus cum pia cauſa, ibidem numer. 22.

Contrarium quando conſenſus requiritur pro intereſſe viri, ib. n. 23.

Secus ſi contraxit cum Clerico, vel Eccleſia etiam ad non pias cauſas, ib. n. 24.

Mulier poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus pro liberando viro a carcere d. rub. 45. n. 25.

Vel ſi ſe obliget, ne vir carceretur, ibidem, numer. 26.

Dumodo illius obligatio non excedat dimidiam dotem, ib. n. 27.

Mulier dans de nullitate contractus ob non interuentum conſanguineorum quid teneatur probare, d. rub. 45. n. 44.

Et quia ſi mulier in Inſtrumento aſſerat conſanguineos eſſe proximiores, n. 45.

Mulier non poteſt alienare vltra medietatem dotis, lib. 2. rub. 45. n. 49.

Itaut ſi illam alienet vltra dimidiam ſit nulla in totum, ib. n. 50.

Licet aliqui contrarium teneant, ib. n. 51.

Niſi mulier eſſet in tali ætate, vt non poſſint ſperari nouæ nuptiæ, ib. n. 52.

Et mulier aſſerens remanere indotatam tenetur id probare, ib. n. 53.

Quod verò tempus ſit attendendum pro iudicanda læſione, ib. n. 54.

Mulier alibi nupta tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatuti ſuæ originis, d. rub. 45. n. 68.

Muro alieno quis vti poteſt etiam ſit ſit vicini ſoluto ei prætio, lib. 5. rub. 32. n. 1.

Et quis poteſt fabricare ſuper muro communi etiam ſi vicino noceat, n. 2.

Si murus ſit deſtinatus ad eleuandum, ſecus ſi ſit diuiſorius, n. 3.

Non poteſt tamen offici luminibus vicini ſi cubiculum remaneat cæcum, n. 4.

Niſi cubiculum lumen habere poſſet ex alio loco, num. 5.

Et an ſufficiat ad d. effectum lumen habere ex tecto, ib. n. 6.

Muri Ciuitatis dicuntur ſancti, lib. 4. rubrica 61. num. 1.

Muros Ciuitatis tranſcendens punitur pœna arbitraria, ib. n. 2.

Et illos perforans punitur pœna mortis, ibidem, num. 3.

Mutans ſibi nomen non punitur ſi fiat ſine dolo, & alterius præiudicio, lib. 4. rub. 50. n. 1.

Cum liceat ſibi nomen mutare pro defenſione perſonæ amicorum &c. ibi. n. 2.

Et licet ſibi mutare nomen turpe, ibidem, numero 3.

N

NEceſſarium fieri non poteſt in muro communi, lib. 5. rub. 36. n. 3.

Licet Cæpoll. diſtinguat, vt n. 4.

Negans delictum, & poſtea illud confitens gaudet beneficio ſtatuti de confitente, lib. 4. rub. 18. numer. 2.

Licet contrarium teneant aliqui, ib. n. 2.

Negans homicidium poteſt poſtea illud confiteri feciſſe ad defenſionem, ib. n. 4.

Negans non dicitur excipere, lib. 2. rub. 16. nu. 9.

INDEX.

Nemo cogitur ſtare in communione, lib. 1. rub. 67. num. 1.

Itaut diuiſio per teſtatorem perpetuò probiberi non poſſit, ib. n. 2.

Neque valeat pactum de ſtando in perpetua communione, ib. n. 3.

Neque ius petendi diuiſionem præſcribatur, ibid. num. 4.

Nepos admittitur vna cum patruo ad renouationem petendam vigore Bullæ Greg. XII. Annot. ad Bull. num. 50.

Licet ſecus ſit in terminis iuris communis, ibidem, num. 51.

Neptis non excluditur a patruo ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, lib. 2. rub. 62. num. 34.

Notarius inquiſitus de falſo pendente proceſſu poteſt Inſtrumenta conficere, lib. 4. rub. 46. n. 9.

Non poteſt tamen illa conficere poſt condemnationem, ib. n. 10.

Notario non creditur de commiſſione ei facta de reo examinando. lib. 4. rub. 5. n. 7.

Notarius poteſt ſe rogare de Inſtrumento ad fauorem filii, lib. 2. rub. 35. n. 13.

Et ad fauorem conſanguineorum, & vxoris, ibid. num. 14.

Notarij ſimplicitas non poteſt nocere partibus, lib. 2. rub. 36. n. 1.

Notarius cenſetur rogatus ponere in Inſtrumento clauſulas ſolitas poni, d. rub. 36. n. 3.

Notarij hæres ſi eſt Notarius habens protocolla defuncti tenetur in exemplatione adbibere ſolemnitates de quibus in cap. cum P. Tabellio de fid. Inſtr. lib. 2. rub 37. n. 1.

Fallit ſtante licentia illa extrabendi ſine d. ſolemnitatibus, ibi. n. 2.

Notarius debet babere mercedem pro rogitu, alias non cogitur rogare, lib. 2. rub. 38. n. 1.

Et debetur etiam ei merces pro extractione, ibid. num. 2.

Et ei creditur, fuiſſe ei petitam extractionem a partibus, ibi. n. 3.

Debeturque ei merces pro tota ſumma, non pro parte, ib. n. 4.

Quam tenetur diuidere cum hæredibus Notarij ib. num. 5.

Notarij dicti ſunt a Notis, lib. 2. rub. 35. n. 1.

Notarij ars dicitur honeſta, & viris ciuilibus apta, ib. n. 2.

Notarij tenentur conficere Inſtrumenta ad inſtantiam cuiuſque, ib. n. 3.

Notarij de iure eſſe debent ſaltem puberes, ibidem, num. 4.

Et debent babere protocollum ad conſeruandum ſcripturas, ib. n. 5.

Notario non creditur niſi de actu à ſe rogato, ibid. num. 6.

Itaut ei atteſtanti de aliquo Inſtrumento non credatur, ib. n. 7.

Secus eſt ſi dicat, illud apud eius acta fuiſſe dimiſſum, ib. n. 8.

Notarius quando connumeretur inter teſtes ad probandum teſtamentum, ib. n. 9.

Notarius ſibi adſcribens in teſtamento incidit in pœnam falſi, ib. n. 10.

Niſi tamen probetur per teſtes, verum fuiſſe quod adſcripſit, ib. n. 11.

Numerus 12. filiorum ſufficit pro obtinenda immunitate, lib. 1. rub. 61. n. 2.

Qui autem filij numerentur habes ibidem, numero 3.

Et in quibus filijs ceſſet d. priuilegium, ibidem, num. 4.

Numerum teſtium quando iudex poſſit refrenare, lib. 2. rub 8. n. 9.

Nullitas a ſtatuto inducta fauore mulieris non poteſt allegari a tertio, lib. 2. rub. 45. n. 46.

Cum d. contractus ſit nullus volente muliere, ibi. num. 47.

Fallit ſi ſit nullus ipſo iure, & fauore intereſſe, ib. num. 48.

Nullitas contractus ob defectum ſolemnitatum non poteſt allegari, niſi a minore, lib. 2. rub. 56. numer 16.

Niſi contractus ſit nullus ipſo iure, ib. n. 17.

Et quando nullitas eſt excluſiua iuris agentis, ibid. num. 18.

Et niſi tertius habeat intereſſe, ibi. n. 19.

Nunciatio noui operis poteſt fieri domino, fabris, & in die feriata, lib. 2. rub. 70. n. 2.

Nunciare nouum opus quilibet poteſt, ſi illud fiat in loco publico, ib. n. 4.

Nunciare nouum opus non poſſunt conductor, colonus, & inquilinus, ib. n. 9.

Nuncians nouum opus ſi ſuccumbat condemnatur in expenſis, d. rub. 70. n. 11.

Nundinarum priuilegio poteſt renunciari, lib. 3. rub. 13. n. 10.

Si tamen renuncietur expreſsè, alias ſecus, ibid. num. 11. & lib. 1. rub. 66. num. 5.

Nundinis durantibus nemo moleſtari, nec conueniri poteſt, lib. 1. rub. 66. num. 1.

Nundinæ in quo differant a mercatis, ibi. n. 2.

Nundinæ cum immunitate fieri non poſſunt ſine authoritate Principis, ib. n. 3.

Quicquid ſit in mercatis, ib. n. 4.

O

OBſeruantia concordiæ præſumitur, Annot. ad Bull. num. 78.

Maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, ibi. numer. 79.

Et ſtante inſertione illius in volumine ſtatutorum, ibi. n. 80.

Ocularis inſpectio poteſt fieri etiam poſt concluſum in cauſa, lib. 6. rub. 7. n. 5.

Quæ ſuperat omnes alias probationes, ibidem, numer. 6.

Offenſio facta cum alapa affert ignominiam, lib. 4. rub. 30. n. 1.

Sicut offenſio facta cum baculo dicitur grauis iniuria, ib. n 2.

Officium dicitur idem, licet Iudex ſit mutatus, lib. 4. rub. 17. n. . . .

Officia Aduocati, & Procuratoris Communis dicuntur munera publica, lib. 1. rub. 24. n. 1.

Officialis publicus tenetur conficere libros, lib. 1. rub. 26. n. 3.

Quicquid ſit in ſimplici exactore, ib. n. 4.

Præſumitur tamen illos feciſſe, ib. n. 5.

Officialis delinquens circa curam Hoſpitalis puniri poteſt a Iudice laico, lib. 1. rubrica 29. numero 4.

Officium Graſceriorum quid importet, lib. 1. rub. 41. num. 1.

Victualium appellatione quid veniat, ibi. n. 2.

Priui-

INDEX.

Priuilegium extrahendi graſciam quomodo intelligatur, ib. n. 3.
Officium Iudicis appellationis eſt latius officio Iudicis a quo, lib. 3. rubrica 6. numero 1.
Plures illationes ibidem referuntur, numero 2.
Officiales, & eorum familia poſſunt deferre arma, lib. 1. rub. 9. n. 1.
Nec non etiam Curiales, & familiares Principis, ib. n. 2.
Et poſſunt illa deferre etiam familiares Epiſcopi, ib. num. 3.
Et familiares S. Officij, & famuli Inquiſitorum, ib. num. 4.
Familiæ autem appellatione qui veniant, ibid. numer. 5.
Officiales, & Magiſtratus durante Officio non poſſunt conuenire, nec conueniri, lib. 1. rubr. 9. num. 12.
Quod procedit in Magiſtratibus maioribus, & temporalibus, ib. n. 3.
Maiores Magiſtratus qui dicantur, ibidem numer. 4.
Et qui dicantur Minores, ibidem numero 5.
Quæ procedunt tam in citatione reali, quam verbali, ib. n. 6.
Ita vt neque teneantur mittere procuratorem, ib. num. 7.
Et d. priuilegium procedit parte opponente, alias ſecus, ib. n. 8.
Et ſolum in loco vbi Magiſtratus geritur, non in alijs, ib. n. 9.
Vtrum vero Officialis poſſit comparere per procuratorem, ib. n. 10.
Officialis tenetur condemnare damnum dantem ad refectionem damni, lib. 6. rubrica 32. numero 7.
Oldrad. conſ. 21. non habet locum quando filij vocati ſunt a ſtatuto, lib. 2. rubrica 63. numero 19.
Opera ſeruilia prohibita in die feſto quæ dicantur remiſſiuè, lib. 1. rub. 1. n. 7.
Operarij laborantes in fundo alieno demandato alterius excuſantur, lib. 4. rubrica 39. numero 6.
Fallit ſi laboraſſent de nocte, vel alias eſſent in dolo, ib. n. 7.
Oppidum dicitur Terra muris cinta, lib. 6. rub. 49. num. 1.
Caſtrum vero dicitur caſa ſtricta, ſeu alta, ibid. num. 2.
Villa dicitur congregatio domorum ſine muris extra muros Ciuitatis, n. 3.
Opponens ſe Bullæ Gregor. XII. incurrit indignationem SS. Apoſtolorum, Annot. ad Bull. numer. 119.
Et peccare mortaliter volunt aliqui, ibid. numer. 120.
Licet ſolum intrare in d. caſu pœnam arbitrariam volunt alij, ibi. n. 121.
Quod declaratur, ib. n. 122. & 123.
Ordines ſeruandi per artifices circa feſtiuitates non ligant Iudæos, lib. 1. rub. 1. n. 8.

P

PActa, & conuentiones, de quibus in Bulla Gregor. XII. vti confirmata a Papa ex certa ſcientia ſunt vallida, Annotat. ad Bull. numero 1.
Maximè ſtantibus Clauſulis ſupplentes, & contrarijs non obſtantibus, ibidem numero 2.
Pactum quod finita linea bona reuertantur ad dominam non nocent renouationi, ibidem numer. 94.
Ratio aſſertur, ib. n. 95.
Pactum de retrouendendo diminuit de valore in 3. vel 4. parte, lib. 2. rub. 52. n. 5.
Licet id eſſe Iudici arbitrarium teneant alij, ibid. num. 6.
Pactum de retrouendendo poteſt alteri cedi, niſi adſit pactum in contrarium, d. rubric. 52. numer. 17. & 18.
Palea, & fænum veniunt appellatione fructuum, lib. 6. rub. 45. n. 1.
Et diuiduntur ſicut alij fructus, ibid. num. 2. & rub. 39. n. 6.
Papa habet liberam poteſtatem ſuper bonis Eccleſiarum, Annot. ad Bull. n. 101.
Papa confirmando conuentiones, & mandandi illas obſeruari dicitur de nouo conſtituere, ibid. numer. 102.
Pactum quod emphiteuta non poſſit expelli ex cauſa deteriorationis eſt vallidum, ibidem numero 63.
Niſi deterioratio eſſet dolosè facta, ibid. numer. 64.
Maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, ibid. numer. 65.
Paſſus eſt menſura quinquè pedum, lib. 6. rubr. 21. numer. 6.
Patris bonis confiſcatis eſt detrahenda legittima filiorum, lib. 4. rub. 27. n. 8.
Et dotes filiarum, ib. n. 9.
Et etiam dos vxoris, ib. n. 10.
Pater quando teneatur pro filio, dominus pro ſeruo de incendio remiſſiuè, lib. 4. rubrica 52. numero 7.
Pater, & maritus poſſunt agere pro iniuria facta filio, & vxori, lib. 4. rubrica 43. numero 6.
Pater ſi fideiubeat pro filio dicitur conſenſum præſtare, lib. 2. rub. 57. n. 6.
Fallit ſi ſtatutum requirat conſenſum expreſſum, ib. n. 7.
Et quando conſenſus requiritur pro forma, ibid. num. 8.
Pater poteſt conſenſum præſtare ad ſuum proprium commodum, lib. 2. rubrica 57. numero 11.
Niſi tamen ſtatutum requirat Patris authoritatem, ib. n. 12.
Pater ſi eſt abſens ſufficit interponere Decretum Iudicis, d. rub. 57. num. 23.
Idem eſt ſi pater, & filius non benè conueniant, ib. num. 24.
Fallit ſi ſtatutum requirat conſenſum Patris, & decretum, ib. n. 25.
Pater non poteſt dare votum in Conſilio ad fauorem filij regulariter, lib. 1. rub. 21. n. 8.

INDEX.

Pater ſoluens condemnationem pro filio poteſt ei illam imputare in legittimam, lib. 6. rubr. 34. num. 5.
Non tenetur tamen ſoluere condemnationem pro filio, lib. 4. rub. 57. n. 10.
Pauper quis dicatur remiſſiuè, lib. 1. rubr. 14. numer. 3.
Pax an habenda ſit ab omnibus hæredibus occiſi, vel ſufficiat a maiori parte, lib. 4. rubric. 27. numer. 12.
Pacis fractæ delictum eſt mixti fori, lib. 4. rubr. 29. num. 1.
Pax non dicitur rupta ex offenſione ſequuta ex noua cauſa, d. rub. 29. n. 2.
Et quælibet noua cauſa excuſat etiam iniuſta, ibi. num. 3.
Quæ noua cauſa in dubio præſumitur, ibid. numer. 4.
Quod declaratur, ib. n. 5.
Paces fractæ pœna habet locum etiam ſi offenſio facta ſit extra territorium, ibidem numero 6.
Pax probari poteſt etiam per teſtes, d. rub. 29. numer. 8.
Non tamen ſufficit ſi agatur de fractura pacis, ibi. num. 9.
Licet contrarium teneat Bonfin. relatus, ibid. numer. 10.
Pax non dicitur rupta ex exoneratione archibuſij ſi ſtatutum requirat offenſam in perſonam, ibid. num. 11.
In dubio eſt iudicandum pacem non fuiſſe ruptam.
Pax optima rerum, lib. 1. rubrica 18. numero 1.
Et ideo tenentur Papa, & Princeps illam procurare, ib. n. 2.
Ac etiam Decuriones Ciuitatis, ibidem numero 3.
Pecuniæ depoſitate in Monte pietatis cui pereant, lib. 1. rub. 31. n. 10.
Pecunia non ſubhaſtatur, ſed illa adiudicatur creditori, lib. 2. rub. 19. n. 38.
Pœna petentis plus debito non habet locum ſtante clauſula ſaluo iure, lib. 2. rubrica 17. numer. 3.
Nequè ſtante clauſula Omni meliori modo, ibid. num. 4.
Pena petentis plus debito vt habeat locum requiritur probatio doli, dict. rubrica 17. numero 5.
Fraus autem non præſumitur, ibidem numero 6.
Neque d. pœna habet locum quando petitio fuit facta per Procuratorem, n. 7.
Et quando petens ſucceſſit in ius alterius, ibid. numer. 8.
Licet aliqui contrarium teneant, ibidem numer. 9.
Peti plus debito dicitur quatuor modis, re, cauſa, loco, & tempore, d. rub. 17. num. 1.
Et petens plus debito punitur diuerſimode de iure communi, ib. n. 2.
Pena petentis plus debito non habet locum quando petens conuincitur ex ſua confeſſione, numer. 10.
Neque quando plus debito petitur extra iudicium, ib. n. 11.
Et petens plus debito a quo tempore deſiſtere poſſit, ib. n. 12.
Et vigore d. ſtatuti intrat pœna per ſolam petitionem, ib. n. 13.
Pena negantis debitum iam ſolutum, & illud petentis quando ſit locus, d. rubrica 17. numero 14.
Pœnæ in contractu appoſitæ hodie non exiguntur niſi quatenus interſit, lib. 2. rubrica 61. numero 3.
Etiam in contractibus iuratis dum ſtatutum tollit vires iuramenti, ib. n. 4.
Et maximè qui ad Eccleſiam, & Eccleſiaſticos, ib. num. 5.
Quæ videntur ceſſare in penis appoſitis in compromiſſis, ib. n. 6.
Pœnæ contra negantes non eſt locus quando negatum fuit per errorem, lib. 2. rubrica 7. numero 3.
Nequè quando negatio fuit reuocata, ibid. numer. 4.
Nequè quando fuerunt negatæ poſitiones impertinentes, ib. n. 5.
Pena ſtatuti tollit penam iuris communis, lib. 4. rubrica 23. numer. 3. & rubrica 25. numero 7.
Etiam ſi ſtatutum iuri communi expreſsè non deroget, ib. n. 4.
Pena alienantis bona in forenſes non habet locum niſi ſequuta traditione, lib. 2. rubr. 54. numer. 13.
Pæna confeſſati criminis contra frangentem carcerem habet locum ſolum quando carceratus habuit ſcientiam ſuæ carcerationis, lib. 4. rub. 60. num. 1.
Nequè habet locum in fugiente ex carcere ſine fractura, & conſpiratione, n. 2.
Nequè contra illum, qui carcerem fregit, ſed non euaſit, ib. n. 3.
Nequè d. pena habet locum in iniuſtè carcerato, ib. n. 4.
Nequè contra eum, qui fugit animo reuertendi, ib. n. 5.
Pena quod duplicetur contra offendentem Ciuem non habet locum ſi offenſa ſit facta extra territorium, lib. 4. rub. 65. n. 1.
Pena appoſita in compromiſſo poteſt exigi, lib. 2. rub. 27. n. 43.
Fallit de conſuetudine, ib. n. 44.
Pœna quæ ſit contra Iudicem recipientem indebitè ſportulas, lib. 2. rub. 25. n. 7.
Pena priuati carceris non habet locum in detinente aliquem ob correctionem, lib. 4. rubrica 41. num. 1.
Nequè in retinente Meretricem libidinis cauſa, ib. n. 2.
Nequè in creditore capiente debitorem ab eo rogatus ne carceretur, ib. n. 3.
Neque quando ſequuta captura detinens id Iudici denunciauit, ib. n. 4.
Habet tamen locum d. pœna in detinente ligatum, vt non poſſit exire, ib. n. 5.
Percuſſio facta in facie cum cicatrice dicitur atrox delictum, lib. 4. rub. 31. num. 1.
Et eo magis ſi ſit facta mulieri, ibidem numer. 2.
Periurus in iuramento deciſiuo non punitur criminaliter, lib. 2. rub. 12. n. 16.

Con-

Contrarium tenent plures Doctores, ibidem numero 17.
Periurus in iuramento calumniæ non punitur criminaliter, lib. 2. rub. 10. n. 14.
Niſi de periurio conſtet ex confeſſione, vel euidenter, ib. n. 15.
Perſona quæ dicatur ſimplex quò ad reſponſionem poſitionibus eſt arbitrarium, lib. 2. rubric. 6. numer. 15.
Pes eſt menſura quindecim digitorum, lib. 5. rubr. 27. num. 5.
Peſtis eſt flagellum maior quocunque alio, lib. 5. rub. 30. n. 2.
Petitiones datæ contra Iudicem in ſindicatu elapſo termino non attenduntur, lib. 1. rubr. 17. numer. 2.
Etiam ſi allegentur abſentia, vel impedimentum, ib. n. 3.
Licet contrarium teneant aliqui, ibidem numer. 4.
Piæ cauſæ fauore plura ſpecialia fuerunt a iure introducta, lib. 5. rub. 42. n. 2.
Pignoris negati pœnæ vt ſit locus debet de negatione conſtare vltra depoſitionem birruariorum, & plazzarij, lib. 4. rub. 62. n. 10.
Piſcari omnibus licet in flumine publico, lib. 4. rub. 68. num. 1.
Dummodo non vtatur malorum ſuccuum commixtione, ib. n. 2.
Plazzario creditur circa ea, quæ ſpectant ad eius officium, lib. 1. rub. 59. n. 1.
Secus verò quò ad alia, ibid. num. 2.
Et ei non creditur quò ad ſolemnitates ſubhaſtationis, ib. n. 3.
Licet credatur quò ad ſubhaſtationem, ibid. numer. 4.
Plazzarius facta relatione non poteſt ſe corrigere ex interuallo, ib. n. 5.
Et quo ad relationem creditur Notario, non autem plazzario, ib. n. 6.
Plazzario creditur, aliquem recepiſſe in depoſitum res executatas, d. rub. 59. n. 7.
Plazzario referente non inueniſſe bona deuenitur ad capturam perſonæ, lib. 2. rubrica 3. numer. 41.
Poculum amatorium ſine abuſu ſacramentorum, Dominis inuocatione, & alijs non eſt ſortilegium qualificatum, & hæreticale, lib. 4. rubr. 69. num. 3.
Poſſeſſio capta lite pendente dicitur attentata, lib. 3. rub. 8. n. 7.
Etiam ſi ſit capta pendente termino ad appellandum, ib. n. 8.
Itaut illa non ſit manutenibilis, ibidem numero 9.
Et eſt attentata etiam capta poſt præſentatam inhibitionem, ib. n. 10.
Poſſeſſio data cum clauſula quatenus poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio, &c. non præiudicat, lib. 2. rub. 33. n. 5.
Qui effectus d. clauſulæ qualis ſit declaratur, ibid. num. 6.
Poſseſſore exiſtente non poteſt procedi ad immiſſionem eo non citato, d. rub. 33. n. 7.
Et ſi procedatur poſseſſio acquiſita non eſt manutenibilis, ib. n. 8.
Poſſeſſio dicitur plena quando alius poſſidet, vel detinet, ib. n. 9.
Poſſeſſionem ſibi turbatam accuſans tenetur probare poſſeſſionem, & turbationem, lib. 4. rubr. 39. num. 2.
Et quod poſſederit tempore litis conteſtatæ, ibid. num. 3.
Et an teneatur probare dolum, vel ſufficiat latam culpam, ib. n. 5.
Modi verò quibus turbatur poſſeſſio recenſentur ibi remiſſiuè, n. 4.
Poſitiones dari non poſſunt poſt concluſum in cauſa, lib. 2. rub. 6. n. 2.
Contrarium tenent plures Doctores, ibid. numer. 3.
Poſitiones debent eſſe conceptæ diſpoſitiuè non interrogatiuè, d. rub. 6. n. 8.
Poſitiones vt tranſeant in confeſſum debet moneri principalis, ib. n. 10.
Et monitio debet eſſe perſonalis, ibidem numero 11.
Sufficere intimari ad domum aliquo præſente tenet Michal. ib. n. 13.
Poſitionibus reſpondere non tenetur habens authorem, ib. n. . .
Poſitionibus concernentibus factum alienum quis non tenetur reſpondere, ib. n. 17.
Reſponſio poſitionibus quando dicatur ſimplex, d. rub. 6. n. 18.
Ponens fatetur, d. rub. 6. num. 19.
Poſitiones notoriè impertinentes non ſunt admittendæ, d. rub. 6. n. 20.
Etiam ſi ſtatutum mandet illas cum clauſula, ibid. num. 21.
Et quid operetur d. clauſula, ibidem numero 22.
Poſitio partim vera, & partim falſa poteſt in totum negari, ib. n. 24.
Licet contrarium teneant plures Doctores, ibid. num. 25.
Poſitionibus eſt iterum reſpondendum ſi non ſit benè reſponſum, ib. n. 26.
Præceptum de noui operis nunciatione per comparitionem reſoluitur in vim citationis, lib. 2. rubr. 70. num. 3.
Præfecti annonæ tenentur ad refectionem damni ſi frumentum corrumpatur, lib. 1. rubr. 30. numer. 1.
Et ad refectionem damni ſequuti ex eorum mala adminiſtratione, ib. n. 2.
Et ſi frumentum in eorum vſum conuertunt puniuntur confiſcatione bonorum, ibidem numero 3.
Non tamen tenentur pro frumento ſubtracto ſine eorum culpa, ib. n. 4.
Præfectis annonæ poteſt conſtitui ſalarium pro eorum labore, ib. n. 9.
Et debent conſeruari indemnes, niſi negligenter ſe geſſerint, ib. n. 12.
Præſens venditioni, & recipiens prætium præſumitur retractui renunciare, lib. 1. rubr. 55. numer. 22.
Prætium rerum venialium, & ad victum neceſſariarum poteſt a Communitate taxari, lib. 5. rubr. 18. num. 1.
Prætoris officium eſt diſcordias dirimere, & pacificum ſtatum procurare, lib. 6. rub. 43. n. 1.
Princeps faciendo gratiam non præſumitur gratiare de intereſſe partis, lib. 6. rubr. 36. numer. 1.

392

INDEX.

Cum reſcripta Principis intelligantur ſaluo iure alterius, ib. n.2.

Et quod noluerit tertio præiudicare, ibidem numer. 3.

Princeps non poteſt generaliter ſtatuere, quod credatur vnico teſti, lib. 4. rubrica 20. numer. 4.

Poteſt id tamen facere in caſu particulari ex iuſta cauſa, ib. n. 5. & vide infra.

Principalis citari non poteſt poſt conſtitutum procuratorem, lib. 2. rub. 2. n. 5.

Priuilegia conceſſa nouis ciuibus habent locum durante habitatione, lib. 1. rub. 68. n. 1.

Probationes nouæ ſi fiant per debitorem, id poteſt facere etiam creditor, lib. 2. rubrica 18. numer. 4.

Probari poteſt contrarium contra iuramentum in litem, lib. 2. rub. 11. n. 9.

Procurator ſpecialis admittitur ad iurandum de calumnia pro domino, lib. 2. rubric. 10. numer. 2.

Et etiam procurator generalis ad lites de conſuetudine, ib. n. 3.

Et dicitur procurator ſpecialis ſi habeat mandatum ad iurandum in d. cauſa, n. 4.

Procurator tenetur iurare de calumnia in animam propriam, d. rub. 10. n. 5.

Et tenetur iurare etiam Aduocatus, ib. n. 6.

Quod tamen de conſuetudine non ſeruatur, ibidem num. 7.

Et tenentur iurare Tutor, Curator, & alij relati, ib. n. 8.

Procurator minoris an teneatur contrahere cum ſolemnitatibus ſtatuti, lib. 2. rubrica 56. numer. 42.

Procurator poteſt renunciare ferijs ſine ſpeciali mandato, lib. 2. rub. 8. n. 9.

Procuratores ſunt qui facta cauſarum Aduocatis, & Iudicibus explicant, lib. 2. rubrica 26. numer. 4.

Procurator mulieris tenetur ſeruare ſolemnitates ſeruandas per ipſam, lib. 2. rubrica 45. numer. 7.

Niſi Procurator eſſet conſtitutus cum ſolemnitatibus, ib. n. 8.

Procurator non admittitur in criminalibus quando pena eſt ſupra relegationem, lib. 4. rubric. 8. num. 1.

Procurator non poteſt iurare in litem ſine mandato ſpeciali, lib. 2. rub. 11. n. 5.

Procurator debet habere mandatum ſpecialiſſimum ad ponendum, lib. 2. rub. 6. n. 5.

Contrarium tenent plures Doctores, ib. n. 6.

Procurator non poteſt Iudicem recuſare ſine ſpeciali mandato, lib. 2. rub. 5. n. 4.

Princeps non poteſt prorogare terminum ad redimendum iam elapſum, lib. 2. rub. 52. n. 20.

Propoſitiones in Conſilio ſunt faciendæ ſecundum conſuetudinem, lib. 1. rub. 21. n. 7.

Propinqui poſſunt moderatè corrigere propinquos, lib. 4. rub. 59. n. 1.

Quod declaratur per ſtatutum, ib. n. 2.

Proximior vt poſſit conſentire in contractu debet eſſe maior 25. anno, lib. 2. rub. 57. num. 5. & rub. 56. num. 24.

Niſi tamen haberet diſcretionem, ib. n. 25.

Et quid ſi d. proximiores recuſent conſentire, ibid. num. 26.

Proximiores non poſſunt conſentire in contractu, in quo habent intereſſe, lib. 2. rub. 56. n. 36.

Intereſſe tamen debet eſſe certum, & conſiderabile, ib. n. 37.

Declara vt lib. 2. rub. 45. n. 42.

Et an proximiores debeant eſſe mulieri vtrinque coniunctis, & quomodo, ib. n. 43.

Prouocatus non punitur, vel mitius ſi prouocantem iniuriauerit, lib. 4. rub. 43. n. 5.

Publico in loco nihil immitti debet, per quod illius vſus impediatur, lib. 5. rub. 27. n. 1.

Itaut ſi quid immiſſum ſit illud ſit remouendum, ib. n. 2.

Pupillus non poteſt eſſe in iudicio ſine authoritate tutoris, lib. 2. rub. 55. n. 5.

Sed citandi ſunt coniuncti, vt veniant ad illum defendendum, ib. n. 6.

Q

QValitates requiſitæ a ſtatuto in ceſſione bonorum ſunt de forma, lib. 2. rub. 73. n. 1.

Quietatio generaliter facta omnia compræhendit, lib. 2. rub. 29. n. 6.

Quietationes probant, ſi teſtes dicant, habere notam manum ſcribentis, ib. n. 7.

R

RApiens meretricem pœna raptus non tenetur, lib. 4. rub. 40. n. 1.

Non tamen debet euadere impunitus, ibid. numer. 2.

Maximè ſi mulier rapta deſierit meretricari, ib. num. 3.

Et quid ſi mulier rapta ſit maritata licet meretrix, ib. n. 4.

Ratificatio confeſſionis factæ in tortura quando ſit facienda, lib. 4. rub. 6. n. 6.

Reconuentio fieri poteſt in qualibet parte iudicij ad prorogandam iuriſdictionem, lib. 2. rub. 15. numer. 2.

Secus quo ad effectum ſimultanei proceſſus, ibid. num. 3.

Reconuentio facit, quod quis ſortiatur forum Iudicis non ſui, d. rub. 15 n. 6.

Non tamen habet effectum prorogatiuum ſi fiat coram Iudice incompetente, ibidem numero 7.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem numero 8.

Reconuentio fieri non poteſt in cauſa appellationis d. rub. 15. n. 9.

Nequè poſt ſententiam, ibidem numero 10.

Reconuentio non retardat executionem obligationis Cameralis, ib. n. 11.

Reconuentio eſt permiſſa regulariter in omnibus cauſis, ib. num. 16.

Reconuentio de maiori ſumma admittitur coram Iudice, qui non eſt competens niſi pro certa ſumma, lib. 1. rubr. 11. num. 8.

Recuſatione propoſita geſta per Iudicem ſunt ipſo iure nulla, lib. 2. rub 5. n. 9.

Requiri tamen appellationem tenet Rota, ibid. num. 10.

Si tamen ſententia lata poſt recuſationem eſt iuſta poteſt confirmari, n. 11.

INDEX:

Recuſationi cenſetur renunciatum per comparitionem coram eodem Iudice, dict. rubrica 5. num. 12.

Niſi comparitio facta ſit cum proteſtatione, ibid. num. 13.

Reductio ad arbitrium boni viri an ſit facienda coram Iudice rei, vel arbitratoris, lib. 3. rub. 3. num. 13.

Refectio præſumitur facta per ſocium nomine communi, lib. 2. rub. 69. n. 2.

Refectio muri communis quomodo ſit facienda remiſſiuè, lib. 2. rub. 69. n. 7.

Remedium l. 2. C. de reſci. vend. non eſt exercibile contra tertium, lib. 2. rubric. 58. numer. 11.

Fallit in ſubſidium, n. 12. & 13.

Remedium l. 2. C. de reſci. vend. habet locum etiam in ſubhaſtatione, lib. 2. rubrica 19. numero 24.

Etiam in bonis mobilibus, ibidem uumero 25.

Remiſſio penſionis eſt facienda in locatione ob magnam ſterilitatem, lib. 2. rubrica 71. numer. 1.

Damnum vero quale eſſe debeat eſt controuerſum inter Doctores, ib. n. 2.

Remiſſioni penſionis non eſt locus ſi ſit renunciatum omni legum auxilio, ibidem numero 5.

Neque quando conductor ſuſcepit in ſe periculum caſuum fortuitorum, n. 6.

Licet non teneatur de nimis inſolitis, ibidem numer. 7.

Neque quando conductor promiſit remiſſionem non petere, ib. n. 8.

Neque ſtante obligatione Camerali, ibidem numer. 9.

Et eſt habenda ratio omnium rerum locatarum vnica locatione, ib. n. 10.

Renouationem petenti competit actio perſonalis, ſeu officium Iudicis Annotat. ad Bull. numero 52.

Quæ competit etiam contra nouum emphiteutam renouatum, ib. n. 53.

Renouatio bonorum emphiteuticorum quam ſpeciem renouationis ſapiat, ibidem numero 54.

Renouatio inueſtituræ dicitur non noua conceſſio, ſed continuatio primæ, ibidem numero 75.

Renuntiatio locationis admittitur etiam elapſo tempore intra modicum, lib. 2. rubrica 71. numer. 12.

Requiſitio facienda vicino vigore ſtatuti de forma, & non ſufficit ſcientia, lib. 1. rubrica 55. numer. 32.

Itaut Iudex interponens Decretum ſuper alienatione non ſibi præiudicet, ib. n. 33.

Retrouendere promittens quandocumquè non tenetur poſt 30. annos, lib. 2. rub. 52. n. 10.

Licet contrarium teneant aliqui Doctores, ibid. num. 11.

Reuelare delictum nemo tenetur, lib. 4. rubr. 4. numer. 1.

Fallit ſtante ſtatuto in contrarium, ibidem numer. 2.

Conſtito tamen de ſcientia commiſſi delicti, ibid. num. 3.

Reſtitutio datur ex capite ignorantiæ contra præſcriptionem ſtatuti, lib. 2. rubrica 30. numer. 30.

Contrarium tenent aliqui, ib. n. 31.

Ignorantia autem debet eſſe omni ex parte probabilis, ib. n. 32.

Reſolutiones vt valeant maior pars Conciliariorum debet conſentire, lib. 1. rubr. 21. numer. 3.

Fallit in reſolutionibus voluntarijs quæ requirunt conſenſum omnium, ibidem numero 4.

Reus in cauſa appellationis poteſt nouas probationes facere, lib. 3. rub. 14. n. 5.

Reus non habens in ære luit in corpore, lib. 4. rub. 71. num. 1.

Non procedit in viris nobilibus, & honeſtis, ibi. num. 3.

Et habet locum in pęnis deſcendentibus ex delicto non ex contractu, ib. n. 4.

Qualis vero debeat eſſe d. pœna remittitur arbitrio Iudicis, ib. n. 5.

Reus volens recuperare tenutam quando teneatur cauere de ſtando iuri, lib. 2. rubrica 3. numer. 43.

Retractus non præſcribitur minori tempore 30. annorum, lib. 1. rub. 55. n. 31.

De retractu coactiuo quo ad rem vrbanam vide remiſſiuè, d. rub. 55. n. 39.

Reus condemnatus in pœnam pecuniariam appellans debet facere depoſitum, lib. 3. rub. 15. n. 1.

Fallit ſi reus velit remanere carceratus, ibid. numer. 2.

Non auditur volens dare pignus, ibidem numer. 3.

Rota meminit de ſtatuto Eugubino de duabus conformibus, lib. 3. rub. 11. n. 1.

Retractum an excludat renunciatio extraiudicialis, lib. 1. rub. 55. n. 34.

S

Sal de iure communi poteſt vendi a quolibet priuato, lib. 1. rub. 46. n. 2.

Hodie verò d. ius vti de regalibus ſpectat ad Principem, ib. n. 3.

Salaria publica, pecuniæ depoſitatæ, & penſiones domorum non ſequeſtrantur, lib. 2. rubr. 42. numer. 21.

Salarium Iudex poteſt augere ratione laboris, lib. 2. rub. 26. n. 10.

Salarium debetur Aduocato, & Procuratori etiam reportata ſententia contraria, ib. n. 11.

Salarium Aduocatorum, & ſimil. habet hipotecam tacitam cum priuilegio prælationis, ibid. num. 14.

Salarium Aduocatorum non augetur ob exceptiones a reo oppoſitas, d. rubric. 26. num. 15. vide infra.

Saluianum poteſt cumulari cum hipotecaria, lib. 2. rub. 31. n. 18.

Saluus conductus quando ſit concedendus inquiſito de pluribus delicti pro vno ſic, & pro alio non, lib. 4. rub. 9. n. 4.

Sanctorum Reliquiæ ſunt ab omnibus venerandæ, lib. 1. rub. 2. n. 1.

Maximè poſt approbationem de illis factam, ibid. num. 2.

INDEX.

Reliquiarum vero nomine quid veniat, ibid. numer. 3.

Scriptura priuata dicitur quæ fit non a perſona publica, & non habet authoritatem, lib. 2. rubr. 32. num. 2.

Scriptura priuata diſtinguitur in tres ſpecies Apocam, Antacopam, & Singrapham, ibidem num. 2.

Apoca eſt per quam creditor facit receputum debitori, ib. n. 4.

Singrapha dicitur quæ a pluribus qui in alicuius rei fidem pariſcuntur ſcripta eſt, n. 5.

Antapoca eſt, quæ fit per debitorem creditori de debito, ib. n. 6.

Scripturam ad recognoſcendum cogitur quis per mulctam, & captis pignoribus, d. rubr. 32. numer. 8.

Etiam ſi ſcriptura ſit alterius, ib. n. 9.

Scriptura habetur pro recognita, ſi Iudex illam pronunciat pro tali, d. rub. 32. n. 10.

Et a d. decreto Iudicis non datur appellatio, ibid. num. 11.

Scriptura priuata ſemper poteſt recognoſci ſi non fuit oppoſitum, ib. n. 12.

Et parte non opponente non requiritur recognitio, num. 13.

Scriptura negata ſi eſt priuata quomodo recognoſcatur per teſtes, d. rub. 32. n. 15.

Et quid ſi teſtes habeant notam manum concurrentibus adminiculis, ib. n. 16.

Et an prædicta procedant in ſcriptura, quæ fieri ſolet parte abſente, ib. n. 17.

Scriptura priuata probat licet recognoſcens neget contenta in ea eſſe vera, ib. n. 23.

Scriptura priuata recognita non retrotrahitur quo ad hipotecam in præiudicium tertij, ibidem num. 24.

Cum hipoteca in ſcriptura priuata oriatur a die recognitionis, ib. n. 25.

Scriptura priuata habens vim Inſtrumenti ex ſtatuto quando concurrat cum Inſtrumento, numero 26.

Scriptura confecta a Notario non matriculato non probat, lib. 2. rub. 35. n. 19.

Contrarium de æquitate tenent plures Doctores, ib. n. 20.

Salarium famulorum quando dicatur præſcriptum ex ſtatuto, lib. 2. rub. 30 n. 33.

Et ſtatutum de præſcriptione ſalarij non procedit in mercede artificum, & Notarij, numer. 34.

Neque in mercede calculata, ibidem, numero 35.

Sententia exequi non poteſt poſt 15. annos ſtante ſtatuto inducente præſcriptionem, lib. 2. rub. 30. num. 27.

Sententia lata perempta inſtantia eſt nulla, lib. 2. rub. 19. n. 7.

Fallit ſi ſtatutum imponat pęnam Iudici cauſam non expedienti, ib. n. 8.

Secus ſi eſt præfixa cauſæ, vel actioni, numero 10.

Et quid ſi inſtantia eſt præfixa Iudici, ibid. numer. 9.

Sententia lata ab vno ex arbitris alio abſente eſt nulla, lib. 2. rub. 27. n. 38.

Sententia mandans fieri compromiſſum habet vim diffinitiuæ, ib. n. 39.

Sententiæ dicuntur conformes quando ſecundus Iudex dixit, benè iudicatum, lib. 3. rubr. 11. num. 5.

Et quando pronunciat primam ſententiam eſſe exequendam, ib. n. 6.

Sententiæ vt ſint conformes ſufficit, quod concordent in ſubſtantia, & effectu, ib. n. 7.

Sententiæ ſi vna condemnat in centum, & alia in 50. dicuntur conformes quo ad 50. ibidem numer. 8.

Licet contrarium teneant alij, ibidem numero 9.

Quæ opiniones concordantur, ib. n. 10.

Sententiæ dicuntur conformes, licet ſecunda confirmetur ex nouis probationibus, ibidem numer. 11.

Si tamen diſcordent in qualitate, & ſubſtantia non ſunt conformes, ib. n. 12.

Sententiæ duæ facientes rem iudicatam vigore ſtatuti dicuntur ſubrogatæ loco trium, ibid. numer. 13.

Et ideo illarum executio retardari non poteſt, ib. num. 14.

Sententia eſt intimanda domino cauſæ, non procuratori, lib. 3. rub. 1. n. 11.

Et ſi fiat authoritate Iudicis non eſt inſerendus tenor ſententiæ, ib. n. 12.

Sententia quando dicatur habere mixturam vt pars appellabilis trahat partem non appellabilem, d. rub. 1. n. 26.

Sententia interlocutoria eſt pronunciatum Iudicis ſuper aliquo emergenti ſeorſum a negocio principali, lib. 3. rub. 2. n. 1.

Sententia liquidans creditum eſt appellabilis, lib. 2. rub. 3. n. 12.

Sententia eſt ferenda tam ſuper cauſa conuentionis, quam reconuentionis, lib. 2. rubric. 15. numer. 12.

Declara vt ib. n. 13.

Sequeſtrum de iure communi eſt regulariter prohibitum, lib. 2. rub. 42. n. 1.

De conſuetudine tamen generali indifferenter relaxantur, ib. n. 2.

Sequeſter licet quis cogi non valeat ad retinendum, d. rub. 42. n. 3.

Fallit ſi illud acceptauit, ib. n. 4.

Sequeſter ſi ſoluat, vel det alteri rem ſequeſtratam tenetur de proprio, & ad intereſſe, ibidem numer. 5.

Etiam ſi id faciat iuſſu Iudicis, ſi non oppoſuit, ib. num. 6.

Et tenetur etiam appellare, ibidem numero 7.

Sequeſter tenetur de dolo, & lata culpa tantum d. rub. 42. num. 8.

Sequeſtrum fieri poteſt etiam in die feriata d. rub. 42. num. 9.

Et in die feriata poteſt reuocari, ibidem numero. 10.

Sequeſtrum reuocatur cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, ib. num. 11.

Et ſufficit cautio iuratoria ſi perſona non eſt ſuſpecta, ib. num. 12.

Non reuocatur tamen cautione quando fuit factum, vt debitor ſoluat, ibidem numero 14.

Et quando illud fuit obtentum contra obligatum in forma Cameræ, ib. n. 15.

INDEX.

Et quando ſequeſtrum reuocari non poſſit ſatisdatione remiſſiuè, ib. n. 16.

Sequeſter nullum damnum pati debet occaſione rei ſequeſtratæ, d. rub. 42. n. 17.

Itaut pro expenſis præſtitis præferatur hipotecæ anteriori, ib. n. 18.

Sequeſtrum factum a pluribus poteſt reuocari ab vno tantum pro ſua rata, ib. n. 19.

Sequeſtrum obtinens contra aliquem poteſt illum cogere ad iurandum an ſit eius debitor, numero 20.

Sequeſtrum quantum durare debeat remiſſiuè, d. rub. 42. num. 22. & 23.

Seruitus viæ dicitur diſcontinua, lib. 6. rub. 20. numer. 1.

Et ideo ad illam acquirendam requiritur tempus immemorabile, ib. n. 2.

Niſi allegetur titulus, & probetur quaſi poſſeſſio decem annorum, ib. n. 3.

Sindici, & Gualdarij non puniuntur non referendo delicta de nocte commiſſa, lib. 4. rubrica 3. numer. 1.

Niſi conſtet de notorietate delicti, vel de illorum ſcientia, ib. n. 2.

Nec quando delictum eſt omninò occultum, ibid. num. 3.

Cum non teneantur denunciare niſi delicta notoria, ib. n. 4.

Nequè delicta commiſſa extra territorium, ibid. num. 5.

Minor non poteſt conſtitui Gualdarius, & ſic non tenetur ad d. pœnam, n. 6.

Nec quando fuit præuentus ab offenſo in denunciando, ib. n. 7.

Sindicus, Barbitonſor, & Chirurgus aggrauantes, & minuentes qualitates delicti in relatione tenentur pœna falſi, lib. 4. rubrica 4. numero 4.

Sindici Villarum an poſſint petere abolitionem fieri remiſſiuè, lib. 4. rub. 15. n. 4.

Sindicus electus ab Vniuerſitate non poteſt officium recuſare, lib. 1. rub. 25. n. 1.

Sindicus licet coactus tenetur fideiuſſorem præſtare, ib. n. 2.

Sindicus Communitatis non dicitur procurator ſingulorum, ib. n. 3.

Sindicus Communitatis agit etiam in cauſis requirentibus mandatum ſpeciale, ibidem numer. 4.

Et poteſt etiam iurare de calumnia, ibidem numer. 5.

Et poteſt reſpondere poſitionibus, ibidem numero 6.

Sindicum non ſufficit citare quando conuenitur Vniuerſitas, d. rub. 25. n. 7.

Sindicus dum mittitur ad aliquem locum debet habere ſalarium, ib. n. 8.

Socius inuito ſocio poteſt reficere rem communem, & acquirit partem ſocij, ſi intra quadrimeſtre prætium non reddit, lib. 2. rubric. 96. numer. 1.

Sodomiæ crimen dicitur atrociſſimum, & de exceptis, lib. 4. rub. 25. n. 1.

Et probatur præſumptionibus, & coniecturis, ib. num. 2.

Et per coniecturas probatur illius corpus delicti, ib. n. 3.

Niſi tamen adeßet fractura, ib. n. 4.

Solemnitates Statuti requiruntur quando minor compromittit voluntariè, lib. 2. rubric. 56. numer. 20.

Solemnitates Statuti de contractibus Mulierum ſunt de forma, lib. 2. rubrica 45. numero 5.

Itaut mulier contrahens ſine d. ſolemnitatibus non obligetur naturaliter, ibidem numero 6.

Solutionis præſumptio ſi ceſſet ob malam fidem reuiuiſcit illa ſuperueniente, lib. 2. rubric. 30. numer. 28.

Solutionis præſumptio oriens ex ſtatuto debet per debitorem allegari, dict. rubrica 30. numero 29.

Sorori innuptæ vigore ſtatuti excluſiui non excludit nuptam, lib. 2. rub. 62. n. 15.

Soror excluſa a ſucceſſione fratris an cenſeatur excluſa a ſucceſſione ſororis, rubrica 62. numero 4. 5.

Sortilegium eſt ſuperſtitio illuſoria, qua homines vtuntur miniſterio Dæmonis, lib. 4. rubr. 69. num. 1.

Quod diuiditur in qualificatum, & hæreticale, & in non qualificatum, & non hæreticale, ibid. num. 2.

Sportulæ vndè dicantur, lib. 2. rubrica 25. numero 1.

Sportulæ non debentur Iudici ordinario, ibidem numer. 2.

Fallit ſtante conſuetudine in contrarium, ibid. numer. 3.

Et non debentur etiam ſi Iudici ordinario ſit datus adiunctus, ib. n. 4.

Et etiam ſi ei ſit commiſſa cauſa per Principem, ib. n. 5.

Sportulæ ceſſante ſtatuto debentur ſecundum conſuetudinem, d. rub. 25. n. 6.

Sportulæ debentur Iudici etiam ſi partes ſe concordauerint, d. rub. 25. n. 8.

Sportulæ nequè debentur Iudici Eccleſiaſtico, ibid. num. 9.

Niſi adſit conſuetudo in contrarium, ibidem numer. 10.

Sportulæ non debentur in cauſis pauperem, ibid. numer. 11.

Sportulæ debentur arbitris electis vigore ſtatuti, ibi. num. 12.

Sportulæ non debentur in cauſis ſummarijs, ibid. numer. 13.

Sportulæ non debentur, vbi non eſt opus libelli, nec fertur ſententia, ib. n. 14.

Sportulæ debentur ab vtraque parte, ibidem nuro 15.

Sportulæ quænam ſint taxandæ pro poſſeſſione, diuiſione, & ſimil. ib. n. 17.

Statutum quod fideiuſſor pro vna cauſa non teneatur repræſentare pro alia habet locum etiam ſi fideiuſſio ſit ſimpliciter præſtita, lib. 4. rubr. 9. num. 1.

Etiam ſtante, Clauſula, Toties, & quoties, ibid. num. 2.

Fallit ſi fideiuſſor promiſit repræſentare pro omni, & quacumque cauſa, n. 3.

Statutum tollens ambiguitatem vti non ſuperfluum eſt ſeruandum, lib. 4. rub. 13. n. 2.

Statutum minuens pœnam delinquenti ob pacem eſt vallidum, lib. 4. rub. 18. n. 1.

Non

I N D E X.

Non habet tamen locum quando pœna eſt impoſita ipſo iure, ib. n.5.

Statutum loquens de pace non habet locum in concordia, ib. n.6.

Cum pax differat a concordia, ibidem, numero 6.

Statutum permittens fiſco dare interrogatoria eſt correctorium iuris communis, lib. 4. rubrica 5. numer. 5.

Statutum loquens de ciuibus, habet locum in ciuibus propriè ſumptis, lib. 1. rubrica 61. numero 1.

Statutum de iure congruis eſt vallidum, lib. 1. rub. 55 num. 1.

Contrarium tenent alij, ib. n. 2.

Quod declaratur, ib. n. 3.

Statutum de iure congrui non ligat Eccleſias, nequè Eccleſiaſticos, d. rub. 55. n. 4.

Quicquid aliqui contrarium teneant, ibidem, numer. 5.

Statutum iuris congrui non habet locum contra Clericum emptorem, d. rub. 55. n. 7.

Licet contrarium teneant aliqui, ibidem, numero 8.

Nequè compræhendit bona emphiteotica de dominio Eccleſiæ, ib. n.9.

Cum ſtatutum laicale dicta bona non comprahendat, ib. n.10.

Statutum de re contigua non procedit in acquirente illam poſt motum iudicium, lib. 1. rubrica 55. num. 17.

Nequè ſi aliqua cohærentia etiam in modico deficiat, ib. n. 18.

Statutum concedens viro vſumfructum bonorum paraphernalium eſt vallidum, lib. 2. rubrica 48. num. 11.

Non habet tamen locum in fructibus extantibus, ib. n. 13.

Statutum retractus loquens per verbum Venditionis non compræhendit alius contractus, numero 24.

Itaut illud non habeat locum in permutatione, ib. num. 25.

Quicquid ſit ſi Statutum loquatur per verbum Alienationis, ib. n.26.

Statutum mandans, quod prima citatio fiat cum cedula eſt de forma lib. 2. rub. 1. n. 1.

Statutum quod foreſis citetur ad domum ſolitæ habitationis intelligitur de habitatione tempore citationis, lib. 2. rub. 1. n. 20.

Et domus habitationis dicitur vbi adeſt vxor cum familia, ib. n. 21.

Statutum quod contra Inſtrumentum non opponantur niſi exceptiones ſolutionis, & nullitatis cenſetur prohibere alias habentes etiam maiorem rationem, lib. 2. rub. 3. n. 1.

Licet aliqui contrarium teneant, ibidem, numero 2.

Non tamen cenſetur tollere exceptiones venientes ex eodem Inſtrumento, ib. n.3.

Etiam ſi d. exceptiones non ſint liquidæ, ibidem, num. 4.

Statutum quod contra Inſtrumentum non opponantur niſi tales exceptiones eſt ordinatorium, numero 5.

Et illud eſt vallidum, ib. n.6.

Statutum concedens Inſtrumento viam executiuam eſt ordinatorium, d. rub. 3. n. 7.

Secus ſi concedat viam executiuam etiam contra tertium, ib. n.8.

Statutum quod poſt certum tempus non liceat recuperare tenutam non procedit quando eſt nulla, d. rub. 3. n.9.

Statutum dans executionem Inſtrumentis intelligitur de liquidis, d. rub. 3. n.16.

Secus ſi illa poſſint liquidari in continenti, ib. numer. 17.

Statutum reducens inſtantiam ad breuiorem terminum eſt ordinatorium, lib. 2. rubica 19. numero 4.

Dicitur liquidari in continenti quando ſit in termino ad probandum, ib. n. 18.

Liquidum verò diciiur quando continet ſummam certam, ib. n.19.

Et quando ex eo conſtat quid, & quantum creditori debeatur, ib. n.20.

Statutum quod articuli admittantur ſaluo iure &c. non habet locum quando articuli ſunt notoriè impertinentes, lib. 2. rub. 3. n. 35.

Secus ſi articuli ſint dubij, ib. n.36.

Statutum admittens mandatum factum quandocumque non habet locum ſtante proteſtatione de non admittendo ratificationem, d. rubrica 3. numero 39.

De mandato vero poteſt doceri quandocumque ſi non ſit oppoſitum, ib. n.40.

Statutum, & Princeps non poſſunt mandare, quod ſtandum ſit dicto vnius, lib. 4. rubrica 64. numer. 1.

Fallic in aliquo caſu particulari ex legittima cauſa ib. n.2. & lib. 6. rub. 8. n. 7.

Statutum ſi requirat teſtem idoneum, id eſt probandum, d. rub. 64. n. 3.

Procedit ſi requirat idoneitatem in ſuperlatiuo gradu, alias ſecus, n.4.

Statutum compellens patrem ad ſoluendam legittimam pro filio eſt vallidum, lib. 4. rub. 57. numer. 1.

Non tamen habet locum in filio ſpurio, & in filia, ib. n. 2. & 3.

Neque quando filius delinquens habet filios, ibid. num. 4.

Neque comprahendit patrem forenſem, neque auum, ib. n. 5. & 7.

Neque quando pater habet tres filios, vel vltra, ib. n. 6.

Et d. ſtatutum non habet locum niſi pro prima vice ib. n. 8.

Poteſt tamen pater ſoluens legittimam pro filio illam imputare in legittimam, n. 9.

Pater vero de iure non tenetur ſoluere condemnationem fiſco pro filio, ib. n. 10.

Neque quatenus eſt in legittima, ibidem, numero 11.

Neque tenetur illam ſoluere nec de bonis aduentitijs, neque de profectitijs, numer. 12. & 13.

Licet ſi filius ſit carceratus pro delicto poſſit patrem cogere, vt ei det legittimam, numero 14.

Si tamen filius habitet ſeorſum a patre executio eſt facienda in eius peculio, ib. n. 15.

Statutum contra euntem de nocte ſine lumine loquens, per verbum Inueniatur requirit apprahenſionem lib. 4. rub. 62. n. 1.

Et comprahendit etiam mulieres, ibi. n. 2

Et

Et habet locum quando ſonus campanæ eſt finitus, ib. n. 3.

Et quid in die Iouis, & Veneris Sancti, in quibus campana non pulſatur, ib. n. 4.

Statutum prohibens alienari bona in forenſem eſt fauorabile, lib. 2. rub. 54. n. 1.

Non tamen habet locum in alienatione quæ fit titulo vniuerſali, ib. n. 2.

Contrarium tenent aliqui, ib. n. 3.

Et illud habet locum etiam in ſubhaſtatione, & alienatione neceſſaria, ib. n. 4.

Statutum prohibens alienari bona in forenſes non ligat Clericos actiuè, d. rub. 54. n. 5.

Nequè eos ligat paſſiuè, ib. n. 6.

Habet tamen locum in cauſa dotis data forenſi inæſtimata, ib. n. 7.

Secus verò ſi ſit data æſtimata, ib. n. 9.

Licet dictum ſtatutum nunquam habere locum in cauſa dotis teneant alij, ibidem, numero 10.

Dictum verò ſtatutum non compræhendit filios, ib. num. 11.

Licet contrarium teneant aliqui, ibidem, numero 12.

Statutum excludens forenſes a ſucceſſione non compræhendit bona ſuorum maiorum, ibidem, numer. 14.

Statutum requirens ſolemnitates in contractibus minorum dicitur fauorabile, lib. 2. rubr. 56. numer. 1.

Statuti forma eſt ſeruanda, alias actus eſt nullus, ib. num. 2.

Et actus non firmatur iuramento ſi ſtatutum illud anullet, ib. n. 3.

Et ſi ſtatutum tollat fidem Inſtrumenti ex eo non probatur iuramentum, ib. n. 4.

Statutum requirens ſolemnitates in contractibus minorum procedit etiam in tranſactione, ibidem, num. 5.

Et in permutatione, ib. n. 6.

Et in quaſi contractu, ib. n. 7.

Et in minore forenſe contrahente in loco ſtatuti, ib. num. 8.

Et habet locum in diuiſione, ib. n. 9.

Et in minore iurante ſe maiorem, ibidem, numero 10.

Statutum requirens ſolemnitates non habet locum in minore contrahente extra territorium, numero 13.

Neque in minore ſe obligante pro dote neceſſaria, ibi. n. 14.

Nequè quando minor ſe obligat in modica ſumma, ib. n. 15.

Statutum requirens conſenſum proximiorum non procedit ſi illi haberi non poſſint, dict. rubric. 56. num. 21.

Volens reprobare contractum ob non interuentum illorum quid debeat probare, ib. n. 22.

Qui verò in contractu interuenerunt præſumuntur proximiores, ib. n. 23.

Statutum requirens ſolemnitates non habet locum in contractu neceſſario, lib. 2. rubrica 56. numero 29.

Nequè quando minor contrahit cum alio minore, ib. n. 30.

Licet contrarium teneant alij, ibi. n. 31.

Nequè habet locum fauore piæ cauſæ, ibidem, num. 32.

Neque in contractu minori lucroſo, ibidem, numer. 33.

Vtilitas tamen debet eſſe euidens, ibidem, numer. 34.

Statutum ſi requirat conſenſum duorum proximiorum, vnus non ſufficit, lib. 2. rub. 56. numero 38.

Licet contrarium ſit in pluribus tutoribus, ibidem, num. 39.

Conſenſus verò non poteſt præſtari per nuncium, vel epiſtolam, ib. n. 40.

Statutum de ſolemnitatibus non procedit quando minor ſe obligat ex ordine patris, ibidem, numero 41.

Vt de ſoluendo dotem ex ordinatione defuncti, ibid. num. 42.

Niſi dotatio eſſet exceſſiua, ib. n. 43.

Statutum de ſolemnitatibus non habet locum in contractu pacis, d. rub. 56. n. 44.

Neque in donatione cauſa mortis, ibidem, numero 45.

Habet tamen locum in aditione hæreditatis, ibid. num. 46.

Niſi hæreditas eſſet opulenta, ib. n. 47.

Neque habet locum in renunciatione facta per Monialem, ib. n. 48.

Statutum requirens ſolemnitates in contractibus minorum non tollit requiſita de iure communi, d. rub. 56. n. 27.

Statutum quod appellatio introducatur intra certum tempus videtur dare formam, lib. 3. rub. 1. numer. 15.

Statutum quod appellatio fiat intra certum tempus eſt ordinatorium, d. rub. 1. n. 18.

Si verò tollat appellationem eſt deciſorium, ibid. num. 19.

Satutum de nouis probationibus faciendis in cauſa appellationis intelligitur de appellatione a diffinitiua, lib. 3. rub. 5. n. 1.

Statutum quod non poſſit dari de nullitate poſt annum eſt fauorabile, lib. 3. rub. 7. n. 1.

Et dicitur deciſorium, ib. n. 2.

Statutum prohibens dari de nullitate non procedit in nullitate ex defectu iuriſdictionis, citationis, mandati, & nullitatis notoriæ, dict. rub. 7. num. 3.

Quæ de iure opponi poſſunt vſque ad 30. annos, ib. num. 4.

Statutum quod exceptiones nullitatis non opponantur poſt annum non habet locum quando opponuntur per viam exceptionis, ib. n. 5.

Statutum reſeruans exceptiones in fine litis procedit in conſiſtentibus in facto, & dubijs, lib. 2. rub. 4 num. 2.

Statutum circa reſponſiones ad poſitiones eſt deciſorium, lib. 2. rub. 6. n. 1.

Statutum quod poſitiones habeantur pro confeſſatis eſt vallidum, d. rub. 6. n. c.

Statutum puniens negantes poſitiones non compræhendit amiſſionem cauſæ, lib. 2. rub. 7. numero 6.

Statutum de ferijs in honorem Dei procedit etiam in inductis in honorem Sanctorum, lib. 2. rub. 8. num. 1.

Statutum circa mortem animalium eſt vallidum, lib. 6. rub. 46. n. 2.

Statutum Ciuitatis ſunt ſeruanda etiam in Caſtris, & diſtrictu, lib. 6. rub. 48. n. 1.

INDEX.

Niſi tamen Caſtra habeant propria ſtatuta, ibid. num. 2.
Quod declaratur, ib. n.3.
Statutum quod omnes de familia Coloni teneantur ad debita eſt vallidum, lib. 6. rubrica 39. numero 11.
Statutum quod dominus in fructibus præferatur concordat cum iure communi, lib. 6. rubric. 40. num. 1.
Et præfertur etiam mutuans laboratori ſemen, ib. num. 2.
Et etiam qui ei mutuauit pecuniam ad d. effectum, ib. n.3.
Statutum quod ſtilus probetur per teſtes procedit in respiciente deciſoria, lib. 2. rubric. 36. numero 10.
Statutum lib. 2. rub. 39. non eſſe in vſu tenent aliqui relati, ib. n. 3.
Statutum concedens creditoribus accipientibus bona in ſolutum lucrum eſt ordinatorium, lib. 2. rub. 34. n.4.
Et eſt de iure vallidum, ib. n. 5.
Statutum compellens accipere bona in ſolutum comprahendit credita iurata, d. rubrica 34. numero 8.
Statutum quod bona adiudicentur creditori procedit ſi non inueniatur emptor, ibi n. 11.
Statutum prohibens appellationem a ſententia Sindicatorum eſt vallidum, lib. 3. rubrica 10. numer. 4.
Statutum prohibens appellationem a duabus conformibus procedit ſi illæ ſint iuſtæ, & vallidæ, lib. 3. rub. 11. n. 2.
Iniuſtitia verò, & nullitas an eſſe debeat notoria, ib. n.3.
Et ſtante nullitate, & notoria iniuſtitia appellatur etiam in caſu prohibito, ibidem, numero 4.
Statutum prohibens appellationem in ſindicatu procedit pro commiſſis in officio lib. 3. rub. 10. numer. 3.
Statuto de duabus conformibus eſt locus etiam vna ſententia lata in partibus, & alia in Curia, lib. 3. rub. 11. n. 15.
Statutum de deſertione appellationis eſt deciſorium, lib. 3. rub. 9. n. 1.
Et illud eſt ſeruandum inter ſubditos, ibidem, numer. 2.
Statutum quod liceat reo appellare in criminalibus eſt ſeruandum, lib. 3. rubrica 14. numero 2.
Et ſtante dicto ſtatuto appellatione pendente Iudex a quo non poteſt innouare, n. 3.
Statutum de faciendo depoſitum per appellantem procedit, ſi pœna applicatur Cameræ, lib. 3. rub. 15. n. 4.
Nequè d. Statutum habet locum quò ad intereſſe partis, ib. n. 5.
Statutum ſi puniat iniuriantem per verbum Si quis dixerit non procedit in iniuriante abſentem, lib. 4. rub. 43. n. 4.
Statutum imponens pœnam vitæ pro incendio non procedit in paruo incendio, lib. 4. rub. 52. numero 8.
Statutum prohibens allocutionem, & conuerſationem cum bannitis non habet locum quando illa non eſt doloſa, & in damnum fiſci, vel Reipub. lib. 4. rub. 55. n. 1.
Dolus verò in d. caſu non præſumitur, ibidem, numer. 2.
Nequè habet locum quando banniti ſunt tolerati, ib. num. 3.
Ita ut ſufficiat publica conuerſatio, ibidem, numero 4.
Neque habet locum niſi probata ſcientia banni, ib. n. 5.
Niſi tamen in loco bannum eſſet publicatum, ibi. num. 6.
Et fuerit publicatum in loco receptationis, & conuerſationis, ib. n. 7.
Nequè habet locum in receptante bannitum per metum, ib. n. 8.
Vtrum vero ad dictum effectum ſufficiat vnica conuerſatio, ib. n. 9.
Neque d. ſtatutum habet locum in præſtante ei auxilium in iudicio, n. 10.
Statutum, quod banniti poſſint impunè occidi eſt vallidum, lib. 4. rub. 56. n. 1.
Habet tamen locum ſolum in bannito ex veris probationibus, ib. n. 2.
Contrarium tenent alij, ib. n. 3.
Neque d. ſtatutum habet locum in bannito tolerato, ib. n 4.
Quicquid alij teneant contrarium, ibidem, numero 5.
Quando verò bannitus dicatur toleratus, ibid. numer. 6.
Et occidens bannitum non dicitur frangere pacem, ib. n. 7.
Et bannitus poteſt occidi proditorie, cum veneno, ib. n. 8.
Statutum quod Villa teneatur emendare damnum per fumum valet, lib. 6. rub. 12. n. 1.
Et tenetur etiam ille, in cuius prædio fuit datum damnum pro rata, ib. n. 2.
Quod habet locum non reperto damnum dante, ib. num. 3.
Non tenetur tamen Villa non habens quinque fumantes, ib. n. 4.
Statutum quod pater teneatur ſoluere condemnationem pro filio ſecum habitante valet, lib. 6. rub. 34. n. 1.
Valet etiam quod teneatur ſoluere legittimam pro filio, ib. n. 2.
Et quod dominus teneatur pro famulo, ibid. numero 3.
Et quod filij Mercatoris teneantur ſoluere debita patris, ib. n. 4.
Statutum de compromiſſis eſt ordinatorium, lib. 2. rub. 27. n. 1.
Et eſt fauorabile, ib. n. 2.
Et peti poteſt fieri compromiſſum etiam ſuper art. an ſit compromittendum, ibidem, numero 3.
Statutum quod de cauſis executiuis non ſit compromittendum concordat cum iure communi, numer. 4.
Statutum de compromiſſis non habet locum in cauſis iuratis, ibi. n. 8.
Fallit petita abſolutione a iuramento, ibidem, num. 9.
Statutum de compromiſſis ligat etiam minores, d. rub. 27. n. 10.
Qui poſſunt compromittere ſine ſolemnitatibus, ib. num. 11.
Quod declaratur, ib. n. 12.

399

INDEX.

Statutum de compromiſſis non habet locum quando pars habet Inſtrumentum, ib. n.14.
Secus ſi illud aliqua exceptione poteſt reddi dubium, ib. n.15.
Et quando habens Inſtrumentum pro ſe petit compromiſſum, ib. n.16.
Statutum de compromiſſis non habet locum in cauſa dotis, d. rub. 27. n.17.
Contrarium tenent aliqui, ib. n.18.
Statutum de compromiſſis habet locum ſi ab vna parte petatur, d. rub. 27. n.32.
Cum Iudex non poſſit cogere partes ad compromittendum, ib. n. 33.
Statutum de compromiſſis inter affines non habet locum diſſoluta affinitate, ibidem, numero 34.
Etiam ſi ſuperſint filij, ib. n.35.
Statutum quod cenſeatur facta tacita reconductio intelligitur pro prima vice, lib. 2. rub. 71. numero 11.
Statutum admittens debitorem ad ceſſionem bonorum eſt vallidum, lib. 2. rub. 73. n.2.
Contrarium tenent alij quando Statutum admittit ad ceſſionem cum dedecore, n.3.
Statutum quod ſtetur libris Mercatorum eſt vallidum, lib. 2. rub. 74. n. 1.
Et quando d. ſtatutum habeat locum extra territorium, ib. n.2.
Maximè in modica ſumma, ib. n.3.
Habet tamen locum d. Statutum quo ad mercaturam tantum, ib. n.4.
Statutum quod ſtetur libro Mercatoris procedit ſi Mercator ſit homo legalis, ibidem, numero 5.
Secundò dumodo Mercator librum propria manu ſcripſerit, ib. n.6.
Et dumodo ex libro appareat de cauſa debiti, ibi. num.7.
Et dumodo liber contineat diem annum, & menſem, ib. n.8.
Statuta diſponentia circa funera in ſpectantibus ad Eccleſias, & Clericos non valet, lib. 5. rub. 38 num. 1.
Secus ſi diſponat quò ad alia, ibidem, numero 2.
Statutum concedens præmium occidenti lupum non procedit in occidente lupam prægnantem, lib. 5. rub. 43. n. 2.
Et quid ſi occidat lupam lactantem cum lupatinis, ib. n.3.
Statutum concedens adiudicationem bonorum cum augmento eſt vallidum, lib. 2. rubrica 19. numero 1.
Statutum quod res ſubbaſtata detur oblatori procedit, ſi ipſe offerat iuſtum prætium, ibidem, num. 4.
Statutum, & ſtilus loci vbi fit ſubbaſtatio eſt in ea ſeruandus, d. rub. 19. n.32.
Quibus non ſeruatis ſubbaſtatio eſt nulla, ibid. num. 33.
Statutum circa ſubbaſtationem eſt ordinatorium, ibi. num. 34.
Statutum quod ardua proponantur prius in Conſilio Deputatorum eſt laudabile, lib. 1. rub. 21. numer. 9.
Statutum quod foreſes caueant de reficiendis expenſis eſt ordinatorium, lib. 2. rubric. 14. numero 1.
Et loquens de conuentione habet locum etiam in reconuentione, ib. n.2.
Statutum imponens pœnam vitæ pro homicidio procedit etiam in occidente vnum pro alio, lib. 4. rub. 27. n. 1.
Licet contrarium teneant alij, ib. n. 2.
Non tamen habet locum in ijs, qui mortem ſibi intulerunt, ib. n.3.
Contrarium quod pœna ſtatuti de vulnerante procedat in vulnerante ſe ipſum, n.4.
Neque pœna dicti ſtatuti habet locum in occidente ad defenſam, ib. n. 5.
Si tamen ſit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, alias ſecus, ib. n.6.
Neque habet locum dictum ſtatutum in occidente fœtum etiam animatum, ibidem, numero 7.
Statutum quod pax non ſit rupta per verba iniurioſa concordat cum ſtatuto Vrbis, lib. 4. rubric. 29. num. ...
Statutum duplicans pœnam in delictis procedit ſolum in pœnis pecuniarijs, lib. 4. rubric. 19. numero 1.
Neque in delictis verbalibus, ibidem, numero 5.
Pœna de iure communi poteſt pluries duplicari, ib. num. 7.
Illa tamen duplicatur ſolum in ſimplo, ibidem, num. 8.
Statuti declarationi eſt ſtandum quando dicatur Nox, d. rub. 19. n.2.
Delictum autem magis præſumitur commiſſum de die, quam de nocte, ib. n.3.
Statutum ſi duplicet pœnam delinquenti de nocte, nox eſt probanda, ib. n. 4.
Statutum duplicans pœnam delinquenti in Palatio quomodo intelligatur, dicta rubrica 19. numero 6.
Statutum quod pro inceſtu non procedatur niſi ad querelam non procedit in inceſtu notorio, lib. 4. rub. 23. num. 7.
Statutum excludens ſorores propter fratris dicitur fauorabile, lib. 2. rub. 66. n. 1.
Et dictum ſtatutum intelligitur de fratribus vtrinquè coniunctis, non de vterinis, numero 2.
Statutum excludens matrem a ſucceſſione filij non procedit in ſucceſſione filiæ, ibidem, numero 6.
Statutum excludens matrem a ſucceſſione filij ab inteſtato non comprehendit ſucceſſionem filij impuberis, d. rub. 66. n.7.
Contrarium tenent plures alij ib. n.8.
Statutum excludens matrem a ſucceſſione non cenſetur excludere auum maternum, d. rub. 66. numer. 9.
Statutum de ſucceſſione fratrum non afficit ſucceſſionem forenſium, ib. n.10.
Neque iuuat forenſes, ib. n.11.
Statuto Eugubino ſtante neptes ſunt excluſæ a ſucceſſione patrui per filios maſculos aliorum fratrum, d. rub. 66. n.12.
Statutum excludens ſorores a ſucceſſione fratris non illas excludit a ſucceſſione ſororis, ibidem, numer. 13.
Statuta Collegiorum licitorum valent, & ſunt ſeruanda, lib. 5. rub. 20. n. 1.
Etiam ſine confirmatione Superiorum, ib. n.2.

Niſi

STATVTA
CIVITATIS EVGVBII

ANNOTATIONIBVS QVAMPLVRIBVS
ad ſingulas ferè Rubricas illuſtrata, & cum iure Ciuili, &
Canonico collata in hac nouiſſima Editione

AB ANTONIO CONCIOLO
I. C. CANTIANENSI, PROTONOT. APOST.
Et nuper huius Legationis Auditore,

Ex quibus ſi quæ obſcura, & difficilia in d. Statutis adeſſe viderentur facili, & breui Methodo fuerunt ex Auctoritatibus Doctorum præcipuè Recentiorum, & Sacræ Rotæ Romanæ declarata, & explanata.

Cum duplici Indice Rubricarum, & Materiarum in Annotationibus contentarum in Studioſorum gratiam appoſito.

EMINENTISS.MO, ET REVERENDISS.MO PRINCIPI
D. D. ALDERANO CYBO
S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO
D I C A T A.

MACERATÆ, [illegible] M. DC. LXXVIII.

[illegible] ISSSV.